This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

A 1,016,850

EDWARD LORRAINE WALGER
πάντα ῥεῖ

ΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ.

b 1969

POLYBII
HISTORIA.

EDIDIT

LUDOVICUS DINDORFIUS.

VOL. III.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXVII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

ARGUMENTUM LIBRI DECIMI.

Cap. I. (Ol. 142, 3. A. Urb. 545.) Ora inferioris Italiae importuosa. Portus Tarenti eorumque opportunitas. Urbis opulentia. Hanc Fabius oppugnat.

Cap. II. Ingenium Scipionis. Non felix solum ille, sed et prudens. Simile Scipionis et Lycurgi institutum.

Cap. III. Laelii narratio de Scipione. Patrem servat Scipio.

Cap. IV. Aedilitatem cum fratre petit. Somnium fingit apud matrem.

Cap. V. Ambo fratres aediles creantur. Cum diis colloqui videtur Scipio. Blandus est, sagax et industrius.

Cap. VI. Milites in Hispania cohortatur Scipio. M. Silanus collega Scipionis. Carthaginem Novam oppugnare cogitat.

Cap. VII. Prudens Scipionis consilium. Tres duces Poenorum.

Cap. VIII. Commoditates Carthaginis Novae.

Cap. IX. Prudens Scipionis consilium perperam tribuitur fortunae. Eius epistola ad Philippum. Carthaginem Novam tendit.

Cap. X. Situs huius urbis. Aletes metallorum argenti inventor.

Cap. XI. Castra Scipionis ad Carthaginem Novam. Ambitus urbis. Scipio cohortatur milites.

Cap. XII. XIII. Terra et mari oppugnatur Carthago Nova.

Cap. XIV. Expugnatur a Romanis.

Cap. XV. Saevus mos Romanorum in expugnatione urbis. Direptio Carthaginis Novae.

Cap. XVI. Praeda aequaliter dividitur.

Cap. XVII. Probandus hic mos. Captivos curat Scipio. Naves captae.

Cap. XVIII. Mago et Senatores capti. Obsides. Uxor Mandonii et aliae captivae.

Cap. XIX. Pecunia capta. Continentia Scipionis. Laelium Romam mittit Scipio.

Cap. XX. Exercitia militaria. Fervent fabrorum officinae. Xenophontis dictum. Tarraconem redit Scipio.

Cap. XXI. Euryleon praetor Achaeorum. Philopoemenis ingenium et institutio. Polybii de Philopoemene libri tres.

Cap. XXII. Philopoemen instituitur a Cleandro. Convictu

utitur Ecdemi et Demophanis. Eius fortitudo et moderatio. Praefectus equitum.

Cap. XXIII. Equitum exercitatio.

Cap. XXIV. Dux exercitus ubique adesse debet. Demetrii Phalerei dictum.

Cap. XXV. Res Aetolorum. Fragmentum orationis adversus Romanos.

Cap. XXVI. Nemea. Philippus Argis lascivus. Progressu aetatis in vitia incidit.

Cap. XXVII. Mediae provinciae praestantia. Equorum ferax regio. Ecbatana. Magnificentia regiae. Anaeae templum.

Cap. XXVIII. Adversus Arsacem per deserta pergit Antiochus. Persarum lex de aquaeductibus. Puteos corrumpit Arsaces. Hecatompylon venit Antiochus.

Cap. XXIX. In Hyrcaniam pergit. Labum montem transit.

Cap. XXX. Labi montis transitus.

Cap. XXXI. In Hyrcaniam descendit Antiochus. Tambrax oppidum. Syringem, caput Hyrcaniae, capit Antiochus.

Cap. XXXII. (Ol. 142, 4. A. Urb. 546.) Consules in insidias incidunt. Cadit Marcellus sua imprudentia. Hunc mortuum videre cupit Hannibal. In Care faciendum periculum.

Cap. XXXIII. Hannibalis prudentia. Cataractae portarum.

Cap. XXXIV. Edeco Romanis se tradit.

Cap. XXXV. Indibilis et Mandonius deserunt Poenos.

Cap. XXXVI. Difficilius est victoria recte uti quam vincere. Iisdem institutis tuenda et paranda imperia.

Cap. XXXVII. Hasdrubal Scipionem exspectat. Laelius Roma redit. Indibilis Scipioni iungitur.

Cap. XXXVIII. Scipio rex salutatur, Asdrubal ad Baecula. Advenit Scipio.

Cap. XXXIX. Aggreditur Asdrubalem. Profugit hic Pyrenaeos versus.

Cap. XL. Victor Scipio regem se appellari vetat. Eius magnitudo animi. Tarraconem redit.

Cap. XLI. Contra Aetolos, Romanos, et Attalum Achaei et alii populi opem petunt a Philippo. In periculis cernitur vir fortis. Socios tuetur Philippus.

Cap. XLII. Aeniani sinus oras infestat. Demetriade hostium conatus observat. Tisaeum mons.

Cap. XLIII. Usus signorum per accensas faces. Veterum simplex ratio, parum utilis.

Cap. XLIV. Aeneae Strategica. Eiusdem ratio signa dandi per faces.

Cap. XLV. Incommoda huius rationis. Cleoxeni et Democliti ratio, emendata a Polybio.

Cap. XLVI. Polybii ratio.

Cap. XLVII. Usus magister optimus. In legendo miram vim habet. Usu pulcra omnia consequi licet.

Cap. XLVIII. Aspasiacae nomades. Oxus fluvius. Cataracta. Flumen terram subit.
Cap. XLIX. Tapuria. Arius amnis. Pugna Antiochi ad Arium fluvium contra Euthydemum rebellem. Antiochi virtus. Fugantur Bactriani. Euthydemus Zariaspa se recipit.

ARGUMENTUM LIBRI UNDECIMI.

Cap. Ia. Exponit Polybius cur in hoc sequentibusque libris a praefationibus abstinuerit.
Cap. I. (Ol. 143, 1. A. Urb. 547.) Asdrubal intrat Italiam. Eius pugna cum Livio et Nerone Coss. Vincitur a Romanis.
Cap. II. Mors et laus Asdrubalis.
Cap. III. Victoria Romanorum et effusa laetitia.
Cap. IV. V. VI. Legatio ad Aetolos de pace. Oratio legati Rhodii. Philippi legatorum verba.
Cap. VII. Apollinis templum Thermi spoliat Philippus. Lamentatur quod Attalum non deprehendere potuerit.
Cap. VIII. Imperitia ducum Achaeorum.
Cap. IX. Philopoemen cohortatur Achaeos. Disciplinam militarem restituit.
Cap. X. Philopoemenis morum simplicitas. Apud suos auctoritas. Achaeos exercet.
Cap. XI. Pugna cum Machanida ad Mantineam. Philopoemenis acies.
Cap. XII. Philopoemen hortatur suos. Machanidae acies. Committitur pugna per Tarentinos.
Cap. XIII. Pugnae ad Mantineam initium. Mercenarii tyrannorum fortius pugnare solent.
Cap. XIV. Fugantur mercenarii Achaeorum. Prudens constantia Philopoemenis. Machanidae imperitia.
Cap. XV. Philopoemen reparat damnum. Phalanx Achaeorum post fossam locata. Lacedaemonii immittunt se fossae.
Cap. XVI. Eorum caedes et fuga. Consilium Philopoemenis.
Cap. XVII. Machanidae reditum observat Philopoemen. Machanidas a suis exclusus.
Cap. XVIII. Occiditur a Philopoemene. Achaei capiunt Tegeam et impune praedantur Laconicam.
Cap. XIX. (Ol. 143, 2. A. Urb. 548.) Laus Hannibalis. Imperatoria virtus, nulla unquam seditio in castris Hannibalis. Eius capitale ingenium.
Cap. XX. Asdrubal ad Ilipam. M. Iunium mittit Scipio ad Colchantem regulum Hispaniae. Sociis Hispanis diffidit.
Cap. XXI. Magonem et Massinissam repellit. Velitationes.
Cap. XXII. Stratagema Scipionis. Asdrubalem aggreditur.
Cap. XXIII. Sollertes eius motus.
Cap. XXIV. Pugna ad Ilipam. Asdrubal fugatur a Scipione. Aviditas militum punita.

Cap. XXIV a. Responsum quod Scipio dedit ipsum ad quietem cohortantibus. Eiusdem cum Syphace colloquium. Hac de re Asdrubalis verbum.
Cap. XXV. XXVI. XXVII. Seditionem sedat Scipio.
Cap. XXVIII. XXIX. Eius oratio ad seditiosos.
Cap. XXX. Necantur auctores defectionis. Ceteris venia datur.
Cap. XXXI. Adversus Indibilem suos hortatur Scipio.
Cap. XXXII. Bellum cum Indibili.
Cap. XXXIII. Pugna prope Iberum amnem. Clades et fuga Indibilis. Victor Scipio Romam redit.
Cap. XXXIV. Euthydemus rex Bactrianorum pacem petit. Teleas Antiochi legatus. Demetrius Euthydemi filius. Pacem init Antiochus. Indiam petit et Sophagasenum. Victor domum redit.
Cap. XXXV. Varia fragmenta minora. Causarum cognitio perutilis.

ARGUMENTUM LIBRI DUODECIMI.

Cap. I. Varia fragmenta geographica.
Cap. II. Lotus arbor.
Cap. III. Timaei de Africa et Corsica errores. Africae fertilitas. Animalia. Timaei levitas. Animalia Corsicae.
Cap. IV. Tuba greges convocant in Corsica. Buccina utuntur subulci in Italia. Porcorum mira copia in ea regione. Buccina convocantur greges.
Cap. IV a. Temere Timaeus accusat Ephorum et Theopompum.
Cap. IV b. Puerilis eiusdem narratio de Romana consuetudine ante urbem sacrificandi equum.
Cap. IV c. In rebus Libycis, Sardicis, ac praesertim in Italicis malus historicus. Rerum inquisitionem prorsus negligit.
Cap. IV d. Vel eorum locorum, in quibus natus est, ignarus deprehenditur. Ridiculus eius error de Arethusae fonte.
Cap. V. Polybius bene meritus de Locrensibus. Dissensus Aristotelis et Timaei de origine Locrensium. Centum familiae. Phialephoros.
Cap. VI. Foedus subdolum cum Siculis. Servis olim non usos Graecos contendit Timaeus.
Cap. VI a. Adversus hanc Timaei sententiam Aristotelis contrariam defendit Polybius.
Cap. VI b. Huius rationes exponit, et quae causa fuerit Locrensibus demigrandi.
Cap. VII. Partium studiosus Timaeus. Nimius in vituperando.
Cap. VIII. Aristotelem insectatur.

Cap. IX. Timaei rationes de Locris.
Cap. X. Expenduntur hae rationes.
Cap. XI. Miram diligentiam ostentat Timaeus. Monumenta publica crepat. Consulto fuse de Timaeo agit Polybius.
Cap. XIa. Timaeus quilibet alius scriptor quam historicus habendus.
Cap. XII. Veritas lumen historiae. Duo genera mendacii.
Cap. XIIa. Voluntario mendacio maxime obnoxius Timaeus.
Cap. XIIb. Explicatio proverbii, Locrensium promissiones.
Cap. XIIc. Timaeus sua ipse vitia in aliis historicis vituperat. Callistheni conviciatur, Demosthenem autem et ceteros eiusdem aetatis oratores laudat.
Cap. XIII. Timaei in Democharem convicia. Hunc defendit Polybius. Archedicus comicus. Democharis perstrinxit Demetrium Phalereum. Limax in pompa. Asini in theatro.
Cap. XIV. Decorum in omnibus observandum. Diffidendum gerroni.
Cap. XV. Timaei in Agathoclem convicia. Defenditur Agathocles. Praeclare facta tacere non debet scriptor.
Cap. XVI. Leges Locrensium, auctore Zaleuco. Controversia de servo. Lex Zaleuci de rei vindicatione. Cosmopolis maior magistratus Locrensium. Alia lex Zaleuci dicere laqueo de collo suspenso.
Cap. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. XXII. Callisthenis imperitia rerum militarium.
Cap. XXIII. Ephorus et Callisthenes vindicantur a Timaei conviciis. Timoleontem laudibus effert Timaeus.
Cap. XXIV. Homerus helluo, iudice Timaeo. Aristoteles catillo. Timaei leve et morosum ingenium. Praesens abest et videns non videt.
Cap. XXV. Phalaridis taurus Carthaginem translatus. Agrigenti fuisse illum negat Timaeus. Historici huius imperitia.
Cap. XXVa. Qui in historia semel de industria mendax deprehenditur, nulla fide dignus est. Mos Timaei in concionibus aut legatorum orationibus tractandis. Non quod reapse dictum fuit scribit, sed quae dici debuerant.
Cap. XXVb. Historici proprium officium est revera habitos sermones et rerum causas pernoscere. Prae his falsas argumentationes et verbosas orationes nectit Timaeus.
Cap. XXVc. Alios accusando auctoritatem sibi comparat Timaeus. Idem Stratoni physico accidit. Alios reprehendere perfacile, culpa carere perarduum est.
Cap. XXVd. Athenis residens Timaeus in antiquorum commentariis legendis tempus contrivit. Historiae et medicae collatio. Tres medicinae partes. Alexandriae duae medicorum sectae, Herophilii et Callimachii.

Cap. XXVe. Tripartita similiter Historia. Ad bene scribendam historiam ex libris materiam colligere non satis est.
Cap. XXVf. Huius rei exemplo sint Ephorus, Theopompus et praesertim Timaeus.
Cap. XXVg. Qui rerum narratarum experientia carent historici, legentibus prorsus inutiles.
Cap. XXVh. Timaeus, rerum inexpertus, quod ipse fatetur. Nisi omnes, praecipuas tamen artes et facultates proprio opere profiteri debent historici.
Cap. XXVi. Apud Homerum multa rerum cognitio. Concionibus et orationibus in historia male utitur Timaeus.
Cap. XXVk. Quomodo tractandum sit id genus dicendi, exponit Polybius.
Cap. XXVI. Ad confirmandam sententiam exempla ex Timaei historia depromit. Verba deridet, quibus ad senatum Gelae loquentem Timaeus Hermocratem inducit. Scholastica prorsus et puerilis oratio.
Cap. XXVIa. Non minus ridicula Timoleontis apud eundem ad Graecos adhortatio.
Cap. XXVIb. Siculos et praesertim Syracusanos supra Graecos omnesque etiam homines extollere gestit Timaeus.
Cap. XXVIc. Tam fatuo historico idem accidit, quod in Academia eloquentiae studiosis.
Cap. XXVId. Mirabilium rerum narratione falsam sibi admirationem Timaeus conciliat. Nimia eiusdem ostentatio et superbia de coloniarum descriptionibus.
Cap. XXVIe. In his ipsis errores eius demonstrati sunt. Studiosis nocet magis quam prodest eius commentariorum studium.
Cap. XXVIf. Timaei pragmatica historiae pars ex omni errorum colluvie concreta.
Cap. XXVII. Oculi certiores testes auribus Heraclíti dictum. Commodius ex libris discitur, certius ex proprio usu. In hanc sententiam conveniunt Ephorus, Theopompus, Homerus.
Cap. XXVIII. Platonis dictum applicatur historiae. Immerita Timaei fama. Laus Ephori. Ne eius libros compilare videatur Timaeus, his ceterisque obtrectat.
Cap. XXVIIIa. Qui propria experientia narrat, illis longe praestat qui res ex aliorum traditione tractant.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII DECIMI.

Cap. I. (Ol. 143, 4. A. Urb. 550.) Aetolis obaeratis leges scribunt Dorimachus et Scopas. His resistit Alexander.
Cap. II. Scopas Alexandriam se confert. Inexplebilis eius cupiditas. Hydropicis comparatur.
Cap. III. Dolus rege indignus. Olim aperte, non dolo, gerebantur bella. Eius rei vestigium apud Romanos.

Cap. IV. Heraclidem adversus Rhodios subornat Philippus. Vita et mores Heraclidis.
Cap. V. Heraclides fallit Rhodios. Veritas triumphat de mendacio. Damocles.
Cap. VI. Nabis succedit Machanidae. Saevit Lacedaemone
Cap. VII. Novum tormenti genus. Apega, Nabidis uxor.
Cap. VIII. Nabidis latrocinia. Origo belli cum Achaeis.
Cap. IX. Gerraeis libertatem concedit Antiochus.
Cap. X. Fragmenta geographica. Loca Italiae, Illyrici, Cretae et Thraciae.

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI DECIMI.

Scholium. Auctoris prooemium. Acta annorum duodecim in hoc libro simul congessit.
Cap. I. (Ol. 144, 1. A. Urb. 551.) Scipio in Africa. Uticam obsidet. Syphacem reconciliare sperat. Hostium explorat castra. Syphacem legationibus ludit. Castra Asdrubalis et Syphacis.
Cap. II. Molitionem adversus Uticam simulat Scipio. Simul per legatos cum Syphace agit. Abrumpit legationes.
Cap. III. Syphax deliberat cum Asdrubale. Dolum parat Scipio. Vesperi signa concinunt apud Romanos.
Cap. IV. Castra hostium incendit Scipio.
Cap. V. Idem. Cum paucis effugiunt Syphax et Asdrubal.
Cap. VI. Victor Scipio in castra redit. Consternatio Poenorum in urbe. Deliberant de rebus praesentibus. Syphax in Abbam se recipit profugosque recolligit.
Cap. VII. Poeni reparant vires. Celtiberi opportune adveniunt. In Magnis campis castra ponunt Poeni.
Cap. VIII. Scipio obviam it hostibus. Proelio vincit in Magnis campis. Celtiberi omnes pereunt.
Cap. IX. Laelius et Massinissa persequuntur Syphacem. Scipio subigit oppida. Extrema Poenorum consilia.
Cap. X. Tunetem occupat Scipio. Eius classem aggrediuntur Poeni.
Cap. XI. Agathocles assentator Ptolemaei Philopatoris. Clino Ptolemaei Philadelphi amica; Agathoclea, Philopatoris.
Cap. XII. Res Aegypti plurium annorum complexus est auctor. In hoc libro narrabantur res Ptolemaei et Arsinoes.

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI DECIMI.

Cap. I. (Ol. 144, 2. A. Urb. 552.) Romanis Poeni annonam intercipiunt. Legati Scipionis ad Poenos.
Cap. II. Legati violantur in reditu.
Cap. III. Novum belli initium. Hannibal in Africa. Tychaeus Numida.

Cap. IV. Oppida subigit Scipio. Massinissam revocat. Legati Roma redeunt. Poenorum legatos incolumes dimittit Scipio.
Cap. V. Zamam abit Hannibal. Ei speculatores remittit Scipio. Colloqui cum Scipione cupit Hannibal. Castra ad Naragara.
Cap. VI. VII. Colloquium Hannibalis cum Scipione. Hannibalis oratio.
Cap. VIII. Responsum Scipionis.
Cap. IX. Irrito colloquio proelio rem cernunt. Acies Scipionis.
Cap. X. Hortatur suos Scipio.
Cap. XI. Acies Hannibalis. Hortatur suos.
Cap. XII. Pugna ad Zamam.
Cap. XIII. XIV. Pugna Scipionis cum Hannibale. Vincit Scipio.
Cap. XV. XVI. Hannibal victus non sua culpa.
Cap. XVII. Legatis Poenorum respondet Scipio.
Cap. XVIII. Leges pacis.
Cap. XIX. Pacem suadet Hannibal. Pacis leges accipiunt Poeni.
Cap. XX. Res Philippi. Cum Antiocho coniurat contra Ptolemaeum. In eorum caput recidit exitium.
Cap. XXI. Molpagoras Cianorum demagogus. Cio per dolum potitur Philippus. Homines brutis incautiores.
Cap. XXII. Perfidia odiosum se reddit Philippus.
Cap. XXIII. Dolosa legatio ad Rhodios. Deprehenditur dolus. Aetolos nuper conciliatos denuo offendit Philippus. Prusiae gaudium in molestiam conversum.
Cap. XXIV. Thasum in deditionem recipit Philippus.
Cap. XXIV a. Plerique reges, dum imperium suscipiunt, libertatis nomen cunctis ostentant. Per narrandi rationem, qua utitur auctor, saepe fit ut finis prius quam initium dicatur.
Cap. XXV. Sosibius falsus tutor Ptolemaei Epiphanis. Agathocles falsus tutor et perditus minister. Agathoclea. Tlepolemus.
Cap. XXV a. Dinonem Dinonis filium interficit Agathocles.
Cap. XXVI. Se et pupillum regem commendat Macedonibus. Eius oratio ad Macedones. Qui rident eum. Tlepolemus commeatuum dominus.
Cap. XXVII. Tlepolemi socrus indigne tractata. Incertus consilii Agathocles. Moeragenes, Tlepolemi amicus, in eo est ut flagris caedatur.
Cap. XXVIII. Miro modo evadit. Macedones concitat adversus Agathoclem.
Cap. XXIX. Insurrectionem parant milites. Oenanthe mater Agathoclis.

Cap. XXX. Tumultus Alexandriae. Agathocles in syringem se recipit. Mulieres et pueri noctu discurrunt cum viris.
Cap. XXXI. Pupillum regem ab Agathocle poscunt Macedones. Animulam deprecatur Agathocles. Aristomenes, vilis adulator; dein solers regni administer. Intercedit pro Agathocle. Agathoclea ubera exserit.
Cap. XXXII. Puer rex traditur populo. Sosibius regi et regno prospicit. Agathocles et Agathoclea rapiuntur ad supplicium.
Cap. XXXIII. Necantur Philo, Agathocles, Nicon, Agathoclea. Oenanthe, Philammon.
Cap. XXXIV. Nihil mirum in casu Agathoclis, qui nulla virtute fuerat insignis.
Cap. XXXV. Accessoria disputatio narrationi subiicienda in magnorum virorum historia: quales Agathocles Siculus et Dionysius.
Cap. XXXVI. Diutius immorari narrationi calamitatum, nec utile est nec iucundum. Res exaggerare est hominum ignorantium.
Cap. XXXVII. Antiochus exspectatione hominum inferior.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI DECIMI.

Cap. I. (Ol. 144, 3. A. Urb. 553.) Pergamenen regionem vastat Philippus. In templa et lucos deorum saevit. Zeuxis Lydiae ab Antiocho praefectus.
Cap. Ia et b. Post proelium ad Laden licuerat Philippo Alexandriam usque navigare. Plerique homines magna concupiscunt, nihil perficiunt.
Cap. II. Philippi classem persequitur Attalus cum sociis Rhodiis. Theophiliscus dux classis Rhodiae. Pugnae signum dat Philippus.
Cap. III. IV. V. Pugna navalis ad Chium.
Cap. VI. Attalus victor, per Philippum interclusus a suis, aegre evadit Erythras. Philippus victus regiam victoris navem capit. Rhodii Chium redeunt.
Cap. VII. Exitus pugnae navalis ad Chium.
Cap. VIII. Victus Philippus victoriam sibi vindicat. Gravissima eius clades.
Cap. IX. Laus Theophilisci Rhodii.
Cap. X. (nunc est c. Ib)
Cap. XI. Prinassum obsidet Philippus.
Cap. XII. Iasi urbis situs et origo. Diana Cindyas nunquam compluitur. Theopompi levitas. In narrandis mirabilibus modus tenendus.
Cap. XIII. Nabis, Lacedaemoniorum tyrannus, Messenen proditione capit.
Cap. XIV et XV. Zeno et Antisthenes Rhodii, historici illustres. Dissentiunt a Polybio de pugna navali ad Laden;

Cap. XVI et XVII. De expeditione Nabidis adversus Messenen.
Cap. XVIII et XIX. De pugna Antiochi et Scopae ad Panium (Ol. 145, 2. A. Urb. 556).
Cap. XX. Stylum colens Zeno neglexit res. Ad Zenonem scripsit Polybius.
Cap. XXI. Tlepolemus administrator Aegypti. Pecuniae regiae prodigus. Superbia tumens.
Cap. XXII. Sosibius Sosibii filius sigilli regii custos. Ptolemaeus Sosibii filius, ex aula Macedonica redux spernit Alexandrinos. [V. cap. XL.]
Cap. XXIII. Laetitia Romanorum finito bello Punico. Syphax in triumpho ductus.
Cap. XXIV. P. Sulpicius Cos. Philippus Bargyliis. Hiemat in Caria. Raptu vivit luporum ritu.
Cap. XXV. (Ol. 144, 4. A. Urb. 554.) Attalus invitatur Athenas. Eodem veniunt legati Romani et Attalus. Honores huic habiti Athenis. Tribus Attalica.
Cap. XXVI. Concionem per epistolam alloquitur Attalus. Eius epistola ad populum Atheniensium.
Cap. XXVII. Philippo bellum indicunt Romani in gratiam Attali et Graecorum. Legati Romanorum ad Antiochum et Ptolemaeum.
Cap. XXVIII. Bellum generose suscipit Philippus. Eiusdem constantia.
Cap. XXIX. Abydum petit. Huius urbis situs. Freti Herculei cum freto ad Abydum comparatio. Portus Abydenus.
Cap. XXX. Abydum oppugnat Philippus. Deditionis conditiones respuit.
Cap. XXXI. Desperata consilia Abydenorum.
Cap. XXXII. XXXIII. Phocica desperatio. Desperatio olim Acarnanum, nunc Abydenorum.
Cap. XXXIV. Legatus Romanorum ad Philippum. Abydo potitur Philippus. Abydeni se ipsi interimunt.
Cap. XXXV. Legatio Achaeorum et Romanorum ad Rhodios de pace cum Philippo ineunda.
Cap. XXXVI. Philopoemenis stratagema adversus Nabidem. Litterae ad urbes Achaicas datae. Tegeam subito conveniunt Achaei.
Cap. XXXVII. Successus stratagematis. Nabidis mercenarii caesi ab Achaeis. Scotitas Pellene.
Cap. XXXVIII. Philippus Achaeos concitat adversus Romanos.
Cap. XXXIX. Scopas dux Ptolemaei recipit Iudaeam. Victo Scopa Antiochus potitur Palaestina (Ol. 145, 2. A. Urb. 556.) Hierosolyma.
Cap. XL. Gazensium fides in Ptolemaeum. [V. cap. 22.]
Cap. XLI. Fragmenta geographica.

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI DECIMI [18].

Cap. I. [Nunc 18, 1 etc.] (Ol. 145, 3. A. Urb. 557) T. Quinctius et socii conveniunt cum Philippo ad Nicaeam. Colloquium Titi et Philippi. Titi postulata.
Cap. II. Postulata Attali, Rhodiorum, Achaeorum, Aetolorum.
Cap. III. Oratio Alexandri Aetoli adversus Philippum.
Cap. IV. Cum Aetolis disceptat Philippus. Spolium de spolio capiunt Aetoli.
Cap. V. Quid sit hoc declarat Philippus. Cum Aetolis expostulat.
Cap. VI. Rhodiis et Attalo respondet; mox et Achaeis.
Cap. VII. Scriptas conditiones petit. Titi iocus in Philippum. In posterum differtur colloquium.
Cap. VIII. Sero venit Philippus. Seorsum cum Tito colloquitur. Eius conditiones.
Cap. IX. Improbantur a sociis. Colloquium ad Thronium. Res reiicitur ad senatum Romanum.
Cap. X. Induciae dantur Philippo. Legati mittuntur Romam.
Cap. XI. Graecorum legati ad senatum Romanum. Compedes Graeciae. Philippi legati.
Cap. XII. Continuatur bellum cum Philippo. Quinctio prorogatur imperium.
Cap. XIII. Proditoris nomen non temere conferendum. Aristaenus non fuit proditor.
Cap. XIV. Demosthenes multos immerito proditores nominavit. Iniquus Demosthenes.
Cap. XV. Quis vere proditor. Proditorum merces. Stolidissimum animal homo.
Cap. XVI. Attali merita in Sicyonios, honoribus repensa.
Cap. XVII. Nabis potitur Argis. Apegae crudelitas.

ARGUMENTUM LIBRI DUODEVIGESIMI.

Cap. I. [Nunc 18, 18 etc.] (Ol. 145, 3. A. Urb. 557.) Romani milites vallos gestant in itinere. Praestat vallum Romanorum vallo Graecorum.
Cap. II. III. Titus et Philippus in Thessalia.
Cap. IV. Initium proelii ad Cynoscephalas.
Cap. V. Aetoli fortiter pugnant. Cynoscephalae tumuli.
Cap. VI. VII. VIII. Proelium ad Cynoscephalas.
Cap. IX. Philippus victus a T. Quinctio.
Cap. X. Fugit rex Macedonum. Eius castra spoliant Aetoli. Exitus proelii ad Cynoscephalas.
Cap. XI. Comparatio militiae Macedonicae cum Romana. Cur Romani palmam omnibus praeripiant. Hannibal quibus rebus superaverit Romanos. Pyrrhi militia.

Cap. XII. Phalanx densata. Sarisae phalangis.
Cap. XIII. Huius aciei vis propria.
Cap. XIV. Phalangis incommoda.
Cap. XV. Romana acies praestat phalangi.
Cap. XVI. In Macedoniam se recipit Philippus. Chartas regias cremari iubet. In adversa fortuna resipiscit.
Cap. XVII. Aetolorum avaritia et iactantia. Philippo inducias concedit Quinctius. Aetolis suspecta Titi integritas.
Cap. XVIII. Romanorum abstinentiam defendit Polybius. L. Aemilii exemplum, et P. Scipionis.
Cap. XIX. XX. Titi et sociorum colloquium de pace Philippo danda.
Cap. XXI. Colloquium cum Philippo ad Tempe.
Cap. XXII. Origo belli cum Aetolis et cum Antiocho. Pacem cum Philippo maturat Quinctius.
Cap. XXIII. Dolosi suis artibus capti. Epicharmi dictum.
Cap. XXIV. Attali regnum virtute partum et firmatum. Rhodiorum legatio ad Antiochum.
Cap. XXV. (Ol. 145, 4. A. U. 558.) M. Claudius Marcellus Cos. Frustra impedire conatur pacem. Cum Achaeis foedus non convenit.
Cap. XXVI. Boeoti ingrati in Titum. Brachyllas Boeotarcha.
Cap. XXVII. Senatusconsultum de pace cum Philippo.
Cap. XXVIII. Aetolorum querelae. Quinctius deliberat cum decem legatis a senatu missis. Corinthus Achaeis redditur. Plures urbes retinent Romani.
Cap. XXIX. Ludi Isthmici. Senatusconsultum de libertate Graecorum per praeconem pronunciatur.
Cap. XXX. Antiochi legatis respondet Quinctius. Res Graeciae ordinat.
Cap. XXXI. Legati Romani varias in partes. Cn. Cornelius convenit Philippum et Aetolos.
Cap. XXXII. Ephesus opportuna Antiocho. Antiochum convenit L. Cornelius.
Cap. XXXIII. Postulata Romanorum.
Cap. XXXIV. Antiochi responsum.
Cap. XXXV. Smyrnensium et Lampsacenorum legati.
Cap. XXXVI. Scopas res novas molitur. Vocatur ad regem.
Cap. XXXVII. Condemnatur necaturque. Cruciatus necatur Dicaearchus.
Cap. XXXVIII. Scopae rapinae. Charimortus. Anacleteria regis. Polycrates Cypri administrator. Ptolemaeus Megalopolita.

ARGUMENTUM LIBRI UNDEVIGESIMI.

Cap. I. Cato in Hispania muros urbium diruit (Ol. 146, 1. A. Urb. 559).
Cap. II. Ingens bello Punico captorum numerus ab Hannibale venundatorum.

ARGUMENTUM LIBRI VIGESIMI.

Cap. I. (Ol. 146, 4. A. Urb. 562.) Apocleti Aetolorum. Cum illis consultat Antiochus.
Cap. II. Boeotorum ad Antiochi legationem responsum.
Cap. III. Antiochus Chalcide hibernat. Epirotarum postulata et Eleorum. Responsum regis.
Cap. IV. Boeotorum pristina gloria minuta. Amaeocritus praetor. Boeoti cum Achaeis adversus Aetolos.
Cap. V. Aetolis se adiungunt. Macedonibus se tradunt. Neo Boeotus demeretur Antigonum. Brachyllas Neonis filius Spartae praefectus.
Cap. VI. Perditus status reipublicae Boeotorum. Opheltas conviviorum sodalitates. Megarenses a Boeotis transeunt ad Achaeos. Boeoti frustra invadunt Megarenses.
Cap. VII. Boeoti Thebis recipiunt Antiochum.
Cap. VIII. Euboea nupta Antiocho. Victus ad Thermopylas Antiochus Asiam repetit, amisso fere toto exercitu.
Cap. IX. Heraclea capta a Romanis. Pacem petunt Aetoli ab Acilio Cos. (Ol. 147, 1. A. Urb. 563). In fidem Romanorum sese dedunt.
Cap. X. Leges Aetolis dictae. Catenis terrentur eorum legati. Induciae dantur Aetolis. Leges pacis reiiciunt.
Cap. XI. Nicandri Aetoli fata.
Cap. XII. Legatio Lacedaemoniorum ad Romanos et responsum senatus.
Cap. XIII. Studium Philippi in Romanos. Demetrius obses, patri remittitur. Armenas, Nabidis filius.

ARGUMENTUM LIBRI VIGESIMI PRIMI.

Cap. I. (Ol. 147, 2. A. Urb. 564.) Supplicatio Romae. Aetolorum legati.
Cap. II. L. et P. Scipio adveniunt in Graeciam. Athenienses intercedunt pro Aetolis. Aetolorum legatio ad Scipiones irrita.
Cap. III. Deliberant Aetoli cum legatis Atheniensium. Inducias impetrant a Scipionibus. M. Acilius de provincia decedit.
Cap. IV. Romanum praesidium Phocaeae. Phocaeensium factiones. Eorum legatio ad Seleucum, Antiochi filium. Phocaeam petit Seleucus. Galli sacerdotes.
Cap. V. Trullae igniferae Pausistrati classis Rhodiae praefecti. Ex eventu, non ex ratione iudicant homines.
Cap. VI. L. Aemilius praefectus classis Romanae.
Cap. VII. Diophanes, dux auxiliorum Achaicorum.
Cap. VIII. Antiochus de pace agit. Aemilius consultat cum sociis. Eumenis oratio. Reiicitur pax.

Cap. IX. Prusiam sollicitat Antiochus. Litterae Scipionum ad Prusiam. C. Livius legatus.
Cap. X. Hellespontum traiiciunt Romani. Mandata Antiochi ad Scipiones. Stativa agunt Romani ad Hellespontum. P. Scipio collegio Saliorum adscriptus.
Cap. XI. Oratio legati Antiochi. Consulis responsum.
Cap. XII. Mandata ad P. Scipionem. Huius responsum. Durat bellum.
Cap. XIII. Sardibus potiuntur Romani. Legati Antiochi, Zeuxis et Antipater, pacem petunt.
Cap. XIV. Pacis leges. Romam mittuntur legati.
Cap. XV. Philopoemen a Lacedaemoniis corona donatus. Huius concio in curia Lacedaemoniorum.
Cap. XVI. Idem reductis exulibus poenas a Spartanis sumit.
Cap. XVII. Honestas cum utilitate raro conspirat. Philopoemen utriusque rei studiosus.
Cap. XVIII. Philippi Amyntae magnanimitas post victoriam ad Chaeroneam.
Cap. XIX. Ptolemaeus Epiphanes Lycopolin obsidet. Saevus in supplices. Aristonicus. Polycrates.
Cap. XX. Apollonis, Eumenis mater. In eam pietas Eumenis et Attali. Pax Eumenis cum Prusia.
Cap. XXI. Ortiagon regulus Galatarum.
Cap. XXII. Aristonicus, ennuchus strenuus.
Cap. XXIII. XXIV. Aetoli obsidentur ab Romanis.

ARGUMENTUM LIBRI VIGESIMI SECUNDI.

Cap. I. (Ol. 147, 3. A. U. 565.) Populi omnes Asiae respiciunt senatum Romanum. Eumenis oratio ad senatum. Animum ei addit senatus.
Cap. II. III. IV. Eumenis oratio.
Cap. V. VI. Probata senatui haec oratio. Smyrnensium legati et Rhodiorum. Oratio Rhodiorum.
Cap. VII. Confirmatur pax cum Antiocho. Decernuntur decem legati in Asiam. Rhodii petunt de Solis. Redeunt Scipiones et Regillus.
Cap. VIII. Amynander deprecatur apud Scipiones. Aetoli subigunt Amphilochiam, Aperantiam, Dolopiam. Damoteles Romam legatus. M. Fulvius adversus Aetolos mittitur.
Cap. IX. Cum Epirotis consultat. Ambraciam oppugnat. Aetolorum legati intercepti ab Epirotis. Alexandri Isii avaritia. Eius avaritiam fortuna iuvat. Damoteles iterum Romam missus.
Cap. X. Legati Atheniensium, Rhodiorum in castra Romanorum veniunt. Amynander Ambraciam intrat. De pace agitur cum Aetolis. Tradit se Ambracia.

Cap. XI. Pax Aetolis data. Ambracia, Pyrrhi olim regia. M. Fulvius ad Argos Amphilochium castra ponit.
Cap. XII. Legati mittuntur Romam. Pacem impedire studet Philippus. Damidis Atheniensis oratio pro Aetolis.
Cap. XIII. Confirmatur pax cum Aetolis.
Cap. XIV. Belli Gallograeci initium.
Cap. XV. Moagetes Cibyrae tyrannus. Manlio se tradit.
Cap. XVI. Colobatus amnis. Isiondenses legati a Cn. Manlio auxilium precantur adversus Termessi cives.
Cap. XVII. Cyrmasa et Lysinoen capit Manlius. Sagalassi regionem infestat.
Cap. XVIII. Eposognatus Romanorum amicus. Tolistobogii. Galli matris Idaeae. Eposognati legati Cn. Manlium conveniunt. Gordieum oppidum. Olympus Asiae. Chiomara uxor Ortiagontis. Eius magnanimitas.
Cap. XIX. Tectosages insidiantur Romanis.
Cap. XIXa. Causae belli Romanorum cum Perseo perperam indicatae. Plerique scriptores nesciunt quid inter praeludium intersit et causam, et rursus inter praeludium belli et principium. Horum differentia exemplo belli cum Perseo confirmata.
Cap. XX. (Ol. 147, 4. A. U. 566.) Same capta a Fulvio consule.
Cap. XXI. Legatis Asiaticarum civitatum respondet Manlius. Gallorum legati et Ariarathis. Manlii responsa. Pecuniam et frumentum ab Antiocho accipit.
Cap. XXII. Praefectus praesidii Pergae urbem Manlio tradit. Roma adveniunt legati. Manlius, Lucium fratrem adversus Oroandenses mittit. Cum decem legatis confert.
Cap. XXIII. Foedus cum Antiocho.
Cap. XXIV. Decem legati res Asiae constituunt.

ARGUMENTUM LIBRI VIGESIMI TERTII.

Cap. I. (Ol. 148, 2. A. U. 568.) Lacedaemonii Romae accusant Philopoemenem. M. Lepidus Cos. Ptolemaeus Epiphanes renovat societatem cum Achaeis. Laudatur Ptolemaei dexteritas.
Cap. II. Boeotorum turbae. Zeuxippum restituere volunt Romani. Eum non recipiunt Boeoti. Frustra intercedunt Achaei. Initium belli commode sopitum.
Cap. III. Controversia Rhodiorum cum Lyciis.
Cap. IV. (Ol. 148, 3 sq. A. U. 569 sq.) Variae legationes ad populum Romanum. Designatio summorum capitum earum rerum quas Polybius hoc loco persecutus est.
Cap. V. Clitorem ubi Achaeorum concilium habebatur, veniunt Romanorum legati.
Cap. VI. Eumenes repetit urbes Thracias; Maronitae et alii

accusant Philippum per legationes Romam missas. Q. Caecilius Romanorum legatus. Aeniorum dissidia.

Cap. VII. Aristaenus praetor. Concilium Achaeorum Megalopoli. Eumenes insigne donum offert Achaeis. Legati Seleuci. Nicodemus legationem renunciat. Eumenis legati.

Cap. VIII. Apollonidas hortatur ad spernenda dona regis. Aeginetae libertatem repetunt ab Eumene. Respuitur largitio Eumenis.

Cap. IX. De Ptolemaei foedere oratio Lycortae. Aristaenus nudat absurditatem Philopoemenis et Lycortae. Seleuci legati.

Cap. X. Caecilius obiurgat Achaeos. Assentiuntur ei Aristaenus et Diophanes. Caecilio respondent Philopoemen et Lycortas. Concilium negatur Caecilio. Aristaenus suspectus Achaeis.

Cap. Xa. Philopoemenem de mutata erga Archonem ducem sententia improbat Polybius. Solertia a malitia longe discrepat.

Cap. XI. (Ol. 148, 4. A. U. 570.) Caecilius renunciat legationem. Caussa Philippi. Apollonidas legatus Achaeorum. Areus et Alcibiades Spartani.

Cap. XII. Achaei et Spartani causam suam agunt. Appius Claudius legatus in Graeciam. Achaei disceptant cum Caecilio.

Cap. XIII. Caedes Maroneae editur a Philippo. Caedes Maronitarum.

Cap. XIV. Eadem. Cassandrum veneno tollit Philippus. Romanis infensus Demetrium filium Romam mittit.

Cap. XV. Lites Gortyniorum cum Cnosiis.

ARGUMENTUM LIBRI VIGESIMI QUARTI.

Cap. I. (Ol. 149, 1. A. U. 571.) Plurimae legationes ex Graecia, Macedonia, Asia, Romam missae. Athenaeus, frater Eumenis. Demetrius et accusatores Philippi.

Cap. II. Demetrius causam patris agit. Responsum senatus.

Cap. III. Eumenis legati. Demetrio invident Philippus et Perseus.

Cap. IV. Lacedaemoniorum legati. Tres viros eligit senatus. Xenarchus Achaeorum legatus. Q. Marcius legatus in Macedoniam et Peloponnesum.

Cap. V. Dinocrates Messenius Romam legatus. Amicus T. Quinctii. Eiusdem ingenium. Philopoemen irritum reddit Quinctii et Dinocratis consilium.

Cap. VI. Q. Marcius legatus in Macedoniam. Romanis invitus paret Philippus. Eius expeditio in Thraciam.

Cap. VII. Macedones favent Demetrio. Eidem invident Philippus et Perseus.

Cap. VIII. Exitiosa consilia capit Philippus. Cives urbium maritimarum traducit in Emathiam. Aliud saevum consilium. Mutuae insidiae filiorum Philippi.
Cap. VIII a. Fragmentum orationis Philippi ad filios discordes.
Cap. VIII b. Idem. Macedonum lustratio.
Cap. VIII c. Ultima expeditio Philopoemenis. Eius mors.
Cap. IX. Laudes Philopoemenis. Invidiam civium semper effugit. Hannibalis praeclara solertia. Magnanima accusati Scipionis defensio.
Cap. IX a. Praeclara eiusdem P. Scipionis in alia occasione agendi ratio.
Cap. X. (Ol. 149, 2. A. U. 572.) Legationes Romam missae. Legati Eumenis et Pharnacis. Rhodiorum de calamitate Sinopensium. Q. Marcius exponit Macedoniae statum, et Peloponnesi. Legati Lacedaemoniorum et Achaeorum.
Cap. XI. Legati Lacedaemoniorum a piratis occisi. Messene sub Lycorta invaditur.
Cap. XII. Messenii tradunt se Achaeis. Puniuntur percussores Philopoemenis.

ARGUMENTUM LIBRI VIGESIMI QUINTI.

Cap. I. (Ol. 149, 3. A. U. 573.) Messene per Lycortam recepta in foedus Achaeorum. Romani inconstanter respondent Achaeis. Achaei concilium Sicyone tenent. De Sparta in *reipublicae* societatem recipienda deliberant. Duo exsulum genera. Diophanes dissentit a Lycorta.
Cap. II. Sparta recipitur in foedus Achaeorum. Legationes *Romam* missae. Eumenis, Ariarathis et Pharnacis legati. Legati exsulum Spartanorum et Achaeorum.
Cap. III. Res exsulum Spartanorum. Achaeorum indulgentia in Messenios.
Cap. III a. Fruges hostium corrumpere illaudatum.
Cap. III b. In Creta magnarum rerum initia commoventur.
Cap. IV. Pharnaces Galatiam et Cappadociam invadit. Ei occurrit Eumenes. Attalus Roma redit. Carsignatus et Gaezotoris. Ariarathes rex Cappadociae.
Cap. V. Legati Romanorum pacem componere tentant. Renititur Pharnaces. Eumenes succurrit Rhodiis.
Cap. VI. (Ol. 149, 4. A. U. 574.) Induciae pactae cum Pharnace. Attalus magnifice exceptus Romae.
Cap. VII. Ptolemaeus decem naves offert Achaeis. Lycortas, Polybius, et Aratus nominantur legati Achaeorum. Legati ad Ptolemaeum. Moritur Ptolemaeus Epiphanes.
Cap VIII. Chaeron Spartanus plebem demeretur. Pecuniam publicam dissipat. Apollonidem occidit. In vincula coniicitur.

Cap. IX. Comparatio Aristaeni et Philopoemenis. Utriusque ingenium et natura. Institutum in republica Aristaeni. Philopoemenis institutum.
Cap. IX a. Institutum suum in concione defendit Aristaenus, adversante Philopoemene.
Cap. IX b. Responsum Philopoemenis. Huius consilium praeclarum. Aristaeni autem honestum. Aristaenus magis benevolus Romanis quam Philopoemen.

ARGUMENTUM LIBRI VIGESIMI SEXTI.

Cap. I. (Ol. 150, 1. A. U. 575.) Hyperbatus praetor Achaeorum. Deliberatio de exsulibus Spartanis. Romam legatos mittunt Achaei.
Cap. II. Callicrates Romam legatus prodit libertatem Achaeorum. Eius oratio ad senatum.
Cap. III. Exsulum Spartanorum petitio. Callicrati morem gerit senatus. Callicrates auctor malorum Achaeis. Praetor Achaeorum creatur.
Cap. IV. Gracchus in Hispania tercentum oppida deiicit.
Cap. V. Initia regni Persei. Is favorem populi sibi conciliat. Laus eius. Philippi varium ingenium.
Cap. VI. Pharnaces pacem petit ab Eumene et Ariarathe. Formula foederis. Reguli foedere comprehensi.
Cap. VII. (Ol. 150, 3. A. U. 577.) Tiberius Gracchus et C. Claudius Coss. Lyciorum legatio Romam missa. Rhodios accusant crudelitatis. Responsum senatus Romani. Persei sponsa deducta a Rhodiis.
Cap. VIII. Romani legati ad Rhodios. Nova legatio Rhodiorum Romam.
Cap. IX. (Ol. 150, 4. A. U. 578.) Dardanii et Thessali legatos Romam mittunt. De Bastarnis et de Perseo queruntur. A. Postumius legatus.
Cap. X. (Ol. 151, 1. A. U. 579.) Antiochus Epimanes potius quam Epiphanes.

ARGUMENTUM LIBRI VIGESIMI SEPTIMI.

Cap. I. (Ol. 152, 1. A. U. 583.) Ismenias Boeotus. Q. Marcius legatus in Boeotiam. Factiones Thebis. Neon et Hippias.
Cap. II. Legati Romani Chalcide. Thebani tradunt se Romanis. Servius Lentulus. Boeotorum respublica divulsa. Archo praetor Achaeorum.
Cap. III. Ti. Claudius, A. Postumius. Hegesilochus prytanis Rhodiorum. Classem Romanis offerunt Rhodii.
Cap. IV. Rhodios ad partes suas invitat Perseus: Romanis fidem servant.
Cap. V. Coronaei et Haliartii favent Perseo.

Cap. VI. C. Lucretius praetor per aliptam Rhodiis mittit litteras. Dino et Polyaratus favent Perseo. Eumenes suspectus Rhodiis. Ridetur aliptes. Frustra Rhodios sollicitat Dino. Naves Romanis mittunt. Diophanes.

Cap. VII. Solon et Hippias legati Persei. Edictum senatus.

Cap. VIII. Perseus ex concilii sententia legatos mittit ad Licinium consulem. Romani pervicaces in rebus adversis. Nil proficit Perseus.

Cap. VIII a. Romanis a Perseo equestri proelio victis plaudunt Graeci.

Cap. VIII b. Clitomachi Thebani et Aristonici Aegyptii athleticum certamen. Adversario faventes Clitomachus spectatores alloquitur. Aristonicus devictus.

Cap. VIII c. Quae his certaminibus fieri solet vulgi conversio, eadem tunc erga Perseum.

Cap. IX. Cestrosphendone. Praesidium Romanum pene opprimitur a Perseo.

Cap. X. Cotys Thrax, socius Persei.

Cap. XI. Perseus captivos redimit a Rhodiis. Diophanis socii navales. Dino et Polyaratus.

Cap. XII. Ptolemaeus, Cypri praefectus, fidus Ptolemaeo Philometori remanet.

Cap. XIII. (Ol. 152, 2. A. U. 584.) Charops senior Epirota. Charops iunior Romae educatus calumniatur Antinoum et Cephalum. Cephalus vir probus. Nicander et alii Aetoli Romam abducti. Sibi consulit Cephalus.

Cap. XIV. Aul. Hostilio consuli insidiae struuntur in Epiro. Aous amnis. Nestor Cropius.

Cap. XV. Pharnaces. Attali amor in Eumenem fratrem.

Cap. XVI. Cydoniatarum perfidia in Apolloniatas.

Cap. XVII. Bellum Antiochi cum Ptolemaeo Philometore. Antiochus ad Pelusium.

Cap. XVIII. Maxima in omnibus rebus vis opportunitatis. — Multi honestatis cupidi, pauci ad eam adipiscendam incumbunt.

ARGUMENTUM LIBRI DUODETRIGESIMI.

Cap. I. (Ol. 152, 2. A. U. 585.) Bellum pro Coelesyria. Antiochi iura et Ptolemaei. Mandata utriusque ad senatum. Responsum senatus.

Cap. II. Legati Rhodiorum frumentum petunt ex Sicilia. Excusant factionum dissidia.

Cap. III. A. Hostilius proconsul. C. Popillius, Cn. Octavius, legati ad Thebanos et Achaeos.

Cap. IV. V. Popillius legatus ad Aetolos, ad Acarnanes.

Cap. VI. Archo praetor Achaeorum. Polybius magister equitum.

Cap. VII. Archon amicus Romanorum. Attalus agit cum Achaeis de honoribus Eumenis. Polybii oratio. Restituuntur Eumeni honores.
Cap. VIII. Genthium ad societatem invitat Perseus. Huius responsum. Denuo legatos mittit Perseus.
Cap. IX. Tertia legatio Persei ad Genthium. Persei occaecatio saluti fuit Graecis.
Cap. IX a. Persei obiurgationes Hippiae reprehendit Polybius.
Cap. X. Achaei auxilia offerunt Romanis adversus Perseum. Polybius legatus ad Q. Marcium consulem. Achaeorum legati ad Attalum. Ptolemaei Philometoris anacleteria.
Cap. XI. Polybius legatus ad Marcium consulem. Achaeorum auxilia non accipit Marcius. Appius Cento auxilia petit ab Achaeis, quae ei negantur opera Polybii.
Cap. XII. Heracleum, Macedoniae oppidum, capitur a Romanis.
Cap. XIII. Cydoniatae adversus Gortynios opem petunt ab Eumene.
Cap. XIV. Rhodiorum legatio ad Romanos. Hegesilochus et Agepolis legati. Polybii ratio digerendi historiam synchronisticam.
Cap. XV. Q. Marcius ad Heracleum. Benigne respondet Rhodiis. Res Coelesyriae eis commendat. Rhodum redeunt legati.
Cap. XVI. Ad Antiochum mittuntur legationes Graecorum qui in Aegypto aderant et Ptolemaei regis.
Cap. XVII. Legati Graecorum deprecantur pro Ptolemaeo. Eulaeus auctor belli. Antiochi iura in Coelesyriam. Alexandriam pergit.
Cap. XVII a. Ptolemaeo victo suadet Eulaeus tutor ut in Samothracen fugiat cum thesauris.
Cap. XVIII. Legati ab Antiocho Romam.
Cap. XIX. Rhodiorum legati ad Antiochum. Ptolemaeum natu maiorem restituit ille.

ARGUMENTUM LIBRI UNDETRIGESIMI.

Cap. I. (Ol. 152, 4. A. U. 586.) C. Popillius in Aegyptum legatus.
Cap. I a. Fragmentum ex Pauli Aemilii concione ad populum Romanum.
Cap. I b. Persei et Eumenis deliberationes arcanae. In historia rem gravem silentio premere summae socordiae indicium est.
Cap. I c. Multa Eumenis et Persei per legatos colloquia. Qua causa Eumenes in Romanorum suspicionem venit.
Cap. I d. Quum adverso Marte laborantem Perseum, Roma-

nos autem summis incommodis conflictatos videret Eumenes, speravit se pacis conciliatorem fore.

Cap. I e. Hanc spem Perseo coemendam offert per Cydam Cretensem. Reges se mutuo fallere nituntur. Callidissimus alter, alter avarissimus.

Cap. I f. Contentionis inter illos genus. Eumenes sua calliditate non potest Persei tenacitatem expugnare, et ab incepto destitit.

Cap. I g. Omnis improbitatis origo avaritia. Per hanc suis commodis male consulunt homines. Quod quidem Eumeni contigit.

Cap. I h. Hoc etiam Perseo accommodandum esse demonstrat Polybius.

Cap. II. Persei foedus cum Genthio.

Cap. III. Eiusdem legatio ad Rhodios, ad Eumenem, ad Antiochum.

Cap. IV. Rhodii pacem conciliaturi legatos mittunt Romam, et ad Perseum, Cretensesque.

Cap. V. Rhodum adveniunt legati Persei et Genthii. Huius saevitia in subditos.

Cap. VI. Scutum Ligustinum. De Scipione Nasica dissentit a Polybio Plutarchus. Defectus lunae. Phalangem Macedonicam stupet Aemilius. Princeps fugae Perseus.

Cap. VI a. Obiter quaedam de rerum tractatione in hac historia universali. Contrarium plerisque scriptoribus Polybii institutum.

Cap. *VI b.* Aemilii Pauli concio coram Perseo captivo.

Cap. *VI* c. Demetrii Phalerei verba, quibus praesentem regni Macedonici ruinam vaticinatus esse videtur.

Cap. VI d. Galli Asiatici in Eumenis regnum incursionem faciunt.

Cap. VII. Astuta legatio Rhodiorum explosa a senatu Romano.

Cap. VII a. Antiochus alterum bellum infert Ptolemaeo.

Cap. VIII. Duo fratres Ptolemaei simul regnant in Aegypto. Auxilia petunt ab Achaeis. Horum deliberatio. Dissuadet Callicrates.

Cap. IX. Suadent Lycortas et Polybius. Dissentiunt Achaei de auxilio Ptolemaeis mittendo.

Cap. X. T. Numisius legatus ad Ptolemaeos et Antiochum. Legatos ad conciliandos reges mittunt Achaei. Lycortam et Polybium duces belli petunt Ptolemaei.

Cap. XI. Popillius Antiochum circulo circumscribit. Aegypto excedit Antiochus. Eius copias Cypro eiicit Popillius. Aegyptus Ptolemaeis servata a Romanis.

Cap. XII. Multa consilia verbotenus probabilia operis periculum non sustinent.

ARGUMENTUM LIBRI TRIGESIMI.

Cap. I. (Ol. 153, 1. A. U. 587.) Attalus ab Eumene Romam missus. Vana spe inflatur.

Cap. II. Stratius submissus ab Eumene Attalum admonet.

Cap. III. Attali oratio apud senatum. Responsum senatus. Aenus et Maronea. Legatio Romanorum ad Gallograecos.

Cap. IV. Rhodiorum legatio. Eis irati Romani. Antonius tribunus plebis. Cygneus cantus. Astymedis orationem improbat Polybius. Illius oratio ad senatum.

Cap. V. Nova legatio Rhodiorum. Potestas nauarchi Rhodii. Rhodiorum prudentia in contrahendis societatibus. Romanorum societatem operose ambiunt. Ab eis desciscunt Caunii. Caras et Lycios liberant Romani.

Cap. VI. Dinonis et Polyarati inconstantia. Varia hominum studia bello Persico.

Cap. VII. Autochiria pusilli animi indicium. Hippocritus Cous.

Cap. VIII. Dino et Polyaratus Rhodii convicti favisse Perseo. Dinonis socordia.

Cap. IX. Polyaratus Romanis traditus Romamque deportatus.

Cap. X. Graecorum legationes ad Romanos in Macedonia. Eorundem legationes Romam. Caussa Achaeorum. Eos calumniatur Callicrates.

Cap. XI. Ptolemaeorum legatio Romam. Menalcidas Lacedaemonius.

Cap. XII. Cotyis legatio.

Cap. XIII. Genthius in triumpho ductus. Ludi Circenses. Certamen tibicinum. Saltatores. Pugiles.

Cap. XIV. Caedes et tumultus apud Aetolos. Charops nequissimus hominum.

Cap. XV. Aemilius Paulus civitates Graeciae obit. Suas ille statuas columnis a Perseo structis imponit. Sicyonis munitionem admiratur, Corinthique situm. Olympici Iovis statuam contemplans obstupet. Ludos in Graecia edit. Septuaginta oppida Epiri evertit Aemilius.

Cap. XVI. (Ol. 153, 2. A. U. 588.) Prusiae turpis adulatio.

Cap. XVII. Eumenes Romam venire prohibetur. Reges prohibentur Italia. Eumenem deprimunt Romani. Legatis datur senatus.

Cap. XVIII. Legatio Atheniensium. Petunt de Haliarto, Delo, et Lemno. De Haliarto iniqua petitio. Delus et Lemnus eis dantur.

Cap. XVIII a. Ex his ignominiam aut incommoda potius quam fructum aliquem reportarunt Athenienses.

Cap. XIX. Legatio Rhodiorum. Theaetetus moritur Romae. Caunii exsules.

Cap. XX. Callicrates, proditor Achaeorum, exosus omnibus.

FRAGMENTA LIBRI X.

Ὄντων γὰρ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥηγίνων 1
πόλεως σταδίων εἰς Τάραντα πλειόνων ἢ δισχιλίων,
εἰς τέλος ἀλίμενον εἶναι συμβαίνει τὴν πλευρὰν τῆς
Ἰταλίας ταύτην πλὴν τῶν ἐν Τάραντι λιμένων· ἢ τέ- 2
τραπται μὲν εἰς τὸ Σικελικὸν πέλαγος, νεύει δὲ πρὸς
τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους, ἔχει δὲ τῶν τε βαρ-
βάρων ἐθνῶν τὰ πολυανθρωπότατα καὶ τῶν Ἑλληνί-
δων πόλεων τὰς ἐπιφανεστάτας. Βρέττιοι γὰρ καὶ 3
Λευκανοὶ καί τινα μέρη τῶν Δαυνίων, ἔτι δὲ Καλα-
βροὶ καὶ πλείους ἕτεροι, τοῦτο τὸ κλῖμα νέμονται τῆς
Ἰταλίας· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων Ῥή- 4
γιον καὶ Καυλωνία καὶ Λοκροὶ καὶ Κρότων, ἔτι δὲ
Μεταπόντιον καὶ Θούριοι ταύτην ἐπέχουσι τὴν παρα-
λίαν, ὥστε καὶ τοὺς ἀπὸ Σικελίας καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς 5
Ἑλλάδος φερομένους ἐπί τινα τόπον τῶν προειρημέ-
νων κατ' ἀνάγκην ὁρμεῖν ἐν τοῖς τῶν Ταραντίνων
λιμέσι, καὶ τὰς ἀμείψεις καὶ τὰς οἰκονομίας πρὸς
πάντας τοὺς κατέχοντας ταύτην τὴν πλευρὰν τῆς Ἰτα-
λίας ἐν ταύτῃ ποιεῖσθαι τῇ πόλει. τεκμήραιτο δ' ἄν 6
τις τοῦ τόπου τὴν εὐκαιρίαν ἐκ τῆς περὶ Κροτωνιά-
τας γενομένης εὐδαιμονίας. ἐκεῖνοι γὰρ θερινοὺς

ἔχοντες ὅρμους καὶ βραχεῖάν τινα παντελῶς προσαγωγήν, μεγάλην εὐδαιμονίαν δοκοῦσι περιποιήσασθαι
διὸ οὐδὲν ἕτερον ἢ διὰ τὴν τῶν τόπων εὐφυΐαν, ἣν
οὐδὲ συγκρίνειν ἄξιόν ἐστι τοῖς Ταραντίνων λιμέσι
7 καὶ τόποις. τέτακται δὲ καὶ πρὸς τοὺς κατὰ τὸν
'Αδρίαν λιμένας εὐφυῶς καὶ νῦν μέν, ἔτι δὲ μᾶλλον
8 ἦν πρὸ τοῦ. ἀπὸ γὰρ ἄκρας 'Ιαπυγίας ἕως εἰς Σιποῦντα πᾶς ὁ προσφερόμενος ἐκ τῶν ἀντιπέρας καὶ καθορμισθεὶς πρὸς τὴν 'Ιταλίαν εἰς Τάραντα ἐποιεῖτο τὴν ὑπερβολήν, καὶ ταύτῃ συνεχρῆτο τῇ πόλει
πρὸς τὰς ἀλλαγὰς καὶ μεταθέσεις οἷον εἰ ἐμπορίῳ·
9 οὐδέπω γὰρ συνέβαινε τότε τὴν τῶν Βρεντεσίνων
10 ἐκτίσθαι πόλιν. διόπερ ὁ Φάβιος, ἐν μεγάλῳ τιθέμενος τὴν ἐπιβολήν, τἆλλα παρεὶς πρὸς ταῖς εἰς
τοῦτο τὸ μέρος ἦν ἐπινοίαις. [Exc. ant. p. 217.]

2 Ὅτι μέλλοντες ἱστορεῖν τὰ πραχθέντα Ποπλίῳ
κατὰ τὴν 'Ιβηρίαν, συλλήβδην δὲ πάσας τὰς κατὰ τὸν
βίον ἐπιτελεσθείσας αὐτῷ πράξεις, ἀναγκαῖον ἡγούμεθα τὸ προεπιστῆσαι τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ τὴν αἵρε-
2 σιν καὶ φύσιν τἀνδρός. τῷ γὰρ σχεδὸν ἐπιφανέστατον αὐτὸν γεγονέναι τῶν πρὸ τοῦ, ζητοῦσι μὲν πάντες εἰδέναι τίς ποτ' ἦν καὶ ἀπὸ ποίας φύσεως ἢ τριβῆς ὁρμηθεὶς τὰς τηλικαύτας καὶ τοσαύτας ἐπετε-
3 λέσατο πράξεις, ἀγνοεῖν δὲ καὶ ψευδοδοξεῖν ἀναγκάζονται διὰ τὸ τοὺς ἐξηγουμένους ὑπὲρ αὐτοῦ παρα-
4 πεπαικέναι τῆς ἀληθείας. ὅτι δέ ἐστιν ὑγιὲς τὸ νυνὶ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν δῆλον ἔσται διὰ τῆς ἡμετέρας ἐξηγήσεως τοῖς ἐπισημαίνεσθαι δυναμένοις τὰ κάλλιστα καὶ παραβολώτατα τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων.
5 οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες αὐτὸν ἐπιτυχῆ τινα καὶ τὸ πλεῖον ἀεὶ παραλόγως καὶ ταὐτομάτῳ κατορθοῦντα
6 τὰς ἐπιβολὰς παρεισάγουσι, νομίζοντες ὡς ἂν εἰ

θειοτέρους εἶναι καὶ θαυμαστοτέρους τοὺς τοιούτους ἄνδρας τῶν κατὰ λόγον ἐν ἑκάστοις πραττόντων, ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ μὲν ἐπαινετόν, τὸ δὲ μακαριστὸν εἶναι συμβαίνει τῶν προειρημένων, καὶ τὸ μὲν κοι- 7
νόν ἐστι καὶ τοῖς τυχοῦσι, τὸ δ' ἐπαινετὸν μόνων ἴδιον ὑπάρχει τῶν εὐλογίστων καὶ φρένας ἐχόντων ἀνδρῶν, οὓς καὶ θειοτάτους εἶναι καὶ προσφιλεστάτους τοῖς θεοῖς νομιστέον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ Πόπλιος 8
Λυκούργῳ τῷ τῶν Λακεδαιμονίων νομοθέτῃ παραπλησίαν ἐσχηκέναι φύσιν καὶ προαίρεσιν. οὔτε γὰρ 9
Λυκοῦργον ἡγητέον δεισιδαιμονοῦντα καὶ πάντα προσέχοντα τῇ Πυθίᾳ συστήσασθαι τὸ Λακεδαιμονίων πολίτευμα, οὔτε Πόπλιον ἐξ ἐννυπνίων ὁρμώμενον καὶ κληδόνων τηλικαύτην περιποιῆσαι τῇ πατρίδι δυναστείαν· ἀλλ' ὁρῶντες ἑκάτεροι τοὺς πολλοὺς τῶν 10
ἀνθρώπων οὔτε τὰ παράδοξα προσδεχομένους ῥᾳδίως οὔτε τοῖς δεινοῖς τολμῶντας παραβάλλεσθαι χωρὶς τῆς ἐκ τῶν θεῶν ἐλπίδος, Λυκοῦργος μὲν ἀεὶ προσ- 11
λαμβανόμενος ταῖς ἰδίαις ἐπιβολαῖς τὴν ἐκ τῆς Πυθίας φήμην εὐπαραδεκτοτέρας καὶ πιστοτέρας ἐποίει τὰς ἰδίας ἐπινοίας, Πόπλιος δὲ παραπλησίως ἐνεργα- 12
ζόμενος ἀεὶ δόξαν τοῖς πολλοῖς ὡς μετά τινος θείας ἐπιπνοίας ποιούμενος τὰς ἐπιβολάς, εὐθαρσεστέρους καὶ προθυμοτέρους κατεσκεύαζε τοὺς ὑποτατταμένους πρὸς τὰ δεινὰ τῶν ἔργων. ὅτι δ' ἕκαστα μετὰ λογι- 13
σμοῦ καὶ προνοίας ἔπραττε καὶ διότι πάντα κατὰ λόγον ἐξέβαινε τὰ τέλη τῶν πράξεων αὐτῷ δῆλον ἔσται διὰ τῶν λέγεσθαι μελλόντων.

Ἐκεῖνος γὰρ ὅτι μὲν ἦν εὐεργετικὸς καὶ μεγαλό- 3
ψυχος ὁμολογεῖται, διότι δ' ἀγχίνους καὶ νήπτης καὶ τῇ διανοίᾳ περὶ τὸ προτεθὲν ἐντεταμένος, οὐδεὶς ἂν συγχωρήσειε πλὴν τῶν συμβεβιωκότων καὶ τεθεαμέ-

2 νων ὑπ' αὐγὰς αὐτοῦ τὴν φύσιν. ὧν εἷς ἦν Γάιος Λαίλιος, ἀπὸ νέου μετεσχηκὼς αὐτῷ παντὸς ἔργου καὶ λόγου μέχρι τελευτῆς, ὁ ταύτην περὶ αὐτοῦ τὴν δόξαν ἡμῖν ἐνεργασάμενος διὰ τὸ δοκεῖν εἰκότα λέγειν καὶ σύμφωνα τοῖς ὑπ' ἐκείνου πεπραγμένοις. 5
3 ἔφη γὰρ πρώτην γεγονέναι Ποπλίου πρᾶξιν ἐπίσημον, καθ' ὃν καιρὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν ἱππομαχίαν συνεστήσατο πρὸς Ἀννίβαν περὶ τὸν Πάδον καλού-
4 μενον ποταμόν. τότε γάρ, ὡς ἔοικεν, ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἔχων καὶ πρῶτον εἰς ὕπαιθρον ἐξεληλυθώς, 10 συστήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς διαφερόντων ἱππέων οὐλαμὸν ἀσφαλείας χάριν, συνθεασάμενος ἐν τῷ κινδύνῳ τὸν πατέρα περιειλημμένον ὑπὸ τῶν πολεμίων μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν ἱππέων καὶ τετρωμένον ἐπισφα-
5 λῶς, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπεβάλετο παρακαλεῖν τοὺς μεθ' 15 ἑαυτοῦ βοηθῆσαι τῷ πατρί, τῶν δ' ἐπὶ ποσὸν κατορρωδούντων διὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεστώτων πολεμίων, αὐτὸς εἰσελάσαι παραβόλως δοκεῖ καὶ τολμη-
6 ρῶς εἰς τοὺς περικεχυμένους. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκασθέντων ἐμβαλεῖν, οἱ μὲν πολέ- 20 μιοι καταπλαγέντες διέστησαν, ὁ δὲ Πόπλιος ἀνελπίστως σωθεὶς πρῶτος αὐτὸς τὸν υἱὸν σωτῆρα
7 προσεφώνησε πάντων ἀκουόντων. περιγενομένης δ' αὐτῷ τῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ φήμης ὁμολογουμένης διὰ τὴν προειρημένην χρείαν, λοιπὸν ἤδη σπανίως αὐτὸν ἐδί- 25 δου κατὰ τοὺς ὕστερον καιροὺς εἰς τοὺς κατ' ἰδίαν κινδύνους, ὅτ' εἰς αὐτὸν ἀναρτηθεῖεν ὑπὸ τῆς πατρίδος αἱ τῶν ὅλων ἐλπίδες· ὅπερ ἴδιόν ἐστιν οὐ τῇ τύχῃ πιστεύοντος, ἀλλὰ νοῦν ἔχοντος ἡγεμόνος.

4 Μετὰ δὲ ταῦτα, πρεσβύτερον ἔχων ἀδελφὸν 30 Λεύκιον, καὶ τούτου προσπορευομένου πρὸς τὴν ἀγορανομίαν, ἣν σχεδὸν ἐπιφανεστάτην ἀρχὴν εἶναι συμ-

βαίνει τῶν νέων παρὰ Ῥωμαίοις, ἔθους δ' ὄντος δύο 2
πατρικίους καθίστασθαι, τότε δὲ καὶ πλειόνων προσ-
πορευομένων, ἐκ πολλοῦ μὲν οὐκ ἐτόλμα μεταπο-
ρεύεσθαι τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τἀδελφῷ· συνεγγιζούσης 3
δὲ τῆς καταστάσεως, λογιζόμενος ἐκ τῆς τοῦ πλήθους
φορᾶς οὐκ εὐμαρῶς τὸν ἀδελφὸν ἐφιξόμενον τῆς ἀρ-
χῆς, τὴν δὲ πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν τοῦ δήμου θεωρῶν
μεγάλην ὑπάρχουσαν, καὶ μόνως οὕτως ὑπολαμβάνων
κἀκεῖνον καθίξεσθαι τῆς προθέσεως, εἰ συμφρονή-
σαντες ἅμα ποιήσαιντο τὴν ἐπιβολήν, ἦλθεν ἐπί τινα
τοιαύτην ἔννοιαν. θεωρῶν γὰρ τὴν μητέρα περιπο- 4
ρευομένην τοὺς νεὼς καὶ θύουσαν τοῖς θεοῖς ὑπὲρ
τἀδελφοῦ, καὶ καθόλου μεγάλην προσδοκίαν ἔχου-
σαν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, ἧς μόνης ἔμελεν αὐτῷ· τὸν 5
μὲν γὰρ πατέρα τότε πλεῖν συνέβαινεν εἰς Ἰβηρίαν
στρατηγὸν ἀπεσταλμένον ἐπὶ τὰς προειρημένας πρά-
ξεις· οὐ μὴν ἀλλ' ἔφη πρὸς αὐτὴν ὄνειρον τεθεωρη-
κέναι δι' ἧδη τὸν αὐτόν. δοκεῖν γὰρ ἅμα τἀδελφῷ 6
καθεσταμένος ἀγορανόμος ἀναβαίνειν ἀπὸ τῆς ἀγο-
ρᾶς ὡς ἐπὶ τὴν οἰκίαν, ἐκείνην δὲ συναντᾶν αὐτοῖς
εἰς τὰς θύρας καὶ περιπτύξασαν ἀσπάσασθαι. τῆς δὲ 7
παθούσης τὸ γυναικεῖον πάθος καί τι προσεπιφθεγ-
ξαμένης, Εἰ γὰρ ἐμοὶ ταύτην ἰδεῖν γένοιτο τὴν ἡμέ-
ραν, Βούλει, φησί, μῆτερ, πεῖραν λάβωμεν; τῆς δὲ 8
συγκαταθεμένης, ὡς οὐ τολμήσοντος αὐτοῦ, πρὸς δὲ
τὸν καιρὸν οἱονεὶ προσπαίζοντος, καὶ γὰρ ἦν κομιδῇ
νέος, ἠξίου τήβενναν αὐτῷ λαμπρὰν εὐθέως ἑτοιμάσαι·
τοῦτο γὰρ ἔθος ἐστὶ τοῖς τὰς ἀρχὰς μεταπορευομένοις. 9
καὶ τῇ μὲν οὐδ' ἐν νῷ τὸ ῥηθὲν ἦν, ὁ δὲ λαβὼν πρῶ- 5
του λαμπρὰν ἐσθῆτα κοιμωμένης ἔτι τῆς μητρὸς πα-
ρῆν εἰς τὴν ἀγοράν. τοῦ δὲ πλήθους καὶ διὰ τὸ πα- 2
ράδοξον καὶ διὰ τὴν προϋπάρχουσαν εὔνοιαν ἐκπλη-

κτικῶς αὐτὸν ἀποδεξαμένου, καὶ μετὰ ταῦτα προελ-
θόντος εἰς τὸν ἀποδεδειγμένον τόπον καὶ στάν-
3 τος παρὰ τὸν ἀδελφόν, οὐ μόνον τῷ Ποπλίῳ περιέ-
θεσαν οἱ πολλοὶ τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ τἀδελφῷ δι'
ἐκεῖνον, καὶ παρῆσαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀμφότεροι, γε-
4 γονότες ἀγορανόμοι. τῇ δὲ μητρὶ τοῦ πράγματος
ἄφνω προσπεσόντος, περιχαρὴς οὖσα πρὸς τὰς θύρας
ἀπήντα καὶ μετὰ παραστάσεως ἠσπάζετο τοὺς νεανί-
5 σκους, ὥστε τὸν Πόπλιον ἐκ τοῦ συμβαίνοντος δο-
κεῖν πᾶσι τοῖς προακηκόσι τῶν ἐνυπνίων μὴ μόνον
κατὰ τὸν ὕπνον, ἔτι δὲ μᾶλλον ὕπαρ καὶ μεθ' ἡμέ-
6 ραν διαλέγεσθαι τοῖς θεοῖς. ὧν οὐδὲν ἦν ἐνύπνιον,
ἀλλὰ ὑπάρχων εὐεργετικὸς καὶ μεγαλόδωρος καὶ προσ-
φιλὴς κατὰ τὴν ἀπάντησιν συνελογίσατο τὴν τοῦ πλή-
7 θους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν. λοιπὸν πρός τε τὸν τοῦ
δήμου καὶ τὸν τῆς μητρὸς καιρὸν ἁρμοσάμενος εὐστό-
χως οὐ μόνον καθίκετο τῆς προθέσεως, ἀλλὰ καὶ
8 μετά τινος ἐδόκει θείας ἐπιπνοίας αὐτὸ πράττειν. οἱ
γὰρ μὴ δυνάμενοι τοὺς καιροὺς μηδὲ τὰς αἰτίας καὶ
διαθέσεις ἑκάστων ἀκριβῶς συνθεωρεῖν ἢ διὰ φαυλό-
τητα φύσεως ἢ δι' ἀπειρίαν καὶ ῥᾳθυμίαν εἰς θεοὺς
καὶ τύχας ἀναφέρουσι τὰς αἰτίας τῶν δι' ἀγχίνοιαν
ἐκ λογισμοῦ καὶ προνοίας ἐπιτελουμένων.

9 Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι χάριν τῶν ἀκουόν-
των, ἵνα μὴ συγκαταφερόμενοι ψευδῶς τῇ καθωμιλη-
μένῃ δόξῃ περὶ αὐτοῦ παραπέμπωσι τὰ σεμνότατα
καὶ κάλλιστα τἀνδρός, λέγω δὲ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ
10 φιλοπονίαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἔσται τοῦτο συμφανὲς ἐπ'
αὐτῶν τῶν πράξεων.

6 Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε συνηθροισμένων τῶν δυνά-
μεων παρεκάλει μὴ καταπεπλῆχθαι τὴν προγεγενη-
2 μένην περιπέτειαν· οὐ γὰρ ταῖς ἀρεταῖς ἡττῆσθαι

Ῥωμαίους ὑπὸ Καρχηδονίων οὐδέποτε, τῇ δὲ προδοσίᾳ τῇ Κελτιβήρων καὶ τῇ προπετείᾳ, διακλεισθέντων τῶν στρατηγῶν ἀπ᾽ ἀλλήλων διὰ τὸ πιστεῦσαι τῇ συμμαχίᾳ τῶν εἰρημένων. ὧν ἑκάτερα νῦν ἔφη περὶ 3
τοὺς πολεμίους ὑπάρχειν· χωρὶς γὰρ ἀπ᾽ ἀλλήλων πολὺ διεσπασμένους στρατοπεδεύειν, τοῖς τε συμμάχοις ὑβριστικῶς χρωμένους ἅπαντας ἀπηλλοτριωκέναι καὶ πολεμίους αὐτοῖς παρεσκευακέναι. διὸ καὶ τοὺς 4
μὲν ἤδη διαπέμπεσθαι πρὸς σφᾶς, τοὺς δὲ λοιπούς, ὡς ἂν τάχιστα θαρρήσωσι καὶ διαβάντας ἴδωσι τὸν ποταμόν, ἀσμένως ἥξειν, οὐχ οὕτως εὐνοοῦντας σφίσι, τὸ δὲ πλεῖον ἀμύνεσθαι σπουδάζοντας τὴν Καρχηδονίων εἰς αὐτοὺς ἀσέλγειαν, τὸ δὲ μέγιστον στασιά- 5
ζοντας πρὸς ἀλλήλους τοὺς τῶν ὑπεναντίων ἡγεμόνας ἄθρους διαμάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς οὐ θελήσειν, κατὰ μέρος δὲ κινδυνεύοντας εὐχειρώτους ὑπάρχειν. διὸ 6
βλέποντας εἰς ταῦτα παρεκάλει περαιοῦσθαι τὸν ποταμὸν εὐθαρσῶς· περὶ δὲ τῶν ἑξῆς ἀνεδέχετο μελήσειν αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι. ταῦτα δ᾽ εἰπὼν 7
τρισχιλίους μὲν ἔχοντα πεζοὺς καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς Μάρκον ἀπέλιπε τὸν συνάρχοντα περὶ τὴν διάβασιν ἐφεδρεύσοντα τοῖς ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ συμμάχοις· αὐτὸς δὲ τὴν ἄλλην ἐπεραίου δύναμιν, ἅδηλον πᾶσι ποιῶν τὴν αὐτοῦ πρόθεσιν. ἦν γὰρ αὐτῷ κεκρι- 8
μένον πράττειν ὧν μὲν εἶπε πρὸς τοὺς πολλοὺς μηδέν, προύκειτο δὲ πολιορκεῖν ἐξ ἐφόδου τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ Καρχηδόνα προσαγορευομένην. ὃ δὴ καὶ πρῶτον 9
ἄν τις λάβοι καὶ μέγιστον σημεῖον τῆς ὑφ᾽ ἡμῶν ἄρτι ῥηθείσης διαλήψεως. ἔτος γὰρ ἕβδομον ἔχων πρὸς 10
τοῖς εἴκοσι πρῶτον μὲν ἐπὶ πράξεις αὐτὸν ἔδωκε τελέως παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀπηλπισμένας διὰ τὸ μέγεθος τῶν προγεγονότων ἐλαττωμάτων, δεύτερον δοὺς αὐ- 11

τὸν τὰ μὲν κοινὰ καὶ προφαινόμενα πᾶσι παρέλιπε, τὰ δὲ μήτε παρὰ τοῖς πολεμίοις*, ταῦτ' ἐπενόει καὶ
12 προετίθετο πράττειν. ὧν οὐδὲν ἦν χωρὶς ἐκλογισμῶν τῶν ἀκριβεστάτων.

7 Ἔτι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἱστορῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ πυνθανόμενος ἐπιμελῶς τήν τε προδοσίαν τῶν Κελτιβήρων καὶ τὸν διαζευγμὸν τῶν ἰδίων στρατοπέδων, καὶ συλλογιζόμενος ὅτι παρὰ τοῦτο συμβαίνει
2 τοῖς περὶ τὸν πατέρα γενέσθαι τὴν περιπέτειαν, οὐ κατεπέπληκτο τοὺς Καρχηδονίους οὐδ' ἥττητο τῇ
3 ψυχῇ, καθάπερ οἱ πολλοί. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἐντὸς Ἴβηρος ποταμοῦ συμμάχους ἀκούων μένειν ἐν τῇ πρὸς αὐτοὺς φιλίᾳ, τοὺς δὲ τῶν Καρχηδονίων ἡγεμόνας στασιάζειν μὲν πρὸς σφᾶς, ὑβρίζειν δὲ τοὺς ὑποταττομένους, εὐθαρσῶς διέκειτο πρὸς τὴν ἔξοδον,
4 οὐ τῇ τύχῃ πιστεύων, ἀλλὰ τοῖς συλλογισμοῖς. παραγενόμενός γε μὴν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, πάντας ἀνακρίνων καὶ παρ' ἑκάστου πυνθανόμενος τὰ περὶ τοὺς ἐναντίους, ηὕρισκε τὰς μὲν δυνάμεις τῶν Καρχηδο-
5 νίων εἰς τρία μέρη διηρημένας· ὧν Μάγωνα μὲν ἐπυνθάνετο διατρίβειν ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἐν τοῖς Κονίοις προσαγορευομένοις, Ἀσδρούβαν δὲ τὸν Γέσκωνος περὶ Τάγου ποταμοῦ στόμα κατὰ τὴν Λυσιτανήν, τὸν δ' ἕτερον Ἀσδρούβαν πολιορκεῖν τινα πόλιν ἐν τοῖς Καρπητανοῖς, οὐδένα δὲ τῶν προειρη-
6 μένων ἐλάττω δέχ' ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν τῆς Καινῆς πόλεως. νομίζων οὖν, ἐὰν μὲν εἰς μάχην συνιέναι κρίνῃ τοῖς πολεμίοις, τὸ μὲν πρὸς πάντας ἅμα κινδυνεύειν [ἐπισφαλὲς εἶναι] τελέως καὶ διὰ τὸ προηττῆσθαι τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ διὰ τὸ πολλαπλασίους εἶ-
7 ναι τοὺς ὑπεναντίους, ἐὰν δὲ πρὸς ἕνα συμβαλεῖν σπεύδων, κἄπειτα τούτου φυγομαχήσαντος, ἐπιγενο-

μένων δὲ τῶν ἄλλων δυνάμεων, συγκλεισθῆ που, κατάφοβος ἦν μὴ ταῖς αὐταῖς Γναίῳ τῷ θείῳ καὶ Ποπλίῳ τῷ πατρὶ περιπέσῃ συμφοραῖς. διὸ τοῦτο 8 μὲν τὸ μέρος ἀπεδοκίμασε, πυνθανόμενος δὲ τὴν προειρημένην Καρχηδόνα μεγίστας μὲν χρείας παρέχεσθαι τοῖς ὑπεναντίοις, μέγιστα δὲ βλάπτειν καὶ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον αὐτόν, ἐξητάκει τὰ κατὰ μέρος ὑπὲρ αὐτῆς ἐν τῇ παραχειμασίᾳ τῶν εἰδότων. ἀκούων δὲ πρῶτον μὲν ὅτι λιμένας ἔχει στόλῳ καὶ 2 ναυτικαῖς δυνάμεσι μόνη σχεδὸν τῶν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ἅμα δὲ καὶ διότι πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς Λιβύης πλοῦν καὶ πελάγιον δίαρμα λίαν εὐφυῶς κεῖται τοῖς Καρχηδονίοις, μετὰ δὲ ταῦτα διότι καὶ τὸ τῶν χρημάτων 3 πλῆθος καὶ τὰς ἀποσκευὰς τῶν στρατοπέδων ἁπάσας ἐν ταύτῃ τῇ πόλει συνέβαινε τοῖς Καρχηδονίοις ὑπάρχειν, ἔτι δὲ τοὺς ὁμήρους τοὺς ἐξ ὅλης τῆς Ἰβηρίας, τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι μάχιμοι μὲν ἄνδρες εἰσῆσαν εἰς 4 χιλίους οἱ τὴν ἄκραν τηροῦντες διὰ τὸ μηδένα μηδέποτ' ἂν ὑπολαμβάνειν ὅτι κρατούντων Καρχηδονίων σχεδὸν ἁπάσης Ἰβηρίας ἐπινοήσει τις τὸ παράπαν πολιορκῆσαι ταύτην τὴν πόλιν, τὸ δ' ἄλλο πλῆ- 5 θος ὅτι πολὺ μὲν εἴη διαφερόντως ἐν αὐτῇ, πᾶν δὲ δημιουργικὸν καὶ βάναυσον καὶ θαλαττουργὸν καὶ πλεῖστον ἀπέχον πολεμικῆς ἐμπειρίας, ὃ κατὰ τῆς πόλεως ὑπελάμβανεν εἶναι, παραδόξου γενομένης ἐπιφανείας. καὶ μὴν οὐδὲ τὴν θέσιν τῆς Καρχηδόνος 6 οὐδὲ τὴν κατασκευὴν οὐδὲ τὴν τῆς περιεχούσης αὐτὴν λίμνης διάθεσιν ἠγνόει, διὰ δέ τινων ἁλιέων 7 τῶν ἐνειργασμένων τοῖς τόποις ἐξητάκει διότι καθόλου μέν ἐστι τεναγώδης ἡ λίμνη καὶ βατὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ γίγνεταί τις τοσαύτη ἀποχώρησις καθ' ἡμέραν ἐπὶ δείλην ὀψίαν. ἐξ ὧν 8

συλλογισάμενος ὅτι καθικόμενος μὲν τῆς ἐπιβολῆς οὐ μόνον βλάψει τοὺς ὑπεναντίους, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφετέροις πράγμασι μεγάλην ἐπίδοσιν παρασκευάσει, 9 διαπεσὼν δὲ τῆς προθέσεως, ὅτι δύναται σώζειν τοὺς ὑποταττομένους διὰ τὸ θαλαττοκρατεῖν, ἐὰν ἅπαξ ἀσφαλίσηται τὴν στρατοπεδείαν· τοῦτο δ' ἦν εὐχερὲς διὰ τὸ μακρὰν ἀπεσπάσθαι τὰς τῶν ὑπεναντίων δυ- 10 νάμεις· οὕτως ἀφέμενος τῶν ἄλλων περὶ ταύτην ἐγέ- 9 νετο τὴν παρασκευὴν ἐν τῇ παραχειμασίᾳ. καὶ ταύτην ἔχων τὴν ἐπιβολὴν καὶ τὴν ἡλικίαν, ἣν ἀρτίως εἶπα, πάντας ἀπεκρύψατο χωρὶς Γαΐου Λαιλίου, μέχρι πάλιν αὐτὸς ἔκρινε φανερὸν ποιεῖν.

2 Τούτοις δὲ τοῖς ἐκλογισμοῖς ὁμολογοῦντες οἱ συγγραφεῖς, ὅταν ἐπὶ τὸ τέλος ἔλθωσι τῆς πράξεως, οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν τούτου πρό- 15 νοιαν, εἰς δὲ τοὺς θεοὺς καὶ τὴν τύχην ἀναφέρουσι 3 τὸ γεγονὸς κατόρθωμα, καὶ ταῦτα χωρὶς τῶν εἰκότων καὶ τῆς τῶν συμβεβιωκότων μαρτυρίας καὶ διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Φιλιππον αὐτοῦ τοῦ Ποπλίου σαφῶς ἐκτεθεικότος ὅτι τούτοις τοῖς ἐκλογι- 20 σμοῖς χρησάμενος, οἷς ἡμεῖς ἀνώτερον ἐξελογισάμεθα, καθόλου τε τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πράγμασιν ἐπιβάλοιτο καὶ κατὰ μέρος τῇ τῆς Καρχηδόνος πολιορκίᾳ.

4 Πλὴν τότε γε τῷ μὲν ἐπὶ τοῦ στόλου Γαΐῳ Λαι- λίῳ δι' ἀπορρήτων ἐντειλάμενος παρήγγειλε πλεῖν 25 5 ἐπὶ τὴν προειρημένην πόλιν, μόνος γὰρ οὗτος αὐτῷ συνῄδει τὴν ἐπιβολήν, καθάπερ ἀνώτερον εἶπον, 6 αὐτὸς δὲ τὰς πεζὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ἐποιεῖτο τὴν πορείαν μετὰ σπουδῆς. εἶχε δὲ τὸ μὲν τῶν πε- ζῶν πλῆθος εἰς δισμυρίους καὶ πεντακισχιλίους, ἱπ- 30 7 πεῖς δὲ εἰς δισχιλίους καὶ πεντακοσίους. ἀφικόμενος δὲ ἑβδομαῖος κατεστρατοπέδευσε κατὰ τὸ πρὸς ἄρ-

κτους μέρος τῆς πόλεως, καὶ περιεβάλετο κατὰ μὲν τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τῆς στρατοπεδείας τάφρον καὶ χάρακα διπλοῦν ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὴν πόλιν ἁπλῶς οὐδέν· αὐτὴ γὰρ ἡ τοῦ τόπου φύσις ἱκανὴν ἀσφάλειαν αὐτῷ παρεσκεύαζε. μέλλοντες δὲ καὶ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως δηλοῦν, ἀναγκαῖον ἡγούμεθ' εἶναι τὸ καὶ τοὺς παρακειμένους τόπους καὶ τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπὶ ποσὸν ὑποδείξαι τοῖς ἀκούουσι.

Κεῖται μὲν οὖν τῆς Ἰβηρίας κατὰ μέσην τὴν παραλίαν ἐν κόλπῳ, νεύοντι πρὸς ἄνεμον λίβα, οὗ τὸ μὲν βάθος ἐστὶν ὡς εἴκοσι σταδίων, τὸ δὲ πλάτος ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὡς δέκα· λαμβάνει δὲ διάθεσιν λιμένος ὁ πᾶς κόλπος διὰ τοιαύτην αἰτίαν. νῆσος ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ κεῖται βραχὺν ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους εἴσπλουν εἰς αὐτὸν ἀπολείπουσα. ταύτης ἀποδεχομένης τὸ πελάγιον κῦμα συμβαίνει τὸν κόλπον ὅλον εὐδίαν ἴσχειν, πλὴν ἐφ' ὅσον οἱ λίβες καθ' ἑκάτερον τὸν εἴσπλουν παρεισπίπτοντες κλύδωνας ἀποτελοῦσι. τῶν γε μὴν ἄλλων πνευμάτων ἀκλυδώνιστος ὢν τυγχάνει διὰ τὴν περιέχουσαν αὐτὸν ἤπειρον. ἐν δὲ τῷ μυχῷ τοῦ κόλπου πρόκειται χερρονησίζον ὄρος, ἐφ' οὗ κεῖσθαι συμβαίνει τὴν πόλιν, περιεχομένην θαλάττῃ μὲν ἀπ' ἀνατολῶν καὶ μεσημβρίας, ἀπὸ δὲ τῶν δύσεων λίμνῃ προσεπιλαμβανούσῃ καὶ τοῦ πρὸς ἄρκτον μέρους, ὥστε τὸν λοιπὸν τόπον μέχρι τῆς ἐπὶ θάτερα θαλάττης, ὃς καὶ συνάπτει τὴν πόλιν πρὸς τὴν ἤπειρον, μὴ πλέον ὑπάρχειν ἢ δυοῖν σταδίων. ἡ δὲ πόλις αὐτὴ μεσόκοιλός ἐστι· κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ μεσημβρίας πλευρὰν ἐπίπεδον ἔχει τὴν ἀπὸ θαλάττης πρόσοδον· τὰ δὲ λοιπὰ περιέχεται λόφοις, δυσὶ μὲν ὀρεινοῖς καὶ τραχέσιν, ἄλλοις δὲ τρισὶ πολὺ

μὲν χθαμαλωτέροις, σπιλώδεσι δὲ καὶ δυσβάτοις·
8 ὧν ὁ μὲν μέγιστος ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτῇ παράκει-
ται, προτείνων εἰς θάλατταν, ἐφ' οὗ καθίδρυται νεὼς
9 Ἀσκληπιοῦ. τούτῳ δ' ὁ ἀπὸ τῆς δύσεως ἀντίκειται,
παραπλησίαν θέσιν ἔχων, ἐφ' οὗ καὶ βασίλεια κατε-
σκεύασται πολυτελῶς, ἃ φασιν Ἀσδρούβαν ποιῆσαι,
10 μοναρχικῆς ὀρεγόμενον ἐξουσίας. αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς
τῶν ἐλαττόνων βουνῶν ὑπεροχαὶ τὸ πρὸς ἄρκτον αὐ-
11 τῆς μέρος περιέχουσι. καλεῖται δὲ τῶν τριῶν ὁ μὲν
πρὸς ἀνατολὰς νεύων Ἡφαίστου, τούτῳ δ' ὁ συν-
εχὴς Ἀλήτου· δοκεῖ δ' οὗτος εὑρετὴς γενόμενος τῶν
ἀργυρείων μετάλλων ἰσοθέων τετευχέναι τιμῶν· ὁ
12 δὲ τρίτος προσαγορεύεται Κρόνου. συμβαίνει δὲ τὴν
λίμνην τῇ παρακειμένῃ θαλάττῃ σύρρουν γεγονέναι
13 χειροποιήτως χάριν τῶν θαλαττουργῶν. κατὰ δὲ τὴν
τοῦ διείργοντος αὐτὰς χείλους διακοπὴν γέφυρα κα-
τεσκεύασται πρὸς τὸ καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ τὰς ἁμάξας
ταύτῃ ποιεῖσθαι τὴν παρακομιδὴν τῶν ἐκ τῆς χώρας
ἀναγκαίων.

11 Τοιαύτης δ' ὑπαρχούσης τῆς διαθέσεως τῶν τό-
πων, ἀσφαλίζεσθαι συνέβαινε τοῖς Ῥωμαίοις τὴν
στρατοπεδείαν κατὰ τὴν ἐντὸς ἐπιφάνειαν ἀκατα-
σκεύως ὑπό τε τῆς λίμνης καὶ πῆς ἐπὶ θάτερα θα-
2 λάττης. τὸ δὲ μεταξὺ τούτων διάστημα τὸ συνάπτον
τὴν πόλιν πρὸς τὴν ἤπειρον ἀχαράκωτον εἴασε, κατὰ
3 μέσην ὑπάρχον τὴν αὐτοῦ στρατοπεδείαν, εἴτε καὶ
καταπλήξεως χάριν εἴτε καὶ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν ἁρ-
μοζόμενος, ὅπως ἀνεμποδίστους ἔχῃ καὶ τὰς ἐξαγω-
4 γὰς καὶ τὰς ἀναχωρήσεις εἰς τὴν παρεμβολήν. ὁ δὲ
περίβολος τῆς πόλεως οὐ πλεῖον εἴκοσι σταδίων
ὑπῆρχε τὸ πρότερον· καίτοι γ' οὐκ ἀγνοῶ διότι πολ-
λοῖς εἴρηται τετταράκοντα· τὸ δ' ἐστὶ ψεῦδος. οὐ

γὰρ ἐξ ἀκοῆς ἡμεῖς, ἀλλ' αὐτόπται γεγονότες μετ' ἐπιστάσεως ἀποφαινόμεθα. νῦν δὲ καὶ μᾶλλον ἔτι συνῄρηται.

Πλὴν ὅ γε Πόπλιος, συνάψαντος καὶ τοῦ στόλου πρὸς τὸν δέοντα καιρόν, ἐπεβάλετο συναθροίσας τὰ πλήθη παρακαλεῖν, οὐχ ἑτέροις τισὶ χρώμενος ἀπολογισμοῖς, ἀλλ' οἷς ἐτύγχανε πεπεικὼς αὐτόν, ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς τὸν κατὰ μέρος ἄρτι πεποιήμεθα λόγον. ἀποδείξας δὲ δυνατὴν οὖσαν τὴν ἐπιβολήν, καὶ συγκεφαλαιωσάμενος τὴν ἐκ τοῦ κατορθώματος ἐλάττωσιν τῶν ὑπεναντίων, αὔξησιν δὲ τῶν σφετέρων πραγμάτων, λοιπὸν χρυσοῦς στεφάνους ἐπηγγείλατο τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβᾶσι καὶ τὰς εἰθισμένας δωρεὰς τοῖς ἐπιφανῶς ἀνδραγαθήσασι· τὸ δὲ τελευταῖον ἐξ ἀρχῆς ἔφη τὴν ἐπιβολὴν αὐτῷ ταύτην ὑποδεδειχέναι τὸν Ποσειδῶνα παραστάντα κατὰ τὸν ὕπνον, καὶ φάναι συνεργήσειν ἐπιφανῶς κατ' αὐτὸν τὸν τῆς πράξεως καιρὸν οὕτως ὥστε παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἐξ αὐτοῦ χρείαν ἐναργῆ γενέσθαι. τῶν δὲ κατὰ τὴν παράκλησιν λόγων ἅμα μὲν ἀπολογισμοῖς ἀκριβέσι μεμιγμένων, ἅμα δ' ἐπαγγελίαις χρυσῶν στεφάνων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις θεοῦ προνοίᾳ, τελέως μεγάλην ὁρμὴν καὶ προθυμίαν παρίστασθαι συνέβαινε τοῖς νεανίσκοις.

Τῇ δ' ἐπαύριον κατὰ μὲν τοὺς ἐκ τῆς θαλάττης τόπους περιστήσας ναῦς παντοδαποῖς βέλεσιν ἐξηρτυμένας, καὶ δοὺς τὴν ἐπιτροπὴν Γαΐῳ, κατὰ δὲ γῆν τοὺς εὐρωστοτάτους τῶν ἀνδρῶν εἰς δισχιλίους ὁμόσε τοῖς κλιμακοφόροις ἐπιστήσας, ἐνήρχετο τῆς πολιορκίας κατὰ τρίτην ὥραν. ὁ δὲ Μάγων ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῆς πόλεως τὸ μὲν τῶν χιλίων σύνταγμα διελὼν τοὺς μὲν ἡμίσεις ἐπὶ τῆς ἄκρας ἀπέλιπε, τοὺς δ' ἄλ-

3 λους ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς λόφου παρενέβαλε· τῶν δὲ πολιτῶν τοὺς εὐρωστοτάτους περὶ δισχιλίους κατεσκευακὼς τοῖς ὑπάρχουσι κατὰ τὴν πόλιν ὅπλοις ἐπέστησε κατὰ τὴν πύλην τὴν φέρουσαν ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν καὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατοπεδείαν· τοῖς δὲ λοιποῖς παρήγγειλε βοηθεῖν κατὰ δύναμιν πρὸς πάντα τὰ
4 μέρη τοῦ τείχους. ἅμα δὲ τῷ τὸν Πόπλιον ταῖς σάλπιγξι διασημῆναι τὸν καιρὸν τῆς προσβολῆς ἐξαφίησι τοὺς καθωπλισμένους ὁ Μάγων διὰ τῆς πύλης, πεπεισμένος ὅτι καταπλήξεται τοὺς ὑπεναντίους καὶ τὸ
5 παράπαν ἀφελεῖται τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν. προσπεσόντων δὲ τούτων ἐρρωμένως τοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου κατὰ τὸν ἰσθμὸν παρατεταγμένοις ἐγίγνετο μάχη λαμπρὰ καὶ παρακελευσμὸς ἐξ ἀμφοῖν ἐναγώνιος, τῶν μὲν ἐκ τοῦ στρατοπέδου, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως τοῖς
6 ἰδίοις ἑκατέρων ἐπιβοώντων. τῆς δὲ διὰ τῶν βοηθούντων ἐπικουρίας οὐχ ὁμοίας ὑπαρχούσης διὰ τὸ τοῖς μὲν Καρχηδονίοις διὰ μιᾶς πύλης καὶ σχεδὸν ἀπὸ δυοῖν σταδίων γίγνεσθαι τὴν παρουσίαν, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἐκ χειρὸς καὶ κατὰ πολὺν τόπον, ἄνισος
7 ἦν ἡ μάχη παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ὁ γὰρ Πόπλιος ἑκὼν ἐπέστησε τοὺς αὐτοῦ παρ' αὐτὴν τὴν στρατοπεδείαν χάριν τοῦ προκαλέσασθαι τοὺς πολεμίους πορρωτάτω, σαφῶς γιγνώσκων, ἐὰν διαφθείρῃ τούτους, ὄντας οἷον εἰ στόμα τοῦ κατὰ τὴν πόλιν πλήθους,
8 ὅτι διατραπήσεται τὰ ὅλα καὶ τὴν πύλην οὐκέτι τῶν ἔνδον οὐδεὶς ἐξιέναι θαρρήσει. οὐ μὴν ἀλλ' ἕως μέν τινος ἐφάμιλλον συνέβαινε γίγνεσθαι τὴν μάχην, ὡς ἐξ ἀμφοῖν κατ' ἐκλογὴν τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν προκεκριμένων· τέλος δ' ἐξωθούμενοι τῷ βάρει διὰ τοὺς
9 ἐκ τῆς παρεμβολῆς προσγιγνομένους ἐτράπησαν οἱ παρὰ τῶν Καρχηδονίων. καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐν

τῷ τῆς μάχης καιρῷ διεφθάρησαν καὶ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν, οἱ δὲ πλείους ἐν τῷ παραπίπτειν εἰς τὴν πύλην ὑφ' αὑτῶν ἠλοήθησαν. οὗ συμβαίνοντος ὁ 10
κατὰ τὴν πόλιν ὄχλος οὕτως ἐπτοήθη πᾶς ὥστε καὶ
5 τοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν φεύγειν. παρ' ὀλίγον μὲν οὖν 11
ἦλθον οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ συνεισπεσεῖν τότε μετὰ τῶν
φευγόντων· οὐ μὴν ἀλλὰ τάς γε κλίμακας τῷ τείχει
μετ' ἀσφαλείας προσήρεισαν.

Ὁ δὲ Πόπλιος ἐδίδου μὲν αὐτὸν εἰς τὸν κίνδυνον, 13
10 ἐποίει δὲ τοῦτο κατὰ δύναμιν ἀσφαλῶς· εἶχε γὰρ μεθ' 2
ἑαυτοῦ τρεῖς ἄνδρας θυρεοφοροῦντας, οἳ παρατιθέντες τοὺς θυρεοὺς καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπιφάνειαν σκεπάζοντες ἀσφάλειαν αὐτῷ παρεσκεύαζον. διὸ παρὰ 3
τὰ πλάγια καὶ τοὺς ὑπερδεξίους τόπους ἐπιπαριὼν
15 μεγάλα συνεβάλλετο πρὸς τὴν χρείαν· ἅμα μὲν γὰρ 4
ἑώρα τὸ γιγνόμενον, ἅμα δ' αὐτὸς ὑπὸ πάντων ὁρώμενος ἐνεργάζετο προθυμίαν τοῖς ἀγωνιζομένοις. ἐξ 5
οὗ συνέβαινε μηδὲν ἐλλιπὲς γίγνεσθαι τῶν πρὸς τὸν κίνδυνον, ἀλλ' ὁπότε τι αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον ὁ
20 καιρὸς ὑποδείξειε, πᾶν ἐκ χειρὸς ἀεὶ συνηργεῖτο πρὸς τὸ δέον.

Ὁρμησάντων δὲ ταῖς κλίμαξι περὶ τὴν ἀνάβασιν 6
τῶν πρώτων τεθαρρηκότως, οὐχ οὕτω τὸ πλῆθος τῶν ἀμυνομένων ἐπικίνδυνον ἐποίει τὴν προσβολὴν ὡς
25 τὸ μέγεθος τῶν τειχῶν. διὸ καὶ μᾶλλον ἐπερρώσθη- 7
σαν οἱ κατὰ τὰ τείχη, θεωροῦντες τὴν δυσχρηστίαν τῶν συμβαινόντων. ἔνιαι μὲν γὰρ συνετρίβοντο τῶν 8
κλιμάκων, πολλῶν ἅμα διὰ τὸ μέγεθος συνεπιβαινόντων· ἐφ' αἷς δ' οἱ πρῶτοι προσβαίνοντες ἐσκοτοῦντο
30 διὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν καὶ βραχείας προσδεόμενοι τῆς ἐκ τῶν ἀμυνομένων ἀντιπράξεως ἐρρίπτουν σφᾶς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν κλιμάκων. ὅτε δὲ καὶ δοκοὺς ἤ τι 9

τοιοῦτον ἐγχειρήσαιεν ἐπιρρίπτειν οἱ ἐπὶ τῶν ἐπάλ-
ξεων, ὁμοῦ πάντες ἀπεσύροντο καὶ κατεφέροντο πρὸς
10 τὴν γῆν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοιούτων ἀπαντωμένων οὐ-
δὲν ἱκανὸν ἦν πρὸς τὸ κωλύειν τὴν ἐπιφορὰν καὶ τὴν
ὁρμὴν τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' ἔτι καταφερομένων τῶν
πρώτων ἐπέβαινον οἱ συνεχεῖς ἐπὶ τὴν ἐκλείπουσαν
11 ἀεὶ χώραν. ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας προσβαινούσης, καὶ
τῶν στρατιωτῶν τετρυμένων ὑπὸ τῆς κακοπαθείας,
ἀνεκαλέσατο ταῖς σάλπιγξιν ὁ στρατηγὸς τοὺς προσ-
βάλλοντας.

14 Οἱ μὲν οὖν ἔνδον περιχαρεῖς ἦσαν ὡς ἀποτε-
2 τριμμένοι τὸν κίνδυνον· ὁ δὲ Πόπλιος, προσδοκῶν
ἤδη τὸν τῆς ἀμπώτεως καιρόν, κατὰ μὲν τὴν λίμνην
3 ἡτοίμασε πεντακοσίους ἄνδρας μετὰ κλιμάκων, κατὰ
δὲ τὴν πύλην καὶ τὸν ἰσθμὸν νεαλεῖς ποιήσας τοὺς
στρατιώτας καὶ παρακαλέσας, προσανέδωκε κλίμακας
πλείους τῶν πρότερον, ὥστε συνεχῶς πλῆρες γενέ-
4 σθαι τὸ τεῖχος τῶν προσβαινόντων. ἅμα δὲ τῷ ση-
μῆναι τὸ πολεμικὸν καὶ προσθέντας τῷ τείχει τὰς
κλίμακας προσβαίνειν κατὰ πάντα τὰ μέρη τεθαρρη-
κότως μεγάλην συνέβαινε ταραχὴν καὶ διατροπὴν
5 γίγνεσθαι τῶν ἔνδον. νομίζοντες γὰρ ἀπολελύσθαι
τῆς περιστάσεως, αὖθις ἀρχὴν ἑώρων λαμβάνοντα
6 τὸν κίνδυνον ἐξ ἄλλης ὁρμῆς· ἅμα δὲ καὶ τῶν βελῶν
αὐτοὺς ἤδη λειπόντων, καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀπολω-
λότων εἰς ἀθυμίαν ἄγοντος, δυσχερῶς μὲν ἔφερον τὸ
7 γιγνόμενον, οὐ μὴν ἀλλ' ἠμύνοντο δυνατῶς. κατὰ
δὲ τὴν ἀκμὴν τοῦ διὰ τῶν κλιμάκων ἀγῶνος ἤρχετο
8 τὰ κατὰ τὴν ἄμπωτιν, καὶ τὰ μὲν ἄκρα τῆς λίμνης
ἀπέλειπε τὸ ὕδωρ κατὰ βραχύ, διὰ δὲ τοῦ στόματος
ὁ ῥοῦς εἰς τὴν συνεχῆ θάλατταν ἄθρους ἐφέρετο καὶ
πολύς, ὥστε τοῖς ἀπρονοήτως θεωμένοις ἄπιστον

φαίνεσθαι τὸ γιγνόμενον. ὁ δὲ Πόπλιος ἔχων ἑτοί- 9
μους τοὺς καθηγεμόνας ἐμβαίνειν παρεκελεύετο καὶ
θαρρεῖν τοὺς πρὸς τὴν χρείαν ταύτην ἡτοιμασμένους·
καὶ γὰρ ἦν εὖ πεφυκώς, εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι, πρὸς 10
τὸ θάρσος ἐμβαλεῖν καὶ συμπαθεῖς ποιῆσαι τοὺς πα-
ρακαλουμένους. τότε δὴ πειθαρχησάντων αὐτῶν καὶ 11
διὰ τοῦ τέλματος ἁμιλλωμένων, ἅπαν τὸ στρατόπεδον
ὑπέλαβε μετά τινος θεοῦ προνοίας γίγνεσθαι τὸ συμ-
βαῖνον. ἐξ οὗ καὶ μνησθέντες τῶν κατὰ τὸν Ποσει- 12
δῶ καὶ τῆς τοῦ Ποπλίου κατὰ τὴν παράκλησιν ἐπαγ-
γελίας, ἐπὶ τοσοῦτον ταῖς ψυχαῖς παρωρμήθησαν ὡς
συμφράξαντες καὶ βιασάμενοι πρὸς τὴν πύλην ἔξω-
θεν ἐπεχείρουν διακόπτειν τοῖς πελέκεσι καὶ ταῖς
ἀξίναις τὰς θύρας. οἱ δὲ διὰ τῶν τελμάτων ἐγγίσαν- 13
τες τῷ τείχει, καὶ καταλαβόντες ἐρήμους τὰς ἐπάλ-
ξεις, οὐ μόνον προσέθεσαν ἀσφαλῶς τὰς κλίμακας,
ἀλλὰ καὶ κατέσχον ἀναβάντες ἀμαχητὶ τὸ τεῖχος, ἅτε 14
τῶν ἔνδον περισπωμένων μὲν περὶ τοὺς ἄλλους τό-
πους, καὶ μάλιστα τοὺς κατὰ τὸν ἰσθμὸν καὶ τὴν
ταύτῃ πύλην, οὐδέποτε δ' ἂν ἐλπισάντων ἐγγίσαι τῷ
τείχει τοὺς πολεμίους κατὰ τὸν τῆς λίμνης τόπον, τὸ 15
δὲ πλεῖστον, ὑπὸ τῆς ἀτάκτου κραυγῆς καὶ τῆς συμ-
μίκτου πολυοχλίας οὐ δυναμένων οὔτ' ἀκούειν οὔτε
συνορᾶν τῶν δεόντων οὐδέν.

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κρατήσαντες τοῦ τείχους τὸ μὲν 15
πρῶτον ἐπεπορεύοντο κατὰ τὴν ἐφοδείαν ἀποσύρον-
τες τοὺς πολεμίους, μεγάλα συμβαλλομένης αὐτοῖς
τῆς ὁπλίσεως πρὸς τοῦτο τὸ γένος τῆς χρείας· ἐπεὶ 2
δ' ἀφίκοντο πρὸς τὴν πύλην, οἱ μὲν καταβάντες διέ-
κοπτον τοὺς μοχλούς, οἱ δ' ἔξωθεν εἰσέπιπτον, οἱ δὲ
διὰ τῶν κλιμάκων βιαζόμενοι κατὰ τὸν ἰσθμόν, ἤδη
κρατοῦντες τῶν ἀμυνομένων, ἐπέβαινον ἐπὶ τὰς ἐπάλ-

ξεις. καὶ τέλος τὰ μὲν τείχη τούτῳ τῷ τρόπῳ κατείληπτο, τὸν δὲ λόφον οἱ διὰ τῆς πύλης εἰσπορευόμενοι κατελάμβανον τὸν πρὸς τὰς ἀνατολάς, τρεψάμενοι τοὺς φυλάττοντας. ὁ δὲ Πόπλιος ἐπεὶ τοὺς εἰσεληλυθότας ἀξιόχρεως ὑπελάμβανεν εἶναι, τοὺς μὲν πλείστους ἐφῆκε κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει, παραγγείλας κτείνειν τὸν παρατυχόντα καὶ μηδενὸς φείδεσθαι, μηδὲ πρὸς τὰς ὠφελείας ὁρμᾶν, μέχρι ἂν ἀποδοθῇ τὸ σύνθημα. ποιεῖν δέ μοι δοκοῦσι τοῦτο καταπλήξεως χάριν· διὸ καὶ πολλάκις ἰδεῖν ἔστιν ἐν ταῖς τῶν Ῥωμαίων καταλήψεσι τῶν πόλεων οὐ μόνους τοὺς ἀνθρώπους πεφονευμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κύνας δεδιχοτομημένους καὶ τῶν ἄλλων ζῴων μέλη παρακεκομμένα. τότε δὲ καὶ τελέως πολὺ τὸ τοιοῦτον ἦν διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατειλημμένων. αὐτὸς δὲ περὶ χιλίους ἔχων ὥρμησε πρὸς τὴν ἄκραν. ἐγγίσαντος δ' αὐτοῦ τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλλετο Μάγων ἀμύνεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα συννοήσας βεβαίως ἤδη κατειλημμένην τὴν πόλιν, διεπέμψατο περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς αὑτοῦ, καὶ παρ- 20
ἔδωκε τὴν ἄκραν. οὗ γενομένου, καὶ τοῦ συνθήματος ἀποδοθέντος, τοῦ μὲν φονεύειν ἀπέστησαν, ὥρμησαν δὲ πρὸς τὰς ἁρπαγάς. ἐπιγενομένης δὲ τῆς νυκτὸς οἱ μὲν ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἔμενον, οἷς ἦν οὕτω διατεταγμένον· μετὰ δὲ τῶν χιλίων ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τῆς ἄκρας ἠὐλίσθη, τοὺς δὲ λοιποὺς διὰ τῶν χιλιάρχων ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐκκαλεσάμενος ἐπέταξε συναθροίσαντας εἰς τὴν ἀγορὰν τὰ διηρπασμένα κατὰ σημαίας ἐπὶ τούτων κοιτάζεσθαι. τοὺς δὲ γροσφομάχους ἐκ τῆς παρεμβολῆς καλέσας ἐπὶ τὸν λόφον ἐπέστησε τὸν ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν. καὶ τῆς μὲν κατὰ

τὴν Ἰβηρίαν Καρχηδόνος τοῦτον τὸν τρόπον ἐγένοντο κύριοι Ῥωμαῖοι.

Εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ἀθροισθείσης εἰς τὴν ἀγο- 16
ρὰν τῆς τε τῶν στρατευομένων παρὰ τοῖς Καρχηδο-
νίοις ἀποσκευῆς καὶ τῆς τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἐρ-
γαστικῶν κατασκευῆς, ταῦτα μὲν ἐμέριζον οἱ χιλίαρχοι
τοῖς ἰδίοις στρατοπέδοις κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος.
ἔστι δὲ παρὰ Ῥωμαίοις τοιαύτη τις ἡ περὶ τὰς τῶν 2
πόλεων καταλήψεις οἰκονομία. ποτὲ μὲν γὰρ ἑκάστης
σημαίας πρὸς τὴν πρᾶξιν ἀπομερίζονταί τινες τῶν
ἀνδρῶν κατὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, ποτὲ δὲ κατὰ
σημαίας μερίζουσιν αὐτούς. οὐδέποτε δὲ πλείους 3
ἀποτάττονται πρὸς τοῦτο τῶν ἡμίσεων· οἱ δὲ λοιποὶ
μένοντες κατὰ τὰς τάξεις ἐφεδρεύουσι, ποτὲ μὲν ἐκ-
τὸς τῆς πόλεως, ποτὲ δὲ πάλιν ἐντός, ἀεὶ πρὸς τὸ
δεικνύειν. τῆς δὲ δυνάμεως διηρημένης αὐτοῖς κατὰ 4
μὲν τὸ πλεῖον εἰς δύο στρατόπεδα Ῥωμαϊκὰ καὶ δύο
τῶν συμμάχων, ποτὲ δὲ καὶ σπανίως ἀθροιζομένων
ὁμοῦ τῶν τεττάρων, πάντες οἱ πρὸς τὴν ἁρπαγὴν
ἀπομερισθέντες ἀναφέρουσι τὰς ὠφελείας ἕκαστοι
τοῖς ἑαυτῶν στρατοπέδοις, κἄπειτα προαθέντων τού- 5
των οἱ χιλίαρχοι διανέμουσι πᾶσιν ἴσον, οὐ μόνον
τοῖς μείνασιν ἐν ταῖς ἐφεδρείαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὰς
σκηνὰς φυλάττουσι τοῖς τε ἀρρωστοῦσι καὶ τοῖς ἐπί
τινα λειτουργίαν ἀπεσταλμένοις. περὶ δὲ τοῦ μηδένα 6
νοσφίζεσθαι μηδὲν τῶν ἐκ τῆς διαρπαγῆς, ἀλλὰ τη-
ρεῖν τὴν πίστιν κατὰ τὸν ὅρκον, ὃν ὀμνύουσι πάντες,
ὅταν ἀθροισθῶσι πρῶτον εἰς τὴν παρεμβολήν, ἐξιέ-
ναι μέλλοντες εἰς τὴν πολεμίαν, ὑπὲρ τούτου δὲ τοῦ 7
μέρους εἴρηται πρότερον ἡμῖν διὰ πλειόνων ἐν τοῖς
περὶ τῆς πολιτείας. λοιπὸν ὅταν οἱ μὲν ἡμίσεις τρά- 8
πωνται πρὸς τὰς ἁρπαγάς, οἱ δὲ ἡμίσεις διαφυλάά-

τοντες τὰς τάξεις ἐφεδρεύωσι τούτοις, οὐδέποτε κινδυνεύει Ῥωμαίοις τὰ ὅλα διὰ πλεονεξίαν. τῆς
9 γὰρ ἐλπίδος τῆς κατὰ τὴν ὠφέλειαν οὐκ ἀπιστουμένης ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐπ' ἴσης ἑστηκυίας τοῖς μένουσι κατὰ τὰς ἐφεδρείας καὶ τοῖς διαρπάζουσιν, οὐδεὶς ἀπολείπει τὰς τάξεις· ὃ μάλιστα τοὺς ἄλλους
17 εἴωθε βλάπτειν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων κακοπαθοῦσι καὶ κινδυνεύουσι τοῦ κέρδους ἕνεκεν, φανερὸν ὡς ὅταν ὁ καιρὸς οὗτος ὑποπέσῃ, δυσχερῶς εἰκὸς ἀπέχεσθαι τοὺς ἐν ταῖς ἐφεδρείαις ἢ στρατοπεδείαις ἀπολειπομένους διὰ τὸ παρὰ τοῖς πλεί-
2 στοις πᾶν τὸ ληφθὲν εἶναι τοῦ κυριεύσαντος· καὶ γὰρ ἂν ὅλως μόναρχος ἢ στρατηγὸς ἐπιμελὴς ἀναφέρειν εἰς τὸ κοινὸν ἐπιτάξῃ τὰς ὠφελείας, ὅμως τὰ
3 δυνατὰ κρύπτεσθαι πάντες ἴδια νομίζουσι. διὸ τῶν πολλῶν ὁρμώντων ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος οὐ δυνάμενοι
4 κρατεῖν κινδυνεύουσι τοῖς ὅλοις· καὶ πολλοὶ δή τινες κατορθώσαντες τὰς ἐπιβολάς, καὶ ποτὲ μὲν ἐπιπεσόντες ταῖς τῶν πολεμίων παρεμβολαῖς, ποτὲ δὲ καταλαβόμενοι πόλεις, οὐ μόνον ἐξέπεσον, ἀλλὰ καὶ
5 τοῖς ὅλοις ἐσφάλησαν παρ' οὐδὲν ἢ τὴν προειρημένην αἰτίαν. διὸ δεῖ περὶ μηδὲν οὕτω σπουδάζειν καὶ προνοεῖσθαι τοὺς ἡγουμένους ὡς περὶ τοῦτο τὸ μέρος, ἵνα καθ' ὅσον ἐστὶ δυνατὸν ὑπάρχῃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐλπὶς ὡς ἐξ ἴσου πᾶσι τῆς ὠφελείας οὔσης, ἐάν τις ὑποπίπτῃ τοιοῦτος καιρός.

6 Πλὴν οἱ μὲν χιλίαρχοι τότε περὶ τὴν τῶν λαφύρων ἦσαν οἰκονομίαν· ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, ἐπεὶ συνήχθη τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος, ὃ συνέβη γενέσθαι μικρῷ λεῖπον τῶν μυρίων, συνέταξε χωρισθῆναι πρῶτον μὲν τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τούτων τέκνα, δεύτερον δὲ τοὺς χει-

ροτέχνας. γενομένου δὲ τούτου, τοὺς μὲν πολιτικοὺς παρακαλέσας εὐνοεῖν Ῥωμαίοις καὶ μνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ἀπέλυσε πάντας ἐπὶ τὰς ἰδίας οἰκήσεις. οὗτοι μὲν οὖν ἅμα δακρύοντες καὶ χαίροντες ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας, προσκυνήσαντες τὸν στρατηγὸν διελύθησαν· τοῖς δὲ χειροτέχναις κατὰ τὸ παρὸν εἶπε διότι δημόσιοι τῆς Ῥώμης εἰσί· παρασχομένοις δὲ τὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν ἑκάστοις κατὰ τὰς αὐτῶν τέχνας ἐπηγγείλατο τὴν ἐλευθερίαν, κατὰ νοῦν χωρήσαντος τοῦ πρὸς τοὺς Καρχηδονίους πολέμου. καὶ τούτους μὲν ἀπογράφεσθαι προσέταξε πρὸς τὸν ταμίαν, συστήσας Ῥωμαϊκὸν ἐπιμελητὴν κατὰ τριάκοντα· τὸ γὰρ πᾶν πλῆθος ἐγένετο τούτων περὶ δισχιλίους. ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν αἰχμαλώτων ἐκλέξας τοὺς εὐρωστοτάτους καὶ τοῖς εἴδεσι καὶ ταῖς ἡλικίαις ἀκμαιοτάτους προσέμιξε τοῖς αὐτοῦ πληρώμασι, καὶ ποιήσας ἡμιολίους τοὺς πάντας ναύτας ἢ πρόσθεν συνεπλήρωσε καὶ τὰς αἰχμαλώτους νῆας, ὥστε τοὺς ἄνδρας ἑκάστῳ σκάφει βραχύ τι λείπειν τοῦ διπλάσιους εἶναι τοὺς ὑπάρχοντας τῶν προγενομένων· αἱ μὲν γὰρ αἰχμάλωτοι νῆες ἦσαν ὀκτωκαίδεκα τὸν ἀριθμόν, αἱ δ' ἐξ ἀρχῆς πέντε καὶ τριάκοντα. παραπλησίως δὲ καὶ τούτοις ἐπηγγείλατο τὴν ἐλευθερίαν, παρασχομένοις τὴν αὐτῶν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, ἐπειδὰν κρατήσωσι τῷ πολέμῳ τῶν Καρχηδονίων. τοῦτον δὲ χειρίσας τὸν τρόπον τὰ κατὰ τοὺς αἰχμαλώτους μεγάλην μὲν εὔνοιαν καὶ πίστιν ἐνειργάσατο τοῖς πολιτικοῖς καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὰ κοινὰ πράγματα, μεγάλην δὲ προθυμίαν τοῖς χειροτέχναις διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐλευθερίας. ἡμιόλιον δὲ ποιήσας τὸ ναυτικὸν ἐκ τοῦ καιροῦ διὰ τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν ***

18 Μετὰ δὲ ταῦτα Μάγωνα καὶ τοὺς ἅμα τούτῳ
Καρχηδονίους ἐχώριζε. δύο μὲν γὰρ ἦσαν κατει-
λημμένοι τῶν ἐκ τῆς γερουσίας, πέντε δὲ καὶ δέκα
2 τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου. καὶ τούτους μὲν συνέστησε
Γαΐῳ Λαιλίῳ, συντάξας τὴν ἁρμόζουσαν ἐπιμέ-
3 λειαν ποιεῖσθαι τῶν ἀνδρῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τοὺς
ὁμήρους προσεκαλέσατο, πλείους ὄντας τῶν τρια-
κοσίων. καὶ τοὺς μὲν παῖδας καθ' ἕνα προσαγαγό-
μενος καὶ καταψήσας θαρρεῖν ἐκέλευε, διότι μετ'
4 ὀλίγας ἡμέρας ἐπόψονται τοὺς αὑτῶν γονεῖς· τοὺς
δὲ λοιποὺς ὁμοῦ παρεκάλεσε πάντας θαρρεῖν καὶ
γράφειν αὐτοὺς εἰς τὰς ἰδίας πόλεις πρὸς τοὺς αὖ-
5 τῶν ἀναγκαίους πρῶτον μὲν ὅτι σῴζονται καὶ καλῶς
αὐτοῖς ἐστι, δεύτερον δὲ διότι θέλουσι Ῥωμαῖοι πάν-
τας αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκείαν ἀποκαταστῆσαι μετ' ἀσφα-
λείας, ἑλομένων τῶν ἀναγκαίων σφίσι τὴν πρὸς Ῥω-
6 μαίους συμμαχίαν. ταῦτα δ' εἰπών, καὶ παρεσκευα-
κὼς πρότερον ἐκ τῶν λαφύρων τὰ λυσιτελέστερα πρὸς
τὴν ἐπίνοιαν, τότε κατὰ γένη καὶ καθ' ἡλικίαν ἑκά-
στοις ἐδωρεῖτο τὰ πρέποντα, ταῖς μὲν παισὶ κόνους
καὶ ψέλια, τοῖς δὲ νεανίσκοις ῥαμφὰς καὶ μαχαίρας.
7 ἐκ δὲ τῶν αἰχμαλωτίδων τῆς Μανδονίου γυναικός,
ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἀνδοβάλου τοῦ τῶν Ἰλεργητῶν βασι-
λέως, προσπεσούσης αὐτῷ καὶ δεομένης μετὰ δα-
κρύων ἐπιστροφὴν ποιήσασθαι τῆς αὐτῶν εὐσχημο-
σύνης ἀμείνω Καρχηδονίων, συμπαθὴς γενόμενος
ἤρετο τί λείπει τῶν ἐπιτηδείων αὐταῖς· καὶ γὰρ ἦν
ἡ γυνὴ πρεσβυτέρα καί τινα προστασίαν ἀξιωματι-
9 κὴν ἐπιφαίνουσα. τῆς δὲ κατασιωπώσης, ἐκάλει τοὺς
πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν γυναικῶν ἀποτεταγμένους.
10 ὧν παραγενομένων καὶ διασαφούντων ὅτι πάντα τὰ
δέοντα δαψιλῶς αὐταῖς παρασκευάζοιεν, πάλιν ὁμοίως

ἁψαμένης αὐτοῦ τῶν γονάτων τῆς γυναικὸς καὶ τὸν αὐτὸν εἰπούσης λόγον, μᾶλλον ἔτι διαπορήσας ὁ Πόπλιος, καί τινα λαβὼν ἔννοιαν ὡς ὀλιγωρούντων καὶ ψευδῶς πρὸς τὸ παρὸν ἀποφαινομένων τῶν πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν ἀποτεταγμένων, θαρρεῖν ἐκέλευε τὰς γυναῖκας· αὐτὸς γὰρ ἑτέρους ἐπιστήσειν τοὺς φρον- 11
τιοῦντας ἵνα μηδὲν αὐτὰς ἐλλείπῃ τῶν ἐπιτηδείων. ἡ δ' ἐπισχοῦσα μικρόν, Οὐκ ὀρθῶς, ἔφη, στρατηγέ, 12
τοὺς ἡμετέρους ἐκδέχει λόγους, εἰ νομίζεις ἡμᾶς ὑπὲρ τῆς γαστρὸς δεῖσθαί σου νῦν. καὶ τότε λαβὼν ὁ Πό- 13
πλιος ἐν νῷ τὸ βούλημα τῆς γυναικός, καὶ θεωρῶν ὑπὸ τὴν ὄψιν τὴν ἀκμὴν τῶν Ἀνδοβάλου θυγατέρων καὶ πλειόνων ἄλλων δυναστῶν, ἠναγκάσθη δακρῦσαι, τῆς γυναικὸς ἐν ὀλίγῳ τὴν τῆς περιστάσεως ἔμφασιν ὑποδεικνυούσης. διὸ δὴ καὶ τότε φανερὸς γενόμενος 14
ὅτι συνῆκε τὸ ῥηθέν, καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς, θαρρεῖν αὐτήν τε ταύτην ἐκέλευε καὶ τὰς ἄλλας ὁμοίως· ποιήσεσθαι γὰρ πρόνοιαν ὡς ἰδίων ἀδελφῶν καὶ τέ- 15
κνων, συστήσεσθαι δὲ καὶ πρὸς τὴν τούτων ἐπιμέλειαν ἀκολούθως τοῖς προειρημένοις πιστοὺς ἄνδρας.

Μετὰ ταῦτα παρεδίδου τοῖς ταμίαις τὰ χρήματα, 19
ὅσα δημόσια κατελήφθη τῶν Καρχηδονίων. ἦν δὲ 2
ταῦτα πλείω τῶν ἑξακοσίων ταλάντων, ὥστε προστεθέντων τούτων οἷς παρῆν αὐτὸς ἐκ Ῥώμης ἔχων τετρακοσίοις, τὴν ὅλην παράθεσιν αὐτῷ γενέσθαι τῆς χορηγίας πλείω τῶν χιλίων.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον νεανίσκοι τινὲς τῶν 3
Ῥωμαίων ἐπιτυχόντες παρθένῳ κατὰ τὴν ἀκμὴν καὶ κατὰ τὸ κάλλος διαφερούσῃ τῶν ἄλλων γυναικῶν, καὶ συνειδότες φιλογύνην ὄντα τὸν Πόπλιον, ἦκον αὐτὴν ἄγοντες, καὶ παραστήσαντες ἔφασκον αὐτῷ δωρεῖσθαι τὴν κόρην. ὁ δὲ καταπλαγεὶς καὶ θαυμάσας τὸ κάλ- 4

λος, ἰδιώτης μὲν ὢν οὐδεμίαν ἤδιον ἂν ἔφη δέξασθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, στρατηγὸς δ' ὑπάρχων οὐδ' ὁποίαν ἧττον, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, τοῦτ' αἰνιττόμενος διὰ τῆς ἀποφάσεως διότι κατὰ μὲν τὰς ἀναπαύσεις ἐνίοτε καὶ ῥᾳθυμίας ἐν τῷ ζῆν ἡδείας τοῖς 5
νέοις ἀπολαύσεις τὰ τοιαῦτα παρέχεται καὶ διατριβάς, ἐν δὲ τοῖς τοῦ πράττειν καιροῖς μέγιστα γίγνεται καὶ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν ἐμπόδια τοῖς
6 χρωμένοις. τοῖς μὲν οὖν νεανίσκοις ἔφη χάριν ἔχειν, τὸν δὲ τῆς παρθένου πατέρα καλέσας καὶ δοὺς αὐ- 10
τὴν ἐκ χειρὸς ἐκέλευε συνοικίζειν ᾧ ποτ' ἂν προ-
7 αιρῆται τῶν πολιτῶν. δι' ὧν καὶ τὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ τὰ τῆς μετριότητος ἐμφαίνων μεγάλην ἀποδοχὴν ἐνειργάζετο τοῖς ὑποταττομένοις.

8 Ταῦτα δὲ διοικησάμενος, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν αἰχ- 15
μαλώτων παραδοὺς τοῖς χιλιάρχοις, ἐξέπεμψε Γάιον τὸν Λαίλιον ἐπὶ πεντήρους εἰς τὴν Ῥώμην, τούς τε Καρχηδονίους συστήσας καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων τοὺς ἐπιφανεστάτους, δηλώσοντα τοῖς ἐν τῇ πατρίδι
9 τὰ γεγονότα. τὸ γὰρ πλεῖον αὐτῶν ἤδη τὰ κατὰ 20
τὴν Ἰβηρίαν ἀπηλπικότων, σαφῶς ἤδει διότι τούτων προσαγγελθέντων αὖθις ἀναθαρρήσαντες πολλαπλασίως συνεπιλήψονται τῶν πραγμάτων.

20 Αὐτὸς δὲ χρόνον μέν τινα ἐν τῇ Καρχηδόνι τάς τε ναυτικὰς δυνάμεις ἐγύμναζε συνεχῶς καὶ τοῖς χι- 25
λιάρχοις ὑπέδειξε τοιοῦτόν τινα τρόπον τῆς τῶν
2 πεζῶν στρατοπέδων γυμνασίας. τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐκέλευσε τροχάζειν ἐπὶ τριάκοντα σταδίους ἐν τοῖς ὅπλοις, τὴν δὲ δευτέραν πάντας ἐκτρίβειν καὶ θεραπεύειν καὶ κατασκοπεῖν ἐν τῷ φανερῷ τὰς 30
πανοπλίας, τῇ δ' ἑξῆς ἀναπαύεσθαι καὶ ῥᾳθυμεῖν,
3 τῇ δὲ μετὰ ταύτην τοὺς μὲν μαχαιρομαχεῖν ξυλίναις

ἐσκυτωμένοις μετ' ἐπισφαιρῶν μαχαίραις, τοὺς δὲ τοῖς ἐσφαιρωμένοις γρόσφοις ἀκοντίζειν, τῇ δὲ πέμπτῃ πάλιν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς δρόμους καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανάγειν. ἵνα δὲ μήτε τῶν πρὸς τὰς μελέτας 4
ὅπλων μήτε τῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν μηδὲν ἐλλείπῃ, τὴν πλείστην ἐποιεῖτο σπουδὴν πρὸς τοὺς χειροτέχνας. κατὰ μέρος μὲν οὖν ἄνδρας ἐπιμελεῖς ἐφεστάκει πρὸς 5
ταύτην τὴν χρείαν, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον· αὐτὸς δὲ καθ' ἡμέραν ἐπεπορεύετο, καὶ δι' αὐτοῦ τὰς χο-
ρηγίας ἑκάστοις παρεσκεύαζε. λοιπὸν τῶν μὲν πε- 6
ζῶν στρατοπέδων κατὰ τοὺς πρὸ τῆς πόλεως τόπους χρωμένων ταῖς μελέταις καὶ ταῖς γυμνασίαις, τῶν δὲ ναυτικῶν δυνάμεων κατὰ θάλατταν ταῖς ἀναπείραις καὶ ταῖς εἰρεσίαις, τῶν [redacted] κατὰ τὴν πόλιν ἀκονώ-
των τε καὶ χαλκευόντων καὶ τεκταινομένων, καὶ συλλήβδην ἁπάντων σπουδαζόντων περὶ τὰς τῶν ὅπλων κατασκευάς, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν εἶπε κατὰ τὸν 7
Ξενοφῶντα τότε θεασάμενος ἐκείνην τὴν πόλιν ἐργαστήριον εἶναι πολέμου. ἐπεὶ δ' αὐτῷ πάντα κα- 8
λῶς ἐδόκει καὶ δεόντως ἐξησκῆσθαι τὰ πρὸς τὰς χρείας, μετὰ ταῦτα ταῖς τε φυλακαῖς καὶ ταῖς τῶν τειχῶν κατασκευαῖς ἀσφαλισάμενος τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἀνέζευξε καὶ τῇ πεζῇ καὶ τῇ ναυτικῇ δυνάμει, καὶ προῆγε ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Ταρράκωνος, ἔχων μεθ' αὐτοῦ καὶ τοὺς ὁμήρους. [Exc. Peir. p. 37—38, et inde a 2, 5. οἱ μὲν Exc. ant. p. 217—223, et 18, 7 —19, 7. Exc. Vat. p. 377 M. 30—31 H.]

Ὅτι Εὐρυλέων ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἄτολ- 21
μος ἦν καὶ πολεμικῆς χρείας ἀλλότριος. τοῦ δὲ καιρο- (24) 2
οῦ τοῦ κατὰ τὴν διήγησιν ἐφεστακότος ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῶν Φιλοποίμενος πράξεων, καθήκειν ἡγούμεθα, καθάπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξιολό-

γων ἀνδρῶν τὰς ἑκάστων ἀγωγὰς καὶ φύσεις ἐπειρά-
θημεν ὑποδεικνύναι, καὶ περὶ τούτου ποιῆσαι τὸ
3 παραπλήσιον. καὶ γὰρ ἄτοπον τὰς μὲν τῶν πόλεων
κτίσεις τοὺς συγγραφέας καὶ πότε καὶ πῶς καὶ διὰ
τίνων ἐπεκτίσθησαν, ἔτι δὲ τὰς διαθέσεις καὶ περι-
στάσεις μετ' ἀποδείξεως ἐξαγγέλλειν, τὰς δὲ τῶν τὰ
ὅλα χειρισάντων ἀνδρῶν ἀγωγὰς καὶ ζήλους παρα-
σιωπᾶν, καὶ ταῦτα τῆς χρείας μεγάλην ἐχούσης τὴν
4 διαφοράν· ὅσῳ γάρ τις καὶ ζηλῶσαι καὶ μιμήσασθαι
δυνηθείη μᾶλλον τοὺς ἐμψύχους ἄνδρας τῶν ἀψύχων
κατασκευασμάτων, τοσούτῳ καὶ τὸν περὶ αὐτῶν λό-
γον διαφέρειν εἰκὸς πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἀκουόντων.
5 εἰ μὲν οὖν μὴ κατ' ἰδίαν ἐπεποιήμεθα τὴν περὶ αὐ-
τοῦ σύνταξιν, ἐν ᾗ διεσαφήσαμεν καὶ τίς ἦν καὶ τίνων
καὶ τίσιν ἀγωγαῖς ἐχρήσατο νέος ὤν, ἀναγκαῖον ἦν
ὑπὲρ ἑκάστου τῶν προειρημένων φέρειν ἀπολογισμόν·
6 ἐπεὶ δὲ πρότερον ἐν τρισὶ βιβλίοις ἐκτὸς ταύτης τῆς
συντάξεως τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ πεποιήμεθα λόγον, τήν τε
παιδικὴν ἀγωγὴν διασαφοῦντες καὶ τὰς ἐπιφανεστά-
7 τας πράξεις, δῆλον ὡς ἐν τῇ νῦν ἐξηγήσει πρέπον ἂν
εἴη τῆς μὲν νεωτερικῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν νεωτερικῶν
ζήλων κατὰ μέρος ἀφελεῖν, τοῖς δὲ κατὰ τὴν ἀκμὴν
αὐτοῦ κεφαλαιωδῶς ἐκεῖ δεδηλωμένοις ἔργοις προσ-
θεῖναι καὶ κατὰ μέρος, ἵνα τὸ πρέπον ἑκατέρᾳ τῶν
8 συντάξεων τηρῶμεν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τόπος,
ὑπάρχων ἐγκωμιαστικός, ἀπῄτει τὸν κεφαλαιώδη καὶ
μετ' αὐξήσεως τῶν πράξεων ἀπολογισμόν, οὕτως ὁ
τῆς ἱστορίας, κοινὸς ὢν ἐπαίνου καὶ ψόγου, ζητεῖ
τὸν ἀληθῆ καὶ τὸν μετ' ἀποδείξεως καὶ τῶν ἑκάστοις
παρεπομένων συλλογισμῶν.

22 Φιλοποίμην τοίνυν πρῶτον μὲν ἔφυ καλῶς·
(25) ἦν γὰρ ἐξ ἀνδρῶν τῶν ἐπιφανεστάτων κατ' Ἀρκα-

δίαν, τραφεὶς δὲ καὶ παιδευθεὶς ὑπὸ Κλέανδρον τὸν Μαντινέα, πατρικὸν μὲν αὐτῷ ξένον ὑπάρχοντα, φυγαδεύοντα δὲ κατ' ἐκείνους τοὺς καιρούς, ὄντα δὲ Μαντινέων ἐπιφανέστατον. μετὰ δὲ ταῦτα παραγε- 2
νόμενος εἰς ἡλικίαν ἐγένετο ζηλωτὴς Ἐκδήμου καὶ Δημοφάνους, οἳ τὸ μὲν γένος ἦσαν ἐκ Μεγάλης πόλεως, φεύγοντες δὲ τοὺς τυράννους καὶ συμβιώσαντες Ἀρκεσίλᾳ τῷ φιλοσόφῳ κατὰ τὴν φυγὴν ἠλευθέρωσαν μὲν τὴν αὑτῶν πατρίδα, συστησάμενοι κατ' Ἀριστοδήμου τοῦ τυράννου πρᾶξιν, συνεπελάβοντο 3
δὲ καὶ τῆς καταλύσεως τοῦ Σικυωνίων τυράννου Νικοκλέους, κοινωνήσαντες Ἀράτῳ τῆς ἐπιβολῆς· ἔτι δὲ Κυρηναίων αὐτοὺς μεταπεμψαμένων ἐπιφανῶς προύστησαν καὶ διεφύλαξαν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν,
οἷς κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν ἐπὶ πολὺ συμβιώσας 4
διέφερε μὲν εὐθέως τῶν καθ' αὑτὸν περί τε τὰς ἐν τοῖς κυνηγίοις κακοπαθείας καὶ τόλμας περί τε τὰς ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἦν δὲ καὶ περὶ τὸν βίον ἐπιμε- 5
λὴς καὶ λιτὸς κατὰ τὴν περικοπήν, παρειληφὼς παρὰ τῶν προειρημένων ἀνδρῶν τοιαύτας τινὰς δόξας ὡς οὐχ οἷόν τε τῶν κοινῶν προστατεῖν καλῶς τὸν ὀλιγωροῦντα τῶν κατὰ τὸν ἴδιον βίον, οὔτε μὴν ἀποσχέσθαι τῶν τῆς πατρίδος, ὅστις πολυτελέστερον ζῇ τῆς κατὰ τὴν ἰδίαν ὕπαρξιν χορηγίας. πλὴν κατασταθεὶς 6
ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἱππάρχης ἐν τοῖς προειρημένοις καιροῖς, καὶ παραλαβὼν τὰ συντάγματα τῶν ἱππέων παντὶ τρόπῳ κατεφθαρμένα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν ἡττημένας, οὐ μόνον αὐτοὺς ἑαυτῶν βελτίους, 7
ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπεναντίων κρείττους ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεσκεύασε, πάντας εἰς ἀληθινὴν ἄσκησιν καὶ ζῆλον ἐπιτευκτικὸν ἐμβιβάσας. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ πλεῖ- 8
στοι τῶν καθισταμένων ἐπὶ τὴν προειρημένην ἀρχήν,

οἱ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν ἐν τοῖς ἱππικοῖς οὐδὲ τοῖς πλησίον τολμῶσιν οὐδὲν ὧν καθήκει προστάτ-
9 τειν, οἱ δὲ τῆς στρατηγίας ὀρεγόμενοι διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐξεριθεύονται τοὺς νέους καὶ παρασκευάζουσιν εὐνους συναγωνιστὰς εἰς τὸ μέλλον, οὐκ ἐπιτιμῶντες τῷ δεομένῳ, δι' οὗ τρόπου σώζεται τὰ κοινά, συμπεριστέλλοντες τὰς ἁμαρτίας καὶ μικρᾷ χάριτι
10 μεγάλα βλάπτοντες τοὺς πιστεύοντας. εἰ δέ ποτε καὶ γένοιντο τῶν ἀρχόντων τινὲς τῇ τε κατὰ σῶμα χρείᾳ δυνατοὶ πρός τε τὸ τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι πρόθυμοι, πλείω κακὰ τῶν ὀλιγωρούντων διὰ τὴν κακοζηλίαν ἀπεργάζονται τοὺς πεζούς, ἔτι δὲ μᾶλλον τοὺς ἱππεῖς. (Ζήτει ἐν τῷ περὶ στρατηγημάτων.) [Exc. Peir. p. 37. 22, 5. οὐχ—χορηγίας etiam Exc. Vat. p. 377 M. 31 H.]

23 Ἦσαν δὲ κινήσεις, ἃς ὑπελάμβανε πρὸς πάν-
(21)τα καιρὸν ἁρμόζειν, αἷς ἔδει συνειθίσθαι τοὺς ἱππεῖς,
2 αὗται· αἱ καθ' ἵππον μὲν κλίσεις ἐφ' ἡνίαν καὶ πάλιν ἐπὶ δόρυ, πρὸς δὲ τούτοις ἀναστροφὴ καὶ μετα-
3 βολή, κατ' οὐλαμὸν δ' ἐπιστροφὴ καὶ περισπασμός,
4 ἔτι δ' ἐκπερισπασμός, πρὸς δὲ τούτοις ἐξαγωγαὶ κατὰ λόχους καὶ διλοχίας ἀφ' ἑκατέρων τῶν κεράτων μετὰ τάχους, ποτὲ δ' ἀπὸ τῶν μέσων, καὶ συναγωγαὶ πάλιν μετ' ἐποχῆς εἰς οὐλαμούς, εἰς ἴλας, εἰς ἱππαρχίας,
5 ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκτάξεις ἐφ' ἑκατέρων τῶν κεράτων ἢ διὰ παρεμβολῆς ἢ διὰ παραγωγῆς τῆς παρὰ τοὺς οὐ-
6 ραγούς. τὰς μὲν γὰρ κατὰ περίκλασιν οὐ προσδεῖσθαι μελέτης ἔφη· σχεδὸν γὰρ ὡς ἂν εἰ πορείας ἔχειν διάθε-
7 σιν. ἐκ δὲ τούτου τὰς ἐπαγωγὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους καὶ τὰς ἀποχωρήσεις ἔδει συνεθίζειν ἐν πάσαις ταῖς κινήσεσιν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε δεινῷ τῷ τάχει προσάγειν, ἐφ' ὅσον συζυγοῦντας καὶ συστοιχοῦντας διαμένειν, ἅμα δὲ καὶ τὰ διαστήματα κατὰ τοὺς σὺ-

λαμοὺς τηρεῖν, ὡς ἱππέων λελυκότων τὴν τάξιν 8
τὴν ἐν οὐλαμοῖς, αἱρουμένων κινδυνεύειν, οὐδὲν
ἐπισφαλέστερον ὑπάρχον οὐδ' ἀχρειότερον. ταῦτα δ' 9
ὑποδείξας τοῖς τε πολλοῖς καὶ τοῖς ἀποτελείοις, αὖ-
θις ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις, ἐξετάζων πρῶτον μὲν
εἰ συμπεριφέρονται οἱ πολλοὶ τοῖς παραγγελλομέ-
νοις, δεύτερον δ' εἰ κρατοῦσιν οἱ κατὰ πόλεις ἄρχοντες
τοῦ σαφῶς καὶ δεόντως διδόναι τὰ παραγγέλματα,
κρίνων πρὸς τὴν ἀλήθειαν οὐδὲν ἀναγκαιότερον εἶναι
τῆς τῶν κατὰ μέρος ἡγεμόνων ἐμπειρίας. προκα- 24
τασκευασάμενος δὲ τὰ προειρημένα τοῦτον τὸν τρό- (22)
πον, συνῆγε τοὺς ἱππεῖς ἐκ τῶν πόλεων εἰς ἕνα τό-
πον, καὶ δι' αὐτοῦ τὰς κινήσεις ἐπετέλει καὶ τὸν ὅλον
χειρισμὸν αὐτὸς ἐποιεῖτο τῆς ἐξοπλισίας, οὐ προη- 2
γούμενος πάντων, ὅπερ οἱ νῦν ποιοῦσιν ἡγεμόνες,
ὑπολαμβάνοντες ἡγεμονικὴν εἶναι τὴν πρώτην χώ-
ραν. τί γὰρ ἀπειρότερον, ἅμα δ' ἐπισφαλέστερον ἄρ- 3
χοντος, ὃς ὁρᾶται μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ὑποτεταγμέ-
νων, ὁρᾷ δ' οὐδένα; οὐ γὰρ στρατιωτικῆς ἐξουσίας, 4
ἀλλ' ἡγεμονικῆς ἐμπειρίας, ἅμα δὲ καὶ δυνάμεως
δεῖγμα δεῖ φέρειν τὸν ἱππάρχην ἐν ταῖς ἐξοπλισίαις,
ποτὲ μὲν ἐν πρώτοις, ποτὲ δ' ἐν ἐσχάτοις, ποτὲ δὲ
κατὰ μέσους γιγνόμενον. ὅπερ ὁ προειρημένος ἀνὴρ 5
ἐποίει, παριππεύων καὶ πάντας ἐφορῶν αὐτός, καὶ
προσδιασαφῶν αὐτοῖς ἀποροῦσι καὶ διορθῶν ἐν ἀρ-
χαῖς πᾶν τὸ διαμαρτανόμενον. ἦν δὲ τὰ τοιαῦτα τε- 6
λέως βραχέα καὶ σπάνια διὰ τὴν προγεγενημένην ἐν
τοῖς κατὰ μέρος ἐπιμέλειαν. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς 7
ἔως λόγου τὸ τοιοῦτον ὑπέδειξε, φήσας ὅτι καθάπερ
ἐν οἰκοδομίαις, ἐὰν κατὰ μίαν πλίνθον θῇς καὶ
καθ' ἕνα δόμον ἐπιμελείας τύχῃ τὸ παρατεθέν, οὕ-
τως ἐν στρατοπέδῳ τὸ κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ λόχον

ἀκριβωθὲν ὅλην ποιεῖ τὴν δύναμιν ἰσχυράν. [Exc. ant. p. 224.]

25 Εἶναι γὰρ τὸ νῦν γιγνόμενον ὁμοιότατον τῇ
(23) περὶ τὰς παρατάξεις οἰκονομίᾳ καὶ χειρισμῷ. καὶ
2 γὰρ ἐπ' ἐκείνων προκινδυνεύει μὲν ὡς ἐπίπαν καὶ προαπόλλυται τὰ κοῦφα καὶ τὰ πρακτικώτατα τῆς δυνάμεως, τὴν δ' ἐπιγραφὴν τῶν ἐκβαινόντων ἡ φά-
3 λαγξ καὶ τὰ βαρέα λαμβάνει τῶν ὅπλων. νῦν δὲ παραπλησίως προκινδυνεύουσι μὲν Αἰτωλοὶ καὶ Πελοποννησίων οἱ τούτοις συμμαχοῦντες, ἐφεδρεύουσι δὲ
4 Ῥωμαῖοι, φάλαγγος ἔχοντες διάθεσιν. κἂν μὲν οὗτοι πταίσαντες καταφθαρῶσιν, ἀναστρέψαντες ἐκ τῶν
5 πραγμάτων ἀβλαβεῖς ἀπολυθήσονται Ῥωμαῖοι· νικησάντων δὲ τούτων, ὃ μὴ δόξειε τοῖς θεοῖς, ἅμα τούτοις καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὑφ' ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι
6 ποιήσονται. [Exc. ant. p. 225.] Πᾶσαν γὰρ δημοκρατικὴν συμμαχίαν καὶ φιλίας πολλῆς δεῖσθαι διὰ τὰς ἐν τοῖς πλήθεσι γιγνομένας ἀλογίας. [Margo codicis Urbinatis.]

26 Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς Μακεδόνων μετὰ τὸ ἐκτελέσαι τὸν τῶν Νεμέων ἀγῶνα αὖθις εἰς Ἄργος ἐπανῆλθε, καὶ τὸ μὲν διάδημα καὶ τὴν πορφύραν ἀπέθετο, βουλόμενος αὐτὸν ἴσον τοῖς πολλοῖς καὶ
2 πρᾶόν τινα καὶ δημοτικὸν ὑπογράφειν. ὅσῳ δὲ τὴν ἐσθῆτα δημοτικωτέραν περιετίθετο, τοσούτῳ τὴν
3 ἐξουσίαν ἐλάμβανε μείζω καὶ μοναρχικωτέραν. οὐ γὰρ ἔτι τὰς χήρας ἐπείρα γυναῖκας οὐδὲ τὰς ὑπάνδρους ἠρκεῖτο μοιχεύων, ἀλλ' ἐκ προστάγματος ἦν αὐτῷ φανείη προσπέμψας ἐκάλει, ταῖς δὲ μὴ προχείρως συννυπακουούσαις ἐνύβριζε, κώμους ποιούμενος
4 ἐπὶ τὰς οἰκίας. καὶ τῶν μὲν τοὺς υἱεῖς, τῶν δὲ τοὺς ἄνδρας ἀνακαλούμενος ἐπὶ προφάσεσιν ἀλόγοις διέ-

σειε, καὶ πολλὴν ἀσέλγειαν ἐναπεδείκνυτο καὶ παρανομίαν. διὸ καὶ χρώμενος τῇ κατὰ τὴν παρεπιδημίαν ἐξουσίᾳ ἀνέδην πολλοὺς ἐλύπει τῶν Ἀχαιῶν, καὶ μάλιστα τοὺς μετρίους ἄνδρας. πιεζόμενοι δὲ διὰ τὸ πανταχόθεν αὐτοῖς περιεστάναι τὸν πόλεμον ἠναγκάζοντο καρτερεῖν καὶ φέρειν τὰ παρὰ φύσιν. [Exc. Peir. p. 42.]

Ὅτι [Φιλίππου] οὔτ' ἀγαθὰ μείζω τις ἔσχε πρὸς βασιλείαν οὐδεὶς τῶν πρότερον οὔτε κακὰ τούτου τοῦ βασιλέως. καί μοι δοκεῖ τὰ μὲν ἀγαθὰ φύσει περὶ αὐτὸν ὑπάρξαι, τὰ δὲ κακὰ προβαίνοντι κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐπιγενέσθαι, καθάπερ ἐνίοις ἐπιγίγνεται γηράσκουσι τῶν ἵππων. ἡμεῖς δ' οὐκ ἐν τοῖς προοιμίοις, ὥσπερ τῶν λοιπῶν συγγραφέων, προφερόμεθα τὰς τοιαύτας διαλήψεις, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀεὶ τὸν καθήκοντα λόγον ἁρμόζοντες ἀποφαινόμεθα περί τε τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, νομίζοντες ταύτην οἰκειοτέραν εἶναι καὶ τοῖς γράφουσι καὶ τοῖς ἀναγιγνώσκουσι τὴν ἐπισημασίαν. [Exc. Peir. p. 44.]

Ἔστι τοίνυν ἡ Μηδία κατά τε τὸ μέγεθος τῆς χώρας ἀξιοχρεωτάτη τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν δυναστειῶν καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀνδρῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἵππων· τοῖς γὰρ ζῴοις τούτοις σχεδὸν ἅπασαν χορηγεῖ τὴν Ἀσίαν τῷ καὶ τὰ βασιλικὰ συστήματα τῶν ἱπποτροφιῶν Μήδοις ὑποτετάχθαι διὰ τὴν εὐφυΐαν. περιοικεῖται δὲ πόλεσιν Ἑλληνίσι κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν Ἀλεξάνδρου, φυλακῆς ἕνεκεν τῶν συγκυρούντων αὐτῇ βαρβάρων πλὴν Ἐκβατάνων. αὕτη δ' ἔκτισται μὲν ἐν τοῖς πρὸς τὰς ἄρκτους μέρεσι τῆς Μηδίας, ἐπίκειται δὲ τοῖς περὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν Εὔξεινον μέρεσι τῆς Ἀσίας, ἣν

δὲ βασίλειον ἐξ ἀρχῆς Μήδων, πλούτῳ δὲ καὶ τῇ τῆς
κατασκευῆς πολυτελείᾳ μέγα τι παρὰ τὰς ἄλλας δο-
6 κεῖ διενηνοχέναι πόλεις. κεῖται μὲν οὖν ὑπὸ τὴν
παρώρειαν τὴν παρὰ τὸν Ὀρόντην, ἀτείχιστος οὖσα,
ἄκραν δ' ἐν αὐτῇ χειροποίητον ἔχει, θαυμασίως πρὸς
7 ὀχυρότητα κατεσκευασμένην. ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶ
βασίλεια, περὶ ὧν καὶ τὸ λέγειν κατὰ μέρος καὶ τὸ
8 παρασιωπᾶν ἔχει τινὰ ἀπορίαν· τοῖς μὲν γὰρ αἱρου-
μένοις τὰς ἐκπληκτικὰς τῶν διηγήσεων προφέρεσθαι
καὶ μετ' αὐξήσεως ἔνια καὶ διατάσεως εἰθισμένοις
ἐξαγγέλλειν, καλλίστην ὑπόθεσιν ἡ προειρημένη πό-
λις ἔχει, τοῖς δ' εὐλαβῶς προσπορευομένοις πρὸς
πᾶν τὸ παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν λεγόμενον ἀπορίαν
9 παρασκευάζει καὶ δυσχρηστίαν. πλὴν ἔστι γε τὰ βα-
σίλεια τῷ μὲν μεγέθει σχεδὸν ἑπτὰ σταδίων ἔχοντα
τὴν περιγραφήν, τῇ δὲ τῶν κατὰ μέρος κατασκευα-
σμάτων πολυτελείᾳ μεγάλην ἐμφαίνοντα τὴν τῶν ἐξ
10 ἀρχῆς καταβαλλομένων εὐκαιρίαν. οὔσης γὰρ τῆς
ξυλείας ἁπάσης κεδρίνης καὶ κυπαριττίνης, οὐδεμίαν
αὐτῶν γεγυμνῶσθαι συνέβαινεν, ἀλλὰ καὶ τὰς δο-
κοὺς καὶ τὰ φατνώματα καὶ τοὺς κίονας τοὺς ἐν ταῖς
στοαῖς καὶ περιστύλοις, τοὺς μὲν ἀργυραῖς, τοὺς δὲ
χρυσαῖς λεπίσι περιειλῆφθαι, τὰς δὲ κεραμῖδας ἀρ-
11 γυρᾶς εἶναι πάσας. τούτων δὲ τὰ μὲν πλεῖστα συν-
έβη λεπισθῆναι κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδό-
νων ἔφοδον, τὰ δὲ λοιπὰ κατὰ τὴν Ἀντιγόνου καὶ
12 Σελεύκου τοῦ Νικάνορος δυναστείαν. ὅμως δὲ κατὰ
τὴν Ἀντιόχου παρουσίαν ὅ τε ναὸς αὐτὸς ὁ τῆς Αἴ-
νης προσαγορευόμενος ἔτι τοὺς κίονας εἶχε τοὺς πέ-
ριξ κεχρυσωμένους, καὶ κεραμῖδες ἀργυραῖ καὶ πλεί-
ους ἐν αὐτῷ συνετέθειντο, πλίνθοι δὲ χρυσαῖ τινες
ὀλίγαι μὲν ἦσαν, ἀργυραῖ δὲ καὶ πλείους ὑπέμενον.

ἐκ δὲ πάντων τῶν προειρημένων τὸ χαραχθὲν εἰς τὸ 13
βασιλικὸν ἠθροίσθη νόμισμα μικρῷ λεῖπον τετρακισχιλίων ταλάντων.

Ἕως μὲν οὖν τούτων τῶν τόπων ἤλπισεν αὐτὸν 28
ἥξειν Ἀρσάκης, τὴν δ' ἔρημον τὴν τούτοις πρόσχωρον οὐ τολμήσειν ἔτι δυνάμει τηλικαύτῃ διεκβαλεῖν, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀνυδρίαν. ἐπιπολῆς μὲν γὰρ 2
οὐδέν ἐστι φαινόμενον ὕδωρ ἐν τοῖς προειρημένοις τόποις, ὑπόνομοι δὲ πλείους εἰσὶ καὶ διὰ τῆς ἐρήμου φρεατίας ἔχοντες ἀγνοουμένας τοῖς ἀπείροις. περὶ δὲ 3
τούτων ἀληθὴς παραδίδοται λόγος διὰ τῶν ἐγχωρίων, ὅτι καθ' οὓς χρόνους Πέρσαι τῆς Ἀσίας ἐπεκράτουν, ἔδωκαν τοῖς ἐπί τινας τόπους τῶν μὴ πρότερον ἀρδευομένων ἐπεισαγομένοις ὕδωρ πηγαῖον ἐπὶ πέντε γενεὰς καρπεῦσαι τὴν χώραν· ὅθεν ἔχοντος τοῦ Ταύρου πολλὰς καὶ μεγάλας ὑδάτων ἀπορρύσεις, πᾶσαν 4
ἐπεδέχοντο δαπάνην καὶ κακοπάθειαν, ἐκ μακροῦ κατασκευάζοντες τοὺς ὑπονόμους, ὥστε κατὰ τοὺς νῦν καιροὺς μηδὲ τοὺς χρωμένους τοῖς ὕδασι γιγνώσκειν τὰς ἀρχὰς τῶν ὑπονόμων πόθεν ἔχουσι τὰς ἐπιρρύσεις. πλὴν ὁρῶν Ἀρσάκης ἐπιβαλλόμενον αὐτὸν τῇ 5
διὰ τῆς ἐρήμου πορείᾳ, τὸ τηνικάδε χωννύειν καὶ φθείρειν ἐνεχείρησε τὰς φρεατίας. ὁ δὲ βασιλεύς, 6
ἐξαγγελθέντος αὐτῷ, πάλιν ἐξαπέστειλε τοὺς περὶ Νικομήδην μετὰ χιλίων ἱππέων, οἳ καὶ καταλαβόντες τὸν Ἀρσάκην μετὰ τῆς δυνάμεως ὑποκεχωρηκότα, τινὰς δὲ τῶν ἱππέων φθείροντας τὰ στόματα τῶν ὑπονόμων, τούτους μὲν ἐξ ἐφόδου τρεψάμενοι φυγεῖν ἠνάγκασαν, αὐτοὶ δὲ πάλιν ἀνεχώρησαν ὡς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασιλεὺς διανύσας τὴν ἔρημον ἦκε πρὸς 7
τὴν Ἑκατόμπυλον προσαγορευομένην, ἣ κεῖται μὲν ἐν μέσῃ τῇ Παρθυηνῇ, τῶν δ' ὁδῶν τῶν φερουσῶν

ἐπὶ πάντας τοὺς πέριξ τόπους ἐνταῦθα συμπίπτουσῶν ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος ὁ τόπος εἴληφε τὴν προσηγορίαν.

29 Πλὴν αὐτοῦ διαναπαύσας τὴν δύναμιν, καὶ λογισάμενος ὡς εἰ μὲν οἷός τ' ἦν Ἀρσάκης διὰ μάχης κρίνεσθαι πρὸς σφᾶς, οὔτ' ἂν ἐξεχώρει λιπὼν τὴν αὐτοῦ χώραν οὔτ' ἂν ἐπιτηδειοτέρους τόπους ἐζήτει πρὸς ἀγῶνα ταῖς σφετέραις δυνάμεσι τῶν περὶ τὴν 2 Ἑκατόμπυλον· ἐπειδὴ δ' ἐκχωρεῖ, δῆλός ἐστι τοῖς ὀρθῶς σκοπουμένοις ἐπ' ἄλλης γνώμης ὤν· διόπερ 3 ἔκρινε προάγειν εἰς τὴν Ὑρκανίαν. παραγενόμενος δ' ἐπὶ Ταγάς, καὶ πυνθανόμενος τῶν ἐγχωρίων τήν τε δυσχέρειαν τῶν τόπων, οὓς ἔδει διεκβάλλειν αὐτόν, ἕως εἰς τὰς ὑπερβολὰς διεξίκοιτο τοῦ Λάβου τὰς νευούσας ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων τῶν κατὰ τόπους ἐφεστώτων ταῖς δυσχωρίαις 4 αὐτοῦ, προέθετο διατάττειν τὸ τῶν εὐζώνων πλῆθος καὶ τοὺς τούτων ἡγεμόνας μερίζειν, ὡς ἑκάστοις δεήσει πορεύεσθαι, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς λειτουργούς, οὓς ἔδει παραπορευομένους τὸν καταλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν εὐζώνων τόπον εὔβατον παρασκευάζειν τῇ τῶν 5 φαλαγγιτῶν καὶ τῇ τῶν ὑποζυγίων πορείᾳ. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς τὴν μὲν πρώτην ἔδωκε τάξιν Διογένει, συστήσας αὐτῷ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ τῶν ὀρείων τοὺς ἀκοντίζειν καὶ λιθάζειν δυναμένους, οἵτινες τάξιν μὲν οὐκ ἔνεμον, ἀεὶ δὲ πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν καὶ τόπον κατ' ἄνδρα ποιούμενοι τὸν κίνδυνον πραγματικωτάτην παρείχοντο χρείαν ἐν ταῖς δυσχω- 6 ρίαις. τούτοις δὲ συνεχεῖς Κρῆτας ἀσπιδιώτας ἐπέταξε περὶ δισχιλίους, ὧν ἡγεῖτο Πολυξενίδας Ῥόδιος, τελευταίους δὲ Θωρακίτας καὶ θυρεοφόρους, ὧν εἶχον τὴν ἡγεμονίαν Νικομήδης Κῷος καὶ Νικόλαος Αἰτωλός.

Προαγόντων δὲ τούτων εἰς τὸ πρόσθεν, πολλῷ 30
δυσχερεστέρας συνέβαινε φαίνεσθαι τὰς τῶν τόπων
τραχύτητας καὶ στενότητας τῆς τοῦ βασιλέως προσδο-
κίας. ἦν γὰρ τὸ μὲν ὅλον μῆκος τῆς ἀναβάσεως περὶ 2
τριακοσίους σταδίους· ταύτης δὲ τὸ πλεῖστον μέρος
ἔδει ποιεῖσθαι τῆς πορείας διὰ χαράδρας χειμάρρου
καὶ βαθείας, εἰς ἣν πολλαὶ μὲν αὐτομάτως ἐκ τῶν
ὑπερκειμένων κρημνῶν πέτραι κατενηνεγμέναι καὶ
δένδρα δύσβατον ἐποίουν τὴν δι' αὐτῆς πορείαν,
πολλὰ δ' ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἰς τοῦτο τὸ μέρος συν- 3
ηργεῖτο. καὶ γὰρ ἐκκοπὰς δένδρων ἐπεποίηντο συν-
εχεῖς καὶ λίθων πλήθη μεγέθει * συνηθροίκεσαν·
αὐτοί τε παρ' ὅλην τὴν φάραγγα τὰς εὐκαίρους
ὑπεροχὰς καὶ δυναμένας σφίσιν ἀσφάλειαν παρέχε-
σθαι κατειληφότες ἐτήρουν, ὥστ' εἰ μὴ διήμαρτον,
ἐντελῶς ἂν ἐξαδυνατήσαντα τὸν Ἀντίοχον ἀποστῆναι
τῆς ἐπιβολῆς. ὡς γὰρ δέον τοὺς πολεμίους πάντας 4
κατ' ἀνάγκην ποιεῖσθαι δι' αὐτῆς τῆς φάραγγος τὴν
ἀνάβασιν, οὕτω παρεσκευάσαντο καὶ πρὸς τοῦτο κα-
τελάβοντο τοὺς τόπους. ἐκεῖνο δ' οὐκ ἔβλεψαν ὅτι 5
τὴν μὲν φάλαγγα καὶ τὴν ἀποσκευὴν οὐκ ἄλλως δυ-
νατὸν ἦν, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνοι διέλαβον, ποιεῖσθαι τὴν
πορείαν· πρὸς γὰρ τὰ παρακείμενα τῶν ὀρῶν οὐχ
οἷόν τ' ἦν τούτοις προσβαλεῖν, ἀλλὰ τοῖς ψιλοῖς καὶ
τοῖς εὐζώνοις οὐκ ἀδύνατος ἦν ἡ δι' αὐτῶν τῶν λευ-
κοπέτρων ἀναβολή. ὅθεν ἅμα τῷ πρὸς τὸ πρῶτον 6
φυλακεῖον προσμίξαι τοὺς περὶ τὸν Διογένην, ἔξω-
θεν τῆς χαράδρας ποιουμένους τὴν ἀνάβασιν, ἀλλοιο-
τέραν ἐλάμβανε διάθεσιν. εὐθέως γὰρ κατὰ τὴν συμ- 7
πλοκὴν αὐτοῦ τοῦ πράγματος διδάσκοντος, ὑπερτι-
θέμενοι καὶ προσβαίνοντες πρὸς τὰ πλάγια τῶν
χωρίων οἱ περὶ τὸν Διογένην, ὑπερδέξιοι τῶν πολε-

μίων ἐγίγνοντο, καὶ χρώμενοι πυκνοῖς τοῖς ἀκοντίσμασι καὶ τοῖς ἐκ χειρὸς λίθοις κακῶς διετίθεσαν τοὺς βαρβάρους, καὶ μάλιστα ταῖς σφενδόναις ἐκακο-
8 ποίουν ἐξ ἀποστήματος βάλλοντες. ὅτε δὲ τοὺς πρώτους ἐκβιασάμενοι κατάσχοιεν τὸν τούτων τόπον, ἐδίδοτο τοῖς λειτουργοῖς καιρὸς εἰς τὸ πᾶν τὸ πρὸ ποδῶν ἀνακαθαίρειν καὶ λεαίνειν μετ' ἀσφαλείας.
9 ἐγίγνετο δὲ τοῦτο ταχέως διὰ τὴν πολυχειρίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τούτῳ τῷ τρόπῳ τῶν μὲν σφενδονητῶν καὶ τοξοτῶν, ἔτι δ' ἀκοντιστῶν, κατὰ τοὺς ὑπερδεξίους τόπους πορευομένων σποράδην, ποτὲ δὲ συναθροιζομένων καὶ καταλαμβανομένων τοὺς εὐκαίρους τόπους, τῶν δ' ἀσπιδιωτῶν ἐφεδρευόντων, καὶ παρ' αὐτὴν τὴν χαράδραν παραπορευομένων ἐν τάξει καὶ βάθην, οὐκ ἔμενον οἱ βάρβαροι, πάντες δὲ λιπόντες τοὺς τόπους ἠθροίσθησαν ἐπὶ τὴν ὑπερβολήν.

31 Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀντίοχον ἀσφαλῶς διέβησαν τὰς δυσχωρίας τῷ προειρημένῳ τρόπῳ, βραδέως δὲ καὶ δυσχερῶς· μόλις γὰρ ὀγδοαῖοι πρὸς τὰς κατὰ τὸν
2 Λάβον ὑπεροχὰς ἀφίκοντο. τῶν δὲ βαρβάρων συνηθροισμένων ἐκεῖ, καὶ πεπεισμένων κωλύσειν τῆς ὑπερβολῆς τοὺς πολεμίους, ἀγὼν συνέστη νεανικός. ἐξεώσθησαν δ' οἱ βάρβαροι διὰ τοιαύτας αἰτίας.
3 συστραφέντες γὰρ ἐμάχοντο πρὸς τοὺς φαλαγγίτας κατὰ πρόσωπον ἐκθύμως· τῆς δὲ νυκτὸς ἔτι τῶν εὐζώνων ἐκπεριελθόντων ἐκ πολλοῦ, καὶ καταλαβομένων τοὺς ὑπερδεξίους καὶ κατὰ νώτου τόπους, ἅμα τῷ συνιδεῖν οἱ βάρβαροι τὸ γεγονὸς εὐθέως πτοηθέν-
4 τες ὥρμησαν πρὸς φυγήν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν μὲν ἐπὶ πλεῖον ὁρμὴν τῶν διωκόντων παρακατέσχε μετὰ πολλῆς σπουδῆς, ἀνακαλεσάμενος ταῖς σάλπιγξι, διὰ

τὸ βούλεσθαι καταβαίνειν ἄθρους καὶ συντεταγμένους εἰς τὴν Τρκανίαν. συστησάμενος δὲ τὴν πορείαν ὡς ἐβούλετο, καὶ παραγενόμενος ἐπὶ Τάμβρακα, πόλιν ἀτείχιστον, ἔχουσαν δὲ βασίλεια καὶ μέγεθος, αὐτοῦ κατεσκήνωσε. τῶν δὲ πλείστων πεποιημένων τὴν ἀποχώρησιν ἔκ τε τῆς μάχης καὶ τῆς περικειμένης χώρας εἰς τὴν προσαγορευομένην Σύριγγα πόλιν, ἣν συνέβαινε κεῖσθαι οὐ μακρὰν τῆς Τάμβρακος, εἶναι δὲ τῆς Τρκανίας ὡς ἂν εἰ βασίλειον διά τε τὴν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἄλλην εὐημερίαν, ἔκρινε ταύτην ἐξελεῖν μετὰ βίας. ἀναλαβὼν οὖν τὴν δύναμιν προῆγε, καὶ περιστρατοπεδεύσας ἤρχετο τῆς πολιορκίας. ἦν δὲ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπιβολῆς ἐν ταῖς χωρίσι χελώναις. τάφροι γὰρ ἦσαν τριτταί, πλάτος μὲν οὐκ ἔλαττον ἔχουσαι τριάκοντα πηχῶν, βάθος δὲ πεντεκαίδεκα· ἐπὶ δὲ τοῖς χείλεσιν ἑκάστης χαρακώματα διπλᾶ ἐπέκειτο καὶ τελευταῖον προτείχισμα δυνατόν. συμπλοκαὶ μὲν οὖν ἐγίγνοντο συνεχεῖς ἐπὶ τῶν ἔργων, ἐν αἷς οὐκ ἦνυον ἑκάτεροι φέροντες τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς τραυματίας διὰ τὸ μὴ μόνον ὑπὲρ γῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ γῆς διὰ τῶν ὀρυγμάτων ἐκ χειρὸς γίγνεσθαι τοὺς κινδύνους. οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ πλήθει καὶ τῇ τοῦ βασιλέως ἐνεργείᾳ ταχέως συνέβη καὶ τὰς τάφρους χωσθῆναι καὶ τὸ τεῖχος πεσεῖν διὰ τῶν ὀρυγμάτων. οὗ συμβάντος διατραπέντες οἱ βάρβαροι τοῖς ὅλοις, καὶ τοὺς μὲν Ἕλληνας κατασφάξαντες τοὺς ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπιφανέστατα τῶν σκευῶν διαρπάσαντες, νυκτὸς ἀπεχώρησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς συνθεασάμενος Ὑπερβάσαν ἀπέστειλε μετὰ τῶν μισθοφόρων· οὗ συμμίξαντος οἱ βάρβαροι ῥίψαντες τὰς ἀποσκευὰς αὖθις εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. τῶν δὲ πελταστῶν ἐνεργῶς

5 10 15 20 25 30 30

βιαζομένων διὰ τοῦ πτώματος, ἀπελπίσαντες σφᾶς αὐτοὺς παρέδοσαν. [Exc. ant. p. 225—227.]

14 Ἀχριανή, πόλις Ὑρκανίας. Πολύβιος δεκάτῳ.

15 Καλλιόπη, πόλις Παρθυαίων. Πολύβιος δεκάτῳ. [Steph. Byz.]

32 Βουλόμενοι δὲ οἱ ὕπατοι κατοπτεῦσαι σαφῶς τὰ πρὸς τὴν τῶν ὑπεναντίων στρατοπεδείαν κεκλιμένα μέρη τοῦ λόφου, τοῖς μὲν ἐν τῷ χάρακι μένειν 2 κατὰ χώραν ἐπήγγειλαν, αὐτοὶ δὲ τῶν ἱππέων ἀναλαβόντες ἴλας δύο καὶ γροσφομάχους μετὰ τῶν ῥαβδοφόρων εἰς τριάκοντα προῆγον, κατασκεψόμενοι τοὺς 3 τόπους. τῶν δὲ Νομάδων εἰθισμένοι τινὲς τοῖς ἀκροβολιζομένοις καὶ καθόλου προπορευομένοις ἐκ τοῦ τῶν ὑπεναντίων χάρακος ἐνέδρας ποιεῖν, ὑπεστάλ- 4 κεσαν κατά τινα συντυχίαν ὑπὸ τὸν λόφον. οἷς τοῦ σκοποῦ σημήναντος ὅτι παραγίγνονταί τινες κατ' ἄκρον τὸν βουνὸν ὑπερδέξιοι ἐκείνων, ἐξαναστάντες καὶ παρὰ τὰ πλάγια ποιησάμενοι τὴν πορείαν ἀποτέμνονται τοὺς στρατηγούς, καὶ διακλείουσιν ἀπὸ 5 τῆς ἰδίας παρεμβολῆς. καὶ τὸν μὲν Κλαύδιον εὐθέως ἐν τῇ πρώτῃ συμπλοκῇ καί τινας ἑτέρους ἅμα τούτῳ κατέβαλον, τοὺς δὲ λοιποὺς κατατραυματίσαντες διὰ 6 τῶν κρημνῶν ἠνάγκασαν ἄλλον ἄλλῃ φεύγειν. οἱ δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ θεωροῦντες τὸ γιγνόμενον οὐδαμῶς ἠδυνήθησαν ἐπικουρῆσαι τοῖς κινδυνεύουσιν· ἔτι γὰρ ἀναβοώντων καὶ πρὸς τὸ συμβαῖνον ἐκπεπληγμένων, καὶ τῶν μὲν χαλινούντων τοὺς ἵππους, τῶν δὲ καθοπλιζομένων, πέρας εἶχε τὸ πρᾶγμα. καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Κλαυδίου τραυματίαν, μόλις καὶ παραδόξως τὸν κίνδυνον διαπεφευγότα....

7 Μάρκος μὲν οὖν ἀκακώτερον ἢ στρατηγικώτερον αὐτῷ χρησάμενος τοῖς δεδηλωμένοις περιέπεσε συμ-

πτώμασιν· ἐγὼ δὲ παρ' ὅλην τὴν πραγματείαν πολλάκις 8
ἀναγκάζομαι περὶ τῶν τοιούτων ὑπομιμνήσκειν τοὺς
ἐντυγχάνοντας, θεωρῶν, εἰ καὶ περί τι τῶν τῆς στρα-
τηγίας μερῶν ἄλλο, καὶ περὶ τοῦτο διαμαρτάνοντας
τοὺς ἡγεμόνας, καίτοι προδήλου τῆς ἀγνοίας ὑπαρ-
χούσης. τί γὰρ ὄφελος ἡγεμόνος ἢ στρατηγοῦ μὴ διει- 9
ληφότος διότι τῶν κατὰ μέρος κινδύνων, οἷς μὴ συμ-
πάσχει τὰ ὅλα, πλεῖστον ἀπέχειν δεῖ τὸν ἡγούμενον;
τί δ' ἀγνοοῦντος ὅτι κἂν ποτε ἀναγκάζωσιν οἱ καιροὶ 10
πράττειν τι τῶν κατὰ μέρος, πολλοὺς δεῖ πρότερον
ἀποθανεῖν τῶν συνόντων πρὶν ἢ τὸ δεινὸν ἐγγίσαι
τοῖς προεστῶσι τῶν ὅλων; δεῖ γὰρ ἐν Καρὶ τὴν πεῖ- 11
ραν, ὡς ἡ παροιμία φησίν, οὐκ ἐν τῷ στρατηγῷ γίγνε-
σθαι. τὸ μὲν γὰρ λέγειν ὡς οὐκ ἂν ᾠόμην, τίς γὰρ 12
ἂν ἤλπισε τοῦτο γενέσθαι; μέγιστον εἶναί μοι δοκεῖ
σημεῖον ἀπειρίας στρατηγικῆς καὶ βραδυτῆτος.

Διὸ καὶ τὸν Ἀννίβαν κατὰ πολλοὺς τρόπους ἀγα- 33
θὸν ἡγεμόνα κρίνων κατὰ τοῦτο μάλιστά τις ἂν 2
ἐπισημήναιτο, διότι πολλοὺς μὲν χρόνους ἐν τῇ πο-
λεμίᾳ διατρίψας, πολλοῖς δὲ καιροῖς καὶ ποικίλοις
χρησάμενος, ἔσφηλε μὲν τοὺς ὑπεναντίους πολλάκις
ἐν ταῖς κατὰ μέρος χρείαις διὰ τὴν ἰδίαν ἀγχίνοιαν,
ἐσφάλη δ' οὐδέποτε τοσούτους καὶ τηλικούτους ἀγῶ-
νας χειρίσας· τοιαύτην ἐποιεῖτο τὴν πρόνοιαν, ὡς 3
ἔοικε, περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ. καὶ μάλα εἰκότως·
ἀκεραίου μὲν γὰρ καὶ σωζομένου τοῦ προεστῶτος, κἂν 4
ποτε πέσῃ τὰ ὅλα, πολλὰς ἀφορμὰς ἡ τύχη δίδωσι
πρὸς τὸ πάλιν ἀνακτήσασθαι τὰς ἐκ τῶν περιπετειῶν
ἐλαττώσεις· πταίσαντος δέ, καθάπερ ἐν νηὶ τοῦ κυβερ- 5
νήτου, κἂν τῷ νικᾶν ἡ τύχη τοῖς πολλοῖς παραδιδῷ
κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, οὐδὲν ὄφελος γίγνεται διὰ τὸ
πάσας ἐξηρτῆσθαι τὰς ἐλπίδας ἑκάστοις ἐκ τῶν

6 ἡγουμένων. ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι πρὸς τοὺς ἢ διὰ κενοδοξίαν ἢ μειρακιώδη στάσιν περιπίπτοντας τοῖς τοιούτοις ἀλογήμασιν ἢ δι' ἀπειρίαν ἢ διὰ κατα-
7 φρόνησιν· ἓν γὰρ δή τι τῶν προειρημένων αἴτιον γίγνεται τῶν τοιούτων περιπετειῶν. [Exc. ant. p. 227—228.]

Οἱ δὲ καταρράκτας, οὓς εἶχον ὀλίγον ἐξωτέρω διὰ μηχανημάτων ἀνημμένους, αἰφνίδιον καθῆκαν καὶ ἐπεβάλοντο, καὶ τούτους κατασχόντες πρὸ τοῦ τείχους ἀνεσκολόπισαν. [Suidas v. ἡμμένοι sine nomine.]

Ἵμερος αὐτὸν εἰσῆλθε διάπυρος ἰδεῖν Μάρκελλον νεκρόν. [Suidas v. ἵμερος sine nomine.]

34 Κατὰ δὲ τὴν Ἰβηρίαν Πόπλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός, ποιούμενος τὴν παραχειμασίαν ἐν Ταρ-
2 ράκωνι, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων δεδηλώκαμεν, πρῶτον μὲν τοὺς Ἴβηρας εἰς τὴν αὑτῶν φιλίαν καὶ πίστιν ἐνεδήσατο διὰ τῆς τῶν ὁμήρων ἑκάστοις ἀπο-
δόσεως, λαβὼν συναγωνιστὴν ἐκ ταὐτομάτου πρὸς τοῦτο τὸ μέρος Ἐδεκῶνα τὸν Ἐδετανῶν δυνάστην, ὃς ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν Καρχηδόνος ἅλωσιν καὶ γενέσθαι κύριον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν τὸν Πόπλιον εὐθέως συλλογισάμενος τὴν ἐσομένην τῶν Ἰβήρων μεταβολὴν ἀρχηγὸς ἐβουλήθη * τῆς αὐ-
3 τῆς ὁρμῆς, μάλιστα πεπεισμένος οὕτω τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα κομιεῖσθαι, καὶ δόξαι οὐ κατ' ἀνάγκην, ἀλλὰ κατὰ πρόθεσιν αἱρεῖσθαι τὰ Ῥωμαίων· ἃ καὶ
4 συνέβη γενέσθαι. τῶν γὰρ δυνάμεων ἄρτι διαφει-
μένων εἰς τὴν παραχειμασίαν παρῆν εἰς τὴν Ταρ-
5 ράκωνα μετὰ τῶν οἰκείων καὶ φίλων. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους τῷ Ποπλίῳ ταύτην ἔφη τοῖς θεοῖς μεγίστην χάριν ἔχειν, ὅτι πρῶτος τῶν κατὰ τὴν χώραν δυνα-
6 στῶν ἥκει πρὸς αὐτόν. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἀκμὴν διαπέμπεσθαι καὶ βλέπειν πρὸς Καρχηδονίους, τὰς

δὲ χεῖρας ἐκτείνειν Ῥωμαίοις· αὐτὸς δὲ παραγεγονέναι διδοὺς οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν. διόπερ ἂν νο- 7
μισθῇ παρ' αὐτοῖς φίλος καὶ σύμμαχος, μεγάλην μὲν αὐτῷ πρὸς τὸ παρὸν ἔφη, μεγάλην δ' εἰς τὸ μέλλον παρέξεσθαι χρείαν. παραυτίκα μὲν γὰρ θεασαμένους 8
τοὺς Ἴβηρας πρός τε τὴν φιλίαν αὐτὸν προσδεδεγμένον καὶ τετευχότα τῶν ἀξιουμένων πάντας ἐπὶ τὸ παραπλήσιον ἥξειν, σπουδάζοντας κομίσασθαι τοὺς ἀναγκαίους καὶ τυχεῖν τῆς Ῥωμαίων συμμαχίας· εἰς 9
δὲ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον προκαταληφθέντας τῇ τοιαύτῃ τιμῇ καὶ φιλανθρωπίᾳ συναγωνιστὰς ἀπροφασίστους ὑπάρξειν αὐτῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων. διόπερ ἠξίου τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα κομίσασθαι, 10
καὶ κριθεὶς φίλος ἐπανελθεῖν εἰς τὴν οἰκείαν, ἕως ἂν λαβὼν ἀφορμὴν εὔλογον ἐναποδείξηται τὴν αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων εὔνοιαν κατὰ δύναμιν εἴς τε τὸν Πόπλιον αὐτὸν καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα. Ἐδεκὼν μὲν 11
οὖν τοιαῦτα διαλεχθεὶς ἐπέσχεν· ὁ δὲ Πόπλιος, καὶ 35
πάλαι πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἕτοιμος ὢν καὶ συλλελογισμένος παραπλήσια τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἐδεκώνος εἰρημένοις, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα παρέδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν φιλίαν συνέθετο. πρὸς δὲ τούτοις παρὰ τὴν 2
συνουσίαν ποικίλως ψυχαγωγήσας τὸν Ἴβηρα καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ μεγάλας εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ὑπογράψας, οὕτως εἰς τὴν οἰκείαν ἐξαπέστειλε. τούτου 3
τοῦ πράγματος ταχέως περιβοήτου γενομένου πάντας συνέβη τοὺς ἐντὸς Ἴβηρος ποταμοῦ κατοικοῦντας οἷον ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἑλέσθαι τὰ Ῥωμαίων, ὅσοι μὴ πρότερον αὐτῶν ὑπῆρχον φίλοι.

Ταῦτα μὲν οὖν καλῶς κατὰ νοῦν ἐχώρει τῷ 4
Ποπλίῳ· μετὰ δὲ τὸν τούτων χωρισμὸν τὰς μὲν ναυ-

τικὰς δυνάμεις διέλυσε, θεωρῶν οὐδὲν ἀντίπαλον
ὑπάρχον κατὰ θάλατταν, ἐκ δὲ τῶν ναυτῶν ἐκλέξας
τοὺς ἐπιτηδείους ἐπὶ τὰς σημαίας ἐμέρισε, καὶ συν-
ηύξησε τοιούτῳ τρόπῳ τὰς πεζὰς δυνάμεις.
6 Ἀνδοβάλης δὲ καὶ Μανδόνιος, μέγιστοι μὲν ὄντες
δυνάσται τότε τῶν κατ' Ἰβηρίαν, ἀληθινώτατοι δὲ
Καρχηδονίων φίλοι δοξαζόμενοι, πάλαι μὲν ὑπούλως
διέκειντο καὶ καιρὸν ἐπετήρουν, ἐξ ὅτου προσποιη-
θέντες οἱ περὶ τὸν Ἀσδρούβαν ἀπιστεῖν αὐτοῖς ᾔτη-
σαν χρημάτων τε πλῆθος καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς
θυγατέρας εἰς ὁμηρείαν, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων
7 ἐδηλώσαμεν· τότε δὲ νομίσαντες ἔχειν εὐφυῆ καιρόν,
ἀναλαβόντες τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις ἐκ τῆς Καρχηδο-
νίων παρεμβολῆς νυκτὸς ἀπεχώρησαν εἴς τινας ἐρυ-
μνοὺς τόπους καὶ δυναμένους αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν
8 παρασκευάζειν. οὗ γενομένου καὶ τῶν ἄλλων Ἰβή-
ρων συνέβη τοὺς πλείστους ἀπολιπεῖν Ἀσδρούβαν,
πάλαι μὲν βαρυνομένους ὑπὸ τῆς τῶν Καρχηδονίων
ἀγερωχίας, τοῦτον δὲ πρῶτον καιρὸν λαβόντας εἰς
τὸ φανερὰν ποιῆσαι τὴν αὐτῶν προαίρεσιν.

36 Ὃ δὴ καὶ περὶ πολλοὺς ἤδη γέγονε. μεγάλου
γὰρ ὄντος, ὡς πλεονάκις ἡμῖν εἴρηται, τοῦ κατορ-
θοῦν ἐν πράγμασι καὶ περιγίγνεσθαι τῶν ἐχθρῶν ἐν
ταῖς ἐπιβολαῖς, πολλῷ μείζονος ἐμπειρίας προσδεῖται
καὶ φυλακῆς τὸ καλῶς χρήσασθαι τοῖς κατορθώμασι·
2 διὸ καὶ πολλαπλασίους ἂν εὕροι τις τοὺς ἐπὶ προτε-
ρημάτων γεγονότας τῶν καλῶς τοῖς προτερήμασι κε-
χρημένων. ὃ καὶ τότε περὶ τοὺς Καρχηδονίους συνέβη
3 γενέσθαι. μετὰ γὰρ τὸ νικῆσαι μὲν τὰς Ῥωμαίων
δυνάμεις, ἀποκτεῖναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέ-
ρους, Πόπλιον καὶ Γναῖον, ὑπολαβόντες ἀδήριτον
αὐτοῖς ὑπάρχειν τὴν Ἰβηρίαν, ὑπερηφάνως ἐχρῶντο

τοῖς κατὰ τὴν χώραν. τοιγαροῦν ἀντὶ συμμάχων καὶ 4
φίλων πολεμίους ἔσχον τοὺς ὑποταττομένους. καὶ 5
τοῦτ' εἰκότως ἔπαθον· ἄλλως μὲν γὰρ ὑπέλαβον δεῖν
κτᾶσθαι τὰς ἀρχάς, ἄλλως δὲ τηρεῖν, οὐκ ἔμαθον δὲ
διότι κάλλιστα φυλάττουσι τὰς ὑπεροχὰς οἱ μάλιστα
διαμείναντες ἐπὶ τῶν αὐτῶν προαιρέσεων, αἷς ἐξ ἀρ-
χῆς κατεκτήσαντο τὰς δυναστείας, καίτοι γε προφα- 6
νοῦς ὄντος καὶ ἐπὶ πολλῶν ἤδη τεθεωρημένου διότι
κτῶνται μὲν ἄνθρωποι τὰς εὐκαιρίας εὖ ποιοῦντες
καὶ προτεινόμενοι τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα τοῖς πέλας,
ἐπειδὰν δὲ τῶν ἐπιθυμουμένων τυχόντες κακῶς ποι- 7
ῶσι καὶ δεσποτικῶς ἄρχωσι τῶν ὑποτεταγμένων, εἰ-
κότως ἅμα ταῖς τῶν προεστώτων μεταβολαῖς συμμε-
ταπίπτουσι καὶ τῶν ὑποταττομένων αἱ προαιρέσεις.
Ὃ καὶ τότε συνέβη τοῖς Καρχηδονίοις, καὶ πολλοὶ
τούτων ἀπέστησαν.

Ἀσδρούβας μὲν οὖν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι 37
πολλὰς καὶ ποικίλας ἐποιεῖτο περὶ τῶν ἐπιφερομένων
πραγμάτων ἐννοίας. ἐλύπει μὲν γὰρ αὐτὸν ἡ τῶν περὶ 2
τὸν Ἀνδοβάλην ἀπόστασις, ἐλύπει δὲ καὶ τὰ κατὰ
τὴν ἀντιπαραγωγὴν καὶ τὴν ἀλλοτριότητα τὴν ὑπάρ-
χουσαν αὐτῷ πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς· ἠγωνία
δὲ καὶ τὴν Ποπλίου παρουσίαν. καὶ ἤδη προσδοκῶν 3
αὐτὸν ἥξειν μετὰ τῶν δυνάμεων, θεωρῶν δ' αὐτὸν
μὲν ἐγκαταλειπόμενον ὑπὸ τῶν Ἰβήρων, τοῖς δὲ Ῥω-
μαίοις πάντας ὁμοθυμαδὸν προσχωροῦντας, ἐπί τι-
νας λογισμοὺς κατήντησε τοιούτους. προέθετο γὰρ 4
διότι δεῖ παρεσκευασμένον τὰ δυνατὰ συμβαλεῖν πρὸς
μάχην τοῖς ὑπεναντίοις, κἂν μὲν ἡ τύχη δῷ τὸ νικᾶν,
βουλεύσασθαι μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἑξῆς ἀσφαλῶς·
ἂν δ' ἀντιπίπτῃ τὰ κατὰ τὴν μάχην, ποιεῖσθαι τὴν 5
ἀποχώρησιν μετὰ τῶν διασωζομένων ἐξ αὐτῆς εἰς Γα-

λατίαν, κἀκεῖθεν παραλαβόντα τῶν βαρβάρων ὡς πλείστους βοηθεῖν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ κοινωνεῖν Ἀννίβᾳ τἀδελφῷ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων.

6 Ἀσδρούβας μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς πρὸς τούτοις ἦν· Πόπλιος δὲ προσδεξάμενος Γάιον τὸν Λαίλιον, καὶ διακούσας τῶν παραγγελλομένων ὑπὸ τῆς συγκλήτου, προῆγε τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ἐκ τῆς παραχειμασίας, ἀπαντώντων αὐτῷ κατὰ τὴν δίοδον τῶν Ἰβήρων, ἑτοί-
7 μως καὶ προθύμως συνεξορμώντων. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀνδοβάλην πάλαι μὲν διεπέμποντο πρὸς τὸν Πόπλιον, τότε δὲ πλησιάσαντος αὐτοῦ τοῖς τόποις ἦκον ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἅμα τοῖς φίλοις, καὶ συμμίξαντες ἀπελογίσαντο περὶ τῆς προγεγενημένης σφίσι φιλίας πρὸς Καρχηδονίους, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς χρείας καὶ τὴν ὅλην πίστιν ἐνεφάνιζον, ἣν ἐτύγχανον
8 ἐκείνοις παρεσχημένοι. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἀδικίας ἐξηγοῦντο καὶ τὰς ὕβρεις τὰς ἐξ ἐκείνων ἀπηντημέ-
9 νας. διόπερ ἠξίουν τὸν Πόπλιον αὐτὸν κριτὴν γίγνεσθαι τῶν λεγομένων, κἂν μὲν φανῶσιν ἀδίκως ἐγκαλοῦντες Καρχηδονίοις, σαφῶς γιγνώσκειν αὐτὸν ὡς οὐδὲ τὴν πρὸς Ῥωμαίους δύνανται τηρεῖν πίστιν·
10 ἐὰν δὲ πολλὰς ἀδικίας ἀναλογιζόμενοι κατ' ἀνάγκην ἀφίστωνται τῆς εὐνοίας τῆς ἐκείνων, καλὰς ἐλπίδας ἔχειν διότι νῦν ἑλόμενοι τὰ Ῥωμαίων βεβαίως τηρήσουσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν.

38 Καὶ πλείω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος αὐτῶν διαλεχθέντων, ἐπεὶ κατέπαυσαν τὸν λόγον, μεταλαβὼν ὁ Πόπλιος καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων εἰρημένοις ἔφη πιστεύειν, μάλιστα δὲ γιγνώσκειν τὴν Καρχηδονίων ὕβριν ἔκ τε τῆς εἰς τοὺς ἄλλους Ἴβηρας καὶ μάλιστα τῆς εἰς
2 τὰς ἐκείνων γυναῖκας καὶ θυγατέρας ὠσελγείας, ἃς αὐτὸς παρειληφὼς νῦν οὐχ ὁμήρων ἐχούσας διάθε-

σιν, ἀλλ' αἰχμαλώτων καὶ δούλων, οὕτω τετηρηκέναι τὴν πίστιν ὡς οὐδ' ἂν αὐτοὺς ἐκείνους τηρῆσαι πατέρας ὑπάρχοντας. τῶν δ' ἀνθομολογησαμένων διότι 3 παρακολουθοῦσι καὶ προσκυνησάντων αὐτὸν καὶ προσφωνησάντων βασιλέα, οἱ μὲν παρόντες ἐπεσημήναντο τὸ ῥηθέν, ὁ δὲ Πόπλιος ἐντραπεὶς θαρρεῖν αὐτοῖς παρῄνει τεύξεσθαι γὰρ ἔφη σφᾶς ἁπάντων τῶν φιλανθρώπων ὑπὸ Ῥωμαίων. καὶ παραυτίκα μὲν ἐκ 4 χειρὸς τὰς θυγατέρας ἀπέδωκε, τῇ δ' ἐπαύριον ἐποιεῖτο τὰς συνθήκας πρὸς αὐτούς. ἦν δὲ τὸ συνέχον 5 τῶν ὁμολογηθέντων ἀκολουθεῖν τοῖς Ῥωμαίων ἄρχουσι καὶ πείθεσθαι τοῖς ὑπὸ τούτων παραγγελλομένοις. γενομένων δὲ τούτων ἀναχωρήσαντες εἰς 6 τὰς αὑτῶν παρεμβολὰς καὶ παραλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦκον πρὸς τὸν Πόπλιον, καὶ στρατοπεδεύσαντες ὁμοῦ τοῖς Ῥωμαίοις προῆγον ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν.

Ὁ δὲ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ἐτύγχανε μὲν διατρίβων ἐν τοῖς περὶ Καστάλωνα τόποις περὶ Βαίκυλα 7 πόλιν οὐ μακρὰν τῶν ἀργυρείων μετάλλων· πυθόμενος δὲ τὴν παρουσίαν τῶν Ῥωμαίων μετεστρατοπέ- 8 δευσε, καὶ λαβὼν ἐκ μὲν τῶν ὄπισθεν ποταμὸν ἀσφαλῆ, περὶ δὲ τὴν κατὰ πρόσωπον πλευρὰν τοῦ χάρακος ἐπιπεδον τόπον, ὀφρῦν προβεβλημένον ἔχουσαν καὶ βάθος ἱκανὸν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ μῆκος πρὸς ἔκταξιν, ἔμενεν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων, προτιθέμενος ἐπὶ τὴν ὀφρῦν ἀεὶ τὰς ἐφεδρείας. ὁ δὲ Πόπλιος ἐγγίσας 9 προθύμως μὲν εἶχε πρὸς τὸ διακινδυνεύειν, ἀπόρως δὲ διέκειτο, θεωρῶν τοὺς τόπους εὐφυεῖς ὄντας πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων ἀσφάλειαν. οὐ μὴν ἀλλὰ προσα- 10 νασχὼν δύο ἡμέρας, καὶ διαγωνιάσας μὴ συνεπιγενομένων τῶν περὶ τὸν Μάγωνα καὶ τὸν τοῦ Γέσκωνος Ἀσδρούβαν πανταχόθεν αὐτὸν οἱ πολέμιοι περι-

στῶσιν, ἔκρινε παραβάλλεσθαι καὶ καταπειράζειν τῶν ὑπεναντίων.

39 Τὴν μὲν οὖν ἄλλην δύναμιν ἑτοιμάσας πρὸς μάχην συνεῖχεν ἐν τῷ χάρακι, τοὺς δὲ γροσφομάχους καὶ τῶν πεζῶν τοὺς ἐπιλέκτους ἐξαφιεὶς ἐκέλευε προσβάλλειν πρὸς τὴν ὀφρῦν καὶ καταπειράζειν τῆς τῶν
2 πολεμίων ἐφεδρείας. τῶν δὲ ποιούντων τὸ παραγγελθὲν εὐψύχως, τὰς μὲν ἀρχὰς ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ἐκαραδόκει τὸ συμβαῖνον· θεωρῶν δὲ διὰ τὴν τόλμαν τῶν Ῥωμαίων τοὺς παρ' αὐτῶν πιεζομένους καὶ κακῶς πάσχοντας, ἐξῆγε τὴν δύναμιν καὶ παρενέβαλε παρὰ τὴν ὀφρῦν, πιστεύων τοῖς τόποις.
3 κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Πόπλιος τοὺς μὲν εὐζώνους ἅπαντας ἐπαφῆκε, συντάξας βοηθεῖν τοῖς προκινδυνεύουσι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἑτοίμους ἔχων, τοὺς μὲν ἡμίσεις αὐτὸς ἔχων, περιελθὼν τὴν ὀφρῦν κατὰ τὸ λαιὸν τῶν ὑπεναντίων, προσέβαλλε τοῖς
4 Καρχηδονίοις, τοὺς δ' ἡμίσεις Λαιλίῳ δοὺς ὁμοίως παρήγγειλε τὴν ἔφοδον ἐπὶ τὰ δεξιὰ μέρη τῶν πολε-
5 μίων. οὗ συμβαίνοντος ὁ μὲν Ἀσδρούβας ἀκμὴν ἐκ τῆς στρατοπεδείας ἐξῆγε τὴν δύναμιν· τὸν γὰρ πρὸ τούτου χρόνον ἐπέμενε πιστεύων τοῖς τόποις καὶ πεπεισμένος μηδέποτε τολμήσειν τοὺς πολεμίους ἐγχειρεῖν αὐτοῖς· διὸ παρὰ τὴν προσδοκίαν γεγενημέ-
6 νης τῆς ἐπιθέσεως καθυστέρει τῆς ἐκτάξεως. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατὰ κέρας ποιούμενοι τὸν κίνδυνον οὐδέπω τῶν πολεμίων κατειληφότων τοὺς ἐπὶ τῶν κεράτων τόπους, οὐ μόνον ἐπέβησαν ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν ὀφρῦν, ἀλλὰ καὶ προσάγοντες ἔτι παρεμβαλλόντων καὶ κινουμένων τῶν ὑπεναντίων τοὺς μὲν αὐτῶν προσπίπτοντας ἐκ πλαγίου ἐφόνευον, τοὺς δὲ παρεμ-
7 βάλλοντας ἐξ ἐπιστροφῆς φεύγειν ἠνάγκαζον. Ἀσδρού-

βας δὲ κατὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς διαλογισμούς, θεωρῶν κλινούσας καὶ διατετραμμένας τὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τὸ μὲν ψυχομαχεῖν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐλπίδος ἀπεδοκίμαζε, λαβὼν δὲ τά τε χρήματα καὶ τὰ θηρία, καὶ 8 τῶν φευγόντων ὅσους ἠδύνατο πλείστους ἐπισπασάμενος, ἐποιεῖτο τὴν ἀναχώρησιν παρὰ τὸν Τάγον ποταμὸν ὡς ἐπὶ τὰς Πυρήνης ὑπερβολὰς καὶ τοὺς ταύτῃ κατοικοῦντας Γαλάτας. Πόπλιος δὲ τὸ μὲν ἐκ ποδὸς 9 ἕπεσθαι τοῖς περὶ τὸν Ἀσδρούβαν οὐχ ἡγεῖτο συμφέρειν τῷ δεδιέναι τὴν τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἔφοδον, τὸν δὲ χάρακα τῶν ὑπεναντίων ἐφῆκε τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις διαρπάζειν.

Εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον συναθροίσας τὸ τῶν αἰχμα- 40 λώτων πλῆθος, ὧν ἦσαν πεζοὶ μὲν εἰς μυρίους, ἱππεῖς δὲ καὶ πλείους δισχιλίων, ἐγίγνετο περὶ τὴν τούτων οἰκονομίαν. τῶν δ' Ἰβήρων ὅσοι κατὰ τοὺς 2 προειρημένους τόπους Καρχηδονίοις τότε συνεμάχουν, ἦκον ἐγχειρίζοντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν, κατὰ δὲ τὰς ἐντεύξεις καὶ βασιλέα προσεφώνουν τὸν Πόπλιον. πρῶτον μὲν οὖν ἐποίησε τοῦτο καὶ 3 προσεκύνησε πρῶτος Ἐδεκών, μετὰ δὲ τοῦτον οἱ περὶ τὸν Ἀνδοβάλην. τότε μὲν οὖν ἀνεπιστάτως αὐτὸν παρέδραμε τὸ ῥηθέν· μετὰ δὲ τὴν μάχην ἁπάντων 4 βασιλέα προσφωνούντων, εἰς ἐπίστασιν ἦγαγε τὸν Πόπλιον τὸ γιγνόμενον. διὸ καὶ συναθροίσας τοὺς 5 Ἴβηρας βασιλικὸς μὲν ἔφη βούλεσθαι καὶ λέγεσθαι παρὰ πᾶσι καὶ ταῖς ἀληθείαις ὑπάρχειν, βασιλεύς γε μὴν οὔτε θέλειν οὔτε λέγεσθαι παρ' οὐδενί. ταῦτα δ' εἰπὼν παρήγγειλε στρατηγὸν αὐτὸν προσφωνεῖν. ἴσως μὲν οὖν καὶ τότε δικαίως ἄν τις ἐπε- 6 σημήνατο τὴν μεγαλοψυχίαν τἀνδρός, ἢ κομιδῇ νέος ὢν καὶ τῆς τύχης αὐτῷ συνεκδραμούσης ἐπὶ τοσοῦ-

τον ὥστε πάντας τοὺς ὑποταττομένους ἐξ αὐτῶν ἐπί τε ταύτην κατενεχθῆναι τὴν διάληψιν καὶ τὴν ὀνομασίαν, ὅμως ἐν ἑαυτῷ διέμεινε καὶ παρῃτεῖτο τὴν
7 τοιαύτην ὁρμὴν καὶ φαντασίαν. πολὺ δὲ μᾶλλον ἄν τις θαυμάσειε τὴν ὑπερβολὴν τῆς περὶ τὸν ἄνδρα μεγαλοψυχίας, βλέψας εἰς τοὺς ἐσχάτους τοῦ βίου καιρούς, ἡνίκα πρὸς τοῖς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἔργοις κατεστρέψατο μὲν Καρχηδονίους, καὶ τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα μέρη τῆς Λιβύης ἀπὸ τῶν Φιλαίνου βωμῶν ἕως Ἡρακλείων στηλῶν ὑπὸ τὴν τῆς πατρίδος ἐξουσίαν ἤγαγε, κατεστρέψατο δὲ τὴν Ἀσίαν καὶ τοὺς τῆς Συρίας βασιλεῖς, καὶ τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον μέρος τῆς οἰκουμένης ὑπήκροον ἐποίησε Ῥωμαίοις, ἔλαβε δὲ καιροὺς εἰς τὸ περιποιήσασθαι δυναστείαν βασιλικὴν ἐν οἷς ἐπιβάλοιτο καὶ βουληθείη
8 τόποις τῆς οἰκουμένης. ταῦτα γὰρ οὐ μόνον ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀλλὰ καὶ θειοτέραν, εἰ θέμις εἰπεῖν,
9 ὑπερφρονεῖν ἂν ἐποίησεν. ὁ δὲ Πόπλιος τοσοῦτον ὑπερέθετο μεγαλοψυχίᾳ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὥστε οὗ μεῖζον ἀγαθὸν εὔξασθαί τις τοῖς θεοῖς οὐκ ἂν τολμήσειε, λέγω δὲ βασιλείας, τοῦτ' ἐκεῖνος πολλάκις ὑπὸ τῆς τύχης αὐτῷ δεδομένον ἀπηξίωσε, καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσατο τὴν πατρίδα καὶ τὴν ταύτης πίστιν τῆς περιβλέπτου καὶ μακαριστῆς δυνα-
10 στείας. πλὴν τότε γε διαλέξας ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς Ἴβηρας, τούτους μὲν ἀπέλυσε χωρὶς λύτρων πάντας εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, τῶν δ' ἵππων τριακοσίους κελεύσας ἐκλέξαι τοῖς περὶ τὸν Ἀνδοβάλην
11 τοὺς λοιποὺς διέδωκε τοῖς ἀνίπποις. καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη μεταλαβὼν τὴν τῶν Καρχηδονίων στρατοπεδείαν διὰ τὴν τῶν τόπων εὐφυΐαν, αὐτὸς μὲν ἔμενε καραδοκῶν τοὺς καταλειπομένους τῶν Καρχηδονίων στρα-

τηγούς, ἐπὶ δὲ τὰς ὑπερβολὰς τῶν Πυρηναίων ὀρέων ἐξαπέστειλε τοὺς τηρήσοντας τὸν Ἀσδρούβαν. μετὰ 12
δὲ ταῦτα, τῆς ὥρας ἤδη συναπτούσης, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Ταρράκωνα, *ἐν τούτοις τοῖς τόποις ποιεῖσθαι τὴν παραχειμασίαν. [Exc. ant. p. 228—230, c. 36 etiam Exc. Vat. p. 377 M. 31 H.]

Οἱ μὲν Αἰτωλοί, προσφάτως ἐπηρμένοι ταῖς ἐλ- 41
πίσιν ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων καὶ τῇ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου παρουσίᾳ, πάντας ἐξέπληττον, καὶ πᾶσιν ἐπέκειντο κατὰ γῆν, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄτταλον καὶ Πόπλιον κατὰ θάλατταν. διόπερ ἦκον Ἀχαιοὶ μὲν παρακαλοῦντες 2
τὸν Φίλιππον βοηθεῖν· οὐ γὰρ μόνον τοὺς Αἰτωλοὺς ἠγωνίων, ἀλλὰ καὶ τὸν Μαχανίδαν διὰ τὸ προκαθῆσθαι μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τοῖς τῶν Ἀργείων ὅροις. Βοιωτοὶ δέ, δεδιότες τὸν στόλον τῶν ὑπεναντίων, 3
ἡγεμόνα καὶ βοήθειαν ἤτουν. φιλοπονώτατά γε μὴν οἱ τὴν Εὔβοιαν κατοικοῦντες ἠξίουν τινὰ πρόνοιαν τῶν πολεμίων ποιεῖσθαι. παραπλήσια δὲ Ἀκαρνᾶνες παρεκάλουν. ἦν δὲ καὶ παρ' Ἠπειρωτῶν πρεσβεία. 4
προσήγγελτο δὲ καὶ Σκερδίλαιδον καὶ Πλευρᾶτον ἐξάγειν τὰς δυνάμεις· ἔτι δὲ τοὺς προσοροῦντας τῇ Μακεδονίᾳ Θρᾷκας, καὶ μάλιστα τοὺς Μαιδούς, ἐπιβολὰς ἔχειν ὡς ἐμβαλοῦντας ἐπὶ Μακεδονίαν, ἐὰν βραχύ τι μόνον ὁ βασιλεὺς τῆς οἰκείας ἀποσπασθῇ. προκατελάμβανον δὲ καὶ τὰ περὶ Θερμοπύλας στενὰ 5
τάφροις καὶ χάρακι καὶ φυλακαῖς βαρείαις Αἰτωλοί, πεπεισμένοι συγκλείσειν τὸν Φίλιππον καὶ καθόλου κωλύσειν παραβοηθεῖν τοῖς ἐντὸς Πυλῶν συμμάχοις. δοκεῖ δέ μοι τὰς τοιαύτας περιστάσεις εὐλόγως ἄν τις 6
ἐπισημήνασθαι καὶ συνεφιστάνειν τοὺς ἀναγιγνώσκοντας, ἐν αἷς πεῖρα καὶ βάσανος ἀληθινὴ γίγνεται κατὰ τὰς σωματικὰς δυνάμεις τῶν ἡγεμόνων. καθά- 7

περ γὰρ ἐν ταῖς κυνηγίαις τὰ ζῷα τότε διάδηλα
γίγνεται κατὰ τὴν ἀλκὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅταν τὸ
δεινὸν αὐτὰ περιστῇ πανταχόθεν, τὸν αὐτὸν τρόπον
συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἡγουμένων. ὃ δὴ τότε μάλι-
8 στα συνιδεῖν ἦν γιγνόμενον ὑπὸ τοῦ Φιλίππου· τὰς 5
μὲν γὰρ πρεσβείας ἀπέλυσε πάσαις τὰ δυνατὰ ποιή-
σειν ἐπαγγειλάμενος, τῷ δὲ πολέμῳ πανταχόθεν
ἐπεῖχε, καραδοκῶν πῇ καὶ πρὸς τίνα πρῶτον δεήσει
42 ποιεῖσθαι τὴν ὁρμήν. προσπεσόντος δ' αὐτῷ κατὰ
τὸν καιρὸν τοῦτον τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον διάραντας 10
καὶ προσορμήσαντας τῇ Πεπαρήθῳ κατεσχηκέναι τὴν
χώραν, τούτοις μὲν ἐξαπέστειλε τοὺς παραφυλάξον-
2 τας τὴν πόλιν, εἰς δὲ Φωκέας καὶ τοὺς κατὰ τὴν
Βοιωτίαν τόπους Πολυφάνταν ἐξέπεμψε μετὰ συμ-
μέτρου δυνάμεως, εἰς δὲ Χαλκίδα καὶ τὴν ἄλλην Εὔ- 15
βοιαν Μένιππον, ἔχοντα πελταστὰς χιλίους, Ἀγριᾶ-
3 νας πεντακοσίους. αὐτὸς δὲ προῆγε ποιούμενος τὴν
πορείαν εἰς Σκοτοῦσσαν, παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς
Μακεδόσιν εἰς ταύτην τὴν πόλιν παρήγγειλεν ἅπαν-
4 τᾶν. πυθόμενος δὲ τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον εἰς Νί- 20
καιαν καταπεπλευκέναι, τῶν δ' Αἰτωλῶν τοὺς ἄρ-
χοντας εἰς Ἡράκλειαν ἀθροίζεσθαι, χάριν τοῦ κοινο-
λογηθῆναι πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων,
ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Σκοτούσσης ὥρμησε
σπεύδων καταταχῆσαι καὶ πτοήσας διασῦραι τὴν 25
5 σύνοδον αὐτῶν. τοῦ μὲν οὖν συλλόγου καθυστέρει,
τὸν δὲ σῖτον φθείρας καὶ παρελόμενος τῶν περὶ τὸν
6 Αἰνιᾶνα κόλπον κατοικούντων ἐπανῆλθε. καὶ τὴν
μὲν δύναμιν ἐν τῇ Σκοτούσσῃ πάλιν ἀπέλιπε, μετὰ
δὲ τῶν εὐζώνων καὶ τῆς βασιλικῆς ἴλης εἰς Δημη- 3
τριάδα καταλύσας ἔμενε, καραδοκῶν τὰς τῶν ἐναν-
7 τίων ἐπιβολάς. ἵνα δὲ μηδὲν αὐτὸν λανθάνῃ τῶν

πραττομένων, διεπέμψατο πρὸς Πεπαρηθίους καὶ πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς Φωκίδος, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, καὶ παρήγγειλε διασαφεῖν αὐτῷ πάντα τὰ γιγνόμενα διὰ τῶν πυρσῶν ἐπὶ τὸ Τίσαιον. τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς Θετταλίας ὄρος, εὐφυῶς κείμενον 8 πρὸς τὰς τῶν προειρημένων τόπων περιφάσεις. [Exc. ant. p. 230—231.]

Τοῦ δὲ κατὰ τὰς πυρσείας γένους, μεγίστας δὴ 43 παρεχομένου χρείας ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀνεξεργάστου πρότερον ὑπάρχοντος, χρήσιμον εἶναί μοι δοκεῖ τὸ μὴ παραδραμεῖν, ἀλλὰ ποιήσασθαι περὶ αὐτοῦ τὴν ἁρμόζουσαν μνήμην. ὅτι μὲν οὖν ὁ καιρὸς ἐν πᾶσι 2 μεγάλην ἔχει μερίδα πρὸς τὰς ἐπιβολάς, μεγίστην δ' ἐν τοῖς πολεμικοῖς, παντὶ δῆλον· τῶν δὲ πρὸς τοῦτο συναγωνισμάτων πλείστην ἔχουσι δύναμιν οἱ πυρσοί. ἄρτι τὰ μὲν γέγονε, τινὰ δ' ἀκμὴν ἐνεργεῖται· καὶ 3 δυνατόν ἐστι γιγνώσκειν ᾧ μέλει ποτὲ μὲν ἡμερῶν τριῶν ἢ τεττάρων ὁδὸν ἀπέχοντι, ποτὲ δὲ καὶ πλειόνων. ὥστ' ἀεὶ τοῖς δεομένοις πράγμασιν ἐπικουρίας 4 παράδοξον γίγνεσθαι τὴν βοήθειαν διὰ τῆς τῶν πυρσῶν ἀπαγγελίας. τὸν μὲν πρὸ τούτου χρόνον ἁπλῆς 5 γιγνομένης τῆς πυρσείας κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτὴν ἀνωφελῆ συνέβαινε γίγνεσθαι τοῖς χρωμένοις. διὰ 6 γὰρ συνθημάτων ὡρισμένων ἔδει τὴν χρείαν συντελεῖν· τῶν δὲ πραγμάτων ἀορίστων ὑπαρχόντων, τὰ πλεῖστα διέφυγε τὴν τῶν πυρσῶν χρείαν, οἷον ἐπ' αὐτῶν τῶν νῦν εἰρημένων. ὅτι μὲν οὖν εἰς Ὠρεὸν 7 καὶ Πεπάρηθον ἢ Χαλκίδα πάρεστι στόλος δυνατὸν ἦν διασαφεῖν τοῖς περὶ τούτου συνθεμένοις· ὅτι δὲ 8 μεταβάλλονταί τινες τῶν πολιτῶν ἢ προδιδόασιν ἢ φόνος ἐν τῇ πόλει γέγονεν ἤ τι τῶν τοιούτων, ἃ δὴ συμβαίνει μὲν πολλάκις, πρόληψιν δὲ ἔχειν πάντων

9 ἀδύνατον· μάλιστα δὲ τὰ παραδόξως γιγνόμενα τῆς
ἐκ τοῦ καιροῦ συμβουλίας καὶ ἐπικουρίας προσδεῖ-
ται· τὰ τοιαῦτα πάντα διέφυγε τὴν τῶν πυρσῶν
10 χρείαν. περὶ ὧν γὰρ οὐκ ἐνεδέχετο προνοηθῆναι,
περὶ τούτων οὐδὲ σύνθημα ποιήσασθαι δυνατόν.

44 Αἰνείας δὲ βουληθεὶς διορθώσασθαι τὴν τοιαύ-
την ἀπορίαν, ὁ τὰ περὶ τῶν Στρατηγικῶν ὑπομνή-
ματα συντεταγμένος, βραχὺ μέν τι προεβίβασε, τοῦ
γε μὴν δέοντος ἀκμὴν πάμπολυ τὰ κατὰ τὴν ἐπίνοιαν
2 ἀπελείφθη. γνοίη δ' ἄν τις ἐκ τούτων. φησὶ γὰρ
δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀλλήλοις διὰ τῶν πυρσῶν δη-
λοῦν τὸ κατεπεῖγον ἀγγεῖα κατασκευάσαι κεραμᾶ,
κατά τε τὸ πλάτος καὶ κατὰ τὸ βάθος ἰσομεγέθη πρὸς
ἀκρίβειαν· εἶναι δὲ μάλιστα τὸ μὲν βάθος τριῶν
3 πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος πήχεος. εἶτα παρασκευάσαι
φελλοὺς βραχὺ κατὰ πλάτος ἐνδεεῖς τῶν στομάτων,
ἐν δὲ τούτοις μέσοις ἐμπεπηγέναι [βακτηρίας διηρη-
μένας εἰς] ἴσα μέρη τριδάκτυλα, καθ' ἕκαστον δὲ
4 μέρος εἶναι περιγραφὴν εὔσημον. ἐν ἑκάστῳ δὲ μέ-
ρει γεγράφθαι τὰ προφανέστατα καὶ καθολικώτατα
5 τῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς συμβαινόντων, οἷον εὐθέως
ἐν τῷ πρώτῳ, διότι "πάρεισιν ἱππεῖς εἰς τὴν χώραν,"
ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διότι "πεζοὶ βαρεῖς," ἐν δὲ τῷ
τρίτῳ "ψιλοί," τούτων δ' ἑξῆς "πεζοὶ μεθ' ἱπ-
6 πέων," εἶτα "πλοῖα," μετὰ δὲ ταῦτα "σῖτος," καὶ
κατὰ τὸ συνεχὲς οὕτω, μέχρι ἂν ἐν πάσαις γραφῇ
ταῖς χώραις τὰ μάλιστ' ἂν ἐκ τῶν εὐλόγων προνοίας
τυγχάνοντα καὶ συμβαίνοντα κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας
7 καιροὺς ἐκ τῶν πολεμικῶν. τούτων δὲ γενομένων,
ἀμφότερα κελεύει τρῆσαι τὰ ἀγγεῖα πρὸς ἀκρίβειαν,
ὥστε τοὺς αὐλίσκους ἴσους εἶναι καὶ κατ' ἴσον ἀπορ-
ρεῖν· εἶτα πληρώσαντας ὕδατος ἐπιθεῖναι τοὺς φελ-

λοὺς ἔχοντας τὰς βακτηρίας, κἄπειτα τοὺς αὐλίσκους
ἀφεῖναι ῥεῖν ἅμα. τούτου δὲ συμβαίνοντος δῆλον 8
ὡς ἀνάγκη πάντων ἴσων καὶ ὁμοίων ὄντων, καθ'
ὅσον ἂν ἀπορρέῃ τὸ ὑγρόν, κατὰ τοσοῦτον τοὺς φελ-
λοὺς καταβαίνειν καὶ τὰς βακτηρίας κρύπτεσθαι κατὰ
τῶν ἀγγείων. ὅταν δὲ τὰ προειρημένα γένηται κατὰ 9
τὸν χειρισμὸν ἰσοταχῆ καὶ σύμφωνα, τότε κομίσαν-
τας ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἑκάτεροι μέλλουσι συν-
τηρεῖν τὰς πυρσείας, ἐφ' ἑκάτερον θεῖναι τῶν ἀγ-
γείων. εἶτ' ἐπειδὰν ἐμπέσῃ τι τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ 10
γεγραμμένων, πυρσὸν ἆραι κελεύει, καὶ μένειν, ἕως
ἂν ἀνταίρωσιν οἱ συντεταγμένοι· γενομένων δὲ φα-
νερῶν ἀμφοτέρων ἅμα τῶν πυρσῶν, καθελεῖν· εἶτ'
εὐθέως ἀφεῖναι τοὺς αὐλίσκους ῥεῖν. ὅταν δὲ κατα- 11
βαίνοντος τοῦ φελλοῦ καὶ τῆς βακτηρίας ἔλθῃ τῶν
γεγραμμένων ὃ βούλει δηλοῦν κατὰ τὸ χεῖλος τοῦ
τεύχους, ἆραι κελεύει τὸν πυρσόν· τοὺς δ' ἑτέρους 12
ἐπιλαβεῖν εὐθέως τὸν αὐλίσκον, καὶ σκοπεῖν τί κατὰ
τὸ χεῖλός ἐστι τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένων·
ἔσται δὲ ταὐτὸ τῷ δηλουμένῳ πάντων ἰσοταχῶς παρ' 13
ἀμφοτέροις κινουμένων.

Ταῦτα δὲ βραχὺ μέν τι τῆς διὰ τῶν συνθημάτων 45
πυρσείας ἐξηλλαχέναι δοκεῖ, ὁμοίως δ' ἐστὶν ἀόριστα.
δῆλον γάρ ἐστιν ὡς οὔτε προϊδέσθαι τὰ μέλλοντα 2
πάντα δυνατὸν οὔτε προϊδόμενον εἰς τὴν βακτηρίαν
γράψαι· λοιπὸν ὁπόταν ἐκ τῶν καιρῶν ἀνυπονόητά
τινα συμβαίνῃ, φανερὸν ὡς οὐ δύναται δηλοῦσθαι
κατὰ ταύτην τὴν ἐπίνοιαν. καὶ μὴν οὐδ' αὐτῶν τῶν 3
ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένων οὐδέν ἐστιν ὡρισμένον.
πόσοι γὰρ ἤκουσιν ἱππεῖς ἢ πόσοι πεζοὶ καὶ ποῦ τῆς
χώρας καὶ πόσαι νῆες καὶ πόσος σῖτος οὐκ οἷόν τε
διασαφῆσαι· περὶ γὰρ ὧν ἀδύνατόν ἐστι γνῶναι πρὶν 4

ἢ γενέσθαι, περὶ τούτων οὐδὲ συνθέσθαι πρὸ τοῦ
5 δυνατόν. τὸ δὲ συνέχον ἐστὶ τοῦτο· πῶς γὰρ ἄν τις
βουλεύσαιτο περὶ τοῦ βοηθεῖν μὴ γιγνώσκων πόσοι
πάρεισι τῶν πολεμίων ἢ ποῦ; πῶς δὲ θαρρήσαι πάλιν
ἢ τοὐναντίον ἢ τὸ καθόλου διανοηθείη τι μὴ συνειὼς
πόσαι νῆες ἢ πόσος σῖτος ἥκει παρὰ τῶν συμμάχων;
6 Ὁ δὲ τελευταῖος τρόπος, ἐπινοηθεὶς διὰ Κλεο-
ξένου καὶ Δημοκλείτου, τυχὼν δὲ τῆς ἐξεργασίας δι'
ἡμῶν, ἔστι μὲν ὡρισμένος καὶ πᾶν τὸ κατεπεῖγον
δυνάμενος ἀκριβῶς διασαφεῖν, κατὰ δὲ τὸν χειρι-
σμὸν ἐπιμελείας δεῖ καὶ παρατηρήσεως ἀκριβεστέρας.
7 ἔστι δὲ τοιοῦτος. τὸ τῶν στοιχείων πλῆθος ἑξῆς
λαμβάνοντας δεῖ διελεῖν εἰς πέντε μέρη κατὰ πέντε
γράμματα. λείψει δὲ τὸ τελευταῖον ἑνὶ στοιχείῳ·
8 τοῦτο δ' οὐ βλάπτει πρὸς τὴν χρείαν. μετὰ δὲ ταῦτα
πλατεῖα παρεσκευάσθαι πέντε τοὺς μέλλοντας ἀπο-
διδόναι τὴν πυρσείαν ἀλλήλοις ἑκατέρους καὶ γράψαι
9 τῶν μερῶν ἑξῆς εἰς ἕκαστον πλατεῖον, κἄπειτα συν-
θέσθαι πρὸς αὐτοὺς διότι τοὺς μὲν πρώτους ἀρεῖ
πυρσοὺς ὁ μέλλων σημαίνειν ἅμα καὶ δύο καὶ μενεῖ
10 μέχρι ἂν ὁ ἕτερος ἀνταίρῃ. τοῦτο δ' ἔσται χάριν τοῦ
διὰ ταύτης τῆς πυρσείας ἑαυτοῖς ἀνθομολογήσασθαι
11 διότι προσέχουσι. καθαιρεθέντων δὲ τούτων λοι-
πὸν ὁ σημαίνων ἀρεῖ μὲν τοὺς πρώτους ἐκ τῶν
εὐωνύμων, διασαφῶν τὸ πλατεῖον ποῖον δεήσει σκο-
12 πεῖν, οἷον ἐὰν μὲν τὸ πρῶτον, ἕνα, ἐὰν δὲ τὸ δεύ-
τερον, δύο, καὶ κατὰ λόγον οὕτω· τοὺς δὲ δευτέρους
ἐκ τῶν δεξιῶν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ποῖον δεήσει
γράμμα τῶν ἐκ τοῦ πλατείου γράφειν αὖ τὸν ἀποδε-
χόμενον τὴν πυρσείαν.
46 Ὅταν δὲ ταῦτα συνθέμενοι χωρισθῶσιν ἑκάτεροι
ἐπὶ τοῦ τόπου, δεήσει πρῶτον μὲν διόπτραν ἔχειν

δύ' αὐλίσκους ἔχουσαν, ὥστε τοῦ μέλλοντος ἀντιπυρ-
σεύειν τῷ μὲν τὸν δεξιὸν τόπον, τῷ δὲ τὸν εὐώνυ-
μον δύνασθαι θεωρεῖν. περὶ δὲ τὴν διόπτραν ἑξῆς 2
ὀρθὰ δεῖ τὰ πλατεῖα πεπηγέναι, παραπεφράχθαι δὲ 3
καὶ τὸν δεξιὸν καὶ τὸν εὐώνυμον τόπον ἐπὶ δέκα πό-
δας, τὸ δὲ βάθος ὡς ἀνδρόμηκες, εἰς τὸ τοὺς πυρ-
σοὺς αἰρομένους μὲν παρὰ ταῦτα τὴν φάσιν ἀκριβῆ
ποιεῖν, καθαιρουμένους δὲ τὴν κρύψιν. τούτων δ' 4
ἑτοιμασθέντων παρ' ἀμφοτέροις, ὅταν βούλῃ δηλῶ-
σαι λόγου χάριν διότι "τῶν στρατιωτῶν τινες εἰς
ἑκατὸν ἀποκεχωρήκασι πρὸς τοὺς ὑπεναντίους, πρῶ-
τον δεῖ διαλέξαι τῶν λέξεων, ὅσαι δι' ἐλαχίστων
γραμμάτων δύνανται ταὐτὸ δηλοῦν, οἷον ἀντὶ τοῦ 5
προειρημένου "Κρῆτες ἑκατὸν ἀφ' ἡμῶν ηὐτομόλη-
σαν·" νῦν γὰρ τὰ μὲν γράμματά ἐστιν ἐλάττω τῶν
ἡμίσεων, διασαφεῖται δὲ ταὐτόν. τούτου δὲ γραφέν- 6
τος εἰς πινάκιον, οὕτω δηλωθήσεται τοῖς πυρσοῖς.
πρῶτον δ' ἐστὶ γράμμα τὸ κάππα· τοῦτο δ' ἐστὶν ἐν 7
τῇ δευτέρᾳ μερίδι καὶ τῷ δευτέρῳ πλατείῳ. δεή-
σει δὲ καὶ πυρσοὺς ἐκ τῶν εὐωνύμων δύ' αἴρειν,
ὥστε τὸν ἀποδεχόμενον γιγνώσκειν ὅτι δεῖ τὸ δεύ-
τερον πλατεῖον ἐπισκοπεῖν. εἶτ' ἐκ τῶν δεξιῶν 8
ἀρεῖ πέντε, διασαφῶν ὅτι κάππα· τοῦτο γὰρ πέμ-
πτον ἐστὶ τῆς δευτέρας μερίδος, ὃ δεήσει γράφειν
εἰς τὸ πινάκιον τὸν ἀποδεχόμενον τοὺς πυρσούς.
εἶτα τέτταρας ἐκ τῶν εὐωνύμων, ἐπεὶ τὸ ῥῶ τῆς 9
τετάρτης ἐστὶ μερίδος. εἶτα δύο πάλιν ἐκ τῶν δε-
ξιῶν· δεύτερον γάρ ἐστι τῆς τετάρτης. ἐξ οὗ τὸ
ῥῶ γράφει ὁ δεχόμενος τοὺς πυρσούς, καὶ τὰ λοιπὰ
τὸν αὐτὸν τρόπον. προδηλοῦται μὲν οὖν πᾶν τὸ 10
προσπίπτον ὡρισμένως κατὰ ταύτην τὴν ἐπίνοιαν,
πολλοὶ δὲ γίγνονθ' οἱ πυρσοὶ διὰ τὸ δεῖν ὑπὲρ 47

ἑκάστου γράμματος διττὰς ποιεῖσθαί τὰς πυρσείας.
2 οὐ μὴν ἀλλ' ἐάν τις εὐτρεπῆ ποιήσῃ τὰ πρὸς τὸ
3 πρᾶγμα, δύναται γίγνεσθαι τὸ δέον. καθ' ἑκατέραν
δὲ τὴν ἐπίνοιαν προμελετᾶν δεῖ τοὺς χειρίζοντας,
ἵνα τῆς χρείας γιγνομένης ἀδιαπτώτως δύωνται
4 διασαφεῖν ἀλλήλοις. πηλίκην δὲ συμβαίνει φαίνε-
σθαι τὴν διαφορὰν ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρῶ-
του λεγομένων καὶ πάλιν κατὰ συνήθειαν γιγνομέ-
νων, ἐκ πολλῶν εὐχερὲς τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν.
5 πολλὰ γὰρ οὐ μόνον τῶν δυσχερῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἀδυνάτων εἶναι δοκούντων κατὰ τὰς ἀρχάς, μετὰ
ταῦτα χρόνου καὶ συνηθείας τυχόντα ῥᾷστα πάντων
6 ἐπιτελεῖται. τοῦ δὲ τοιούτου λόγου παραδείγματα
μὲν πολλὰ καὶ ἕτερα πρὸς πίστιν, ἐναργέστατον δὲ
7 τὸ γιγνόμενον ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως. ἐπὶ γὰρ ἐκείνης,
εἴ τις παραστησάμενος ἄνθρωπον ἄπειρον μὲν καὶ
ἀσυνήθη γραμματικῆς, τἆλλα δ' ἀγχίνουν, ἔπειτα
παιδάριον ἕξιν ἔχον παραστήσας καὶ δοὺς βιβλίον
8 κελεύοι λέγειν τὰ γεγραμμένα, δῆλον ὡς οὐκ ἂν δύ-
ναιτο πιστεῦσαι διότι δεῖ πρῶτον ἐπὶ τὰς ὄψεις τὰς
ἑνὸς ἑκάστου τῶν γραμμάτων ἐπιστῆσαι τὸν ἀναγι-
γνώσκοντα, δεύτερον ἐπὶ τὰς δυνάμεις, τρίτον ἐπὶ
τὰς πρὸς ἄλληλα συμπλοκάς, ὧν ἕκαστον ποσοῦ χρό-
9 νου τινὸς δεῖται. διόπερ ὅταν ἀνεπιστάτως θεωρῇ
τὸ παιδάριον ὑπὸ τὴν ἀναπνοὴν ἑπτὰ καὶ πέντε στί-
χους συνεῖρον, οὐκ ἂν εὐχερῶς δύναιτο πιστεῦσαι
10 διότι πρότερον οὗτος οὐκ ἀνέγνωκε τὸ βιβλίον· εἰ δὲ
καὶ τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὰς διαιρέσεις, ἔτι δὲ δασύτη-
τας καὶ ψιλότητας δύναιτο συσσώζειν, οὐδὲ τελέως.
11 διόπερ οὐκ ἀποστατέον οὐδενὸς τῶν χρησίμων διὰ
τὰς προφαινομένας δυσχερείας, προσακτέον δὲ τὴν
ἕξιν, ᾗ πάντα τὰ καλὰ γίγνεται θηρατὰ τοῖς ἀνθρώ-

ποις, ἄλλως τε καὶ περὶ τῶν τοιούτων, ἐν οἷς πολλάκις κεῖται τὸ συνέχον τῆς σωτηρίας.

Ταῦτα μὲν οὖν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπαγγελίαν προήχθημεν εἰπεῖν. ἔφαμεν γὰρ πάντα τὰ θεωρήματα καθ' ἡμᾶς ἐπὶ τοσοῦτον εἰληφέναι τὰς προκοπάς, ὥστε τῶν πλείστων τρόπον τινὰ μεθοδικὰς εἶναι τὰς ἐπιστήμας. διὸ καὶ τοῦτο γίγνεται τῆς δεόντως ἱστορίας συντεταγμένης ὠφελιμώτατον. [Exc. ant. p. 231—233.] 12 13

Οἱ δ' Ἀπασιάκαι κατοικοῦσι μὲν ἀνὰ μέσον Ὄξου καὶ Τανάϊδος, ὧν ὁ μὲν εἰς τὴν Ὑρκανίαν ἐμβάλλει θάλατταν, ὁ δὲ Τάναϊς ἐξίησιν εἰς τὴν Μαιῶτιν λίμνην· εἰσὶ δ' ἑκάτεροι κατὰ τὸ μέγεθος πλωτοί. καὶ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι πῶς οἱ Νομάδες περαιούμενοι τὸν Ὄξον εἰς τὴν Ὑρκανίαν ἔρχονται πεζοὶ μετὰ τῶν ἵππων. εἰσὶ δὲ δύο λόγοι περὶ τούτου τοῦ πράγματος, ὁ μὲν ἐπιεικής, ὁ δ' ἕτερος παράδοξος, οὐ μὴν ἀδύνατος. ὁ γὰρ Ὄξος ἔχει μὲν ἐκ τοῦ Καυκάσου τὰς πηγάς, ἐπὶ πολὺ δ' αὐξηθεὶς ἐν τῇ Βακτριανῇ, συρρεόντων εἰς αὐτὸν ὑδάτων, φέρεται διὰ πεδιάδος χώρας πολλῷ καὶ θολερῷ ῥεύματι. παραγενόμενος δ' εἰς τὴν ἔρημον ἐπί τινας πέτρας ἀπορρῶγας ἐξωθεῖ τὸ ῥεῦμα τῇ βίᾳ διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν καταφορὰν τῶν ὑπερκειμένων τόπων ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τῆς πέτρας ἐν τοῖς κάτω μέρεσι πλεῖον ἢ στάδιον ἀφάλλεσθαι τὴν καταφορὰν αὐτοῦ. διὰ δὴ τούτου τοῦ τόπου φασὶ τοὺς Ἀπασιάκας παρ' αὐτὴν τὴν πέτραν ὑπὸ τὴν καταφορὰν τοῦ ποταμοῦ πεζεύειν μετὰ τῶν ἵππων εἰς τὴν Ὑρκανίαν. ὁ δ' ἕτερος λόγος ἐπιεικεστέραν ἔχει τοῦ πρόσθεν τὴν ἀπόφασιν. τοῦ γὰρ ὑποκειμένου τόπου μεγάλους ἔχοντος πλαταμῶνας, εἰς οὓς καταρράττει, τούτους φασὶ τῇ βίᾳ τοῦ 48 2 3 4 5 6 7

ῥεύματος ἐκκοιλαίνοντα καὶ διαρρηγνύντα κατὰ βάθος ὑπὸ γῆν φέρεσθαι τόπον οὐ πολύν, εἶτ' ἀναφαί-
8 νεσθαι πάλιν. τοὺς δὲ βαρβάρους διὰ τὴν ἐμπειρίαν κατὰ τὸν διαλείποντα τόπον ποιεῖσθαι τὴν δίοδον ἐπὶ τῶν ἵππων εἰς τὴν Ὑρκανίαν. [Exc. ant. p. 233.]

49 Γενομένης δὲ τῆς προσαγγελίας διότι συμβαίνει τὸν μὲν Εὐθύδημον μετὰ τῆς δυνάμεως εἶναι περὶ Ταπουρίαν, μυρίους δ' ἱππεῖς προκαθίζεσθαι φυλάττοντας τὰς περὶ τὸν Ἄριον ποταμὸν διαβάσεις, ἔκρινε τὴν πολιορκίαν ἀπογνοὺς ἔχεσθαι τῶν προκειμένων.
2 ἀπέχοντος δὲ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερῶν ὁδόν, ἐπὶ μὲν ἡμέρας δύο σύμμετρον ἐποιήσατο τὴν πορείαν, τῇ δὲ τρίτῃ μετὰ τὸ δειπνῆσαι τοῖς μὲν ἄλλοις ἅμα
3 τῷ φωτὶ ποιεῖσθαι παρήγγειλε τὴν ἀναζυγήν, αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς εὐζώνους, ἅμα δὲ πελταστὰς μυρίους, προῆγε νυκτός, πορεία χρώμενος
4 ἐνεργῷ. τοὺς γὰρ ἱππεῖς ἐπυνθάνετο τῶν ὑπεναντίων τὰς μὲν ἡμέρας ἐφεδρεύειν παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, τὰς δὲ νύκτας ὑποχωρεῖν πρός τινα πόλιν
5 οὐκ ἔλαττον εἴκοσι σταδίων διέχουσαν. διανύσας δὲ νύκτωρ τὴν καταλειπομένην ὁδόν, ἅτε τῶν πεδίων ἱππασίμων ὑπαρχόντων, ἔφθασε περαιώσας τὸν ποταμὸν ἅμα τῷ φωτὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεθ' ἑαυ-
6 τοῦ δυνάμεως. οἱ δὲ τῶν Βακτριανῶν ἱππεῖς, σημηνάντων αὐτοῖς τῶν σκοπῶν τὸ γεγονός, ἐξεβοήθουν,
7 καὶ κατὰ πορείαν συνέμισγον τοῖς ὑπεναντίοις. ὁ δὲ βασιλεύς, θεωρῶν ὅτι δεῖ δέξασθαι τὴν πρώτην ἐπιφορὰν τῶν πολεμίων, παρακαλέσας τοὺς περὶ αὐτὸν εἰθισμένους κινδυνεύειν τῶν ἱππέων δισχιλίους, τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγειλε κατὰ σημαίας καὶ κατ' οὐλαμοὺς αὐτοῦ παρεμβαλεῖν καὶ λαμβάνειν ἑκάστους τὰς
8 εἰθισμένας τάξεις, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν προειρημένων

ἱππέων ἀπαντήσας συνέβαλε τοῖς πρώτοις ἐπιφερο-
μένοις τῶν Βάκτρων. δοκεῖ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν κίν- 9
δυνον Ἀντίοχος ἀγωνίσασθαι διαπρεπέστατα τῶν
μεθ' ἑαυτοῦ. πολλοὶ μὲν οὖν ἀμφοτέρων διεφθάρη- 10
σαν, ἐπεκράτησαν δὲ τῆς πρώτης ἱππαρχίας οἱ μετὰ
τοῦ βασιλέως· τῆς δὲ δευτέρας καὶ τρίτης ἐπιφερο-
μένης ἐπιέζοντο καὶ κακῶς ἀπήλλαττον. κατὰ δὲ 11
τὸν καιρὸν τοῦτον, τῶν πλείστων ἱππέων ἐκτεταγμέ-
νων ἤδη, Παναίτωλος ἐπαγαγεῖν παραγγείλας τὸν
μὲν βασιλέα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ κινδυνεύοντας ἐδέ-
ξατο, τοὺς δὲ τῶν Βακτριανῶν ἐπιφερομένους ἀτά-
κτως ἐκ μεταβολῆς προτροπάδην ἠνάγκασε φυγεῖν.
ἐκεῖνοι μὲν οὖν, τῶν περὶ τὸν Παναίτωλον αὐτοῖς 12
ἐπικειμένων, οὐ πρότερον ἔστησαν ἕως οὗ συνέμιξαν
τοῖς περὶ τὸν Εὐθύδημον, τοὺς πλείστους ἀπολωλε-
κότες αὐτῶν· οἱ δὲ τοῦ βασιλέως ἱππεῖς, πολλοὺς 13
μὲν φονεύσαντες, πολλοὺς δὲ ζωγρίᾳ λαβόντες, ἀνε-
χώρουν. καὶ τότε μὲν αὐτοῦ παρὰ τὸν ποταμὸν ηὐλί-
σθησαν· ἐν δὲ τούτῳ τῷ κινδύνῳ τὸν μὲν ἵππον 14
συμβαίνει ἀποθανεῖν τραυματισθέντα, αὐτὸν δὲ πλη-
γέντα διὰ τοῦ στόματος ἀποβαλεῖν τινας τῶν ὀδόν-
των, καθόλου δὲ φήμην ἐπ' ἀνδρείᾳ περιποιήσα-
σθαι τότε μάλιστα. γενομένης δὲ τῆς μάχης ταύ- 15
της, ὁ μὲν Εὐθύδημος καταπλαγεὶς ἀνεχώρησε μετὰ
τῆς δυνάμεως εἰς πόλιν Ζαρίασπα τῆς Βακτριανῆς.
[Exc. ant. p. 233.]

FRAGMENTA LIBRI XI.

1a Ἴσως δέ τινες ἐπιζητήσουσι πῶς ἡμεῖς οὐ προγραφὰς ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ, καθάπερ οἱ πρὸ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ προεκθέσεις καθ' ἑκάστην ὀλυμπιάδα πε-
2 ποιήκαμεν τῶν πράξεων. ἐγὼ δὲ κρίνω χρήσιμον μὲν εἶναι καὶ τὸ τῶν προγραφῶν γένος· καὶ γὰρ εἰς ἐπί- 5
στασιν ἄγει τοὺς ἀναγιγνώσκειν θέλοντας καὶ συνεκκαλεῖται καὶ παρορμᾷ πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τοὺς ἐντυγχάνοντας, πρὸς δὲ τούτοις πᾶν τὸ ζητούμενον
3 ἑτοίμως ἔνεστιν εὑρεῖν διὰ τούτου· θεωρῶν δὲ διὰ πολλὰς αἰτίας καὶ τὰς τυχούσας ὀλιγωρούμενον καὶ 10
φθειρόμενον τὸ τῶν προγραφῶν γένος, οὕτω καὶ διὰ
4 ταῦτα πρὸς τοῦτο τὸ μέρος κατηνέχθην· τῆς γὰρ προεκθέσεως οὐ μόνον ἰσοδυναμούσης τῇ προγραφῇ, ἀλλὰ καὶ πλεῖόν τι δυναμένης, ἅμα δὲ καὶ χώραν ἐχούσης ἀσφαλεστέραν διὰ τὸ συμπεπλέχθαι τῇ πραγ- 15
5 ματείᾳ, τούτῳ μᾶλλον ἐδοκιμάσαμεν χρῆσθαι τῷ μέρει παρ' ὅλην τὴν σύνταξιν πλὴν ϛ' τῶν πρώτων βίβλων· ἐν ἐκείναις δὲ προγραφὰς ἐποιησάμεθα διὰ τὸ μὴ λίαν ἐναρμόζειν ἐν αὐταῖς τὸ τῶν προεκθέσεων γένος. [Exc. Vat. p. 378 M. 32 H.] 20

1 Ἀλλὰ πολὺ ῥᾳδιεστέραν καὶ συντομωτέραν συνέβη γενέσθαι τὴν Ἀσδρούβου παρουσίαν εἰς Ἰταλίαν. [Suidas v. ῥᾳδιεστέραν.]

2 Ἀσδρούβᾳ δὲ τούτων μὲν ἤρεσκεν οὐδέν, τῶν

δὲ πραγμάτων οὐκέτι διδόντων ἀναστροφὴν διὰ τὸ θεωρεῖν τοὺς πολεμίους ἐκτεταγμένους καὶ προσάγοντας, ἠναγκάζετο παρατάττειν τοὺς Ἴβηρας καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ γεγονότας Γαλάτας. προθέμενος δὲ 3
τὰ θηρία τὸν ἀριθμὸν ὄντα δέκα, καὶ τὸ βάθος αὐξήσας τῶν τάξεων, καὶ ποιήσας ἐν βραχεῖ χώρῳ τὴν ὅλην δύναμιν, πρὸς δὲ τούτοις μέσον αὐτὸν θεὶς τῆς παρατάξεως κατὰ τὴν τῶν θηρίων προστασίαν, ἐποιεῖτο τὴν ἔφοδον ἐπὶ τὰ λαιὰ τῶν πολεμίων, προδιειληφὼς ὅτι δεῖ κατὰ τὸν παρόντα κίνδυνον νικᾶν ἢ θνήσκειν. ὁ μὲν οὖν Λίβιος ἀντεπῆει τοῖς πολεμίοις 4
σοβαρῶς, καὶ συμβαλὼν ταῖς αὑτοῦ δυνάμεσιν ἐμάχετο γενναίως· ὁ δὲ Κλαύδιος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος 5
τεταγμένος, προάγειν μὲν εἰς τοὔμπροσθεν καὶ περικερᾶν τοὺς ὑπεναντίους οὐκ ἐδύνατο διὰ τὰς προκειμένας δυσχωρίας, αἷς πεπιστευκὼς Ἀσδρούβας ἐποιήσατο τὴν ἐπὶ τὰ λαιὰ τῶν πολεμίων ἔφοδον. ἀπόρως δὲ διακείμενος ἐπὶ τῷ μηδὲν πράττειν, ὑπ' 6
αὐτοῦ τοῦ συμβαίνοντος ἔμαθεν ὃ δέον ἦν πράττειν. διὸ καὶ παραδεξάμενος ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας κατὰ τὸν ὄπισθεν τόπον τῆς μάχης, καὶ τὸ λαιὸν ὑπεράρας τῆς ἰδίας παρεμβολῆς, προσέβαλε κατὰ κέρας τοῖς Καρχηδονίοις ἐπὶ τὰ θηρία. καὶ μέ- 8
χρι μὲν τούτων ἀμφίδοξος ἦν ἡ νίκη. οἵ τε γὰρ ἄνδρες ἐφαμίλλως ἐκινδύνευον ἀμφότεροι διὰ τὸ μήτε τοῖς Ῥωμαίοις ἐλπίδα καταλείπεσθαι σωτηρίας, εἰ σφαλεῖεν, μήτε τοῖς Ἴβηρσι καὶ Καρχηδονίοις· τά τε θηρία κοινὴν ἀμφοῖν παρείχοντο τὴν χρείαν ἐν τῇ μάχῃ· μέσα γὰρ ἀπειλημμένα καὶ συνακοντιζόμενα 9
διετάραττε καὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων καὶ τὰς τῶν Ἰβήρων τάξεις. ἅμα δὲ τῷ τοὺς περὶ τὸν Κλαύδιον 10
προσπεσεῖν κατ' οὐρὰν τοῖς πολεμίοις ἄνισος ἦν ἡ

μάχη, τῶν μὲν κατὰ πρόσωπον, τῶν δὲ κατὰ νώτου
11 τοῖς Ἴβηρσι προσκειμένων. ἐξ οὗ καὶ συνέβη τοὺς
πλείστους τῶν Ἰβήρων ἐν αὐτῷ τῷ τῆς μάχης καιρῷ
12 κατακοπῆναι. τῶν δὲ θηρίων τὰ μὲν ἓξ ἅμα τοῖς
ἀνδράσιν ἔπεσε, τὰ δὲ τέτταρα διωσάμενα τὰς τάξεις 5
ὕστερον ἑάλω μεμονωμένα καὶ ψιλὰ τῶν Ἰνδῶν.

2 Ἀσδρούβας δὲ καὶ τὸν πρὸ τούτου χρόνον καὶ
κατὰ τὸν ἔσχατον καιρὸν ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος, ἐν
χειρῶν νόμῳ κατέστρεψε τὸν βίον· ὃν οὐκ ἄξιον ἀνε-
2 πισήμαντον παραλιπεῖν. ὅτι μὲν ἀδελφὸς ἦν Ἀννί- 10
βου κατὰ φύσιν, καὶ διότι χωριζόμενος εἰς τὴν Ἰτα-
λίαν τούτῳ τὰς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πράξεις ἐνεχείρισε,
3 ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν [πρότερον δεδήλωται]. παραπλη-
σίως δὲ καὶ διότι πολλοῖς μὲν χρησάμενος ἀγῶσι πρὸς
Ῥωμαίους, πολλαῖς δὲ καὶ ποικίλαις περιστάσεσι πα- 15
λαίσας διὰ τοὺς ἐπαποστελλομένους ἐκ Καρχηδόνος
εἰς Ἰβηρίαν στρατηγούς, ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις
καιροῖς ἀξίως μὲν τοῦ πατρὸς Βάρκα, καλῶς δὲ καὶ
γενναίως τὰς περιπετείας καὶ τὰς ἐλαττώσεις διετέ-
λει φέρων, καὶ ταῦτα διὰ τῶν πρὸ τοῦ συντάξεων 20
4 δεδηλώκαμεν. περὶ δὲ τῶν τελευταίων ἀγώνων νῦν
ἐροῦμεν, καθὸ μάλιστα πέφηνεν ἡμῖν ἄξιος ἐπιστά-
5 σεως εἶναι καὶ ζήλου. τοὺς γὰρ πλείστους ἰδεῖν ἔστι
τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν βασιλέων, ἐπειδὰν συνι-
στῶνται τοὺς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνας, τὰ μὲν ἐκ τῶν 25
κατορθωμάτων ἔνδοξα καὶ λυσιτελῆ συνεχῶς λαμβά-
νοντας ὑπὸ τὴν ὄψιν, καὶ πολλάκις ἐφιστάνοντας καὶ
διαλογιζομένους πῶς ἑκάστοις χρήσονται, κατὰ λόγον
6 σφίσι χωρησάντων τῶν πραγμάτων, τὰ δ' ἐκ τῶν
ἀποπτωμάτων οὐκέτι πρὸ ὀφθαλμῶν τιθεμένους, οὐδ' 30
ἐν νῷ λαμβάνοντας πῇ καὶ τί πρακτέον ἑκάστοις ἐστὶ
κατὰ τὰς περιπετείας. καίτοι τὸ μὲν ἕτοιμόν ἐστι, τὸ

δὲ πολλῆς δεῖται προνοίας. τοιγαροῦν οἱ πλεῖστοι 7
διὰ τὴν αὐτῶν ἀγέννειαν καὶ τὴν ἐν τούτοις ἀβουλίαν
αἰσχρὰς μὲν ἐποίησαν τὰς ἥττας, εὐγενῶς πολλάκις
ἠγωνισμένων τῶν στρατιωτῶν, κατῄσχυναν δὲ τὰς
πρὸ τοῦ πράξεις, ἐπονείδιστον δὲ σφίσι τὸν καταλει-
πόμενον ἐποίησαν βίον. διότι δὲ πολλοὶ τῶν ἡγου- 8
μένων περὶ τοῦτο τὸ μέρος σφάλλονται, καὶ διότι με-
γίστην ἐν τούτοις ἔχει διαφορὰν ἀνὴρ ἀνδρός, εὐχε-
ρὲς τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν· πολλὰ γὰρ ὑποδείγ-
ματα τῶν τοιούτων πεποίηκεν ὁ προγεγονὼς χρόνος.
Ἀσδρούβας δέ, ἕως μὲν ἦν ἐλπὶς ἐκ τῶν κατὰ λόγον 9
τοῦ δύνασθαι πράττειν ἀξιόν τι τῶν προβεβιωμένων,
οὐδενὸς μᾶλλον προενοεῖτο κατὰ τοὺς κινδύνους ὡς
τῆς αὐτοῦ σωτηρίας· ἐπεὶ δὲ πάσας ἀφελομένη τὰς 10
εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ἡ τύχη συνέκλεισε πρὸς τὸν
ἔσχατον καιρόν, οὐδὲν παραλιπὼν οὔτε περὶ τὴν πα-
ρασκευὴν οὔτε κατὰ τὸν κίνδυνον πρὸς τὸ νικᾶν, οὐχ
ἧττον πρόνοιαν εἶχε καὶ τοῦ σφαλεῖς τοῖς ὅλοις ὁμόσε
χωρῆσαι τοῖς παροῦσι καὶ μηδὲν ὑπομεῖναι τῶν προ-
βεβιωμένων ἀνάξιον.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω περὶ τῶν ἐν 11
πράγμασιν ἀναστρεφομένων, ἵνα μήτε προπετῶς
κινδυνεύοντες σφάλλωσι τὰς τῶν πιστευσάντων ἐλ-
πίδας μήτε φιλοζωοῦντες παρὰ τὸ δέον αἰσχρὰς καὶ
ἐπονειδίστους ποιῶσι τὰς αὐτῶν περιπετείας. Ῥω- 3
μαῖοι δὲ τῇ μάχῃ κατορθώσαντες παραυτίκα μὲν
τὸν χάρακα διήρπαζον τῶν ὑπεναντίων, καὶ πολ-
λοὺς μὲν τῶν Κελτῶν ἐν ταῖς στιβάσι κοιμωμέ-
νους διὰ τὴν μέθην κατέκοπτον ἱερείων τρόπον·
συνῆγον δὲ καὶ τὴν λοιπὴν τῶν αἰχμαλώτων λείαν, 2
ἀφ' ἧς εἰς τὸ δημόσιον ἀνήχθη πλείω τῶν τριακοσίων
ταλάντων. ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν Καρχηδονίων κατὰ 3

τὴν μάχην σὺν τοῖς Κελτοῖς οὐκ ἐλάττους μυρίων, τῶν δὲ Ῥωμαίων περὶ δισχιλίους. ἑάλωσαν δὲ καὶ ζωγρίᾳ τινὲς τῶν ἐνδόξων Καρχηδονίων, οἱ δὲ λοιποὶ κατεφθάρησαν. τῆς δὲ φήμης ἀφικομένης εἰς τὴν Ῥώμην τὴν μὲν ἀρχὴν ἠπίστουν τῷ λίαν βούλεσθαι τοῦτο γενόμενον ἰδεῖν· ἐπειδὴ δὲ καὶ πλείους ἦκον, οὐ μόνον τὸ γεγονός, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ μέρος διασαφοῦντες, τότε δὴ χαρᾶς ὑπερβαλλούσης ἦν ἡ πόλις πλήρης, καὶ πᾶν μὲν τέμενος ἐκοσμεῖτο, πᾶς δὲ ναὸς ἔγεμε πελάνων καὶ θυμάτων, καθόλου δ' εἰς τοιαύτην εὐελπιστίαν παρεγένοντο καὶ θάρσος ὥστε πάντας τὸν Ἀννίβαν, ὃν μάλιστα πρότερον ἐφοβήθησαν, τότε μηδ' ἐν Ἰταλίᾳ νομίζειν παρεῖναι. [Exc. ant. p. 234—235.]

Ὁ δὲ φαντασίαν μὲν ἔχειν ἔφη τοὺς εἰρημένους λόγους, τὴν δ' ἀλήθειαν οὐ τοιαύτην εἶναι, τὸ δ' ἐναντίον. [Exc. Vat. p. 378 M. 32 H.]

4 (5) Ὅτι μὲν οὔτε Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς οὔθ' ἡ τῶν Ῥοδίων πόλις οὔθ' ἡ τῶν Βυζαντίων καὶ Χίων καὶ Μυτιληναίων ἐν παρέργῳ τίθενται τὰς ὑμετέρας, ὦ ἄνδρες Αἰτωλοί, διαλύσεις, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑπολαμβάνω τοῦτ' εἶναι συμφανές. οὐ γὰρ νῦν πρῶτον οὐδὲ δεύτερον ποιούμεθα πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγους, ἀλλ' ἐξ ὅτου τὸν πόλεμον ἐνεστήσασθε, προσεδρεύοντες καὶ πάντα καιρὸν θεραπεύοντες οὐ διαλείπομεν ὑπὲρ τούτων ποιούμενοι πρὸς ὑμᾶς μνήμην, κατὰ μὲν τὸ παρὸν τῆς ὑμετέρας καὶ Μακεδόνων στοχαζόμενοι καταφθορᾶς, πρὸς δὲ τὸ μέλλον καὶ περὶ τῶν σφετέρων πατρίδων καὶ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων προνοούμενοι. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῦ πυρός, ὅταν ὑφάψῃ τις ἅπαξ τὴν ὕλην, οὐκέτι τὸ λοιπὸν ἐπὶ τῇ τούτου προαιρέσει γίγνεται τὸ συμβαῖνον, ἀλλ' ἤ ποτ' ἂν τύχῃ λαμβάνει τὴν νομήν, τὸ

πλεῖον τοῖς ἀνέμοις κυβερνώμενον καὶ τῇ τῆς ὑποκειμένης ὕλης διαφθορᾷ, καὶ πολλάκις ἐπ' αὐτὸν τὸν ἐμπρήσαντα πρῶτον ὥρμησε παραλόγως, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ πόλεμος ὑπό τινων ὅταν ἅπαξ ἐκκαυθῇ, ποτὲ μὲν αὐτοὺς τούτους πρώτους ἀπόλλυσι, ποτὲ δὲ φέρεται φθείρων ἀδίκως πᾶν τὸ παραπεσόν οἱ, καινοποιούμενος καὶ προσφυσώμενος, ὥσπερ ὑπ' ἀνέμων, ὑπὸ τῆς τῶν πλησιαζόντων ἀγνοίας. διόπερ, ὦ ἄνδρες Αἰτωλοί, νομίσαντες καὶ τοὺς νησιώτας παν- δημεὶ καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἕλληνας παρόντας ὑμῶν δεῖσθαι τὸν μὲν πόλεμον ἆραι, τὴν δ' εἰρήνην ἑλέσθαι, διὰ τὸ καὶ πρὸς σφᾶς ἀνήκειν τὰ γιγνόμενα, σωφρονήσαντες ἐντράπητε καὶ πείσθητε τοῖς παρακαλουμένοις. καὶ γὰρ εἰ κατά τινα τύχην ἐπολεμεῖτε πόλεμον ἀλυσιτελῆ μέν, ἐπειδὴ παντὶ πολέμῳ τοῦτο παρέπεται κατὰ τὸ πλεῖστον, ἔνδοξον δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν καὶ κατὰ τὴν τῶν ἀποβαινόντων ἐπιγραφήν, ἴσως ἄν τις ὑμῖν ἔσχε συγγνώμην, φιλοτίμως διακειμένοις. εἰ δὲ πάντων αἴσχιστον καὶ πολλῆς ἀδοξίας πλήρη καὶ βλασφημίας, ἆρ' οὐ μεγάλης προσδεῖται τὰ πράγματα ἐπιστάσεως; ῥηθήσεται γὰρ τὸ δοκοῦν μετὰ παρρησίας· ὑμεῖς δ', ἂν εὖ φρονῆτε, μεθ' ἡσυχίας ἀνέξεσθε. πολλῷ γάρ ἐστιν ἄμεινον ὀνειδισθέντας ἐν καιρῷ σωθῆναι μᾶλλον ἢ πρὸς χάριν ἀκούσαντας μετ' ὀλίγον ἀπολέσθαι μὲν αὐτούς, ἀπολέσαι δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Λάβετε τοίνυν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν αὐτῶν ἄγνοιαν. φατὲ μὲν γὰρ πολεμεῖν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων πρὸς Φίλιππον, ἵνα σωζόμενοι μὴ ποιῶσι τούτῳ τὸ προστατούμενον, πολεμεῖτε δὲ ἐπ' ἐξανδραποδισμῷ καὶ καταφθορᾷ τῆς Ἑλλάδος. ταῦτα γὰρ αἱ συνθῆκαι λέγουσιν 5 (6)

ὑμῶν αἱ πρὸς Ῥωμαίους, αἳ πρότερον μὲν ἐν τοῖς γράμμασιν ὑπῆρχον, νῦν δ' ἐν τοῖς πράγμασι θεωροῦνται γιγνόμεναι. καὶ τότε μὲν αὐτὰ τὰ γράμματα τὴν αἰσχύνην ὑμῖν ἐπέφερε, νῦν δὲ διὰ τῶν ἔργων ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦτο γίγνεται πᾶσι καταφανές. λοιπὸν ὁ μὲν Φίλιππος ὄνομα γίγνεται καὶ πρόσχημα τοῦ πολέμου· πάσχει γὰρ οὐδὲν δεινόν· τούτῳ δὲ συμμάχων ὑπαρχόντων Πελοποννησίων τῶν πλείστων, Βοιωτῶν, Εὐβοέων, Φωκέων, Λοκρῶν, Θετταλῶν, Ἠπειρωτῶν, κατὰ τούτων πεποίησθε τὰς συνθήκας ἐφ' ᾧ τὰ μὲν σώματα καὶ τὰ ἔπιπλα Ῥωμαίων ὑπάρχειν, τὰς δὲ πόλεις καὶ τὴν χώραν Αἰτωλῶν. καὶ κυριεύσαντες μὲν αὐτοὶ πόλεως οὔτ' ἂν ὑβρίζειν ὑπομείναιτε τοὺς ἐλευθέρους οὔτ' ἐμπιμπράναι τὰς πόλεις, νομίζοντες ὠμὸν εἶναι τὸ τοιοῦτον καὶ βαρβαρικόν· συνθήκας δὲ πεποίησθε τοιαύτας, δι' ὧν ἅπαντας τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐκδότους δεδώκατε τοῖς βαρβάροις εἰς τὰς αἰσχίστας ὕβρεις καὶ παρανομίας. καὶ ταῦτα πρότερον μὲν ἠγνοεῖτο· νυνὶ δὲ διὰ τῆς Ὠρειτῶν καὶ τῶν ταλαιπώρων Αἰγινητῶν ἅπασι γεγόνατε καταφανεῖς, τῆς τύχης ὥσπερ ἐπίτηδες ἐπὶ τὴν ἐξώστραν ἀναβιβαζούσης τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν. ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τοῦ πολέμου καὶ τὰ νῦν ἤδη συμβαίνοντα τοιαῦτ' ἐστί· τὸ δὲ τέλος, ἂν ὅλως πάντα κατὰ νοῦν ὑμῖν χωρήσῃ, ποῖόν τι δεῖ προσδοκᾶν; ἆρ' οὐ κακῶν ἀρχὴν μεγάλων ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν; ὅτι γάρ, ἂν Ῥωμαῖοι τὸν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεμον ἀποτρίψωνται, τοῦτο δ' ἐστὶν ἐν ὀλίγῳ, συγκεκλειμένου τῆς Βρεττίας εἰς πάνυ βραχεῖς τόπους Ἀννίβου, λοιπὸν ὅτι πάσῃ τῇ δυνάμει τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους ποιήσονται, λόγῳ μὲν Αἰτωλοῖς βοηθήσοντες κατὰ Φιλίππου, τῇ δ' ἀληθείᾳ

πᾶσαν ὑφ' ἑαυτοὺς ποιησόμενοι, καὶ λίαν τοῦτ' ἐστὶ καταφανές. ἐάν τε καλῶς πρόθωνται ποιεῖν Ῥωμαῖοι κυριεύσαντες, ἐκείνων ἔσεσθαι καὶ τὴν χάριν καὶ τὴν ἐπιγραφήν, ἐάν τε κακῶς, τῶν αὐτῶν ὑπάρξειν καὶ τὰς ὠφελείας ἐκ τῶν ἀπολλυμένων καὶ τὴν ἐξουσίαν τῶν σωζομένων. ὑμεῖς δὲ τότε τοὺς θεοὺς ἐπικαλέσεσθε μάρτυρας, ὅταν μήτε τῶν θεῶν βούληται μήτε τῶν ἀνθρώπων ἔτι δύνηται βοηθεῖν ὑμῖν μηδείς. 3 4

Ἴσως μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἔδει πάντα προορᾶσθαι· τοῦτο γὰρ ἦν ὑμῖν πρέπον· ἐπειδὴ δὲ πολλὰ διαφεύγει τῶν μελλόντων τὴν ἀνθρωπίνην πρόνοιαν, νῦν γε δέον ἂν εἴη, διὰ τούτων τῶν πραγμάτων συνεορακότας τὸ συμβαῖνον, βέλτιον βουλεύεσθαι περὶ τοῦ μέλλοντος. οὐ μὴν ἀλλ' ἡμεῖς γε κατὰ τὸ παρὸν οὐδὲν ἀπολελοίπαμεν τῶν ἁρμοζόντων ἢ λέγειν ἢ πράττειν τοῖς ἀληθινοῖς φίλοις, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος τὸ δοκοῦν μετὰ παρρησίας εἰρήκαμεν· ὑμᾶς δ' ἀξιοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν μήθ' αὑτοῖς φθονῆσαι μήτε τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς σωτηρίας. 5 6 7 8

Τούτου δὲ ποιήσαντος διατροπήν τινα τοῖς πολλοῖς, ὡς ἐδόκει, μετὰ τοῦτον εἰσῆλθον οἱ παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις, οἳ τοὺς μὲν κατὰ μέρος λόγους ὑπερέθεντο, δύο δ' ἔφασαν ἥκειν ἔχοντες ἐντολάς, αἱρουμένων μὲν τῶν Αἰτωλῶν τὴν εἰρήνην ἑτοίμως δέχεσθαι· εἰ δὲ μή, τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς πρεσβευτὰς τοὺς παρόντας ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπιμαρτυραμένους χωρίζεσθαι διότι τῶν μετὰ ταῦτα συμβησομένων τοῖς Ἕλλησιν Αἰτωλούς, ἀλλ' οὐ Φίλιππον αἴτιον δεήσει νομίζειν. [Exc. ant. p. 235—236. 4, 10. etiam Exc. Vat. p. 378 M. 32 H.] 9 10

Καὶ πολλὰ μὲν αὐτὸν κατοιμώξας ὅτι παρὰ μικρὸν ἔλθοι τοῦ λαβεῖν Ἄτταλον ὑποχείριον. [Suidas v. κατοιμώξας.] 7 (4)

Ὅτι Φίλιππος πορευθεὶς ἐπὶ τὴν Τριχωνίδα λίμνην, καὶ παραγενόμενος εἰς τὸ Θέρμον, ἔνθα ἦν ἱερὸν Ἀπόλλωνος, ὅσα πρότερον ἀπέλιπε τῶν ἀναθημάτων, τότε πάλιν ἅπαντα διελωβήσατο, κακῶς
2 μὲν πρὸ τοῦ, κακῶς δὲ τότε χρώμενος τῷ θυμῷ· τὸ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὀργιζόμενον εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖν τῆς πάσης ἀλογιστίας ἐστὶ σημεῖον. [Exc. Peir. p. 45. τὰ δ' ἕτερα διελωβήσατο — σημεῖον etiam Exc. Vat. p. 379 M. 32 H.]

3 Ἑλλόπιον, πόλις Αἰτωλίας. Πολύβιος ἐνδεκάτῳ.

4 Φύταιον, πόλις Αἰτωλίας. Πολύβιος ἐνδεκάτῳ. [Steph. Byz.]

8 Ὅτι τριῶν ὄντων τρόπων, καθ' οὓς ἐφίενται πάντες στρατηγίας οἱ κατὰ λόγον αὐτῇ προσιόντες, πρώτου μὲν διὰ τῶν ὑπομνημάτων καὶ τῆς ἐκ τούτων κατασκευῆς, ἑτέρου δὲ τοῦ μεθοδικοῦ καὶ τῆς παρὰ τῶν ἐμπείρων ἀνδρῶν παραδόσεως, τρίτου δὲ τοῦ διὰ τῆς ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἕξεως καὶ τριβῆς,
3 πάντων ἦσαν τούτων ἀνεννόητοι οἱ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγοὶ ἁπλῶς. [Suidas v. στρατηγία.]

4 Τοῖς γὰρ πλείστοις ὑπεγεγόνει τις ζῆλος οὐκ εὐτυχὴς
5 ἐκ τῆς τῶν ἄλλων ἀλαζονείας καὶ τῆς ἀκαιρίας· ἐσπούδαζον γὰρ τὰς ἀκολουθίας καὶ τὰς ἐσθῆτας διαφερόντως, καί τις ἦν περὶ τοὺς πλείστους καλλωπισμός, ὑπερ-
6 έχων τὴν ἐκ τοῦ βίου χορηγίαν. ὅπλων δὲ οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον ἐποιοῦντο λόγον. [Suidas vv. ἀλαζονεία, ζῆλος.]

7 Οἱ γὰρ πολλοὶ τὰ μὲν ἔργα τῶν εὐτυχούντων οὐδὲ πειρῶνται μιμεῖσθαι, τὰ δὲ πάρεργα ζηλοῦντες μετὰ βλάβης ἐκθεατρίζουσι τὴν ἑαυτῶν ἀκρισίαν. [Margo codicis Urb. et Suidas vv. ἐκθεατρίζουσιν, θεατρίζω.]

9 Μεγάλα μὲν γὰρ ἔφη τὴν λαμπρότητα συμβάλλεσθαι πρὸς ἔκπληξιν τῶν ὑπεναντίων, πολλὰ δὲ

συνεργεῖν τὴν ἐκ τῆς ἐπισκευῆς ἁρμογὴν τῶν ὅπλων
εἰς τὴν χρείαν. γίγνεσθαι δ' ἂν μάλιστα τὸ δέον, εἰ 2
τὴν μὲν ἐπιμέλειαν, ἣν νῦν ποιοῦνται περὶ τὸν ἱμα-
τισμόν, ταύτην ποιήσαιντο περὶ τῶν ὅπλων, τὴν δὲ
πρότερον ὀλιγωρίαν περὶ τῶν ὅπλων παρ' αὐτοῖς
ὑπάρχουσαν, ταύτην μετενέγκαιεν ἐπὶ τὰς ἐσθῆτας·
οὕτω γὰρ ἅμα τούς τε κατ' ἰδίαν βίους ὠφελήσεσθαι 3
καὶ τὰ κοινὰ πράγματ' ὁμολογουμένως αὐτοὺς δυνή-
σεσθαι σώζειν. διόπερ ἔφη δεῖν τὸν εἰς ἐξοπλισίαν 4
ἢ στρατείαν ἐκπορευόμενον, ὅτε μὲν τὰς κνημῖδας πε-
ριτίθεται, σκοπεῖν ὅπως ἀραρυῖαι καὶ στίλβουσαι τῶν
ὑποδεσμῶν καὶ κρηπίδων ὑπάρχωσιν αὗται μᾶλλον,
ὅταν δὲ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν θώρακα καὶ τὸ κράνος 5
διαλαμβάνῃ, περιβλέπειν ἵνα τῆς χλαμύδος καὶ τοῦ
χιτῶνος καθαρειότερα ταῦθ' ὑπάρχῃ καὶ πολυτελέ-
στερα· παρ' οἷς γὰρ τὰ πρὸς ἐπιφάνειαν αἱρετώτερά 6
ἐστι τῶν πρὸς τὴν χρείαν, παρὰ τούτοις αὐτόθεν εὐ-
θέως προφανὲς εἶναι τὸ συμβησόμενον ἐν τοῖς κιν-
δύνοις. καθόλου δ' ἠξίου διαλαμβάνειν ὡς ὁ μὲν ἐν 7
τοῖς ἱματίοις καλλωπισμὸς γυναικός ἐστι, καὶ ταύτης
οὐ λίαν σώφρονος, ἡ δ' ἐν τοῖς ὅπλοις πολυτέλεια
καὶ σεμνότης ἀνδρῶν ἀγαθῶν, προαιρουμένων ἑαυ-
τοὺς καὶ τὰς πατρίδας ἐνδόξως σώζειν. πάντες δ' οἱ 8
παρόντες οὕτως ἀπεδέξαντο τὰ ῥηθέντα καὶ τὸν νοῦν
τῆς παρακλήσεως ἐθαύμασαν, ὡς καὶ παραχρῆμα μὲν
ἐκπορευόμενοι τὸ βουλευτήριον εὐθέως ἐνεδείκνυντο
τοὺς κεκαλλωπισμένους καὶ διακλίνειν ἐνίους ἠνάγ-
καζον τῆς ἀγορᾶς, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς ἐξοπλισίαις 9
καὶ στρατείαις παρετήρουν σφᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς προ-
ειρημένοις.

Οὕτως εἷς λόγος εὐκαίρως ῥηθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς 10
ἀξιοπίστου πολλάκις οὐ μόνον ἀποτρέπει τῶν χειρί-

στων, ἀλλὰ καὶ παρορμᾷ πρὸς τὰ κάλλιστα τοὺς ἀν-
2 θρώπους. ὅταν δὲ καὶ τὸν ἴδιον βίον ἀκόλουθον
εἰσφέρηται τοῖς εἰρημένοις ὁ παρακαλῶν, ἀνάγκη
λαμβάνειν τὴν πρώτην πίστιν τὴν παραίνεσιν. ὃ δὴ
περὶ ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα μάλιστ' ἄν τις ἴδοι γιγνό-
3 μενον. κατά τε γὰρ τὴν ἐσθῆτα καὶ σίτησιν ἀφελὴς
καὶ λιτὸς ἦν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς τοῦ σώματος
θεραπείας, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐντεύξεις, εὐπερίκοπτος
4 καὶ ἀνεπίφθονος· περί γε μὴν τοῦ παρ' ὅλον τὸν
βίον ἀληθεύειν μεγίστην ἐποιήσατο σπουδήν. τοι-
γάρτοι βραχέα καὶ τὰ τυχόντα ἀποφαινόμενος μεγά-
5 λην ἐγκατέλειπε πίστιν τοῖς ἀκούουσι· παράδειγμα
γὰρ ἐν πᾶσι τὸν ἴδιον βίον εἰσφερόμενος οὐ πολλῶν
6 ἐποίει προσδεῖσθαι λόγων τοὺς ἀκούοντας. διὸ καὶ
πολλάκις λόγους μακροὺς καὶ δοκοῦντας ὑπὸ τῶν ἀν-
τιπολιτευομένων δεόντως εἰρῆσθαι δι' ὀλίγων ῥημά-
7 των τῇ πίστει καὶ ταῖς ἐννοίαις τῶν πραγμάτων ὁλο-
σχερῶς ἐξέβαλε. πλὴν τότε συντελεσθέντος τοῦ δια-
βουλίου πάντες ἐπανῆγον ἐπὶ τὰς πόλεις, τά τε ῥη-
θέντα καὶ τὸν ἄνδρα διαφερόντως ἀποδεδεγμένοι,
καὶ νομίζοντες οὐδ' ἂν παθεῖν οὐδὲν δεινὸν ἐκείνου
8 προεστῶτος. ὁ δὲ Φιλοποίμην εὐθέως ἐπορεύετο εἰς
τὰς πόλεις, ἐνεργῶς καὶ μετὰ σπουδῆς ποιούμενος
9 τὴν ἔφοδον. κἄπειτα συναγαγὼν τοὺς ὄχλους ἅμα
μὲν συνέταξε, . . . καὶ τέλος οὐδ' ὅλους ὀκτὼ μῆνας
χρησάμενος τῇ τοιαύτῃ παρασκευῇ καὶ μελέτῃ συνῆγε
τὰς δυνάμεις εἰς Μαντίνειαν, διαγωνιούμενος πρὸς
τὸν τύραννον ὑπὲρ τῆς ἁπάντων τῶν Πελοποννησίων
ἐλευθερίας.

11 Ὁ δὲ Μαχανίδας κατατεθαρρηκώς, καὶ νομίζων
ὡς ἂν εἰ κατ' εὐχὴν αὐτῷ γίγνεσθαι τὴν τῶν Ἀχαιῶν
ὁρμήν, ἅμα τῷ γνῶναι διότι συνηθροισμένοι τυγχά-

νουσιν εἰς τὴν Μαντίνειαν, παρακαλέσας ἐν Τεγέᾳ 2
τοὺς Λακεδαιμονίους τὰ πρέποντα τοῖς καιροῖς, εὐ-
θέως εἰς τὴν ἐπιοῦσαν, ἅρτι τῆς ἡμέρας ἐπιφαινού-
σης, προῆγεν ὡς ἐπὶ τὴν Μαντίνειαν, τῆς μὲν φάλαγ- 3
γος καθηγούμενος τῷ δεξιῷ κέρατι, τοὺς δὲ μισθοφό-
ρους ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τῆς πρωτοπορείας
παραλλήλους ἄγων, ἐπὶ δὲ τούτοις ξεύγη πλῆθος
ὀργάνων καὶ βελῶν κομίζοντα καταπελτικῶν. κατὰ 4
δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Φιλοποίμην εἰς τρία μέρη διη-
ρηκὼς τὴν δύναμιν ἐξῆγεν ἐκ τῆς Μαντινείας, κατὰ
μὲν τὴν εἰς τὸ Ποσειδῶνος ἱερὸν φέρουσαν τοὺς Ἰλ-
λυριοὺς καὶ θωρακίτας, ἅμα δὲ τὸ ξενικὸν ἅπαν καὶ
τοὺς εὐζώνους, κατὰ δὲ τὴν ἐξῆς ὡς πρὸς τὰς δύσεις
τοὺς φαλαγγίτας, ἔτι δὲ κατὰ τὴν ἐχομένην τοὺς πο-
λιτικοὺς ἱππεῖς. τοῖς μὲν οὖν εὐζώνοις κατελάβετο 5
πρώτοις τὸν λόφον τὸν πρὸ τῆς πόλεως, ὃς ἀνατεί-
νων ἱκανὸν ὑπὲρ τὴν ὁδὸν κεῖται τὴν Ξενίδα καὶ τὸ
προειρημένον ἱερόν· τοὺς δὲ θωρακίτας συνάπτων
ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν κατέστησε. τούτοις δὲ συνεχεῖς
τοὺς Ἰλλυριοὺς παρενέβαλε. μετὰ δὲ τούτους ἐπὶ 6
τὴν αὐτὴν εὐθεῖαν τὴν φάλαγγα κατὰ τέλη σπειρη-
δὸν ἐν διαστήμασιν ἐπέστησε παρὰ τὴν τάφρον τὴν
φέρουσαν ἐπὶ τοῦ Ποσειδίου διὰ μέσου τοῦ τῶν Μα-
τινέων πεδίου καὶ συνάπτουσαν τοῖς ὄρεσι τοῖς συν-
τερμονοῦσι τῇ τῶν Ἐλισφασίων χώρᾳ. πρὸς μὲν τού- 7
τοις ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἐπέστησε τοὺς Ἀχαϊκοὺς ἱπ-
πεῖς, ὧν Ἀριστaίνετος ἡγεῖτο Δυμαῖος· κατὰ δὲ
τὸ λαιὸν αὐτὸς εἶχε τὸ ξενικὸν ἅπαν ἐν ἐπαλλήλοις
τάξεσιν.

Ἅμα δὲ τῷ σύνοπτον ἤδη καλῶς εἶναι παραγε- 12
νομένην τὴν τῶν ὑπεναντίων δύναμιν ἐπιπορευόμε-
νος τὰ συστήματα τῶν φαλαγγιτῶν παρεκάλει βρα-

χέως μέν, ἐμφαντικῶς δὲ τοῦ παρόντος κινδύνου.
2 τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν λεγομένων ἀσαφῆ συνέβαινε
γίγνεσθαι· διὰ γὰρ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν καὶ πί-
στιν τῶν ὄχλων εἰς τοιαύτην ὁρμὴν καὶ προθυμίαν
παρέστη τὸ πλῆθος ὥστε παραπλησίαν ἐνθουσια- 5
σμῷ τὴν ἀντιπαράκλησιν γίγνεσθαι τῶν δυνάμεων,
3 ἄγειν καὶ θαρρεῖν αὐτὸν παρακελευομένων· τοῦτο
μέντοι τὸ παράπαν ἐπιμελῶς ἐπειρᾶτο διασαφεῖν, ὅτε
λάβοι καιρόν, ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ αἰσχρᾶς καὶ ἐπονει-
δίστου δουλείας, τοῖς δὲ ὑπὲρ ἀειμνήστου καὶ λαμ- 10
4 πρᾶς ἐλευθερίας συνέστηκεν ὁ παρὼν κίνδυνος.

Ὁ δὲ Μαχανίδας τὸ μὲν πρῶτον ὑπέδειξεν ὡς ὀρ-
θίᾳ τῇ φάλαγγι προσμίξων πρὸς τὸ δεξιὸν τῶν πολε-
μίων· ἐπεὶ δ' ἐπλησίασε, λαβὼν σύμμετρον ἀπόστημα
περιέκλα τὴν δύναμιν ἐπὶ δόρυ, καὶ παρεκτείνας ἴσον 15
ἐποίησε τὸ παρ' αὐτοῦ δεξιὸν τῷ τῶν Ἀχαιῶν εὐω-
νύμῳ, τοὺς δὲ καταπέλτας πρὸ πάσης ἐπέστησε τῆς
5 δυνάμεως ἐν διαστήμασιν. ὁ δὲ Φιλοποίμην θεασά-
μενος αὐτοῦ τὴν ἐπιβολήν, ὅτι τοῖς καταπέλταις ἐπε-
νόει βαλὼν εἰς τὰς σπείρας τῶν φαλαγγιτῶν τραυ- 20
ματίζειν τοὺς ἄνδρας καὶ θόρυβον ἐμποιεῖν τοῖς
6 ὅλοις, οὐκέτι χρόνον ἔδωκεν οὐδ' ἀναστροφήν, ἀλλὰ
διὰ τῶν Ταραντίνων ἐνεργῶς ἐχρῆτο τῇ καταρχῇ τοῦ
κινδύνου κατὰ τοὺς περὶ τὸ Ποσείδιον τόπους, ὄντας
7 ἐπιπέδους καὶ πρὸς ἱππικὴν εὐφυεῖς χρείαν. ὁ δὲ 25
Μαχανίδας ὁρῶν τὸ γιγνόμενον ἠναγκάζετο ποιεῖν
τὸ παραπλήσιον καὶ συναφεῖναι τοὺς παρ' αὐτοῦ
Ταραντίνους.

13 Τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτῶν τούτων ἀνδρώδης ἦν
ἡ σύμπτωσις· κατὰ βραχὺ δὲ προσγιγνομένων τοῖς 30
πιεζομένοις τῶν εὐζώνων, ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ
συνέβη τὸ παρ' ἑκατέρων ξενικὸν ἀναμὶξ γενέσθαι

πᾶν. τῆς δὲ τούτων συμπλοκῆς ἀθρόως καὶ κατ' ἄν- 2
δρα γιγνομένης ἐπὶ πολὺν χρόνον πάρισος ἦν ὁ κίν-
δυνος οὕτως ὥστε τὰς λοιπὰς δυνάμεις, καραδοκού-
σας καθ' ὁποτέρων ὁ κονιορτὸς τραπήσεται, μὴ δύ-
νασθαι συμβαλεῖν διὰ τὸ μένειν ἀμφοτέρους ἐπὶ πολὺ
διακατέχοντας ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἐξ ἀρχῆς τόπον. χρό- 3
νου δὲ γιγνομένου κατίσχυον καὶ τῷ πλήθει καὶ ταῖς
εὐχειρίαις διὰ τὴν ἕξιν οἱ παρὰ τοῦ τυράννου μι-
σθοφόροι. τοῦτο δ' εἰκότως καὶ τὸ παράπαν εἴωθε 4
γίγνεσθαι. ὅσῳ γὰρ συμβαίνει τοὺς ἐν ταῖς δημο- 5
κρατίαις ὄχλους προθυμοτέρους ὑπάρχειν ἐν τοῖς πο-
λεμικοῖς ἀγῶσι τῶν τοῖς τυράννοις πολιτικῶν ὑπο-
τεταγμένων, τοσούτῳ τὰ παρὰ τοῖς μονάρχοις ξενικὰ
τῶν ἐν ταῖς δημοκρατίαις μισθοφορούντων εἰκὸς
ὑπεράγειν καὶ διαφέρειν. ὥσπερ γὰρ ἐπ' ἐκείνων 6
οἷς μὲν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐστίν, οἷς δ' ὑπὲρ δουλείας
ὁ κίνδυνος, οὕτως ἐπὶ τῶν μισθοφόρων οἷς μὲν ὑπὲρ
ὁμολογουμένης ἐπανορθώσεως, οἷς δ' ὑπὲρ προδή-
λου βλάβης γίγνεται φιλοτιμία. δημοκρατία μὲν γάρ, 7
ἐπανελομένη τοὺς ἐπιβουλεύσαντας, οὐκέτι μισθοφό-
ροις τηρεῖ τὴν ἑαυτῆς ἐλευθερίαν· τυραννὶς δ' ὅσῳ
μειζόνων ἐφίεται, τοσούτῳ πλειόνων προσδεῖται μι-
σθοφόρων. πλείονας γὰρ ἀδικοῦσα πλείονας ἔχει καὶ 8
τοὺς ἐπιβουλεύοντας· ἡ δὲ τῶν μονάρχων ἀσφάλεια
τὸ παράπαν ἐν τῇ τῶν ξένων εὐνοίᾳ κεῖται καὶ δυ-
νάμει.

Διὸ δὴ καὶ τότε συνέβαινε τὸ παρὰ τῷ Μαχα- 14
νίδᾳ ξενικὸν οὕτως ἐκθύμως ἀγωνίζεσθαι καὶ βιαίως
ὥστε μηδὲ τοὺς ἐφεδρεύοντας τοῖς ξένοις Ἰλλυριοὺς
καὶ θωρακίτας δύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν ὑπομεῖ-
ναι, πάντας δ' ἐκπιεσθέντας φεύγειν προτροπάδην
ὡς ἐπὶ τῆς Μαντινείας, ἀπεχούσης τῆς πόλεως ἑπτὰ

2 σταδίους. ἐν ᾧ δὴ καιρῷ τὸ παρ' ἐνίοις ἀπορούμε-
νον τότε παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενον ἐγένετο καὶ συμ-
φανές, ὅτι πλεῖστα τῶν κατὰ πόλεμον συντελουμέ-
νων παρὰ τὴν τῶν ἡγουμένων ἐμπειρίαν καὶ πάλιν
3 ἀπειρίαν ἐπιτελεῖται. μέγα μὲν γὰρ ἴσως καὶ τὸ
προτερήματος ἀρχὴν λαβόντα προσθεῖναι τἀκόλου-
θον, πολὺ δὲ μεῖζον τὸ σφαλέντα ταῖς πρώταις ἐπι-
βολαῖς μεῖναι παρ' αὐτὸν καὶ συνιδεῖν τὴν τῶν εὐ-
τυχούντων ἀκρισίαν καὶ συνεπιθέσθαι τοῖς τούτων
4 ἁμαρτήμασιν. ἰδεῖν γοῦν ἔστι πολλάκις τοὺς μὲν ἤδη
δοκοῦντας πεπροτερηκέναι μετ' ὀλίγον τοῖς ὅλοις
ἐσφαλμένους, τοὺς δ' ἐν ἀρχαῖς δόξαντας ἐπταικέναι
πάλιν ἐκ μεταβολῆς παρὰ τὴν αὐτῶν ἀγχίνοιαν τὰ
5 ὅλα παραδόξως κατωρθωκότας. ὃ δὴ καὶ τότε προ-
φανῶς ἐδόκει περὶ τοὺς ἡγεμόνας ἀμφοτέρους γεγο-
6 νέναι. τοῦ γὰρ ξενικοῦ παντὸς ἐγκεκλικότος τοῖς
Ἀχαιοῖς καὶ παραλελυμένου τοῦ λαιοῦ κέρως, ὁ μὲν
Μαχανίδας ἀφέμενος τοῦ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκει-
μένων, καὶ τοὺς μὲν κατὰ κέρας ὑπεραίρειν, τοῖς
δὲ κατὰ πρόσωπον ἄγειν καὶ πειρᾶσθαι τῶν ὅλων,
7 τούτων μὲν οὐδὲν ἔπραξεν, ἀκρατῶς δὲ καὶ μειρα-
κιωδῶς συνεκχυθεὶς τοῖς ἑαυτοῦ μισθοφόροις ἐπέ-
κειτο τοῖς φεύγουσιν, ὥσπερ οὐκ αὐτὸν τὸν φόβον
ἱκανὸν ὄντα τοὺς ἅπαξ ἐγκλίναντας ἄχρι τῶν πυλῶν
συνδιώκειν.

15 Ὁ δὲ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς ἕως μὲν τοῦ δυ-
νατοῦ διακατεῖχε τοὺς μισθοφόρους, ἐπ' ὀνόματος
2 καλῶν καὶ παροξύνων τοὺς ἡγεμόνας· ἐπεὶ δ' ἑώρα
τούτους ἐκβιαζομένους, οὐ πτοηθεὶς ἔφευγεν οὐδ'
ἀθυμήσας ἀπέστη, ἀλλ' ὑποστείλας αὐτὸν ὑπὸ τὸ
τῆς φάλαγγος κέρας, ἅμα τῷ παραπεσεῖν τοὺς διώ-
κοντας καὶ τὸν τόπον γενέσθαι ἔρημον, καθ' ὃν ἐ

κίνδυνος ἦν, παραγγείλας εὐθέως τοῖς πρώτοις τέλεσι τῶν φαλαγγιτῶν ἐπ' ἀσπίδα κλίνειν, προῆγε μετὰ δρόμου, τηρῶν τὰς τάξεις. καταλαβόμενος δὲ 3
τὸν ἐκλειφθέντα τόπον ὀξέως, ἅμα μὲν ἀπετέτμητο τοὺς διώκοντας, ἅμα δὲ ὑπερδέξιος ἐγεγόνει τοῦ τῶν πολεμίων κέρατος. καὶ τοὺς μὲν φαλαγγίτας αὐτοῦ 4
παρεκάλει θαρρεῖν καὶ μένειν, ἕως ἂν παραγγείλῃ ποιεῖσθαι τὴν ἐπαγωγὴν ἀναμίξ· Πολυβίῳ δὲ ἐπέταξε 5
τῷ Μεγαλοπολίτῃ τοὺς περιλειπομένους καὶ τοὺς διακεκλικότας τὴν φυγὴν Ἰλλυριοὺς καὶ θωρακίτας καὶ μισθοφόρους συναθροίσαντι μετὰ σπουδῆς ἐφεδρεύειν τῷ κέρατι τῆς φάλαγγος καὶ τηρεῖν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐκ διώγματος ἀναχωρούντων. οἱ δὲ Λακεδαιμό- 6
νιοι χωρὶς παραγγέλματος, ἐπαρθέντες ταῖς διανοίαις ἐπὶ τῷ τῶν εὐζώνων προτερήματι, καταβαλόντες τὰς σαρίσας ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. ὅτε δὲ κατὰ 7
τὴν ἐπαγωγὴν προάγοντες ἦκον ἐπὶ τὸ τῆς τάφρου χεῖλος, τὰ μὲν οὐκέτι διδόντος τοῦ καιροῦ μεταμέλειαν, ὥστε ἐν χερσὶν ὄντας τῶν πολεμίων ἀναστρέφειν, τὰ δὲ καὶ τῆς τάφρου καταφρονήσαντες διὰ τὸ τὴν κατάβασιν ἔχειν ἐκ πολλοῦ καὶ μήθ' ὕδωρ κατὰ τὸ τέλος ἐν αὐτῇ μήτε τιν' ἀγρίαν ὕλην ὑπάρχειν, ὥρμησαν ἀνεπισκέπτως διὰ ταύτης.

Ὁ δὲ Φιλοποίμην ἅμα τῷ παραπεσεῖν κατὰ τῶν 16
ὑπεναντίων τὸν ἐκ πολλοῦ χρόνου προεωραμένον ὑπ' αὐτοῦ καιρόν, τότε πᾶσιν ἐπάγειν τοῖς φαλαγγίταις καταβαλοῦσι τὰς σαρίσας παρήγγειλε. τῶν δ' Ἀχαιῶν 2
ὁμοθυμαδὸν καὶ μετὰ καταπληκτικῆς κραυγῆς ποιησαμένων τὴν ἔφοδον, οἱ μὲν προδιαλελυκότες τὰς τάξεις τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῇ τῆς τάφρου καταβάσει, ἀναβαίνοντες πρὸς ὑπερδεξίους τοὺς πολεμίους ἀποδειλιάσαντες ἐτρέποντο· τὸ δὲ πολὺ πλῆθος ἐν 3

αὐτῇ τῇ τάφρῳ διεφθείρετο, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν,
4 τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων. συνέβαινε δὲ τὸ προειρημένον
οὐκ αὐτομάτως οὐδ' ἐκ τοῦ καιροῦ, διὰ δὲ τὴν ἀγ-
χίνοιαν τοῦ προεστῶτος. εὐθέως γὰρ προεβάλετο τὴν
5 τάφρον ὁ Φιλοποίμην, οὐ φυγομαχῶν, ὥς τινες ὑπε-
λάμβανον, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀκριβῶς καὶ στρατηγικῶς
ἕκαστα συλλογισάμενος, ὅτι παραγενόμενος ὁ Μαχα-
νίδας, εἰ μὲν προσάξει τὴν δύναμιν οὐ προϊδόμενος
τὴν τάφρον, οὕτω συμβήσεται παθεῖν αὐτῷ τὴν φά-
λαγγα τὸ προειρημένον νῦν, γιγνόμενον δὲ τότε ἐπὶ
6 τῆς ἀληθείας· εἰ δὲ συλλογισάμενος τὴν δυσχρηστίαν
τῆς τάφρου, κἄπειτα μεταμεληθεὶς καὶ δόξας ἀπο-
δειλιᾶν, ἐκ παρατεταγμένων ἀπολύσει καὶ μακρὰν
αὐτὸν ἐμπειρίας διαβαλεῖ, διότι χωρὶς ὀλοσχεροῦς
ἀγῶνος αὐτῷ μὲν τὸ νικᾶν, ἐκείνῳ δὲ τἀναντία πε-
7 ριέσται. πολλοῖς γὰρ ἤδη τοῦτο συμβέβηκεν, οἵτινες
παραταξάμενοι μέν, οὐκ ἀξιόχρεως [δὲ νομίζοντες]
σφᾶς αὐτοὺς εἶναι τοῖς ὑπεναντίοις ἀγωνίζεσθαι, τι-
νὲς μὲν διὰ τόπους, οἱ δὲ διὰ πλῆθος, οἱ δὲ δι' ἄλ-
8 λας αἰτίας, μακρὰν ἑαυτοὺς δόντες ἐμπειρίας, κατὰ
τὴν ἀπόλυσιν δι' αὐτῶν τῶν οὐραγούντων ἤλπισαν
οἱ μὲν προτερήσειν, οἱ δ' ἀσφαλῶς ἀπολυθήσεσθαι
9 τῶν πολεμίων. ἐν οἷς δὴ καὶ μέγιστα συμβαίνει τοὺς
ἡγουμένους . . . .

17 Πλὴν ὅ γε Φιλοποίμην οὐ διεψεύσθη τῇ προ-
νοίᾳ τοῦ συντελεσθησομένου· τροπὴν γὰρ ἰσχυρὰν
2 συνέβαινε γίγνεσθαι τῶν Λακεδαιμονίων. συνορῶν
δὲ τὴν φάλαγγα νικῶσαν καὶ τὰ ὅλα καλῶς αὐτῷ
προχωροῦντα καὶ λαμπρῶς, ἐπὶ τὸ καταλειπόμενον
ὥρμησε τῆς ὅλης ἐπιβολῆς· τοῦτο δ' ἦν τὸ μὴ δια-
3 φυγεῖν τὸν Μαχανίδαν. εἰδὼς οὖν αὐτὸν κατὰ τὴν
τοῦ διώγματος παράπτωσιν ἀποτετμημένον ἐν τοῖς

πρὸς τὴν πόλιν μέρεσι τῆς τάφρου μετὰ τῶν ἰδίων μισθοφόρων, ἐκαραδόκει τὴν τούτου παρουσίαν. ὁ δὲ 4
Μαχανίδας, συνθεωρήσας κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τὴν ἀπὸ τοῦ διώγματος φεύγουσαν τὴν αὐτοῦ δύναμιν,
καὶ συλλογισάμενος διότι προπέπτωκε καὶ διέψευστο τῆς ὅλης ἐλπίδος, εὐθέως ἐπειρᾶτο συστραφεὶς μεθ' ὧν εἶχε περὶ αὐτὸν ξένων, ἄθρους διαπεσεῖν διὰ τῶν ἐσκεδασμένων καὶ διωκόντων. εἰς ἃ καὶ συνορῶντες 5
ἔνιοι συνέμενον αὐτῷ τὰς ἀρχάς, ταύτην ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας. ὡς δὲ παραγενόμενοι συνεῖδον 6
τοὺς Ἀχαιοὺς τηροῦντας τὴν ἐπὶ τῆς τάφρου γέφυραν, τότε δὴ πάντες ἐξαθυμήσαντες ἀπέρρεον ἀπ' αὐτοῦ, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπορίζετο τὴν σωτηρίαν. καθ' ὃν δὴ καιρὸν ὁ τύραννος ἀπογνοὺς τὴν 7
διὰ τῆς γεφύρας ὁδὸν παρήλαυνε παρὰ τὴν τάφρον, ἐνεργῶς διάβασιν ζητῶν.

Ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἐπιγνοὺς τὸν Μαχανίδαν ἀπό 18
τε τῆς πορφυρίδος καὶ τοῦ περὶ τὸν ἵππον κόσμου, τοὺς μὲν περὶ τὸν Ἀναξίδαμον ἀπολείπει, παρακαλέσας τηρεῖν ἐπιμελῶς τὴν δίοδον καὶ μηδενὸς φείδεσθαι τῶν μισθοφόρων διὰ τὸ τούτους εἶναι τοὺς συναύξοντας ἀεὶ τὰς ἐν τῇ Σπάρτῃ τυραννίδας· αὐ- 2
τὸς δὲ παραλαβὼν Πολύαινον τὸν Κυπαρισσέα καὶ Σιμίαν, οἷς ἐχρῆτο τότε παρίπποις, ἐκ τοῦ πέραν τῆς τάφρου τὴν ἀντιπαραγωγὴν ἅπωθεν τῷ τυράννῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ· δύο γὰρ ἦσαν οἱ τότε τῷ Μαχανίδᾳ 3
συμμίξαντες, Ἀναξίδαμος καὶ τῶν μισθοφόρων εἷς. ἅμα δὲ τῷ τὸν Μαχανίδαν κατά τινα τόπον εὔβατον 4
τῆς τάφρου προσθέντα τοὺς μύωπας βίᾳ τὸν ἵππον ἐπάγειν καὶ διαπερᾶν, συναγαγὼν ἐκ μεταβολῆς ὁ Φιλοποίμην αὐτῷ καὶ πατάξας τῷ δόρατι καιρίως, καὶ προσενεγκὼν τῷ σαυρωτῆρι πληγὴν ἄλλην ἐκ

διαλήψεως, ἐν χειρῶν νόμῳ διέφθειρε τὸν τύραννον.
5 τὸ δὲ παραπλήσιον ἐγίγνετο καὶ περὶ τὸν Ἀναξίδαμον ὑπὸ τῶν παρίππων. ὁ δὲ τρίτος ἀπογνοὺς τὴν διάβασιν διέφυγε τὸν κίνδυνον κατὰ τὸν τῶν προει-
6 ρημένων φόνον. πεσόντων δὲ ἀμφοτέρων, εὐθέως οἱ περὶ τὸν Σιμίαν, σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς καὶ συναφελόντες ἅμα τοῖς ὅπλοις τὴν τοῦ τυράννου κε-
7 φαλήν, ἠπείγοντο πρὸς τοὺς διώκοντας, σπεύδοντες ἐπιδεῖξαι τοῖς ὄχλοις τὴν ἀπώλειαν τοῦ τῶν ὑπεναντίων ἡγεμόνος χάριν τοῦ πιστεύσαντας ἔτι μᾶλλον ἀνυπόπτως καὶ τεθαρρηκότως ποιήσεσθαι τὸν ἐπι-
8 διωγμὸν τῶν ὑπεναντίων ἕως τῆς Τεγεατῶν πόλεως. ὃ καὶ μεγάλα συνεβάλετο πρὸς τὴν ὁρμὴν τῶν ὄχλων· οὐ γὰρ ἥκιστα διὰ τούτων τῆς μὲν Τεγέας ἐξ ἐφόδου κύριοι κατέστησαν, τῆς δ' ἐχομένης παρὰ τὸν Εὐρώ-
9 ταν ἐστρατοπέδευον, κρατοῦντες ἤδη τῶν ὑπαίθρων ἀναμφισβητήτως. καὶ πολλῶν χρόνων οὐ δυνάμενοι τοὺς πολεμίους ἐκ τῆς οἰκείας ἀπώσασθαι, τότε πᾶ-
10 σαν ἀδεῶς ἐπόρθουν αὐτοὶ τὴν Λακωνικήν, τῶν μὲν ἰδίων οὐ πολλοὺς ἀπολωλεκότες ἐν τῇ μάχῃ, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπεκτακότες μὲν οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων, ζωγρίᾳ δ' εἰληφότες ἔτι πλείους τούτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἀποσκευῆς κεκυριευκότες ἁπάσης καὶ τῶν ὅπλων. [Exc. ant. p. 236—239. 10, 1, 2. — παραίνεσιν etiam Exc. Vat. p. 379 M. 32 H.]

18ª Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος, τί γὰρ ὄφελός ἐστι τοῖς ἀναγιγνώσκουσι διεξιέναι πολέμους καὶ μάχας καὶ πόλεων ἐξανδραποδισμοὺς καὶ πολιορκίας, εἰ μὴ τὰς αἰτίας ἐπιγνώσονται, παρ' ἃς ἐν ἑκάστοις οἱ μὲν κατώρθωσαν, οἱ δὲ ἐσφάλησαν; τὰ γὰρ τέλη τῶν πράξεων ψυγαγωγεῖ μόνον τοὺς ἀκούοντας, αἱ δὲ πρόσθεν διαλήψεις τῶν ἐπιβαλομένων ἐξεταζόμεναι δεόντως

ὠφελοῦσι τοὺς φιλομαθοῦντας. μάλιστα δὲ πάντων ὁ κατὰ μέρος χειρισμὸς ἑκάστων ἐπιδεικνύμενος ἐπανορθοῖ τοὺς συνεφιστάνοντας. [Exc. Vat. p. 379 M. 32 H.]

Τίς οὐκ ἂν ἐπισημήναιτο τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὴν 19
ἀρετὴν καὶ τὴν δύναμιν ἐν τοῖς ὑπαίθροις τἀνδρός,
βλέψας εἰς τὸ μῆκος τούτου τοῦ χρόνου, καὶ συνεπι- 2
στήσας αὐτὸν ἐπί τε τὰς καθόλου καὶ τὰς κατὰ μέρος
μάχας καὶ πολιορκίας καὶ πόλεων μεταβολὰς καὶ πε-
ριστάσεις καιρῶν, ἐπί τε τὴν περιοχὴν τῆς ὅλης ἐπι-
βολῆς καὶ πράξεως, ἐν ᾗ συνεχῶς Ἀννίβας ἑκκαί- 3
δεκα πολεμήσας ἔτη Ῥωμαίοις κατὰ τὴν Ἰταλίαν
οὐδέποτε διέλυσε τὰς δυνάμεις ἐκ τῶν ὑπαίθρων,
ἀλλὰ συνέχων ὑφ' ἑαυτόν, ὥσπερ ἀγαθὸς κυβερνή-
της, ἀστασίαστα διετήρησε τοσαῦτα πλήθη καὶ πρὸς
αὐτὸν καὶ πρὸς ἄλληλα, καίπερ οὐχ οἷον ὁμοεθνέσιν,
ἀλλ' οὐδ' ὁμοφύλοις χρησάμενος στρατοπέδοις. εἶχε 4
γὰρ Λίβυας, Ἴβηρας, Λιγυστίνους, Κελτούς, Φοί-
νικας, Ἰταλούς, Ἕλληνας, οἷς οὐ νόμος, οὐκ ἔθος,
οὐ λόγος, οὐχ ἕτερον οὐδὲν ἦν κοινὸν ἐκ φύσεως
πρὸς ἀλλήλους. ἀλλ' ὅμως ἡ τοῦ προεστῶτος ἀγχί- 5
νοια τὰς τηλικαύτας καὶ τοιαύτας διαφορὰς ἑνὸς
ἐποίει προστάγματος ἀκούειν καὶ μιᾷ πείθεσθαι γνώ-
μῃ, καίπερ οὐχ ἁπλῆς οὔσης τῆς περιστάσεως, ἀλλὰ
καὶ ποικίλης, καὶ πολλάκις μὲν αὐτοῖς λαμπρᾶς ἐπι-
πνεούσης τῆς τύχης, ποτὲ δὲ τοὐναντίον. ἐξ ὧν εἰ- 6
κότως ἄν τις θαυμάσειε τὴν τοῦ προεστῶτος δύνα-
μιν ἐν τούτῳ τῷ μέρει, καὶ θαρρῶν εἴποι ὡς εἴπερ
ποιησάμενος τὴν ἀρχὴν ἐπ' ἄλλα μέρη τῆς οἰκου-
μένης ἐπὶ τελευταίους ἦλθε Ῥωμαίους, οὐδὲν ἂν
τῶν προτεθέντων αὐτὸν διέφυγε. νῦν δ', ἐφ' οὓς 7
ἔδει τελευταίους ἐλθεῖν, ἀπὸ τούτων ἀρξάμενος, ἐν

τούτοις ἐποιήσατο καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν πράξεων καὶ τὸ τέλος.

20 Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἀσδρούβαν, ἀθροίσαντες τὴν στρατείαν ἐκ τῶν πόλεων, ἐν αἷς ἐποιοῦντο τὴν παραχείμασίαν, προῆλθον, καὶ κατεστρατοπέδευσαν 5
οὐ μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς προσαγορευομένης
Ἰλίπας, βαλόμενοι τὸν χάρακα πρὸς ταῖς ὑπωρείαις,
καὶ προθέμενοι πεδία πρὸς ἀγῶνα καὶ πρὸς μάχην
2 εὐφυῆ. πλῆθος δὲ πεζῶν μὲν εἶχον εἰς ἑπτὰ μυριά- 10
δας, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους, θηρία δὲ δυσὶ πλείω
3 τῶν τριάκοντα. Πόπλιος δὲ Μάρκον μὲν Ἰούνιον
ἐξαπέστειλε πρὸς Κολίχαντα, παραληψόμενον τὰς
ἑτοιμασθείσας αὐτῷ παρὰ τούτου δυνάμεις· αὗται δ'
ἦσαν πεζοὶ μὲν τρισχίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι·
4 τοὺς δὲ λοιποὺς συμμάχους αὐτὸς παρελάμβανε, 15
προάγων καὶ ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ προκεί-
5 μενον. ἐγγίσας δὲ τῷ Κασταλῶνι καὶ τοῖς περὶ Βαί-
κυλα τόποις, καὶ συμμίξας ἐνθάδε τῷ Μάρκῳ καὶ
ταῖς παρὰ τοῦ Κολίχαντος δυνάμεσιν, εἰς πολλὴν
6 ἀπορίαν ἐνέπιπτε περὶ τῶν ἐνεστώτων. χωρὶς γὰρ 20
τῶν συμμάχων οὐκ ἀξιόχρεοι ἦσαν αἱ Ῥωμαϊκαὶ δυ-
νάμεις αὐτῷ πρὸς τὸ διακινδυνεύειν· τὸ δ' ἐπὶ τοῖς
συμμάχοις ἔχοντας τὰς ἐλπίδας ὑπὲρ τῶν ὅλων κιν-
δυνεύειν ἐπισφαλὲς ἐδόκει καὶ λίαν εἶναι παράβο-
7 λον. οὐ μὴν ἀλλὰ διαπορήσας, ὑπὸ δὲ τῶν πραγμά- 25
των συγκλειόμενος, ἐπὶ τὸ συγχρῆσθαι κατηνέχθη
τοῖς Ἰβηρσιν οὕτως ὥστε φαντασίαν μὲν παρασκευά-
ξειν τοῖς ὑπεναντίοις, τὸν δ' ἀγῶνα ποιεῖσθαι διὰ
8 τῶν ἰδίων στρατοπέδων. ταῦτα δὲ προθέμενος ἀνέ-
ζευξε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, ἔχων πεζοὺς μὲν εἰς
τετρακισμυρίους καὶ πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ
9 τρισχιλίους. ἐγγίσας δὲ τοῖς Καρχηδονίοις καὶ γε-

νόμενος σύνοπτος ἐστρατοπέδευσε περί τινας γεωλόφους κατ' ἀντικρὺ τῶν πολεμίων.

Μάγων δὲ νομίσας εὐφυῆ καιρὸν ἐπιθέσθαι καταστρατοπεδεύουσι τοῖς Ῥωμαίοις, ἀναλαβὼν τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἰδίων ἱππέων καὶ Μασσανάσσην μετὰ τῶν Νομάδων, ἤλαυνε πρὸς τὴν παρεμβολήν, πεπεισμένος ἀφυλακτοῦντα λήψεσθαι τὸν Πόπλιον. ὁ δὲ 2
πάλαι προορῶμενος τὸ μέλλον, ὑπό τινα βουνὸν ὑπεστάλκει τοὺς ἱππεῖς, ἴσους τοῖς τῶν Καρχηδονίων· ὧν 3
ἀνυπονοήτως ἐμπεσόντων πολλοὶ μὲν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀναστρέφοντες διὰ τὸ παράδοξον τῆς ἐπιφανείας ἀπὸ τῶν ἵππων ἀπέπεσον, οἱ δὲ λοιποὶ συμβάλλοντες τοῖς πολεμίοις ἐμάχοντο γενναίως. τῇ δὲ παρὰ 4
τῶν καταβαινόντων ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἱππεῦσιν εὐχειρίᾳ δυσχρηστούμενοι καὶ πολλοὺς ἀπολλύντες οἱ Καρχηδόνιοι, βραχὺ προσαντισχόντες ἐνέκλιναν. καὶ 5
τὸ μὲν πρῶτον ἐν τάξει τὴν ἀναχώρησιν ἐποιοῦντο, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐγκειμένων αὐτοῖς λύσαντες τὰς ἴλας κατέφυγον ὑπὸ τὴν αὐτῶν παρεμβολήν. οἱ μὲν 6
οὖν Ῥωμαῖοι τούτου γενομένου θαρραλεώτερον διέκειντο πρὸς τὸν κίνδυνον, οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τοὐναντίον. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῖς ἑξῆς ἐπί τινας ἡμέρας τάς τε 7
δυνάμεις ἐκτάξαντες ἐν τῷ μεταξὺ πεδίῳ, διὰ τῶν ἱππέων καὶ διὰ τῶν εὐζώνων ἀκροβολισμοὺς ποιησάμενοι καὶ καταπειράσαντες ἀλλήλων, ὥρμησαν ἐπὶ τὸ κρίνειν τὰ ὅλα.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον δυσὶ δοκεῖ κεχρῆσθαι 22
στρατηγήμασιν ὁ Πόπλιος. Θεωρῶν γὰρ τὸν Ἀσδρούβαν ὀψὲ ποιούμενον τὰς ἐξαγωγάς, καὶ μέσους Λίβυας, τὰ δὲ θηρία προτιθέμενον ἑκατέρων τῶν κεράτων, αὐτὸς εἰωθὼς τῇ μὲν ὥρᾳ προσανατείνειν, 3
τοὺς δὲ Ῥωμαίους μέσους ἀντιτάττειν τοῖς Λίβυσι.

τοὺς δ' Ἴβηρας ἐπὶ τῶν κεράτων παρεμβάλλειν, ἧ προέθετο κρίνειν ἡμέρᾳ, τἀναντία τοῖς προειρημένοις ποιήσας μεγάλα συνήργησε ταῖς σφετέραις δυνάμεσι πρὸς τὸ νικᾶν, οὐκ ὀλίγα δ' ἠλάττωσε τοὺς πολεμίους. ἅμα γὰρ τῷ φωτὶ διαπεμψάμενος τοὺς ὑπηρέτας παρήγγειλε πᾶσι τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς στρατιώταις ἀριστοποιησαμένους καὶ καθοπλισαμένους ἐξάγειν πρὸ τοῦ χάρακος. γενομένου δὲ τούτου καὶ προθύμως πειθαρχησάντων διὰ τὴν ὑπόνοιαν τοῦ μέλλοντος, τοὺς μὲν ἱππεῖς καὶ τοὺς εὐζώνους προαπέστειλε, συντάξας ἐγγίζειν τῇ παρεμβολῇ τῶν ὑπεναντίων καὶ προσακροβολίζεσθαι θρασέως, αὐτὸς δὲ τοὺς πεζοὺς ἔχων ἅρτι τῆς κατὰ τὸν ἥλιον ἀνατολῆς ἐπιφαινομένης προῆγε, καὶ παραγενόμενος εἰς μέσον τὸ πεδίον παρενέβαλε, τάττων ἐναντίως ἢ πρόσθεν· μέσους μὲν γὰρ ἐτίθει τοὺς Ἴβηρας, ἐπὶ δὲ τῶν κεράτων τὰ τῶν Ῥωμαίων. τοῖς δὲ Καρχηδονίοις, ἄφνω συνεγγιζόντων πρὸς τὸν χάρακα τῶν ἱππέων, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἄλλης δυνάμεως ἐκταττομένης ἐν ὄψει, μόλις ἐδόθη καιρὸς εἰς τὸ καθοπλίσασθαι. διόπερ ἠναγκάσθησαν οἱ περὶ τὸν Ἀσδρούβαν ἔτι νήστεις ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἀπαρασκεύως ἐκ τοῦ καιροῦ τοὺς μὲν ἱππεῖς καὶ τοὺς εὐζώνους ἐπαφιέναι τοῖς ἱππεῦσι τῶν ὑπεναντίων εἰς τὰ πεδία, τὰς δὲ πεζὰς δυνάμεις παρατάττειν, οὐ πολὺ τῆς παρωρείας ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ποιούμενοι τὴν ἔκταξιν, καθάπερ ἦν ἔθος αὐτοῖς. ἕως μὲν οὖν τινος ἔμενον οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἡσυχίαν ἔχοντες· ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν τῆς ἡμέρας προύβαινε, τῶν δ' εὐζώνων ἄκριτος ἦν καὶ πάρισος ἡ συμπλοκὴ διὰ τὸ τοὺς πιεζομένους καταφεύγοντας ὑπὸ τὰς ἰδίας φάλαγγας ἐκ μεταβολῆς κινδυνεύειν, τὸ τηνικαῦτα δὲ διαδεξάμενος ὁ

Πόπλιος διὰ τῶν διαστημάτων ἐν ταῖς σημαίαις εἴσω τοὺς ἀκροβολιζομένους, καὶ μερίσας ἐφ' ἑκάτερον κέρας ὀπίσω τῶν παρατεταγμένων, πρῶτον μὲν τοὺς γροσφομάχους, ἐπὶ δὲ τούτοις τοὺς ἱππεῖς, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπιβαλεῖν μετωπηδὸν ποιούμενος τὴν ἔφοδον· ἀποσχὼν δὲ περὶ στάδιον τῶν ὑπεναντίων, τοὺς μὲν 11
Ἴβηρας τηροῦντας τὰς τάξεις τὸν αὐτὸν τρόπον ποιεῖσθαι τὴν ἐπαγωγὴν παρήγγειλε, * τῷ μὲν δεξιῷ τὰς σημαίας καὶ τὰς ἴλας ἐπιστρέφειν ἐπὶ δόρυ, τῷ δ' εὐωνύμῳ τἀναντία. καὶ λαβὼν αὐτὸς μὲν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ, 23
Λεύκιος δὲ Μάρκιος καὶ Μάρκος Ἰούνιος ἀπὸ τῶν εὐωνύμων, τρεῖς ἴλας ἱππέων τὰς ἡγουμένας, καὶ πρὸ τούτων γροσφομάχους τοὺς εἰθισμένους καὶ τρεῖς σπείρας, τοῦτο δὲ καλεῖται τὸ σύνταγμα τῶν πεζῶν παρὰ Ῥωμαίοις κοόρτις, πλὴν οἱ μὲν ἐπ' ἀσπίδα περικλάσαν- 2
τες τούτους, οἱ δ' ἐπὶ δόρυ, προῆγον ὀρθίους ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐνεργῆ ποιούμενοι τὴν ἔφοδον, ἀεὶ τῶν ἐξῆς ἐπιβαλλόντων καὶ κατὰ περίκλασιν ἑπομένων. ἐπεὶ δὲ τούτους μὲν οὐ πολὺ συνέβαινε τῶν 3
πολεμίων ἀπέχειν, τοὺς δ' Ἴβηρας ἐν τῇ κατὰ πρόσωπον πλευρᾷ τόπον ἱκανὸν ἔτι διεστάναι τῷ βάδην ποιεῖσθαι τὴν ἐπαγωγήν, προσέβαλλον τοῖς κέρασιν ἀμφοτέροις ἅμα τοῖς τῶν ὑπεναντίων ὀρθίαις ταῖς Ῥωμαϊκαῖς δυνάμεσι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. αἱ 4
δὲ μετὰ ταῦτα κινήσεις, δι' ὧν συνέβαινε τοὺς ἑπομένους, ἐπιπαρεμβάλλοντας ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθεῖαν τοῖς ἡγουμένοις, συγκαθίστασθαι τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν μάχην, τὴν ἐναντίαν εἶχον διάθεσιν ἀλλήλαις, καὶ καθόλου τὸ δεξιὸν κέρας τῷ λαιῷ καὶ κατὰ μέρος οἱ πεζοὶ τοῖς ἱππεῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ δε- 5
ξιοῦ κέρως ἱππεῖς μετὰ τῶν εὐζώνων, ἐκ δόρατος ἐπιπαρεμβάλλοντες, ὑπερκερᾶν ἐπειρῶντο τοὺς πολε-

μίους, οἱ δὲ πεζοὶ τοὐναντίον ἐξ ἀσπίδος παρενέ-
6 βαλλον· τῶν δὲ κατὰ τὸ λαιὸν οἱ μὲν ἐν ταῖς σπείραις ἐκ δόρατος, οἱ δ' ἱππεῖς μετὰ τῶν γροσφομάχων
7 ἐξ ἡνίας. ἐγεγόνει μὲν οὖν ἐκ τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων ἀμφοτέρων τῶν κεράτων ἐκ ταύτης τῆς κι-
8 νήσεως τὸ δεξιὸν εὐώνυμον. οὗ μικρὸν λόγον θέμενος ὁ στρατηγὸς τοῦ μείζονος ἐποιήσατο πρόνοιαν,
9 τοῦ κατὰ τὴν ὑπερκέρασιν, ὀρθῶς λογιζόμενος· εἰδέναι μὲν γὰρ δεῖ τὸ γιγνόμενον, χρῆσθαι δὲ ταῖς πρὸς τὸν καιρὸν ἁρμοζούσαις κινήσεσιν.

24 Ἐκ δὲ τῆς τούτων συμπλοκῆς τὰ μὲν θηρία διὰ τῶν γροσφομάχων καὶ τῶν ἱππέων ἀκοντιζόμενα καὶ διαταραττόμενα πανταχόθεν ἔπασχε μὲν κακῶς, ἔβλαπτε δ' οὐδὲν ἧττον τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολε-
2 μίους· φερόμενα γὰρ εἰκῇ τοὺς ὑποπεσόντας ἐξ ἀμφοῖν ἀεὶ διέφθειρε. τῆς δὲ πεζῆς δυνάμεως τὰ μὲν
3 κέρατα τῶν Καρχηδονίων ἐθραύετο, τὸ δὲ μέσον τὸ κατὰ τοὺς Λίβυας, ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, εἰς τέλος ἄπρακτον ἦν· οὔτε γὰρ παραβοηθεῖν ἠδύναντο τοῖς ἐπὶ τῶν κεράτων, λιπόντες τὸν ἴδιον τόπον διὰ τὴν τῶν Ἰβήρων ἔφοδον, οὔτε μένοντες ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων ἐνεργεῖν τι τῶν δεόντων οἷοί τ' ἦσαν διὰ τὸ μὴ συνιέναι τοὺς κατὰ πρόσωπον πολεμίους αὐτοῖς
4 εἰς τὰς χεῖρας. οὐ μὴν ἀλλὰ χρόνον μέν τινα διηγωνίζοντο τὰ κέρατα γενναίως διὰ τὸ περὶ τῶν ὅλων
5 ἑκατέροις συνεστάναι τὸν κίνδυνον· ἤδη δὲ τοῦ καύματος ἐφεστῶτος κατὰ τὴν ἀκμήν, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι παρελύοντο διὰ τὸ μὴ πεποιῆσθαι τὴν ἔξοδον κατὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν, κεκωλῦσθαι δὲ τῆς ἁρ-
6 μοζούσης παρασκευῆς, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τῇ δυνάμει καὶ ταῖς εὐψυχίαις καθυπερεῖχον, καὶ μάλιστα τῷ τοῖς χρησιμωτάτοις πρὸς τοὺς ἀχρειοτάτους τῶν

πολεμίων συμβεβληκέναι διὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ πρόνοιαν. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς οἱ περὶ τὸν Ἀσδρούβαν 7
κατὰ πόδα πιεζόμενοι τὴν ἀναχώρησιν ἐποιοῦντο,
μετὰ δὲ ταῦτα κλίναντες ἀθρόοι πρὸς τὴν παρώρειαν
ἀπεχώρουν· ἐγκειμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων βιαιότερον
ἔφυγον εἰς τὸν χάρακα προτροπάδην. εἰ μὲν οὖν 8
μὴ θεὸς αὐτοῖς τις συνεπελάβετο τῆς σωτηρίας, πα-
ραχρῆμα ἂν ἐξέπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς. ἐπιγενομέ- 9
νης δὲ κατὰ τὸν ἀέρα συστροφῆς ἐξαισίου, καὶ καταρ-
ραγέντος ὄμβρου λάβρου καὶ συνεχοῦς, μόλις εἰς τὴν
αὐτῶν στρατοπεδείαν ἀνεκομίσθησαν οἱ Ῥωμαῖοι.
[Exc. ant. p. 239—241.]

Ἰλούργεια, πόλις Ἰβηρίας. Πολύβιος ἐνδεκάτῃ. 10
[Steph. Byz.]

Τὸ δὲ τετηκὸς καὶ συνερρυηκὸς ἀργύριον καὶ 11
χρυσίον ἀναζητοῦντες ὑπὸ τοῦ πυρὸς πλεῖστοι Ῥω-
μαίων διεφθάρησαν. [Suidas v. τέτηκα.]

Ὅτι πάντων εὐδαιμονιζόντων τὸν Πόπλιον μετὰ 24a
τὸ τοὺς Καρχηδονίους ἐξελάσαι τῆς Ἰβηρίας, καὶ πα-
ρακαλούντων ἀναπαύεσθαι καὶ ῥᾳθυμεῖν, ἐπεὶ πέρας
ἐπιτέθεικε τῷ πολέμῳ, μακαρίζειν αὐτοὺς ἔφη διότι
τοιαύτας ἔχουσι τὰς ἐλπίδας, αὐτὸς δὲ νῦν καὶ μά- 2
λιστα βουλεύεσθαι τίνα τρόπον ἄρξεται τοῦ πρὸς
Καρχηδονίους πολέμου· τὸν μὲν γὰρ πρὸ τοῦ χρό- 3
νον Καρχηδονίους Ῥωμαίοις πεπολεμηκέναι, νυνὶ δὲ
τὴν τύχην παραδεδωκέναι καιρὸν εἰς τὸ Ῥωμαίους
Καρχηδονίοις ἐξενεγκεῖν πόλεμον. [Exc. Vat. p. 379
M. 33 H. 1. πάντων — τὰς διαλήψεις Suidas v. ῥᾳ-
θυμεῖν.]

Ὅτι ὁ Πόπλιος διαλεχθεὶς τῷ Σύφακι, ἅτε δὴ 4
πρὸς τοῦτο τὸ μέρος εὐφυὴς ὑπάρχων, οὕτω φιλαν-
θρώπως ὡμίλησε καὶ ἐπιδεξίως ὥστε τὸν Ἀσδρούβαν

εἰπεῖν ταῖς ὕστερον ἡμέραις πρὸς τὸν Σύφακα διότι φοβερώτερος αὐτῷ Πόπλιος πέφηνε κατὰ τὴν ὁμιλίαν ἤπερ ἐν τοῖς ὅπλοις. [Exc. Vat. p. 379 M. 33 H.]

25 Ὅτι στάσεως γενομένης τινῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Ῥωμαϊκῷ, ὁ Πόπλιος, καίπερ ἤδη πεῖραν εἰληφὼς τῶν πραγμάτων ἐφ' ἱκανόν, ὅμως οὐδέποτε μᾶλλον εἰς ἀπορίαν ἦκε καὶ δυσχρηστίαν. καὶ τοῦτ' 2 ἔπασχε κατὰ λόγον· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν σωμάτων τὰς μὲν ἐκτὸς αἰτίας τοῦ βλάπτειν, λέγω δ' οἷον ψύχους, καύματος, κόπου, τραυμάτων, καὶ πρὶν γενέσθαι φυλάξασθαι δυνατὸν καὶ γενομέναις εὐμαρὲς βοηθῆσαι, τὰ δ' ἐξ αὐτῶν τῶν σωμάτων γιγνόμενα φύματα καὶ νόσους δυσχερὲς μὲν προϊδέσθαι, δυσχε- 3 ρὲς δὲ γενομένοις βοηθεῖν, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ περὶ πολιτείας καὶ περὶ στρατοπέδων διαληπτέον. 4 πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἔξωθεν ἐπιβουλὰς καὶ πολέμους πρόχειρος ὁ τρόπος τῆς παρασκευῆς καὶ βοηθείας 5 τοῖς ἐφιστάνουσι, πρὸς δὲ τὰς ἐν αὐτοῖς γενομένας ἀντιπολιτείας καὶ στάσεις καὶ ταραχὰς δύσχρηστος ἡ βοήθεια καὶ μεγάλης ἐπιδεξιότητος καὶ διαφερούσης 6 ἀγχινοίας δεομένη, πλὴν ἑνὸς παραγγέλματος, ὃ πᾶσιν ἁρμόσει καὶ στρατοπέδοις καὶ πόλεσι καὶ σώμα- 7 σιν, ὡς ἐμὴ δόξα. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μηδέποτε ἐᾶν ἐπὶ πολὺ ῥᾳθυμεῖν καὶ σχολάζειν περὶ μηδὲν τῶν προειρημένων, ἥκιστα δ' ἐν ταῖς εὐροίαις τῶν πραγμάτων καὶ 8 ἐν ταῖς δαψιλείαις τῶν ἐπιτηδείων. πλὴν ὅγε Πόπλιος, ἅτε διαφερόντως ἐπιμελὴς ὤν, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, ἔτι δ' ἀγχίνους καὶ πρακτικός, συναθροίσας τοὺς χιλιάρχους τοιάνδε τινὰ τῶν ἐνεστώ- 9 των εἰσηγεῖτο λύσιν. ἔφη γὰρ δεῖν ἀναδέξασθαι τοῖς στρατιώταις τὴν τῶν ὀψωνίων ἀπόδοσιν· χάριν δὲ τοῦ πιστεύεσθαι τὴν ἐπαγγελίαν, τὰς ἐπιτεταγμένας

εἰσφορὰς ταῖς πόλεσι πρότερον εἰς τὴν τοῦ παντὸς στρατοπέδου χορηγίαν ταύτας νῦν ἀθροίζειν ἐπιφανῶς καὶ μετὰ σπουδῆς, ὡς πρὸς τὴν διόρθωσιν τῶν ὀψωνίων γιγνομένης τῆς παρασκευῆς· τοὺς δὲ χιλιάρ- 10
χους τοὺς αὐτοὺς πάλιν πορευθέντας ἀξιοῦν καὶ παρακαλεῖν μετατίθεσθαι τὴν ἄγνοιαν καὶ κομίζεσθαι τὰς σιταρκίας, παραγιγνομένους ὡς αὐτόν, ἄν τε κατὰ μέρη τοῦτο βούλωνται ποιεῖν ἄν θ' ὁμοῦ πάντες. γενομένου δὲ τούτου τὸ λοιπὸν ἤδη παρ' αὐ- 11
τὸν τὸν καιρὸν ἔφη δεῖν βουλεύεσθαι τί δέον ἐστὶ πράττειν.

Οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα διανοηθέντες ἐγίγνοντο 26
περὶ τὴν τῶν χρημάτων ἐπιμέλειαν· τῶν δὲ χιλιάρ- 2
χων διασαφούντων τὰ δεδογμένα, γνοὺς ὁ Πόπλιος ἀνεκοινοῦτο τῷ συνεδρίῳ τί δέον ἐστὶ ποιεῖν. ἔδοξεν 3
οὖν αὐτοῖς ἡμέραν διασαφήσαντας εἰς ἣν δεήσει παρεῖναι, πρὸς μὲν τὸ πλῆθος διαλύεσθαι, τοὺς δ' αἰτίους κολάζειν πικρῶς· οὗτοι δ' ἦσαν εἰς πέντε καὶ τριάκοντα τὸν ἀριθμόν. τῆς δ' ἡμέρας ἐπελθούσης, 4
καὶ παραγενομένων τῶν ἀποστατῶν ἐπί τε τὰς διαλύσεις καὶ τὴν κομιδὴν τῶν ὀψωνίων, τοῖς μὲν χι- 5
λιάρχοις τοῖς πρεσβεύσασι συνέταξε δι' ἀπορρήτων ὁ Πόπλιος ἁπαντᾶν τοῖς ἀποστάταις καὶ διελομένους ἕκαστον πέντε τῶν ἀρχηγῶν τῆς στάσεως εὐθέως κατὰ τὴν ἀπάντησιν φιλανθρωπεῖν καὶ καλεῖν ὡς αὐτούς, μάλιστα μὲν πρὸς κατασκήνωσιν· οἳ δ' ἂν μὴ δύνωνται τοῦτο, πρός γε δεῖπνον καὶ τοιαύτην συνουσίαν. τῷ δὲ μεθ' ἑαυτοῦ στρατοπέδῳ παρήγγειλε 6
πρὸ ἡμερῶν τριῶν ἐφόδια παρεσκευάσθαι εἰς πλείω χρόνον ὡς ἐπὶ τὸν Ἀνδοβάλην αὐτόμολον Μάρκῳ πορευομένῳ. ὃ καὶ θαρραλεωτέρους αὐτοὺς ἀκούσαν- 7
τας ἐποίησε τοὺς ἀποστάτας· ἐν αὐτοῖς γὰρ ὑπέλα-

βον ἔσεσθαι τὴν πλείστην ἐξουσίαν, ἐπειδὰν συμμίξωσι τῷ στρατηγῷ τῶν ἄλλων στρατοπέδων κεχωρισμένων.

27 Συνεγγιζόντων δ' αὐτῶν τῇ πόλει, τοῖς μὲν ἄλλοις στρατιώταις εἰς τὴν ἐπαύριον ἅμα τῷ φωτὶ παρήγγελτο μετὰ τῆς παρασκευῆς ἐξάγειν, τοῖς δὲ χιλιάρχοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις, ὅταν ἐκπορευομένοις μετὰ τὸ πρω....τὰς μὲν ἀποσκευὰς ἀποτιθέναι, τοὺς δὲ στρατιώτας κατέχειν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τῆς πύλης, κἄπειτα διελεῖν σφᾶς ἐφ' ἑκάστην τῶν πυλῶν καὶ φροντίζειν ἵνα μηδεὶς ἐκπορεύηται τῶν ἀποστατῶν. οἱ δὲ πρὸς τὴν ἀπάντησιν ἀποτεταγμένοι, συμμίξαντες τοῖς παραγιγνομένοις πρὸς αὐτούς, ἀπῆγον μετὰ φιλανθρωπίας τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις κατὰ τὸ συντεταγμένον. τούτοις μὲν οὖν ὑπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐρρήθη συλλαβεῖν τοὺς πέντε καὶ τριάκοντα ἄνδρας, ἐπειδὰν δειπνήσωσι, δήσαντάς τε τηρεῖν, μηδενὸς ἔτι τῶν ἔνδον ἐκπορευομένου πλὴν τοῦ διασαφήσοντος τῷ στρατηγῷ παρ' ἑκάστου τὸ γεγονός. πραξάντων δὲ τῶν χιλιάρχων τὸ συνταχθέν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὁ στρατηγὸς ἅμα τῷ φωτὶ θεωρῶν τοὺς παραγιγνομένους ἠθροισμένους εἰς τὴν ἀγοράν, συνεκάλει τὴν ἐκκλησίαν. πάντων δὲ συντρεχόντων κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἅμα τῷ σημῆναι, καὶ μετεώρων ὄντων ταῖς διανοίαις οἷόν ποτ' ὄψονται τὸν στρατηγὸν καὶ τί ποτ' ἀκούσονται περὶ τῶν ἐνεστώτων, πρὸς μὲν τοὺς ἐπὶ τῶν πυλῶν χιλιάρχους ὁ Πόπλιος διεπέμψατο, κελεύων αὐτοὺς ἄγειν τοὺς στρατιώτας ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ περιστῆναι τὴν ἐκκλησίαν, αὐτὸς δὲ προπορευθεὶς ἐξέστησε ταῖς διανοίαις πάντας εὐθέως κατὰ τὴν πρώτην φαντασίαν· ἔτι γὰρ ὑπολαμβάνοντες αὐτὸν ἀσθενῶς ἔχειν οἱ πολλοί, κἄπειτα παρὰ τὴν

προσδοκίαν αἰφνιδίως ἐρρωμένον θεασάμενοι κατὰ τὴν ἐπίφασιν κατεπλάγησαν.

Οὐ μὴν ἀλλ' οὕτω πως ἤρξατο τῶν λόγων. ἔφη 28
γὰρ θαυμάζειν τίνι δυσαρεστήσαντες ἢ ποίαις ἐλπί-
σιν ἐπαρθέντες ἐπεβάλοντο ποιεῖσθαι τὴν ἀπόστα-
σιν. τρεῖς γὰρ αἰτίας εἶναι, δι' ἃς τολμῶσι στασιά- 2
ζειν ἄνθρωποι πρὸς πατρίδα καὶ τοὺς ἡγουμένους,
ὅταν τοῖς προεστῶσι μέμφωνταί τι καὶ δυσχεραίνωσιν,
ἢ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι δυσαρεστῶσιν, ἢ καὶ
νὴ Δία μειζόνων ὀρεχθῶσι καὶ καλλιόνων ἐλπίδων.
ἐρωτῶ δὲ τί τούτων ὑμῖν ὑπῆρξεν; ἐμοὶ δῆλον ὅτι δυσ- 3
αρεστήσασθε, διότι τὰς σιταρκίας ὑμῖν οὐκ ἀπεδί-
δουν· ἀλλὰ τοῦτο ἐμὸν μὲν οὐκ ἦν ἔγκλημα· κατὰ 4
γὰρ τὴν ἐμὴν ἀρχὴν οὐδὲν ὑμῖν ἐνέλιπε τῶν ὀψω-
νίων· εἰ δ' ἄρα, ἐκ τῆς Ῥώμης, διότι τὰ πάλαι προσ- 5
οφειλόμενα νῦν οὐ διωρθοῦτο. πότερον οὖν ἐχρῆν 6
ἀποστάτας γενομένους τῆς πατρίδος καὶ πολεμίους
τῆς θρεψάσης οὕτως ἐγκαλεῖν ἢ παριόντας λέγειν μὲν
περὶ τούτων πρὸς ἐμέ, παρακαλεῖν δὲ τοὺς φίλους
συνεπιλαβέσθαι καὶ βοηθεῖν ὑμῖν; δοκῶ γάρ, ἦν
τοῦτο βέλτιον. τοῖς μὲν γὰρ μισθοῦ παρά τισι στρα- 7
τευομένοις ἔστιν ὅτε συγγνώμην δοτέον ἀφισταμένοις
τῶν μισθοδοτῶν, τοῖς δ' ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμοῦσι καὶ
γυναικῶν ἰδίων καὶ τέκνων οὐδαμῶς συγχωρητέον·
ἔστι γὰρ παραπλήσιον ὡς ἂν εἴ τις ὑπὸ γονέως ἰδίου 8
φάσκων εἰς ἀργυρίου λόγον ἀδικεῖσθαι παρείη μετὰ
τῶν ὅπλων, ἀποκτενῶν τοῦτον παρ' οὗ τὸ ζῆν αὐτὸς
ἔλαβε. νὴ Δί' ἀλλ' ἐγὼ τὰς μὲν κακοπαθείας ὑμῖν 9
καὶ τοὺς κινδύνους πλείους ἢ τοῖς ἄλλοις ἐπέταττον,
τὰ δὲ λυσιτελῆ καὶ τὰς ὠφελείας ἑτέροις μᾶλλον ἐμέ-
ριζον· ἀλλ' οὔτε τολμᾶτε τοῦτο λέγειν οὔτε τολμή- 10
σαντες δύναισθ' ἂν ἀποδεῖξαι. τί οὖν ἔστιν, ἐφ' ᾧ 11

δυσαρεστούμενοι κατὰ τὸ παρὸν ἡμῖν τὰς ἀποστάσεις ἐποιήσασθε; τοῦτο βούλομαι πυθέσθαι· δοκῶ μὲν γὰρ οὐδὲν οὔτ' ἐρεῖν οὔτ' ἐπινοήσειν ὑμῶν οὐ-
29 δένα. καὶ μὴν οὐδὲ τοῖς ὑποκειμένοις ἀσχάλλοντες· πότε γὰρ εὗροια πραγμάτων μείζων; πότε δὲ πλείω προτερήματα γέγονε τῇ Ῥώμῃ; πότε δὲ τοῖς στρα-
2 τευομένοις μείζους ἐλπίδες ἢ νῦν; ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις τῶν ἀπηλπικότων ὅτι πλείω τὰ λυσιτελῆ τὰ παρὰ τοῖς ἐχθροῖς προυφαίνετο καὶ μείζους ἐλπίδες καὶ
3 βεβαιότεραι· παρὰ τίσι δὴ τούτοις; ἢ παρ' Ἀνδοβάλῃ καὶ Μανδονίῳ; καὶ τίς ὑμῶν οὐκ οἶδε διότι πρότερον μὲν οὗτοι παρασπονδήσαντες Καρχηδονίους πρὸς ἡμᾶς ἀπέστησαν, νῦν δὲ πάλιν ἀθετήσαντες τοὺς ὅρκους καὶ τὴν πίστιν ἐχθροὺς ἡμῖν σφᾶς
4 αὐτοὺς ἀναδεδείχασι; καλόν γε τούτοις πιστεύσαντας
5 πολεμίους γενέσθαι τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. οὐ μὴν οὐδ' ἐν αὐτοῖς εἴχετε τὰς ἐλπίδας ὡς κρατήσοντες τῆς Ἰβηρίας· οὐδὲ γὰρ μετ' Ἀνδοβάλου ταχθέντες ἱκανοὶ πρὸς ἡμᾶς ἦτε διακινδυνεύειν, μήτι γε καθ'
6 ἑαυτοὺς ταττόμενοι. τί οὖν ἦν ᾧ προσείχετε; πυθέσθαι γὰρ ἂν βουλοίμην ὑμῶν. εἰ μὴ νὴ Δία ταῖς ἐμπειρίαις τῶν νῦν προχειρισθέντων ἡγεμόνων καὶ ταῖς ἀρεταῖς πιστεύοντες ἢ καὶ ταῖς ῥάβδοις καὶ τοῖς πελέκεσι τοῖς προηγουμένοις αὐτῶν· ὑπὲρ ὧν οὐδὲ
7 λέγειν πλείω καλόν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τούτων, ὦ ἄνδρες, οὐδέν· οὐδ' ἂν ἔχοιθ' ὑμεῖς δίκαιον οὐδὲ τοὐλάχιστον εἰπεῖν οὔτε πρὸς ἡμᾶς οὔτε πρὸς τὴν
8 πατρίδα. διόπερ ἐγὼ περὶ ὑμῶν πρός τε τὴν Ῥώμην καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπολογήσομαι, τὰ παρὰ πᾶσιν ἀν-
9 θρώποις ὁμολογούμενα δίκαια προθέμενος. ταῦτα δ' ἐστὶ διότι πᾶς ὄχλος εὐπαραλόγιστος ὑπάρχει καὶ πρὸς πᾶν εὐάγωγος. ὅθεν ἀεὶ τὸ παραπλήσιον πά-

θος συμβαίνει περί τε τοὺς ὄχλους καὶ τὴν θάλατταν. καθάπερ γὰρ κἀκείνης ἡ μὲν ἰδία φύσις ἐστὶν ἀβλα- 10
βὴς τοῖς χρωμένοις καὶ στάσιμος, ὅταν δ' εἰς αὐτὴν ἐμπέσῃ τὰ πνεύματα βία, τοιαύτη φαίνεται τοῖς χρω-
μένοις οἷοί τινες ἂν ὦσιν οἱ κυκλοῦντες αὐτὴν ἄνε- μοι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ πλῆθος ἀεὶ καὶ φαίνε- 11
ται καὶ γίγνεται πρὸς τοὺς χρωμένους οἵους ἂν ἔχῃ προστάτας καὶ συμβούλους. διὸ κἀγὼ νῦν καὶ πάν- 12
τες οἱ προεστῶτες τοῦ στρατοπέδου πρὸς μὲν ὑμᾶς διαλυόμεθα καὶ πίστιν δίδομεν ἐφ' ᾧ μὴ μνησικακήσειν· πρὸς δὲ τοὺς αἰτίους ἀκαταλλάκτως διακείμε- 13
θα, κολάζειν αὐτοὺς ἀξίως καὶ τῶν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τῶν εἰς ἡμᾶς ἡμαρτημένων.

Ἀκμὴν δὲ ταῦτ' ἔλεγε καὶ κύκλῳ μὲν οἱ στρα- 30
τιῶται περιεστῶτες ἐν τοῖς ὅπλοις ἀπὸ παραγγέλματος συνεψόφησαν ταῖς μαχαίραις τοὺς θυρεούς, ἅμα δὲ τούτοις δεδεμένοι γυμνοὶ οἱ τῆς στάσεως αἴτιοι γεγονότες εἰσήγοντο. τῷ δὲ πλήθει τοιοῦτον ἐπέστη 2
δέος ὑπό τε τοῦ πέριξ φόβου καὶ τῶν κατὰ πρόσωπον δεινῶν ὥστε τῶν μὲν μαστιγουμένων, τῶν δὲ πελεκιζομένων, μήτε τὴν ὄψιν ἀλλοιῶσαι μήτε φωνὴν προέσθαι μηδένα, μένειν δὲ πάντας ἀχανεῖς, ἐκπεπληγμένους πρὸς τὸ συμβαῖνον. οἱ μὲν οὖν ἀρχη- 3
γοὶ τῶν κακῶν αἰκισθέντες εἵλκοντο διὰ μέσου, ἀπηλλαγμένοι τοῦ ζῆν· οἱ δὲ λοιποὶ παρὰ μὲν τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων κατὰ κοινὸν ἔλαβον τὰς πίστεις ἐφ' ᾧ μηδένα μηδενὶ μνησικακήσειν, 4
αὐτοὶ δὲ καθ' ἕνα προϊόντες ὤμνυον τοῖς χιλιάρχοις ἢ μὴν πειθαρχήσειν τοῖς παραγγελλομένοις ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ μηδὲν ὑπεναντίον φρονήσειν τῇ Ῥώμῃ.

Πόπλιος μὲν οὖν, μεγάλων κινδύνων ἀρχὴν φυο- 5

μένων καλῶς διορθωσάμενος πάλιν ἀποκατέστησε τὰς οἰκείας δυνάμεις εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν. [Inde a Πόπλιος δὲ Exc. ant. p. 241—242. 25, 1. Ὅτι —7. ἐπιτηδείων etiam Exc. Vat. p. 380 M. 33—34 H.]

31 Ὁ δὲ Πόπλιος συναθροίσας εὐθέως ἐν αὐτῇ τῇ Καρχηδόνι τὰς δυνάμεις εἰς ἐκκλησίαν ἔλεγε περὶ τε τῆς Ἀνδοβάλου τόλμης καὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἀθεσίας καὶ πολλὰ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος προενεγκάμενος παρώξυνε τοὺς πολλοὺς πρὸς τὴν κατὰ τῶν προειρημένων δυναστῶν ὁρμήν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐξηριθμήσατο τοὺς προγεγενημένους αὐτοῖς ἀγῶνας πρὸς Ἴβηρας ὁμοῦ καὶ πρὸς Καρχηδονίους, στρατηγούντων Καρχηδονίων, ἐν οἷς ἀεὶ νικῶντας οὐ καθήκειν ἔφη νυνὶ διαπορεῖν μήποτε πρὸς αὐτοὺς Ἴβηρας Ἀνδοβάλου στρατηγοῦντος μαχόμενοι λειφθῶσι. διόπερ οὐδὲ προσδέξεσθαι συναγωνιστὴν Ἰβήρων οὐδένα καθάπαξ ἔφη, δι' αὐτῶν δὲ Ῥωμαίων συστήσεσθαι τὸν κίνδυνον, ἵνα φανερὸν γένηται πᾶσιν ὡς οὐκ Ἴβηρσι Καρχηδονίους καταπολεμησάμενοι, καθάπερ ἔνιοί φασιν, ἐξεβάλομεν ἐξ Ἰβηρίας, ἀλλὰ καὶ Καρχηδονίους καὶ Κελτίβηρας ταῖς Ῥωμαίων ἀρεταῖς καὶ τῇ σφετέρᾳ γενναιότητι νενικήκαμεν. ταῦτα δ' εἰπὼν ὁμονοεῖν παρήνει καὶ θαρροῦντας, εἰ καὶ πρὸς ἄλλον τινά, καὶ πρὸς τοῦτον ἰέναι τὸν κίνδυνον. περὶ δὲ τοῦ νικᾶν αὐτὸς ἔφη μετὰ τῶν θεῶν ποιήσεσθαι τὴν καθήκουσαν πρόνοιαν. τῷ δὲ πλήθει τοιαύτη παρέστη προθυμία καὶ θάρσος ὥστε παραπλησίους εἶναι πάντας ἐκ τῆς ἀπόψεως τοῖς ὁρῶσι τοὺς πολεμίους καὶ μέλλουσιν ὅσον οὔπω πρὸς αὐτοὺς διακινδυνεύειν. τότε μὲν οὖν ταῦτ' εἰπὼν διαφῆκε τὴν ἐκκλησίαν.

32 Τῇ δ' ἐπαύριον ἀναζεύξας προῆγε, καὶ παραγε-

νηθεὶς ἐπὶ τὸν Ἴβηρα ποταμὸν δεκαταῖος καὶ περαιωθεὶς τῇ τετάρτῃ μετὰ ταύτην προσεστρατοπέδευσε τοῖς ὑπεναντίοις, λαβὼν αὐλῶνά τινα μεταξὺ τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν πολεμίων στρατοπεδείας. τῇ δ' ἑξῆς 2
εἰς τὸν προειρημένον αὐλῶνα προσέβαλέ τινα θρέμματα τῶν παρεπομένων τῷ στρατοπέδῳ, συντάξας ἑτοίμους ἔχειν τοὺς ἱππεῖς τῷ Γαΐῳ, τοὺς δὲ γροσφομάχους ἐπέταξε τῶν χιλιάρχων τισὶ παρασκευάζειν. ταχὺ δὲ τῶν Ἰβήρων ἐπιπεσόντων ἐπὶ τὰ θρέμματα 3
ἐφῆκε τῶν γροσφομάχων τινάς. γενομένης δὲ διὰ τούτων συμπλοκῆς καὶ προσβοηθούντων ἑκατέροις πλειόνων, συνέστη μέγας ἀκροβολισμὸς τῶν πεζῶν περὶ τὸν αὐλῶνα. τοῦ δὲ καιροῦ παραδιδόντος εὐλό- 4
γους ἀφορμὰς πρὸς ἐπίθεσιν, ἔχων ὁ Γάιος ἑτοίμους τοὺς ἱππεῖς κατὰ τὸ συνταχθὲν ἐπεβάλετο τοῖς ἀκροβολιζομένοις, ἀποτεμόμενος ἀπὸ τῆς παρωρείας, ὥστε τοὺς πλείους αὐτῶν κατὰ τὸν αὐλῶνα σκεδασθέντας ὑπὸ τῶν ἱππέων διαφθαρῆναι. γενομένου 5
δὲ τούτου, παροξυνθέντες οἱ βάρβαροι, καὶ διαγωνιάσαντες μὴ διὰ τὸ προηττῆσθαι δόξωσι καταπεπλῆχθαι τοῖς ὅλοις, ἐξῆγον ἅμα τῷ φωτὶ καὶ παρέταττον εἰς μάχην ἅπασαν τὴν δύναμιν. ὁ δὲ Πόπλιος 6
ἕτοιμος μὲν ἦν πρὸς τὴν χρείαν, θεωρῶν δὲ τοὺς Ἴβηρας ἀλογίστως συγκαταβαίνοντας εἰς τὸν αὐλῶνα καὶ τάττοντας οὐ μόνον τοὺς ἱππεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς πεζοὺς ἐν τοῖς ἐπιπέδοις, ἐπέμενε, βουλόμενος ὡς πλείστους ταύτῃ χρήσασθαι τῇ παρεμβολῇ, πιστεύων 7
μὲν καὶ τοῖς ἱππεῦσι τοῖς ἰδίοις, ἔτι δὲ μᾶλλον τοῖς πεζοῖς, διὰ τὸ κατὰ τὰς ἐξ ὁμολόγου καὶ συστάδην μάχας τόν τε καθοπλισμὸν καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς παρ' αὐτοῦ πολὺ διαφέρειν τῶν Ἰβήρων.

Ἐπεὶ δ' ἔδοξε τὸ δέον αὐτῷ γίγνεσθαι, πρὸς 33

μὲν τοὺς ἐν τῇ παρωρείᾳ τεταγμένους τῶν πολεμίων ἀντέταττε, πρὸς δὲ τοὺς εἰς τὸν αὐλῶνα καταβεβηκότας ἄθρους ἄγων ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ τέτταρας κοόρτεις προσέβαλε τοῖς πεζοῖς τῶν ὑπεναντίων.
2 κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον καὶ Γάιος Λαίλιος, ἔχων τοὺς ἱππεῖς, προῆγε διὰ τῶν λόφων τῶν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ τὸν αὐλῶνα κατατεινόντων, καὶ προσέβαλλε τοῖς τῶν Ἰβήρων ἱππεῦσι κατὰ νώτου,
3 καὶ συνεῖχε τούτους ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν μάχῃ. λοιπὸν οἱ μὲν πεζοὶ τῶν ὑπεναντίων, ἐρημωθέντες τῆς τῶν ἱππέων χρείας, οἷς πιστεύσαντες εἰς τὸν αὐλῶνα κα-
4 τέβησαν, ἐπιέζοντο καὶ κατεβαροῦντο τῇ μάχῃ, οἱ δ' ἱππεῖς τὸ παραπλήσιον ἔπασχον· ἀπειλημμένοι γὰρ ἐν στενῷ καὶ δυσχρηστούμενοι πλείους ὑπ' αὐτῶν ἢ τῶν πολεμίων διεφθείροντο, τῶν μὲν ἰδίων πεζῶν
5 ἐκ πλαγίου προσκειμένων αὐτοῖς, τῶν δὲ πολεμίων τῶν πεζῶν κατὰ πρόσωπον, τῶν δ' ἱππέων κατὰ νώτου περιεστώτων. τοιαύτης δὲ γενομένης τῆς μάχης
6 οἱ μὲν εἰς τὸν αὐλῶνα καταβάντες σχεδὸν ἅπαντες διεφθάρησαν, οἱ δ' ἐν τῇ παρωρείᾳ διέφυγον. οὗτοι δ' ἦσαν εὔζωνοι, τρίτον δὲ μέρος τῆς ἁπάσης δυνάμεως, μεθ' ὧν καὶ τὸν Ἀνδοβάλην συνέβη διασωθέντα φυγεῖν εἴς τι χωρίον ὀχυρόν.

7 Πόπλιος δέ, συντέλειαν ἐπιτεθεικὼς τοῖς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἔργοις, παρῆν εἰς τὸν Ταρράκωνα μετὰ μεγίστης χαρᾶς, κάλλιστον θρίαμβον καὶ καλλίστην
8 νίκην τῇ πατρίδι κατάγων. σπεύδων δὲ μὴ καθυστερεῖν τῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ καταστάσεως τῶν ὑπάτων, πάντα τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν διατάξας καὶ παραδοὺς τὸ στρατόπεδον τοῖς περὶ τὸν Ἰούνιον καὶ Μάρκιον, αὐτὸς ἀπέπλευσε μετὰ Γαΐου καὶ τῶν ἄλλων φίλων εἰς τὴν Ῥώμην.

Καὶ γὰρ αὐτὸς ἦν ὁ Εὐθύδημος Μάγνης, πρὸς 34
ὃν ἀπελογίζετο φάσκων ὡς οὐ δικαίως αὐτὸν Ἀντί-
οχος ἐκ τῆς βασιλείας ἐκβαλεῖν σπουδάζει· γεγονέναι 2
γὰρ οὐκ αὐτὸς ἀποστάτης τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἑτέρων
ἀποστάντων ἐπανελόμενος τοὺς ἐκείνων ἐκγόνους,
οὕτω κρατῆσαι τῆς Βακτριανῶν ἀρχῆς. καὶ πλείω 3
δὲ πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεὶς ἠξίου τὸν
Τηλέαν μεσιτεῦσαι τὴν διάλυσιν εὐνοϊκῶς, παρακα-
λέσαντα τὸν Ἀντίοχον μὴ φθονῆσαι τῆς ὀνομασίας
αὐτῷ τῆς τοῦ βασιλέως καὶ προστασίας, ὡς γε ἐὰν 4
μὴ συγχωρῇ τοῖς ἀξιουμένοις, οὐδετέρῳ τῆς ἀσφα-
λείας ὑπαρχούσης· πλήθη γὰρ οὐκ ὀλίγα παρεῖναι 5
τῶν Νομάδων, δι' ὧν κινδυνεύειν μὲν ἀμφοτέρους,
ἐκβαρβαρωθήσεσθαι δὲ τὴν χώραν ὁμολογουμένως,
ἐὰν ἐκείνους προσδέχωνται. ταῦτα δ' εἰπὼν ἐξαπέ- 6
στειλε τὸν Τηλέαν πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασιλεύς, 7
πάλαι περιβλεπόμενος λύσιν τῶν πραγμάτων, πυθό-
μενος ταῦτα παρὰ τοῦ Τηλέου, προθύμως ὑπήκουσε
πρὸς τὰς διαλύσεις διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. τοῦ 8
δὲ Τηλέου προσανακάμψαντος καὶ πολλάκις πρὸς ἀμ-
φοτέρους, τέλος Εὐθύδημος ἐξέπεμψε Δημήτριον τὸν
υἱὸν βεβαιώσοντα τὰς ὁμολογίας· ὃν ὁ βασιλεὺς ἀπο- 9
δεξάμενος, καὶ νομίσας ἄξιον εἶναι τὸν νεανίσκον βασι-
λείας καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν ἔντευ-
ξιν καὶ προστασίαν, πρῶτον μὲν ἐπηγγείλατο δώσειν
αὐτῷ μίαν τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων· δεύτερον δὲ συν-
εχώρησε τῷ πατρὶ τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα. περὶ δὲ 10
τῶν λοιπῶν ἐγγράπτους ποιησάμενος ὁμολογίας καὶ
συμμαχίαν ἔνορκον, ἀνέζευξε σιτομετρήσας δαψιλῶς
τὴν δύναμιν, προσλαβὼν καὶ τοὺς ὑπάρχοντας ἐλέ-
φαντας τοῖς περὶ τὸν Εὐθύδημον. ὑπερβαλὼν δὲ τὸν 11
Καύκασον καὶ κατάρας εἰς τὴν Ἰνδικήν, τήν τε φι-

λίαν ἀνενεώσατο τὴν πρὸς τὸν Σοφαγασῆνον τὸν βα-
12 σιλέα τῶν Ἰνδῶν, καὶ λαβὼν ἐλέφαντας, ὥστε γε-
νέσθαι τοὺς ἅπαντας εἰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ἔτι
δὲ σιτομετρήσας πάλιν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν, αὐτὸς
μὲν ἀνέζευξε μετὰ τῆς στρατιᾶς, Ἀνδροσθένη δὲ τὸν
Κυζικηνὸν ἐπὶ τῆς ἀνακομιδῆς ἀπέλιπε τῆς γάζης
13 τῆς ὁμολογηθείσης αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως. διελ-
θὼν δὲ τὴν Ἀραχωσίαν καὶ περαιωθεὶς τὸν Ἐρύ-
μανθον ποταμόν, ἦκε διὰ τῆς Ἀραγγηνῆς εἰς τὴν
Καρμανίαν, οὗ καὶ συνάπτοντος ἤδη τοῦ χειμῶνος
14 ἐποιήσατο τὴν παραχειμασίαν. τὸ μὲν οὖν πέρας τῆς
εἰς τοὺς ἄνω τόπους στρατείας Ἀντιόχου τοιαύτην
ἔλαβε τὴν συντέλειαν, δι' ἧς οὐ μόνον τοὺς ἄνω
σατράπας ὑπηκόους ἐποιήσατο τῆς ἰδίας ἀρχῆς, ἀλλὰ
καὶ τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις καὶ τοὺς ἐπὶ τάδε τοῦ
15 Ταύρου δυνάστας, καὶ συλλήβδην ἠσφαλίσατο τὴν
βασιλείαν, καταπληξάμενος τῇ τόλμῃ καὶ φιλοπονίᾳ
16 πάντας τοὺς ὑποταττομένους· διὰ γὰρ ταύτης τῆς
στρατείας ἄξιος ἐφάνη τῆς βασιλείας οὐ μόνον τοῖς
κατὰ τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην.
[Exc. ant. p. 242—244.]

FRAGMENTA LIBRI XII.

Πολύβιος Βυζακίδα χώραν εἶναί φησι περὶ τὰς 1
Σύρτεις ἐν δωδεκάτῳ· Σταδίων μὲν οὖσα τὴν περί-
μετρον δισχιλίων, τῷ δὲ σχήματι περιφερής.

Ἱππών, Λιβύης πόλις. Πολύβιος δωδεκάτῳ. 2

Σίγγα, πόλις Λιβύης, ὡς Πολύβιος δωδεκάτῳ. 3

Τάβρακα, πόλις Λιβύης. Πολύβιος δωδεκάτῳ. 4

Χαλκεῖα, πόλις Λιβύης· ὁ πολυΐστωρ ἐν Λιβυ- 5
κῶν τρίτῳ, ὡς Δημοσθένης· ᾧ μεμφόμενος Πολύ-
βιος ἐν τῷ δωδεκάτῳ ὧδε γράφει· Ἀγνοεῖ δὲ μεγά-
λως καὶ περὶ τῶν Χαλκείων· οὐδὲ γὰρ πόλις ἐστίν,
ἀλλὰ χαλκουργεῖα. [Steph. Byz.]

Τὰ παραπλήσια τοῖς περὶ τὸν Ἡρόδοτον ἱστο- 2
ρεῖ περὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ καλουμένου λωτοῦ αὐτό-
πτης γενόμενος ὁ Μεγαλοπολίτης Πολύβιος ἐν τῇ
δωδεκάτῃ τῶν Ἱστοριῶν λέγων οὕτως· Ἔστι δὲ τὸ
δένδρον ὁ λωτὸς οὐ μέγα, τραχὺ δὲ καὶ ἀκανθῶ- 2
δες, ἔχει δὲ φύλλον χλωρὸν παραπλήσιον τῇ ῥά-
μνῳ, μικρὸν βαθύτερον καὶ πλατύτερον. ὁ δὲ καρ-
πὸς τὰς μὲν ἀρχὰς ὅμοιός ἐστι καὶ τῇ χρόᾳ καὶ 3
τῷ μεγέθει ταῖς λευκαῖς μυρτίσι ταῖς τετελειωμέ-
ναις, αὐξανόμενος δὲ τῷ μὲν χρώματι γίγνεται φοι- 4

νικοῦς, τῷ δὲ μεγέθει ταῖς γογγύλαις ἐλαίαις παραπλήσιος, πυρῆνα δὲ ἔχει τελέως μικρόν. ἐπὰν δὲ πεπανθῇ, συνάγουσι, καὶ τὸν μὲν τοῖς οἰκέταις μετὰ χόνδρου κόψαντες σάττουσιν εἰς ἀγγεῖα, τὸν δὲ τοῖς ἐλευθέροις ἐξελόντες τὸν πυρῆνα συντιθέασιν ὡσαύτως, καὶ σιτεύονται τοῦτον. ἔστι δὲ τὸ βρῶμα παραπλήσιον σύκῳ καὶ φοινικοβαλάνῳ, τῇ δὲ εὐωδίᾳ βέλτιον. γίγνεται δὲ καὶ οἶνος ἐξ αὐτοῦ βρεχομένου καὶ τριβομένου δι' ὕδατος, κατὰ μὲν τὴν γεῦσιν ἡδὺς καὶ ἀπολαυστικός, οἰνομέλιτι χρηστῷ παραπλήσιος, ᾧ χρῶνται χωρὶς ὕδατος. οὐ δύναται δὲ πλέον δέκα μένειν ἡμερῶν· διὸ καὶ ποιοῦσι κατὰ βραχὺ πρὸς τὴν χρείαν. ποιοῦσι δὲ καὶ ὄξος ἐξ αὐτοῦ. [Athenaeus 15, p. 651, D—F.]

3 Τὴν μὲν τῆς χώρας ἀρετὴν πᾶς ἄν τις θαυμάσειε, τὸν δὲ Τίμαιον εἴποι τις ἂν οὐ μόνον ἀνιστόρητον γεγονέναι περὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην, ἀλλὰ καὶ παιδαριώδη καὶ τελέως ἀσυλλόγιστον καὶ ταῖς ἀρχαίαις φήμαις ἀκμὴν ἐνδεδεμένον, ἃς παρειλήφαμεν, ὡς ἀμμώδους πάσης καὶ ξηρᾶς καὶ ἀκάρπου ὑπαρχούσης τῆς Λιβύης. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ζῴων. τό τε γὰρ τῶν ἵππων καὶ τῶν βοῶν καὶ προβάτων, ἅμα δὲ τούτοις αἰγῶν, πλῆθος τοσοῦτόν ἐστι κατὰ τὴν χώραν ὅσον οὐκ οἶδ' εἰ δύναιτ' ἂν εὑρεθῆναι κατὰ τὴν λοιπὴν οἰκουμένην, διὰ τὸ πολλὰ τῶν κατὰ Λιβύην ἐθνῶν τοῖς μὲν ἡμέροις μὴ χρῆσθαι καρποῖς, ἀπὸ δὲ τῶν θρεμμάτων καὶ σὺν τοῖς θρέμμασιν ἔχειν τὸν βίον. καὶ μὴν τὸ τῶν ἐλεφάντων καὶ λεόντων καὶ παρδάλεων πλῆθος καὶ τὴν ἀλκήν, ἔτι δὲ βουβάλων κάλλος καὶ στρουθῶν μεγέθη, τίς οὐχ ἱστόρησεν; ὧν κατὰ μὲν τὴν Εὐρώπην τὸ παράπαν οὐδέν ἐστιν, ἡ δὲ Λιβύη πλήρης ἐστὶ τῶν

προειρημένων. περὶ ὧν οὐδὲν ἱστορήσας Τίμαιος 6
ὥσπερ ἐπίτηδες τἀναντία τοῖς κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχουσιν ἐξηγεῖται. καθάπερ δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ 7
Διβύην ἀπεσχεδίακεν, οὕτω καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν
νῆσον τὴν προσαγορευομένην Κύρνον. καὶ γὰρ ὑπὲρ 8
ἐκείνης μνημονεύων ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ φησὶν αἶγας ἀγρίας καὶ πρόβατα καὶ βοῦς ἀγρίους ὑπάρχειν ἐν αὐτῇ πολλούς, ἔτι δ' ἐλάφους καὶ λαγῶς καὶ λύκους καί τινα τῶν ἄλλων ζῴων, καὶ τοὺς ἀνθρώπους περὶ ταῦτα διατρίβειν κυνηγετοῦντας καὶ τὴν ὅλην τοῦ βίου διαγωγὴν ἐν τούτοις ἔχειν. κατὰ δὲ τὴν 9
προειρημένην νῆσον οὐχ οἷον αἴξ ἄγριος ἢ βοῦς, ἀλλ' οὐδὲ λαγῶς οὐδὲ λύκος οὐδ' ἔλαφος οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων ζῴων οὐδέν ἐστι, πλὴν ἀλωπέκων καὶ κυνίκλων καὶ προβάτων ἀγρίων. ὁ δὲ κύνικλος πόρρω- 10
θεν μὲν ὁρώμενος εἶναι δοκεῖ λαγῶς μικρός, ὅταν δ' εἰς τὰς χεῖρας λάβῃ τις, μεγάλην ἔχει διαφορὰν καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν βρῶσιν· γίγνεται δὲ τὸ πλεῖον μέρος κατὰ γῆς. δοκεῖ γε μὴν πάντ' 4
εἶναι τὰ ζῷα κατὰ τὴν νῆσον ἄγρια διὰ τοιαύτην αἰτίαν. οὐ δύνανται κατὰ τὰς νομὰς συνακολουθεῖν 2
οἱ ποιμένες τοῖς θρέμμασι διὰ τὸ σύνδενδρον καὶ κρημνώδη καὶ τραχεῖαν εἶναι τὴν νῆσον· ἀλλ' ὅταν βούλωνται συναθροῖσαι, κατὰ τοὺς εὐκαίρους τόπους ἐφιστάμενοι τῇ σάλπιγγι συγκαλοῦσι τὰ ζῷα, καὶ πάντα πρὸς τὴν ἰδίαν ἀδιαπτώτως συντρέχει σάλπιγγα. λοιπὸν ὅταν τινὲς προσπλεύσαντες πρὸς τὴν 3
νῆσον αἶγας ἢ βοῦς θεάσωνται νεμομένας ἐρήμους, κἄπειτα βουληθῶσι καταλαβεῖν, οὐ προσίεται τὰ ζῷα διὰ τὴν ἀσυνήθειαν, ἀλλὰ φεύγει. ὅταν δὲ καὶ συνι- 4
δὼν ὁ ποιμὴν τοὺς ἀποβαίνοντας σαλπίσῃ, προτροπάδην ἅμα φέρεται καὶ συντρέχει πρὸς τὴν σάλπιγγα.

διὸ φαντασίαν ἀγρίων ποιεῖ· ὑπὲρ ὧν Τίμαιος κα-
κῶς καὶ παρέργως ἱστορήσας ἐσχεδίασε. τὸ δὲ τῇ
σάλπιγγι πειθαρχεῖν οὐκ ἔστι θαυμάσιον· καὶ γὰρ
κατὰ τὴν Ἰταλίαν οἱ τὰς ὗς τρέφοντες οὕτω χειρί-
ξουσι τὰ κατὰ τὰς νομάς· οὐ γὰρ ἔπονται κατὰ πό-
δας οἱ συοφορβοὶ τοῖς θρέμμασιν, ὥσπερ παρὰ τοῖς
Ἕλλησιν, ἀλλὰ προηγοῦνται φωνοῦντες τῇ βυκάνῃ
κατὰ διάστημα, τὰ δὲ θρέμματα κατόπιν ἀκολουθεῖ
καὶ συντρέχει πρὸς τὴν φωνήν, καὶ τηλικαύτη γί-
γνεται συνήθεια τοῖς ζῴοις πρὸς τὴν ἰδίαν βυκάνην
ὥστε θαυμάζειν καὶ δυσπαραδέκτως ἔχειν τοὺς πρώ-
τους ἀκούσαντας. διὰ γὰρ τὴν πολυχειρίαν καὶ τὴν
λοιπὴν χορηγίαν μεγάλα συμβαίνει τὰ συβόσια κατὰ
τὴν Ἰταλίαν ὑπάρχειν, καὶ μάλιστα τὴν παραλίαν,
παρά τε τοῖς Τυρρηνικοῖς καὶ Γαλάταις, ὥστε τὴν
μίαν τοκάδα χιλίους ἐκτρέφειν ὗς, ποτὲ δὲ καὶ πλεί-
ους. διὸ καὶ κατὰ γένη ποιοῦνται καὶ καθ' ἡλικίαν
τὰς ἐκ τῶν νυκτερευμάτων ἐξαγωγάς. ὅθεν εἰς τὸν
αὐτὸν τόπον προαγομένων καὶ πλειόνων συστημά-
των οὐ δύνανται ταῦτα κατὰ γένη τηρεῖν, ἀλλά γε
συμπίπτει κατά τε τὰς ἐξελασίας καὶ νομὰς ἀλλήλοις,
ὁμοίως δὲ κατὰ τὰς προσαγωγάς. ἐξ ὧν αὐτοῖς ἐπι-
νενόηται πρὸς τὸ διακρίνειν, ὅταν συμπέσῃ, χωρὶς
κόπου καὶ πραγματείας τὸ κατὰ βυκάνην. ἐπειδὰν
γὰρ τῶν νεμόντων ὁ μὲν ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος προάγῃ
φωνῶν, ὁ δ' ἐπὶ ἕτερον ἀποκλίνας, αὐτὰ δι' αὑτῶν
χωρίζεται τὰ θρέμματα καὶ κατακολουθεῖ ταῖς ἰδίαις
βυκάναις μετὰ τοιαύτης προθυμίας ὥστε μὴ δυνα-
τὸν εἶναι βιάσασθαι μηδὲ κωλῦσαι μηδενὶ τρόπῳ τὴν
ὁρμὴν αὐτῶν. παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι κατὰ τοὺς δρυ-
μούς, ἐπειδὰν ἀλλήλοις συμπέσῃ διώκοντα τὸν καρ-
πόν, ὁ πλείονας ἔχων χεῖρας καὶ κατευκαιρήσας πε-

ριλαβὼν τοῖς ἰδίοις θρέμμασιν ἀπάγει τὰ τοῦ πλησίον. ποτὲ δὲ κλέπτης ὑποκαθίσας ἀπήλασεν, οὐδ' 14
ἐπιγιγνώσκοντος τοῦ περιάγοντος πῶς ἀπέβαλε, διὰ
τὸ μακρὰν ἀποσπᾶσθαι τὰ κτήνη τῶν περιαγόντων,
ἀμιλλώμενα περὶ τὸν καρπόν, ὅταν ἀκμὴν ἄρχηται ῥεῖν.
πλὴν ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. [Exc. ant. p. 244—245.]

Ὅτι διασύρας ὁ Πολύβιος τὸν Τίμαιον ἐν πολ- 4ª
λοῖς αὖθίς φησι· Τίς ἂν ἔτι δοίη συγγνώμην ἐπὶ
τοῖς τοιούτοις ἁμαρτήμασιν ἄλλως τε καὶ Τιμαίῳ τῷ
προσφυομένῳ τοῖς ἄλλοις πρὸς τὰς τοιαύτας παρω- 2
νυχίας; ἐν αἷς Θεοπόμπου μὲν κατηγορεῖ διότι Διο-
νυσίου ποιησαμένου τὴν ἀνακομιδὴν ἐκ Σικελίας εἰς
Κόρινθον ἐν μακρᾷ νηί, Θεόπομπός φησιν ἐν στρογ-
γύλῃ παραγενέσθαι τὸν Διονύσιον, Ἐφόρου δὲ πα- 3
λιλλογίαν καταψεύδεται, φάσκων λέγειν αὐτὸν ὅτι
Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος παρελάμβανε τὴν ἀρχὴν
ἐτῶν εἴκοσι τριῶν ὑπάρχων, δυναστεύσαι δὲ τετταρά-
κοντα καὶ δύο, μεταλλάξαι δὲ τὸν βίον προσλα-
βὼν τοῖς ἑξήκοντα τρία· τοῦτο γὰρ οὐδ' ἂν εἷς εἴπειε 4
δήπου τοῦ συγγραφέως εἶναι τὸ διάπτωμα, τοῦ δὲ
γραφέως ὁμολογουμένως· ἦ γὰρ δεῖ τὸν Ἔφορον 5
ὑπερβεβηκέναι τῇ μωρίᾳ καὶ τὸν Κόροιβον καὶ τὸν
Μαργίτην, εἰ μὴ δυνατὸς ἦν συλλογίζεσθαι διότι τὰ
τετταράκοντα καὶ δύο προστεθέντα τοῖς εἴκοσι καὶ
τρισὶν ἑξήκοντα γίγνεται καὶ πέντε, ἢ τούτου μηδα- 6
μῶς ἂν πιστευθέντος ὑπὲρ Ἐφόρου φανερὸν ὅτι τὸ
μὲν ἁμάρτημά ἐστι τοῦ γραφέως, τὸ δὲ Τιμαίου φι-
λεπίτιμον καὶ φιλέγκλημον οὐδεὶς ἂν ἀποδέξαιτο.

Καὶ μὴν ἐν τοῖς περὶ Πύρρου πάλιν φησὶ τοὺς 4ᵇ
Ῥωμαίους ἔτι νῦν ὑπόμνημα ποιουμένους τῆς κατὰ
τὸ Ἴλιον ἀπωλείας ἐν ἡμέρᾳ τινὶ κατακοντίζειν ἵππον
πολεμιστὴν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ Κάμπῳ καλουμένῳ,

διὰ τὸ τῆς Τροίας τὴν ἅλωσιν διὰ τὸν ἵππον γενέ-
2 σθαι τὸν δούριον προσαγορευόμενον, πρᾶγμα πάν-
τῶν παιδαριωδέστατον· οὕτω μὲν γὰρ δεήσει πάντας
τοὺς βαρβάρους λέγειν Τρώων ἀπογόνους ὑπάρχειν·
3 σχεδὸν γὰρ πάντες, εἰ δὲ μή γε, οἱ πλείους, ὅταν ἢ
πολεμεῖν μέλλωσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ διακινδυνεύειν πρός
τινας ὁλοσχερῶς, ἵππον προθύονται καὶ σφαγιάζον-
ται, σημειούμενοι τὸ μέλλον ἐκ τῆς τοῦ ξώου πτώ-
σεως.

4c Ὁ δὲ Τίμαιος περὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἀλογίας οὐ
μόνον ἀπειρίαν, ἔτι δὲ μᾶλλον ὀψιμαθίαν δοκεῖ μοι
πολλὴν ἐπιφαίνειν, ὅς γε, διότι θύουσιν ἵππον, εὐ-
θέως ὑπέλαβε τοῦτο ποιεῖν αὐτοὺς διὰ τὸ τὴν Τροίαν
ὑπὸ ἵππου δοκεῖν ἑαλωκέναι.

2 Πλὴν ὅτι γε κακῶς ἱστόρηκε καὶ τὰ περὶ τὴν Λιβύην
καὶ τὰ περὶ τὴν Σαρδόνα, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τὴν
3 Ἰταλίαν, ἐκ τούτων ἐστὶ συμφανές, καὶ καθόλου διότι
τὸ περὶ τὰς ἀνακρίσεις μέρος ἐπισέσυρται παρ' αὐτῷ
4 τελέως· ὅπερ ἐστὶ κυριώτατον τῆς ἱστορίας. ἐπειδὴ γὰρ
αἱ μὲν πράξεις ἅμα πολλαχῇ συντελοῦνται, παρεῖναι
δὲ τὸν αὐτὸν ἐν πλείοσι τόποις κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν
ἀδύνατον, ὁμοίως γε μὴν οὐδ' αὐτόπτην γενέσθαι πάν-
τῶν τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην τόπων καὶ τῶν ἐν τοῖς
5 τόποις ἰδιωμάτων τὸν ἕνα δυνατόν, καταλείπεται
πυνθάνεσθαι μὲν ὡς παρὰ πλείστων, πιστεύειν δὲ
τοῖς ἀξίοις πίστεως, κριτὴν δ' εἶναι τῶν προσπιπτόν-
των μὴ κακόν.

4d Ἐν ᾧ γένει μεγίστην ἐπίφασιν ἔλκων Τίμαιος
2 πλεῖστον ἀπολείπεσθαί μοι δοκεῖ τῆς ἀληθείας· το-
σοῦτο γὰρ ἀπέχει τοῦ δι' ἑτέρων ἀκριβῶς τὴν ἀλή-
θειαν ἐξετάζειν ὡς οὐδὲ τούτων ὧν αὐτόπτης γέ-
γονε καὶ ἐφ' οὓς αὐτὸς ἦκει τόπους, οὐδὲ περὶ

τούτων οὐδὲν ὑγιὲς ἡμῖν ἐξηγεῖται. τοῦτο δ' ἔσται 2
δῆλον, ἐὰν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν δείξωμεν αὐ-
τὸν ἀγνοοῦντα περὶ ὧν ἀποφαίνεται· σχεδὸν γὰρ οὐ 4
πολλῶν ἔτι προσδεήσει λόγων ὑπέρ γε τῆς ψευδολο-
γίας, ἐὰν ἐν οἷς ἔφυ καὶ ἐτράφη τόποις, καὶ τούτων
ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις, ἐν τούτοις ἀγνοῶν εὑρεθῇ
καὶ παραπαίων τῆς ἀληθείας. φησὶ τοιγαροῦν τὴν 5
Ἀρέθουσαν κρήνην τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις ἔχειν
τὰς πηγὰς ἐκ τοῦ κατὰ Πελοπόννησον διά τε τῆς Ἀρ-
καδίας καὶ διὰ τῆς Ὀλυμπίας ῥέοντος ποταμοῦ Ἀλ-
φειοῦ· ἐκεῖνον γὰρ δύντα κατὰ γῆς καὶ τετρακισχι- 6
λίους σταδίους ὑπὸ τὸ Σικελικὸν ἐνεχθέντα πέλαγος
ἀναδύνειν ἐν ταῖς Συρακούσαις, γενέσθαι δὲ τοῦτο 7
δῆλον ἐκ τοῦ κατά τινα χρόνον οὐρανίων ὄμβρων ῥα-
γέντων κατὰ τὸν τῶν Ὀλυμπίων καιρὸν καὶ τοῦ πο-
ταμοῦ τοὺς κατὰ τὸ τέμενος ἐπικλύσαντος τόπους, ὅν- 8
θου τε πλῆθος ἀναβλύζειν τὴν Ἀρέθουσαν ἐκ τῶν
κατὰ τὴν πανήγυριν θυομένων βοῶν καὶ φιάλην χρυ-
σῆν ἀναβαλεῖν, ἣν ἐπιγνόντες εἶναι τῆς ἑορτῆς ἀνεί-
λοντο. [Exc. Vat. p. 380—383 M. 35—36 H.]

Ἐμοὶ δὲ συμβαίνει καὶ παραβεβληκέναι πλεονά- 5
κις εἰς τὴν τῶν Λοκρῶν πόλιν καὶ παρεσχῆσθαι
χρείας αὐτοῖς ἀναγκαίας· καὶ γὰρ τῆς εἰς Ἰβηρίαν 2
στρατείας αὐτοὺς παραλυθῆναι συνέβη δι' ἐμὲ καὶ
τῆς εἰς Λαλματεῖς, ἣν ὤφειλον κατὰ θάλατταν ἐκ-
πέμπειν Ῥωμαίοις κατὰ τὰς συνθήκας. ἐξ ὧν καὶ 3
κακοπαθείας καὶ κινδύνου καὶ δαπάνης ἱκανῆς τινος
ἀπολυθέντες πᾶσιν ἡμᾶς ἠμείψαντο τοῖς τιμίοις καὶ
φιλανθρώποις· διόπερ ὀφείλω καὶ μᾶλλον εὐλογεῖν
Λοκροὺς ἢ τοὐναντίον. ἀλλ' ὅμως οὐκ ὤκνησα καὶ 4
λέγειν καὶ γράφειν ὅτι τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους πα-
ραδεδομένην ἱστορίαν περὶ τῆς ἀποικίας ἀληθινωτέραν

εἶναι συμβαίνει τῆς ὑπὸ Τιμαίου λεγομένης. σύνοιδα γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὁμολογοῦσιν ὅτι παραδόσιμος αὐτοῖς ἐστιν αὕτη περὶ τῆς ἀποικίας ἡ φήμη παρὰ πατέρων, ἣν Ἀριστοτέλης εἴρηκεν, οὐ Τίμαιος. καὶ τούτων γε τοιαύτας ἔφερον ἀποδείξεις. πρῶτον μὲν ὅτι πάντα τὰ διὰ προγόνων ἔνδοξα παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γυναικῶν, οὐκ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐστιν, οἷον εὐθέως εὐγενεῖς παρὰ σφίσι νομίζεσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν ἑκατὸν οἰκιῶν λεγομένους· ταύτας δ' εἶναι τὰς ἑκατὸν οἰκίας τὰς προκριθείσας ὑπὸ τῶν Λοκρῶν πρὶν ἢ τὴν ἀποικίαν ἐξελθεῖν, ἐξ ὧν ἔμελλον οἱ Λοκροὶ κατὰ τὸν χρησμὸν κληροῦν τὰς ἀποσταλησομένας παρθένους εἰς Ἴλιον. τούτων δή τινας τῶν γυναικῶν συνεξᾶραι μετὰ τῆς ἀποικίας, ὧν τοὺς ἀπογόνους ἔτι νῦν εὐγενεῖς νομίζεσθαι καὶ καλεῖσθαι τοὺς ἀπὸ τῶν ἑκατὸν οἰκιῶν. πάλιν ὑπὲρ τῆς φιαληφόρου παρ' αὐτοῖς λεγομένης τοιαύτη τις ἱστορία παρεδέδοτο, διότι καθ' ὃν καιρὸν τοὺς Σικελοὺς ἐκβάλοιεν τοὺς κατασχόντας τὸν τόπον τοῦτον τῆς Ἰταλίας, ὧν καὶ ταῖς θυσίαις προηγεῖτο τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ τῶν εὐγενεστάτων ὑπάρχων παῖς, αὐτοὶ καὶ πλείω τῶν Σικελικῶν ἐθῶν παραλαβόντες διὰ τὸ μηδὲν αὐτοῖς πάτριον ὑπάρχειν καὶ τοῦτο διαφυλάτοιεν ἀπ' ἐκείνων, αὐτὸ δὲ τοῦτο διορθώσαιντο, τὸ μὴ παῖδα ποιεῖν ἐξ αὐτῶν τὸν φιαληφόρον, ἀλλὰ παρθένον, διὰ τὴν ἀπὸ τῶν γυναικῶν εὐγένειαν.

6 Συνθῆκαι δὲ πρὸς μὲν τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα Λοκροὺς οὔτ' ἦσαν οὔτ' ἐλέγοντο παρ' αὐτοῖς γεγονέναι, πρὸς μέντοι Σικελοὺς πάντες εἶχον ἐν παραδόσει. περὶ ὧν ἔλεγον διότι καθ' ὃν καιρὸν ἐκ τῆς πρώτης παρουσίας καταλάβοιεν Σικελοὺς κατέχοντας ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ νῦν κατοικοῦσι, καταπλα-

γέντων αὐτοὺς ἐκείνων καὶ προσδεξαμένων διὰ τὸν φόβον, ὁμολογίας ποιήσαιντο τοιαύτας, ἢ μὴν εὐνοήσειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ τὴν χώραν ἕξειν, ἕως ἂν ἐπιβαίνωσι τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τοῖς ὤμοις φορῶσι. τοιούτων δὲ τῶν ὅρκων γενομένων, φασὶ τοὺς Λοκροὺς εἰς μὲν τὰ πέλματα τῶν ὑποδημάτων ἐμβαλόντας γῆν, ἐπὶ δὲ τοὺς ὤμους σκορόδων κεφαλὰς ἀφανεῖς ἐπιθεμένους οὕτω ποιήσασθαι τοὺς ὅρκους, κἄπειτα τὴν μὲν γῆν ἐκβαλόντας ἐκ τῶν ὑποδημάτων, τὰς δὲ κεφαλὰς τῶν σκορόδων ἀπορρίψαντας μετ' οὐ πολὺ καιροῦ παραπεσόντος ἐκβαλεῖν τοὺς Σικελοὺς ἐκ τῆς χώρας. ταῦτα μὲν οὖν λέγεται παρὰ Λοκροῖς. [Exc. ant. p. 245.] 3 4 5 6

Τίμαιος δ' ὁ Ταυρομενίτης ἐν τῇ ἑνάτῃ τῶν Ἱστοριῶν, ἐλέγχει δ' αὐτὸν εἰς τοῦτο Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης διὰ τῆς δωδεκάτης τῶν Ἱστοριῶν, οὐκ ἦν, φησί, πάτριον τοῖς Ἕλλησιν ὑπὸ ἀργυρωνήτων τὸ παλαιὸν διακονεῖσθαι, γράφων οὕτως· Καθόλου δὲ ἠτιῶντο τὸν Ἀριστοτέλη διημαρτηκέναι τῶν Λοκρικῶν ἐθῶν· οὐδὲ γὰρ κεκτῆσθαι νόμον εἶναι τοῖς Λοκροῖς. [Athenaeus 6, p. 264 C—272 A.] 7 8

Ἐκ τούτων ἄν τις συλλογιζόμενος Ἀριστοτέλει πρόσσχοι μᾶλλον ἢ Τιμαίῳ· καὶ μὴν τὸ συνεχὲς τούτῳ τελέως ἄτοπον· τὸ γὰρ ὑπολαμβάνειν, καθάπερ ἐκεῖνος ὑποδείκνυσιν, ὡς οὐκ εἰκὸς ἦν τοὺς οἰκέτας τῶν Λακεδαιμονίοις συμμαχησάντων τὴν τῶν κυρίων εὔνοιαν ἀναφέρειν πρὸς τοὺς ἐκείνων φίλους εὐήθες· οὐ γὰρ μόνον τὰς εὐνοίας, ἀλλὰ καὶ τὰς ξενίας καὶ τὰς συγγενείας τῶν δεσποτῶν οἱ δουλεύσαντες, ὅταν εὐτυχήσωσι παραδόξως καὶ χρόνος ἐπιγένηται, πειρῶνται προσποιεῖσθαι καὶ συναναιρεῖσθαι τῶν κατὰ φύσιν ἀναγκαίων μᾶλλον, αὐτῷ τούτῳ σπουδάζον- 6a 2 3 4

τες τὴν προγεγενημένην περὶ αὐτοὺς ἐλάττωσιν καὶ
τὴν ἀδοξίαν ἐξαλείφειν, τῷ βούλεσθαι τῶν δεσπο-
τῶν ἀπόγονοι μᾶλλον ἐπιφαίνειν ἢπερ ἀπελεύθε-
6b ροι. τοῦτο δὲ μάλιστα περὶ τοὺς Λοκροὺς εἰκός ἐστι
γεγονέναι· πολὺ γὰρ ἐκτοπίσαντες ἐκ τῶν συνειδό-
των καὶ προσλαβόντες συνεργὸν τὸν χρόνον, οὐχ οὕ-
τως ἄφρονες ἦσαν ὥστε ταῦτ' ἐπιτηδεύειν, δι' ὧν
ἔμελλον ἀνανέωσιν ποιεῖσθαι τῶν ἰδίων ἐλαττωμά-
των, ἀλλὰ μὴ τοὐναντίον δι' ὧν ἐπικαλύψειν ταῦτα.
2 διὸ καὶ τὴν ὀνομασίαν τῇ πόλει τὴν ἀπὸ τῶν γυναι-
κῶν εἰκότως ἐπέθεσαν καὶ τὴν οἰκειότητα τὴν κατὰ
τὰς γυναῖκας προσεποιήθησαν, ἔτι δὲ τὰς φιλίας καὶ
τὰς συμμαχίας τὰς προγονικὰς τὰς ἀπὸ τῶν γυναικῶν
3 ἀνενεοῦντο. ἢ καὶ τὸ τοὺς Ἀθηναίους πορθῆσαι τὴν
χώραν αὐτῶν οὐδέν ἐστι σημεῖον ψευδῆ λέγειν τὸν
4 Ἀριστοτέλην· εὐλόγου γὰρ ὄντος ἐκ τῶν προειρημέ-
νων, εἰ καὶ δεκάκις ἦσαν οἰκέται, τοῦ προσπεποιῆ-
σθαι τὴν τῶν Λακεδαιμονίων φιλίαν τοὺς ἐξάραντας
ἐκ τῶν Λοκρῶν καὶ κατασχόντας εἰς τὴν Ἰταλίαν, εὔ-
λογος γίγνεται καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων ἀλλοτριότης πρὸς
πάντας τοὺς προειρημένους, οὐκ ἐξεταζόντων τὸ γένος
5 ὡς τὴν προαίρεσιν. νὴ Δί' ἀλλὰ πῶς αὐτοὶ μὲν ἐξα-
πέστελλον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἀκμάζοντας εἰς τὴν
πατρίδα τεκνοποιίας χάριν, τοὺς δὲ Λοκροὺς τὸ πα-
6 ραπλήσιον οὐκ εἴων ποιεῖν; ἕκαστα δὲ τούτων οὐ
μόνον κατὰ τὸ πιθανόν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀλήθειαν
7 μεγάλην ἔχει διαφοράν· οὔτε γὰρ κωλύσειν τοὺς Λο-
κροὺς ἔμελλον, αὐτοὶ τὸ ὅμοιον ποιοῦντες, ἄτοπον
γάρ, οὐδὲ μὴν κελευόντων αὐτῶν οἱ Λοκροὶ πάντως
8 ποιήσειν ἐκείνοις τὸ παραπλήσιον. παρὰ μὲν γὰρ
τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ πάτριον ἦν καὶ σύνηθες τρεῖς
ἄνδρας ἔχειν τὴν γυναῖκα καὶ τέτταρας, ποτὲ δὲ καὶ

πλείους ἀδελφοὺς ὄντας, καὶ τὰ τέκνα τούτων εἶναι κοινά, καὶ γεννήσαντα παῖδας ἱκανοὺς ἐκδόσθαι γυναῖκά τινι τῶν φίλων καλὸν καὶ σύνηθες. διόπερ οἱ 9
Λοκροὶ μήτε ταῖς ἀραῖς ὄντες ἔνοχοι μήτε τοῖς ὅρκοις, οἷς ὤμοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὴ πρότερον εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανήξειν πρὶν ἢ τὴν Μεσσήνην κατὰ κράτος ἑλεῖν, τῆς μὲν κατὰ τὸ κοινὸν ἐξαποστολῆς εἰκότως οὐ μετέσχον, κατὰ δὲ μέρος τὰς ἐπανόδους ποιούμε- 10
νοι καὶ σπανίως ἔδοσαν ἀναστροφὴν ταῖς γυναιξὶ πρὸς οἰκέτας γενέσθαι συνήθειαν ἢ πρὸς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἄνδρας, ταῖς δὲ παρθένοις καὶ μᾶλλον· ὃ καὶ τῆς ἐξαναστάσεως αἴτιον γέγονεν. [Exc. Vat. p. 383—385 M. 36—37 H.]

Ὅτι πολλὰ ἱστορεῖ ψευδῆ ὁ Τίμαιος, καὶ δοκεῖ τὸ 7
παράπαν οὐκ ἄπειρος ὢν οὐδενὸς τῶν τοιούτων, ὑπὸ (8)
δὲ τῆς φιλονικίας ἐπισκοτούμενος, ὅταν ἅπαξ ἢ ψέγειν ἢ τοὐναντίον ἐγκωμιάζειν τινὰ πρόθηται, πάντων ἐπιλανθάνεται καὶ πολύ τι τοῦ καθήκοντος παρεκβαίνει. πλὴν ταῦτα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ Ἀριστοτέλους 2
εἰρήσθω πῶς καὶ τίσι προσέχων τοιαύτην ἐποιήσατο τὴν περὶ τῶν Λοκρῶν ἐξήγησιν· τὰ δὲ λέγεσθαι μέλ- 3
λοντα περὶ Τιμαίου καὶ τῆς ὅλης συντάξεως αὐτοῦ καὶ καθόλου περὶ τοῦ καθήκοντος τοῖς πραγματευομένοις ἱστορίαν τοιάνδε τινὰ λήψεται τὴν ἀπάντησιν. ὅτι μὲν οὖν ἀμφότεροι κατὰ τὸν εἰκότα λόγον πεποί- 4
ηνται τὴν ἐπιχείρησιν, καὶ διότι πλείους εἰσὶ πιθανότητες ἐν τῇ κατ' Ἀριστοτέλην ἱστορίᾳ, δοκῶ, πᾶς ἄν τις ἐκ τῶν εἰρημένων ὁμολογήσειεν· ἀληθὲς μέντοι γε καὶ καθάπαξ διαστεῖλαι περί τινος οὐδὲν ἔστιν ἐν τούτοις. οὐ μὴν ἀλλ' ἔστω τὸν Τίμαιον εἰκότα λέ- 5
γειν μᾶλλον. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν δεήσει πᾶν ῥῆμα καὶ πᾶσαν φωνὴν ἀκούειν καὶ μόνον οὐ θανά-

του κρίσιν ὑπέχειν τοὺς ἐν ταῖς ἱστορίαις ἧττον εἰ-
6 κότα λέγοντας; οὐ δήπου. τοῖς μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν
ψευδογραφοῦσιν ἔφαμεν δεῖν διόρθωσιν εὐμενικὴν
καὶ συγγνώμην ἐξακολουθεῖν, τοῖς δὲ κατὰ προαίρε-
σιν ἀπαραίτητον κατηγορίαν.

8 Ἢ δεικτέον οὖν τὸν Ἀριστοτέλην κατὰ τὸν ἄρτι
(9) λόγον τὰ περὶ Λοκρῶν εἰρηκότα χάριτος ἢ κέρδους
ἢ διαφορᾶς ἕνεκεν ἢ μηδὲ τολμῶντας τοῦτο λέγειν
ὁμολογητέον ἀγνοεῖν καὶ παραπαίειν τοὺς τοιαύτῃ
χρωμένους ἀπεχθείᾳ καὶ πικρίᾳ κατὰ τῶν πέλας οἵᾳ
2 κέχρηται Τίμαιος κατὰ Ἀριστοτέλους. φησὶ γὰρ αὐ-
τὸν εἶναι θρασύν, εὐχερῆ, προπετῆ, πρὸς δὲ τού-
τοις κατατετολμηκέναι τῆς τῶν Λοκρῶν πόλεως εἰ-
πόντα τὴν ἀποικίαν αὐτῶν εἶναι δραπετῶν, μοι-
3 χῶν, ἀνδραποδιστῶν. καὶ ταῦτα λέγειν αὐτόν φησιν
οὕτως ἀξιοπίστως ὥστε δοκεῖν ἕνα τῶν ἐστρατηγη-
κότων ὑπάρχειν καὶ τοὺς Πέρσας ἐν ταῖς Κιλικίαις
πύλαις ἄρτι παρατάξει νενικηκότα διὰ τῆς αὐτοῦ δυ-
4 νάμεως, ἀλλ' οὐ σοφιστὴν ὀψιμαθῆ καὶ μισητὸν
ὑπάρχοντα καὶ τὸ πολυτίμητον ἰατρεῖον ἀρτίως ἀπο-
κεκλεικότα, πρὸς δὲ τούτοις εἰς πᾶσαν αὐλὴν καὶ
σκηνὴν ἐμπεπηδηκότα, πρὸς δὲ γαστρίμαργον, ὀψαρ-
5 τυτήν, ἐπὶ στόμα φερόμενον ἐν πᾶσι. δοκεῖ δή μοι
τὰ τοιαῦτα μόλις ἂν ἄνθρωπος ἀγύρτης καὶ προπε-
τὴς ἐπὶ δικαστηρίου ῥιψολογῶν ἀνεκτὸς φανῆναι·
6 μέτριος μὲν γὰρ οὐ δοκεῖ, συγγραφεὺς δὲ κοινῶν
πράξεων καὶ προστάτης ἱστορίας ἀληθινὸς οὐδ' ἂν
αὐτὸς ἐν αὑτῷ διανοηθῆναι, μή τι δὴ καὶ γράφειν
τολμῆσαι τοιοῦτον.

9 Σκεψώμεθα δὴ καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ Τιμαίου προ-
(10) αίρεσιν, καὶ τὰς ἀποφάσεις συγκρίνωμεν ἐκ παρα-
θέσεως, ἃς πεποίηται περὶ τῆς αὐτῆς ἀποικίας, ἵνα

γνῶμεν πότερος ἄξιος ἔσται τῆς τοιαύτης κατηγορίας. φησὶ τοιγαροῦν κατὰ τὴν αὐτὴν βίβλον, οὐκέτι κατὰ 2
τὸν εἰκότα λόγον χρώμενος τοῖς ἐλέγχοις, ἀλλ' ἀληθινῶς αὐτὸς ἐπιβαλὼν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα
Λοκρούς, ἐξετάζειν τὰ περὶ τῆς ἀποικίας. τοὺς δὲ 3
πρῶτον μὲν ἐπιδεικνύειν αὐτῷ συνθήκας ἐγγράπτους, ἔτι καὶ νῦν διαμενούσας πρὸς τοὺς ἐξαπεσταλμένους,
εἰς ὑπογεγράφθαι τὴν ἀρχὴν τοιαύτην "ὡς γονεῦσι πρὸς τέκνα." πρὸς δὲ τούτοις εἶναι δόγματα, καθ' ἃ 4
πολιτείαν ὑπάρχειν ἑκατέροις παρ' ἑκατέροις. καθόλου δὲ ἀκούοντας τὴν Ἀριστοτέλους ἐξήγησιν περὶ
τῆς ἀποικίας θαυμάζειν τὴν ἰταμότητα τοῦ συγγραφέως. μεταβὰς δὲ πάλιν ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς 5
εὑρίσκειν ἀκολούθους καὶ τοὺς νόμους φησὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐθισμοὺς οὐ τῇ τῶν οἰκετῶν ῥᾳδιουρ-
γίᾳ, τῇ δὲ τῶν ἐλευθέρων ἀποικίᾳ· πάντως γὰρ καὶ 6
τοῖς ἀνδραποδισταῖς ἐπιτίμια τετάχθαι παρ' αὐτοῖς, ὁμοίως τοῖς μοιχοῖς, τοῖς δραπέταις· ὧν οὐδὲν ἂν
ὑπάρχειν, εἰ συνῄδεσαν αὐτοῖς ἐκ τοιούτων πε-
φυκόσι.

Πρῶτον δὴ διαπορήσαι τις ἂν πρὸς τίνας τῶν 10
Λοκρῶν παραγενόμενος ἐπυνθάνετο περὶ τούτων.(11)
εἰ μὲν γὰρ συνέβαινε, καθάπερ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λο- 2
κροὺς, οὕτω καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα μίαν πόλιν
ἔχειν, τάχ' ἂν οὐκ ἔδει διαπορεῖν, ἀλλ' ἦν ἂν εὐθεώ-
ρητον· ἐπεὶ δὲ δύο ἔθνη Λοκρῶν ἐστι, πρὸς ποτέ- 3
ρους ἦλθε καὶ πρὸς ποίας πόλεις τῶν ἑτέρων, καὶ
παρὰ τίσιν εὗρε τὰς συνθήκας ἀναγεγραμμένας; οὐ-
δὲν γὰρ ἡμῖν διασαφεῖται τούτων. καίτοι διότι τοῦτ' 4
ἴδιόν ἐστι Τιμαίου καὶ ταύτῃ παρημίλληται τοὺς ἄλ-
λους συγγραφεῖς καὶ καθόλου τῇδέ πῃ * τῆς ἀποδο-
χῆς, λέγω δὲ κατὰ τὴν ἐν τοῖς χρόνοις καὶ ταῖς ἀνα-

γραφαῖς ἐπίφασιν τῆς ἀκριβείας καὶ τὴν περὶ τοῦτο
5 τὸ μέρος ἐπιμέλειαν, δοκῶ, πάντες γιγνώσκομεν. διὸ
καὶ θαυμάζειν ἐστὶν ἄξιον πῶς οὔτε τὸ τῆς πόλεως ὄνο-
μα, παρ' οἷς εὗρεν, οὔτε τὸν τόπον, ἐν ᾧ συμβαίνει
τὴν συνθήκην ἀναγεγράφθαι, διεσάφησεν ἡμῖν, οὔτε
τοὺς ἄρχοντας τοὺς δείξαντας αὐτῷ τὴν ἀναγραφὴν
καὶ πρὸς οὓς ἐποιεῖτο τὸν λόγον, ἵνα μηδενὶ διαπο-
ρεῖν ἐξῇ, ἀλλ' ὡρισμένου τοῦ τόπου καὶ τῆς πόλεως
6 ἐνῇ τοῖς ἀμφισβητοῦσιν εὑρεῖν τὴν ἀκρίβειαν. ὁ δὲ
πάντα ταῦτα παραλελοιπὼς δῆλός ἐστι συνειδὼς αὐ-
τῷ κατὰ πρόθεσιν ἐψευσμένῳ. διότι γὰρ τῶν τοιού-
των ἐπιλαβόμενος οὐδὲν ἂν παρέλειπε Τίμαιος, ἀλλ'
ἀπρὶξ τὸ δὴ λεγόμενον ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν ἐπέφυ,
7 προφανὲς ἐκ τούτων. ὁ γὰρ πρὸς τὴν Ἐχεκράτους
πίστιν ἀπερεισάμενος ἐπ' ὀνόματος, πρὸς ὃν φησι
περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρῶν ποιήσασθαι τοὺς λόγους
8 καὶ παρ' οὗ πυθέσθαι περὶ τούτων, καὶ προσεξειρ-
γασμένος, ἵνα μὴ φανῇ τοῦ τυχόντος ἀκηκοὼς ὅτι
συνέβαινε τὸν τούτου πατέρα πρεσβείας κατηξιῶσθαι
9 πρότερον ὑπὸ Διονυσίου, ἥπου γ' ἂν οὗτος δημοσίας
ἀναγραφῆς ἐπιλαβόμενος ἢ παραδοσίμου στήλης παρε-
11 σιώπησεν. ὁ γὰρ τὰς συγκρίσεις ποιούμενος ἀνέκαθεν
(12) τῶν ἐφόρων πρὸς τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι
καὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς Ἀθήνησι καὶ τὰς ἱερείας τὰς
ἐν Ἄργει παραβάλλων πρὸς τοὺς ὀλυμπιονίκας, καὶ
τὰς ἁμαρτίας τῶν πόλεων περὶ τὰς ἀναγραφὰς τὰς
τούτων ἐξελέγχων, παρὰ τρίμηνον ἐχούσας τὸ διαφέ-
2 ρον, οὗτός ἐστι. καὶ μὴν ὁ τὰς ὀπισθοδόμους στήλας
καὶ τὰς ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν νεῶν προξενίας ἐξευρη-
3 κὼς Τίμαιός ἐστιν. ὃν οὐθ' ὑπάρχον τι τῶν τοιού-
των ἀγνοεῖν οὐθ' εὑρόντα παραλιπεῖν πιστευτέον
4 οὔτε ψευσαμένῳ συγγνώμην δοτέον οὐδαμῶς· πε-

κρὸς γὰρ γεγονὼς καὶ ἀπαραίτητος ἐπιτιμητὴς τῶν πέλας εἰκότως ἂν καὶ ὑπὸ τῶν πλησίον αὐτὸς ἀπαραιτήτου τυγχάνοι κατηγορίας. οὐ μὴν ἀλλὰ προφανῶς 5
ἐν τούτοις ἐψευσμένος, μεταβὰς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροὺς πρῶτον μέν φησι τήν τε πολιτείαν καὶ τὰ λοιπὰ φιλάνθρωπα τοῖς Λοκροῖς ἀμφοτέροις . . . . . Ἀριστοτέλη καὶ Θεόφραστον κατεψεῦσθαι τῆς πόλεως. ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὅτι καὶ ταύτῃ τῆς πραγ- 6
ματείας ἀναγκασθήσομαι παρεκβαίνειν, διοριζόμενος καὶ διαβεβαιούμενος περὶ τούτων· οὐ μὴν ἀλλὰ 7
διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν εἰς ἕνα τόπον ὑπερεθέμην τὸν περὶ Τιμαίου λόγον, ἵνα μὴ πολλάκις ἀναγκάζωμαι τοῦ καθήκοντος ὀλιγωρεῖν. [Exc. Peir. p. 45.]

Ὅτι Τίμαιός φησι μέγιστον ἁμάρτημα περὶ τὴν 11ª
ἱστορίαν εἶναι τὸ ψεῦδος· διὸ καὶ παραινεῖ τούτοις, οὓς ἂν ἐξελέγξῃ διεψευσμένους ἐν τοῖς συγγράμμασιν, ἕτερόν τι ζητεῖν ὄνομα τοῖς βιβλίοις, πάντα δὲ μᾶλλον ἢ καλεῖν ἱστορίαν. [Exc. Vat. p. 385 M. 37—38 H.]

Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν κανόνων, κἂν ἐλάττων ᾖ 12
τῷ μήκει κἂν τῷ πλάτει ταπεινότερος, μετέχῃ δὲ (7)
τῆς τοῦ κανόνος ἰδιότητος, κανόνα φησὶ δεῖν προσαγορεύειν, ὅταν δὲ τῆς εὐθείας καὶ τῆς πρὸς ταύτην οἰκειότητος ἐγγίζῃ, πάντα μᾶλλον δεῖν ἢ κανόνα καλεῖν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν συγγραμ- 2
μάτων ὅσα μὲν ἂν ἢ κατὰ τὴν λέξιν ἢ κατὰ τὸν χειρισμὸν ἢ κατ' ἄλλο τι διαμαρτάνηται τῶν ἰδίων μερῶν, ἀντέχηται δὲ τῆς ἀληθείας, προσίεσθαί φησι τὸ τῆς ἱστορίας ὄνομα τὰς βίβλους, ὅταν δὲ ταύτης παραπαίσῃ, μηκέτι καλεῖσθαι δεῖν ἱστορίαν. ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν τοιούτων συγγραμμάτων τὴν ἀλήθειαν ὁμολογῶ, καὶ κατὰ τὴν πραγματείαν αὐτός που κέχρημαι λέγων οὕτως ὅτι καθάπερ ἐμ-

ψύχου σώματος τῶν ὄψεων ἐξαιρεθεισῶν ἀχρειοῦται τὸ ὅλον, οὕτως ἐξ ἱστορίας ἐὰν ἄρῃς τὴν ἀλήθειαν, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀνωφελὲς γίγνεται διήγημα.

4 δύο μέντοι τρόπους ἔφαμεν εἶναι ψεύδους, ἕνα μὲν τὸν κατ' ἄγνοιαν, ἕτερον δὲ τὸν κατὰ προαίρεσιν, 5
5 καὶ τούτων δεῖν τοῖς μὲν κατ' ἄγνοιαν παραπαίουσι τῆς ἀληθείας διδόναι συγγνώμην, τοῖς δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀκαταλλάκτως ἔχειν. [Exc. ant. p. 245. 1—3. etiam Exc. Vat. p. 385 M. 38 H.]

12ª Τούτων δ' ἡμῖν ὁμολογουμένων, αὐτοῦ τούτου 10
τοῦ ψεύδους μεγάλην ὑπολαμβάνω διαφορὰν εἶναι τοῦ κατ' ἄγνοιαν γιγνομένου καὶ τοῦ κατὰ προαίρεσιν, καὶ τὸ μὲν ἐπιδέχεσθαι συγγνώμην καὶ διόρθωσιν εὐμενικήν, τὸ δὲ ἀπαραιτήτου δικαίως ἂν τυγ-
2 χάνειν κατηγορίας· ᾧ γένει μάλιστα ἂν εὕροι τις 15
ἔνοχον αὐτὸν ὄντα τὸν Τίμαιον· διότι δ' ἐστὶ τοιοῦτος σκοπεῖν ἤδη πάρεστιν.

12ᵇ Ἐπὶ τῶν ἀθετούντων τὰς ὁμολογίας προφερόμεθα ταύτην τὴν παροιμίαν, Λοκροὶ τὰς συνθήκας· τοῦτο δέ τις ἐξιστόρηκεν ὅτι καὶ παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμολογούμε-
2 νόν ἐστι, διότι κατὰ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἔφοδον συνθεμένων τῶν Λοκρῶν τοῖς Πελοποννησίοις πολεμίους πυρσοὺς αἴρειν, ἐὰν συμβῇ τοὺς Ἡρακλείδας μὴ κατὰ τὸν Ἰσθμόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥίον ποιεῖσθαι τὴν διάβασιν, χάριν τοῦ προαισθομένους φυλάξασθαι
3 τὴν ἔφοδον αὐτῶν, οὐ ποιησάντων δὲ τῶν Λοκρῶν, πᾶν δὲ τοὐναντίον φιλίους ἀράντων πυρσούς, ὅτε παρῆσαν, τοὺς μὲν Ἡρακλείδας συνέβη μετ' ἀσφαλείας χρῆσθαι τῇ διαβάσει, τοὺς δὲ Πελοποννησίους καταλιγωρήσαντας λαθεῖν παραδεξαμένους εἰς τὴν οἰκείαν τοὺς ὑπεναντίους παρασπονδηθέντας ὑπὸ τῶν Λοκρῶν.

...κατηγορεῖν καὶ θείας εὑρεῖν τῶν ὀνειρωττόντων 12c
καὶ δαιμονώντων ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν· ὅσοι γε μὴν
αὐτοὶ πολλὴν τῆς τοιαύτης ἐμπεφόρηνται φλυαρίας,
τοὺς τοιούτους ἀγαπᾶν ἂν δέοι μὴ τυγχάνοντας κα-
τηγορίας, μή τι γε καὶ τῶν ἄλλων αὐτοὺς κατατρέ-
χειν· ὃ συμβέβηκε περὶ Τίμαιον. ἐκεῖνος γὰρ κόλακα 2
μὲν εἶναί φησι τὸν Καλλισθένην τοιαῦτα γράφοντα
καὶ πλεῖστον ἀπέχειν φιλοσοφίας, κόραξί τε προσσχόν-
τα καὶ κορυβαντιώσαις γυναιξί· δικαίως δ' αὐτὸν ὑπ'
Ἀλεξάνδρου τετευχέναι τιμωρίας διεφθαρκότα τὴν
ἐκείνου ψυχὴν καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν· καὶ Δημοσθέ- 3
νην μὲν καὶ τοὺς ἄλλους ῥήτορας τοὺς κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν ἀκμάσαντας ἐπαινεῖ καί φησι τῆς Ἑλλά-
δος ἀξίους γεγονέναι, διότι ταῖς Ἀλεξάνδρου τιμαῖς
ταῖς ἰσοθέοις ἀντέλεγον, τὸν δὲ φιλόσοφον, αἰγίδα καὶ
κεραυνὸν περιθέντα θνητῇ φύσει, δικαίως αὐτὸν ὑπὸ
τοῦ δαιμονίου τετευχέναι τούτων ὧν ἔτυχεν. [Exc.
Vat. p. 385 M. 39 H.]

Ὅτι Τίμαιός φησι Δημοχάρην ἡταιρηκέναι μὲν 13
τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ σώματος, οὐκ εἶναι δ' ἄξιον τὸ
ἱερὸν πῦρ φυσᾶν, ὑπερβεβηκέναι δὲ τοῖς ἐπιτηδεύ-
μασι τὰ Βότρυος ὑπομνήματα καὶ τὰ Φιλαινίδος καὶ
τῶν ἄλλων ἀναισχυντογράφων. ταύτην δὲ τὴν λοι- 2
δορίαν καὶ τὰς ἐμφάσεις οὐχ οἷον ἄν τις διέθετο πε-
παιδευμένος ἀνήρ, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐπὶ τέγους ἀπὸ
τοῦ σώματος εἰργασμένων οὐδείς. ὁ δ' ἵνα πιστὸς 3
φανῇ κατὰ τὴν αἰσχρολογίαν καὶ τὴν ὅλην ἀναισχυν-
τίαν, καὶ προσκατέψευσται τἀνδρός, κωμικόν τινα
μάρτυρα προσεπισπασάμενος ἀνώνυμον. πόθεν δ' 4
ἐγὼ καταστοχάζομαι τοῦτο; πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ πεφυ-
κέναι καὶ τεθράφθαι καλῶς Δημοχάρην, ἀδελφιδοῦν
ὄντα Δημοσθένους, δεύτερον ἐκ τοῦ μὴ μόνον στρα- 5

τηγίας αὐτὸν ἠξιῶσθαι παρ' Ἀθηναίοις, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἄλλων τιμῶν, ὧν οὐδὲν ἂν αὐτῷ συνεξέδραμε
6 τοιαύταις ἀτυχίαις παλαίοντι. διὸ καὶ δοκεῖ μοι Τί-
μαιος οὐχ οὕτω Δημοχάρους κατηγορεῖν ὡς Ἀθη-
ναίων, οἳ τοιοῦτον ἄνδρα προῆγον καὶ τοιούτῳ τὴν
7 πατρίδα καὶ τοὺς ἰδίους βίους ἐνεχείριζον. ἀλλ' οὐκ
ἔστι τούτων οὐδέν. οὐ γὰρ ἂν Ἀρχέδικος ὁ κωμῳ-
διογράφος ἔλεγε ταῦτα μόνος περὶ Δημοχάρους, ὡς
8 Τίμαιός φησιν, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν ἂν τῶν Ἀντιπά-
τρου φίλων, καθ' οὗ πεπαρρησίασται πολλὰ καὶ δυ-
νάμενα λυπεῖν οὐ μόνον αὐτὸν Ἀντίπατρον, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ἐκείνου διαδόχους καὶ φίλους γεγονότας,
πολλοὶ δὲ τῶν ἀντιπεπολιτευμένων, ὧν ἦν καὶ Δη-
9 μήτριος ὁ Φαληρεύς. οὗ κεῖνος οὐ τὴν τυχοῦσαν
πεποίηται κατηγορίαν ἐν ταῖς ἱστορίαις, φάσκων αὐ-
τὸν τοιοῦτον γεγονέναι προστάτην τῆς πατρίδος καὶ
ἐπὶ τούτοις σεμνύνεσθαι κατὰ τὴν πολιτείαν, ἐφ'
10 οἷς ἂν καὶ τελώνης σεμνυνθείη βάναυσος. ἐπὶ γὰρ
τῷ πολλὰ καὶ λυσιτελῶς πωλεῖσθαι κατὰ τὴν πόλιν
καὶ δαψιλῆ τὰ πρὸς τὸν βίον ὑπάρχειν πᾶσιν, ἐπὶ
11 τούτοις φησὶ μεγαλαυχεῖν αὐτόν, καὶ διότι κοχλίας αὐ-
τομάτως βαδίζων προηγεῖτο τῆς πομπῆς αὐτῷ, σίαλον
ἀναπτύων, σὺν δὲ τούτοις ὄνοι διεπέμποντο διὰ τοῦ
θεάτρου, διότι δὴ πάντων τῶν τῆς Ἑλλάδος καλῶν
ἡ πατρὶς παρακεχωρηκυῖα τοῖς ἄλλοις ἐποίει Κασ-
σάνδρῳ τὸ προσταττόμενον, ἐπὶ τούτοις αὐτὸν οὐκ
12 αἰσχύνεσθαί φησιν. ἀλλ' ὅμως οὔτε Δημήτριος οὔτ'
ἄλλος οὐδεὶς εἰρήκει περὶ Δημοχάρους τοιοῦτον οὐ-
14 δέν. ἐξ ὧν ἐγώ, βεβαιοτέραν τὴν τῆς πατρίδος ἡγού-
μενος μαρτυρίαν ἢ τὴν Τιμαίου πικρίαν, θαρρεῖν
ἀποφαίνομαι μηδενὶ τὸν Δημοχάρους βίον ἔνοχον
2 εἶναι τῶν τοιούτων κατηγορημάτων. καίπερ εἰ κατ'

ἀλήθειαν ὑπῆρχέ τι τοιοῦτον ἀτύχημα περὶ Δημοχάρην, ποῖος καιρὸς ἢ ποία πρᾶξις ἠνάγκασε Τίμαιον ταῦτα κατατάττειν εἰς τὴν ἱστορίαν; καθάπερ γὰρ οἱ 2
νοῦν ἔχοντες, ἐπὰν ἀμύνασθαι κρίνωσι τοὺς ἐχθρούς, οὐ τοῦτο πρῶτον σκοποῦνται τί παθεῖν ἄξιός ἐστιν ὁ πλησίον, ἀλλὰ τί ποιεῖν αὐτοῖς πρέπει, τοῦτο μᾶλλον, οὕτω καὶ περὶ τῶν λοιδοριῶν, οὐ τί τοῖς ἐχθροῖς 4
ἀκούειν ἁρμόζει, τοῦτο πρῶτον ἡγητέον, ἀλλὰ τί λέγειν ἡμῖν πρέπει, τοῦτο ἀναγκαιότατον λογιστέον. περὶ δὲ τῶν πάντα μετρούντων ταῖς ἰδίαις ὀργαῖς 5
καὶ φιλοτιμίαις ἀνάγκη πάνθ' ὑποπτεύειν ἐστὶ καὶ πᾶσι διαπιστεῖν πέρα τοῦ δέοντος λεγομένοις. διὸ 6
δὴ καὶ νῦν ἡμεῖς μὲν εἰκότως ἂν δόξαιμεν ἀθετεῖν τοῖς ὑπὸ Τιμαίου κατὰ Δημοχάρους εἰρημένοις· ἐκεῖ- 7
νος δ' ἂν οὐκ εἰκότως τυγχάνοι συγγνώμης οὐδὲ πίστεως ὑπ' οὐδενὸς διὰ τὸ προφανῶς ἐν ταῖς λοιδορίαις ἐκπίπτειν τοῦ καθήκοντος διὰ τὴν ἔμφυτον πικρίαν.

Καὶ γὰρ οὐδὲ ταῖς κατ' Ἀγαθοκλέους ἔγωγε λοι- 15
δορίαις, εἰ καὶ πάντων γέγονεν ἀσεβέστατος, εὐδοκῶ. λέγω δ' ἐν τούτοις, ἐν οἷς ἐπὶ καταστροφῇ τῆς ὅλης 2
ἱστορίας φησὶ γεγονέναι τὸν Ἀγαθοκλέα κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν κοινὸν πόρνον, ἕτοιμον τοῖς ἀκρατεστάτοις, κολοιόν, τριόρχην, πάντων τῶν βουλομένων τοῖς ὄπισθεν ἔμπροσθεν γεγονότα. πρὸς δὲ τούτοις, 3
ὅτ' ἀπέθανε, τὴν γυναῖκά φησι κατακλαομένην αὐτὸν οὕτω θρηνεῖν· Τί δ' οὐκ ἐγὼ σέ; τί δ' οὐκ ἐμὲ σύ; ἐν γὰρ τούτοις πάλιν οὐ μόνον ἄν τις ἐπι- 4
φθέγξαιτο τὰ καὶ περὶ Δημοχάρους, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσειε τῆς πικρίας. ὅτι γὰρ ἐκ φύ- 5
σεως ἀνάγκη μεγάλα προτερήματα γεγονέναι περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ὧν ὁ

6 *Τίμαιος ἀποφαίνεται. εἰ γὰρ εἰς τὰς Συρακούσας*
παρεγενήθη φεύγων τὸν τροχόν, τὸν καπνόν, τὸν
πηλόν, τήν τε ἡλικίαν περὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη γεγο-
7 *νώς, καὶ μετά τινα χρόνον ὁρμηθεὶς ἀπὸ τοιαύτης*
ὑποθέσεως κύριος μὲν ἐγενήθη πάσης Σικελίας, με-
γίστους δὲ κινδύνους περιέστησε Καρχηδονίοις, τέ-
λος ἐγγηράσας τῇ δυναστείᾳ κατέστρεψε τὸν βίον
8 *βασιλεὺς προσαγορευόμενος, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη μέγα*
τι γεγονέναι χρῆμα καὶ θαυμάσιον τὸν Ἀγαθοκλέα
καὶ πολλὰς ἐσχηκέναι ῥοπὰς καὶ δυνάμεις πρὸς τὸν
9 *πραγματικὸν τρόπον; ὑπὲρ ὧν δεῖ τὸν συγγραφέα*
μὴ μόνον τὰ πρὸς διαβολὴν κυροῦντα καὶ κατηγο-
ρίαν ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ
πρὸς ἔπαινον ἀνήκοντα περὶ τὸν ἄνδρα· τοῦτο γὰρ
10 *ἴδιόν ἐστι τῆς ἱστορίας. ὁ δ' ἐπεσκοτισμένος ὑπὸ*
τῆς ἰδίας πικρίας τὰ μὲν ἐλαττώματα δυσμενικῶς καὶ
μετ' αὐξήσεως ἡμῖν ἐξήγγελκε, τὰ δὲ κατορθώματα
11 *συλλήβδην παραλέλοιπεν, ἀγνοῶν ὅτι τὸ ψεῦδος οὐχ*
ἧττόν ἐστι περὶ τοὺς τὰ γεγονότα . . . . . γράφοντας
12 *ἐν ταῖς ἱστορίαις. ἡμεῖς δὲ τὸ μὲν ἐπιμετροῦν τῆς*
ἀπεχθείας αὐτοῦ χάριν ἀφήκαμεν, τὰ δ' οἰκεῖα τῆς
προθέσεως αὐτῶν οὐ παρελείψαμεν. [13. 1.—15, 11.
Exc. Peir. p. 53—54. 14, 3. — 15, 12. Exc. ant. p. 245.]

16 *Νεανίσκων δυοῖν περί τινος οἰκέτου διαφερομέ-*
2 *νων συνέβαινε παρὰ μὲν τὸν ἕτερον καὶ πλείω χρό-*
νον γεγονέναι τὸν παῖδα, τὸν δ' ἕτερον ἡμέραις
δυσὶ πρότερον εἰς τὸν ἀγρὸν ἐλθόντα μὴ παρόντος
τοῦ δεσπότου μετὰ βίας εἰς οἶκον ἀπηχέναι τὸν δοῦ-
3 *λον, κἄπειτα τὸν ἕτερον αἰσθόμενον ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν*
οἰκίαν, καὶ λαβόντ' ἀπάγειν ἐπὶ τὴν ἀρχήν, καὶ
4 *φάναι δεῖν κύριον αὐτὸν εἶναι διδόναι τοὺς ἐγγυη-*
τάς· κελεύειν γὰρ τὸν Ζαλεύκου νόμον τοῦτον δεῖν

κρατεῖν τῶν ἀμφισβητουμένων ἕως τῆς κρίσεως παρ' οὗ τὴν ἀγωγὴν συμβαίνει γίγνεσθαι. τοῦ δ' ἑτέρου κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον παρ' αὐτοῦ φάσκοντος γεγονέναι τὴν ἀγωγήν· ἐκ γὰρ τῆς οἰκίας τῆς ἐκείνου τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἀρχὴν ἥκειν ἀπαγόμενον· τοὺς προκαθημένους ἄρχοντας διαποροῦντας ὑπὲρ τοῦ πράγματος ἐπισπάσασθαι καὶ συμμεταδοῦναι τῷ κοσμοπόλιδι. τὸν δὲ διαστείλασθαι τὸν νόμον, φήσαντα παρὰ τούτων τὴν ἀγωγὴν ἀεὶ γίγνεσθαι, παρ' οἷς ἂν ἔσχατον ἀδήριτον ᾖ χρόνον τινὰ γεγονὸς τὸ διαμφισβητούμενον· ἐὰν δέ τις ἀφελόμενος βίᾳ παρά τινος ἀπαγάγῃ πρὸς αὑτόν, κἄπειτα παρὰ τούτου τὴν ἀγωγὴν ὁ προϋπάρχων ποιῆται δεσπότης, οὐκ εἶναι ταύτην κυρίαν. τοῦ δὲ νεανίσκου δεινοπαθοῦντος, καὶ μὴ φάσκοντος εἶναι τοῦ νομοθέτου ταύτην τὴν προαίρεσιν, προκαλέσασθαί φησι τὸν κοσμόπολιν, εἴ τι βούλεται λέγειν ὑπὲρ τῆς γνώμης κατὰ τὸν Ζαλεύκου νόμον. τοῦτο δ' ἐστὶ καθισάντων τῶν χιλίων καὶ βρόχων κρεμασθέντων λέγειν ὑπὲρ τῆς τοῦ νομοθέτου γνώμης· ὁπότερος δ' ἂν αὐτῶν φανῇ τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχόμενος, τὸν τοιοῦτον διὰ τῆς ἀγχόνης ἀπόλλυσθαι βλεπόντων τῶν χιλίων. ταῦτα προτείναντος τοῦ κοσμοπόλιδος, τὸν νεανίσκον εἰπεῖν φησιν ἄνισον εἶναι τὴν συνθήκην· τῷ μὲν γὰρ ἔτη δύο ἢ τρία καταλείπεσθαι τοῦ ζῆν· συνέβαινε γὰρ τὸν κοσμόπολιν εἶναι οὐ πολὺ λεῖπον τῶν ἐνενήκοντα ἐτῶν· αὐτῷ δὲ τοῦ βίου τὸ πλεῖον ἐκ τῶν εὐλόγων ἔτι μένειν. ὁ μὲν οὖν νεανίσκος οὕτως εὐτραπελευσάμενος ἐξέλυσε τὴν σπουδήν, οἱ δ' ἄρχοντες ἔκριναν τὴν ἀγωγὴν κατὰ τὴν τοῦ κοσμοπόλιδος γνώμην.

Ἵνα δὲ μὴ δόξωμεν τῶν τηλικούτων ἀνδρῶν καταξιοπιστεῖσθαι, μνησθησόμεθα μιᾶς παρατάξεως, ἣν

ἅμα μὲν ἐπιφανεστάτην εἶναι συμβέβηκεν, ἅμα δὲ
τοῖς καιροῖς οὐ μακρὰν ἀπηρτῆσθαι, τὸ δὲ μέγιστον
2 παρατετευχέναι τὸν Καλλισθένη. λέγω δὲ περὶ τῆς
ἐν Κιλικίᾳ γενομένης Ἀλεξάνδρῳ πρὸς Δαρεῖον, ἐν
ᾗ φησὶ μὲν Ἀλέξανδρον ἤδη διαπεπορεῦσθαι τὰ στενὰ
καὶ τὰς λεγομένας ἐν τῇ Κιλικίᾳ Πύλας, Δαρεῖον δὲ
χρησάμενον τῇ διὰ τῶν Ἀμανίδων λεγομένων Πυλῶν
πορείᾳ κατᾶραι μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Κιλικίαν·
3 πυθόμενον δὲ παρὰ τῶν ἐγχωρίων προάγειν τὸν
Ἀλέξανδρον ὡς ἐπὶ Συρίαν, ἀκολουθεῖν, καὶ συν-
εγγίσαντα τοῖς στενοῖς στρατοπεδεῦσαι παρὰ τὸν
4 Πίναρον ποταμόν. εἶναι δὲ τοῦ μὲν τόπου τὸ διάστη-
μα πλείω τῶν τεττάρων καὶ δέκα σταδίων ἀπὸ Θα-
5 λάττης ἕως πρὸς τὴν παρώρειαν· διὰ δὲ τούτου φέ-
ρεσθαι τὸν προειρημένον ποταμὸν ἐπικάρσιον, ἀπὸ
μὲν τῶν ὀρῶν εὐθέως ἐκρήγματα [πολλὰ ποιοῦντα]
τῶν πλευρῶν, διὰ δὲ τῶν ἐπιπέδων ἕως εἰς θάλατ-
6 ταν ἀποτόμους ἔχοντα καὶ δυσβάτους λόφους. ταῦτα
δ' ὑποθέμενος, ἐπεὶ συνεγγίζοιεν οἱ περὶ τὸν Ἀλέ-
ξανδρον ἐξ ὑποστροφῆς ἐπ' αὐτοὺς ἀναχωροῦντες,
κρῖναί φησι Δαρεῖον καὶ τοὺς ἡγεμόνας τὴν μὲν φά-
λαγγα τάξαι πᾶσαν ἐν αὐτῇ τῇ στρατοπεδείᾳ, καθά-
περ ἐξ ἀρχῆς εἶχε, χρήσασθαι δὲ τῷ ποταμῷ προ-
βλήματι διὰ τὸ παρ' αὐτὴν ῥεῖν τὴν στρατοπεδείαν.
7 μετὰ δὲ ταῦτά φησι τοὺς μὲν ἱππεῖς τάξαι παρὰ θά-
λατταν, τοὺς δὲ μισθοφόρους ἐξῆς τούτοις παρ' αὐ-
τὸν τὸν ποταμόν, τοὺς δὲ πελταστὰς συνάπτοντας
18 τοῖς ὄρεσι. πῶς δὲ προέταξε τούτους πρὸ τῆς φά-
λαγγος, τοῦ ποταμοῦ ῥέοντος παρ' αὐτὴν τὴν στρα-
τοπεδείαν, δυσχερὲς κατανοῆσαι, καὶ ταῦτα τῷ πλή-
2 θει τοσούτων ὑπαρχόντων. τρισμύριοι μὲν γὰρ ἱππεῖς
ὑπῆρχον, ὡς αὐτὸς ὁ Καλλισθένης φησί, τρισμύριοι

δὲ μισθοφόροι· πόσου δ' εἶχον οὗτοι τόπου χρείαν εὐχερὲς καταμαθεῖν. πλεῖστον μὲν γὰρ ἱππέων τάττεται βάθος ἐπ' ὀκτὼ πρὸς ἀληθινὴν χρείαν, καὶ μεταξὺ τῶν ἴλων ἑκάστης συννυπάρχειν δεῖ διάστημα τοῖς μετώποις πρὸς τὸ ταῖς ἐπιστροφαῖς δύνασθαι καὶ τοῖς περισπασμοῖς εὐχρηστεῖν. ἐξ ὧν τὸ στάδιον ὀκτακοσίους λαμβάνει, τὰ δὲ δέκα τοὺς ὀκτακισχιλίους, τὰ δὲ τέτταρα τρισχιλίους διακοσίους, ὥστ' ἀπὸ τῶν μυρίων χιλίων διακοσίων πεπληρῶσθαι τὸν τῶν τεττάρων καὶ δέκα σταδίων τόπον. ἐὰν δὲ πάντας ἐκτάττῃ τοὺς τρισμυρίους, βραχὺ λείπει τοῦ τριφαλαγγίαν ἐπάλληλον εἶναι τῶν ἱππέων αὐτῶν. εἰς ποῖον οὖν τόπον ἐτάττετο τὸ τῶν μισθοφόρων πλῆθος; εἰ μὴ νὴ Δία κατόπιν τῶν ἱππέων. ἀλλ' οὔφησιν, ἀλλὰ συμπεπτωκέναι τούτους τοῖς Μακεδόσι κατὰ τὴν ἐπαγωγήν. ἐξ ὧν ἀνάγκη ποιεῖσθαι τὴν ἐκδοχὴν διότι τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ τόπου τὸ παρὰ θάλατταν ἡ τῶν ἱππέων ἐπεῖχε τάξις, τὸ δ' ἥμισυ τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν ἡ τῶν μισθοφόρων. ἐκ δὲ τούτων εὐσυλλόγιστον πόσον ὑπῆρχε τὸ βάθος τῶν ἱππέων καὶ ποῖον ἔδει τόπον ἀπέχειν τὸν ποταμὸν ἀπὸ τῆς στρατοπεδείας. μετὰ δὲ ταῦτα συνεγγιζόντων τῶν πολεμίων φησὶ τὸν Δαρεῖον αὐτόν, κατὰ μέσην ὑπάρχοντα τὴν τάξιν, καλεῖν τοὺς μισθοφόρους ἀπὸ τοῦ κέρατος πρὸς αὑτόν. πῶς δὲ λέγεται τοῦτο διαπορεῖν ἔστι· τῶν γὰρ μισθοφόρων ἀνάγκη καὶ τῶν ἱππέων τὴν συναφὴν κατὰ μέσον ὑπάρχειν τὸν τόπον, ὥστ' ἐν αὐτοῖς ὢν τοῖς μισθοφόροις ὁ Δαρεῖος ποῦ καὶ πρὸς τί καὶ πῶς ἐκάλει τοὺς μισθοφόρους; τὸ δὲ τελευταῖόν φησι τοὺς ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἱππεῖς ἐπαγαγόντας ἐμβαλεῖν τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον, τοὺς δὲ γενναίως δεξαμένους ἀντεπάγειν καὶ ποιεῖν

μάχην ἰσχυράν. ὅτι δὲ ποταμὸς ἦν ἐν μέσῳ, καὶ ποταμὸς οἷον ἀρτίως εἶπεν ἐπελάθετο.

Τούτοις δ' ἐστὶ παραπλήσια τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον. φησὶ γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν διάβασιν, πεζῶν μὲν ἔχοντα τέτταρας μυριάδας, ἱππεῖς δὲ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, μέλλοντι δ' εἰς Κιλικίαν ἐμβάλλειν ἄλλους ἐλθεῖν ἐκ Μακεδονίας πεζοὺς μὲν πεντακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὀκτακοσίους. ἀφ' ὧν εἴ τις ἀφέλοι τρισχιλίους μὲν πεζούς, τριακοσίους δ' ἱππεῖς, ἐπὶ τὸ πλεῖον ποιῶν τὴν ἀπουσίαν πρὸς τὰς γεγενημένας χρείας, ὅμως πεζοὶ μὲν ἀπολειφθήσονται τετρακισμύριοι δισχίλιοι, [ἱππεῖς δὲ πεντακισχίλιοι.] τούτων οὖν ὑποκειμένων, φησὶ τὸν Ἀλέξανδρον πυθέσθαι τὴν Δαρείου παρουσίαν εἰς Κιλικίαν ἑκατὸν ἀπέχοντα σταδίους ἀπ' αὐτοῦ, διαπεπορευμένον ἤδη τὰ στενά· διόπερ ἐξ ὑποστροφῆς πάλιν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν διὰ τῶν στενῶν, ἄγοντα πρῶτον μὲν τὴν φάλαγγα, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἱππεῖς, ἐπὶ πᾶσι τὸ σκευοφόρον. ἅμα δὲ τῷ πρῶτον εἰς τὰς εὐρυχωρίας ἐκπεσεῖν, διασκευάζεσθαι παραγγείλαντα πᾶσιν ἐπιπαρεμβαλεῖν τὴν φάλαγγα, καὶ ποιήσασθαι τὸ βάθος αὐτῆς ἐπὶ τριάκοντα καὶ δύο, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς ἑκκαίδεκα, τὸ δὲ τελευταῖον, ἐγγίζοντα τοῖς πολεμίοις, εἰς ὀκτώ. ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τῶν προειρημένων ἀλογήματα. τοῦ γὰρ σταδίου λαμβάνοντος ἄνδρας ἐν τοῖς πορευτικοῖς διαστήμασιν, ὅταν εἰς ἑκκαίδεκα τὸ βάθος ὦσι, χιλίους ἑξακοσίους, ἑκάστου τῶν ἀνδρῶν ἓξ πόδας ἐπέχοντος, φανερὸν ὅτι τὰ δέκα στάδια λήψεται μυρίους ἑξακισχιλίους, τὰ δὲ εἴκοσι τοὺς διπλασίους. ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον ὅτι καθ' ὃν καιρὸν ἐποίησε τὴν δύναμιν Ἀλέξανδρος ἑκκαίδεκα

τὸ βάθος, ἀναγκαῖον ἦν εἴκοσι σταδίων ὑπάρχειν τὸ τοῦ τόπου διάστημα καὶ περιττεύειν ἔτι τοὺς μὲν ἱππεῖς πάντας, τῶν δὲ πεζῶν μυρίους.

Μετὰ δὲ ταῦτά φησι μετωπηδὸν ἄγειν τὴν δύ- 20
ναμιν, ἀπέχοντα τῶν πολεμίων περὶ τετταράκοντα
σταδίους. τούτου δὲ μεῖζον ἀλόγημα δυσχερὲς ἐπι- 2
νοῆσαι· ποῦ γὰρ ἂν εὕροι τις τοιούτους τόπους, ἄλ-
λως τε καὶ κατὰ Κιλικίαν, ὥστε ἐπὶ σταδίους εἴκοσι
μὲν τὸ πλάτος, τετταράκοντα δὲ τὸ μῆκος, μετωπη-
δὸν ἄγειν φάλαγγα σαρισοφόρον; τοσαῦτα γάρ ἐστιν 3
ἐμπόδια πρὸς τὴν τοιαύτην τάξιν καὶ χρείαν, ἃ τις
οὐδ' ἂν ἐξαριθμήσαιτο ῥᾳδίως. ἐκ δὲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ
τοῦ Καλλισθένους λεγομένων ἱκανὸν ὑπάρχει πρὸς
πίστιν· τοὺς γὰρ ἀπὸ τῶν ὀρῶν χειμάρρους καταφε- 4
ρομένους τοσαῦτά φησι ποιεῖν ἐκρήγματα κατὰ τὸ πε-
δίον ὥστε καὶ τῶν Περσῶν κατὰ τὴν φυγὴν διαφθα-
ρῆναι λέγουσι τοὺς πλείστους ἐν τοῖς τοιούτοις κοι-
λώμασι. νὴ Δί', ἀλλ' ἕτοιμος ἐβούλετ' εἶναι πρὸς 5
τὴν τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν. τί δ' ἀνετοιμότερον 6
φάλαγγος ἐν μετώπῳ διαλελυμένης καὶ διεστραμμέ-
νης; πόσῳ γὰρ ἐκ πορευτικῆς ἀγωγῆς ἁρμοζούσης
παρατάξαι ῥᾷον ἢ διαλελυμένην ἐν μετώπῳ καὶ διε-
σπασμένην δύναμιν ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθεῖαν ἀναγα-
γεῖν καὶ συστῆσαι πρὸς μάχην ἐν τόποις ὑλώδεσι καὶ
περικεκλασμένοις; διόπερ οὐδὲ παρὰ μικρὸν ἦν κρεῖτ- 7
τον ἄγειν διφαλαγγίαν ἢ τετραφαλαγγίαν ἁρμόζου-
σαν, εἰ καὶ τόπον πορείας εὑρεῖν οὐκ ἀδύνα-
τον, καὶ τὸ παρατάξαι ταχέως ῥᾴδιόν γε, δυνάμενον
διὰ τῶν προδρόμων ἐκ πολλοῦ γιγνώσκειν τὴν τῶν
πολεμίων παρουσίαν. ὁ δὲ χωρὶς τῶν ἄλλων οὐδὲ 8
τοὺς ἱππεῖς προέθετο, μετωπηδὸν ἄγων τὴν δύναμιν
ἐν τόποις ἐπιπέδοις, ἀλλ' ἐξ ἴσου ποιεῖ τοῖς πεζοῖς.

21 Τὸ δὲ δὴ πάντων μέγιστον· ἤδη γὰρ σύνεγγυς
ὄντα τοῖς πολεμίοις αὐτὸν εἰς ὀκτὼ ποιῆσαί φησι τὸ
2 βάθος. ἐξ οὗ δῆλον ὅτι κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τετταρά-
κοντα σταδίους ἔδει γενέσθαι τὸ μῆκος τῆς φάλαγ-
3 γος. εἰ δ' ὅλως συνήσπισαν κατὰ τὸν ποιητὴν οὕ-
τως ὥστε συνερεῖσαι πρὸς ἀλλήλους, ὅμως εἴκοσι
4 σταδίων ἔδει τὸν τόπον ὑπάρχειν. αὐτὸς δέ φησι
5 λείπειν τῶν τεττάρων καὶ δέκα σταδίων. καὶ τούτου
μέρος μέν τι πρὸς θαλάττῃ ..... τοὺς ἡμίσεας ἐπὶ
τοῦ δεξιοῦ· ἔτι δὲ τὴν ὅλην τάξιν ἀπὸ τῶν ὀρῶν
ἱκανὸν τόπον ἀφεστάναι πρὸς τὸ μὴ τοῖς πολεμίοις
6 ὑποπεπτωκέναι τοῖς κατέχουσι τὰς παρωρείας. ἴσμεν
γὰρ ὃ ποιεῖ πρὸς τούτους ἐπικάμπιον. ὑπολειπόμεθα
καὶ νῦν ἡμεῖς τοὺς μυρίους πεζούς, πλείους ὄντας
7 τῆς ἐκείνου προθέσεως. ὥστ' ἐκ τούτων ἕνδεκα στα-
δίους ἐπὶ τὸ πλεῖον ἀπολείπεσθαι τὸ τῆς φάλαγγος
μῆκος κατ' αὐτὸν τὸν Καλλισθένην, ἐν οἷς ἀνάγκη
τοὺς τρισμυρίους καὶ δισχιλίους ἐπὶ τριάκοντα τὸ
8 βάθος ὑπάρχειν συνησπικότας. ὁ δέ φησιν εἰς ὀκτὼ
9 τεταγμένων γενέσθαι τὴν μάχην. τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν
ἁμαρτημάτων οὐδ' ἀπολογίαν ἐπιδέχεται· τὸ γὰρ
ἀδύνατον ἐν πράγμασιν.... αὐτόθεν ἔχει τὴν πίστιν.
10 διόπερ ὅταν καὶ τὰ κατ' ἄνδρα διαστήματα καὶ τὸ
πᾶν τοῦ τόπου μέγεθος ὡρισμένον ὑποθῶσι καὶ τὸν
ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν, ἀναπολόγητον γίγνεται τὸ
ψεῦδος.

22 Τὰ μὲν γὰρ ἅμα τούτοις ἀλογήματα μακρὸν ἂν
2 εἴη λέγειν πάντα πλὴν τελέως ὀλίγων. φησὶ γὰρ τὸν
Ἀλέξανδρον σπουδάζειν κατὰ τὴν τάξιν, ἵνα κατὰ
τὸν Δαρεῖον αὐτὸν ποιήσηται τὴν μάχην· ὁμοίως δὲ
κατὰ μὲν ἀρχὰς καὶ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν βούλεσθαι
3 κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ὕστερον δὲ μετανοῆσαι. πῶς

δ' ἐπέγνωσαν ἀλλήλους οὗτοι ποῦ τῆς ἰδίας δυνάμεως ἔχουσι τὴν τάξιν, ἢ ποῦ μετέβη πάλιν ὁ Δαρεῖος, ἁπλῶς οὐδὲν λέγεται. πῶς δὲ προσανέβη πρὸς 4
τὴν ὀφρῦν τοῦ ποταμοῦ φαλαγγιτῶν τάξις, ἀπότομον οὖσαν καὶ βατώδη; καὶ γὰρ τοῦτο παρὰ λόγον.
Ἀλεξάνδρῳ μὲν οὖν οὐκ ἐποιστέον τὴν τοιαύτην ἀτο- 5
πίαν, ὁμολογουμένην παραλαμβάνοντας περὶ αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἐμπειρίαν καὶ τριβὴν ἐκ παιδός, τῷ δὲ συγγραφεῖ μᾶλλον, ὃς διὰ τὴν ἀπειρίαν 6
οὐδὲ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ μὴ δυνατὸν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναται διευκρινεῖν. περὶ μὲν οὖν Ἐφόρου καὶ Καλ- 7
λισθένους ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω. [Exc. ant. p. 245—248.]

Ὅτι κατὰ τοῦ Ἐφόρου Τίμαιος πλείστην πεποίη- 23
ται καταδρομήν, αὐτὸς ὢν δυσὶν ἁμαρτήμασιν ἔνοχος, τῷ μὲν ὅτι πικρῶς κατηγορεῖ τῶν πέλας ἐπὶ 2
τούτοις οἷς ἔνοχος αὐτός ἐστι, τῷ δὲ διότι καθόλου διέφθαρται τῇ ψυχῇ, τοιαύτας ἀποφάσεις ἐκτιθέμενος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι καὶ τοιαύτας ἐντίκτων δόξας τοῖς ἐντυγχάνουσι. πλὴν εἰ τὸν Καλλισθένη θε- 3
τέον εἰκότως κολασθέντα μεταλλάξαι τὸν βίον, τί χρὴ πάσχειν Τίμαιον; πολὺ γὰρ ἂν δικαιότερον τούτῳ νεμεσήσαι τὸ δαιμόνιον ἢ Καλλισθένει. ἐκεῖνος 4
μὲν οὖν ἀποθεοῦν Ἀλέξανδρον ἐβουλήθη, Τίμαιος δὲ μείζω ποιεῖ Τιμολέοντα τῶν ἐπιφανεστάτων θεῶν,
καὶ Καλλισθένης μὲν ἄνδρα τοιοῦτον, ὃν πάντες με- 5
γαλοφυέστερον ἢ κατ' ἄνθρωπον γεγονέναι τῇ ψυχῇ συγχωροῦσιν, οὗτος δὲ Τιμολέοντα τὸν οὐχ οἷον δό- 6
ξαντά τι πεπραχέναι μεγαλεῖον, ἀλλ' οὐδ' ἐπιβαλόμενον, μίαν δ' ἐν τῷ βίῳ γραμμὴν διανύσαντα, καὶ ταύτην οὐδὲ σπουδαίαν τρόπον τινὰ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης, λέγω δὲ τὴν ἐκ τῆς πατρίδος εἰς Συρακούσας. ἀλλά μοι δοκεῖ πεισθῆναι Τίμαιος ὡς

ἂν Τιμολέων, πεφιλοδοξηκὼς ἐν αὐτῇ Σικελίᾳ, καθάπερ ἐν ὀξυβάφῳ, σύγκριτος φανῇ τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν ἡρώων, κἂν αὐτὸς ὑπὲρ Ἰταλίας μόνον καὶ Σικελίας πραγματευόμενος εἰκότως παραβολῆς ἀξιωθῆναι τοῖς ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν καθόλου πράξεων πεποιημένοις τὰς συντάξεις. περὶ μὲν οὖν Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου καὶ Καλλισθένους, ἔτι δ' Ἐφόρου καὶ Δημοχάρους, ἱκανὰ ταῦθ' ἡμῖν ἐστι πρὸς τὴν Τιμαίου καταδρομήν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀφιλοτίμως πεπεισμένους ἀληθεύειν τὸν συγγραφέα τοῦτον.

24 Ὅτι οὐ διαπορεῖν ἔστι περὶ τῆς αἱρέσεως Τιμαίου. φησὶ γὰρ τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς συγγραφέας διὰ τῶν ὑπεράνω πλεονασμῶν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι διαφαίνειν τὰς ἑαυτῶν φύσεις, λέγων τὸν μὲν ποιητὴν ἐκ τοῦ δαιτρεύειν πολλαχοῦ τῆς ποιήσεως ὡς ἂν εἰ γαστρίμαργον παρεμφαίνειν, τὸν δ' Ἀριστοτέλην, ὀψαρτύοντα πλεονάκις ἐν τοῖς συγγράμμασιν, ὀψοφάγον εἶναι καὶ λίχνον. τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ Διονυσίου τοῦ τυράννου, κλινοκοσμοῦντος καὶ τὰς τῶν ὑφασμάτων ἰδιότητας καὶ ποικιλίας ἐξεργαζομένου συνεχῶς. ἀνάγκη τὴν ἀκόλουθον ποιεῖσθαι διάληψιν.... καὶ δυσαρεστεῖσθαι κατὰ τὴν προαίρεσιν. οὗτος γὰρ ἐν μὲν ταῖς τῶν πέλας κατηγορίαις πολλὴν ἐπιφαίνει δεινότητα καὶ τόλμαν, ἐν δὲ ταῖς ἰδίαις ἀποφάσεσιν ἐνυπνίων καὶ τεράτων καὶ μύθων ἀπιθάνων καὶ συλλήβδην δεισιδαιμονίας ἀγεννοῦς καὶ τερατείας γυναικώδους ἐστὶ πλήρης. οὐ μὴν ἀλλὰ διότι γε συμβαίνει διὰ τὴν ἀπειρίαν καὶ κακοκρισίαν πολλοὺς ἐνίοτε καθάπερ εἰ παρόντας τρόπον τινὰ μὴ παρεῖναι καὶ βλέποντας μὴ βλέπειν ἐκ τῶν εἰρημένων τε νῦν καὶ τῷ Τιμαίῳ συμβεβηκότων γέγονε φανερόν.

Ὅτι περὶ τοῦ ταύρου τοῦ χαλκοῦ τοῦ παρὰ Φα- 25
λάριδος κατασκευασθέντος ἐν Ἀκράγαντι, εἰς ὃν ἐνεβί-
βαζεν ἀνθρώπους, κἄπειτα πῦρ ὑποκάων ἐλάμβανε
τιμωρίαν παρὰ τῶν ὑποταττομένων τοιαύτην ὥστε 2
ἐκπυρουμένου τοῦ χαλκοῦ τὸν μὲν ἄνθρωπον παντα-
χόθεν παροπτώμενον καὶ περιφλεγόμενον διαφθείρε-
σθαι, κατὰ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀλγηδόνος, ὁπότ'
ἀναβοήσειε, μυκηθμῷ παραπλήσιον τὸν ἦχον ἐκ τοῦ
κατασκευάσματος προσπίπτειν τοῖς ἀκούουσι. τούτου 3
δὲ τοῦ ταύρου κατὰ τὴν ἐπικράτειαν Καρχηδονίων
μετενεχθέντος ἐξ Ἀκράγαντος εἰς Καρχηδόνα, καὶ
τῆς θυρίδος διαμενούσης περὶ τὰς συνωμίας, δι' ἧς
συνέβαινε καθίεσθαι τοὺς ἐπὶ τὴν τιμωρίαν, καὶ ἑτέ-
ρας αἰτίας, δι' ἣν ἐν Καρχηδόνι κατεσκευάσθη τοι-
οῦτος ταῦρος, οὐδαμῶς δυναμένης εὑρεθῆναι τὸ πα-
ράπαν, ὅμως Τίμαιος ἐπεβάλετο καὶ τὴν κοινὴν 4
ἰσχὺν ἀνασκευάζειν καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ποιητῶν
καὶ συγγραφέων ψευδοποιεῖν, φάσκων μήτ' εἶναι τὸν
ἐν Καρχηδόνι ταῦρον ἐξ Ἀκράγαντος μήτε γεγονέναι
τοιοῦτον ἐν τῇ προειρημένῃ πόλει, καὶ πολλοὺς δέ 5
τινας εἰς τοῦτο τὸ μέρος διατέθειται λόγους.

Κατὰ τῆς Τιμαίου τί ποτε δεῖ λέγειν ὄνομα καὶ
πρᾶγμα; πάντα γὰρ ἐπιδέχεσθαί μοι δοκεῖ τὰ πικρό-
τατα τὸ γένος, οἷς ἐκεῖνος κέχρηται κατὰ τῶν πλη-
σίον. ὅτι μὲν οὖν ἐστι φιλαπεχθὴς καὶ ψεύστης καὶ 6
συκοφάντης σχεδὸν ἱκανῶς ἐκ τῶν προειρημένων ὑπε-
δείχθη· διότι δ' ἀφιλόσοφός ἐστι καὶ συλλήβδην
ἀπαίδευτος συγγραφεὺς ἐκ τῶν λέγεσθαι μελλόντων
ἔσται συμφανές. ἐν γὰρ τῇ μιᾷ καὶ εἰκοστῇ βίβλῳ, 7
καὶ ταύτης ἐπὶ τελευτῇ, λέγει κατὰ τὴν τοῦ Τιμο-
λέοντος παράκλησιν ταῦτα, διότι τῆς γῆς τῆς ὑπὸ
τῷ κόσμῳ κειμένης εἰς τρία μέρη διῃρημένης, καὶ τῆς

μὲν Ἀσίας, τῆς δὲ Λιβύης, τῆς δ' Εὐρώπης προσα-
8 γορευομένης. ταῦτα γὰρ οὐχ οἷον Τίμαιον εἰρηκέναι
τις ἂν πιστεύσειεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν λεγόμενον Μαρ-
9 γίτην ἐκεῖνον. τίς γὰρ οὕτως ἐστὶν ἀδαής, οὐ λέγω
τῶν πρὸς ὑπομνήμασι γεγονότων .... [Exc. Peir. 5
p. 54—57.]

25ª [Ὅτι περὶ Τιμαίου φησὶν ὁ Πολύβιος ὁ Μεγα-
λοπολίτης·] Καθάπερ γὰρ ἐκ τῶν παροιμιῶν ἱκα-
νὸν εἶναί φασι σταλαγμὸν ἕνα τοῦ μεγίστου τεύχους
εἰς τὸ γνῶναι τὸ πᾶν ἔγχυμα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ 10
2 περὶ τῶν ὑποκειμένων χρὴ διαλαμβάνειν· ἐπειδὰν
γὰρ ἓν ᾖ δεύτερον εὑρεθῇ ψεῦδος ἐν τοῖς συγγράμ-
μασι, καὶ τοῦτο γεγονὸς ᾖ κατὰ προαίρεσιν, δῆλον
ὡς οὐδὲν ἂν ἔτι βέβαιον οὐδ' ἀσφαλὲς γένοιτο
3 τῶν ὑπὸ τοῦ τοιούτου συγγραφέως λεγομένων. * 15
δὴ καὶ τοὺς φιλοτιμότερον διακειμένους μεταπεί-
σωμεν, ῥητέον ἂν εἴη περὶ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ καὶ
μᾶλλον τῆς κατὰ τὰς δημηγορίας καὶ τὰς παρακλή-
σεις, ἔτι δὲ τοὺς πρεσβευτικοὺς λόγους, καὶ συλ-
λήβδην πᾶν τὸ τοιοῦτο γένος, ἃ σχεδὸν ὡς εἰ κεφά- 20
λαια τῶν πράξεών ἐστι καὶ συνέχει τὴν ὅλην ἱστορίαν·
4 διότι γὰρ ταῦτα παρ' ἀλήθειαν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι
κατατέταχε Τίμαιος, καὶ τοῦτο πεποίηκε κατὰ πρό-
θεσιν, τίς οὐ παρακολουθεῖ τῶν ἀνεγνωκότων; οὐ
γὰρ τὰ ῥηθέντα γέγραφεν, οὐδ' ὡς ἐρρήθη κατ' ἀλή-
θειαν, ἀλλὰ προθέμενος ὡς δεῖ ῥηθῆναι, πάντας
ἐξαριθμεῖται τοὺς ῥηθέντας λόγους καὶ τὰ παρεπό-
μενα τοῖς πράγμασιν οὕτως ὡς ἂν εἴ τις ἐν διατριβῇ
πρὸς ὑπόθεσιν ἐπιχειροίη, ὥσπερ ἀπόδειξιν τῆς ἑαυ-
τοῦ δυνάμεως ποιούμενος, ἀλλ' οὐκ ἐξήγησιν τῶν
κατ' ἀλήθειαν εἰρημένων.

25ᵇ Ὅτι τῆς ἱστορίας ἰδίωμα τοῦτ' ἐστὶ τὸ πρῶτον

μὲν αὐτοὺς τοὺς κατ' ἀλήθειαν εἰρημένους, οἷοί ποτ' ἂν ὦσι, γνῶναι λόγους, δεύτερον τὴν αἰτίαν πυνθάνεσθαι, παρ' ἣν ἢ διέπεσεν ἢ κατωρθώθη τὸ πραχθὲν ἢ ῥηθέν· ἐπεὶ ψιλῶς λεγόμενον αὐτὸ τὸ γεγονὸς 2
ψυχαγωγεῖ μέν, ὠφελεῖ δ' οὐδέν· προστεθείσης δὲ τῆς αἰτίας ἔγκαρπος ἡ τῆς ἱστορίας γίγνεται χρῆσις. ἐκ γὰρ τῶν ὁμοίων ἐπὶ τοὺς οἰκείους μεταφερομένων 3
καιροὺς ἀφορμαὶ γίγνονται καὶ προλήψεις εἰς τὸ προϊδέσθαι τὸ μέλλον, καὶ ποτὲ μὲν εὐλαβηθῆναι, ποτὲ δὲ μιμούμενον τὰ προγεγονότα θαρραλεώτερον ἐγχειρεῖν τοῖς ἐπιφερομένοις· ὁ δὲ καὶ τοὺς ῥηθέντας λό- 4
γους καὶ τὴν αἰτίαν παρασιωπῶν, ψευδῆ δὲ ἀντὶ τούτων ἐπιχειρήματα καὶ διεξοδικοὺς λέγων λόγους, ἀναιρεῖ τὸ τῆς ἱστορίας ἴδιον· ὃ μάλιστα ποιεῖ Τίμαιος· καὶ διότι τούτου τοῦ γένους ἐστὶ πλήρη τὰ βιβλία παρ' αὐτῷ πάντες γιγνώσκομεν.

Ἴσως δ' οὖν ἄν τις ἐπαπορήσειε πῶς τοιοῦτος 25c
ὢν οἷον ἡμεῖς ὑποδείκνυμεν τοσαύτης παρ' ἐνίοις ἀποδοχῆς τέτευχε καὶ πίστεως. τούτου δ' ἐστὶν αἴ- 2
τιον διότι πλεοναζούσης αὐτῷ κατὰ τὴν πραγματείαν τῆς κατὰ τῶν ἄλλων ἐπιτιμήσεως καὶ λοιδορίας οὐκ ἐκ τῆς αὐτοῦ θεωρεῖται πραγματείας οὐδ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀποφάσεων, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν πέλας κατηγορίας, πρὸς ὃ γένος καὶ πολυπραγμοσύνην δοκεῖ μοι καὶ φύσιν προσενέγκασθαι διαφέρουσαν· παραπλήσιον 3
γὰρ δή τι τοιοῦτο συμβέβηκε καὶ Στράτωνι τῷ φυσικῷ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὅταν ἐγχειρήσῃ τὰς τῶν ἄλλων δόξας διαστέλλεσθαι καὶ ψευδοποιεῖν, θαυμάσιός ἐστιν· ὅταν δ' ἐξ αὐτοῦ τι προφέρηται καί τι τῶν ἰδίων ἐπινοημάτων ἐξηγῆται, παρὰ πολὺ φαίνεται τοῖς ἐπιστήμοσιν εὐηθέστερος αὐτοῦ καὶ νωθρότερος. καί μοι δοκεῖ παντάπασιν ὅμοιόν τι γίγνεσθαι περὶ 4

τοὺς γράφοντας τῷ περὶ τὸν ὅλον ἡμῶν βίον συμβαίνοντι· καὶ γὰρ ἐν τούτῳ τὸ μὲν ἐπιτιμῆσαι τοῖς πέλας ἐστὶ ῥᾴδιον, τὸ δ' αὐτὸν ἀναμάρτητον παρέχεσθαι χαλεπόν, καὶ σχεδὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἴδοι τις ἂν τοὺς προχειρότατα τοῖς πέλας ἐπιτιμῶντας πλεῖστα περὶ τὸν ἴδιον βίον ἁμαρτάνοντας.

25[a] Τῷ δὲ Τιμαίῳ καὶ ἕτερόν τι χωρὶς τῶν προγεγραμμένων συμβέβηκεν· ἀποκαθίσας γὰρ Ἀθήνησι σχεδὸν ἔτη πεντήκοντα καὶ πρὸς τοῖς τῶν προγεγονότων ὑπομνήμασι γενόμενος ὑπέλαβε τὰς μεγίστας ἀφορμὰς ἔχειν πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἀγνοῶν, ὥς γ' ἐμοὶ 2 δοκεῖ. ἐχούσης γάρ τι παραπλήσιον τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἰατρικῆς διὰ τὸ κατὰ τὰς ὁλοσχερεῖς διαφορὰς ἑκατέραν αὐτῶν ὑπάρχειν τριμερῆ, παραπλησίους εἶναι συμβαίνει καὶ τὰς τῶν ἐπιβαλλομένων ἐπ' αὐ- 3 τὰς διαθέσεις, οἷον εὐθέως τῆς ἰατρικῆς, ἑνὸς μὲν μέρους αὐτῆς ὑπάρχοντος λογικοῦ, τοῦ δ' ἑξῆς διαιτητικοῦ, τοῦ δὲ τρίτου χειρουργικοῦ καὶ φαρμακευτικοῦ γένους, ὁλοσχερῶς. ε.....μαι τῶι καταψεύδε- 4 σθαι τοῦ ἐπιτηδεύματος. τὸ δὲ λογικόν, ὃ δὴ πλεῖστον ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἄρχεται παρὰ τῶν Ἡροφιλείων καὶ Καλλιμαχείων ἐκεῖ προσαγορευομένων, τοῦτο μέρος μέν τι κατέχει τῆς ἰατρικῆς, κατὰ δὲ τὴν ἐπίφασιν καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τοιαύτην ἐφέλκεται φαντασίαν ὥστε δοκεῖν μηδένα τῶν ἄλλων κρατεῖν τοῦ 5 πράγματος· οὓς ὅταν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπαγαγὼν ἄρρωστον ἐγχειρίσῃς, τοσοῦτον ἀπέχοντες εὑρίσκονται τῆς χρείας ὅσον καὶ οἱ μηδὲν ἀνεγνωκότες ἁπλῶς ἰατρικὸν ὑπόμνημα· οἷς ἤδη τινὲς τῶν ἀρρώστων ἐπιτρέψαντες αὐτοὺς διὰ τὴν ἐν λόγῳ δύναμιν οὐδὲν ἔχοντες δεινὸν τοῖς ὅλοις πολλάκις ἐκινδύνευσαν. 6 εἰσὶ γὰρ ἀληθῶς ὅμοιοι τοῖς ἐκ βιβλίου κυβερνῶσιν·

ἀλλ' ὅμως οὗτοι μετὰ φαντασίας ἐπιπορευόμενοι τὰς πόλεις, ἐπειδὰν ἀθροίσωσι τοὺς λόγους ἐπ' ὀνόματος, τοὺς ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἀληθινὴν πεῖραν δεδωκότας αὐτῶν εἰς τὴν ἐσχάτην ἄγουσιν ἀπορίαν καὶ καταφρόνησιν παρὰ τοῖς ἀκούουσι, τῆς τοῦ λόγου πιθανότητος καταγωνιζομένης πολλάκις τὴν ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων δοκιμασίαν. τὸ δὲ τρίτον, τὸ τὴν ἀληθι- 7
νὴν προσφερόμενον ἕξιν ἐν ἑκάστοις τῶν ἐπιτηδευμάτων, οὐ μόνον ὑπάρχει σπάνιον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ὑπὸ τῆς στωμυλίας καὶ τόλμης ἐπισκοτεῖται διὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀκρισίαν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ 25e
τῆς πραγματικῆς ἱστορίας ὑπαρχούσης τριμεροῦς, τῶν δὲ μερῶν αὐτῆς ἑνὸς μὲν ὄντος τοῦ περὶ τὴν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι πολυπραγμοσύνην καὶ τὴν παράθεσιν τῆς ἐκ τούτων ὕλης, ἑτέρου δὲ τοῦ περὶ τὴν θέαν τῶν πόλεων καὶ τῶν τόπων περί τε ποταμῶν καὶ λιμένων καὶ καθόλου τῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἰδιωμάτων καὶ διαστημάτων, τρίτου δὲ τοῦ περὶ τὰς πράξεις τὰς πολιτικάς, παραπλησίως ἐφίενται μὲν ταύτης πολλοὶ διὰ τὴν προγεγενημένην περὶ αὐτῆς δόξαν, προσφέρονται δὲ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν γραφόντων ἁπλῶς δίκαιον οὐδὲν πλὴν εὐχέρειαν καὶ τόλμαν καὶ ῥᾳδιουργίαν, παραπλήσιον 3
τοῖς φαρμακοπώλαις δοξοκοποῦντες καὶ πρὸς χάριν βλέποντες ἀεὶ τὰ πρὸς τοὺς καιροὺς ἕνεκα τοῦ πορίζειν τὸν βίον διὰ τούτων· περὶ ὧν οὐκ ἄξιον πλείω ποιεῖσθαι λόγον. ἔνιοι δὲ τῶν δοκούντων εὐλόγως προσάγειν πρὸς τὴν ἱστορίαν, καθάπερ οἱ λογικοὶ τῶν ἰατρῶν ἐνδιατρίψαντες ταῖς βιβλιοθήκαις καὶ καθόλου τὴν ἐκ τῶν ὑπομνημάτων περιποιησάμενοι πολυπειρίαν πείθουσιν αὐτοὺς ὡς ὄντες ἱκανοὶ πρὸς [τὴν ὅλην] ἐπιβολήν, καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀρκούντως δο-

κοῦσι προσφέρεσθαι, [εἰ νὴ Δία εὑρίσκονται ἓν μόνον παρέχοντες] μέρος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ πρὸς τὴν
2 [πραγματικὴν] ἱστορίαν· τὸ γὰρ ἐποπτεῦσαι τὰ [τῶν] προγε[γονότων ὑπομνήματα] πρὸς [μὲν τὸ γνῶναι] τὰς τῶν ἀρχαίων διαλήψεις καὶ τὰς ἐννοίας ἃς εἶχον ὑπὲρ ἐνίων τόπων, ἐθνῶν, πολιτειῶν, πράξεων, [ἔτι δὲ] πρὸς τὸ [συνεῖναι] τὰς ἑκάστων περιστάσεις καὶ τύχας, αἷς κέχρηνται κατὰ τοὺς ἀνωτέρω χρόνους, εὔχρηστόν ἐστι· συνεφίστησι γὰρ τὰ προγεγονότα πρὸς τὸ μέλλον ἡμᾶς οἰκείως, ἐάν τις ὑπὲρ ἑκάστων
3 ἀληθινῶς ἱστορῇ τὰ παρεληλυθότα· τό γε μὴν ἀπ' αὐτῆς ταύτης τῆς δυνάμεως ὁρμηθέντα πεπεῖσθαι γράφειν τὰς ἐπιγιγνομένας πράξεις καλῶς, ὃ πέπεισται Τίμαιος, τελέως εὔηθες καὶ παραπλήσιον ὡς ἂν εἴ τις τὰ τῶν ἀρχαίων ζωγράφων ἔργα θεασάμενος ἱκανὸς οἴοιτο ζωγράφος εἶναι καὶ προστάτης τῆς τέχνης.

25f Δῆλον ἔσται τὸ λεγόμενον ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν ἐπιφερομένων, οἷον εὐθέως ἐκ τῶν συμβεβηκότων Ἐφόρῳ κατὰ τόπους τινὰς τῆς ἱστορίας. ἐκεῖνος γὰρ ἐν τοῖς πολεμικοῖς τῶν μὲν κατὰ θάλατταν ἔργων ἐπὶ ποσὸν ὑπόνοιαν ἐσχηκέναι μοι δοκεῖ, τῶν δὲ
2 κατὰ γῆν ἀγώνων ἄπειρος εἶναι τελέως. τοιγαροῦν ὅταν μὲν πρὸς τὰς περὶ Κύπρον ναυμαχίας καὶ τὰς περὶ Κνίδον ἀτενίσῃ τις, αἷς ἐχρήσαντο οἱ βασιλέως στρατηγοὶ πρὸς Εὐαγόραν τὸν Σαλαμίνιον καὶ πάλιν πρὸς Λακεδαιμονίους, θαυμάζειν... τὸν συγγραφέα καὶ κατὰ τὴν δύναμιν καὶ κατὰ τὴν ἐμπειρίαν καὶ πολὺ τῶν χρησίμων ἀπενέγκασθαι πρὸς τὰς ὁμοίας
3 περιστάσεις· ὅταν δὲ τὴν περὶ Λεῦκτρα μάχην ἐξηγῆται Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων ἢ τὴν ἐν Μαντινείᾳ πάλιν τῶν αὐτῶν τούτων, ἐν ᾗ καὶ μετήλλαξε τὸν βίον Ἐπαμεινώνδας, ἐν τούτοις ἐὰν ἐπὶ τὰ κατὰ

μέρος ἐπιστήσας τις θεωρῇ τὰς ἐκτάξεις καὶ μετατάξεις τὰς κατ' αὐτοὺς τοὺς κινδύνους, γελοῖος φαίνεται καὶ παντελῶς ἄπειρος καὶ ἀόρατος τῶν τοιούτων ὤν. ὁ μὲν οὖν ἐν τοῖς Λεύκτροις κίνδυνος ἁπλοῦς 4 γεγονὼς καὶ καθ' ἓν τι μέρος τῆς δυνάμεως οὐ λίαν ἐκφανῆ ποιεῖ τὴν τοῦ συγγραφέως ἀπειρίαν· ὁ δὲ περὶ τὴν Μαντίνειαν τὴν μὲν ἔμφασιν ἔχει ποικίλην καὶ στρατηγικήν, ἔστι δ' ἀνυπόστατος καὶ τελέως ἀδιανόητος τῷ συγγραφεῖ. τοῦτο δ' ἔσται δῆλον, ἐάν τις τοὺς τόπους ὑποθέμενος ἀληθινῶς ἐπιμετρῇ τὰς κινήσεις τὰς ὑπ' αὐτοῦ δηλουμένας. τὸ δ' αὐτὸ συμ- 5 βαίνει καὶ Θεοπόμπῳ καὶ μάλιστα Τιμαίῳ, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος· οὗ μὲν γὰρ ἂν ὑπὲρ τῶν τοιούτων κεφαλαιώδη ποιήσωνται τὴν ὑπόθεσιν, διαλανθάνουσιν, οὗ δ' ἂν βουληθῶσι διαθέσθαι καὶ συνυποδεῖξαί τι τῶν κατὰ μέρος, τοιοῦτοι φαίνονται καὶ πάντως οἷος Ἔφορος.

Ὅτι οὔτε περὶ τῶν κατὰ πόλεμον συμβαινόντων 25ε δυνατόν ἐστι γράψαι καλῶς τὸν μηδεμίαν ἐμπειρίαν ἔχοντα τῶν πολεμικῶν ἔργων οὔτε περὶ τῶν ἐν ταῖς πολιτείαις τὸν μὴ πεπειραμένον τῶν τοιούτων πράξεων καὶ περιστάσεων. λοιπὸν οὔτε ἐμπείρως ὑπὸ 2 τῶν βιβλιακῶν οὔτ' ἐμφαντικῶς οὐδενὸς γραφομένου συμβαίνει τὴν πραγματείαν ἄπρακτον γίγνεσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν· εἰ γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας ἐξέλοι τις τὸ δυνάμενον ὠφελεῖν ἡμᾶς, τὸ λοιπὸν αὐτῆς ἄζηλον 3 καὶ ἀνωφελὲς γίγνεται παντελῶς. ἔτι δὲ περὶ τῶν πόλεων καὶ τόπων ὅταν ἐπιβάλωνται γράφειν τὰ κατὰ μέρος, ὄντες ἀτριβεῖς τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας, δῆλον ὡς ἀνάγκη συμβαίνειν τὸ παραπλήσιον, καὶ πολλὰ μὲν ἀξιόλογα παραλειπειν, περὶ πολλῶν δὲ ποιεῖσθαι πολὺν λόγον οὐκ ἀξίων ὄν-

των· ὃ δὴ συμβαίνει μάλιστα Τιμαίῳ διὰ τὴν ἀορασίαν.

25h Ὅτι Τίμαιός φησιν ἐν τῇ τριακοστῇ καὶ τετάρτῃ βίβλῳ ὅτι πεντήκοντα συνεχῶς ἔτη διατρίψας Ἀθήνησι ξενιτεύων καὶ πάσης ὁμολογουμένως ἄπειρος ἐγένετο πολεμικῆς χρείας, ἔτι δὲ καὶ τῆς τῶν τόπων 2 θέας. λοιπὸν ὅταν εἴς τι τῶν μερῶν τούτων ἐμπέσῃ κατὰ τὴν ἱστορίαν, πολλὰ μὲν ἀγνοεῖ καὶ ψεύδεται· κἄν ποτε δὲ τῆς ἀληθείας ἐπιψαύσῃ, παραπλήσιός ἐστι τοῖς ζωγράφοις τοῖς ἀπὸ τῶν ἀνασεσαγμένων 3 θυλάκων ποιουμένοις τὰς ὑπογραφάς· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἡ μὲν ἐκτὸς ἐνίοτε γραμμὴ σώζεται, τὸ δὲ τῆς ἐμφάσεως καὶ τῆς ἐναργείας τῶν ἀληθινῶν ζῴων ἄπεστιν, ὅπερ ἴδιον ὑπάρχει τῆς ζωγραφικῆς τέχνης. τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ Τίμαιον καὶ καθόλου τοὺς ἀπὸ ταύτης τῆς βιβλιακῆς ἕξεως ὁρμωμένους· ἡ γὰρ ἔμφασις τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἄπεστι διὰ τὸ μόνον ἐκ τῆς αὐτοπαθείας τοῦτο γίγνεσθαι τῆς τῶν 4 συγγραφέων· ὅθεν οὐκ ἐντίκτουσιν ἀληθινοὺς ζήλους τοῖς ἀκούουσιν οἱ μὴ δι' αὐτῶν πεπορευμένοι τῶν πραγμάτων, ἐπεὶ καὶ τοιαύτας ᾠοντο δεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ὑπάρχειν ἐμφάσεις οἱ πρὸ ἡμῶν ὥσθ' ὅτε μὲν ὑπὲρ πολιτικῶν ὁ λόγος εἴη πραγμάτων, ἐπιφθέγγεσθαι διότι κατ' ἀνάγκην ὁ γράφων πεπολίτευται καὶ πεῖραν ἔσχηκε τῶν ἐν τούτῳ τῷ 5 μέρει συμβαινόντων, ὅτε δὲ περὶ πολεμικῶν, ὅτι πάλιν ἐστράτευκε καὶ κεκινδύνευκε, καὶ μὴν ὅτε περὶ βιωτικῶν, ὅτι τέτροφε τέκνα καὶ μετὰ γυναικὸς ἔζηκε. τὸ δὲ παραπλήσιον καὶ περὶ τῶν ἄλλων τοῦ βίου με- 6 ρῶν· ὃ παρὰ μόνοις εἰκὸς εὑρίσκεσθαι τῶν συγγραφέων τοῖς δι' αὐτῶν πεπορευμένοις τῶν πραγμάτων καὶ τοῦτο τὸ μέρος περιπεποιημένοις τῆς ἱστορίας.

πάντων μὲν οὖν οἷον αὐτουργὸν γενέσθαι καὶ δράστην δυσχερὲς ἴσως, τῶν μέντοι μεγίστων καὶ κοινοτάτων ἀναγκαῖον. ὅτι δὲ τὸ λεγόμενον οὐκ ἀδύνατον 25
ἱκανὸν ὑπόδειγμα πρὸς πίστιν ὁ ποιητής, παρ' ᾧ πολὺ τὸ τῆς τοιαύτης ἐμφάσεως ἴδοι τις ἂν ὑπάρχον. ἐξ ὧν πᾶς ἂν εἰκότως συγκατάθοιτο τρίτον εἶναι μέρος τῆς ἱστορίας καὶ τρίτην ἔχειν τάξιν τὴν ἐκ τῶν ὑπομνημάτων πολυπραγμοσύνην. ὡς δὲ ἀληθές 2
ἐστι τὸ νυνὶ λεγόμενον καὶ ἐκφανέστατον γένοιτ' ἂν ἐπί τε τῶν συμβουλευτικῶν καὶ παρακλητικῶν, ἔτι δὲ πρεσβευτικῶν λόγων, οἷς κέχρηται Τίμαιος. λογικοὶ μὲν γὰρ καιροὶ πάντας ἐπιδέχονται διαθέσθαι τοὺς ἐνόντας λόγους, οἱ δὲ πολιτικοὶ βραχεῖς καί τινας τῶν ὑπόντων, καὶ τούτων τινὰς μὲν οἱ νῦν, ἄλλους δὲ οἱ προγεγονότες, καὶ τινὰς μὲν Αἰτωλοὶ προσίενται, τινὰς δὲ Πελοποννήσιοι, τινὰς δὲ Ἀθηναῖοι, ... περ Ἀθηναῖοι. ἀκαίρως δὲ καὶ πρὸς 3
πάντα πάντας διεξιέναι τοὺς ἐνόντας λόγους, ὃ ποιεῖ Τίμαιος πρὸς πᾶσαν ὑπόθεσιν εὑρησιλογῶν, τελέως ἀνάληθες καὶ μειρακιῶδες καὶ διατριβικὸν ἅμα καὶ πολλοῖς ἀποτυχίας αἴτιον ἤδη τοῦτο γέγονε καὶ καταφρονήσεως· τὸ δὲ τοὺς ἁρμόζοντας καὶ καιρίους ἀεὶ λαμβάνειν, τοῦτ' ἀναγκαῖον. ἀστάτου δὲ τῆς χρείας οὔσης καὶ πόσοις καὶ ποίοις τῶν ἐνόντων χρηστέον, ἀλλοιοτέρου τινὸς δεῖ ζήλου καὶ παραγγέλματος, εἰ μέλλομεν μὴ βλάπτειν, ἀλλ' ὠφελεῖν τοὺς ἀναγιγνώσκοντας. ἔστι μὲν οὖν ὁ καιρὸς ἐν πᾶσι δυσπαράγγελτος, οὐ 4
μὴν ἀδύνατος εἰς ὑπόνοιαν ἀναχθῆναι διὰ τῶν ἐκ τῆς αὐτοπαθείας καὶ τριβῆς θεωρημάτων· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος μάλιστ' ἂν ὑπονοηθείη τὸ λεγόμενον ἐκ τούτων. εἰ γὰρ οἱ συγγραφεῖς ὑποδείξαντες τοὺς 5
καιροὺς καὶ τὰς ὁρμὰς καὶ διαθέσεις τῶν βουλευο-

μένων, κἄπειτα τοὺς κατ' ἀλήθειαν ῥηθέντας λόγους ἐκθέντες, διασαφήσαιεν ἡμῖν τὰς αἰτίας, δι' ἃς ἢ κατευστοχῆσαι συνέβη τοὺς εἰπόντας ἢ διαπεσεῖν, γένοιτ' ἄν τις ἔννοια τοῦ πράγματος ἀληθινή, καὶ δυναίμεθ' ἂν ἅμα μὲν διακρίνοντες, ἅμα δὲ μεταφέροντες ἐπὶ τὰ παραπλήσια κατευστοχεῖν ἀεὶ τῶν προκειμένων. ἀλλ' ἔστιν οἶμαι τὸ μὲν αἰτιολογεῖν δυσχερές, τὸ δὲ ῥησικοπεῖν ἐν τοῖς βιβλίοις ῥᾴδιον, καὶ τὸ μὲν ὀλίγα καιρίως εἰπεῖν καὶ τούτου παραγγελίαν εὑρεῖν ὀλίγοις ἐφικτόν, τὸ δὲ πολλὰ διατεθέσθαι καὶ ματαίως τῶν ἐν μέσῳ κειμένων καὶ κοινόν.

25[k] Ἵνα δὲ καὶ περὶ ταῦτα βεβαιωσώμεθα τὴν ἀπόφασιν τὴν ὑπὲρ Τιμαίου, καθάπερ καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀγνοίας, ἔτι δὲ τῆς ἑκουσίου ψευδογραφίας, βραχέα προοισόμεθα τῶν ὁμολογουμένων αὐτοῦ λόγων ἐπ' ὀνόματος. — ὅτι τῶν δεδυναστευκότων ἐν Σικελίᾳ μετὰ Γέλωνα τὸν ἀρχαῖον πραγματικωτάτους ἄνδρας παρειλήφαμεν Ἑρμοκράτην, Τιμολέοντα, Πύρρον τὸν Ἠπειρώτην, οἷς ἥκιστ' ἂν δέοι περιάπτειν μειρακιώδεις καὶ διατριβικοὺς λόγους. ὁ δέ φησιν ἐν τῇ μιᾷ καὶ εἰκοστῇ βίβλῳ, καθ' ὃν καιρὸν Εὐρυμέδων παραγενόμενος εἰς Σικελίαν παρεκάλει τὰς πόλεις εἰς τὸν κατὰ τῶν Συρακοσίων πόλεμον, τότε τοὺς Γελῴους κάμνοντας τῷ πολέμῳ διαπέμψασθαι πρὸς τοὺς Καμαριναίους ὑπὲρ ἀνοχῶν· τῶν δὲ προθύμως δεξαμένων, μετὰ ταῦτα πρεσβεύειν ἑκατέρους πρὸς τοὺς ἑαυτῶν συμμάχους καὶ παρακαλεῖν ἄνδρας ἐκπέμψαι πιστούς, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Γέλαν βουλεύσονται περὶ διαλύσεως καὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων. παραγενομένων δὲ τῶν συνέδρων, καὶ διαβουλίου προτεθέντος τοιούτοις τισὶ χρώμενον εἰσάγει λό-

γοις τὸν Ἑρμοκράτην. ἐπαινέσας γὰρ ὁ προειρημένος
ἀνὴρ τοὺς Γελῴους καὶ τοὺς Καμαριναίους, πρῶτον
μὲν ὡς αὐτῶν ποιησάντων τὰς ἀνοχάς, δεύτερον ὅτι
τοῦ περὶ διαλύσεως γενέσθαι λόγους αἴτιοι καθεστή-
κασι, τρίτον ὅτι προνοηθεῖεν τοῦ μὴ βουλεύεσθαι τὰ
πλήθη περὶ τῶν διαλύσεων, ἀλλὰ τοὺς προεστῶτας
τῶν πολιτευμάτων, σαφῶς εἰδότας τίνα διαφορὰν
ἔχει ὁ πόλεμος τῆς εἰρήνης, μετὰ δὲ ταῦτα δύο ἢ 5
τρία λαβὼν ἐπιχειρήματα πραγματικά, λοιπὸν οἴεται
αὐτοὺς ἐπιστήσαντας μαθεῖν ἡλίκην ὁ πόλεμος δια-
φορὰν ἔχει τῆς εἰρήνης, μικρῷ πρότερον εἰρηκὼς ὅτι
κατ' αὐτὸ τοῦτο χάριν ἔχει τοῖς Γελῴοις τὸ μὴ γίγνε-
σθαι τοὺς λόγους ἐ . . . . . ἐν συνεδρίῳ καλῶς γιγνώ-
σκοντι τὰς τοιαύτας περιπετείας. ἐξ ὧν ὁ Τίμαιος 6
οὐ μόνον τῆς πραγματικῆς ἂν δόξειεν ἀπολείπεσθαι
δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ταῖς διατριβαῖς ἐπι. . . . .
. . . . . ἐλαχίστων· πάντες γὰρ δήπουθεν οἴον- 7
ται δεῖν τὰς ἀποδείξεις φέρειν τῶν ἀγνοουμένων
καὶ τῶν ἀπιστουμένων παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς, περὶ δὲ
τῶν ἤδη γιγνωσκομένων ματαιότατον εἶναι, ἅμα δὲ
καὶ παιδαριωδέστατον τὸ καθευρησιλογεῖν . . . . . .
. . . . . μενον ἢ τὸ γιγνωσκόμενον. ὁ δὲ χωρὶς τῆς 8
ὅλης παραπτώσεως τοῦ διατεθεῖσθαι τὸ πλεῖστον
μέρος τοῦ λόγου πρὸς τὰ καθάπαξ μὴ προσδεόμε-
να λόγου καὶ λήμμασι κέχρηται τοιούτοις, οἷς τὸν 9
μὲν Ἑρμοκράτην τίς ἂν κεχρῆσθαι πιστεύσειε, τὸν
συναγωνισάμενον μὲν Λακεδαιμονίοις τὴν ἐν Αἰ-
γὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, αὐτανδρὶ δὲ χειρωσάμε-
νον τὰς Ἀθηναίων δυνάμεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς
κατὰ Σικελίαν, ἀλλ' οὐδὲ μειράκιον τὸ τυχόν;
ὅς γε πρῶτον μὲν οἴεται δεῖν ἀναμνησθῆναι τοὺς 26
συνέδρους διότι κοιμωμένους τὸν ὄρθρον ἐν μὲν

τῷ πολέμῳ διεγείρουσιν αἱ σάλπιγγες, κατὰ δὲ τὴν
2 εἰρήνην οἱ ὄρνιθες. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Ἡρακλέα
φησὶ τῶν μὲν Ὀλυμπίων τὸν ἀγῶνα θεῖναι καὶ τὴν
ἐκεχειρίαν δεῖγμα ποιούμενον τῆς αὑτοῦ προαιρέσεως,
ὅσοις δ' ἐπολέμησε, τούτους πάντας βεβλαφέναι κατὰ
τὴν ἀνάγκην καὶ κατ' ἐπιταγήν, ἑκουσίως δὲ παραί-
3 τιον κακοῦ οὐδενὶ γεγονέναι τῶν ἀνθρώπων. ἐξῆς
δὲ τούτοις παρὰ μὲν τῷ ποιητῇ τὸν Δία παρεισάγε-
σθαι δυσαρεστούμενον τῷ Ἄρει καὶ λέγοντα,

ἔχθιστος δέ μοί ἐσσι θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν·
αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε.

4 ὁμοίως δὲ καὶ τὸν φρονιμώτατον τῶν ἡρώων λέγειν,

ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος.

5 ὁμογνωμονεῖν δὲ τῷ ποιητῇ καὶ τὸν Εὐριπίδην, ἐν
οἷς φησιν,

εἰρήνα βαθύπλουτε,
καλλίστα μακάρων θεῶν,
ζηλός μοι σέθεν, ὡς χρονίζεις.
δέδοικα δὲ μὴ πρὶν ὑπερβάλῃ με γῆρας,
πρὶν σὰν χαρίεσσαν προσιδεῖν ὥραν
καὶ καλλιχόρους ἀοιδὰς
φιλοστεφάνους τε κώμους.

6 ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὁμοιότατον εἶναί φησι τὸν μὲν
πόλεμον τῇ νόσῳ, τὴν δ' εἰρήνην τῇ ὑγιείᾳ· τὴν
μὲν γὰρ καὶ τοὺς κάμνοντας ἀναλαμβάνειν, ἐν ᾧ δὲ
7 καὶ τοὺς ὑγιαίνοντας ἀπόλλυσθαι. καὶ κατὰ μὲν τὴν
εἰρήνην τοὺς πρεσβυτέρους ὑπὸ τῶν νέων θάπτεσθαι
8 κατὰ φύσιν, ἐν δὲ τῷ πολέμῳ τἀναντία, τὸ δὲ μέ-
γιστον ἐν μὲν τῷ πολέμῳ μηδ' ἄχρι τῶν τειχῶν εἶναι

τὴν ἀσφάλειαν, κατὰ δὲ τὴν εἰρήνην μέχρι τῶν τῆς
χώρας ὅρων, καὶ τούτοις ἕτερα παραπλήσια. θαυ- 9
μάζω δή τίσι ποτ' ἂν ἄλλοις ἐχρήσατο λόγοις ἢ προ-
φορᾶς μειράκιον ἄρτι γενόμενον περὶ διατριβὰς καὶ
τῶν ὑπομνημάτων πολυπραγμοσύνας καὶ βουλόμενον
παραγγελματικῶς ἐκ τῶν παρεπομένων τοῖς προσώ-
ποις ποιεῖσθαι τὴν ἐπιχείρησιν· δοκεῖ..... ἀλλὰ
τούτοις οἷς Τίμαιος Ἑρμοκράτην κεχρῆσθαί φησι.

Τί δὲ πάλιν ὅταν ὁ Τιμολέων ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ 26ª
παρακαλῶν τοὺς Ἕλληνας πρὸς τὸν ἐπὶ τοὺς Καρχη-
δονίους κίνδυνον, καὶ μόνον οὐκ ἤδη μελλόντων
συνάγειν εἰς τὰς χεῖρας τοῖς ἐχθροῖς πολλαπλασίοις
οὖσι, πρῶτον μὲν ἀξιοῖ μὴ βλέπειν αὐτοὺς πρὸς τὸ
πλῆθος τῶν ὑπεναντίων, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀνανδρίαν;
καὶ γὰρ τῆς Λιβύης ἁπάσης συνεχῶς οἰκουμένης καὶ 2
πληθυούσης ἀνθρώπων, ὅμως ἐν ταῖς παροιμίαις,
ὅταν περὶ ἐρημίας ἔμφασιν βουλώμεθα ποιῆσαι, λέ-
γειν ἡμᾶς ἐρημότερα τῆς Λιβύης, οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρη-
μίαν φέροντας τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀνανδρίαν
τῶν κατοικούντων. καθόλου δέ, φησί, τίς ἂν φο- 3
βηθείη τοὺς ἄνδρας, οἵτινες τῆς φύσεως τοῦτο τοῖς
ἀνθρώποις δεδωκυίας ἴδιον παρὰ τὰ λοιπὰ τῶν ζῴων,
λέγω δὲ τὰς χεῖρας, ταύτας παρ' ὅλον τὸν βίον ἐντὸς
τῶν χιτώνων ἔχοντες ἀπράκτους περιφέρουσι; τὸ δὲ
μέγιστον ὅτι καὶ ὑπὸ τοῖς χιτωνίσκοις, φησί, περι-
ζώματα φοροῦσιν, ἵνα μηδ' ὅταν ἀποθάνωσιν ἐν ταῖς
μάχαις φανεροὶ γένωνται τοῖς ὑπεναντίοις ....

Ὅτι Γέλωνος ἐπαγγελλομένου τοῖς Ἕλλησι δισ- 26ᵇ
μυρίοις πεζοῖς, διακοσίαις δὲ ναυσὶ καταφράκτοις
βοηθήσειν, ἐὰν αὐτῷ τῆς ἡγεμονίας ἢ τῆς κατὰ γῆν
ἢ τῆς κατὰ θάλατταν παραχωρήσωσι, φασὶ τοὺς προ-
καθημένους ἐν Κορίνθῳ τῶν Ἑλλήνων πραγματικῶ-

τατον ἀπόκριμα δοῦναι τοῖς παρὰ τοῦ Γέλωνος πρε-
2 σβευταῖς· ἐκέλευον γὰρ ὡς ἐπίκουρον ἔρχεσθαι τὸν
Γέλωνα μετὰ τῶν δυνάμεων, τὴν δ' ἡγεμονίαν ἀνάγ-
κη τὰ πράγματα περιθήσειν τοῖς ἀρίστοις τῶν ἀν-
δρῶν· τοῦτο δ' ἐστὶ τῶν οὐ καταφευγόντων ἐπὶ τὰς
Συρακοσίων ἐλπίδας, ἀλλὰ πιστευόντων αὐτοῖς καὶ
προκαλουμένων τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὸν τῆς ἀνδρείας
3 ἀγῶνα καὶ τὸν περὶ τῆς ἀρετῆς στέφανον. ἀλλ' ὅμως
Τίμαιος εἰς ἕκαστα τῶν προειρημένων τοσούτους ἐκ-
τείνει λόγους καὶ τοιαύτην ποιεῖται σπουδὴν περὶ
τοῦ τὴν μὲν Σικελίαν μεγαλομερεστέραν ποιῆσαι τῆς
συμπάσης Ἑλλάδος, τὰς δ' ἐν αὐτῇ πράξεις ἐπιφα-
νεστέρας καὶ καλλίους τῶν κατὰ τὴν ἄλλην οἰκουμέ-
νην, τῶν δ' ἀνδρῶν τῶν μὲν σοφίᾳ διενηνοχότων
σοφωτάτους τοὺς ἐν Σικελίᾳ, τῶν δὲ πραγματικῶν
ἡγεμονικωτάτους καὶ θειοτάτους τοὺς ἐκ Συρακου-
4 σῶν, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ὑπερβολὴν τοῖς μειρακίοις
τοῖς ἐν ταῖς διατριβαῖς καὶ τοῖς πότοις πρὸς τὰς πα-
ραδόξους ἐπιχειρήσεις, ὅταν ἢ Θερσίτου λέγειν ἐγκώ-
μιον ἢ Πηνελόπης πρόθωνται ψόγον ἢ τινος ἑτέρου
τῶν τοιούτων.

26c Λοιπὸν ἐκ τούτων διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρα-
δοξολογίας οὐκ εἰς σύγκρισιν, ἀλλ' εἰς καταμώκησιν
ἄγει καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς πράξεις ὧν βούλεται
προΐστασθαι, καὶ σχεδὸν εἰς τὸ παραπλήσιον ἐμπί-
2 πτει τοῖς περὶ τοὺς ἐν Ἀκαδημείᾳ λόγους τὸν προ-
χειρότατον λόγον ἠσκηκόσι. καὶ γὰρ ἐκείνων τινὲς
βουλόμενοι περί τε τῶν προφανῶς καταληπτῶν εἶναι
δοκούντων καὶ περὶ τῶν ἀκαταλήπτων εἰς ἀπορίαν
ἄγειν τοὺς προσδιαλεγομένους τοιαύταις χρῶνται
παραδοξολογίαις καὶ τοιαύτας εὑποροῦσι πιθανότη-
τας ὥστε διαπορεῖν εἰ δυνατόν ἐστι τοὺς ἐν Ἀθή-

ναις ὄντας ὀσφραίνεσθαι τῶν ἐψομένων ὠῶν ἐν Ἐφέσῳ καὶ διστάζειν μήπως, καθ' ὃν καιρὸν ἐν Ἀκαδημείᾳ διαλέγονται περὶ τούτων, οὐχ ὑπὲρ ἄλλων ἄρ' ἐν οἴκῳ κατακείμενοι τούτους διατίθενται τοὺς λόγους. ἐξ ὧν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παραδοξολογίας 3 εἰς διαβολὴν ἦχασι τὴν ὅλην αἵρεσιν, ὥστε καὶ τὰ καλῶς ἀπορούμενα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἰς ἀπιστίαν ἦλθαι. καὶ χωρὶς τῆς ἰδίας ἀστοχίας καὶ τοῖς νέοις τοιοῦτον ἐντετόκασι ζῆλον, εἰς τὸ τῶν μὲν ἠθικῶν καὶ πραγματικῶν λόγων μηδὲ τὴν τυχοῦσαν ἐπίνοιαν ποιεῖσθαι, δι' ὧν ὄνησις τοῖς φιλοσοφοῦσι, περὶ δὲ τὰς ἀνωφελεῖς καὶ παραδόξους εὑρησιλογίας κενοδοξοῦντες κατατρίβουσι τοὺς βίους.

Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Τιμαίῳ συμβέβηκε περὶ τὴν ἱστο- 26d
ρίαν καὶ τοῖς τούτου ζηλωταῖς· παραδοξολόγος γὰρ ὢν καὶ φιλόνικος περὶ τὸ προτεθὲν τοὺς μὲν πολλοὺς καταπέπληκται ἀλόγως, ἠνάγκακε δ' αὐτῷ * διὰ τὴν ἐπίφασιν τῆς ἀληθινολογίας, τινὰς δὲ καὶ προσκέκληται καὶ μετ' ἀποδείξεως δοκεῖ πείσειν. καὶ μάλιστα ταύτην γ' ἐνείργασται τὴν δόξαν ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀποικίας καὶ κτίσεις καὶ συγγενείας ἀποφάσεων· ἐν γὰρ τούτοις τηλικαύτην ἐπίφασιν ποιεῖ διὰ τῆς 2 ἀκριβολογίας καὶ τῆς πικρίας τῆς ἐπὶ τῶν ἐλέγχων, οἷς χρῆται κατὰ τῶν πέλας, ὥστε δοκεῖν τοὺς ἄλλους συγγραφέας ἅπαντας συγκεκοιμῆσθαι τοῖς πράγμασι καὶ κατεσχεδιακέναι τῆς οἰκουμένης, αὐτὸν δὲ μόνον ἐξητακέναι τὴν ἀκρίβειαν καὶ διευκρινηκέναι τὰς ἐν ἑκάστοις ἱστορίας, ἐν οἷς πολλὰ μὲν ὑγιῶς λέγεται, πολλὰ δὲ καὶ ψευδῶς.

Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ πλείω χρόνον συντραφέντες αὐ- 26e
τοῦ τοῖς πρώτοις ὑπομνήμασιν, ἐν οἷς αἱ περὶ τῶν προειρημένων εἰσὶ συντάξεις, ὅταν ἅπασαν συνταξα-

μένῳ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπαγγελίας ἀποπιστεύσωσι, κἄπειτά τις αὐτοῖς ἀποδεικνύῃ τὸν Τίμαιον, ἐν οἷς πικρότατός ἐστι κατὰ τῶν πέλας, αὐτὸν ἔνοχον ὄντα, καθάπερ ἡμεῖς ἀρτίως ἐπὶ τῶν Λοκρῶν καὶ τῶν
2 ἑξῆς παραπαίοντα συνεστήσαμεν, δυσέριδες γίγνονται καὶ φιλόνικοι καὶ δυσμετάθετοι, καὶ σχεδὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν οἱ φιλοπονώτατα προσεδρεύσαντες τοῖς ὑπομνήμασιν αὐτοῦ τοῦτ' ἀποφέρονται τὸ λυσιτελὲς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως. οἵ γε μὴν ταῖς δημηγορίαις προσσχόντες αὐτοῦ καὶ καθόλου τοῖς διεξοδικοῖς λόγοις μειρακιώδεις καὶ διατριβικοὶ καὶ τελέως ἀναλήθεις γίγνονται διὰ τὰς ἄρτι ῥηθείσας αἰτίας.

26f Λοιπὸν δὲ τὸ πραγματικὸν αὐτῷ μέρος τῆς ἱστορίας ἐκ πάντων σύγκειται τῶν ἁμαρτημάτων, ὧν τὰ πλεῖστα διεληλύθαμεν· τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἁμαρτίας νῦν ἐροῦμεν, ἥτις οὐκ ἔνδοξος μὲν φανεῖται τοῖς πλείστοις, ἀληθινωτάτη δ' εὑρεθήσεται τῶν Τιμαίου
2 κατηγορημάτων. δοκεῖ μὲν γὰρ καὶ τὴν ἐμπειρικὴν περὶ ἕκαστα δύναμιν καὶ τὴν ἐπὶ τῆς πολυπραγμοσύνης ἕξιν παρεσκευάσθαι καὶ συλλήβδην φιλοπόνως προσεληλυθέναι πρὸς τὸ γράφειν τὴν ἱστορίαν,
3 ἐν ἐνίοις δ' οὐδεὶς οὔτ' ἀπειρότερος οὔτ' ἀφιλοπονώτερος φαίνεται γεγονέναι τῶν ἐπ' ὀνόματος συγγρα-
27 φέων. δῆλον δ' ἔσται τὸ λεγόμενον ἐκ τούτων. δυοῖν γὰρ ὄντων κατὰ φύσιν ὡς ἂν εἴ τινων ὀργάνων ἡμῖν, οἷς πάντα πυθανόμεθα καὶ πολυπραγμονοῦμεν, ἀκοῆς καὶ ὁράσεως, ἀληθινωτέρας δ' οὔσης οὐ μικρῷ τῆς ὁράσεως κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· ὀφθαλμοὶ γὰρ τῶν
2 ὤτων ἀκριβέστεροι μάρτυρες· τούτων Τίμαιος τὴν ἡδίω μέν, ἧττω δὲ τῶν ὁδῶν ὥρμησε πρὸς τὸ πολυ-
3 πραγμονεῖν. τῆς μὲν γὰρ διὰ τῆς ὁράσεως εἰς τέλος ἀπέστη, τῆς δὲ διὰ τῆς ἀκοῆς ἀντεποιήσατο. καὶ

ταύτης μὲν οὔσης τινός, τοῦ μὲν διὰ τῶν ὑπομνημάτων, τοῦ δὲ δι' ἀνακρίσεως, περὶ τὰς ἀνακρίσεις ῥᾳθύμως ἀνεστράφη, καθάπερ ἐν τοῖς ἀνώτερον ἡμῖν δεδήλωται. δι' ἣν δ' αἰτίαν ταύτην ἔσχε τὴν αἵρεσιν 4 εὐχερὲς καταμαθεῖν, ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῶν βιβλίων δύναται πολυπραγμονεῖσθαι χωρὶς κινδύνου καὶ κακοπαθείας, ἐάν τις αὐτὸ τοῦτο προνοηθῇ μόνον ὥστε λαβεῖν ἢ πόλιν ἔχουσαν ὑπομνημάτων πλῆθος ἢ βιβλιοθήκην που γειτνιῶσαν. λοιπὸν κατακείμενον 5 ἐρευνᾶν δεῖ τὸ ζητούμενον καὶ συγκρίνειν τὰς τῶν προγεγονότων συγγραφέων ἀγνοίας ἄνευ πάσης κακοπαθείας. ἡ δὲ πολυπραγμοσύνη πολλῆς μὲν προσ- 6 δεῖται ταλαιπωρίας καὶ δαπάνης, μέγα δέ τι συμβάλλεται καὶ μέγιστόν ἐστι μέρος τῆς ἱστορίας. δῆλον 7 δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐξ αὐτῶν τῶν τὰς συντάξεις πραγματευομένων. ὁ μὲν γὰρ Ἔφορός φησιν, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτοὺς παρεῖναι πᾶσι τοῖς πράγμασι, ταύτην ἂν διαφέρειν πολὺ τῶν ἐμπειριῶν· ὁ δὲ Θεόπομπος τοῦτον 8 μὲν ἄριστον ἐν τοῖς πολεμικοῖς τὸν πλείστοις κινδύνοις παρατετευχότα, τοῦτον δὲ δυνατώτατον ἐν λόγῳ τὸν πλείστων μετεσχηκότα πολιτικῶν ἀγώνων. τὸν 9 αὐτὸν δὲ τρόπον συμβαίνειν ἐπὶ ἰατρικῆς καὶ κυβερνητικῆς. ἔτι δὲ τούτων ἐμφαντικώτερον ὁ ποιητὴς 10 εἴρηκε περὶ τούτου τοῦ μέρους. ἐκεῖνος γὰρ βουλόμενος ὑποδεικνύειν ἡμῖν οἷον δεῖ τὸν ἄνδρα τὸν πραγματικὸν εἶναι, προθέμενος τὸ τοῦ Ὀδυσσέως πρόσωπον λέγει πως οὕτως·

ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη,

καὶ προβάς, 11

πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,

καὶ ἔτι,

ἀνδρῶν τε πτολέμους ἀλεγεινά τε κύματα πείρων.

28 Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ τῆς ἱστορίας πρόσχημα τοι-
2 οῦτον ἄνδρα ζητεῖν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων φησὶ τότε
τἀνθρώπεια καλῶς ἕξειν, ὅταν ἢ οἱ φιλόσοφοι βασι-
3 λεύσωσιν ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· κἀγὼ δ' ἂν
εἴποιμι διότι τὰ τῆς ἱστορίας ἕξει τότε καλῶς, ὅταν
ἢ οἱ πραγματικοὶ τῶν ἀνδρῶν γράφειν ἐπιχειρήσωσι
4 τὰς ἱστορίας, μὴ καθάπερ νῦν παρέργως, νομί-
σαντες δὲ καὶ τοῦτ' εἶναι σφίσι τῶν ἀναγκαιοτάτων
καὶ καλλίστων, ἀπερισπάστως παράσχωνται πρὸς
5 τοῦτο τὸ μέρος τὰ κατὰ τὸν βίον, ἢ οἱ γράφειν ἐπι-
βαλόμενοι τὴν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἕξιν ἀναγ-
καίαν ἡγήσωνται πρὸς τὴν ἱστορίαν. πρότερον δ'
οὐκ ἔσται παῦλα τῆς τῶν ἱστοριογράφων ἀγνοίας.
6 ὧν ὁ Τίμαιος οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην πρόνοιαν θέμενος,
ἀλλὰ καταβιώσας ἐν ἑνὶ τόπῳ ξενιτεύων, καὶ σχεδὸν
ὡς ἂν εἰ κατὰ πρόθεσιν ἀπεικάμενος καὶ τὴν ἐνερ-
γητικὴν τὴν περὶ τὰς πολεμικὰς καὶ πολιτικὰς πρά-
ξεις καὶ τὴν ἐκ τῆς πλάνης καὶ θέας αὐτοπάθειαν,
οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκφέρεται δόξαν ὡς ἔλκων τὴν τοῦ
7 συγγραφέως προστασίαν. καὶ διότι τοιοῦτός ἐστιν
αὐτὸν ἀνθομολογούμενον εὐχερὲς παραστῆσαι τὸν
8 Τίμαιον. κατὰ γὰρ τὸ προοίμιον τῆς ἕκτης βίβλου
φησί τινας ὑπολαμβάνειν διότι τινὸς μείζονος δεῖται
φύσεως καὶ φιλοπονίας καὶ παρασκευῆς τὸ τῶν ἐπι-
δεικτικῶν λόγων γένος ἢ τὸ τῆς ἱστορίας· ταύτας δὲ
τὰς δόξας πρότερον μὲν Ἐφόρῳ φησὶ προσπεσεῖν,
9 οὐ δυνηθέντος δ' ἱκανῶς ἐκείνου πρὸς τοὺς ταῦτα
λέγοντας ἀπαντῆσαι, πειρᾶται συγκρίνειν αὐτὸς ἐκ
παραβολῆς τὴν ἱστορίαν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς λόγοις,
10 πρᾶγμα ποιῶν πάντων ἀτοπώτατον, πρῶτον μὲν τὸ

καταψεύσασθαι τοῦ συγγραφέως. ὁ γὰρ Ἔφορος παρ' ὅλην τὴν πραγματείαν θαυμάσιος ὢν καὶ κατὰ τὴν φράσιν καὶ κατὰ τὸν χειρισμὸν καὶ κατὰ τὴν ἐπίνοιαν τῶν λημμάτων, δεινότατός ἐστιν ἐν ταῖς παρεκβάσεσι καὶ ταῖς ἀφ' αὑτοῦ γνωμολογίαις, καὶ συλλήβδην ὅταν που τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον διατίθηται, κατὰ δέ τινα συντυχίαν εὐχαριστότατα καὶ πιθανώτατα περὶ τῆς συγκρίσεως εἴρηκε τῆς τῶν ἱστοριογράφων καὶ λογογράφων. ὁ δ' ἵνα μὴ δόξῃ κατακολουθεῖν Ἐφόρῳ, πρὸς τῷ κατεψεῦσθαι ἐκείνου καὶ τῶν λοιπῶν .ν | κατεγν..... ἄλλων δεόντως κεχειρισμένα μακρῶς καὶ ἀσαφῶς καὶ τῷ παντὶ χεῖρον ἐξηγούμενος οὐδένα τῶν ζώντων ὑπέλαβε τοῦτο παρατηρήσειν. οὐ μὴν ἀλλὰ βουλόμενος αὔξειν τὴν ἱστορίαν 28a πρῶτον μὲν τηλικαύτην εἶναί φησι διαφορὰν τῆς ἱστορίας πρὸς τοὺς ἐπιδεικτικοὺς λόγους ἡλίκην ἔχει τὰ κατ' ἀλήθειαν ᾠκοδομημένα καὶ κατεσκευασμένα τῶν ἐν ταῖς σκηνογραφίαις φαινομένων τόπων καὶ διαθέσεων· δεύτερον αὐτὸ τὸ συναθροῖσαί φησι τὴν 2 παρασκευὴν τὴν πρὸς τὴν ἱστορίαν μεῖζον ἔργον εἶναι τῆς ὅλης πραγματείας τῆς περὶ τοὺς ἐπιδεικτικοὺς λόγους· αὐτὸς γοῦν τηλικαύτην ὑπομεμενηκέναι δαπάνην καὶ κακοπάθειαν τοῦ συναγαγεῖν τὰ παρ' ἀστυρίων ὑπομνήματα καὶ πολυπραγμονῆσαι τὰ Λιγύων ἔθη καὶ Κελτῶν, ἅμα δὲ τούτοις Ἰβήρων, ὥστε μήτ' ἂν αὐτὸς ἐλπίσαι μήτ' ἄν ἕτερος ἐξηγούμενος πιστευθῆναι περὶ τούτων. ἡδέως δέ τις ἂν ἔροιτο τὸν συγ- 4 γραφέα πότερον ὑπολαμβάνει μείζονος δεῖσθαι δαπάνης καὶ κακοπαθείας τὸ καθήμενον ἐν ἄστει συνάγειν ὑπομνήματα καὶ πολυπραγμονεῖν τὰ Λιγύων ἔθη καὶ Κελτῶν ἢ τὸ πειραθῆναι τῶν πλείστων ἐθνῶν καὶ τούτων αὐτόπτην γενέσθαι. τί δ' αὖ τὸ

πυνθάνεσθαι τὰς παρατάξεις καὶ πολιορκίας, ἔτι δὲ ναυμαχίας, τῶν παρατετυχηκότων τοῖς κινδύνοις, ἢ τὸ πεῖραν λαβεῖν τῶν δεινῶν καὶ τῶν ἅμα τούτοις συμβαινόντων ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶομαι τηλικαύτην διαφορὰν ἔχειν τὰ κατ' ἀλήθειαν οἰκοδομήματα τῶν ἐν ταῖς σκηνογραφίαις τόπων, οὐδὲ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιδεικτικῶν λόγων, ἡλίκην ἐπὶ πασῶν τῶν συντάξεων τὴν ἐξ αὐτουργίας καὶ τὴν ἐξ αὐτοπαθείας ἀπόφασιν τῶν ἐξ ἀκοῆς καὶ διηγήματος γραφομένων· ἧς εἰς τέλος ἄπειρος ὢν εἰκότως ὑπέλαβε τὸ πάντων ἐλάχιστον καὶ ῥᾷστον εἶναι τοῖς πραγματευομένοις ἱστορίαν, λέγω δὲ τὸ συνάγειν ὑπομνήματα καὶ πυνθάνεσθαι παρὰ τῶν εἰδότων ἕκαστα τῶν πραγμάτων. καίτοι γε περὶ τὸ τοιοῦτο μέρος ἀνάγκη μεγάλα διαψεύδεσθαι τοὺς ἀπείρους· πῶς γὰρ οἷόν τε καλῶς ἀνακρῖναι περὶ παρατάξεως ἢ πολιορκίας ἢ ναυμαχίας; πῶς δὲ συνεῖναι τῶν ἐξηγουμένων τὰ κατὰ μέρος ἀνεννόητον ὄντα τῶν προειρημένων; οὐ γὰρ ἔλαττον ὁ πυνθανόμενος τῶν ἀπαγγελλόντων συμβάλλεται πρὸς τὴν ἐξήγησιν· ἡ γὰρ τῶν παρεπομένων τοῖς πράγμασιν ὑπόμνησις αὐτὴ χειραγωγεῖ τὸν ἐξηγούμενον ἑφ' ἕκαστα τῶν συμβεβηκότων· ὑπὲρ ὧν ὁ μὲν ἄπειρος οὔτε ἀνακρῖναι τοὺς παραγεγονότας ἱκανός ἐστιν οὔτε συμπαρὼν γνῶναι τὸ γενόμενον, ἀλλὰ κἂν παρῇ, τρόπον τινὰ μὴ παρών . . . [Exc. Vat. p. 387—404 M. 39—53 H. 27, 1.—28, 9. etiam Exc. ant. p. 248—249.]

FRAGMENTA LIBRI XIII.

Ὅτι Αἰτωλοὶ διά τε τὴν συνέχειαν τῶν πολέμων καὶ διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν βίων ἔλαθον οὐ μόνον ἄλλους, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτοὺς κατάχρεοι γενηθέντες. διόπερ οἰκείως διακείμενοι πρὸς καινοτομίαν τῆς οἰκείας πολιτείας εἵλοντο νομογράφους Δωρίμαχον καὶ Σκόπαν, θεωροῦντες τούτους κατά τε τὰς προαιρέσεις κινητικοὺς ὑπάρχοντας καὶ κατὰ τὰς οὐσίας ἐνδεδεμένους εἰς πολλὰ τῶν βιωτικῶν συναλλαγμάτων. οἳ καὶ παραλαβόντες τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔγραψαν νόμους. [Exc. Peir. p. 58.] 1 2 3

Ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς νομοθετοῦντος Δωριμάχου καὶ Σκόπα ἀντέλεγε τοῖς γραφομένοις, ἐκ πολλῶν ἐπιδεικνύμενος ὅτι παρ' οἷς ἔφυ τὸ φυτὸν τοῦτο, οὐδέποτε κατέληξε πρότερον ἢ μεγάλοις κακοῖς περιβαλεῖν τοὺς ἅπαξ αὐτῷ χρησαμένους· διόπερ ἠξίου μὴ μόνον πρὸς τὸ παρὸν ἀποβλέπειν, εἰ κουφισθήσονται τῶν ἐνεστώτων συναλλαγμάτων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον· ἄτοπον γὰρ εἶναι πολεμοῦντας μὲν καὶ τὸ πνεῦμα προΐεσθαι χάριν τῆς τῶν τέκνων ἀσφαλείας, βουλευομένους δὲ μηδένα ποιεῖσθαι λόγον τοῦ μετὰ ταῦτα χρόνου. [Exc. Vat. p. 404 M. 53 H.] 1a 2

Ὅτι Σκόπας Αἰτωλῶν στρατηγὸς ἀποτυχὼν τῆς ἀρχῆς, ἧς χάριν ἑτοίμα γράφειν τοὺς νόμους, μετέωρος ἦν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ταῖς ἐκεῖθεν ἐλπίσι πεπει- 2

σμένος ἀναπληρώσειν τὰ λείποντα τοῦ βίου καὶ τὴν τῆς
2 ψυχῆς πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίαν, οὐκ εἰδὼς ὅτι καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν οὐδέποτε ποιεῖ παῦλαν οὐδὲ κόρον τῆς ἐπιθυμίας ἡ τῶν ἔξωθεν ὑγρῶν παράθεσις, ἐὰν μὴ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διάθεσιν ὑγιάσῃ τις, τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ τὴν πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίαν οἷόν τε κορέσαι μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κακίαν λόγῳ τινὶ διορθωσάμενον. ἐμφανέστατον δὲ τοῦτο συνέβη γενέσθαι περὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὑπὲρ οὗ
3 νῦν ὁ λόγος. τούτῳ γὰρ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀφικομένῳ πρὸς ταῖς ἐκ τῶν ὑπαίθρων ὠφελείαις, ὧν ἦν αὐτὸς κύριος διὰ τὸ πιστεύεσθαι περὶ τῶν ὅλων, καὶ τῆς ἡμέρας ἑκάστης ὀψώνιον ἐξέθηκεν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ μὲν δεκαμναῖον, τοῖς δὲ ἐπί τινος ἡγεμονίας
4 μετ' αὐτὸν τεταγμένοις μναῖαῖον. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἠρκεῖτο τούτοις, ὃς τὸ πρότερον προσκαρτερῶν τῷ
5 πλείονι διετέλεσε, μέχρι διὰ τὴν ἀπληστίαν καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς διδοῦσι φθονηθεὶς τὸ πνεῦμα προσαπέθηκε τῷ χρυσίῳ. [Exc. Peir. p. 61, quae ἀλλ' ἀκόρεστος ἦν pro 2. οὐκ εἰδὼς—λόγος. Exc. Vat. p. 405 M. 53—54 H. 2, 2. καθάπερ—διορθωσάμενον etiam Exc. ant. p. 249.]

3 Ἐγένετο περὶ τὴν τοιαύτην κακοπραγμοσύνην· ἣν δὴ βασιλικὴν μὲν οὐδαμῶς οὐδεὶς ἂν εἶναι φήσειεν, ἀναγκαίαν δὲ βούλονται λέγειν ἔνιοι πρὸς τὸν πραγματικὸν τρόπον διὰ τὴν νῦν ἐπιπολάζουσαν κακοπραγμοσύνην. οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι πολύ τι τοῦ τοιούτου μέρους ἐκτὸς ἦσαν· τοσοῦτον γὰρ ἀπηλλοτρίωντο τοῦ κακομηχανεῖν περὶ τοὺς φίλους χάριν τοῦ τῷ τοιούτῳ συναύξειν τὰς σφετέρας δυναστείας, ὥστ' οὐδὲ τοὺς πολεμίους ἠροῦντο δι' ἀπάτης νικᾶν,
3 ὑπολαμβάνοντες οὐδὲν οὔτε λαμπρὸν οὐδὲ μὴν βέβαιον εἶναι τῶν κατορθωμάτων, ἐὰν μή τις ἐκ τοῦ

προφανοῦς μαχόμενος ἡττήσῃ ταῖς ψυχαῖς τοὺς ἀντι-
τattομένους. διὸ καὶ συνετίθεντο πρὸς σφᾶς μήτε 4
ἀβήλοις βέλεσι μήθ' ἑκηβόλοις χρήσασθαι κατ' ἀλλή-
λων, μόνην δὲ τὴν ἐκ χειρὸς καὶ συστάδην γιγνομέ-
νην μάχην ἀληθινὴν ὑπελάμβανον εἶναι κρίσιν πραγ-
μάτων. ἦ καὶ τοὺς πολέμους ἀλλήλοις προύλεγον καὶ 5
τὰς μάχας, ὅτε πρόθοιντο διακινδυνεύειν καὶ τοὺς
τόπους, εἰς οὓς μέλλοιεν ἐξιέναι παραταξόμενοι. νῦν 6
δὲ καὶ φαύλου φασὶν εἶναι στρατηγοῦ τὸ προφανῶς
τι πράττειν τῶν πολεμικῶν. βραχὺ δέ τι λείπεται 7
παρὰ Ῥωμαίοις ἴχνος ἔτι τῆς ἀρχαίας αἱρέσεως περὶ
τὰ πολεμικά· καὶ γὰρ προλέγουσι τοὺς πολέμους καὶ
ταῖς ἐνέδραις σπανίως χρῶνται καὶ τὴν μάχην ἐκ
χειρὸς ποιοῦνται καὶ συστάδην. ταῦτα μὲν οὖν εἰρή- 8
σθω πρὸς τὸν ἐπιπολάζοντα νῦν ὑπὲρ τὸ δέον ἐν τῇ
κακοπραγμοσύνῃ ζῆλον περὶ τοὺς ἡγουμένους ἔν τε
ταῖς πολιτικαῖς καὶ πολεμικαῖς οἰκονομίαις.

Ὁ δὲ Φίλιππος Ἡρακλείδῃ μὲν καθάπερ ὑπόθε- 4
σιν δοὺς ἐπέταξε φροντίζειν πῶς ἂν κακοποιήσαι καὶ
διαφθείραι τὰς τῶν Ῥοδίων νῆας, εἰς δὲ τὴν Κρή- 2
την πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλε τοὺς ἐρεθιοῦντας καὶ
παρορμήσοντας ἐπὶ τὸν κατὰ τῶν Ῥοδίων πόλεμον.
ὁ δ' Ἡρακλείδης, ἄνθρωπος εὖ πεφυκὼς πρὸς τὸ κα- 3
κόν, ἕρμαιον ἡγησάμενος τὴν ἐπιταγήν, καὶ διανοη-
θεὶς ἅττα δήποτ' οὖν παρ' αὐτῷ, μετά τινα χρόνον
ὥρμησε καὶ παρῆν καταπλέων εἰς τὴν Ῥόδον. συν- 4
έβαινε δὲ τὸν Ἡρακλείδην τοῦτον τὸ μὲν γένος ἀνέ-
καθεν εἶναι Ταραντῖνον, πεφυκέναι δὲ ἐκ βαναύσων
καὶ χειροτεχνῶν ἀνθρώπων, μεγάλα δ' ἐσχηκέναι
προτερήματα πρὸς ἀπόνοιαν καὶ ῥᾳδιουργίαν· πρῶ- 5
τον μὲν γὰρ ἀναφανδὸν τῷ σώματι παρεκέχρητο κατὰ
τὴν πρώτην ἡλικίαν, εἶτ' ἀγχίνους ὑπῆρχε καὶ μνή-

μων, καὶ πρὸς μὲν τοὺς ταπεινοτέρους καταπληκτικώτατος καὶ τολμηρότατος, πρὸς δὲ τοὺς ὑπερέχοντας
6 κολακικώτατος. οὗτος ἀρχῆθεν μὲν ἐκ τῆς πατρίδος ἐξέπεσε δόξας τὸν Τάραντα πράττειν Ῥωμαίοις, οὐ πολιτικὴν ἔχων δύναμιν, ἀλλ' ἀρχιτέκτων ὑπάρχων καὶ διά τινας ἐπισκευὰς τῶν τειχῶν κύριος γενόμενος τῶν κλειδῶν τῆς πύλης τῆς ἐπὶ τὸ μεσόγειον φε-
7 ρούσης· καταφυγὼν δὲ πρὸς Ῥωμαίους, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν γράφων καὶ διαπεμπόμενος εἰς τὸν Τάραντα καὶ πρὸς Ἀννίβαν, ἐπεὶ καταφανὴς ἐγένετο, προαισθόμενος τὸ μέλλον αὖθις ἔφυγε πρὸς τὸν Φίλιππον.
8 παρ' ᾧ τοιαύτην περιεποιήσατο πίστιν καὶ δύναμιν ὥστε τοῦ καταστραφῆναι τὴν τηλικαύτην βασιλείαν σχεδὸν αἰτιώτατος γεγονέναι. [Exc. ant. p. 249—250.]

5 Διαπιστοῦντες δὲ οἱ πρυτάνεις ἤδη τῷ Φιλίππῳ διὰ τὴν περὶ τὰ Κρητικὰ κακοπραγμοσύνην, καὶ τὸν Ἡρακλείδην ὑπώπτευον ἐγκάθετον εἶναι. [Suidas v. πρυτάνεις.]

2 Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἀπελογίζετο τὰς αἰτίας, δι' ἃς πεφευγὼς εἴη τὸν Φίλιππον. [Suidas v. ἀπελογίζετο.]

3 Πᾶν γὰρ βουληθῆναι τὸν Φίλιππον ἀναδέξασθαι ἢ καταφανῆ γενέσθαι Ῥοδίοις τὴν ἐν τούτοις αὐτοῦ προαίρεσιν. ἢ καὶ τὸν Ἡρακλείδην ἀπέλυσε τῆς ὑποψίας. [Suidas vv. ἀναδέξασθαι, ἀπέλυσε.]

4 Καί μοι δοκεῖ μεγίστην θεὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις ἀποδεῖξαι τὴν ἀλήθειαν καὶ μεγίστην αὐτῇ
5 προσθεῖναι δύναμιν. πάντων γοῦν αὐτὴν καταγωνιζομένων, ἐνίοτε καὶ πασῶν τῶν πιθανοτήτων μετὰ τοῦ ψεύδους ταττομένων, οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτὴ δι' αὐτῆς εἰς τὰς ψυχὰς εἰσδύεται τῶν ἀνθρώπων.
6 καὶ ποτὲ μὲν παραχρῆμα δείκνυσι τὴν αὐτῆς δύναμιν, ποτὲ δὲ καὶ πολὺν χρόνον ἐπισκοτισθεῖσα, τέλος

αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἐπικρατεῖ καὶ καταγωνίζεται τὸ ψεῦδος, ὡς συνέβη γενέσθαι περὶ τὸν Ἡρακλείδην τὸν παρὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ βασιλέως εἰς Ῥόδον ἀφικόμενον. [Exc. Vat. p. 405 M. 54 H. Praeter 6. ὡς συνέβη etiam Exc. ant. p. 250.]

Ὅτι Λαμοκλῆς ὁ μετὰ Πυθίωνος πεμφθεὶς κατάσκοπος πρὸς Ῥωμαίους ὑπηρετικὸν ἦν σκεῦος εὐφυὲς καὶ πολλὰς ἔχων ἀφορμὰς εἰς πραγμάτων οἰκονομίαν. [Exc. Peir. p. 61.] 7

Ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων τύραννος Νάβις, ἔτος ἤδη τρίτον ἔχων τὴν ἀρχήν, ὁλοσχερὲς μὲν οὐδὲν ἐπεβάλλετο πράττειν οὐδὲ τολμᾶν διὰ τὸ πρόσφατον εἶναι τὴν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἧτταν τοῦ Μαχανίδου, καταβολὴν δ' ἐποιεῖτο καὶ Θεμέλιον ὑπεβάλλετο πολυχρονίου καὶ βαρείας τυραννίδος. διέφθειρε γὰρ τοὺς λοιποὺς ἄρδην ἐκ τῆς Σπάρτης, ἐφυγάδευσε δὲ τοὺς κατὰ πλέον πλούτῳ διαφέροντας ἢ δόξῃ προγονικῇ, τὰς δὲ τούτων οὐσίας καὶ γυναῖκας διεδίδου τῶν ἄλλων τοῖς ἐπιφανεστάτοις καὶ τοῖς μισθοφόροις. οὗτοι δ' ἦσαν ἀνδροφόνοι καὶ παρασχίσται, λωποδύται, τοιχωρύχοι. καθόλου γὰρ τοῦτο τὸ γένος ἠθροίζετο πρὸς αὐτὸν ἐπιμελῶς ἐκ τῆς οἰκουμένης, οἷς ἄβατος ἦν ἡ θρέψασα δι' ἀσέβειαν καὶ παρανομίαν. ὧν προστάτην καὶ βασιλέα αὐτὸν ἀναδείξας, καὶ χρώμενος δορυφόροις καὶ σωματοφύλαξι τούτοις, δῆλον ὅτι ἔμελλε πολυχρόνιον ἔχειν τὴν ἐπ' ἀσεβείᾳ φήμην καὶ δυναστείαν. ὅς γε χωρὶς τῶν προειρημένων οὐκ ἐξῃρκεῖτο φυγαδεύων τοὺς πολίτας, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς φεύγουσιν οὐδεὶς τόπος ἦν ἀσφαλὴς οὐδὲ καταφυγὴ βέβαιος. τοὺς μὲν γὰρ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπαποστέλλων ἀνῄρει, τοὺς δ' ἐκ τῶν τόπων ἐπαναγαγόντας ἐφόνευε. τὸ δὲ τελευταῖον ἐν ταῖς πόλεσι 6 1 2 3 4 5 6 7

8 τὰς σύνεγγυς οἰκίας, ὅπου τις τυγχάνοι κατοικῶν τῶν
φυγάδων, μισθούμενος δι' ἀνυποψίαν ἀνθρώπων
εἰς ταύτας εἰσέπεμπε Κρῆτας, οἵτινες ῥήγματα ποι-
οῦντες ἐν τοῖς τοίχοις καὶ διὰ τῶν ὑπαρχουσῶν θυ-
ρίδων τοξεύοντες τοὺς μὲν ἑστῶτας τῶν φυγάδων,
τοὺς δ' ἀνακειμένους ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις διέφθειρον,
9 ὥστε μήτε τόπον εἶναι μηδένα φύξιμον μήτε καιρὸν
10 ἀσφαλῆ τοῖς ταλαιπώροις Λακεδαιμονίοις. καὶ δὴ τῷ
τοιούτῳ τρόπῳ τοὺς μὲν πλείστους αὐτῶν ἠφάνισε.
7 κατεσκευάσατο δὲ καί τινα μηχανήν, εἰ μηχανὴν
2 ταύτην χρὴ λέγειν. ἦν γὰρ εἴδωλον γυναικεῖον, πο-
λυτελέσιν ἱματίοις ἠμφιεσμένον, κατὰ δὲ τὴν μορ-
φὴν εἰς ὁμοιότητα τῇ τοῦ Νάβιδος γυναικὶ διαφό-
3 ρως ἀπειργασμένον. ὁπότε δέ τινας τῶν πολιτι-
κῶν ἀνακαλέσαιτο, βουλόμενος εἰσπρᾶξαι χρήματα,
τὰς μὲν ἀρχὰς διετίθετο λόγους πλείονας καὶ φιλαν-
4 θρώπους, ὑποδεικνύων μὲν τὸν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν
ἐπικρεμάμενον τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει φόβον, διασα-
φῶν δὲ τὸ πλῆθος τῶν μισθοφόρων τὸ τρεφόμενον
τῆς ἐκείνων ἀσφαλείας χάριν, ἔτι δὲ τὰς εἰς τοὺς
5 θεοὺς καὶ τὰς κοινὰς τῆς πόλεως δαπάνας. εἰ μὲν
οὖν ἐντρέποιντο διὰ τῶν τοιούτων λόγων, εἶχεν ἀπο-
6 χρώντως αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον· εἰ δέ τινες
ἐξαρνούμενοι διωθοῖντο τὴν ἐπιταγήν, ἐπεφθέγγετο
λόγοι τοιοῦτον· ἴσως ἐγὼ μὲν οὐ δύναμαί σε πεί-
θειν, Ἀπῆγαν μέντοι ταύτην δοκῶ σε πείσειν· τοῦτο
7 δ' ἦν ὄνομα τῇ γυναικὶ τοῦ Νάβιδος. καὶ τοῦτ'
ἔλεγε, καὶ παρῆν ὃ μικρῷ πρότερον ἔλεγον εἴδω-
8 λον. καὶ δεξιωσάμενος, ἐπειδὴ ἐκ τῆς καθέδρας
ἀνέστησε τὴν γυναῖκα καὶ περιέπτυξε ταῖς χερσί,
9 προσήγετο κατὰ βραχὺ πρὸς τὰ στέρνα. τοὺς δὲ πήχεις εἶχε καὶ τὰς χεῖρας πλήρεις σιδηρῶν γόμφων

ὑπὸ τοῖς ἱματίοις, ὁμοίως καὶ κατὰ τοὺς μαστούς. ὅτ' οὖν προσήρεισε ταῖς χερσὶ πρὸς τὰ νῶτα τῆς γυ- 10
ναικός, κἄπειτα διὰ τῶν ὀργάνων ἑλκόμενον ἐπέτεινε καὶ προσῆγε πρὸς τοὺς μαστοὺς κατ' ἐλάχιστον,
πᾶσαν ἠνάγκαζε φωνὴν προΐεσθαι τὸν πιεζόμενον, καὶ πολλοὺς δή τινας τῷ τοιούτῳ τρόπῳ διέφθειρε 11
τῶν ἐξαρνουμένων. [Exc. ant. p. 250. Exc. Peir. p. 61.]

Καὶ τὰ λοιπὰ δ' ἦν τούτοις ὅμοια καὶ σύστοιχα 8
κατὰ τὴν ἀρχήν. ἐκοινώνει μὲν γὰρ τοῖς Κρησὶ τῶν 2
κατὰ Θάλατταν λῃστειῶν· εἶχε δὲ καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον ἱεροσύλους, ὁδοιδόκους, φονέας, οἷς μερίτης γενόμενος τῶν ἐκ τῆς ῥαδιουργίας λυσιτελῶν ὁρμητήριον καὶ καταφυγὴν παρείχετο τούτοις τὴν Σπάρτην. πλὴν κατά γε τοὺς καιροὺς τούτους ξένοι 3
τῶν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας εἰς τὴν Λακεδαίμονα παρεπιδημήσαντες ἐψυχαγώγησάν τινα τῶν τοῦ Νάβιδος ἱπποκόμων ὥστε συναποχωρῆσαι μεθ' ἑαυτῶν ἔχοντα λευκὸν ἵππον, ὃς ἐδόκει γενναιότατος εἶναι τῶν ἐκ τῆς τυραννικῆς ἱπποστάσεως. τούτου δὲ πεισθέντος 4
καὶ πράξαντος τὸ προειρημένον, καταδιώξαντες οἱ παρὰ τοῦ Νάβιδος εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν καὶ καταλαβόντες τὸν μὲν ἵππον εὐθὺς ἀπῆγον καὶ τὸν ἱπποκόμον, οὐδενὸς ἀντιποιουμένου, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τοῖς ξένοις ἐπέβαλον τὰς χεῖρας. οἱ δὲ Βοιωτοὶ τὸ 5
μὲν πρῶτον ἠξίουν ἄγειν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἀρχήν· οὐδενὸς δὲ προσέχοντος, ἀνεβόα τις τῶν ξένων, βοήθεια. συνδραμόντων δὲ τῶν ἐγχωρίων καὶ μαρτυ- 6
ρομένων τοὺς ἄνδρας ἐπανάγειν ἐπὶ τὴν ἀρχήν, ἠναγκάσθησαν προέμενοι τοὺς ἀνθρώπους οἱ παρὰ τοῦ Νάβιδος ἀπελθεῖν. ὁ δὲ πάλαι ζητῶν ἀφορμὰς ἐγ- 7
κλημάτων καὶ πρόφασιν εὔλογον διαφορᾶς, τότε λαβόμενος ταύτης εὐθέως ἤλαυνε τὰ Προαγόρου θρέμ-

ματα καί τινων ἑτέρων. ἐξ ὧν ἐγένετο ἀρχὴ τοῦ πολέμου. [Exc. Peir. p. 61.]

9 Λάβαι, ὡς Σάβαι, Χαττηνίας πόλις. Πολύ-
2 βιος τρισκαιδεκάτῳ. τὸ ἐθνικὸν Λαβαῖος, ὡς Σαβαῖος. τῆς αὐτῆς χώρας ἀμφότεραι· ἡ γὰρ Χαττηνία τῶν Γερραίων ἐστὶ χώρα.

3 Χαττηνία, χώρα τρίτη Γερραίων. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ· ἔστι δ' ἡ Χαττηνία τἆλλα μὲν λυπρά, κώμαις δὲ καὶ πύργοις διεσκεύασται διὰ τὴν εὐκαιρίαν τῶν Γερραίων· οὗτοι γὰρ αὐτὴν νέμονται. ἔστι δὲ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. οἱ πολῖται Χαττηνοί, ὡς αὐτός· τούτοις μὲν γὰρ παρήγγειλε φείδεσθαι τῆς τῶν Χαττηνῶν χώρας. [Steph. Byz.]

4 Οἱ δὲ Γερραῖοι ἀξιοῦσι τὸν βασιλέα μὴ καταλῦσαι τὰ παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς δεδομένα, τοῦτ' ἔστιν ἄϊδιον εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν. ὁ δὲ ἑρμηνευθείσης οἱ τῆς ἐπιστολῆς ἔφη συγχωρεῖν τοῖς ἀξιουμένοις. [Suidas v. ἀξιουμένου.]

5 Κυρωθείσης δὲ τῆς ἐλευθερίας τοῖς Γερραίοις, ἐστεφάνωσαν παραχρῆμα τὸν Ἀντίοχον τὸν βασιλέα πεντακοσίοις ἀργυρίου ταλάντοις, χιλίοις δὲ λιβανωτοῦ καὶ διακοσίοις τῆς λεγομένης στακτῆς. καὶ ἐποίει τὸν πλοῦν ὡς ἐπὶ Τύλον τὴν νῆσον καὶ [ἐποίει] τὸν ἀπόπλουν ἐπὶ Σελευκείας. ἦσαν δὲ τὰ ἀρώματα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ. [Suidas v. στακτή.]

10 Ἀδράνη, πόλις Θρᾳκική. Πολύβιος δὲ διὰ τοῦ η τὴν μέσην λέγει ἐν τρισκαιδεκάτῃ Ἀδρήνη.

2 Ἀλλαρία, πόλις τῆς Κρήτης. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ.

3 Ἄρειον πεδίον. ἔστι καὶ Θρᾴκης ἔρημον πεδίον, χαμαιπετῆ δένδρα ἔχον, ὡς Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ.

Βάδιξα, πόλις τῆς Βρεττίας. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ. 4

Δίγηροι, ἔθνος Θρᾴκιον. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ. 5

Ἱλαττία, πόλις Κρήτης. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῳ. 6

Καβύλη, πόλις Θρᾴκης, οὐ πόρρω τῆς τῶν Ἀστῶν 7
χώρας. Πολύβιος τρισκαιδεκάτῃ.

Λαμπέτεια, πόλις Βρεττίας. Πολύβιος τρισκαι- 8
δεκάτῳ.

Μελιτοῦσσα, πόλις Ἰλλυρίας. Πολύβιος τρισκαι- 9
δεκάτῳ.

Σίβυρτος, πόλις Κρήτης. τὸ ἐθνικὸν Σιβύρτιος, 10
ὡς Πολύβιος ἐν τρισκαιδεκάτῳ.

Ἔστι καὶ Ταμέση πόλις τῆς Ἰταλίας καὶ ποταμός. Πολύβιος δ' ἐν τῷ πρώτῳ (ιγ' Schweigh.) *Τεμεσίαν τὴν πόλιν καλεῖ.* [Steph. Byz.]

FRAGMENTA LIBRI XIV.

Σχολ. Ἰστέον ὅτι τὸ προοίμιον μόνον διεσάφει τοῦ τεσσαρισκαιδεκάτου λόγου· τὰ δ' ἐφεξῆς πάντα ἐνέλειπεν μέχρι λ' φύλλων.

1[a] *Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος περὶ ἑαυτοῦ καὶ περὶ τῆς τῶν βίβλων ὑποθετικῆς ἐξηγήσεως· Ἴσως μὲν οὖν ἐπὶ πάσαις ταῖς ὀλυμπιάσιν αἱ προεκθέσεις τῶν πράξεων εἰς ἐπίστασιν ἄγουσι τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ διὰ τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, ὡς ἂν ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἀγομένων τῶν ἐξ ὅλης τῆς*
2 *οἰκουμένης ἔργων· οὐ μὴν ἀλλὰ τὰ κατὰ ταύτην τὴν ὀλυμπιάδα μάλιστα νομίζω συνεπιστήσειν τοὺς ἀναγιγνώσκοντας διὰ τὸ πρῶτον μὲν τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Λιβύην πολέμους ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις εἰληφέναι τὴν συντέλειαν· ὑπὲρ ὧν τίς οὐκ ἂν ἱστορῆσαι βουληθείη ποία τις ἡ καταστροφὴ καὶ τί*
3 *τὸ τέλος αὐτῶν ἐγένετο; φύσει γὰρ πάντες ἄνθρωποι, κἂν ὁλοσχερ[ῶς παραδέ]χωνται τὰ κατὰ μέρος ἔργα καὶ λόγους, ὅμως ἑκάστων τὸ τέλος ἱμείρουσι μαθεῖν· πρὸς δὲ τούτοις συμβαίνει καὶ τὰς προαιρέσεις τῶν βασιλέων ἐκφανεστάτας γεγονέναι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους· ἃ γὰρ πρότερον ἐλέγετο περὶ αὐτῶν, τότε σαφῶς ἐπεγνώσθη πάντα παρὰ πᾶσι καὶ*
4 *τοῖς μηδόλως ἐθέλουσι πολυπραγμονεῖν. διὸ καὶ βου-*

λόμενοι κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων ποιήσασθαι τὴν ἐξήγησιν, οὐ τὰς ἐν κτῶν δυεῖν ἐτῶν πράξεις κατατετάχαμεν εἰς μίαν βίβλον, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἀποδεδώκαμεν. [Exc. Vat. p. 406 M. 54 H.]

Οἱ μὲν οὖν ὕπατοι περὶ ταύτας ἐγίγνοντο τὰς 1b
πράξεις, ὁ δὲ Πόπλιος ἐν τῇ Λιβύῃ κατὰ τὴν παρα- 2
χειμασίαν πυνθανόμενος ἐξαρτύειν στόλον τοὺς Καρχηδονίους, ἐγίγνετο μὲν καὶ περὶ ταύτην τὴν παρασκευήν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ περὶ τὴν τῆς Ἰτύκης πολιορκίαν. οὐ μὴν οὐδὲ τῆς κατὰ τὸν Σόφακα τελέως 3
ἐλπίδος ἀφίστατο, διεπέμπετο δὲ συνεχῶς διὰ τὸ μὴ πολὺ ἀφεστάναι τὰς δυνάμεις ἀλλήλων, πεπεισμένος μετακαλέσειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς τῶν Καρχηδονίων συμμαχίας· οὐ γὰρ ἀπεγίγνωσκε καὶ τῆς παιδίσκης 4
αὐτὸν ἤδη κόρον ἔχειν, δι' ἣν εἵλετο τὰ Καρχηδονίων, καὶ καθόλου τῆς πρὸς τοὺς Φοίνικας φιλίας διά τε τὴν φυσικὴν τῶν Νομάδων ἀψικορίαν καὶ διὰ τὴν πρός τε τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀθεσίαν. ὢν δὲ περὶ πολλὰ τῇ διανοίᾳ καὶ ποικίλας ἔχων ἐλ- 5
πίδας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος διὰ τὸ κατορρωδεῖν τὸν ἐξ ὠκινδυνον τῷ πολλαπλασίους εἶναι τοὺς ὑπεναντίους, ἐπελάβετό τινος ἀφορμῆς τοιαύτης. τῶν γὰρ 6
διαπεμπομένων πρὸς τὸν Σόφακά τινες ἀνήγγειλαν αὐτῷ διότι συμβαίνει τοὺς μὲν Καρχηδονίους ἐκ παντοδαπῶν ξύλων καὶ φυλλάδος ἄνευ γῆς ἐν τῇ παρασκευασίᾳ κατεσκευακέναι τὰς σκηνάς, τῶν δὲ Νομά- 7
δων τοὺς μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐκ καλάμων, τοὺς δ' ἐπισυναγομένους ἐκ τῶν πόλεων κατὰ τὸ παρὸν ἐξ αὐτῆς τῆς φυλλάδος σκηνοποιεῖσθαι, τοὺς μὲν ἐντός, τοὺς δὲ πλείους αὐτῶν ἐκτὸς τῆς τάφρου καὶ τοῦ χάρακος. 8
νομίσας οὖν ὁ Πόπλιος παραδοξοτάτην μὲν τοῖς πολεμίοις, πραγματικωτάτην δὲ σφίσιν εἶναι τὴν διὰ

τοῦ πυρὸς ἐπιβολήν, ἐγένετο περὶ ταύτην τὴν κατα-
9 σκευήν. ὁ δὲ Σόφαξ ἐν ταῖς πρὸς τὸν Πόπλιον δια-
ποστολαῖς ἀεί πως ἐπὶ ταύτην κατήντα τὴν γνώμην
ὅτι δέοι Καρχηδονίους μὲν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπαλλάτ-
τεσθαι, Ῥωμαίους δὲ παραπλησίως ἐκ τῆς Λιβύης, 5
τὰ δὲ μεταξὺ τούτων ἔχειν ἀμφοτέρους ὡς τότε κα-
10 τεῖχον. ὧν ὁ Πόπλιος ἀκούων ἐν τοῖς πρὸ τοῦ χρό-
νοις οὐδαμῶς ἠνείχετο· τότε δὲ τῷ Νομάδι βραχεῖαν
ἔμφασιν ἐποιήσατο διὰ τῶν ἀποστελλομένων ὡς οὐκ
11 ἀδυνάτου τῆς ἐπιβολῆς οὔσης, ἧς ἐπιβάλλεται. δι' 10
οὗ συνέβη τὸν Σύφακα κουφισθέντα πολλαπλασίως
12 ἐπιρρωσθῆναι πρὸς τὴν ἐπιπλοκήν. οὗ γιγνομένου
πλείους ἦσαν οἱ διαπεμπόμενοι καὶ πλεονάκις· ἔστι
δ' ὅτε καί τινας ἡμέρας ἔμενον παρ' ἀλλήλοις ἀπα-
13 ρατηρήτως. ἐν αἷς ὁ Πόπλιος ἀεί τινας μὲν τῶν 15
πραγματικῶν, οὓς δὲ καὶ στρατιωτικῶν, ῥυπῶντας
καὶ ταπεινοὺς εἰς δουλικὰς ἐσθῆτας διασκευάζων,
μετὰ τῶν ἀποστελλομένων ἐξέπεμπε χάριν τοῦ τὰς
προσόδους καὶ τὰς εἰσόδους τὰς εἰς ἑκατέραν τὴν
παρεμβολὴν ἀσφαλῶς ἐξερευνῆσαι καὶ κατοπτεῦσαι. 20
14 δύο γὰρ ἦσαν στρατοπεδεῖαι, μία μὲν ἣν Ἀσδρού-
βας εἶχε μετὰ πεζῶν τρισμυρίων καὶ τρισχιλίων ἱπ-
πέων, ἄλλη δὲ περὶ δέκα σταδίους ἀφεστῶσα ταύ-
της, ἣ τῶν Νομάδων, ἱππεῖς μὲν εἰς μυρίους ἔχουσα,
15 πεζοὺς δὲ περὶ πεντακισμυρίους. ἦ δὴ καὶ μᾶλλον 25
εὐέφοδος ἦν καὶ τὰς σκηνὰς εἶχε τελέως εὐφυεῖς
πρὸς ἐμπυρισμὸν διὰ τὸ τοὺς Νομάδας, ὡς ἄρτι εἶ-
πον, μὴ διὰ ξύλων μηδὲ διὰ γῆς, ἁπλῶς δὲ κάνναις
καὶ καλάμοις χρῆσθαι πρὸς σκηνοποιίας.

2 Ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν τῆς ἐαρινῆς ὥρας ὑπέφαινεν 30
ἤδη, τῷ δὲ Σκιπίωνι πάντα διηρεύνητο πρὸς τὴν
προειρημένην ἐπιβολὴν τὰ κατὰ τοὺς ὑπεναντίους,

τὰς μὲν νῆας καθεῖλκε καὶ μηχανὰς κατεσκεύαζε ταύ- 2
ταις, ὡς πολιορκήσων ἐκ θαλάττης τὴν Ἰτύκην, τοῖς 3
δὲ πεζοῖς, οὗσιν ὡς δισχιλίοις, κατελάβετο πάλιν
τὸν ὑπὲρ τὴν πόλιν κείμενον λόφον, καὶ τοῦτον ὠχυ-
ροῦτο καὶ διετάφρευε πολυτελῶς, τοῖς μὲν ὑπεναν- 4
τίοις ποιῶν φαντασίαν ὡς τοῦτο πράττων τῆς πολιορ-
κίας ἕνεκα, τῇ δ' ἀληθείᾳ βουλόμενος ἐφεδρεύειν τοῖς
κατὰ τὸν τῆς πράξεως καιρόν, ἵνα μὴ τῶν στρατο-
πέδων ἐκ τῆς παρεμβολῆς χωρισθέντων οἱ τὴν Ἰτύ-
κην παραφυλάττοντες στρατιῶται τολμήσαιεν ἐξελ-
θόντες ἐκ τῆς πόλεως ἐγχειρεῖν τῷ χάρακι διὰ τὸ
σύνεγγυς εἶναι καὶ πολιορκεῖν τοὺς φυλάττοντας.
ταῦτα δὲ παρασκευαζόμενος ἅμα διεπέμπετο πρὸς 5
τὸν Σόφακα, πυθανόμενος, ἐὰν συγχωρῇ τοῖς παρα-
καλουμένοις, εἰ καὶ Καρχηδονίοις ἔσται ταῦτα κατὰ
νοῦν καὶ μὴ πάλιν ἐκεῖνοι φήσουσι βουλεύσεσθαι
περὶ τῶν συγχωρουμένων. ἅμα δὲ τούτοις προσενε- 6
τείλατο τοῖς πρεσβευταῖς μὴ πρότερον ὡς αὐτὸν ἀπιέ-
ναι πρὶν ἢ λαβεῖν ἀπόκρισιν ὑπὲρ τούτων. ὧν ἀφι- 7
κομένων διακούσας ὁ Νομὰς ἐπείσθη διότι πρὸς τῷ
συντελεῖν ἔστι τὰς διαλύσεις ὁ Σκιπίων, ἔκ τε τοῦ
φάναι τοὺς πρέσβεις μὴ πρότερον ἀπαλλαγήσεσθαι
πρὶν ἢ λαβεῖν παρ' αὐτοῦ τὰς ἀποκρίσεις, ἔκ τε τοῦ
διευλαβεῖσθαι τὴν τῶν Καρχηδονίων συγκατάθεσιν.
διὸ καὶ πρὸς μὲν τὸν Ἀσδρούβαν ἐξ αὐτῆς ἔπεμπε, 8
διασαφῶν τὰ γιγνόμενα καὶ παρακαλῶν δέχεσθαι
τὴν εἰρήνην, αὐτὸς δὲ ῥᾳθύμως διῆγε, καὶ τοὺς
ἐπισυναγομένους Νομάδας ἐκτὸς εἶα τῆς παρεμβολῆς
αὐτοῦ κατασκηνοῦν. ὁ δὲ Πόπλιος κατὰ μὲν τὴν ἐπί- 9
φασιν ἐποίει τὸ παραπλήσιον, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν
ἐν τοῖς μάλιστα περὶ τὰς παρασκευὰς ἦν. ἐπειδὴ δὲ 10
παρὰ μὲν τῶν Καρχηδονίων τῷ Σόφακι διεσαφήθη,

συντελεῖν τὰ κατὰ τὰς συνθήκας, ὁ δὲ Νομὰς περιχαρὴς ὢν εἶπε τοῖς πρεσβευταῖς ὑπὲρ τούτων, εὐθέως οἱ πρέσβεις ἀπῆσαν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν, μηνύσοντες τῷ Ποπλίῳ τὰ πραχθέντα παρὰ τοῦ
11 βασιλέως. ὧν ἀκούσας ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς 5
αὖθις ἐκ ποδὸς ἔπεμπε πρέσβεις, δηλώσοντας τῷ Σύφακι διότι συμβαίνει τὸν μὲν Πόπλιον εὐδοκεῖν καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, τοὺς δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ διαφέρεσθαι καὶ φάναι διαμένειν ἐπὶ τῶν
12 ὑποκειμένων· οἳ καὶ παραγενόμενοι διεσάφησαν 10
ταῦτα τῷ Νομάδι. τὴν δὲ ἀποστολὴν ταύτην ὁ Σκιπίων ἐποιήσατο χάριν τοῦ μὴ δόξαι παρασπονδεῖν, ἐὰν ἔτι μενούσης τῆς ὑπὲρ τῶν διαλύσεων ἐπικηρυκείας πρὸς ἀλλήλους πράξῃ τι τῶν πολεμικῶν ἔρ-
14 γων. γενομένης δὲ τῆς ἀπορρήσεως ταύτης ἅπαν τὸ 15
γιγνόμενον ἀνεπίληπτον ἕξειν ὑπέλαβε τὴν προαίρεσιν.

3 Ὁ δὲ Σόφαξ ταῦτα διακούσας ἔφερε μὲν δυσχερῶς διὰ τὸ προκατηλπικέναι περὶ τῶν διαλύσεων, συνῄει δὲ πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν εἰς λόγους, καὶ διε- 20
σάφει τὰ παρὰ τῶν Ῥωμαίων αὐτῷ προσαγγελλόμενα.
2 περὶ ὧν πολλὰ διαπορήσαντες ἐβουλεύοντο πῶς σφίσι καθήκει χρῆσθαι τοῖς ἐξῆς πράγμασι, πλεῖστον ἀπέχοντες ταῖς ἐννοίαις καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς τοῦ μέλλον-
3 τος· περὶ φυλακῆς μὲν γὰρ ἢ τοῦ πείσεσθαί τι δεινὸν οὐδ' ἡντινοῦν εἶχον πρόληψιν, περὶ δὲ τοῦ δρᾶσαί τι καὶ προκαλέσασθαι τοὺς πολεμίους εἰς ὁμαλὸν τόπον πολλή τις ἦν αὐτῶν ὁρμὴ καὶ προθυ-
4 μία. Πόπλιος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον τοῖς μὲν πολλοῖς ὑπεδείκνυε διά τε τῆς παρασκευῆς καὶ τῶν 30
παραγγελμάτων ὡς κατὰ τῆς Ἰτύκης ἔχων πρᾶξιν,
5 τῶν δὲ χιλιάρχων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους καὶ πιστοτά-

τους καλέσας περὶ μέσον ἡμέρας ἐξέθηκε τὴν ἐπιβολήν, καὶ παρήγγειλε δειπνοποιησαμένους καθ' ὥραν ἐξάγειν τὰ στρατόπεδα πρὸ τοῦ χάρακος, ἐπειδὰν κατὰ τὸν ἐθισμὸν οἱ σαλπικταὶ σημήνωσιν ἅμα πάντες· ἔστι γὰρ ἔθος Ῥωμαίοις κατὰ τὸν τοῦ δείπνου καιρὸν τοὺς βυκανητὰς καὶ σαλπικτὰς πάντας σημαίνειν παρὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ σκηνήν, χάριν τοῦ τὰς νυκτερινὰς φυλακὰς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἵστασθαι κατὰ τοὺς ἰδίους τόπους. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς κατασκόπους ἀνακαλεσάμενος, οὓς ἐτύγχανε διαπεμπόμενος εἰς τὰ τῶν πολεμίων στρατόπεδα, συνέκρινε καὶ διηρεύνα τὰ λεγόμενα περί τε τῶν προσβάσεων καὶ τῶν εἰσόδων τῶν εἰς τὰς παρεμβολάς, χρώμενος ἐπικριτῇ τῶν λεγομένων καὶ συμβούλῳ τῷ Μασσανάσσῃ διὰ τὴν τῶν τόπων ἐμπειρίαν.

Ἐπειδὴ δὲ πάντ' ἦν εὐτρεπῆ τὰ πρὸς τὴν χρείαν αὐτῷ τὴν ἐνεστῶσαν, ἀπολιπὼν τοὺς ἱκανοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς, ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις προῆγεν ἄρτι ληγούσης τῆς πρώτης φυλακῆς· περὶ γὰρ ἑξήκοντα σταδίους ἀπεῖχον οἱ πολέμιοι. συνεγγίσας δὲ τοῖς πολεμίοις περὶ τὴν τρίτην φυλακὴν λήγουσαν, Γαΐῳ μὲν Λαιλίῳ καὶ Μασσανάσσῃ τοὺς ἡμίσεις ἀπονείμας τῶν στρατιωτῶν καὶ πάντας τοὺς Νομάδας ἐπέταξε ποιεῖσθαι τὴν προσβολὴν πρὸς τὸν τοῦ Σόφακος χάρακα, παρακαλέσας ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ μηδὲν εἰκῇ πράττειν, σαφῶς εἰδότας ὅτι καθ' ὅσον ἐμποδίζει καὶ κωλύει τὰ τῆς ὁράσεως τὸ σκότος, κατὰ τοσοῦτον δεῖ συνεκπληροῦν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ τόλμῃ τὰς νυκτερινὰς ἐπιβολάς· αὐτὸς δὲ τὴν λοιπὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐποιεῖτο τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὸν Ἀσδρούβαν. ἦν δὲ αὐτῷ συλλελογισμένον μὴ πρότερον ἐγχειρεῖν, ἕως ἂν οἱ

1 6 7 4 2 3 4

περὶ τὸν Λαίλιον πρῶτοι τὸ πῦρ ἐμβάλωσι τοῖς πο-
λεμίοις. οὗτος μὲν τοιαύτας ἔχων ἐπινοίας βάδην
ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· οἱ δὲ περὶ τὸν Λαίλιον εἰς
δύο μέρη σφᾶς αὐτοὺς διελόντες ἅμα προσέβαλλον
6 τοῖς πολεμίοις. τῆς δὲ τῶν σκηνῶν διαθέσεως οἷον
ἐπίτηδες πρὸς ἐμπυρισμὸν κατεσκευασμένης, καθά-
περ ἀνώτερον εἶπον, ὡς οἱ προηγούμενοι τὸ πῦρ
ἐνέβαλλον, κατανεμηθὲν εἰς τὰς πρώτας σκηνὰς εὐ-
θέως ἀβοήθητον ἐποίει τὸ κακὸν διά τε τὴν συν-
7 έχειαν τῶν σκηνῶν καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὑποκειμέ-
νης ὕλης. ὁ μὲν οὖν Λαιλιος ἔχων ἐφεδρείας τάξιν
ἔμενεν· ὁ δὲ Μασσανάσσης εἰδὼς τοὺς τόπους, καθ'
οὓς ἔμελλον οἱ φεύγοντες τὸ πῦρ ποιήσεσθαι τὴν
ἀποχώρησιν, ἐν τούτοις ἐπέστησε τοὺς αὐτοῦ στρα-
8 τιώτας. τῶν δὲ Νομάδων οὐδεὶς ἁπλῶς συνυπώ-
πτευσε τὸ γιγνόμενον, οὐδ' αὐτὸς ὁ Σόφαξ, ἀλλ'
ὡς αὐτομάτως ἐμπεπρημένου τοῦ χάρακος, ταύτην
9 ἔσχον τὴν διάληψιν. ὅθεν ἀνυπονοήτως οἱ μὲν ἐκ
τῶν ὕπνων, οἱ δ' ἀκμὴν ἔτι μεθυσκόμενοι καὶ πί-
10 νοντες ἐξεπήδων ἐκ τῶν σκηνῶν. καὶ πολλοὶ μὲν
ὑφ' αὑτῶν περὶ τὰς τοῦ χάρακος ἐξόδους συνεπατή-
θησαν, πολλοὶ δὲ περικαταληφθέντες ὑπὸ τῆς φλο-
γὸς κατεπρήσθησαν· οἱ δὲ καὶ διαφυγόντες τὴν
φλόγα, πάντες εἰς τοὺς πολεμίους ἐμπίπτοντες, οὔθ'
ὃ πάσχουσιν οὔθ' ὃ ποιοῦσι γιγνώσκοντες διεφθεί-
ροντο.

5 Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ Καρχηδόνιοι, θεω-
ροῦντες τὸ πλῆθος τοῦ πυρὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς
ἐξαιρομένης φλογός, ὑπολαβόντες αὐτομάτως ἀνῆ-
φθαι τὸν τῶν Νομάδων χάρακα, τινὲς μὲν ἐβοήθουν
ἐξ αὐτῆς, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐκτρέχοντες ἐκ τῆς
παρεμβολῆς ἄνοπλοι συνίσταντο πρὸ τῆς ἰδίας στρα-

τοπεδείας, ἐκπλαγεῖς ὄντες ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις. ὁ 3
δὲ Σκιπίων, τῶν πραγμάτων ὡς ἂν εἰ κατ' εὐχὴν
αὐτῷ προχωρησάντων, ἐπιπεσὼν τοῖς ἐξεληλυθόσιν,
οὓς μὲν ἐφόνευεν, οὓς δὲ καταδιώκων ἅμα τὸ πῦρ
ἐνέβαλλε ταῖς σκηναῖς. οὗ γενομένου παραπλήσια 4
συνέβαινε πάσχειν τοὺς Φοίνικας ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ
τῆς ὅλης περιστάσεως τοῖς ἄρτι ῥηθεῖσι περὶ τῶν Νο-
μάδων. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀσδρούβαν τοῦ μὲν τῷ πυρὶ 5
βοηθεῖν αὐτόθεν εὐθέως ἀπέστησαν, γνόντες ἐκ τοῦ
συμβαίνοντος ὅτι καὶ περὶ τοὺς Νομάδας οὐκ αὐτο-
μάτως, καθάπερ ὑπέλαβον, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν πολε-
μίων ἐπιβολῆς καὶ τόλμης ἐγεγόνει τὸ δεινόν· ἐγί- 6
γνοντο δὲ περὶ τὸ σώζειν ἑαυτούς, βραχείας σφίσι
καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐλπίδος ἔτι καταλειπομένης.
τό τε γὰρ πῦρ ταχέως ἐπενέμετο καὶ περιελάμβανε 7
πάντας τοὺς τόπους, αἵ τε δίοδοι πλήρεις ἦσαν ἵπ-
πων, ὑποζυγίων, ἀνδρῶν, τῶν μὲν ἡμιθνήτων καὶ
διεφθαρμένων ὑπὸ τοῦ πυρός, τῶν δὲ ἐξεπτοημέ-
νων καὶ παρεστώτων ταῖς διανοίαις, ὥστε καὶ τοῖς 8
ἀνδραγαθεῖν προαιρουμένοις ἐμπόδια ταῦτα γίγνε-
σθαι, καὶ διὰ τὴν ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἀνέλπιστον
εἶναι τὴν σωτηρίαν. παραπλήσια δὲ τούτοις ἦν καὶ τὰ 9
περὶ τὸν Σόφακα καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας. πλὴν
οὗτοι μὲν ἀμφότεροι μετ' ὀλίγων ἱππέων ἐξέσωσαν
αὑτούς· αἱ δὲ λοιπαὶ μυριάδες ἀνδρῶν, ἵππων, ὑπο- 10
ζυγίων, ἀτυχῶς μὲν καὶ ἐλεεινῶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς
ἀπώλλυντο, αἰσχρῶς δὲ καὶ ἐπονειδίστως ἔνιοι τῶν 11
ἀνδρῶν, τὴν τοῦ πυρὸς βίαν φεύγοντες, ὑπὸ τῶν
πολεμίων διεφθείροντο, χωρὶς οὐ μόνον τῶν ὅπλων,
ἀλλὰ καὶ τῶν ἱματίων, γυμνοὶ φονευόμενοι. καθό-
λου δὲ πᾶς ἦν ὁ τόπος οἰμωγῆς, βοῆς ἀτάκτου, φό- 12
βου, ψόφου παρηλλαγμένου, σὺν δὲ τούτοις πυρὸς

13 ἐνεργοῦ καὶ φλογὸς ὑπερβαλλούσης πλήρης· ὧν ἓν
ἱκανὸν [ὂν] ἐκπλῆξαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μηδ'
14 ὅτι καὶ πάνθ' ὁμοῦ συγκυρήσαντα παραδόξως. διὸ
καὶ τὸ γεγονὸς οὐδὲ καθ' ὑπερβολὴν εἰκάσαι δυνα-
τὸν οὐδενὶ τῶν ὄντων ἐστίν· οὕτως ὑπερεπεπαίκει
15 τῇ δεινότητι πάσας τὰς προειρημένας πράξεις. ἢ καὶ
πολλῶν καὶ καλῶν διειργασμένων Σκιπίωνι κάλλι-
στον εἶναί μοι δοκεῖ τοῦτο τοὔργον καὶ παραβολώτα-
τον τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων .....

6 Οὐ μὴν ἀλλὰ τῆς ἡμέρας ἐπιγενομένης, καὶ τῶν
πολεμίων τῶν μὲν ἀπολωλότων, τῶν δὲ προτροπά-
δην πεφευγότων, παρακαλέσας τοὺς χιλιάρχους ἐκ
2 ποδὸς ἐπηκολούθει. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς ὁ Καρχηδό-
νιος ὑπέμενε, καίπερ αὐτῷ προσαγγελίας γενομένης·
τοῦτο δ' ἐποίει πιστεύων τῇ τῆς πόλεως ὀχυρότητι.
3 μετὰ δὲ ταῦτα συνθεωρήσας τοὺς ἐγχωρίους στασιά-
ζοντας, καταπλαγεὶς τὴν ἔφοδον τοῦ Σκιπίωνος,
ἔφυγε μετὰ τῶν διασεσωσμένων· οὗτοι δ' ἦσαν ἱππεῖς
μὲν οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων, πεζοὶ δὲ περὶ δισ-
4 χιλίους. οἱ δ' ἐγχώριοι συμφρονήσαντες ἐπέτρεψαν
5 περὶ σφῶν αὐτῶν τοῖς Ῥωμαίοις. ὁ δὲ Πόπλιος τού-
των μὲν ἐφείσατο, δύο δὲ τὰς παρακειμένας πόλεις
ἐφῆκε τοῖς στρατοπέδοις διαρπάζειν, καὶ ταῦτα δια-
πραξάμενος αὖθις ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπανήκει πα-
6 ρεμβολήν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, παλιντρόπου τῆς ἐλ-
πίδος αὐτοῖς ἀποβαινούσης πρὸς τὰς ἐξ ἀρχῆς ἐπι-
7 βολάς, βαρέως ἔφερον τὸ γεγονός· ἐλπίσαντες γὰρ
πολιορκήσειν τοὺς Ῥωμαίους συγκλείσαντες εἰς τὴν
ἄκραν τὴν προσοῦσαν τῆς Ἰτύκης, ἐν ᾗ τὴν πα-
ραχείμασίαν ἐποιοῦντο, κατὰ γῆν μὲν τοῖς πεζοῖς
στρατεύμασι, κατὰ θάλατταν δὲ ταῖς ναυτικαῖς δυ-
νάμεσι, καὶ πρὸς τοῦτο πάσας ἡτοιμακότες τὰς πα-

ρασκευάς, ἅμα τῷ μὴ μόνον τῶν ὑπαίθρων οὕτως 8
ἀλόγως καὶ παραδόξως ἐκχωρῆσαι τοῖς ὑπεναντίοις,
ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος
ὅσον οὐκ ἤδη προσδοκᾶν κίνδυνον, τελέως ἐκπλαγεῖς
ἦσαν καὶ περίφοβοι ταῖς ψυχαῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν 9
πραγμάτων ἀναγκαζόντων ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ
βουλὴν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, ἦν τὸ συνέδριον ἀπορίας
καὶ ποικίλων καὶ τεταραγμένων ἐπινοημάτων πλῆρες.
οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν δεῖν πέμπειν ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν 10
καὶ καλεῖν ἐκ τῆς Ἰταλίας, ὡς μιᾶς ἔτι καταλειπομέ-
νης ἐλπίδος τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ στρατηγῷ καὶ ταῖς
μετ' ἐκείνου δυνάμεσιν, οἱ δὲ διαπρεσβεύεσθαι πρὸς 11
τὸν Πόπλιον ὑπὲρ ἀνοχῶν καὶ λαλεῖν ὑπὲρ διαλύ-
σεων καὶ συνθηκῶν, ἕτεροι δὲ θαρρεῖν καὶ συνάγειν
τὰς δυνάμεις καὶ διαπέμπεσθαι πρὸς τὸν Σόφακα· καὶ
γὰρ πλησίον αὐτὸν εἰς τὴν Ἄββαν ἀποκεχωρηκέναι, 12
συναθροίζειν δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ κινδύνου διαφυγόντας.
καὶ δὴ καὶ τέλος αὕτη τῶν γνωμῶν ἐπεκράτησεν.

Οὗτοι μὲν οὖν τάς τε δυνάμεις ἠθροιζον, ἐκ- 13
πέμψαντες τὸν Ἀσδρούβαν, καὶ διεπέμψαντο πρὸς
τὸν Σόφακα, δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν καὶ μένειν
ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθε-
σιν, ὡς αὐτίκα μάλα τοῦ στρατηγοῦ μετὰ τῶν δυνά-
μεων πρὸς αὐτὸν συνάψοντος· ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων 7
στρατηγὸς ἐγίγνετο μὲν καὶ περὶ τὴν τῆς Ἰτύκης πο-
λιορκίαν, τὸ δὲ πλεῖον, ἀκούων ἐπιμένειν τὸν Σό-
φακα καὶ τοὺς Καρχηδονίους πάλιν ἀθροίζειν στρα-
τιάν, ἐξῆγε τὰς δυνάμεις καὶ παρενέβαλε πρὸ τῆς
Ἰτύκης. ἅμα δὲ καὶ νείμας τὰ τῶν λαφύρων, τοὺς μὲν 2
ἐμπόρους ἐξαπέστειλε λυσιτελῶς· καλῆς γὰρ τῆς ὑπὲρ 3
τῶν ὅλων ἐλπίδος ὑπογραφομένης ἐκ τοῦ γεγονότος
εὐτυχήματος, ἑτοίμως τὴν παροῦσαν ὠφέλειαν οἱ

στρατιῶται παρ' οὐδὲν ποιούμενοι διετίθεντο τοῖς
4 ἐμπόροις. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Νομάδων καὶ τοῖς φί-
λοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει κατὰ τὸ συνεχὲς εἰς τὴν
5 οἰκείαν ποιεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν· τῶν δὲ Κελτι-
βήρων αὐτοῖς ἀπαντησάντων περὶ τὴν Ἄββαν, οἵτι- 5
νες ἐτύγχανον ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων ἐξενολογημένοι,
πλείους ὄντες τῶν τετρακισχιλίων, πιστεύοντες ταῖς
χερσὶ ταύταις οὕτως ἐπέστησαν καὶ βραχύ τι ταῖς
6 ψυχαῖς ἐθάρρησαν. σὺν δὲ τούτοις ἅμα καὶ τῆς παι-
δίσκης, ἥτις ἦν θυγάτηρ μὲν Ἀσδρούβου τοῦ στρα- 10
τηγοῦ, γυνὴ δὲ τοῦ Σόφακος, καθάπερ ἐπάνω προ-
εῖπον, δεομένης καὶ λιπαρούσης μένειν καὶ μὴ
καταλιπεῖν ἐν τοιούτοις καιροῖς τοὺς Καρχηδονίους,
ἐπείσθη καὶ προσέσχε τοῖς παρακαλουμένοις ὁ Νο-
7 μάς. οὐ μικρὰ δὲ καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐλπίζειν 15
παρεσκεύασαν οἱ Κελτίβηρες· ἀντὶ μὲν γὰρ τῶν τε-
τρακισχιλίων μυρίους αὐτοὺς ἀπήγγελλον εἶναι, κατὰ
δὲ τοὺς κινδύνους ἀνυποστάτους ὑπάρχειν καὶ ταῖς
8 ψυχαῖς καὶ τοῖς καθοπλισμοῖς. ἐκ δὲ ταύτης τῆς φή-
μης καὶ τῆς χυδαίου καὶ πανδήμου λαλιᾶς μετεωρι- 20
σθέντες οἱ Καρχηδόνιοι διπλασίως ἐπερρώσθησαν
9 πρὸς τὸ πάλιν ἀντιποιήσασθαι τῶν ὑπαίθρων. καὶ
τέλος ἐν ἡμέραις τριάκοντα περὶ τὰ Μεγάλα πεδία
καλούμενα βαλόμενοι χάρακα συνεστρατοπέδευον
ὁμοῦ τοῖς Νομάσι καὶ τοῖς Κελτίβηρσιν, ὄντες οὐκ 25
ἐλάττους οἱ πάντες τρισμυρίων.

8 Ὧν διασαφηθέντων εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων στρα-
τόπεδον εὐθέως ὁ Πόπλιος ἐγίγνετο περὶ τὴν ἔξο-
δον, καὶ συντάξας τοῖς πολιορκοῦσι τὴν Ἰτύκην ἃ
δέον ἦν πράττειν καὶ τοῖς κατὰ θάλατταν ἐξώρμησε, 30
2 τὸ στράτευμα πᾶν ἔχων εὔζωνον. ἀφικόμενος δὲ
πεμπταῖος ἐπὶ τὰ Μεγάλα πεδία, καὶ συνεγγίσας

τοῖς πολεμίοις, τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐπί τινος λόφου κατεστρατοπέδευσε, περὶ τριάκοντα σταδίους ἀποσχὼν τῶν πολεμίων, τῇ δ' ἑξῆς καταβὰς εἰς τὰ 3
πεδία καὶ προθέμενος τοὺς ἱππέας ἐν ἑπτὰ σταδίοις
παρενέβαλε. δύο δὲ τὰς κατὰ πόδας ἡμέρας μείναν- 4
τες, καὶ βραχέα διὰ τῶν ἀκροβολισμῶν καταπειράσαντες ἀλλήλων, τῇ τετάρτῃ κατὰ πρόθεσιν ἐξῆγον ἀμφότεροι καὶ παρενέβαλλον τὰς δυνάμεις. ὁ μὲν οὖν 5
Πόπλιος ἁπλῶς κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος ἔθηκε πρῶτον μὲν τὰς τῶν ἀστάτων σημαίας, ἐπὶ δὲ ταύταις τὰς τῶν πριγκίπων, τελευταίας δ' ἐπέστησε κατόπιν τὰς τῶν τριαρίων· τῶν δ' ἱππέων τοὺς μὲν Ἰταλι- 6
κοὺς ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἔθηκε, τοὺς δὲ Νομάδας καὶ Μασσανάσσην ἐπὶ τὸ λαιόν. οἱ δὲ περὶ τὸν Σόφακα καὶ 7
τὸν Ἀσδρούβαν τοὺς μὲν Κελτίβηρας μέσους ἔταξαν ἀντίους ταῖς τῶν Ῥωμαίων σπείραις, τοὺς δὲ Νομάδας ἐξ εὐωνύμου, τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκ τῶν δεξιῶν. ἅμα δὲ τῷ γενέσθαι τὴν πρώτην ἔφοδον εὐ- 8
θέως οἱ Νομάδες ἐξέκλιναν τοὺς Ἰταλικοὺς ἱππεῖς, οἵ τε Καρχηδόνιοι τοὺς περὶ τὸν Μασσανάσσην, ἅτε πλεονάκις ἤδη προηττημένοι ταῖς ψυχαῖς. οἱ δὲ Κελ- 9
τίβηρες ἐμάχοντο γενναίως, συστάντες τοῖς Ῥωμαίοις. οὔτε γὰρ φεύγοντες ἐλπίδα σωτηρίας εἶχον διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων οὔτε ζωγρίᾳ κρατηθέντες διὰ τὴν ἀθεσίαν τὴν εἰς τὸν Πόπλιον· οὐδὲν γὰρ πολέμιον 10
πεπονθότες ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐν Ἰβηρίᾳ πράξεις ἀδίκως ἐφαίνοντο καὶ παρασπόνδως ἥκειν κατὰ Ῥωμαίων συμμαχήσοντες τοῖς Καρχηδονίοις. οὐ μὴν 11
ἀλλ' ἅμα τῷ κλίναι τοὺς ἀπὸ τῶν κεράτων ταχέως κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν πριγκίπων καὶ τριαρίων αὐτοῦ κατεκόπησαν πάντες πλὴν τελέως ὀλίγων. οἱ 12
μὲν οὖν Κελτίβηρες τοῦτον τὸν τρόπον ἀπώλοντο,

μεγάλην [παρ' ὅλην] παρασχόμενοι χρείαν τοῖς Καρχηδονίοις οὐ μόνον κατὰ τὴν μάχην, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν φυγήν. εἰ μὴ γὰρ τοῦτ' ἐμπόδιον ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλ' εὐθέως ἐκ ποδὸς ἠκολούθησαν τοῖς φεύγουσι, παντελῶς ἂν ὀλίγοι διέφυγον τῶν ὑπεναν-
14 τίων. νῦν δὲ περὶ τούτους γενομένης ἐπιστάσεως οἵ τε περὶ τὸν Σόφακα μετὰ τῶν ἱππέων ἀσφαλῶς ἐποιήσαντο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκείαν, οἵ τε περὶ τὸν Ἀσδρούβαν μετὰ τῶν διασωζομένων εἰς τὴν Καρχηδόνα.

9 Ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, ἐπεὶ τὰ σκῦλα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους εὐτρεπεῖς ἔθετο, συγκαλέσας τὸ συνέδριον ἐβουλεύετο περὶ τῶν ἐξῆς τί δέον ἦν
2 ποιεῖν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς τὸν μὲν στρατηγὸν Πόπλιον καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως μένειν ἐπιπορευόμενον τὰς πόλεις, τὸν δὲ Λαίλιον καὶ τὸν Μασσανάσσην, λαβόντας τούς τε Νομάδας καὶ μέρος τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων, ἕπεσθαι τοῖς περὶ τὸν Σόφακα καὶ μὴ δοῦναι χρόνον εἰς ἐπίστασιν καὶ παρασκευήν.
3 οὗτοι μὲν ταῦτα βουλευσάμενοι διεχωρίσθησαν, οἱ μὲν ἐπὶ τὸν Σόφακα μετὰ τῶν προειρημένων στρα-
4 τιωτῶν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπὶ τὰς πόλεις. ὧν αἱ μὲν ἐθελοντὶ προσετίθεντο τοῖς Ῥωμαίοις διὰ τὸν φόβον,
5 ἃς δὲ πολιορκῶν ἐξ ἐφόδου κατὰ κράτος ᾑρει. πάντα δ' ἦν οἰκεῖα μεταβολῆς τὰ κατὰ τὴν χώραν, ἅτε συνεχῶς τε ἐγκείμενα ταῖς κακοπαθείαις καὶ ταῖς εἰσφοραῖς διὰ τὸ πολυχρονίους γεγονέναι τοὺς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πολέμους.

6 Ἐν δὲ τῇ Καρχηδόνι μεγάλης καὶ πρότερον ὑπαρχούσης ἀκαταστασίας, ἔτι μείζω τότε συνέβαινε γίγνεσθαι τὴν ταραχήν, ὡς ἂν ἐκ δευτέρου τηλικαύτῃ πληγῇ περιπεπτωκότων ἤδη καὶ ἀπειπόντων τὰς ἐν

αὐτοῖς ἐλπίδας. οὐ μὴν ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρωδέστατοι 7
δοκοῦντες εἶναι τῶν συμβούλων ταῖς μὲν ναυσὶν ἐκέ-
λευον ἤδη πλεῖν ἐπὶ τοὺς τὴν Ἰτύκην πολιορκοῦν-
τας, καὶ τήν τε πολιορκίαν πειρᾶσθαι λύειν καὶ ναυ-
μαχεῖν τοῖς ὑπεναντίοις, ἀπαρασκεύοις οὖσι πρὸς
τοῦτο τὸ μέρος· ἐπὶ δὲ τὸν Ἀννίβαν πέμπειν ἠξίουν 8
καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν ποιησαμένους ἐξελέγχειν καὶ
ταύτην τὴν ἐλπίδα· μεγάλας γὰρ ἀμφοτέραις εἶναι
ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἀφορμὰς πρὸς σω-
τηρίαν. τινὲς δὲ ταύτας μὲν ἔφασαν μηκέτι φέρειν 9
τοὺς καιρούς, τὴν δὲ πόλιν ὀχυροῦν καὶ παρασκευά-
ζεσθαι πρὸς πολιορκίαν· πολλὰς γὰρ δώσειν ἀφορ-
μὰς ταὐτόματον, ἂν ὁμονοῶσιν. ἅμα δὲ βουλεύεσθαι 10
περὶ διαλύσεως καὶ συνθηκῶν παρῆννουν, ἐπὶ τίσι
καὶ πῶς ἂν λύσιν ποιήσαιντο τῶν ἐνεστώτων κακῶν.
γενομένων δὲ καὶ πλειόνων λόγων περὶ ταῦτα, πάσας 11
ἐκύρωσαν ἅμα τὰς γνώμας. κριθέντων δὲ τούτων 10
οἱ μὲν εἰς τὴν Ἰταλίαν μέλλοντες πλεῖν εὐθέως ἐκ
τοῦ βουλευτηρίου προῆγον ἐπὶ θάλατταν, ὁ δὲ ναύ-
αρχος ἐπὶ τὰς ναῦς· οἱ δὲ λοιποὶ περί τε τῆς κατὰ
τὴν πόλιν ἀσφαλείας προενοοῦντο καὶ περὶ τῶν κατὰ
μέρος ἐβουλεύοντο συνεχῶς.

Καὶ ὁ Πόπλιος, καταγέμοντος ἤδη τοῦ στρατοπέδου 2
τῆς λείας διὰ τὸ μηδένα ἀντιπράττειν, ἀλλὰ πάντας
εἴκειν ταῖς ἐπιβολαῖς, ἔκρινε τὸ μὲν τῶν λαφύρων
πλεῖον εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς παραπέμψαι παρεμβολήν, αὐ- 3
τὸς δὲ τὴν στρατείαν ἀναλαβὼν εὔξωνον καταλαβέ-
σθαι τὸν ἐπὶ Τύνητι χάρακα καὶ στρατοπεδεῦσαι τοῖς
Καρχηδονίοις ἐν συνόψει· μάλιστα γὰρ οὕτως ἐκφοβή-
σειν ὑπελάμβανε καὶ καταπλήξειν αὐτούς. οἱ μὲν οὖν 4
Καρχηδόνιοι μετ' ὀλίγας ἡμέρας τά τε πληρώματα
καὶ τὰς σιταρκίας ἑτοίμας ἔχοντες ἐν ταῖς ναυσὶν

ἐγίγνοντο πρὸς ἀναγωγῇ καὶ τοῖς προκειμένοις· ὁ δὲ Πόπλιος ἦκε πρὸς τὸν Τύνητα, καὶ φυγόντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ τῶν παραφυλαττόντων κατέλαβε
5 *τὸν τόπον. ὁ δὲ Τύνης ἀπέχει μὲν τῆς Καρχηδόνος ὡς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους, ἔστι δὲ σύνοπτος σχε-* 5
δὸν ἐξ ὅλης τῆς πόλεως, διαφέρει δ' ὀχυρότητι καὶ φυσικῇ καὶ χειροποιήτῳ, καθάπερ καὶ πρότερον
6 *ἡμῖν εἴρηται. τῶν δὲ Ῥωμαίων ἅρτι κατεστρατοπε-*
δευκότων ἀνήγοντο ταῖς ναυσὶν οἱ Καρχηδόνιοι,
7 *ποιούμενοι τὸν πλοῦν εἰς τὴν Ἰτύκην. ὁ δὲ Πό-* 10
πλιος ὁρῶν τὸν ἀνάπλουν τῶν ὑπεναντίων, καὶ
δεδιὼς μή τι περὶ τὸ σφέτερον αὐτῶν ναυτικὸν
συμβῇ, διεταράττετο πάντων ἀνυπονοήτως διακει-
8 *μένων καὶ ἀπαρασκεύως πρὸς τὸ μέλλον. αὖθις δ'*
ἐκ μεταβολῆς ἀναστρατοπεδεύσας ἠπείγετο βοηθή- 15
9 *σων τοῖς ἰδίοις πράγμασι. καταλαβὼν δὲ τὰς κατα-*
φράκτους ναῦς πρὸς μὲν τὰς ἐξαιρέσεις καὶ προσα-
γωγὰς τῶν ὀργάνων καὶ καθόλου πρὸς πολιορκίαν
εὖ καὶ δεόντως ἐξηρτυμένας, πρὸς δὲ ναυμαχίαν
ἥκιστα παρεσκευασμένας, τὸν δὲ τῶν ὑπεναντίων 20
στόλον ἐξ ὅλου τοῦ χειμῶνος πρὸς αὐτὸ τοῦτο κα-
10 *τηρτισμένον, τὸ μὲν ἀντανάγεσθαι καὶ ναυμαχεῖν*
ἀπογνούς, συνορμίσας δὲ τὰς καταφράκτους νῆας
περιέστησε ταύταις τὰς φορτηγοὺς ἐπὶ τρεῖς καὶ
11 *τέτταρας τὸ βάθος, κἄπειτα καθελόμενος τοὺς ἱστοὺς* 25
12 *καὶ τὰς κεραίας ἔζευξε τούτοις βιαίως πρὸς ἀλλήλας,*
βραχὺ διάστημα ποιῶν, ὥστε ὑπηρετικοῖς ἐκπλεῖν δύ-
νασθαι καὶ διαπλεῖν. [I^{b}—10, 11. *κἄπειτα* Exc. ant. p. 250—254. 11. *καθελόμενος—ἀλλήλας* et 12. *βραχὺ —διαπλεῖν* Suidas vv. *κεραία* et *ὑπειρετικοῖς*.] 30

11 *Πολύβιος ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ φησὶν Ἀγα-*
θοκλέους τοῦ Οἰνάνθης υἱοῦ, ἑταίρου δὲ τοῦ Φιλο-

πάτορος βασιλέως, κόλακα γενέσθαι Φίλωνα. [Athen. 6, p. 251, E.]

Πολύβιος ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῶν Ἱστο- 2
ριῶν Κλεινοῦς φησι τῆς οἰνοχοούσης αὐτῷ [Πτολε-
μαίῳ τῷ Φιλαδέλφῳ] εἰκόνας πολλὰς ἀνακεῖσθαι
κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν μονοχίτωνας καὶ ῥυτὸν ἐχού-
σας ἐν ταῖς χερσίν. αἱ δὲ κάλλισται τῶν οἰκιῶν, 3
φησίν, οὐ Μυρτίου καὶ Μνησίδος καὶ Ποθεινῆς
προσαγορεύονται; καίτοι Μνησὶς μὲν ἦν αὐλητρὶς 4
καὶ Ποθεινή, Μύρτιον δὲ μία τῶν ἀποδεδειγμένων
καὶ κοινῶν δεικτηριάδων. τοῦ δὲ Φιλοπάτορος βασι- 5
λέως Πτολεμαίου οὐκ Ἀγαθόκλεια ἡ ἑταίρα ἐκράτει
ἡ καὶ πᾶσαν ἀνατρέψασα τὴν βασιλείαν; [Athen. 13, p. 576, F.]

Ἴσως δέ τινες ἐπαπορήσουσι πῶς ἡμεῖς τὰς ἄλ- 12
λας πράξεις ἁπάσας κατ' ἐνιαυτὸν γράφοντες τὰς
καταλλήλους περὶ μόνων τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐν καιρῷ τῷ νῦν ἐκ πλείονος χρόνου πεποιήμεθα τὴν ἐξήγησιν. ἡμεῖς δὲ τοῦτο πεποιήκαμεν διά τινας τοι- 2
αύτας αἰτίας. Πτολεμαῖος ὁ βασιλεύς, περὶ οὗ νῦν 3
ὁ λόγος, ὁ Φιλοπάτωρ, μετὰ τὸ συντελεσθῆναι τὸν
περὶ Κοίλην Συρίαν πόλεμον ἀποστὰς πάντων τῶν
καλῶν ἐτράπη πρὸς βίον ἄσωτον καὶ τοιοῦτον οἷον
ἀρτίως διεληλύθαμεν. ὀψὲ δέ ποτε βιασθεὶς ὑπὸ 4
τῶν πραγμάτων ἐνέπεσεν εἰς τὸν νῦν δεδηλωμένον
πόλεμον, ὃς χωρὶς τῆς εἰς ἀλλήλους ὠμότητος καὶ
παρανομίας οὔτε παράταξιν οὔτε ναυμαχίαν οὔτε
πολιορκίαν οὔθ' ἕτερον οὐδὲν ἔσχε μνήμης ἄξιον.
διόπερ ὑπέδραμεν οὕτω κἀμοὶ τῷ γράφοντι ῥᾳ- 5
δίαν ἔσεσθαι καὶ τοῖς ἀναγιγνώσκουσιν εὐμαθε-
στέραν τὴν διήγησιν, εἰ μὴ κατ' ἐνιαυτὸν ἐπιψαύων
μικρῶν καὶ οὐκ ἀξίων ἐπιστάσεως πραγμάτων ἀπο-

διδοίην τὸν λόγον, ἀλλ' εἰσάπαξ οἷον εἰ σωματοειδῆ ποιήσας τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀπαγγείλαιμι περὶ αὐτῆς.

Ζήτει· ἐνέλειπε γὰρ φύλλα μή, ἐν οἷς περὶ τοῦ Πτολεμαίου ἐνεφέρετο καὶ Ἀρσινόης. [Exc. Peir. p. 62.]

FRAGMENTA LIBRI XV.

Ὅτι τῶν Καρχηδονίων λαβόντων αἰχμαλώτους 1
τὰς φορτηγοὺς νῆας τῶν Ῥωμαίων καὶ χορηγίας πλῆ-
θος ἐξαίσιον ὁ Πόπλιος βαρέως μὲν ἔφερεν ἐπὶ τῷ
μὴ μόνον σφίσι παρῃρῆσθαι τὴν χορηγίαν, ἀλλὰ καὶ
τοῖς ἐχθροῖς παρεσκευάσθαι δαψίλειαν τῶν ἀναγκαίω-
ων, ἔτι δὲ βαρύτερον ἐπὶ τῷ παραβεβηκέναι τοὺς ὅρ- 2
κους καὶ τὰς συνθήκας τοὺς Καρχηδονίους καὶ πά-
λιν ἐξ ἄλλης ἀρχῆς ἐγείρεσθαι τὸν πόλεμον. διὸ καὶ 3
παραυτίκα προχειρισάμενος πρεσβευτὰς Λεύκιον Σέρ-
γιον καὶ Λεύκιον Βαίβιον καὶ Λεύκιον Φάβιον ἐξ-
απέστειλε διαλεξομένους τοῖς Καρχηδονίοις ὑπὲρ τῶν
γεγονότων, ἅμα δὲ καὶ δηλώσοντας ὅτι κεκύρωκε τὰς
συνθήκας ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων· ἄρτι γὰρ ἦκε τῷ 4
Ποπλίῳ γράμματα διασαφοῦντα περὶ τῶν προειρημέ-
νων. οἱ δὲ παραγενηθέντες εἰς τὴν Καρχηδόνα τὸ 5
μὲν πρῶτον εἰς τὴν σύγκλητον, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν
ἐπὶ τοὺς πολλοὺς παραχθέντες, ἔλεγον ὑπὲρ τῶν
ἐνεστώτων μετὰ παρρησίας, πρῶτον μὲν ἀναμιμνή- 6
σκοντες ὡς οἱ παρ' ἐκείνων πρεσβευταί, παραγενη-
θέντες εἰς Τύνητα πρὸς σφᾶς καὶ παρελθόντες εἰς τὸ
συνέδριον, οὐ μόνον τοὺς θεοὺς ἀσπάσαιντο καὶ τὴν
γῆν προσκυνήσαιεν, καθάπερ ἔστιν ἔθος τοῖς ἄλλοις
ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν ἀγεννῶς 7

τοὺς πόδας καταφιλοῖεν τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἀναστάντες κατηγορήσαιεν σφῶν αὐτῶν, διότι καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς γενομένας συνθήκας
8 Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ἀθετήσαιεν αὐτοί. διόπερ ἔφασαν οὐκ ἀγνοεῖν ὅτι πᾶν εἰκότως ἂν πάθοιεν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀλλὰ τῆς τύχης ἕνεκα τῶν ἀνθρώπων ἐδέοντο μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον· ἔσεσθαι γὰρ τὴν σφετέραν ἀβουλίαν ἀπόδειξιν τῆς Ῥωμαίων καλοκἀ-
9 γαθίας. ὧν μνημονεύοντα τὸν στρατηγὸν ἔφασαν τὸν αὐτὸν οἱ πρέσβεις καὶ τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ τότε γεγονότας ἐκπλήττεσθαι, τίνι ποτὲ πιστεύοντες ἐπελανθάνοντο μὲν τῶν τότε ῥηθέντων, ἀθετεῖν δὲ τολ-
10 μῶσι τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας. σχεδὸν δὲ τοῦτ' εἶναι δῆλον ὡς Ἀννίβᾳ πεποιθότες καὶ ταῖς μετὰ τούτου παρούσαις δυνάμεσι ταῦτα τολμῶσι ποιεῖν, 1
11 κακῶς φρονοῦντες· σαφῶς γὰρ εἰδέναι πάντας ὅτι ἐκεῖνοι δεύτερον ἔτος ἤδη φεύγοντες ἐκ πάσης Ἰταλίας εἰς τοὺς περὶ Λακίνιον τόπους, κἀκεῖ συγκεκλειμένοι καὶ μόνον οὐ πολιορκούμενοι, μόλις ἑαυ-
12 τοὺς ἐκσεσωκότες ἥκουσι νῦν. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ 2
νενικηκότες τοὺς ἐκεῖ παρῆσαν, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἔμελλον διακινδυνεύειν τοὺς δυσὶ μάχαις ἑξῆς ὑμᾶς ἤδη νενικηκότας, ὅμως ἀμφιδόξους ἔχειν ἔδει τὰς ἐλπίδας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, καὶ μὴ μόνον τοῦ νικᾶν ἔννοιαν λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ σφαλῆναι πάλιν. 2
13 οὗ συμβάντος ποίους ἐπικαλέσεσθε, ἔφη, θεούς; ποίοις δὲ χρώμενοι λόγοις τὸν ἐκ τῶν κρατούντων
14 ἔλεον ἐπισπάσεσθε πρὸς τὰς ἑαυτῶν συμφοράς; πάσης εἰκὸς ὑμᾶς ἐλπίδος ἀποκλεισθήσεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων διὰ τὴν ἀθεσίαν καὶ τὴν 3
ἀβουλίαν.

2 Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοιαῦτα διαλεχθέντες ἀνε-

χώρησαν· τῶν δὲ Καρχηδονίων ὀλίγοι μὲν ἦσαν οἱ 2
συναινοῦντες μὴ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας, οἱ δὲ
πλείους καὶ τῶν πολιτευομένων καὶ τῶν βουλευομέ-
νων βαρέως μὲν ἔφερον τὰς ἐν ταῖς συνθήκαις ἐπι-
ταγάς, δυσχερῶς δ' ἠνείχοντο τὴν τῶν πρεσβευτῶν
παρρησίαν, πρὸς δὲ τούτοις οὐχ οἷοί τ' ἦσαν προέ-
σθαι τὰ κατηγμένα πλοῖα καὶ τὰς ἐκ τούτων χορη-
γίας. τὸ δὲ συνέχον οὐ μικράς, ἀλλὰ μεγάλας εἶχον 3
ἐλπίδας νικήσειν διὰ τῶν περὶ τὸν Ἀννίβαν. τοῖς 4
μὲν οὖν πολλοῖς ἔδοξε τοὺς πρέσβεις ἀναποκρίτους
ἐξαποστέλλειν· τῶν δὲ πολιτευομένων οἷς ἦν προκεί-
μενον ἐκ παντὸς τρόπου συγχέαι πάλιν τὸν πόλεμον,
οὗτοι συνεδρεύσαντες μηχανῶνταί τι τοιοῦτον. ἔφα- 5
σαν δεῖν πρόνοιαν ποιήσασθαι τῶν πρεσβευτῶν, ἵνα
μετ' ἀσφαλείας ἀνακομισθῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμ-
βολήν. καὶ παραντίκα τούτοις μὲν ἡτοίμαζον δύο 6
τριήρεις παραπόμπους, πρὸς δὲ τὸν ναύαρχον Ἀσ-
δρούβαν διεπέμψαντο παρακαλοῦντες ἑτοιμάσαι πλοῖα
μὴ μακρὰν τῆς τῶν Ῥωμαίων παρεμβολῆς, ἵν' ἐπει-
δὰν αἱ παραπέμπουσαι νῆες ἀπολίπωσι τοὺς Ῥωμαί-
ους, ἐπαναχθέντα ταῦτα καταποντίσῃ τοὺς πρεσβευ-
τάς· ἐφώρμει γὰρ αὐτοῖς τὸ ναυτικὸν κατὰ τοὺς πρὸ 7
τῆς Ἰτύκης ἐγκειμένους τόπους. οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα 8
διαταξάμενοι πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν ἐξέπεμπον τοὺς
Ῥωμαίους, ἐντειλάμενοι τοῖς ἐπὶ τῶν τριήρων, [ὡς] ἐὰν
παραλλάξωσι τὸν Μακάραν ποταμόν, αὖθις ἀπολι-
πόντας ἀποπλεῖν ἐν τῷ ὅρῳ τοὺς πρεσβευτάς· καὶ γὰρ 9
ἦν ἐκ τούτων τῶν τόπων συνορᾶν ἤδη τὴν τῶν ὑπε-
ναντίων παρεμβολήν· οἱ δὲ παραπέμποντες, ἐπεὶ κατὰ 10
τὸ συνταχθὲν παρήλλαξαν τὸν ποταμόν, ἀσπασάμενοι
τοὺς Ῥωμαίους αὖθις ἐπανέπλεον. οἱ δὲ περὶ τὸν 11
Λεύκιον ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑφεωρῶντο δεινόν, νομί-

σαντες δὲ τοὺς παραπέμποντας δι' ὀλιγωρίαν αὐτοὺς
12 προαπολιπεῖν ἐπὶ ποσὸν ἐδυσχέραινον. ἅμα δὲ τῷ
μονωθέντας αὐτοὺς πλεῖν ἐπανάγονται τρισὶ τριήρεσιν ἐξ ὑποβολῆς οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ παραβαλόντες τῇ Ῥωμαϊκῇ πεντήρει τρῶσαι μὲν οὐχ οἷοί τ' ἦσαν, ὑποχωρούσης τῆς νεώς, οὐδὲ τοῦ καταστρώματος ἐπιβῆναι διὰ τὸ γενναίως ἀμύνεσθαι τοὺς ἄν-
13 δρας· ἐκ παραβολῆς δὲ καὶ πέριξ προσμαχόμενοι κατετίτρωσκον τοὺς ἐπιβάτας καὶ διέφθειρον πολλοὺς
14 αὐτῶν, ἕως οὗ κατιδόντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς προνομεύοντας τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς ἰδίας στρατοπεδείας παραβοηθοῦντας ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἐξέβαλον τὴν ναῦν
15 εἰς τὴν γῆν. τῶν μὲν οὖν ἐπιβατῶν οἱ πλεῖστοι διεφθάρησαν, οἱ δὲ πρεσβευταὶ παραδόξως ἐξεσώθησαν.

3 Γενομένων δὲ τούτων αὖθις ὁ πόλεμος ἄλλην ἀρχὴν εἴληφε βαρυτέραν τῆς πρόσθεν καὶ δυσμενι-
2 κωτέραν· οἵ τε γὰρ Ῥωμαῖοι δοκοῦντες παρεσπονδῆσθαι, φιλοτίμως διέκειντο πρὸς τὸ περιγενέσθαι τῶν Καρχηδονίων, οἵ τε Καρχηδόνιοι συνειδότες σφίσι τὰ πεπραγμένα πρὸς πᾶν ἑτοίμως εἶχον πρὸς
3 τὸ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριοι γενηθῆναι. τοιαύτης δὲ τῆς ἐξ ἀμφοῖν παρασκευῆς ὑπαρχούσης προφανὲς ἦν ὅτι δεήσει μάχῃ κρίνεσθαι περὶ τῶν ἐνεστώ-
4 των. ἐξ οὗ συνέβαινε μὴ μόνον τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Λιβύην πάντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Σικελίαν καὶ Σαρδόνα μετεώρους εἶναι καὶ περισπᾶσθαι ταῖς διανοίαις, καραδοκοῦντας τὸ
5 συμβησόμενον. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Ἀννίβας, ἐλλείπων τοῖς ἱππικοῖς, διέπεμπε πρός τινα Νομάδα Τυχαῖον, ὃς ἦν μὲν οἰκεῖος Σόφακος, ἱππεῖς δὲ μαχιμωτάτους ἔχειν ἐδόκει τῶν κατὰ τὴν Λιβύην,

παρακαλῶν αὐτὸν βοηθεῖν καὶ συνεπιλαμβάνεσθαι 6
τοῦ καιροῦ, σαφῶς γιγνώσκοντα διότι Καρχηδονίων
κρατησάντων δύναται διαφυλάττειν τὴν ἀρχήν, Ῥω-
μαίων δ' ἐκνικησάντων καὶ τῷ βίῳ κινδυνεύσει διὰ
τὴν Μασσανάσσου φιλαρχίαν. οὗτος οὖν πεισθεὶς 7
τοῖς παρακαλουμένοις ἦκε μετὰ δισχιλίων ἱππέων
πρὸς τὸν Ἀννίβαν.

Πόπλιος δέ, τὰ περὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν ἀσφα- 4
λισάμενος καὶ καταλιπὼν Βαίβιον ἀντιστράτηγον,
αὐτὸς μὲν ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις, οὐκέτι παραλαμ- 2
βάνων εἰς τὴν πίστιν τοὺς ἐθελοντὶ σφᾶς ἐγχειρίζον-
τας, ἀλλὰ μετὰ βίας ἀνδραποδιζόμενος καὶ φανερὰν
ποιῶν τὴν ὀργήν, ἣν εἶχε πρὸς τοὺς πολεμίους διὰ
τὴν Καρχηδονίων παρασπόνδησιν· πρὸς δὲ Μασσα- 3
νάσσην διεπέμπετο συνεχῶς, ἀποδηλῶν αὐτῷ τίνα
τρόπον παραβεβηκότες εἶεν οἱ Φοίνικες τὰς σπονδάς,
καὶ παρακαλῶν ἀθροίζειν ὡς πλείστην δύναμιν καὶ
συνάπτειν αὐτῷ κατὰ σπουδήν. ὁ γὰρ Μασσανάσ- 4
σης ἅμα τῷ γενέσθαι τὰς συνθήκας, καθάπερ εἰρη-
ται πρότερον, εὐθέως ἀφώρμησε μετὰ τῆς ἰδίας δυ-
νάμεως, προσλαβὼν δέκα σημαίας Ῥωμαϊκὰς ἱππέων
καὶ πεζῶν καὶ πρεσβευτὰς παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, χά-
ριν τοῦ μὴ μόνον τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἀπολαβεῖν,
ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ Σόφακος προσκατακτήσασθαι διὰ
τῆς Ῥωμαίων ἐπικουρίας· ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι.

Συνέτυχε δὲ καὶ τοὺς ἐκ Ῥώμης πρεσβευτὰς περὶ 5
τοὺς αὐτοὺς καιροὺς εἰς τὸν ναυτικὸν χάρακα τὸν
τῶν Ῥωμαίων καταπλεῦσαι. τοὺς μὲν οὖν παρ' αὐ- 6
τῶν ὁ Βαίβιος παραχρῆμα πρὸς τὸν Πόπλιον ἐξέπεμ-
ψε, τοὺς δὲ τῶν Καρχηδονίων παρακατεῖχε, τά τε
λοιπὰ δυσθύμως διακειμένους καὶ νομίζοντας ἐν
τοῖς μεγίστοις εἶναι κινδύνοις· πυθόμενοι γὰρ τὴν 7

γεγενημένην ἐκ τῶν Καρχηδονίων ἀσέβειαν πρὸς τοὺς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις, πρόδηλον ἐδόκουν εἶ-
8 ναι σφίσι τὴν ἐκ τούτων τιμωρίαν. ὁ δὲ Πόπλιος, διακούσας τῶν παραγεγονότων ὅτι προθύμως ἥ τε σύγκλητος ὅ τε δῆμος ἀποδέξαιντο τὰς γενομένας δι' αὐτοῦ συνθήκας πρὸς τοὺς Καρχηδονίους καὶ διότι πρὸς πᾶν τὸ παρακαλούμενον ἑτοίμως ἔχοιεν, ἐπὶ μὲν
9 τούτοις ἔχαιρε μεγάλως, τοὺς δὲ τῶν Καρχηδονίων προσέταξε τῷ Βαιβίῳ μετὰ πάσης φιλανθρωπίας ἀποπέμπειν εἰς τὴν οἰκείαν, πάνυ καλῶς βουλευσάμε-
10 νος, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ φρονίμως. θεωρῶν γὰρ τὴν σφετέραν πατρίδα περὶ πλείστου ποιουμένην τὴν περὶ τοὺς πρεσβευτὰς πίστιν, ἐσκοπεῖτο παρ' αὑτῷ συλλογιζόμενος οὐχ οὕτω τί δέον παθεῖν Καρ-
11 χηδονίους, ὡς τί δέον ἦν πρᾶξαι Ῥωμαίους. διὸ παρακατασχὼν τὸν ἴδιον θυμὸν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι πικρίαν, ἐπειράθη διαφυλάξαι, κατὰ τὴν παροι-
12 μίαν, πατέρων εὖ κείμενα ἔργα. τοιγαροῦν καὶ τοὺς ἐν τῇ Καρχηδόνι πάντας ἥττησε ταῖς ψυχαῖς καὶ τὸν Ἀννίβαν αὐτόν, ὑπερθέμενος τῇ καλοκἀγαθίᾳ τὴν ἐκείνων ἄνοιαν.

5 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὰς πόλεις ἐκπορθουμένας, ἔπεμπον πρὸς τὸν Ἀννίβαν, δεόμενοι μὴ μέλλειν, ἀλλὰ προσπελάζειν τοῖς πολεμίοις καὶ
2 κρίνειν τὰ πράγματα διὰ μάχης. ὁ δὲ διακούσας τοῖς μὲν παροῦσιν ἀπεκρίθη τἄλλα σκοπεῖν, περὶ δὲ τούτου ῥᾳθυμεῖν· διαλήψεσθαι γὰρ τὸν καιρὸν αὐτός.
3 μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἀναζεύξας ἐκ τῶν παρὰ τὸν Ἀδρύμητα τόπων προῆλθε καὶ κατεστρατοπέδευσε περὶ Ζάμαν· αὕτη δ' ἔστι πόλις ἀπέχουσα Καρχη-
4 δόνος ὡς πρὸς τὰς δύσεις ὁδὸν ἡμερῶν πέντε. κἀκεῖθεν ἐξέπεμψε τρεῖς κατασκόπους, βουλόμενος ἐπι-

γνῶναι ποῦ στρατοπεδεύουσι καὶ πῶς χειρίζει τὰ κατὰ τὰς παρεμβολὰς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός. Πόπλιος δέ, ἐπαναχθέντων ὡς αὐτὸν τῶν κατασκόπων, τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ κολάζειν τοὺς ἁλωκότας, καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς τοὐναντίον συστήσας αὐτοῖς χιλίαρχον, ἐπέταξε πάντα καθαρῶς ὑποδεῖξαι τὰ κατὰ τὴν παρεμβολήν. γενομένου δὲ τούτου προσεπύθετο τῶν ἀνθρώπων εἰ πάντα φιλοτίμως αὐτοῖς ὑποδέδειχεν ὁ συσταθείς· τῶν δὲ φησάντων, θαρρεῖν ἐφόδια καὶ παραπομπὴν ἐξαπέστειλε προστάξας ἐπιμελῶς Ἀννίβᾳ διασαφεῖν περὶ τῶν ἀπηντημένων αὐτοῖς. ὧν παραγενηθέντων θαυμάσας ὁ Ἀννίβας τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τόλμαν τἀνδρὸς οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς ὁρμὴν ἔπεσε τοῦ βούλεσθαι συνελθεῖν εἰς λόγους τῷ Ποπλίῳ. κρίνας δὲ τοῦτο διεπέμψατο κήρυκα, φάσκων βούλεσθαι κοινολογηθῆναι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων. ὁ δὲ Πόπλιος ἀκούσας ταῦτα τοῦ κήρυκος συγκατετίθετο τοῖς παρακαλουμένοις, ἔφη δὲ πέμψειν πρὸς αὐτὸν διασαφῶν, ἐπειδὰν μέλλῃ συμπορεύεσθαι, τὸν τόπον καὶ τὸν καιρόν. ταῦτα μὲν οὖν ἀκούσας ὁ κῆρυξ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν· τῇ δ' ἐπαύριον ἦκε Μασσανάσσης, ἔχων πεζοὺς μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ τετρακισχιλίους. ὃν ἀποδεξάμενος ὁ Πόπλιος φιλανθρώπως, καὶ συγχαρεὶς ἐπὶ τῷ πάντας ὑπηκόους πεποιῆσθαι τοὺς πρότερον Σύφακι πειθομένους, ἀνέζευξε, καὶ παραγενηθεὶς πρὸς πόλιν Ναράγαρα κατεστρατοπέδευσε, πρός τε τἄλλα τόπον εὐφυῆ καταλαβόμενος καὶ τὴν ὑδρείαν ἐντὸς βέλους ποιησάμενος. κἀντεῦθεν ἐξέπεμψε πρὸς τὸν τῶν Καρχηδονίων στρατηγόν, φάσκων ἕτοιμος εἶναι συμπορεύεσθαι πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους. ὃν ἀκούσας Ἀννίβας ἀνέζευξε, καὶ συνεγ-

γεγενημένην ἐκ τῶν Καρχηδονίων ἀσέβειαν πρὸς τοὺς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις, πρόδηλον ἐδόκουν εἶ-
8 ναι σφίσι τὴν ἐκ τούτων τιμωρίαν. ὁ δὲ Πόπλιος, διακούσας τῶν παραγεγονότων ὅτι προθύμως ἥ τε σύγκλητος ὅ τε δῆμος ἀποδέξαιντο τὰς γενομένας δι' αὐτοῦ συνθήκας πρὸς τοὺς Καρχηδονίους καὶ διότι πρὸς πᾶν τὸ παρακαλούμενον ἑτοίμως ἔχοιεν, ἐπὶ μὲν
9 τούτοις ἔχαιρε μεγάλως, τοὺς δὲ τῶν Καρχηδονίων προσέταξε τῷ Βαιβίῳ μετὰ πάσης φιλανθρωπίας ἀποπέμπειν εἰς τὴν οἰκείαν, πάνυ καλῶς βουλευσάμε-
10 νος, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ φρονίμως. θεωρῶν γὰρ τὴν σφετέραν πατρίδα περὶ πλείστου ποιουμένην τὴν περὶ τοὺς πρεσβευτὰς πίστιν, ἐσκοπεῖτο παρ' αὐτῷ συλλογιζόμενος οὐχ οὕτω τί δέον παθεῖν Καρ-
11 χηδονίους, ὡς τί δέον ἦν πρᾶξαι Ῥωμαίους. διὸ παραπατασχὼν τὸν ἴδιον θυμὸν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι πικρίαν, ἐπειράθη διαφυλάξαι, κατὰ τὴν παροι-
12 μίαν, πατέρων εὖ κείμενα ἔργα. τοιγαροῦν καὶ τοὺς ἐν τῇ Καρχηδόνι πάντας ἥττησε ταῖς ψυχαῖς καὶ τὸν Ἀννίβαν αὐτόν, ὑπερθέμενος τῇ καλοκἀγαθίᾳ τὴν ἐκείνων ἄνοιαν.

5 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὰς πόλεις ἐκπορθουμένας, ἔπεμπον πρὸς τὸν Ἀννίβαν, δεόμενοι μὴ μέλλειν, ἀλλὰ προσπελάζειν τοῖς πολεμίοις καὶ
2 κρίνειν τὰ πράγματα διὰ μάχης. ὁ δὲ διακούσας τοῖς μὲν παροῦσιν ἀπεκρίθη τἄλλα σκοπεῖν, περὶ δὲ τούτου ῥᾳθυμεῖν· διαλήψεσθαι γὰρ τὸν καιρὸν αὐτός.
3 μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἀναζεύξας ἐκ τῶν παρὰ τὸν Ἀδρύμητα τόπων προῆλθε καὶ κατεστρατοπέδευσε περὶ Ζάμαν· αὕτη δ' ἔστι πόλις ἀπέχουσα Καρχη-
4 δόνος ὡς πρὸς τὰς δύσεις ὁδὸν ἡμερῶν πέντε. κἀκεῖθεν ἐξέπεμψε τρεῖς κατασκόπους, βουλόμενος ἐπι-

γνῶναι ποῦ στρατοπεδεύουσι καὶ πῶς χειρίζει τὰ κατὰ τὰς παρεμβολὰς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός. Πόπλιος δέ, ἐπαναχθέντων ὡς αὐτὸν τῶν κατασκόπων, τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ κολάζειν τοὺς ἁλωκότας, καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς τοὐναντίον συστήσας αὐτοῖς χιλίαρχον, ἐπέταξε πάντα καθαρῶς ὑποδεῖξαι τὰ κατὰ τὴν παρεμβολήν. γενομένου δὲ τούτου προσεπύθετο τῶν ἀνθρώπων εἰ πάντα φιλοτίμως αὐτοῖς ὑποδέδειχεν ὁ συσταθείς· τῶν δὲ φησάντων, διὰ τὸ ἐφόδια καὶ παραπομπὴν ἐξαπέστειλε προστάξας ἐπιμελῶς Ἀννίβᾳ διασαφεῖν περὶ τῶν ἀπηντημένων αὐτοῖς. ὧν παραγενηθέντων θαυμάσας ὁ Ἀννίβας τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τόλμαν τἀνδρὸς οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς ὁρμὴν ἔπεσε τοῦ βούλεσθαι συνελθεῖν εἰς λόγους τῷ Ποπλίῳ. κρίνας δὲ τοῦτο διεπέμψατο κήρυκα, φάσκων βούλεσθαι κοινολογηθῆναι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων. ὁ δὲ Πόπλιος ἀκούσας ταῦτα τοῦ κήρυκος συγκατετίθετο τοῖς παρακαλουμένοις, ἔφη δὲ πέμψειν πρὸς αὐτὸν διασαφῶν, ἐπειδὰν μέλλῃ συμπορεύεσθαι, τὸν τόπον καὶ τὸν καιρόν. ταῦτα μὲν οὖν ἀκούσας ὁ κῆρυξ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν· τῇ δ' ἐπαύριον ἦκε Μασσανάσσης, ἔχων πεζοὺς μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ τετρακισχιλίους. ὃν ἀποδεξάμενος ὁ Πόπλιος φιλανθρώπως, καὶ συγχαρεὶς ἐπὶ τῷ πάντας ὑπηκόους πεποιῆσθαι τοὺς πρότερον Σύφακι πειθομένους, ἀνέζευξε, καὶ παραγενηθεὶς πρὸς πόλιν Ναράγαρα κατεστρατοπέδευσε, πρός τε τἄλλα τόπον εὐφυῆ καταλαβόμενος καὶ τὴν ὑδρείαν ἐντὸς βέλους ποιησάμενος. κἀντεῦθεν ἐξέπεμψε πρὸς τὸν τῶν Καρχηδονίων στρατηγόν, φάσκων ἕτοιμος εἶναι συμπορεύεσθαι πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους. ὧν ἀκούσας Ἀννίβας ἀνέζευξε, καὶ συνεγ-

γίσας, ὥστε μὴ πλεῖον ἀπέχειν τριάκοντα σταδίων, κατεστρατοπέδευσε πρός τινα λόφον, ὃς τὰ μὲν λοιπὰ πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν ὀρθῶς ἔχειν ἐδόκει, τὴν δ' ὑδρείαν ἀπωτέρω μικρὸν εἶχε· καὶ πολλὴν ταλαιπωρίαν ὑπέμενον οἱ στρατιῶται περὶ τοῦτο τὸ μέρος. 5
3 κατὰ δὲ τὴν ἑξῆς ἡμέραν προῆλθον ἀπὸ τῆς ἰδίας παρεμβολῆς ἀμφότεροι μετ' ὀλίγων ἱππέων, κἄπειτα χωρισθέντες ἀπὸ τούτων αὐτοὶ συνῆλθον εἰς τὸ μέ-
4 σον, ἔχοντες ἑρμηνέα μεθ' ἑαυτῶν. δεξιωσάμενος δὲ πρῶτος Ἀννίβας ἤρξατο λέγειν ὡς ἐβούλετο μὲν 10
ἂν μήτε Ῥωμαίους ἐπιθυμῆσαι μηδέποτε μηδενὸς τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας μήτε Καρχηδονίους τῶν ἐκτὸς Λι-
5 βύης· ἀμφοτέροις γὰρ εἶναι ταύτας καὶ ἀλλίστας δυναστείας καὶ συλλήβδην ὡς ἂν εἰ περιωρισμένας
6 ὑπὸ τῆς φύσεως. ἐπεὶ δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν κατὰ 15
Σικελίαν ἀμφισβητήσαντες ἐξεπολεμώσαμεν ἀλλήλους, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ὑπὲρ τῶν κατ' Ἰβηρίαν, τὸ δὲ τέλος ὑπὸ τῆς τύχης οὕπω νουθετούμενοι μέχρι τούτου προβεβήκαμεν ὥστε καὶ περὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἐδάφους ὑμᾶς κεκινδυνευκέναι, τοὺς δ' ἀκμὴν 20
7 ἔτι καὶ νῦν κινδυνεύειν, λοιπόν ἐστιν, εἴ πως δυναίμεθα δι' αὐτῶν παραιτησάμενοι τοὺς θεοὺς διαλύ-
8 σασθαι τὴν ἐνεστῶσαν φιλοτιμίαν. ἐγὼ μὲν οὖν ἕτοιμός εἰμι τῷ πεῖραν εἰληφέναι δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὡς εὐμετάθετός ἐστιν ἡ τύχη καὶ παρὰ 25
μικρὸν εἰς ἑκάτερα ποιεῖ μεγάλας ῥοπάς, καθάπερ εἰ
7 νηπίοις παισὶ χρωμένη· σὲ δ' ἀγωνιῶ, Πόπλιε, [λίαν,] ἔφη, καὶ διὰ τὸ νέον εἶναι κομιδῇ καὶ διὰ τὸ πάντα σοι κατὰ λόγον κεχωρηκέναι καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν καὶ τὰ κατὰ τὴν Λιβύην καὶ μηδέπω μέχρι γε τοῦ 30
νῦν εἰς τὴν τῆς τύχης ἐμπεπτωκέναι παλιρρύμην, μήποτε οὐ πεισθῇς διὰ ταῦτα τοῖς ἐμοῖς λόγοις, καί-

περ οὖσι πιστοῖς. σκόπει δ' ἀφ' ἑνὸς τῶν λόγων τὰ 2
πράγματα, μὴ τὰ τῶν προγεγονότων, ἀλλὰ τὰ καθ'
ἡμᾶς αὐτούς. εἰμὶ τοιγαροῦν Ἀννίβας ἐκεῖνος, ὃς 3
μετὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην σχεδὸν ἁπάσης Ἰταλίας
ἐγκρατὴς γενόμενος μετά τινα χρόνον ἦκον πρὸς αὐ-
τὴν τὴν Ῥώμην, καὶ στρατοπεδεύσας ἐν τετταράκοντα
σταδίοις ἐβουλευόμην ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τοῦ τῆς ὑμετέ-
ρας πατρίδος ἐδάφους πῶς ἐστί μοι χρηστέον, ὃς νῦν 4
ἐν Λιβύῃ πάρειμι πρὸς σὲ Ῥωμαῖον ὄντα περὶ τῆς
ἐμαυτοῦ καὶ τῶν Καρχηδονίων σωτηρίας κοινολογη-
σόμενος. εἰς ἃ βλέποντα παρακαλῶ σε μὴ μέγα φρο- 5
νεῖν, ἀλλ' ἀνθρωπίνως βουλεύεσθαι περὶ τῶν ἐνε-
στώτων· τοῦτο δ' ἐστὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀεὶ τὸ μέγι-
στον, τῶν δὲ κακῶν τοὐλάχιστον αἱρεῖσθαι. τίς οὖν 6
ἂν ἕλοιτο νοῦν ἔχων πρὸς τοιοῦτον ὁρμᾶν κίνδυνον
οἷος σοὶ νῦν ἐνέστηκεν; ἐν ᾧ νικήσας μὲν οὔτε τῇ
σαυτοῦ δόξῃ μέγα τι προσθήσεις οὔτε τῇ τῆς πα-
τρίδος, ἡττηθεὶς δὲ πάντα τὰ πρὸ τοῦ σεμνὰ καὶ
καλὰ δι' αὐτὸν ἅρδην ἀναιρήσεις. τί οὖν ἐστιν ὃ 7
προτίθεμαι τέλος τῶν νῦν λόγων; πάντα περὶ ὧν 8
πρότερον ἠμφισβητήσαμεν, Ῥωμαίων ὑπάρχειν· ταῦτα
δ' ἦν Σικελία, Σαρδώ, τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν· καὶ
μηδέποτε Καρχηδονίους Ῥωμαίοις ὑπὲρ τούτων ἀν-
τᾶραι πόλεμον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας νήσους, ὅσαι
μεταξὺ κεῖνται τῆς Ἰταλίας καὶ Λιβύης, Ῥωμαίων
ὑπάρχειν. ταύτας γὰρ πέπεισμαι τὰς συνθήκας καὶ 9
πρὸς τὸ μέλλον ἀσφαλεστάτας μὲν εἶναι Καρχηδονί-
οις, ἐνδοξοτάτας δὲ σοὶ καὶ πᾶσι Ῥωμαίοις.

Ἀννίβας μὲν οὖν ταῦτ' εἶπεν. ὁ δὲ Πόπλιος 8
ὑπολαβὼν οὔτε τοῦ περὶ Σικελίας ἔφη πολέμου Ῥω-
μαίους οὔτε τοῦ περὶ τῆς Ἰβηρίας αἰτίους γεγονέναι,
Καρχηδονίους δὲ προφανῶς· ὑπὲρ ὧν κάλλιστα γι-

γνώσκειν αὐτὸν τὸν Ἀννίβαν. μάρτυρας δὲ καὶ τοὺς θεοὺς γεγονέναι τούτων, περιθέντας τὸ κράτος οὐ τοῖς ἄρχουσι χειρῶν ἀδίκων, ἀλλὰ τοῖς ἀμυνομένοις. 3 βλέπειν δὲ καὶ τὰ τῆς τύχης οὐδενὸς ἧττον καὶ τῶν 4 ἀνθρωπίνων στοχάζεσθαι κατὰ δύναμιν. ἀλλ' εἰ μὲν 5 πρὸ τοῦ τοὺς Ῥωμαίους διαβαίνειν εἰς Λιβύην αὐτὸς ἐξ Ἰταλίας ἐκχωρήσας προύτεινες τὰς διαλύσεις ταύτας, οὐκ ἂν οἶομαί σε διαψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. 5 ἐπεὶ δὲ σὺ μὲν ἄκων ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπηλλάγης, ἡμεῖς δὲ διαβάντες εἰς τὴν Λιβύην τῶν ὑπαίθρων 10 ἐκρατήσαμεν, δῆλον ὡς μεγάλην εἴληφε τὰ πράγ- 6 ματα παραλλαγήν. τὸ δὲ δὴ μέγιστον ἤλθομεν ἐπὶ 7 τί πέρας; ἡττηθέντων καὶ δεηθέντων τῶν παρὰ σοῦ πολιτῶν ἐθέμεθα συνθήκας ἐγγράπτους, ἐν αἷς ἦν πρὸς τοῖς ὑπὸ σοῦ νῦν προτεινομένοις τοὺς αἰχμαλώ- 15 τους ἀποδοῦναι χωρὶς λύτρων Καρχηδονίους, τῶν πλοίων παραχωρῆσαι τῶν καταφράκτων, πεντακισχίλια τάλαντα προσενεγκεῖν, ὅμηρα δοῦναι περὶ τού- 8 των. ταῦτα ἦν ἃ συνεθέμεθα πρὸς ἀλλήλους· ὑπὲρ τούτων ἐπρεσβεύσαμεν ἀμφότεροι πρός τε τὴν σύγ- 20 κλητον τὴν ἡμετέραν καὶ πρὸς τὸν δῆμον, ἡμεῖς μὲν μὲν ὁμολογοῦντες εὐδοκεῖν τοῖς γεγραμμένοις, Καρ- 9 χηδόνιοι δὲ δεόμενοι τούτων τυχεῖν. ἐπείσθη τὸ συνέδριον τούτοις, ὁ δὲ δῆμος συγκατήνεσε. τυχόντες ὧν ἠξίουν ἠθέτησαν ταῦτα Καρχηδόνιοι, παρα- 25 10 σπονδήσαντες ἡμᾶς. τί λείπεται ποιεῖν; σὺ τὴν ἐμὴν 11 χώραν μεταλαβὼν εἶπον. ἀφελεῖν τὰ βαρύτατα τῶν ὑποκειμένων ἐπιταγμάτων; ἵνα δὴ λαβόντες ἆθλα τῆς παρανομίας διδαχθῶσι τοὺς εὖ ποιοῦντας εἰς τὸ λοιπὸν παρασπονδεῖν· ἀλλ' ἵνα τυχόντες ὧν ἀξιοῦσι 30 12 χάριν ὀφείλωσιν ἡμῖν; ἀλλὰ νυνὶ μεθ' ἱκετηρίας τυχόντες ὧν παρεκάλουν, ὅτι βραχείας ἐλπίδος ἐπε-

λάβοντο τῆς κατὰ σέ, παρὰ πόδας ὡς ἐχθροῖς ἡμῖν κέχρηνται καὶ πολεμίοις. ἐν οἷς βαρυτέρου μέν τινος 13
προσεπιταχθέντος δυνατὸν ἀνενεγκεῖν τῷ δήμῳ περὶ διαλύσεως, ὑφαίρεσιν δὲ ποιουμένοις τῶν ὑποκειμέ-
νων οὐδὲ ἀναφορὰν ἔχει τὸ διαβούλιον. τί πέρας οὖν 14
πάλιν τῶν ἡμετέρων λόγων; ἢ τὴν ἐπιτροπὴν ἡμᾶς διδόναι περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος ἢ μαχομένους νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν διαλεχθέντες αὐτοῖς Ἀννίβας καὶ 9
Πόπλιος ἐχωρίσθησαν, ἀσύμβατον ποιησάμενοι τὴν κοινολογίαν. [Exc. ant. p. 255—258. Inde ab 6, 1. etiam Exc. Vat. p. 55—57 H.]

Εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ἅμα τῷ φωτὶ τὰς δυνά- 2
μεις ἐξῆγον ἀμφότεροι, καὶ συνίσταντο τὸν ἀγῶνα Καρχηδόνιοι μὲν ὑπὲρ τῆς σφετέρας σωτηρίας καὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην πραγμάτων, Ῥωμαῖοι δὲ περὶ τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς καὶ δυναστείας. ἐφ' ἃ τίς 3
οὐκ ἂν ἐπιστήσας συμπαθὴς γένοιτο κατὰ τὴν ἐξήγησιν; οὔτε γὰρ δυνάμεις πολεμικωτέρας οὔθ' ἡγεμό- 4
νας ἐπιτυχεστέρους τούτων καὶ μᾶλλον ἀθλητὰς γενομένους τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων εὕροι τις ἂν ἑτέρους, οὐδὲ μὴν ἆθλα μείζω τὴν τύχην ἐκτεθεικυῖαν τοῖς ἀγωνιζομένοις τῶν τότε προκειμένων· οὐ γὰρ 5
τῆς Λιβύης αὐτῆς οὐδὲ τῆς Εὐρώπης ἔμελλον κυριεύειν οἱ τῇ μάχῃ κρατήσαντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς οἰκουμένης, ὅσα νῦν πέπτωκεν ὑπὸ τὴν ἱστορίαν. ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι μετ' ὀλίγον. πλὴν 6
ὁ μὲν Πόπλιος ἔθηκε τὰς τάξεις τῶν ἰδίων δυνάμεων τὸν τρόπον τοῦτον. πρῶτον μὲν τοὺς ἀστάτους καὶ 7
τὰς τούτων σημαίας ἐν διαστήμασιν, ἐπὶ δὲ τούτοις τοὺς πρίγκιπας, τιθεὶς τὰς σπείρας οὐ κατὰ τὸ τῶν πρώτων σημαιῶν διάστημα, καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καταλλήλους ἐν ἀποστάσει διὰ τὸ

πλῆθος τῶν παρὰ τοῖς ἐναντίοις ἐλεφάντων· τελευ-
8 ταίους δ' ἐπέστησε τοὺς τριαρίους. ἐπὶ δὲ τῶν κε-
ράτων ἔταξε κατὰ μὲν τὸ λαιὸν Γάιον Λαίλιον, ἔχοντα
τοὺς Ἰταλικοὺς ἱππέας· κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος
Μασσανάσσην μετὰ πάντων τῶν ὑφ' ἑαυτὸν ταττο-
9 μένων Νομάδων. τὰ δὲ διαστήματα τῶν πρώτων
σημαιῶν ἀνεπλήρωσε ταῖς τῶν γροσφομάχων σπεί-
10 ραις, παραγγείλας τούτοις προκινδυνεύειν, ἐὰν δὲ
ἐκβιάζωνται κατὰ τὴν τῶν θηρίων ἔφοδον, ἀπο-
χωρεῖν, τοὺς μὲν καταταχοῦντας διὰ τῶν ἐπ' εὐ-
θείας διαστημάτων εἰς τοὐπίσω τῆς ὅλης δυνάμεως,
τοὺς δὲ περικαταλαμβανομένους εἰς τὰ πλάγια παρί-
στασθαι διαστήματα κατὰ τὰς σημαίας.

10 Ταῦτα δ' ἑτοιμασάμενος ἐπεπορεύετο παρακα-
λῶν τὰς δυνάμεις βραχέως μέν, οἰκείως δὲ τῆς ὑπο-
2 κειμένης περιστάσεως. ἠξίου γὰρ μνημονεύοντας τῶν
προγεγονότων ἀγώνων ἄνδρας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι,
σφῶν καὶ τῆς πατρίδος ἀξίους, καὶ λαμβάνειν πρὸ
ὀφθαλμῶν ὅτι κρατήσαντες μὲν τῶν ἐχθρῶν οὐ
μόνον τῶν ἐν Λιβύῃ πραγμάτων ἔσονται κύριοι βε-
βαίως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης οἰκουμένης τὴν ἡγεμονίαν
καὶ δυναστείαν ἀδήριτον αὐτοῖς τε καὶ τῇ πατρίδι
3 περιποιήσουσιν· ἐὰν δ' ὡς ἄλλως ἐκβῇ τὰ κατὰ
τὸν κίνδυνον, οἱ μὲν ἀποθανόντες εὐγενῶς ἐν τῇ
μάχῃ κάλλιστον ἐντάφιον ἕξουσι τὸν ὑπὲρ τῆς πατρί-
δος θάνατον, οἱ δὲ διαφυγόντες αἴσχιστον καὶ ἐλε-
4 εινότατον τὸν ἐπίλοιπον βίον. ἀσφάλειαν γὰρ τοῖς
φυγοῦσιν οὐδεὶς ἱκανὸς περιποιῆσαι τόπος τῶν ἐν
τῇ Λιβύῃ· πεσοῦσι δ' ὑπὸ τὰς τῶν Καρχηδονίων
χεῖρας οὐκ ἄδηλα [εἶναι] τὰ συμβησόμενα τοῖς ὀρθῶς
λογιζομένοις· ὧν, ἔφη, μηδενὶ γένοιτο πεῖραν ὑμῶν
5 λαβεῖν. τῆς δ' οὖν τύχης ἡμῖν τὰ μέγιστα τῶν

ἄθλων εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος ἐκτεθεικυίας, πῶς οὐκ
ἂν εἴημεν ἀγεννέστατοι καὶ συλλήβδην ἀφρονέστατοι
πάντων, εἰ παρέντες τὰ κάλλιστα τῶν ἀγαθῶν ἑλοί-
μεθα τὰ μέγιστα τῶν κακῶν διὰ φιλοζωίαν; διόπερ 6
ἠξίου δύο προθεμένους, ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ νικᾶν ἢ
θνήσκειν, ὁμόσε χωρεῖν εἰς τοὺς πολεμίους. τοὺς 7
γὰρ τοιαύτας ἔχοντας διαλήψεις κατ' ἀνάγκην ἀεὶ
κρατεῖν τῶν ἀντιτατταμένων, ἐπειδὰν ἀπελπίσαντες
τοῦ ζῆν ἴωσιν εἰς τὴν μάχην. ὁ μὲν οὖν Πόπλιος
τοιαύτην ἐποιήσατο τὴν παραίνεσιν.

Ὁ δ' Ἀννίβας τὰ μὲν θηρία πρὸ πάσης τῆς δυ- 11
νάμεως, ὄντα πλείω τῶν ὀγδοήκοντα, μετὰ δὲ ταῦτα
τοὺς μισθοφόρους ἐπέστησε, περὶ μυρίους ὄντας καὶ
δισχιλίους τὸν ἀριθμόν. οὗτοι δ' ἦσαν Λιγυστῖνοι,
Κελτοί, Βαλιαρεῖς, Μαυρούσιοι. τούτων δὲ κατόπιν 2
παρενέβαλε τοὺς ἐγχωρίους Λίβυας καὶ Καρχηδονί-
ους, ἐπὶ δὲ πᾶσι τοὺς ἐξ Ἰταλίας ἥκοντας μεθ' ἑαυ-
τοῦ, πλεῖον ἢ στάδιον ἀποστήσας τῶν προτεταγμέ-
νων. τὰ δὲ κέρατα διὰ τῶν ἱππέων ἠσφαλίσατο, 3
θεὶς ἐπὶ μὲν τὸ λαιὸν τοὺς συμμάχους Νομάδας, ἐπὶ
δὲ τὸ δεξιὸν τοὺς τῶν Καρχηδονίων ἱππεῖς. παρήγ- 4
γειλε δὲ τοὺς ἰδίους στρατιώτας ἕκαστον παρακαλεῖν,
ἀναφέροντας τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἐφ' ἑαυτὸν καὶ
τὰς μεθ' ἑαυτοῦ παραγεγενημένας δυνάμεις· τοῖς δὲ 5
Καρχηδονίοις ἐκέλευσε τοὺς ἡγουμένους τὰ συμβησό-
μενα περὶ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐξαριθμεῖσθαι καὶ
τιθέναι πρὸ ὀφθαλμῶν, ἐὰν ἄλλως πως ἐκβῇ τὰ τῆς
μάχης. οὗτοι μὲν οὖν οὕτως ἐποίουν τὸ παραγγελ-
θέν. Ἀννίβας δὲ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ παραγεγονότας 6
ἐπιπορευόμενος ἠξίου καὶ παρεκάλει διὰ πλειόνων
μνησθῆναι μὲν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἑπτακαιδεκαέτους
συνηθείας, μνησθῆναι δὲ τοῦ πλήθους τῶν προγε-

γονότων αὐτοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀγώνων· ἐν οἷς ἀηττήτους γεγονότας οὐδ' ἐλπίδα τοῦ νικᾶν οὐδέποτ' ἔφη Ῥωμαίοις αὐτοὺς ἀπολελοιπέναι. τὸ δὲ μέγιστον ἠξίου λαμβάνειν πρὸ ὀφθαλμῶν χωρὶς τῶν κατὰ μέρος κινδύνων καὶ τῶν ἀναριθμήτων προτερημάτων τήν τε περὶ τὸν Τρεβίαν ποταμὸν μάχην πρὸς τὸν πατέρα τοῦ νῦν ἡγουμένου Ῥωμαίων, ὁμοίως τὴν ἐν Τυρρηνίᾳ πρὸς Φλαμίνιον μάχην, ἔτι δὲ τὴν περὶ Κάννας γενομένην πρὸς Αἰμίλιον, ἃς οὔτε κατὰ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν οὔτε κατὰ τὰς ἀρετὰς ἀξίας εἶναι συγκρίσεως πρὸς τὸν νῦν ἐπιφερόμενον κίνδυνον. καὶ ταῦτα λέγων ἀναβλέπειν αὐτοὺς ἐκέλευε καὶ τὴν τῶν ὑπεναντίων κατοπτεύειν τάξιν· οὐ γὰρ οἷον ἐλάττους, ἀλλ' οὐδὲ πολλοστὸν μέρος εἶναι τῶν τότε πρὸς αὐτοὺς ἀγωνισαμένων, ταῖς γε μὴν ἀρεταῖς οὐδὲ σύγκρισιν ἔχειν. ἐκείνους μὲν γὰρ ἀηττήτους ὄντας ἐξ ἀκεραίου διηγωνίσθαι πρὸς σφᾶς, τούτων δὲ τοὺς μὲν ἐκγόνους εἶναι, τοὺς δὲ λείψανα τῶν ἡττημένων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ πεφευγότων αὐτὸν πλεονάκις. διόπερ [ᾤετο] δεῖν μὴ καταλῦσαι μήτε τὴν σφῶν αὐτῶν μήτε τὴν τοῦ προεστῶτος δόξαν καὶ προσηγορίαν, ἀλλ' ἀγωνισαμένους εὐψύχως βεβαιῶσαι τὴν διαδεδομένην περὶ αὐτῶν φήμην, ὡς ὄντων ἀηττήτων. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τοιαῦτα παρεκάλεσαν ἀμφότεροι.

12 Ἐπειδὴ δ' ἑκατέροις ἦν εὐτρεπῆ τὰ πρὸς τὸν κίνδυνον, πάλαι τῶν Νομαδικῶν ἱππέων πρὸς ἀλλήλους ἀκροβολιζομένων, τότε παρήγγειλε τοῖς ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων Ἀννίβας ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. ἅμα δὲ τῷ πανταχόθεν τὰς σάλπιγγας καὶ τὰς βυκάνας ἀναβοῆσαι τινὰ μὲν διαταραχθέντα τῶν θηρίων ἐξ αὐτῆς ὥρμησε παλίσσυτα κατὰ τῶν βεβοηθηκότων τοῖς Καρχηδονίοις

*Νομάδων· * διὰ τῶν περὶ τὸν Μασσανάσσην ταχέως ἐψιλώθη τὸ λαιὸν κέρας τῶν Καρχηδονίων. τὰ* 3
δὲ λοιπὰ συμπεσόντα τοῖς τῶν Ῥωμαίων γροσφομάχοις ἐν τῷ μεταξὺ χωρίῳ τῶν παρατάξεων πολλὰ
μὲν ἔπασχε κακά, πολλὰ δ' ἐποίει τοὺς ὑπεναντίους,
ἕως ὅτου πεφοβημένα τὰ μὲν διὰ τῶν διαστημάτων 4
ἐξέπεσε, δεξαμένων αὐτὰ τῶν Ῥωμαίων ἀσφαλῶς
κατὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ πρόνοιαν, τὰ δ' ἐπὶ τὸ δε-
ξιὸν μέρος παραφυγόντα διὰ τῶν ἱππέων συνακοντι-
ζόμενα τέλος εἰς τὸν ἔξω τύπον τῶν στρατοπέδων ἐξέ-
πεσεν, ὅτε δὴ καὶ Λαίλιος ἅμα τῇ περὶ τοὺς ἐλέ- 5
φαντας ταραχῇ ἐμβαλὼν ἠνάγκασε φυγεῖν τοὺς τῶν
Καρχηδονίων ἱππεῖς προτροπάδην. οὗτος μὲν οὖν 6
ἐπέκειτο τοῖς φεύγουσιν ἐκθύμως· τὸ δ' ὅμοιον ἐποίει
καὶ Μασσανάσσης. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον αἱ 7
φάλαγγες ἀμφότεραι βάδην ἀλλήλαις καὶ σοβαρῶς
ἐπῆσαν, πλὴν τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας μετ' Ἀννίβου
παραγεγονότων· οὗτοι δ' ἔμενον ἐπέχοντες τὸν ἐξ
ἀρχῆς τόπον. ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς ἦσαν ἀλλήλων, οἱ μὲν 8
Ῥωμαῖοι κατὰ τὰ πάτρια συναλαλάξαντες καὶ συμ-
ψοφήσαντες τοῖς ξίφεσι τοὺς θυρεοὺς προσέβαλον
τοῖς ὑπεναντίοις, οἱ δὲ μισθοφόροι τῶν Καρχηδο- 9
νίων ἀδιάκριτον ἐποίουν τὴν φωνὴν καὶ παρηλλαγ-
μένην· οὐ γὰρ πάντων ἦν κατὰ τὸν ποιητὴν ὁ αὐτὸς
θροῦς οὐδ' ἴα γῆρυς,
ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα, πολύκλητοι δ' ἔσαν ἄνδρες,
καθάπερ ἀρτίως ἐξηριθμησάμην.

Πάσης δ' οὔσης ἐκ χειρὸς καὶ κατ' ἄνδρα τῆς 13
μάχης διὰ τὸ μὴ δόρασι μηδὲ ξίφεσι χρῆσθαι τοὺς
ἀγωνιζομένους, τῇ μὲν εὐχειρίᾳ καὶ τόλμῃ προεῖχον
οἱ μισθοφόροι τὰς ἀρχάς, καὶ πολλοὺς κατετραυμά-
τιζον τῶν Ῥωμαίων, τῷ δὲ τῆς συντάξεως ἀκριβεῖ 2

καὶ τῷ καθοπλισμῷ πιστεύοντες οἱ Ῥωμαῖοι μᾶλλον
3 ἐπέβαινον εἰς τὸ πρόσθεν. ἅμα δὲ τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἑπομένων καὶ παρακαλούντων τῶν κατόπιν, τοῖς δὲ μισθοφόροις τῶν Καρχηδονίων οὐ συνεγγιζόντων οὐδὲ παραβοηθούντων, ἀλλ' ἀποδειλιώντων ταῖς ψυ-
4 χαῖς, πέρας ἐνέκλιναν οἱ βάρβαροι, καὶ δόξαντες ἐγκαταλείπεσθαι προφανῶς ὑπὸ τῶν ἰδίων, ἐπιπεσόντες κατὰ τὴν ἀποχώρησιν εἰς τοὺς ἐφεστῶτας
5 ἔκτεινον τούτους. ὃ καὶ πολλοὺς ἠνάγκασε τῶν Καρχηδονίων ἀνδρωδῶς ἀποθανεῖν· φονευόμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν μισθοφόρων ἐμάχοντο παρὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν ἅμα πρός τε τοὺς ἰδίους καὶ πρὸς τοὺς
6 Ῥωμαίους. ποιούμενοι δὲ τὸν κίνδυνον ἐκστατικῶς καὶ παρηλλαγμένως οὐκ ὀλίγους διέφθειραν καὶ τῶν
7 ἰδίων καὶ τῶν ὑπεναντίων. καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ συνέχεαν ἐπιπεσόντες τὰς τῶν ἀστάτων σημαίας· οἱ μὲν γὰρ τῶν πριγκίπων ἡγεμόνες συνθεασάμενοι τὸ
8 γεγονὸς ἐπέστησαν τὰς αὑτῶν τάξεις. τῶν δὲ μισθοφόρων καὶ τῶν Καρχηδονίων τὸ πλεῖστον μέρος τὸ μὲν ὑφ' αὑτῶν, τὸ δ' ὑπὸ τῶν ἀστάτων αὐτοῦ
9 κατεκόπη. τοὺς δὲ διασωζομένους καὶ φεύγοντας οὐκ εἴασε καταμιγῆναι ταῖς δυνάμεσιν Ἀννίβας, ἀλλὰ προβαλέσθαι παραγγείλας τοῖς ἐπιστάταις ἐκώ-
10 λυσε μὴ παραδέξασθαι τοὺς ἐγγίζοντας. ὅθεν ἠναγκάσθησαν οὗτοι μὲν ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν ἐπὶ
14 τὰ κέρατα καὶ τὰς ἐκ τούτων εὐρυχωρίας, γενομένου δὲ τοῦ μεταξὺ τόπου τῶν καταλειπομένων στρατοπέδων πλήρους αἵματος, φόνου, νεκρῶν, πολλὴν ἀπορίαν παρεῖχε τῷ τῶν Ῥωμαίων στρατηγῷ τὸ τῆς
2 τροπῆς ἐμπόδιον· ὅ τε γὰρ τῶν νεκρῶν ὅλισθος, ὡς ἂν αἱμοφύρτων καὶ σωρηδὸν πεπτωκότων, ἥ τε τῶν χύδην ἐρριμμένων ὅπλων ὁμοῦ τοῖς πτώμασιν ἀλογία

δυσχερῆ τὴν ὁδὸν ἔμελλε ποιήσειν τοῖς ἐν τάξει διαπορευομένοις. οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς μὲν τραυματίας 3
εἰς τοὐπίσω τῆς παρατάξεως κομισάμενος, τοὺς δ' ἐπιδιώκοντας τῶν ἀστάτων ἀνακαλεσάμενος διὰ τῆς
σάλπιγγος, τοὺς μὲν αὐτοῦ πρὸ τῆς μάχης κατὰ μέσους τοὺς πολεμίους ἐπέστησε, τοὺς δὲ πρίγκιπας 4
καὶ τριαρίους πυκνώσας ἑφ' ἑκάτερον τὸ κέρας προάγειν παρήγγειλε διὰ τῶν νεκρῶν. ἐπειδὴ δ' ὑπερ- 5
βάντες ἐξ ἴσου τοῖς ἀστάτοις ἐγένοντο, συνέβαλλον αἱ φάλαγγες ἀλλήλαις μετὰ τῆς μεγίστης ὁρμῆς καὶ προθυμίας. ὄντων δὲ καὶ τῷ πλήθει καὶ τοῖς φρο- 6
νήμασι καὶ ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς καθοπλισμοῖς παραπλησίων ἀμφοτέρων, ἄκριτον ἐπὶ πολὺ συνέβαινε γίγνεσθαι τὴν μάχην, ἐν αὐταῖς ταῖς χώραις ἐνα- 7
ποθνησκόντων τῶν ἀνδρῶν διὰ φιλοτιμίαν, ἕως οἱ περὶ τὸν Μασσανάσσην καὶ Λαίλιον ἀπὸ τοῦ διώγματος τῶν ἱππέων ἀνακάμπτοντες καὶ δαιμονίως εἰς δέοντα καιρὸν συνῆψαν. ὧν προσπεσόντων τοῖς περὶ 8
τὸν Ἀννίβαν κατόπιν οἱ μὲν πλεῖστοι κατεκόπησαν ἐν τῇ τάξει, τῶν δὲ πρὸς φυγὴν ὁρμησάντων ὀλίγοι παντελῶς διέφυγον, ἅτε τῶν ἱππέων ἐν χερσὶν ὄντων καὶ τῶν τόπων ἐπιπέδων ὑπαρχόντων. ἔπεσον 9
δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων ὑπὲρ τοὺς χιλίους πεντακοσίους, τῶν δὲ Καρχηδονίων ὑπὲρ δισμυρίους, αἰχμάλωτοι δ' ἐάλωσαν οὐ πολὺ τούτων ἐλάττους.

Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ πᾶσι γενομένη μάχη καὶ τὰ ὅλα 15
κρίνασα Ῥωμαίοις διὰ τῶν προειρημένων ἡγεμόνων τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος· μετὰ δὲ τὴν μάχην Πόπλιος 2
μὲν ἐπακολουθήσας καὶ διαρπάσας τὸν χάρακα τῶν Καρχηδονίων αὖθις ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν. Ἀννίβας δὲ μετ' ὀλίγων ἱππέων κατὰ τὸ 3
συνεχὲς ποιούμενος τὴν ἀναχώρησιν εἰς Ἀδρύμητα

διεσώθη, πάντα τὰ δυνατὰ ποιήσας κατὰ τὸν κίνδυνον, ὅσα τὸν ἀγαθὸν ἔδει στρατηγὸν καὶ πολλῶν ἤδη πραγμάτων πεῖραν εἰληφότα. πρῶτον μὲν γὰρ εἰς λόγους συνελθὼν ἐπειράθη δι' αὐτοῦ λύσιν ποιήσασθαι τῶν ἐνεστώτων· τοῦτο δ' ἐστὶ τοῦ προειδότος τὰ κατορθώματα, ἀλλ' ἀπιστοῦντος τῇ τύχῃ καὶ προορωμένου τὰ περὶ τὰς μάχας ἐκβαίνοντα παράλογα. μετὰ δὲ ταῦτα συγκαταστὰς εἰς τὸν κίνδυνον οὕτως ἐχρήσατο τοῖς πράγμασιν ὥστε μὴ δυνατὸν εἶναι βέλτιον πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶνα συστήσασθαι, παραπλησίῳ καθοπλισμῷ χρώμενον, οὗ τότε συνεστήσατο Ἀννίβας. οὔσης γὰρ δυσδιασπάστου τῆς Ῥωμαίων τάξεως καὶ δυνάμεως, τὸν ἄνδρα συνέβη καὶ καθόλου καὶ κατὰ μέρη μάχεσθαι πρὸς πάσας τὰς ἐπιφανείας διὰ τῆς μιᾶς ἐκτάξεως, ἀεὶ τῶν ἔγγιστα τῷ δεινῷ σημαιῶν συνεπιστρεφουσῶν πρὸς τὸ δέμενον. ἔτι δὲ τοῦ καθοπλισμοῦ σκέπην καὶ θράσος παρασκευάζοντος καὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ θυρεοῦ καὶ τὴν τῆς μαχαίρας ὑπομονὴν τῶν πληγῶν, δύσμαχοι γίγνονται καὶ δυσκαταγώνιστοι διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. ἀλλ' ὅμως πρὸς ἕκαστα τούτων οὕτως ἐνδεχομένως Ἀννίβας ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἡρμόσατο παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ὥσθ' ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἐλεφάντων πλῆθος ἐξ αὐτῆς παρεσκευάσατο καὶ τότε προεβάλετο χάριν τοῦ συνταράξαι καὶ διασπάσαι τὰς τάξεις τῶν ὑπεναντίων· τοὺς δὲ μισθοφόρους προέταξε καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἔθηκε μετὰ τούτους ἕνεκα τοῦ προεκλῦσαι μὲν τῷ κόπῳ τὰ σώματα τῶν πολεμίων, ἀχρειῶσαι δὲ τὰς ἀκμὰς τῶν ὅπλων διὰ τὸ πλῆθος τῶν φονευομένων, ἀναγκάσαι δὲ τοὺς Καρχηδονίους μέσους ὄντας μένειν καὶ μάχεσθαι κατὰ τὸν ποιητὴν

ὅφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολεμίζοι.

τοὺς δὲ μαχιμωτάτους καὶ στασιμωτάτους τῶν ἀν- 4
δρῶν ἐν ἀποστάσει παρενέβαλε χάριν τοῦ προορωμέ-
νους ἐκ πολλοῦ τὸ συμβαῖνον καὶ διαμένοντας ἀκε-
ραίους τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς σὺν καιρῷ
χρήσασθαι ταῖς σφετέραις ἀρεταῖς. εἰ δὲ πάντα τὰ 5
δυνατὰ ποιήσας πρὸς τὸ νικᾶν ἐσφάλη τὸν πρὸ τοῦ
χρόνον ἀήττητος ὤν, συγγνώμην δοτέον· ἔστι μὲν 6
γὰρ ὅτε καὶ ταὐτόματον ἀντέπραξε ταῖς ἐπιβολαῖς
τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἔστι δ' ὅτε πάλιν κατὰ τὴν
παροιμίαν

ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν·

ὃ δὴ καὶ τότε γεγονέναι περὶ ἐκεῖνον φήσειεν ἄν τις.

Τὰ γὰρ ὑπεραίροντα τὴν κοινὴν συνήθειαν τῶν 17
παρ' ἐνίοις ἐθισμῶν, ὅταν μὲν αὐτοπαθῶς δόξῃ γί-
γνεσθαι διὰ τὸ μέγεθος τῶν συμπτωμάτων, ἔλεον ἐκ-
κλίνει παρὰ τοῖς ὁρῶσι καὶ τοῖς ἀκούουσι, καὶ συγ-
κινεῖ πως ἕκαστον ἡμῶν ὁ ξενισμός· ἐπὰν δὲ φαίνη- 2
ται γοητείας χάριν καὶ καθ' ὑπόκρισιν γίγνεσθαι τὸ
τοιοῦτον, οὐκ ἔλεον, ἀλλ' ὀργὴν ἐξεργάζεται καὶ μί-
σος. ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι περὶ τοὺς πρεσβευ-
τὰς τῶν Καρχηδονίων. ὁ δὲ Πόπλιος διὰ βραχέων 3
ἠρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς, ὡς ἐκείνων μὲν χάριν
οὐδὲν ὀφείλουσι ποιεῖν φιλάνθρωπον, ὁμολογούντων
αὐτῶν διότι καὶ τὸν πόλεμον ἐξ ἀρχῆς ἐπενέγκαιεν
Ῥωμαίοις, παρὰ τὰς συνθήκας ἐξανδραποδισάμενοι
τὴν Ζακανθαίων πόλιν, καὶ πρώην παρασπονδήσαιεν,
ἀθετήσαντες τοὺς ὅρκους καὶ τὰς ἐγγράπτους ὁμολο-
γίας· αὐτῶν δὲ χάριν ἔφησε καὶ τῆς τύχης καὶ τῶν 4
ἀνθρωπίνων κεκρίσθαι σφίσι πράως χρῆσθαι καὶ
μεγαλοψύχως τοῖς πράγμασι. φανήσεσθαι δὲ τοῦτο 5

κἀκείνοις ἔφησεν, ἐὰν ὀρθῶς διαλαμβάνωσι περὶ τῶν ἐνεστώτων· οὐ γὰρ εἴ τι πάσχειν ἢ ποιεῖν ἢ διδόναι σφίσιν ἐπιταχθήσεται, τοῦτο δεῖν νομίζειν δεινόν, ἀλλ' εἴ τι συγχωρηθήσεται φιλάνθρωπον, τοῦτο
6 μᾶλλον ἡγεῖσθαι παράδοξον, ἐπείπερ ἡ τύχη παρε- 5
λομένη τὸν ἔλεον αὐτῶν καὶ τὴν συγγνώμην διὰ τὴν σφετέραν ἀδικίαν ὑποχειρίους πεποίηκε τοῖς ἐχθροῖς.
7 ταῦτα δ' εἰπὼν ἔλεγε τὰ φιλάνθρωπα τὰ διδόμενα, καὶ πάλιν ἃ δέον ἦν ὑπομένειν αὐτούς.

18 Ἦν δὲ τὰ κεφάλαια τῶν προτεινομένων ταῦτα. 10
πόλεις ἔχειν κατὰ Λιβύην ἃς καὶ πρότερον εἶχον ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἐξενεγκεῖν Ῥωμαίοις, καὶ
2 χώραν ἣν καὶ τὸ παλαιὸν εἶχον, κτήνη καὶ σώματα καὶ τὴν ἄλλην ὕπαρξιν, ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀσινεῖς Καρχηδονίους ὑπάρχειν, ἔθεσι καὶ νόμοις 15
3 χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις, ἀφρουρήτους ὄντας. ταῦτα μὲν οὖν ἦν τὰ φιλάνθρωπα, τὰ δ' ἐναντία τούτοις πάλιν τὰ κατὰ τὰς ἀνοχὰς ἀδικήματα γενόμενα πάντα Καρχηδονίους ἀποκαταστῆσαι Ῥωμαίοις, τοὺς αἰχμαλώτους καὶ δραπέτας ἐκ παντὸς ἀποδοῦναι τοῦ 20
χρόνου, τὰ μακρὰ πλοῖα παραδοῦναι πάντα πλὴν
4 δέκα τριήρων, ὁμοίως καὶ περὶ τοὺς ἐλέφαντας, πόλεμον μηδενὶ τῶν ἔξω τῆς Λιβύης ἐπιφέρειν καθόλου μηδὲ τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ χωρὶς τῆς Ῥωμαίων
5 γνώμης· οἰκίας καὶ χώραν καὶ πόλεις, καὶ εἴ τι ἕτε- 25
ρόν ἐστι Μασσανάσσου τοῦ βασιλέως ἢ τῶν προγόνων ἐντὸς τῶν ἀποδειχθησομένων ὅρων αὐτοῖς πάντα
6 ἀποδοῦναι Μασσανάσσῃ· σιτομετρήσαί τε τὴν δύναμιν τριμήνου καὶ μισθοδοτῆσαι μέχρι ἂν ἐκ Ῥώ-
7 μης ἀντιφωνηθῇ τι κατὰ τὰς συνθήκας· ἐξενεγκεῖν 30
ἀργυρίου τάλαντα μύρια Καρχηδονίους ἐν ἔτεσι πεντήκοντα, φέροντας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν Εὐβοϊκὰ

τάλαντα διακόσια· ὁμήρους δοῦναι πίστεως χάριν 8
ἑκατὸν οὓς ἂν προγράψῃ τῶν νέων ὁ στρατηγὸς τῶν
Ῥωμαίων, μὴ νεωτέρους τεττάρων καὶ δέκα ἐτῶν
μηδὲ πρεσβυτέρους τριάκοντα."

Ταῦτα μὲν οὖν ὁ στρατηγὸς εἶπε τῶν Ῥωμαίων 19
τοῖς πρεσβευταῖς· οἱ δ' ἀκούσαντες ἠπείγοντο καὶ
διεσάφουν τοῖς ἐν τῇ πατρίδι. καθ' ὃν δὴ καιρὸν 2
λέγεται, μέλλοντός τινος τῶν ἐκ τῆς γερουσίας ἀντι-
λέγειν τοῖς προτεινομένοις καὶ καταρχομένου, προελ-
θόντα τὸν Ἀννίβαν κατασπάσαι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ
τοῦ βήματος. τῶν δὲ λοιπῶν ἐξοργισθέντων διὰ τὸ 3
παρὰ τὴν συνήθειαν αὐτὸν τοῦτο πρᾶξαι, πάλιν τὸν
Ἀννίβαν ἀναστάντα φασὶν* ἀγνοεῖν καὶ συγγνώμην
ἔχειν, εἴ τι παρὰ τοὺς ἔθισμοὺς πράττει, γιγνώσκον-
τας ὅτι τὴν μὲν ἔξοδον ἐκ τῆς πατρίδος ἐνναέτης ὢν
ποιήσαιτο, πλείω δὲ τῶν πέντε καὶ τετταράκοντα
ἐτῶν ἔχων εἰς αὐτὴν ἐπανήκει. διόπερ ἠξίου μὴ 4
τοῦτο σκοπεῖν, εἴ τι παραπέπαικε τῆς συνηθείας,
πολὺ δὲ μᾶλλον, εἰ τοῖς τῆς πατρίδος πράγμασιν
ἀληθινῶς συμπάσχει· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ νῦν εἰς τὴν
ἀλογίαν ἐμπεπτωκέναι ταύτην. θαυμαστὸν γὰρ αὐτῷ 5
φανῆναι καὶ τελέως ἐξηλλαγμένον, εἴ τις ὑπάρχων
Καρχηδόνιος καὶ συνειδὼς τὰ βεβουλευμένα καὶ κοι-
νῇ τῇ πατρίδι καὶ κατ' ἰδίαν ἑκάστοις ἡμῶν κατὰ
Ῥωμαίων οὐ προσκυνεῖ τὴν τύχην, εἰ γεγονὼς ὑπο-
χείριος τοιούτων τυγχάνει φιλανθρώπων· οὓς εἴ τις 6
ὀλίγαις πρότερον ἡμέραις ἤρετο τί ποτ' ἐλπίζουσι
πείσεσθαι τὴν πατρίδα κρατησάντων Ῥωμαίων, οὐδ'
ἂν εἰπεῖν οἷοί τ' ἦσαν διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ὑπερ-
βολὴν τῶν προφαινομένων αὐτοῖς κακῶν. διόπερ 7
ἠξίου καὶ νῦν μηδ' ἐπὶ λόγον ἄγειν, ἀλλ' ὁμοθυμα-
δὸν δεξαμένους τὰ προτεινόμενα θύειν τοῖς θεοῖς,

καὶ πάντας εὔχεσθαι βεβαιῶσαι ταῦτα τὸν δῆμον τῶν
8 Ῥωμαίων. φανέντος δὲ φρονίμως αὐτοῦ καὶ τοῖς καιροῖς οἰκείως συμβουλεύειν, ἔδοξε ποιεῖσθαι τὰς συν-
9 θήκας ἐπὶ τοῖς προειρημένοις. καὶ τὸ μὲν συνέδριον παραυτίκα πρεσβευτὰς ἐξέπεμπε τοὺς ἀνθομολογη- 5
σομένους περὶ τούτων. [Exc. ant. p. 258—261.]

20 Τοῦτο δὲ τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε, πῶς ὅτε μὲν αὐτὸς ὁ Πτολεμαῖος ζῶν οὐ προσεδεῖτο τῆς τούτων
2 ἐπικουρίας, ἕτοιμοι βοηθεῖν ἦσαν, ὅτε δ' ἐκεῖνος μετήλλαξε καταλιπὼν παιδίον νήπιον, ᾧ κατὰ φύ- 10
σιν ἀμφοῖν ἐπέβαλλε συσσώζειν τὴν βασιλείαν, τότε παρακαλέσαντες ἀλλήλους ὥρμησαν ἐπὶ τὸ διελόμε-
νοι τὴν τοῦ παιδὸς ἀρχὴν ἐπανελέσθαι τὸν ἀπολε-
3 λειμμένον, οὐδ' οὖν, καθάπερ οἱ τύραννοι, βρα-
χεῖαν δή τινα προβαλλόμενοι τῆς αἰσχύνης πρόφα- 15
σιν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἀνέδην καὶ θηριωδῶς οὕτως
ὥστε προσοφλεῖν τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων βίον,
ἐν οἷς φασιν ὁμοφύλοις οὖσι τὴν τοῦ μείονος ἀπώ-
4 λειαν τῷ μείζονι τροφὴν γίγνεσθαι καὶ βίον. ἐξ ὧν
τίς οὐκ ἂν ἐμβλέψας οἷον εἰς κάτοπτρον εἰς τὴν συν- 20
θήκην ταύτην αὐτόπτης δόξειε γίγνεσθαι τῆς πρὸς
τοὺς θεοὺς ἀσεβείας καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους
ὠμότητος, ἔτι δὲ τῆς ὑπερβαλλούσης πλεονεξίας τῶν
5 προειρημένων βασιλέων; οὐ μὴν ἀλλὰ τίς οὐκ ἂν εἰ-
κότως τῇ τύχῃ μεμψάμενος ἐπὶ τῶν ἀνθρωπείων 25
πραγμάτων ἐν τούτοις ἀντικαταλλαγείη, διότι ἐκεί-
νοις μὲν ἐπέθηκε μετὰ ταῦτα τὴν ἁρμόζουσαν δίκην,
τοῖς δ' ἐπιγενομένοις ἐξέθηκε κάλλιστον ὑπόδειγμα
πρὸς ἐπανόρθωσιν τὸν τῶν προειρημένων βασιλέων
6 παραδειγματισμόν; ἔτι γὰρ αὐτῶν παρασπονδούντων 30
μὲν ἀλλήλους, διασπωμένων δὲ τὴν τοῦ παιδὸς ἀρ-
χήν, ἐπιστήσασα Ῥωμαίους, ἃ ἐκεῖνοι κατὰ τῶν πέλας

ἐβουλεύσαντο παρανόμως, ταῦτα κατ' ἐκείνων δικαίως ἐκύρωσε καὶ καθηκόντως. παραυτίκα γὰρ ἑκάτεροι 7 διὰ τῶν ὅπλων ἡττηθέντες οὐ μόνον ἐκωλύθησαν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καὶ συγκλεισθέντες εἰς φόρους ὑπέμειναν Ῥωμαίοις τὸ προσταττόμενον ποιεῖν. τὸ τελευταῖον ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ 8 τὴν μὲν Πτολεμαίου βασιλείαν ἡ τύχη διώρθωσε, τὰς δὲ τούτων δυναστείας καὶ τοὺς διαδόχους τοὺς μὲν ἄρδην ἀναστάτους ἐποίησε καὶ πανωλέθρους, τοὺς δὲ μικροῦ δεῖν τοῖς αὐτοῖς περιέβαλε συμπτώμασι. [Exc. ant. p. 261.]

Ὅτι Μολπαγόρας τις ἦν παρὰ τοῖς Κιανοῖς, ἀνὴρ 21 καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἱκανός, κατὰ δὲ τὴν αἵρεσιν δημαγωγικὸς καὶ πλεονέκτης. ὃς πρὸς χάριν ὁμιλῶν 2 τῷ πλήθει καὶ τοὺς εὐκαιροῦντας τοῖς βίοις ὑποβάλλων τοῖς ὄχλοις, καὶ τινὰς μὲν εἰς τέλος ἀναιρῶν, τινὰς δὲ φυγαδεύων καὶ τὰς οὐσίας τὰς τούτων δημεύων καὶ διαδιδοὺς τοῖς πολλοῖς, ταχέως τῷ τοιούτῳ τρόπῳ περιεποιήσατο μοναρχικὴν ἐξουσίαν. [Exc. Peir. p. 65. ἀνῃρέθη παρά τινων addit Suidas v. δημαγωγικός.]

Κιανοὶ μὲν οὖν περιέπεσον τηλικαύταις συμφοραῖς οὐχ οὕτω διὰ τὴν τύχην οὐδὲ διὰ τὴν τῶν πέλας 3 ἀδικίαν, τὸ δὲ πλεῖον διὰ τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν καὶ κακοπολιτείαν, προάγοντες ἀεὶ τοὺς χειρίστους καὶ 4 κολάζοντες τοὺς ἐναντιουμένους τούτοις, ἵνα διαιρῶνται τὰς ἀλλήλων οὐσίας, εἰς ταύτας οἷον ἐθελον- 5 τὴν ἐνέπεσον τὰς ἀτυχίας, εἰς ἃς οὐκ οἶδ' ὅπως πάντες ἄνθρωποι προφανῶς ἐμπίπτοντες οὐ δύνανται λῆξαι τῆς ἀνοίας, ἀλλ' οὐδὲ βραχὺ διαπιστῆσαι [ῥᾴδιον], καθάπερ ἔνια τῶν ἀλόγων ζῴων. ἐκεῖνα γὰρ 6 οὐ μόνον ἐὰν αὐτά που δυσχρηστήσῃ περὶ τὰ δελέατα καὶ τὰς ἄρκυς, ἀλλὰ κἂν ἕτερον ἴδῃ κινδυ-

νεῦον, οὐκ ἂν ἔτι ῥᾳδίως αὐτὰ προσαγάγοις πρὸς
οὐδὲν τῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὑποπτεύει
7 καὶ παντὶ τῷ φαινομένῳ διαπιστεῖ. οἱ δ' ἄνθρωποι
τὰς μὲν ἀκούοντες ἀπολλυμένας πόλεις ἄρδην τῷ
προειρημένῳ τρόπῳ, τὰς δ' ἀκμὴν ὁρῶντες, ὅμως
ὅταν τις χρησάμενος τῷ πρὸς χάριν λόγῳ προτείνῃ
τὴν ἐλπίδα τῆς ἐξ ἀλλήλων ἐπανορθώσεως, προσίασι
8 πρὸς τὸ δέλεαρ ἀνεπιστάτως, σαφῶς εἰδότες ὅτι τῶν
τὰ τοιαῦτα δελέατα καταπιόντων οὐδεὶς οὐδέποτε σέ-
σωσται, πᾶσι δ' ὁμολογουμένως ὄλεθρον ἐπήνεγκαν
αἱ τοιαῦται πολιτεῖαι. [Exc. ant. p. 261. Inde a 5, 2.
etiam Exc. Vat. p. 407 M. 57 H.]

22 Ὁ δὲ Φίλιππος κύριος γενόμενος τῆς πόλεως
περιχαρὴς ἦν, ὡς καλήν τινα καὶ σεμνὴν πρᾶξιν ἐπι-
τετελεσμένος καὶ βεβοηθηκὼς μὲν προθύμως τῷ κη-
δεστῇ, καταπεπληγμένος δὲ πάντας τοὺς ἀλλοτριά-
ζοντας, σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων εὐπορίαν ἐκ τοῦ
2 δικαίου περιπεποιημένος. τὰ δ' ἐναντία τούτοις οὐ
καθεώρα, καίπερ ὄντα προφανῆ, πρῶτον μὲν ὡς
οὐκ ἀδικουμένῳ, παρασπονδοῦντι δὲ τῷ κηδεστῇ
3 τοὺς πέλας ἐβοήθει, δεύτερον ὅτι πόλιν Ἑλληνίδα
περιβαλὼν τοῖς μεγίστοις ἀτυχήμασιν ἀδίκως ἔμελλε
κυρώσειν τὴν περὶ αὐτοῦ διαδεδομένην φήμην ὑπὲρ
τῆς εἰς τοὺς φίλους ὠμότητος, ἐξ ἀμφοῖν δὲ δικαίως
καὶ κληρονομήσειν παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐπ'
4 ἀσεβείᾳ δόξαν, τρίτον ὡς ἐνυβρίκει τοῖς ἀπὸ τῶν
προειρημένων πόλεων πρεσβευταῖς, οἳ παρῆσαν ἐξε-
λούμενοι τοὺς Κιανοὺς ἐκ τῶν περιεστώτων κακῶν,
ὑπὸ δ' ἐκείνου παρακαλούμενοι καὶ διαγελώμενοι
καθ' ἡμέραν αὐτόπται γενέσθαι τούτων, ὧν ἥκιστα ἂν
5 ἐβουλήθησαν, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τοὺς Ῥοδίους οὕτως
ἀπετεθηριώκει τότε πρὸς αὐτὸν ὥστε μηδένα λόγον

ἔτι προσίεσθαι περὶ Φιλίππου. καὶ γὰρ ἡ τύχη πρός 23
γε τοῦτο τὸ μέρος αὐτῷ συνήργησε προφανῶς. ὅτε γὰρ 2
ὁ πρεσβευτὴς ἐν τῷ θεάτρῳ τὸν ἀπολογισμὸν ἐποιεῖτο
πρὸς τοὺς Ῥοδίους, ἐμφανίζων τὴν τοῦ Φιλίππου με-
γαλοψυχίαν, καὶ διότι τρόπον τινὰ κρατῶν ἤδη τῆς
πόλεως δίδωσι τῷ δήμῳ τὴν χάριν ταύτην, ποιεῖ δὲ
τοῦτο βουλόμενος ἐλέγξαι μὲν τὰς τῶν ἀντιπραττόν-
των αὐτῷ διαβολάς, φανερὰν δὲ τῇ πόλει καταστῆσαι
τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν· καὶ παρῆν τις ἐκ κατάπλου 3
πρὸς τὸ πρυτανεῖον ἀναγγέλλων τὸν ἐξανδραποδι-
σμὸν τῶν Κιανῶν καὶ τὴν ὠμότητα τοῦ Φιλίππου τὴν
ἐν τούτοις γεγενημένην, ὥστε τοὺς Ῥοδίους, ἔτι μεταξὺ 4
τοῦ πρεσβευτοῦ τὰ προειρημένα λέγοντος, ἐπεὶ προ-
ελθὼν ὁ πρύτανις διεσάφει τὰ προσηγγελμένα, μὴ
δύνασθαι πιστεῦσαι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀθεσίας.
Φίλιππος μὲν οὖν, παρασπονδήσας οὐχ οὕτω Κια- 5
νοὺς ὡς ἑαυτόν, εἰς τοιαύτην ἄγνοιαν ἦ καὶ παρά-
πτωσιν τοῦ καθήκοντος ἦκεν ὥστ' ἐφ' οἷς ἐχρῆν αἰσ-
χύνεσθαι καθ' ὑπερβολήν, ἐπὶ τούτοις ὡς καλοῖς
σεμνύνεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν· ὁ δὲ τῶν Ῥοδίων δῆ- 6
μος ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ὡς περὶ πολεμίου διελάμ-
βανε τοῦ Φιλίππου, καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν
ἐποιεῖτο τὰς παρασκευάς. παραπλήσιον δὲ καὶ τοῖς 7
Αἰτωλοῖς μῖσος ἐκ ταύτης τῆς πράξεως ἐνειργάσατο
πρὸς αὐτόν· ἄρτι γὰρ διαλελυμένος καὶ τὰς χεῖρας 8
ἐκτείνων πρὸς τὸ ἔθνος, οὐδεμιᾶς προφάσεως ἐγγι-
γνομένης, φίλων ὑπαρχόντων καὶ συμμάχων Αἰτω-
λῶν, Λυσιμαχέων, Καλχηδονίων καὶ Κιανῶν, βραχεῖ
χρόνῳ πρότερον, πρῶτον μὲν προσηγάγετο τὴν Λυσι- 9
μαχέων πόλιν, ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς τῶν Αἰτωλῶν
συμμαχίας, δευτέραν δὲ τὴν Καλχηδονίων, τρίτην δὲ
τὴν Κιανῶν ἐξηνδραποδίσατο, στρατηγοῦ παρ' Αἰτω-

λῶν ἐν αὐτῇ διατρίβοντος καὶ προεστῶτος τῶν κοι-
νῶν. Προυσίας δέ, καθὸ μὲν ἡ πρόθεσις αὐτοῦ συν-
τελείας ἔτυχε, περιχαρὴς ἦν, καθὸ δὲ τὰ μὲν ἄθλα
τῆς ἐπιβολῆς ἕτερος ἀπέφερεν, αὐτὸς δὲ πόλεως οἰκό-
πεδον ἔρημον ἐκληρονόμει, δυσχερῶς διέκειτο, ποιεῖν
δ' οὐδὲν οἷός τε ἦν. [Exc. ant. p. 261. Exc. Peir. p. 65.]

24 Φίλιππος κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ
παρασπόνδημα μεταχειριζόμενος προσέσχε περὶ μέσον
ἡμέρας πρὸς τὴν τῶν Θασίων πόλιν, καὶ ταύτην φι-
λίαν οὖσαν ἐξηνδραποδίσατο. [Exc. Peir. p. 65.]

2 Θάσιοι εἶπον πρὸς Μητρόδωρον τὸν Φιλίππου
στρατηγὸν παραδοῦναι τὴν πόλιν, εἰ διατηρήσοι αὐ-
τοὺς ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύ-
τους, νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. [Suidas v. ἀφρου-
ρήτους.]

3 Συγχωρεῖν τὸν βασιλέα Θασίους ἀφρουρήτους,
ἀφορολογήτους, ἀνεπισταθμεύτους, νόμοις χρῆσθαι
4 τοῖς ἰδίοις. ἐπισημηναμένων δὲ μετὰ κραυγῆς πάντων
τὰ ῥηθέντα παρήγαγον τὸν Φίλιππον εἰς τὴν πό-
λιν. [Suidas vv. ἀνεπισταθμεύτους, ἀσταθμεύτους.]

24ª Ἴσως μὲν γὰρ πάντες οἱ βασιλεῖς κατὰ τὰς πρώ-
τας ἀρχὰς [τοῖς] προτείνουσι τὸ τῆς ἐλευθερίας ὄνομα
καὶ φίλους προσαγορεύουσι καὶ συμμάχους τοὺς κοι-
νωνήσαντας σφίσι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων, καθικόμενοι
δὲ τῶν πράξεων παρὰ πόδας οὐ συμμαχικῶς, ἀλλὰ
2 δεσποτικῶς χρῶνται τοῖς πιστεύσασι· διὸ καὶ τοῦ
μὲν καλοῦ διαψεύδονται, τοῦ δὲ παραυτίκα συμφέ-
ροντος ὡς ἐπίπαν οὐκ ἀποτυγχάνουσι· τὸ δ' ἐπιβαλλό-
μενον τοῖς μεγίστοις καὶ περιλαμβάνοντα ταῖς ἐλπίσι
τὴν οἰκουμένην καὶ πάσας ἀκμὴν ἀκεραίους ἔχοντα
τὰς ἐπιβολὰς εὐθέως ἐν τοῖς ἐλαχίστοις καὶ πρώτοις
τῶν ὑποπιπτόντων ἐπικηρύττειν ἅπασι τὴν ἀθεσίαν

αὐτοῦ καὶ τὴν ἀβεβαιότητα πῶς οὐκ ἂν δόξειεν ἀλόγιστον εἶναι καὶ μανικόν;

Ὅτι ἐπεὶ πάσας καθ' ἕκαστον ἔτος τὰς κατάλληλα 4
πράξεις γενομένας κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐξηγούμεθα,
δῆλον ὡς ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ τέλος ἐπ' ἐνίων πρότερον ἐκφέρειν τῆς ἀρχῆς, ἐπειδὰν πρότερος ὁ τόπος ὑποπέσῃ κατὰ τὸν τῆς ὅλης ὑποθέσεως μερισμὸν καὶ κατὰ τὴν τῆς διηγήσεως ἔφοδον ὁ τὴν συντέλειαν τῆς πράξεως ἔχων τοῦ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπιβολὴν περιέχοντος. [Exc. Vat. p. 407—408 M. 57—58 H.]

Ὅτι Σωσίβιος ὁ ψευδεπίτροπος Πτολεμαίου ἐδό- 25
κει γεγονέναι σκεῦος ἀγχίνουν καὶ πολυχρόνιον, ἔτι δὲ κακοποιὸν ἐν βασιλείᾳ, καὶ πρώτῳ μὲν ἀρτῦσαι 2
φόνον Λυσιμάχῳ, ὃς ἦν υἱὸς Ἀρσινόης τῆς Λυσιμάχου καὶ Πτολεμαίου, δευτέρῳ δὲ Μάγᾳ τῷ Πτολεμαίου καὶ Βερενίκης τῆς Μάγα, τρίτῃ δὲ Βερενίκῃ τῇ Πτολεμαίου μητρὶ τοῦ Φιλοπάτορος, τετάρτῳ Κλεομένει τῷ Σπαρτιάτῃ, πέμπτῃ θυγατρὶ Βερενίκης Ἀρσινόῃ. [Exc. Peir. p. 65.]

Μετὰ δὲ τρεῖς ἢ τέτταρας ἡμέρας ἐν τῷ μεγίστῳ 25ᵃ
περιστύλῳ τῆς αὐλῆς οἰκοδομήσαντες βῆμα συνεκάλεσαν τοὺς ὑπασπιστὰς καὶ τὴν θεραπείαν, ἅμα δὲ τούτοις τοὺς πεζῶν καὶ τοὺς ἱππέων ἡγεμόνας. ἀθροισθέντων δὲ τούτων ἀναβὰς Ἀγαθοκλῆς καὶ 2
Σωσίβιος ἐπὶ τὸ βῆμα πρῶτον μὲν τὸν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν τῆς βασιλίσσης θάνατον ἀνθωμολογήσαντο καὶ τὸ πένθος ἀνέφηναν τοῖς πολλοῖς κατὰ τὸ παρ' αὐτῶν ἔθος. μετὰ δὲ ταῦτα διάδημα τῷ παιδὶ περιθέντες ἀνέδειξαν βασιλέα, καὶ διαθήκην τινὰ παρανέγνωσαν πεπλασμένην, ἐν ᾗ γεγραμμένον ἦν ὅτι καταλείπει τοῦ παιδὸς ἐπιτρόπους ὁ βασιλεὺς Ἀγαθοκλέα καὶ Σωσίβιον· καὶ παρεκάλουν τοὺς ἡγεμόνας 3

εὐνοεῖν καὶ διαφυλάττειν τῷ παιδὶ τὴν ἀρχήν· ἐπὶ δὲ τούτοις δύο κάλπιδας ἀργυρᾶς εἰσήνεγκαν, ὡς τῆς μὲν μιᾶς ἐχούσης τὰ τοῦ βασιλέως ὀστᾶ, τῆς δ' ἑτέ-
4 ρας τὰ τῆς Ἀρσινόης· εἶχε δὲ ἡ μὲν μία κατ' ἀλήθειαν τὰ τοῦ βασιλέως, ἡ δ' ἑτέρα πλήρης ἦν ἀρω- 5
μάτων. ταῦτα δὲ ποιήσαντες εὐθέως ἐπετέλουν τὴν ἐκφοράν. ἐν ᾧ καιρῷ πᾶσι τὰ κατὰ τὴν Ἀρσινόην
5 συνέβη γενέσθαι δῆλα. τοῦ γὰρ θανάτου φωτισθέντος ὁ τρόπος ἐπεζητεῖτο τῆς ἀπωλείας· οὐκ οὔσης δὲ προφάσεως ἄλλης οὐδεμιᾶς, τῆς ἀληθινῆς φήμης 10
προσπεπτωκυίας, ἀκμὴν δ' ἀμφισβητουμένης, τὸ κατ' ἀλήθειαν γεγονὸς ἐν ταῖς ἑκάστων γνώμαις ἐπεσφραγίσθη. διὸ καὶ συνέβη μεγάλην γενέσθαι τὴν σύγ-
6 χυσιν τῶν ὄχλων. τοῦ μὲν γὰρ βασιλέως οὐδεὶς οὐδένα λόγον ἐποιεῖτο, περὶ δὲ τῆς Ἀρσινόης, ἀνανε- 15
ούμενοι τινὲς μὲν τὴν ὀρφανίαν αὐτῆς, ἔνιοι δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ζῆν ὕβριν, ἣν ὑπέμεινε, καὶ τὴν αἰκίαν, σὺν δὲ τούτοις τὸ περὶ τὴν τελευτὴν ἀτύχημα, εἰς τοσαύτην παράστασιν ἐνέπιπτον καὶ δυσθυμίαν
ὥστε πλήρη γενέσθαι τὴν πόλιν στεναγμοῦ, δακρύων, 20
7 οἰμωγῆς ἀκατα παύστου. ταῦτα δ' ἦν τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις οὐχ οὕτω τῆς πρὸς Ἀρσινόην εὐνοίας τεκμήρια, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῦ πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἀγαθο-
8 κλέα μίσους· ὁ δὲ προειρημένος, ἐπειδὴ τὰς ὑδρίας εἰς τοὺς βασιλικοὺς οἴκους ἔθηκε, παραγγείλας ἀποθέ- 25
σθαι τὰ φαιά, πρῶτον μὲν διμήνου τὰς δυνάμεις ὠψωνίασε, πεπεισμένος τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς μῖσος ἀμβλυνεῖν διὰ τῆς πρὸς τὸ λυσιτελὲς ὁρμῆς αὐτῶν,
εἶτ' ἐξώρκισε τὸν ὅρκον ὃν ἦσαν ὀμνύειν εἰθι-
9 σμένοι κατὰ τὰς ἀναδείξεις τῶν βασιλέων. ἐξαπέ- 30
στειλε δὲ καὶ Φιλάμμονα τὸν ἐπιστάντα τῷ τῆς Ἀρσινόης φόνῳ, ποιήσας αὐτὸν Λιβυάρχην τῶν κατὰ

Κυρήνην τόπων, τὸ δὲ παιδίον ἐνεχείρισε ταῖς περὶ τὴν Οἰνάνθην καὶ Ἀγαθόκλειαν. μετὰ δὲ ταῦτα Πέ- 10
λοπα μὲν ἐξέπεμψε τὸν Πέλοπος εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, παρακαλέσοντα συντηρεῖν τὴν
5 φιλίαν καὶ μὴ παραβαίνειν τὰς πρὸς τὸν τοῦ παιδὸς πατέρα συνθήκας, Πτολεμαῖον δὲ τὸν Σωσιβίου πρὸς Φίλιππον τά τε περὶ τῆς ἐπιγαμίας συνθησόμενον καὶ παρακαλέσοντα βοηθεῖν, ἐὰν ὁλοσχερέστερον αὐτοὺς Ἀντίοχος ἐπιβάληται παρασπονδεῖν. προεχει-
10 ρίσατο δὲ καὶ Πτολεμαῖον τὸν Ἀγησάρχου πρεσβευτὴν πρὸς Ῥωμαίους, οὐχ ὡς ἐπισπεύσοντα τὴν πρεσβείαν, ἀλλ' ὡς ἂν ἅψηται τῆς Ἑλλάδος καὶ συμμίξῃ τοῖς ἐκεῖ φίλοις καὶ συγγενέσιν, αὐτοῦ καταμενοῦντα. προσέκειτο γὰρ αὐτῷ πάντας τοὺς ἐπιφανεῖς ἄν- 11
15 δρας ἐκποδὼν ποιῆσαι. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ Σκόπαν τὸν Αἰτωλὸν ἐπὶ ξενολογίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, πλῆθος χρυσίου συνθεὶς εἰς τὰ προδόματα. δύο γὰρ ἔσχε προθέσεις ὑπὲρ ταύτης τῆς ἐπιβολῆς, μίαν μὲν ἀποχρῆσθαι τοῖς ξενολογηθεῖσιν εἰς τὸν πρὸς Ἀντί-
20 οχον πόλεμον, ἄλλην δὲ τοὺς ἀρχαίους καὶ προϋπάρχοντας ξένους ἐπὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν φρούρια καὶ τὰς κατοικίας ἀποστεῖλαι, τοῖς δὲ παραγενομένοις ἀναπληρῶσαι καὶ καινοποιῆσαι τὴν θεραπείαν καὶ τὰ περὶ τὴν αὐλὴν φυλακεῖα, παραπλησίως δὲ
25 καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, νομίζων τοὺς δι' αὐτοῦ ξενολογηθέντας καὶ μισθοδοτουμένους τῶν μὲν προγεγονότων μηδενὶ συμπαθήσοντας διὰ τὸ μηδὲν γιγνώσκειν, ἐν αὐτῷ δὲ τὰς ἐλπίδας ἔχοντας καὶ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπανορθώσεως, ἑτοίμους ἕξειν συν-
30 αγωνιστὰς καὶ συνεργοὺς πρὸς τὸ παραγγελλόμενον. ταῦτα δ' ἐγενήθη πρότερα τοῦ παρὰ Φιλίππῳ δια- 12
βουλίου, ὡς ἐδηλώσαμεν· ἀλλ' ἐκείνων κατὰ τὴν τῆς

διηγήσεως τάξιν προτέρων λαμβανομένων ἀναγκαῖον
ἦν οὕτω ταῦτα χειρίζειν ὥστε πρότερον ἐξηγεῖσθαι
τὰς ἐντεύξεις καὶ τοὺς χρηματισμοὺς τῶν πρεσβευ-
13 τῶν καὶ τῆς καταστάσεως καὶ τῆς ἐξαποστολῆς. ὁ δὲ
Ἀγαθοκλῆς [ὁ ψευδεπίτροπος Πτολεμαίου] ἐπεὶ τοὺς
ἐπιφανεστάτους τῶν ἀνδρῶν ἐκποδὼν ἐποίησε, καὶ
τὸ πολὺ τῆς τοῦ πλήθους ὀργῆς παρακατέσχε τῇ τῶν
ὀψωνίων ἀποδόσει, παρὰ πόδας εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς
14 συνήθειαν ἐπανῆλθε. καὶ [τὰς μὲν τῶν φίλων χώρας
ἀνεπλήρωσε, παρεισαγαγὼν ἐκ τῆς διακονίας καὶ τῆς
ἄλλης ὑπηρεσίας τοὺς εἰκαιοτάτους καὶ θρασυτάτους·
15 αὐτὸς δὲ τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐν μέθῃ
διέτριβε καὶ ταῖς τῇ μέθῃ παρεπομέναις ἀκρασίαις,
οὐ φειδόμενος οὔτ' ἀκμαζούσης γυναικὸς οὔτε νύμ-
φης οὔτε παρθένου, καὶ πάντα ταῦτα ἔπραττε μετὰ
16 τῆς ἐπαχθεστάτης φαντασίας. ὅθεν πολλῆς μὲν καὶ
παντοδαπῆς γιγνομένης δυσαρεστήσεως, οὐδεμιᾶς δὲ
θεραπείας οὐδὲ βοηθείας προσαγομένης, τὸ δ' ἐναν-
τίον ἀεὶ προσεπαγομένης ὕβρεως, ὑπερηφανίας, ῥα-
17 θυμίας,] ἀνεθυμιᾶτο πάλιν ἐν τοῖς πολλοῖς τὸ προϋ-
πάρχον μῖσος καὶ πάντες ἀνενεοῦντο τὰ προγεγενη-
μένα περὶ τὴν βασιλείαν [ἀτυχήματα] διὰ τοὺς
18 ἀνθρώπους τούτους. [τῷ δὲ μηδὲν ἔχειν πρόσωπον
ἀξιόχρεων τὸ προστησόμενον, καὶ δι' οὗ τὴν ὀργὴν
εἰς τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν Ἀγαθόκλειαν ἀπερείσον-
ται, τὴν ἡσυχίαν ἦγον,] ἔτι μίαν ἐλπίδα (ἔχοντες
καὶ) καραδοκοῦντες τὴν κατὰ τὸν Τληπόλεμον καὶ
19 ταύτῃ προσανέχοντες. ὁ δὲ Τληπόλεμος, ἕως μὲν ὁ
βασιλεὺς ἔζη, τὰ καθ' αὑτὸν ἔπραττεν· ἅμα δὲ τῷ
μεταλλάξαι ἐκεῖνον ταχέως ἐξομαλίσας τὰ πλήθη
στρατηγὸς πάλιν ἐγενήθη τῶν κατὰ Πηλούσιον τό-
κων· καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ἐποιεῖτο τὴν ἀναφορὰν τῶν

πραττομένων ἐπὶ τὸ τοῦ βασιλέως συμφέρον, πεπεισμένος ὑπάρξειν τι συνέδριον ὃ τήν τε τοῦ παιδὸς ἐπιτροπείαν ἕξει καὶ τὴν τῶν ὅλων προστασίαν. ὡς 20
δ' ἑώρα τοὺς μὲν ἀξίους ἐπιτροπῆς ἄνδρας ἐκποδὼν
5 γεγονότας, τῆς δὲ τῶν ὅλων ἀρχῆς κατατολμῶντα τὸν Ἀγαθοκλέα, ταχέως ἐφ' ἑτέρας ἐγίγνετο γνώμης, ὑφορώμενος τὸν προεστῶτα κίνδυνον διὰ τὴν ὑποκειμένην αὐτοῖς ἔχθραν, καὶ τάς τε δυνάμεις περὶ αὐτὸν ἤθροιζε καὶ περὶ πόρον ἐγίγνετο χρημάτων,
10 ἵνα μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐχείρωτος ᾖ. ἅμα δὲ καὶ 21
τὴν τοῦ παιδὸς ἐπιτροπείαν καὶ τὴν τῶν ὅλων προστασίαν εἰς ἑαυτὸν ἕλξειν οὐκ ἀπήλπιζε, νομίζων καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν μὲν κρίσιν αὐτὸς ἀξιοχρεώτερος ὑπάρχειν Ἀγαθοκλέους πρὸς πᾶν ἔτι μᾶλλον, πυνθανόμε-
15 νος δὲ καὶ τὰς ὑφ' ἑαυτὸν ταττομένας δυνάμεις καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπ' ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ἔχειν τοῦ καταλύειν τὴν Ἀγαθοκλέους ὕβριν. οὕσης 22
δὲ περὶ αὐτὸν οἵας εἴρηκα διαλήψεως, ταχέως τὰ τῆς διαφορᾶς αὔξησιν ἔλαβε συνεργούντων ἀμφοτέρων
20 πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν. ὁ μὲν γὰρ Τληπόλε- 23
μος, ἐξιδιάζεσθαι σπεύδων τοὺς ἡγεμόνας καὶ ταξιάρχους καὶ τοὺς ἐπὶ τούτων ταττομένους, συνῆγε πότους ἐπιμελῶς, καὶ παρὰ τὰς συνουσίας τὰ μὲν ὑπὸ τῶν πρὸς χάριν λεγόντων αἰκαλλόμενος, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς
25 ἰδίας ὁρμῆς, ἅτε νέος ὢν καὶ παρὰ τὸν οἶνον γενομένης τῆς ὁμιλίας, ἐρρίπτει λόγους κατὰ τῆς συγγενείας τῆς τῶν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, τὰς μὲν ἀρχὰς αἰνιγματώδεις, εἶτ' ἀμφιβόλους, τὸ δὲ τελευταῖον ἐκφανεῖς καὶ τὴν πικροτάτην ἔχοντας λοιδορίαν. ἐπεχεῖτο 24
30 γὰρ τοῦ θρανογράφου καὶ τῆς σαμβυκιστρίας καὶ τῆς κουρίδος, ἔτι δὲ τοῦ παιδαρίου τοῦ πάντα πεποιηκότος καὶ πεπονθότος παρὰ τοὺς πότους, ὅτ' ἐφνοχόει

τῷ βασιλεῖ παῖς ὤν. ἐπὶ δὲ τούτοις ἀεὶ τῶν συμπαρόντων γελώντων καὶ συμβαλλομένων τι πρὸς τὸν χλευασμόν, ταχέως εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα τὸ πρᾶγμα παρεγενήθη. γενομένης δ' ἔχθρας ὁμολογουμένης εὐθέως ὁ Ἀγαθοκλῆς διαβολὴν εἰσῆγε κατὰ τοῦ Τληπολέμου, φάσκων αὐτὸν ἀλλοτριάζειν τοῦ βασιλέως καὶ καλεῖν Ἀντίοχον ἐπὶ τὰ πράγματα. καὶ πολλὰς εἰς τοῦτο τὸ μέρος εὐπόρει πιθανότητας, τὰς μὲν ἐκ τῶν συμβαινόντων παρεκδεχόμενος καὶ διαστρέφων, τὰς δὲ ἐκ καταβολῆς πλάττων καὶ διασκευάζων. ταῦτα δ' ἐποίει βουλόμενος τὰ πλήθη παροξύνειν κατὰ τοῦ Τληπολέμου· συνέβαινε δὲ τοὐναντίον. πάλαι γὰρ ἐπὶ τῷ προειρημένῳ τὰς ἐλπίδας ἔχοντες οἱ πολλοὶ καὶ λίαν ἡδέως ἑώρων ἐκκαομένην τὴν διαφοράν. ἐγένετο δ' ἡ καταρχὴ τοῦ περὶ τὰ πλήθη κινήματος διά τινας τοιαύτας αἰτίας. Νίκων ὁ συγγενὴς τῶν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα ζῶντος ἔτι τοῦ βασιλέως καθεσταμένος ἦν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ· τότε δὲ τῶν *** [Exc. Escor. p. 1—8 ed. Feder., p. 27—30 ed. Müller. 13. ὅτι Ἀγαθοκλῆς—18. etiam Exc. Peir. p. 65—66. Unde quae inserta sunt, uncis inclusa sunt rectis, rotundis quae in illis desunt et accesserunt ex Esc. Initio ἡμέρας ex coniectura insertum.]

25b Ὅτι Λείνωνα τὸν Λείνωνος ἐπανείλετο Ἀγαθοκλῆς, καὶ τοῦτο ἔπραξε τῶν ἀδίκων ἔργων, ὡς ἡ παροιμία φησί, δικαιότατον· καθ' ὃν μὲν γὰρ καιρόν, τῶν γραμμάτων αὐτῷ προσπεσόντων ὑπὲρ τῆς ἀναιρέσεως τῆς Ἀρσινόης, ἐξουσίαν ἔσχε μηνῦσαι τὴν πρᾶξιν καὶ σῶσαι τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν, τότε δὲ συνεργήσας τοῖς περὶ τὸν Φιλάμμονα, πάντων ἐγένετο τῶν ἐπιγενομένων κακῶν αἴτιος, μετὰ δὲ τὸ συντελεσθῆναι τὸν φόνον ἀνανεούμενος καὶ πρὸς

πολλοὺς οἰκτιζόμενος καὶ μεταμελόμενος ἐπὶ τῷ τοιοῦτον καιρὸν παραλιπεῖν δῆλος ἐγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα· διὸ καὶ παραυτίκα τυχὼν τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας μετήλλαξε τὸν βίον. [Exc. Vat. p. 408 M. 58 H.]

Πρώτους δὲ συναθροίσας τοὺς Μακεδόνας, εἰς 26
τούτους εἰσῆλθε μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Ἀγαθοκλείας. καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ὑπεκρίνετο τὸν οὐ δυνά- 2
μενον εἰπεῖν ἃ βούλεται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιφερομένων δακρύων· ἐπεὶ δὲ πλεονάκις ἀποματτόμενος 3
τῇ χλαμύδι κατεκράτησε τῆς ἐπιφορᾶς, βαστάσας τὸ παιδίον, Λάβετε, ἔφη, τοῦτον, ὃν ὁ πατὴρ ἀποθνήσκων εἰς μὲν τὰς ἀγκάλας ἔδωκε ταύτῃ, δείξας τὴν ἀδελφήν, παρακατέθετο δ' εἰς τὴν ὑμετέραν, ὦ ἄν- 4
δρες Μακεδόνες, πίστιν. ἡ μὲν οὖν [καὶ] ταύτης εὔνοια βραχεῖάν τινα ῥοπὴν ἔχει πρὸς τὴν τούτου σωτηρίαν, ἐν ὑμῖν δὲ κεῖται καὶ ταῖς ὑμετέραις χερσὶ τὰ τούτου νυνὶ πράγματα. Τληπόλεμος γὰρ πάλαι 5
μὲν ἦν δῆλος τοῖς ὀρθῶς σκοπουμένοις μειζόνων ἐφιέμενος ἢ καθ' ἑαυτὸν πραγμάτων, νῦν δὲ καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν καιρὸν ὥρικεν, ἐν ᾗ μέλλει τὸ διάδημα ἀναλαμβάνειν. καὶ περὶ τούτων οὐχ αὐτῷ πι- 6
στεύειν ἐκέλευεν, ἀλλὰ τοῖς εἰδόσι τὴν ἀλήθειαν καὶ παροῦσι νῦν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων. καὶ τοῦτ' 7
εἰπὼν εἰσῆγε τὸν Κριτόλαον, ὃς ἔφη καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτὸς ἑορακέναι κατασκευαζομένους καὶ τὰ θύματα παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἑτοιμαζόμενα πρὸς τὴν τοῦ διαδήματος ἀνάδειξιν. ὧν οἱ Μακεδόνες ἀκούοντες οὐχ 8
οἷον ἠλέουν αὐτόν, ἀλλὰ πρὸς οὐδὲν προσεῖχον τῶν λεγομένων, μυχθίζοντες δὲ καὶ διαψιθυρίζοντες ἐξελήρησαν οὕτως ὥστε μηδ' αὐτὸν εἰδέναι μήτε * πῶς τὸ παράπαν ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπελύθη. παραπλήσια 9

δὲ τούτοις ἐγίγνετο καὶ περὶ τὰ λοιπὰ συστήματα
καὶ τοὺς λοιποὺς ἐκκλησιασμούς. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ
πολὺς ἦν ὁ καταπλέων ἐκ τῶν ἄνω στρατοπέδων, καὶ
παρεκάλουν οἱ μὲν συγγενεῖς, οἱ δὲ φίλους, βοηθεῖν
τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ μὴ περιδεῖν σφᾶς ἀνέδην ὑφ'
οὕτως ἀναξίων ὑβριζομένους. μάλιστα δὲ παρῴξυνε
τοὺς πολλοὺς πρὸς τὴν κατὰ τῶν προεστώτων τιμω-
ρίαν τὸ γιγνώσκειν ὅτι τὸ μέλλειν καθ' αὑτῶν ἐστι
διὰ τὸ πάντων τῶν παρακομιζομένων ἐπιτηδείων εἰς
τὴν Ἀλεξάνδρειαν κρατεῖν τοὺς περὶ τὸν Τληπόλεμον.
ἐγένετο δέ τι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν περὶ τὸν Ἀγαθο-
κλέα συνέργημα πρὸς τὸ τὴν ὀργὴν ἐπιτεῖναι τήν
τε τῶν πολλῶν καὶ τὴν τοῦ Τληπολέμου· τὴν γὰρ
Δανάην, ἥτις ἦν πενθερὰ τοῦ προειρημένου, λαβόν-
τες ἐκ τοῦ τῆς Δήμητρος ἱεροῦ καὶ διὰ μέσου τῆς
πόλεως ἑλκύσαντες ἀκατακάλυπτον εἰς φυλακὴν ἀπέ-
θεντο, βουλόμενοι φανερὰν ποιεῖν τὴν πρὸς τὸν Τλη-
πόλεμον διαφοράν. ἐφ' οἷς τὸ πλῆθος ἀγανακτοῦν
οὐκέτι κατ' ἰδίαν οὐδὲ δι' ἀπορρήτων ἐποιεῖτο τοὺς
λόγους, ἀλλ' οἱ μὲν τὰς νύκτας εἰς πάντα τόπον ἐπέ-
γραφον, οἱ δὲ τὰς ἡμέρας συστρεφόμενοι κατὰ μέρη
φανερῶς ἐξέφερον ἤδη τὸ μῖσος εἰς τοὺς προεστῶτας.
Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα βλέποντες τὰ συμβαίνον-
τα, καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχοντες περὶ αὑτῶν, τοτὲ
μὲν ἐγίγνοντο περὶ δρασμόν, οὐδενὸς δ' αὐτοῖς ἡτοι-
μασμένου πρὸς τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὴν σφετέραν
ἀβουλίαν ἀφίσταντο τῆς ἐπιβολῆς· τοτὲ δὲ συνωμ-
μότας κατέγραφον καὶ κοινωνοὺς τῆς τόλμης, ὡς αὐ-
τίκα μάλα τῶν ἐχθρῶν τοὺς μὲν κατασφάξοντες, τοὺς
δὲ συλλήψόμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα τυραννικὴν ἐξου-
σίαν περιποιησόμενοι. ταῦτα δ' αὐτῶν διανοουμέ-
νων προσέπεσε διαβολὴ κατά τινος Μοιραγένους,

ἑνὸς τῶν σωματοφυλάκων, διότι μηνύοι πάντα τῷ Τληπολέμῳ καὶ συνεργοίη διὰ τὴν πρὸς Ἀδαῖον οἰκειότητα τὸν ἐπὶ τῆς Βουβαστοῦ τότε καθεσταμένον. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς εὐθέως συνέταξε Νικοστράτῳ τῷ 7
πρὸς τοῖς γράμμασι τεταγμένῳ συλλαβόντι τὸν Μοιραγένη φιλοτίμως ἐξετάσαι, πᾶσαν προτιθέντα βάσανον. οὗτος μὲν οὖν παραχρῆμα συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ 8
Νικοστράτου, καὶ παραχθεὶς εἴς τινα μέρη τῆς αὐλῆς ἀποκεχωρηκότα, τὸ μὲν πρῶτον ἐξ ὀρθῆς ἀνεκρίνετο
περὶ τῶν προσπεπτωκότων, πρὸς οὐδὲν δὲ τῶν λεγο- 9
μένων ἀνθομολογούμενος ἐξεδύθη· καὶ τινὲς μὲν τὰ πρὸς τὰς βασάνους ὄργανα διεσκεύαζον, οἱ δὲ τὰς μάστιγας ἔχοντες μετὰ χεῖρας ἀπεδύοντο τὰς χλαμύδας. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον προστρέχει τις τῶν 10
ὑπηρετῶν πρὸς τὸν Νικόστρατον, καὶ ψιθυρίσας πρὸς τὴν ἀκοὴν ἅττα δήποτ' οὖν ἀπηλλάττετο μετὰ σπουδῆς. ὁ δὲ Νικόστρατος ἐκ ποδὸς ἐπηκολούθει τούτῳ, 11
λέγων μὲν οὐδέν, τύπτων δὲ συνεχῶς τὸν μηρόν.
περὶ δὲ τὸν Μοιραγένην ἄφατον ἦν καὶ παράλογον 28
τὸ συμβαῖνον. οἱ μὲν γὰρ μόνον οὐ διατεταμένοι τὰς 2
μάστιγας παρέστασαν, οἱ δὲ πρὸ ποδῶν αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀνάγκας ὄργανα διεσκεύαζον· τοῦ δὲ Νικοστρά- 3
του παραχωρήσαντος ἕστασαν ἀχανεῖς πάντες, ἐμβλέποντες ἀλλήλοις, προσδοκῶντες ἀεί ποτε τὸν προειρημένον ἀνακάμψειν. χρόνου δὲ γιγνομένου κατὰ 4
βραχὺ διέρρεον οἱ παρεστῶτες, τέλος δὲ ὁ Μοιραγένης ἀπελείφθη. καὶ μετὰ ταῦτα διελθὼν τὴν αὐλὴν ἀνελπίστως παρέπεσε γυμνὸς εἴς τινα σκηνὴν τῶν Μακεδόνων, σύνεγγυς κειμένην τῆς αὐλῆς. καταλα- 5
βὼν δὲ κατὰ τύχην ἀριστῶντας καὶ συνηθροισμένους, ἔλεγε τὰ περὶ αὑτὸν συμβεβηκότα καὶ τὸ παράλογον τῆς σωτηρίας. οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπίστουν, τὰ δὲ πάλιν 6

7 ὁρῶντες αὐτὸν γυμνὸν ἠναγκάξοντο πιστεύειν. ἐκ
δὲ ταύτης τῆς περιπετείας ὅ τε Μοιραγένης μετὰ δα-
κρύων ἐδεῖτο τῶν Μακεδόνων μὴ μόνον τῆς αὐτοῦ
συνεπιλαβέσθαι σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ βασι-
8 λέως, καὶ μάλιστα τῆς σφῶν αὐτῶν· πρόδηλον γὰρ
εἶναι πᾶσι τὸν ὄλεθρον, ἐὰν μὴ συνάψωνται τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἀκμάζει τὸ τῶν πολλῶν μῖσος καὶ πᾶς ἕτοιμός ἐστι πρὸς τὴν κατ' Ἀγαθοκλέους τιμωρίαν.
9 ἀκμάζειν δὲ νῦν μάλιστα ἔφη καὶ προσδεῖσθαι τῶν
29 καταρξομένων. οἱ δὲ Μακεδόνες ἀκούσαντες τούτων
παροξύνονται, καὶ πέρας ἐπείσθησαν τῷ Μοιραγένει,
καὶ πρώτας μὲν εὐθέως ἐπῆσαν τὰς τῶν Μακεδόνων σκηνάς, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς τῶν ἄλλων στρατιω-
2 τῶν· εἰσὶ δ' αὗται συνεχεῖς, πρὸς ἓν μέρος ἀπονε-
3 νευκυῖαι τῆς πόλεως. οὔσης δὲ τῆς μὲν ὁρμῆς πάλαι
προχείρου τῆς τῶν πολλῶν, προσδεομένης δὲ τοῦ προκαλεσομένου μόνον καὶ τολμήσοντος, ἅμα τῷ λαβεῖν ἀρχὴν τὸ πρᾶγμα ταχέως οἷον εἰ πῦρ ἐξέλαμ-
4 ψεν. οὐ γὰρ ἐγενήθησαν ὧραι τέτταρες καὶ πάντα
τὰ γένη συνεπεφωνήκει καὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ τὰ
5 πολιτικὰ πρὸς τὴν ἐπίθεσιν. συνήργησε γὰρ μεγάλα
καὶ ταὐτόματον ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ πρὸς τὴν συντέ-
6 λειαν. ὁ μὲν γὰρ Ἀγαθοκλῆς, ἀνενεχθείσης πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς καὶ κατασκόπων ἐπαναχθέντων, καὶ τῆς μὲν ἐπιστολῆς γεγραμμένης πρὸς τὰς δυνάμεις
παρὰ τοῦ Πτολεμέου καὶ δηλούσης ὅτι παρέσται
ταχέως, τῶν δὲ κατασκόπων διασαφούντων ὅτι πά-
7 ρεστιν, οὕτως ἐξέστη τῶν φρενῶν ὥστ' ἀφέμενος
τοῦ πράττειν τι καὶ διανοεῖσθαι περὶ τῶν προσπε-
πτωκότων ἀπῆλθε κατὰ τὸν εἰθισμένον καιρὸν εἰς
τὸν πότον, κἀκεῖ κατὰ τὴν εἰθισμένην ἀγωγὴν ἐπε-
8 τέλει τὴν συνουσίαν. ἡ δὲ Οἰνάνθη περικακοῦσα

παρῆν εἰς τὸ Θεσμοφορεῖον, ἀνεφγμένου τοῦ νεὼ διά
-ινα θυσίαν ἐπέτειον. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐλιπάρει 9
γουνπετοῦσα καὶ μαγγανεύουσα πρὸς τὰς θεάς, μετὰ
δὲ ταῦτα καθίσασα πρὸς τὸν βωμὸν εἶχε τὴν ἡσυχίαν.
αἱ μὲν οὖν πολλαὶ τῶν γυναικῶν, ἡδέως ὁρῶσαι τὴν 10
δυσθυμίαν καὶ περικάκησιν αὐτῆς, ἀπεσιώπων· αἱ δὲ
τοῦ Πολυκράτους συγγενεῖς καί τινες ἕτεραι τῶν ἐν-
δόξων, ἀδήλου τῆς περιστάσεως αὐταῖς ἀκμὴν ὑπαρ-
χούσης, προσελθοῦσαι παρεμυθοῦντο τὴν Οἰνάνθην.
ἡ δ' ἀναβοήσασα μεγάλῃ τῇ φωνῇ, Μή μοι πρόσιτε, 11
φησί, θηρία· καλῶς γὰρ ὑμᾶς γιγνώσκω, διότι καὶ
φρονεῖθ' ἡμῖν ἐναντία καὶ ταῖς θεαῖς εὔχεσθε τὰ
δυσχερέστατα καθ' ἡμῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ ἔτι πέποιθα 12
τῶν θεῶν βουλομένων γεύσειν ὑμᾶς τῶν ἰδίων τέ-
κνων. καὶ ταῦτ' εἰποῦσα ταῖς ῥαβδούχοις ἀνείργειν 13
προσέταξε καὶ παίειν τὰς μὴ πειθαρχούσας. αἱ δ' 14
ἐπιλαβόμεναι τῆς προφάσεως ταύτης ἀπηλλάττοντο
πᾶσαι, τοῖς θεοῖς ἀνίσχουσαι τὰς χεῖρας καὶ καταρώ-
μεναι λαβεῖν αὐτὴν ἐκείνην πεῖραν τούτων, ἃ κατὰ
τῶν πέλας ἐπανετείνετο πράξειν.

Ἤδη δὲ κεκριμένου τοῦ καινοτομεῖν τοῖς ἀνδρά- 30
σιν, ἐπιγενομένης καθ' ἑκάστην οἰκίαν καὶ τῆς ἐκ
τῶν γυναικῶν ὀργῆς διπλάσιον ἐξεκαύθη τὸ μῖσος.
ἅμα δὲ τῷ καταλαβεῖν τὸ τῆς νυκτὸς πᾶσα πλήρης 2
ἦν ἡ πόλις θορύβου καὶ φώτων καὶ διαδρομῆς· οἱ 3
μὲν γὰρ εἰς τὸ στάδιον ἠθροίζοντο μετὰ κραυγῆς, οἱ
δὲ παρεκάλουν ἀλλήλους, οἱ δὲ κατεδύοντο διαδιδρά-
σκοντες εἰς ἀνυποπτήτους οἰκίας καὶ τόπους. ἤδη δὲ 4
τῶν περὶ τὴν αὐλὴν εὐρυχωριῶν καὶ τοῦ σταδίου καὶ
τῆς πλατείας πλήρους ὑπαρχούσης ὄχλου παντοδα-
ποῦ καὶ τῆς περὶ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον προστα-
σίας, πυθόμενος τὸ συμβαῖνον Ἀγαθοκλῆς ἐξηγέρθη 5

μεθύων, ἅρτι καταλελυκὼς τὸν πότον, καὶ παραλαβὼν τοὺς συγγενεῖς πάντας πλὴν Φιλάμμονος ἦκε πρὸς
6 τὸν βασιλέα. καὶ βραχέα πρὸς τοῦτον οἰκτισάμενος, καὶ λαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρός, ἀνέβαινεν εἰς τὴν σύριγγα τὴν μεταξὺ τοῦ Μαιάνδρου καὶ τῆς παλαι- 5
στρας κειμένην καὶ φέρουσαν ἐπὶ τὴν τοῦ θεάτρου
7 πάροδον. μετὰ δὲ ταῦτα, δύο θύρας ἀσφαλισάμενος τὰς πρώτας, εἰς τὴν τρίτην ἀνεχώρησε μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν σωματοφυλάκων καὶ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς αὐ-
8 τοῦ συγγενείας. συνέβαινε δὲ τὰς θύρας εἶναι δι- 10
9 κτυωτάς, ἀποκλειομένας δὲ διττοῖς μοχλοῖς. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠθροισμένου τοῦ πλήθους ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως, ὥστε μὴ μόνον τοὺς ἐπιπέδους τόπους, ἀλλὰ καὶ τὰ βάθρα καὶ τὰ τέγη καταγέμειν ἀνθρώπων, ἐγίγνετο βοὴ καὶ κραυγὴ σύμμικτος, ὡς 15
ἂν γυναικῶν ὁμοῦ καὶ παίδων ἀνδράσιν ἀναμεμιγμέ-
10 νων· οὐ γὰρ ἐλάττω ποιεῖ τὰ παιδάρια τῶν ἀνδρῶν περὶ τὰς τοιαύτας ταραχὰς ἔν τε τῇ Καρχηδονίων πόλει καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν.
31 Ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας ὑποφαινούσης ἦν μὲν ἄκρι- 20
2 τος ἡ κραυγή, μάλιστα δ' ἐξ αὐτῆς ἐξέλαμψε τὸ καλεῖν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οἱ Μακεδό-
3 νες ἐξαναστάντες κατελάβοντο τὸν χρηματιστικὸν πυλῶνα τῶν βασιλείων· μετὰ δέ τινα χρόνον ἐπιγνόντες ποῦ τῆς αὐλῆς ἦν ὁ βασιλεύς, περιελθόντες 25
τὰς μὲν πρώτας τῆς σύριγγος ἐξέβαλον θύρας, ἐγγίσαντες δὲ τῆς δευτέρας ἠτοῦντο τὸν παῖδα μετὰ
4 κραυγῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, βλέποντες ἤδη τὰ καθ' αὐτούς, ἐδέοντο τῶν σωματοφυλάκων πρεσβεῦσαι περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς Μακεδόνας, δηλοῦντας 30
ὅτι τῆς ἐπιτροπείας ἐκχωροῦσι καὶ τῆς ἄλλης ἐξουσίας καὶ τῶν τιμῶν, ἔτι δὲ τῶν χορηγίων ὧν ἔχουσι

πάντων, αὐτὸ δὲ τὸ πνευμάτιον δέονται συγχωρηθῆ- 5
ναι σφίσι μετὰ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἵνα χωρήσαν-
τες εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν μηδὲ βουληθέντες ἔτι
δύνωνται λυπεῖν μηδένα. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σω- 6
ματοφυλάκων οὐδεὶς ὑπήκουσεν, Ἀριστομένης δὲ μό-
νος ὑπέστη τὴν χρείαν ταύτην ὁ μετά τινα χρόνον
ἐπὶ τῶν πραγμάτων γενόμενος. ὁ δ' ἀνὴρ οὗτος τὸ 7
μὲν γένος ἦν Ἀκαρνάν, καθ' ὅσον δὲ προβαίνων κατὰ
τὴν ἡλικίαν, γενόμενος κύριος τῶν ὅλων πραγμάτων,
κάλλιστα καὶ σεμνότατα δοκεῖ προστῆναι τοῦ τε βα-
σιλέως καὶ τῆς βασιλείας, κατὰ τοσοῦτον κεκολακευ-
κέναι τὴν Ἀγαθοκλέους εὐκαιρίαν. πρῶτος μὲν γὰρ 8
ὡς ἑαυτὸν ἐπὶ δεῖπνον καλέσας τὸν Ἀγαθοκλέα χρυ-
σοῦν στέφανον ἀνέδωκε μόνῳ τῶν παρόντων, ὃ τοῖς
βασιλεῦσιν αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ μόνοις συγχωρεῖσθαι,
πρῶτος δὲ τὴν εἰκόνα τοῦ προειρημένου φέρειν ἐτόλ- 9
μησεν ἐν τῷ δακτυλίῳ· γενομένης δὲ θυγατρὸς αὐ-
τῷ ταύτην Ἀγαθόκλειαν προσηγόρευσεν. ἀλλ' ἴσως 10
ὑπὲρ μὲν τούτων ἐξαρκεῖ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα· λα-
βὼν δὲ τὰς προειρημένας ἐντολὰς καὶ διά τινος οἰ-
νοκύλης ἐξελθών, ἦκε πρὸς τοὺς Μακεδόνας. βρα- 11
χέα δ' αὐτοῦ διαλεχθέντος καὶ δηλώσαντος τὴν
προαίρεσιν, ἐπεβάλοντο μὲν οἱ Μακεδόνες παραχρῆ-
μα συγκεντῆσαι, ταχὺ δέ τινων ὑπερεχόντων αὐτοῦ
τὰς χεῖρας καὶ παραιτησαμένων τοὺς πολλούς, ἐκα-
νῆλθε λαβὼν ἐντολὴν ἢ τὸν βασιλέα πρὸς αὐτοὺς
ἄγοντα ἦκειν ἢ μηδ' αὐτὸν ἐξιέναι. τὸν μὲν οὖν 12
Ἀριστομένην ταῦτ' εἰπόντες οἱ Μακεδόνες ἀπέπεμ-
ψαν, αὐτοὶ δὲ ταῖς δευτέραις θύραις ἐγγίσαντες
ἔξέωσαν καὶ ταύτας. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα θεω- 13
ροῦντες τὴν τῶν Μακεδόνων βίαν διά τε τῶν ἐνερ-
γουμένων καὶ διὰ τῆς ἀποκρίσεως, τὸ μὲν πρῶτον

ἐπεβάλοντο διὰ τῆς θύρας προτείναντες τὰς χεῖρας, ἡ δ' Ἀγαθόκλεια καὶ τοὺς μαστούς, οἷς ἔφη θρέψαι τὸν βασιλέα, δεῖσθαι τῶν Μακεδόνων, πᾶσαν προϊέμενοι φωνὴν πρὸς τὸ περιποιήσασθαι τὸ ζῆν αὐτὸ
32 μόνον· ἐπεὶ δὲ πολλὰ κατολοφυρόμενοι τὴν αὑτῶν 5
τύχην οὐδὲν ἤνυον, τέλος ἐξέπεμψαν τὸν παῖδα μετὰ
2 τῶν σωματοφυλάκων. οἱ δὲ Μακεδόνες, παραλαβόντες τὸν βασιλέα καὶ ταχέως ἐφ' ἵππου ἀναβιβάσαν-
3 τες, ἦγον εἰς τὸ στάδιον. ἅμα δὲ τῷ φανῆναι μεγάλης κραυγῆς καὶ κρότου γενηθέντος, ἐπιστήσαντες 10
τὸν ἵππον καθεῖλον τὸν παῖδα, καὶ προαγαγόντες
4 ἐκάθισαν εἰς τὴν βασιλικὴν θέαν. περὶ δὲ τοὺς ὄχλους ἐγένετό τις ἅμα χαρὰ καὶ λύπη· τὰ μὲν γὰρ ἦσαν περιχαρεῖς ἐπὶ τῷ κεκομίσθαι τὸν παῖδα, τὰ δὲ πάλιν δυσηρέστουν τῷ μὴ συνειλῆφθαι τοὺς αἰτίους 15
5 μηδὲ τυγχάνειν τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας. διὸ καὶ συνεχῶς ἐβόων, ἄγειν κελεύοντες καὶ παραδειγματί-
6 ζειν τοὺς πάντων τῶν κακῶν αἰτίους. ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας προβαινούσης, καὶ τοῦ πλήθους ἐπ' οὐδὲν δυναμένου πέρας ἀπερείσασθαι τὴν ὀργήν, Σωσίβιος, 20
ὃς ἦν μὲν υἱὸς Σωσιβίου, τότε δὲ σωματοφύλαξ ὑπάρχων μάλιστα τὸν νοῦν προσεῖχε τῷ τε βασιλεῖ καὶ
7 τοῖς πράγμασι, θεωρῶν τήν τε τοῦ πλήθους ὁρμὴν ἀμετάθετον οὖσαν καὶ τὸ παιδίον δυσχρηστούμενον διά τε τὴν τῶν παρεστώτων ἀσυνήθειαν καὶ διὰ τὴν 25
περὶ τὸν ὄχλον ταραχήν, ἐπύθετο τοῦ βασιλέως εἰ
παραδώσει τοῖς πολλοῖς τοὺς εἰς αὐτὸν ἢ τὴν μητέρα
8 τι πεπλημμεληκότας. τοῦ δὲ κατανεύσαντος, τῶν μὲν σωματοφυλάκων τισὶν εἶπε δηλῶσαι τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην, τὸ δὲ παιδίον ἀναστήσας ἀπῆγε 30
πρὸς τὴν θεραπείαν εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν, σύνεγγυς
9 οὖσαν. τῶν δὲ διασαφούντων τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως,

κατερρήγνυτο πᾶς ὁ τόπος ὑπὸ τοῦ κρότου καὶ τῆς κραυγῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ τὴν Ἀγαθόκλειαν ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ διεχωρίσθησαν ἀλλήλων εἰς τὰς ἰδίας καταλύσεις. ταχὺ δὲ τῶν στρατιωτῶν τινες, οἱ μὲν ἐθελοντήν, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐξωθούμενοι, ὥρμησαν ἐπὶ τὸ ζητεῖν τοὺς προειρημένους.

Τοῦ δὲ ποιεῖν αἷμα καὶ φόνους ἐγένετό τις ἐκ ταὐτομάτου καταρχὴ τοιαύτη. τῶν γὰρ Ἀγαθοκλέους ὑπηρετῶν καὶ κολάκων τις ὄνομα Φίλων ἐξῆλθε πραιπαλῶν εἰς τὸ στάδιον. οὗτος θεωρῶν τὴν ὁρμὴν τῶν ὄχλων εἶπε πρὸς τοὺς παρεστῶτας ὅτι πάλιν αὐτοῖς, καθάπερ καὶ πρώην, ἐὰν Ἀγαθοκλῆς ἐξέλθῃ, μεταμελήσει. τῶν δ' ἀκουσάντων οἱ μὲν ἐπελοιδόρουν αὐτόν, οἱ δὲ προεώθουν. ἐπιβαλομένου δ' ἀμύνεσθαι ταχέως οἱ μὲν τὴν χλαμύδα περιέρρηξαν, οἱ δὲ τὰς λόγχας προσερείσαντες ἐξεκέντησαν. ἅμα δὲ τῷ τοῦτον εἰς τὸ μέσον ἑλκυσθῆναι μεθ' ὕβρεως ἔτι σπαίροντα, καὶ γεύσασθαι τὰ πλήθη φόνου, πάντες ἐπαραδόκουν τὴν τῶν ἄλλων παρουσίαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ παρῆν ἀγόμενος πρῶτος Ἀγαθοκλῆς δέσμιος· ὃν εὐθέως εἰσιόντα προσδραμόντες τινὲς ἄφνω συνεκέντησαν, ἔργον ποιοῦντες οὐκ ἐχθρῶν, ἀλλ' εὐνοούντων· αἴτιοι γὰρ ἐγένοντο τοῦ μὴ τυχεῖν αὐτὸν τῆς ἁρμοζούσης καταστροφῆς. μετὰ δὲ τοῦτον ἦχθη Νίκων, εἶτα Ἀγαθόκλεια γυμνὴ σὺν ταῖς ἀδελφαῖς, ἐξῆς δὲ τούτοις πάντες οἱ συγγενεῖς. ἐπὶ πᾶσιν ἐκ τοῦ Θεσμοφορείου τὴν Οἰνάνθην ἀποσπάσαντες ἦκον εἰς τὸ στάδιον, ἄγοντες γυμνὴν ἐφ' ἵππου. παραδοθέντων δὲ πάντων ὁμοῦ τοῖς ὄχλοις, οἱ μὲν ἔδακνον, οἱ δὲ ἐκέντουν, οἱ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτον· ἀεὶ δὲ τοῦ πεσόντος τὰ μέλη διέσπων, ἕως ὅτου κατελώβησαν πάντας αὐτούς· δεινὴ γάρ τις ἡ

παρὰ τοὺς θυμοὺς ὠμότης γίγνεται τῶν κατὰ τὴν
11 Αἴγυπτον ἀνθρώπων. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦ-
τον σύντροφοι τῆς Ἀρσινόης γεγενημέναι τινὲς παι-
δίσκαι, πυθόμεναι παραγεγονέναι τὸν Φιλάμμονα
τριταῖον ἀπὸ Κυρήνης τὸν ἐπιστάντα τῷ φόνῳ τῆς
12 βασιλίσσης, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ
βιασάμεναι τὸν μὲν Φιλάμμονα τύπτουσαι τοῖς λίθοις
καὶ τοῖς ξύλοις ἀπέκτειναν, τὸν δὲ υἱὸν ἀπέπνιξαν,
ἀντίπαιδα τὴν ἡλικίαν ὄντα, σὺν δὲ τούτοις τὴν γυ-
ναῖκα τοῦ Φιλάμμονος γυμνὴν εἰς τὴν πλατεῖαν
13 ἐξέλκουσαι διέφθειραν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἀγα-
θοκλέα καὶ τὴν Ἀγαθόκλειαν καὶ τοὺς τούτων συγ-
γενεῖς τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

34 Ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν τὰς τερατείας καὶ δια-
σκευάς, αἷς κέχρηνται πρὸς ἔκπληξιν τῶν ἀκου-
όντων ἔνιοι τῶν γεγραφότων τὰς πράξεις ταύτας,
πλείω τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον διατιθέμενοι τοῦ συν-
2 έχοντος τὰ πράγματα καὶ κυρίου, τινὲς μὲν ἐπὶ τὴν
τύχην ἀναφέροντες τὰ γεγονότα, καὶ τιθέντες ὑπὸ
τὴν ὄψιν τὸ ταύτης ἀβέβαιον καὶ δυσφύλακτον, οἱ δὲ
τὸ παράδοξον τῶν συμβεβηκότων ὑπὸ λόγον ἄγοντες,
πειρώμενοι τοῖς γεγονόσιν αἰτίας καὶ πιθανότητας
3 ὑποτάττειν. οὐ μὴν ἔγωγε προεθέμην τούτῳ χρή-
σασθαι τῷ χειρισμῷ περὶ τῶν προειρημένων διὰ τὸ
μήτε πολεμικὴν τόλμαν καὶ δύναμιν ἐπίσημον γεγο-
νέναι περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα μήτε χειρισμὸν πραγμά-
4 των ἐπιτυχῆ καὶ ζηλωτὸν μήτε τὸ τελευταῖον τὴν
αὐλικὴν ἀγχίνοιαν καὶ κακοπραγμοσύνην διαφέρου-
σαν, ἐν ᾗ Σωσίβιος καὶ πλείους ἕτεροι κατεβίωσαν,
βασιλεῖς ἐκ βασιλέων μεταχειριζόμενοι, τὰ δ' ἐναντία
τούτοις συμβεβηκέναι περὶ τὸν προειρημένον ἄνδρα.
5 προαγωγῆς μὲν γὰρ ἔτυχε παραδόξου διὰ τὴν τοῦ

Φιλοπάτορος ἀδυναμίαν τοῦ βασιλεύειν· τυχὼν δὲ 6
ταύτης, καὶ παραλαβὼν εὐφυέστατον καιρὸν μετὰ τὸν
ἐκείνου θάνατον πρὸς τὸ συντηρῆσαι τὴν ἐξουσίαν,
ἅμα τὰ πράγματα καὶ τὸ ξῆν ἀπέβαλε διὰ τὴν ἰδίαν
ἀνανδρίαν καὶ ῥᾳθυμίαν, ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ κα-
ταγνωσθείς.

Διόπερ οὐ χρὴ τοῖς τοιούτοις προσάπτειν τὸν 35
ἐπιμετροῦντα λόγον, καθάπερ, εἴποι τις ἄν, Ἀγαθοκλεῖ
καὶ Διονυσίῳ τοῖς Σικελιώταις καί τισιν ἑτέροις τῶν
ἐν πράγμασιν ἐπ' ὀνόματος γεγονότων. ἐκείνων γὰρ 2
ὁ μὲν ἕτερος ἐκ δημοτικῆς καὶ ταπεινῆς ὑποθέσεως
ὁρμηθείς, ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς, ὡς ὁ Τίμαιος ἐπισκώ-
πτων φησί, κεραμεὺς ὑπάρχων, καὶ καταλιπὼν τὸν
τροχόν, τὸν πηλὸν καὶ τὸν καπνόν, ἦκε νέος ὢν εἰς
τὰς Συρακούσας. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐγενήθησαν 3
ἀμφότεροι κατὰ τοὺς ἰδίους καιροὺς τύραννοι Συρα-
κουσῶν, πόλεως τῆς μέγιστον ἀξίωμα τότε καὶ μέγι-
στον πλοῦτον περιποιησαμένης, μετὰ δὲ ταῦτα βασι- 4
λεῖς ἁπάσης Σικελίας νομισθέντες καὶ τινων καὶ τῆς
Ἰταλίας μερῶν κυριεύσαντες. Ἀγαθοκλῆς δ' οὐ μό- 5
νον καὶ τῶν τῆς Λιβύης ἐπείρασεν, ἀλλὰ καὶ τέλος
ἐναπέθανε ταῖς ὑπεροχαῖς ταύταις. διὸ καὶ Πόπλιον 6
Σκιπίωνά φασι τὸν πρῶτον καταπολεμήσαντα Καρ-
χηδονίους ἐρωτηθέντα τίνας ὑπολαμβάνει πραγματι-
κωτάτους ἄνδρας γεγονέναι καὶ σὺν νῷ τολμηροτά-
τους, εἰπεῖν τοὺς περὶ Ἀγαθοκλέα καὶ Διονύσιον
τοὺς Σικελιώτας. καὶ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν 7
εἰς ἐπίστασιν ἄγειν τοὺς ἀναγιγνώσκοντας, καί που
καὶ τῆς τύχης ποιήσασθαι μνήμην, ἔτι δὲ τῶν ἀν-
θρωπείων πραγμάτων, καὶ καθόλου προστιθέναι τὸν
ἐπεκδιδάσκοντα λόγον, ἐπὶ δὲ τῶν προειρημένων ἀν-
δρῶν οὐδαμῶς ἁρμόζει.

36 Διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας τὸν μετ' αὐξήσεως
2 λόγον ἀπεδοκιμάσαμεν ὑπὲρ Ἀγαθοκλέους, οὐχ ἥκι-
στα δὲ καὶ διὰ τὸ πάσας τὰς ἐκπληκτικὰς περιπε-
τείας μίαν ἔχειν φαντασίαν τὴν πρώτην ἀξίαν ἐπι-
στάσεως, τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μόνον ἀνωφελῆ γίγνεσθαι
τὴν ἀκρόασιν καὶ θέαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μετά τινος
ὀχλήσεως ἐπιτελεῖσθαι τὴν ἐνάργειαν τῶν τοιούτων.
3 δυεῖν γὰρ ὑπαρχόντων τελῶν, ὠφελείας καὶ τέρψεως,
πρὸς ἃ δεῖ τὴν ἀναφορὰν ποιεῖσθαι τοὺς διὰ τῆς
ἀκοῆς ἢ διὰ τῆς ὁράσεως βουλομένους τι πολυπραγ-
μονεῖν, καὶ μάλιστα τῷ τῆς ἱστορίας γένει τούτου
καθήκοντος, ἀμφοτέρων τούτων ὁ πλεονασμὸς ὑπὲρ
4 τῶν ἐκπληκτικῶν συμπτωμάτων ἐκτὸς πίπτει. ζη-
λοῦν μὲν γὰρ τίς ἂν βουληθείη τὰς παραλόγους πε-
ριπετείας; οὐδὲ μὴν θεώμενος οὐδ' ἀκούων ἥδεται
συνεχῶς οὐδεὶς τῶν παρὰ φύσιν γενομένων πραγ-
μάτων καὶ παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν τῶν ἀνθρώπων.
5 ἀλλ' εἰσάπαξ μὲν καὶ πρῶτον σπουδάζομεν ἃ μὲν
ἰδεῖν, ἃ δὲ ἀκοῦσαι, χάριν τοῦ γνῶναι τὸ μὴ δοκοῦν
6 δυνατὸν εἶναι διότι δυνατόν ἐστιν· ὅταν δὲ πιστεύ-
ωμεν, οὐδεὶς τοῖς παρὰ φύσιν ἐγχρονίζων εὐδοκεῖ·
τῷ δ' αὐτῷ πλεονάκις ἐγκυρεῖν οὐδ' ὅλως ἂν βουλη-
7 θείη. διόπερ ἢ ζηλωτὸν εἶναι δεῖ τὸ λεγόμενον ἢ
τερπνόν· ὁ δὲ τῆς ἐκτὸς τούτων συμφορᾶς πλεονα-
8 σμὸς οἰκειότερόν ἐστι τραγῳδίας ἥπερ ἱστορίας. ἀλλ'
ἴσως ἀναγκαῖόν ἐστι συγγνώμην ἔχειν τοῖς μὴ συνε-
φιστάνουσι μήτ' ἐπὶ τὰ τῆς φύσεως μήτ' ἐπὶ τὰ κα-
9 θόλου]κατὰ] τῆς οἰκουμένης πράγματα· δοκεῖ γὰρ
αὐτοῖς ταῦτ' εἶναι μέγιστα καὶ θαυμαστότατα τῶν
προγεγονότων οἷς ἂν αὐτοὶ παρατυχόντες ἐγκυρή-
σωσιν ἢ πυθόμενοι παρά τινων πρὸς αὐτὰ ταῦτα
10 προσέχωσι τὸν νοῦν. διὸ καὶ λανθάνουσι πλείω τοῦ

καθήκοντος διατιθέμενοι λόγον ὑπὲρ τῶν μήτε καινῶν ὄντων διὰ τὸ καὶ ἑτέροις πρότερον εἰρῆσθαι μήτ' ὠφελεῖν μηδὲ τέρπειν δυναμένων. περὶ μὲν 11
οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω. [Exc. ant. p. 262—265. Inde ab 34, 1. etiam et inde ab 36, 11. sola Exc. Vat. p. 409 M. 59—60 H.]

Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἐδόκει κατὰ μὲν τὰς ἀρ- 37
χὰς γεγονέναι μεγαλεπίβολος καὶ τολμηρὸς καὶ τοῦ προτεθέντος ἐξεργαστικός, προβαίνων δὲ κατὰ τὴν 2
ἡλικίαν ἐφάνη πολὺ καταδεέστερος αὑτοῦ καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς προσδοκίας. [Exc. Peir. p. 66.].

FRAGMENTA LIBRI XVI.

1 Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς παραγενόμενος εἰς τὸ
Πέργαμον καὶ νομίζων οἷον αὐτόχειρ Ἀττάλου γενέ-
2 σθαι, πᾶσαν αἰκίαν ἐναπεδείκνυτο. χαριζόμενος γὰρ
οἷον εἰ λυττῶντι τῷ θυμῷ, τὸ πλεῖον τῆς ὀργῆς οὐκ
εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' εἰς τοὺς θεοὺς διετίθετο.
3 κατὰ μὲν γὰρ τοὺς ἀκροβολισμοὺς εὐχερῶς αὐτὸν
ἀπήρυκον διὰ τὰς τῶν τόπων ὀχυρότητας οἱ τὸ Πέρ-
γαμον παραφυλάττοντες· ἀπὸ δὲ τῆς χώρας οὐδὲν
ὠφελεῖτο, τῷ προνενοῆσθαι τὸν Ἄτταλον ὑπὲρ τού-
4 των ἐπιμελῶς. λοιπὸν εἰς τὰ τῶν θεῶν ἔδη καὶ τε-
μένη διετίθετο τὴν ὀργήν, ὑβρίζων οὐκ Ἄτταλον, ὡς
5 γ' ἐμοὶ δοκεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἑαυτόν. οὐ γὰρ μό-
νον ἐνεπίμπρα καὶ κατασπῶν ἐρρίπτει τοὺς νεὼς καὶ
τοὺς βωμούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς λίθους ἔθραυε πρὸς τὸ
μηδὲ πάλιν ἀνασταθῆναι μηδὲν τῶν κατεφθαρμένων.
6 ἐπεὶ δὲ τὸ Νικηφόριον ἐλυμήνατο, τὸ μὲν ἄλσος ἐκτε-
μών, τὸν δὲ περίβολον διαρρίψας, τούς τε ναοὺς ἐκ
θεμελίων ἀνέσκαψε, πολλοὺς καὶ πολυτελεῖς ὑπάρ-
7 χοντας, ὥρμησε τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπὶ Θυατείρων· ἐκεῖ-
θεν δὲ ποιησάμενος τὴν ἀναζυγὴν εἰς τὸ Θήβης πε-
δίον εἰσέβαλε, νομίζων εὐπορήσειν λείας μάλιστα
8 περὶ τούτους τοὺς τόπους. ἀποπεσὼν δὲ καὶ ταύτης
τῆς ἐλπίδος, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἱερὰν κώμην,

διεπέμπετο πρὸς Ζεῦξιν, παρακαλῶν αὐτὸν σῖτον χορηγῆσαι καὶ τὰ λοιπὰ συμπράττειν κατὰ τὰς συνθήκας. ὁ δὲ Ζεῦξις ὑπεκρίνετο μὲν ποιεῖν τὰ κατὰ 9
τὰς συνθήκας, οὐκ ἐβούλετο δὲ ἀληθινῶς σωματοποιεῖν τὸν Φίλιππον. [Exc. Peir. p. 66. 9. Suidas v. σωμ.]

Ὅτι μετὰ τὸ συντελεσθῆναι τὴν περὶ τὴν Λάδην 1ª
ναυμαχίαν καὶ τοὺς μὲν Ῥοδίους ἐκποδὼν γενέσθαι, τὸν δὲ Ἄτταλον μηδέπω συμμεμιχέναι, δῆλον ὡς ἐξῆν γε τελεῖν τῷ Φιλίππῳ τὸν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πλοῦν. ἐξ οὗ δὴ καὶ μάλιστ' ἄν τις καταμάθοι τὸ μανιώδη γενόμενον Φίλιππον τοῦτο πρᾶξαι. [Exc. Vat. p. 409 M. 60 H.]

Τί οὖν ἦν τὸ τῆς ὁρμῆς ἐπιλαβόμενον; οὐδὲν 1ᵇ
ἕτερον ἀλλ' ἢ φύσις τῶν πραγμάτων. ἐκ πολλοῦ μὲν (10) 2
γὰρ ἐνίοτε πολλοὶ τῶν ἀδυνάτων ἐφίενται διὰ τὸ μέγεθος τῶν προφαινομένων ἐλπίδων, κρατούσης τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἑκάστου λογισμῶν· ὅταν δ' ἐγγίσωσι 3
τοῖς ἔργοις, οὐδενὶ λόγῳ πάλιν ἀφίστανται τῶν προθέσεων, ἐπισκοτούμενοι καὶ παραλογιζόμενοι τοῖς λογισμοῖς διὰ τὴν ἀμηχανίαν καὶ τὴν δυσχρηστίαν τῶν ἀπαντωμένων. [Exc. ant. p. 268. Exc. Vat. p. 409 M. 60 H., duabus vel quattuor v. 17 post τῶν paginis defecta.]

Ὁ δὲ Φίλιππος, τῶν μὲν κατὰ τὴν πολιορκίαν 2
ἀντιπιπτόντων αὐτῷ, τῶν δὲ πολεμίων ἐφορμούντων πλείοσι καταφράκτοις ναυσίν, ἠπορεῖτο καὶ δυσχρήστως διέκειτο περὶ τοῦ μέλλοντος. οὐκ ἐπιδεχομέ- 2
νων δὲ τῶν παρόντων αἱρεσιν, ἀνήχθη παρὰ τὴν τῶν πολεμίων προσδοκίαν· ἔτι γὰρ αὐτὸν ἤλπιζον οἱ περὶ 3
τὸν Ἄτταλον προσκαρτερήσειν τῇ τῶν μετάλλων κατασκευῇ. μάλιστα δ' ἐσπούδαζε ποιήσασθαι τὸν ἀνά- 4
πλουν αἰφνίδιον, πεπεισμένος καταταχήσειν καὶ τὸ λοιπὸν ἀσφαλῶς ἤδη κομισθήσεσθαι παρὰ τὴν γῆν

εἰς τὴν Σάμον. διεψεύσθη δὲ παρὰ πολὺ τοῖς λογισμοῖς· οἱ γὰρ περὶ τὸν Ἄτταλον καὶ Θεοφιλίσκον, ἅμα τῷ συνιδεῖν αὐτὸν ἀναγόμενον, εἴχοντο τῶν προκειμένων εὐθέως. συνέβη δὲ τὸν ἀνάπλουν αὐτῶν γενέσθαι διαλελυμένου, ἅτε πεπεισμένων τὸν Φίλιππον, καθάπερ εἶπον, ἔτι μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. οὐ μὴν ἀλλὰ χρησάμενοι ταῖς εἰρεσίαις ἐνεργῶς προσέβαλλον, Ἄτταλος μὲν τῷ δεξιῷ καὶ καθηγουμένῳ τῶν πολεμίων, Θεοφιλίσκος δὲ τοῖς εὐωνύμοις. Φίλιππος δὲ περικαταλαμβανόμενος τοῖς καιροῖς, δοὺς τὸ σύνθημα τοῖς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καὶ παραγγείλας ἀντιπρῴρους ποιεῖν τὰς ναῦς καὶ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐρρωμένως, αὐτὸς ὑπὸ τὰς νησῖδας ἀναχωρήσας μετά τινων λέμβων, τὰς μεταξὺ τοῦ πόρου κειμένας, ἀπεκαραδόκει τὸν κίνδυνον. ἦν δὲ τῶν μὲν τοῦ Φιλίππου νεῶν τὸ πλῆθος τὸ συγκαταστὰν εἰς τὸν ἀγῶνα κατάφρακτοι τρεῖς καὶ πεντήκοντα, σὺν δὲ τούτοις ἄφρακτα, λέμβοι δὲ σὺν ταῖς πρίστεσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· τὰς γὰρ ἐν τῇ Σάμῳ ναῦς οὐκ ἠδυνήθη καταρτίσαι πάσας. τὰ δὲ τῶν πολεμίων σκάφη κατάφρακτα μὲν ἦν ἑξήκοντα καὶ πέντε σὺν τοῖς τῶν Βυζαντίων, μετὰ δὲ τούτων ἐννέα τριημιολίαι καὶ τριήρεις τρεῖς ὑπῆρχον.

3 Λαβούσης δὲ τὴν καταρχὴν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς Ἀττάλου νεώς, εὐθέως πάντες οἱ σύνεγγυς ἀπαραγγέλτως συνέβαλον ἀλλήλοις. Ἄτταλος μὲν οὖν συμπεσὼν ὀκτήρει, καὶ προεμβαλὼν ταύτῃ καιρίαν καὶ ὕφαλον πληγήν, ἐπὶ πολὺ τῶν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἀγωνισαμένων τέλος ἐβύθισε τὴν ναῦν. ἡ δὲ τοῦ Φιλίππου δεκήρης, ναυαρχὶς οὖσα, παραλόγως ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριος. ὑποπεσούσης γὰρ αὐτῇ τριημιολίας, ταύτῃ δοῦσα πληγὴν βιαίαν κατὰ

μέσον τὸ κύτος ὑπὸ τὸν θρανίτην σκαλμὸν ἐδέθη, τοῦ κυβερνήτου τὴν ὁρμὴν τῆς νεὼς οὐκέτι δυνηθέντος ἀναλαβεῖν· διὸ καὶ προσκρεμαμένου τοῦ πλοίου τοῖς ὅλοις ἐδυσχρηστεῖτο καὶ δυσκίνητος ἦν πρὸς πᾶν. ἐν ᾧ καιρῷ δύο πεντήρεις προσπεσοῦσαι, καὶ τρώσασαι τὴν ναῦν ἑξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν, καὶ τὸ σκάφος καὶ τοὺς ἐπιβάτας τοὺς ἐν αὐτῷ διέφθειραν, ἐν οἷς ἦν καὶ Δημοκράτης ὁ τοῦ Φιλίππου ναύαρχος. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Διονυσόδωρος καὶ Δεινοκράτης, ὄντες ἀδελφοὶ καὶ ναυαρχοῦντες παρ' Ἀττάλῳ, συμπεσόντες ὁ μὲν ἑπτήρει τῶν πολεμίων, ὁ δ' ὀκτήρει, παραβόλως ἐχρήσαντο τῇ ναυμαχίᾳ. Δεινοκράτης μὲν πρὸς ὀκτήρη συμπεσὼν αὐτὸς μὲν ἅλον ἔλαβε τὴν πληγήν, ἀναστείρου τῆς νεὼς οὔσης, τὴν δὲ τῶν πολεμίων τρώσας ναῦν ὑπὸ τὰ * βίαχα τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐδύνατο χωρισθῆναι, καίπερ πολλάκις ἐπιβαλόμενος πρύμναν κρούειν· διὸ καὶ τῶν Μακεδόνων εὐψύχως ἀγωνιζομένων εἰς τὸν ἔσχατον παρεγένετο κίνδυνον. Ἀττάλου δὲ ἐπιβοηθήσαντος αὐτῷ, καὶ διὰ τῆς εἰς τὴν πολεμίαν ναῦν ἐμβολῆς λύσαντος τὴν συμπλοκὴν τῶν σκαφῶν, ὁ μὲν Δεινοκράτης ἀπελύθη παραδόξως, οἱ δὲ τῆς πολεμίας νεὼς ἐπιβάται πάντες εὐψύχως διαγωνισάμενοι διεφθάρησαν, τὸ δὲ σκάφος ἔρημον ἀπολειφθὲν ὑποχείριον ἐγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἄτταλον. ὁ δὲ Διονυσόδωρος μετὰ βίας ἐπιφερόμενος εἰς ἐμβολὴν αὐτὸς μὲν ἥμαρτε τοῦ τρῶσαι, παραπεσὼν δὲ τοῖς πολεμίοις ἀπέβαλε τὸν δεξιὸν ταρσὸν τῆς νεώς, ὁμοῦ συρραγέντων καὶ τῶν πυργούχων· οὗ γενομένου περιέστησαν αὐτὸν πανταχόθεν οἱ πολέμιοι. κραυγῆς δὲ καὶ θορύβου γενομένου τὸ μὲν λοιπὸν πλῆθος τῶν ἐπιβατῶν ἅμα τῷ σκάφει διεφθάρη, τρίτος

1 ἐν ᾧ καιρῷ δύο πεντήρεις προσπεσοῦσαι, καὶ τρώσασαι 6
2 τὴν ναῦν ἑξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν, καὶ τὸ σκάφος καὶ τοὺς ἐπιβάτας τοὺς ἐν αὐτῷ διέφθειραν, ἐν οἷς ἦν καὶ Δημοκράτης ὁ τοῦ Φιλίππου ναύαρχος. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Διονυσόδωρος καὶ Δεινο- 7
3 κράτης, ὄντες ἀδελφοὶ καὶ ναυαρχοῦντες παρ' Ἀττάλῳ, συμπεσόντες ὁ μὲν ἑπτήρει τῶν πολεμίων, ὁ δ' ὀκτήρει, παραβόλως ἐχρήσαντο τῇ ναυμαχίᾳ. Δεινοκράτης μὲν πρὸς ὀκτήρη συμπεσὼν αὐτὸς μὲν 8
4 ἅλον ἔλαβε τὴν πληγήν, ἀναστείρου τῆς νεὼς οὔσης, τὴν δὲ τῶν πολεμίων τρώσας ναῦν ὑπὸ τὰ * βίαχα τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐδύνατο χωρισθῆναι, καίπερ πολλάκις ἐπιβαλόμενος πρύμναν κρούειν· διὸ 9
καὶ τῶν Μακεδόνων εὐψύχως ἀγωνιζομένων εἰς τὸν ἔσχατον παρεγένετο κίνδυνον. Ἀττάλου δὲ ἐπιβοη- 10
5 θήσαντος αὐτῷ, καὶ διὰ τῆς εἰς τὴν πολεμίαν ναῦν ἐμβολῆς λύσαντος τὴν συμπλοκὴν τῶν σκαφῶν, ὁ μὲν Δεινοκράτης ἀπελύθη παραδόξως, οἱ δὲ τῆς πολε- 11
μίας νεὼς ἐπιβάται πάντες εὐψύχως διαγωνισάμενοι διεφθάρησαν, τὸ δὲ σκάφος ἔρημον ἀπολειφθὲν ὑπο-
6 χείριον ἐγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἄτταλον. ὁ δὲ Διο- 12
νυσόδωρος μετὰ βίας ἐπιφερόμενος εἰς ἐμβολὴν αὐτὸς μὲν ἥμαρτε τοῦ τρῶσαι, παραπεσὼν δὲ τοῖς πολεμίοις ἀπέβαλε τὸν δεξιὸν ταρσὸν τῆς νεώς, ὁμοῦ συρραγέντων καὶ τῶν πυργούχων· οὗ γενομένου 13
7 περιέστησαν αὐτὸν πανταχόθεν οἱ πολέμιοι. κραυ- 14
γῆς δὲ καὶ θορύβου γενομένου τὸ μὲν λοιπὸν πλῆθος τῶν ἐπιβατῶν ἅμα τῷ σκάφει διεφθάρη, τρίτος

δ' αὐτὸς ὁ Διονυσόδωρος ἀπενήξατο πρὸς τὴν ἐπιβοηθοῦσαν αὐτῷ τριημιολίαν.

4 Τῶν δὲ λοιπῶν νεῶν τοῦ πλήθους ὁ κίνδυνος
2 ἐφάμιλλος ἦν· καθ' ὅσον γὰρ ἐπλεόναζον οἱ παρὰ
τοῦ Φιλίππου λέμβοι, κατὰ τοσοῦτον διέφερον οἱ
περὶ τὸν Ἄτταλον τῷ τῶν καταφράκτων νεῶν πλή-
3 θει. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ Φιλίππου
τοιαύτην εἶχε τὴν διάθεσιν ὥστ' ἀκμὴν ἄκριτα μέ-
νειν τὰ ὅλα, πολὺ δὲ τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον ἐπικυ-
4 δεστέρας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. οἱ δὲ Ῥόδιοι κατὰ μὲν
τὰς ἀρχὰς εὐθέως ἐκ τῆς ἀναγωγῆς ἀπεσπάσθησαν
τῶν πολεμίων, καθάπερ ἀρτίως εἶπα, τῷ δὲ ταχυ-
ναυτεῖν παρὰ πολὺ διαφέροντες τῶν ἐναντίων συν-
5 ῆψαν τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας Μακεδόσι. καὶ τὸ μὲν
πρῶτον ὑποχωροῦσι τοῖς σκάφεσι κατὰ πρύμναν ἐπι-
6 φερόμενοι τοὺς ταρσοὺς παρέλυον· ὡς δ' οἱ μὲν πα-
ρὰ τοῦ Φιλίππου συνεπιστρέφειν ἤρξαντο παραβοη-
θοῦντες τοῖς κινδυνεύουσι, τῶν δὲ Ῥοδίων οἱ καθυ-
στεροῦντες ἐκ τῆς ἀναγωγῆς συνῆψαν τοῖς περὶ τὸν
7 Θεοφιλίσκον, τότε κατὰ πρόσωπον ἀντιπρῴρους τά-
ξαντες τὰς ναῦς ἀμφότεροι συνέβαλον εὐψύχως,
ὁμοῦ ταῖς σάλπιγξι καὶ τῇ κραυγῇ παρακαλοῦντες
8 ἀλλήλους. εἰ μὲν οὖν μὴ μεταξὺ τῶν καταφράκτων
νεῶν ἔταξαν οἱ Μακεδόνες τοὺς λέμβους, ῥᾳδίαν ἂν
καὶ σύντομον ἔλαβε κρίσιν ἡ ναυμαχία· νῦν δὲ ταῦτ'
ἐμπόδια πρὸς τὴν χρείαν τοῖς Ῥοδίοις ἐγίγνετο κατὰ
9 πολλοὺς τρόπους. μετὰ γὰρ τὸ κινηθῆναι τὴν ἐξ ἀρ-
χῆς τάξιν ἐκ τῆς πρώτης συμβολῆς πάντες ἦσαν ἀνα-
10 μιξ ἀλλήλοις, ὅθεν οὔτε διεκπλεῖν εὐχερῶς οὔτε
στρέφειν ἐδύναντο τὰς ναῦς οὔτε καθόλου χρῆσθαι
τοῖς ἰδίοις προτερήμασιν, ἐμπιπτόντων αὐτοῖς τῶν
λέμβων ποτὲ μὲν εἰς τοὺς ταρσούς, ὥστε δυσχρηστεῖν

ταῖς εἰρεσίαις, ποτὲ δὲ πάλιν εἰς τὰς πρῴρας, ἔστι δ' ὅτε κατὰ πρύμναν, ὥστε παραποδίζεσθαι καὶ τὴν τῶν κυβερνητῶν καὶ τὴν τῶν ἐρετῶν χρείαν. κατὰ 11
δὲ τὰς ἀντιπρῴρους συμπτώσεις ἐποίουν τι τεχνικόν· 5
αὐτοὶ μὲν γὰρ ἔμπρῳρα τὰ σκάφη ποιοῦντες ἐξάλους 12
ἐλάμβανον τὰς πληγάς, τοῖς δὲ πολεμίοις ὕφαλα τὰ τραύματα διδόντες ἀβοηθήτους ἐσκεύαζον τὰς πληγάς. σπανίως δ' εἰς τοῦτο συγκατέβαινον· καθόλου 13
γὰρ ἐξέκλινον τὰς συμπλοκὰς διὰ τὸ γενναίως ἀμύ- 10
νεσθαι τοὺς Μακεδόνας ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων ἐν ταῖς συστάδην γιγνομέναις μάχαις. τὸ δὲ πολὺ κατὰ 14
μὲν τοὺς διέκπλους παρασύροντες τῶν πολεμίων νεῶν τοὺς ταρσοὺς ἠχρείουν· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἐκπερι-
πλέοντες, καὶ τοῖς μὲν κατὰ πρύμναν ἐμβάλλοντες, 15
τοῖς δὲ πλαγίοις καὶ στρεφομένοις ἀκμὴν προσπίπτοντες οὓς μὲν ἐτίτρωσκον, οἷς δὲ παρέλυον ἀεί τι τῶν πρὸς τὴν χρείαν ἀναγκαίων. καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ τρό- 15
πῳ μαχόμενοι παμπληθεῖς τῶν πολεμίων ναῦς διέφθειραν.

4 Ἐπιφανέστατα δ' ἐκινδύνευσαν τρεῖς πεντήρεις 5
τῶν Ῥοδίων, ἥ τε ναυαρχίς, ἐφ' ἧς ἔπλει Θεοφιλίσκος, μετὰ δὲ ταύτην ἧς ἐτριηράρχει Φιλόστρατος, τρίτη δὲ ἣν ἐκυβέρνα μὲν Αὐτόλυκος, ἐπέπλει δὲ Νικόστρατος. ταύτης γὰρ ἐμβαλούσης εἰς πολεμίαν 2
ναῦν καὶ καταλιπούσης ἐν τῷ σκάφει τὸν ἔμβολον, συνέβη δὴ τὴν μὲν πληγεῖσαν αὖτανδρον καταδῦναι, τοὺς δὲ περὶ τὸν Αὐτόλυκον, εἰσρεούσης εἰς τὴν ναῦν τῆς θαλάττης διὰ τῆς πρῴρας, κυκλωθέντας ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰς μὲν ἀρχὰς ἀγωνίζεσθαι γεν- 30
ναίως, τέλος δὲ τὸν μὲν Αὐτόλυκον ἐκπεσεῖν τρω- 3
θέντα μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν θάλατταν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπιβάτας ἀποθανεῖν μαχομένους γενναίως.

4 ἐν ᾧ καιρῷ Θεοφιλίσκος, βοηθήσας μετὰ τριῶν πεν-
τήρων, τὴν μὲν ναῦν οὐκ ἠδυνήθη σῶσαι διὰ τὸ
πλήρη θαλάττης εἶναι, δύο δὲ ναῦς πολεμίας τρώ-
5 σας τοὺς ἐπιβάτας ἐξέβαλε. ταχὺ δὲ περιχυθέντων
αὐτῷ λέμβων πλειόνων καὶ καταφράκτων νεῶν, τοὺς 5
μὲν πλείστους ἀπέβαλε τῶν ἐπιβατῶν ἐπιφανῶς
6 ἀγωνισαμένους, αὐτὸς δὲ τρία τραύματα λαβὼν καὶ
παραβόλως τῇ τόλμῃ κινδυνεύσας μόλις ἐξέσωσε
τὴν ἰδίαν ναῦν, ἐπιβοηθήσαντος αὐτῷ Φιλοστράτου
καὶ συναναδεξαμένου τὸν ἐνεστῶτα κίνδυνον εὐψύ- 10
7 χως. συνάψας δὲ τοῖς αὐτοῦ σκάφεσι πάλιν ἐξ ἄλ-
λης ὁρμῆς συνεπλέκετο τοῖς πολεμίοις, τῇ μὲν σωμα-
τικῇ δυνάμει παραλυόμενος ὑπὸ τῶν τραυμάτων, τῇ
δὲ τῆς ψυχῆς γενναιότητι λαμπρότερος ὢν καὶ παρα-
8 στατικώτερος ἢ πρόσθεν. συνέβη δὲ δύο γενέσθαι 15
ναυμαχίας πολὺ διεστώσας ἀλλήλων· τὸ μὲν γὰρ
δεξιὸν κέρας τοῦ Φιλίππου κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό-
θεσιν ἀεὶ τῆς γῆς ὀρεγόμενον οὐ μακρὰν ἀπεῖχε τῆς
9 Ἀσίας, τὸ δ' εὐώνυμον διὰ τὸ παραβοηθῆσαι τοῖς
ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἐξ ὑποστροφῆς οὐ πολὺ τῆς Χίας 20
ἀπέχον ἐναυμάχει τοῖς Ῥοδίοις.

6 Οὐ μὴν ἀλλὰ παρὰ πολὺ τοῦ δεξιοῦ κέρατος κα-
τακρατούντων τῶν περὶ τὸν Ἄτταλον, καὶ συνεγγι-
ζόντων ἤδη πρὸς τὰς νησίδας ὑφ' αἷς ὁ Φίλιππος
2 ὥρμει καραδοκῶν τὸ συμβησόμενον, συνιδὼν Ἄττα- 25
λος μίαν πεντήρη τῶν ἰδίων ἐκτὸς τοῦ κινδύνου τε-
τρωμένην καὶ βαπτιζομένην ὑπὸ νεὼς πολεμίας, ὥρ-
3 μησε παραβοηθήσων ταύτῃ μετὰ δύο τετρήρων. τοῦ
δὲ πολεμίου σκάφους ἐγκλίναντος καὶ ποιουμένου
τὴν ἀποχώρησιν ὡς πρὸς τὴν γῆν, ἐπέκειτο φιλοτι- 30
μότερον, ἐγκρατὴς γενέσθαι σπουδάζων τῆς νεώς.
4 ὁ δὲ Φίλιππος, συνθεασάμενος ἀπεσπασμένον πολὺ

τὸν Ἄτταλον ἀπὸ τῶν ἰδίων, παραλαβὼν τέτταρας πεντήρεις καὶ τρεῖς ἡμιολίας, ἔτι δὲ τῶν λέμβων τοὺς ἐγγὺς ὄντας, ὥρμησε, καὶ διακλείσας τὸν Ἄτταλον ἀπὸ τῶν οἰκείων νεῶν ἠνάγκασε μετὰ μεγάλης ἀγωνίας εἰς τὴν γῆν ἐκβαλεῖν τὰ σκάφη. τούτου δὲ συμβάντος αὐτὸς μὲν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν πληρωμάτων εἰς τὰς Ἐρυθρὰς ἀπεχώρησε, τῶν δὲ πλοίων καὶ τῆς βασιλικῆς κατασκευῆς ἐγκρατὴς ὁ Φίλιππος ἐγένετο. καὶ γὰρ ἐποίησάν τι τεχνικὸν ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς οἱ περὶ τὸν Ἄτταλον· τὰ γὰρ ἐπιφανέστατα τῆς βασιλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ τὸ κατάστρωμα τῆς νεὼς ἐξέβαλον. ὅθεν οἱ πρῶτοι τῶν Μακεδόνων, συνάψαντες ἐν τοῖς λέμβοις, συνθεασάμενοι ποτηρίων πλῆθος καὶ πορφυρῶν ἱματίων καὶ τῶν τούτοις παρεπομένων σκευῶν, ἀφέμενοι τοῦ διώκειν ἀπένευσαν ἐπὶ τὴν τούτων ἁρπαγήν. διὸ συνέβη τὸν Ἄτταλον ἀσφαλῆ ποιήσασθαι τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὰς Ἐρυθράς. Φίλιππος δὲ τοῖς μὲν ὅλοις ἠλαττωμένος παρὰ πολὺ τὴν ναυμαχίαν, τῇ δὲ περιπετείᾳ τῇ κατὰ τὸν Ἄτταλον ἐπαρθείς, ἐπανέπλει, καὶ πολὺς ἦν συναθροίζων τὰς σφετέρας ναῦς καὶ παρακαλῶν τοὺς ἄνδρας εὐθαρσεῖς εἶναι, διότι νικῶσι τῇ ναυμαχίᾳ· καὶ γὰρ ὑπέδραμέ τις ἔννοια καὶ πιθανότης τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἀπολωλότος τοῦ Ἀττάλου διὰ τὸ κατάγειν τοὺς περὶ τὸν Φίλιππον ἀναδεδεμένους τὴν βασιλικὴν ναῦν. ὁ δὲ Διονυσόδωρος ὑπονοήσας τὸ περὶ τὸν αὐτοῦ βασιλέα γεγονός, ἤθροιζε τὰς οἰκείας ναῦς ἐξαίρων σύνθημα· ταχὺ δὲ συλλεχθεισῶν πρὸς αὐτὸν ἀπέπλει μετ' ἀσφαλείας εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ὅρμους. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν οἱ πρὸς τοὺς Ῥοδίους ἀγωνιζόμενοι τῶν Μακεδόνων, πάλαι κακῶς πάσχοντες, ἐξέλυον αὐτοὺς ἐκ τοῦ κινδύνου μετὰ

προφάσεως κατὰ μέρη ποιούμενοι τὴν ἀποχώρησιν,
13 ὡς ταῖς οἰκείαις σπεύδοντες ἐπικουρῆσαι ναυσίν. οἱ
δὲ Ῥόδιοι, τὰς μὲν ἀναδησάμενοι τῶν νεῶν, τὰς δὲ
προδιαφθείραντες ταῖς ἐμβολαῖς, ἀπέπλευσαν εἰς
τὴν Χίον.

7 Ἐφθάρησαν δὲ τοῦ μὲν Φιλίππου ναῦς ἐν μὲν
τῇ πρὸς Ἄτταλον ναυμαχίᾳ δεκήρης, ἐννήρης, ἑπτή-
ρης, ἑξήρης, τῶν δὲ λοιπῶν κατάφρακτοι μὲν δέκα,
καὶ τριημιολίαι τρεῖς, λέμβοι δὲ πέντε καὶ εἴκοσι καὶ
2 τὰ τούτων πληρώματα· ἐν δὲ τῇ πρὸς Ῥοδίους δι-
φθάρησαν κατάφρακτοι μὲν δέκα, λέμβοι δὲ περὶ
τετταράκοντα τὸν ἀριθμόν· ἥλωσαν δὲ δύο τετρή-
3 ρεις καὶ λέμβοι σὺν τοῖς πληρώμασιν ἑπτά. τῶν δὲ
παρ' Ἀττάλου κατέδυσαν μὲν τριημιολία μία καὶ δύο
4 πεντήρεις καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σκάφος. τῶν δὲ Ῥο-
δίων διεφθάρησαν μὲν δύο πεντήρεις καὶ τριήρης,
5 ἥλω δ' οὐδέν. ἄνδρες δὲ τῶν μὲν Ῥοδίων ἀπέθα-
νον εἰς ἑξήκοντα, τῶν δὲ παρ' Ἀττάλου πρὸς ἑβδομή-
κοντα, τῶν δὲ τοῦ Φιλίππου Μακεδόνες μὲν εἰς
τρισχιλίους, τῶν δὲ πληρωμάτων εἰς ἑξακισχιλίους.
6 ἐάλωσαν δὲ ζωγρίᾳ τῶν μὲν συμμάχων καὶ Μακεδό-
νων εἰς δισχιλίους, τῶν δ' ὑπεναντίων εἰς ἑπτακοσίους.

8 Καὶ τὸ μὲν τέλος τῆς περὶ Χίον ναυμαχίας τοι-
2 οῦτο συνέβη γενέσθαι, τῆς δὲ νίκης ὁ Φίλιππος ἀν-
τεποιεῖτο κατὰ δύο προφάσεις, κατὰ μίαν μέν, ᾗ τὸν
Ἄτταλον εἰς τὴν γῆν ἐκβαλὼν ἐγκρατὴς τῆς νεὼς
ἐγεγόνει, καθ' ἑτέραν δέ, ᾗ καθορμισθεὶς ἐπὶ τὸ κα-
λούμενον Ἀργέννον ἐδόκει πεποιῆσθαι τὸν ὅρμον
3 ἐπὶ τῶν ναυαγίων. ἀκόλουθα δὲ τούτοις ἔπραττε
καὶ κατὰ τὴν ἑξῆς ἡμέραν συνάγων τὰ ναυάγια καὶ
τῶν νεκρῶν ποιούμενος ἀναίρεσιν τῶν ἐπιγιγνωσκο-
μένων, χάριν τοῦ συναύξειν τὴν προειρημένην φαν-

τασίαν. ὅτι γὰρ οὐδ' αὐτὸς ἐπέπειστο νικᾶν ἐξήλεγξαν 4
αὐτὸν οἵ τε Ῥόδιοι καὶ Διονυσόδωρος μετ' ὀλίγον·
κατὰ γὰρ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἔτι περὶ ταῦτα γενο- 5
μένου τοῦ βασιλέως διαπεμψάμενοι πρὸς ἀλλήλους
ἐπέπλευσαν αὐτῷ, καὶ στήσαντες ἐν μετώπῳ τὰς
ναῦς, οὐδενὸς ἐπ' αὐτοὺς ἀγταναγομένου πάλιν
ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Χίον. ὁ δὲ Φίλιππος, οὐδέποτε 6
τοσούτους ἄνδρας ἀπολωλεκὼς οὔτε κατὰ γῆν οὔτε
κατὰ θάλατταν ἑνὶ καιρῷ, βαρέως μὲν ἔφερε τὸ γε-
γονὸς καὶ τὸ πολὺ τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ παρῄρητο, πρὸς 7
μέντοι γε τοὺς ἐκτὸς ἐπειρᾶτο κατὰ πάντα τρόπον
ἐπικρύπτεσθαι τὴν αὐτοῦ διάληψιν, καίπερ οὐκ ἐών-
των αὐτῶν τῶν πραγμάτων. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων 8
καὶ τὰ μετὰ τὴν μάχην συμβαίνοντα πάντας ἐξέπληττε 9
τοὺς θεωμένους· γενομένης γὰρ τοσαύτης φθορᾶς
ἀνθρώπων, παρ' αὐτὸν μὲν τὸν καιρὸν πᾶς ὁ πόρος
ἐπληρώθη νεκρῶν, αἵματος, ὅπλων, ναυαγίων, ταῖς
δ' ἑξῆς ἡμέραις τοὺς αἰγιαλοὺς ἦν ἰδεῖν φύρδην σε-
σωρευμένους ἀναμὶξ πάντων τῶν προειρημένων. ἐξ 10
ὧν οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ Μακεδόνες
εἰς διατροπὴν ἐνέπιπτον οὐ τὴν τυχοῦσαν.

Θεοφιλίσκος δὲ μίαν ἡμέραν ἐπιβιώσας, καὶ τῇ 9
πατρίδι γράψας ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν ναυμαχίαν, καὶ
Κλεωναῖον ἡγεμόνα συστήσας ἀνθ' ἑαυτοῦ ταῖς δυ-
νάμεσι, μετήλλαξε τὸν βίον ἐκ τῶν τραυμάτων, ἀνὴρ 2
καὶ κατὰ τὸν κίνδυνον ἀγαθὸς γενόμενος καὶ κατὰ
τὴν προαίρεσιν μνήμης ἄξιος. μὴ γὰρ ἐκείνου τολ- 3
μήσαντος προεπιβαλεῖν τῷ Φιλίππῳ τὰς χεῖρας πάν-
τες ἂν καταπροεῖντο τοὺς καιρούς, δεδιότες τὴν τοῦ
Φιλίππου τόλμαν. νῦν δ' ἐκεῖνος ἀρχὴν πολέμου 4
ποιήσας ἠνάγκασε μὲν τὴν αὐτοῦ πατρίδα συνεξανα-
στῆναι τοῖς καιροῖς, ἠνάγκασε δὲ τὸν Ἄτταλον μὴ

μέλλειν καὶ παρασκευάζεσθαι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον,
ἀλλὰ πολεμεῖν ἐρρωμένως καὶ κινδυνεύειν. τοιγαρ-
οῦν εἰκότως αὐτὸν οἱ Ῥόδιοι καὶ μεταλλάξαντα τοι-
αύταις ἐτίμησαν τιμαῖς δι' ὧν οὐ μόνον τοὺς ζῶν-
τας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιγενομένους ἐξεκαλέσαντο πρὸς
τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καιρούς.

11 Μετὰ ταῦτα δὲ ποιησάμενος ὁ Φίλιππός τινας
ἀπράκτους προσβολὰς διὰ τὴν ὀχυρότητα τοῦ πολί-
σματος αὖθις ἀπεχώρει, πορθῶν τὰ φρούρια καὶ
2 τὰς κατὰ τὴν χώραν συνοικίας. ὅθεν ἀπαλλαττόμε-
νος προσεστρατοπέδευσε τῇ Πρινασσῷ. ταχὺ δὲ
γέρρα καὶ τὴν τοιαύτην ἑτοιμάσας παρασκευὴν ἤρ-
3 ξατο πολιορκεῖν διὰ τῶν μετάλλων. οὔσης δ' ἀπρά-
κτου τῆς ἐπιβολῆς αὐτῷ διὰ τὸ πετρώδη τὸν τόπον
4 ὑπάρχειν ἐπινοεῖ τι τοιοῦτον. τὰς μὲν ἡμέρας ψό-
φον ἐποίει κατὰ γῆς, ὡς ἐνεργουμένων τῶν μετάλ-
λων, τὰς δὲ νύκτας ἔξωθεν ἔφερε χοῦν καὶ παρέβαλλε
παρὰ τὰ στόμια τῶν ὀρυγμάτων, ὥστε διὰ τοῦ πλή-
θους τῆς σωρευομένης γῆς στοχαζομένους καταπλα-
5 γεῖς γενέσθαι τοὺς ἐν τῇ πόλει. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς
ὑπέμενον οἱ Πρινασσεῖς εὐγενῶς· ἐπεὶ δὲ προσπέμ-
ψας ὁ Φίλιππος ἐνεφάνιζε διότι πρὸς δύο πλέθρα
τοῦ τείχους αὐτοῖς ἐξερήρεισται, καὶ προσεπυνθά-
νετο πότερα βούλονται λαβόντες τὴν ἀσφάλειαν ἐκ-
χωρεῖν ἢ μετὰ τῆς πόλεως συναπολέσθαι πανδημεί,
6 τῶν ἐρεισμάτων ἐμπρησθέντων, τηνικάδε πιστεύ-
σαντες τοῖς λεγομένοις παρέδοσαν τὴν πόλιν.

12 Ἡ δὲ τῶν Ἰασέων πόλις κεῖται μὲν ἐπὶ τῆς
Ἀσίας ἐν τῷ κόλπῳ τῷ μεταξὺ κειμένῳ τοῦ τῆς Μι-
λησίας Ποσειδίου καὶ τῆς Μυνδίων πόλεως, προσα-
γορευομένῳ *, παρὰ δὲ τοῖς πλείστοις Βαργυλιητικῷ
συνωνύμως ταῖς περὶ τὸν μυχὸν αὐτοῦ πόλεσιν ἐκτι-

σμέναις. εὔχονται δὲ τὸ μὲν ἀνέκαθεν Ἀργείων 2
ἄποικοι γεγονέναι, μετὰ δὲ ταῦτα Μιλησίων, ἐπαγα-
γομένων τῶν προγόνων τὸν Νηλέως υἱὸν τοῦ κτίσαν-
τος Μίλητον διὰ τὴν ἐν τῷ Καρικῷ πολέμῳ γενομέ-
νην φθορὰν αὐτῶν. τὸ δὲ μέγεθος τῆς πόλεως ἐστι
δέκα στάδια. καταπεφήμισται δὲ καὶ πεπίστευται 3
παρὰ μὲν τοῖς Βαργυλιήταις διότι τὸ τῆς Κινδυάδος
Ἀρτέμιδος ἄγαλμα, καίπερ ὂν ὑπαίθριον, οὔτε νίφε-
ται τὸ παράπαν οὔτε βρέχεται, παρὰ δὲ τοῖς Ἰασεῦσι 4
τὸ τῆς Ἀστιάδος· καὶ ταῦτά τινες εἰρήκασι καὶ τῶν
συγγραφέων. ἐγὼ δὲ πρὸς τὰς τοιαύτας ἀποφάσεις 5
τῶν ἱστοριογράφων οὐκ οἶδ' ὅπως παρ' ὅλην τὴν
πραγματείαν ἐναντιούμενος καὶ δυσανασχετῶν δια-
τελῶ. δοκεῖ γάρ μοι τὰ τοιαῦτα παντάπασι παιδικῆς 6
εἶναι τῆς * ὅσα μὴ μόνον τῆς τῶν εὐλόγων ἐκτὸς πί-
πτει θεωρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ δυνατοῦ. τὸ γὰρ 7
φάσκειν ἔνια τῶν σωμάτων ἐν φωτὶ τιθέμενα μὴ
ποιεῖν σκιὰν ἀπηλιγηκυίας ἐστὶ ψυχῆς· ὃ πεποίηκε
Θεόπομπος, φήσας τοὺς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄβατον ἐμ-
βάντας κατ' Ἀρκαδίαν ἀσκίους γίγνεσθαι. τούτῳ δὲ 8
παραπλήσιόν ἐστι καὶ τὸ νῦν λεγόμενον. ὅσα μὲν 9
οὖν συντείνει πρὸς τὸ διασώζειν τὴν τοῦ πλήθους
εὐσέβειαν πρὸς τὸ θεῖον, δοτέον ἐστὶ συγγνώμην
ἐνίοις τῶν συγγραφέων τερατευομένοις καὶ λογοποι-
οῦσι περὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ δ' ὑπεραῖρον οὐ συγχωρη-
τέον. τάχα μὲν οὖν ἐν παντὶ δυσπαράγραφός ἐστιν
ἡ ποσότης, οὐ μὴν ἀπαράγραφός γε. διὸ καὶ παρὰ 11
βραχὺ μὲν [εἰ καὶ] ἀγνοεῖν καὶ ψευδοδοξεῖν δεδόσθω
συγγνώμη, τὸ δ' ὑπεραῖρον ἀθετείσθω κατά γε τὴν
ἐμὴν δόξαν. [Exc. ant. p. 266—268.]

Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον τίνα μὲν ἐξ ἀρχῆς 13
προαίρεσιν ἐνεστήσατο Νάβις ὁ τῶν Λακεδαιμονίων

τύραννος, καὶ πῶς ἐκβαλὼν τοὺς πολίτας ἠλευθέρωσε τοὺς δούλους καὶ συνῴκισε ταῖς τῶν δεσποτῶν γυ-
2 ναιξὶ καὶ θυγατράσιν, ὁμοίως δὲ καὶ τίνα τρόπον ἀναδείξας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν οἷον ἄσυλον ἱερὸν τοῖς ἢ δι' ἀσέβειαν ἢ πονηρίαν φεύγουσι τὰς ἑαυ- 5
τῶν πατρίδας ἤθροισε πλῆθος ἀνθρώπων ἀνοσίων εἰς τὴν Σπάρτην, ἐν τοῖς πρὸ τούτων δεδηλώκαμεν.
3 πῶς δὲ καὶ τίνα τρόπον κατὰ τοὺς προειρημένους καιροὺς σύμμαχος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς, Ἠλείοις, Μεσσηνίοις, καὶ πᾶσι τούτοις ὀφείλων καὶ κατὰ τοὺς 10
ὅρκους καὶ κατὰ τὰς συνθήκας βοηθεῖν, εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, παρ' οὐδὲν ποιησάμενος τὰς προειρημένας πίστεις ἐπεβάλετο παρασπονδῆσαι τὴν τῶν Μεσσηνίων πόλιν, νῦν ἐροῦμεν.

14 [Ὅτι φησὶ Πολύβιος] ἐπεὶ δέ τινες τῶν τὰς κατὰ 15
μέρος γραφόντων πράξεις γεγράφασι καὶ περὶ τούτων τῶν καιρῶν, ἐν οἷς τά τε κατὰ Μεσσηνίους καὶ τὰ κατὰ τὰς προειρημένας ναυμαχίας συνετελέσθη, βούλομαι
2 βραχέα περὶ αὐτῶν διαλεχθῆναι. ποιήσομαι δὲ * οὐ πρὸς ἅπαντας, ἀλλ' ὅσους ὑπολαμβάνω μνήμης ἀξίους 20
εἶναι καὶ διαστολῆς· εἰσὶ δ' οὗτοι Ζήνων καὶ Ἀντι-
3 σθένης οἱ Ῥόδιοι. τούτους δὲ ἀξίους εἶναι κρίνω διὰ πλείους αἰτίας. καὶ γὰρ κατὰ τοὺς καιροὺς γεγόνασι καὶ περὶ περι* πεπολίτευνται καὶ καθόλου πεποίηνται τὴν πραγματείαν οὐκ ὠφελείας χάριν, ἀλλὰ δόξης 25
4 καὶ τοῦ καθήκοντος ἀνδράσι πολιτικοῖς. τῷ δὲ τὰς αὐτὰς γράφειν ἡμῖν πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι μὴ παρασιωπᾶν, ἵνα μὴ τῷ τῆς πατρίδος ὀνόματι καὶ τῷ δοκεῖν οἰκειοτάτας εἶναι Ῥοδίοις τὰς κατὰ θάλατταν πράξεις, ἡμῶν ἀντιδοξούντων πρὸς αὐτούς, ἔνιοι 30
μᾶλλον ἐπακολουθήσωσιν ἐκείνοις ἥπερ ἡμῖν οἱ φι-
5 λομαθοῦντες. οὗτοι τοιγαροῦν ἀμφότεροι πρῶτον

μὲν τὴν περὶ Λάδην ναυμαχίαν οὐχ ἥττω τῆς περὶ Χίον, ἀλλ' ἐνεργεστέραν καὶ παραβολωτέραν ἀποφαίνουσι καὶ τῇ κατὰ μέρος τοῦ κινδύνου χρείᾳ καὶ συντελείᾳ καὶ καθόλου φασὶ τὸ νίκημα γεγονέναι κατὰ τοὺς Ῥοδιους. ἐγὼ δὲ διότι μὲν δεῖ ῥοπὰς διδόναι ταῖς αὐτῶν πατρίσι τοὺς συγγραφέας συγχωρήσαιμ' ἄν, οὐ μὴν τὰς ἐναντίας τοῖς συμβεβηκόσιν ἀποφάσεις ποιεῖσθαι περὶ αὐτῶν. ἱκανὰ γὰρ τὰ κατ' ἄγνοιαν γιγνόμενα τοῖς γράφουσιν, ἃ διαφυγεῖν ἄνθρωπον δυσχερές· ἐὰν δὲ κατὰ προαίρεσιν ψευδογραφῶμεν ἢ πατρίδος ἕνεκεν ἢ φίλων ἢ χάριτος, τί διοίσομεν τῶν ἀπὸ τούτου τὸν βίον ποριζομένων; ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ λυσιτελεῖ * μετροῦντες ἀδοκίμους ποιοῦσι τὰς αὑτῶν συντάξεις, οὕτως οἱ πολιτικοὶ τῷ μισεῖν ἢ τῷ φιλεῖν ἑλκόμενοι πολλάκις εἰς τὸ αὐτὸ τέλος ἐμπίπτουσι τοῖς προειρημένοις. διὸ δεῖ καὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπιμελῶς τοὺς μὲν ἀναγιγνώσκοντας παρατηρεῖν, τοὺς δὲ γράφοντας αὐτοὺς παραφυλάττεσθαι.

Δῆλον δ' ἔστι τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ἐνεστώτων. ὁμολογοῦντες γὰρ οἱ προειρημένοι διὰ τῶν κατὰ μέρος ἐν τῇ περὶ Λάδην ναυμαχίᾳ δύο μὲν αὐτάνδρους πεντήρεις τῶν Ῥοδίων ὑποχειρίους γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἐκ δὲ τοῦ κινδύνου μιᾶς νηὸς ἐπαραμένης τὸν δόλωνα διὰ τὸ τετρωμένην αὐτὴν θαλαττοῦσθαι πολλοὺς καὶ τῶν ἐγγὺς τὸ παραπλήσιον ποιοῦντας ἀποχωρεῖν πρὸς τὸ πέλαγος, τέλος δὲ μετ' ὀλίγων καταλειφθέντα τὸν ναύαρχον ἀναγκασθῆναι ταὐτὸ τοῖς προειρημένοις πράττειν, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν Μυνδίαν ἀπουρώσαντας καθορμισθῆναι, τῇ δ' ἐπαύριον ἀναχθέντας εἰς Κῶν διᾶραι, τοὺς δὲ πολεμίους τὰς πεντήρεις ἐνάψασθαι καὶ καθορμισθέντας ἐπὶ τὴν Λάδην ἐπὶ τῇ κείνων στρατοπεδείᾳ ποιήσασθαι

6 7 8 9 10 15 20 25 3 4

6 τὴν ἔπαυλιν, ἔτι δὲ τοὺς Μιλησίους, καταπλαγέν-
τας τὸ γεγονός, οὐ μόνον τὸν Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ
7 τὸν Ἡρακλείδην στεφανῶσαι διὰ τὴν ἔφοδον, ταῦτα
δ' εἰρηκότες ἃ προφανῶς ἐστιν ἴδια τῶν ἡττημένων,
ὅμως καὶ διὰ τῶν κατὰ μέρος καὶ διὰ τῆς καθολικῆς
8 ἀποφάσεως νικῶντας ἀποφαίνουσι τοὺς Ῥοδίους, καὶ
ταῦτα τῆς ἐπιστολῆς ἔτι μενούσης ἐν τῷ πρυτανείῳ
τῆς ὑπ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς ὑπὸ τοῦ ναυάρχου πεμ-
φθείσης περὶ τούτων τῇ τε βουλῇ καὶ τοῖς πρυτάνε-
σιν, οὐ ταῖς Ἀντισθένους καὶ Ζήνωνος ἀποφάσεσιν*,
ἀλλὰ ταῖς ἡμετέραις.

16 Ἑξῆς δὲ τοῖς προειρημένοις γράφουσι περὶ τοῦ
2 κατὰ Μεσσηνίους παρασπονδήματος. ἐν ᾧ φησιν ὁ
Ζήνων ὁρμήσαντα τὸν Νάβιν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος
καὶ διαβάντα τὸν Εὐρώταν ποταμὸν παρὰ τὸν Ὀπλί-
την προσαγορευόμενον πορεύεσθαι διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς
στενῆς παρὰ τὸ Πολιάσιον, ἕως ἐπὶ τοὺς κατὰ Σελ-
3 λασίαν ἀφίκετο τόπους· ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Θαλάμας
ἐπιβαλόντα κατὰ Φαρὰς παραγενέσθαι πρὸς τὸν Πά-
4 μισον ποταμόν. ὑπὲρ ὧν οὐκ οἶδα πῶς χρὴ λέγειν·
τοιαύτην γὰρ φύσιν ἔχει τὰ προειρημένα πάντα συλ-
λήβδην ὥστε μηδὲν διαφέρειν τοῦ λέγειν ὅτι ποιη-
σάμενός τις ἐκ Κορίνθου τὴν ὁρμὴν καὶ διαπορευ-
θεὶς τὸν Ἰσθμὸν καὶ συνάψας ταῖς Σκειρωνίσιν εὐ-
θέως ἐπὶ τὴν Κοντοπορίαν ἐπέβαλε καὶ παρὰ τὰς
5 Μυκήνας ἐποιεῖτο τὴν πορείαν εἰς Ἄργος. ταῦτα
γὰρ οὐχ οἷον παρὰ μικρόν ἐστιν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν
διάθεσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα, καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν
Ἰσθμόν ἐστι καὶ τὰς Σκιράδας πρὸς ἀνατολὰς τοῦ
Κορίνθου, τὰ δὲ κατὰ τὴν Κοντοπορίαν καὶ Μυκή-
6 νας ἔγγιστα πρὸς δύσεις χειμερινάς, ὥστ' εἶναι τε-
λέως ἀδύνατον ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἐπιβαλεῖν

τοῖς προειρημένοις τόποις. τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τοὺς 7
κατὰ τὴν Λακεδαίμονα συμβέβηκεν· ὁ μὲν γὰρ Εὐ- 8
ρώτας καὶ τὰ περὶ τὴν Σελλασίαν κεῖται τῆς Σπάρ-
της ὡς πρὸς τὰς θερινὰς ἀνατολάς, τὰ δὲ κατὰ Θα-
λάμας καὶ Φαρὰς καὶ Πάμισον ὡς πρὸς τὰς χειμερι-
νὰς δύσεις, ὅθεν οὐχ οἷον ἐπὶ τὴν Σελλασίαν, ἀλλ' 9
οὐδὲ τὸν Εὐρώταν δέον ἐστὶ διαβαίνειν τὸν προτι-
θέμενον παρὰ Θαλάμας ποιεῖσθαι τὴν πορείαν εἰς
τὴν Μεσσηνίαν.

Πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς Μεσ- 17
σήνης πεποιῆσθαι τὸν Νάβιν κατὰ τὴν πύλην τὴν
φέρουσαν ἐπὶ Τεγέαν. τοῦτο δ' ἔστιν ἄλογον· πρό- 2
κειται γὰρ τῆς Τεγέας ἡ Μεγάλη πόλις ὡς πρὸς τὴν
Μεσσήνην, ὥστ' ἀδύνατον εἶναι καλεῖσθαί τινα πύ- 3
λην παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ἐπὶ Τεγέαν. ἀλλ' ἔστι
παρ' αὐτοῖς πύλη Τεγεᾶτις προσαγορευομένη, καθ'
ἣν ἐποίησε τὴν ἐπάνοδον Νάβις· ᾧ πλανηθεὶς ἔγ-
γιον ὑπέλαβε τὴν Τεγέαν εἶναι Μεσσηνίων. τὸ δ' 4
ἔστιν οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἡ Λακωνικὴ καὶ ἡ Μεγαλο-
πολῖτις χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς Μεσσηνίας καὶ Τε-
γεάτιδος. τὸ δὲ τελευταῖον· φησὶ γὰρ τὸν Ἀλφειὸν 5
ἐκ τῆς πηγῆς εὐθέως κρυφθέντα καὶ πολὺν ἐνεχθέντα
τόπον ὑπὸ γῆς ἐκβάλλειν περὶ Λυκόαν τῆς Ἀρκαδίας.
ὁ δὲ ποταμὸς οὐ πολὺν τόπον ἀποσχὼν τῆς πηγῆς, 6
καὶ κρυφθεὶς ἐπὶ δέκα στάδια, πάλιν ἐκπίπτει, καὶ 7
τὸ λοιπὸν φερόμενος διὰ τῆς Μεγαλοπολίτιδος τὰς
μὲν ἀρχὰς ἐλαφρός, εἶτα λαμβάνων αὔξησιν καὶ δια-
νύσας ἐπιφανῶς πᾶσαν τὴν προειρημένην χώραν ἐπὶ
διακοσίους σταδίους γίγνεται πρὸς Λυκόαν, ἤδη
προσειληφὼς καὶ τὸ τοῦ Λουσίου ῥεῦμα καὶ παντε-
λῶς ἄβατος ὢν καὶ βαθύς. [Ζήτει· ὀλίγα διέλειπε,
addit eclogarius.]

8 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντα μοι δοκεῖ τὰ προειρη-
μένα διαπτώματα μὲν εἶναι, πρόφασιν δὲ ἐπιδέχε-
σθαι καὶ παραίτησιν· τὰ μὲν γὰρ δι' ἄγνοιαν γέγονε,
τὸ δὲ περὶ τὴν ναυμαχίαν διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρί-
9 δα φιλοστοργίαν. τίς οὖν εἰκότως ἂν Ζήνωνι μέμ-
ψαιτο, διότι τὸ πλεῖον οὐ περὶ τὴν τῶν πραγμάτων
ξήτησιν οὐδὲ περὶ τὸν χειρισμὸν τῆς ὑποθέσεως,
ἀλλὰ περὶ τὴν τῆς λέξεως κατασκευὴν ἐσπούδακε,
καὶ δῆλός ἐστι πολλάκις ἐπὶ τούτῳ σεμνυνόμενος,
καθάπερ καὶ πλείους ἕτεροι τῶν ἐπιφανῶν συγγρα-
10 φέων; ἐγὼ δὲ φημὶ μὲν δεῖν πρόνοιαν ποιεῖσθαι
καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ τοῦ δεόντως ἐξαγγέλλειν τὰς
πράξεις· δῆλον γὰρ ὡς οὐ μικρά, μεγάλα δὲ συμβάλ-
λεται τοῦτο πρὸς τὴν ἱστορίαν· οὐ μὴν ἡγεμονικώ-
τατόν γε καὶ πρῶτον αὐτὸ παρὰ τοῖς μετρίοις ἀν-
11 δράσι τίθεσθαι· πολλοῦ γε δεῖ· ἄλλα γὰρ ἂν εἴη
καλλίω μέρη τῆς ἱστορίας, ἐφ' οἷς ἂν μᾶλλον σεμ-
νυνθείη πολιτικὸς ἀνήρ.

18 Ὅ δὲ λέγειν βούλομαι, γένοιτ' ἂν οὕτω μάλιστα
2 καταφανές. ἐξηγούμενος γὰρ ὁ προειρημένος συγ-
γραφεὺς τήν τε Γάζης πολιορκίαν καὶ τὴν γενομέ-
νην παράταξιν Ἀντιόχου πρὸς Σκόπαν ἐν Κοίλῃ Συ-
ρίᾳ περὶ τὸ Πάνιον, περὶ μὲν τὴν τῆς λέξεως κατα-
σκευὴν δῆλός ἐστιν ἐπὶ τοσοῦτον ἐσπουδακὼς ὡς
ὑπερβολὴν τερατείας μὴ καταλιπεῖν τοῖς τὰς ἐπιδει-
κτικὰς καὶ πρὸς ἔκπληξιν τῶν πολλῶν συντάξεις
3 ποιουμένοις, τῶν γε μὴν πραγμάτων ἐπὶ τοσοῦτον
ὠλιγώρηκεν ὥστε πάλιν ἀνυπέρβλητον εἶναι τὴν
4 εὐχέρειαν καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ συγγραφέως. προ-
θέμενος γὰρ πρώτην διασαφεῖν τὴν τῶν περὶ τὸν
Σκόπαν ἔκταξιν, τῷ μὲν δεξιῷ κέρατί φησι τῆς ὑπω-
ρείας ἔχεσθαι τὴν φάλαγγα μετ' ὀλίγων ἱππέων, τὸ

δ' εὐώνυμον αὐτῆς καὶ τοὺς ἱππεῖς πάντας τοὺς ἐπὶ τούτου τεταγμένους ἐν τοῖς ἐπιπέδοις κεῖσθαι. τὸν δ' Ἀντίοχον ἔτι μὲν τῆς ἑωθινῆς ἐκπέμψαι φησὶ τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Ἀντίοχον ἔχοντα μέρος τι τῆς δυνάμεως, ἵνα προκαταλάβηται τῆς ὀρεινῆς τοὺς ὑπερκειμένους τῶν πολεμίων τόπους, τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν ἅμα τῷ φωτὶ διαβιβάσαντα τὸν ποταμὸν μεταξὺ τῶν στρατοπέδων ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἐκτάττειν, τιθέντα τοὺς μὲν φαλαγγίτας ἐπὶ μίαν εὐθεῖαν κατὰ μέσην τὴν τῶν πολεμίων τάξιν, τῶν δ' ἱππέων τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ λαιὸν κέρας τῆς φάλαγγος, τοὺς δ' ἐπὶ τὸ δεξιόν, ἐν οἷς εἶναι καὶ τὴν κατάφρακτον ἵππον, ἧς ἡγεῖτο πάσης ὁ νεώτερος Ἀντίοχος τῶν υἱῶν. μετὰ δὲ ταῦτά φησι τὰ θηρία προτάξαι τῆς φάλαγγος ἐν διαστήματι καὶ τοὺς μετ' Ἀντιπάτρου Ταραντίνους, τὰ δὲ μεταξὺ τῶν θηρίων πληρῶσαι τοῖς τοξόταις καὶ σφενδονήταις, αὐτὸν δὲ μετὰ τῆς ἑταιρικῆς ἵππου καὶ τῶν ὑπασπιστῶν κατόπιν ἐπιστῆναι τοῖς θηρίοις. ταῦτα δὲ ὑποθέμενος, τὸν μὲν νεώτερον Ἀντίοχόν φησιν, ὃν ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἔθηκε κατὰ τὸ λαιὸν τῶν πολεμίων ἔχοντα τὴν κατάφρακτον ἵππον, τοῦτον ἐκ τῆς ὀρεινῆς ἐπενεχθέντα τρέψασθαι τοὺς ἱππέας τοὺς περὶ τὸν Πτολεμαῖον τὸν Ἀερόπου καὶ καταδιώκειν, ὃς ἐτύγχανε τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπιτεταγμένος ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἐπὶ τῶν εὐωνύμων, τὰς δὲ φάλαγγας, ἐπεὶ συνέβαλον ἀλλήλαις, μάχην ποιεῖν ἰσχυράν. ὅτι δὲ συμβαλεῖν ἀδύνατον ἦν τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων προτεταγμένων, τοῦτο οὐκέτι συνορᾷ. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Μετὰ δὲ ταῦτά φησι καταπροτερουμένην τὴν φάλαγγα ταῖς εὐχειρίαις καὶ πιεζομένην ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ἀναχωρεῖν ἐπὶ πόδα, τὰ δὲ θηρία τοὺς ἐγ- 19

κλίνοντας ἐκδεχόμενα καὶ συμπίπτοντα τοῖς πολε-
2 μίοις μεγάλην παρέχεσθαι χρείαν. πῶς δὲ ταῦτα
γέγονεν ὀπίσω τῆς φάλαγγος οὐ ῥᾴδιον καταμαθεῖν,
3 ἢ πῶς γενόμενα παρείχετο χρείαν μεγάλην· ὅτε γὰρ
ἅπαξ αἱ φάλαγγες συνέπεσον ἀλλήλαις, οὐκέτι δυ-
νατὸν ἦν κρῖναι τὰ θηρία τίς τῶν ὑποπιπτόντων φί-
4 λιος ἢ πολέμιός ἐστι. πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τοὺς Αἰ-
τωλῶν ἱππέας δυσχρηστεῖσθαι κατὰ τὸν κίνδυνον διὰ
5 τὴν ἀσυνήθειαν τῆς τῶν θηρίων φαντασίας. ἀλλ'
οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ταχθέντες ἐξ ἀρχῆς ἀκέραιοι
διέμενον, ὡς αὐτός φησι· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν
ἱππέων τὸ μερισθὲν ἐπὶ τὸ λαιὸν ἐπεφεύγει πᾶν ὑπὸ
6 τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον ἡττημένον. ποῖον οὖν μέρος
τῶν ἱππέων ἦν κατὰ μέσην τὴν φάλαγγα τὸ τοὺς
7 ἐλέφαντας ἐκπληττόμενον; ποῦ δὲ ὁ βασιλεὺς γέ-
γονε, καὶ τίνα παρέσχηται χρείαν ἐν τῇ μάχῃ, τὸ
κάλλιστον σύστημα περὶ αὐτὸν ἐσχηκὼς καὶ τῶν πε-
ζῶν καὶ τῶν ἱππέων; ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν εἴρηται περὶ
8 τούτων. ποῦ δὲ ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Ἀντίοχος
ὁ μετὰ μέρους τινὸς τῆς δυνάμεως προκαταλαβόμε-
9 νος τοὺς ὑπερδεξίους τόπους; οὗτος μὲν γὰρ οὐδὲ
εἰς τὴν στρατοπεδείαν ἀνακεχώρηκεν αὐτῷ μετὰ τὴν
μάχην. εἰκότως· δύο γὰρ Ἀντιόχους ὑπέθετο τοῦ
βασιλέως υἱούς, ὄντος ἑνὸς τοῦ τότε συνεστρατευμέ-
10 νου. πῶς δὲ ὁ Σκόπας ἅμα μὲν αὐτῷ πρῶτος, ἅμα
δ' ἔσχατος ἀναλέλυκεν ἐκ τοῦ κινδύνου; φησὶ γὰρ
αὐτὸν ἰδόντα τοὺς περὶ τὸν νεώτερον Ἀντίοχον ἐκ
τοῦ διώγματος ἐπιφαινομένους κατὰ νώτου τοῖς φα-
λαγγίταις, καὶ διὰ τοῦτο τὰς τοῦ νικᾶν ἐλπίδας ἀπο-
11 γνόντα, ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν, μετὰ δὲ ταῦτα
συστῆναι τὸν μέγιστον κίνδυνον, κυκλωθείσης τῆς
φάλαγγος ὑπό τε τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων, καὶ

τελευταῖον ἀποχωρῆσαι τὸν Σκόπαν ἀπὸ τοῦ κινδύνου.

Ταῦτα δέ μοι δοκεῖ, καὶ καθόλου τὰ τοιαῦτα τῶν ἀλογημάτων, πολλὴν ἐπιφέρειν αἰσχύνην τοῖς συγγραφεῦσι. διὸ δεῖ μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι πάντων κρατεῖν τῶν τῆς ἱστορίας μερῶν· καλὸν γάρ· εἰ δὲ μὴ τοῦτο δυνατόν, τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ τῶν μεγίστων ἐν αὐτῇ πλείστην ποιεῖσθαι πρόνοιαν.

Ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν, θεωρῶν νῦν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων, τὸ μὲν ἀληθινὸν καὶ πρὸς τὴν χρείαν ἀνῆκον ἐν ἑκάστοις, ἐπισεσυρμένον, τὸ δὲ πρὸς ἀλαζονείαν καὶ φαντασίαν, ἐπαινούμενον καὶ ζηλούμενον, ὡς μέγα τι καὶ θαυμάσιον, ὃ καὶ τὴν κατασκευὴν ἔχει ῥᾳδιεστέραν καὶ τὴν εὐδόκησιν ὀλιγοδεεστέραν, καθάπερ αἱ λοιπαὶ τῶν γραφῶν. περὶ δὲ τῆς τῶν τόπων ἀγνοίας τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν παράπτωσιν οὐκ ὤκνησα γράψαι καὶ πρὸς αὐτὸν Ζήνωνα, κρίνων καλὸν εἶναι τὸ μὴ τὰς τῶν πέλας ἁμαρτίας ἴδια προτερήματα νομίζειν, καθάπερ ἔνιοι ποιεῖν εἰώθασιν, ἀλλὰ μὴ μόνον τῶν ἰδίων ὑπομνημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοτρίων, καθ' ὅσον οἷοί τ' ἐσμέν, ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ διόρθωσιν χάριν τῆς κοινῆς ὠφελείας. ὁ δὲ λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, καὶ γνοὺς ἀδύνατον οὖσαν τὴν μετάθεσιν διὰ τὸ προεκδεδωκέναι τὰς συντάξεις, ἐλυπήθη μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ποιεῖν δ' οὐδὲν εἶχε, τήν γε μὴν ἡμετέραν αἵρεσιν ἀπεδέξατο φιλοφρόνως. ὃ δὴ κἂν ἐγὼ παρακαλέσαιμι περὶ αὐτοῦ τοὺς καθ' ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐπιγιγνομένους, ἐὰν μὲν κατὰ πρόθεσιν εὑρισκώμεθά που κατὰ τὴν πραγματείαν διαψευδόμενοι καὶ παροῦντες τὴν ἀλήθειαν, ἀπαραιτήτως ἐπιτιμᾶν, ἐὰν δὲ

20 1 2 3 4 5 6 7 8 9

κλίνοντας ἐκδεχόμενα καὶ συμπίπτοντα τοῖς πολε-
2 μίοις μεγάλην παρέχεσθαι χρείαν. πῶς δὲ ταῦτα
γέγονεν ὀπίσω τῆς φάλαγγος οὐ ῥᾴδιον καταμαθεῖν,
3 ἢ πῶς γενόμενα παρείχετο χρείαν μεγάλην· ὅτε γὰρ
ἅπαξ αἱ φάλαγγες συνέπεσον ἀλλήλαις, οὐκέτι δυ-
νατὸν ἦν κρῖναι τὰ θηρία τίς τῶν ὑποπιπτόντων φί-
4 λιος ἢ πολέμιός ἐστι. πρὸς δὲ τούτοις φησὶ τοὺς Αἰ-
τωλῶν ἱππέας δυσχρηστεῖσθαι κατὰ τὸν κίνδυνον διὰ
5 τὴν ἀσυνήθειαν τῆς τῶν θηρίων φαντασίας. ἀλλ'
οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ταχθέντες ἐξ ἀρχῆς ἀκέραιοι
διέμενον, ὡς αὐτός φησι· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν
ἱππέων τὸ μερισθὲν ἐπὶ τὸ λαιὸν ἐπεφεύγει πᾶν ὑπὸ
6 τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον ἡττημένον. ποῖον οὖν μέρος
τῶν ἱππέων ἦν κατὰ μέσην τὴν φάλαγγα τὸ τοὺς
7 ἐλέφαντας ἐκπληττόμενον; ποῦ δὲ ὁ βασιλεὺς γέ-
γονε, καὶ τίνα παρέσχηται χρείαν ἐν τῇ μάχῃ, τὸ
κάλλιστον σύστημα περὶ αὐτὸν ἐσχηκὼς καὶ τῶν πε-
ζῶν καὶ τῶν ἱππέων; ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν εἴρηται περὶ
8 τούτων. ποῦ δὲ ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Ἀντίοχος
ὁ μετὰ μέρους τινὸς τῆς δυνάμεως προκαταλαβόμε-
9 νος τοὺς ὑπερδεξίους τόπους; οὗτος μὲν γὰρ οὐδὲ
εἰς τὴν στρατοπεδείαν ἀνακεχώρηκεν αὐτῷ μετὰ τὴν
μάχην. εἰκότως· δύο γὰρ Ἀντιόχους ὑπέθετο τοῦ
βασιλέως υἱούς, ὄντος ἑνὸς τοῦ τότε συνεστρατευμέ-
10 νου. πῶς δὲ ὁ Σκόπας ἅμα μὲν αὐτῷ πρῶτος, ἅμα
δ' ἔσχατος ἀναλέλυκεν ἐκ τοῦ κινδύνου; φησὶ γὰρ
αὐτὸν ἰδόντα τοὺς περὶ τὸν νεώτερον Ἀντίοχον ἐκ
τοῦ διώγματος ἐπιφαινομένους κατὰ νώτου τοῖς φα-
λαγγίταις, καὶ διὰ τοῦτο τὰς τοῦ νικᾶν ἐλπίδας ἀπο-
11 γνόντα, ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν, μετὰ δὲ ταῦτα
συστῆναι τὸν μέγιστον κίνδυνον, κυκλωθείσης τῆς
φάλαγγος ὑπό τε τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων, καὶ

τελευταῖον ἀποχωρῆσαι τὸν Σκόπαν ἀπὸ τοῦ κινδύνου.

Ταῦτα δέ μοι δοκεῖ, καὶ καθόλου τὰ τοιαῦτα τῶν ἀλογημάτων, πολλὴν ἐπιφέρειν αἰσχύνην τοῖς συγγραφεῦσι. διὸ δεῖ μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι πάντων κρατεῖν τῶν τῆς ἱστορίας μερῶν· καλὸν γάρ· εἰ δὲ μὴ τοῦτο δυνατόν, τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ τῶν μεγίστων ἐν αὐτῇ πλείστην ποιεῖσθαι πρόνοιαν.

Ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν, θεωρῶν νῦν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων, τὸ μὲν ἀληθινὸν καὶ πρὸς τὴν χρείαν ἀνῆκον ἐν ἑκάστοις, ἐπισεσυρμένον, τὸ δὲ πρὸς ἀλαζονείαν καὶ φαντασίαν, ἐπαινούμενον καὶ ζηλούμενον, ὡς μέγα τι καὶ θαυμάσιον, ὃ καὶ τὴν κατασκευὴν ἔχει ῥᾳδιεστέραν καὶ τὴν εὐδόκησιν ὀλιγοδεεστέραν, καθάπερ αἱ λοιπαὶ τῶν γραφῶν. περὶ δὲ τῆς τῶν τόπων ἀγνοίας τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν παράπτωσιν οὐκ ὤκνησα γράψαι καὶ πρὸς αὐτὸν Ζήνωνα, κρίνων καλὸν εἶναι τὸ μὴ τὰς τῶν πέλας ἁμαρτίας ἴδια προτερήματα νομίζειν, καθάπερ ἔνιοι ποιεῖν εἰώθασιν, ἀλλὰ μὴ μόνον τῶν ἰδίων ὑπομνημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοτρίων, καθ' ὅσον οἱοί τ' ἐσμέν, ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ διόρθωσιν χάριν τῆς κοινῆς ὠφελείας. ὁ δὲ λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, καὶ γνοὺς ἀδύνατον οὖσαν τὴν μετάθεσιν διὰ τὸ προεκδεδωκέναι τὰς συντάξεις, ἐλυπήθη μὲν ὡς ἐνὶ μάλιστα, ποιεῖν δ' οὐδὲν εἶχε, τήν γε μὴν ἡμετέραν αἵρεσιν ἀπεδέξατο φιλοφρόνως. ὃ δὴ κἂν ἐγὼ παρακαλέσαιμι περὶ αὐτοῦ τοὺς καθ' ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐπιγιγνομένους, ἐὰν μὲν κατὰ πρόθεσιν εὑρισκώμεθά που κατὰ τὴν πραγματείαν διαψευδόμενοι καὶ παροῦντες τὴν ἀλήθειαν, ἀπαραιτήτως ἐπιτιμᾶν, ἐὰν δὲ

κατ' ἄγνοιαν, συγγνώμην ἔχειν, καὶ μάλιστα πάντων ἡμῖν διὰ τὸ μέγεθος τῆς συντάξεως καὶ διὰ τὴν καθόλου περιβολὴν τῶν πραγμάτων.

21 Ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὁ τὰ τῆς βασιλείας τῶν Αἰγυπτίων πράγματα μεταχειριζόμενος ἦν μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν νέος καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐν στρατιωτικῷ βίῳ διεγεγόνει μετὰ φαντασίας, ἦν δὲ καὶ τῇ φύσει μετέωρος καὶ φιλόδοξος, καὶ καθόλου πολλὰ μὲν εἰς πραγμάτων λόγον ἀγαθὰ προσεφέρετο, πολλὰ δὲ καὶ κακά. στρατηγεῖν μὲν γὰρ ἐν τοῖς ὑπαίθροις καὶ χειρίζειν πολεμικὰς πράξεις δυνατὸς ἦν, καὶ ἀνδρώδης ὑπῆρχε τῇ φύσει, καὶ πρὸς τὰς στρατιωτικὰς ὁμιλίας εὐφυῶς διέκειτο· πρὸς δὲ ποικίλων πραγμάτων χειρισμόν, δεόμενον ἐπιστάσεως καὶ νήψεως, καὶ πρὸς φυλακὴν χρημάτων καὶ καθόλου τὴν περὶ τὸ λυσιτελὲς οἰκονομίαν, ἀφυέστατος ὑπῆρχε πάντων. ἥ καὶ ταχέως οὐ μόνον * ἔσφηλεν, ἀλλὰ καὶ τὴν βασιλείαν ἠλάττωσε. παραλαβὼν γὰρ τὴν τῶν χρημάτων ἐξουσίαν, τὸ μὲν πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας κατέτριβε σφαιρομαχῶν καὶ πρὸς τὰ μειράκια διαμιλλώμενος ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀπὸ δὲ τούτων γιγνόμενος εὐθέως πότους συνῆγε καὶ τὸ πλεῖον μέρος τοῦ βίου περὶ ταῦτα καὶ σὺν τούτοις εἶχε τὴν διατριβήν. ὃν δέ ποτε χρόνον τῆς ἡμέρας ἀπεμέριζε πρὸς ἐντεύξεις, ἐν τούτῳ διεδίδου, μᾶλλον δέ, εἰ δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, διερρίπτει τὰ βασιλικὰ χρήματα τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος παραγεγονόσι πρεσβευταῖς καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίταις, μάλιστα δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἡγεμόσι καὶ στρατιώταις. καθόλου γὰρ ἀνανεύειν οὐκ ᾔδει, τῷ δὲ πρὸς χάριν ὁμιλήσαντι πᾶν ἐξ ἑτοίμου τὸ φανὲν ἐδίδου. τὸ λοιπὸν ηὔξανε τὸ κακόν, ἐξ αὐτοῦ λαμβάνον τὴν ἐπίδοσιν. πᾶς γὰρ ὁ

παθὼν εὖ παρὰ τὴν προσδοκίαν καὶ τοῦ γεγονότος
χάριν καὶ τοῦ μέλλοντος ὑπερεβάλλετο ταῖς τῶν λό-
γων εὐχαριστίαις· ὁ δὲ πυνθανόμενος τὸν γιγνόμε- 12
νον ἐκ πάντων ἔπαινον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὰς ἐν τοῖς
πότοις ἐπιχύσεις, ἔτι δὲ τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ διὰ
τῶν ἀκροαμάτων εἰς αὐτὸν ᾀδόμενα παίγνια κατὰ
τὴν πόλιν, εἰς τέλος ἐχαυνοῦτο καὶ μᾶλλον ἀεὶ καὶ
μᾶλλον ἐξετυφοῦτο, καὶ προχειρότερος ἐγίγνετο πρὸς
τὰς ξενικὰς καὶ στρατιωτικὰς χάριτας. ἐφ' οἷς οἱ 22
περὶ τὴν αὐλὴν ἀσχάλλοντες πάντα παρεσημαί-
νοντο καὶ βαρέως αὐτοῦ τὴν αὐθάδειαν ὑπέφε-
ρον, τὸν δὲ Σωσίβιον ἐκ παραθέσεως ἐθαύμαζον.
ἐδόκει γὰρ οὗτος τοῦ τε βασιλέως προεστάναι φρο- 2
νιμώτερον ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν, τήν τε πρὸς τοὺς
ἐκτὸς ἀπάντησιν ἀξίαν ποιεῖσθαι τῆς ἐγκεχειρισμένης
αὐτῷ πίστεως· αὕτη δ' ἦν ἡ σφραγὶς καὶ τὸ τοῦ βα-
σιλέως σῶμα. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀνακομιζό- 3
μενος ἥκει παρὰ τοῦ Φιλίππου Πτολεμαῖος ὁ Σωσι-
βίου. καὶ πρὶν μὲν οὖν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκπλεῦ- 4
σαι πλήρης ἦν τύφου διά τε τὴν ἰδίαν φύσιν καὶ
διὰ τὴν προσγεγενημένην ἐκ τοῦ πατρὸς εὐκαιρίαν·
ὡς δὲ καταπλεύσας εἰς τὴν Μακεδονίαν συνέμιξε τοῖς
περὶ τὴν αὐλὴν νεανίσκοις, ὑπολαβὼν εἶναι τὴν Μα-
κεδόνων ἀνδρείαν ἐν τῇ τῆς ὑποδέσεως καὶ τῇ τῆς
ἐσθῆτος διαφορᾷ, παρῆν ταῦτα πάντα ἐζηλωκὼς καὶ
πεπεισμένος αὐτὸν μὲν ἄνδρα γεγονέναι διὰ τὴν
ἐκδημίαν καὶ διὰ τὸ Μακεδόσιν ὡμιληκέναι, τοὺς δὲ
κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀνδράποδα καὶ βλᾶκας δια-
μένειν. διόπερ εὐθέως ἐζηλοτύπει καὶ παρετρίβετο 6
πρὸς τὸν Τληπόλεμον. πάντων δ' αὐτῷ συγκατατι-
θεμένων τῶν περὶ τὴν αὐλὴν διὰ τὸ τὸν Τληπόλε-
μον καὶ τὰ πράγματα καὶ τὰ χρήματα μὴ ὡς ἐπίτρο-

πον, ἀλλ' ὡς κληρονόμον χειρίζειν, ταχέως ηὐξήθη
8 τὰ τῆς διαφορᾶς. καθ' ὃν καιρὸν ὁ Τληπόλεμος,
προσπιπτόντων αὐτῷ λόγων δυσμενικῶν ἐκ τῆς τῶν
αὐλικῶν παρατηρήσεως καὶ κακοπραγμοσύνης, τὰς
μὲν ἀρχὰς παρήκουε καὶ κατεφρόνει τῶν λεγομένων·
9 ὡς δέ ποτε καὶ κοινῇ συνεδρεύσαντες ἐτόλμησαν ἐν
τῷ μέσῳ καταμέμφεσθαι τὸν Τληπόλεμον, ὡς κακῶς
χειρίζοντα τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν οὐ παρόντος αὐτοῦ,
10 τότε δὴ παροξυνθεὶς συνῆγε τὸ συνέδριον καὶ πα-
ρελθὼν ἐκείνους μὲν ἔφη λάθρᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ποι-
εῖσθαι κατ' αὐτοῦ τὰς διαβολάς, αὐτὸς δ' ἔκρινε κοινῇ
καὶ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν κατηγο-
ρίαν. [Ζήτει ἐν τῷ περὶ δημηγοριῶν, addit eclogarius.]
11 Ὅτι μετὰ τὴν δημηγορίαν ἔλαβε καὶ τὴν σφρα-
γῖδα παρὰ Σωσιβίου, καὶ ταύτην παρειληφὼς ὁ Τλη-
πόλεμος λοιπὸν ἤδη πάντα τὰ πράγματα κατὰ τὴν
αὐτοῦ προαίρεσιν ἔπραττεν. [Exc. Peir. p. 69—86.]
23 Πόπλιος δὲ Σκιπίων ἦκεν ἐκ Λιβύης οὐ πολὺ
2 κατόπιν τῶν προειρημένων καιρῶν. οὔσης δὲ τῆς
προσδοκίας τῶν πολλῶν ἀκολούθου τῷ μεγέθει τῶν
πράξεων, μεγάλην εἶναι συνέβαινε καὶ τὴν φαντα-
σίαν περὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν τοῦ πλήθους εὔνοιαν
3 πρὸς αὐτόν. καὶ τοῦτο εἰκότως ἐκ τῶν κατὰ λόγον
4 ἐγίγνετο καὶ καθηκόντως· οὐδέποτε γὰρ ἂν ἐλπίσαν-
τες Ἀννίβαν ἐκβαλεῖν ἐξ Ἰταλίας οὐδ' ἀποτρίψεσθαι
τὸν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων κίνδυνον, τότε
δοκοῦντες ἤδη βεβαίως οὐ μόνον ἐκτὸς γεγονέναι
παντὸς φόβου καὶ πάσης περιστάσεως, ἀλλὰ καὶ κρα-
τεῖν τῶν ἐχθρῶν, ὑπερβολὴν οὐ κατέλιπον χαρᾶς.
5 ὡς δὲ καὶ τὸν θρίαμβον εἰσῆγε, τότε καὶ μᾶλλον ἔτι
διὰ τῆς τῶν εἰσαγομένων ἐναργείας μιμνησκόμενοι
τῶν προγεγονότων κινδύνων ἐκπαθεῖς ἐγίγνοντο

κατά τε τὴν πρὸς θεοὺς εὐχαριστίαν καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὸν αἴτιον τῆς τηλικαύτης μεταβολῆς εὔνοιαν. καὶ γὰρ ὁ Σύφαξ ὁ τῶν Μασαισυλίων βασιλεὺς ἤχθη 6 τότε διὰ τῆς πόλεως ἐν τῷ θριάμβῳ μετὰ τῶν αἰχμαλώτων· ὃς καὶ μετά τινα χρόνον ἐν τῇ φυλακῇ τὸν βίον μετήλλαξε. τούτων δὲ συντελεσθέντων, οἱ μὲν 7 ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀγῶνας ἦγον καὶ πανηγύρεις ἐπιφανῶς, χορηγὸν ἔχοντες εἰς ταῦτα τὴν Σκιπίωνος μεγαλοψυχίαν. [Exc. aut. p. 269.]

Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τοῦ χειμῶνος ἤδη κα- 24 ταρχομένου, καθ' ὃν Πόπλιος Σολπίκιος ὕπατος κατεστάθη ἐν Ῥώμῃ, ποιούμενος τὴν διατριβὴν ἐν τοῖς Βαργυλίοις, θεωρῶν καὶ τοὺς Ῥοδίους καὶ τὸν Ἄτταλον οὐχ οἷον διαλύοντας τὸ ναυτικόν, ἀλλὰ καὶ προσπληροῦντας ναῦς καὶ φιλοτιμότερον προσκειμένους ταῖς φυλακαῖς, δυσχρήστως διέκειτο καὶ πολλὰς καὶ ποικίλας εἶχε περὶ τοῦ μέλλοντος ἐπινοίας. ἅμα μὲν 2 γὰρ ἠγωνία τὸν ἐκ τῶν Βαργυλίων ἔκπλουν καὶ προεωρᾶτο τὸν κατὰ θάλατταν κίνδυνον, ἅμα δὲ τοῖς κατὰ τὴν Μακεδονίαν πράγμασι διαπιστῶν οὐδαμῶς ἐβούλετο παραχειμάζειν κατὰ τὴν Ἀσίαν, φοβούμενος 3 μὲν οὖν καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ τοὺς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ οὐδ' ἠγνόει τὰς ἐξαποστελλομένας κατ' αὐτοῦ πρεσβείας εἰς Ῥώμην, * διόπερ πέρας ἔχει τὰ κατὰ τὴν Λιβύην. ἐξ ὧν ἐδυσχρηστεῖτο μὲν ὑπερβαλλόντως, 4 ἠναγκάζετο δὲ κατὰ τὸ παρὸν ἐπιμένων αὐτοῦ τὸ δὴ λεγόμενον λύκου βιον ζῆν. παρ' ὧν μὲν γὰρ ἁρπά- 5 ζων καὶ κλέπτων, τοὺς δὲ ἀποβιαζόμενος, ἐνίους δὲ παρὰ φύσιν αἰκάλλων διὰ τὸ λιμώττειν αὐτῷ τὸ στράτευμα, ποτὲ μὲν ἐσιτεῖτο κρέα, ποτὲ δὲ σῦκα, ποτὲ δὲ σιτάρια βραχέα παντελῶς· ὧν τινὰ μὲν αὐτῷ Ζεῦξις

ἐχορήγει, τὰ δὲ Μυλασεῖς καὶ Ἀλαβανδεῖς καὶ Μάγνητες, οὓς ὁπότε μέν τι δοῖεν, ἔσαινεν, ὅτε δὲ μὴ
7 δοῖεν, ὑλάκτει καὶ ἐπεβούλευεν αὐτοῖς. τέλος ἐπὶ τὴν Μυλασέων πόλιν πράξεις συνεστήσατο διὰ Φιλοκλέους, ἐσφάλη δὲ διὰ τὴν ἀλογίαν τῆς ἐπιβολῆς.
8 τὴν δ' Ἀλαβανδέων χώραν ὡς πολεμίαν κατέφθειρε, φήσας ἀναγκαῖον εἶναι πορίζειν τῷ στρατεύματι τὰ
9 πρὸς τὴν τροφήν. [Exc. Peir. p. 86.]

Πολύβιος δ' ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τῶν Ἱστοριῶν, Φίλιππος, φησίν, ὁ Περσέως πατήρ, ὅτε τὴν
Ἀσίαν κατέτρεχεν, ἀπορῶν τροφῶν τοῖς στρατιώταις παρὰ Μαγνήτων, ἐπεὶ σῖτον οὐκ εἶχον, σῦκα ἔλαβε. διὸ καὶ Μυοῦντος κυριεύσας τοῖς Μάγνησιν ἐχαρίσατο τὸ χωρίον ἀντὶ τῶν σύκων. [Athen. 3, p. 78, E.]

Ὅτι ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐξέπεμπε πρεσβευ-
τὰς πρὸς Ἄτταλον τὸν βασιλέα τοὺς ἅμα μὲν εὐχαριστήσοντας ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ἅμα δὲ παρακαλέσοντας αὐτὸν ἐλθεῖν Ἀθήναζε χάριν τοῦ συνδιαλαβεῖν
2 περὶ τῶν ἐνεστώτων. ὁ δὲ βασιλεὺς μετά τινας ἡμέρας πυθόμενος καταπεπλευκέναι Ῥωμαίων πρεσβευ-
τὰς εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ νομίζων ἀναγκαῖον εἶναι
3 τὸ συμμίξαι τούτοις, ἀνήχθη κατὰ σπουδήν. ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων δῆμος γνοὺς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεγαλομερῶς ἐψηφίσατο περὶ τῆς ἀπαντήσεως καὶ
4 τῆς ὅλης ἀποδοχῆς τοῦ βασιλέως. Ἄτταλος δὲ κατα-
πλεύσας εἰς τὸν Πειραιᾶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐχρημάτισε τοῖς ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβευταῖς, θεωρῶν δ' αὐτοὺς καὶ τῆς προγεγενημένης κοινοπραγίας μνημονεύοντας καὶ πρὸς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλε-
5 μον ἑτοίμους ὄντας περιχαρὴς ἦν. τῇ δ' ἐπαύριον ἅμα τοῖς Ῥωμαίοις καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων ἄρχουσιν ἀνέβαινεν εἰς ἄστυ μετὰ μεγάλης προστασίας· οὐ

γὰρ μόνον οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες μετὰ τῶν ἱππέων, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ πολῖται μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἁπάντων αὐτοῖς. ὡς δὲ συνέμιξαν, τοιαύτη παρὰ 6 τῶν πολλῶν ἐγένετο κατὰ τὴν ἀπάντησιν φιλανθρωπία πρός τε Ῥωμαίους καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Ἄτταλον ὥσθ' ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. ἐπεὶ δ' εἰσῆει 7 κατὰ τὸ Δίπυλον, ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους παρέστησαν τὰς ἱερείας καὶ τοὺς ἱερεῖς. μετὰ δὲ ταῦτα πάντας μὲν τοὺς ναοὺς ἀνέῳξαν, ἐπὶ δὲ πᾶσι θύματα τοῖς βωμοῖς παραστήσαντες ἠξίωσαν αὐτὸν θῦσαι. τὸ δὲ τελευταῖον ἐψηφίσαντο τιμὰς τηλικαύτας ἡλί- 8 κας οὐδενὶ ταχέως τῶν πρότερον εἰς αὐτοὺς εὐεργετῶν γεγονότων· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ φυλὴν 9 ἐπώνυμον ἐποίησαν Ἀττάλῳ, καὶ κατένειμαν αὐτὸν εἰς τοὺς ἐπωνύμους τῶν ἀρχηγετῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγόντες ἐκκλησίαν ἐκάλουν 26 τὸν προειρημένον. παραιτουμένου δὲ καὶ φάσκοντος 2 εἶναι φορτικὸν τὸ κατὰ πρόσωπον εἰσελθόντα διαπορεύεσθαι τὰς εὐεργεσίας τὰς αὐτοῦ τοῖς εὖ πεπονθόσι, τῆς μὲν εἰσόδου παρῆκαν, γράψαντα δ' αὐτὸν ἠξίουν 3 ἐκδοῦναι περὶ ὧν ὑπολαμβάνει συμφέρειν πρὸς τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς. τοῦ δὲ πεισθέντος καὶ γράψαν- 4 τος εἰσήνεγκαν τὴν ἐπιστολὴν οἱ προεστῶτες. ἦν δὲ 5 τὰ κεφάλαια τῶν γεγραμμένων ἀνάμνησις τῶν πρότερον ἐξ αὐτοῦ γεγονότων εὐεργετημάτων εἰς τὸν δῆμον, ἐξαρίθμησις τῶν πεπραγμένων αὐτῷ πρὸς Φίλιππον κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς, τελευταία δὲ 6 παράκλησις εἰς τὸν κατὰ Φιλίππου πόλεμον, καὶ διορκισμός, ὡς ἐὰν μὴ νῦν ἕλωνται συνεμβαίνειν εὐγενῶς εἰς τὴν ἀπέχθειαν ἅμα Ῥοδίοις καὶ Ῥωμαίοις καὶ αὐτῷ, μετὰ δὲ ταῦτα παρέντες τοὺς καιροὺς κοινωνεῖν βούλωνται τῆς εἰρήνης, ἄλλων αὐτὴν κατερ-

γασαμένων, ἀστοχήσειν αὐτοὺς τοῦ τῇ πατρίδι συμ-
7 φέροντος. τῆς δὲ ἐπιστολῆς ταύτης ἀναγνωσθείσης
ἕτοιμον ἦν τὸ πλῆθος ψηφίζεσθαι τὸν πόλεμον καὶ
διὰ τὰ λεγόμενα καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν
8 Ἄτταλον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν Ῥοδίων ἐπεισελθόν- 5
των καὶ πολλοὺς πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διαθεμέ-
νων λόγους, ἔδοξε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκφέρειν τῷ Φι-
9 λίππῳ τὸν πόλεμον. ἀπεδέξαντο δὲ καὶ τοὺς Ῥοδίους
μεγαλομερῶς καὶ τόν τε δῆμον ἐστεφάνωσαν ἀρι-
στείων στεφάνῳ καὶ πᾶσι Ῥοδίοις ἰσοπολιτείαν ἐψη- 10
φίσαντο διὰ τὸ κἀκείνους αὐτοῖς χωρὶς τῶν ἄλλων
τάς τε ναῦς ἀποκαταστῆσαι τὰς αἰχμαλώτους γενο-
10 μένας καὶ τοὺς ἄνδρας. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις οἱ παρὰ
τῶν Ῥοδίων ταῦτα διαπράξαντες ἀνήχθησαν εἰς τὴν
Κέων ἐπὶ τὰς νήσους μετὰ τοῦ στόλου. 15

27 Ὅτι καθ' ὃν χρόνον οἱ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις
ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐποιοῦντο τὴν διατριβήν, Νικάνο-
ρος τοῦ παρὰ Φιλίππου κατατρέχοντος τὴν Ἀττικὴν
ἕως τῆς Ἀκαδημείας, προδιαπεμψάμενοι πρὸς αὐτὸν
2 οἱ Ῥωμαῖοι κήρυκα συνέμιξαν αὐτῷ καὶ παρεκά- 20
λεσαν ἀναγγεῖλαι τῷ Φιλίππῳ διότι Ῥωμαῖοι παρα-
καλοῦσι τὸν βασιλέα τῶν μὲν Ἑλλήνων μηδενὶ πο-
λεμεῖν, τῶν δὲ γεγονότων εἰς Ἄτταλον ἀδικημάτων
δίκας ὑπέχειν ἐν ἴσῳ κριτηρίῳ, καὶ διότι πράξαντι
μὲν ταῦτα τὴν εἰρήνην ἄγειν ἔξεστι πρὸς Ῥωμαίους, 25
μὴ βουλομένῳ δὲ πείθεσθαι τἀναντία συνεξακολου-
θήσειν ἔφασαν. ὁ μὲν οὖν Νικάνωρ ταῦτα ἀκούσας
4 ἀπηλλάγη· τὸν αὐτὸν δὲ λόγον τοῦτον οἱ Ῥωμαῖοι
καὶ πρὸς Ἠπειρώτας εἶπαν περὶ Φιλίππου παραπλέ-
οντες ἐν Φοινίκῃ καὶ πρὸς Ἀμύνανδρον ἀναβάντες 30
εἰς Ἀθαμανίαν· παραπλησίως καὶ πρὸς Αἰτωλοὺς
5 ἐν Ναυπάκτῳ καὶ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν Αἰγίῳ. τότε

δὲ διὰ τοῦ Νικάνορος τῷ Φιλίππῳ ταῦτα δηλώσαντες αὐτοὶ μὲν ἀπέπλευσαν ὡς Ἀντίοχον καὶ Πτολεμαῖον ἐπὶ τὰς διαλύσεις. [Exc. de legat. p. 6—9.]

Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ μὲν ἄρξασθαι καλῶς καὶ 28
συνακμάσαι ταῖς ὁρμαῖς πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων αὔξησιν ἐπὶ πολλῶν ἤδη γεγονέναι, τὸ δ' ἐπὶ τέλος 2
ἀγαγεῖν τὸ προτεθὲν καί που καὶ τῆς τύχης ἀντιπιπτούσης συνεκπληρῶσαι τῷ λογισμῷ τὸ τῆς προθυμίας ἐλλιπὲς ἐπ' ὀλίγων γίγνεσθαι. διὸ καὶ τότε δι- 3
καίως ἄν τις τὴν μὲν Ἀττάλου καὶ Ῥοδίων ὀλιγοπονίαν καταμέμψαιτο, τὸ δὲ Φιλίππου βασιλικὸν καὶ μεγαλόψυχον καὶ τὸ τῆς προθέσεως ἐπίμονον ἀποδέξαιτο, οὐχ ὡς καθόλου τὸν τρόπον ἐπαινῶν, ἀλλ' ὡς τὴν πρὸς τὸ παρὸν ὁρμὴν ἐπισημαινόμενος. ποιοῦ- 4
μαι δὲ τὴν τοιαύτην διαστολήν, ἵνα μή τις ἡμᾶς ὑπολάβῃ μαχόμενα λέγειν ἑαυτοῖς, ἄρτι μὲν ἐπαινοῦντας Ἄτταλον καὶ Ῥοδίους, Φίλιππον δὲ καταμεμφομένους, νῦν δὲ τοὐναντίον. τούτου γὰρ χάριν ἐν ἀρχαῖς τῆς 5
πραγματείας διεστειλάμην, φήσας ἀναγκαῖον εἶναι ποτὲ μὲν εὐλογεῖν, ποτὲ δὲ ψέγειν τοὺς αὐτούς, ἐπει- 6
δὴ πολλάκις μὲν αἱ πρὸς τὸ χεῖρον τῶν πραγμάτων ῥοπαὶ καὶ περιστάσεις ἀλλοιοῦσι τὰς προαιρέσεις τῶν ἀνθρώπων, πολλάκις δὲ αἱ πρὸς τὸ βέλτιον, ἔστι δ' 7
ὅτε κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἄνθρωποι ποτὲ μὲν ἐπὶ τὸ δέον ὁρμῶσι, ποτὲ δ' ἐπὶ τοὐναντίον. ὧν ἕν τί μοι δοκεῖ καὶ τότε γεγονέναι περὶ τὸν Φίλιππον· ἀσχάλ- 8
λων γὰρ ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν ἐλαττώμασι, καὶ τὸ πλεῖον ὀργῇ καὶ θυμῷ χρώμενος, παραστατικῶς καὶ δαιμονίως ἐνήρμοσεν εἰς τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατανέστη τῶν Ῥοδίων καὶ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου, καὶ καθίκετο τῶν ἐξῆς πράξεων. ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν διὰ τὸ τινὰς μὲν 9

πρὸς τῷ τέρματι, καθάπερ οἱ κακοὶ τῶν σταδιέων, ἐγκαταλιπεῖν τὰς ἑαυτῶν προθέσεις, τινὰς δ' ἐν τούτῳ μάλιστα νικᾶν τοὺς ἀντιπάλους. [Exc. ant. p. 269.]

29 Ὁ δὲ Φίλιππος ἐβούλετο παρελέσθαι Ῥωμαίων τὰς ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἀφορμὰς καὶ τὰς ἐπιβά- 5
2 θρας. — ἵνα ἐὰν πρόθηται διαβαίνειν αὖθις εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιβάθραν ἔχοι τὴν Ἄβυδον. [Suidas vv. ἐπιβάθρας et ἐπιβάθρα.]

3 Τὴν δὲ τῆς Ἀβύδου καὶ Σηστοῦ θέσιν καὶ τὴν εὐκαιρίαν τῶν πόλεων τὸ μὲν διὰ πλειόνων ἐξαριθ- 10
μεῖσθαι μάταιον εἶναί μοι δοκεῖ διὰ τὸ πάντας, ὧν καὶ μικρὸν ὄφελος, ἱστορηκέναι διὰ τὴν ἰδιότητα
4 τῶν τόπων· κεφαλαιωδῶς γε μὴν ὑπομνῆσαι τοὺς ἀναγιγνώσκοντας ἐπιστάσεως χάριν οὐκ ἄχρηστον εἶ-
5 ναι νομίζω πρὸς τὸ παρόν. γνοίη δ' ἄν τις τὰ περὶ 15 τὰς προειρημένας πόλεις οὐχ οὕτως ἐξ αὐτῶν τῶν ὑποκειμένων τόπων ὡς ἐκ τῆς παραθέσεως καὶ συγ-
6 κρίσεως τῶν λέγεσθαι μελλόντων. καθάπερ γὰρ οὐδ' ἐκ τοῦ παρὰ μέν τισιν Ὠκεανοῦ προσαγορευομένου, παρὰ δέ τισιν Ἀτλαντικοῦ πελάγους, δυνατὸν εἰς 20 τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν εἰσπλεῦσαι μὴ οὐχὶ διὰ τοῦ καθ' Ἡρακλείους στήλας περαιωθέντα στόμα-
7 τος, οὕτως οὐδ' ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Πόντον ἀφικέσθαι μὴ οὐχὶ διὰ τοῦ μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου διαστήματος ποιησάμενον 25
8 τὸν εἴσπλουν. ὥσπερ δὲ πρός τινα λόγον τῆς τύχης ποιουμένης τὴν κατασκευὴν ἀμφοτέρων τῶν πορθμῶν, πολλαπλάσιον εἶναι συμβαίνει τὸν καθ' Ἡρακλείους
9 στήλας πόρον τοῦ κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ μὲν γάρ ἐστιν ἑξήκοντα σταδίων, ὁ δὲ κατὰ τὴν Ἄβυδον δυοῖν, 30 ὡς ἄν εἴ τινος τεκμαιρομένου διὰ τὸ πολλαπλασίαν εἶ-
10 ναι τὴν ἔξω θάλατταν τῆς καθ' ἡμᾶς. εὐκαιρότερον

μέντοι γε τοῦ καθ' Ἡρακλείους στήλας στόματός ἐστι τὸ κατὰ τὴν Ἄβυδον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ὑπ' 11
ἀνθρώπων οἰκούμενον πύλης ἔχει διάθεσιν διὰ τὴν
πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίαν, ποτὲ μὲν γεφυρούμενον
ὑπὸ τῶν πεζεύειν ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ἠπείρους προ-
αιρουμένων, ποτὲ δὲ πλωτευόμενον συνεχῶς· τὸ δὲ 12
καθ' Ἡρακλείους στήλας σπάνιον ἔχει τὴν χρῆσιν καὶ
σπανίοις διὰ τὴν ἀνεπιμιξίαν τῶν ἐθνῶν τῶν πρὸς
τοῖς πέρασι κατοικούντων τῆς Λιβύης καὶ τῆς Εὐρώ-
πης καὶ διὰ τὴν ἀγνωσίαν τῆς ἐκτὸς θαλάττης. αὐτὴ 13
δ' ἡ τῶν Ἀβυδηνῶν πόλις περιέχεται μὲν ἐξ ἀμφοῖν
τοῖν μεροῖν ὑπὸ τῶν τῆς Εὐρώπης ἀκρωτηρίων, ἔχει
δὲ λιμένα δυνάμενον σκέπειν ἀπὸ παντὸς ἀνέμου
τοὺς ἐνορμοῦντας. ἐκτὸς δὲ τῆς εἰς τὸν λιμένα κατα- 14
γωγῆς οὐδαμῶς οὐδαμῇ δυνατόν ἐστιν ὁρμῆσαι πρὸς
τὴν πόλιν διὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βίαν τοῦ ῥοῦ τοῦ
κατὰ τὸν πόρον.

Οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε Φίλιππος τὰ μὲν ἀποστανρώ- 30
σας, τὰ δὲ περιχαρακώσας τοὺς Ἀβυδηνούς, ἐπολιόρ-
κει κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. ἡ δὲ πρᾶ- 2
ξις αὕτη κατὰ μὲν τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς καὶ
τὴν ποικιλίαν τῶν ἐν τοῖς ἔργοις ἐπινοημάτων, δι'
ὧν οἱ πολιορκοῦντες καὶ οἱ πολιορκούμενοι πρὸς ἀλ-
λήλους εἰώθασιν ἀντιμηχανᾶσθαι καὶ φιλοτεχνεῖν, οὐ
γέγονε θαυμάσιος, κατὰ δὲ τὴν γενναιότητα τῶν πο- 3
λιορκουμένων καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐψυχίας, εἰ
καί τις ἄλλη, μνήμης ἀξία καὶ παραδόσεως. τἄς μὲν 4
γὰρ ἀρχὰς πιστεύοντες αὐτοῖς οἱ τὴν Ἄβυδον κατοι-
κοῦντες ὑπέμενον ἐρρωμένως τὰς τοῦ Φιλίππου πα-
ρασκευάς, καὶ τῶν τε κατὰ θάλατταν προσαχθέντων
μηχανημάτων τὰ μὲν τοῖς πετροβόλοις τύπτοντες δι-
εσάλευσαν, τὰ δὲ τῷ πυρὶ διέφθειραν, οὕτως ὥστε καὶ

τὰς ναῦς μόλις ἀνασπάσαι τοὺς πολεμίους ἐκ τοῦ
5 κινδύνου. τοῖς δὲ κατὰ γῆν ἔργοις ἕως μέν τινος
προσαντεῖχον εὐψύχως, οὐκ ἀπελπίζοντες κατακρα-
6 τήσειν τῶν πολεμίων. ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ
τείχους ἔπεσε διὰ τῶν ὀρυγμάτων, μετὰ δὲ ταῦτα διὰ 5
τῶν μετάλλων ἤγγιζον οἱ Μακεδόνες τῷ κατὰ τὸ πε-
7 πτωκὸς ὑπὸ τῶν ἔνδοθεν ἀντῳκοδομημένῳ τείχει, τὸ
τηνικάδε πέμψαντες πρεσβευτὰς Ἰφιάδην καὶ Παν-
τάγνωτον ἐκέλευον παραλαμβάνειν τὸν Φίλιππον τὴν
πόλιν, τοὺς μὲν στρατιώτας ὑποσπόνδους ἀφέντα 10
τοὺς παρὰ Ῥοδίων καὶ παρ' Ἀττάλου, τὰ δ' ἐλεύ-
θερα τῶν σωμάτων ἐάσαντα σώζεσθαι κατὰ δύναμιν
οὗ ποτ' ἂν ἕκαστος προαιρῆται μετὰ τῆς ἐσθῆτος τῆς
8 περὶ τὸ σῶμα. τοῦ δὲ Φιλίππου προστάττοντος περὶ
πάντων ἐπιτρέπειν ἢ μάχεσθαι γενναίως, οὗτοι μὲν 15
ἐπανῆλθον.

31 Οἱ δ' Ἀβυδηνοὶ πυθόμενοι τὰ λεγόμενα, συνελ-
θόντες εἰς ἐκκλησίαν ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ἐνεστώ-
2 των ἀπονοηθέντες ταῖς γνώμαις. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς
πρῶτον μὲν τοὺς δούλους ἐλευθεροῦν, ἵνα συναγω- 20
νιστὰς ἔχοιεν ἀπροφασίστους, ἔπειτα συναθροῖσαι
τὰς μὲν γυναῖκας εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἁπά-
σας, τὰ δὲ τέκνα σὺν ταῖς τροφοῖς εἰς τὸ γυμνάσιον,
3 ἐξῆς δὲ τούτοις τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν εἰς τὴν
ἀγορὰν συναγαγεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν 25
ἀξιόλογον εἰς τὴν τετρήρη τὴν τῶν Ῥοδίων καὶ τὴν
4 τριήρη τὴν τῶν Κυζικηνῶν. ταῦτα δὲ προθέμενοι καὶ
πράξαντες ὁμοθυμαδὸν κατὰ τὸ δόγμα πάλιν συνη-
θροίσθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πεντήκοντα προε-
χειρίσαντο τῶν πρεσβυτέρων ἀνδρῶν καὶ μάλιστα 30
πιστευομένων, ἔτι δὲ τὴν σωματικὴν δύναμιν ἐχόν-
5 των πρὸς τὸ δύνασθαι τὸ κριθὲν ἐπιτελεῖν, καὶ τού-

τους ἐξώρκισαν ἐναντίον ἁπάντων τῶν πολιτῶν ἢ μήν, ἐὰν ἴδωσι τὸ διατείχισμα καταλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, κατασφάξειν μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, ἐμπρήσειν δὲ τὰς προειρημένας ναῦς, φίψειν δὲ κατὰ τὰς ἀρὰς τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν εἰς τὴν θάλατταν. μετὰ δὲ ταῦτα παραστησάμενοι 6
τοὺς ἱερέας ὤμνυον πάντες ἢ κρατήσειν τῶν ἐχθρῶν ἢ τελευτήσειν μαχόμενοι περὶ τῆς πατρίδος. ἐπὶ δὲ 7
πᾶσι σφαγιασάμενοι κατάρας ἠνάγκασαν ἐπὶ τῶν ἐμπύρων ποιεῖσθαι τοὺς ἱερέας καὶ τὰς ἱερείας περὶ τῶν προειρημένων. ταῦτα δ' ἐπικυρώσαντες τοῦ μὲν 8
ἀντιμεταλλεύειν τοῖς πολεμίοις ἀπέστησαν, ἐπὶ δὲ τοιαύτην γνώμην κατέστησαν ὥστ' ἐπειδὰν πέσῃ τὸ διατείχισμα, τότ' ἐπὶ τοῦ πτώματος διαμάχεσθαι καὶ διαποθνήσκειν πρὸς τοὺς βιαζομένους.

Ἐξ ὧν εἶποι τις ἂν καὶ τὴν λεγομένην Φωκικὴν 32
ἀπόνοιαν καὶ τὴν Ἀκαρνάνων εὐψυχίαν ὑπερηρκέναι τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν τόλμαν. Φωκεῖς τε γὰρ δοκοῦσι 2
τὰ παραπλήσια βουλεύσασθαι περὶ τῶν ἀναγκαίων, οὐκ εἰς τέλος ἀπηλπισμένας ἔχοντες τὰς τοῦ νικᾶν ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλειν ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον πρὸς τοὺς Θετταλοὺς ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἐκ παρατάξεως· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν Ἀκαρνάνων ἔθνος, ὅτε προεῖ- 3
δον μόνον τὴν Αἰτωλῶν ἔφοδον, ἐβουλεύσαντο παραπλήσια περὶ τῶν ἐνεστώτων· ὑπὲρ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἡμεῖς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἱστορήκαμεν. Ἀβυδηνοὶ δέ, 4
συγκεκλειμένοι καὶ σχεδὸν ἀπηλπικότες τὴν σωτηρίαν, πανδημεὶ προείλοντο τῆς εἱμαρμένης τυχεῖν μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν μᾶλλον ἢ ζῶντες ἔτι πρόληψιν ἔχειν τοῦ πεσεῖσθαι τὰ σφέτερα τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὑπὸ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἐξουσίαν. διὸ καὶ 5
μάλιστ' ἄν τις ἐπὶ τῆς Ἀβυδηνῶν περιπετείας μέμ-

τὰς ναῦς μόλις ἀνασπάσαι τοὺς πολεμίους ἐκ τοῦ
5 κινδύνου. τοῖς δὲ κατὰ γῆν ἔργοις ἕως μέν τινος
προσαντεῖχον εὐψύχως, οὐκ ἀπελπίζοντες κατακρα-
6 τήσειν τῶν πολεμίων. ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ
τείχους ἔπεσε διὰ τῶν ὀρυγμάτων, μετὰ δὲ ταῦτα διὰ 5
τῶν μετάλλων ἤγγιζον οἱ Μακεδόνες τῷ κατὰ τὸ πε-
7 πτωκὸς ὑπὸ τῶν ἔνδοθεν ἀντῳκοδομημένῳ τείχει, τὸ
τηνικάδε πέμψαντες πρεσβευτὰς Ἰφιάδην καὶ Παν-
τάγνωτον ἐκέλευον παραλαμβάνειν τὸν Φίλιππον τὴν
πόλιν, τοὺς μὲν στρατιώτας ὑποσπόνδους ἀφέντα 10
τοὺς παρὰ Ῥοδίων καὶ παρ' Ἀττάλου, τὰ δ' ἐλεύ-
θερα τῶν σωμάτων ἐάσαντα σώζεσθαι κατὰ δύναμιν
οὗ ποτ' ἂν ἕκαστος προαιρῆται μετὰ τῆς ἐσθῆτος τῆς
8 περὶ τὸ σῶμα. τοῦ δὲ Φιλίππου προστάττοντος περὶ
πάντων ἐπιτρέπειν ἢ μάχεσθαι γενναίως, οὗτοι μὲν 15
ἐπανῆλθον.

31 Οἱ δ' Ἀβυδηνοὶ πυθόμενοι τὰ λεγόμενα, συνελ-
θόντες εἰς ἐκκλησίαν ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ἐνεστώ-
2 των ἀπονοηθέντες ταῖς γνώμαις. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς
πρῶτον μὲν τοὺς δούλους ἐλευθεροῦν, ἵνα συναγω- 20
νιστὰς ἔχοιεν ἀπροφασίστους, ἔπειτα συναθροῖσαι
τὰς μὲν γυναῖκας εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἁπά-
σας, τὰ δὲ τέκνα σὺν ταῖς τροφοῖς εἰς τὸ γυμνάσιον,
3 ἐξῆς δὲ τούτοις τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν εἰς τὴν
ἀγορὰν συναγαγεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν 25
ἀξιόλογον εἰς τὴν τετρήρη τὴν τῶν Ῥοδίων καὶ τὴν
4 τριήρη τὴν τῶν Κυζικηνῶν. ταῦτα δὲ προθέμενοι καὶ
πράξαντες ὁμοθυμαδὸν κατὰ τὸ δόγμα πάλιν συνη-
θροίσθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πεντήκοντα προε-
χειρίσαντο τῶν πρεσβυτέρων ἀνδρῶν καὶ μάλιστα 30
πιστευομένων, ἔτι δὲ τὴν σωματικὴν δύναμιν ἐχόν-
5 των πρὸς τὸ δύνασθαι τὸ κριθὲν ἐπιτελεῖν, καὶ τού-

τους ἐξώρκισαν ἐναντίον ἁπάντων τῶν πολιτῶν ἢ μήν, ἐὰν ἴδωσι τὸ διατείχισμα καταλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, κατασφάξειν μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, ἐμπρήσειν δὲ τὰς προειρημένας ναῦς, φίψειν δὲ κατὰ τὰς ἀρὰς τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν εἰς τὴν θάλατταν. μετὰ δὲ ταῦτα παραστησάμενοι 6
τοὺς ἱερέας ὤμνυον πάντες ἢ κρατήσειν τῶν ἐχθρῶν ἢ τελευτήσειν μαχόμενοι περὶ τῆς πατρίδος. ἐπὶ δὲ 7
πᾶσι σφαγιασάμενοι κατάρας ἠνάγκασαν ἐπὶ τῶν ἐμπύρων ποιεῖσθαι τοὺς ἱερέας καὶ τὰς ἱερείας περὶ τῶν προειρημένων. ταῦτα δ' ἐπικυρώσαντες τοῦ μὲν 8
ἀντιμεταλλεύειν τοῖς πολεμίοις ἀπέστησαν, ἐπὶ δὲ τοιαύτην γνώμην κατέστησαν ὥστ' ἐπειδὰν πέσῃ τὸ διατείχισμα, τότ' ἐπὶ τοῦ πτώματος διαμάχεσθαι καὶ διαποθνήσκειν πρὸς τοὺς βιαζομένους.

Ἐξ ὧν εἴποι τις ἂν καὶ τὴν λεγομένην Φωκικὴν 32
ἀπόνοιαν καὶ τὴν Ἀκαρνάνων εὐψυχίαν ὑπερηρκέναι τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν τόλμαν. Φωκεῖς τε γὰρ δοκοῦσι 2
τὰ παραπλήσια βουλεύσασθαι περὶ τῶν ἀναγκαίων, οὐκ εἰς τέλος ἀπηλπισμένας ἔχοντες τὰς τοῦ νικᾶν ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλειν ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον πρὸς τοὺς Θετταλοὺς ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἐκ παρατάξεως· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν Ἀκαρνάνων ἔθνος, ὅτε προεῖ- 3
δον μόνον τὴν Αἰτωλῶν ἔφοδον, ἐβουλεύσαντο παραπλήσια περὶ τῶν ἐνεστώτων· ὑπὲρ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἡμεῖς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἱστορήκαμεν. Ἀβυδηνοὶ δέ, 4
συγκεκλειμένοι καὶ σχεδὸν ἀπηλπικότες τὴν σωτηρίαν, πανδημεὶ προείλοντο τῆς εἱμαρμένης τυχεῖν μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν μᾶλλον ἢ ζῶντες ἔτι πρόληψιν ἔχειν τοῦ πεσεῖσθαι τὰ σφέτερα τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὑπὸ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἐξουσίαν. διὸ καὶ 5
μάλιστ' ἄν τις ἐπὶ τῆς Ἀβυδηνῶν περιπετείας μέμ-

ψαιτο τῇ τύχῃ, διότι τὰς μὲν τῶν προειρημένων συμφορὰς οἷον ἐλεήσασα παραυτίκα διωρθώσατο, περιθεῖσα τὴν νίκην ἅμα καὶ τὴν σωτηρίαν τοῖς ἀπηλπισμένοις, περὶ δὲ Ἀβυδηνῶν τὴν ἐναντίαν εἶχε
6 διάληψιν. οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες ἀπέθανον, ἡ δὲ πόλις 5
ἑάλω, τὰ δὲ τέκνα σὺν αὐταῖς μητράσιν ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείρια.

33 Πεσόντος γὰρ τοῦ διατειχίσματος, ἐπιβάντες ἐπὶ τὸ πτῶμα κατὰ τοὺς ὅρκους διεμάχοντο τοῖς πολεμίοις οὕτω τετολμηκότως ὥστε τὸν Φίλιππόν καί- 10
περ ἐκ διαδοχῆς προβαλόντα τοὺς Μακεδόνας ἕως
νυκτὸς τέλος ἀποστῆναι τῆς μάχης, δυσελπιστήσαντα
2 καὶ περὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς. οὐ γὰρ μόνον ἐπὶ τοὺς
θνήσκοντας τῶν πολεμίων ἐπιβαίνοντες ἠγωνίζοντο
μετὰ παραστάσεως οἱ προκινδυνεύοντες τῶν Ἀβυδη- 15
νῶν, οὐδὲ τοῖς ξίφεσι καὶ τοῖς δόρασιν αὐτοῖς ἐμά-
3 χοντο παραβόλως, ἀλλ' ὅτε τι τούτων ἀχρειωθὲν
ἀδυνατήσειεν ἢ μετὰ βίας προοῖντο ἐκ τῶν χειρῶν,
συμπλεκόμενοι τοῖς Μακεδόσιν οὓς μὲν ἀνέτρεπον
ὁμοῦ τοῖς ὅπλοις, ὧν δὲ συντρίβοντες τὰς σαρίσας 20
αὐτοῖς τοῖς ἐκείνων κλάσμασιν ἐκ διαλήψεως τύπτοντες αὐτῶν ταῖς ἐπιδορατίσι τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς
4 γυμνοὺς τόπους εἰς ὁλοσχερῆ διατροπὴν ἦγον. ἐπιγενομένης δὲ τῆς νυκτὸς καὶ διαλυθείσης τῆς μάχης,
τῶν μὲν πλείστων τεθνεώτων ἐπὶ τοῦ πτώματος, τῶν 25
δὲ λοιπῶν ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τῶν τραυμάτων ἀδυνατούντων, συναγαγόντες ὀλίγους τινὰς τῶν πρεσβυτέρων Γλαυκίδης καὶ Θεόγνητος κατέβαλον τὸ σεμνὸν καὶ θαυμάσιον τῆς τῶν πολιτῶν προαιρέσεως
5 διὰ τὰς ἰδίας ἐλπίδας· ἐβουλεύσαντο γὰρ τὰ μὲν 30
τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ζωγρεῖν, ἅμα δὲ τῷ φωτὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τὰς ἱερείας ἐκπέμπειν μετὰ στεμμά-

τῶν πρὸς τὸν Φίλιππον, δεησομένους καὶ παραδιδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν.

Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Ἄτταλος ὁ βασι- 34
λεὺς ἀκούσας πολιορκεῖσθαι τοὺς Ἀβυδηνούς, δι'
Αἰγαίου ποιησάμενος τὸν πλοῦν εἰς Τένεδον, ὁμοίως
δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων Μάρκος Αἰμίλιος ὁ νεώτατος
ἦκε καταπλέων εἰς αὐτὴν τὴν Ἄβυδον. οἱ γὰρ Ῥω- 2
μαῖοι τὸ σαφὲς ἀκούσαντες ἐν τῇ Ῥόδῳ περὶ τῆς τῶν
Ἀβυδηνῶν πολιορκίας, καὶ βουλόμενοι πρὸς αὐτὸν τὸν
Φίλιππον ποιήσασθαι τοὺς λόγους κατὰ τὰς ἐντολάς,
ἐπιστήσαντες τὴν πρὸς τοὺς βασιλέας ὁρμὴν ἐξέπεμ-
ψαν τὸν προειρημένον, ὃς καὶ συμμίξας περὶ τὴν 3
Ἄβυδον διεσάφει τῷ βασιλεῖ διότι δέδοκται τῇ συγ-
κλήτῳ παρακαλεῖν αὐτὸν μήτε τῶν Ἑλλήνων μηδενὶ
πολεμεῖν μήτε τοῖς Πτολεμαίου πράγμασιν ἐπιβάλ-
λειν τὰς χεῖρας, περὶ δὲ τῶν εἰς Ἄτταλον καὶ Ῥοδί-
ους ἀδικημάτων δίκας ὑποσχεῖν, καὶ διότι ταῦτα μὲν 4
οὕτω πράττοντι τὴν εἰρήνην ἄγειν ἐξέσται, μὴ βου-
λομένῳ δὲ πειθαρχεῖν ἑτοίμως ὑπάρξειν τὸν πρὸς
Ῥωμαίους πόλεμον. τοῦ δὲ Φιλίππου βουλομένου 5
διδάσκειν ὅτι Ῥόδιοι τὰς χεῖρας ἐπιβάλοιεν αὐτῷ,
μεσολαβήσας ὁ Μάρκος ἤρετο, Τί δ' Ἀθηναῖοι; τί δὲ
Κιανοί; τί δὲ νῦν Ἀβυδηνοί; καὶ τούτων τις, ἔφη,
σοὶ πρότερος ἐπέβαλε τὰς χεῖρας; ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξα- 6
πορήσας κατὰ τρεῖς τρόπους ἔφησεν αὐτῷ συγγνώ-
μην ἔχειν ὑπερηφάνως ὁμιλοῦντι, πρῶτον μὲν ὅτι
νέος ἐστὶ καὶ πραγμάτων ἄπειρος, δεύτερον ὅτι κάλ-
λιστος ὑπάρχει τῶν καθ' αὐτόν· καὶ γὰρ ἦν τοῦτο
κατ' ἀλήθειαν· μάλιστα δὲ ὅτι Ῥωμαῖος. ἐγὼ δὲ μάλι- 7
στα μὲν ἀξιῶ Ῥωμαίους, ἔφη, μὴ παραβαίνειν τὰς συν-
θήκας μηδὲ πολεμεῖν ἡμῖν· ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο ποιῶσιν,
ἀμυνούμεθα γενναίως, παρακαλέσαντες τοὺς θεούς.

Οὗτοι μὲν οὖν ταῦτα εἰπόντες διεχωρίσθησαν
8 ἀπ' ἀλλήλων· ὁ δὲ Φίλιππος κυριεύσας τῆς πό-
λεως, τὴν ὕπαρξιν ἅπασαν καταλαβὼν συνηθροι-
σμένην ὑπὸ τῶν Ἀβυδηνῶν ἐξ ἑτοίμου παρέλαβε.
9 θεωρῶν δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ὁρμὴν τῶν σφᾶς αὐ-
τοὺς καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἀποσφαττόντων,
κατακαόντων, ἀπαγχόντων, εἰς τὰ φρέατα ῥιπτούν-
των, κατακρημνιζόντων ἀπὸ τῶν τειχῶν, ἐκπλαγὴς
10 ἦν, καὶ διαλγῶν ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις παρήγγειλε
διότι τρεῖς ἡμέρας ἀναστροφὴν δίδωσι τοῖς βουλο-
11 μένοις ἀπάγχεσθαι καὶ σφάττειν αὑτούς. οἱ δ' Ἀβυ-
δηνοί, προδιειληφότες ὑπὲρ αὐτῶν κατὰ τὴν ἐξ ἀρ-
χῆς στάσιν, καὶ νομίζοντες οἷον εἰ προδόται γίγνεσθαι
τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἠγωνισμένων καὶ τεθνεώτων,
οὐδαμῶς ὑπέμενον τὸ ζῆν, ὅσοι μὴ δεσμοῖς ἢ τοιαύ-
12 ταις ἀνάγκαις προκατελήφθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ πάν-
τες ὥρμων ἀμελλήτως κατὰ συγγενείας ἐπὶ τὸν θά-
νατον. [Exc. ant. p. 269—271.]

35 Ὅτι παρῆσαν μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἀβύδου παρὰ τοῦ
τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους εἰς τὴν Ῥόδον πρεσβευταί, πα-
2 ρακαλοῦντες τὸν δῆμον εἰς τὰς πρὸς τὸν Φίλιππον
διαλύσεις. οἷς ἐπελθόντων τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης πρε-
σβευτῶν καὶ διαλεγομένων ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖσθαι
διαλύσεις πρὸς Φίλιππον ἄνευ Ῥωμαίων, ἔδοξε προσ-
έχειν τῷ δήμῳ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ στοχάζεσθαι τῆς
τούτων φιλίας. [Exc. de legat. p. 9.]

36 Ὁ δὲ Φιλοποίμην ἐξελογίσατο τὰ διαστήματα
τῶν Ἀχαϊκῶν πόλεων ἁπασῶν καὶ ποῖαι δύνανται
κατὰ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς εἰς τὴν Τεγέαν παραγίγνεσθαι.
2 λοιπὸν ἐπιστολὰς ἔγραψε πρὸς πάσας τὰς πόλεις, καὶ
ταύτας διέδωκε ταῖς ῥοῤῥωτάτω πόλεσι, μερίσας οὕ-
τως ὥστε καθ' ἑκάστην ἔχειν μὴ μόνον τὰς ἑαυτῆς,

ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἄλλων πόλεων, ὅσαι κατὰ τὴν αὐ-
τὴν ὁδὸν ἔπιπτον. ἐγέγραπτο δ' ἐν ταῖς πρώταις τοῖς 3
ἀποτελείοις τοιαῦτα. ὅταν κομίσησθε τὴν ἐπιστολήν,
παραχρῆμα ποιήσασθε τοὺς ἐν ταῖς ἡλικίαις ἔχοντας
τὰ ὅπλα καὶ πένθ' ἡμερῶν ἐφόδια καὶ πέντ' ἀργύ-
ριον, ἀθροίζεσθαι παραυτίκα πάντας εἰς τὴν ἀγοράν.
ἐπειδὰν δὲ συλλεχθῶσιν οἱ παρόντες, ἀναλαβόντες 4
αὐτοὺς ἄγετε εἰς τὴν ἔξῆς πόλιν· ὅταν δ' ἐκεῖ παρα-
γένησθε, τὴν ἐπιστολὴν ἀπόδοτε τὴν ἐπιγεγραμμένην
τῷ παρ' ἐκείνων Ἀποτελείῳ καὶ πειθαρχεῖτε τοῖς
ἐγγεγραμμένοις. ἐγέγραπτο δ' ἐν ταύτῃ ταὐτὰ τοῖς 5
πρόσθεν, πλὴν διότι τὸ τῆς ἑξῆς κειμένης ὄνομα πό-
λεως οὐ ταὐτὸν εἶχεν, εἰς ἣν ἔδει προάγειν. τοιού- 6
του δὲ τοῦ χειρισμοῦ γενομένου κατὰ τὸ συνεχές,
πρῶτον μὲν οὐδεὶς ἐγίγνωσκε πρὸς τίνα πρᾶξιν ἢ
πρὸς ποίαν ἐπιβολήν ἐστιν ἡ παρασκευή, εἶτα ποῦ
πορεύεται, πλὴν τῆς ἑξῆς πόλεως οὐδεὶς ἁπλῶς ᾔδει,
πάντες δὲ διαποροῦντες καὶ παραλαμβάνοντες ἀλλή- 7
λους προῆγον εἰς τοὔμπροσθεν. τῷ δὲ μὴ τὸ ἴσον 8
ἀπέχειν τῆς Τεγέας τὰς πορρωτάτω κειμένας πόλεις
οὐχ ἅμα πάσαις ἀπεδόθη τὰ γράμματα ταύταις, ἀλλὰ
κατὰ λόγον ἑκάσταις. ἐξ ὧν συνέβη, μήτε τῶν Τε- 9
γεατῶν εἰδότων τὸ μέλλον μήτε τῶν παραγιγνομένων,
ἅμα πάντας τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ κατὰ πάσας τὰς πύλας
εἰς τὴν Τεγέαν εἰσπορεύεσθαι σὺν τοῖς ὅπλοις. ταῦτα δὲ 37
διεστρατήγει καὶ περιεβάλλετο τῇ διανοίᾳ διὰ τὸ πλῆ-
θος τῶν ὠτακουστῶν καὶ κατασκόπων τοῦ τυράννου.

Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ συναθροίζεσθαι 2
τὸ πλῆθος ἔμελλε τῶν Ἀχαιῶν εἰς Τεγέαν, ἐξαπέ-
στειλε τοὺς ἐπιλέκτους, ὥστε νυκτερεύσαντας περὶ
Σελλασίαν ἅμα τῷ φωτὶ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν
ἐπιτρέχειν τὴν Λακωνικήν. ἐὰν δ' οἱ μισθοφόροι 8

βοηθήσαντες παρενοχλῶσιν αὐτούς, συνέταξε ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν ἐπὶ τὸν Σκοτίταν καὶ τὰ λοιπὰ πειθαρχεῖν Διδασκαλώνδᾳ τῷ Κρητί· τούτῳ γὰρ ἐπεπιστεύκει καὶ διετέτακτο περὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς.

4 οὗτοι μὲν οὖν προῆγον εὐθαρσῶς ἐπὶ τὸ συντεταγμέ- 5
νον· ὁ δὲ Φιλοποίμην ἐν ὥρᾳ παραγγείλας δειπνο-
ποιεῖσθαι τοῖς Ἀχαιοῖς ἐξῆγε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς
Τεγέας, καὶ νυκτοπορήσας ἐνεργῶς περὶ τὴν ἑωθι-
νὴν ἐνεκάθισε τὴν στρατιὰν ἐν τοῖς περὶ τὸν Σκοτί-
ταν προσαγορευομένοις τόποις, ὅς ἐστι μεταξὺ τῆς 10
Τεγέας καὶ τῆς Λακεδαίμονος. οἱ δ' ἐν τῇ Πελλήνῃ
μισθοφόροι κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἅμα τῷ ση-
μῆναι τοὺς σκοποὺς τὴν καταδρομὴν τῶν πολεμίων
ἐκ χειρὸς ἐβοήθουν, καθάπερ ἔθος ἦν αὐτοῖς, καὶ

6 προσέκειντο τοῖς ὑπεναντίοις. τῶν δ' Ἀχαιῶν κατὰ 15
τὸ συνταχθὲν ὑποχωρούντων εἵποντο κατόπιν ἐπικεί-

7 μενοι θρασέως καὶ τετολμηκότως. ἅμα δὲ τῷ παρα-
βάλλειν εἰς τοὺς κατὰ τὴν ἐνέδραν τόπους διανα-
στάντων τῶν Ἀχαιῶν, οἱ μὲν κατεκόπησαν, οἱ δ'
ἑάλωσαν αὐτῶν. [Exc. ant. p. 271.] 20

38 Ὁ δὲ Φίλιππος ὁρῶν τοὺς Ἀχαιοὺς εὐλαβῶς
διακειμένους πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον, ἐσπού-
δαζε κατὰ πάντα τρόπον ἐμβιβάσαι αὐτοὺς εἰς ἀπέ-
χθειαν. [Suidas v. εὐλαβῶς sine nomine.]

39 Ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας ὁρμή- 25
σας εἰς τοὺς ἄνω τόπους κατεστρέψατο ἐν τῷ χει-
μῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. [Ioseph. Antiq. Iud.
XII. 3, 3.]

2 Τῆς δὲ πολιορκίας ῥεμβώδους γενομένης ὁ μὲν
Σκόπας ἠδόξει καὶ διεβέβλητο νεανικῶς. [Suidas vv. 30
ῥεμβώδης et Σκόπας sine nomine.]

3 Τοῦ Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Ἀντιόχου τὴν μὲν

Βαταναίαν καὶ Σαμάρειαν καὶ Ἄβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν Ἀντίοχος· μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν 4
αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον Ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ
πλείω λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα περὶ τῆς γενομένης περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας, εἰς ὕστερον καιρὸν ὑπερθησόμεθα τὴν διήγησιν. [Ioseph. Antiq. Iud. XII. 3, 3.]

[*Ὅτι Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τὴν τῶν Γαζαίων πόλιν* 40
πορθήσαντος φησὶν ὁ Πολύβιος·] *ἐμοὶ δὲ καὶ δίκαιον* 2
ἅμα καὶ πρέπον εἶναι δοκεῖ τὸ τοῖς Γαζαίοις ἀποδοῦναι τὴν καθήκουσαν μαρτυρίαν. οὐδὲν γὰρ διαφέροντες 3
ἀνδρεία τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν πρὸς τὰς πολεμικὰς πράξεις ἐν κοινωνίᾳ πραγμάτων καὶ τῷ τηρεῖν τὴν πίστιν πολὺ διαφέρουσι καὶ συλλήβδην ἀνυπόστατον
ἔχουσι τὴν τόλμαν. κατὰ γὰρ τὴν Περσῶν ἔφοδον 4
ἐκπλαγέντων τῶν ἄλλων διὰ τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας, καὶ πάντων ἐγχειρισάντων σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πατρίδας Μήδοις, μόνοι τὸ δεινὸν ὑπέμειναν πάντες, τὴν πολιορκίαν ἀναδεξάμενοι. κατὰ δὲ τὴν 5
Ἀλεξάνδρου παρουσίαν, οὐ μόνον τῶν ἄλλων παραδεδωκότων αὑτούς, ἀλλὰ καὶ Τυρίων ἐξηνδραποδισμένων μετὰ βίας, καὶ σχεδὸν ἀνελπίστου τῆς σωτηρίας ὑπαρχούσης τοῖς ἐναντιουμένοις πρὸς τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, μόνοι τῶν κατὰ Συρίαν ὑπέστησαν καὶ πάσας ἐξήλεγξαν τὰς ἐλπίδας.
τὸ δὲ παραπλήσιον ἐποίησαν καὶ κατὰ τοὺς ἐνεστῶ- 6
τας καιρούς· οὐδὲν γὰρ ἀπέλειπον τῶν ἐνδεχομένων, σπουδάζοντες διαφυλάξαι τὴν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον πίστιν. διὸ καθάπερ καὶ κατ' ἰδίαν ἐπισημαινόμεθα 7
τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ καὶ κοινῇ τῶν πόλεων τὴν ἐπ' ἀγαθῷ ποιήσασθαι μνήμην, ὅσαι τι τῶν καλῶν ἐκ παραδό-

σεώς τε καὶ προθέσεως πράττειν εἰώθασιν. [Exc. Peir. p. 86, ante fr. 23, quo haec sunt transferenda..]

41 Βαβράντιον, τόπος περὶ Χίον. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

2 Γίττα, πόλις Παλαιστίνης. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

3 Ἕλλα, χωρίον Ἀσίας, Ἀττάλου βασιλέως ἐμπόριον. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

4 Ἰνσοβροι, ἔθνος Ἰταλικόν. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

5 Κάνδασα, φρούριον Καρίας. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

6 Καρθαία, μία τῆς ἐν Κέῳ τετραπόλεως. οἱ οἰκοῦντες Καρθαεῖς. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ.

7 Μάντυα, πόλις Ῥωμαίων. τὸ ἐθνικὸν Μαντυανός. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ. [Steph. Byz.]

FRAGMENTA LIBRI XVIII.

Ἐπελθόντος δὲ τοῦ τεταγμένου καιροῦ παρῆν ὁ 1
μὲν Φίλιππος ἐκ Δημητριάδος ἀναχθεὶς εἰς τὸν Μη- (17,1)
λιέα κόλπον, πέντε λέμβους ἔχων καὶ μίαν πρίστιν,
ἐφ' ἧς αὐτὸς ἐπέπλει. συνῆσαν δ' αὐτῷ Μακεδόνες 2
μὲν Ἀπολλόδωρος καὶ Δημοσθένης οἱ γραμματεῖς, ἐκ
Βοιωτίας Βραχύλλης, Ἀχαιὸς δὲ Κυκλιάδας, ἐκπε-
πτωκὼς ἐκ Πελοποννήσου διὰ τὰς πρότερον ὑφ' ἡμῶν
εἰρημένας αἰτίας. μετὰ δὲ τοῦ Τίτου παρῆν ὅ τε βα- 3
σιλεὺς Ἀμύνανδρος καὶ παρ' Ἀττάλου Διονυσόδω-
ρος, ἀπὸ δὲ τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων τῶν μὲν Ἀχαιῶν 4
Ἀρίσταινος καὶ Ξενοφῶν, παρὰ δὲ Ῥοδίων Ἀκεσίμ-
βροτος ὁ ναύαρχος, παρὰ δὲ τῶν Αἰτωλῶν Φαινέας
ὁ στρατηγός, καὶ πλείους δ' ἕτεροι τῶν πολιτευομέ-
νων. συνεγγίσαντες δὲ κατὰ Νίκαιαν πρὸς τὴν θά- 5
λατταν, οἱ μὲν περὶ τὸν Τίτον ἐπέστησαν παρ' αὐτὸν
τὸν αἰγιαλόν, ὁ δὲ Φίλιππος ἐγγίσας τῇ γῇ μετέω-
ρος ἔμενε. τοῦ δὲ Τίτου κελεύοντος αὐτὸν ἀποβαί- 6
νειν, διαναστὰς ἐκ τῆς νεὼς οὐκ ἔφησεν ἀποβήσε-
σθαι. τοῦ δὲ πάλιν ἐρομένου τίνα φοβεῖται, φοβεῖ- 7
σθαι μὲν ἔφησεν ὁ Φίλιππος οὐδένα πλὴν τοὺς θεούς,
ἀπιστεῖν δὲ τοῖς πλείστοις τῶν παρόντων, μάλιστα δ'
Αἰτωλοῖς. τοῦ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοῦ θαυμά- 8
σαντος, καὶ φήσαντος ἴσον εἶναι πᾶσι τὸν κίνδυνον

καὶ κοινὸν τὸν καιρόν, μεταλαβὼν ὁ Φίλιππος οὐκ
9 ἔφησεν αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν· Φαινέου μὲν γὰρ πά-
θόντος τι πολλοὺς εἶναι τοὺς στρατηγήσοντας Αἰτω-
λῶν, Φιλίππου δ' ἀπολομένου κατὰ τὸ παρὸν οὐκ
εἶναι τὸν βασιλεύσοντα Μακεδόνων. ἐδόκει μὲν οὖν
10 πᾶσι φορτικῶς κατάρχεσθαι τῆς ὁμιλίας· ὅμως δὲ
λέγειν αὐτὸν ἐκέλευεν ὁ Τίτος ὑπὲρ ὧν πάρεστιν·
11 ὁ δὲ Φίλιππος οὐκ ἔφη τὸν λόγον αὐτῷ καθήκειν,
ἀλλ' ἐκείνῳ· διόπερ ἠξίου διασαφεῖν τὸν Τίτον τί
12 δεῖ ποιήσαντα τὴν εἰρήνην ἄγειν. ὁ δὲ τῶν Ῥω-
μαίων στρατηγὸς αὐτῷ μὲν ἁπλοῦν τινα λόγον ἔφη
13 καθήκειν καὶ φαινόμενον. κελεύειν γὰρ αὐτὸν ἐκ
μὲν τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἐκχωρεῖν, ἀποδόντα τοὺς
αἰχμαλώτους καὶ τοὺς αὐτομόλους ἑκάστοις οὓς ἔχει,
14 τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα τόπους παραδοῦναι Ῥω-
μαίοις, ὧν γέγονε κύριος μετὰ τὰς ἐν Ἠπείρῳ δια-
λύσεις· ὁμοίως δὲ καὶ Πτολεμαίῳ τὰς πόλεις ἀπο-
καταστῆσαι πάσας, ἃς παρήρηται μετὰ τὸν Πτολε-
μαίου τοῦ Φιλοπάτορος θάνατον.

2 Ταῦτα δ' εἰπὼν ὁ Τίτος αὐτὸς μὲν ἐπέσχε, πρὸς
(17,2) δὲ τοὺς ἄλλους ἐπιστραφεὶς ἐκέλευε λέγειν ἅπερ
ἑκάστοις αὐτῶν οἱ πέμψαντες εἴησαν ἐντεταλμένοι.
2 πρῶτος δὲ Διονυσόδωρος ὁ παρ' Ἀττάλου μεταλα-
βὼν τὸν λόγον τάς τε ναῦς ἔφη δεῖν αὐτὸν ἀποδοῦ-
ναι τὰς τοῦ βασιλέως τὰς γενομένας αἰχμαλώτους ἐν
τῇ περὶ Χίον ναυμαχίᾳ καὶ τοὺς ἅμα ταύταις ἄνδρας,
ἀποκαταστῆσαι δὲ καὶ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν ἀκέ-
3 ραιον καὶ τὸ Νικηφόριον, ἃ κατέφθειρε. μετὰ δὲ
τοῦτον ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος Ἀκεσίμβροτος τῆς
μὲν Περαίας ἐκέλευεν ἐκχωρεῖν τὸν Φίλιππον, ἧς
αὐτῶν παρήρηται, τὰς δὲ φρουρὰς ἐξάγειν ἐξ Ἰασοῦ
4 καὶ Βαργυλίων καὶ τῆς Εὐρωμέων πόλεως, ἀποκατα-

στῆσαι δὲ καὶ Περινθίους εἰς τὴν Βυζαντίων συμπολιτείαν, παραχωρεῖν δὲ καὶ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου καὶ τῶν ἐμπορίων καὶ λιμένων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἁπάντων. ἐπὶ δὲ τοῖς Ῥοδίοις Ἀχαιοὶ Κόρινθον ἀπήτουν καὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν ἀβλαβῆ. μετὰ δὲ τούτους Αἰτωλοὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἐκέλευον ἐξίστασθαι, καθάπερ καὶ Ῥωμαῖοι, δεύτερον αὐτοῖς ἀποκαθιστάναι τὰς πόλεις ἁβλαβεῖς τὰς πρότερον μετασχούσας τῆς τῶν Αἰτωλῶν συμπολιτείας. 1 2 3 4 5 6

Ταῦτα δ' εἰπόντος τοῦ Φαινέου τοῦ τῶν Αἰτωλῶν στρατηγοῦ, μεταλαβὼν Ἀλέξανδρος ὁ προσαγορευόμενος Ἴσιος, ἀνὴρ δοκῶν πραγματικὸς εἶναι καὶ λέγειν ἱκανός, οὔτε διαλύεσθαι νῦν ἔφησε τὸν Φίλιππον ἀληθινῶς οὔτε πολεμεῖν γενναίως, ὅταν δέῃ τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς συλλόγοις καὶ ταῖς ὁμιλίαις ἐνεδρεύειν καὶ παρατηρεῖν καὶ ποιεῖν τὰ τοῦ πολεμοῦντος ἔργα, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν πόλεμον ἀδίκως ἵστασθαι καὶ λίαν ἀγεννῶς· ἀφέντα γὰρ τοῦ κατὰ πρόσωπον ἁπαντᾶν τοῖς πολεμίοις, φεύγοντα τὰς πόλεις ἐμπιμπράναι καὶ διαρπάζειν καὶ διὰ ταύτης τῆς προαιρέσεως ἡττώμενον τὰ τῶν νικώντων ἆθλα λυμαίνεσθαι. καίτοι γε τοὺς πρότερον Μακεδόνων βεβασιλευκότας οὐ ταύτην ἐσχηκέναι τὴν πρόθεσιν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν· μάχεσθαι μὲν γὰρ πρὸς ἀλλήλους συνεχῶς ἐν τοῖς ὑπαίθροις, τὰς δὲ πόλεις σπανίως ἀναιρεῖν καὶ καταφθείρειν. τοῦτο δ' εἶναι πᾶσι φανερὸν ἔκ τε τοῦ πολέμου τοῦ περὶ τὴν Ἀσίαν, ὃν Ἀλέξανδρος ἐπολέμησε πρὸς Δαρεῖον, ἔκ τε τῆς τῶν διαδεξαμένων ἀμφισβητήσεως, καθ' ἣν ἐπολέμησαν πάντες πρὸς Ἀντίγονον ὑπὲρ τῆς Ἀσίας. παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς τούτους διαδεξαμένους μέχρι Πύρρου κεχρῆσθαι τῇ προαιρέσει ταύτῃ· διακινδυνεύειν (17, 3) 1 2 3 4 5 6 7

μὲν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὑπαίθροις προχείρως καὶ πάντα ποιεῖν εἰς τὸ καταγωνίσασθαι διὰ τῶν ὅπλων ἀλλήλους, τῶν δὲ πόλεων φείδεσθαι χάριν τοῦ τοὺς νικήσαντας ἡγεῖσθαι τούτων καὶ τιμᾶσθαι
8 παρὰ τοῖς ὑποταττομένοις. τὸ δ' ἀναιροῦντα περὶ ὧν ὁ πόλεμός ἐστι τὸν πόλεμον αὐτὸν καταλιπεῖν μανίας ἔργον εἶναι, καὶ ταύτης ἐρρωμένης, ὃ νῦν ποι-
9 εῖν τὸν Φίλιππον· τοσαύτας γὰρ διεφθαρκέναι πόλεις ἐν Θετταλίᾳ, φίλον ὄντα καὶ σύμμαχον, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ τῶν ἐν Ἠπείρῳ στενῶν ἐποιεῖτο τὴν ὑπου-
10 δήν, ὅσας οὐδεὶς πότε τῶν Θετταλοῖς πεπολεμηκότων διέφθειρε. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα πρὸς ταύτην τὴν ὑπό-
11 θεσιν διαλεχθεὶς τελευταίοις ἐχρήσατο τούτοις. ἤρετο γὰρ τὸν Φίλιππον διὰ τί Λυσιμάχειαν μετ' Αἰτωλῶν
12 ταττομένην καὶ στρατηγὸν ἔχουσαν παρ' αὐτῶν ἐκβαλὼν τοῦτον κατάσχοι φρουρᾷ τὴν πόλιν· διὰ τί δὲ Κιανούς, παραπλησίως μετ' Αἰτωλῶν συμπολιτευομένους, ἐξανδραποδίσαιτο, φίλος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς· τί δὲ λέγων κατέχει νῦν Ἐχῖνον καὶ Θήβας
13 τὰς Φθίας καὶ Φάρσαλον καὶ Λάρισαν. ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος ταῦτ' εἰπὼν ἀπεσιώπησεν.

4 Ὁ δὲ Φίλιππος ἐγγίσας τῇ γῇ μᾶλλον ἢ πρόσθεν
(17,4) καὶ διαναστὰς ἐπὶ τῆς νεὼς Αἰτωλικὸν ἔφη καὶ θεα-
2 τρικὸν διατεθεῖσθαι τὸν Ἀλέξανδρον λόγον. σαφῶς γὰρ πάντας γιγνώσκειν ὅτι τοὺς ἰδίους συμμάχους ἑκὼν μὲν οὐδεὶς διαφθείρει, κατὰ δὲ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις πολλὰ ποιεῖν ἀναγκάζεσθαι τοὺς
3 ἡγουμένους παρὰ τὰς ἑαυτῶν προαιρέσεις. ἔτι δὲ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως ὁ Φαινέας, ἠλαττωμένος τοῖς ὄμμασιν ἐπὶ πλεῖον, ὑπέκρουε τὸν Φίλιππον, φάσκων αὐτὸν ληρεῖν· δεῖν γὰρ ἢ μαχόμενον
4 νικᾶν ἢ ποιεῖν τοῖς κρείττοσι τὸ προστατούμενον. ὁ

δὲ Φίλιππος, καίπερ ἐν κακοῖς ὤν, ὅμως οὐκ ἀπέσ-
χετο τοῦ καθ' αὑτὸν ἰδιώματος, ἀλλ' ἐπιστραφείς,
Τοῦτο μέν, ἔφησεν, ὦ Φαινέα, καὶ τυφλῷ δῆλον. ἦν
γὰρ εὔθικτος καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος εὖ πεφυκώς.
αὖθις δὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστρέψας, Ἐρωτᾷς 5
με, φησίν, Ἀλέξανδρε, διὰ τί Λυσιμάχειαν προσέλα-
βον; ἵνα μὴ διὰ τὴν ὑμετέραν ὀλιγωρίαν ἀνάστατος 6
ὑπὸ Θρᾳκῶν γένηται, καθάπερ νῦν γέγονεν, ἡμῶν
ἀπαγαγόντων τοὺς στρατιώτας διὰ τοῦτον τὸν πόλε-
μον, οὐ τοὺς φρουροῦντας αὐτήν, ὡς σὺ φῄς, ἀλλὰ
τοὺς παραφυλάττοντας. Κιανοῖς δ' ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπο- 7
λέμησα, Προυσίου δὲ πολεμοῦντος βοηθῶν ἐκείνῳ
συνεξεῖλον αὐτούς, ὑμῶν αἰτίων γενομένων· πολλά- 8
κις γὰρ κἀμοῦ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων διαπρεσβευο-
μένων πρὸς ὑμᾶς, ἵνα τὸν νόμον ἄρητε τὸν διδόντα
τὴν ἐξουσίαν ὑμῖν ἄγειν λάφυρον ἀπὸ λαφύρου, πρό-
τερον ἔφατε τὴν Αἰτωλίαν ἐκ τῆς Αἰτωλίας ἀρεῖν ἢ
τοῦτον τὸν νόμον.

Τοῦ δὲ Τίτου θαυμάσαντος τί τοῦτό ἐστιν, ὁ βα- 5
σιλεὺς ἐπειρᾶτο διασαφεῖν αὐτῷ, λέγων ὅτι τοῖς Αἰ- (17,5)
τωλοῖς ἔθος ὑπάρχει μὴ μόνον πρὸς οὓς ἂν αὐτοὶ πο-
λεμῶσι, τούτους αὐτοὺς ἄγειν καὶ τὴν τούτων χώραν,
ἀλλὰ κἂν ἕτεροί τινες πολεμῶσι πρὸς ἀλλήλους, ὄν- 2
τες Αἰτωλῶν φίλοι καὶ σύμμαχοι, μηδὲν ἧττον ἐξεῖ-
ναι τοῖς Αἰτωλοῖς ἄνευ κοινοῦ δόγματος καὶ παρ'
ἀμφοτέροις τοῖς πολεμοῦσι καὶ τὴν χώραν ἄγειν
τὴν ἀμφοτέρων, ὥστε παρὰ μὲν τοῖς Αἰτωλοῖς μήτε 3
φιλίας ὅρους ὑπάρχειν μήτ' ἔχθρας, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς
ἀμφισβητοῦσι περί τινος ἑτοίμους ἐχθροὺς εἶναι τού-
τους καὶ πολεμίους. πόθεν οὖν ἔξεστι τούτοις ἐγκα- 4
λεῖν νῦν, εἰ φίλος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς ἐγώ, Προυσίου
δὲ σύμμαχος, ἔπραξά τι κατὰ Κιανῶν, βοηθῶν τοῖς

μὲν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὑπαίθροις προχείρως καὶ πάντα ποιεῖν εἰς τὸ καταγωνίσασθαι διὰ τῶν ὅπλων ἀλλήλους, τῶν δὲ πόλεων φείδεσθαι χάριν τοῦ τοὺς νικήσαντας ἡγεῖσθαι τούτων καὶ τιμᾶσθαι
8 παρὰ τοῖς ὑποταττομένοις. τὸ δ' ἀναιροῦντα περὶ
ὧν ὁ πόλεμός ἐστι τὸν πόλεμον αὐτὸν καταλιπεῖν
μανίας ἔργον εἶναι, καὶ ταύτης ἐρωμένης, ὃ νῦν ποι-
9 εῖν τὸν Φίλιππον· τοσαύτας γὰρ διεφθαρκέναι πό-
λεις ἐν Θετταλίᾳ, φίλον ὄντα καὶ σύμμαχον, καθ' ὃν
καιρὸν ἐκ τῶν ἐν Ἠπείρῳ στενῶν ἐποιεῖτο τὴν ὑπου-
δήν, ὅσας οὐδεὶς πώποτε τῶν Θετταλοῖς πεπολεμηκότων
10 διέφθειρε. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα πρὸς ταύτην τὴν ὑπό-
θεσιν διαλεχθεὶς τελευταίοις ἐχρήσατο τούτοις. ἤρετο
γὰρ τὸν Φίλιππον διὰ τί Δυσιμάχειαν μετ' Αἰτωλῶν
ταττομένην καὶ στρατηγὸν ἔχουσαν παρ' αὐτῶν ἐκ-
12 βαλὼν τοῦτον κατάσχοι φρουρᾷ τὴν πόλιν· διὰ τί
δὲ Κιανούς, παραπλησίως μετ' Αἰτωλῶν συμπολι-
τευομένους, ἐξανδραποδίσαιτο, φίλος ὑπάρχων Αἰ-
τωλοῖς· τί δὲ λέγων κατέχει νῦν Ἐχῖνον καὶ Φήβας
13 τὰς Φθίας καὶ Φάρσαλον καὶ Λάρισαν. ὁ μὲν οὖν
Ἀλέξανδρος ταῦτ' εἰπὼν ἀπεσιώπησεν.

4 Ὁ δὲ Φίλιππος ἐγγίσας τῇ γῇ μᾶλλον ἢ πρόσθεν
(17,4) καὶ διαναστὰς ἐπὶ τῆς νεὼς Αἰτωλικὸν ἔφη καὶ θεα-
2 τρικὸν διατεθεῖσθαι τὸν Ἀλέξανδρον λόγον. σαφῶς
γὰρ πάντας γιγνώσκειν ὅτι τοὺς ἰδίους συμμάχους
ἐκὼν μὲν οὐδεὶς διαφθείρει, κατὰ δὲ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις πολλὰ ποιεῖν ἀναγκάζεσθαι τοὺς
3 ἡγουμένους παρὰ τὰς ἑαυτῶν προαιρέσεις. ἔτι δὲ
ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως ὁ Φαινέας, ἠλαττωμέ-
νος τοῖς ὄμμασιν ἐπὶ πλεῖον, ὑπέκρουε τὸν Φίλιπ-
πον, φάσκων αὐτὸν ληρεῖν· δεῖν γὰρ ἢ μαχόμενον
4 νικᾶν ἢ ποιεῖν τοῖς κρείττοσι τὸ προσταττόμενον. ὁ

δὲ Φίλιππος, καίπερ ἐν πακοῖς ὤν, ὅμως οὐκ ἀπέσ-
χετο τοῦ καθ' αὐτὸν ἰδιώματος, ἀλλ' ἐπιστραφείς,
Τοῦτο μέν, ἔφησεν, ὦ Φαινέα, καὶ τυφλῷ δῆλον. ἦν
γὰρ εὔθικτος καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος εὖ πεφυκώς.
αὖθις δὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστρέψας, Ἐρωτᾷς 5
με, φησίν, Ἀλέξανδρε, διὰ τί Λυσιμάχειαν προσέλα-
βον; ἵνα μὴ διὰ τὴν ὑμετέραν ὀλιγωρίαν ἀνάστατος 6
ὑπὸ Θρακῶν γένηται, καθάπερ νῦν γέγονεν, ἡμῶν
ἀπαγαγόντων τοὺς στρατιώτας διὰ τοῦτον τὸν πόλε-
μον, οὐ τοὺς φρουροῦντας αὐτήν, ὡς σὺ φής, ἀλλὰ
τοὺς παραφυλάττοντας. Κιανοῖς δ' ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπο- 7
λέμησα, Προυσίου δὲ πολεμοῦντος βοηθῶν ἐκείνῳ
συνεξεῖλον αὐτούς, ὑμῶν αἰτίων γενομένων· πολλά- 8
κις γὰρ κἀμοῦ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων διαπρεσβευο-
μένων πρὸς ὑμᾶς, ἵνα τὸν νόμον ἄρητε τὸν διδόντα
τὴν ἐξουσίαν ὑμῖν ἄγειν λάφυρον ἀπὸ λαφύρου, πρό-
τερον ἔφατε τὴν Αἰτωλίαν ἐκ τῆς Αἰτωλίας ἀρεῖν ἢ
τοῦτον τὸν νόμον.

Τοῦ δὲ Τίτου θαυμάσαντος τί τοῦτό ἐστιν, ὁ βα- 5
σιλεὺς ἐπειρᾶτο διασαφεῖν αὐτῷ, λέγων ὅτι τοῖς Αἰ- (17,5)
τωλοῖς ἔθος ὑπάρχει μὴ μόνον πρὸς οὓς ἂν αὐτοὶ πο-
λεμῶσι, τούτους αὐτοὺς ἄγειν καὶ τὴν τούτων χώραν,
ἀλλὰ κἂν ἕτεροί τινες πολεμῶσι πρὸς ἀλλήλους, ὄν- 2
τες Αἰτωλῶν φίλοι καὶ σύμμαχοι, μηδὲν ἧττον ἐξεῖ-
ναι τοῖς Αἰτωλοῖς ἄνευ κοινοῦ δόγματος καὶ παρ'
ἀμφοτέροις τοῖς πολεμοῦσι καὶ τὴν χώραν ἄγειν
τὴν ἀμφοτέρων, ὥστε παρὰ μὲν τοῖς Αἰτωλοῖς μήτε 3
φιλίας ὅρους ὑπάρχειν μήτ' ἔχθρας, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς
ἀμφισβητοῦσι περί τινος ἑτοίμους ἐχθροὺς εἶναι τού-
τους καὶ πολεμίους. πόθεν οὖν ἔξεστι τούτοις ἐγκα- 4
λεῖν νῦν, εἰ φίλος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς ἐγώ, Προυσίου
δὲ σύμμαχος, ἔπραξά τι κατὰ Κιανῶν, βοηθῶν τοῖς

5 αὐτοῦ συμμάχοις; τὸ δὲ δὴ πάντων δεινότατον, οἱ ποιοῦντες ἑαυτοὺς ἐφαμίλλους Ῥωμαίοις καὶ κελεύοντες ἐκχωρεῖν Μακεδόνας ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος·
6 τοῦτο γὰρ ἀναφθέγξασθαι καὶ καθόλου μέν ἐστιν ὑπερήφανον, οὐ μὴν ἀλλὰ Ῥωμαίων μὲν λεγόντων 5
7 ἀνεκτόν, Αἰτωλῶν δ' οὐκ ἀνεκτόν· ποίας δὲ κελεύετέ με, φησίν, ἐκχωρεῖν Ἑλλάδος καὶ πῶς ἀφορίζετε ταύ-
8 την; αὐτῶν γὰρ Αἰτωλῶν οὐκ εἰσὶν Ἕλληνες οἱ πλείους· τὸ γὰρ τῶν Ἀγραῶν ἔθνος καὶ τὸ τῶν Ἀποδω-
9 τῶν, ἔτι δὲ τῶν Ἀμφιλύχων, οὐκ ἔστιν Ἑλλάς. ἢ 10
τούτων μὲν παραχωρεῖτέ μοι;

6 Τοῦ δὲ Τίτου γελάσαντος, Ἀλλὰ δὴ πρὸς μὲν
(17, 6) Αἰτωλοὺς ἀρκείτω μοι ταῦτ', ἔφη· πρὸς δὲ Ῥοδίους καὶ πρὸς Ἄτταλον ἐν μὲν ἴσῳ κριτῇ δικαιότερον ἂν νομισθείη τούτους ἡμῖν ἀποδιδόναι τὰς αἰχμαλώτους 15
2 ναῦς καὶ τοὺς ἄνδρας ἅπερ ἡμᾶς τούτοις· οὐ γὰρ
3 ἡμεῖς Ἀττάλῳ πρότεροι καὶ Ῥοδίοις τὰς χεῖρας ἐπέβάλομεν, οὗτοι δ' ἡμῖν ὁμολογουμένως. οὐ μὴν ἀλλὰ σοῦ κελεύοντος Ῥοδίοις μὲν ἀποδίδωμι τὴν Περαίαν, Ἀττάλῳ δὲ τὰς ναῦς καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς 20
4 διασωζομένους. τὴν δὲ τοῦ Νικηφορίου καταφθορὰν καὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης τεμένους ἄλλως μὲν οὐκ εἰμὶ δυνατὸς ἀποκαταστῆσαι, φυτὰ δὲ καὶ κηπουροὺς πέμψω τοὺς φροντιοῦντας θεραπείας τοῦ τόπου καὶ
5 τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκκοπέντων δένδρων. πάλιν δὲ 25
τοῦ Τίτου γελάσαντος ἐπὶ τῷ χλευασμῷ, μεταβὰς ὁ Φίλιππος ἐπὶ τοὺς Ἀχαιοὺς πρῶτον μὲν τὰς εὐεργεσίας ἐξηριθμήσατο τὰς ἐξ Ἀντιγόνου γεγενημένας εἰς
6 αὐτούς, εἶτα τὰς ἰδίας· ἐξῆς δὲ τούτοις προηνέγκατο τὸ μέγεθος τῶν τιμῶν τῶν ἀπηντημένων αὐτοῖς παρὰ 30
7 τῶν Ἀχαιῶν. τελευταῖον δ' ἀνέγνω τὸ περὶ τῆς ἀποστάσεως ψήφισμα καὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους μεταθέσεως,

ἢ χρησάμενος ἀφορμῇ πολλὰ κατὰ τῶν Ἀχαιῶν εἰς ἀθεσίαν εἶπε καὶ ἀχαριστίαν. ὅμως δ' ἔφη τὸ μὲν 8
Ἄργος ἀποδώσειν, περὶ δὲ τοῦ Κορίνθου βουλεύσεσθαι μετὰ τοῦ Τίτου.

Ταῦτα δὲ διαλεχθεὶς πρὸς τοὺς ἄλλους ἤρετο 7
τὸν Τίτον, φήσας πρὸς ἐκεῖνον αὐτῷ τὸν λόγον εἶ- (17,7)
ναι καὶ πρὸς Ῥωμαίους, πότερον οἴεται δεῖν ἐκχωρεῖν ὧν ἐπέκτηται πόλεων καὶ τόπων ἐν τοῖς Ἕλλησιν, ἢ καὶ τούτων ὅσα παρὰ τῶν γονέων παρείληφε. τοῦ δ' ἀποσιωπήσαντος ἐκ χειρὸς ἀπαντᾶν οἱοί τ' 2
ἦσαν ὁ μὲν Ἀρίσταινος ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν, ὁ δὲ Φαινέας ὑπὲρ τῶν Αἰτωλῶν. ἤδη δὲ τῆς ὥρας συγκλει- 3
ούσης ὁ μὲν τούτων λόγος ἐκωλύθη διὰ τὸν καιρόν, ὁ δὲ Φίλιππος ἠξίου γράψαντας αὐτῷ δοῦναι πάντας ἐφ' οἷς δεήσει γίγνεσθαι τὴν εἰρήνην· μόνος 4
γὰρ ὢν οὐκ ἔχειν μεθ' ὧν βουλεύηται· διὸ θέλειν αὐτῷ λόγον δοῦναι περὶ τῶν ἐπιταττομένων. ὁ δὲ 5
Τίτος οὐκ ἀηδῶς μὲν ἤκουε τοῦ Φιλίππου χλευάζοντος· μὴ βουλόμενος δὲ τοῖς ἄλλοις δοκεῖν, ἀντεπέσκωψε τὸν Φίλιππον εἰπὼν οὕτως· Εἰκότως, ἔφη, 6
Φίλιππε, μόνος εἶ νῦν· τοὺς γὰρ φίλους τοὺς τὰ κράτιστά σοι συμβουλεύσοντας ἀπώλεσας ἅπαντας. ὁ δὲ Μακεδὼν ὑπομειδιάσας σαρδάνιον ἀπεσιώπησε.

Καὶ τότε μὲν ἅπαντες, ἐγγράπτους δόντες τῷ Φι- 7
λίππῳ τὰς ἑαυτῶν προαιρέσεις ἀκολούθως τοῖς προειρημένοις, ἐχωρίσθησαν, ταξάμενοι κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν εἰς Νίκαιαν πάλιν ἀπαντήσειν· τῇ δ' αὔριον οἱ μὲν 8
περὶ τὸν Τίτον ἦκον ἐπὶ τὸν ταχθέντα τόπον, ἐν ᾧ πάντες ἦσαν, ὁ δὲ Φίλιππος οὐ παρεγίγνετο.

Τῆς δ' ἡμέρας ἤδη προαγούσης ἐπὶ πολὺ καὶ 8
σχεδὸν ἀπεγνωκότων τῶν περὶ τὸν Τίτον, παρῆν ὁ (17,8)
Φίλιππος δείλης ὀψίας ἐπιφαινόμενος μεθ' ὧν καὶ

πρότερον, κατατετριφὼς τὴν ἡμέραν, ὡς μὲν αὐτὸς ἔφη, διὰ τὴν ἀπορίαν καὶ δυσχρηστίαν τῶν ἐπιτατ-
τομένων, ὡς δὲ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει, βουλόμενος ἐκ-
κλεῖσαι τῷ καιρῷ τήν τε τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὴν τῶν
Αἰτωλῶν κατηγορίαν· ἑώρα γὰρ τῇ πρόσθεν ἀπαλ- 5
λαττόμενος ἀμφοτέρους τούτους ἑτοίμους ὄντας πρὸς
τὸ συμπλέκεσθαι καὶ μεμψιμοιρεῖν αὐτῷ. διὸ καὶ
τότε συνεγγίσας ἠξίου τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸν
ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸν διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐνεστώτων,
ἵνα μὴ λόγοι γένωνται μόνον ἐξ ἀμφοτέρων ἀψιμα- 10
χούντων, ἀλλὰ καὶ τέλος τι τοῖς ἀμφισβητουμένοις
ἐπιτεθῇ. πλεονάκις δ' αὐτοῦ παρακαλοῦντος καὶ
προσαξιοῦντος, ἤρετο τοὺς συμπαρόντας ὁ Τίτος τί
δέον εἴη ποιεῖν. τῶν δὲ κελευόντων συνελθεῖν καὶ
διακοῦσαι τῶν λεγομένων, παραλαβὼν ὁ Τίτος Ἄπ- 15
πιον Κλαύδιον χιλίαρχον ὄντα τότε, τοῖς μὲν ἄλλοις
μικρὸν ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀναχωρήσασιν εἶπεν αὐ-
τόθι μένειν, αὐτὸς δὲ τὸν Φίλιππον ἐκέλευσεν ἐκ-
βαίνειν. ὁ δὲ βασιλεὺς παραλαβὼν Ἀπολλόδωρον
καὶ Δημοσθένην ἀπέβη, συμμίξας δὲ τῷ Τίτῳ δι- 20
λέγετο καὶ πλείω χρόνον. τίνα μὲν οὖν ἦν τὰ τότε
ῥηθέντα παρ' ἑκατέρου δυσχερὲς εἰπεῖν· ἔφη δ' οὖν
ὁ Τίτος μετὰ τὸ χωρισθῆναι τὸν Φίλιππον, διασα-
φῶν τοῖς ἄλλοις τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, Αἰτωλοῖς
μὲν ἀποδοῦναι Φάρσαλον καὶ Λάρισαν, Θήβας δ' οὐκ 25
ἀποδιδόναι, Ῥοδίοις δὲ τῆς μὲν Περαίας παραχω-
ρεῖν, Ἰασοῦ δὲ καὶ Βαργυλίων οὐκ ἐκχωρεῖν· Ἀχαι-
οῖς δὲ παραδιδόναι τὸν Κόρινθον καὶ τὴν τῶν Ἀρ-
γείων πόλιν. Ῥωμαίοις δὲ τὰ κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα
φάναι παραδώσειν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους πάντας, 30
Ἀττάλῳ δὲ τάς τε ναῦς ἀποκαταστήσειν καὶ τῶν ἀν-
δρῶν τῶν ἐν ταῖς ναυμαχίαις ἁλόντων ὅσοι περίεισι.

Πάντων δὲ τῶν παρόντων δυσαρεστουμένων τῇ 9
διαλύσει καὶ φασκόντων δεῖν τὸ κοινὸν ἐπίταγμα (17, 3)
πρῶτον ποιεῖν, τοῦτο δ' ἦν ἁπάσης ἐκχωρεῖν τῆς
Ἑλλάδος· εἰ δὲ μή, διότι τὰ κατὰ μέρος μάταια γί-
γνεται καὶ πρὸς οὐδέν, θεωρῶν ὁ Φίλιππος τὴν ἐν 2
αὐτοῖς ἀμφισβήτησιν καὶ δεδιὼς ἅμα τὰς κατηγορίας,
ἠξίου τὸν Τίτον ὑπερθέσθαι τὴν σύνοδον εἰς τὴν
αὔριον διὰ τὸ καὶ τὴν ὥραν εἰς ὀψὲ συγκλείειν· ἢ
γὰρ πείσειν ἢ πεισθήσεσθαι τοῖς παρακαλουμένοις.
τοῦ δὲ συγχωρήσαντος, ταξάμενοι συμπορεύεσθαι 3
πρὸς τὸν κατὰ Θρόνιον αἰγιαλόν, τότε μὲν ἐχωρίσθη-
σαν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάντες ἦκον ἐπὶ τὸν ταχθέντα
τόπον ἐν ὥρᾳ. καὶ βραχέα διαλεχθεὶς ὁ Φίλιππος 4
ἠξίου πάντας, μάλιστα δὲ τὸν Τίτον, μὴ διακόψαι
τὴν διάλυσιν, τῶν γε δὴ πλείστων εἰς συμβατικὴν
διάθεσιν ἠγμένων, ἀλλ' εἰ μὲν ἐνδέχεται δι' αὐτῶν 5
συμφώνους γενέσθαι περὶ τῶν ἀντιλεγομένων· εἰ δὲ
μή, πρεσβεύσειν ἔφη πρὸς τὴν σύγκλητον, κἀκείνην
πείσειν περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων, ἢ ποιήσειν ὅ,τι
ποτ' ἂν ἐπιτάττῃ. ταῦτα δ' αὐτοῦ προτείνοντος, οἱ 6
μὲν ἄλλοι πάντες ἔφασαν δεῖν πράττειν τὰ τοῦ πο-
λέμου καὶ μὴ προσέχειν τοῖς ἀξιουμένοις. ὁ δὲ τῶν 7
Ῥωμαίων στρατηγὸς οὐκ ἀγνοεῖν μὲν οὐδ' αὐτὸς ἔφη
διότι τὸν Φίλιππον οὐκ εἰκός ἐστι ποιῆσαι τῶν πα-
ρακαλουμένων οὐδέν· τῷ δ' ἁπλῶς μηδὲν ἐμποδί- 8
ξειν τὰς σφετέρας πράξεις τὴν αἰτουμένην χάριν ὑπὸ
τοῦ βασιλέως ἐκποιεῖν ἔφη χαρίζεσθαι. κυρωθῆναι 9
μὲν γὰρ οὐδ' ὡς εἶναι δυνατὸν οὐδὲν τῶν νῦν λεγο-
μένων ἄνευ τῆς συγκλήτου, πρὸς δὲ τὸ λαβεῖν πεῖ-
ραν τῆς ἐκείνων γνώμης εὐφυῶς ἔχειν τὸν ἐπιφερό-
μενον καιρόν· τῶν γὰρ στρατοπέδων οὐδ' ὡς δυνα- 10
μένων οὐδὲν πράττειν διὰ τὸν χειμῶνα, τοῦτον

ἀποθέσθαι τὸν χρόνον εἰς τὸ προσανενεγκεῖν τῇ συγκλήτῳ περὶ τῶν προσπιπτόντων, οὐκ ἄθετον, ἀλλ' οἰκεῖον εἶναι πᾶσι.

10 Ταχὺ δὲ συγκαταθεμένων ἁπάντων διὰ τὸ θεω-
(17,10) ρεῖν τὸν Τίτον οὐκ ἀλλότριον ὄντα τῆς ἐπὶ τὴν σύγ- 5
2 κλητον ἀναφορᾶς, ἔδοξε συγχωρεῖν τῷ Φιλίππῳ πρεσβεύειν εἰς τὴν Ῥώμην, ὁμοίως δὲ καὶ παρ' αὐτῶν πέμπειν ἑκάστους πρεσβευτὰς τοὺς διαλεχθησομένους τῇ συγκλήτῳ καὶ κατηγορήσοντας τοῦ Φιλίππου.
3 τοῦ δὲ πράγματος τῷ Τίτῳ τοῦ κατὰ τὸν σύλλογον 10
κατὰ νοῦν καὶ κατὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς διαλογισμοὺς προκεχωρηκότος, παραυτίκα τὸ συνεχὲς τῆς ἐπιβολῆς ἐξύφαινε, τά τε καθ' αὐτὸν ἀσφαλιζόμενος ἐπιμελῶς
4 καὶ πρόλημμα τῷ Φιλίππῳ ποιῶν οὐδέν. δοὺς γὰρ ἀνοχὰς διμήνους αὐτῷ τὴν μὲν πρεσβείαν τὴν εἰς 15
τὴν Ῥώμην ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ συντελεῖν ἐπέταξε, τὰς δὲ φρουρὰς ἐξάγειν παραχρῆμα τὰς ἐκ τῆς Φω-
5 κίδος καὶ Λοκρίδος ἐκέλευσε. διετάξατο δὲ καὶ περὶ τῶν ἰδίων συμμάχων φιλοτίμως, ἵνα κατὰ μηδένα τρόπον μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα γίγνηται κατὰ τοῦ- 20
6 τον τὸν χρόνον ὑπὸ Μακεδόνων. ταῦτα δὲ ποιήσας πρὸς τὸν Φίλιππον ἔγγραπτα, λοιπὸν αὐτὸς ἤδη δι'
7 αὐτοῦ τὸ προκείμενον ἐπετέλει. καὶ τὸν μὲν Ἀμύνανδρον εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπε παραχρῆμα, γιγνώσκων αὐτὸν εὐάγωγον μὲν ὄντα καὶ ῥᾳδίως ἑπο- 25
8 λουθήσοντα τοῖς ἐκεῖ φίλοις, ἐφ' ὁπότερα ἂν ἄγωσιν αὐτόν, φαντασίαν δὲ ποιήσοντα καὶ προσδοκίαν διὰ τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα. μετὰ δὲ τοῦτον ἐξέπεμπε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις, Κόιντόν τε τὸν Φάβιον, ὃς ἦν αὐτῷ τῆς γυναικὸς ἀδελφιδοῦς, καὶ 30
Κόιντον Φολούιον, σὺν δὲ τούτοις Ἄππιον Κλαύδιον
9 ἐπικαλούμενον Νέρωνα. παρὰ δὲ τῶν Αἰτωλῶν ἐπρέ-

σβευον Ἀλέξανδρος Ἴσιος, Δαμόκριτος Καλυδώνιος, Δικαίαρχος Τριχωνιεύς, Πολέμαρχος Ἀρσινοεύς, Λάμιος Ἀμβρακιώτης, Νικόμαχος Ἀκαρνὰν τῶν ἐκ Θυρίου πεφευγότων, κατοικούντων δ' ἐν Ἀμβρακίᾳ, Θεόδοτος Φεραῖος, φυγὰς ἐκ Θετταλίας, κατοικῶν δ' ἐν Στράτῳ, παρὰ δὲ τῶν Ἀχαιῶν Ξενοφῶν Αἰγιεύς, παρὰ δὲ τοῦ βασιλέως Ἀττάλου μόνος Ἀλέξανδρος, παρὰ δὲ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων οἱ περὶ Κηφισόδωρον.

Οὗτοι δὲ παρεγενήθησαν εἰς τὴν Ῥώμην πρὸ 11
τοῦ τὴν σύγκλητον διαλαβεῖν ὑπὲρ τῶν εἰς τοῦτον(17,11)
τὸν ἐνιαυτὸν καθεσταμένων ὑπάτων, πότερον ἀμφοτέρους εἰς τὴν Γαλατίαν ἢ τὸν ἕτερον αὐτῶν δεήσει πέμπειν ἐπὶ Φίλιππον. πεπεισμένων δὲ τῶν 2
Τίτου φίλων μένειν τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους κατὰ τὴν Ἰταλίαν διὰ τὸν ἀπὸ τῶν Κελτῶν φόβον, εἰσελθόντες εἰς τὴν σύγκλητον πάντες κατηγόρουν ἀποτόμως τοῦ Φιλίππου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα παραπλήσια 3
τοῖς καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα πρότερον εἰρημένοις ἦν· τοῦτο δ' ἐπιμελῶς ἐντίκτειν ἐπειρῶντο τῇ συγ- 4
κλήτῳ πάντες, διότι τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Κορίνθου καὶ τῆς Δημητριάδος ὑπὸ τῷ Μακεδόνι ταττομένων οὐχ οἷόν τε τοὺς Ἕλληνας ἔννοιαν λαβεῖν ἐλευθερίας. ὃ γὰρ αὐτὸς Φίλιππος εἶπε, τοῦτο καὶ λίαν ἀληθὲς 5
ἔφασαν ὑπάρχειν· ὃς ἔφη τοὺς προειρημένους τόπους εἶναι πέδας Ἑλληνικάς, ὀρθῶς ἀποφαινόμενος. οὔτε 6
γὰρ Πελοποννησίους ἀναπνεῦσαι δυνατὸν ἐν Κορίνθῳ βασιλικῆς φρουρᾶς ἐγκαθημένης, οὔτε Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας θαρρῆσαι Φιλίππου Χαλκίδα κατέχοντος καὶ τὴν ἄλλην Εὔβοιαν, οὐδὲ μὴν 7
Θετταλοὺς οὐδὲ Μάγνητας δυνατὸν ἐναύσασθαι τῆς ἐλευθερίας οὐδέποτε, Δημητριάδα Φιλίππου κατέχου-

8 τος καὶ Μακεδόνων. διὸ καὶ τὸ παραχωρεῖν τῶν
ἄλλων τόπων τὸν Φίλιππον φαντασίαν εἶναι χάριν
τοῦ τὸν παρόντα καιρὸν ἐκφυγεῖν· ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ
βουληθῇ, ῥᾳδίως πάλιν ὑφ' αὑτὸν ποιήσεσθαι τοὺς
9 Ἕλληνας, ἐὰν κρατῇ τῶν προειρημένων τόπων. διό- 5
περ ἠξίουν τὴν σύγκλητον ἢ τούτων τῶν πόλεων
ἀναγκάσαι τὸν Φίλιππον ἐκχωρεῖν ἢ μένειν ἐπὶ τῶν
ὑποκειμένων καὶ πολεμεῖν ἐρρωμένως πρὸς αὐτόν.
10 καὶ γὰρ ἡνύσθαι τὰ μέγιστα τοῦ πολέμου, τῶν τε
Μακεδόνων προηττημένων δὶς ἤδη καὶ κατὰ γῆν 10
11 πλείστων αὐτοῖς χορηγιῶν ἐκδεδαπανημένων. ταῦτα
δ' εἰπόντες παρεκάλουν μήτε τοὺς Ἕλληνας ψεῦσαι
τῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐλπίδων μήθ' ἑαυτοὺς ἀπο-
12 στερῆσαι τῆς καλλίστης ἐπιγραφῆς. οἱ μὲν οὖν παρὰ
τῶν Ἑλλήνων πρέσβεις ταῦτα καὶ τούτοις παραπλή- 15
σια διελέχθησαν, οἱ δὲ παρὰ τοῦ Φιλίππου παρε-
σκευάσαντο μὲν ὡς ἐπὶ πλεῖον ποιησόμενοι τοὺς λό-
13 γους, ἐν ἀρχαῖς δ' εὐθέως ἐκωλύθησαν· ἐρωτηθέν-
τες γὰρ εἰ παραχωροῦσι Χαλκίδος καὶ Κορίνθου καὶ
Δημητριάδος, ἀπεῖπαν μηδεμίαν ἔχειν περὶ τούτων 20
14 ἐντολήν. οὗτοι μὲν οὖν ἐπιτιμηθέντες οὕτω κατέ-
παυσαν τὸν λόγον.

12 Ἡ δὲ σύγκλητος τοὺς μὲν ὑπάτους ἀμφοτέρους
(17, 11) εἰς Γαλατίαν ἐξαπέστειλε, καθάπερ ἐπάνω προεῖπα,
τὸν δὲ πρὸς τὸν Φίλιππον πόλεμον ἐψηφίσατο κατά- 25
μονον εἶναι, δοῦσα τῷ Τίτῳ τὴν ἐπιτροπὴν ὑπὲρ τῶν
2 Ἑλληνικῶν. ταχὺ δὲ τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα διασα-
φηθέντων ἐγεγόνει τῷ Τίτῳ πάντα κατὰ νοῦν, ἐπὶ
βραχὺ μὲν καὶ ταὐτομάτου συνεργήσαντος, τὸ δὲ
πολὺ διὰ τῆς αὐτοῦ προνοίας ἁπάντων κεχειρισμέ- 30
3 νων. πάνυ γὰρ ἀγχίνους, εἴ καί τις ἕτερος Ῥωμαίων,
4 καὶ ὁ προειρημένος ἀνὴρ γέγονεν· οὕτω γὰρ εὐστό-

χως ἐχείριζε καὶ νουνεχῶς οὐ μόνον τὰς κοινὰς ἐπι-
βολάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κατ' ἰδίαν ἐντεύξεις, ὥσθ' ὑπερ-
βολὴν μὴ καταλιπεῖν. καίτοι γε νέος ἦν κομιδῇ· πλείω
γὰρ τῶν τριάκοντα ἐτῶν οὐκ εἶχε· καὶ πρῶτος εἰς
τὴν Ἑλλάδα διεβεβήκει μετὰ στρατοπέδων. [Exc. ant.
p. 272—275.]

Ἔμοιγε πολλάκις μὲν καὶ ἐπὶ πολλοῖς θαυμάζειν 13
ἐπέρχεται τῶν ἀνθρωπείων ἁμαρτημάτων, μάλιστα δ'(17,13)
ἐπὶ τῷ κατὰ τοὺς προδότας. διὸ καὶ βούλομαι τὰ 2
πρέποντα τοῖς καιροῖς διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν. καί- 3
τοι γε οὐκ ἀγνοῶ διότι δυσθεώρητον ὁ τόπος ἔχει τι
καὶ δυσπαράγραφον· τίνα γὰρ ὡς ἀληθῶς προδότην
δεῖ νομίζειν οὐ ῥᾴδιον ἀποφήνασθαι. δῆλον γὰρ ὡς 4
οὔτε τοὺς ἐξ ἀκεραίου συντιθεμένους τῶν ἀνδρῶν
πρός τινας βασιλεῖς ἢ δυνάστας κοινωνίαν πραγμά-
των εὐθέως προδότας νομιστέον, οὔτε τοὺς κατὰ τὰς 5
περιστάσεις μετατιθέντας τὰς αὑτῶν πατρίδας ἀπὸ
τῶν ὑποκειμένων πρὸς ἑτέρας φιλίας καὶ συμμαχίας,
οὐδὲ τούτους. πολλοῦ γε δεῖ· ἐπείτοι γε πολλάκις οἱ 6
τοιοῦτοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν γεγόνασιν αἴτιοι ταῖς
ἰδίαις πατρίσιν. ἵνα δὲ μὴ πόρρωθεν τὰ παραδείγ- 7
ματα φέρωμεν, ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων ῥᾳδίως
ἔσται τὸ λεγόμενον κατανοεῖν. εἰ γὰρ μὴ σὺν καιρῷ 8
τότε μετέρριψε τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀρίσταινος ἀπὸ τῆς Φι-
λίππου συμμαχίας πρὸς τὴν Ῥωμαίων, φανερῶς ἅρ-
δην ἀπωλώλει τὸ ἔθνος. νῦν δὲ χωρὶς τῆς παρ' αὐ- 9
τὸν τὸν καιρὸν ἀσφαλείας ἑκάστοις περιγενομένης
αὐξήσεως τῶν Ἀχαιῶν ὁμολογουμένως ὁ προειρημέ-
νος ἀνὴρ κἀκεῖνο τὸ διαβούλιον αἴτιος ἐδόκει γεγο-
νέναι· διὸ καὶ πάντες αὐτὸν οὐχ ὡς προδότην, ἀλλ' 10
ὡς εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τῆς χώρας ἐτίμων. ὁ δ' 11
αὐτὸς ἂν εἴη λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι κατὰ

8 τος καὶ Μακεδόνων. διὸ καὶ τὸ παραχωρεῖν τῶν
ἄλλων τόπων τὸν Φίλιππον φαντασίαν εἶναι χάριν
τοῦ τὸν παρόντα καιρὸν ἐκφυγεῖν· ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ
βουληθῇ, ῥᾳδίως πάλιν ὑφ' αὑτὸν ποιήσεσθαι τοὺς
9 Ἕλληνας, ἐὰν κρατῇ τῶν προειρημένων τόπων. διό- 5
περ ἠξίουν τὴν σύγκλητον ἢ τούτων τῶν πόλεων
ἀναγκάσαι τὸν Φίλιππον ἐκχωρεῖν ἢ μένειν ἐπὶ τῶν
ὑποκειμένων καὶ πολεμεῖν ἐρρωμένως πρὸς αὐτόν.
10 καὶ γὰρ ἡνύσθαι τὰ μέγιστα τοῦ πολέμου, τῶν τε
Μακεδόνων προηττημένων ὅς ἤδη καὶ κατὰ γῆν 10
11 πλείστων αὐτοῖς χορηγιῶν ἐκδεδαπανημένων. ταῦτα
δ' εἰπόντες παρεκάλουν μήτε τοὺς Ἕλληνας ψεῦσαι
τῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐλπίδων μήθ' ἑαυτοὺς ἀπο-
12 στερῆσαι τῆς καλλίστης ἐπιγραφῆς. οἱ μὲν οὖν παρὰ
τῶν Ἑλλήνων πρέσβεις ταῦτα καὶ τούτοις παραπλή- 15
σια διελέχθησαν, οἱ δὲ παρὰ τοῦ Φιλίππου παρε-
σκευάσαντο μὲν ὡς ἐπὶ πλεῖον ποιησόμενοι τοὺς λό-
13 γους, ἐν ἀρχαῖς δ' εὐθέως ἐκωλύθησαν· ἐρωτηθέν-
τες γὰρ εἰ παραχωροῦσι Χαλκίδος καὶ Κορίνθου καὶ
Δημητριάδος, ἀπεῖπαν μηδεμίαν ἔχειν περὶ τούτων 20
14 ἐντολήν. οὗτοι μὲν οὖν ἐπιτιμηθέντες οὕτω κατέ-
παυσαν τὸν λόγον.

12 Ἡ δὲ σύγκλητος τοὺς μὲν ὑπάτους ἀμφοτέρους
(17,11) εἰς Γαλατίαν ἐξαπέστειλε, καθάπερ ἐπάνω προεῖπα,
τὸν δὲ πρὸς τὸν Φίλιππον πόλεμον ἐψηφίσατο κατά- 25
μονον εἶναι, δοῦσα τῷ Τίτῳ τὴν ἐπιτροπὴν ὑπὲρ τῶν
2 Ἑλληνικῶν. ταχὺ δὲ τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα διασα-
φηθέντων ἐγεγόνει τῷ Τίτῳ πάντα κατὰ νοῦν, ἐπὶ
βραχὺ μὲν καὶ ταὐτομάτου συνεργήσαντος, τὸ δὲ
πολὺ διὰ τῆς αὐτοῦ προνοίας ἁπάντων κεχειρισμέ- 30
3 νων. πάνυ γὰρ ἀγχίνους, εἴ καί τις ἕτερος Ῥωμαίων,
4 καὶ ὁ προειρημένος ἀνὴρ γέγονεν· οὕτω γὰρ εὐστό-

χως ἐχείριζε καὶ νουνεχῶς οὐ μόνον τὰς κοινὰς ἐπιβολάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κατ' ἰδίαν ἐντεύξεις, ὥσθ' ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. καίτοι γε νέος ἦν κομιδῇ· πλείω γὰρ τῶν τριάκοντα ἐτῶν οὐκ εἶχε· καὶ πρῶτος εἰς τὴν Ἑλλάδα διεβεβήκει μετὰ στρατοπέδων. [Exc. ant. p. 272—275.]

Ἔμοιγε πολλάκις μὲν καὶ ἐπὶ πολλοῖς θαυμάζειν 13
ἐπέρχεται τῶν ἀνθρωπείων ἁμαρτημάτων, μάλιστα δ'(17,13)
ἐπὶ τῷ κατὰ τοὺς προδότας. διὸ καὶ βούλομαι τὰ 2
πρέποντα τοῖς καιροῖς διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν. καί- 3
τοι γε οὐκ ἀγνοῶ διότι δυσθεώρητον ὁ τόπος ἔχει τι
καὶ δυσπαράγραφον· τίνα γὰρ ὡς ἀληθῶς προδότην
δεῖ νομίζειν οὐ ῥᾴδιον ἀποφήνασθαι. δῆλον γὰρ ὡς 4
οὔτε τοὺς ἐξ ἀκεραίου συντιθεμένους τῶν ἀνδρῶν
πρός τινας βασιλεῖς ἢ δυνάστας κοινωνίαν πραγμάτων εὐθέως προδότας νομιστέον, οὔτε τοὺς κατὰ τὰς 5
περιστάσεις μετατιθέντας τὰς αὑτῶν πατρίδας ἀπὸ
τῶν ὑποκειμένων πρὸς ἑτέρας φιλίας καὶ συμμαχίας,
οὐδὲ τούτους. πολλοῦ γε δεῖ· ἐπείτοι γε πολλάκις οἱ 6
τοιοῦτοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν γεγόνασιν αἴτιοι ταῖς
ἰδίαις πατρίσιν. ἵνα δὲ μὴ πόρρωθεν τὰ παραδείγ- 7
ματα φέρωμεν, ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων ῥᾳδίως
ἔσται τὸ λεγόμενον κατανοεῖν. εἰ γὰρ μὴ σὺν καιρῷ 8
τότε μετέρριψε τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀρίσταινος ἀπὸ τῆς Φιλίππου συμμαχίας πρὸς τὴν Ῥωμαίων, φανερῶς ἂρδην ἀπωλώλει τὸ ἔθνος. νῦν δὲ χωρὶς τῆς παρ' αὐ- 9
τὸν τὸν καιρὸν ἀσφαλείας ἑκάστοις περιγενομένης
αὐξήσεως τῶν Ἀχαιῶν ὁμολογουμένως ὁ προειρημένος ἀνὴρ κἀκεῖνο τὸ διαβούλιον αἴτιος ἐδόκει γεγονέναι· διὸ καὶ πάντες αὐτὸν οὐχ ὡς προδότην, ἀλλ' 10
ὡς εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τῆς χώρας ἐτίμων. ὁ δ' 11
αὐτὸς ἂν εἴη λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι κατὰ

τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις τὰ παραπλήσια τούτοις πολιτεύονται καὶ πράττουσιν.

14 Ἧι καὶ Δημοσθένην κατὰ πολλά τις ἂν ἐπαινέ-
(17,14) σας ἐν τούτῳ μέμψαιτο, διότι πικρότατον ὄνειδος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἑλλήνων εἰκῆ καὶ ἀκρίτως
2 προσέτριψε, φήσας ἐν μὲν Ἀρκαδίᾳ τοὺς περὶ Κερκιδᾶν καὶ Ἱερώνυμον καὶ Εὐκαμπίδαν προδότας γε-
3 νέσθαι τῆς Ἑλλάδος, ἐν δὲ Μεσσήνῃ τοὺς Φιλιάδου παῖδας Νέωνα καὶ Θρασύλοχον, ἐν Ἄργει δὲ τοὺς
4 περὶ Μύρτιν καὶ Τελέδαμον καὶ Μνασέαν, παραπλησίως ἐν Θετταλίᾳ μὲν τοὺς περὶ Δάοχον καὶ Κινέαν, παρὰ δὲ Βοιωτοῖς τοὺς περὶ Θεογείτονα καὶ Τιμόλαν·
5 σὺν δὲ τούτοις καὶ πλείους ἑτέρους ἐξηρίθμηται, κατὰ πόλιν ὀνομάζων, καίτοι γε πάντων μὲν τῶν προειρημένων ἀνδρῶν πολὺν ἐχόντων λόγον καὶ φαι-
6 νόμενον ὑπὲρ τῶν καθ' αὑτοὺς δικαίων, πλεῖστον δὲ τῶν ἐξ Ἀρκαδίας καὶ Μεσσήνης. οὗτοι γὰρ ἐπισπασάμενοι Φίλιππον εἰς Πελοπόννησον καὶ ταπεινώσαντες Λακεδαιμονίους πρῶτον μὲν ἐποίησαν ἀναπνεῦσαι καὶ λαβεῖν ἐλευθερίας ἔννοιαν πάντας τοὺς
7 τὴν Πελοπόννησον κατοικοῦντας, ἔπειτα δὲ τὴν χώραν ἀνακομισάμενοι καὶ τὰς πόλεις, ἃς παρῄρηντο Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν εὐκαιρίαν Μεσσηνίων, Μεγαλοπολιτῶν, Τεγεατῶν, Ἀργείων, ηὔξησαν τὰς ἑαυ-
8 τῶν πατρίδας ὁμολογουμένως· ἀνθ' ὧν οὐ πολεμεῖν ὤφειλον Φιλίππῳ καὶ Μακεδόσιν, ἀλλὰ πάντα κατὰ δύναμιν ἐνεργεῖν ὅσα πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν ἀνῆκεν.
9 εἰ μὲν οὖν ταῦτ' ἔπραττον ἢ φρουρὰν παρὰ Φιλίππου δεχόμενοι ταῖς πατρίσιν ἢ καταλύοντες τοὺς νόμους ἀφῃροῦντο τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν τῶν
10 πολιτῶν χάριν τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἢ δυναστείας, ἄξιοι τῆς προσηγορίας ἦσαν ταύτης· εἰ δὲ τηροῦντες

τὰ πρὸς τὰς πατρίδας δίκαια κρίσει πραγμάτων διεφέροντο, νομίζοντες οὐ ταὐτὸ συμφέρον Ἀθηναίοις εἶναι καὶ ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν, οὐ δήπου διὰ τοῦτο καλεῖσθαι προδότας ἐχρῆν αὐτοὺς ὑπὸ Δημοσθένους. ὁ δὲ πάντα μετρῶν πρὸς τὸ τῆς ἰδίας πατρίδος συμ- 11
φέρον, καὶ πάντας ἡγούμενος δεῖν τοὺς Ἕλληνας ἀποβλέπειν πρὸς Ἀθηναίους, εἰ δὲ μή, προδότας ἀποκαλῶν, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ καὶ πολὺ παραπαίειν τῆς ἀληθείας, ἄλλως τε δὴ καὶ τῶν συμβάντων τότε 12
τοῖς Ἕλλησιν οὐ Δημοσθένει μεμαρτυρηκότων ὅτι καλῶς προυνοήθη τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' Εὐκαμπίδᾳ καὶ Ἱερωνύμῳ καὶ Κερκιδᾷ καὶ τοῖς Φιλιάδου παισίν. Ἀθηναίοις μὲν γὰρ τῆς πρὸς Φίλιππον ἀντιπαραγω- 13
γῆς τὸ τέλος ἀπέβη τὸ πεῖραν λαβεῖν τῶν μεγίστων συμπτωμάτων πταίσασι τῇ μάχῃ τῇ περὶ Χαιρώνειαν· εἰ δὲ μὴ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως μεγαλοψυχίαν καὶ φι- 14
λοδοξίαν, καὶ πορρωτέρω τὰ τῆς ἀτυχίας ἂν αὐτοῖς προύβη διὰ τὴν Δημοσθένους πολιτείαν. διὰ δὲ τοὺς 15
προειρημένους ἄνδρας κοινῇ μὲν Ἀρκάσι καὶ Μεσσηνίοις ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀσφάλεια καὶ ῥᾳστώνη παρεσκευάσθη, κατ' ἰδίαν δὲ ταῖς αὐτῶν πατρίσι πολλὰ καὶ λυσιτελῆ συνεξηκολούθησε.

Τίσιν οὖν εἰκότως ἂν ἐπιφέροι τις τὴν ὀνομα- 15
σίαν ταύτην ἔστι μὲν δυσπαράγραφον· μάλιστα δ'(17,15)2
ἂν προστρέχοι πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τοιούτους φέρων, ὅσοι τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὰς ὁλοσχερεῖς περι- 3
στάσεις ἢ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας καὶ λυσιτελείας χάριν ἢ τῆς πρὸς τοὺς ἀντιπολιτευομένους διαφορᾶς ἐγχειρίζουσι τοῖς ἐχθροῖς τὰς πόλεις, ἢ καὶ νὴ Δία πάλιν ὅσοι φρουρὰν εἰσδεχόμενοι καὶ συγχρώμενοι ταῖς ἔξωθεν ἐπικουρίαις πρὸς τὰς ἰδίας ὁρμὰς καὶ προθέσεις ὑποβάλλουσι τὰς πατρίδας ὑπὸ τὴν τῶν πλεῖον

δυναμένων ἐξουσίαν. τοὺς τοιούτους ὑπὸ τὸ τῆς προδοσίας ὄνομα μετρίως ἄν τις ὑποτάττοι πάντας. οἷς λυσιτελὲς μὲν ἀληθῶς ἢ καλὸν οὐδὲν οὐδέποτε συνεξηκολούθησε, τὰ δ' ἐναντία πᾶσιν ὁμολογουμένως. ἢ καὶ θαυμάζειν ἔστι πρὸς τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον πρὸς τί ποτε βλέποντες ἢ τίσι χρώμενοι διαλογισμοῖς ὁρμῶσι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀτυχίαν. οὔτε γὰρ ἕλαθε πώποτε προδοὺς οὐδεὶς πόλιν ἢ στρατόπεδον ἢ φρούριον, ἀλλὰ κἂν παρ' αὐτὸν τὸν τῆς πράξεως καιρὸν ἀγνοηθῇ τις, ὅ γε ἐπιγιγνόμενος χρόνος ἐποίησε φανερούς ἅπαντας· οὐδὲ μὴν γνωσθεὶς οὐδεὶς οὐδέποτε μακάριον ἔσχε βίον, ἀλλ' ὡς μὲν ἐπίπαν ὑπ' αὐτῶν τούτων οἷς χαρίζονται τυγχάνουσι τῆς ἁρμοζούσης τιμωρίας. χρῶνται μὲν γὰρ τοῖς προδόταις οἱ στρατηγοὶ καὶ δυνάσται πολλάκις διὰ τὸ συμφέρον· ὅταν γε μὴν ἀποχρήσωνται, χρῶνται λοιπὸν ὡς προδόταις, κατὰ τὸν Δημοσθένην, μάλ' εἰκότως ἡγούμενοι τὸν ἐγχειρίσαντα τοῖς ἐχθροῖς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς ἐξ ἀρχῆς φίλους μηδέποτ' ἂν εὔνους σφίσι γενέσθαι μηδὲ διαφυλάξαι τὴν πρὸς αὐτοὺς πίστιν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐὰν καὶ τὰς τούτων διαφύγωσι χεῖρας, τάς γε δὴ τῶν παρασπονδηθέντων οὐ ῥᾳδίως ἐκφυγγάνουσιν. ἐὰν δέ ποτε καὶ τὰς ἀμφοτέρων τούτων ἐπιβουλὰς διολίσθωσιν, ἥ γε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις φήμη τιμωρὸς αὐτοῖς ἕπεται παρ' ὅλον τὸν βίον, πολλοὺς μὲν φόβους ψευδεῖς, πολλοὺς δὲ ἀληθεῖς παριστάνουσα καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, πᾶσι δὲ συνεργοῦσα καὶ συνυποδεικνύουσα τοῖς κακόν τι κατ' ἐκείνων βουλευομένοις, τὸ δὲ τελευταῖον οὐδὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐῶσα λήθην αὐτοὺς ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων, ἀλλ' ὀνειρώττειν ἀναγκάζουσα πᾶν γένος ἐπιβουλῆς καὶ περιπετείας, ἅτε συνειδότας ἑαυτοῖς τὴν

ὑπάρχουσαν ἐκ πάντων ἀλλοτριότητα πρὸς σφᾶς καὶ
τὸ κοινὸν μῖσος. ἀλλ' ὅμως τούτων οὕτως ἐχόντων 14
οὐδεὶς οὐδέποτε δεηθεὶς ἠπόρησε προδότου πλὴν τε-
λέως ὀλίγων τινῶν. ἐξ ὧν εἰκότως εἴποι τις ἂν ὅτι 15
τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, δοκοῦν πανουργότατον εἶ-
ναι τῶν ζῴων, πολὺν ἔχει λόγον τοῦ φαυλότατον
ὑπάρχειν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῷα, ταῖς τοῦ σώματος 16
ἐπιθυμίαις αὐταῖς δουλεύοντα, διὰ μόνας ταύτας
σφάλλεται· τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ πρὸς δε-
δοξοποιημένον, οὐχ ἧττον διὰ τὴν ἀλογιστίαν ἢ διὰ
τὴν φύσιν ἁμαρτάνει. καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν ἐπὶ το- 17
σοῦτον εἰρήσθω.

Ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἄτταλος ἐτιμᾶτο μὲν καὶ πρότερον 16
ὑπὸ τῆς τῶν Σκιωναίων πόλεως διαφερόντως, ἐξ οὗ (17,16)
τὴν ἱερὰν χώραν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐλυτρώσατο χρημά-
των αὐτοῖς οὐκ ὀλίγων, ἀνθ' ὧν καὶ τὸν κολοττὸν 2
αὐτοῦ τὸν δεκάπηχυν ἔστησαν παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα
τὸν περὶ τὴν ἀγοράν. τότε δὲ πάλιν αὐτοῦ δέκα τά- 3
λαντα δόντος καὶ μυρίους μεδίμνους πυρῶν, πολλα-
πλασίως ἐπιταθέντες ταῖς εὐνοίαις εἰκόνα τε χρυ-
σῆν ἐψηφίσαντο καὶ θυσίαν αὐτῷ συντελεῖν κατ' ἔτος
ἐνομοθέτησαν. Ἄτταλος μὲν οὖν τυχὼν τῶν τιμῶν 4
τούτων ἀπῆρεν εἰς Κεγχρεάς.

Ὅτι Νάβις ὁ τύραννος ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς τῶν Ἀρ- 17
γείων πόλεως Τιμοκράτην τὸν Πελληνέα διὰ τὸ μά- (17,17)
λιστα τούτῳ πιστεύειν καὶ χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐπιφα-
νεστάτας πράξεις, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ 2
μετά τινας ἡμέρας ἐξέπεμψε τὴν γυναῖκα, δοὺς ἐν-
τολὰς παραγενομένην εἰς Ἄργος περὶ πόρου γίγνε- 3
σθαι χρημάτων. ἡ δὲ ἀφικομένη πολὺ κατὰ τὴν 4
ὠμότητα Νάβιν ὑπερέθετο· ἀνακαλεσαμένη γὰρ
τῶν γυναικῶν τινὰς μὲν κατ' ἰδίαν, τινὰς δὲ κατὰ

συγγένειαν, πᾶν γένος αἰκίας καὶ βίας προσέφερε, μέχρι σχεδὸν ἁπασῶν οὐ μόνον τὸν χρυσοῦν ἀφείλετο κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν πολυτελέστατον. [Exc. Peir. p. 89—97. Inde a 15, 15—17 etiam Exc. ant. p. 275.]

18 (1) Ὁ δὲ Τίτος οὐ δυνάμενος ἐπιγνῶναι τοὺς πολεμίους ἢ στρατοπεδεύουσι, τοῦτο δὲ σαφῶς εἰδὼς ὅτι πάρεισιν εἰς Θετταλίαν, προσέταξε κόπτειν χάρακα πᾶσιν ἕνεκα τοῦ παρακομίζειν μεθ' ἑαυτῶν πρὸς τὰς 2 ἐκ τοῦ καιροῦ χρείας. τοῦτο δὲ κατὰ μὲν τὴν Ἑλληνικὴν ἀγωγὴν ἀδύνατον εἶναι δοκεῖ, κατὰ δὲ τὴν 3 τῶν Ῥωμαίων εὔκοπον. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες μόλις αὐτῶν κρατοῦσι τῶν σαρισῶν ἐν ταῖς πορείαις καὶ 4 μόλις ὑπομένουσι τὸν ἀπὸ τούτων κόπον, Ῥωμαῖοι δὲ τοὺς μὲν θυρεοὺς τοῖς ὀχεῦσι τοῖς σκυτίνοις ἐκ τῶν ὤμων ἐξηρτηκότες, ταῖς δὲ χερσὶν αὐτοὺς τοὺς γαίσους φέροντες ἐπιδέχονται τὴν παρακομιδὴν τοῦ 5 χάρακος. ἅμα δὲ καὶ μεγάλην εἶναι συμβαίνει τὴν 6 διαφορὰν τούτων· οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες τοῦτον ἡγοῦνται χάρακα βέλτιστον, ὃς ἂν ἔχῃ πλείστας ἐκφύσεις 7 καὶ μεγίστας πέριξ τοῦ πρέμνου, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις δύο κεραίας ἢ τρεῖς ἔχουσιν οἱ χάρακες, ὁ δὲ πλείστας τέτταρας, καὶ ταύτας ἔχοντες λαμβάνονται οὐκ 8 ἐναλλάξ. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τήν τε κομιδὴν εὐχερῆ γίγνεσθαι τελέως, ὁ γὰρ εἷς ἀνὴρ φέρει τρεῖς καὶ τέτταρας, συνθεὶς ἐπ' ἀλλήλους, τήν τε χρείαν 9 ἀσφαλῆ διαφερόντως. ὁ μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅταν τεθῇ πρὸ τῆς παρεμβολῆς, πρῶτον μέν ἐστιν εὐδιά- 10 σπαστος· ὅταν γὰρ τὸ μὲν κρατοῦν καὶ πιεζόμενον ὑπὸ τῆς γῆς ἓν ὑπάρχῃ μόνον, αἱ δ' ἀποφύσεις ἐκ τούτου πολλαὶ καὶ μεγάλαι, κἄπειτα δύο παραστάντες ἢ τρεῖς ἐκ τῶν ἀποφύσεων ἐπισπάσωνται τὸν

αὐτὸν χάρακα, ῥᾳδίως ἐκσπᾶται. τούτου δὲ συμβαί- 11
νοντος εὐθέως πύλη γίγνεται διὰ τὸ μέγεθος καὶ
τὰ παρακείμενα λέλυται, τῷ βραχείας τὰς εἰς ἀλλή-
λους ἐμπλοκὰς καὶ τὰς ἐπαλλάξεις γίγνεσθαι τοῦ τοι-
ούτου χάρακος. παρὰ δὲ Ῥωμαίοις συμβαίνει τοὐναν- 12
τίον. τιθέασι γὰρ εὐθέως ἐμπλέκοντες εἰς ἀλλήλους
οὕτως ὥστε μήτε τὰς κεραίας εὐχερῶς ἐπιγνῶναι,
ποίας εἰσὶν ἐκφύσεως τῶν ἐν τῇ γῇ κατωρυγμένων,
μήτε τὰς ἐκφύσεις, ποίων κεραιῶν. λοιπὸν οὔτ' ἐπι- 13
λαβέσθαι παρείραντα τὴν χεῖρα δυνατόν, ἅτε πυκνῶν
οὐσῶν καὶ προσπιπτουσῶν αὐταῖς, ἔτι δὲ φιλοπόνως
ἀπωξυμμένων τῶν κεραιῶν, οὔτ' ἐπιλαβόμενον ἐκ- 14
σπάσαι ῥᾴδιον διὰ τὸ πρῶτον μὲν πάσας τὰς προσ-
βολὰς σχεδὸν αὐτοκράτορα τὴν ἐκ τῆς γῆς δύναμιν
ἔχειν, δεύτερον δὲ τῷ τὸν μίαν ἐπισπώμενον κε- 15
ραίαν πολλοὺς ἀναγκάζεσθαι πειθομένους ἅμα βαστά-
ζειν διὰ τὴν εἰς ἀλλήλους ἐμπλοκήν· δύο δὲ καὶ
τρεῖς ἐπιλαβέσθαι ταὐτοῦ χάρακος οὐδ' ὅλως εἰκός.
ἐὰν δέ ποτε καὶ κατακρατήσας ἐκσπάσῃ τις ἕνα καὶ 16
δεύτερον, ἀνεπιγνώστως γίγνεται τὸ διάστημα. διὸ 17
καὶ μεγάλης οὔσης διαφορᾶς τῷ καὶ τὴν εὕρεσιν
ἑτοίμην εἶναι τοῦ τοιούτου χάρακος καὶ τὴν κομιδὴν
εὐχερῆ καὶ τὴν χρείαν ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον, φανε- 18
ρὸν ὡς εἰ καί τι τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἔργων ἄξιον
ζήλου καὶ μιμήσεως ὑπάρχει παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ
τοῦτο, κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην.

Πλὴν ὅ γε Τίτος ἑτοιμασάμενος ταῦτα πρὸς τὰς 19
ἐκ τοῦ καιροῦ χρείας, προῆγε παντὶ τῷ στρατεύματι (2)
βάδην, ἀποσχὼν δὲ περὶ πεντήκοντα στάδια τῆς τῶν 2
Φεραίων πόλεως αὐτοῦ παρενέβαλε. κατὰ δὲ τὴν
ἐπιοῦσαν ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν ἐξέπεμπε τοὺς κατοπτεύ-
σοντας καὶ διερευνησομένους, εἴ τινα δυνηθεῖεν λα-

βεῖν ἀφορμὴν εἰς τὸ γνῶναι ποῦ ποτέ εἰσι καὶ τί
3 πράττουσιν οἱ πολέμιοι. Φίλιππος δὲ κατὰ τὸν
αὐτὸν καιρὸν πυνθανόμενος τοὺς Ῥωμαίους στρατο-
πεδεύειν περὶ τὰς Θήβας, ἑξάρας ἀπὸ τῆς Λαρίσης
παντὶ τῷ στρατεύματι προῆγε, ποιούμενος τὴν πο-
4 ρείαν ὡς ἐπὶ τὰς Φεράς. ἀποσχὼν δὲ περὶ τριάκοντα
στάδια, τότε μὲν αὐτοῦ καταστρατοπεδεύσας ἐν ὥρᾳ
παρήγγειλε πᾶσι γίγνεσθαι περὶ τὴν τοῦ σώματος
5 θεραπείαν, ὑπὸ δὲ τὴν ἑωθινὴν ἐξεγείρας τὴν δύ-
ναμιν τοὺς μὲν εἰθισμένους προπορεύεσθαι τῆς δυ-
νάμεως προεξαπέστειλε, συντάξας ἐπιβάλλειν ταῖς
ὑπὲρ τὰς Φερὰς ἀκρολοφίαις, αὐτὸς δὲ τῆς ἡμέρας
διαφαινούσης ἐκίνει τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ χάρακος.
6 παρ᾽ ὀλίγον μὲν οὖν ἦλθον ἀμφοτέρων οἱ προεξαπε-
σταλμένοι τοῦ συμπεσεῖν ἀλλήλοις περὶ τὰς ὑπερβο-
7 λάς· προϊδόμενοι γὰρ σφᾶς αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ὄρφνην
ἐκ πάνυ βραχέος διαστήματος ἐπέστησαν, καὶ τα-
χέως ἔπεμπον, ἀποδηλοῦντες ἀμφότεροι τοῖς ἡγεμόσι
τὸ γεγονὸς καὶ πυνθανόμενοι τί δέον εἴη ποιεῖν.
8 *** ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων στρατοπεδειῶν κἀκείνους
9 ἀνακαλεῖσθαι. τῇ δ᾽ ἐπαύριον ἐξέπεμψαν ἀμφότεροι
κατασκοπῆς ἕνεκα τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων περὶ
τριακοσίους ἑκατέρων, ἐν οἷς ὁ Τίτος καὶ τῶν Αἰτω-
λῶν δύο οὐλαμοὺς ἐξαπέστειλε διὰ τὴν ἐμπειρίαν
10 τῶν τόπων· οἳ καὶ συμμίξαντες ἀλλήλοις ἐπὶ τάδε
τῶν Φερῶν ὡς πρὸς Λάρισαν συνέβαλον ἐκθύ-
11 μως. τῶν δὲ περὶ τὸν Εὐπόλεμον τὸν Αἰτωλὸν εὐ-
ρώστως κινδυνευόντων καὶ συνεκκαλουμένων τοὺς
Ἰταλικοὺς πρὸς τὴν χρείαν, θλίβεσθαι συνέβαινε τοὺς
Μακεδόνας. καὶ τότε μὲν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀκρο-
βολισάμενοι διεχωρίσθησαν εἰς τὰς αὑτῶν παρεμ-
βολάς.

Κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἀμφότεροι δυσαρεστούμε- 20
νοι τοῖς περὶ τὰς Φερὰς τόποις διὰ τὸ καταφύτους (3)
εἶναι καὶ πλήρεις αἱμασιῶν καὶ κηπειῶν ἀνέζευξαν.
ὁ μὲν οὖν Φίλιππος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὴν 2
Σκοτοῦσσαν, σπεύδων ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ἐφοδιά-
σασθαι, μετὰ δὲ ταῦτα γενόμενος εὐτρεπὴς λαβεῖν
τόπους ἁρμόζοντας ταῖς αὐτοῦ δυνάμεσιν· ὁ δὲ Τί- 3
τος ὑποπτεύσας τὸ μέλλον ἐκίνει τὴν δύναμιν ἅμα
τῷ Φιλίππῳ, σπεύδων προκαταφθεῖραι τὸν ἐν τῇ
Σκοτουσσαίᾳ σῖτον. τῆς δ' ἑκατέρων πορείας μεταξὺ 4
κειμένων ὄχθων ὑψηλῶν, οὔθ' οἱ Ῥωμαῖοι συνεώρων
τοὺς Μακεδόνας, ποῖ ποιοῦνται τὴν πορείαν, οὔθ' οἱ
Μακεδόνες τοὺς Ῥωμαίους. ταύτην μὲν οὖν τὴν 5
ἡμέραν ἑκάτεροι διανύσαντες, ὁ μὲν Τίτος ἐπὶ τὴν
προσαγορευομένην Ἐρέτριαν τῆς Φθιώτιδος, ὁ δὲ
Φίλιππος ἐπὶ τὸν Ὀγχηστὸν ποταμόν, αὐτοῦ κατέζευ-
ξαν, ἀγνοοῦντες ἀμφότεροι τὰς ἀλλήλων παρεμβολάς·
τῇ δ' ὑστεραίᾳ προελθόντες ἐστρατοπέδευσαν, Φί- 6
λιππος μὲν ἐπὶ τὸ Μελάμβιον προσαγορευόμενον τῆς
Σκοτουσσαίας, Τίτος δὲ περὶ τὸ Θετίδειον τῆς Φαρ-
σαλίας, ἀκμὴν ἀγνοοῦντες ἀλλήλους. ἐπιγενομένου 7
δὲ ὄμβρου καὶ βροντῶν ἐξαισίων, πάντα συνέβη τὸν
ἀέρα τὸν ἐκ τῶν νεφῶν κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὑπὸ
τὴν ἑωθινὴν πεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ὥστε διὰ τὸν ἐφε-
στῶτα ζόφον μηδὲ τοὺς ἐν ποσὶ δύνασθαι βλέπειν.
οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε Φίλιππος κατανύσαι σπεύδων ἐπὶ 8
τὸ προκείμενον, ἀναζεύξας προῆει μετὰ πάσης τῆς
στρατιᾶς. δυσχρηστούμενος δὲ κατὰ τὴν πορείαν διὰ 9
τὴν ὁμίχλην, βραχὺν τόπον διανύσας τὴν μὲν δύνα-
μιν εἰς χάρακα παρενέβαλε, τὴν δ' ἐφεδρείαν ἀπέ-
στειλε, συντάξας ἐπὶ τοὺς ἄκρους ἐπιβαλεῖν τῶν με-
ταξὺ κειμένων βουνῶν.

21 (4) Ὁ δὲ Τίτος στρατοπεδεύων περὶ τὸ Θετίδειον, καὶ διαπορούμενος ὑπὲρ τῶν πολεμίων ποῦ ποτ' εἰσί, δέκα προθέμενος οὐλαμοὺς καὶ τῶν εὐζώνων εἰς χιλίους ἐξαπέστειλε, παρακαλέσας εὐλαβῶς ἐξε-
2 ρευνωμένους ἐπιπορεύεσθαι τὴν χώραν· οἳ καὶ προά- 5
γοντες ὡς ἐπὶ τὰς ὑπερβολὰς ἔλαθον ἐμπεσόντες εἰς
3 τὴν τῶν Μακεδόνων ἐφεδρείαν διὰ τὸ δύσοπτον τῆς
ἡμέρας. οὗτοι μὲν οὖν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐπὶ βραχὺ
διαταραχθέντες ἀμφότεροι μετ' ὀλίγον ἤρξαντο κα-
ταπειράζειν ἀλλήλων, διεπέμψαντο δὲ καὶ πρὸς τοὺς 10
ἑαυτῶν ἡγεμόνας ἑκάτεροι τοὺς διασαφήσοντας τὸ
4 γεγονός· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν συμπλοκὴν οἱ Ῥωμαῖοι
κατεβαροῦντο καὶ κακῶς ἔπασχον ὑπὸ τῆς τῶν Μα-
κεδόνων ἐφεδρείας, πέμποντες εἰς τὴν ἑαυτῶν πα-
5 ρεμβολὴν ἐδέοντο σφίσι βοηθεῖν. ὁ δὲ Τίτος, παρα- 15
καλέσας τοὺς περὶ τὸν Ἀρχέδαμον καὶ τὸν Εὐπόλε-
μον Αἰτωλοὺς καὶ δύο τῶν παρ' αὐτοῦ χιλιάρχων,
ἐξέπεμψε μετὰ πεντακοσίων ἱππέων καὶ δισχιλίων
6 πεζῶν. ὧν προσγενομένων τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀκροβολι-
ζομένοις, παραυτίκα τὴν ἐναντίαν ἔσχε διάθεσιν ὁ 20
7 κίνδυνος· οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι, προσλαβόντες τὴν ἐκ
τῆς βοηθείας ἐλπίδα διπλασίως ἐπερρώσθησαν πρὸς
8 τὴν χρείαν, οἱ δὲ Μακεδόνες ἠμύνοντο μὲν γεν-
ναίως, πιεζόμενοι δὲ πάλιν οὗτοι καὶ καταβαρούμε-
νοι τοῖς ὅλοις προσέφυγον πρὸς τοὺς ἄκρους καὶ 25
διεπέμποντο πρὸς τὸν βασιλέα περὶ βοηθείας.

22 (5) Ὁ δὲ Φίλιππος οὐδέποτ' ἂν ἐλπίσας κατ' ἐκεί-
νην τὴν ἡμέραν ὁλοσχερῆ γενέσθαι κίνδυνον διὰ τὰς
προειρημένας αἰτίας, ἀφεικὼς ἔτυχε καὶ πλείους ἐκ
2 τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ χορτολογίαν. τότε δὲ πυνθανό- 30
μενος τὰ συμβαίνοντα παρὰ τῶν διαποστελλομένων,
καὶ τῆς ὁμίχλης ἤδη διαφαινούσης, παρακαλέσας

Ἡρακλείδην τε τὸν Γυρτώνιον, ὃς ἡγεῖτο τῆς Θετταλικῆς ἵππου, καὶ Λέοντα τὸν τῶν Μακεδόνων ἱππάρχην ἐξέπεμψε, σὺν δὲ τούτοις Ἀθηναγόραν ἔχοντα πάντας τοὺς μισθοφόρους πλὴν τῶν Θρᾳκῶν. συνα- 3
ψάντων δὲ τούτων τοῖς ἐν ταῖς ἐφεδρείαις, καὶ προσγενομένης τοῖς Μακεδόσι βαρείας χειρός, ἐνέκειντο τοῖς πολεμίοις· καὶ πάλιν οὗτοι τοὺς Ῥωμαίους ἤλαυνον ἐκ μεταβολῆς ἀπὸ τῶν ἄκρων. μέγιστον δ' αὐ- 4
τοῖς ἐμπόδιον ἦν τὸ μὴ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους ὁλοσχερῶς ἡ τῶν Αἰτωλικῶν ἱππέων φιλοτιμία· πάνυ γὰρ ἐκθύμως οὗτοι καὶ παραβόλως ἐκινδύνευον. Αἰ- 5
τωλοὶ γάρ, καθ' ὅσον ἐν τοῖς πεζικοῖς ἐλλιπεῖς εἰσι καὶ τῷ καθοπλισμῷ καὶ τῇ συντάξει πρὸς τοὺς ὁλοσχερεῖς ἀγῶνας, κατὰ τοσοῦτον τοῖς ἱππικοῖς διαφέ-
ρουσι πρὸς τὸ βέλτιον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν τοῖς κατὰ μέρος καὶ κατ' ἰδίαν κινδύνοις. διὸ καὶ τότε 6
τούτων παρακατασχόντων τὴν ἐπιφορὰν τῶν πολεμίων, οὐκέτι συνῆλάθησαν ἕως εἰς τοὺς ἐπιπέδους τόπους, βραχὺ δ' ἀποσχόντες ἐκ μεταβολῆς ἔστησαν. ὁ δὲ Τίτος, θεωρῶν οὐ μόνον τοὺς εὐζώνους καὶ 7
τοὺς ἱππέας ἐγκεκλικότας, ἀλλὰ διὰ τούτους καὶ τὴν ὅλην δύναμιν ἐπτοημένην, ἐξῆγε τὸ στράτευμα πᾶν καὶ παρενέβαλε πρὸς τοῖς βουνοῖς. κατὰ δὲ τὸν αὐ- 8
τὸν καιρὸν ἕτερος ἐφ' ἑτέρῳ τῶν ἐκ τῆς ἐφεδρείας Μακεδόνων ἔθει πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀναβοῶν, Βασιλεῦ, φεύγουσιν οἱ πολέμιοι· μὴ παρῇς τὸν καιρόν· οὐ μενοῦσιν ἡμᾶς οἱ βάρβαροι· σὴ νῦν ἐστιν ἡμέρα, σὸς ὁ καιρός. ὥστε τὸν Φίλιππον, καίπερ οὐκ εὐδο- 9
κούμενον τοῖς τόποις, ὅμως ἐκκληθῆναι πρὸς τὸν κίν-
δυνον. οἱ γὰρ προειρημένοι λόφοι καλοῦνται μὲν Κυνὸς Κεφαλαί, τραχεῖς δ' εἰσὶ καὶ περικεκλασμένοι καὶ πρὸς ὕψος ἱκανὸν ἀνατείνοντες. διὸ καὶ 10

προορώμενος ὁ Φίλιππος τὴν δυσχρηστίαν τῶν τόπων, ἐξ ἀρχῆς μὲν οὐδαμῶς ἡρμόζετο πρὸς ἀγῶνα· τότε δὲ παρορμηθεὶς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐελπιστίας τῶν ἀγγελλόντων ἔλκειν παρήγγειλε τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ χάρακος.

23 (6) Ὁ δὲ Τίτος παρεμβαλὼν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἑξῆς ἅπασαν, ἅμα μὲν ἐφήδρευε τοῖς προκινδυνεύουσιν, ἅμα δὲ παρεκάλει τὰς τάξεις ἐπιπορευόμενος. 2 ἡ δὲ παράκλησις ἦν αὐτοῦ βραχεῖα μέν, ἐμφαντικὴ δὲ καὶ γνώριμος τοῖς ἀκούουσιν. ἐναργῶς γὰρ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐνδεικνύμενος ἔλεγε τοῖς αὐτοῦ στρατιώ- 3 ταις, Οὐχ οὗτοι Μακεδόνες εἰσίν, ὦ ἄνδρες, οὓς ὑμεῖς προκατέχοντας ἐν Μακεδονίᾳ τὰς εἰς τὴν Ἑορδαίαν ὑπερβολὰς ἐκ τοῦ προφανοῦς μετὰ Σολπικίου βιασάμενοι πρὸς τόπους ὑπερδεξίους ἐξεβάλετε, πολλοὺς 4 αὐτῶν ἀποκτείναντες; οὐχ οὗτοι Μακεδόνες εἰσίν, οὓς ὑμεῖς προκατέχοντας τὰς ἀπηλπισμένας ἐν Ἠπείρῳ δυσχωρίας ἐκβιασάμενοι ταῖς ἑαυτῶν ἀρεταῖς φεύγειν ἠναγκάσατε ῥίψαντας τὰ ὅπλα, ἕως εἰς Μα- 5 κεδονίαν ἀνεκομίσθησαν; πῶς οὖν ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι καθήκει, μέλλοντας ἐξ ἴσου ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον πρὸς τοὺς αὐτούς; τί δὲ προορᾶσθαι τῶν προγεγονότων, ἀλλ' οὐ τἀναντία δι' ἐκεῖνα καὶ νῦν θαρρεῖν; 6 διόπερ, ὦ ἄνδρες, παρακαλέσαντες σφᾶς αὐτοὺς ὁρμᾶσθε πρὸς τὸν κίνδυνον ἐρρωμένως· θεῶν γὰρ βουλομένων ταχέως πέπεισμαι ταὐτὸ τέλος ἀποβήσεσθαι τῆς παρούσης μάχης τοῖς προγεγονόσι κινδύ- 7 νοις. οὗτος μὲν οὖν ταῦτα εἰπὼν τὸ μὲν δεξιὸν μέρος ἐκέλευε μένειν κατὰ χώραν καὶ τὰ θηρία πρὸ τούτων, τῷ δ' εὐωνύμῳ μετὰ τῶν εὐζώνων ἐπήει 8 σοβαρῶς τοῖς πολεμίοις· οἱ δὲ προκινδυνεύοντες τῶν Ῥωμαίων, προσλαβόντες τὴν τῶν πεζῶν στρα-

τοπέδων ἐφεδρείαν, ἐκ μεταβολῆς ἐνέκειντο τοῖς ὑπεναντίοις.

Φίλιππος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, ἐπειδὴ τὸ 24
πλέον μέρος ἤδη τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ἑώρα παρεμ- (7)
βεβληκὸς πρὸ τοῦ χάρακος, αὐτὸς μὲν ἀναλαβὼν τοὺς
πελταστὰς καὶ τὸ δεξιὸν τῆς φάλαγγος προῆγε, σύν-
τομον ποιούμενος τὴν πρὸς τοὺς λόφους ἀνάβασιν,
τοῖς δὲ περὶ τὸν Νικάνορα τὸν ἐπικαλούμενον ἐλέ- 2
φαντα συνέταξε φροντίζειν ἵνα τὸ λοιπὸν μέρος τῆς
δυνάμεως ἐκ ποδὸς ἕπηται. ἅμα δὲ τῷ τοὺς πρώ- 3
τους ἅψασθαι τῆς ὑπερβολῆς εὐθέως ἐξ ἀσπίδος
παρενέβαλε καὶ προκατελάμβανε τοὺς ὑπερδεξίους·
τῶν γὰρ προκινδυνευόντων Μακεδόνων ἐπὶ πολὺ
τεθλιφότων τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ θάτερα μέρη τῶν λό-
φων, ἐρήμους κατέλαβε τοὺς ἄκρους. ἔτι δὲ παρεμ- 4
βάλλοντος αὐτοῦ τὰ δεξιὰ μέρη τῆς στρατιᾶς, παρῆ-
σαν οἱ μισθοφόροι, πιεζόμενοι κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν
πολεμίων· προσγενομένων γὰρ τοῖς τῶν Ῥωμαίων 5
εὐξώνοις τῶν ἐν τοῖς βαρέσιν ὅπλοις ἀνδρῶν, καθά-
περ ἀρτίως εἶπα, καὶ συνεργούντων κατὰ τὴν μάχην,
προσλαβόντες οἷον εἰ σήκωμα τὴν τούτων χρείαν
βαρέως ἐπέκειντο τοῖς πολεμίοις καὶ πολλοὺς αὐτῶν
ἔκτεινον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς, ὅτε 6
παρεγίγνετο, θεωρῶν οὐ μακρὰν τῆς τῶν πολεμίων
παρεμβολῆς συνεστῶτα τὸν τῶν εὐξώνων κίνδυνον
περιχαρ�ὴς ἦν· ὡς δὲ πάλιν ἐκ μεταβολῆς ἑώρα κλί- 7
νοντας τοὺς ἰδίους καὶ προσδεομένους ἐπικουρίας,
ἠναγκάζετο βοηθεῖν καὶ κρίνειν ἐκ τοῦ καιροῦ τὰ
ὅλα, καίπερ ἔτι τῶν πλείστων μερῶν τῆς φάλαγγος
κατὰ πορείαν ὄντων καὶ προσβαινόντων πρὸς τοὺς
βουνούς. προσδεξάμενος δὲ τοὺς ἀγωνιζομένους, 8
τούτους μὲν ἤθροιζε πάντας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ

τοὺς πεζοὺς καὶ τοὺς ἱππέας, τοῖς δὲ πελτασταῖς καὶ τοῖς φαλαγγίταις παρήγγειλε διπλασιάζειν τὸ βάθος
9 καὶ πυκνοῦν ἐπὶ τὸ δεξιόν. γενομένου δὲ τούτου, καὶ τῶν πολεμίων ἐν χερσὶν ὄντων, τοῖς μὲν φαλαγγίταις ἐδόθη παράγγελμα καταβαλοῦσι τὰς σαρίσας
10 ἐπάγειν, τοῖς δ' εὐζώνοις κεραῦν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Τίτος, δεξάμενος εἰς τὰ διαστήματα τῶν σημαιῶν τοὺς προκινδυνεύοντας, προσέβαλε τοῖς πολεμίοις.

25 Γενομένης δὲ τῆς ἐξ ἀμφοῖν συμπτώσεως μετὰ
(8) βίας καὶ κραυγῆς ὑπερβαλλούσης, ὡς ἂν ἀμφοτέρων ὁμοῦ συναλαλαζόντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς μάχης ἐπιβοώντων τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἦν τὸ γιγνό-
2 μενον ἐκπληκτικὸν καὶ παραστατικὸν ἀγωνίας. τὸ μὲν οὖν δεξιὸν τοῦ Φιλίππου λαμπρῶς ἀπήλλαττε κατὰ τὸν κίνδυνον, ἅτε καὶ τὴν ἔφοδον ἐξ ὑπερδεξίου ποιούμενον καὶ τῷ βάρει τῆς συντάξεως ὑπερέχον καὶ τῇ διαφορᾷ τοῦ καθοπλισμοῦ πρὸς τὴν
3 ἐνεστῶσαν χρείαν πολὺ παραλλάττον· τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τῆς δυνάμεως αὐτῷ τὰ μὲν ἐχόμενα τῶν κινδυνευόντων ἐν ἀποστάσει τῶν πολεμίων ἦν, τὰ δ' ἐπὶ τῶν εὐωνύμων ἄρτι διηνυκότα τὰς ὑπερβολὰς ἐπε-
4 φαίνετο τοῖς ἄκροις. ὁ δὲ Τίτος, θεωρῶν οὐ δυναμένους τοὺς παρ' αὐτοῦ στέγειν τὴν τῆς φάλαγγος ἔφοδον, ἀλλ' ἐκπιεζομένους τοὺς ἐπὶ τῶν εὐωνύμων, καὶ τοὺς μὲν ἀπολωλότας ἤδη, τοὺς δ' ἐπὶ πόδα ποιουμένους τὴν ἀναχώρησιν, ἐν δὲ τοῖς δεξιοῖς μέρεσι
5 καταλειπομένας τῆς σωτηρίας τὰς ἐλπίδας, ταχέως ἀφορμήσας πρὸς τούτους, καὶ συνθεασάμενος τῆς τῶν πολεμίων* τὰ μὲν συνεχῆ τοῖς διαγωνιζομένοις*, τὰ δ' ἐκ τῶν ἄκρων ἀκμὴν ἐπικαταβαίνοντα, τὰ δ' ἔτι τοῖς ἄκροις ἐφεστῶτα, προθέμενος τὰ θηρία

προσῆγε τὰς σημαίας τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ Μακεδό- 6
νες, οὔτε τὸν παραγγελοῦντα ἔχοντες οὔτε συστῆναι
δυνάμενοι καὶ λαβεῖν τὸ τῆς φάλαγγος ἴδιον σχῆμα
διά τε τὰς τῶν τόπων δυσχερείας καὶ διὰ τὸ τοῖς
ἀγωνιζομένοις ἑπόμενοι πορείας ἔχειν διάθεσιν καὶ
μὴ παρατάξεως, οὐδὲ προσεδέξαντο τοὺς Ῥωμαίους 7
εἰς τὰς χεῖρας ἔτι, δι' αὐτῶν δὲ τῶν θηρίων πτοηθέν-
τες καὶ διασπασθέντες ἐνέκλιναν.

Οἱ μὲν οὖν πλείους τῶν Ῥωμαίων ἑπόμενοι τού- 26
τους ἔκτεινον· εἷς δὲ τῶν χιλιάρχων τῶν ἅμα τού- (9) 2
τοις, σημαίας ἔχων οὐ πλείους εἴκοσι, καὶ παρ' αὐτὸν
τὸν τῆς χρείας καιρὸν συμφρονήσας ὃ δέον εἴη ποι-
εῖν, μεγάλα συνεβάλετο πρὸς τὴν τῶν ὅλων κατόρ-
θωσιν. θεωρῶν γὰρ τοὺς περὶ τὸν Φίλιππον ἐπὶ 3
πολὺ προπεπτωκότας τῶν ἄλλων καὶ πιέζοντας τῷ
βάρει τὸ σφέτερον εὐώνυμον, ἀπολιπὼν τοὺς ἐπὶ τοῦ
δεξιοῦ νικῶντας ἤδη καταφανῶς, ἐπιστρέψας ἐπὶ τοὺς
ἀγωνιζομένους καὶ κατόπιν ἐπιγενόμενος προσέβαλλε
κατὰ νῶτον τοῖς Μακεδόσι. τῆς δὲ τῶν φαλαγγιτῶν 4
χρείας ἀδυνάτου καθεστώσης ἐκ μεταβολῆς καὶ κατ'
ἄνδρα κινδυνεύειν, οὗτος μὲν ἐπέκειτο κτείνων τοὺς
ἐν ποσίν, οὐ δυναμένους αὐτοῖς βοηθεῖν, ἕως οὗ ῥί- 5
ψαντες τὰ ὅπλα φεύγειν ἠναγκάσθησαν οἱ Μακεδό-
νες, συνεπιθεμένων αὐτοῖς ἐκ μεταβολῆς καὶ τῶν
κατὰ πρόσωπον ἐγκεκλικότων. ὁ δὲ Φίλιππος ἐν μὲν 6
ταῖς ἀρχαῖς, καθάπερ εἶπα, τεκμαιρόμενος ἐκ τοῦ
καθ' αὑτὸν μέρους ἐπέπειστο τελέως νικᾶν· τότε δὲ 7
συνθεασάμενος ἄφνω ῥιπτοῦντας τὰ ὅπλα τοὺς Μα-
κεδόνας καὶ τοὺς πολεμίους κατὰ νώτου προσβεβλη-
κότας, βραχὺ γενόμενος ἐκ τοῦ κινδύνου μετ' ὀλίγων
ἱππέων καὶ πεζῶν συνεθεώρει τὰ ὅλα. κατανοήσας 8
δὲ τοὺς Ῥωμαίους κατὰ τὸ δίωγμα τοῦ λαιοῦ κέρως

τοῖς ἄκροις ἤδη προσπελάζοντας, ἐγίγνετο * πλεί-
στους ἐκ τοῦ καιροῦ συναθροίσας τῶν Θρᾳκῶν
9 καὶ Μακεδόνων. Τίτος δὲ τοῖς φεύγουσιν ἐπό-
μενος, καὶ καταλαβὼν ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς ἄρτι
τοῖς ἄκροις ἐπιβαλλούσας τὰς εὐωνύμους τάξεις
τῶν Μακεδόνων, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπέστη, τῶν πο-
λεμίων ὀρθὰς ἀνασχόντων τὰς σαρίσας, ὅπερ ἔθος
10 ἐστὶ ποιεῖν τοῖς Μακεδόσιν, ὅταν ἢ παραδιδῶσιν
αὑτοὺς ἢ μεταβάλλωνται πρὸς τοὺς ὑπεναντίους·
11 μετὰ δὲ ταῦτα πυθόμενος τὴν αἰτίαν τοῦ συμ-
βαίνοντος παρακατεῖχε τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, φείσα-
12 σθαι κρίνων τῶν ἀποδεδειλιακότων. ἀκμὴν δὲ τοῦ
Τίτου ταῦτα διανοουμένου τῶν προηγουμένων τινὲς
ἐπιπεσόντες αὐτοῖς ἐξ ὑπερδεξίου προσέφερον τὰς
χεῖρας, καὶ τοὺς μὲν πλείους διέφθειρον, ὀλίγοι δέ
τινες διέφυγον ῥίψαντες τὰ ὅπλα.

27 Πανταχόθεν δὲ τοῦ κινδύνου συντέλειαν εἰλη-
(10) φότος καὶ κρατούντων τῶν Ῥωμαίων, ὁ μὲν Φίλιπ-
2 πος ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν ὡς ἐπὶ τὰ Τέμπη. καὶ
τῇ μὲν πρώτῃ περὶ τὸν Ἀλεξάνδρου καλούμενον
πύργον ηὐλίσθη, τῇ δ' ὑστεραίᾳ προελθὼν εἰς
Γόννους ἐπὶ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τεμπῶν ἐπέμεινε,
βουλόμενος ἀναδέξασθαι τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς ἀνασω-
3 ζομένους. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, μέχρι μέν τινος ἐπακο-
λουθήσαντες τοῖς φεύγουσιν, οἱ μὲν ἐσκύλευον τοὺς
τεθνεῶτας, οἱ δὲ τοὺς αἰχμαλώτους ἤθροιζον, οἱ δὲ
πλείους ὥρμησαν ἐπὶ τὴν διαρπαγὴν τοῦ τῶν πολε-
4 μίων χάρακος· ἔνθα δὴ καταλαβόντες τοὺς Αἰτω-
λοὺς προεμπεπτωκότας, καὶ δόξαντες στέρεσθαι τῆς
σφίσι καθηκούσης ὠφελείας, ἤρξαντο καταμέμφεσθαι
τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ λέγειν πρὸς τὸν στρατηγὸν ὅτι
τοὺς μὲν κινδύνους αὐτοῖς ἐπιτάττει, τῆς δ' ὠφε-

λείας ἄλλοις παρακεχώρηκε. καὶ τότε μὲν ἐπανελθόν- 5
τες εἰς τὴν ἑαυτῶν στρατοπεδείαν ηὐλίσθησαν, εἰς
δὲ τὴν ἐπαύριον ἅμα μὲν ἤθροιζον τοὺς αἰχμαλώτους
καὶ τὰ λειπόμενα τῶν σκύλων, ἅμα δὲ προῆγον ποι-
ούμενοι τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Λαρίσης. ἔπεσον δὲ τῶν 6
Ῥωμαίων πρὸς τοὺς ἑπτακοσίους· τῶν δὲ Μακεδόνων
ἀπέθανον μὲν οἱ πάντες εἰς ὀκτακισχιλίους, ζωγρίᾳ
δ' ἑάλωσαν οὐκ ἐλάττους πεντακισχιλίων. καὶ τῆς 7
μὲν ἐν Θετταλίᾳ γενομένης περὶ Κυνὸς Κεφαλὰς
Ῥωμαίων καὶ Φιλίππου μάχης τοιοῦτον ἀπέβη τὸ
τέλος.

Ἐγὼ δὲ κατὰ μὲν τὴν ἕκτην βίβλον ἐν ἐπαγγελίᾳ 28
καταλιπὼν ὅτι λαβὼν τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν σύγκρι- (11)
σιν ποιήσομαι τοῦ καθοπλισμοῦ Ῥωμαίων καὶ Μακε-
δόνων, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς συντάξεως τῆς ἑκατέρων,
τί διαφέρουσιν ἀλλήλων πρὸς τὸ χεῖρον καὶ τί πρὸς
τὸ βέλτιον, νῦν ἐπ' αὐτῶν τῶν πράξεων πειράσομαι
τὴν ἐπαγγελίαν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν. ἐπεὶ γὰρ ἡ μὲν 2
Μακεδόνων σύνταξις ἐν τοῖς πρὸ τοῦ χρόνοις, δι' αὐ-
τῶν τῶν ἔργων διδοῦσα τὴν πεῖραν, ἐκράτει τῶν τε
κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν συντάξεων, ἡ δὲ
Ῥωμαίων τῶν τε κατὰ τὴν Λιβύην καὶ τῶν κατὰ
τὴν Εὐρώπην προσεσπερίων ἐθνῶν ἁπάντων, ἐν δὲ 3
τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πλεονά-
κις γέγονε τούτων τῶν τάξεων καὶ τῶν ἀνδρῶν πρὸς
ἀλλήλους διάκρισις, χρήσιμον καὶ καλὸν ἂν εἴη τὸ 4
τὴν διαφορὰν ἐρευνῆσαι, καὶ παρὰ τί συμβαίνει Ῥω-
μαίους ἐπικρατεῖν καὶ τὸ πρωτεῖον ἐκφέρεσθαι τῶν
κατὰ πόλεμον ἀγώνων, ἵνα μὴ τύχην λέγοντες μό-
νον μακαρίζωμεν τοὺς κρατοῦντας ἀλόγως, καθά-
περ οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' εἰδότες τὰς ἀλη-
θεῖς αἰτίας ἐπαινῶμεν καὶ θαυμάζωμεν κατὰ λόγον

6 τοὺς ἡγουμένους. περὶ μὲν οὖν τῶν πρὸς Ἀννίβαν
ἀγώνων γεγονότων Ῥωμαίοις καὶ τῶν ἐν τούτοις
ἐλαττωμάτων οὐδὲν ἂν δέοι πλείω λέγειν· οὐ γὰρ
παρὰ τὸν καθοπλισμὸν οὐδὲ παρὰ τὴν σύνταξιν,
ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπιδεξιότητα τὴν Ἀννίβου καὶ τὴν
7 ἀγχίνοιαν περιέπιπτον τοῖς ἐλαττώμασι. δῆλον δὲ
τοῦτο πεποιήκαμεν ἡμεῖς ἐπ' αὐτῶν ὑποδεικνύντες
8 τῶν ἀγώνων. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς ἡμετέροις λόγοις
πρῶτον μὲν τὸ τέλος τοῦ πολέμου· προσγενομένου
γὰρ στρατηγοῦ τοῖς Ῥωμαίοις παραπλησίαν δύναμιν
ἔχοντος Ἀννίβᾳ, ταχέως καὶ τὸ νικᾶν συνεξηκο-
9 λούθησε τοῖς προειρημένοις· εἶτα καὶτὸς Ἀννίβας
ἀποδοκιμάσας τὸν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ὑπάρχοντα καθο-
πλισμόν, ἅμα τῷ νικῆσαι τῇ πρώτῃ μάχῃ παραχρῆμα
τοῖς Ῥωμαίων ὅπλοις καθοπλίσας τὰς οἰκείας δυνά-
μεις, τούτοις διετέλεσε χρώμενος τὸν ἑξῆς χρόνον.
10 Πύρρος γε μὴν οὐ μόνον ὅπλοις, ἀλλὰ καὶ δυνάμεσιν
Ἰταλικαῖς συγκέχρηται, τιθεὶς ἐναλλὰξ σημαίαν καὶ
σπεῖραν φαλαγγιτικὴν ἐν τοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶ-
11 σιν. ἀλλ' ὅμως οὐδ' οὕτως ἐδύνατο νικᾶν, ἀλλ' ἀεί
πως ἀμφίδοξα τὰ τέλη τῶν κινδύνων αὐτοῖς ἀπέβαινε.
12 Περὶ μὲν οὖν τούτων ἀναγκαῖον ἦν προειπεῖν
χάριν τοῦ μηδὲν ἀντεμφαίνειν ταῖς ἡμετέραις ἀπο-
φάσεσιν· ἐπάνειμι δ' ἐπὶ τὴν προκειμένην σύγ-
κρισιν.

29 Ὅτι μὲν ἐχούσης τῆς φάλαγγος τὴν αὐτῆς ἰδιώ-
(12) τητα καὶ δύναμιν οὐδὲν ἂν ὑποσταίη κατὰ πρόσω-
2 πον οὐδὲ μεῖναι τὴν ἔφοδον αὐτῆς, εὐχερὲς καταμα-
θεῖν ἐκ πολλῶν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ ἵσταται σὺν
τοῖς ὅπλοις ἐν τρισὶ ποσὶ κατὰ τὰς ἐναγωνίους πυ-
κνώσεις, τὸ δὲ τῶν σαρισῶν μέγεθός ἐστι κατὰ μὲν
τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν ἑκκαίδεκα πηχῶν, κατὰ δὲ

τὴν ἁρμογὴν τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τεττάρων καὶ 3
δέκα, τούτων δὲ τοὺς τέτταρας ἀφαιρεῖ τὸ μεταξὺ
τοῖν χεροῖν διάστημα καὶ τὸ κατόπιν σήκωμα τῆς προ-
βολῆς, φανερὸν ὅτι τοὺς δέκα πήχεις προπίπτειν 4
ἀνάγκη τὴν σάρισαν πρὸ τῶν σωμάτων ἑκάστου τῶν
ὁπλιτῶν, ὅταν ἴῃ δι' ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν προβαλλόμε-
νος ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τὰς 5
μὲν τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου καὶ τετάρτου πλεῖον, τὰς
δὲ τοῦ πέμπτου ζυγοῦ σαρίσας δύο προπίπτειν πή-
χεις πρὸ τῶν πρωτοστατῶν, ἐχούσης τῆς φάλαγγος
τὴν αὐτῆς ἰδιότητα καὶ πύκνωσιν κατ' ἐπιστάτην
καὶ κατὰ παραστάτην, ὡς Ὅμηρος ὑποδείκνυσιν ἐν 6
τούτοις·

ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ'
ἀνήρ·

ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισι.

τούτων δ' ἀληθινῶς καὶ καλῶς λεγομένων, δῆλον 7
ὡς ἀνάγκη καθ' ἕκαστον τῶν πρωτοστατῶν σαρίσας
προπίπτειν πέντε, δυσὶ πήχεσι διαφερούσας ἀλλήλων
κατὰ μῆκος.

Ἐκ δὲ τούτου ῥᾴδιον ὑπὸ τὴν ὄψιν λαβεῖν τὴν 30
τῆς ὅλης φάλαγγος ἔφοδον καὶ προβολήν, ποίαν τινὰ (13)
εἰκὸς εἶναι καὶ τίνα δύναμιν ἔχειν, ἐφ' ἑκκαίδεκα τὸ
βάθος οὖσαν. ὧν ὅσοι τὸ πέμπτον ζυγὸν ὑπεραίρου- 2
σι, ταῖς μὲν σαρίσαις οὐδὲν οἷοί τ' εἰσὶ συμβαλέσθαι
πρὸς τὸν κίνδυνον· διόπερ οὐδὲ ποιοῦνται κατ' ἄν-
δρα τὴν προβολήν, παρὰ δὲ τοὺς ὤμους τῶν προη- 3
γουμένων ἀνανενευκυίας φέρουσι χάριν τοῦ τὸν κατὰ
κορυφὴν τόπον ἀσφαλίζειν τῆς ἐκτάξεως, εἰργουσῶν
τῇ πυκνώσει τῶν σαρισῶν ὅσα τῶν βελῶν ὑπερπετῆ
τῶν πρωτοστατῶν φερόμενα δύναται προσπίπτειν

6 τοὺς ἡγουμένους. περὶ μὲν οὖν τῶν πρὸς Ἀννίβαν ἀγώνων γεγονότων Ῥωμαίοις καὶ τῶν ἐν τούτοις ἐλαττωμάτων οὐδὲν ἂν δέοι πλείω λέγειν· οὐ γὰρ παρὰ τὸν καθοπλισμὸν οὐδὲ παρὰ τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπιδεξιότητα τὴν Ἀννίβου καὶ τὴν
7 ἀγχίνοιαν περιέπιπτον τοῖς ἐλαττώμασι. δῆλον δὲ τοῦτο πεποιήκαμεν ἡμεῖς ἐπ' αὐτῶν ὑποδεικνύντες
8 τῶν ἀγώνων. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς ἡμετέροις λόγοις πρῶτον μὲν τὸ τέλος τοῦ πολέμου· προσγενομένου γὰρ στρατηγοῦ τοῖς Ῥωμαίοις παραπλησίαν δύναμιν ἔχοντος Ἀννίβᾳ, ταχέως καὶ τὸ νικᾶν συνεξηκο-
9 λούθησε τοῖς προειρημένοις· εἶτα καὶτὸς Ἀννίβας ἀποδοκιμάσας τὸν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ὑπάρχοντα καθοπλισμόν, ἅμα τῷ νικῆσαι τῇ πρώτῃ μάχῃ παραχρῆμα τοῖς Ῥωμαίων ὅπλοις καθοπλίσας τὰς οἰκείας δυνάμεις, τούτοις διετέλεσε χρώμενος τὸν ἑξῆς χρόνον.
10 Πύρρος γε μὴν οὐ μόνον ὅπλοις, ἀλλὰ καὶ δυνάμεσιν Ἰταλικαῖς συγκέχρηται, τιθεὶς ἐναλλὰξ σημαίαν καὶ σπεῖραν φαλαγγιτικὴν ἐν τοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶ-
11 σιν. ἀλλ' ὅμως οὐδ' οὕτως ἐδύνατο νικᾶν, ἀλλ' ἀεί πως ἀμφίδοξα τὰ τέλη τῶν κινδύνων αὐτοῖς ἀπέβαινε.
12 Περὶ μὲν οὖν τούτων ἀναγκαῖον ἦν προειπεῖν χάριν τοῦ μηδὲν ἀντεμφαίνειν ταῖς ἡμετέραις ἀποφάσεσιν· ἐπάνειμι δ' ἐπὶ τὴν προκειμένην σύγκρισιν.

29 (12) Ὅτι μὲν ἐχούσης τῆς φάλαγγος τὴν αὐτῆς ἰδιότητα καὶ δύναμιν οὐδὲν ἂν ὑποσταίη κατὰ πρόσωπον οὐδὲ μεῖναι τὴν ἔφοδον αὐτῆς, εὐχερὲς καταμα-
2 θεῖν ἐκ πολλῶν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ ἵσταται σὺν τοῖς ὅπλοις ἐν τρισὶ ποσὶ κατὰ τὰς ἐναγωνίους πυκνώσεις, τὸ δὲ τῶν σαρισῶν μέγεθός ἐστι κατὰ μὲν τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν ἑκκαίδεκα πηχῶν, κατὰ δὲ

τὴν ἁρμογὴν τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τεττάρων καὶ 3
δέκα, τούτων δὲ τοὺς τέτταρας ἀφαιρεῖ τὸ μεταξὺ
τοῖν χεροῖν διάστημα καὶ τὸ κατόπιν σήκωμα τῆς προ-
βολῆς, φανερὸν ὅτι τοὺς δέκα πήχεις προπίπτειν 4
ἀνάγκη τὴν σάρισαν πρὸ τῶν σωμάτων ἑκάστου τῶν
ὁπλιτῶν, ὅταν ἴῃ δι' ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν προβαλλόμε-
νος ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τὰς 5
μὲν τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου καὶ τετάρτου πλεῖον, τὰς
δὲ τοῦ πέμπτου ζυγοῦ σαρίσας δύο προπίπτειν πή-
χεις πρὸ τῶν πρωτοστατῶν, ἐχούσης τῆς φάλαγγος
τὴν αὐτῆς ἰδιότητα καὶ πύκνωσιν κατ' ἐπιστάτην
καὶ κατὰ παραστάτην, ὡς Ὅμηρος ὑποδείκνυσιν ἐν 6
τούτοις·

ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ·

ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
νευόντων· ὣς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισι.

τούτων δ' ἀληθινῶς καὶ καλῶς λεγομένων, δῆλον 7
ὡς ἀνάγκη καθ' ἕκαστον τῶν πρωτοστατῶν σαρίσας
προπίπτειν πέντε, δυσὶ πήχεσι διαφερούσας ἀλλήλων
κατὰ μῆκος.

Ἐκ δὲ τούτου ῥᾴδιον ὑπὸ τὴν ὄψιν λαβεῖν τὴν 30
τῆς ὅλης φάλαγγος ἔφοδον καὶ προβολήν, ποίαν τινὰ (13)
εἰκὸς εἶναι καὶ τίνα δύναμιν ἔχειν, ἐφ' ἑκκαίδεκα τὸ
βάθος οὖσαν. ὧν ὅσοι τὸ πέμπτον ζυγὸν ὑπεραίρου- 2
σι, ταῖς μὲν σαρίσαις οὐδὲν οἷοί τ' εἰσὶ συμβαλέσθαι
πρὸς τὸν κίνδυνον· διόπερ οὐδὲ ποιοῦνται κατ' ἄν-
δρα τὴν προβολήν, παρὰ δὲ τοὺς ὤμους τῶν προη- 3
γουμένων ἀνανευευκυίας φέρουσι χάριν τοῦ τὸν κατὰ
κορυφὴν τόπον ἀσφαλίζειν τῆς ἐκτάξεως, εἰργουσῶν
τῇ πυκνώσει τῶν σαρισῶν ὅσα τῶν βελῶν ὑπερπετῆ
τῶν πρωτοστατῶν φερόμενα δύναται προσπίπτειν

πρὸς τοὺς ἐφεστῶτας. αὐτῷ γε μὴν τῷ τοῦ σώματος βάρει κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν πιέζοντες οὗτοι τοὺς προηγουμένους βιαίαν μὲν ποιοῦσι τὴν ἔφοδον, ἀδύνατον δὲ τοῖς πρωτοστάταις τὴν εἰς τοὔπισθεν μεταβολήν.

Τοιαύτης περὶ τὴν φάλαγγα διαθέσεως καὶ καθόλου καὶ κατὰ μέρος οὔσης, ῥητέον ἂν εἴη καὶ τοῦ Ῥωμαίων καθοπλισμοῦ καὶ τῆς ὅλης συντάξεως τὰς ἰδιότητας καὶ διαφορὰς ἐκ παραθέσεως. ἵστανται μὲν οὖν ἐν τρισὶ ποσὶ μετὰ τῶν ὅπλων καὶ Ῥωμαῖοι· τῆς μάχης δ' αὐτοῖς κατ' ἄνδρα τὴν κίνησιν λαμβανούσης διὰ τὸ τῷ μὲν θυρεῷ σκέπειν τὸ σῶμα, συμμετατιθεμένους ἀεὶ πρὸς τὸν τῆς πληγῆς καιρόν, τῇ μαχαίρᾳ δ' ἐκ καταφορᾶς καὶ διαιρέσεως ποιεῖσθαι τὴν μάχην, προφανὲς ὅτι χάλασμα καὶ διάστασιν ἀλλήλων ἔχειν δεήσει τοὺς ἄνδρας ἐλάχιστον τρεῖς πόδας κατ' ἐπιστάτην καὶ κατὰ παραστάτην, εἰ μέλλουσιν εὐχρηστεῖν πρὸς τὸ δέον. ἐκ δὲ τούτου συμβήσεται τὸν ἕνα Ῥωμαῖον ἵστασθαι κατὰ δύο πρωτοστάτας τῶν φαλαγγιτῶν, ὥστε πρὸς δέκα σαρίσας αὐτῷ γίγνεσθαι τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν μάχην, ἃς οὔτε κόπτοντα τὸν ἕνα καταταχῆσαι δυνατόν, ὅταν ἅπαξ συνάψωσιν εἰς τὰς χεῖρας, οὔτε βιάσασθαι ῥᾴδιον, μηδέν γε τῶν ἐφεστώτων δυναμένων συμβάλλεσθαι τοῖς πρωτοστάταις μήτε πρὸς τὴν βίαν μήτε πρὸς τὴν τῶν μαχαιρῶν ἐνέργειαν. ἐξ ὧν εὐκατανόητον ὡς οὐχ οἷόν τε μεῖναι κατὰ πρόσωπον τὴν τῆς φάλαγγος ἔφοδον οὐδένα, τηρούσης τὴν αὐτῆς ἰδιότητα καὶ δύναμιν, ὡς ἐν ἀρχαῖς εἶπα.

Τίς οὖν αἰτία τοῦ νικᾶν Ῥωμαίους καὶ τί τὸ σφάλλον ἐστὶ τοὺς ταῖς φάλαγξι χρωμένους; ὅτι συμβαίνει τὸν μὲν πόλεμον ἀορίστους ἔχειν καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τοὺς τόπους τοὺς πρὸς τὴν χρείαν, τῆς δὲ

(14) 2

φάλαγγος ἕνα καιρὸν εἶναι καὶ τόπων ἓν γένος, ἐν οἷς δύναται τὴν αὐτῆς χρείαν ἐπιτελεῖν. εἰ μὲν οὖν 3
τις ἦν ἀνάγκη τοῖς ἀντιπάλοις εἰς τοὺς τῆς φάλαγγος καιροὺς καὶ τόπους συγκαταβαίνειν, ὅτε μέλλοιεν κρί-
νεσθαι περὶ τῶν ὅλων, εἰκὸς ἦν κατὰ τὸν ἄρτι λόγον ἀεὶ φέρεσθαι τὸ πρωτεῖον τοὺς ταῖς φάλαγξι χρωμέ-
νους· εἰ δὲ δυνατὸν ἐκκλίνειν καὶ τοῦτο ποιεῖν ῥᾳ- 4
δίως, πῶς ἂν ἔτι φοβερὸν εἴη τὸ προειρημένον σύν-
ταγμα; καὶ μὴν ὅτι χρείαν ἔχει τόπων ἐπιπέδων καὶ 5
ψιλῶν ἡ φάλαγξ, πρὸς δὲ τούτοις μηδὲν ἐμπόδιον ἐχόντων, λέγω δ' οἷον τάφρους, ἐκρήγματα, συναγ-
κείας, ὀφρῦς, ῥεῖθρα ποταμῶν, ὁμολογούμενόν ἐστι. πάντα γὰρ τὰ προειρημένα παραποδίζειν καὶ λύειν 6
τὴν τοιαύτην τάξιν ἱκανὰ γίγνεται. διότι δ' εὑρεῖν 7
τόπους ποτὲ μὲν ἐπὶ σταδίους εἴκοσι, ποτὲ δὲ καὶ πλείους, ἐν οἷς μηδέν τι τοιοῦτον ὑπάρχει, σχεδόν, ὡς εἰπεῖν, ἀδύνατόν ἐστιν, εἰ δὲ μή γε, τελέως σπά-
νιον, καὶ τοῦτο πᾶς ἄν τις ὁμολογήσειεν. οὐ μὴν 8
ἀλλ' ἔστω τόπους εὑρῆσθαι τοιούτους. ἐὰν οὖν οἱ
πολεμοῦντες εἰς μὲν τούτους μὴ συγκαταβαίνωσι, περιπορευόμενοι δὲ πορθῶσι τὰς πόλεις καὶ τὴν χώ-
ραν τὴν τῶν συμμάχων, τί τῆς τοιαύτης ὄφελος ἔσται συντάξεως; μένουσα μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις 9
αὐτῇ τόποις οὐχ οἷον ὠφελεῖν δύναιτ' ἄν τοὺς φί-
λους, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν σώζειν· αἱ γὰρ τῶν ἐπιτη- 10
δείων παρακομιδαὶ κωλυθήσονται ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὅταν ἀκονιτὶ κρατῶσι τῶν ὑπαίθρων· ἐὰν δ' ἀπολιποῦσα τοὺς οἰκείους τόπους βούληταί τι 11
πράττειν, εὐχείρωτος ἔσται τοῖς πολεμίοις. οὐ μὴν 12
ἀλλὰ κἂν εἰς τοὺς ἐπιπέδους συγκαταβάς τις τόπους μὴ πᾶν ἅμα τὸ σφέτερον στρατόπεδον ὑπὸ τὴν ἐπα-
γωγὴν τῆς φάλαγγος καὶ τὸν ἕνα καιρὸν ὑποβάλῃ,

βραχέα δὲ φυγομαχήσῃ κατ' αὐτὸν τὸν τοῦ κινδύνου καιρόν, εὐθεώρητον γίγνεται τὸ συμβησόμενον ἐξ ὧν ποιοῦσι Ῥωμαῖοι νῦν. οὐκέτι γὰρ
(15) ἐκ τοῦ λόγου δεῖ τεκμαίρεσθαι τὸ νυνὶ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἤδη γεγονότων. οὐ γὰρ ἐξισώσαντες τὴν παράταξιν πᾶσιν ἅμα συμβάλλουσι τοῖς στρατοπέδοις μετωπηδὸν πρὸς τὰς φάλαγγας, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐφεδρεύει τῶν μερῶν αὐτοῖς, τὰ δὲ συμμίσγει τοῖς πολεμίοις. λοιπόν, ἄν τ' ἐκπιέσωσιν οἱ φαλαγγῖται τοὺς καθ' αὑτοὺς προσβάλλοντας ἄν τ' ἐκπιεσθῶσιν ὑπὸ τούτων, λέλυται τὸ τῆς φάλαγγος ἴδιον· ἢ γὰρ ἑπόμενοι τοῖς ὑποχωροῦσιν ἢ φεύγοντες τοὺς προσκειμένους ἀπολείπουσι τὰ λοιπὰ μέρη τῆς οἰκείας δυνάμεως, οὗ γενομένου δέδοται τοῖς ἐφεδρεύουσι τῶν πολεμίων διάστημα καὶ τόπος, ὃν οὗτοι κατεῖχον, πρὸς τὸ μηκέτι κατὰ πρόσωπον ὁρμᾶν, ἀλλὰ παρεισπεσόντας πλαγίους παρίστασθαι καὶ κατὰ νώτου τοῖς φαλαγγίταις. ὅταν δὲ τοὺς μὲν τῆς φάλαγγος καιροὺς καὶ τὰ προτερήματα ῥᾴδιον ᾖ φυλάξασθαι, τοὺς δὲ κατὰ τῆς φάλαγγος ἀδύνατον, πῶς οὐ μεγάλην εἰκὸς εἶναι τὴν διαφορὰν ἐπὶ τῆς ἀληθείας τῶν προειρημένων; καὶ μὴν πορευθῆναι διὰ τόπων παντοδαπῶν ἀναγκαῖον τοὺς χρωμένους φάλαγγι καὶ καταστρατοπεδεῦσαι, ἔτι δὲ τόπους εὐκαίρους προκαταλαβέσθαι καὶ πολιορκῆσαί τινας καὶ πολιορκηθῆναι καὶ παραδόξοις ἐπιφανείαις περιπεσεῖν· ἅπαντα γὰρ ταῦτά ἐστι πολέμου μέρη, καὶ ῥοπὰς ποιεῖ πρὸς τὸ νικᾶν, ποτὲ μὲν ὁλοσχερεῖς, ποτὲ δὲ μεγάλας. ἐν οἷς πᾶσιν ἡ μὲν Μακεδόνων ἐστὶ σύνταξις δύσχρηστος, ποτὲ δ' ἄχρηστος, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν φαλαγγίτην μήτε κατὰ τάγμα μήτε κατ' ἄνδρα παρέχεσθαι χρείαν, ἡ δὲ Ῥωμαίων εὖ-

χρηστος· πᾶς γὰρ Ῥωμαῖος, ὅταν ἅπαξ καθοπλισθεὶς 10
ὁρμήσῃ πρὸς τὴν χρείαν, ὁμοίως ἥρμοσται πρὸς πάν-
τα τόπον καὶ καιρὸν καὶ πρὸς πᾶσαν ἐπιφάνειαν. καὶ 11
μὴν ἕτοιμός ἐστι καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει διάθεσιν, ἄν τε
μετὰ πάντων δέῃ κινδυνεύειν ἄν τε μετὰ μέρους ἄν
τε κατὰ σημαίαν ἄν τε καὶ κατὰ ἄνδρα. διὸ καὶ παρὰ 12
πολὺ τῆς κατὰ μέρος εὐχρηστίας διαφερούσης παρὰ
πολὺ καὶ τὰ τέλη συνεξακολουθεῖ ταῖς Ῥωμαίων προθέ-
σεσι μᾶλλον ἢ ταῖς τῶν ἄλλων. περὶ μὲν οὖν τούτων 13
ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἶναι τὸ διὰ πλειόνων ποιήσα-
σθαι μνήμην διὰ τὸ καὶ παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν πολ-
λοὺς τῶν Ἑλλήνων διαλαμβάνειν, ὅτε Μακεδόνες ἡττή-
θησαν, ἀπίστῳ τὸ γεγονὸς ἐοικέναι, καὶ μετὰ ταῦτα
πολλοὺς διαπορήσειν διὰ τί καὶ πῶς λείπεται τὸ σύν-
ταγμα τῆς φάλαγγος ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίων καθοπλισμοῦ.

Φίλιππος δέ, τὰ δυνατὰ πεποιηκὼς πρὸς τὸν 33
ἀγῶνα, τοῖς δ' ὅλοις πράγμασιν ἐσφαλμένος, ἀναδε- (16)
ξάμενος ὅσους ἐδύνατο πλείστους τῶν ἐκ τῆς μάχης
ἀνασωζομένων, αὐτὸς μὲν ὥρμησε διὰ τῶν Τεμπῶν
εἰς Μακεδονίαν. εἰς δὲ τὴν Λάρισαν ἔτι τῇ προτέ- 2
ρᾳ νυκτὶ διεπέμψατό τινα τῶν ὑπασπιστῶν, ἐντει-
λάμενος ἀφανίσαι καὶ κατακαῦσαι τὰ βασιλικὰ γράμ-
ματα, ποιῶν πρᾶγμα βασιλικὸν τὸ μηδ' ἐν τοῖς δει-
νοῖς λήθην ποιεῖσθαι τοῦ καθήκοντος· σαφῶς γὰρ 3
ᾔδει διότι πολλὰς ἀφορμὰς δώσει τοῖς ἐχθροῖς καὶ
καθ' ἑαυτοῦ καὶ κατὰ τῶν φίλων, ἐὰν κρατήσωσι
Ῥωμαῖοι τῶν ὑπομνημάτων. ἴσως μὲν οὖν καὶ ἑτέ- 4
ροις ἤδη τοῦτο συμβέβηκε, τὸ τὰς μὲν ἐν ταῖς ἐπιτυ-
χίαις ἐξουσίας μὴ δύνασθαι φέρειν ἀνθρωπίνως, ἐν
δὲ ταῖς περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστασθαι καὶ νουνεχῶς·
ἐν δὲ τοῖς μάλιστα καὶ περὶ Φίλιππον τοῦτο γέγονε. 5
δῆλον δ' ἔσται τοῦτο διὰ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομέ-

νων· καθάπερ γὰρ καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁρμὰς ἐπὶ τὸ δέον αὐτοῦ σαφῶς ἐδηλώσαμεν, καὶ πάλιν τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολήν, καὶ πότε καὶ διὰ τί καὶ πῶς ἐγένετο, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πράξεις μετ' ἀποδείξεως ἐξηγησάμεθα, τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ καὶ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ δηλῶσαι καὶ τὴν εὐστοχίαν, καθ' ἣν μεταθέμενος τοῖς ἐκ τῆς τύχης ἐλαττώμασιν εὐλογιστότατα δοκεῖ κεχρῆσθαι τοῖς καθ' αὐτὸν καιροῖς. Τίτος δὲ μετὰ τὴν μάχην ποιησάμενος τὴν καθήκουσαν πρόνοιαν περί τε τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν ἄλλων λαφύρων, ἦει πρὸς Λάρισαν. [Exc. ant. p. 275—280.]

34 (17) Καθόλου τῇ περὶ τὰ λάφυρα πλεονεξίᾳ τῶν Αἰτωλῶν *· εἶτ' οὐκ ἐβούλετο Φίλιππον ἐκβαλὼν ἐκ τῆς ἀρχῆς Αἰτωλοὺς καταλιπεῖν δεσπότας τῶν Ἑλλήνων. δυσχερῶς δ' ἔφερε καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν, θεωρῶν ἀντεπιγραφομένους ἐπὶ τὸ νίκημα καὶ πληροῦντας τὴν Ἑλλάδα τῆς αὑτῶν ἀνδραγαθίας. διὸ καὶ κατά τε τὰς ἐντεύξεις ἀγερωχότερον αὐτοῖς ἀπήντα καὶ περὶ τῶν κοινῶν ἀπεσιώπα, τὰ δὲ προκείμενα συνετέλει δι' αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν ἰδίων φίλων. τοιαύτης δὲ οὔσης δυσχρηστίας ἐν ἀμφοτέροις, ἦκον πρεσβευταὶ μετά τινας ἡμέρας παρὰ τοῦ Φιλίππου Δημοσθένης καὶ Κυκλιάδας καὶ Λιμναῖος. πρὸς οὓς κοινολογηθεὶς ὁ Τίτος ἐπὶ πλεῖον μετὰ τῶν χιλιάρχων πεντεκαιδεχημέρους ἀνοχὰς ἐποιήσατο παραχρῆμα, συνετάξατο δὲ καὶ συμπορεύεσθαι τῷ Φιλίππῳ κοινολογησόμενος ὑπὲρ τῶν καθεστώτων ἐν ταύταις. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἐντεύξεως φιλανθρώπου, διπλασίως ἐξεκάετο τὰ τῆς ὑποψίας κατὰ τοῦ Τίτου· ἤδη γὰρ κατὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς δωροδοκίας ἐπιπολαζούσης καὶ τοῦ μηδένα μηδὲν δωρεὰν πράττειν, καὶ τοῦ χαρακτῆρος τούτου νομιστευομένου

παρὰ τοῖς Αἰτωλοῖς, οὐκ ἐδύναντο πιστεύειν διότι χωρὶς δώρων ἡ τηλικαύτη μεταβολὴ γέγονε τοῦ Τίτου πρὸς τὸν Φίλιππον, οὐκ εἰδότες τὰ Ῥωμαίων ἔθη καὶ νόμιμα περὶ τοῦτο τὸ μέρος, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τε- 8
κμαιρόμενοι καὶ συλλογιζόμενοι διότι τὸν μὲν Φίλιππον εἰκὼς ἦν προτείνειν πλῆθος χρημάτων διὰ τὸν καιρόν, τὸν δὲ Τίτον μὴ δύνασθαι τούτοις ἀντοφθαλμεῖν.

Ἐγὼ δὲ κατὰ μὲν τοὺς ἀνωτέρω χρόνους καὶ κοι- 35
νὴν ἂν ποιούμενος ἀπόφασιν ἐθάρρησα περὶ πάν- (18)
των Ῥωμαίων εἰπεῖν ὡς οὐδὲν ἂν πράξαιεν τοιοῦτον, λέγω δὲ πρότερον ἢ τοῖς διαποντίοις αὐτοὺς ἐγχειρῆσαι πολέμοις, ἕως ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐθῶν καὶ νομίμων ἔμενον. ἐν δὲ τοῖς νῦν καιροῖς περὶ πάντων μὲν οὐκ 2
ἂν τολμήσαιμι τοῦτ' εἰπεῖν· κατ' ἰδίαν μέντοι γε περὶ πλειόνων ἀνδρῶν ἐν Ῥώμῃ θαρρήσαιμ' ἂν ἀποφήνασθαι διότι δύνανται τὴν πίστιν ἐν τούτῳ τῷ μέρει διαφυλάττειν. μαρτυρίας δὲ χάριν ὁμολογούμενα δύο 3
ὀνόματα * τοῦ μὴ δοκεῖν ἀδύνατα λέγειν. Λεύκιος 4
μὲν γὰρ Αἰμίλιος ὁ Περσέα νικήσας, κύριος γενόμενος τῆς Μακεδόνων βασιλείας, ἐν ᾗ τῆς ἄλλης χωρὶς κατασκευῆς καὶ χορηγίας ἐν αὐτοῖς εὑρέθη τοῖς θησαυροῖς ἀργυρίου καὶ χρυσίου πλείω τῶν ἑξακισχιλίων ταλάντων, οὐχ οἷον ἐπεθύμησε τούτων τινός, 5
ἀλλ' οὐδ' αὐτόπτης ἐβουλήθη γενέσθαι, δι' ἑτέρων δὲ τὸν χειρισμὸν ἐποιήσατο τῶν προειρημένων, καίτοι κατὰ τὸν ἴδιον βίον οὐ περιττεύων τῇ χορηγίᾳ, τὸ δ' ἐναντίον ἐλλείπων μᾶλλον. μεταλλάξαντος 6
γοῦν αὐτοῦ τὸν βίον οὐ πολὺ κατόπιν τοῦ πολέμου, βουληθέντες οἱ κατὰ φύσιν υἱοὶ Πόπλιος Σκιπίων καὶ Κόιντος Μάξιμος ἀποδοῦναι τῇ γυναικὶ τὴν φερνήν, εἴκοσι τάλαντα καὶ πέντε, ἐπὶ τοσοῦτον

ἐδυσχρηστήθησαν ὡς οὐδ' εἰς τέλος ἐδυνήθησαν,
εἰ μὴ τὴν ἐνδουχίαν ἀπέδοντο καὶ τὰ σώματα καὶ
7 σὺν τούτοις ἔτι τινὰς τῶν κτήσεων. εἰ δέ τισιν
ἀπίστῳ τὸ λεγόμενον ἐοικέναι δόξει, ῥᾴδιον ὑπὲρ
8 τούτου λαβεῖν πίστιν· πολλῶν γὰρ ἀμφισβητουμέ- 5
νων παρὰ Ῥωμαίοις καὶ μάλιστα περὶ τοῦτο τὸ μέρος
διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιπαραγωγάς, ὅμως τὸ νῦν
εἰρημένον ὑφ' ἡμῶν ὁμολογούμενον εὑρήσει παρὰ
9 πᾶσιν ὁ ζητῶν. καὶ μὴν Πόπλιος Σκιπίων, ὁ τού-
του μὲν κατὰ φύσιν υἱός, Ποπλίου δὲ τοῦ μεγάλου 10
κληθέντος κατὰ θέσιν υἱωνός, κύριος γενόμενος τῆς
Καρχηδόνος, ἥτις ἐδόκει πολυχρημονεστάτη τῶν κατὰ
τὴν οἰκουμένην εἶναι πόλεων, ἁπλῶς τῶν ἐξ ἐκεί-
νης οὐδὲν εἰς τὸν ἴδιον βίον μετήγαγεν, οὔτ' ὠνη-
10 σάμενος οὔτ' ἄλλῳ τρόπῳ κτησάμενος οὐδέν, καίπερ 15
οὐχ ὅλως εὐπορούμενος κατὰ τὸν βίον, ἀλλὰ μέτριος
11 ὢν κατὰ τὴν ὕπαρξιν, ὡς Ῥωμαῖος. οὐχ οἷον δὲ τῶν
ἐξ αὐτῆς τῆς Καρχηδόνος ἀπέσχετο μόνον, ἀλλὰ καὶ
καθόλου τῶν ἐκ τῆς Λιβύης οὐδὲν ἐπιμιχθῆναι πρὸς
12 τὸν ἴδιον εἴασε βίον. περὶ δὲ τούτου πάλιν τἀνδρὸς 20
ὁ ζητῶν ἀληθινῶς ἀναμφισβήτητον εὑρήσει παρὰ
13 Ῥωμαίοις τὴν περὶ τοῦτο τὸ μέρος δόξαν. ἀλλὰ γὰρ
ὑπὲρ μὲν τούτων οἰκειότερον λαβόντες καιρὸν ποιη-
σόμεθα τὴν ἐπὶ πλεῖον διαστολήν.

36 Ὁ δὲ Τίτος ταξάμενος ἡμέραν πρὸς τὸν Φίλιπ- 25
(19) που τοῖς μὲν συμμάχοις ἔγραψε παραχρῆμα, διασα-
φῶν πότε δεήσει παρεῖναι πρὸς τὸν σύλλογον, αὐ-
τὸς δὲ μετά τινας ἡμέρας ἦκε πρὸς τὴν εἰσβολὴν τῶν
2 Τεμπῶν εἰς τὸν ταχθέντα χρόνον. ἀθροισθέντων δὲ
τῶν συμμάχων καὶ τοῦ συνεδρίου συναχθέντος ἐξ 30
αὐτῶν τούτων, ἀναστὰς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς
ἐκέλευε λέγειν ἕκαστον ἐφ' οἷς δεῖ ποιεῖσθαι τὰς

πρὸς τὸν Φίλιππον διαλύσεις. Ἀμύνανδρος μὲν οὖν 3
ὁ βασιλεὺς βραχέα διαλεχθεὶς καὶ μέτρια κατέπαυσε
τὸν λόγον· ἠξίου γὰρ πρόνοιαν αὐτοῦ ποιήσασθαι 4
πάντας, ἵνα μὴ χωρισθέντων Ῥωμαίων ἐκ τῆς Ἑλλά-
δος εἰς ἐκεῖνον ἀπερείδηται τὴν ὀργὴν ὁ Φίλιππος·
εἶναι γὰρ εὐχειρώτους Ἀθαμᾶνας ἀεὶ Μακεδόσι διά
τε τὴν ἀσθένειαν καὶ γειτνίασιν τῆς χώρας. μετὰ δὲ 5
τοῦτον Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς ἀναστάς, καθότι μὲν
ἤθροικε τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ περὶ τῶν διαλύσεων
διαβούλιον καὶ καθόλου νῦν ἑκάστους ἀξιοῖ λέγειν
τὸ φαινόμενον, ἐπῄνεσε τὸν Τίτον, τοῖς δ' ὅλοις 6
πράγμασιν ἀγνοεῖν ἔφη καὶ παραπίπτειν αὐτόν, εἰ
πέπεισται διαλύσεις ποιησάμενος πρὸς Φίλιππον ἢ
Ῥωμαίοις τὴν εἰρήνην ἢ τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐλευθερίαν
βέβαιον ἀπολείψειν· οὐδέτερον γὰρ εἶναι τούτων
δυνατόν, ἀλλ' εἰ βούλεται καὶ τὴν τῆς πατρίδος 7
πρόθεσιν ἐπιτελῆ ποιεῖν καὶ τὰς ἰδίας ὑποσχέσεις,
ἃς ὑπέσχηται πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, μίαν ὑπάρχειν ἔφη
διάλυσιν πρὸς Μακεδόνας τὸ Φίλιππον ἐκβάλλειν
ἐκ τῆς ἀρχῆς. τοῦτο δ' εἶναι καὶ λίαν εὐχερές, ἐὰν 8
μὴ παρῇ τὸν ἐνεστῶτα καιρόν. πλείω δὲ πρὸς ταύ- 9
την τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεὶς κατέπαυσε τὸν λόγον.

Ὁ δὲ Τίτος ἀναδεξάμενος ἀστοχεῖν αὐτὸν ἔφησεν 37
οὐ μόνον τῆς Ῥωμαίων προαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς (20)
αὐτοῦ προθέσεως καὶ μάλιστα τοῦ τῶν Ἑλλήνων
συμφέροντος. οὔτε γὰρ Ῥωμαίους οὐδέσι τὸ πρῶτον 2
πολεμήσαντας εὐθέως ἀναστάτους ποιεῖν τούτους·
πίστιν δ' ἔχειν τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν κατ' Ἀννί- 3
βαν καὶ Καρχηδονίους, ὑφ' ὧν τὰ δεινότατα παθόν-
τας Ῥωμαίους, καὶ μετὰ ταῦτα γενομένους κυρίους ὃ
βουληθεῖεν πρᾶξαι κατ' αὐτῶν ἁπλῶς, οὐδὲν ἀνήκε-
στον βουλεύσασθαι περὶ Καρχηδονίων· καὶ μὴν οὐδ' 4

αὐτὸς· οὐδέποτε ταύτην ἐσχηκέναι τὴν αἵρεσιν, ὅτι δεῖ πολεμεῖν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀδιαλύτως· ἀλλ' εἴπερ ἐβουλήθη ποιεῖν τὰ παρακαλούμενα πρὸ τῆς μάχης, ἑτοίμως ἂν διαλελύσθαι πρὸς αὐτόν. διὸ καὶ θαυμάζειν ἔφη πῶς μετέχοντες τότε τοῦ περὶ τῆς διαλύσεως συλλόγου ἅπαντες νῦν ἀκαταλλάκτως ἔχουσιν. ἢ δῆλον ὅτι νενικήκαμεν; ἀλλὰ τοῦτό γε ἐστὶ πάντων ἀγνωμονέστατον· πολεμοῦντας γὰρ δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας βαρεῖς εἶναι καὶ θυμικούς, ἡττωμένους δὲ γενναίους καὶ μεγαλόφρονας, νικῶντάς γε μὴν μετρίους καὶ πραεῖς καὶ φιλανθρώπους. ὑμεῖς δὲ τἀναντία παρακαλεῖτε νῦν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς Ἕλλησι ταπεινωθῆναι μὲν ἐπὶ πολὺ συμφέρει τὴν Μακεδόνων ἀρχήν, ἀρθῆναί γε μὴν οὐδαμῶς. τάχα γὰρ αὐτοὺς πεῖραν λήψεσθαι τῆς Θρᾳκῶν καὶ Γαλατῶν παρανομίας· τοῦτο γὰρ ἤδη καὶ πλεονάκις γεγονέναι. καθόλου δ' αὐτὸς μὲν ἔφη καὶ τοὺς παρόντας Ῥωμαίων κρίνειν, ἐὰν Φίλιππος ὑπομένῃ πάντα ποιεῖν τὰ πρότερον ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐπιταττόμενα, διδόναι τὴν εἰρήνην αὐτῷ, προσλαβόντας καὶ τὴν τῆς συγκλήτου γνώμην· Αἰτωλοὺς δὲ κυρίους εἶναι βουλευομένους ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν. τοῦ δὲ Φαινέου μετὰ ταῦτα βουλομένου λέγειν ὅτι μάταια πάντα τὰ πρὸ τοῦ γέγονε· τὸν γὰρ Φίλιππον, ἐὰν διολίσθῃ τὸν παρόντα καιρόν, ἤδη πάλιν ἀρχὴν ἄλλην ποιήσεσθαι πραγμάτων· ὁ Τίτος αὐτόθεν ἐξ ἕδρας καὶ θυμικῶς, Παῦσαι, φησί, Φαινέα, ληρῶν· ἐγὼ γὰρ οὕτω χειριῶ τὰς διαλύσεις ὥστε μηδὲ βουληθέντα τὸν Φίλιππον ἀδικεῖν δύνασθαι τοὺς Ἕλληνας. καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐχωρίσθησαν.

38 (21) Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ παραγενομένου τοῦ βασιλέως, καὶ τῇ τρίτῃ πάντων εἰς τὸν σύλλογον ἀθροισθέντων,

εἰσελθὼν ὁ Φίλιππος εὐστόχως καὶ συνετῶς ὑπετέ-
μετο τὰς πάντων ὁρμάς· ἔφη γὰρ τὰ μὲν πρότερον 2
ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων ἐπιταττόμενα πάν-
τα συγχωρεῖν καὶ ποιήσειν, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν δι-
δόναι τῇ συγκλήτῳ τὴν ἐπιτροπήν. τούτων δὲ ῥη- 3
θέντων οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπεσιώπησαν, ὁ δὲ τῶν
Αἰτωλῶν Φαινέας, Τί οὖν ἡμῖν οὐκ ἀποδίδως, Φί-
λιππε, ἔφη, Λάρισαν τὴν Κρεμαστήν, Φάρσαλον,
Θήβας τὰς Φθίας, Ἐχῖνον; ὁ μὲν οὖν Φίλιππος ἐκέ- 4
λευε παραλαμβάνειν αὐτούς, ὁ δὲ Τίτος τῶν μὲν
ἄλλων οὐκ ἔφη δεῖν οὐδεμίαν, Θήβας δὲ μόνον τὰς
Φθίας· Θηβαίους γὰρ ἐγγίσαντος αὐτοῦ μετὰ τῆς 5
δυνάμεως καὶ παρακαλοῦντος σφᾶς εἰς τὴν Ῥωμαίων
πίστιν οὐ βουληθῆναι· διὸ νῦν, κατὰ πόλεμον ὑπο-
χειρίων ὄντων, ἔχειν ἐξουσίαν ἔφη βουλεύεσθαι περὶ
αὐτῶν ὡς ἂν προαιρῆται. τῶν δὲ περὶ τὸν Φαινέαν 6
ἀγανακτούντων, καὶ λεγόντων ὅτι δέον αὐτοὺς εἴη
πρῶτον μέν, καθότι συνεπολέμησαν νῦν, κομίζεσθαι
τὰς πόλεις τὰς πρότερον μεθ' αὐτῶν συμπολιτευομέ-
νας, ἔπειτα κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς συμμαχίαν, καθ' ἣν 7
ἔδει τῶν κατὰ πόλεμον ἁλόντων τὰ μὲν ἔπιπλα Ῥω-
μαίων εἶναι, τὰς δὲ πόλεις Αἰτωλῶν, ὁ Τίτος ἀγνο-
εῖν αὐτοὺς ἔφη κατ' ἀμφότερα. τήν τε γὰρ συμμα- 8
χίαν λελύσθαι, καθ' ὃν καιρὸν τὰς διαλύσεις ἐποιή-
σαντο πρὸς Φίλιππον ἐγκαταλείποντες Ῥωμαίους, εἴ 9
τε καὶ μένειν ἔτι τὴν συμμαχίαν, δεῖν αὐτοὺς κομί-
ζεσθαι καὶ παραλαμβάνειν, οὐκ εἴ τινες ἐθελοντὴν
σφᾶς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν ἐνεχείρισαν, ὅπερ αἱ
κατὰ Θετταλίαν πόλεις ἅπασαι πεποιήκασι νῦν, ἀλλ'
εἴ τινες κατὰ κράτος ἑάλωσαν.

Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ὁ Τίτος ἤρεσκε ταῦτα λέ- 39
γων, οἱ δ' Αἰτωλοὶ βαρέως ἤκουον καί τις οἷον ἀρχὴ (22)

κακῶν ἐγεννᾶτο μεγάλων· ἐκ γὰρ ταύτης τῆς διαφορᾶς καὶ τούτου τοῦ σπινθῆρος μετ' ὀλίγον ὅ τε πρὸς Αἰτωλοὺς ὅ τε πρὸς Ἀντίοχον ἐξεκαύθη πόλεμος. τὸ δὲ συνέχον ἦν τῆς ὁρμῆς τῆς τοῦ Τίτου πρὸς τὰς διαλύσεις, ἐπυνθάνετο τὸν Ἀντίοχον ἀπὸ Συρίας ἥκειν μετὰ δυνάμεως, ποιούμενον τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὴν Εὐρώπην. διόπερ ἠγωνία μὴ ταύτης ὁ Φίλιππος τῆς ἐλπίδος ἀντιλαμβανόμενος ἐπὶ τὸ πολιοφυλακεῖν ὁρμήσῃ καὶ τρίβειν τὸν πόλεμον, εἶτα ἑτέρου παραγενηθέντος ὑπάτου τὸ κεφάλαιον τῶν πράξεων εἰς ἐκεῖνον ἀνακλασθῇ. διὸ συνεχωρήθη τῷ βασιλεῖ, καθάπερ ἠξίου, λαβόντα τετραμήνους ἀνοχὰς παραχρῆμα μὲν δοῦναι τῷ Τίτῳ τὰ διακόσια τάλαντα καὶ Δημήτριον τὸν υἱὸν εἰς ὁμηρείαν καί τινας ἑτέρους τῶν φίλων; περὶ δὲ τῶν ὅλων πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ διδόναι τῇ συγκλήτῳ τὴν ἐπιτροπήν. καὶ τότε μὲν ἐχωρίσθησαν πιστωσάμενοι περὶ τῶν ὅλων πρὸς ἀλλήλους, ἐφ' ᾧ Τίτον, ἐὰν μὴ συντελῆται τὰ κατὰ τὰς διαλύσεις, ἀποδοῦναι Φιλίππῳ τὰ διακόσια τάλαντα καὶ τοὺς ὁμήρους· μετὰ δὲ ταῦτα πάντες ἔπεμπον εἰς τὴν Ῥώμην, οἱ μὲν συνεργοῦντες, οἱ δ' ἀντιπράττοντες τῇ διαλύσει. [34, 1–8. Exc. de legat. p. 9—10. 34, 7. etiam et 35, 1—13. sola Exc. Peir. p. 98—101. 36, 1. — 39, 7. Exc. de legat. p. 10—14.]

(23) Τί δήποτ' ἐστὶν ὅτι τοῖς αὐτοῖς καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀπατώμενοι πάντες οὐ δυνάμεθα λῆξαι τῆς ἀνοίας; τοῦτο γὰρ τὸ γένος τῆς ῥᾳδιουργίας πολλάκις ὑπὸ πολλῶν ἤδη γέγονε· καὶ τὸ μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις διαχωρεῖν ἴσως οὐ θαυμαστόν, τὸ δέ, παρ' οἷς ἡ πηγὴ τῆς τοιαύτης ὑπάρχει κακοπραγμοσύνης, ἀλλ' ἔστιν αἴτιον τὸ μὴ πρόχειρον ὑπάρχειν τὸ παρ' Ἐπιχάρμῳ καλῶς εἰρημένον,

νᾶφε καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τᾶν φρενῶν.

[Exc. ant. p. 280 et 1—3. Suidas v. ῥᾳδιουργός.]

Μεδιῶν, πόλις πρὸς τῇ Αἰτωλίᾳ. Πολύβιος ὀκτωκαιδεκάτῳ. [Steph. Byz.] 5

[Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος ἐν τῷ ιβ' (ιη') λόγῳ] Ὅτι Ἄτταλος ἐτελεύτησε τὸν βίον· ὑπὲρ οὗ δίκαιόν ἐστι, καθάπερ περὶ τῶν ἄλλων εἰθίσμεθα ποιεῖν, καὶ περὶ τούτου νῦν ἐπιφθέγξασθαι τὸν ἁρμόζοντα λόγον. ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφόδιον ὑπῆρξε πρὸς βασιλείαν τῶν ἐκτός, πλοῦτος δὲ μόνον, ὃς μετὰ νοῦ μὲν καὶ τόλμης χειριζόμενος ὡς ἀληθῶς μεγάλην παρέχεται χρείαν πρὸς πᾶσαν ἐπιβολήν, ἄνευ δὲ τῶν προειρημένων τοῖς πλείστοις κακῶν παραίτιος πέφυκε γίγνεσθαι καὶ συλλήβδην ἀπωλείας. καὶ γὰρ φθόνους γεννᾷ καὶ ἐπιβουλὰς καὶ πρὸς διαφθορὰν σώματος καὶ ψυχῆς μεγίστας ἔχει ῥοπάς. ὀλίγαι δέ τινές εἰσι ψυχαὶ παντάπασιν αἱ ταῦτα δυνάμεναι διωθεῖσθαι τῇ τοῦ πλούτου δυνάμει. διὸ καὶ τοῦ προειρημένου ἄξιον ἀγασθῆναι τὴν μεγαλοψυχίαν, ὅτι πρὸς οὐδὲν τῶν ἄλλων ἐπεβάλετο χρῆσθαι τοῖς χορηγίοις ἀλλὰ πρὸς βασιλείας κατάκτησιν, οὗ μεῖζον ἢ κάλλιον οὐδὲν οἷόν τ' ἐστὶν οὐδ' εἰπεῖν· ὃς τὴν ἀρχὴν ἐνεστήσατο τῆς προειρημένης ἐπιβολῆς οὐ μόνον διὰ τῆς εἰς τοὺς φίλους εὐεργεσίας καὶ χάριτος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων. νικήσας γὰρ μάχῃ Γαλάτας, ὃ βαρύτατον καὶ μαχιμώτατον ἔθνος ἦν τότε κατὰ τὴν Ἀσίαν, ταύτην ἀρχὴν ἐποιήσατο καὶ τότε πρῶτον αὐτὸν ἔδειξε βασιλέα. τυχὼν δὲ τῆς τιμῆς ταύτης καὶ βιώσας ἔτη δύο πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα, τούτων δὲ βασιλεύσας τεττα-

41 (24) 1 2 3 4 5 6 7 8

9 καὶ σεμνότατα πρὸς γυναῖκα καὶ τέκνα, διεφύλαξε δὲ
τὴν πρὸς πάντας τοὺς συμμάχους καὶ φίλους πίστιν,
ἐναπέθανε δὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς καλλίστοις ἔργοις, ἀγω-
10 νιζόμενος ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. τὸ δὲ
μέγιστον, τέτταρας υἱοὺς ἐν ἡλικίᾳ καταλιπὼν οὕτως 5
ἡρμόσατο τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὥστε παισὶ παίδων ἀστα-
σίαστον παραδοθῆναι τὴν βασιλείαν. [Exc. P. p. 101.]

Ὁ δὲ Ἄτταλος περιβαλλόμενος πλείω λόγον,
ὑπεμίμνησκεν αὐτοὺς τῆς ἀνέκαθεν τῶν προγόνων
ἀρετῆς. [Suidas v. περιβαλλόμενος.] 10

11 * * κωλύειν δὲ τὸν Ἀντίοχον παραπλεῖν, οὐκ ἀπε-
χθείας χάριν, ἀλλ' ὑφορώμενοι μὴ Φιλίππῳ συνε-
πισχύσας ἐμπόδιον γένηται τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐλευ-
θερίᾳ. [Suidas v. συνεπισχύσας.]

42 Ὅτι ἐπὶ Μαρκέλλου Κλαυδίου παρειληφότος 15
(25) τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἦκον εἰς τὴν Ῥώμην οἵ τε παρὰ
τοῦ Φιλίππου πρέσβεις οἵ τε παρὰ τοῦ Τίτου καὶ
τῶν συμμάχων ὑπὲρ τῶν πρὸς Φίλιππον συνθηκῶν.
2 λόγων δὲ πλειόνων γενομένων ἐν τῇ συγκλήτῳ, ταύ-
3 τῃ μὲν ἐδόκει βεβαιοῦν τὰς ὁμολογίας· εἰς δὲ τὸν 20
δῆμον εἰσενεχθέντος τοῦ διαβουλίου Μάρκος, αὐτὸς
ἐπιθυμῶν τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα διαβάσεως, ἀντέλεγε
καὶ πολλὴν ἐποιεῖτο σπουδὴν εἰς τὸ διακόψαι τὰς
4 συνθήκας. οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε δῆμος κατὰ τὴν τοῦ
5 Τίτου προαίρεσιν ἐπεκύρωσε τὰς διαλύσεις. ὧν 25
ἐπιτελεσθεισῶν εὐθέως ἡ σύγκλητος ἄνδρας δέκα
καταστήσασα τῶν ἐπιφανῶν ἐξέπεμπε τοὺς χειριοῦν-
τας τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ Τίτου καὶ βεβαιώ-
6 σοντας τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐλευθερίαν. ἐποιήσαντο δὲ
λόγους ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ περὶ τῆς συμμαχίας οἱ 30
παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις, οἱ περὶ Λαμόξενον τὸν
7 Αἰγιέα· γενομένης δ' ἀντιρρήσεως κατὰ τὸ παρὸν

διὰ τὸ κατὰ πρόσωπον Ἠλείους μὲν ἀμφισβητεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπὲρ τῆς Τριφυλίας, Μεσσηνίους δ' ὑπὲρ Ἀσίνης καὶ Πύλου, συμμάχους τότε Ῥωμαίων ὑπάρχοντας, Αἰτωλοὺς δὲ περὶ τῆς Ἡραιέων πόλεως, ὑπέρθεσιν ἔλαβε τὸ διαβούλιον ἐπὶ τοὺς δέκα. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν σύγκλητον ἐπὶ τούτοις ἦν.

Ὅτι κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν μάχην Τίτου παραχειμάζοντος ἐν Ἐλατείᾳ Βοιωτοί, σπουδάζοντες ἀνακομίσασθαι τοὺς ἄνδρας τοὺς παρ' αὐτῶν στρατευσαμένους παρὰ τῷ Φιλίππῳ, διεπρεσβεύοντο περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν πρὸς Τίτον. ὁ δὲ βουλόμενος ἐκκαλεῖσθαι τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς τὴν σφετέραν εὔνοιαν διὰ τὸ προορᾶσθαι τὸν Ἀντίοχον, ἑτοίμως συνεχώρησεν. ταχὺ δὲ πάντων ἀνακομισθέντων ἐκ τῆς Μακεδονίας, ἐν οἷς ἦν καὶ Βραχύλλης, τοῦτον μὲν εὐθέως βοιωτάρχην κατέστησαν, παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς δοκοῦντας εἶναι φίλους τῆς Μακεδόνων οἰκίας ἐτίμων καὶ προῆγον οὐχ ἧττον ἢ πρότερον. ἔπεμψαν δὲ καὶ πρεσβείαν πρὸς τὸν Φίλιππον τὴν εὐχαριστήσουσαν ἐπὶ τῇ τῶν νεανίσκων ἐπανόδῳ, λυμαινύμενοι τὴν τοῦ Τίτου χάριν. ἃ συνορῶντες οἱ περὶ τὸν Ζεύξιππον καὶ Πεισίστρατον, καὶ πάντες οἱ δοκοῦντες εἶναι Ῥωμαίων φίλοι δυσχερῶς ἔφερον, προορώμενοι τὸ μέλλον καὶ δεδιότες περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων· σαφῶς γὰρ ᾔδεσαν [ὡς], ἐὰν μὲν οἱ Ῥωμαῖοι χωρισθῶσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ Φίλιππος μένῃ παρὰ πλευράν, συνεπισχύων ἀεὶ τοῖς πρὸς σφᾶς ἀντιπολιτευομένοις, οὐδαμῶς ἀσφαλῆ σφίσιν ἐσομένην τὴν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πολιτείαν. διὸ καὶ συμφρονήσαντες ἐπρέσβευον πρὸς Τίτον εἰς τὴν Ἐλάτειαν. συμμίξαντες δὲ τῷ προειρημένῳ πολλοὺς καὶ ποικίλους εἰς τοῦτο τὸ μέρος διε-

43 (26)

2

3

4

5

6

7

8

τίθεντο λόγους, ὑποδεικνύντες τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους τὴν οὖσαν ἤδη νῦν καθ' αὑτῶν καὶ τὴν ἀχαριστίαν τῶν ὅχλων. καὶ τέλος ἐθάρρησαν εἰπεῖν ὡς ἐὰν μὴ τὸν Βραχύλλην ἐπανελόμενοι καταπλήξωνται τοὺς πολλούς, οὐκ ἔστιν ἀσφάλεια τοῖς Ῥωμαίων φίλοις χωρισθέντων τῶν στρατοπέδων. ὁ δὲ Τίτος ταῦτα διακούσας αὐτὸς μὲν οὐκ ἔφη κοινωνεῖν τῆς πράξεως ταύτης, τοὺς δὲ βουλομένους πράττειν οὐ κωλύειν· καθόλου δὲ λαλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε περὶ τούτων Ἀλεξαμενῷ τῷ τῶν Αἰτωλῶν στρατηγῷ. τῶν δὲ περὶ τὸν Ζεύξιππον πειθαρχησάντων καὶ διαλεγομένων, ταχέως ὁ προειρημένος πεισθεὶς καὶ συγκαταθέμενος τοῖς λεγομένοις τρεῖς μὲν τῶν Αἰτωλικῶν συνέστησε, τρεῖς δὲ τῶν Ἰταλικῶν νεανίσκων, τοὺς προσοίσοντας τὰς χεῖρας τῷ Βραχύλλῃ. [Exc. de legat. p. 14—17.]

13 Οὐδεὶς γὰρ οὕτως οὔτε μάρτυς ἐστὶ φοβερὸς οὔτε κατήγορος δεινὸς ὡς ἡ σύνεσις ἡ ἐγκατοικοῦσα ταῖς ἑκάστων ψυχαῖς. [Margo codicis Urbinatis,]

44 (27) Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἦκον ἐκ τῆς Ῥώμης οἱ δέκα, δι' ὧν ἔμελλε χειρίζεσθαι τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας, νομίζοντες τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τὸ περὶ τῆς 2 πρὸς Φίλιππον εἰρήνης. ἦν δὲ τὰ συνέχοντα τοῦ δόγματος ταῦτα, τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας πάντας τούς τε κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐλευθέρους ὑπάρχειν καὶ νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις· 3 τοὺς δὲ ταττομένους ὑπὸ Φίλιππον καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐμφρούρους παραδοῦναι Φιλίππου Ῥωμαίοις πρὸ 4 τῆς τῶν Ἰσθμίων πανηγύρεως, Εὔρωμον δὲ καὶ Πήδασα καὶ Βαργύλια καὶ τὴν Ἰασέων πόλιν, ὁμοίως Ἄβυδον, Θάσον, Μύριναν, Πέρινθον, ἐλευθέρας ἀφεῖ- 5 ναι, τὰς φρουρὰς ἐξ αὐτῶν μεταστησάμενον· περὶ δὲ

τῆς τῶν Κιανῶν ἐλευθερώσεως Τίτου γράψαι πρὸς Προυσίαν κατὰ τὸ δόγμα τῆς συγκλήτου· τὰ δ' αἰχμάλωτα καὶ τοὺς αὐτομόλους ἅπαντας ἀποκαταστῆσαι Φίλιππον Ῥωμαίοις ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς καταφράκτους ναῦς πλὴν πέντε σκαφῶν καὶ τῆς ἑκκαιδεκήρους· δοῦναι δὲ καὶ χίλια τάλαντα, τούτων τὰ μὲν ἡμίση παραυτίκα, τὰ δ' ἡμίση κατὰ φόρους, ἐν ἔτεσι δέκα. 6

Τούτου δὲ τοῦ δόγματος διαδοθέντος εἰς τοὺς Ἕλληνας οἱ μὲν ἄλλοι πάντες εὐθαρσεῖς ἦσαν καὶ περιχαρεῖς, μόνοι δὲ Αἰτωλοί, δυσχεραίνοντες ἐπὶ τῷ μὴ τυγχάνειν ὧν ἤλπιζον, κατελάλουν τὸ δόγμα, φάσκοντες οὐ πραγμάτων, ἀλλὰ γραμμάτων μόνον ἔχειν αὐτὸ διάθεσιν. καί τινας ἐλάμβανον πιθανότητας ἐξ αὐτῶν τῶν ἐγγράπτων πρὸς τὸ διασείειν τοὺς ἀκούοντας τοιαύτας. ἔφασκον γὰρ εἶναι δύο γνώμας ἐν τῷ δόγματι περὶ τῶν ὑπὸ Φιλίππου φρουρουμένων πόλεων, τὴν μὲν μίαν ἐπιτάττουσαν ἐξάγειν τὰς φρουρὰς τὸν Φίλιππον, τὰς δὲ πόλεις παραδιδόναι Ῥωμαίοις, τὴν δ' ἑτέραν ἐξάγοντα τὰς φρουρὰς ἐλευθεροῦν τὰς πόλεις. τὰς μὲν οὖν ἐλευθερουμένας ἐπ' ὀνόματος δηλοῦσθαι, ταύτας δ' εἶναι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν, τὰς δὲ παραδιδομένας Ῥωμαίοις φανερὸν ὅτι τὰς κατὰ τὴν Εὐρώπην· εἶναι δὲ ταύτας Ὠρεόν, Ἐρέτριαν, Χαλκίδα, Δημητριάδα, Κόρινθον. ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον ὑπάρχειν πᾶσιν ὅτι μεταλαμβάνουσι τὰς Ἑλληνικὰς πέδας παρὰ Φιλίππου Ῥωμαῖοι, καὶ γίγνεται μεθάρμοσις δεσποτῶν, οὐκ ἐλευθέρωσις τῶν Ἑλλήνων. ταῦτα μὲν οὖν ὑπ' Αἰτωλῶν ἐλέγετο κατακόρως. 45 (28) 2 3 4 5 6

Ὁ δὲ Τίτος ὁρμήσας ἐκ τῆς Ἐλατείας μετὰ τῶν δέκα, καὶ κατάρας εἰς τὴν Ἀντικύραν, παραυτίκα διέπλευσεν εἰς τὸν Κόρινθον, κἀκεῖ πα- 7

ραγενόμενος συνήδρευε μετὰ τούτων καὶ διελάμ-
8 βανε περὶ τῶν ὅλων. πλεοναζούσης δὲ τῆς τῶν Αἰ-
τωλῶν διαβολῆς καὶ πιστευομένης παρ' ἐνίοις, πολ-
λοὺς καὶ ποικίλους ἠναγκάζετο ποιεῖσθαι λόγους ὁ
9 Τίτος ἐν τῷ συνεδρίῳ, διδάσκων ὡς εἴπερ βού- 5
λονται καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων εὔκλειαν ὁλόκληρον
περιποιήσασθαι, καὶ καθόλου πιστευθῆναι παρὰ
πᾶσι διότι καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐποιήσαντο διάβασιν οὐ
τοῦ συμφέροντος ἕνεκεν, ἀλλὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων
ἐλευθερίας, ἐκχωρητέον εἴη πάντων τῶν τόπων καὶ 10
πάσας ἐλευθερωτέον τὰς πόλεις τὰς νῦν ὑπὸ Φιλίπ-
10 που φρουρουμένας. ταύτην δὲ συνέβαινε γίγνεσθαι
τὴν ἀπορίαν ἐν τῷ συνεδρίῳ διὰ τὸ περὶ μὲν τῶν
ἄλλων ἐν τῇ Ῥώμῃ προδιειλῆφθαι καὶ ῥητὰς ἔχειν
τοὺς δέκα παρὰ τῆς συγκλήτου τὰς ἐντολάς, περὶ δὲ 15
Χαλκίδος καὶ Κορίνθου καὶ Δημητριάδος ἐπιτροπὴν
αὐτοῖς δεδόσθαι διὰ τὸν Ἀντίοχον, ἵνα βλέποντες
πρὸς τοὺς καιροὺς βουλεύωνται περὶ τῶν προειρη-
11 μένων πόλεων κατὰ τὰς αὐτῶν προαιρέσεις· ὁ γὰρ
προειρημένος βασιλεὺς δῆλος ἦν ἐπέχων πάλαι τοῖς 20
12 κατὰ τὴν Εὐρώπην πράγμασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸν
μὲν Κόρινθον ὁ Τίτος ἔπεισε τὸ συνέδριον ἐλευθε-
ροῦν παραχρῆμα καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς ἐγχειρίζειν διὰ
τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογίας, τὸν δ' Ἀκροκόρινθον καὶ
Δημητριάδα καὶ Χαλκίδα παρακατέσχεν. 25

46 Δοξάντων δὲ τούτων, καὶ τῆς Ἰσθμίων πανηγύ-
(29) ρεως ἐπελθούσης, καὶ σχεδὸν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκου-
μένης τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν συνεληλυθότων
διὰ τὴν προσδοκίαν τῶν ἀποβησομένων, πολλοὶ καὶ
2 ποικίλοι καθ' ὅλην τὴν πανήγυριν ἐνέπιπτον λόγοι, 30
τῶν μὲν ἀδύνατον εἶναι φασκόντων Ῥωμαίους ἐνίων
ἀποστῆναι τόπων καὶ πόλεων, τῶν δὲ διοριζομένων

ὅτι τῶν μὲν ἐπιφανῶν εἶναι δοκούντων τόπων ἀποστήσονται, τοὺς δὲ φαντασίαν μὲν ἔχοντας ἐλάττω, χρείαν δὲ τὴν αὐτὴν παρέχεσθαι δυναμένους καθέξουσι. καὶ τούτους εὐθέως ἐπεδείκνυσαν αὐτοὶ καθ' 3
αὐτῶν διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐρησιλογίας. τοιαύ- 4
της δ' οὔσης ἐν τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀπορίας, ἀθροισθέντος τοῦ πλήθους εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, προελθὼν ὁ κῆρυξ καὶ κατασιωπησάμενος τὰ πλήθη διὰ τοῦ σαλπικτοῦ τόδε τὸ κήρυγμα ἀνηγόρευσεν· Ἡ 5
σύγκλητος ἡ Ῥωμαίων καὶ Τίτος Κοΐντιος στρατηγὸς ὕπατος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνας, ἀφιᾶσιν ἐλευθέρους, ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους, νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις, Κορινθίους, Φωκέας, Λοκρούς, Εὐβοεῖς, Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας, Μάγνητας, Θετταλούς, Περραιβούς. κρό- 6
του δ' ἐν ἀρχαῖς εὐθέως ἑξαισίου γενομένου τινὲς μὲν οὐδ' ἤκουσαν τοῦ κηρύγματος, τινὲς δὲ πάλιν ἀκούειν ἐβούλοντο. τὸ δὲ πολὺ μέρος τῶν ἀνθρώ- 7
πων διαπιστούμενον καὶ δοκοῦν ὡς ἂν εἰ καθ' ὕπνον ἀκούειν τῶν λεγομένων διὰ τὸ παράδοξον τοῦ συμβαίνοντος, πᾶς τις ἐξ ἄλλης ὁρμῆς ἐβόα προά- 8
γειν τὸν κήρυκα καὶ τὸν σαλπικτὴν εἰς μέσον τὸ στάδιον καὶ λέγειν πάλιν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, βουλομένων τῶν ἀνθρώπων μὴ μόνον ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ βλέπειν τὸν λέγοντα διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν ἀναγορευομένων. ὡς δὲ πάλιν ὁ κῆρυξ 9
προελθὼν εἰς τὸ μέσον καὶ κατασιωπησάμενος διὰ τοῦ σαλπικτοῦ τὸν θόρυβον ἀνηγόρευσε ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως τοῖς πρόσθεν, τηλικοῦτον συνέβη καταρραγῆναι τὸν κρότον ὥστε καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἀγαγεῖν τοῖς νῦν ἀκούουσι τὸ γεγονός. ὡς 10
δέ ποτε καὶ κατέληξεν ὁ κρότος, τῶν μὲν ἀθλητῶν

ἁπλῶς οὐδεὶς οὐδένα λόγον εἶχεν ἔτι, πάντες δὲ διαλαλοῦντες, οἱ μὲν ἀλλήλοις, οἱ δὲ πρὸς σφᾶς αὐτούς,
11 οἷον εἰ παραστατικοὶ τὰς διανοίας ἦσαν. οἳ καὶ μετὰ
τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς μικροῦ
12 διέφθειραν τὸν Τίτον εὐχαριστοῦντες· οἱ μὲν γὰρ 5
ἀντοφθαλμῆσαι κατὰ πρόσωπον καὶ σωτῆρα προσφωνῆσαι βουλόμενοι, τινὲς δὲ τῆς δεξιᾶς ἅψασθαι σπουδάζοντες, οἱ δὲ πολλοὶ στεφάνους ἐπιρριπτοῦντες καὶ λημνίσκους, παρ' ὀλίγον διέλυσαν τὸν ἄνθρωπον.
13 δοκούσης δὲ τῆς εὐχαριστίας ὑπερβολικῆς γενέσθαι, 10
θαρρῶν ἄν τις εἶπε διότι πολὺ καταδεεστέραν εἶναι
14 συνέβαινε τοῦ τῆς πράξεως μεγέθους. θαυμαστὸν
γὰρ ἦν καὶ τὸ Ῥωμαίους ἐπὶ ταύτης γενέσθαι τῆς προαιρέσεως καὶ τὸν ἡγούμενον αὐτῶν Τίτον, ὥστε πᾶσαν ὑπομεῖναι δαπάνην καὶ πάντα κίνδυνον χάριν 15
τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας· μέγα δὲ καὶ τὸ δύνα-
15 μιν ἀκόλουθον τῇ προαιρέσει προσενέγκασθαι· τούτων δὲ μεῖζον ἔτι τὸ μηδὲν ἐκ τῆς τύχης ἀντιπαῖσαι πρὸς τὴν ἐπιβολήν, ἀλλ' ἁπλῶς ἅπαντα πρὸς ἕνα καιρὸν ἐκδραμεῖν, ὥστε διὰ κηρύγματος ἑνὸς 20
ἅπαντας καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἕλληνας καὶ τοὺς τὴν Εὐρώπην ἐλευθέρους, ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους γενέσθαι, νόμοις χρωμένους τοῖς ἰδίοις.

47 Διελθούσης δὲ τῆς πανηγύρεως πρώτοις μὲν 25
(30) ἐχρημάτισαν τοῖς παρ' Ἀντιόχου πρεσβευταῖς, διακελευόμενοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων τῶν μὲν αὐτονόμων ἀπέχεσθαι καὶ μηδένα πολεμεῖν, ὅσας δὲ νῦν παρείληφε τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον καὶ Φίλιππον
2 ταττομένων, ἐκχωρεῖν. σὺν δὲ τούτοις προηγόρευον 30
μὴ διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ δυνάμεως· οὐδένα γὰρ ἔτι τῶν Ἑλλήνων οὔτε πολεμεῖσθαι νῦν

ὑπ' οὐδενὸς οὔτε δουλεύειν οὐδενί. καθόλου δὲ καὶ 3
ἐξ αὐτῶν τινας ἔφασαν ἥξειν πρὸς τὸν Ἀντίοχον.
ταύτας μὲν οὖν οἱ περὶ τὸν Ἡγησιάνακτα καὶ Λυ- 4
σίαν λαβόντες τὰς ἀποκρίσεις ἐπανῆλθον· μετὰ δὲ 5
τούτους εἰσεκαλοῦντο πάντας τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν
καὶ πόλεων παραγεγονότας, καὶ τὰ δόξαντα τῷ συνε-
δρίῳ διεσάφουν. Μακεδόνων μὲν οὖν τοὺς Ὀρέστας 6
καλουμένους διὰ τὸ προσχωρῆσαι σφίσι κατὰ τὸν
πόλεμον αὐτονόμους ἀφεῖσαν, ἠλευθέρωσαν δὲ Περ-
ραιβοὺς καὶ Δόλοπας καὶ Μάγνητας. Θετταλοῖς δὲ 7
μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας
προσένειμαν, ἀφελόμενοι Θήβας τὰς Φθίας καὶ Φάρ-
σαλον· οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ περί τε τῆς Φαρσάλου μεγά- 8
λην ἐποιοῦντο φιλοτιμίαν, φάσκοντες αὐτῶν δεῖν
ὑπάρχειν κατὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς συνθήκας, ὁμοίως δὲ
καὶ περὶ Λευκάδος. οἱ δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ μὲν 9
τούτων τῶν πόλεων ὑπερέθεντο τοῖς Αἰτωλοῖς τὸ δια-
βούλιον πάλιν ἐπὶ τὴν σύγκλητον, τοὺς δὲ Φωκέας
καὶ τοὺς Λοκροὺς συνεχώρησαν αὐτοῖς ἔχειν, καθά-
περ εἶχον καὶ πρότερον, ἐν τῇ συμπολιτείᾳ. Κόριν- 10
θον δὲ καὶ τὴν Τριφυλίαν καὶ τὴν Ἡραιέων πόλιν
Ἀχαιοῖς ἀπέδωκαν. Ὠρεὸν δέ, ἔτι δὲ τὴν Ἐρετριέων
πόλιν, ἐδόκει μὲν τοῖς πλείοσιν Εὐμένει δοῦναι· Τί- 11
του δὲ πρὸς τὸ συνέδριον διαστείλαντος οὐκ ἐκυρώ-
θη τὸ διαβούλιον· διὸ καὶ μετά τινα χρόνον ἠλευθε-
ρώθησαν αἱ πόλεις αὗται διὰ τῆς συγκλήτου καὶ σὺν
ταύταις Κάρυστος. ἔδωκαν δὲ καὶ Πλευράτῳ Λυ- 12
χνίδα καὶ Πάρθον, οὔσας μὲν Ἰλλυρίδας, ὑπὸ Φίλιπ-
που δὲ ταττομένας. Ἀμυνάνδρῳ δὲ συνεχώρησαν, 13
ὅσα παρεσπάσατο κατὰ τὸν πόλεμον ἐρύματα τοῦ Φι-
λίππου, κρατεῖν τούτων.

Ταῦτα δὲ διοικήσαντες ἐμέρισαν σφᾶς αὐτούς, 48 (31)

καὶ Πόπλιος μὲν Λέντλος εἰς Βαργύλια πλεύσας ἠλευθέρωσε τούτους, Λεύκιος δὲ Στερτίνιος εἰς Ἡφαιστίαν καὶ Θάσον ἀφικόμενος καὶ τὰς ἐπὶ Θρᾴκης πόλεις ἐποίησε τὸ παραπλήσιον. πρὸς δὲ τὸν Ἀντίοχον ὥρμησαν Πόπλιος Οὐίλλιος καὶ Λεύκιος Τερέντιος, οἱ δὲ περὶ Γνάιον τὸν Κορνήλιον πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον. ᾧ καὶ συμμίξαντες πρὸς τοῖς Τέμπεσι περί τε τῶν ἄλλων διελέχθησαν ὑπὲρ ὧν εἶχον τὰς ἐντολάς, καὶ συνεβούλευον αὐτῷ πρεσβευτὰς πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὲρ συμμαχίας, ἵνα μὴ δοκῇ τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύων ἀποκαραδοκεῖν τὴν Ἀντιόχου παρουσίαν. τοῦ δὲ βασιλέως συγκαταθεμένου τοῖς ὑποδεικνυμένοις, εὐθέως ἀπ' ἐκείνου χωρισθέντες ἦκον ἐπὶ τὴν τῶν Θερμικῶν σύνοδον, καὶ παρελθόντες εἰς τὰ πλήθη παρεκάλουν τοὺς Αἰτωλοὺς διὰ πλειόνων μεῖναι ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς αἱρέσεως καὶ διαφυλάττειν τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὔνοιαν. πολλῶν δὲ παρισταμένων, καὶ τῶν μὲν πράως καὶ πολιτικῶς μεμψιμοιρούντων αὐτοῖς ἐπὶ τῷ μὴ κοινωνικῶς χρῆσθαι τοῖς εὐτυχήμασι μηδὲ τηρεῖν τὰς ἐξ ἀρχῆς συνθήκας, τῶν δὲ λοιδορούντων καὶ φασκόντων οὔτ' ἂν ἐπιβῆναι τῆς Ἑλλάδος οὐδέποτε Ῥωμαίους οὔτ' ἂν νικῆσαι Φίλιππον, εἰ μὴ δι' ἑαυτούς, τὸ μὲν ἀπολογεῖσθαι πρὸς ἕκαστα τούτων οἱ περὶ τὸν Γνάιον ἀπεδοκίμασαν, παρεκάλουν δ' αὐτοὺς πρεσβεύειν εἰς τὴν Ῥώμην, διότι πάντων παρὰ τῆς συγκλήτου τεύξονται τῶν δικαίων· ὃ καὶ πεισθέντες ἐποίησαν. καὶ τὸ μὲν τέλος τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου τοιαύτην ἔσχε διάθεσιν. [Exc. de legat. p. 17—23.]

49 (32) 2 Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς πάνυ ὠρέγετο τῆς Ἐφέσου διὰ τὴν εὐκαιρίαν τῷ δοκεῖν μὲν κατὰ τῆς Ἰωνίας καὶ τῶν ἐφ' Ἑλλησπόντου πόλεων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ

θάλατταν ἀκροπόλεως ἔχειν θέσιν, κατὰ δὲ τῆς Εὐρώπης ἀμυντήριον ὑπάρχειν ἀεὶ τοῖς Ἀσίας βασιλεῦσιν εὐκαιρότατον. [Suidas v. εὐκαιρία.]

Ὅτι προχωρούσης κατὰ νοῦν τῆς ἐπιβολῆς παρόντι ἐν Θράκῃ τῷ Ἀντιόχῳ κατέπλευσαν εἰς Σηλυβρίαν οἱ περὶ Λεύκιον Κορνήλιον. οὗτοι δ' ἦσαν παρὰ τῆς συγκλήτου πρέσβεις ἐπὶ τὰς διαλύσεις ἐξαπεσταλμένοι τὰς Ἀντιόχου καὶ Πτολεμαίου. [Exc. de legat. p. 23.]

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦκον καὶ τῶν δέκα (38) Πόπλιος μὲν Λέντλος ἐκ Βαργυλίων, Λεύκιος δὲ Τερέντιος καὶ Πόπλιος Οὐίλλιος ἐκ Θάσου. ταχὺ δὲ τῷ βασιλεῖ διασαφηθείσης τῆς τούτων παρουσίας, πάντες ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἠθροίσθησαν εἰς τὴν Λυσιμάχειαν. συνεκύρησαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἡγησίανακτα καὶ Λυσίαν οἱ πρὸς τὸν Τίτον ἀποσταλέντες εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον. αἱ μὲν οὖν κατ' ἰδίαν ἐντεύξεις τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν Ῥωμαίων τελέως ἦσαν ἀφελεῖς καὶ φιλάνθρωποι· μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης συνεδρείας κοινῆς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀλλοιοτέραν ἔλαβε τὰ πράγματα διάθεσιν. ὁ γὰρ Λεύκιος ὁ Κορνήλιος ἠξίου μὲν καὶ τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον ταττομένων πόλεων, ὅσας νῦν εἴληφε κατὰ τὴν Ἀσίαν, παραχωρεῖν τὸν Ἀντίοχον, τῶν δ' ὑπὸ Φίλιππον διεμαρτύρετο φιλοτίμως ἐξίστασθαι· γελοῖον γὰρ εἶναι τὰ Ῥωμαίων ἆθλα τοῦ γεγονότος αὐτοῖς πολέμου πρὸς Φίλιππον Ἀντίοχον ἐπελθόντα παραλαμβάνειν. παρῄνει δὲ καὶ τῶν αὐτονόμων ἀπέχεσθαι πόλεων. καθόλου δ' ἔφη θαυμάζειν τίνι λόγῳ τοσαύταις μὲν πεζαῖς, τοσαύταις δὲ ναυτικαῖς δυνάμεσι πεποίηται τὴν εἰς τὴν Εὐρώπην διάβασιν· πλὴν γὰρ τοῦ προτίθεσθαι Ῥωμαίοις ἐγχειρεῖν αὐτὸν οὐδ' ἔννοιαν ἑτέραν κατα-

λείπεσθαι παρὰ τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι ταῦτ' εἰπόντες ἀπεσιώπησαν.

51 (34) Ὁ δὲ βασιλεὺς πρῶτον μὲν διαπορεῖν ἔφη κατὰ τίνα λόγον ἀμφισβητοῦσι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων· πᾶσι γὰρ μᾶλλον ἐπιβάλλειν τοῦτο 2 ποιεῖν ἢ Ῥωμαίοις. δεύτερον δ' ἠξίου μηδὲν αὐτοὺς πολυπραγμονεῖν καθόλου τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς περιεργάζεσθαι τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν 3 ἁπλῶς οὐδέν. εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην ἔφη διαβεβηκέναι μετὰ τῶν δυνάμεων ἀνακτησόμενος τὰ κατὰ τὴν Χερρόνησον καὶ τὰς ἐπὶ Θρᾴκης πόλεις· τὴν γὰρ τῶν τόπων τούτων ἀρχὴν μάλιστα πάντων αὐτῷ κα- 4 θήκειν. εἶναι μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὴν δυναστείαν ταύτην Λυσιμάχου, Σελεύκου δὲ πολεμήσαντος πρὸς αὐτὸν καὶ κρατήσαντος τῷ πολέμῳ πᾶσαν τὴν Λυσιμάχου βασιλείαν δορίκτητον γενέσθαι Σελεύκου. 5 κατὰ δὲ τοὺς τῶν αὐτοῦ προγόνων περισπασμοὺς ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις πρῶτον μὲν Πτολεμαῖον παρασπασάμενον σφετερίσασθαι τοὺς τόπους τούτους, δεύτε- 6 ρον δὲ Φίλιππον. αὐτὸς δὲ νῦν οὐ κτᾶσθαι τοῖς Φιλίππου καιροῖς συνεπιτιθέμενος, ἀλλ' ἀνακτᾶσθαι 7 τοῖς ἰδίοις δικαίοις συγχρώμενος. Λυσιμαχεῖς δέ, παραλόγως ἀναστάτους γεγονότας ὑπὸ Θρᾳκῶν, οὐκ 8 ἀδικεῖν Ῥωμαίους κατάγων καὶ συνοικίζων· ποιεῖν γὰρ τοῦτ' ἔφη βουλόμενος οὐ Ῥωμαίοις τὰς χεῖρας 9 ἐπιβαλεῖν, Σελεύκῳ δ' οἰκητήριον ἑτοιμάζειν. τὰς δ' αὐτονόμους τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεων οὐ διὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπιταγῆς δέον εἶναι τυγχάνειν τῆς ἐλευθε- 10 ρίας, ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτοῦ χάριτος. τὰ δὲ πρὸς Πτολεμαῖον αὐτὸς ἔφη διεξάξειν εὐδοκουμένως ἐκείνῳ· κρίνειν γὰρ οὐ φιλίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς φιλίας ἀναγκαιότητα συντίθεσθαι πρὸς αὐτόν.

Τῶν δὲ περὶ τὸν Λεύκιον οἰομένων δεῖν καλεῖ- 52
σθαι τοὺς Λαμψακηνοὺς καὶ τοὺς Σμυρναίους καὶ (35)
δοῦναι λόγον αὐτοῖς, ἐγένετο τοῦτο. παρῆσαν δὲ 2
παρὰ μὲν Λαμψακηνῶν οἱ περὶ Παρμενίωνα καὶ Πυ-
θόδωρον, παρὰ δὲ Σμυρναίων οἱ περὶ Κοίρανον. ὧν 3
μετὰ παρρησίας διαλεγομένων, δυσχεράνας ὁ βασι-
λεὺς ἐπὶ τῷ δοκεῖν λόγον ὑπέχειν ἐπὶ Ῥωμαίων τοῖς
πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητοῦσι, μεσολαβήσας τὸν Παρμε-
νίωνα, Παῦσαι, φησί, τῶν πολλῶν· οὐ γὰρ ἐπὶ Ῥω- 4
μαίων, ἀλλ' ἐπὶ Ῥοδίων ὑμῖν εὐδοκῶ διακριθῆναι
περὶ τῶν ἀντιλεγομένων. καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις 5
διέλυσαν τὸν σύλλογον, οὐδαμῶς εὐδοκήσαντες ἀλλή-
λοις. [Exc. ant. p. 280—281.]

Ἐὰν τὸ δὴ λεγόμενον τρέχωσι τὴν ἐσχάτην, ἐπὶ 6
τοὺς Ῥωμαίους καταφεύξονται καὶ τούτοις ἐγχειρι-
οῦσι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν. [Margo cod. Urbinatis et Suidas v. *τρέχειν*.]

Τῶν γὰρ παραβόλων καὶ καλῶν ἔργων ἐφίενται 53
μὲν πολλοί, τολμῶσι δ' ὀλίγοι ψαύειν. καίτοι πολὺ (36) 2
καλλίους ἀφορμὰς εἶχε Σκόπας Κλεομένους πρὸς τὸ 3
παραβάλλεσθαι καὶ τολμᾶν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ προκα-
ταληφθεὶς εἰς αὐτὰς συνεκλείσθη τὰς ἐν τοῖς ἰδίοις
οἰκέταις καὶ φίλοις ἐλπίδας· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ταύτας
ἐγκατέλιπεν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸς ἐξήλεγξε, τὸ
καλῶς ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν αἰσχρῶς περὶ πλείονος
ποιησάμενος. Σκόπας δέ, καὶ χεῖρα βαρεῖαν ἔχων 4
συνεργὸν καὶ καιρόν, ἅτε τοῦ βασιλέως ἔτι παιδὸς
ὄντος, μέλλων καὶ βουλευόμενος προκατελήφθη. γνόν- 5
τες γὰρ αὐτὸν οἱ περὶ τὸν Ἀριστομένην συναθροίζον-
τα τοὺς φίλους εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν καὶ συνεδρεύ-
οντα μετὰ τούτων, πέμψαντές τινας τῶν ὑπασπιστῶν
ἐκάλουν εἰς τὸ συνέδριον. ὁ δ' οὕτω παρειστήκει τῶν 6

φρενῶν ὡς οὔτε πράττειν ἐτόλμα τῶν ἑξῆς οὐδὲν οὔτε καλούμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἷός τ' ἦν πει-
7 θαρχεῖν, ὃ πάντων ἐστὶν ἔσχατον, ἕως οἱ περὶ τὸν Ἀριστομένην γνόντες αὐτοῦ τὴν ἀλογίαν τοὺς μὲν στρατιώτας καὶ τὰ θηρία περιέστησαν περὶ τὴν οἰ-
8 κίαν, Πτολεμαῖον δὲ τὸν Εὐμένους πέμψαντες μετὰ νεανίσκων ἄγειν αὐτὸν ἐκέλευον, ἐὰν μὲν ἑκὼν βού-
9 ληται πειθαρχεῖν· εἰ δὲ μή, μετὰ βίας. τοῦ δὲ Πτολεμαίου παρεισελθόντος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ δηλοῦντος ὅτι καλεῖ Σκόπαν ὁ βασιλεύς, τὰς μὲν ἀρχὰς οὐ προσεῖχε τοῖς λεγομένοις, ἀλλὰ καὶ βλέπων εἰς τὸν Πτολεμαῖον ἀτενὲς ἔμενε καὶ πλείω χρόνον ὡς ἂν εἰ προσανατεινόμενος αὐτῷ καὶ θαυμάζων τὴν τόλμαν.
10 ὡς δ' ἐπελθὼν ὁ Πτολεμαῖος θρασέως ἐπελάβετο τῆς χλαμύδος αὐτοῦ, τότε βοηθεῖν ἠξίου τοὺς πα-
11 ρόντας. ὄντων δὲ καὶ τῶν εἰσελθόντων νεανίσκων πλειόνων καὶ τὴν ἔξω περίστασιν διασαφήσαντός τινος, συνείξας τοῖς παροῦσιν ἠκολούθει μετὰ τῶν φίλων.

54 (37) Ἅμα δὲ τῷ παρελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον βραχέα μὲν ὁ βασιλεὺς κατηγόρησε, μετὰ δὲ τοῦτον Πολυ-
2 κράτης, ἄρτι παραγεγονὼς ἀπὸ Κύπρου, τελευταῖος δ' Ἀριστομένης. ἦν δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιος ἡ κατηγορία πάντων τοῖς ἄρτι ῥηθεῖσι, προσετέθη δὲ τοῖς προειρημένοις ἡ μετὰ τῶν φίλων συνεδρεία καὶ τὸ μὴ πειθαρχῆσαι καλούμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως.
3 ἐφ' οἷς οὐ μόνον οἱ τοῦ συνεδρίου κατεγίγνωσκον αὐτοῦ πάντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξωθεν τῶν πρεσβευ-
4 τῶν οἱ συμπαρόντες. ὁ δ' Ἀριστομένης, ὅτε κατηγορεῖν ἔμελλε, πολλοὺς μὲν καὶ ἑτέρους παρέλαβε τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς παρὰ τῶν Αἰτωλῶν δὲ πρεσβεύοντας ἐπὶ τὰς διαλύ-

σεις, ἐν οἷς ἦν καὶ Δωρίμαχος ὁ Νικοστράτου. ἐφηθέντων δὲ τούτων μεταλαβὼν ὁ Σκόπας ἐπειρᾶτο μὲν φέρειν τινὰς ἀπολογισμούς, οὐδενὸς δὲ προσέχοντος αὐτῷ διὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλογίαν, εὐθέως οὗτος μὲν εἰς φυλακὴν ἀπήγετο μετὰ τῶν φίλων· ὁ δ' Ἀριστομένης ἐπιγενομένης τῆς νυκτὸς τὸν μὲν Σκόπαν καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ φίλους πάντας διέφθειρε φαρμάκῳ, Δικαιάρχῳ δὲ καὶ στρέβλας καὶ μάστιγας προσαγαγὼν οὕτως αὐτὸν ἐπανείλετο, λαβὼν παρ' αὐτοῦ δίκην καθήκουσαν καὶ κοινὴν ὑπὲρ πάντων τῶν Ἑλλήνων. ὁ γὰρ Δικαίαρχος οὗτος ἦν, ὃν Φίλιππος, ὅτε προέθετο παρασπονδεῖν τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντου πόλεις, ἀπέδειξε τοῦ στόλου παντὸς ἡγεμόνα καὶ τῆς ὅλης πράξεως προστάτην. ὃς ἐπὶ πρόδηλον ἀσέβειαν ἐκπεμπόμενος οὐχ οἷον ἄτοπόν τι πράττειν ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀπονοίας ὑπερβολῇ καὶ τοὺς θεοὺς ὑπέλαβε καταπλήξεσθαι καὶ τοὺς ἀνθρώπους· οὗ γὰρ ὁρμίσειε τὰς ναῦς, δύο κατεσκεύαζε βωμούς, τὸν μὲν Ἀσεβείας, τὸν δὲ Παρανομίας, καὶ ἐπὶ τούτοις ἔθυε καὶ τούτους προσεκύνει καθάπερ ἂν εἰ δαίμονας. διὸ καὶ δοκεῖ μοι τυχεῖν τῆς ἁρμοζούσης δίκης καὶ παρὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· παρὰ φύσιν γὰρ ἐνστησάμενος τὸν αὑτοῦ βίον εἰκότως παρὰ φύσιν καὶ τῆς εἱμαρμένης ἔτυχε. τῶν δὲ λοιπῶν Αἰτωλῶν τοὺς βουλομένους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαλλάττεσθαι πάντας ἀπέλυσεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν ὑπαρχόντων. Σκόπα δὲ καὶ ζῶντος μὲν ἐπίσημος ἦν ἡ φιλαργυρία, πολὺ γὰρ δή τι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπερέθετο κατὰ τὴν πλεονεξίαν, ἀποθανόντος δὲ καὶ μᾶλλον ἐγενήθη διὰ τοῦ πλήθους τοῦ χρυσίου καὶ τῆς κατασκευῆς τῆς εὑρημένης παρ' αὐτῷ. λαβὼν

5 6 7 8 9 11 11 12 55 (38) 2

φρενῶν ὡς οὔτε πράττειν ἑτόλμα τῶν ἐξῆς οὐδὲν
οὔτε καλούμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἷός τ' ἦν πει-
7 θαρχεῖν, ὃ πάντων ἐστὶν ἔσχατον, ἕως οἱ περὶ τὸν
Ἀριστομένην γνόντες αὐτοῦ τὴν ἀλογίαν τοὺς μὲν
στρατιώτας καὶ τὰ θηρία περιέστησαν περὶ τὴν οἰ-
8 κίαν, Πτολεμαῖον δὲ τὸν Εὐμένους πέμψαντες μετὰ
νεανίσκων ἄγειν αὐτὸν ἐκέλευον, ἐὰν μὲν ἑκὼν βού-
9 ληται πειθαρχεῖν· εἰ δὲ μή, μετὰ βίας. τοῦ δὲ Πτο-
λεμαίου παρεισελθόντος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ δηλοῦν-
τος ὅτι καλεῖ Σκόπαν ὁ βασιλεύς, τὰς μὲν ἀρχὰς οὐ
προσεῖχε τοῖς λεγομένοις, ἀλλὰ καὶ βλέπων εἰς τὸν
Πτολεμαῖον ἀτενὲς ἔμενε καὶ πλείω χρόνον ὡς ἂν εἰ
προσανατεινόμενος αὐτῷ καὶ θαυμάζων τὴν τόλμαν.
10 ὡς δ' ἐπελθὼν ὁ Πτολεμαῖος θρασέως ἐπελάβετο
τῆς χλαμύδος αὐτοῦ, τότε βοηθεῖν ἠξίου τοὺς πα-
11 ρόντας. ὄντων δὲ καὶ τῶν εἰσελθόντων νεανίσκων
πλειόνων καὶ τὴν ἔξω περίστασιν διασαφήσαντός τι-
νος, συνείξας τοῖς παροῦσιν ἠκολούθει μετὰ τῶν
φίλων.

54 Ἅμα δὲ τῷ παρελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον βραχέα
(37) μὲν ὁ βασιλεὺς κατηγόρησε, μετὰ δὲ τοῦτον Πολυ-
κράτης, ἄρτι παραγεγονὼς ἀπὸ Κύπρου, τελευταῖος
2 δ' Ἀριστομένης. ἦν δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιος ἡ
κατηγορία πάντων τοῖς ἄρτι ῥηθεῖσι, προσετέθη δὲ
τοῖς προειρημένοις ἡ μετὰ τῶν φίλων συνεδρεία καὶ
τὸ μὴ πειθαρχῆσαι καλούμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως.
3 ἐφ' οἷς οὐ μόνον οἱ τοῦ συνεδρίου κατεγίγνωσκον
αὐτοῦ πάντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξωθεν τῶν πρεσβευ-
4 τῶν οἱ συμπαρόντες. ὁ δ' Ἀριστομένης, ὅτε κατη-
γορεῖν ἔμελλε, πολλοὺς μὲν καὶ ἑτέρους παρέλαβε
τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς
παρὰ τῶν Αἰτωλῶν δὲ πρεσβεύοντας ἐπὶ τὰς διαλύ-

σεις, ἐν οἷς ἦν καὶ Δωρίμαχος ὁ Νικοστράτου. φη- 5
θέντων δὲ τούτων μεταλαβὼν ὁ Σκόπας ἐπειρᾶτο
μὲν φέρειν τινὰς ἀπολογισμούς, οὐδενὸς δὲ προσ-
έχοντος αὐτῷ διὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλογίαν, εὐ-
θέως οὗτος μὲν εἰς φυλακὴν ἀπήγετο μετὰ τῶν φί- 6
λων· ὁ δ' Ἀριστομένης ἐπιγενομένης τῆς νυκτὸς
τὸν μὲν Σκόπαν καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ φί-
λους πάντας διέφθειρε φαρμάκῳ, Δικαιάρχῳ δὲ καὶ 7
στρέβλας καὶ μάστιγας προσαγαγὼν οὕτως αὐτὸν
ἐπανείλετο, λαβὼν παρ' αὐτοῦ δίκην καθήκουσαν
καὶ κοινὴν ὑπὲρ πάντων τῶν Ἑλλήνων. ὁ γὰρ Δι- 8
καίαρχος οὗτος ἦν, ὃν Φίλιππος, ὅτε προέθετο πα-
ρασπονδεῖν τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὰς ἐφ' Ἑλλησ-
πόντου πόλεις, ἀπέδειξε τοῦ στόλου παντὸς ἡγεμόνα
καὶ τῆς ὅλης πράξεως προστάτην. ὃς ἐπὶ πρόδηλον 9
ἀσέβειαν ἐκπεμπόμενος οὐχ οἷον ἄτοπόν τι πράττειν
ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀπονοίας ὑπερβολῇ καὶ τοὺς
θεοὺς ὑπέλαβε καταπλήξεσθαι καὶ τοὺς ἀνθρώπους·
οὗ γὰρ ὥρμισειε τὰς ναῦς, δύο κατεσκεύαζε βωμούς, 11
τὸν μὲν Ἀσεβείας, τὸν δὲ Παρανομίας, καὶ ἐπὶ τού-
τοις ἔθυε καὶ τούτους προσεκύνει καθάπερ ἂν εἰ
δαίμονας. διὸ καὶ δοκεῖ μοι τυχεῖν τῆς ἁρμοζούσης 11
δίκης καὶ παρὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· παρὰ φύσιν
γὰρ ἐνστησάμενος τὸν αὑτοῦ βίον εἰκότως παρὰ φύ-
σιν καὶ τῆς εἱμαρμένης ἔτυχε. τῶν δὲ λοιπῶν Αἰτω- 12
λῶν τοὺς βουλομένους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαλλάττεσθαι
πάντας ἀπέλυσεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν ὑπαρχόντων.
Σκόπα δὲ καὶ ζῶντος μὲν ἐπίσημος ἦν ἡ φιλαργυ- 55
ρία, πολὺ γὰρ δή τι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπερ- (38)
έθετο κατὰ τὴν πλεονεξίαν, ἀποθανόντος δὲ καὶ
μᾶλλον ἐγενήθη διὰ τοῦ πλήθους τοῦ χρυσίου καὶ
τῆς κατασκευῆς τῆς εὑρημένης παρ' αὐτῷ. λαβὼν 2

γὰρ συνεργὸν τὴν ἀγριότητα τὴν Χαριμόρτου καὶ τὴν μέθην, ἄρδην ἐξετοιχωρύχησε τὴν βασιλείαν.

3 Ἐπειδὴ δὲ τὰ κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς ἔθεντο καλῶς οἱ περὶ τὴν αὐλήν, εὐθέως ἐγίγνοντο περὶ τὸ ποιεῖν Ἀνακλητήρια τοῦ βασιλέως, οὐδέπω μὲν τῆς ἡλικίας κατεπειγούσης, νομίζοντες δὲ λήψεσθαί τινα τὰ πράγματα κατάστασιν καὶ πάλιν ἀρχὴν τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον προκοπῆς, δόξαντος αὐτοκράτορος ἤδη γεγονέναι τοῦ
4 βασιλέως. χρησάμενοι δὲ ταῖς παρασκευαῖς μεγαλομερῶς, ἐπετέλουν τὴν πρᾶξιν ἀξίως τοῦ τῆς βασι-
5 λείας προσχήματος, πλεῖστα Πολυκράτους δοκοῦντος εἰς τὴν ἐπιβολὴν ταύτην αὐτοῖς συνηργηκέναι. ὁ γὰρ προειρημένος ἀνὴρ καὶ κατὰ τὸν πατέρα μὲν ἔτι νέος ὢν οὐδενὸς ἐδόκει τῶν περὶ τὴν αὐλὴν δευτερεύειν οὔτε κατὰ τὴν πίστιν οὔτε κατὰ τὰς πράξεις,
6 ὁμοίως δὲ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα βασιλέα. πιστευθεὶς γὰρ τῆς Κύπρου καὶ τῶν ἐν ταύτῃ προσόδων ἐν καιροῖς ἐπισφαλέσι καὶ ποικίλοις, οὐ μόνον διεφύλαξε τῷ παιδὶ τὴν νῆσον, ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἱκανὸν ἤθροισε χρημάτων, ἃ τότε παρεγεγόνει κομίζων τῷ βασι-
7 λεῖ, παραδεδωκὼς τὴν ἀρχὴν τῆς Κύπρου Πτολεμαίῳ τῷ Μεγαλοπολίτῃ. τυχὼν δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ περιουσίας ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις, μετὰ ταῦτα προβαινούσης τῆς ἡλικίας ὁλοσχερῶς εἰς
8 ἀσέλγειαν ἐξώκειλε καὶ βίον ἀσυρῆ. παραπλησίαν δέ τινα τούτῳ φήμην ἐκληρονόμησεν ἐπὶ γήρως καὶ
9 Πτολεμαῖος ὁ Ἀγησάρχου. περὶ ὧν, ὅταν ἐπὶ τοὺς καιροὺς ἔλθωμεν, οὐκ ὀκνήσομεν διασαφεῖν τὰ παρακολουθήσαντα ταῖς ἐξουσίαις αὐτῶν ἀπρεπῆ. [Exc. ant. p. 281—282.]

FRAGMENTA LIBRI XIX.

Πολύβιός φησι τῶν ἐντὸς Βαίτιος ποταμοῦ πόλεων ἡμέρᾳ μιᾷ τὰ τείχη κελεύσαντος τοῦ Κάτωνος περιαιρεθῆναι. πάμπολλαι δ' ἦσαν αὗται, γέμουσαι μαχίμων ἀνδρῶν. [Plut. Cat. mai. c. 10.]

Ingens numerus erat bello Punico captorum, quos Hannibal, quum a suis non redimerentur, venumdederat. Multitudinis eorum argumentum sit quod Polybius scribit centum talentis eam rem Achaeis stetisse, quum quingenos denarios pretium in capita, quod redderetur dominis, statuissent. [Livius 34, 50.]

FRAGMENTA LIBRI XX.

1 *Τριάκοντα τῶν ἀποκλήτων προεχειρίσαντο τοὺς συνεδρεύσοντας μετὰ τοῦ βασιλέως. — ὁ δὲ συνῆγε τοὺς ἀποκλήτους καὶ διαβούλιον ἀνεδίδου περὶ τῶν ἐνεστώτων.* [Suidas v. *ἀπόκλητοι.*]

2 *Ὅτι Ἀντιόχου πρεσβεύσαντος πρὸς Βοιωτοὺς οἱ Βοιωτοὶ ἀπεκρίθησαν τοῖς πρεσβευταῖς διότι παρα-*

γενομένου τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτούς, τότε βουλεύσονται περὶ τῶν παρακαλουμένων.

3 Ὅτι Ἀντιόχου διατρίβοντος ἐν τῇ Χαλκίδι καὶ τοῦ χειμῶνος καταρχομένου παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν πρεσβευταὶ παρὰ μὲν τοῦ τῶν Ἠπειρωτῶν ἔθνους οἱ περὶ Χάροπα, παρὰ δὲ τῆς τῶν Ἠλείων πόλεως
2 οἱ περὶ Καλλίστρατον. οἱ μὲν οὖν Ἠπειρῶται παρεκάλουν αὐτὸν μὴ προεμβιβάζειν σφᾶς εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον, θεωροῦντα διότι πρόκεινται πά-
3 σης τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἰταλίαν· ἀλλ' εἰ μὲν αὐτὸς δύναται προκαθίσας τῆς Ἠπείρου παρασκευάζειν σφίσι τὴν ἀσφάλειαν, ἔφασαν αὐτὸν δέξεσθαι καὶ
4 ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς λιμέσιν· εἰ δὲ μὴ κρίνει τοῦτο πράττειν κατὰ τὸ παρόν, συγγνώμην ἔχειν ἠξίουν
5 αὐτοῖς δεδιόσι τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων πόλεμον. οἱ δὲ Ἠλεῖοι παρεκάλουν πέμπειν τῇ πόλει βοήθειαν· ἐψηφισμένων γὰρ τῶν Ἀχαιῶν τὸν πόλεμον εὐλα-
6 βεῖσθαι τὴν τούτων ἔφοδον. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς μὲν Ἠπειρώταις ἀπεκρίθη διότι πέμψει πρεσβευτὰς τοὺς διαλεχθησομένους αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόν-
7 των, τοῖς δ' Ἠλείοις ἐξαπέστειλε χιλίους πεζούς, ἡγεμόνα συστήσας Εὐφάνη τὸν Κρῆτα. [Exc. de legat. p. 24.]

4 Ὅτι Βοιωτοὶ ἐκ πολλῶν ἤδη χρόνων κακεκτοῦντες ἦσαν καὶ μεγάλην εἶχον διαφορὰν πρὸς τὴν γεγενη-
2 μένην εὐεξίαν καὶ δόξαν αὐτῶν τῆς πολιτείας. οὗτοι γὰρ μεγάλην περιποιησάμενοι καὶ δόξαν καὶ δύναμιν ἐν τοῖς Λευκτρικοῖς καιροῖς, οὐκ οἶδ' ὅπως κατὰ τὸ συνεχὲς ἐν τοῖς ἑξῆς [καιροῖς] ἀφῆρουν ἀμφοτέρων ἀεὶ τῶν προειρημένων, ἔχοντες στρατηγὸν Ἀμαιό-
3 κριτον. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν οὐ μόνον ἀφῆρουν, ἀλλ' ἁπλῶς εἰς τἀναντία τραπέντες καὶ τὴν

πρὸ τοῦ δόξαν ἐφ' ὅσον οἷοί τ' ἦσαν ἠμαύρωσαν. Ἀχαιῶν γὰρ αὐτοὺς πρὸς Αἰτωλοὺς ἐκπολεμωσάντων, μετασχόντες τούτοις τῆς αὐτῆς αἱρέσεως καὶ ποιησάμενοι συμμαχίαν, μετὰ ταῦτα κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπολέμουν πρὸς Αἰτωλούς. ἐμβαλόντων δὲ μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Βοιωτίαν τῶν Αἰτωλῶν ἐκστρατεύσαντες πανδημεί, καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἠθροισμένων καὶ μελλόντων παραβοηθεῖν οὐκ ἐκδεξάμενοι τὴν τούτων παρουσίαν συνέβαλον τοῖς Αἰτωλοῖς, ἡττηθέντες δὲ κατὰ τὸν κίνδυνον οὕτως ἀνέπεσον ταῖς ψυχαῖς ὥστ' ἀπ' ἐκείνης τῆς χρείας ἁπλῶς οὐδενὸς ἔτι τῶν καλῶν ἀμφισβητεῖν ἐτόλμησαν, οὐδ' ἐκοινώνησαν οὔτε πράξεως οὔτ' ἀγῶνος οὐδενὸς ἔτι τοῖς Ἕλλησι μετὰ κοινοῦ δόγματος, ἀλλ' ὁρμήσαντες πρὸς εὐωχίαν καὶ μέθας οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἐξελύθησαν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ψυχαῖς.

Τὰ δὲ κεφάλαια τῆς κατὰ μέρος ἀνοίας ἐχειρίσθη παρ' αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον. μετὰ γὰρ τὴν προειρημένην ἧτταν εὐθέως ἐγκαταλιπόντες τοὺς Ἀχαιοὺς προσέσειμαν Αἰτωλοῖς τὸ ἔθνος. ἀνελομένων δὲ καὶ τούτων πόλεμον μετά τινα χρόνον πρὸς Δημήτριον τὸν Φιλίππου πατέρα, πάλιν ἐγκαταλιπόντες τούτους, καὶ παραγενομένου Δημητρίου μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Βοιωτίαν οὐδενὸς πεῖραν λαβόντες τῶν δεινῶν, ὑπέταξαν σφᾶς αὐτοὺς ὁλοσχερῶς Μακεδόσι. βραχέος δὲ αἰθύγματος ἐγκαταλειπομένου τῆς προγονικῆς δόξης, ἦσάν τινες οἱ δυσαρεστοῦντες τῇ παρούσῃ καταστάσει καὶ τῷ πάντα πείθεσθαι Μακεδόσι. διὸ καὶ μεγάλην ἀντιπολιτείαν εἶναι συνέβαινε τούτοις πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἀσκώνδαν καὶ Νέωνα, τοὺς Βραχύλλου προγόνους· οὗτοι γὰρ ἦσαν οἱ μάλιστα τότε μακεδονίζοντες. οὐ μὴν ἀλλὰ τέλος κα-

τίσχυσαν οἱ περὶ τὸν Ἀσκώνδαν γενομένης τινὸς
7 περιπετείας τοιαύτης. Ἀντίγονος μετὰ τὸν Δημη-
τρίου θάνατον ἐπιτροπεύσας Φιλίππου, πλέων ἐπί
τινας πράξεις πρὸς τὰ ἔσχατα τῆς Βοιωτίας, πρὸς
Ἀρύμναν παραδόξου γενομένης ἀμπώτεως ἐκάθι-
8 σαν πρὸς τὸ ξηρὸν αἱ νῆες αὐτοῦ. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον προσπεπτωκυίας τῆς φήμης ὅτι μέλλει κατατρέχειν τὴν χώραν Ἀντίγονος, Νέων, ὑπαρχῶν τότε καὶ πάντας τοὺς Βοιωτῶν ἱππεῖς μεθ' αὑτοῦ περιαγόμενος χάριν τοῦ παραφυλάττειν τὴν χώραν,
ἐπεγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον ἀπορουμένοις
9 καὶ δυσχρηστουμένοις διὰ τὸ συμβεβηκός, καὶ δυνάμενος μεγάλα βλάψαι τοὺς Μακεδόνας ἔδοξε φεί-
10 σασθαι παρὰ τὴν προσδοκίαν αὐτῶν. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις Βοιωτοῖς ἤρεσκε τοῦτο πράξας, τοῖς δὲ Θη-
11 βαίοις οὐχ ὅλως εὐδόκει τὸ γεγονός. ὁ δ' Ἀντίγονος, ἐπελθούσης μετ' ὀλίγον τῆς πλήμης καὶ κουφισθεισῶν τῶν νεῶν, τῷ μὲν Νέωνι μεγάλην εἶχε χάριν ἐπὶ τῷ μὴ συνεπιτεθεῖσθαι σφίσι κατὰ τὴν περιπέτειαν, αὐτὸς δὲ τὸν προκείμενον ἐτέλει πλοῦν
12 εἰς τὴν Ἀσίαν. διὸ καὶ μετὰ ταῦτα, νικήσας Κλεομένη τὸν Σπαρτιάτην καὶ κύριος γενόμενος τῆς Λακεδαίμονος, ἐπιστάτην ἀπέλιπε τῆς πόλεως Βραχύλλην, ταύτην αὐτῷ χάριν ἀποδιδοὺς τῆς τοῦ πατρὸς Νέωνος εὐεργεσίας· ἐξ ὧν οὐδὲ κατὰ μικρὸν συνέβη
τὴν οἰκίαν ἐπανορθωθῆναι τὴν περὶ τὸν Βραχύλλην.
13 οὐ μόνον δὲ ταύτην αὐτῶν ἔσχε τὴν πρόνοιαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ συνεχές, ὁτὲ μὲν αὐτός, ὁτὲ δὲ Φίλιππος, χορηγοῦντες καὶ συνεπισχύοντες ἀεί, ταχέως κατηγωνίσαντο τοὺς ἐν ταῖς Θήβαις αὐτοῖς ἀντιπο-
λιτευομένους, καὶ πάντας ἠνάγκασαν μακεδονίζειν
14 πλὴν τελέως ὀλίγων τινῶν. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν

οἰκίαν τὴν Νέωνος τοιαύτην ἔλαβε τὴν ἀρχὴν καὶ τῆς πρὸς Μακεδόνας συστάσεως καὶ τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν ἐπιδόσεως.

Τὰ δὲ κοινὰ τῶν Βοιωτῶν εἰς τοσαύτην παρεγε- 6
γόνει καχεξίαν ὥστε σχεδὸν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν τὸ δίκαιον μὴ διεξῆχθαι παρ' αὐτοῖς μήτε περὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβολαίων μήτε περὶ τῶν κοινῶν ἐγκλημάτων, ἀλλ' οἱ μὲν φρουρὰς παραγγέλλοντες τῶν 2
ἀρχόντων, οἱ δὲ στρατείας κοινάς, ἐξέκοπτον ἀεὶ τὴν δικαιοδοσίαν· ἔνιοι δὲ τῶν στρατηγῶν καὶ μισθοδοσίας ἐποίουν ἐκ τῶν κοινῶν τοῖς ἀπόροις τῶν ἀνθρώπων. ἐξ ὧν ἐδιδάχθη τὰ πλήθη τούτοις προσέχειν 3
καὶ τούτοις περιποιεῖν τὰς ἀρχάς, δι' ὧν ἔμελλε τῶν μὲν ἀδικημάτων καὶ τῶν ὀφειλημάτων οὐχ ὑφέξειν δίκας, προσλήψεσθαι δὲ τῶν κοινῶν ἀεί τι διὰ τὴν τῶν ἀρχόντων χάριν. πλεῖστα δὲ συνεβάλετο πρὸς 4
τὴν τοιαύτην * Ὀφέλτας, ἀεί τι προσεπινοῶν ὃ κατὰ τὸ παρὸν ἐδόκει τοὺς πολλοὺς ὠφελεῖν, μετὰ δὲ ταῦτα πάντας ἀπολεῖν ἔμελλεν ὁμολογουμένως. τούτοις δ' 5
ἠκολούθησε καὶ ἕτερος ζῆλος οὐκ εὐτυχής. οἱ μὲν γὰρ ἄτεκνοι τὰς οὐσίας οὐ τοῖς κατὰ γένος ἐπιγενομένοις τελευτῶντες ἀπέλειπον, ὅπερ ἦν ἔθος παρ' αὐτοῖς πρότερον, ἀλλ' εἰς εὐωχίας καὶ μέθας διετίθεντο καὶ κοινὰς τοῖς φίλοις ἐποίουν· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν 6
ἐχόντων γενεὰς ἀπεμέριζον τοῖς συσσιτίοις τὸ πλεῖον μέρος τῆς οὐσίας, ὥστε πολλοὺς εἶναι Βοιωτῶν οἷς ὑπῆρχε δεῖπνα τοῦ μηνὸς πλείω τῶν εἰς τὸν μῆνα διατεταγμένων ἡμερῶν. διὸ καὶ Μεγαρεῖς, μισήσαν- 7
τες μὲν τὴν τοιαύτην κατάστασιν, μνησθέντες δὲ τῆς προγεγενημένης αὐτοῖς μετὰ τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτείας, αὖθις ἀπέκλευσαν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὴν ἐκείνων αἵρεσιν. Μεγαρεῖς γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐπολι- 8

τεύοντο μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἀπὸ τῶν κατ' Ἀντίγονον τὸν Γονατᾶν χρόνων· ὅτε δὲ Κλεομένης εἰς τὸν Ἰσθμὸν προεκάθισε, διακλεισθέντες προσέθεντο τοῖς
9 Βοιωτοῖς μετὰ τῆς τῶν Ἀχαιῶν γνώμης. βραχὺ δὲ πρὸ τῶν νῦν λεγομένων καιρῶν δυσαρεστήσαντες τῇ
10 πολιτείᾳ τῶν Βοιωτῶν αὖθις ἀπένευσαν πρὸς Ἀχαιούς. οἱ δὲ Βοιωτοὶ διοργισθέντες ἐπὶ τῷ καταφρονεῖσθαι δοκεῖν ἐξῆλθον ἐπὶ τοὺς Μεγαρεῖς πανδη-
11 μεὶ σὺν τοῖς ὅπλοις. οὐδένα δὲ ποιουμένων λόγον τῶν Μεγαρέων τῆς παρουσίας αὐτῶν, οὕτω θυμωθέντες πολιορκεῖν ἐπεβάλοντο καὶ προσβολὰς ποιεῖ-
12 σθαι τῇ πόλει. πανικοῦ δ' ἐμπεσόντος αὐτοῖς καὶ φήμης ὅτι πάρεστι Φιλοποίμην τοὺς Ἀχαιοὺς ἔχων, ἀπολιπόντες πρὸς τῷ τείχει τὰς κλίμακας ἔφυγον προτροπάδην εἰς τὴν οἰκείαν.

7 Τοιαύτην δ' ἔχοντες οἱ Βοιωτοὶ τὴν διάθεσιν τῆς πολιτείας, εὐτυχῶς πως διώλισθον καὶ τοὺς κατὰ
2 Φίλιππον καὶ τοὺς κατ' Ἀντίοχον καιρούς. ἓν γε μὴν τοῖς ἑξῆς οὐ διέφυγον, ἀλλ' ὥσπερ ἐπίτηδες ἀνταπόδοσιν ἡ τύχη ποιουμένη βαρέως ἔδοξεν αὐτοῖς
ἐπεμβαίνειν· ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς ἐν τοῖς ἑξῆς ποιησόμεθα μνήμην.

3 Ὅτι οἱ πολλοὶ πρόφασιν μὲν εἶχον τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἀλλοτριότητος τὴν ἐπαναίρεσιν τὴν Βραχύλλου καὶ τὴν στρατείαν, ἣν ἐποιήσατο Τίτος ἐπὶ Κορώ-
4 νειαν διὰ τοὺς ἐπιγιγνομένους φόνους ἐν ταῖς ὁδοῖς
5 τῶν Ῥωμαίων, τῇ δ' ἀληθείᾳ καχεκτοῦντες ταῖς ψυχαῖς διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. καὶ γὰρ τοῦ βασιλέως συνεγγίζοντος ἐξῆσαν ἐπὶ τὴν ἀπάντησιν οἱ τῶν Βοιωτῶν ἄρξαντες· συμμίξαντες δὲ καὶ φιλανθρώπως ὁμιλήσαντες ἦγον αὐτὸν εἰς τὰς Θήβας.
[Exc. Peir. p. 102—110.]

Ἀντίοχος ὁ μέγας ἐπικαλούμενος, ὡς ἱστορεῖ 8
Πολύβιος ἐν τῇ εἰκοστῇ, παρελθὼν εἰς Χαλκίδα τῆς
Εὐβοίας συνετέλει γάμους, πεντήκοντα μὲν ἔτη γε-
γονὼς καὶ δύο τὰ μέγιστα τῶν ἔργων ἀνειληφώς, τήν
τε τῶν Ἑλλήνων ἐλευθέρωσιν, ὡς αὐτὸς ἐπηγγέλλετο,
καὶ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. ἐρασθεὶς γοῦν 2
παρθένου Χαλκιδικῆς κατὰ τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν
ἐφιλοτιμήσατο γῆμαι αὐτήν, οἰνοπότης ὢν καὶ μέθαις
χαίρων. ἦν δ' αὕτη Κλεοπτολέμου μὲν θυγάτηρ, ἑνὸς 3
τῶν ἐπιφανῶν, κάλλει δὲ πάσας ὑπερβάλλουσα. καὶ 4
τοὺς γάμους συντελῶν ἐν τῇ Χαλκίδι αὐτόθι διέ-
τριψε τὸν χειμῶνα, τῶν ἐνεστώτων οὐδ' ἡντινοῦν ποι-
ούμενος πρόνοιαν. ἔθετο δὲ καὶ τῇ παιδὶ ὄνομα Εὔ-
βοιαν. ἡττηθεὶς οὖν τῷ πολέμῳ ἔφυγεν εἰς Ἔφεσον 5
μετὰ τῆς νεογάμου. [Athen. 10, p. 439, E.]

Nec praeter quingentos, qui circa regem fuerunt, ex toto exercitu quisquam effugit, etiam ex decem millibus militum, quos Polybio auctore traiecisse secum regem in Graeciam scripsimus, exiguus numerus. [Livius 36, 19.]

Ὅτι οἱ περὶ τὸν Φαινέαν τὸν τῶν Αἰτωλῶν στρατη- 9
γὸν μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν Ἡράκλειαν ὑποχείριον τοῖς
Ῥωμαίοις, ὁρῶντες τὸν περιεστῶτα καιρὸν τὴν Αἰτω-
λίαν καὶ λαμβάνοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ συμβησό-
μενα ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ἔκριναν διαπέμπεσθαι
πρὸς τὸν Μάνιον ὑπὲρ ἀνοχῶν καὶ διαλύσεως. ταῦτα 2
δὲ διαλαβόντες ἐξαπέστειλαν Ἀρχέδαμον καὶ Παν-
ταλέοντα καὶ Χάλησον· οἳ συμμίξαντες τῷ στρατη- 3
γῷ τῶν Ῥωμαίων προέθεντο μὲν καὶ πλείους ποιεῖ-
σθαι λόγους, μεσολαβηθέντες δὲ κατὰ τὴν ἔντευξιν
ἐκωλύθησαν. ὁ γὰρ Μάνιος κατὰ μὲν τὸ παρὸν οὐκ 4
ἔφασκεν εὐκαιρεῖν, περισπώμενος ὑπὸ τῆς τῶν ἐκ
τῆς Ἡρακλείας λαφύρων οἰκονομίας· δεχημέρους δὲ 5

ποιησάμενος ἀνοχὰς ἐκπέμψειν ἔφη μετ' αὐτῶν Λεύκιον, πρὸς ὃν ἐκέλευε λέγειν ὑπὲρ ὧν δέοιντο. 6 γενομένων δὲ τῶν ἀνοχῶν, καὶ τοῦ Λευκίου συνελθόντος εἰς τὴν Ὑπάταν, ἐγένοντο λόγοι καὶ πλείους 7 ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων. οἱ μὲν οὖν Αἰτωλοὶ συνίσταν- 5 το τὴν δικαιολογίαν ἀνέκαθεν προφερόμενοι τὰ προγεγονότα σφίσι φιλάνθρωπα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους· 8 ὁ δὲ Λεύκιος ἐπιτεμὼν αὐτῶν τὴν ὁρμὴν οὐκ ἔφη τοῖς παροῦσι καιροῖς ἁρμόζειν τοῦτο τὸ γένος τῆς δικαιολογίας· λελυμένων γὰρ τῶν ἐξ ἀρχῆς φιλαν- 10 θρώπων δι' ἐκείνους, καὶ τῆς ἐνεστώσης ἔχθρας δι' Αἰτωλοὺς γεγενημένης, οὐδὲν ἔτι συμβάλλεσθαι τὰ 9 τότε φιλάνθρωπα πρὸς τοὺς νῦν καιρούς. διόπερ ἀφεμένους τοῦ δικαιολογεῖσθαι συνεβούλευε τρέπεσθαι πρὸς τὸν ἀξιωματικὸν λόγον, καὶ δεῖσθαι τοῦ 15 στρατηγοῦ συγγνώμης τυχεῖν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις. 10 οἱ δ' Αἰτωλοὶ καὶ πλείω λόγον ποιησάμενοι περὶ τῶν ὑποπιπτόντων ἔκριναν ἐπιτρέπειν τὰ ὅλα Μα- 11 νίῳ, δόντες αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν, οὐκ εἰδότες τίνα δύναμιν ἔχει τοῦτο, τῷ δὲ τῆς πίστεως 20 ὀνόματι πλανηθέντες, ὡς ἂν διὰ τοῦτο λειοτέρου σφί- 12 σιν ἐλέου ὑπάρξοντος. παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ἰσοδυναμεῖ τό τε εἰς τὴν πίστιν αὐτὸν ἐγχειρίσαι καὶ τὸ τὴν ἐπιτροπὴν δοῦναι περὶ αὐτοῦ τῷ κρατοῦντι.

10 Πλὴν ταῦτα κρίναντες ἐξέπεμψαν ἅμα τῷ Λευ- 25 κίῳ τοὺς περὶ Φαινέαν διασαφήσοντας τὰ δεδογμένα 2 τῷ Μανίῳ κατὰ σπουδήν· οἳ καὶ συμμίξαντες τῷ στρατηγῷ, καὶ πάλιν ὁμοίως δικαιολογηθέντες ὑπὲρ αὐτῶν, ἐπὶ καταστροφῆς εἶπαν διότι κέκριται τοῖς Αἰτωλοῖς σφᾶς αὐτοὺς ἐγχειρίζειν εἰς τὴν Ῥωμαίων 30 3 πίστιν. ὁ δὲ Μάνιος μεταλαβών, Οὐκοῦν οὕτως 4 ἔχει ταῦτα, φησίν, ὦ ἄνδρες Αἰτωλοί; τῶν δὲ κατα-

νευσάντων, Τοιγαροῦν πρῶτον μὲν δεήσει μηδένα διαβαίνειν ὑμῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, μήτε κατ' ἰδίαν μήτε μετὰ κοινοῦ δόγματος, δεύτερον Δικαίαρχον ἔκδοτον δοῦναι καὶ Μενέστρατον τὸν Ἠπειρώτην, ὃς ἐτύγχανε τότε παραβεβοηθηκὼς εἰς Ναύπακτον, σὺν δὲ τούτοις Ἀμύνανδρον τὸν βασιλέα καὶ τῶν Ἀθαμάνων τοὺς ἅμα τούτῳ συναποχωρήσαντας πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ Φαινέας μεσολαβήσας, Ἀλλ' οὔτε δίκαιον, ἔφησεν, οὔθ' Ἑλληνικόν ἐστιν, ὦ στρατηγέ, τὸ παρακαλούμενον. ὁ δὲ Μάνιος οὐχ οὕτως ὀργισθεὶς ὡς βουλόμενος εἰς ἔννοιαν αὐτὸν ἀγαγεῖν τῆς περιστάσεως καὶ καταπλήξασθαι τοῖς ὅλοις, Ἔτι γὰρ ὑμεῖς ἑλληνοκοπεῖτε, φησί, καὶ περὶ τοῦ πρέποντος καὶ καθήκοντος ποιεῖσθε λόγον, δεδωκότες ἑαυτοὺς εἰς τὴν πίστιν; οὓς ἐγὼ δήσας εἰς τὴν ἅλυσιν ἀπάξω πάντας, ἂν τοῦτο ἐμοὶ δόξῃ. ταῦτα λέγων φέρειν ἅλυσιν ἐκέλευε καὶ σκύλακα σιδηροῦν ἑκάστῳ περιθεῖναι περὶ τὸν τράχηλον. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Φαινέαν ἔκθαμβοι γεγονότες ἔστασαν ἄφωνοι πάντες, οἷον εἰ παραλελυμένοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς διὰ τὸ παράδοξον τῶν ἀπαντωμένων· ὁ δὲ Λεύκιος καί τινες ἕτεροι τῶν συμπαρόντων χιλιάρχων ἐδέοντο τοῦ Μανίου μηδὲν βουλεύσασθαι δυσχερὲς ὑπὲρ τῶν παρόντων ἀνδρῶν, ἐπεὶ τυγχάνουσιν ὄντες πρεσβευταί. τοῦ δὲ συγχωρήσαντος ἤρξατο λέγειν ὁ Φαινέας· ἔφη γὰρ αὐτὸν καὶ τοὺς ἀποκλήτους ποιήσειν τὰ προσταττόμενα, προσδεῖσθαι δὲ καὶ τῶν πολλῶν, εἰ μέλλει κυρωθῆναι τὰ παραγγελλόμενα. τοῦ δὲ Μανίου φήσαντος αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν, ἠξίου πάλιν ἀνοχὰς αὐτοῖς δοθῆναι δεχημέρους. συγχωρηθέντος δὲ καὶ τούτου, τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐχωρίσθησαν, παραγενόμενοι δ' εἰς τὴν

Ὑπάταν διεσάφουν τοῖς ἀποκλήτοις τὰ γεγονότα καὶ τοὺς ῥηθέντας λόγους. ὧν ἀκούσαντες τότε πρῶτον ἔννοιαν ἔλαβον Αἰτωλοὶ τῆς αὐτῶν ἀγνοίας καὶ τῆς
14 ἐπιφερομένης αὐτοῖς ἀνάγκης. διὸ γράφειν ἔδοξεν εἰς τὰς πόλεις καὶ συγκαλεῖν τοὺς Αἰτωλοὺς χάριν
15 τοῦ βουλεύσασθαι περὶ τῶν προσταττομένων. διαδοθείσης δὲ τῆς φήμης ὑπὲρ τῶν ἀπηντημένων τοῖς περὶ τὸν Φαινέαν, οὕτως ἀπεθηριώθη τὸ πλῆθος ὥστ' οὐδ' ἁπαντᾶν οὐδεὶς ἐπεβάλετο πρὸς τὸ διά-
16 βούλιον. τοῦ δ' ἀδυνάτου κωλύσαντος βουλεύσασθαι περὶ τῶν ἐπιταττομένων, ἅμα δὲ καὶ τοῦ Νικάνδρου κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον καταπλεύσαντος ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὰ Φάλαρα τοῦ κόλπου τοῦ Μηλιέως, ὅθεν καὶ τὴν ὁρμὴν ἐποιήσατο, καὶ διασαφοῦντος τὴν τοῦ βασιλέως εἰς αὐτὸν προθυμίαν καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐπαγγελίας, ἔτι μᾶλλον ὠλιγώρησαν, τοῦ
17 μηδὲν γενέσθαι πέρας ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. ὅθεν ἅμα τῷ διελθεῖν τὰς ἐν ταῖς ἀνοχαῖς ἡμέρας κατάμονος αὖθις ὁ πόλεμος ἐγεγόνει τοῖς Αἰτωλοῖς.

11 Περὶ δὲ τῆς συμβάσης τῷ Νικάνδρῳ περιπε-
2 τείας οὐκ ἄξιον παρασιωπῆσαι. παρεγενήθη μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἐφέσου δωδεκαταῖος εἰς τὰ Φάλαρα πάλιν,
3 ἀφ' ἧς ὡρμήθη ἡμέρας· καταλαβὼν δὲ τοὺς Ῥωμαίους ἔτι περὶ τὴν Ἡράκλειαν, τοὺς δὲ Μακεδόνας ἀφεστῶτας μὲν ἀπὸ τῆς Λαμίας, οὐ μακρὰν δὲ στρα-
4 τοπεδεύοντας τῆς πόλεως, τὰ μὲν χρήματα εἰς τὴν Λάμιαν διεκόμισε παραδόξως, αὐτὸς δὲ τῆς νυκτὸς ἐπεβάλετο κατὰ τὸν μεταξὺ τόπον τῶν στρατοπέδων
5 διαπεσεῖν εἰς τὴν Ὑπάταν. ἐμπεσὼν δ' εἰς τοὺς προκοίτους τῶν Μακεδόνων ἀνήγετο πρὸς τὸν Φίλιππον ἔτι τῆς συνουσίας ἀκμαζούσης, προσδοκῶν ἢ πείσεσθαί τι δεινὸν πεσὼν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τὸν

θυμὸν ἢ παραδοθήσεσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. τοῦ δὲ 6
πράγματος ἀγγελθέντος τῷ βασιλεῖ, ταχέως ἐκέλευσε
τοὺς ἐπὶ τούτων ὄντας θεραπεῦσαι τὸν Νίκανδρον
καὶ τὴν λοιπὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ ποιήσασθαι φιλάν-
θρωπον. μετὰ δέ τινα χρόνον αὐτὸς ἐξαναστὰς συνέ- 7
μιξε τῷ Νικάνδρῳ, καὶ πολλὰ καταμεμψάμενος τὴν
κοινὴν τῶν Αἰτωλῶν ἄγνοιαν, ἐξ ἀρχῆς μέν, ὅτι Ῥω-
μαίους ἐπαγάγοιεν τοῖς Ἕλλησι, μετὰ δὲ ταῦτα πά-
λιν Ἀντίοχον, ὅμως ἔτι καὶ νῦν παρεκάλει λήθην
ποιησαμένους τῶν προγεγονότων ἀντέχεσθαι τῆς
πρὸς αὐτὸν εὐνοίας καὶ μὴ θελῆσαι συνεπεμβαίνειν
τοῖς κατ' ἀλλήλων καιροῖς. ταῦτα μὲν οὖν παρῆνει 8
τοῖς προεστῶσι τῶν Αἰτωλῶν ἀναγγέλλειν· αὐτὸν δὲ
τὸν Νίκανδρον παρακαλέσας μνημονεύειν τῆς εἰς αὐ-
τὸν γεγενημένης εὐεργεσίας ἐξέπεμπε μετὰ προπομ-
πῆς ἱκανῆς, παραγγείλας τοῖς ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοις
ἀσφαλῶς εἰς τὴν Ὑπάταν αὐτὸν ἀποκαταστῆσαι. ὁ 9
δὲ Νίκανδρος, τελέως ἀνελπίστου καὶ παραδόξου φα-
νείσης αὐτῷ τῆς ἀπαντήσεως, τότε μὲν ἀνεκομίσθη
πρὸς τοὺς οἰκείους, κατὰ δὲ τὸν ἑξῆς χρόνον ἀπὸ
ταύτης τῆς συστάσεως εὔνους ὢν διετέλει τῇ Μακε-
δόνων οἰκίᾳ. διὸ καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ τοὺς Περσι- 10
κοὺς καιροὺς ἐνδεδεμένος τῇ προειρημένῃ χάριτι,
καὶ δυσχερῶς ἀντιπράττων ταῖς τοῦ Περσέως ἐπιβο-
λαῖς, εἰς ὑποψίαν καὶ διαβολὰς ἐμπεσὼν καὶ τέλος
ἀνακληθεὶς εἰς Ῥώμην ἐκεῖ μετήλλαξε τὸν βίον.
[Exc. de legat. p. 24—26.]

Κόραξ, ὄρος μεταξὺ Καλλιπόλεως καὶ Ναυ- 11
πάκτου. Πολύβιος εἰκοστῷ.

Ἀπεράντεια, πόλις Θεσσαλίας. Πολύβιος εἰκο- 12
στῷ. [Steph. Byz.]

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον συνέβη καὶ τὴν ἐκ τῆς 12

Ῥώμης πρεσβείαν, ἣν ἀπέστειλαν οἱ Λακεδαιμόνιοι,
2 παραγενέσθαι διεψευσμένην τῶν ἐλπίδων. ἐπρέ-
σβευον μὲν γὰρ περὶ τῶν ὁμήρων καὶ τῶν κωμῶν·
3 ἡ δὲ σύγκλητος περὶ μὲν τῶν κωμῶν ἔφησεν ἐντο-
λὰς δώσειν τοῖς παρ' αὐτῶν ἀποστελλομένοις πρέ-
σβεσι, περὶ δὲ τῶν ὁμήρων ἔτι βουλεύσασθαι θέ-
4 λειν. περὶ δὲ τῶν φυγάδων τῶν ἀρχαίων θαυμάζειν
ἔφησαν, πῶς οὐ κατάγουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκείαν
ἠλευθερωμένης τῆς Σπάρτης.

13 Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἡ σύγκλητος ἐχρη-
2 μάτισε τοῖς παρὰ Φιλίππου πρεσβευταῖς· ἦκον γὰρ
παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἀπολογιζόμενοι τὴν εὔνοιαν
καὶ προθυμίαν, ἣν παρέσχε τοῖς Ῥωμαίοις ὁ βασι-
3 λεὺς ἐν τῷ πρὸς Ἀντίοχον πολέμῳ. ὧν διακούσασα
τὸν μὲν υἱὸν Δημήτριον ἀπέλυσε τῆς ὁμηρείας πα-
ραχρῆμα, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν φόρων ἐπηγγείλατο πα-
ραλύσειν, διαφυλάξαντος αὐτοῦ τὴν πίστιν ἐν τοῖς
4 ἐνεστῶσι καιροῖς. παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς τῶν
Λακεδαιμονίων ὁμήρους ἀφῆκε πλὴν Ἀρμένα τοῦ
Νάβιδος υἱοῦ· τοῦτον δὲ μετὰ ταῦτα συνέβη νόσῳ
μεταλλάξαι τὸν βίον. [Exc. de legat. p. 29—30.]

FRAGMENTA LIBRI XXI.

Ὅτι Ῥωμαίοις τῆς κατὰ τὴν ναυμαχίαν νίκης 1
ἄρτι προσηγγελμένης, πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ παρήγ-
γειλαν ἐλινύας ἄγειν ἡμέρας ἐννέα· τοῦτο δ' ἔστι 2
σχολάζειν πανδημεὶ καὶ θύειν τοῖς θεοῖς χαριστήρια
τῶν εὐτυχημάτων· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς παρὰ τῶν 3
Αἰτωλῶν πρέσβεις καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Μανίου προσ-
ῆγον τῇ συγκλήτῳ. γενομένων δὲ πλειόνων παρ' ἀμ- 4
φοῖν λόγων, ἔδοξε τῷ συνεδρίῳ δύο προτείνειν γνώ-
μας τοῖς Αἰτωλοῖς, ἢ διδόναι τὴν ἐπιτροπὴν περὶ
πάντων τῶν καθ' αὑτοὺς ἢ χίλια τάλαντα παραχρῆ-
μα καὶ τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζειν Ῥω-
μαίοις. τῶν δ' Αἰτωλῶν ἀξιούντων διασαφῆσαι 5
ῥητῶς ἐπὶ τίσι δεῖ διδόναι τὴν ἐπιτροπήν, οὐ προσ-
δέχεται τὴν διαστολὴν ἡ σύγκλητος. διὸ καὶ τούτοις 6
γέγονε κατάμονος ὁ πόλεμος.

Ὅτι πολιορκουμένων τῶν Ἀμφισσέων ὑπὸ Μανίου 2
τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ
τῶν Ἀθηναίων δῆμος, πυνθανόμενος τήν τε τῶν
Ἀμφισσέων ταλαιπωρίαν καὶ τὴν τοῦ Ποπλίου παρ-
ουσίαν, ἐξαπέστειλε πρεσβευτὰς τοὺς περὶ τὸν Ἐχέ-
δημον, ἐντειλάμενος ἅμα μὲν ἀσπάσασθαι τοὺς περὶ 2
τὸν Λεύκιον καὶ Πόπλιον, ἅμα δὲ καταπειράζειν τῆς
πρὸς Αἰτωλοὺς διαλύσεως. ὧν παραγενομένων ἀσμέ- 3

νως ἀποδεξάμενος ὁ Πόπλιος ἐφιλανθρώπει τοὺς ἄνδρας, θεωρῶν ὅτι παρέξονται χρείαν αὐτῷ πρὸς τὰς
4 προκειμένας ἐπιβολάς. ὁ γὰρ προειρημένος ἀνὴρ ἐβούλετο θέσθαι μὲν καλῶς τὰ κατὰ τοὺς Αἰτωλούς· εἰ δὲ μὴ συννυπακούοιεν, πάντως διειλήφει παραλι-
5 πὼν ταῦτα διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν, σαφῶς γιγνώσκων διότι τὸ τέλος ἐστὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς οὐκ ἐν τῷ χειρώσασθαι τὸ τῶν Αἰτωλῶν ἔθνος, ἀλλ' ἐν τῷ νικήσαντας τὸν Ἀντίοχον κρατῆ-
6 σαι τῆς Ἀσίας. διόπερ ἅμα τῷ μνησθῆναι τοὺς Ἀθη-
ναίους ὑπὲρ τῆς διαλύσεως, ἑτοίμως προσδεξάμενος τοὺς λόγους ἐκέλευσε παραπλησίως πειράξειν αὐτοὺς
7 καὶ τῶν Αἰτωλῶν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐχέδημον, προδιαπεμψάμενοι καὶ μετὰ ταῦτα πορευθέντες εἰς τὴν Ὑπάταν αὐτοί, διελέγοντο περὶ τῆς διαλύσεως τοῖς
8 ἄρχουσι τῶν Αἰτωλῶν. ἑτοίμως δὲ κἀκείνων συννυπακουόντων κατεστάθησαν οἱ συμμίξοντες τοῖς Ῥω-
9 μαίοις· οἳ καὶ παραγενόμενοι πρὸς τοὺς περὶ τὸν Πόπλιον, καταλαβόντες αὐτοὺς στρατοπεδεύοντας ἐν ἑξήκοντα σταδίοις ἀπὸ τῆς Ἀμφίσσης, πολλοὺς διετί-
θεντο λόγους, ἀναμιμνήσκοντες τῶν γεγονότων σφί-
10 σι φιλανθρώπων πρὸς Ῥωμαίους ἔτι δὲ πρᾳότερον καὶ φιλανθρωπότερον ὁμιλήσαντος τοῦ Ποπλίου, καὶ προφερομένου τάς τε κατὰ τὴν Ἰβηρίαν καὶ τὴν Λιβύην πράξεις, καὶ διασαφοῦντος τίνα τρόπον κέχρη-
ται τοῖς κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους αὐτῷ πιστεύσασι, καὶ τέλος οἰομένου δεῖν ἐγχειρίζειν σφᾶς αὐτῷ καὶ
11 πιστεύειν, τὰς μὲν ἀρχὰς ἅπαντες οἱ παρόντες εὐέλπιδες ἐγενήθησαν, ὡς αὐτίκα μάλα τελεσιουργη-
12 θησομένης τῆς διαλύσεως· ἐπεὶ δέ, πυθομένων τῶν Αἰτωλῶν ἐπὶ τίσι δεῖ ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην, ὁ Λεύκιος διεσάφησε διότι δυοῖν προκειμένων αὐτοῖς

αἵρεσις ὑπάρχει· δεῖν γὰρ ἢ τὴν ἐπιτροπὴν διδόναι 13
περὶ πάντων τῶν καθ' αὑτοὺς ἢ χίλια τάλαντα παραχρῆμα καὶ τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν αἱρεῖσθαι καὶ φίλον Ῥωμαίοις· ἐδυσχρήστησαν μὲν οἱ παρόντες τῶν 14
Αἰτωλῶν ὡς ἔνι μάλιστα διὰ τὸ μὴ γίγνεσθαι τὴν ἀπόφασιν ἀκόλουθον τῇ προγενομένῃ λαλιᾷ, πλὴν ἐπανοίσειν ἔφασαν ὑπὲρ τῶν ἐπιταττομένων τοῖς Αἰτωλοῖς.

Οὗτοι μὲν οὖν ἐπανῆσαν βουλευσόμενοι περὶ 3
τῶν προειρημένων· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐχέδημον συμ- 2
μίξαντες τοῖς ἀποκλήτοις ἐβουλεύοντο περὶ τῶν προειρημένων. ἦν δὲ τῶν ἐπιταττομένων τὸ μὲν 3
ἀδύνατον διὰ τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, τὸ δὲ φοβερὸν διὰ τὸ πρότερον αὐτοὺς ἀπατηθῆναι, καθ' ὃν καιρὸν ἐπινεύσαντες ὑπὲρ τῆς ἐπιτροπῆς παρὰ μικρὸν εἰς τὴν ἅλυσιν ἐνέπεσον. διόπερ ἀπορούμενοι 4
καὶ δυσχρηστούμενοι περὶ ταῦτα πάλιν ἐξέπεμπον τοὺς αὐτοὺς δεησομένους ἢ τῶν χρημάτων ἀφελεῖν, ἵνα δύνωνται τελεῖν, ἢ τῆς ἐπιτροπῆς ἐκτὸς ποιῆσαι τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας. οἳ καὶ συμμί- 5
ξαντες τοῖς περὶ τὸν Πόπλιον διεσάφουν τὰ δεδογμένα. τοῦ δὲ Λευκίου φήσαντος ἐπὶ τούτοις ἔχειν παρὰ 6
τῆς συγκλήτου τὴν ἐξουσίαν ἐφ' οἷς ἀρτίως εἶπεν, οὗτοι μὲν αὖθις ἐπανῆλθον, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐχέδη- 7
μον ἐπακολουθήσαντες εἰς τὴν Ὑπάταν συνεβούλευσαν τοῖς Αἰτωλοῖς, ἐπεὶ τὰ τῆς διαλύσεως ἐμποδίζοιτο κατὰ τὸ παρόν, ἀνοχὰς αἰτησαμένους καὶ τῶν ἐνεστώτων κακῶν ὑπέρθεσιν ποιησαμένους πρεσβεύειν πρὸς τὴν σύγκλητον, κἂν μὲν ἐπιτυγχάνωσι περὶ 8
τῶν ἀξιουμένων· εἰ δὲ μή, τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύειν. χείρω μὲν γὰρ ἀδύνατον γενέσθαι τῶν ὑποκειμένων 9
τὰ περὶ σφᾶς, βελτίω γε μὴν οὐκ ἀδύνατον διὰ πολ-

10 λὰς αἰτίας. φανέντων δὲ καλῶς λέγειν τῶν περὶ τὸν
Ἐχέδημον, ἔδοξε πρεσβεύειν τοῖς Αἰτωλοῖς ὑπὲρ τῶν
11 ἀνοχῶν. ἀφικόμενοι δὲ πρὸς τὸν Λεύκιον ἐδέοντο
συγχωρηθῆναι σφίσι κατὰ τὸ παρὸν ἐξαμήνους ἀνο-
12 χάς, ἵνα πρεσβεύσωσι πρὸς τὴν σύγκλητον. ὁ δὲ 5
Πόπλιος, πάλαι πρὸς τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πράξεις
παρωρμημένος, ταχέως ἔπεισε τὸν ἀδελφὸν ὑπακοῦ-
13 σαι τοῖς ἀξιουμένοις. γραφεισῶν δὲ τῶν ὁμολογιῶν,
ὁ μὲν Μάνιος, λύσας τὴν πολιορκίαν καὶ παραδοὺς
ἅπαν τὸ στράτευμα καὶ τὰς χορηγίας τοῖς περὶ τὸν 10
Λεύκιον, εὐθέως ἀπηλλάττετο μετὰ τῶν χιλιάρχων
εἰς τὴν Ῥώμην. [Exc. de legat. p. 30—33.]

4 Οἱ δὲ Φωκαιεῖς, τὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἀπολειφθέντων
Ῥωμαίων ἐν ταῖς ναυσὶν ἐπισταθμευόμενοι, τὰ δὲ
τὰς ἐπιταγὰς δυσχερῶς φέροντες, ἐστασίαζον. [Sui- 15
das v. ἐπισταθμευόμενοι.]

2 Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οἱ τῶν Φωκαιέων
ἄρχοντες, δεδιότες τάς τε τῶν πολλῶν ὁρμὰς διὰ τὴν
σιτοδείαν καὶ τὴν τῶν ἀντιοχιστῶν φιλοτιμίαν, ἐξέ-
πεμψαν πρεσβευτὰς πρὸς Σέλευκον, ὄντα πρὸς τοῖς 20
3 ὅροις τῆς χώρας αὐτῶν, ἀξιοῦντες μὴ πελάζειν τῆς
πόλεως, ὅτι πρόκειται σφίσι τὴν ἡσυχίαν ἄγειν καὶ
καραδοκεῖν τὴν τῶν ὅλων κρίσιν, μετὰ δὲ ταῦτα πει-
4 θαρχεῖν τοῖς εἰρημένοις. ἦσαν δὲ τῶν πρεσβευτῶν
ἴδιοι μὲν τοῦ Σελεύκου καὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως 25
Ἀρίσταρχος καὶ Κάσσανδρος καὶ Ῥόδων, ἐναντίοι
δὲ καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἀπονενευκότες Ἡγίας καὶ Γε-
5 λίας. ὧν συμμιξάντων ὁ Σέλευκος εὐθέως τοὺς μὲν
περὶ τὸν Ἀρίσταρχον ἀνὰ χεῖρας εἶχε, τοὺς δὲ περὶ
6 τὸν Ἡγίαν παρεώρα. πυθόμενος δὲ τὴν ὁρμὴν τῶν 30
πολλῶν καὶ τὴν σπάνιν τοῦ σίτου, παρεὶς τὸν χρη-

ματισμὸν καὶ τὴν ἔντευξιν τῶν παραγεγονότων προ-
ῆγε πρὸς τὴν πόλιν. [Exc. de legat. p. 33—34.]

Ἐξελθόντες μὲν Γάλλοι δύο μετὰ τύπων καὶ προ-
στηθιδίων ἐδέοντο μηδὲν ἀνήκεστον βουλεύεσθαι
περὶ τῆς πόλεως. [Suidas v. προστηθίδιον.]

Πυρφόρος, ᾧ ἐχρήσατο Παυσίστρατος ὁ τῶν Ῥοδί- 5
ων ναύαρχος. ἦν δὲ κημός· ἐξ ἑκατέρου δὲ τοῦ μέρους 2
τῆς πρῴρας ἄγκυραι δύο παρέκειντο παρὰ τὴν ἐντὸς
ἐπιφάνειαν τῶν τοίχων, εἰς ἃς ἐνηρμόζοντο κοντοὶ
προτείνοντες τοῖς κέρασιν εἰς θάλατταν. ἐπὶ δὲ τὸ 3
τούτων ἄκρον ὁ κημὸς ἁλύσει σιδηρᾷ προσήρτητο
πλήρης πυρός, ὥστε κατὰ τὰς ἐμβολὰς καὶ παρεμ- 4
βολὰς εἰς μὲν τὴν πολεμίαν ναῦν ἐπαράττεσθαι πῦρ,
ἀπὸ δὲ τῆς οἰκείας πολὺν ἀφεστάναι τόπον διὰ τὴν
ἔγκλισιν. [Suidas v. πυρφόρος.]

Ὅτι Παμφιλίδας ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος ἐδόκει 5
πρὸς πάντας τοὺς καιροὺς εὐαρμοστότερος εἶναι τοῦ
Παυσιστράτου διὰ τὸ βαθύτερος τῇ φύσει καὶ στα-
σιμώτερος μᾶλλον ἢ τολμηρότερος ὑπάρχειν. ἀγαθοὶ 6
γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐκ τῶν κατὰ λό-
γον, ἀλλ' ἐκ τῶν συμβαινόντων ποιεῖσθαι τὰς δια-
λήψεις. ἄρτι γὰρ δι' αὐτὸ τοῦτο προκεχειρισμένοι 7
τὸν Παυσίστρατον, διὰ τὸ πρᾶξιν ἔχειν τινὰ καὶ τόλ-
μαν, παραχρῆμα μετέπιπτον εἰς τἀναντία ταῖς γνώ-
μαις διὰ τὴν περιπέτειαν. [Exc. Peir. p. 110.]

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς τὴν Σάμον προσ- 6
έπεσε γράμματα τοῖς περὶ τὸν Λεύκιον καὶ τὸν Εὐ-
μένη παρά τε Λευκίου τοῦ τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἔχοντος
καὶ παρὰ Ποπλίου Σκιπίωνος, δηλοῦντα τὰς πρὸς 2
τοὺς Αἰτωλοὺς γεγενημένας συνθήκας ὑπὲρ τῶν
ἀνοχῶν καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον πορείαν τῶν
πεζῶν στρατοπέδων. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς περὶ τὸν 3

Ἀντίοχον καὶ Σέλευκον ταῦτα διεσαφεῖτο παρὰ τῶν Αἰτωλῶν.

7 Ὅτι καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, πρεσβείας παραγενομένης εἰς Ἀχαΐαν παρ' Εὐμένους τοῦ βασιλέως ὑπὲρ
2 συμμαχίας, ἀθροισθέντες εἰς ἐκκλησίαν οἱ πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν τήν τε συμμαχίαν ἐπεκύρωσαν καὶ νεανίσκους ἐξαπέστειλαν, πεζοὺς μὲν χιλίους, ἱππεῖς δὲ ἑκατόν, ὧν ἡγεῖτο Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης. [Exc. del. p. 34.]

3 Ὅτι Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης μεγάλην ἔξιν εἶχεν ἐν τοῖς πολεμικοῖς διὰ τὸ πολυχρονίου γεγονότος τοῦ πρὸς Νάβιν πολέμου τοῖς Μεγαλοπολίταις ἀστυγείτονος πάντα συνεχῶς τὸν χρόνον ὑπὸ τὸν Φιλοποίμενα τεταγμένος τριβὴν ἐσχηκέναι τῶν κατὰ
4 πόλεμον ἔργων ἀληθινήν. χωρίς τε τούτων κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν σωματικὴν χρείαν ἦν ὁ προειρημένος ἀνὴρ δυνατὸς καὶ καταπληκτικός. τὸ δὲ κυριώτατον πρὸς πόλεμον ὑπῆρχεν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ τοῖς ὅπλοις ἐχρῆτο διαφερόντως. [Exc. P. p. 110.]

8 Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Πέργαμον ἐμβαλών, πυθόμενος δὲ τὴν παρουσίαν Εὐμένους τοῦ βασιλέως, καὶ θεωρῶν οὐ μόνον τὰς ναυτικάς, ἀλλὰ καὶ τὰς πεζὰς δυνάμεις ἐπ' αὐτὸν παραγιγνομένας, ἐβουλεύετο λόγους ποιήσασθαι περὶ διαλύσεως ὁμοῦ πρός τε Ῥωμαίους καὶ τὸν Εὐμένη καὶ τοὺς Ῥοδίους.
2 ἐξάρας οὖν ἅπαντι τῷ στρατεύματι παρῆν πρὸς τὴν Ἐλαίαν, καὶ λαβὼν λόφον τινὰ κατ' ἀντικρὺ τῆς πόλεως τὸ μὲν πεζὸν ἐπὶ τούτου κατέστησε, τοὺς δ' ἱππεῖς παρ' αὐτὴν τὴν πόλιν παρενέβαλε, πλείους
3 ὄντας ἑξακισχιλίων. αὐτὸς δὲ μεταξὺ τούτων γενόμενος διεπέμπετο πρὸς τοὺς περὶ τὸν Λεύκιον εἰς τὴν
4 πόλιν ὑπὲρ διαλύσεων. ὁ δὲ στρατηγὸς ὁ τῶν Ῥωμαίων συναγαγὼν τούς τε Ῥοδίους καὶ τὸν Εὐμένη

ἠξίου λέγειν περὶ τῶν ἐνεστώτων τὸ φαινόμενον. οἱ 5
μὲν οὖν περὶ τὸν Εὔδημον καὶ Παμφιλίδαν οὐκ ἀλ-
λότριοι τῆς διαλύσεως ἦσαν· ὁ δὲ βασιλεὺς οὔτ' εὐ-
σχήμονα τὴν διάλυσιν οὔτε δυνατὴν ἔφησε κατὰ τὸ
παρὸν εἶναι. εὐσχήμονα γάρ, ἔφη, πῶς οἷόν τε γίγνε- 6
σθαι τὴν ἔκβασιν, ἐὰν τειχήρεις ὄντες ποιώμεθα
τὰς διαλύσεις; καὶ μὴν οὐδὲ δυνατὴν ἔφησε κατὰ τὸ 7
παρόν· πῶς γὰρ ἐνδέχεται μὴ προσδεξαμένους ὕπα-
τον ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης βεβαιῶσαι τὰς ὁμολο-
γηθείσας συνθήκας; χωρίς τε τούτων, ἐὰν ὅλως γέ- 8
νηταί τι σημεῖον ὁμολογίας πρὸς τὸν Ἀντίοχον, οὔτε
τὰς ναυτικὰς δυνάμεις δυνατὸν ἐπανελθεῖν δήπου-
θεν εἰς τὴν ἰδίαν οὔτε τὰς πεζάς, ἐὰν μὴ πρότερον
ὅ τε δῆμος ἥ τε σύγκλητος ἐπικυρώσῃ τὰ δοχθέντα.
λείπεται δὴ καραδοκοῦντας τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν 9
παραχειμάζειν ἐνθάδε καὶ πράττειν μὲν μηδέν, ἐκδα-
πανᾶν δὲ τὰς τῶν ἰδίων συμμάχων χορηγίας καὶ πα-
ρασκευάς· ἔπειτ' ἂν μὴ σφίσι παρῇ τῇ συγκλήτῳ 10
διαλύεσθαι, καινοποιεῖν πάλιν ἀπ' ἀρχῆς τὸν πόλε-
μον, παρέντας τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς, ἐν οἷς δυνά-
μεθα θεῶν βουλομένων πέρας ἐπιθεῖναι τοῖς ὅλοις.
ὁ μὲν οὖν Εὐμένης ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Λεύκιος ἀπο- 11
δεξάμενος τὴν συμβουλίαν, ἀπεκρίθη τοῖς περὶ τὸν
Ἀντίοχον ὅτι πρὸ τοῦ τὸν ἀνθύπατον ἐλθεῖν οὐκ ἐν-
δέχεται γενέσθαι τὰς διαλύσεις. ὧν ἀκούσαντες οἱ 12
περὶ τὸν Ἀντίοχον παραυτίκα μὲν ἐδήουν τὴν τῶν
Ἐλαϊτῶν χώραν· ἑξῆς δὲ τούτοις Σέλευκος μὲν ἐπὶ 13
τούτων ἔμεινε τῶν τόπων, Ἀντίοχος δὲ κατὰ τὸ
συνεχὲς ἐπιπορευόμενος ἐνέβαλεν εἰς τὸ Θήβης κα-
λούμενον πεδίον, καὶ παραβεβληκὼς εἰς χώραν εὐ-
δαίμονα καὶ γέμουσαν ἀγαθῶν ἐπλήρου τὴν στρατιὰν
παντοδαπῆς λείας.

Ἀντίοχον καὶ Σέλευκον ταῦτα διεσαφεῖτο παρὰ τῶν Αἰτωλῶν.

7 Ὅτι καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, πρεσβείας παραγενομέ-
2 νης εἰς Ἀχαΐαν παρ' Εὐμένους τοῦ βασιλέως ὑπὲρ συμμαχίας, ἀθροισθέντες εἰς ἐκκλησίαν οἱ πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν τήν τε συμμαχίαν ἐπεκύρωσαν καὶ νεανίσκους ἐξαπέστειλαν, πεζοὺς μὲν χιλίους, ἱππεῖς δὲ ἑκατόν, ὧν ἡγεῖτο Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης. [Exc. de l. p. 34.]

3 Ὅτι Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης μεγάλην ἕξιν εἶχεν ἐν τοῖς πολεμικοῖς διὰ τὸ πολυχρονίου γεγονό-
4 τος τοῦ πρὸς Νάβιν πολέμου τοῖς Μεγαλοπολίταις ἀστυγείτονος πάντα συνεχῶς τὸν χρόνον ὑπὸ τὸν Φιλοποίμενα τεταγμένος τριβὴν ἐσχηκέναι τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων ἀληθινήν. χωρίς τε τούτων κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν σωματικὴν χρείαν ἦν ὁ προειρημένος ἀνὴρ δυνατὸς καὶ καταπληκτικός. τὸ δὲ κυριώτατον πρὸς πόλεμον ὑπῆρχεν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ τοῖς ὅπλοις ἐχρῆτο διαφερόντως. [Exc. P. p. 110.]

8 Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Πέργαμον ἐμ-
βαλών, πυθόμενος δὲ τὴν παρουσίαν Εὐμένους τοῦ βασιλέως, καὶ θεωρῶν οὐ μόνον τὰς ναυτικάς, ἀλλὰ καὶ τὰς πεζὰς δυνάμεις ἐπ' αὐτὸν παραγιγνομένας, ἐβουλεύετο λόγους ποιήσασθαι περὶ διαλύσεως ὁμοῦ πρός τε Ῥωμαίους καὶ τὸν Εὐμένη καὶ τοὺς Ῥοδίους.
2 ἐξάρας οὖν ἅπαντι τῷ στρατεύματι παρῆν πρὸς τὴν Ἐλαίαν, καὶ λαβὼν λόφον τινὰ κατ' ἀντικρὺ τῆς πόλεως τὸ μὲν πεζὸν ἐπὶ τούτου κατέστησε, τοὺς δ' ἱππεῖς παρ' αὐτὴν τὴν πόλιν παρενέβαλε, πλείους
3 ὄντας ἑξακισχιλίων. αὐτὸς δὲ μεταξὺ τούτων γενό-
μενος διεπέμπετο πρὸς τοὺς περὶ τὸν Λεύκιον εἰς τὴν
4 πόλιν ὑπὲρ διαλύσεων. ὁ δὲ στρατηγὸς ὁ τῶν Ῥω-
μαίων συναγαγὼν τούς τε Ῥοδίους καὶ τὸν Εὐμένη

ἠξίου λέγειν περὶ τῶν ἐνεστώτων τὸ φαινόμενον. οἱ 5
μὲν οὖν περὶ τὸν Εὔδημον καὶ Παμφιλίδαν οὐκ ἀλ-
λότριοι τῆς διαλύσεως ἦσαν· ὁ δὲ βασιλεὺς οὔτ' εὐ-
σχήμονα τὴν διάλυσιν οὔτε δυνατὴν ἔφησε κατὰ τὸ
παρὸν εἶναι. εὐσχήμονα γάρ, ἔφη, πῶς οἷόν τε γίγνε- 6
σθαι τὴν ἔκβασιν, ἐὰν τειχήρεις ὄντες ποιώμεθα
τὰς διαλύσεις; καὶ μὴν οὐδὲ δυνατὴν ἔφησε κατὰ τὸ 7
παρόν· πῶς γὰρ ἐνδέχεται μὴ προσδεξαμένους ὕπα-
τον ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης βεβαιῶσαι τὰς ὁμολο-
γηθείσας συνθήκας; χωρίς τε τούτων, ἐὰν ὅλως γέ- 8
νηταί τι σημεῖον ὁμολογίας πρὸς τὸν Ἀντίοχον, οὔτε
τὰς ναυτικὰς δυνάμεις δυνατὸν ἐπανελθεῖν δήπου-
θεν εἰς τὴν ἰδίαν οὔτε τὰς πεζάς, ἐὰν μὴ πρότερον
ὅ τε δῆμος ἥ τε σύγκλητος ἐπικυρώσῃ τὰ δοχθέντα.
λείπεται δὴ καραδοκοῦντας τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν 9
παραχειμάζειν ἐνθάδε καὶ πράττειν μὲν μηδέν, ἐκδα-
πανᾶν δὲ τὰς τῶν ἰδίων συμμάχων χορηγίας καὶ πα-
ρασκευάς· ἔπειτ' ἂν μὴ σφίσι παρῇ τῇ συγκλήτῳ 10
διαλύεσθαι, καινοποιεῖν πάλιν ἀπ' ἀρχῆς τὸν πόλε-
μον, παρέντας τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς, ἐν οἷς δυνά-
μεθα θεῶν βουλομένων πέρας ἐπιθεῖναι τοῖς ὅλοις.
ὁ μὲν οὖν Εὐμένης ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Λεύκιος ἀπο- 11
δεξάμενος τὴν συμβουλίαν, ἀπεκρίθη τοῖς περὶ τὸν
Ἀντίοχον ὅτι πρὸ τοῦ τὸν ἀνθύπατον ἐλθεῖν οὐκ ἐν-
δέχεται γενέσθαι τὰς διαλύσεις. ὧν ἀκούσαντες οἱ 12
περὶ τὸν Ἀντίοχον παραυτίκα μὲν ἐδήουν τὴν τῶν
Ἐλαϊτῶν χώραν· ἑξῆς δὲ τούτοις Σέλευκος μὲν ἐπὶ 13
τούτων ἔμεινε τῶν τόπων, Ἀντίοχος δὲ κατὰ τὸ
συνεχὲς ἐπιπορευόμενος ἐνέβαλεν εἰς τὸ Θήβης κα-
λούμενον πεδίον, καὶ παραβεβληκὼς εἰς χώραν εὐ-
δαίμονα καὶ γέμουσαν ἀγαθῶν ἐπλήρου τὴν στρατιὰν
παντοδαπῆς λείας.

9 Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς παραγενόμενος εἰς τας
Σάρδεις ἀπὸ τῆς προρρηθείσης στρατείας διεπέμ-
πετο συνεχῶς πρὸς Προυσίαν, παρακαλῶν αὐτὸν εἰς
2 τὴν σφετέραν συμμαχίαν. ὁ δὲ Προυσίας κατὰ μὲν
τοὺς ἀνώτερον χρόνους οὐκ ἀλλότριος ἦν τοῦ κοινω-
νεῖν τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον· πάνυ γὰρ ἐδεδίει τοὺς
Ῥωμαίους, μὴ ποιῶνται εἰς τὴν Ἀσίαν διάβασιν ἐπὶ
3 καταλύσει πάντων τῶν δυναστῶν. παραγενομένης δ'
ἐπιστολῆς αὐτῷ παρά τε Λευκίου καὶ Ποπλίου τῶν
ἀδελφῶν, κομισάμενος ταύτην καὶ διαναγνοὺς ἐπὶ
ποσὸν ἔστη τῇ διανοίᾳ καὶ προείδετο τὸ μέλλον ἐνδε-
4 χομένως, ἅτε τῶν περὶ τὸν Πόπλιον ἐναργέσι κεχρη-
μένων καὶ πολλοῖς μαρτυρίοις πρὸς πίστιν διὰ τῶν
5 ἐγγράπτων. οὐ γὰρ μόνον ὑπὲρ τῆς ἰδίας προαιρέ-
σεως ἔφερον ἀπολογισμούς, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς κοι-
6 νῆς ἁπάντων Ῥωμαίων, δι' ὧν παρεδείκνυον οὐχ
οἷον ἀφῃρημένοι τινὸς τῶν ἐξ ἀρχῆς βασιλέων τὰς
δυναστείας, ἀλλὰ τινὰς μὲν καὶ προσκατεσκευακότες
αὐτοὶ δυνάστας, ἐνίους δ' ηὐξηκότες καὶ πολλαπλα-
7 σίους αὐτῶν τὰς ἀρχὰς πεποιηκότες. ὧν κατὰ μὲν
τὴν Ἰβηρίαν Ἀνδοβάλην καὶ Κολίχαντα προεφέροντο,
κατὰ δὲ τὴν Λιβύην Μασσανάσσην, ἐν δὲ τοῖς κατὰ
8 τὴν Ἰλλυρίδα τόποις Πλεύρατον· οὓς ἅπαντας ἔφα-
σαν ἐξ ἐλαφρῶν καὶ τῶν τυχόντων δυναστῶν πεποιη-
9 κέναι βασιλεῖς ὁμολογουμένως. ὁμοίως κατὰ τὴν
Ἑλλάδα Φίλιππον καὶ Νάβιν, ὧν Φίλιππον μὲν
καταπολεμήσαντες καὶ συγκλείσαντες εἰς ὅμηρα καὶ
φόρους, βραχεῖαν αὐτοῦ νῦν λαβόντες ἀπόδειξιν εὐ-
νοίας ἀποκαθεστακέναι μὲν αὐτῷ τὸν υἱὸν καὶ τοὺς
ἅμα τούτῳ συνομηρεύοντας νεανίσκους, ἀπολελυκέ-
ναι δὲ τῶν φόρων, πολλὰς δὲ τῶν πόλεων ἀποδεδω-
10 κέναι τῶν ἁλουσῶν κατὰ πόλεμον· Νάβιν δὲ δυνη-

θέντες ἄρδην ἐπανελέσθαι, τοῦτο μὲν οὐ ποιῆσαι, φείσασθαι δ' αὐτοῦ, καίπερ ὄντος τυράννου, λαβόντες πίστεις τὰς εἰθισμένας. εἰς ἃ βλέποντα παρεκά- 11
λουν τὸν Προυσίαν διὰ τῆς ἐπιστολῆς μὴ δεδιέναι περὶ τῆς ἀρχῆς, θαρροῦντα δὲ αἱρεῖσθαι τὰ Ῥωμαίων· ἔσεσθαι γὰρ ἀμεταμέλητον αὐτῷ τὴν τοιαύτην προαίρεσιν. ὧν ὁ Προυσίας διακούσας ἐπ' ἄλ- 12
λης ἐγένετο γνώμης. ὡς δὲ καὶ παρεγενήθησαν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις οἱ περὶ τὸν Γάιον Λίβιον, τελέως ἀπέστη τῶν κατὰ τὸν Ἀντίοχον ἐλπίδων, συμμίξας τοῖς προειρημένοις ἀνδράσιν. Ἀντίοχος δὲ ταύτης 13
ἀποπεσὼν τῆς ἐλπίδος παρῆν εἰς Ἔφεσον, καὶ συλλογιζόμενος ὅτι μόνως ἂν οὕτω δύναιτο κωλύειν τὴν τῶν πεζῶν στρατοπέδων διάβασιν καὶ καθόλου τὸν πόλεμον ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἀποτρίβεσθαι, εἰ βεβαίως κρατοίη τῆς θαλάττης, προέθετο ναυμαχεῖν καὶ κρίνειν τὰ πράγματα διὰ τῶν κατὰ θάλατταν κινδύνων.

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος μετὰ τὴν κατὰ τὴν ναυμαχίαν 10
γενομένην ἦτταν ἐν ταῖς Σάρδεσι παριεὶς τοὺς καιροὺς καὶ καταμέλλων [ἐν] τοῖς ὅλοις, ἅμα τῷ πυθέ- 2
σθαι τῶν πολεμίων τὴν διάβασιν συντριβεὶς τῇ διανοίᾳ καὶ δυσελπιστήσας ἔκρινε διαπέμπεσθαι πρὸς τοὺς περὶ τὸν Λεύκιον καὶ Πόπλιον ὑπὲρ διαλύσεων. προχειρισάμενος οὖν Ἡρακλείδην τὸν Βυζάντιον 3
ἐξέπεμψε, δοὺς ἐντολὰς ὅτι παραχωρεῖ τῆς τε τῶν Λαμψακηνῶν καὶ Σμυρναίων, ἔτι δὲ τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως, ἐξ ὧν ὁ πόλεμος ἔλαβε τὰς ἀρχάς· ὁμοίως δὲ κἂν τινας ἑτέρας ὑφαιρεῖσθαι βούλωνται τῶν κατὰ τὴν Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν, ὅσαι τἀκείνων ἦρηνται κατὰ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον. πρὸς δὲ 5
τούτοις ὅτι τὴν ἡμίσειαν δώσει τῆς γεγενημένης σφίσι δαπάνης εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν διαφοράν. ταύτας μὲν 6

οὖν ὁ πεμπόμενος εἶχε τὰς ἐντολὰς πρὸς τὴν κατὰ κοινὸν ἔντευξιν, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὸν Πόπλιον ἑτέρας, ὑπὲρ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς ἑξῆς δηλώσομεν.

7 ἀφικόμενος δὲ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ προειρημένος πρεσβευτής, καὶ καταλαβὼν τοὺς Ῥωμαίους μένοντας ἐπὶ τῆς στρατοπεδείας, οὐ πρῶτον· κατεσκήνωσαν

8 ἀπὸ τῆς διαβάσεως, τὰς μὲν ἀρχὰς ἥσθη, νομίζων αὐτῷ συνεργὸν εἶναι πρὸς τὴν ἔντευξιν τὸ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων καὶ πρὸς μηδὲν ὁρμηκέναι τῶν

9 ἑξῆς τοὺς ὑπεναντίους, πυθόμενος δὲ τὸν Πόπλιον ἔτι μένειν ἐν τῷ πέραν ἐδυσχρήστησε διὰ τὸ τὴν πλείστην ῥοπὴν κεῖσθαι τῶν πραγμάτων ἐν τῇ ἐκεί-

10 νου προαιρέσει. αἴτιον δ' ἦν καὶ τοῦ μένειν τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τῆς πρώτης παρεμβολῆς καὶ τοῦ κεχωρίσθαι τὸν Πόπλιον ἀπὸ τῶν δυνάμεων τὸ σά-

11 λιον εἶναι τὸν προειρημένον ἄνδρα. τοῦτο δ' ἔστι, καθάπερ ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῆς πολιτείας εἴρηται, τῶν τριῶν ἓν σύστημα, δι' ὧν συμβαίνει τὰς ἐπιφανεστάτας θυσίας ἐν τῇ Ῥώμῃ συντελεῖσθαι τοῖς θε-

12 οῖς· * τριακονθήμερον μὴ μεταβαίνειν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς θυσίας, ἐν ᾗ ἂν χώρᾳ καταληφθῶσιν οἱ

13 σάλιοι οὗτοι. ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι Ποπλίῳ· τῆς γὰρ δυνάμεως μελλούσης περαιοῦσθαι κατέλαβεν αὐτὸν οὗτος ὁ χρόνος, ὥστε μὴ δύνασθαι μετα-

14 βαλεῖν τὴν χώραν. διὸ συνέβη τόν τε Σκιπίωνα χωρισθῆναι τῶν στρατοπέδων καὶ μεῖναι κατὰ τὴν Εὐρώπην, τὰς δὲ δυνάμεις περαιωθείσας μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων καὶ μὴ δύνασθαι πράττειν τῶν ἑξῆς μηδέν, προσαναδεχομένας τὸν προειρημένον ἄνδρα.

11 Ὁ δὲ Ἡρακλείδης, μετά τινας ἡμέρας παραγενομένου τοῦ Ποπλίου, κληθεὶς πρὸς τὸ συνέδριον

εἰς ἔντευξιν διελέγετο περὶ ὧν εἶχε τὰς ἐντολάς, 2
φάσκων τῆς τε τῶν Λαμψακηνῶν· καὶ Σμυρναίων,
ἔτι δὲ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων πόλεως ἐκχωρεῖν τὸν
Ἀντίοχον, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν κατὰ τὴν Αἰολίδα καὶ
τὴν Ἰωνίαν, ὅσαι τυγχάνουσιν ᾐρημέναι τὰ Ῥωμαίων·
πρὸς δὲ τούτοις τὴν ἡμίσειαν ἀναδέχεσθαι τῆς γεγε- 3
νημένης αὐτοῖς δαπάνης εἰς τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον.
πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διε- 4
λέχθη, παρακαλῶν τοὺς Ῥωμαίους μήτε τὴν τύχην
λίαν ἐξελέγχειν ἀνθρώπους ὑπάρχοντας μήτε τὸ μέγε-
θος τῆς αὐτῶν ἐξουσίας ἀόριστον ποιεῖν, ἀλλὰ περι-
γράφειν μάλιστα μὲν τοῖς τῆς Εὐρώπης ὅροις· καὶ 5
γὰρ ταύτην μεγάλην ὑπάρχειν καὶ παράδοξον διὰ τὸ
μηδένα καθῖχθαι τῶν προγεγονότων αὐτῆς· εἰ δὲ 6
πάντως καὶ τῆς Ἀσίας βούλονταί τινα προσεπιδράτ-
τεσθαι, διορίσαι ταῦτα· πρὸς πᾶν γὰρ τὸ δυνατὸν
προσελεύσεσθαι τὸν βασιλέα. ῥηθέντων δὲ τούτων, 7
ἔδοξε τῷ συνεδρίῳ τὸν στρατηγὸν ἀποκριθῆναι διότι
τῆς μὲν δαπάνης οὐ τὴν ἡμίσειαν, ἀλλὰ πᾶσαν δί-
καιόν ἐστιν Ἀντίοχον ἀποδοῦναι· φῦναι γὰρ τὸν πό-
λεμον ἐξ ἀρχῆς οὐ δι' αὐτούς, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον· τῶν 8
δὲ πόλεων μὴ τὰς κατὰ τὴν Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν
μόνον ἐλευθεροῦν, ἀλλὰ πάσης τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ
Ταύρου δυναστείας ἐκχωρεῖν. ὁ μὲν οὖν πρεσβευ- 9
τὴς ταῦτα ἀκούσας παρὰ τοῦ συνεδρίου, διὰ τὸ πολὺ
τῶν ἀξιουμένων τὰς ἐπιταγὰς ὑπεραίρειν οὐδένα λό-
γον ποιησάμενος, τῆς μὲν κοινῆς ἐντεύξεως ἀπέστη,
τὸν δὲ Πόπλιον ἐθεράπευσε φιλοτίμως.

Λαβὼν δὲ καιρὸν ἁρμόζοντα διελέγετο περὶ ὧν 12
εἶχε τὰς ἐντολάς. αὗται δ' ἦσαν διότι πρῶτον μὲν 2
χωρὶς λύτρων ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὸν υἱὸν ἀποδώσει·
συνέβαινε γὰρ ἐν ἀρχαῖς τοῦ πολέμου τὸν υἱὸν τὸν 3

τοῦ Σκιπίωνος. γεγονέναι τοῖς περὶ Ἀντίοχον ὑπο-
4 χείριον· δεύτερον δὲ διότι καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἕτοι-
μός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ὅσον ἂν ἀποδείξῃ διδόναι
πλῆθος χρημάτων καὶ μετὰ ταῦτα κοινὴν ποιεῖν τὴν
ἐκ τῆς βασιλείας χορηγίαν, ἐὰν συνεργήσῃ ταῖς ὑπὸ 5
5 τοῦ βασιλέως προτεινομέναις διαλύσεσιν. ὁ δὲ Πό-
πλιος τὴν μὲν κατὰ τὸν υἱὸν ἐπαγγελίαν ἔφη δέχε-
σθαι, καὶ μεγάλην χάριν ἕξειν ἐπὶ τούτοις, ἐὰν βε-
6 βαιώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν· περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀγνοεῖν
αὐτὸν ἔφη καὶ παραπαίειν ὁλοσχερῶς τοῦ σφετέρου 10
συμφέροντος οὐ μόνον κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔντευ-
7 ξιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὸ συνέδριον. εἰ μὲν
γὰρ ἔτι Λυσιμαχείας καὶ τῆς εἰς τὴν Χερρόνησον εἰσ-
όδου κύριος ὑπάρχων ταῦτα προύτεινε, ταχέως ἂν
8 αὐτὸν ἐπιτυχεῖν. ὁμοίως, εἰ καὶ τούτων ἐκχωρήσας 15
παρεγεγόνει πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον μετὰ τῆς δυνά-
μεως καὶ δῆλος ὢν ὅτι κωλύσει τὴν διάβασιν ἡμῶν
ἐπρέσβευε περὶ τῶν αὐτῶν τούτων, ἦν ἂν οὕτως αὐ-
9 τὸν ἐφικέσθαι τῶν ἀξιουμένων. ὅτε δ' ἐάσας ἐπι-
βῆναι τῆς Ἀσίας τὰς ἡμετέρας δυνάμεις, καὶ προσ- 20
δεξάμενος οὐ μόνον τὸν χαλινόν, ἀλλὰ καὶ τὸν
ἀναβάτην, παραγίγνεται πρεσβεύων περὶ διαλύ-
σεων ἴσων, εἰκότως ἂν ἀποτυγχάνειν καὶ διαψεύδε-
10 σθαι τῶν ἐλπίδων. διόπερ αὐτῷ παρῄνει βέλτιον
βουλεύεσθαι περὶ τῶν ἐνεστώτων καὶ βλέπειν τοὺς 25
11 καιροὺς ἀληθινῶς. ἀντὶ δὲ τῆς κατὰ τὸν υἱὸν ἐπαγ-
γελίας ὑπισχνεῖτο δώσειν αὐτῷ συμβουλίαν ἀξίαν
τῆς προτεινομένης χάριτος· παρεκάλει γὰρ αὐτὸν
εἰς πᾶν συγκαταβαίνειν, μάχεσθαι δὲ κατὰ μηδένα
12 τρόπον Ῥωμαίοις. ὁ μὲν οὖν Ἡρακλείδης ταῦτα 30
ἀκούσας ἐπανῆλθε καὶ συμμίξας διεσάφει τῷ βασι-
13 λεῖ τὰ κατὰ μέρος· Ἀντίοχος δὲ νομίσας οὐδὲν ἂν·

βαρύτερον αὐτῷ γενέσθαι πρόσταγμα τῶν νῦν ἐπιτattομένων, εἰ λειφθείη μαχόμενος, τῆς μὲν περὶ τὰς διαλύσεις ἀσχολίας ἀπέστη, τὰ δὲ πρὸς ἀγῶνα πάντα καὶ πανταχόθεν ἡτοίμαζεν. [Exc. de legat. p. 36—41.]

Οἱ δὲ πειραταὶ θεασάμενοι τὸν ἐπίπλουν τῶν 12a
Ῥωμαϊκῶν πλοίων ἐκ μεταβολῆς ἐποιοῦντο τὴν ἀναχώρησιν. [Suidas v. καταβολή. Vertit Livius 37, 27, 5.]

Ὅτι μετὰ τὴν νίκην οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτῶν πρὸς 13
Ἀντίοχον παρειληφότες καὶ τὰς Σάρδεις καὶ τὰς ἀκροπόλεις ἅρτι, ἦκε Μουσαῖος ἐπικηρυκευόμενος παρ' Ἀντιόχου. τῶν δὲ περὶ τὸν Πόπλιον φιλανθρώπως προσδεξαμένων αὐτόν, ἔφη βούλεσθαι τὸν Ἀντίοχον ἐξαποσταλῆναι πρεσβευτὰς τοὺς διαλεχθησομένους ὑπὲρ τῶν ὅλων. διόπερ ἀσφάλειαν ἠξίου δοθῆναι τοῖς παραγιγνομένοις. τῶν δὲ συγχωρησάντων οὗτος μὲν ἐπανῆλθε, μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἦκον πρέσβεις παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου Ζεῦξις ὁ πρότερον ὑπάρχων Λυδίας σατράπης καὶ Ἀντίπατρος ἀδελφιδοῦς. οὗτοι δὲ πρῶτον μὲν ἔσπευδον ἐντυχεῖν Εὐμένει τῷ βασιλεῖ, διευλαβούμενοι μὴ διὰ τὴν προγεγενημένην παρατριβὴν φιλοτιμότερος ᾖ πρὸς τὸ βλάπτειν αὐτούς. εὑρόντες δὲ παρὰ τὴν προσδοκίαν μέτριον αὐτὸν καὶ πρᾷον, εὐθέως ἐγίγνοντο περὶ τὴν κοινὴν ἔντευξιν. κληθέντες δ' εἰς τὸ συνέδριον πολλὰ μὲν καὶ ἕτερα διελέχθησαν, παρακαλοῦντες πράως χρήσασθαι καὶ μεγαλοψύχως τοῖς εὐτυχήμασι, φάσκοντες οὐχ οὕτως Ἀντιόχῳ τοῦτο συμφέρειν ὡς αὐτοῖς Ῥωμαίοις, ἐπείπερ ἡ τύχη παρέδωκεν αὐτοῖς τὴν τῆς οἰκουμένης ἀρχὴν καὶ δυναστείαν· τὸ δὲ συνέχον ἠρώτων τί δεῖ ποιήσαντας τυχεῖν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς Ῥωμαίους. οἱ δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ πρότερον ἤδη συνηδρευ-

κότες καὶ βεβουλευμένοι περὶ τούτων, τότε ἐκέλευον διασαφεῖν τὰ δεδογμένα τὸν Πόπλιον.

14 Ὁ δὲ προειρημένος ἀνὴρ οὔτε νικήσαντας ἔφη
2 Ῥωμαίους οὐδέποτε γενέσθαι βαρυτέρους, ... διὸ
καὶ νῦν αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν δοθήσεσθαι
παρὰ Ῥωμαίων, ἣν καὶ πρότερον ἔλαβον, ὅτε πρὸ τῆς
3 μάχης παρεγενήθησαν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. δεῖν
γὰρ αὐτοὺς ἔκ τε τῆς Εὐρώπης ἐκχωρεῖν καὶ τῆς
4 Ἀσίας τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου πάσης. πρὸς δὲ
τούτοις Εὐβοϊκὰ τάλαντα ἐπιδοῦναι μύρια καὶ πεν-
τακισχίλια Ῥωμαίοις ἀντὶ τῆς εἰς τὸν πόλεμον δα-
5 πάνης. τούτων δὲ πεντακόσια μὲν παραχρῆμα, δισ-
χίλια δὲ καὶ πεντακόσια πάλιν, ἐπειδὰν ὁ δῆμος
κυρώσῃ τὰς διαλύσεις, τὰ δὲ λοιπὰ τελεῖν ἐν ἔτεσι
δώδεκα, διδόντα καθ' ἕκαστον ἔτος χίλια τάλαντα.
6 ἀποδοῦναι δὲ καὶ Εὐμένει τετρακόσια τάλαντα τὰ
προσοφειλόμενα καὶ τὸν ἐλλείποντα σῖτον κατὰ τὰς
7 πρὸς τὸν πατέρα συνθήκας. σὺν δὲ τούτοις Ἀννίβαν
ἐκδοῦναι τὸν Καρχηδόνιον καὶ Θόαντα τὸν Αἰτωλὸν
καὶ Μυασίλοχον Ἀκαρνᾶνα καὶ Φίλωνα καὶ Εὐβου-
8 λίδην τοὺς Χαλκιδέας. πίστιν δὲ τούτων ὁμήρους
εἴκοσι δοῦναι παραχρῆμα τὸν Ἀντίοχον τοὺς παρα-
9 γραφέντας. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Πόπλιος ἀπεφήνατο
ὑπὲρ παντὸς τοῦ συνεδρίου. συγκαταθεμένων δὲ
τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον καὶ Ζεῦξιν, ἔδοξε πᾶσιν
ἐξαποστεῖλαι πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς παρα-
καλέσοντας τὴν σύγκλητον καὶ τὸν δῆμον ἐπικυρῶ-
10 σαι τὰς συνθήκας. καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐχωρί-
σθησαν, ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις οἱ Ῥωμαῖοι διεῖλον τὰς
11 δυνάμεις. μετὰ δέ τινας ἡμέρας παραγενομένων τῶν
ὁμήρων εἰς τὴν Ἔφεσον, εὐθέως ἐγίγνοντο περὶ τὸ
πλεῖν εἰς τὴν Ῥώμην ὅ τ' Εὐμένης οἵ τε παρ' Ἀν-

τιόχου πρεσβευταί, παραπλησίως δὲ καὶ παρὰ Ῥο- 1
δίων καὶ παρὰ Σμυρναίων καὶ σχεδὸν τῶν ἐπὶ τάδε
τοῦ Ταύρου πάντων τῶν κατοικούντων ἐθνῶν καὶ
πολιτευμάτων ἐπρέσβευον εἰς τὴν Ῥώμην. [Exc. de
legat. p. 41—43.]

.... ἐξ αὐτῶν τὸν ἐροῦντα περὶ τούτων πρὸς 15
αὐτόν· ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν πλείστων ἐργολαβοῦσι
πολλοὶ προσφέρουσι τὰς τοιαύτας χάριτας καὶ ταύτην
ἀρχὴν ποιοῦνται φιλίας καὶ συστάσεως, οὕτως ἐπὶ
Φιλοποίμενος ὁ προσοίσων ταύτην τὴν χάριν ἑλὼν
οὐχ εὑρίσκετο τὸ παράπαν, ἕως ἐξαπορήσαντες ψήφῳ 2
προεχειρίσαντο Τιμόλαον, ὃς ὑπάρχων καὶ ξένος πα-
τρικὸς καὶ συνήθης ἐπὶ πολὺ τῷ Φιλοποίμενι, ὃς
εἰς τὴν Μεγάλην πόλιν ἐκδημήσας αὐτοῦ τούτου χά-
ριν οὐκ ἐτόλμησε φθέγξασθαι περὶ τούτων οὐδέν,
μέχρι ὅτε μυωπίσας ἑαυτὸν καὶ τρίτον ἐλθὼν ἐθάρ- 3
ρησε μνησθῆναι τῆς δωρεᾶς. τοῦ δὲ Φιλοποίμενος
παραδόξως αὐτὸν ἐπὶ τούτοις ἀποδεξαμένου καὶ φι-
λανθρώπως, ὁ μὲν Τιμόλαος περιχαρ�ὴς ἦν, ὑπολα-
βὼν καθῖχθαι τῆς ἐπιβολῆς, ὁ δὲ Φιλοποίμην ἤξειν 4
ἔφη μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν Λακεδαίμονα· θέλειν
γὰρ εὐχαριστῆσαι πᾶσι τοῖς ἄρχουσι περὶ τούτων.
ἐλθὼν δὲ μετὰ ταῦτα καὶ κληθεὶς εἰς τὸ συνέδριον 5
πάλαι μὲν ἔφη γιγνώσκειν τὴν τῶν Λακεδαιμονίων
πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, μάλιστα δ' ἐκ τοῦ νῦν προτει-
νομένου στεφάνου καὶ τῆς τοιαύτης τιμῆς. τὴν μὲν 6
οὖν προαίρεσιν αὐτῶν ἔφησεν ἀποδέχεσθαι, τῷ δὲ
χειρισμῷ δυσωπεῖσθαι· δεῖν γὰρ οὐ τοῖς φίλοις δί-
δοσθαι τὰς τοιαύτας τιμὰς καὶ τοὺς στεφάνους, ἐξ
ὧν ὁ περιθέμενος οὐδέποτε μὴ τὸν ἴον ἐκνίψηται,
πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖς ἐχθροῖς, ἵνα οἱ μὲν φίλοι τη- 7
ροῦντες τὴν παρρησίαν πιστεύωνται παρὰ τοῖς Ἀχαι-

οἷς, ἐπὰν πρόθωνται τῇ πόλει βοηθεῖν, οἱ δὲ ἐχθροὶ καταπιόντες τὸ δέλεαρ ἢ συνηγορεῖν αὐτοῖς ἀναγκάζωνται ἢ σιωπῶντες μηδὲν δύνωνται βλάπτειν.

8 Ὅτι οὐχ ὅμοιόν ἐστιν ἐξ ἀκοῆς περὶ πραγμάτων διαλαμβάνειν καὶ γενόμενον αὐτόπτην, ἀλλὰ καὶ μέγα διαφέρει, πολὺ δέ τι συμβάλλεσθαι πέφυκεν ἑκάστοις ἡ κατὰ τὴν ἐνάργειαν πίστις. [Exc. Vat. p. 409—411 M. 61 H.]

16 Ἐγκαλέσας τι τοῖς Λακεδαιμονίοις στρατηγῶν ὁ (22, 23) Φιλοποίμην, τὰς μὲν φυγὰς κατήγαγεν εἰς τὴν πόλιν, ὀγδοήκοντα δὲ Σπαρτιάτας ἀπέκτεινεν, ὡς Πολύβιος φησίν. [Plut. Philop. c. 16.]

17 Ὅτι τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον σπανίως εἴωθε συντρέχειν καὶ σπάνιοι τῶν ἀνδρῶν εἰσιν οἱ δυνάμενοι ταῦτα συνάγειν καὶ συναρμόζειν πρὸς ἄλληλα· κατὰ μὲν γὰρ τὸ πολὺ πάντες ἴσμεν διότι τό τε καλὸν φεύγει τὴν τοῦ παραυτίκα λυσιτελοῦς φύσιν καὶ 2 τὸ λυσιτελὲς τὴν τοῦ καλοῦ· πλὴν ὁ Φιλοποίμην προέθετο ταῦτα, καὶ καθίκετο τῆς ἐπιβολῆς. καλὸν μὲν γὰρ τὸ κατάγειν τοὺς αἰχμαλώτους φυγάδας εἰς τὴν Σπάρτην, συμφέρον δὲ τὸ ταπεινῶσαι τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν . . . . . τοὺς δεδορυφορηκότας τῇ τῶν . . . . . θεωρῶν δή τι πάσης βασιλείας ἐν μακροτέρῳ τὰ χρήματα ἢ καὶ τῇ φύσει νοννεχὴς ὢν καὶ στρατηγικός, περιεβ. . . . . καί ποτε γένοιτο κομιδὴ τῶν ἔξω πο[ρευο]μένων χρημάτων, ἐμ[πεσούσης] ἔτι τῆς πράξεως τῆς περὶ τὸν Ἀριαράθην εἰς τὴν παροιμίαν. ἔχοντες γὰρ ἐπι . . . δια . . . . . οι τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο. Ὅτι τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὴν ἐπάνοδον παρὰ τῶν Θρακῶν πολλοῦ δεῖν . . . . ἀναγκαίους Ῥωμαίων . . . . . .

. . . . . οὐκ ἂν φήσειε κακῶς . . . . . .
εὐμαφὲς φυλακὴν ... ἅμα ..... δυσχερὲς .. γὰρ μόνον ἐφ'
ἓς ἂν περὶ τοὺς ἰδιωτικοὺς ἀνθρώπους τοῦτο συμβαί-
νον . . αἷς πολλαπλασίους ἔστιν εὑρεῖν . . . . . ησαμέ-
νους . . . . ἐὰν τῶν φ . . . . . .
. . . . . καὶ τὰς πράξεις . . . . . .
. . . . . .
. . . . . εὐλογίαις . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
βασιλέα καὶ θεῶν αἷμα τοῦτον λέγοντες καταχ[ρώ]με-
νοι τεύξεσθαί τινος ἐλέου καὶ συγγνώμης ἐπὶ τη . . . . .
. . . . . σασθαι τὸν βασιλέα. πότερος . . . . . εὐλο-
γεῖται· καλλίων γε μὴν καὶ βασιλικώτερος . . . . . .
ἀθετηθῆναι γὰρ ὑφ' ἑτέρων κρεῖττον ἦν ἢ πρότερον
αὐτὸν ἀθετεῖν τὰς πίστεις, καὶ μὴν ἀδικεῖσθαι μᾶλ-
λον ἢ πρότερος ἀδικεῖν τοὺς πέλας· ἐπεί γε τὸν . . .
. . . . . καὶ θείους
φασὶ σύμπασαν . . . . . .
. . . . . [φιλοτι]μού[μενον] μὲν ἔγγιστα τῆς θείας
φύσεως γενέσθαι, ... ἐκεί-
νους τυγχάνειν τιμῶν, ἢ . . . . . μίαν·
θεὸς γὰρ οὐδεὶς πρότερος κακῶς ποιεῖ τοὺς . . . . .
κακῶς . . . . . διὰ τὸ δέος τοῦ μάλιστα μετα . . . . . .
θαυμάζουσι μὲν πάντες Φί[λιππον . . . . . μεγα[λο-
ψυχίᾳ], ὅτι κακῶς οὐ μόνον ἀκούων, ἀλλὰ καὶ 18
πάσχων ὑπ' Ἀθηναίων, νικήσας αὐτοὺς τὴν περὶ
Χαιρώνειαν μάχην τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ χρήσασθαι
τῷ καιρῷ πρὸς τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν βλάβην ὥστε

τοὺς μὲν τεθνεῶτας τῶν Ἀθηναίων ἐκέλευσε θάψαι,
τοὺς δ' αἰχμαλώτους χωρὶς λύτρων προσαμφιέσας
2 ἐξαπέστειεε τοῖς ἀναγκαίοις· μιμοῦνται δ' ἥκιστα
τὴν τοιαύτην προαίρεσιν, ἀμιλλῶνται δὲ τοῖς θυμοῖς
καὶ ταῖς τιμωρίαις πρὸς τούτους, οὓς πολεμοῦσι τού- 5
των αὐτῶν ἕνεκα. [Exc. Vat. p. 411—412 M. 61—63 H.]

19 Ὅτι Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ὅτε τὴν
(23, 16) Λύκων πόλιν ἐπολιόρκησε, καταπλαγέντες τὸ γεγονὸς
οἱ δυνάσται τῶν Αἰγυπτίων ἔδωκαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς
2 τὴν τοῦ βασιλέως πίστιν. οἷς κακῶς ἐχρήσατο καὶ 10
3 εἰς κινδύνους πολλοὺς ἐνέπεσεν. παραπλήσιον δέ τι
συνέβη καὶ κατὰ τοὺς καιρούς, ἡνίκα Πολυκράτης
4 τοὺς ἀποστάτας ἐχειρώσατο. οἱ γὰρ περὶ τὸν Ἀθίνιν
καὶ Παυσίραν καὶ Χέσουφον καὶ τὸν Ἰρόβαστον, οἵ-
περ ἦσαν ἔτι διασωζόμενοι τῶν δυναστῶν, εἴξαντες 15
τοῖς πράγμασι παρῆσαν εἰς τὴν Σάιν, σφᾶς αὐτοὺς
5 εἰς τὴν τοῦ βασιλέως ἐγχειρίζοντες πίστιν· ὁ δὲ
Πτολεμαῖος ἀθετήσας τὰς πίστεις καὶ δήσας τοὺς
ἀνθρώπους γυμνοὺς ταῖς ἁμάξαις εἵλκε, καὶ μετὰ
6 ταῦτα τιμωρησάμενος ἀπέκτεινε. καὶ παραγενόμενος 20
εἰς τὴν Ναύκρατιν μετὰ τῆς στρατιᾶς, καὶ παραστή-
σαντος αὐτῷ τοὺς ἐξενολογημένους ἄνδρας ἐκ τῆς
Ἑλλάδος Ἀριστονίκου, προσδεξάμενος τούτους ἀπέ-
7 πλευσεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τῶν μὲν τοῦ πολέ-
μου πράξεων οὐδεμιᾶς κεκοινωνηκὼς διὰ τὴν Πολυ- 25
κράτους ἀδικοδοξίαν, καίπερ ἔχων ἔτη πέντε καὶ εἴ-
κοσιν.

20 Ὅτι Ἀπολλωνὶς ἡ Ἀττάλου τοῦ πατρὸς Εὐμένους
(23, 8) τοῦ βασιλέως γαμετὴ Κυζικηνὴ ἦν, γυνὴ διὰ πλείους
2 αἰτίας ἀξία μνήμης καὶ παρασημασίας. καὶ γὰρ ὅτι 30
δημότις ὑπάρχουσα βασίλισσα ἐγεγόνει, καὶ ταύτην
διεφύλαξε τὴν ὑπεροχὴν μέχρι τῆς τελευταίας, οὐχ

ἑταιρικὴν προσφερομένη πιθανότητα, σωφρονικὴν δὲ καὶ πολιτικὴν σεμνότητα καὶ καλοκἀγαθίαν, δικαία τυγχάνειν τῆς ἐπ' ἀγαθῷ μνήμης ἐστίν· καὶ καθό- 3
λου, ὅτι τέτταρας υἱοὺς γεννήσασα πρὸς πάντας τού- 4
τους ἀνυπέρβλητον διεφύλαξε τὴν εὔνοιαν καὶ φιλο-
στοργίαν μέχρι τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς, καίτοι
χρόνον οὐκ ὀλίγον ὑπερβιώσασα τἀνδρός. πλὴν οἵ 4
γε περὶ τὸν Ἄτταλον ἐν τῇ παρεπιδημίᾳ καλὴν πε-
ριεποιήσαντο φήμην, ἀποδιδόντες τῇ μητρὶ τὴν κα-
θήκουσαν χάριτα καὶ τιμήν· ἄγοντες γὰρ ἐξ ἀμφοῖν 5
τοῖν χεροῖν μέσην αὐτῶν τὴν μητέρα περιῆσαν τά θ'
ἱερὰ καὶ τὴν πόλιν μετὰ τῆς θεραπείας. ἐφ' οἷς οἱ 6
θεώμενοι μεγάλως τοὺς νεανίσκους ἀπεδέχοντο καὶ
κατηξίουν, καὶ μνημονεύοντες τῶν περὶ τὸν Κλέοβιν 7
καὶ Βίτωνα συνέκρινον τὰς αἱρέσεις αὐτῶν, καὶ τὸ
τῆς προθυμίας τῆς ἐκείνων λαμπρὸν τῷ τῆς ὑπερ-
οχῆς τῶν βασιλέων ἀξιώματι συναναπληροῦντες. ταῦ- 8
τα δ' ἐτελέσθη ἐν Κυζίκῳ μετὰ τὴν διάλυσιν τὴν
πρὸς Προυσίαν τὸν βασιλέα.

Ὅτι Ὀρτιάγων ὁ βασιλεὺς τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Γαλα- 21
τῶν ἐπεβάλετο τὴν ἁπάντων τῶν Γαλατῶν δυναστείαν
εἰς αὐτὸν μεταστῆσαι, καὶ πολλὰ πρὸς τοῦτο τὸ μέ- 2
ρος ἐφόδια προσεφέρετο καὶ φύσει καὶ τριβῇ. καὶ 3
γὰρ εὐεργετικὸς ἦν καὶ μεγαλόψυχος καὶ κατὰ τὰς
ἐντεύξεις εὔχαρις καὶ συνετός· τὸ δὲ συνέχον παρὰ 4
Γαλάταις ἀνδρώδης ἦν καὶ δυναμικὸς πρὸς τὰς πολε-
μικὰς χρείας.

Ὅτι Ἀριστόνικος ὁ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως 22
Αἰγύπτου εὐνοῦχος μὲν ἦν, ἐκ παιδίου δ' ἐγεγόνει (23, 17)
σύντροφος τῷ βασιλεῖ. τῆς δ' ἡλικίας προβαινούσης 2
ἀνδρωδεστέραν εἶχεν ἢ κατ' εὐνοῦχον τόλμαν καὶ προ-
αίρεσιν· καὶ γὰρ φύσει στρατιωτικὸς ἦν καὶ τὴν πλεί- 3

στην ἐποιεῖτο διατριβὴν ἐν τούτοις καὶ περὶ ταῦτα.
4 παραπλησίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐντεύξεις ἱκανὸς ὑπῆρ-
5 χε καὶ τὸν κοινὸν νοῦν εἶχεν, ὃ σπάνιόν ἐστι. πρὸς
δὲ τούτοις πρὸς εὑρεσιέαν ἀνθρώπων ἐπεφύκει κα-
λῶς. [Exc. Peir. p. 113—114.]

23 Αἰτωλοὶ ὑπὸ τοῦ τῶν Ῥωμαίων ὑπάτου Μάρκου
πολιορκούμενοι τῇ προσβολῇ τῶν μηχανημάτων καὶ
2 τῶν κριῶν γενναίως ἀντιπαρετάξαντο. οὗτος γὰρ
ἀσφαλισάμενος τὰ κατὰ τὰς στρατοπεδείας συνίστατο
μεγαλομερῶς τὴν πολιορκίαν καὶ τρία μὲν ἔργα κατὰ
τὸ Πύρρειον προσῆγε διὰ τῶν ἐπιπέδων τόπων,
διεστῶτα μὲν ἀπ' ἀλλήλων, παράλληλα δέ· τέταρτον
δὲ κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον, πέμπτον δὲ κατὰ τὴν ἀκρό-
3 πολιν. γιγνομένης δὲ τῆς προσαγωγῆς ἐνεργοῦ κατὰ
πάντας ἅμα τοὺς τόπους ἐκπληκτικὴν συνέβαινε γί-
γνεσθαι τοῖς ἔνδον τὴν τοῦ μέλλοντος προσδοκίαν.
4 τῶν δὲ κριῶν τυπτόντων ἐνεργῶς τὰ τείχη, καὶ τῶν
δορυδρεπάνων ἀποσυρόντων τὰς ἐπάλξεις, ἐπειρῶντο
μὲν οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἀντιμηχανᾶσθαι πρὸς ταῦτα,
τοῖς μὲν κριοῖς διὰ κεραιῶν ἐνιέντες σηκώματα μο-
5 λύβδινα καὶ λίθους καὶ στύπη δρύινα· τοῖς δὲ δρε-
πάνοις σιδηρᾶς περιτιθέντες ἀγκύρας, καὶ κατασπῶν-
τες ταῦτα εἴσω τοῦ τείχους, ὥστε ἐπὶ τὴν ἔπαλξιν
συντριβέντος τοῦ δόρατος ἐγκρατεῖς γίγνεσθαι τῶν
6 δρεπάνων. τὸ δὲ πλεῖον ἐπεξιόντες ἐμάχοντο γεν-
ναίως, ποτὲ μὲν ἐπιτιθέμενοι νύκτωρ τοῖς ἐπικοι-
τοῦσιν ἐπὶ τῶν ἔργων, ποτὲ δὲ τοῖς ἐφημερεύουσι
μεθ' ἡμέραν προφανῶς ἐγχειροῦντες, καὶ τριβὴν
ἐνεποίουν τῇ πολιορκίᾳ. [Hero Poliorc. p. 324, et
1—6. ἐγχειροῦντες—Πολιορκίαι διαφόρων πόλεων
post Iosephum ed. Didot. vol. 2, p. 16—17.]

7 Τοῦ γὰρ Νικάνδρου ἐκτὸς ἀναστρεφομένου, καὶ

πέμψαντος πεντακοσίους ἱππεῖς εἰς τὴν πόλιν, οἳ καὶ παραβιασάμενοι τὸν μεταξὺ χάρακα τῶν πολεμίων εἰσέφρησαν εἰς τὴν πόλιν, * παραγγείλας, καθ' ἣν 8
ἐτάξαντο ἡμέραν, αὐτοὺς μὲν ἐξελθόντας * ποιήσασθαι, συνεπιλαβέσθαι δὲ αὐτὸν τούτοις τοῦ κινδύνου. καὶ αὐτῶν μὲν εὐψύχως τῆς πόλεως ἐξορμησάντων, καὶ γενναίως ἀγωνισαμένων, τοῦ δὲ Νικάνδρου καθυστερήσαντος, εἴτε καταπλαγέντος τὸν κίνδυνον εἴτε καὶ ἀναγκαῖα νομίσαντος ἐν οἷς διέτριβε πράγμασιν, ἠττήθησαν τῆς ἐπιβολῆς. [Hero ib. p. 321—322.] 9

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συνεχῶς ἐνεργοῦντες τοῖς κριοῖς ἀεί τι παρέλυον τῶν τειχῶν· οὐ μὴν εἷς γε τὴν πόλιν ἐδύναντο βιάσασθαι διὰ τῶν πτωμάτων, τῷ καὶ τὴν ἀντοικοδομίαν ὑπὸ τῶν ἔνδον ἐνεργὸν εἶναι καὶ μάχεσθαι γενναίως ἐπὶ τοῦ πίπτοντος μέρους τοὺς Αἰτωλούς. διόπερ ἀπορούμενοι κατήντησαν ἐπὶ τὸ μεταλλεύειν καὶ χρῆσθαι τοῖς ὀρύγμασιν ὑπὸ γῆς. ἀλλὰ καὶ ταύτης τῆς μηχανῆς ἀπεκρούσθησαν, στρατηγικώτερον τῶν ἔνδον ἀντιπαραταξαμένων, ὡς προῖὼν ὁ λόγος δηλώσει, καὶ αἰσθομένων τὸ τούτων εὕρημα. ἀσφαλισάμενοι δὲ τὸ μέσον ἔργον τῶν τριῶν τῶν προϋπαρχόντων, καὶ σκεπάσαντες ἐπιμελῶς τὴν σύριγγα τοῖς γέρροις, προεβάλοντο στοὰν παράλληλον τῷ τείχει σχεδὸν ἐπὶ δύο πλέθρα. καὶ λαβόντες ἀρχὴν ἐκ ταύτης ὤρυττον ἀδιαπαύστως καὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν ἐκ διαδοχῆς. ἐφ' ἱκανὰς μὲν οὖν ἡμέρας ἐλάνθανον τοὺς ἔνδον φέροντες ἔξω τὸν χοῦν διὰ τῆς 24 2 3 4 5 6 7 8

12. Ante τῶν Hero: πολλαὶ γὰρ πόλεις καὶ μετὰ τὴν τῶν τειχῶν καταστροφὴν περιεγένοντο τῶν ἐναντίων, ὥσπερ καὶ Ἄμβρακία. τῶν γὰρ Ῥωμαίων σ. βιαζομένων τ. κ. τὸ τεῖχος ἀεί τι. — 16. διόπερ — 17. ὑπὸ γῆς] ὅθεν καὶ ἀπελπίσαντες τοῦ διὰ τῆς βίας ἑλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὸ ὑπορύττειν ὥρμησαν Hero. — 17. ἀλλὰ — 20. εὕρημα om. Πολιορκίαι.

9 σύριγγος. ὡς δὲ μέγας ὁ σωρὸς ἐγένετο τῆς ἐκφερο-
μένης γῆς καὶ σύνοπτος τοῖς ἐκ τῆς πόλεως, οἱ προε-
στῶτες τῶν πολιορκουμένων ὤρυττον τάφρον ἔσωθεν
ἐνεργῶς παράλληλον τῷ τείχει καὶ τῇ στοᾷ τῇ πρὸ
10 τῶν πύργων. ἐπειδὴ δὲ βάθος ἔσχεν ἱκανόν, ἐξῆς 5
ἔθηκαν παρὰ τὸν ἕνα τοῖχον τῆς τάφρου τὸν ἐγγὺς
τῷ τείχει χαλκώματα συνεχῆ, λεπτότατα ταῖς κατα-
11 σκευαῖς, οἷον λεκάνας καὶ ἕτερα ὅμοια τούτοις· καὶ
παρὰ ταῦτα διὰ τῆς τάφρου παριόντες ἠκροῶντο τοῦ
12 ψόφου τῶν ὀρυττόντων ἔξωθεν. ἐπεὶ δὲ ἐσημειώ- 10
σαντο τὸν τόπον, καθ' ὃν ἐδήλου τινὰ τῶν χαλκω-
μάτων διὰ τῆς συμπαθείας, ἀντήχουν γὰρ πρὸς τὸν
ἐκτὸς ψόφον, ὤρυττον ἔσωθεν ἐπικαρσίαν πρὸς τῇ
ὑπαρχούσῃ ἄλλην κατὰ γῆς τάφρον ὑπὸ τὸ τεῖχος,
στοχαζόμενοι τοῦ συμπεσεῖν ἐναντίοι τοῖς πολεμίοις. 15
13 ταχὺ δὲ τούτου γενομένου, διὰ τὸ τοὺς Ῥωμαίους μὴ
μόνον ἀφῖχθαι πρὸς τὸ τεῖχος ὑπὸ γῆς, ἀλλὰ καὶ
διεστυλωκέναι τόπον ἱκανὸν τοῦ τείχους ἐφ' ἑκάτε-
14 ρον τὸ μέρος τοῦ μετάλλου, συνέπεσον ἀλλήλοις. καὶ
τὸ μὲν πρῶτον ἐμάχοντο ταῖς σαρίσαις ὑπὸ γῆν· ἐπεὶ 20
δ' οὐδὲν ἠδύναντο μέγα ποιεῖν διὰ τὸ προβάλλεσθαι
15 θυρεοὺς καὶ γέρρα πρὸ αὐτῶν ἀμφοτέρους, τὸ τηνι-
κάδε ὑπέθετό τις τοῖς πολιορκουμένοις πίθον προ-
θεμένους ἁρμοστὸν κατὰ τὸ πλάτος τῷ μετάλλῳ τρυ-
πῆσαι τὸν πυθμένα καὶ διώσαντας αὐλίσκον σιδη- 25
ροῦν ἴσον τῷ τεύχει πλῆσαι τὸν πίθον [τῷ] πτίλῳ
λεπτῷ καὶ πυρὸς παντελῶς μικρὸν ἐμβαλεῖν ὑπ'
16 αὐτὸ τὸ τοῦ πίθου περιστόμιον· κἄπειτα σιδηροῦν
πῶμα τρημάτων πλῆρες τῷ στόματι περιθέντας ἀσφα-
λῶς εἰσάγειν διὰ τοῦ μετάλλου, νεύοντι τῷ στόματι 30
17 πρὸς τοὺς ὑπεναντίους· ὁπότε δὲ ἐγγίσαιεν τοῖς πο-
λεμίοις, περισάξαντας τὰ χείλη τοῦ πίθου πανταχό-

θεν τρήματα δύο καταλιπεῖν ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους, δι' ὧν διωθοῦντες τὰς σαρίσας οὐκ ἐάσουσι προσιέναι τῷ πίθῳ τοὺς ὑπεναντίους· μετὰ δὲ ταῦτα λα- 18
βόντας ἀσκόν, οἷς οἱ χαλκεῖς χρῶνται, καὶ προσαρμόσαντας πρὸς τὸν αὐλὸν τὸν σιδηροῦν φυσᾶν ἐνεργῶς τὸ πρὸς τῷ στόματι πῦρ ἐν τοῖς πτίλοις ἐγκείμενον, κατὰ τοσοῦτον ἐπαγομένους ἀεὶ τὸν αὐλὸν ἐκτός, 19
καθ' ὅσον ἂν ἐκκάηται τὰ πτίλα. γενομένων δὲ πάντων 20
καθάπερ προείρηται, τό τε πλῆθος τοῦ καπνοῦ συνέβαινε πολὺ γίγνεσθαι καὶ τῇ δριμύτητι διαφέρον διὰ τὴν φύσιν τῶν πτίλων, φέρεσθαί τε πᾶν εἰς τὸ τῶν πολεμίων μέταλλον. ὥστε καὶ λίαν κακοπαθεῖν καὶ 21
δυσχρηστεῖσθαι τοὺς Ῥωμαίους, οὔτε κωλύειν οὔτε ὑπομένειν δυναμένους ἐν τοῖς ὀρύγμασι τὸν καπνόν.
τοιαύτην δὲ λαμβανούσης τριβὴν τῆς πολιορκίας ὁ 22
στρατηγὸς τῶν Αἰτωλῶν πρεσβεύειν ἔγνω πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων. [Hero ib. p. 325 et inde a 24, 1. *Πολιορκίαι* p. 17—18.]

FRAGMENTA LIBRI XXII.

1 Ὅτι ἤδη τῆς θερείας ἐνισταμένης μετὰ τὴν νίκην
τῶν Ῥωμαίων τὴν πρὸς Ἀντίοχον παρῆν ὅ τε βασι-
λεὺς Εὐμένης οἵ τε παρ' Ἀντιόχου πρέσβεις, οἵ τε
παρὰ τῶν Ῥοδίων, ὁμοίως δὲ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων·
2 σχεδὸν γὰρ ἅπαντες οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν εὐθέως μετὰ
τὸ γενέσθαι τὴν μάχην ἔπεμπον πρεσβευτὰς εἰς τὴν
Ῥώμην, διὰ τὸ πᾶσι τότε καὶ πάσας τὰς ὑπὲρ τοῦ
3 μέλλοντος ἐλπίδας ἐν τῇ συγκλήτῳ κεῖσθαι. ἅπαν-
τας μὲν οὖν τοὺς παραγενομένους ἀπεδέχετο φιλαν-
θρώπως ἡ σύγκλητος, μεγαλομερέστατα δὲ καὶ κατὰ
τὴν ἀπάντησιν καὶ τὰς τῶν ξενίων παροχὰς Εὐμένη
4 τὸν βασιλέα, μετὰ δὲ τοῦτον τοὺς Ῥοδίους. ἐπειδὴ
δ' ὁ τῆς ἐντεύξεως καιρὸς ἦλθεν, εἰσεκαλέσαντο πρῶ-
τον τὸν βασιλέα, καὶ λέγειν ἠξίουν μετὰ παρρησίας
5 ὧν βούλεται τυχεῖν παρὰ τῆς συγκλήτου. τοῦ δ'
Εὐμένους φήσαντος διότι εἰ καὶ παρ' ἑτέρων τυχεῖν
τινος ἐβούλετο φιλανθρώπου, Ῥωμαίοις ἂν ἐχρήσατο
συμβούλοις πρὸς τὸ μήτ' ἐπιθυμεῖν μηδενὸς παρὰ
τὸ δέον μήτ' ἀξιοῦν μηδὲν πέρα τοῦ καθήκοντος·
6 ὁπότε δ' αὐτῶν πάρεστι δεόμενος Ῥωμαίων, ἄριστον
εἶναι νομίζει τὸ διδόναι τὴν ἐπιτροπὴν ἐκείνοις καὶ
7 περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἀδελφῶν· τῶν δὲ πρεσβυ-
τέρων τινὸς ἀναστάντος, καὶ κελεύοντος μὴ κατορ-
ρωδεῖν, ἀλλὰ λέγειν τὸ φαινόμενον, διότι πρόκειται

τῇ συγκλήτῳ πᾶν αὐτῷ χαρίζεσθαι τὸ δυνατόν, ἔμει-
νεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γνώμης. χρόνου δ' ἐγγιγνομένου 8
ὁ μὲν βασιλεὺς ἐξεχώρησεν, ἡ δὲ ἐντὸς ἐβουλεύετο
τί δεῖ ποιεῖν. ἔδοξεν οὖν τὸν Εὐμένη παρακαλεῖν 9
αὐτὸν ὑποδεικνύναι θαρροῦντα περὶ ὧν πάρεστιν·
καὶ γὰρ εἰδέναι τὰ διαφέροντα τοῖς ἰδίοις πράγμασιν
ἐκεῖνον ἀκριβέστερον καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν. δοξάν- 10
των δὲ τούτων εἰσεκλήθη, καὶ τῶν πρεσβυτέρων τι-
νὸς ἀποδείξαντος τὰ δεδογμένα, λέγειν ἠναγκάσθη
περὶ τῶν προκειμένων. ἔφασκεν οὖν ἄλλο μὲν οὐδὲν 2
ἂν εἰπεῖν περὶ τῶν καθ' αὑτόν, ἀλλὰ μεῖναι ἐπὶ τῆς
αὐτῆς γνώμης, τελέως διδοὺς ἐκείνοις τὴν ἐξουσίαν·
ἕνα δὲ τόπον ἀγωνιᾶν τὸν κατὰ τοὺς Ῥοδίους· διὸ 2
καὶ προῆχθαι νῦν εἰς τὸ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων.
ἐκείνους γὰρ παρεῖναι μὲν οὐδὲν ἧττον ὑπὲρ τοῦ τῆς 3
σφετέρας πατρίδος συμφέροντος σπουδάζοντας ἥπερ
αὐτὸς ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς φιλοτιμεῖσθαι κατὰ τὸ
παρόν· τοὺς δὲ λόγους αὐτῶν τὴν ἐναντίαν ἔμφασιν 4
ἔχειν τῇ προθέσει τῇ κατὰ τὴν ἀλήθειαν. τοῦτο δ'
εἶναι ῥᾴδιον καταμαθεῖν. ἐρεῖν μὲν γὰρ αὐτούς, 5
ἐπειδὰν εἰσπορευθῶσι, διότι πάρεισιν οὔτε παρ'
ὑμῶν αἰτούμενοι τὸ παράπαν οὐδὲν οὔθ' ἡμᾶς βλά-
πτειν θέλοντες κατ' οὐδένα τρόπον, πρεσβεύονται δὲ
περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων
Ἑλλήνων. τοῦτο δ' οὐχ οὕτως αὐτοῖς εἶναι κεχαρι- 6
σμένον φήσουσιν ὡς ὑμῖν καθῆκον καὶ τοῖς γεγονό-
σιν ἔργοις ἀκόλουθον. ἡ μὲν οὖν διὰ τῶν λόγων 7
φαντασία τοιαύτη τις αὐτῶν ἔσται· τὰ δὲ κατὰ τὴν
ἀλήθειαν τὴν ἐναντίαν ἔχοντα τούτοις εὑρεθήσεται
διάθεσιν. τῶν γὰρ πόλεων ἐλευθερωθεισῶν ὡς αὐ- 8
τοὶ παρακαλοῦσι, τὴν μὲν τούτων συμβήσεται δύνα-
μιν αὐξηθῆναι πολλαπλασίως, τὴν δὲ ἡμετέραν τρό-

9 *πον τινὰ καταλυθῆναι. τὸ γὰρ τῆς ἐλευθερίας ὄνο-*
μα καὶ τῆς αὐτονομίας ἡμῖν μὲν ἅρδην ἀποσπάσει
πάντας οὐ μόνον τοὺς νῦν ἐλευθερωθησομένους,
ἀλλὰ καὶ τοὺς πρότερον ἡμῖν ὑποταττομένους, ἐπει-
δὰν ὑμεῖς ἐπὶ ταύτης ὄντες φανεροὶ γένησθε τῆς
10 *προαιρέσεως, τούτοις δὲ προσθήσει πάντας. τὰ γὰρ*
πράγματα φύσιν ἔχει τοιαύτην· δόξαντες γὰρ ἠλευ-
θερῶσθαι διὰ τούτους ὀνόματι μὲν ἔσονται σύμμαχοι
τούτων, τῇ δ' ἀληθείᾳ πᾶν ποιήσουσι τὸ κελευόμε-
νον ἑτοίμως, τῇ μεγίστῃ χάριτι γεγονότες ὑπόχρεοι.
11 *διόπερ, ὦ ἄνδρες, ἀξιοῦμεν ὑμᾶς τοῦτον τὸν τόπον*
ὑπιδέσθαι, μὴ λάθητε τοὺς μὲν παρὰ τὸ δέον αὔξον-
12 *τες, τοὺς δὲ ἐλαττοῦντες τῶν φίλων ἀλόγως, ἅμα δὲ*
τούτοις τοὺς μὲν πολεμίους γεγονότας εὐεργετοῦντες,
τοὺς δ' ἀληθινοὺς φίλους παρορῶντες καὶ κατολιγω-
3 *ροῦντες τούτων. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τῶν ἄλλων, ὅτου*
δέοι, παντὸς ἂν παραχωρήσαιμι τοῖς πέλας ἀφιλονί-
κως, περὶ δὲ τῆς ἡμετέρας φιλίας καὶ τῆς εἰς ὑμᾶς
εὐνοίας ἁπλῶς οὐδέποτ' ἂν οὐδενὶ τῶν ὄντων ἐκχω-
2 *ρήσαιμι κατὰ δύναμιν. δοκῶ δὲ καὶ τὸν πατέρα τὸν*
ἡμέτερον, εἴπερ ἔζη, τὴν αὐτὴν ἂν προέσθαι φωνὴν
3 *ἐμοί. καὶ γὰρ ἐκεῖνος, πρῶτος μετασχὼν τῆς ὑμετέ-*
ρας φιλίας καὶ συμμαχίας σχεδὸν πάντων τῶν κατὰ
τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα βασιλευόντων, εὐγενέστα-
τα διεφύλαξε ταύτην ἕως τῆς τελευταίας ἡμέρας, οὐ
μόνον κατὰ τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πρά-
4 *ξεις. πάντων γὰρ ὑμῖν ἐκοινώνησε τῶν κατὰ τὴν*
Ἑλλάδα πολέμων, καὶ πλείστας μὲν εἰς τούτους καὶ
πεζὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις παρέσχετο τῶν ἄλλων
συμμάχων, πλείστην δὲ συνεβάλετο χορηγίαν καὶ
5 *μεγίστους ὑπέμεινε κινδύνους· τέλος δ' εἰπεῖν κα-*
τέστρεψε τὸν βίον ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις κατὰ τὸν

Φιλιππικὸν πόλεμον, παρακαλῶν Βοιωτοὺς εἰς τὴν
ὑμετέραν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. ἐγὼ δὲ διαδεξάμε- 6
νος τὴν ἀρχὴν τὴν μὲν προαίρεσιν τὴν τοῦ πατρὸς
διεφύλαξα, ταύτην γὰρ οὐχ οἷόν τ' ἦν ὑπερθέσθαι,
τοῖς δὲ πράγμασιν ὑπερεθέμην. οἱ γὰρ καιροὶ τὴν 7
ἐκ πυρὸς βάσανον ἐμοὶ μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ προσῆγον.
Ἀντιόχου γὰρ σπουδάζοντος ἡμῖν θυγατέρα δοῦναι 8
καὶ συνοικειωθῆναι τοῖς ὅλοις, διδόντος δὲ παραχρῆ-
μα μὲν τὰς πρότερον ἀπηλλοτριωμένας ἀφ' ἡμῶν πό-
λεις, μετὰ δὲ ταῦτα πᾶν ὑπισχνουμένου ποιήσειν, εἰ
μετάσχοιμεν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου, τοσοῦτον ἀπέ- 9
σχομεν τοῦ προσδέξασθαί τι τούτων, ὡς πλείσταις
μὲν καὶ πεζαῖς καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσι τῶν ἄλλων
συμμάχων ἠγωνισμεθα μεθ' ὑμῶν πρὸς Ἀντίοχον,
πλείστας δὲ χορηγίας συμβεβλήμεθα πρὸς τὰς ὑμετέ-
ρας χρείας ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις καιροῖς, εἰς πάν-
τας δὲ τοὺς κινδύνους δεδώκαμεν αὐτοὺς ἀπροφασί-
στως μετά γε τῶν ὑμετέρων ἡγεμόνων. τὸ δὲ τε- 10
λευταῖον ὑπεμείναμεν συγκλεισθέντες εἰς αὐτὸν τὸν
Πέργαμον πολιορκεῖσθαι καὶ κινδυνεύειν ἅμα περὶ
τοῦ βίου καὶ τῆς ἀρχῆς διὰ τὴν πρὸς τὸν ὑμέτερον
δῆμον εὔνοιαν. ὥσθ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, πολ- 4
λοὺς μὲν γεγονότας αὐτόπτας, πάντας δὲ γιγνώσκον-
τας διότι λέγομεν ἀληθῆ, δίκαιόν ἐστι τὴν ἁρμόζου-
σαν πρόνοιαν ποιήσασθαι περὶ ἡμῶν. καὶ γὰρ ἂν 2
πάντων γένοιτο δεινότατον, εἰ Μασσανάσσην μὲν τὸν
οὐ μόνον ὑπάρξαντα πολέμιον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ
τελευταῖον καταφυγόντα πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἱππέων,
τοῦτον, ὅτι καθ' ἕνα πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονί-
ους ἐτήρησε τὴν πίστιν, βασιλέα τῶν πλείστων με-
ρῶν τῆς Λιβύης πεποιήκατε, Πλεύρατον δέ, πράξαντα 3
μὲν ἁπλῶς οὐδέν, διαφυλάξαντα δὲ μόνον τὴν πίστιν,

μέγιστον τῶν κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα δυναστῶν ἀναδε-
4 δείχατε, ἡμᾶς δὲ τοὺς διὰ προγόνων τὰ μέγιστα καὶ
κάλλιστα τῶν ἔργων ὑμῖν συγκατειργασμένους παρ'
5 οὐδὲν ποιήσεσθε. τί οὖν ἐστιν ὃ παρακαλῶ, καὶ τί-
6 νος φημὶ δεῖν ἡμᾶς τυγχάνειν παρ' ὑμῶν; ἐρῶ μετὰ
παρρησίας, ἐπείπερ ἡμᾶς ἐξεκαλέσασθε πρὸς τὸ λέ-
7 γειν ὑμῖν τὸ φαινόμενον. εἰ μὲν αὐτοὶ κρίνετέ τινὰς
τόπους διακατέχειν τῆς Ἀσίας τῶν ὄντων μὲν ἐπὶ
τάδε τοῦ Ταύρου, ταττομένων δὲ πρότερον ὑπ' Ἀν-
τίοχον, τοῦτο καὶ μάλιστα βουλοίμεθ' ἂν ἰδεῖν γενό-
8 μενον· καὶ γὰρ ἀσφαλέστατα βασιλεύσειν ὑμῖν γει-
τνιῶντες ὑπολαμβάνομεν καὶ μάλιστα μετέχοντες τῆς
9 ὑμετέρας ἐξουσίας. εἰ δὲ τοῦτο μὴ κρίνετε ποιεῖν,
ἀλλ' ἐκχωρεῖν τῆς Ἀσίας ὁλοσχερῶς, οὐδενί φαμεν
δικαιότερον εἶναι παραχωρεῖν ὑμᾶς τῶν ἐκ τοῦ πο-
10 λέμου γεγονότων ἄθλων ἥπερ ἡμῖν. νὴ Δία κα-
λόν ἐστι τοὺς δουλεύοντας ἐλευθεροῦν, εἴγε μὴ
11 μετ' Ἀντιόχου πολεμεῖν ὑμῖν ἐτόλμησαν. ἐπεὶ δὲ
τοῦθ' ὑπέμειναν, πολλῷ κάλλιον τὸ τοῖς ἀληθινοῖς
φίλοις τὰς ἁρμοζούσας χάριτας ἀποδιδόναι μᾶλλον ἢ
τοὺς πολεμίους γεγονότας εὐεργετεῖν.

5 Ὁ μὲν οὖν Εὐμένης ἱκανῶς εἰπὼν ἀπηλλάγη, τὸ
δὲ συνέδριον αὐτόν τε τὸν βασιλέα καὶ τὰ ῥηθέντα
φιλοφρόνως ἀπεδέχετο, καὶ πᾶν τὸ δυνατὸν προθύ-
2 μως εἶχεν αὐτῷ χαρίζεσθαι. μετὰ δὲ τοῦτον ἐβού-
λοντο μὲν εἰσάγειν Ῥοδίους. ἀφυστεροῦντος δέ τινος
τῶν πρεσβευτῶν εἰσεκαλέσαντο τοὺς Σμυρναίους.
3 οὗτοι δὲ πολλοὺς μὲν ἀπολογισμοὺς εἰσήνεγκαν περὶ
τῆς αὑτῶν εὐνοίας καὶ προθυμίας, ἣν παρέσχηνται
4 Ῥωμαίοις κατὰ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον· οὔσης δὲ τῆς
περὶ αὐτῶν δόξης ὁμολογουμένης, διότι γεγόνασι
πάντων ἐκτενέστατοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας αὐτονομου-

μένων, οὐκ ἀναγκαῖον ἡγούμεθα εἶναι τοὺς κατὰ μέρος ἐκτίθεσθαι λόγους. ἐπὶ δὲ τούτοις εἰσῆλθον οἱ Ῥόδιοι, καὶ βραχέα προενεγκάμενοι περὶ τῶν κατ' ἰδίαν σφίσι πεπραγμένων εἰς Ῥωμαίους, ταχέως εἰς τὸν περὶ τῆς πατρίδος ἐπανῆλθον λόγον. ἐν ᾧ μέγιστον αὐτοῖς ἔφασαν γεγονέναι σύμπτωμα κατὰ τὴν πρεσβείαν, πρὸς ὃν οἰκειότατα διάκεινται βασιλέα καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, πρὸς τοῦτον αὐτοῖς ἀντιπεπτωκέναι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. τῇ μὲν γὰρ αὐτῶν πατρίδι δοκεῖν τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ μάλιστα πρέπον Ῥωμαίοις, τὸ τοὺς ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἕλληνας ἐλευθερωθῆναι καὶ τυχεῖν τῆς αὐτονομίας τῆς ἅπασιν ἀνθρώποις πρόσφιλεστάτης, Εὐμένει δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἥκιστα τοῦτο συμφέρειν· φύσει γὰρ πᾶσαν μοναρχίαν τὸ μὲν ἴσον ἐχθαίρειν, ζητεῖν δὲ πάντας, εἰ δὲ μή γ', ὡς πλείστους, ὑπηκόους εἶναι σφίσι καὶ πειθαρχεῖν. ἀλλὰ καίπερ τοιούτων ὄντων τῶν πραγμάτων, ὅμως ἔφασαν πεπεῖσθαι διότι καθίξονται τῆς προθέσεως, οὐ τῷ πλεῖον Εὐμένους δύνασθαι παρὰ Ῥωμαίοις, ἀλλὰ τῷ δικαιότερα φαίνεσθαι λέγοντες καὶ συμφορώτερα πᾶσιν ὁμολογουμένως. εἰ μὲν γὰρ μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως Εὐμένει χάριν ἀποδοῦναι Ῥωμαίους, εἰ μὴ παραδοῖεν αὐτῷ τὰς αὐτονομουμένας πόλεις, ἀπορεῖν εἰκὸς ἦν περὶ τῶν ἐνεστώτων· ἦ γὰρ φίλον ἀληθινὸν ἔδει παριδεῖν ἢ τοῦ καλοῦ καὶ καθήκοντος αὐτοῖς ὀλιγωρῆσαι καὶ τὸ τέλος τῶν ἰδίων πράξεων ἀμαυρῶσαι καὶ καταβαλεῖν. εἰ δ' ἀμφοτέρων τούτων ἱκανῶς ἔξεστι προνοηθῆναι, τίς ἂν ἔτι περὶ τούτου διαπορήσειε; καὶ μὴν ὥσπερ ἐν δείπνῳ πολυτελεῖ, πάντα ἔνεστιν ἱκανὰ πᾶσι καὶ πλείω τῶν ἱκανῶν. καὶ γὰρ Λυκαονίαν καὶ Φρυγίαν τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντου καὶ τὴν Πισιδικήν, πρὸς δὲ

ταύταις Χερρόνησον καὶ τὰ προσοροῦντα ταύτῃ τῆς Εὐρώπης ἔξεστιν ὑμῖν, οἷς ἂν βούλησθε προστιθέναι· ὧν ἕν τι προστεθὲν πρὸς τὴν Εὐμένους βασιλείαν δεκαπλασίαν αὐτὴν δύναται ποιεῖν τῆς νῦν ὑπαρχούσης· πάντων δὲ τούτων ἢ τῶν πλείστων αὐτῇ προσμερισθέντων, οὐδεμιᾶς ἂν γένοιτο τῶν ἄλλων δυναστειῶν καταδεεστέρα. ἔξεστιν οὖν, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, καὶ τοὺς φίλους μεγαλομερῶς σωματοποιῆσαι καὶ τὸ τῆς ἰδίας ὑποθέσεως λαμπρὸν μὴ καταβαλεῖν. οὐ γάρ ἐστιν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ταὐτὸ τέλος τῶν ἔργων, ἀλλ' ἕτερον. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ὁρμῶσι πρὸς τὰς πράξεις ὀρεγόμενοι τοῦ καταστρέψασθαι καὶ προσλαβεῖν πόλεις, χορηγίας, ναῦς· ὑμᾶς δὲ πάντων τούτων ἀπροσδεήτους οἱ θεοὶ πεποιήκασι, πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην τεθεικότες ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἐξουσίαν. τίνος οὖν ἔτι προσδεῖσθε, καὶ τίνος ἂν ἔτι δέοι πρόνοιαν ὑμᾶς ποιεῖσθαι τὴν ὀχυρωτάτην; δῆλον ὡς ἐπαίνου καὶ δόξης παρ' ἀνθρώποις, ἃ καὶ κτήσασθαι μέν ἐστι δυσχερές, δυσχερέστερον δὲ κτησαμένους διαφυλάξαι. γνοίητε δ' ἂν τὸ λεγόμενον οὕτως. ἐπολεμήσατε πρὸς Φίλιππον καὶ πᾶν ὑπεμείνατε χάριν τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας· τοῦτο γὰρ προέθεσθε, καὶ τοῦθ' ὑμῖν ἆθλον ἐξ ἐκείνου τοῦ πολέμου περιγέγονεν, ἕτερον δ' ἁπλῶς οὐδέν. ἀλλ' ὅμως ἡδοκεῖτε τούτῳ μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ Καρχηδονίων φόροις· καὶ μάλα δικαίως· τὸ μὲν γὰρ ἀργύριόν ἐστι κοινόν τι πάντων ἀνθρώπων κτῆμα, τὸ δὲ καλὸν καὶ πρὸς ἔπαινον καὶ τιμὴν ἀνῆκον θεῶν καὶ τῶν ἐγγιστα τούτοις πεφυκότων ἀνδρῶν ἐστι. τοιγαροῦν σεμνότατον τῶν ὑμετέρων ἔργων ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθέρωσις. τούτῳ νῦν ἐὰν μὲν προσθῆτε τἀκόλου-

θον, τελειωθήσεται τὰ τῆς ὑμετέρας δόξης· ἐὰν δὲ παρίδητε, καὶ ἡ πρὶν ἐλαττωθήσεται φανερῶς. ἡμεῖς 11
μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, καὶ τῆς προαιρέσεως γεγονότες αἱρετισταὶ καὶ τῶν μεγίστων ἀγώνων καὶ κινδύνων ἀληθινῶν ὑμῖν μετεσχηκότες, καὶ νῦν οὐκ ἐγκαταλείπομεν τὴν τῶν φίλων τάξιν, ἀλλ' ἃ γε νομίζομεν 12
ὑμῖν καὶ πρέπειν καὶ συμφέρειν, οὐκ ὠκνήσαμεν ὑπομνῆσαι μετὰ παρρησίας, οὐδενὸς στοχασάμενοι τῶν ἄλλων οὐδὲ περὶ πλείονος οὐδὲν ποιησάμενοι τοῦ καθήκοντος αὐτοῖς. οἱ μὲν οὖν Ῥόδιοι ταῦτα εἰπόν- 13
τες πᾶσιν ἐδόκουν μετρίως καὶ καλῶς διειλέχθαι περὶ τῶν προκειμένων.

Ἐπὶ δὲ τούτοις εἰσήγαγον τοὺς παρ' Ἀντιόχου 7
πρεσβευτὰς Ἀντίπατρον καὶ Ζεῦξιν. ὧν μετ' ἀξιώ- 2
σεως καὶ παρακλήσεως ποιησαμένων τοὺς λόγους, εὐδόκησαν ταῖς γεγενημέναις ὁμολογίαις πρὸς τοὺς περὶ τὸν Σκιπίωνα κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ μετά τινας 3
ἡμέρας τοῦ δήμου συνεπικυρώσαντος ἕτεμον ὅρκια περὶ τούτων πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἀντίπατρον. μετὰ 4
δὲ ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους εἰσῆγον, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίας πρεσβεύοντες· ὧν ἐπὶ βραχὺ μὲν διήκουσαν, ἅπασι δὲ τὴν αὐτὴν ἔδωκαν ἀπόκρισιν. αὕτη δ' 5
ἦν ὅτι δέκα πρεσβεύοντας ἐξαποστελοῦσι τοὺς ὑπὲρ ἁπάντων τῶν ἀμφισβητουμένων ταῖς πόλεσι διαγνωσομένους. δόντες δὲ ταύτας τὰς ἀποκρίσεις μετὰ 6
ταῦτα κατέστησαν δέκα πρεσβευτάς, οἷς περὶ μὲν τῶν κατὰ μέρος ἔδωκαν τὴν ἐπιτροπήν, περὶ δὲ τῶν ὅλων 7
αὐτοὶ διέλαβον ὅτι δεῖ τῶν ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου κατοικούντων, ὅσοι μὲν ὑπ' Ἀντίοχον ἐτάττοντο, τούτους Εὐμένει δοθῆναι πλὴν Λυκίας καὶ Καρίας τὰ μέχρι τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ, ταῦτα δὲ Ῥοδίων ὑπάρχειν, τῶν δὲ πόλεων τῶν Ἑλληνίδων ὅσαι μὲν 8

Ἀττάλῳ φόρον ὑπετέλουν, ταύτας τὸν αὐτὸν Εὐμένει τελεῖν, ὅσαι δὲ Ἀντιόχῳ, μόνον ταύταις ἀφεῖσθαι
9 τὸν φόρον. δόντες δὲ τοὺς τύπους τούτους ὑπὲρ τῆς ὅλης διοικήσεως, ἐξέπεμπον τοὺς δέκα πρὸς Γνάιον
10 τὸν ὕπατον εἰς τὴν Ἀσίαν. ἤδη δὲ τούτων διωκημένων, προσῆλθον αὖθις οἱ Ῥόδιοι πρὸς τὴν σύγκλητον, ἀξιοῦντες περὶ Σόλων τῶν Κιλικίων· διὰ γὰρ τὴν συγγένειαν ἔφασαν καθήκειν αὐτοῖς προνοεῖσθαι
11 τῆς πόλεως ταύτης. εἶναι γὰρ Ἀργείων ἀποίκους Σολεῖς, καθάπερ καὶ Ῥοδίους· ἐξ ὧν ἀδελφικὴν οὖ-
12 σαν ἀπεδείκνυον τὴν συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους. ὧν ἕνεκα δίκαιον ἔφασαν εἶναι τυγχεῖν αὐτοὺς τῆς ἐλευ-
13 θερίας ὑπὸ Ῥωμαίων διὰ τῆς Ῥοδίων χάριτος. ἡ δὲ σύγκλητος διακούσασα περὶ τούτων εἰσεκαλέσατο τοὺς παρ' Ἀντιόχου πρεσβευτάς, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπέταττε πάσης Κιλικίας ἐκχωρεῖν τὸν Ἀντίοχον· οὐ προσδεχομένων δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον διὰ τὸ παρὰ τὰς συνθήκας εἶναι, πάλιν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν
14 Σόλων ἐποιοῦντο τὸν λόγον. φιλοτίμως δὲ πρὸς τοῦτο διερειδομένων τῶν πρεσβευτῶν, τούτους μὲν ἀπέλυσαν, τοὺς δὲ Ῥοδίους εἰσκαλεσάμενοι διεσάφουν τὰ συναντώμενα παρὰ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον, καὶ προσεπέλεγον ὅτι πᾶν ὑπομενοῦσιν, εἰ
15 πάντως τοῦτο κέκριται Ῥοδίοις. τῶν δὲ πρεσβευτῶν εὐδοκουμένων τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς συγκλήτου καὶ φασκόντων οὐδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν, ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων ἔμεινεν.

16 Ἤδη δὲ πρὸς ἀναζυγὴν τῶν δέκα καὶ τῶν ἄλλων πρεσβευτῶν ὄντων κατέπλευσαν τῆς Ἰταλίας εἰς Βρεντέσιον οἵ τε περὶ τὸν Σκιπίωνα καὶ Λεύκιον οἱ τῇ
17 ναυμαχίᾳ νικήσαντες τὸν Ἀντίοχον· οἳ καὶ μετά τινας ἡμέρας εἰσελθόντες εἰς τὴν Ῥώμην ἦγον θριάμβους.

Ὅτι Ἀμύνανδρος ὁ τῶν Ἀθαμάνων βασιλεύς, δο- 8
κῶν ἤδη τὴν ἀρχὴν ἀνειληφέναι βεβαίως, εἰς Ῥώμην
ἐξέπεμπε πρεσβευτὰς καὶ πρὸς τοὺς Σκιπίωνας εἰς
τὴν Ἀσίαν, ἔτι γὰρ ἦσαν περὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἔφε-
σον τόπους, τὰ μὲν ἀπολογούμενος τῷ δοκεῖν δι' 2
Αἰτωλῶν πεποιῆσθαι τὴν κάθοδον, τὰ δὲ κατηγορῶν
τοῦ Φιλίππου, τὸ δὲ πολὺ παρακαλῶν προσδέξασθαι
πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν συμμαχίαν. οἱ δ' Αἰτωλοὶ νο- 3
μίσαντες ἔχειν εὐφυῆ καιρὸν πρὸς τὸ τὴν Ἀμφιλο-
χίαν καὶ τὴν Ἀπεραντίαν ἀνακτήσασθαι, προέθεντο
στρατεύειν εἰς τοὺς προειρημένους τόπους. ἀθροί- 4
σαντος δὲ Νικάνδρου τοῦ στρατηγοῦ πάνδημον στρα-
τιάν, ἐνέβαλον εἰς τὴν Ἀμφιλοχίαν. τῶν δὲ πλείστων 5
αὐτοῖς ἐθελοντὴν προσχωρησάντων μετῆλθον εἰς τὴν
Ἀπεραντίαν. καὶ τούτων δὲ προσθεμένων ἑκουσίως
ἐστράτευσαν εἰς τὴν Δολοπίαν. οὗτοι δὲ βραχὺν μέν 6
τινα χρόνον ὑπέδειξαν ὡς ἀντιποιησόμενοι, τηρήσαν-
τες τὴν πρὸς Φίλιππον πίστιν· λαβόντες δὲ πρὸ
ὀφθαλμῶν τὰ περὶ τοὺς Ἀθαμᾶνας καὶ τὴν τοῦ Φι-
λίππου φυγήν, ταχέως μετενόησαν καὶ προσέθεντο
πρὸς τοὺς Αἰτωλούς. γενομένης δὲ τῆς τῶν πραγμά- 7
των εὐροίας τοιαύτης ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν ὁ Νί-
κανδρος εἰς τὴν οἰκείαν, δοκῶν ἠσφαλίσθαι τὰ κατὰ
τὴν Αἰτωλίαν τοῖς προειρημένοις ἔθνεσι καὶ τόποις
τοῦ μηδένα δύνασθαι κακοποιεῖν τὴν χώραν αὐτῶν.
ἅρτι δὲ τούτων συμβεβηκότων καὶ τῶν Αἰτωλῶν 8
ἐπὶ τοῖς γεγονόσι φρονηματιζομένων, προσέπεσε φή-
μη περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν μάχης, ἐν ᾗ γνόντες ἡτ-
τημένον ὁλοσχερῶς τὸν Ἀντίοχον αὖθις ἀνετράπησαν
ταῖς ψυχαῖς. ὡς δὲ παραγενηθεὶς ἐκ τῆς Ῥώμης ὁ 9
Δαμοτέλης τόν τε πόλεμον ἀνήγγειλε διότι μένει
κατάμονος καὶ τὴν τοῦ Μάρκου καὶ τῶν δυνάμεων

διάβασιν ἐπ' αὐτούς, τότε δὴ παντελῶς εἰς ἀμηχανίαν ἐνέπιπτον, καὶ διηπόρουν πῶς δεῖ χρήσασθαι
10 τοῖς ἐπιφερομένοις πράγμασιν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς πρός τε Ῥοδίους πέμπειν καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ἀξιοῦντας καὶ παρακαλοῦντας πρεσβεῦσαι περὶ αὐ- 5
τῶν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ παραιτησαμένους τὴν ὀργὴν
11 τῶν Ῥωμαίων ποιήσασθαί τινα λύσιν τῶν περιεστώτων κακῶν τὴν Αἰτωλίαν. ὁμοίως δὲ καὶ παρ' αὐτῶν ἐξέπεμψαν πάλιν πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην, Ἀλέξανδρον τὸν Ἴσιον ἐπικαλούμενον καὶ Φαινέαν, σὺν 10
δὲ τούτοις * τὸν Ἀμβρακιώτην καὶ Λύκωπον.

9 Ὅτι παραγενομένων πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν
Ῥωμαίων ἐξ Ἠπείρου πρεσβευτῶν, ἐκοινολογεῖτο
2 τούτοις περὶ τῆς ἐπὶ τοὺς Αἰτωλοὺς στρατείας. τῶν
δὲ πρεσβευτῶν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἀμβρακίαν συμ- 15
βουλευόντων, συνέβαινε γὰρ τότε πολιτεύεσθαι τοὺς
3 Ἀμβρακιώτας μετὰ τῶν Αἰτωλῶν, καὶ φερόντων ἀπολογισμοὺς διότι καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι τοῖς στρατοπέδοις, ἐὰν εἰς τοῦτο βούλωνται συγκαταβαίνειν Αἰτωλοί, καλλίστους εἶναι τόπους συμβαίνει περὶ τὴν 20
4 προειρημένην πόλιν, κἂν ἀποδειλιῶσιν, εὐφυῶς αὐτὴν κεῖσθαι πρὸς πολιορκίαν· καὶ γὰρ ἄφθονον ἔχειν τὴν χώραν εὐκαιρίαν πρὸς τὰς τῶν ἔργων παρασκευάς, καὶ τὸν Ἄραθον ποταμὸν ῥέοντα παρὰ τὴν πόλιν συνεργήσειν πρός τε τὰς τοῦ στρατοπέδου 25
χρείας, ἅτε θέρους ὄντος καὶ πρὸς τὴν τῶν ἔργων
5 ἀσφάλειαν· δοξάντων δὲ τῶν πρεσβευτῶν καλῶς συμβουλεύειν, ἀναζεύξας ὁ στρατηγὸς ἦγε διὰ τῆς
6 Ἠπείρου τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Ἀμβρακίαν. ἀφικόμενος δέ, καὶ τῶν Αἰτωλῶν οὐ τολμώντων ἅπαντᾶν, 30
περιῆει κατοπτεύων τὴν πόλιν καὶ ἐνήργει τὰ τῆς
7 πολιορκίας φιλοτίμως. καὶ οἱ εἰς τὴν Ῥώμην ἀπο-

σταλέντες πρέσβεις, παρατηρηθέντες ὑπὸ Σιβύρτου τοῦ Πετραίου περὶ τὴν Κεφαλληνίαν, κατήχθησαν 8
εἰς Χάραδρον. τοῖς δὲ Ἠπειρώταις ἔδοξε τὰς μὲν ἀρχὰς εἰς Βούχετον ἀποθέσθαι καὶ φυλάττειν ἐπιμελῶς τοὺς ἄνδρας· μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἀπῄτουν αὐτοὺς λύτρα διὰ τὸ πόλεμον ὑπάρχειν σφίσι πρὸς τοὺς Αἰτωλούς. συνέβαινε δὲ τὸν μὲν Ἀλέξανδρον πλου- 9
σιώτατον εἶναι πάντων τῶν Ἑλλήνων, τοὺς δὲ λοιποὺς καθυστερεῖν τοῖς βίοις, πολὺ δὲ λείπεσθαι τοῦ προειρημένου ταῖς οὐσίαις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκέ- 10
λευον ἕκαστον ἀποδοῦναι πέντε τάλαντα. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις οὐδ' ὅλως ἀπήρεσκεν, ἀλλ' ἐβούλοντο, περὶ πλείστου ποιούμενοι τὴν σφῶν αὐτῶν σωτηρίαν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐκ ἂν ἔφη συγχωρῆ- 11
σαι, πολὺ γὰρ εἶναι τἀργύριον, καὶ τὰς νύκτας διαγρυπνῶν διωλοφύρετο πρὸς αὑτόν, εἰ δεήσει πέντε τάλαντα καταβάλλειν. οἱ δ' Ἠπειρῶται προορώμε- 12
νοι τὸ μέλλον, καὶ διαγωνιῶντες μὴ γνῶντες οἱ Ῥωμαῖοι διότι πρεσβεύοντας πρὸς αὐτοὺς κατεσχήκασι, κἄπειτα γράψαντες παρακαλῶσι καὶ κελεύωσιν ἀπολύειν τοὺς ἄνδρας, συγκαταβάντες τρία τάλαντα πάλιν ἀπῄτουν ἕκαστον. ἀσμένως δὲ τῶν ἄλλων προσ- 13
δεξαμένων, οὗτοι μὲν διεγγυηθέντες ἐπανῆλθον, ὁ δ' Ἀλέξανδρος οὐκ ἂν ἔφη δοῦναι πλεῖον ταλάντου· καὶ γὰρ τοῦτ' εἶναι πολύ. καὶ τέλος ἀπογνοὺς αὑτὸν 14
ἔμεινεν ἐν τῇ φυλακῇ, πρεσβύτερος ἄνθρωπος, πλειόνων ἢ διακοσίων ταλάντων ἔχων οὐσίαν· καί μοι δοκεῖ κἂν ἐκλιπεῖν τὸν βίον ἐφ' ᾧ μὴ δοῦναι τὰ τρία τάλαντα. τοσαύτη τις ἐνίοις πρὸς τὸ πλεῖον ὁρμὴ 15
παρίσταται καὶ προθυμία. τότε δ' ἐκείνῳ καὶ ταὐ- 16
τόματον συνήργησε πρὸς τὴν φιλαργυρίαν, ὥστε παρὰ πᾶσιν ἐπαίνου καὶ συγκαταθέσεως τυγχεῖν τὴν

17 ἀλογιστίαν αὐτοῦ διὰ τὴν περιπέτειαν· μετὰ γὰρ
ὀλίγας ἡμέρας γραμμάτων παραγενηθέντων ἐκ τῆς
Ῥώμης περὶ τῆς ἀφέσεως, αὐτὸς μόνος ἀπελύθη χω-
18 ρὶς λύτρων. οἱ δ' Αἰτωλοί, γνόντες τὴν αὐτοῦ πε-
ριπέτειαν, Δαμοτέλη προεχειρίσαντο πάλιν εἰς τὴν
19 Ῥώμην πρεσβευτήν. ὃς ἐκπλεύσας μέχρι Λευκάδος·
καὶ γνοὺς προάγοντα διὰ τῆς Ἠπείρου μετὰ τῶν δυ-
νάμεων Μάρκον ἐπὶ τὴν Ἀμβρακίαν, ἀπογνοὺς τὴν
πρεσβείαν αὖθις ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Αἰτωλίαν.
[Exc. de legat. p. 43—56.]

10 (12) Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ παρὰ τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ τῶν Ῥοδίων πρέσβεις ἦκον ἐπὶ τὸ στρα-
τόπεδον τῶν Ῥωμαίων, συνεπιληψόμενοι τῶν διαλύ-
2 σεων. ὅ τε βασιλεὺς τῶν Ἀθαμάνων Ἀμύνανδρος
παρεγένετο σπουδάζων ἐξελέσθαι τοὺς Ἀμβρακιώ-
τας ἐκ τῶν περιεστώτων κακῶν, δοθείσης αὐτῷ τῆς
3 ἀσφαλείας ὑπὸ τοῦ Μάρκου διὰ τὸν καιρόν· πάνυ
γὰρ οἰκείως εἶχε πρὸς τοὺς Ἀμβρακιώτας διὰ τὸ καὶ
πλείω χρόνον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διατετριφέναι κατὰ
4 φυγήν. ἦκον δὲ καὶ παρὰ τῶν Ἀκαρνάνων μετ'
ὀλίγας ἡμέρας ἄγοντές τινες τοὺς περὶ Δαμοτέλη·
ὁ γὰρ Μάρκος πυθόμενος τὴν περιπέτειαν αὐτῶν
ἔγραψε τοῖς Θουριεῦσιν ἀνακομίζειν τοὺς ἄνδρας ὡς
5 αὐτόν. πάντων δὲ τούτων ἠθροισμένων ἐνηργεῖτο
6 φιλοτίμως τὰ πρὸς τὰς διαλύσεις. ὁ μὲν οὖν Ἀμύ-
νανδρος κατὰ τὴν αὐτοῦ πρόθεσιν εἶχετο τῶν Ἀμ-
βρακιωτῶν, παρακαλῶν σώζειν σφᾶς αὐτούς· εἶναι
δὲ τοῦτο οὐ μακράν, ἐὰν βουλεύσωνται βέλτιον περὶ
7 αὐτῶν. πλεονάκις δὲ προσπελάζοντος αὐτοῦ τῷ τεί-
χει καὶ διαλεγομένου περὶ τούτων, ἔδοξε τοῖς Ἀμ-
βρακιώταις εἰσκαλέσασθαι τὸν Ἀμύνανδρον εἰς τὴν
8 πόλιν. τοῦ δὲ στρατηγοῦ συγχωρήσαντος τῷ βασιλεῖ

τὴν εἴσοδον, οὗτος μὲν εἰσελθὼν διελέγετο τοῖς
Ἀμβρακιώταις περὶ τῶν ἐνεστώτων, οἱ δὲ παρὰ τῶν 9
Ἀθηναίων καὶ τῶν Ῥοδίων πρέσβεις, λαμβάνοντες
εἰς τὰς χεῖρας τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων καὶ ποι-
κίλως ὁμιλοῦντες παῦνειν ἐπειρῶντο τὴν ὀργὴν
αὐτοῦ. τοῖς δὲ περὶ τὸν Λαμοτέλη καὶ Φαινέαν ὑπέ- 10
θετό τις ἔχεσθαι καὶ θεραπεύειν τὸν Γάιον Οὐαλέ-
ριον· οὗτος δ' ἦν Μάρκου μὲν υἱὸς τοῦ πρώτου 11
συνθεμένου πρὸς Αἰτωλοὺς τὴν συμμαχίαν, Μάρκου
δὲ τοῦ τότε στρατηγοῦντος ἀδελφὸς ἐκ μητρός, ἄλ-
λως δὲ πρᾶξιν ἔχων νεανικὴν ἣν μάλιστα παρὰ τῷ
στρατηγῷ πιστευόμενος. ὃς παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν 12
περὶ τὸν Λαμοτέλη, καὶ νομίσας ἴδιον εἶναι τὸ
πρᾶγμα καὶ καθήκειν αὐτῷ τὸ προστατῆσαι τῶν
Αἰτωλῶν, πᾶσαν εἰσεφέρετο σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν,
ἐξελέσθαι σπουδάζων τὸ ἔθνος ἐκ τῶν περιεστώτων
κακῶν. ἐνεργῶς δὲ πανταχόθεν προσαγομένης τῆς 13
φιλοτιμίας ἔλαβε τὸ πρᾶγμα συντέλειαν. οἱ μὲν γὰρ 14
Ἀμβρακιῶται πεισθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπέτρε-
ψαν τὰ καθ' αὑτοὺς τῷ στρατηγῷ τῶν Ῥωμαίων, καὶ
παρέδωκαν τὴν πόλιν ἐφ' ᾧ τοὺς Αἰτωλοὺς ὑποσπόν-
δους ἀπελθεῖν· τοῦτο γὰρ ὑφείλοντο πρῶτον, τη- 15
ροῦντες τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους πίστιν. ὁ δὲ Μάρ- 11
κος συγκατέθετο τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπὶ τούτῳ ποιήσασθαι (13)
τὰς διαλύσεις, ὥστε διακόσια μὲν Εὐβοϊκὰ τάλαντα 2
παραχρῆμα λαβεῖν, τριακόσια δ' ἐν ἔτεσιν ἓξ, πεντή-
κοντα καθ' ἕκαστον ἔτος· ἀποκατασταθῆναι δὲ καὶ 3
τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς αὐτομόλους Ῥωμαίοις
ἅπαντας τοὺς παρ' αὐτοῖς ὄντας ἐν ἓξ μησὶ χωρὶς
λύτρων· πόλιν δὲ μηδεμίαν ἔχειν ἐν τῇ συμπολιτείᾳ, 4
μηδὲ μετὰ ταῦτα προσλαβέσθαι, τούτων ὅσαι μετὰ τὴν
Λευκίου Κορνηλίου διάβασιν ἑάλωσαν ὑπὸ Ῥωμαίων

5 ἢ φιλίαν ἐποιήσαντο πρὸς Ῥωμαίους· Κεφαλληνίους
δὲ πάντας ἐκσπόνδους εἶναι τούτων τῶν συνθηκῶν.
6 Ταῦτα μὲν οὖν ὑπετυπώθη τότε κεφαλαιωδῶς
περὶ τῶν διαλύσεων· ἔδει δὲ τούτοις πρῶτον μὲν
εὐδοκῆσαι τοὺς Αἰτωλούς, μετὰ δὲ ταῦτα γίγνεσθαι 5
7 τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ Ῥωμαίους. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι
καὶ Ῥόδιοι παρέμενον αὐτοῦ, καραδοκοῦντες τὴν τῶν
Αἰτωλῶν ἀπόφασιν· οἱ δὲ περὶ τὸν Δαμοτέλη ἐπα-
νελθόντες διεσάφουν τοῖς Αἰτωλοῖς περὶ τῶν συγκε-
8 χωρημένων. τοῖς μὲν οὖν ὅλοις εὐδόκουν· καὶ γὰρ 10
ἦν αὐτοῖς ἅπαντα παρὰ τὴν προσδοκίαν· περὶ δὲ
τῶν πόλεων τῶν πρότερον συμπολιτευομένων αὐτοῖς
διαπορήσαντες ἐπὶ ποσὸν τέλος συγκατέθεντο τοῖς
9 προτεινομένοις. ὁ δὲ Μάρκος παραλαβὼν τὴν Ἀμ-
βρακίαν τοὺς μὲν Αἰτωλοὺς ἀφῆκεν ὑποσπόνδους, 15
τὰ δ' ἀγάλματα καὶ τοὺς ἀνδριάντας καὶ τὰς γραφὰς
ἀπήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, ὄντα καὶ πλείω διὰ τὸ γε-
10 γονέναι βασίλειον Πύρρου τὴν Ἀμβρακίαν. ἐδόθη
δ' αὐτῷ καὶ στέφανος ἀπὸ ταλάντων πεντήκοντα καὶ
11 ἑκατόν. ταῦτα δὲ διοικησάμενος ἐποιεῖτο τὴν πο- 20
ρείαν εἰς τὴν μεσόγειον τῆς Αἰτωλίας, θαυμάζων
ἐπὶ τῷ μηδὲν αὐτῷ παρὰ τῶν Αἰτωλῶν ἀπαντᾶ-
12 σθαι. παραγενόμενος δὲ πρὸς Ἄργος τὸ καλούμενον
Ἀμφιλοχικὸν κατεστρατοπέδευσεν, ὅπερ ἀπέχει τῆς
13 Ἀμβρακίας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα στάδια. ἐκεῖ δὲ συμ- 25
μιξάντων αὐτῷ τῶν περὶ τὸν Δαμοτέλη, καὶ δια-
σαφούντων ὅτι δέδοκται τοῖς Αἰτωλοῖς βεβαιοῦν τὰς
δι' ἑαυτῶν γεγενημένας ὁμολογίας, διεχωρίσθησαν,
Αἰτωλοὶ μὲν εἰς τὴν οἰκείαν, Μάρκος δὲ εἰς τὴν
14 Ἀμβρακίαν. κἀκεῖσε παραγενόμενος οὗτος μὲν ἐγ- 30
γνετο περὶ τὸ περαιοῦν τὴν δύναμιν εἰς τὴν Κεφαλ-
ληνίαν, οἱ δ' Αἰτωλοὶ προχειρισάμενοι Φαινέαν καὶ

Νίκανδρον πρεσβευτὰς ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ῥώμην περὶ τῆς εἰρήνης· ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν ἦν κύριον τῶν προειρημένων, εἰ μὴ καὶ τῷ δήμῳ δόξαι τῷ τῶν Ῥωμαίων. 16

Οὗτοι μὲν οὖν παραλαβόντες τούς τε Ῥοδίους καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἔπλεον ἐπὶ τὸ προκείμενον· παραπλησίως δὲ καὶ Μάρκος ἐξαπέστειλε Γάιον τὸν Οὐαλέριον καί τινας ἑτέρους τῶν φίλων πράξοντας τὰ περὶ τῆς εἰρήνης. ἀφικομένων δ' εἰς τὴν Ῥώμην, πάλιν ἐκαινοποιήθη τὰ τῆς ὀργῆς πρὸς Αἰτωλοὺς διὰ Φιλίππου τοῦ βασιλέως· ἐκεῖνος γὰρ δοκῶν ἀδίκως ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ἁρπρῆσθαι τὴν Ἀθαμανίαν καὶ τὴν Δολοπίαν διεπέμψατο πρὸς τοὺς φίλους, ἀξιῶν αὐτοὺς συνοργισθῆναι καὶ μὴ προσδέξασθαι τὰς διαλύσεις. διὸ καὶ τῶν μὲν Αἰτωλῶν εἰσπορευθέντων παρήκουεν ἡ σύγκλητος, τῶν δὲ Ῥοδίων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἀξιούντων ἐνετράπη καὶ προσέσχε τὸν νοῦν. καὶ γὰρ ἐδόκει Δᾶμις ὁ κιχησίων ἄλλα τε καλῶς εἰπεῖν καὶ παραδείγματι πρὸς τὸ παρὸν οἰκείῳ χρήσασθαι κατὰ τὸν λόγον. ἔφη γὰρ ὀργίζεσθαι μὲν εἰκότως τοῖς Αἰτωλοῖς· πολλὰ γὰρ εὖ πεπονθότας τοὺς Αἰτωλοὺς ὑπὸ Ῥωμαίων οὐ χάριν ἀποδεδωκέναι τούτων, ἀλλ' εἰς μέγαν ἀγηοχέναι κίνδυνον τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐκκαύσαντας τὸν πρὸς Ἀντίοχον πόλεμον· ἐν τούτῳ δὲ διαμαρτάνειν τὴν σύγκλητον, ἐν ᾧ τὴν ὀργὴν φέρειν ἐπὶ τοὺς πολλούς. εἶναι γὰρ τὸ συμβαῖνον ἐν ταῖς πολιτείαις περὶ τὰ πλήθη παραπλήσιον τῷ γιγνομένῳ περὶ τὴν θάλατταν. καὶ γὰρ ἐκείνην κατὰ μὲν τὴν αὑτῆς φύσιν ἀεί ποτ' εἶναι γαληνὴν καὶ καθεστηκυῖαν καὶ συλλήβδην τοιαύτην ὥστε μηδέποτ' ἂν ἐνοχλῆσαι μηδένα τῶν προσπελαζόντων αὐτῇ καὶ χρωμένων· ἐπειδὰν δ' 12 (14) 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

ἐμπεσόντες εἰς αὐτὴν ἄνεμοι βίαιοι ταράξωσι καὶ παρὰ φύσιν ἀναγκάσωσι κινεῖσθαι, τότε μηδὲν ἔτι δεινότερον εἶναι μηδὲ φοβερώτερον θαλάττης· ὃ καὶ
12 νῦν τοῖς κατὰ τὴν Αἰτωλίαν συμπεσεῖν. ἕως μὲν γὰρ ἦσαν ἀκέραιοι, πάντων τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρχον 5
ὑμῖν εὐνούστατοι καὶ βεβαιότατοι συνεργοὶ πρὸς τὰς
13 πράξεις· ἐπεὶ δ' ἀπὸ μὲν τῆς Ἀσίας πνεύσαντες Θόας καὶ Δικαίαρχος, ἀπὸ δὲ τῆς Εὐρώπης Μενέστας καὶ Δαμόκριτος συνετάραξαν τοὺς ὄχλους καὶ παρὰ φύσιν ἠνάγκασαν πᾶν καὶ λέγειν καὶ πράτ- 10
14 τειν, τότε δὴ κακῶς φρονοῦντες ἐβουλήθησαν μὲν
15 ὑμῖν, ἐγένοντο δ' αὐτοῖς αἴτιοι κακῶν. * καὶ πρὸς ἐκείνους ἔχειν ἀπαραιτήτως, ἐλεεῖν δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ διαλύεσθαι πρὸς αὐτούς, εἰδότας ὅτι γενόμενοι πάλιν ἀκέραιοι καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔτι νῦν 15
ὑφ' ὑμῶν σωθέντες εὐνούστατοι πάλιν ἔσονται πάν-
16 των Ἑλλήνων. ὁ μὲν οὖν Ἀθηναῖος ταῦτα εἰπὼν ἔπεισε τὴν σύγκλητον διαλύεσθαι πρὸς τοὺς Αἰτωλούς.

13 Δόξαντος δὲ τῷ συνεδρίῳ καὶ τοῦ δήμου συν- 20
(15) επιψηφίσαντος, ἐκυρώθη τὰ κατὰ τὰς διαλύσεις. τὰ
2 δὲ κατὰ μέρος ἦν τῶν συνθηκῶν ταῦτα. ὁ δῆμος ὁ τῶν Αἰτωλῶν τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δυναστείαν τοῦ
3 δήμου τῶν Ῥωμαίων ἀδόλως τηρείτω. πολεμίους μὴ διιέτω διὰ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων ἐπὶ Ῥωμαί- 25
ους ἢ τοὺς συμμάχους καὶ φίλους αὐτῶν, μηδὲ χορη-
4 γείτω μηδὲν δημοσίᾳ βουλῇ. [ἐχθροὺς τοὺς αὐτοὺς ἐχέτω Ῥωμαίοις,] καὶ ἐὰν πολεμῶσι πρός τινας Ῥωμαῖοι, πολεμείτω πρὸς αὐτοὺς ὁ δῆμος ὁ τῶν Αἰτω-
5 λῶν. τοὺς δὲ [αὐτομόλους, τοὺς] δραπέτας, τοὺς αἰχμα- 30
λώτους πάντας τοὺς Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων ἀπο-
6 δότωσαν Αἰτωλοὶ χωρὶς τῶν ὅσοι κατὰ πόλεμον

ἀλόντες εἰς τὴν ἰδίαν ἀπῆλθον καὶ πάλιν ἐάλωσαν καὶ χωρὶς τῶν ὅσοι πολέμιοι Ῥωμαίων ἐγένοντο, καθ' ὃν καιρὸν Αἰτωλοὶ μετὰ Ῥωμαίων συνεπολέμουν, ἐν ἡμέραις ἑκατὸν ἀφ' ἧς ἂν τὰ ὅρκια τελεσθῇ τῷ ἄρχοντι τῷ ἐν Κερκύρᾳ· ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῶσί τινες ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ὅταν ἐμφανεῖς γένωνται, τότε ἀποδότωσαν χωρὶς δόλου· καὶ τούτοις μετὰ τὰ ὅρκια μὴ ἔστω ἐπάνοδος εἰς τὴν Αἰτωλίαν. δότωσαν δὲ Αἰτωλοὶ ἀργυρίου μὴ χείρονος Ἀττικοῦ παραχρῆμα μὲν τάλαντα Εὐβοϊκὰ διακόσια τῷ στρατηγῷ τῷ ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀντὶ τρίτου μέρους τοῦ ἀργυρίου χρυσίον, ἐὰν βούλωνται, διδόντες, τῶν δέκα μνῶν ἀργυρίου χρυσίου μνᾶν διδόντες, ἀφ' ἧς δ' ἂν ἡμέρας τὰ ὅρκια τμηθῇ ἐν ἔτεσι τοῖς πρώτοις ἓξ κατὰ ἔτος ἕκαστον τάλαντα πεντήκοντα, καὶ τὰ χρήματα καθιστάτωσαν εἰς Ῥώμην. δότωσαν Αἰτωλοὶ ὁμήρους τῷ στρατηγῷ τετταράκοντα, μὴ νεωτέρους ἐτῶν δώδεκα μηδὲ πρεσβυτέρους τετταράκοντα, εἰς ἔτη ἓξ, οὓς ἂν Ῥωμαῖοι προκρίνωσι, χωρὶς στρατηγοῦ καὶ ἱππάρχου καὶ δημοσίου γραμματέως καὶ τῶν ὁμηρευόντων ἐν Ῥώμῃ. καὶ τὰ ὅμηρα καθιστάτωσαν εἰς Ῥώμην· ἐὰν δέ τις ἀποθάνῃ τῶν ὁμήρων, ἄλλον ἀντικαθιστάτωσαν. περὶ δὲ Κεφαλληνίας μὴ ἔστω ἐν ταῖς συνθήκαις. ὅσαι χῶραι καὶ πόλεις καὶ ἄνδρες, οἷς οὗτοι ἐχρῶντο, ἐπὶ Λευκίου Κοϊντίου καὶ Γναΐου Δομετίου στρατηγῶν ἢ ὕστερον ἐάλωσαν ἢ εἰς φιλίαν ἦλθον Ῥωμαίοις, τούτων τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐν ταύταις μηδένα προσλαβέτωσαν Αἰτωλοί. ἡ δὲ πόλις καὶ ἡ χώρα ἡ τῶν Οἰνιαδῶν Ἀκαρνάνων ἔστω. τμηθέντων δὲ τῶν ὁρκίων ἐπὶ τούτοις συνετετέλεστο τὰ τῆς εἰρήνης. καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ καθόλου τοὺς Ἕλληνας τοιαύτην ἔσχε τὴν ἐπιστροφήν.

14 (16) Ὅτι καθ' ὃν καιρὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ τὰ περὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Ἀντίοχον καὶ καθόλου περὶ τῆς Ἀσίας αἱ πρεσβεῖαι διεπράττοντο, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα τὸ τῶν Αἰτωλῶν ἔθνος ἐπολεμεῖτο, κατὰ τοῦτον συνέβη τὸν περὶ τὴν Ἀσίαν πρὸς τοὺς Γαλάτας πόλεμον ἐπιτελεσθῆναι, ὑπὲρ οὗ νῦν ἐνιστάμεθα τὴν διήγησιν. [Exc. de legat. p. 57—63.]

15 (17) 2 Ὅτι Μοαγέτης ὁ τῆς Κιβύρας τύραννος ὠμὸς ἦν καὶ δόλιος, καὶ οὐκ ἄξιός ἐστιν ἐκ παραδρομῆς, ἀλλὰ μετ' ἐπιστάσεως τυχεῖν τῆς ἁρμοζούσης μνήμης. [Exc. Peir. p. 113. 1. *Μοαγέτης—δόλιος* Exc. de legat. p. 63.]

3 Πλὴν συνεγγίζοντος Γναΐου [ὑπάτου Ῥωμαίων τῇ Κιβύρᾳ] καὶ τοῦ Ἑλουίου πεμφθέντος εἰς ἀπόπειραν ἐπί τινος ἐστὶ γνώμης, πρεσβευτὰς ἐξέπεμψε, παρακαλῶν μὴ φθεῖραι τὴν χώραν, ὅτι φίλος ὑπάρχει 4 Ῥωμαίων καὶ πᾶν ποιήσει τὸ παραγγελλόμενον. καὶ ταῦτα λέγων ἅμα προύτεινε στέφανον ἀπὸ πεντεκαί-5 δεκα ταλάντων. ὧν ἀκούσας αὐτὸς μὲν ἀφέξεσθαι τῆς χώρας ἔφη, πρὸς δὲ τὸν στρατηγὸν ἐκέλευσε πρεσβεύειν ὑπὲρ τῶν ὅλων· ἔπεσθαι γὰρ αὐτὸν μετὰ 6 τῆς στρατείας κατὰ πόδας. γενομένου δὲ τούτου, καὶ πέμψαντος τοῦ Μοαγέτου μετὰ τῶν πρεσβευτῶν καὶ τὸν ἀδελφόν, ἀπαντήσας κατὰ πορείαν ὁ Γνάιος, ἀνατατικῶς καὶ πικρῶς ὡμίλησε τοῖς πρεσβευταῖς, 7 φάσκων οὐ μόνον ἀλλοτριώτατον γεγονέναι Ῥωμαίων τὸν Μοαγέτην πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν δυνα-στῶν, ἀλλὰ καὶ κατατεῖναι τὴν ῥώμην ὅλην εἰς καθαίρεσιν τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐπιστροφῆς εἶναι καὶ κολά-8 σεως [ἄξιον μᾶλλον ἢ φιλίας]. οἱ δὲ πρεσβευταὶ καταπλαγέντες τὴν ἐπίφασιν τῆς ὀργῆς τῶν μὲν ἄλλων ἐντολῶν ἀπέστησαν, ἠξίουν δ' αὐτὸν εἰς λό-9 γους ἐλθεῖν. συγχωρήσαντος δὲ τότε μὲν ἐπανῆλ-

θον εἰς τὴν Κιβύραν, εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ἐξ- 10
ἦλθε μετὰ τῶν φίλων ὁ τύραννος κατά τε τὴν
ἐσθῆτα καὶ τὴν ἄλλην προστασίαν λιτὸς καὶ τα-
πεινός, ἔν τε τοῖς ἀπολογισμοῖς κατολοφυρόμενος
τὴν ἀδυναμίαν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀσθένειαν ὧν
ἐπῆρχε πόλεων, καὶ ἠξίου προσδέξασθαι τὰ πέντε
τάλαντα τὸν Γνάιον· ἐκράτει δὲ τῆς Κιβύρας καὶ 11
Συλείου καὶ τῆς Ἐντέμνη πόλεως. ὁ δὲ Γνάιος κά- 12
ταπλαγεὶς τὴν ἀπόνοιαν ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶπε πρὸς
αὐτόν, ἐὰν δὲ μὴ διδῷ πεντακόσια τάλαντα μετὰ
μεγάλης χάριτος, οὐ τὴν χώραν ἔφη φθερεῖν, ἀλλὰ
τὴν πόλιν αὐτὴν πολιορκήσειν καὶ διαρπάσειν. ὅθεν 13
ὁ Μοαγέτης κατορρωδήσας τὸ μέλλον ἐδεῖτο μηδὲν
ποιῆσαι τοιοῦτον, καὶ προσετίθει κατὰ βραχὺ τῶν
χρημάτων, καὶ τέλος ἔπεισε τὸν Γνάιον ἑκατὸν τά-
λαντα καὶ μυρίους μεδίμνους λαβόντα πυρῶν προσ-
δέξασθαι πρὸς τὴν φιλίαν αὐτόν.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν ἡνίκα Γνάιος διήει τὸν 16
Κολοβάτον προσαγορευόμενον ποταμόν, ἦλθον πρὸς (18)
αὐτὸν πρέσβεις ἐκ τῆς Ἰσιόνδα προσαγορευομένης
πόλεως, δεόμενοι σφίσι βοηθῆσαι· τοὺς γὰρ Τερ- 2
μησσεῖς, ἐπισπασαμένους Φιλόμηλον, τήν τε χώραν
ἔφασαν αὐτῶν ἀνάστατον πεποιηκέναι καὶ τὴν πόλιν
διηρπακέναι, νῦν τε πολιορκεῖν τὴν ἄκραν, συμπε-
φευγότων εἰς αὐτὴν πάντων τῶν πολιτῶν ὁμοῦ γυ-
ναιξὶ καὶ τέκνοις. ὧν διακούσας ὁ Γνάιος ἐκείνοις 3
μὲν ὑπέσχετο βοηθήσειν μετὰ μεγάλης χάριτος, αὐ-
τὸς δὲ νομίσας ἕρμαιον εἶναι τὸ προσπεπτωκὸς ἐποι-
εῖτο τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τῆς Παμφυλίας.

Ὁ δὲ Γνάιος συνεγγίσας τῇ Τερμησσῷ, πρὸς 4
μὲν τούτους συνέθετο φιλίαν, λαβὼν πεντήκοντα
τάλαντα, παραπλησίως δὲ καὶ πρὸς Ἀσπενδίους.

ἀποδεξάμενος δὲ καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἄλλων πόλεων πρεσβευτὰς κατὰ τὴν Παμφυλίαν, καὶ τὴν προειρημένην δόξαν ἐνεργασάμενος ἑκάστοις κατὰ τὰς ἐντεύξεις, ἅμα δὲ καὶ τοὺς Ἰσιονδεῖς ἐξελόμενος ἐκ τῆς πολιορκίας, αὖθις ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τοὺς Γαλάτας.

17 (19) Ὅτι Κύρμασα πόλιν λαβὼν ὁ Γνάιος καὶ λείαν ἄφθονον ἀνέξευξε. προαγόντων δὲ αὐτῶν παρὰ τὴν λίμνην, παρεγένοντο πρέσβεις ἐκ Λυσινόης διδόντες αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν. οὓς προσδεξάμενος ἐνέβαλεν εἰς τὴν τῶν Σαγαλασσέων γῆν, καὶ πολὺ πλῆθος ἐξελασάμενος λείας ἀπεκαραδόκει τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἐπί τινος ἔσονται γνώμης. παραγενομένων δὲ πρεσβευτῶν ὡς αὐτόν, ἀποδεξάμενος τοὺς ἄνδρας καὶ λαβὼν πεντήκοντα ταλάντων στέφανον καὶ δισμυρίους κριθῶν μεδίμνους καὶ δισμυρίους πυρῶν, προσεδέξατο τούτους εἰς τὴν φιλίαν.

18 (20) Ὅτι Γνάιος ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις ἐξαπέστειλε πρὸς τὸν Ἐποσόγνατον τὸν Γαλάτην, ὅπως πρεσβεύσῃ πρὸς τοὺς τῶν Γαλατῶν βασιλεῖς. καὶ Ἐποσόγνατος ἔπεμψε πρὸς Γνάιον πρέσβεις, καὶ παρεκάλει τὸν Γνάιον τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸν μὴ προεξαναστῆναι μηδ' ἐπιβαλεῖν χεῖρας τοῖς Τολιστοβογίοις Γαλάταις, καὶ διότι πρεσβεύσει πρὸς τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν Ἐποσόγνατος καὶ ποιήσεται λόγους ὑπὲρ τῆς φιλίας, καὶ πεπεῖσθαι πρὸς πᾶν αὐτοὺς παραστήσεσθαι τὸ καλῶς ἔχον. [Exc. de legat. p. 63—66.]

4 Γνάιος ὁ ὕπατος Ῥωμαίων διερχόμενος ἐγεφύρωσε τὸν Σαγγάριον ποταμόν, τελέως κοῖλον ὄντα καὶ δύσβατον. καὶ παρ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν στρατοπεδευσαμένου παραγίγνονται Γάλλοι παρὰ Ἄττιδος

καὶ Βαττάκου τῶν ἐκ Πεσσινοῦντος ἱερέων τῆς Μητρὸς τῶν θεῶν, ἔχοντες προστηθίδια καὶ τύπους, φάσκοντες προαγγέλλειν τὴν θεὸν νίκην καὶ κράτος. οὓς ὁ Γνάιος φιλανθρώπως ὑπεδέξατο. [Suidas v. Γάλλοι.]

Ὄντος δὲ τοῦ Γναΐου πρὸς τὸ πολισμάτιον τὸ καλούμενον Γορδίειον, ἦκον παρ' Ἐποσογνάτου πρέσβεις ἀποδηλοῦντες ὅτι πορευθεὶς διαλεχθείη τοῖς τῶν Γαλατῶν βασιλεῦσιν, οἱ δ' ἁπλῶς εἰς οὐδὲν συγκαταβαίνοιεν φιλάνθρωπον, ἀλλ' ἠθροικότες ὁμοῦ τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ἅπασαν εἰς τὸ καλούμενον ὄρος Ὄλυμπον ἕτοιμοι πρὸς μάχην εἰσίν. [Exc. de legat. p. 66.]

Χιομάραν δὲ συνέβη τὴν Ὀρτιάγοντος αἰχμάλωτον γενέσθαι μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν, ὅτε Ῥωμαῖοι καὶ Γνάιος ἐνίκησαν μάχῃ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Γαλάτας. ὁ δὲ λαβὼν αὐτὴν ταξίαρχος ἐχρήσατο τῇ τύχῃ στρατιωτικῶς καὶ κατῄσχυνεν. ἦν δὲ ἄρα καὶ πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀργύριον ἀμαθὴς καὶ ἀκρατὴς ἄνθρωπος, ἠττήθη δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας, καὶ χρυσίου συχνοῦ διομολογηθέντος ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ἦγεν αὐτὴν ἀπολυτρώσων, ποταμοῦ τινος ἐν μέσῳ διείργοντος. ὡς δὲ διαβάντες οἱ Γαλάται τὸ χρυσίον ἔδωκαν αὐτῷ καὶ παρελάμβανον τὴν Χιομάραν, ἡ μὲν ἀπὸ νεύματος προσέταξεν ἑνὶ παῖσαι τὸν Ῥωμαῖον ἀσπαζόμενον αὐτὴν καὶ φιλοφρονούμενον, ἐκείνου δὲ πεισθέντος καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποκόψαντος, ἀραμένη καὶ περιστείλασα τοῖς κόλποις ἀπῄλαυνεν ὡς δὲ ἦλθε πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ προύβαλεν, ἐκείνου θαυμάσαντος καὶ εἰπόντος, Ὦ γύναι, καλὸν ἡ πίστις, Ναί, εἶπεν, ἀλλὰ κάλλιον ἕνα μόνον ξῆν ἐμοὶ συγγεγενημένον. ταύτῃ μὲν ὁ Πολύ-

(21, 5)

βιός φησι διὰ λόγων ἐν Σάρδεσι γενόμενος θαυμάσαι τό τε φρόνημα καὶ τὴν σύνεσιν. [Plut. Mor. p. 259, A.]

19 (22) Ὅτι τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὴν τῶν Γαλατῶν νίκην στρατοπεδευόντων περὶ τὴν Ἄγκυραν πόλιν, καὶ τοῦ Γναΐου τοῦ στρατηγοῦ προάγειν εἰς τοὔμπροσθεν μέλλοντος, παραγίγνονται πρέσβεις παρὰ τῶν Τεκτοσάγων, ἀξιοῦντες τὸν Γνάιον τὰς μὲν δυνάμεις ἐᾶσαι κατὰ χώραν, αὐτὸν δὲ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν προελθεῖν εἰς τὸν μεταξὺ τόπον τῶν στρατοπέδων· ἥξειν δὲ καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν βασιλεῖς κοινολογησομένους ὑπὲρ τῶν διαλύσεων. τοῦ δὲ Γναΐου συγκαταθεμένου καὶ παραγενηθέντος κατὰ τὸ συνταχθὲν μετὰ πεντακοσίων ἱππέων, τότε μὲν οὐκ ἦλθον οἱ βασιλεῖς· ἀνακεχωρηκότος δὲ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν, αὖθις ἦκον οἱ πρέσβεις ὑπὲρ μὲν τῶν βασιλέων σκήψεις τινὰς λέγοντες, ἀξιοῦντες δὲ πάλιν ἐλθεῖν αὐτόν, ὅτι τοὺς πρώτους ἄνδρας ἐκπέμψουσι κοινολογησομένους ὑπὲρ τῶν ὅλων. ὁ δὲ Γνάιος κατανεύσας ἥξειν αὐτὸς μὲν ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ἰδίας στρατοπεδείας, Ἄτταλον δὲ καὶ τῶν χιλιάρχων τινὰς ἐξαπέστειλε μετὰ τριακοσίων ἱππέων. οἱ δὲ τῶν Γαλατῶν πρέσβεις ἦλθον μὲν κατὰ τὸ συνταχθὲν καὶ λόγους ἐποιήσαντο περὶ τῶν πραγμάτων, τέλος δ' ἐπιθεῖναι τοῖς προειρημένοις ἢ κυρῶσαί τι τῶν δοξάντων οὐκ ἔφασαν εἶναι δυνατόν· τοὺς δὲ βασιλεῖς τῇ κατὰ πόδας ἥξειν διωρίζοντο, συνθησομένους καὶ πέρας ἐπιθήσοντας, εἰ καὶ Γνάιος ὁ στρατηγὸς ἔλθοι πρὸς αὐτούς. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἄτταλον ἐπαγγειλαμένων ἥξειν τὸν Γνάιον, τότε μὲν ἐπὶ τούτοις διελύθησαν. ἐποιοῦντο δὲ τὰς ὑπερθέσεις ταύτας οἱ Γαλάται καὶ διεστρατήγουν τοὺς Ῥωμαίους βουλόμενοι

τῶν τε σωμάτων τινὰ τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν χρημάτων ὑπερθέσθαι πέραν Ἅλυος ποταμοῦ, μάλιστα δὲ τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων, εἰ δυνηθεῖεν, λαβεῖν ὑποχείριον· εἰ δὲ μή γε, πάντως ἀποκτεῖναι. ταῦτα δὲ προθέμενοι κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἑκαραδόκουν τὴν παρουσίαν τῶν Ῥωμαίων, ἑτοίμους ἔχοντες ἱππεῖς εἰς χιλίους. ὁ δὲ Γνάιος διακούσας τῶν περὶ τὸν Ἄτταλον, καὶ πεισθεὶς ἥξειν τοὺς βασιλεῖς, ἐξῆλθε, καθάπερ εἰώθει, μετὰ πεντακοσίων ἱππέων. συνέβη δὲ ταῖς πρότερον ἡμέραις τοὺς ἐπὶ τὰς ξυλείας καὶ χορτολογίας ἐκπορευομένους ἐκ τοῦ τῶν Ῥωμαίων χάρακος ἐπὶ ταῦτα τὰ μέρη πεποιῆσθαι τὴν ἔξοδον, ἐφεδρείᾳ χρωμένους τοῖς ἐπὶ τὸν σύλλογον πορευομένοις ἱππεῦσιν. οὗ καὶ τότε γενομένου καὶ πολλῶν ἐξεληλυθότων, συνέταξαν οἱ χιλίαρχοι καὶ τοὺς εἰθισμένους ἐφεδρεύειν τοῖς προνομεύουσιν ἱππεῖς ἐπὶ ταῦτα τὰ μέρη ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον. ὧν ἐκπορευθέντων αὐτομάτως τὸ δέον ἐγενήθη πρὸς τὴν ἐπιφερομένην χρείαν. [Exc. de legat. p. 66—67.]

[Ὅτι φησὶν ὁ Πολύβιος ἐν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ·] 19ª περὶ δὲ τὴν τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλέων οἰκίαν ἤδη (22a) τις ἀπὸ τούτων τῶν καιρῶν ἐφύετο κακῶν ἀνηκέστων ἀρχή. καίτοι γε οὐκ ἀγνοῶ διότι τινὲς τῶν συγγραφόντων περὶ τοῦ ... Ῥωμαίοις πολέμου πρὸς Περσέα, βουλόμενοι τὰς αἰτίας ἡμῖν ἐπιδεικνύναι τῆς διαφορᾶς, πρῶτον μὲν ἀποφαίνουσι τὴν Ἀβρουπόλιος ἔκπτωσιν ἐκ τῆς ἰδίας δυναστείας, ὡς καταδραμόντος αὐτοῦ τὰ παρὰ τὸ Πάγγαιον μέταλλα μετὰ τὸν τοῦ Φιλίππου θάνατον· Περσεὺς δὲ παραβοηθήσας καὶ 3 τρεψάμενος ὁλοσχερῶς ἐξέβαλε τὸν προειρημένον ἐκ τῆς ἰδίας ἀρχῆς· ἑξῆς δὲ ταύτῃ τὴν εἰς Δολοπίαν 4 εἰσβολὴν καὶ τὴν εἰς Δελφοὺς παρουσίαν Περσέως,

5 ἔτι δὲ τὴν περὶ Εὐμένους τοῦ βασιλέως ἐπιβουλὴν
γενομένην ἐν Δελφοῖς καὶ τὴν τῶν ἐκ Βοιωτίας
πρεσβευτῶν ἐπαναίρεσιν, ἐξ ὧν ἔνιοί φασι φῦναι
Περσεῖ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. ἐγὼ δέ φημι
κυριώτατον μὲν εἶναι καὶ τοῖς συγγράφουσι καὶ τοῖς 5
φιλομαθοῦσι τὸ γιγνώσκειν τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ἕκαστα
γεννᾶται καὶ φύεται τῶν πραγμάτων· συγκέχυται δὲ
ταῦτα παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν συγγραφέων διὰ τὸ
μὴ κρατεῖν τίνι διαφέρει πρόφασις αἰτίας καὶ πάλιν
6 προφάσεως ἀρχὴ πολέμου. καὶ νῦν δὲ τῶν πραγμά- 10
των αὐτῶν προσυπομιμνησκόντων ἠνάγκασμαι πάλιν
7 ἀνανεώσασθαι τὸν αὐτὸν λόγον. τῶν γὰρ ἄρτι ῥηθέν-
των πραγμάτων τὰ μὲν πρῶτα προφάσεις εἰσί, τὰ δὲ
τελευταῖα τὰ περὶ τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως Εὐμένους
ἐπιβουλὴν καὶ τὰ περὶ τὴν τῶν πρεσβευτῶν ἀναίρε- 15
σιν καὶ τούτοις ἕτερα παραπλήσια τῶν κατὰ τοὺς
αὐτοὺς καιροὺς γεγονότων ἀρχαὶ πρόδηλοι τοῦ συ-
στάντος Ῥωμαίοις καὶ Περσεῖ πολέμου καὶ τοῦ κατα-
λυθῆναι τὴν Μακεδόνων ἀρχήν· αἰτία δὲ τούτων
ἁπλῶς ἐστιν οὐδεμία. δῆλον δὲ τοῦτ' ἔσται διὰ τῶν 20
8 ἑξῆς ῥηθησομένων. καθάπερ γὰρ εἴπομεν Φίλιππον
τὸν Ἀμύντου διανοηθῆναι καὶ προθέσθαι συντελεῖν
τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον, Ἀλέξανδρον δὲ τοῖς
ὑπ' ἐκείνου κεκριμένοις χρῆσθαι τῶν πράξεων, οὕτω
καὶ νῦν Φίλιππον μὲν τὸν Δημητρίου φαμὲν διανοη- 25
θῆναι πρότερον πολεμεῖν Ῥωμαίοις τὸν τελευταῖον
πόλεμον καὶ τὰς παρασκευὰς ἑτοίμους πάσας πρὸς
ταύτην ἔχειν τὴν ἐπιβολήν, ἐκείνου δ' ἐκχωρήσαν-
9 τος Περσέα γενέσθαι χειριστὴν τῶν πράξεων· εἰ δὲ
τοῦτ' ἀληθές, καὶ ἐκεῖνο σαφές· οὐ γὰρ οἷόν τε τὰς 30
αἰτίας ὕστερον γενέσθαι τῆς τελευτῆς τοῦ κρίναντος
καὶ προθεμένου πολεμεῖν· ὃ συμβαίνει τοῖς ὑπὸ τῶν

ἄλλων συγγραφέων εἰρημένοις· πάντα γάρ ἐστι τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῖς ὕστερα τῆς Φιλίππου τελευτῆς. [Exc. Vat. p. 412 M. 63—64 H.]

Ὁ δὲ Φούλβιος πραξικοπήσας νυκτὸς κατέλαβε τὸ μέρος τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰσήγαγε. [Suidas v. πραξικοπήσας.] (23)

Ὅτι κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους κατὰ τὴν Ἀσίαν Γναῖου τοῦ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοῦ παραχειμάζοντος ἐν Ἐφέσῳ, κατὰ τὸν τελευταῖον ἐνιαυτὸν τῆς ὑποκειμένης ὀλυμπιάδος, παρεγένοντο πρεσβεῖαι παρά τε τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας καὶ παρ' ἑτέρων πλειόνων, συμφοροῦσαι στεφάνους τῷ Γναΐῳ διὰ τὸ νενικηκέναι τοὺς Γαλάτας. ἅπαντες γὰρ οἱ τὴν ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου κατοικοῦντες οὐχ οὕτως ἐχάρησαν Ἀντιόχου λειφθέντος ἐπὶ τῷ δοκεῖν ἀπολελύσθαι τινὲς μὲν φόρων, οἱ δὲ φρουρᾶς, καθόλου δὲ πάντες βασιλικῶν προσταγμάτων, ὡς ἐπὶ τῷ τὸν ἀπὸ τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φόβον ἀφῃρῆσθαι καὶ δοκεῖν ἀπηλλάχθαι τῆς τούτων ὕβρεως καὶ παρανομίας. ἦλθε δὲ καὶ παρ' Ἀντιόχου Μουσαῖος καὶ παρὰ τῶν Γαλατῶν πρεσβευταί, βουλόμενοι μαθεῖν ἐπὶ τίσιν αὐτοὺς δεῖ ποιεῖσθαι τὴν φιλίαν. ὁμοίως δὲ καὶ παρὰ Ἀριαράθου τοῦ τῶν Καππαδοκῶν βασιλέως· καὶ γὰρ οὗτος, μετασχὼν Ἀντιόχῳ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων καὶ κοινωνήσας τῆς πρὸς Ῥωμαίους μάχης, ἐδεδίει καὶ διηπορεῖτο περὶ τῶν καθ' αὑτόν. διὸ καὶ πλεονάκις πέμπων πρεσβευτὰς ἐβούλετο μαθεῖν τί δοὺς ἢ τί πράξας δύναιτ' ἂν παραιτήσασθαι τὴν σφετέραν ἄγνοιαν. ὁ δὲ στρατηγὸς τὰς μὲν παρὰ τῶν πόλεων πρεσβείας πάσας ἐπαινέσας καὶ φιλανθρώπως ἀποδεξάμενος ἐξαπέστειλε, τοῖς δὲ Γαλάταις ἀπεκρίθη διότι προσδεξάμενος Εὐμένη τὸν βα- (24)

σιλέα τότε ποιήσεται τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας. τοῖς δὲ παρὰ Ἀριαράθου εἶπεν ἑξακόσια τάλαντα
8 δόντας τὴν εἰρήνην ἔχειν. πρὸς δὲ τὸν Ἀντιόχου πρεσβευτὴν συνετάξατο μετὰ τῆς δυνάμεως ἥξειν ἐπὶ τοὺς τῆς Παμφυλίας ὅρους, τά τε δισχίλια τά- 5
λαντα καὶ πεντακόσια κομιούμενος καὶ τὸν σῖτον ὃν ἔδει δοῦναι τοῖς στρατιώταις αὐτοῦ πρὸ τῶν συνθη-
9 κῶν κατὰ τὰς πρὸς Λεύκιον ὁμολογίας. μετὰ δὲ ταῦτα καθαρμὸν ποιησάμενος τῆς δυνάμεως, καὶ τῆς ὥρας παραδιδούσης, παραλαβὼν Ἄτταλον ἀνέζευξε, 10
καὶ παραγενόμενος εἰς Ἀπάμειαν ὀγδοαῖος ἐπέμεινε τρεῖς ἡμέρας, κατὰ δὲ τὴν τετάρτην ἀναζεύξας προ-
10 ῆγε, χρώμενος ἐνεργοῖς ταῖς πορείαις. ἀφικόμενος δὲ τριταῖος εἰς τὸν συνταχθέντα τόπον τοῖς περὶ Ἀν-
11 τίοχον, αὐτοῦ κατεστρατοπέδευσε. συμμιξάντων δὲ 15
τῶν περὶ τὸν Μουσαῖον καὶ παρακαλούντων αὐτὸν ἐπιμεῖναι, διότι καθυστεροῦσιν αἵ θ' ἅμαξαι καὶ τὰ κτήνη τὰ παρακομίζοντα τὸν σῖτον καὶ τὰ χρήματα,
12 πεισθεὶς τούτοις ἐπέμεινε τρεῖς ἡμέρας. τῆς δὲ χορηγίας ἐλθούσης τὸν μὲν σῖτον ἐμέτρησε ταῖς δυνά- 20
μεσι, τὰ δὲ χρήματα παραδούς τινι τῶν χιλιάρχων συνέταξε παρακομίζειν εἰς Ἀπάμειαν.

22 (25) Αὐτὸς δὲ πυνθανόμενος τὸν ἐπὶ τῆς Πέργης καθεσταμένον ὑπ' Ἀντιόχου φρούραρχον οὔτε τὴν φρουρὰν ἐξάγειν οὔτ' αὐτὸν ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς πόλεως, ὧρ- 25
2 μησε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Πέργην. ἐγγίζοντος δ' αὐτοῦ τῇ πόλει, παρῆν ἀπ' αὐτῆς ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῆς φρουρᾶς, ἀξιῶν καὶ δεόμενος μὴ προκαταγιγνώσκειν αὐτοῦ· ποιεῖν γὰρ ἕν τι τῶν καθηκόντων·
3 παραλαβὼν γὰρ ἐν πίστει παρ' Ἀντιόχου τὴν πόλιν 30
τηρεῖν ἔφη ταύτην, ἕως ἂν διασαφηθῇ πάλιν παρὰ τοῦ πιστεύσαντος τί δεῖ ποιεῖν· μέχρι δὲ τοῦ νῦν

ἁπλῶς οὐδὲν αὐτῷ παρ' οὐδενὸς ἀποδεδηλῶσθαι. διόπερ ἠξίου τριάκονθ' ἡμέρας χάριν τοῦ διαπεμψάμενος ἐρέσθαι τὸν βασιλέα τί δεῖ πράττειν. ὁ δὲ Γνάιος, θεωρῶν τὸν Ἀντίοχον ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις εὐσυνθετοῦντα, συνεχώρησε πέμπειν καὶ πυνθάνεσθαι τοῦ βασιλέως· καὶ μετά τινας ἡμέρας πυθόμενος παρέδωκε τὴν πόλιν. 4 5

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ δέκα πρεσβευταὶ καὶ ὁ βασιλεὺς Εὐμένης εἰς Ἔφεσον κατέπλευσαν, ἤδη τῆς θερείας ἐναρχομένης· καὶ δύο ἡμέρας ἐκ τοῦ πλοῦ προσαναλαβόντες αὐτοὺς ἀνέβαινον εἰς τὴν Ἀπάμειαν. ὁ δὲ Γνάιος, προσπεσούσης αὐτῷ τῆς τούτων παρουσίας, Λεύκιον μὲν τὸν ἀδελφὸν μετὰ τετρακισχιλίων ἐξαπέστειλε πρὸς τοὺς Ὀροανδεῖς, πειθανάγκης ἔχοντας διάθεσιν χάριν τοῦ κομίσασθαι τὰ προσοφειλόμενα τῶν ὁμολογηθέντων χρημάτων, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναζεύξας ἠπείγετο, σπεύδων συνάψαι τοῖς περὶ τὸν Εὐμένη. παραγενόμενος δὲ εἰς τὴν Ἀπάμειαν, καὶ καταλαβὼν τόν τε βασιλέα καὶ τοὺς δέκα, συνήδρευε περὶ τῶν πραγμάτων. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς κυρῶσαι πρῶτον τὰ πρὸς Ἀντίοχον ὅρκια καὶ τὰς συνθήκας, ὑπὲρ ὧν οὐδὲν ἂν δέοι πλείω διατίθεσθαι λόγον, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἐγγράπτων ποιεῖσθαι τὰς διαλήψεις. 6 7 8 9 10

Ἦν δὲ τοιαύτη τις ἡ τῶν κατὰ μέρος διάταξις· φιλίαν ὑπάρχειν Ἀντιόχῳ καὶ Ῥωμαίοις εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον ποιοῦντι τὰ κατὰ τὰς συνθήκας. μὴ διιέναι βασιλέα Ἀντίοχον καὶ τοὺς ὑποταττομένους διὰ τῆς αὐτῶν χώρας ἐπὶ Ῥωμαίους καὶ τοὺς συμμάχους πολεμίους μηδὲ χορηγεῖν αὐτοῖς μηδέν· ὁμοίως δὲ καὶ Ῥωμαίους καὶ τοὺς συμμάχους ἐπ' Ἀντίοχον καὶ τοὺς ὑπ' ἐκεῖνον ταττομένους. μὴ πολεμῆσαι δὲ Ἀν- 23 (26) 2 3 4

τίοχον τοῖς ἐπὶ ταῖς νήσοις μηδὲ τοῖς κατὰ τὴν Εὐ-
56 ρώπην. ἐκχωρείτω δὲ πόλεων καὶ χώρας ***. μὴ
ἐξαγαγέτω μηδὲν πλὴν τῶν ὅπλων ὧν φέρουσιν οἱ
στρατιῶται· εἰ δέ τι τυγχάνουσιν ἀπενηνεγμένοι,
7 καθιστάτωσαν πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς πόλεις. μηδ' 5
ὑποδεχέσθωσαν τῶν ἐκ τῆς Εὐμένους τοῦ βασιλέως
8 μήτε στρατιώτας μήτ' ἄλλον μηδένα. εἰ δέ τινες
ἐξ ὧν ἀπολαμβάνουσιν οἱ Ῥωμαῖοι πόλεων, μετὰ
δυνάμεώς εἰσιν Ἀντιόχου, τούτους εἰς Ἀπάμειαν
9 ἀποκαταστησάτωσαν. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις καὶ τοῖς 10
συμμάχοις εἴ τινες εἶεν **, εἶναι τὴν ἐξουσίαν
καὶ μένειν, εἰ βούλονται, καὶ ἀποτρέχειν. τοὺς
10 δὲ δούλους Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων ἀποδότω
Ἀντίοχος καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ταττόμενοι καὶ τοὺς
ἁλόντας καὶ τοὺς αὐτομολήσαντας, καὶ εἴ τινα αἰχ- 15
11 μάλωτόν ποθεν εἰλήφασιν. ἀποδότω δὲ Ἀντίοχος,
ἐὰν ᾖ δυνατὸν αὐτῷ, καὶ Ἀννίβαν Ἀμίλκου Καρχη-
δόνιον καὶ Μυασίλοχον Ἀκαρνᾶνα καὶ Θόαντα Αἰ-
τωλόν, Εὐβουλίδαν καὶ Φίλωνα Χαλκιδεῖς, καὶ τῶν
12 Αἰτωλῶν ὅσοι κοινὰς εἰλήφασιν ἀρχάς, καὶ τοὺς 20
13 ἐλέφαντας τοὺς ἐν Ἀπαμείᾳ πάντας, καὶ μηκέτι ἄλ-
λους ἐχέτω. ἀποδότω δὲ καὶ τὰς ναῦς τὰς μακρὰς
καὶ τὰ ἐκ τούτων ἅρμενα καὶ τὰ σκεύη, καὶ μηκέτι
ἐχέτω πλὴν δέκα καταφράκτων· μηδὲ τριακοντάκω-
πον ἐχέτω ἐλαυνόμενον, μηδὲ πολέμου ἕνεκεν, οὗ αὐ- 25
14 τὸς κατάρχει. μηδὲ πλείτωσαν ἐπὶ τάδε τοῦ Κα-
λυκάδνου ἀκρωτηρίου, εἰ μὴ φόρους ἢ πρέσβεις ἢ
15 ὁμήρους ἄγοιεν. μὴ ἐξέστω δὲ Ἀντιόχῳ μηδὲ ξενο-
λογεῖν ἐκ τῆς ὑπὸ Ῥωμαίους ταττομένης, μηδ' ὑπο-
16 δεχέσθω τοὺς φεύγοντας. ὅσαι δὲ οἰκίαι Ῥοδίων ἢ 30
τῶν συμμάχων ἦσαν ἐν τῇ ὑπὸ βασιλέα Ἀντίοχον
ταττομένῃ, ταύτας εἶναι Ῥοδίων, ὡς καὶ πρὸ τ[ο]ῦ τὸν

πόλεμον ἐξενεγκεῖν. καὶ εἴ τι χρῆμα ὠφείλετ' αὐ- 17
τοῖς, ὁμοίως ἔσται πράξιμον· καὶ εἴ τι ἀπελείφθη ὑπ'
αὐτῶν, ἀναζητηθὲν ἀποδοθήτω. ἀτελῆ δὲ ὁμοίως ὡς
καὶ πρὸ τοῦ πολέμου τὰ πρὸς τοὺς Ῥοδίους ὑπαρ-
χέτω. εἰ δέ τινας τῶν πόλεων, ἃς ἀποδοῦναι δεῖ 18
Ἀντίοχον, ἑτέροις δέδωκεν Ἀντίοχος, ἐξαγέτω καὶ ἐκ
τούτων τὰς φρουρὰς καὶ τοὺς ἄνδρας. ἐὰν δέ τινες
ὕστερον ἀποτρέχειν βούλωνται, μὴ προσδεχέσθω. ἀρ-
γυρίου δὲ δότω Ἀντίοχος Ἀττικοῦ Ῥωμαίοις ἀρίστου
τάλαντα μύρια δισχίλια ἐν ἔτεσι δώδεκα, διδοὺς καθ'
ἕκαστον ἔτος χίλια· μὴ ἔλαττον δ' ἑλκέτω τὸ τάλαντον
λιτρῶν Ῥωμαϊκῶν ὀγδοήκοντα· καὶ τοῦ σίτου φ
καὶ μ [μεδίμνους. δότω δὲ Εὐμένει τάλαντα] δια- 20
κόσια πεντήκοντα, ἐν ἔτεσι τοῖς πρώτοις πέντε, ἑβδο-
μήκοντα κατὰ τὸ ἔτος, τῷ ἐπιβαλλομένῳ καιρῷ, ᾧ
καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἀποδίδωσι, καὶ τοῦ σίτου, καθὼς 21
ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, τάλαντα ἑκατὸν εἴ-
κοσιν ἑπτὰ καὶ δραχμὰς χιλίας διακοσίας ὀκτώ·
ἃ συνεχώρησεν Εὐμένης λαβεῖν, γάζαν εὐαρεστου-
μένην ἑαυτῷ. ὁμήρους δὲ εἴκοσι διδότω Ἀντίοχος, δι' 22
ἐτῶν τριῶν ἄλλους ἀνταποστέλλων, μὴ νεωτέρους
ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα μηδὲ πρεσβυτέρους τετταράκοντα
πέντε. ἐὰν δέ τι διαφωνήσῃ τῶν ἀποδιδομένων χρη- 23
μάτων, τῷ ἐχομένῳ ἔτει ἀποδότωσαν. ἂν δέ τινες 24
τῶν πόλεων ἢ τῶν ἐθνῶν, πρὸς ἃ γέγραπται μὴ πο-
λεμεῖν Ἀντίοχον, πρότεροι ἐκφέρωσι πόλεμον, ἐξέστω
πολεμεῖν Ἀντιόχῳ. τῶν δὲ ἐθνῶν καὶ πόλεων τού- 35
των μὴ ἐχέτω τὴν κυρίαν αὐτὸς μηδ' εἰς φιλίαν προσ-
αγέσθω. περὶ δὲ τῶν ἀδικημάτων τῶν πρὸς ἀλλή- 26
λους γιγνομένων εἰς κρίσιν προκαλείσθωσαν. ἐὰν δέ 27
τι θέλωσι πρὸς τὰς συνθήκας ἀμφότεροι κοινῷ δόγ-
ματι προστεθῆναι ἢ ἀφαιρεθῆναι ἀπ' αὐτῶν, ἐξέστω.

28 Τμηθέντων δὲ τῶν ὁρκίων ἐπὶ τούτοις, εὐ-
θέως ὁ στρατηγὸς Κόϊντον Μινούκιον Θέρμον καὶ
Λεύκιον τὸν ἀδελφόν, ἅρτι κεκομικότας τὰ χρήματα
29 παρὰ τῶν Ὀροανδέων, εἰς Συρίαν ἐξαπέστειλε, συν-
τάξας κομίζεσθαι τοὺς ὅρκους παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ
διαβεβαιώσασθαι τὰ κατὰ μέρος ὑπὲρ τῶν συνθη-
30 κῶν. πρὸς δὲ Κόϊντον Φάβιον τὸν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ
στρατηγὸν ἐξέπεμψε γραμματοφόρους, κελεύων [πά-
λιν] πλεῖν αὐτὸν εἰς Πάταρα καὶ παραλαβόντα τὰς
ὑπαρχούσας αὐτόθι ναῦς διαπρῆσαι.

24 Ὅτι κατὰ τὴν Ἀπάμειαν οἵ τε δέκα καὶ Γνάιος
(27) ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, διακούσαντες πάντων
τῶν ἀπηντηκότων, τοῖς μὲν περὶ χώρας ἢ χρημάτων
ἤ τινος ἑτέρου διαφερομένοις πόλεις ἀπέδωκαν ὁμο-
λογουμένας ἀμφοτέροις, ἐν αἷς διακριθήσονται περὶ
τῶν ἀμφισβητουμένων· τὴν δὲ περὶ τῶν ὅλων ἐποιή-
2 σαντο διάληψιν τοιαύτην. ὅσαι μὲν τῶν αὐτονόμων
πόλεων πρότερον ὑπετέλουν Ἀντιόχῳ φόρον, τότε δὲ
διεφύλαξαν τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίστιν, ταύτας μὲν
ἀπέλυσαν τῶν φόρων· ὅσαι δ' Ἀττάλῳ σύνταξιν ἐτέ-
λουν, ταύταις ἐπέταξαν τὸν αὐτὸν Εὐμένει διδόναι
3 φόρον. εἰ δέ τινες ἀποστᾶσαι τῆς Ῥωμαίων φιλίας
Ἀντιόχῳ συνεπολέμουν, ταύτας ἐκέλευσαν Εὐμένει
4 διδόναι τοὺς Ἀντιόχῳ διατεταγμένους φόρους. Κολο-
φωνίους δὲ τοὺς τὸ Νότιον οἰκοῦντας καὶ Κυμαίους
5 καὶ Μυλασεῖς ἀφορολογήτους ἀφῆκαν, Κλαζομενίοις
δὲ καὶ δωρεὰν προσέθηκαν τὴν Δρυμοῦσσαν καλου-
μένην νῆσον, Μιλησίοις δὲ τὴν ἱερὰν χώραν ἀποκα-
τέστησαν, ἧς διὰ τοὺς πολέμους πρότερον ἐξεχώρη-
6 σαν. *Χίους δὲ καὶ Σμυρναίους, ἔτι δ' Ἐρυθραίους,
ἔν τε τοῖς ἄλλοις προῆγον καὶ χώραν προσένειμαν,
ἧς ἕκαστοι κατὰ τὸ παρὸν ἐπεθύμουν καὶ σφίσι κα-

θήκειν ὑπελάμβανον, ἐντρεπόμενοι τὴν εὔνοιαν καὶ σπουδήν, ἣν παρέσχηντο κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς. ἀπέδωκαν δὲ καὶ Φωκαιεῦσι τὸ πάτριον πολίτευμα καὶ τὴν χώραν, ἣν καὶ πρότερον εἶχον. μετὰ δὲ ταῦτα Ῥοδίοις ἐχρημάτισαν, διδόντες Λυκίαν καὶ Καρίας τὰ μέχρι Μαιάνδρου ποταμοῦ πλὴν Τελμισσοῦ. περὶ δὲ τοῦ βασιλέως Εὐμένους καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔν τε ταῖς πρὸς Ἀντίοχον συνθήκαις τὴν ἐνδεχομένην πρόνοιαν ἐποιήσαντο καὶ τότε τῆς μὲν Εὐρώπης αὐτῷ προσέθηκαν Χερρόνησον καὶ Λυσιμάχειαν καὶ τὰ προσορροῦντα τούτοις ἐρύματα καὶ χώραν, ἧς Ἀντίοχος ἐπῆρχε· τῆς δ' Ἀσίας Φρυγίαν τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντου, Φρυγίαν τὴν μεγάλην, Μυσούς, οὓς πρότερον αὐτὸς παρεσκευάσατο, Λυκαονίαν, Μιλυάδα, Λυδίαν, Τράλλεις, Ἔφεσον, Τελμισσόν. ταύτας μὲν οὖν ἔδωκαν Εὐμένει τὰς δωρεάς· περὶ δὲ τῆς Παμφυλίας, Εὐμένους μὲν εἶναι φάσκοντος αὐτὴν ἐπὶ τάδε τοῦ Ταύρου, τῶν δὲ παρ' Ἀντιόχου πρεσβευτῶν ἐπέκεινα, διαπορήσαντες ἀνέθεντο περὶ τούτων εἰς τὴν σύγκλητον. σχεδὸν δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ πλείστων αὐτοῖς διῳκημένων, ἀναξεύξαντες προῆγον ἐφ' Ἑλλήσποντον, βουλόμενοι κατὰ τὴν πάροδον ἔτι τὰ πρὸς τοὺς Γαλάτας ἀσφαλίσασθαι. [Exc. de legat. p. 67—74.]

Μάλλιος ὁ ἀνθύπατος τριακόσια τάλαντα πραξάμενος παρὰ Ἀριαράθου φίλον αὐτὸν ἐποιήσατο Ῥωμαίων. [Suidas v. πραξάμενος.]

FRAGMENTA LIBRI XXIII.

1 Ὅτι μετὰ τὴν ἐν τῷ Κομπασίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐπαναίρεσιν δυσαρεστήσαντές τινες τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι τοῖς γεγονόσι, καὶ νομίσαντες ὑπὸ τοῦ Φιλοποίμενος ἅμα τὴν δύναμιν καὶ τὴν προστασίαν καταλελύσθαι τὴν Ῥωμαίων, ἐλθόντες εἰς Ῥώμην κατηγορίαν ἐποιήσαντο τῶν διῳκημένων καὶ τοῦ Φι-
2 λοποίμενος. καὶ τέλος ἐξεπορίσαντο γράμματα πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς παρὰ Μάρκου Λεπίδου τοῦ μετὰ ταῦτα γενηθέντος ἀρχιερέως, τότε δὲ τὴν ὕπατον ἀρχὴν παρ-
3 ειληφότος· ὃς ἔγραφε τοῖς Ἀχαιοῖς, φάσκων οὐκ ὀρθῶς αὐτοὺς κεχειρικέναι τὰ κατὰ τοὺς Λακεδαιμο-
4 νίους. ὧν πρεσβευόντων, εὐθέως ὁ Φιλοποίμην πρεσβευτὰς καταστήσας τοὺς περὶ τὸν Νικόδημον
5 τὸν Ἠλεῖον ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ῥώμην.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἦκε καὶ παρὰ Πτολεμαίου πρεσβευτὴς Δημήτριος Ἀθηναῖος, ἀνανεωσόμενος τὴν προϋπάρχουσαν συμμαχίαν τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ ἔθνος
6 τῶν Ἀχαιῶν. ὧν προθύμως ἀναδεξαμένων τὴν ἀνανέωσιν, κατεστάθησαν πρεσβευταὶ πρὸς Πτολεμαῖον Λυκόρτας ὁ παρ' ἡμῶν πατὴρ καὶ Θεοδωρίδας καὶ Σωσιτέλης Σικυώνιοι χάριν τοῦ δοῦναι τοὺς ὅρκους ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν καὶ λαβεῖν παρὰ τοῦ βασιλέως.
7 ἐγενήθη δέ τι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον πάρεργον. μὲν

ἴσως, ἄξιον δὲ μνήμης. μετὰ γὰρ τὸ συντελεσθῆναι τὴν ἀνανέωσιν τῆς συμμαχίας ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν ὑπεδέξατο τὸν πρεσβευτὴν ὁ Φιλοποίμην· γενομένης δὲ παρὰ τὴν συνουσίαν μνήμης τοῦ βασιλέως, ἐπιβαλὼν ὁ πρεσβευτὴς πολλούς τινας διετίθετο λόγους ἐγκωμιάζων τὸν Πτολεμαῖον καί τινας ἀποδείξεις προεφέρετο τῆς τε περὶ τὰς κυνηγίας εὐχειρίας καὶ τόλμης, ἔξῆς τε τῆς περὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὅπλα δυνάμεως καὶ τῆς ἐν τούτοις ἀσκήσεως. τελευταίῳ δ' ἐχρήσατο μαρτυρίῳ πρὸς πίστιν τῶν εἰρημένων· ἔφη γὰρ αὐτὸν κυνηγετοῦντα ταῦρον βαλεῖν ἀφ' ἵππου μεσαγκύλῳ. (Ζήτει ἐν τοῖς περὶ κυνηγίας.) 8 9

Ὅτι κατὰ τὴν Βοιωτίαν μετὰ τὸ συντελεσθῆναι τὰς πρὸς Ἀντίοχον Ῥωμαίοις συνθήκας ἀποκοπεισῶν τῶν ἐλπίδων πᾶσι τοῖς καινοτομεῖν ἐπιβαλλομένοις, ἄλλην ἀρχὴν καὶ διάθεσιν ἐλάμβανον αἱ πολιτεῖαι. διὸ καὶ τῆς δικαιοδοσίας ἑλκομένης παρ' αὐτοῖς σχεδὸν ἐξ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν, τότε λόγοι διεδίδοντο κατὰ τὰς πόλεις, φασκόντων τινῶν διότι δεῖ γίγνεσθαι διέξοδον καὶ συντέλειαν τῶν πρὸς ἀλλήλους. πολλῆς δὲ περὶ τούτων ἀμφισβητήσεως ὑπαρχούσης διὰ τὸ πλείους εἶναι τοὺς καχέκτας τῶν εὐπόρων, ἐγένετό τι συνέργημα τοῖς τὰ βέλτιστα αἱρουμένοις ἐκ ταὐτομάτου τοιοῦτον. ὁ γὰρ Τίτος ἐν τῇ Ῥώμῃ πάλαι μὲν ἐσπούδαζε περὶ τὸ καταπορευθῆναι τὸν Ζεύξιππον εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἅτε κεχρημένος αὐτῷ συνεργῷ πρὸς πολλὰ κατὰ τοὺς Ἀντιοχικοὺς καὶ Φιλιππικοὺς καιρούς. κατὰ δὲ τοὺς τότε χρόνους ἐξείργαστο γράψαι τὴν σύγκλητον τοῖς Βοιωτοῖς διότι δεῖ κατάγειν Ζεύξιππον καὶ τοὺς ἅμ' αὐτῷ φυγόντας εἰς τὴν οἰκείαν. ὧν προσπεσόντων, δείσαντες οἱ Βοιωτοὶ μὴ κατελθόντων τῶν προειρημένων ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τῆς 2 3 4 5 6

Μακεδόνων εὐνοίας, βουλόμενοι κατακηρυχθῆναι τας
κρίσεις τὰς κατὰ τῶν περὶ τὸν Ζεύξιππον, ἃς ἦσαν
7 *πρότερον αὐτοῖς ἔτι ὑπογεγραμμένοι, . . . καὶ τούτῳ*
τῷ τρόπῳ τῶν δικῶν μίαν μὲν αὐτῶν κατεδίκασαν
ἱεροσυλίας, διότι λεπίσαιεν τὴν τοῦ Διὸς τράπεζαν
ἀργυρᾶν οὖσαν, μίαν δὲ θανάτου διὰ τὸν Βραχύλ-
8 *λου φόνον. ταῦτα δὲ διοικήσαντες οὐκέτι προσεῖχον*
τοῖς γραφομένοις, ἀλλ' ἔπεμπον πρεσβευτὰς εἰς τὴν
Ῥώμην τοὺς περὶ Καλλίκριτον, φάσκοντες οὐ δύνα-
9 *σθαι τὰ κατὰ τοὺς νόμους ᾠκονομημένα παρ' αὐτοῖς*
ἄκυρα ποιεῖν. ἐν δὲ τοῖς καιροῖς τούτοις πρεσβεύ-
σαντος αὐτοῦ τοῦ Ζευξίππου πρὸς τὴν σύγκλητον, οἱ
Ῥωμαῖοι τὴν τῶν Βοιωτῶν προαίρεσιν ἔγραψαν πρός
τε τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ πρὸς Ἀχαιούς, κελεύοντες
10 *κατάγειν Ζεύξιππον εἰς τὴν οἰκείαν. οἱ δὲ Ἀχαιοὶ*
τοῦ μὲν διὰ στρατοπέδων ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον ἀπέσ-
χον, πρεσβευτὰς δὲ προεχειρίσαντο πέμπειν τοὺς
παρακαλέσοντας τοὺς Βοιωτοὺς τοῖς λεγομένοις ὑπὸ
τῶν Ῥωμαίων πειθαρχεῖν, καὶ τὴν δικαιοδοσίαν, κα-
θάπερ καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς, οὕτω καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς
11 *ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν. συνέβαινε γὰρ καὶ τὰ πρὸς τού-*
τους συναλλάγματα παρέλκεσθαι πολὺν ἤδη χρόνον.
12 *ὧν διακούσαντες οἱ Βοιωτοί, στρατηγοῦντος Ἱππίου*
παρ' αὐτοῖς, παραχρῆμα μὲν ὑπέσχοντο ποιήσειν τὰ
παρακαλούμενα, μετ' ὀλίγον δὲ πάντων ὠλιγώρησαν.
13 *διόπερ ὁ Φιλοποίμην, Ἱππίου μὲν ἀποτεθειμένου τὴν*
ἀρχήν, Ἀλκέτου δὲ παρειληφότος, ἀπέδωκε τοῖς αἰ-
14 *τουμένοις τὰ ῥύσια κατὰ τῶν Βοιωτῶν. ἐξ ὧν ἐγέ-*
γνετο καταρχὴ διαφορᾶς τοῖς ἔθνεσιν οὐκ εὐκατα-
15 *φρόνητος. παραυτίκα γὰρ ἔλαχε . . . . τῶν Μυρίχου*
θρεμμάτων καὶ τοῦ Σίμωνος· καὶ περὶ ταῦτα γενο-
μένης συμπλοκῆς, οὐκέτι πολιτικῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ

πολεμικῆς ἔχθρας ἐγένετο καταρχὴ καὶ προοίμιον. εἰ 16
μὲν οὖν ἡ σύγκλητος προσέθηκε τὰκόλουθον περὶ
τῆς καθόδου τῶν περὶ τὸν Ζεύξιππον, ταχέως ἂν
ἐξεκαύθη πόλεμος· νῦν δὲ ἐκείνη τε παρεσιώπησεν, 17
οἵ τε Μεγαρεῖς ἐπέσχον τὰ ῥύσια, διαπρεσβευσαμέ-
νων . . . τοῖς συναλλάγμασιν.

Ὅτι ἐγένετο Λυκίοις διαφορὰ πρὸς Ῥοδίους διὰ 3
τοιαύτας αἰτίας. καθ' οὓς καιροὺς οἱ δέκα διῴκουν 2
τὰ περὶ τὴν Ἀσίαν, τότε παρεγενήθησαν πρέσβεις,
παρὰ μὲν Ῥοδίων Θεαίτητος καὶ Φιλόφρων, ἀξιοῦν-
τες αὐτοῖς δοθῆναι τὰ κατὰ Λυκίαν καὶ Καρίαν χά-
ριν τῆς εὐνοίας καὶ προθυμίας, ἣν παρέσχηνταί
σφισι κατὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον· παρὰ δὲ τῶν 3
Ἰλιέων ἦκον Ἵππαρχος καὶ Σάτυρος, ἀξιοῦντες διὰ
τὴν πρὸς αὐτοὺς οἰκειότητα συγγνώμην δοθῆναι Λυ-
κίοις τῶν ἡμαρτημένων. ὧν οἱ δέκα διακούσαντες 4
ἐπειράθησαν ἑκατέρων στοχάσασθαι κατὰ τὸ δυνα-
τόν. διὰ μὲν γὰρ τοὺς Ἰλιεῖς οὐδὲν ἐβουλεύσαντο
περὶ αὐτῶν ἀνήκεστον, τοῖς δὲ Ῥοδίοις χαριζόμενοι
προσένειμαν ἐν δωρεᾷ τοὺς Λυκίους. ἐκ ταύτης τῆς 5
διαλήψεως ἐγενήθη στάσις καὶ διαφορὰ τοῖς Λυκίοις
πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ῥοδίους οὐκ εὐκαταφρόνητος. οἱ 6
μὲν γὰρ Ἰλιεῖς ἐπιπορευόμενοι τὰς πόλεις αὐτῶν
ἀπήγγελλον ὅτι παρῄτηνται τὴν ὀργὴν τῶν Ῥωμαίων
καὶ παραίτιοι γεγόνασιν αὐτοῖς τῆς ἐλευθερίας· οἱ 7
δὲ περὶ τὸν Θεαίτητον ἐποιήσαντο τὴν ἀγγελίαν ἐν
τῇ πατρίδι, φάσκοντες Λυκίαν καὶ Καρίας τὰ μέχρι
τοῦ Μαιάνδρου δεδόσθαι Ῥοδίοις ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν
δωρεᾷ. λοιπὸν οἱ μὲν Λύκιοι πρεσβεύοντες ἦκον εἰς 8
τὴν Ῥόδον ὑπὲρ συμμαχίας, οἱ δὲ Ῥόδιοι προχειρι-
σάμενοί τινας τῶν πολιτῶν, ἐξαπέστελλον τοὺς δια-
τάξοντας ταῖς κατὰ Λυκίαν καὶ Καρίαν πόλεσιν ὡς

9 ἕκαστα δεῖ γενέσθαι. μεγάλης δ' οὔσης τῆς παραλλαγῆς περὶ τὰς ἑκατέρων ὑπολήψεις, ἕως μέν τινος οὐ πᾶσιν ἔκδηλος ἦν ἡ διαφορὰ τῶν προειρημένων· 10 ὡς δ' εἰσελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν οἱ Λύκιοι διελέγοντο περὶ συμμαχίας, καὶ μετὰ τούτους Ποθίων ὁ πρύτανις τῶν Ῥοδίων ἀναστὰς ἐφώτισε τὴν ἑκατέρων αἵρεσιν καὶ προσεπετίμησε τοῖς Λυκίοις· πᾶν γὰρ ὑπομενεῖν ἔφασαν μᾶλλον ἢ ποιήσειν Ῥοδίοις τὸ προσταττόμενον. [Exc. de legat. p. 74—79.]

4 Ὅτι κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ τετταρακοστὴν ὀλυμπιάδα πρὸς ταῖς ἑκατὸν πρεσβειῶν παρουσίαι ἐγένοντο πρὸς Ῥωμαίους παρὰ Φιλίππου καὶ τῶν προσορούντων τῇ Μακεδονίᾳ. τὰ δόξαντα τῇ συγκλήτῳ περὶ τῶν πρέσβεων.

2 Ὅτι κατὰ τὴν Ἑλλάδα Φιλίππου διαφορὰ πρὸς Θετταλοὺς καὶ Περραιβοὺς περὶ τῶν πόλεων ὧν κατεῖχε Φίλιππος ἐκ τῶν Ἀντιοχικῶν καιρῶν τῆς Θετ-3 ταλίας καὶ Περραιβίας. — ἡ γενομένη δικαιολογία περὶ τούτων ἐπὶ Κοΐντου Καικιλίου περὶ τὰ Τέμπη. — τὰ κριθέντα διὰ τοῦ Καικιλίου.

4 Καὶ διαφορὰ ἄλλη περὶ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πόλεων Φιλίππῳ πρὸς τοὺς παρ' Εὐμένους πρεσβευτὰς καὶ τοὺς ἐκ Μαρωνείας φυγάδας, καὶ τὰ ῥηθέντα περὶ τούτων ἐν Θετταλονίκῃ καὶ τὰ δόξαντα τοῖς περὶ τὸν Καικίλιον.

5 Κατὰ τὴν Πελοπόννησον πρεσβευτῶν παρουσία παρά τε Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως καὶ παρὰ Εὐμέ-6 νους καὶ παρὰ Σελεύκου. καὶ τὰ δόξαντα τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπέρ τε τῆς πρὸς Πτολεμαῖον συμμαχίας καὶ τῶν δωρεῶν τῶν προτεινομένων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν προει-7 ρημένων βασιλέων. παρουσία Κοΐντου Καικιλίου καὶ μέμψις ὑπὲρ τῶν κατὰ Λακεδαίμονα διῳκημένων.

Ὡς Ἀρεὺς καὶ Ἀλκιβιάδης, ὄντες τῶν ἀρχαίων 8
φυγάδων ἐκ Λακεδαίμονος, ἐπρέσβευσαν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ κατηγορίαν ἐποιήσαντο Φιλοποίμενος καὶ τῶν Ἀχαιῶν.

Ἡ γενομένη σφαγὴ διὰ Φιλίππου τοῦ βασιλέως 9
ἐν Μαρωνείᾳ. παρουσία πρεσβευτῶν ἐκ Ῥώμης καὶ τὰ προσταχθέντα διὰ τούτων. αἰτίαι δι' ἃς ἐγένετο Ῥωμαίοις πρὸς Περσέα πόλεμος. [Codex Monacensis.]

Ὅτι κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ τετταρακοστὴν ὀλυμ- 5
πιάδα πρὸς ταῖς ἑκατὸν παρουσία ἐγένετο πρεσβευτῶν Ῥωμαίων εἰς Κλείτορα καὶ σύνοδος τῶν Ἀχαιῶν. καὶ οἱ ῥηθέντες ὑπ' ἀμφοτέρων λόγοι περὶ τῶν κατὰ 2
Λακεδαίμονα πραγμάτων καὶ τὰ δόξαντα τοῖς Ἀχαιοῖς. ταῦτα κεφαλαιωδῶς. [Exc. de legat. p. 88 et cod. Monacensis alter.]

Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἦκον εἰς τὴν Ῥώ- 6
μην παρά τε τοῦ βασιλέως Εὐμένους πρεσβευταὶ διασαφοῦντες τὸν ἐξιδιασμὸν τοῦ Φιλίππου τῶν ἐπὶ Θράκης πόλεων καὶ παρὰ Μαρωνειτῶν οἱ φυγάδες 2
κατηγοροῦντες καὶ τὴν αἰτίαν ἀναφέροντες τῆς αὐτῶν ἐκπτώσεως ἐπὶ τὸν Φίλιππον, ἅμα δὲ τούτοις 3
Ἀθαμᾶνες, Περραιβοί, Θετταλοί, φάσκοντες κομίζεσθαι δεῖν αὐτοὺς τὰς πόλεις, ἃς παρείλετο Φίλιππος αὐτῶν κατὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον. ἦκον δὲ 4
καὶ παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις πρὸς ἅπαντας τοὺς κατηγορήσαντας ἀπολογησόμενοι. γενομένων δὲ πλειόνων λόγων πᾶσι τοῖς προειρημένοις πρὸς τοὺς παρὰ 5
τοῦ Φιλίππου πρεσβευτάς, ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ παραυτίκα καταστῆσαι πρεσβείαν τὴν ἐπισκεψομένην τὰ κατὰ τὸν Φίλιππον καὶ παρέξουσαν ἀσφάλειαν τοῖς βουλομένοις κατὰ πρόσωπον λέγειν τὸ φαινόμενον καὶ κατηγορεῖν τοῦ βασιλέως. καὶ κατεστάθησαν οἱ 6

περὶ τὸν Κόιντον Καικίλιον καὶ Μάρκον Βαίβιον καὶ Τιβέριον Κλαύδιον. [Exc. de legat. p. 79.]

7 Συνέβαινε δὲ τοὺς Αἰνίους πάλαι μὲν στασιάζειν, προσφάτως δὲ ἀπονεύειν τοὺς μὲν πρὸς Εὐμένη, τοὺς δὲ πρὸς Μακεδονίαν. [Suidas vv. *Αἴνιοι*, *ἀπονεύειν*.]

7 Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ὡς μὲν ἔτι Φιλοποίμενος στρατηγοῦντος εἴς τε τὴν Ῥώμην ἐξαπέστειλε πρεσβευτὰς τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος ὑπὲρ τῆς Λακεδαιμονίων πόλεως, πρός τε τὸν βασιλέα Πτολε-
2 μαῖον τοὺς ἀνανεωσομένους τὴν προϋπάρχουσαν αὐτῷ συμμαχίαν, ἐδηλώσαμεν, φησὶν ὁ Πολύβιος. κατὰ δὲ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον Ἀριστaίνου στρατηγοῦντος οἵ τε παρὰ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως [πρέσβεις ἦλθον], ἐν Μεγάλῃ πόλει τῆς συνόδου τῶν Ἀχαιῶν ὑπαρχούσης·
3 ἐξαπεστάλκει δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Εὐμένης πρεσβευτάς, ἐπαγγελλόμενος ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα δώσειν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐφ' ᾧ δανειζομένων τούτων ἐκ τῶν τόκων μισθοδοτεῖσθαι τὴν βουλὴν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ
4 ταῖς κοιναῖς συνόδοις. ἦκον δὲ καὶ παρὰ Σελεύκου τοῦ βασιλέως πρεσβευταί, τήν τε φιλίαν ἀνανεωσόμενοι καὶ δεκαναΐαν μακρῶν πλοίων ἐπαγγελλόμενοι
5 δώσειν τοῖς Ἀχαιοῖς. ἐχούσης δὲ τῆς συνόδου πραγματικῶς, πρῶτοι παρῆλθον οἱ περὶ Νικόδημον τὸν Ἠλεῖον, καὶ τούς τε ῥηθέντας ἐν τῇ συγκλήτῳ λό-
6 γους ὑφ' αὐτῶν ὑπὲρ τῆς τῶν Λακεδαιμονίων πόλεως διῆλθον τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀνέγνωσαν, ἐξ ὧν ἦν λαμβάνειν ἐκδοχὴν ὅτι δυσαρεστοῦνται μὲν καὶ τῇ τῶν τειχῶν συντελεσει καὶ τῇ
7 καταλύσει τῶν ἐν τῷ Κομπασίῳ διαφθαρέντων, οὐ μὴν ἄκυρόν τι ποιεῖν. οὐδενὸς δ' οὔτ' ἀντειπόντος οὔτε συνηγορήσαντος, οὕτω πως παρεπέμφθη.

Μετὰ δὲ τούτους εἰσῆλθον οἱ παρ' Εὐμένους 8
πρέσβεις, καὶ τήν τε συμμαχίαν τὴν πατρικὴν ἀνε-
νεώσαντο καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν χρημάτων ἐπαγγελίαν
διεσάφησαν τοῖς πολλοῖς. καὶ πλείω δὲ πρὸς ταύτας 9
τὰς ὑποθέσεις διαλεχθέντες, καὶ μεγάλην εὔνοιαν καὶ
φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως ἐμφήναντες πρὸς τὸ
ἔθνος, κατέπαυσαν τὸν λόγον. μεθ' οὓς Ἀπολλωνί- 8
δας ὁ Σικυώνιος ἀναστὰς κατὰ μὲν τὸ πλῆθος τῶν
διδομένων χρημάτων ἀξίαν ἔφη τὴν δωρεὰν τῶν
Ἀχαιῶν, κατὰ δὲ τὴν προαίρεσιν τοῦ διδόντος καὶ 2
τὴν χρείαν, εἰς ἣν δίδοται, πασῶν αἰσχίστην καὶ
παρανομωτάτην. τῶν γὰρ νόμων κωλυόντων μηδένα 3
μήτε ἰδιωτῶν μήτε τῶν ἀρχόντων παρὰ βασιλέως
δῶρα λαμβάνειν κατὰ μηδ' ὁποίαν πρόφασιν, πάντας
ἅμα δωροδοκεῖσθαι προφανῶς προσδεξαμένους τὰ
χρήματα, πάντων εἶναι παρανομώτατον, πρὸς δὲ τού-
τοις αἰσχιστον ὁμολογουμένως. τὸ γὰρ ὠψωνιάζεσθαι 4
τὴν βουλὴν ὑπ' Εὐμένους καθ' ἕκαστον ἔτος καὶ βου-
λεύεσθαι περὶ τῶν κοινῶν καταπεπωκότας οἷον εἰ δέ-
λεαρ, πρόδηλον ἔχειν τὴν αἰσχύνην καὶ τὴν βλάβην.
νῦν μὲν γὰρ Εὐμένη διδόναι χρήματα, μετὰ δὲ ταῦτα 5
Προυσίαν δώσειν, καὶ πάλιν Σέλευκον. τῶν δὲ πραγ- 6
μάτων ἐναντίαν φύσιν ἐχόντων τοῖς βασιλεῦσι καὶ
ταῖς δημοκρατίαις, καὶ τῶν πλείστων καὶ μεγίστων
διαβουλίων ἀεὶ γιγνομένων περὶ τῶν πρὸς τοὺς βα-
σιλεῖς ἡμῖν διαφερόντων, φανερῶς ἀνάγκη δυοῖν 7
θάτερον ἢ τὸ τῶν βασιλέων λυσιτελὲς ἐπίπροσθεν
γίγνεσθαι τοῦ ἰδίᾳ συμφέροντος ἢ τούτου μὴ συμ-
βαίνοντος ἀχαρίστους φαίνεσθαι πᾶσιν, ἀντιπράττον-
τας τοῖς αὐτῶν μισθοδόταις. διὸ μὴ μόνον ἀπείπα- 8
σθαι παρεκάλει τοὺς Ἀχαιούς, ἀλλὰ καὶ μισεῖν τὸν
Εὐμένη διὰ τὴν ἐπίνοιαν τῆς δόσεως.

9 Μετὰ δε τοῦτον ἀναστὰς Κάσσανδρος Αἰγινήτης ἀνέμνησε τοὺς Ἀχαιοὺς τῆς Αἰγινητῶν ἀκληρίας, ἣ περιέπεσον διὰ τὸ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτεύεσθαι, ὅτε Πόπλιος Σολπίκιος ἐπιπλεύσας τῷ στόλῳ πάντας ἐξηνδραποδίσατο τοὺς ταλαιπώρους
10 Αἰγινήτας· ὑπὲρ ὧν διεσαφήσαμεν τίνα τρόπον Αἰτωλοί, κύριοι γενόμενοι τῆς πόλεως κατὰ τὰς πρὸς Ῥωμαίους συνθήκας, Ἀττάλῳ παραδοῖεν, τριάκοντα
11 τάλαντα παρ' αὐτοῦ λαβόντες. ταῦτ' οὖν τιθεὶς τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸ ὀφθαλμῶν ἠξίου τὸν Εὐμένη μὴ διάφορα προτείνοντα θηρεύειν τὴν τῶν Ἀχαιῶν εὔνοιαν, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἀποδιδόντα τυγχάνειν πάντων τῶν
12 φιλανθρώπων ἀναντιρρήτως. τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς παρεκάλει μὴ δέχεσθαι τοιαύτας δωρεάς, δι' ὧν φανήσονται καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ἀφαιρούμενοι τῆς Αἰγινητῶν σωτηρίας.

13 Τοιούτων δὲ γενομένων λόγων, ἐπὶ τοσοῦτον παρέστη τὸ πλῆθος ὥστε μὴ τολμῆσαι μηδένα συνειπεῖν τῷ βασιλεῖ, πάντας δὲ μετὰ κραυγῆς ἐκβαλεῖν τὴν προτεινομένην δωρεάν, καίτοι δοκούσης αὐτῆς ἔχειν τι δυσαντοφθάλμητον διὰ τὸ πλῆθος τῶν προτεινομένων χρημάτων.

9 Ἐπὶ δὲ τοῖς προειρημένοις εἰσήχθη τὸ περὶ τοῦ
2 Πτολεμαίου διαβούλιον· ἐν ᾧ προκληθέντων τῶν ἀποσταλέντων πρεσβευτῶν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρὸς Πτολεμαῖον, προελθὼν Λυκόρτας μετὰ τῶν πρεσβευτῶν ἀπελογίσατο πρῶτον μὲν τίνα τρόπον καὶ δοῖεν καὶ λάβοιεν τοὺς ὅρκους ὑπὲρ τῆς συμμαχίας,
3 εἶτα ὅτι κομίζοιεν δωρεὰν κοινῇ τοῖς Ἀχαιοῖς ἑξακισχίλια μὲν ὅπλα χαλκᾶ πελταστικά, διακόσια δὲ τάλαντα
4 νομίσματος ἐπισήμου χαλκοῦ· πρὸς δὲ τούτοις ἐπή-

νεσε τὸν βασιλέα, καὶ βραχέα περὶ τῆς εὐνοίας αὐτοῦ καὶ προθυμίας τῆς εἰς τὸ ἔθνος εἰπὼν κατέστρεψε τὸν λόγον. ἐφ' οἷς ἀναστὰς ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς Ἀρίσταινος ἤρετο τόν τε παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πρεσβευτὴν καὶ τοὺς ἐξαπεσταλμένους ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὴν ἀνανέωσιν ποίαν ἦκε συμμαχίαν ἀνανεωσάμενος. οὐδενὸς δ' ἀποκριναμένου, πάντων δὲ διαλαλούντων πρὸς ἀλλήλους, πλῆρες ἦν τὸ βουλευτήριον ἀπορίας. ἦν δὲ τὸ ποιοῦν τὴν ἀλογίαν τοιοῦτον. οὐσῶν καὶ πλειόνων συμμαχιῶν τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς τὴν Πτολεμαίου βασιλείαν, καὶ τούτων ἐχουσῶν μεγάλας διαφορὰς κατὰ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις, οὔθ' ὁ παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πρεσβευτὴς οὐδεμίαν ἐποιήσατο διαστολήν, ὅτ' ἀνενεοῦτο, καθολικῶς δὲ περὶ τοῦ πράγματος ἐλάλησεν, οὔθ' οἱ πεμφθέντες πρέσβεις, ἀλλ' ὡς μιᾶς ὑπαρχούσης αὐτοί τε τοὺς ὅρκους ἔδοσαν καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ἔλαβον. ὅθεν προφερομένου τοῦ στρατηγοῦ πάσας τὰς συμμαχίας, καὶ κατὰ μέρος ἐν ἑκάστῃ διαστελλομένου, μεγάλης οὔσης διαφορᾶς, ἐζήτει τὸ πλῆθος εἰδέναι ποίαν ἀνανεοῖτο συμμαχίαν. οὐ δυναμένου δὲ λόγον ὑποσχεῖν οὔτε τοῦ Φιλοποίμενος, ὃς ἐποιήσατο στρατηγῶν τὴν ἀνανέωσιν, οὔτε τῶν περὶ τὸν Λυκόρταν τῶν πρεσβευσάντων εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, οὗτοι μὲν ἐσχεδιακότες ἐφαίνοντο τοῖς κοινοῖς πράγμασιν, ὁ δ' Ἀρίσταινος μεγάλην ἐφείλκετο φαντασίαν ὡς μόνος εἰδὼς τί λέγει, καὶ τέλος οὐκ εἴασε κυρωθῆναι τὸ διαβούλιον, ἀλλ' εἰς ὑπέρθεσιν ἤγαγε διὰ τὴν προειρημένην ἀλογίαν. τῶν δὲ παρὰ τοῦ Σελεύκου πρέσβεων εἰσελθόντων, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν μὲν φιλίαν ἀνανεώσασθαι πρὸς τὸν Σέλευκον, τὴν δὲ τῶν πλοίων δωρεὰν κατὰ τὸ παρὸν ἀπείπασθαι. καὶ

1 νεσε τὸν βασιλέα, καὶ βραχέα περὶ τῆς εὐνοίας αὐ- 2 τοῦ καὶ προθυμίας τῆς εἰς τὸ ἔθνος εἰπὼν κατέστρεψε τὸν λόγον. ἐφ' οἷς ἀναστὰς ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατη- 5 γὸς Ἀρίσταινος ἤρετο τόν τε παρὰ τοῦ Πτολεμαίου 4 πρεσβευτὴν καὶ τοὺς ἐξαπεσταλμένους ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὴν ἀνανέωσιν ποίαν ἦκε συμμαχίαν ἀνανεωσάμενος. οὐδενὸς δ' ἀποκριναμένου, πάντων 6 δὲ διαλαλούντων πρὸς ἀλλήλους, πλῆρες ἦν τὸ βουλευτήριον ἀπορίας. ἦν δὲ τὸ ποιοῦν τὴν ἀλογίαν τοιοῦ- 7 10 τον. οὐσῶν καὶ πλειόνων συμμαχιῶν τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς τὴν Πτολεμαίου βασιλείαν, καὶ τούτων ἐχουσῶν μεγάλας διαφορὰς κατὰ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις, οὔθ' ὁ παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πρεσβευτὴς οὐδεμίαν 8 ἐποιήσατο διαστολήν, ὅτ' ἀνενεοῦτο, καθολικῶς δὲ 15 περὶ τοῦ πράγματος ἐλάλησεν, οὔθ' οἱ πεμφθέντες πρέσβεις, ἀλλ' ὡς μιᾶς ὑπαρχούσης αὐτοί τε τοὺς 9 ὅρκους ἔδοσαν καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ἔλαβον. ὅθεν 10 προφερομένου τοῦ στρατηγοῦ πάσας τὰς συμμαχίας, καὶ κατὰ μέρος ἐν ἑκάστῃ διαστελλομένου, μεγάλης 20 οὔσης διαφορᾶς, ἐζήτει τὸ πλῆθος εἰδέναι ποίαν ἀνανεοῖτο συμμαχίαν. οὐ δυναμένου δὲ λόγον ὑποσχεῖν 11 οὔτε τοῦ Φιλοποίμενος, ὃς ἐποιήσατο στρατηγῶν τὴν ἀνανέωσιν, οὔτε τῶν περὶ τὸν Λυκόρταν τῶν πρεσβευσάντων εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, οὗτοι μὲν ἐσχε- 12 25 διακότες ἐφαίνοντο τοῖς κοινοῖς πράγμασιν, ὁ δ' Ἀρίσταινος μεγάλην ἐφείλκετο φαντασίαν ὡς μόνος εἰδὼς τί λέγει, καὶ τέλος οὐκ εἴασε κυρωθῆναι τὸ διαβούλιον, ἀλλ' εἰς ὑπέρθεσιν ἤγαγε διὰ τὴν προειρημένην ἀλογίαν. τῶν δὲ παρὰ τοῦ Σελεύκου πρέ- 13 30 σβεων εἰσελθόντων, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν μὲν φιλίαν ἀνανεώσασθαι πρὸς τὸν Σέλευκον, τὴν δὲ τῶν πλοίων δωρεὰν κατὰ τὸ παρὸν ἀπείπασθαι. καὶ 14

τότε μὲν περὶ τούτων βουλευσάμενοι διελύθησαν εἰς τὰς ἰδίας ἕκαστοι πόλεις.

Μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς πανηγύρεως ἀκμαζούσης, ἦλθε Κόιντος Καικίλιος ἐκ Μακεδονίας, ἀνακάμπτων ἀπὸ τῆς πρεσβείας ἧς ἐπρέσβευσε πρὸς Φίλιππον. 2 καὶ συναγαγόντος Ἀρισταίνου τοῦ στρατηγοῦ τὰς ἀρχὰς εἰς τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν, εἰσελθὼν ὁ Κόιντος ἐμέμφετο, φάσκων αὐτοὺς βαρύτερον καὶ πικρότερον τοῦ δέοντος κεχρῆσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ παρεκάλει διὰ πλειόνων διορθώσασθαι τὴν προ- 3 γεγενημένην ἄγνοιαν. ὁ μὲν οὖν Ἀρίσταινος εἶχε τὴν ἡσυχίαν, δῆλος ὢν ἐξ αὐτοῦ τοῦ σιωπᾶν ὅτι δυσαρεστεῖται τοῖς ᾠκονομημένοις καὶ συνευδοκεῖ τοῖς 4 ὑπὸ Καικιλίου λεγομένοις, ὁ δὲ Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης, ἄνθρωπος στρατιωτικώτερος ἢ πολιτικώτερος, ἀναστὰς οὐχ οἷον ἀπελογήθη τι περὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλὰ καὶ προσυπέδειξε τῷ Καικιλίῳ διὰ τὴν πρὸς τὸν Φιλοποίμενα παρατριβὴν ἕτερον ἔγκλημα κατὰ 5 τῶν Ἀχαιῶν. ἔφη γὰρ ὁ μόνον τὰ κατὰ Λακεδαίμονα κεχειρίσθαι κακῶς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ Μεσσή- 6 νην· ἦσαν δὲ περὶ τῶν φυγαδικῶν τοῖς Μεσσηνίοις ἀντιρρήσεις τινὲς πρὸς ἀλλήλους περὶ τὸ τοῦ Τίτου διάγραμμα καὶ τὴν τοῦ Φιλοποίμενος διόρθωσιν. 7 ὅθεν ὁ Καικίλιος, δοκῶν ἔχειν καὶ τῶν Ἀχαιῶν αὐτῶν τινας ὁμογνώμονας, μᾶλλον ἠγανάκτει τῷ μὴ 8 κατακολουθεῖν ἑτοίμως τοῖς ὑπ' αὐτοῦ παρακαλουμένοις τοὺς συνεληλυθότας. τοῦ δὲ Φιλοποίμενος καὶ Λυκόρτα, σὺν δὲ τούτοις Ἄρχωνος, πολλοὺς καὶ ποικίλους διαθεμένων λόγους ὑπὲρ τοῦ καλῶς μὲν διῳκῆσθαι τὰ κατὰ τὴν Σπάρτην καὶ συμφερόντως αὐτοῖς μάλιστα τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀδύνατον δ' εἶναι τὸ κινῆσαί τι τῶν ὑποκειμένων ἄνευ τοῦ παρα-

βῆναι καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους δίκαια καὶ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσια, μένειν ἔδοξε τοῖς παροῦσιν 9
ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων καὶ ταύτην δοῦναι τῷ πρεσβευτῇ τὴν ἀπόκρισιν. ὁ δὲ Καικίλιος ὁρῶν τὴν 10
τούτων προαίρεσιν, ἠξίου τοὺς πολλοὺς αὐτῷ συναγαγεῖν εἰς ἐκκλησίαν. οἱ δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἄρχοντες 11
ἐκέλευον αὐτὸν δεῖξαι τὰς ἐντολάς, ἃς εἶχε παρὰ τῆς συγκλήτου περὶ τούτων. τοῦ δὲ παρασιωπῶντος, οὐκ 12
ἔφασαν αὐτῷ συνάξειν τὴν ἐκκλησίαν· τοὺς γὰρ νόμους οὐκ ἐᾶν, ἐὰν μὴ φέρῃ τις ἐγγραπτα παρὰ τῆς συγκλήτου, περὶ ὧν οἴεται δεῖν συνάγειν. ὁ δὲ Καικίλιος ἐπὶ τοσοῦτον ὠργίσθη διὰ τὸ μηδὲν αὐτῷ συγχωρεῖσθαι τῶν ἀξιουμένων ὥστ' οὐδὲ τὴν ἀπόκρισιν ἠβουλήθη δέξασθαι παρὰ τῶν ἀρχόντων, ἀλλ' ἀναπόκριτος ἀπῆλθεν. οἱ δ' Ἀχαιοὶ τὴν αἰτίαν ἀνέφερον καὶ τῆς πρότερον παρουσίας τῆς Μάρκου τοῦ Φολουίου καὶ τῆς τότε τῶν περὶ τὸν Καικίλιον ἐπὶ τὸν Ἀρίσταινον καὶ τὸν Διοφάνην, ὡς τούτους ἀντισπασαμένους διὰ τὴν ἀντιπολιτείαν τὴν πρὸς τὸν Φιλοποίμενα· καί τις ἦν ὑποψία τῶν πολλῶν πρὸς τοὺς προειρημένους ἄνδρας. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πελοπόννησον ἐν τούτοις ἦν. [Exc. de legat. p. 80—85.]

Ὅτι Φιλοποίμην πρὸς Ἄρχωνα τὸν στρατηγὸν 10a
λόγοις τισὶ διεφέρετο. ὁ μὲν οὖν Φιλοποίμην εὐθυκήσας ἐκ τοῦ καιροῦ τοῖς λεγομένοις καὶ μεταγνοὺς ἐπῆνει τὸν Ἄρχωνα φιλοφρόνως, ὡς ἐντρεχῶς καὶ πανούργως τῷ καιρῷ κεχρημένον. ἔμοιγε μήν, φησὶν ὁ Πολύβιος, οὔτε τότε παρόντι τὸ ῥηθὲν εὐηρέστησεν, ὥστ' ἐπαινοῦντά τινα κακῶς ἅμα ποιεῖν, οὔτε μετὰ ταῦτα τῆς ἡλικίας προβαινούσης· πολὺ 3
γὰρ δή τι μοι δοκεῖ κεχωρίσθαι κατὰ τὴν αἵρεσιν ὁ πραγματικὸς ἀνὴρ τοῦ κακοπράγμονος καὶ παραπλη-

τότε μὲν περὶ τούτων βουλευσάμενοι διελύθησαν εἰς τὰς ἰδίας ἕκαστοι πόλεις.

Μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς πανηγύρεως ἀκμαζούσης, ἦλθε Κόιντος Καικίλιος ἐκ Μακεδονίας, ἀνακάμπτων ἀπὸ τῆς πρεσβείας ἧς ἐπρέσβευσε πρὸς Φίλιππον. 2 καὶ συναγαγόντος Ἀρισταίνου τοῦ στρατηγοῦ τὰς ἀρχὰς εἰς τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν, εἰσελθὼν ὁ Κόιντος ἐμέμφετο, φάσκων αὐτοὺς βαρύτερον καὶ πικρότερον τοῦ δέοντος κεχρῆσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ παρεκάλει διὰ πλειόνων διορθώσασθαι τὴν προ- 3 γεγενημένην ἄγνοιαν. ὁ μὲν οὖν Ἀρίσταινος εἶχε τὴν ἡσυχίαν, δῆλος ὢν ἐξ αὐτοῦ τοῦ σιωπᾶν ὅτι δυσαρεστεῖται τοῖς ᾠκονομημένοις καὶ συνευδοκεῖ τοῖς 4 ὑπὸ Καικιλίου λεγομένοις, ὁ δὲ Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης, ἄνθρωπος στρατιωτικώτερος ἢ πολιτικώτερος, ἀναστὰς οὐχ οἷον ἀπελογήθη τι περὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλὰ καὶ προσυπέδειξε τῷ Καικιλίῳ διὰ τὴν πρὸς τὸν Φιλοποίμενα παρατριβὴν ἕτερον ἔγκλημα κατὰ 5 τῶν Ἀχαιῶν. ἔφη γὰρ ὁ μόνον τὰ κατὰ Λακεδαίμονα κεχειρίσθαι κακῶς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ Μεσσή- 6 νην· ἦσαν δὲ περὶ τοῦτων φυγαδικῶν τοῖς Μεσσηνίοις ἀντιρρήσεις τινὲς πρὸς ἀλλήλους περὶ τὸ τοῦ Τίτου διάγραμμα καὶ τὴν τοῦ Φιλοποίμενος διόρθωσιν. 7 ὅθεν ὁ Καικίλιος, δοκῶν ἔχειν καὶ τῶν Ἀχαιῶν αὐτῶν τινας ὁμογνώμονας, μᾶλλον ἠγανάκτει τῷ μὴ κατακολουθεῖν ἑτοίμως τοῖς ὑπ' αὐτοῦ παρακαλου- 8 μένοις τοὺς συνελήλυθότας. τοῦ δὲ Φιλοποίμενος καὶ Λυκόρτα, σὺν δὲ τούτοις Ἄρχωνος, πολλοὺς καὶ ποικίλους διαθεμένων λόγους ὑπὲρ τοῦ καλῶς μὲν διῳκῆσθαι τὰ κατὰ τὴν Σπάρτην καὶ συμφερόντως αὐτοῖς μάλιστα τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀδύνατον δ' εἶναι τὸ κινῆσαί τι τῶν ὑποκειμένων ἄνευ τοῦ παρα-

βῆναι καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους δίκαια καὶ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσια, μένειν ἔδοξε τοῖς παροῦσιν 9
ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων καὶ ταύτην δοῦναι τῷ πρεσβευτῇ τὴν ἀπόκρισιν. ὁ δὲ Καικίλιος ὁρῶν τὴν 10
τούτων προαίρεσιν, ἠξίου τοὺς πολλοὺς αὐτῷ συναγαγεῖν εἰς ἐκκλησίαν. οἱ δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἄρχοντες 11
ἐκέλευον αὐτὸν δεῖξαι τὰς ἐντολάς, ἃς εἶχε παρὰ τῆς συγκλήτου περὶ τούτων. τοῦ δὲ παρασιωπῶντος, οὐκ 12
ἔφασαν αὐτῷ συνάξειν τὴν ἐκκλησίαν· τοὺς γὰρ νόμους οὐκ ἐᾶν, ἐὰν μὴ φέρῃ τις ἔγγραπτα παρὰ τῆς συγκλήτου, περὶ ὧν οἴεται δεῖν συνάγειν. ὁ δὲ Καικίλιος ἐπὶ τοσοῦτον ὠργίσθη διὰ τὸ μηδὲν αὐτῷ συγχωρεῖσθαι τῶν ἀξιουμένων ὥστ' οὐδὲ τὴν ἀπόκρισιν ἠβουλήθη δέξασθαι παρὰ τῶν ἀρχόντων, ἀλλ' ἀναπόκριτος ἀπῆλθεν. οἱ δ' Ἀχαιοὶ τὴν αἰτίαν ἀνέφερον καὶ τῆς πρότερον παρουσίας τῆς Μάρκου τοῦ Φολουίου καὶ τῆς τότε τῶν περὶ τὸν Καικίλιον ἐπὶ τὸν Ἀρίσταινον καὶ τὸν Διοφάνην, ὡς τούτους ἀντισπασαμένους διὰ τὴν ἀντιπολιτείαν τὴν πρὸς τὸν Φιλοποίμενα· καί τις ἦν ὑποψία τῶν πολλῶν πρὸς τοὺς προειρημένους ἄνδρας. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πελοπόννησον ἐν τούτοις ἦν. [Exc. de legat. p. 80—85.]

Ὅτι Φιλοποίμην πρὸς Ἄρχωνα τὸν στρατηγὸν 10a
λόγοις τισὶ διεφέρετο. ὁ μὲν οὖν Φιλοποίμην εὐδοκήσας ἐκ τοῦ καιροῦ τοῖς λεγομένοις καὶ μεταγνοὺς ἐπήνει τὸν Ἄρχωνα φιλοφρόνως, ὡς ἐντρεχῶς καὶ πανούργως τῷ καιρῷ κεχρημένον. ἔμοιγε μήν, φησὶν ὁ Πολύβιος, οὔτε τότε παρόντι τὸ ῥηθὲν εὐηρέστησεν, ὥστ' ἐπαινοῦντά τινα κακῶς ἅμα ποιεῖν, οὔτε μετὰ ταῦτα τῆς ἡλικίας προβαινούσης· πολὺ 3
γὰρ δή τι μοι δοκεῖ κεχωρίσθαι κατὰ τὴν αἵρεσιν ὁ πραγματικὸς ἀνὴρ τοῦ κακοπράγμονος καὶ παραπλη-

σίαν ἔχειν διαφορὰν τῷ κακεντρεχεῖ πρὸς τὸν ἐντρεχῆ· ἃ μὲν γάρ ἐστι κάλλιστα τῶν ὄντων ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἃ δὲ τοὐναντίον· ἀλλὰ διὰ τὴν νῦν ἐπιπολάζουσαν ἀκρισίαν βραχείας ἔχοντα κοινότητας τὰ προειρημένα τῆς αὐτῆς ἐπισημασίας καὶ ζήλου τυγχάνει παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. [Exc. Vat. p. 414 M. 64 H.]

11 Ὅτι τῶν περὶ τὸν Καικίλιον ἀνακεχωρηκότων ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ διασεσαφηκότων τῇ συγκλήτῳ περί τε τῶν κατὰ Μακεδονίαν καὶ τῶν κατὰ Πελοπόννησον, εἰσῆγον εἰς τὴν σύγκλητον τοὺς περὶ τούτων
2 παραγεγονότας πρεσβευτάς. εἰσελθόντων δὲ πρῶτον τῶν παρὰ τοῦ Φιλίππου καὶ παρ' Εὐμένους, ἔτι δὲ τῶν ἐξ Αἴνου καὶ Μαρωνείας φυγάδων, καὶ ποιησαμένων τοὺς λόγους ἀκολούθως τοῖς ἐν Θετταλονίκῃ
3 ῥηθεῖσιν ἐπὶ τῶν περὶ τὸν Καικίλιον, ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ πέμπειν πάλιν ἄλλους πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Φίλιππον τοὺς ἐπισκεψομένους πρῶτον μὲν εἰ παρακεχώρηκε τῶν ἐν Περραιβίᾳ πόλεων κατὰ τὴν τῶν
4 περὶ τὸν Καικίλιον ἀπόκρισιν, εἶτα ἐπιτάξοντας αὐτῷ τὰς φρουρὰς ἐξάγειν ἐξ Αἴνου καὶ Μαρωνείας, καὶ συλλήβδην ἀποβαίνειν ἀπὸ τῶν παραθαλαττίων τῆς
5 Θρᾴκης ἐρυμάτων καὶ τόπων καὶ πόλεων. μετὰ δὲ τούτους εἰσῆγον τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου παραγεγονό-
6 τας. οἵ τε γὰρ Ἀχαιοὶ πρεσβευτὰς ἀπεστάλκεσαν τοὺς περὶ Ἀπολλωνίδαν τὸν Σικυώνιον δικαιολογησομένους πρὸς τὸν Καικίλιον ὑπὲρ τοῦ μὴ λαβεῖν αὐτὸν ἀπόκρισιν καὶ καθόλου διδάξοντας ὑπὲρ τῶν
7 κατὰ Λακεδαίμονα πραγμάτων, ἔκ τε τῆς Σπάρτης Ἀρεὺς καὶ Ἀλκιβιάδης ἐπρέσβευσαν· οὗτοι δὲ ἦσαν τῶν ἀρχαίων φυγάδων τῶν ὑπὸ τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τῶν Ἀχαιῶν νεωστὶ κατηγμένων εἰς τὴν οἰκείαν.
8 ὃ καὶ μάλιστα τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς ὀργὴν ἦγε τῷ δο-

κεῖν, μεγάλης οὔσης καὶ προσφάτου τῆς εἰς τοὺς φυγάδας εὐεργεσίας, ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τοσοῦτον ἀχαριστεῖσθαι παρ' αὐτοῖς ὥστε καὶ καταπρεσβεύειν καὶ κατηγορίαν ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς κρατοῦντας τῶν ἀνελπίστως αὐτοὺς σωσάντων καὶ καταγαγόντων εἰς τὴν πατρίδα. ποιησαμένων δὲ καὶ τούτων πρὸς 12
ἀλλήλους ἐκ συγκαταθέσεως τὴν δικαιολογίαν, καὶ διδασκόντων τὴν σύγκλητον τῶν μὲν περὶ τὸν Ἀπολλωνίδαν τὸν Σικυώνιον ὡς ἀδύνατον εἴη τὸ παράπαν ἄμεινον χειρισθῆναι τὰ κατὰ τὴν Σπάρτην ἢ νῦν κεχείρισται διὰ τῶν Ἀχαιῶν καὶ διὰ Φιλοποίμενος, τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀρέα τἀναντία πειρωμένων 2
λέγειν, καὶ φασκόντων πρῶτον μὲν καταλελύσθαι τὴν τῆς πόλεως δύναμιν ἐξηγμένου τοῦ πλήθους μετὰ βίας, εἶτ' ἐν αὐτοῖς ἐπισφαλῆ καὶ ἀπαρρησίαστον καταλείπεσθαι τὴν πολιτείαν, ἐπισφαλῆ μὲν ὀλίγοις 3
οὖσι, καὶ τούτοις τῶν τειχῶν περιῃρημένων, ἀπαρρησίαστον δὲ διὰ τὸ μὴ μόνον τοῖς κοινοῖς δόγμασι τῶν Ἀχαιῶν πειθαρχεῖν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν ὑπηρε-
τεῖν τοῖς ἀεὶ καθισταμένοις ἄρχουσι, διακούσασα καὶ 4
τούτων ἡ σύγκλητος ἔκρινε τοῖς αὐτοῖς πρεσβευταῖς δοῦναι καὶ περὶ τούτων ἐντολάς, καὶ κατέστησε πρεσβευτὰς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τοὺς περὶ Ἄππιον Κλαύδιον.

Ἀπελογήθησαν δὲ καὶ πρὸς τὸν Καικίλιον ὑπὲρ 5
τῶν ἀρχόντων οἱ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις ἐν τῇ συγκλήτῳ, φάσκοντες οὐδὲν ἀδικεῖν αὐτοὺς οὐδ' ἀξίους ἐγκλήματος ὑπάρχειν ἐπὶ τῷ μὴ συνάγειν τὴν ἐκκλησίαν· νόμον γὰρ εἶναι παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς 6
μὴ συγκαλεῖν τοὺς πολλούς, ἐὰν μὴ περὶ συμμαχίας ἢ πολέμου δέῃ γίγνεσθαι διαβούλιον ἢ παρὰ τῆς συγκλήτου τις ἐνέγκῃ γράμματα. διὸ καὶ δικαίως τότε βου- 7
λεύσασθαι μὲν τοὺς ἄρχοντας συγκαλεῖν τοὺς Ἀχαι-

οὐς εἰς ἐκκλησίαν, κωλύεσθαι δ' ὑπὸ τῶν νόμων διὰ τὸ μήτε γράμματα φέρειν αὐτὸν παρὰ τῆς συγκλήτου μήτε τὰς ἐντολὰς ἐγγράπτους ἐθέλειν δοῦναι τοῖς
8 ἄρχουσιν. ὧν ῥηθέντων ἀναστὰς Καικίλιος τῶν τε περὶ τὸν Φιλοποίμενα καὶ Λυκόρταν κατηγόρησε καὶ 5
καθόλου τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῆς οἰκονομίας, ᾗ περὶ τῆς
9 τῶν Λακεδαιμονίων ἐκέχρηντο πόλεως. ἡ δὲ σύγκλητος διακούσασα τῶν λεγομένων ἔδωκε τοῖς Ἀχαιοῖς ἀπόκρισιν ὅτι περὶ μὲν τῶν κατὰ Λακεδαίμονα πέμ-
10 ψει τοὺς ἐπισκεψομένους, τοῖς δὲ πρεσβευταῖς τοῖς 10
ἀεὶ παρ' ἑαυτῶν ἐκπεμπομένοις παρήνει προσέχειν τὸν νοῦν καὶ καταδοχὴν ποιεῖσθαι τὴν ἁρμόζουσαν, καθάπερ καὶ Ῥωμαῖοι ποιοῦνται τῶν παραγιγνομένων πρὸς αὐτοὺς πρεσβευτῶν.

13 Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεύς, διαπεμψαμένων πρὸς 15
αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥώμης τῶν ἰδίων πρεσβευτῶν καὶ δηλούντων ὅτι δεήσει κατ' ἀνάγκην ἀποβαίνειν ἀπὸ τῶν
2 ἐπὶ Θρᾴκης πόλεων, πυθόμενος ταῦτα καὶ βαρέως φέρων ἐπὶ τῷ δοκεῖν πανταχόθεν αὐτοῦ περιτέμνεσθαι τὴν ἀρχήν, ἐναπηρείσατο τὴν ὀργὴν εἰς τοὺς 20
3 ταλαιπώρους Μαρωνείτας. μεταπεμψάμενος γὰρ Ὀνόμαστον τὸν ἐπὶ Θρᾴκης τεταγμένον ἐκοινολογήθη
4 τούτῳ περὶ τῆς πράξεως. ὁ δ' Ὀνόμαστος ἀναχωρήσας εἰσαπέστειλε Κάσσανδρον εἰς Μαρώνειαν, συνήθη τοῖς πολλοῖς ὑπάρχοντα διὰ τὸ ποιεῖσθαι τὸν 25
5 πλείονα χρόνον ἐκεῖ τὴν διατριβήν, ἅτε τοῦ Φιλίππου πάλαι τοὺς αὐλικοὺς ἐγκαθεικότος εἰς τὰς πόλεις ταύτας καὶ συνήθεις πεποιηκότος τοὺς ἐγχωρί-
6 ους ταῖς τούτων παρεπιδημίαις. μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἑτοιμασθέντων τῶν Θρᾳκῶν, καὶ τούτων 30
ἐπεισελθόντων διὰ τοῦ Κασσάνδρου νυκτός, ἐγένετο μεγάλη σφαγὴ καὶ πολλοὶ τῶν Μαρωνειτῶν ἀπέθα-

νον. κολασάμενος δὲ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τοὺς ἀντι- 7
πράττοντας ὁ Φίλιππος, καὶ πληρώσας τὸν ἴδιον θυ-
μόν, ἐκαραδόκει τὴν τῶν πρεσβευτῶν παρουσίαν
[πεπεισμένος μηδένα τολμήσειν κατηγορήσειν αὐτοῦ
διὰ τὸν φόβον.] μετὰ δέ τινα χρόνον παραγενομέ- 8
νων τῶν περὶ τὸν Ἄππιον, καὶ ταχέως πυθομένων
τὰ γεγονότα κατὰ τὴν Μαρώνειαν καὶ πικρῶς τῷ
Φιλίππῳ μεμψιμοιρούντων ἐπὶ τούτοις, ἐβούλετο μὲν
ἀπολογεῖσθαι, φάσκων μὴ κεκοινωνηκέναι τῆς πα- 9
ρανομίας, ἀλλ' αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς στασιάζοντας Μαρω-
νείτας, καὶ τοὺς μὲν ἀποκλίνοντας πρὸς Εὐμένη κατὰ
τὴν εὔνοιαν, τοὺς δὲ πρὸς ἑαυτόν, εἰς ταύτην ἐμπε-
πτωκέναι τὴν ἀτυχίαν. καλεῖν δ' ἐκέλευε κατὰ πρόσ- 10
ωπον, εἴ τις αὐτοῦ κατηγορεῖ. τοῦτο δ' ἐποίει πε- 11
πεισμένος μηδένα τολμήσειν διὰ τὸν φόβον, τῷ δοκεῖν
τὴν μὲν ἐκ Φιλίππου τιμωρίαν ἐκ χειρὸς ἔσεσθαι τοῖς
ἀντιπράξασι, τὴν δὲ Ῥωμαίων ἐπικουρίαν μακρὰν
ἀφεστάναι. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἄππιον οὐ φασκόντων 12
προσδεῖσθαι δικαιολογίας, σαφῶς γὰρ εἰδέναι τὰ γε-
γονότα καὶ τὸν αἴτιον τούτων, εἰς ἀπορίαν ἐνέπι-
πτεν ὁ Φίλιππος. καὶ τὴν μὲν πρώτην ἔντευξιν
ἄχρι τούτου προβάντες ἔλυσαν· κατὰ δὲ τὴν ἐπι- 14
οῦσαν ἡμέραν οἱ περὶ τὸν Ἄππιον πέμπειν ἐπέτατ-
τον τῷ Φιλίππῳ τὸν Ὀνόμαστον καὶ τὸν Κάσσαν-
δρον ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν Ῥώμην, ἵνα πύθηται περὶ
τῶν γεγονότων. ὁ δὲ βασιλεύς, διατραπεὶς ὡς ἔνι 2
μάλιστα καὶ ἀπορήσας ἐπὶ πολὺν χρόνον, τὸν μὲν
Κάσσανδρον ἔφη πέμψειν, τὸν αὐθέντην γεγονότα
τῆς πράξεως, ὡς ἐκεῖνοί φασιν, ἵνα πύθηται παρὰ
τούτου τὰς ἀληθείας ἡ σύγκλητος. τὸν δ' Ὀνόμα- 3
στον ἐξῃρεῖτο καὶ παρ' αὐτὰ καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς
πρεσβευταῖς ἐντυγχάνων, ἀφορμῇ μὲν χρώμενος τῷ

μὴ οἷον ἐν τῇ Μαρωνείᾳ παραγεγονέναι τὸν Ὀνόμαστον κατὰ τὸν τῆς σφαγῆς καιρόν, ἀλλὰ μηδ' ἐπὶ
4 τῶν σύνεγγυς τόπων γεγονέναι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ δεδιὼς μὴ παραγενηθεὶς εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πολλῶν ἔργων αὐτῷ κεκοινωνηκὼς τοιούτων, οὐ μόνον τὰ 5
κατὰ τοὺς Μαρωνείτας, ἀλλὰ καὶ τἆλλα πάντα διασαφήσῃ τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ τέλος τὸν μὲν Ὀνόμαστον
5 ἐξείλετο, τὸν δὲ Κάσσανδρον μετὰ τὸ τοὺς πρεσβευτὰς ἀπελθεῖν ἀποστείλας καὶ παραπέμψας ἕως Ἠπείρου φαρμάκῳ διέφθειρεν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον, 10
6 κατεγνωκότες τοῦ Φιλίππου καὶ περὶ τῆς εἰς τοὺς Μαρωνείτας παρανομίας, καὶ περὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἀλλοτριότητος, τοιαύτας ἔχοντες διαλήψεις ἐχωρίσθησαν.
7 Ὁ δὲ βασιλεὺς γενόμενος καθ' ἑαυτόν, καὶ συμμεταδοὺς τῶν φίλων Ἀπελλῇ καὶ Φιλοκλεῖ περὶ τῶν 15
ἐνεστώτων, ἔγνω σαφῶς ἐπὶ πολὺ προβεβηκυῖαν αὐτοῦ τὴν πρὸς Ῥωμαίους διαφοράν, καὶ ταύτην οὐκέτι λανθάνουσαν, ἀλλὰ καταφανῆ τοῖς πλείστοις οὖ-
8 σαν. καθόλου μὲν οὖν πρόθυμος ἦν εἰς τὸ κατὰ πάντα τρόπον ἀμύνασθαι καὶ μετελθεῖν αὐτούς· 20
πρὸς ἔνια δὲ τῶν ἐπινοουμένων ἀπόχειρος ὢν ἐπεβάλετο πῶς ἂν ἔτι γένοιτό τις ἀναστροφὴ καὶ λάβοι
9 χρόνον πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ τὸν νεώτατον υἱὸν Δημήτριον πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην, τὰ μὲν ἀπολογησόμενον ὑπὲρ τῶν ἐγκα- 25
λουμένων, τὰ δὲ καὶ παραιτησόμενον, εἰ καί τις
10 ἄγνοια ἐγεγόνει περὶ αὐτόν. πάνυ γὰρ ἐπέπειστο διὰ τούτου πᾶν τὸ προτεθὲν ἀνύσεσθαι παρὰ τῆς συγκλήτου διὰ τὴν ὑπεροχὴν τὴν γεγενημένην τοῦ
11 νεανίσκου κατὰ τὴν ὁμηρείαν. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς 30
ἅμα μὲν ἐγίγνετο περὶ τὴν ἐκπομπὴν τούτου καὶ τῶν
12 ἅμα τούτῳ συνεξαποσταλησομένων φίλων, ἅμα δὲ

τοῖς Βυζαντίοις ὑπέσχετο βοηθήσειν, οὐχ οὕτως ἐκείνων στοχαζόμενος ὡς ἐπὶ τῇ ἐκείνων προφάσει βουλόμενος καταπλήξασθαι τοὺς τῶν Θρᾳκῶν δυνάστας τῶν ὑπὲρ τὴν Προποντίδα κατοικούντων χάριν τῆς προκειμένης ἐπιβολῆς.

Ὅτι κατὰ τὴν Κρήτην, κοσμοῦντος ἐν Γόρτυνι Κύδα τοῦ Ἀντάλκους, κατὰ πάντα τρόπον ἐλαττούμενοι Γορτύνιοι τοὺς Κνωσίους, ἀποτεμόμενοι τῆς χώρας αὐτῶν τὸ μὲν καλούμενον Λυκάστιον προσένειμαν Ῥαυκίοις, τὸ δὲ Διατόνιον Λυκτίοις. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον παραγενομένων πρεσβευτῶν ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Κρήτην τῶν περὶ τὸν Ἄππιον χάριν τοῦ διαλῦσαι τὰς ἐνεστώσας αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους διαφοράς, καὶ ποιησαμένων λόγους ὑπὲρ τούτων ἐν Κνωσῷ καὶ Γόρτυνι, πεισθέντες οἱ Κρηταιεῖς ἐπέτρεψαν τὰ καθ' αὑτοὺς τοῖς περὶ τὸν Ἄππιον. οἱ δὲ Κνωσίοις μὲν ἀποκατέστησαν τὴν χώραν, Κυδωνιάταις δὲ προσέταξαν τοὺς μὲν ὁμήρους ἀπολαβεῖν, οὓς ἐγκατέλιπον δόντες τοῖς περὶ Χασμίωνα πρότερον, τὴν δὲ Φαλάσαρναν ἀφεῖναι μηδὲν ἐξ αὐτῆς νοσφισαμένους. περὶ δὲ τῶν κατὰ κοινοδίκιον συνεχώρησαν αὐτοῖς βουλομένοις μὲν ἐξεῖναι μετέχειν, μὴ βουλομένοις δὲ καὶ τοῦτ' ἐξεῖναι, πάσης ἀπεχομένοις τῆς ἄλλης Κρήτης αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἐκ Φαλάσαρνης φυγάσιν. * ἀπέκτειναν τοὺς περὶ Μενοίτιον, ἐπιφανεστάτους ὄντας τῶν πολιτῶν. [Exc. de legat. p. 85—92.]

μὴ οἷον ἐν τῇ Μαρωνείᾳ παραγεγονέναι τὸν Ὀνόμαστον κατὰ τὸν τῆς σφαγῆς καιρόν, ἀλλὰ μηδ' ἐπὶ
4 τῶν σύνεγγυς τόπων γεγονέναι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ δεδιὼς μὴ παραγενηθεὶς εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πολλῶν ἔργων αὐτῷ κεκοινωνηκὼς τοιούτων, οὐ μόνον τὰ 5
κατὰ τοὺς Μαρωνείτας, ἀλλὰ καὶ τἆλλα πάντα δια-
5 σαφήσῃ τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ τέλος τὸν μὲν Ὀνόμαστον ἐξείλετο, τὸν δὲ Κάσσανδρον μετὰ τὸ τοὺς πρεσβευτὰς ἀπελθεῖν ἀποστείλας καὶ παραπέμψας ἕως Ἠπείρου φαρμάκῳ διέφθειρεν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον, 10
6 κατεγνωκότες τοῦ Φιλίππου καὶ περὶ τῆς εἰς τοὺς Μαρωνείτας παρανομίας, καὶ περὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἀλλοτριότητος, τοιαύτας ἔχοντες διαλήψεις ἐχωρίσθησαν.
7 Ὁ δὲ βασιλεὺς γενόμενος καθ' ἑαυτόν, καὶ συμμεταδοὺς τῶν φίλων Ἀπελλῇ καὶ Φιλοκλεῖ περὶ τῶν 15
ἐνεστώτων, ἔγνω σαφῶς ἐπὶ πολὺ προβεβηκυῖαν αὐτοῦ τὴν πρὸς Ῥωμαίους διαφοράν, καὶ ταύτην οὐκέτι λανθάνουσαν, ἀλλὰ καταφανῆ τοῖς πλείστοις οὖ-
8 σαν. καθόλου μὲν οὖν πρόθυμος ἦν εἰς τὸ κατὰ πάντα τρόπον ἀμύνασθαι καὶ μετελθεῖν αὐτούς· 20
πρὸς ἔνια δὲ τῶν ἐπινοουμένων ἀπόχειρος ὢν ἐπεβάλετο πῶς ἂν ἔτι γένοιτό τις ἀναστροφὴ καὶ λάβοι
9 χρόνον πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ τὸν νεώτατον υἱὸν Δημήτριον πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην, τὰ μὲν ἀπολογησόμενον ὑπὲρ τῶν ἐγκα- 25
λουμένων, τὰ δὲ καὶ παραιτησόμενον, εἴ καί τις
10 ἄγνοια ἐγεγόνει περὶ αὐτόν. πάνυ γὰρ ἐπέπειστο διὰ τούτου πᾶν τὸ προτεθὲν ἀνύσεσθαι παρὰ τῆς συγκλήτου διὰ τὴν ὑπεροχὴν τὴν γεγενημένην τοῦ
11 νεανίσκου κατὰ τὴν ὁμηρείαν. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς 30
ἅμα μὲν ἐγίγνετο περὶ τὴν ἐκπομπὴν τούτου καὶ τῶν
12 ἅμα τούτῳ συνεξαποσταλησομένων φίλων, ἅμα δὲ

τοῖς Βυζαντίοις ὑπέσχετο βοηθήσειν, οὐχ οὕτως ἐκείνων στοχαζόμενος ὡς ἐπὶ τῇ ἐκείνων προφάσει βουλόμενος καταπλήξασθαι τοὺς τῶν Θρᾳκῶν δυνάστας τῶν ὑπὲρ τὴν Προποντίδα κατοικούντων χάριν τῆς προκειμένης ἐπιβολῆς.

Ὅτι κατὰ τὴν Κρήτην, κοσμοῦντος ἐν Γόρτυνι Κύδα τοῦ Ἀντάλκους, κατὰ πάντα τρόπον ἐλαττούμενοι Γορτύνιοι τοὺς Κνωσίους, ἀποτεμόμενοι τῆς χώρας αὐτῶν τὸ μὲν καλούμενον Λυκάστιον προσένειμαν Ῥαυκίοις, τὸ δὲ Διατόνιον Λυκτίοις. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον παραγενομένων πρεσβευτῶν ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Κρήτην τῶν περὶ τὸν Ἄππιον χάριν τοῦ διαλῦσαι τὰς ἐνεστώσας αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους διαφοράς, καὶ ποιησαμένων λόγους ὑπὲρ τούτων ἐν Κνωσῷ καὶ Γόρτυνι, πεισθέντες οἱ Κρηταιεῖς ἐπέτρεψαν τὰ καθ' αὑτοὺς τοῖς περὶ τὸν Ἄππιον. οἱ δὲ Κνωσίοις μὲν ἀποκατέστησαν τὴν χώραν, Κυδωνιάταις δὲ προσέταξαν τοὺς μὲν ὁμήρους ἀπολαβεῖν, οὓς ἐγκατέλιπον δόντες τοῖς περὶ Χασμίωνα πρότερον, τὴν δὲ Φαλάσαρναν ἀφεῖναι μηδὲν ἐξ αὐτῆς νοσφισαμένους. περὶ δὲ τῶν κατὰ κοινοδίκιον συνεχώρησαν αὐτοῖς βουλομένοις μὲν ἐξεῖναι μετέχειν, μὴ βουλομένοις δὲ καὶ τοῦτ' ἐξεῖναι, πάσης ἀπεχομένοις τῆς ἄλλης Κρήτης αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἐκ Φαλάσαρνης φυγάσιν. * ἀπέκτειναν τοὺς περὶ Μενοίτιον, ἐπιφανεστάτους ὄντας τῶν πολιτῶν. [Exc. de legat. p. 85—92.]

FRAGMENTA LIBRI XXIV.

1 Ὅτι κατὰ τὴν ἑνάτην καὶ τετταρακοστὴν ὀλυμπιάδα
πρὸς ταῖς ἑκατὸν εἰς τὴν Ῥώμην ἠθροίσθησαν πρε-
2 σβειῶν πλῆθος ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ὅσον οὐ ταχέως πρό-
τερον. τοῦ γὰρ Φιλίππου συγκλεισθέντος εἰς τὴν κατὰ
τὸ σύμβολον δικαιοδοσίαν πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας, καὶ
τῶν Ῥωμαίων γνωσθέντων ὅτι προσδέχονται τὰς κατὰ
Φιλίππου κατηγορίας καὶ πρόνοιαν ποιοῦνται τῆς
3 ἀσφαλείας τῶν πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητούντων, ἅπαν-
τες οἱ παρακείμενοι τῇ Μακεδονίᾳ παρῆσαν, οἱ μὲν
κατ' ἰδίαν, οἱ δὲ κατὰ πόλιν, οἱ δὲ κατὰ τὰς ἐθνικὰς
4 συστάσεις, ἐγκαλοῦντες τῷ Φιλίππῳ. σὺν δὲ τούτοις
οἱ παρ' Εὐμένους ἦκον ἅμ' Ἀθηναίῳ τῷ τοῦ βασι-
λέως ἀδελφῷ, κατηγορήσοντες αὐτοῦ περί τε τῶν
ἐπὶ Θρᾴκης πόλεων καὶ περὶ τῆς ἀποσταλείσης Πρου-
5 σίᾳ βοηθείας. ἦκε δὲ καὶ Δημήτριος ὁ τοῦ Φιλίπ-
που πρὸς πάντας τούτους ἀπολογησόμενος, ἔχων
Ἀπελλῆν καὶ Φιλοκλῆ μεθ' αὑτοῦ, τοὺς τότε δο-
6 κοῦντας εἶναι πρώτους φίλους τοῦ βασιλέως. παρῆ-
σαν δὲ καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων πρέσβεις, ἀφ' ἑκά-
7 στου γένους τῶν ἐν τῇ πόλει. πρῶτον μὲν οὖν ἡ
σύγκλητος εἰσεκαλέσατο τὸν Ἀθήναιον, καὶ δεξαμένη
τὸν στέφανον, ὃν ἐκόμιζεν ἀπὸ μυρίων καὶ πεντακισ-
χιλίων χρυσῶν, ἐπήνεσέ τε μεγαλομερῶς τὸν Εὐμέ-

νη καὶ τοὺς ἀδελφοὺς διὰ τῆς ἀποκρίσεως, καὶ παρε-
κάλεσε μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς αἱρέσεως. ἐπὶ δὲ τούτῳ 8
τὸν Δημήτριον εἰσαγαγόντες οἱ στρατηγοὶ παρεκαλέ-
σαντο τοὺς κατηγοροῦντας τοῦ Φιλίππου πάντας, καὶ
παρῆγον κατὰ μίαν πρεσβείαν. οὐσῶν δὲ τῶν πρε- 9
σβειῶν πολλῶν, καὶ τῆς εἰσόδου τούτων γενομένης
ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, εἰς ἀπορίαν ἐνέπιπτεν ἡ σύγκλητος
περὶ τοῦ πῶς δεῖ χειρισθῆναι τὰ κατὰ μέρος. παρά 10
τε γὰρ Θετταλῶν καὶ κατὰ κοινὸν ἦκον καὶ κατ' ἰδίαν
ἀφ' ἑκάστης πόλεως πρεσβευταί, παρά τε Περραι-
βῶν, ὁμοίως δὲ καὶ παρ' Ἀθαμάνων καὶ παρ' Ἠπει-
ρωτῶν καὶ παρ' Ἰλλυριῶν, ὧν οἱ μὲν περὶ χώρας, οἱ δὲ 11
περὶ σωμάτων, οἱ δὲ περὶ θρεμμάτων ἦκον ἀμφισβη-
τοῦντες, ἔνιοι δὲ περὶ συμβολαίων καὶ τῶν εἰς αὐ-
τοὺς ἀδικημάτων, τινὲς μὲν οὐ φάσκοντες δύνασθαι 12
τυχεῖν τοῦ δικαίου κατὰ τὸ σύμβολον διὰ τὸ τὸν Φί-
λιππον ἐκκόπτειν τὴν δικαιοδοσίαν, τινὲς δ' ἐγκαλοῦν-
τες τοῖς κρίμασιν ὡς παραβεβραβευμένοις, διαφθεί-
ραντος τοῦ Φιλίππου τοὺς δικαστάς. καθόλου δὲ 13
ποικίλη τις ἦν ἀκρισία καὶ δυσχώρητος ἐκ τῶν κατη-
γορουμένων.

Ὅθεν ἡ σύγκλητος, οὔτ' αὐτὴ δυναμένη διευ- 2
κρινεῖν οὔτε τὸν Δημήτριον κρίνουσα δεῖν ἑκάστοις
τούτων λόγον ὑπέχειν, ἅτε καὶ φιλανθρώπως πρὸς 2
αὐτὸν διακειμένη, καὶ θεωροῦσα νέον ὄντα κομιδῇ
καὶ πολὺ τῆς τοιαύτης συστροφίας καὶ ποικιλίας ἀπο-
λειπόμενον, μάλιστα δὲ βουλομένη μὴ τῶν Δημητρίου 3
λόγων ἀκούειν, ἀλλὰ τῆς Φιλίππου γνώμης ἀληθινὴν
λαβεῖν πεῖραν, αὐτὸν μὲν Δημήτριον παρέλυσε τῆς 4
δικαιολογίας, ἤρετο δὲ τὸν νεανίσκον καὶ τοὺς σὺν
αὐτῷ φίλους εἴ τινα περὶ τούτων ὑπομνηματισμὸν
ἔχουσι παρὰ τοῦ βασιλέως. τοῦ δὲ Δημητρίου φή- 5

σαντος ἔχειν, καὶ προτείναντός τι βιβλίδιον οὐ μέγα, λέγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ἥνπερ τὰ ὑπομνήματα περιεῖχε πρὸς ἕκαστον τῶν κατηγορουμένων ἀπόφασιν
6 κεφαλαιώδη. ὁ δὲ τὸ μὲν πεποιηκέναι τὸ προσταχθὲν ὑπὸ Ῥωμαίων ἔφασκεν ἢ τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ πεπρᾶχθαι
7 τοῖς ἐγκαλοῦσιν ἀνετίθει. προσέκειτο δὲ πρὸς ταῖς πλείσταις ἀποφάσεσιν, καίτοι οὐκ ἴσως χρησαμένων ἡμῖν τῶν πρεσβευτῶν τῶν περὶ Καικίλιον ἐν τούτοις, καὶ πάλιν, καίτοι γε οὐ δικαίως ἡμῶν ταῦτα πασ-
8 χόντων. τοιαύτης δ' οὔσης τῆς Φιλίππου γνώμης ἐν πάσαις ταῖς ἀποφάσεσι, διακούσασα τῶν παραγεγονότων ἡ σύγκλητος μίαν ἐποιήσατο περὶ πάντων
9 διάληψιν. ἀποδεξαμένη γὰρ τὸν Δημήτριον μεγαλομερῶς καὶ φιλανθρώπως διὰ τοῦ στρατηγοῦ, πολλοὺς καὶ παρακλητικοὺς πρὸς αὐτὸν διαθεμένη λόγους, ἀπόκρισιν ἔδωκε διότι περὶ πάντων καὶ τῶν εἰρημένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνεγνωσμένων Δημητρίῳ πιστεύει διότι τὰ μὲν γέγονε, τὰ δὲ ἔσται, καθάπερ
10 δίκαιόν ἐστι γίγνεσθαι. ἵνα δὲ καὶ Φίλιππος εἰδῇ διότι τὴν χάριν ταύτην ἡ σύγκλητος Δημητρίῳ δίδωσιν, ἐξαποστελεῖν ἔφη πρεσβευτὰς ἐποψομένους εἰ γίγνεται πάντα κατὰ τὴν τῆς συγκλήτου βούλησιν, ἅμα δὲ διασαφήσοντας τῷ βασιλεῖ διότι τῆς συμπερι-
11 φορᾶς τυγχάνει ταύτης διὰ Δημήτριον. καὶ ταῦτα μὲν τοιαύτης ἔτυχε διεξαγωγῆς.

3 Μετὰ δὲ τούτους εἰσῆλθον οἱ παρ' Εὐμένους πρέσβεις περί τε τῆς βοηθείας τῆς ἀποσταλείσης ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τῷ Προυσίᾳ κατηγορῆσαι καὶ περὶ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης τόπων, φάσκοντες οὐδ' ἔτι καὶ νῦν
2 αὐτὸν ἐξαγηοχέναι τὰς φρουρὰς ἐκ τῶν πόλεων. τοῦ δὲ Φιλοκλέους ὑπὲρ τούτων βουληθέντος ἀπολογεῖσθαι διὰ τὸ καὶ πρὸς τὸν Προυσίαν πεπρεσβευκέναι

καὶ τότε περὶ τούτων ἐξαπεστάλθαι πρὸς τὴν σύγκλητον ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, βραχύν τινα χρόνον ἡ σύγ- 3
κλητος ἐπιδεξαμένη τοὺς λόγους ἔδωκεν ἀπόκρισιν διότι τῶν ἐπὶ Θράκης τόπων, ἐὰν μὴ καταλάβωσιν οἱ πρεσβευταὶ πάντα διῳκημένα κατὰ τὴν τῆς συγκλήτου γνώμην καὶ πάσας τὰς πόλεις εἰς τὴν Εὐμένους πίστιν ἐγκεχειρισμένας, οὐκέτι δυνήσεται φέρειν οὐδὲ καρτερεῖν παρακουομένη περὶ τούτων.

Καὶ τῆς μὲν Φιλίππου καὶ Ῥωμαίων παρατριβῆς 4
ἐπὶ πολὺ προβαινούσης ἐπίστασις ἐγενήθη κατὰ τὸ παρὸν διὰ τὴν τοῦ Δημητρίου παρουσίαν· πρὸς μέν- 5
τοι γε τὴν καθόλου τῆς οἰκίας ἀτυχίαν οὐ μικρὰ συνέβη τὴν εἰς τὴν Ῥώμην τοῦ νεανίσκου πρεσβείαν συμβάλλεσθαι. ἥ τε γὰρ σύγκλητος ἀπερεισαμένη 6
τὴν χάριν ἐπὶ τὸν Δημήτριον ἐμετεώρισε μὲν τὸ μειράκιον, ἐλύπησε δὲ καὶ τὸν Περσέα καὶ τὸν Φίλιππον ἰσχυρῶς τῷ δοκεῖν μὴ δι' αὐτούς, ἀλλὰ διὰ Δημήτριον τυγχάνειν τῆς παρὰ Ῥωμαίων φιλανθρωπίας. ὅ τε Τίτος ἐκκαλεσάμενος τὸ μειράκιον, καὶ προβιβά- 7
σας εἰς λόγους ἀπορρήτους, οὐκ ὀλίγα συνεβάλλετο πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. τόν τε γὰρ νεανίσκον 8
ἐψυχαγώγησεν, ὡς αὐτίκα μάλα συγκατασκευασόντων αὐτῷ Ῥωμαίων τὴν βασιλείαν, τούς τε περὶ τὸν Φίλιππον ἠρέθισε, γράψας ἐξ αὐτῆς τὸν Δημήτριον ἀποστέλλειν πάλιν εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τῶν φίλων ὡς πλείστων καὶ χρησιμωτάτων. ταύταις γὰρ ταῖς ἀφορ- 9
μαῖς χρησάμενος ὁ Περσεὺς μετ' ὀλίγον ἔπεισε τὸν πατέρα συγκαταθέσθαι τῷ Δημητρίου θανάτῳ. περὶ 10
μὲν οὖν τούτων ὡς ἐχειρίσθη τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς ἑξῆς δηλώσομεν. ἐπὶ δὲ τούτοις εἰσεκλήθησαν οἱ 4
παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις. τούτων δ' ἦσαν 2
διαφοραὶ τέτταρες. οἱ μὲν γὰρ περὶ Λῦσιν ἥκοντες*

τῶν ἀρχαίων φυγάδων ἐπρέσβευον, φάσκοντες δεῖν ἔχειν αὐτοὺς πάσας τὰς κτήσεις, ἀφ' ὧν ἐξ ἀρχῆς
3 ἔφυγον· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρέα καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, ἐφ' ᾧ ταλαντιαίαν λαβόντες κτῆσιν ἐκ τῶν ἰδίων τὰ
4 λοιπὰ διαδοῦναι τοῖς ἀξίοις τῆς πολιτείας. Σήριππος δὲ ἐπρέσβευε περὶ τοῦ μένειν τὴν ὑποκειμένην κατάστασιν, ἣν ἔχοντές ποτε συνεπολιτεύοντο μετὰ τῶν
5 Ἀχαιῶν. ἀπὸ δὲ τῶν τεθνατωμένων καὶ τῶν ἐκπεπτωκότων κατὰ τὰ τῶν Ἀχαιῶν δόγματα παρῆσαν οἱ περὶ Χαίρωνα, κάθοδον αὐτοῖς ἀξιοῦντες συγχωρηθῆναι καὶ τὴν πολιτείαν ἀποκατασταθῆναι τοιαύ-
6 την, * *. ἐποιοῦντο δὲ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς οἰκείους
7 ταῖς ἰδίαις ὑποθέσεσι λόγους. οὐ δυναμένη δὲ διευκρινεῖν ἡ σύγκλητος τὰς κατὰ μέρος διαφοράς, προεχειρίσατο τρεῖς ἄνδρας τοὺς καὶ πρότερον ἤδη πε-
8 πρεσβευκότας περὶ τούτων εἰς τὴν Πελοπόννησον· οὗτοι δ' ἦσαν Τίτος, Καικίλιος, ... ἐφ' οἷς γενομένων λόγων πλειόνων, ὑπὲρ μὲν τοῦ καταπορεύεσθαι τοὺς πεφευγότας καὶ τεθνατωμένους καὶ περὶ τοῦ μένειν τὴν πόλιν μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐγένετο
9 πᾶσι σύμφωνον, περὶ δὲ τῶν κτήσεων, πότερον δεῖ τὸ τάλαντον εἰς ἑκάστους φυγάδας ἐκ τῶν ἰδίων ἐκλέξασθαι, περὶ τούτων διημφισβήτουν πρὸς ἀλλήλους. ἵνα δὲ μὴ πάλιν ἐξ ἀκεραίου περὶ πάντων
10 ἀντιλέγοιεν, ἔγγραπτον ὑπὲρ τῶν ὁμολογουμένων * *, ἐφ' ᾧ πάντες ἐπέβαλον τὰς ἰδίας σφραγῖ-
11 δας. οἱ δὲ περὶ τὸν Τίτον βουλόμενοι καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς τὴν ὁμολογίαν ἐκπλῆξαι, προσεκαλέ-
12 σαντο τοὺς περὶ Ξέναρχον. οὗτοι γὰρ ἐπρέσβευον τότε παρὰ τῶν Ἀχαιῶν, ἅμα μὲν ἀνανεούμενοι τὴν συμμαχίαν, ἅμα δὲ τῇ τῶν Λακεδαιμονίων διαφορᾷ
13 προσεδρεύοντες. καὶ παρὰ τὴν προσδοκίαν ἐρωτώ-

μενοι περὶ τῶν γραφομένων, εἰ συνευδοκοῦσιν, οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς ἀπορίαν ἐνέπεσον. δυσηρεστοῦντο 14
μὲν γὰρ τῇ καθόδῳ τῶν φυγάδων καὶ τῶν τεθνατωμένων διὰ τὸ γίγνεσθαι παρὰ τὰ τῶν Ἀχαιῶν δόγ-
5 ματα καὶ παρὰ τὴν στήλην, εὐδοκοῦντο δὲ τοῖς ὅλοις τῷ γράφεσθαι διότι δεῖ τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων πολιτεύειν μετὰ τῶν Ἀχαιῶν. καὶ πέρας 15
τὰ μὲν ἀπορούμενοι, τὰ δὲ καταπληττόμενοι τοὺς ἄνδρας, ἐπέβαλον τὴν σφραγῖδα. ἡ δὲ σύγκλητος 16
10 προχειρισαμένη Κόιντον Μάρκιον πρεσβευτὴν ἐξαπέστειλεν ἐπί τε τὰ κατὰ Μακεδονίαν καὶ τὰ κατὰ Πελοπόννησον.

Ὅτι Δεινοκράτης ὁ Μεσσήνιος παραγενόμενος εἰς 5
τὴν Ῥώμην πρεσβευτής, καὶ καταλαβὼν τὸν Τίτον
15 πρεσβευτὴν καθεσταμένον ὑπὸ τῆς συγκλήτου πρός τε Προυσίαν καὶ τὸν Σέλευκον, περιχαρὴς ἐγενήθη· νομίζων τὸν Τίτον διά τε τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν, 2
ἐγεγόνει γὰρ αὐτῷ συνήθης κατὰ τὸν Λακωνικὸν πόλεμον, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν Φιλοποίμενα διαφορὰν
20 παραγενόμενον εἰς τὴν Ἑλλάδα χειριεῖν τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην πάντα κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. διὸ 3
καὶ παρεὶς τἆλλα προσεκαρτέρει τῷ Τίτῳ, καὶ πάσας εἰς τοῦτον ἀπηρείσατο τὰς ἐλπίδας. [Exc. de legat. p. 92—97.]

25 Ὅτι Δεινοκράτης ὁ Μεσσήνιος οὐ μόνον κατὰ τὴν 4
τριβήν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν φύσιν αὐλικὸς καὶ στρατιωτικὸς ἄνθρωπος. τὸν δὲ πραγματικὸν τρόπον ὑπ- 5
έφαινε μὲν τέλειον, ἦν δὲ ψευδεπίγραφος καὶ ῥωπικός. ἔν τε γὰρ τοῖς πολεμικοῖς κατὰ μὲν τὴν εὐχέρειαν 6
30 καὶ τὴν τόλμαν πολὺ διέφερε τῶν ἄλλων καὶ λαμπρὸς ἦν ἐν τοῖς κατ' ἰδίαν κινδύνοις. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ 7
τὴν ἄλλην διάθεσιν ἐν μὲν ταῖς ὁμιλίαις εὔχαρις καὶ

πρόχειρος ἦν, παρά τε τὰς συνουσίας εὐτράπελος καὶ
8 πολιτικός, ἅμα δὲ τούτοις φιλέραστος· περὶ δὲ κοι-
νῶν ἢ πολιτικῶν πραγμάτων ἀτενίσαι καὶ προϊδέ-
σθαι τὸ μέλλον ἀσφαλῶς, ἔτι δὲ παρασκευάσασθαι
καὶ διαλεχθῆναι πρὸς πλῆθος, εἰς τέλος ἀδύνατος.
9 καὶ τότε κεκινηκὼς ἀρχὴν μεγάλων κακῶν τῇ πα-
τρίδι, τελέως οὐδὲν ᾤετο ποιεῖν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν
ἀγωγὴν ἦγε τοῦ βίου, προορώμενος οὐδὲν τῶν μελ-
λόντων, ἐρῶν δὲ καὶ κωθωνιζόμενος ἀφ' ἡμέρας καὶ
10 τοῖς ἀκροάμασι τὰς ἀκοὰς ἀνατεθεικώς. βραχεῖαν δέ
τινα τῆς περιστάσεως ἔμφασιν ὁ Τίτος αὐτὸν ἠνάγ-
11 κασε λαβεῖν. ἰδὼν γὰρ αὐτὸν παρὰ πότον ἐν μακροῖς
ἱματίοις ὀρχούμενον, παρ' αὐτὰ μὲν ἐσιώπησε, τῇ δ'
αὔριον ἐντυγχάνοντος αὐτοῦ καί τι περὶ τῆς πατρίδος
12 ἀξιοῦντος, Ἐγὼ μέν, ὦ Δεινοκράτη, πᾶν, ἔφη, ποιή-
σω τὸ δυνατόν· ἐπὶ δὲ σοῦ θαυμάζω πῶς δύνῃ παρὰ
πότον ὀρχεῖσθαι, τηλικούτων πραγμάτων ἀρχὴν κε-
13 κινηκὼς ἐν τοῖς Ἕλλησι. δοκεῖ δὲ τότε βραχύ τι συ-
σταλῆναι καὶ μαθεῖν ὡς ἀνοίκειον ὑπόθεσιν τῆς ἰδίας
14 αἱρέσεως καὶ φύσεως ἀποδέδωκε. πλὴν τότε παρῆν
εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ Τίτου πεπεισμένος ἐξ ἐφό-
δου τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην χειρισθήσεσθαι κατὰ τὴν
15 αὐτοῦ βούλησιν. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλοποίμενα, σα-
φῶς ἐπεγνωκότες ὅτι περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὁ Τίτος
οὐδεμίαν ἐντολὴν ἔχει παρὰ τῆς συγκλήτου, τὴν ἡσυ-
χίαν εἶχον, καραδοκοῦντες αὐτοῦ τὴν παρουσίαν.
16 ἐπεὶ δὲ καταπλεύσας εἰς Ναύπακτον ἔγραψε τῷ στρα-
τηγῷ καὶ τοῖς δημιουργοῖς τῶν Ἀχαιῶν, κελεύων
17 συνάγειν τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς ἐκκλησίαν, ἀντέγραψαν
αὐτῷ διότι ποιήσουσιν, ἂν γράψῃ περὶ τίνων βού-
λεται διαλεχθῆναι τοῖς Ἀχαιοῖς· τοὺς γὰρ νόμους
18 ταῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιτάττειν. τοῦ δὲ μὴ τολμῶν-

τος γράφειν, αἱ μὲν τοῦ Δεινοκράτους ἐλπίδες καὶ τῶν ἀρχαίων λεγομένων φυγάδων, τότε δὲ προσφάτως ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἐκπεπτωκότων, καὶ συλλήβδην ἡ τοῦ Τίτου παρουσία καὶ προσδοκία τοῦτον τὸν τρόπον διέπεσεν. [5, 4—15. Exc. Peir. p. 114. 14. καὶ ὁ Δεινοκράτης παρῆν — βούλησιν etiam, et 15—18. sola Exc. de legat. p. 98.]

Ὅτι τῶν περὶ τὸν Κόιντον τὸν Μάρκιον πρεσβευ- 6
σάντων εἰς Μακεδονίαν, ἀπέβη μὲν ἀπὸ τῶν ἐπὶ Θράκης Ἑλληνίδων πόλεων ὁλοσχερῶς ὁ Φίλιππος, καὶ τὰς φρουρὰς ἐξήγαγεν, ἀπέβη δὲ βαρυνόμενος καὶ στένων. διωρθώσατο δὲ καὶ τἆλλα πάντα, περὶ 2
ὧν οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέταττον, βουλόμενος ἐκείνοις μὲν μηδεμίαν ἔμφασιν ποιεῖν ἀλλοτριότητος, λαμβάνειν δὲ ἀναστροφὴν πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς. τηρῶν δὲ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, ἐξῆγε στρατιὰν 3
ἐπὶ τοὺς βαρβάρους. διελθὼν δὲ διὰ μέσης τῆς Θρᾴ- 4
κης ἐνέβαλεν εἰς Ὀδρύσας, Βέσσους, καὶ Δενθηλήτους. παραγενόμενος δὲ ἐπὶ τὴν προσαγορευομένην 5
Φιλίππου πόλιν, φυγόντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰς ἀκρωρείας, ἐξ ἐφόδου κατέσχε τὴν πόλιν. μετὰ δὲ 6
ταῦτα πᾶν τὸ πεδίον ἐπιδραμών, καὶ τοὺς μὲν ἐκπορθήσας, παρ' ὧν δὲ πίστεις λαβών, ἐπανῆλθε, φρουρὰν καταλιπὼν ἐν τῇ Φιλίππου πόλει. ταύτην 7
δὲ συνέβη μετά τινα χρόνον ἐκπεσεῖν ὑπὸ τῶν Ὀδρυσῶν, ἀθετησάντων τὰς πρὸς τὸν βασιλέα πίστεις.

Ὅτι τοῦ Δημητρίου παραγενηθέντος ἐκ τῆς Ῥώ- 7
μης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ κομίζοντος τὰς ἀποκρίσεις, ἐν αἷς οἱ Ῥωμαῖοι πᾶσαν τὴν ἐξ αὐτῶν χάριν καὶ πίστιν εἰς τὸν Δημήτριον ἀπηρείδοντο, καὶ διὰ τοῦτον ἔφασαν πάντα πεποιηκέναι καὶ ποιήσειν, οἱ 2
μὲν Μακεδόνες ἀπεδέχοντο τὸν Δημήτριον, μεγάλων

πρόχειρος ἦν, παρά τε τὰς συνουσίας εὐτράπελος καὶ
8 πολιτικός, ἅμα δὲ τούτοις φιλέραστος· περὶ δὲ κοι-
νῶν ἢ πολιτικῶν πραγμάτων ἀτενίσαι καὶ προϊδέ-
σθαι τὸ μέλλον ἀσφαλῶς, ἔτι δὲ παρασκευάσασθαι
καὶ διαλεχθῆναι πρὸς πλῆθος, εἰς τέλος ἀδύνατος. 5
9 καὶ τότε κεκινηκὼς ἀρχὴν μεγάλων κακῶν τῇ πα-
τρίδι, τελέως οὐδὲν ᾤετο ποιεῖν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν
ἀγωγὴν ἦγε τοῦ βίου, προορώμενος οὐδὲν τῶν μελ-
λόντων, ἐρῶν δὲ καὶ κωθωνιζόμενος ἀφ' ἡμέρας καὶ
10 τοῖς ἀκροάμασι τὰς ἀκοὰς ἀνατεθεικώς. βραχεῖαν δέ 10
τινα τῆς περιστάσεως ἔμφασιν ὁ Τίτος αὐτὸν ἠνάγ-
11 κασε λαβεῖν. ἰδὼν γὰρ αὐτὸν παρὰ πότον ἐν μακροῖς
ἱματίοις ὀρχούμενον, παρ' αὐτὰ μὲν ἐσιώπησε, τῇ δ'
αὔριον ἐντυγχάνοντος αὐτοῦ καί τι περὶ τῆς πατρίδος
12 ἀξιοῦντος, Ἐγὼ μέν, ὦ Δεινοκράτη, πᾶν, ἔφη, ποιή- 15
σω τὸ δυνατόν· ἐπὶ δὲ σοῦ θαυμάζω πῶς δύνῃ παρὰ
πότον ὀρχεῖσθαι, τηλικούτων πραγμάτων ἀρχὴν κε-
13 κινηκὼς ἐν τοῖς Ἕλλησι. δοκεῖ δὲ τότε βραχύ τι συ-
σταλῆναι καὶ μαθεῖν ὡς ἀνοίκειον ὑπόθεσιν τῆς ἰδίας
14 αἱρέσεως καὶ φύσεως ἀποδέδωκε. πλὴν τότε παρῆν 20
εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ Τίτου πεπεισμένος ἐξ ἐφό-
δου τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην χειρισθήσεσθαι κατὰ τὴν
15 αὐτοῦ βούλησιν. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλοποίμενα, σα-
φῶς ἐπεγνωκότες ὅτι περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὁ Τίτος
οὐδεμίαν ἐντολὴν ἔχει παρὰ τῆς συγκλήτου, τὴν ἡσυ- 25
χίαν εἶχον, καραδοκοῦντες αὐτοῦ τὴν παρουσίαν.
16 ἐπεὶ δὲ καταπλεύσας εἰς Ναύπακτον ἔγραψε τῷ στρα-
τηγῷ καὶ τοῖς δημιουργοῖς τῶν Ἀχαιῶν, κελεύων
17 συνάγειν τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς ἐκκλησίαν, ἀντέγραψαν
αὐτῷ διότι ποιήσουσιν, ἂν γράψῃ περὶ τίνων βού- 30
λεται διαλεχθῆναι τοῖς Ἀχαιοῖς· τοὺς γὰρ νόμους
18 ταῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιτάττειν. τοῦ δὲ μὴ τολμῶν-

τος γράφειν, αἱ μὲν τοῦ Δεινοκράτους ἐλπίδες καὶ τῶν ἀρχαίων λεγομένων φυγάδων, τότε δὲ προσφάτως ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἐκπεπτωκότων, καὶ συλλήβδην ἡ τοῦ Τίτου παρουσία καὶ προσδοκία τοῦτον τὸν τρόπον διέπεσεν. [5, 4—15. Exc. Peir. p. 114. 14. καὶ ὁ Δεινοκράτης παρῆν — βούλησιν etiam, et 15—18. sola Exc. de legat. p. 98.]

Ὅτι τῶν περὶ τὸν Κόιντον τὸν Μάρκιον πρεσβευσάντων εἰς Μακεδονίαν, ἀπέβη μὲν ἀπὸ τῶν ἐπὶ Θράκης Ἑλληνίδων πόλεων ὁλοσχερῶς ὁ Φίλιππος, καὶ τὰς φρουρὰς ἐξήγαγεν, ἀπέβη δὲ βαρυνόμενος καὶ στένων. διωρθώσατο δὲ καὶ τἆλλα πάντα, περὶ ὧν οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέταττον, βουλόμενος ἐκείνοις μὲν μηδεμίαν ἔμφασιν ποιεῖν ἀλλοτριότητος, λαμβάνειν δὲ ἀναστροφὴν πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς. τηρῶν δὲ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, ἐξῆγε στρατιὰν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους. διελθὼν δὲ διὰ μέσης τῆς Θράκης ἐνέβαλεν εἰς Ὀδρύσας, Βέσσους, καὶ Δευθηλήτους. παραγενόμενος δὲ ἐπὶ τὴν προσαγορευομένην Φιλίππου πόλιν, φυγόντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰς ἀκρωρείας, ἐξ ἐφόδου κατέσχε τὴν πόλιν. μετὰ δὲ ταῦτα πᾶν τὸ πεδίον ἐπιδραμών, καὶ τοὺς μὲν ἐκπορθήσας, παρ' ὧν δὲ πίστεις λαβών, ἐπανῆλθε, φρουρὰν καταλιπὼν ἐν τῇ Φιλίππου πόλει. ταύτην δὲ συνέβη μετά τινα χρόνον ἐκπεσεῖν ὑπὸ τῶν Ὀδρυσῶν, ἀθετησάντων τὰς πρὸς τὸν βασιλέα πίστεις. 6

Ὅτι τοῦ Δημητρίου παραγενηθέντος ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ κομίζοντος τὰς ἀποκρίσεις, ἐν αἷς οἱ Ῥωμαῖοι πᾶσαν τὴν ἐξ αὐτῶν χάριν καὶ πίστιν εἰς τὸν Δημήτριον ἀπηρείδοντο, καὶ διὰ τοῦτον ἔφασαν πάντα πεποιηκέναι καὶ ποιήσειν, οἱ μὲν Μακεδόνες ἀπεδέχοντο τὸν Δημήτριον, μεγάλων 7

ὑπολαμβάνοντες ἀπολελύσθαι φόβων καὶ κινδύνων.
3 προσεδόκων γὰρ ὅσον οὔπω τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν διὰ τὰς τοῦ Φιλίππου παρατρι-
4 βάς. ὁ δὲ Φίλιππος καὶ Περσεὺς οὐχ ἡδέως ἑώρων τὸ γιγνόμενον οὐδ' ἤρεσεν αὐτοῖς, τῷ δοκεῖν τοὺς 5
Ῥωμαίους αὐτῶν μὲν μηδένα λόγον ποιεῖσθαι, τῷ δὲ Δημητρίῳ πᾶσαν ἀνατιθέναι τὴν ἐξ αὐτῶν χάριν.
5 οὐ μὴν ἀλλ' ὁ μὲν Φίλιππος ἐπεκρύπτετο τὴν ἐπὶ τούτοις δυσαρέστησιν, ὁ δὲ Περσεύς, οὐ μόνον ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίᾳ παρὰ πολὺ τἀδελφοῦ λειπό- 10
μενος, ἀλλὰ καὶ περὶ τἆλλα πάντα καθυστερῶν καὶ
6 τῇ φύσει καὶ τῇ κατασκευῇ, δυσχερῶς ἔφερε· τὸ δὲ συνέχον, ἐδεδίει περὶ τῆς ἀρχῆς, μὴ πρεσβύτερος ὢν
7 ἐξωσθῇ διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. διὸ τούς τε φίλους ἔφθειρε τοὺς τοῦ Δημητρίου * * * [Exc. de le- 15
gat. p. 98—100.]

8 Ὅτι τῷ βασιλεῖ Φιλίππῳ καὶ τῇ συμπάσῃ Μακεδονίᾳ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν δεινή τις ἀρχὴ κακῶν ἐνέπεσε καὶ πολλῆς ἐπιστάσεως καὶ μνήμης ἀξία.
2 καθάπερ γὰρ ἂν εἰ δίκην ἡ τύχη βουλομένη λαβεῖν 20
ἐν καιρῷ παρ' αὐτοῦ πάντων τῶν ἀσεβημάτων καὶ παρανομημάτων ὧν εἰργάσατο κατὰ τὸν βίον, τότε παρέστησεν αὐτῷ τινας ἐρινῦς καὶ ποινὰς καὶ προσ-
3 τροπαίους τῶν δι' ἐκεῖνον ἠτυχηκότων· οἳ συνόντες αὐτῷ καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τοιαύτας ἔλα- 25
βον παρ' αὐτοῦ τιμωρίας, ἕως οὗ τὸ ζῆν ἐξέλιπεν, ὡς καὶ πάντας ἀνθρώπους ὁμολογῆσαι διότι κατὰ τὴν παροιμίαν ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ἧς μηδέποτε δεῖ
4 καταφρονεῖν ἀνθρώπους ὑπάρχοντας. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτῷ ταύτην παρεστήσαντο τὴν ἔννοιαν ὅτι δεῖ 30
μέλλοντα πολεμεῖν πρὸς Ῥωμαίους ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων καὶ παραθαλαττίων πόλεων τοὺς μὲν πολιτι-

κοὺς ἄνδρας μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἀναστάτους ποιήσαντα μεταγαγεῖν εἰς τὴν νῦν μὲν Ἡμαθίαν, τὸ δὲ παλαιὸν Παιονίαν προσαγορευομένην, πληρῶσαι δὲ καὶ Θρᾳκῶν καὶ βαρβάρων τὰς πόλεις, ὡς βεβαιοτέρας αὐτῷ τῆς ἐκ τούτων πίστεως ὑπαρξούσης κατὰ τὰς περιστάσεις. οὗ συντελουμένου, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀνασπάστων γιγνομένων, τηλικοῦτο συνέβη γενέσθαι πένθος καὶ τηλικοῦτον θόρυβον ὥστε δοριάλωτον δοκεῖν ἅπασαν γίγνεσθαι. ἐξ ὧν κατάραι καὶ θεοκλυτήσεις ἐγίγνοντο κατὰ τοῦ βασιλέως, οὐκέτι λάθρᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ φανερῶς. μετὰ δὲ ταῦτα βουληθεὶς μηδὲν ἀλλότριον ὑποκαθέσθαι μηδὲ δυσμενὲς μηδὲν ἀπολιπεῖν τῇ βασιλείᾳ, ἔγραψε τοῖς ἐπὶ τῶν πόλεων διατεταγμένοις ἀναζητῆσαι τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας τῶν ὑπ' αὐτοῦ Μακεδόνων ἀνηρημένων, εἰς φυλακὴν ἀποθέσθαι, μάλιστα μὲν φέρων ἐπὶ τοὺς περὶ Ἄδμητον καὶ Πύρριχον καὶ Σάμον καὶ τοὺς μετὰ τούτων ἀπολομένους· ἅμα δὲ τούτοις συμπεριέλαβε καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅσοι κατὰ βασιλικὸν πρόσταγμα τοῦ ζῆν ἐστερήθησαν, ἐπιφθεγξάμενος, ὥς φασι, τὸν στίχον τοῦτον·

νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱοὺς καταλείπει.

ὄντων δὲ τῶν πλείστων ἐπιφανῶν διὰ τὰς τῶν πατέρων προαγωγάς, ἐπιφανὴ καὶ τὴν τούτων ἀτυχίαν συνέβαινε γίγνεσθαι καὶ παρὰ πᾶσιν ἐλεεινήν. τρίτον δ' ἡ τύχη δρᾶμα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐπεισήγαγε τὸ κατὰ τοὺς υἱούς, ἐν ᾧ τῶν μὲν νεανίσκων ἀλλήλοις ἐπιβουλευόντων, τῆς δ' ἀναφορᾶς περὶ τούτων ἐπ' αὐτὸν γιγνομένης, καὶ δέον διαλαμβάνειν ποτέρου δεῖ γίγνεσθαι τῶν υἱῶν φονέα καὶ πότερον αὐτῶν δεδιέναι μᾶλλον κατὰ τὸν ἑξῆς βίον, μὴ γηράσκων αὐτὸς πάθῃ τὸ παραπλήσιον, ἐστροβεῖτο

νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν περὶ τούτων διανοούμενος.
14 ἐν τοιαύταις δ' οὔσης ἀτυχίαις καὶ ταραχαῖς τῆς αὐ-
τοῦ ψυχῆς, τίς οὐκ ἂν εἰκότως ὑπολάβοι θεῶν τινων
αὐτῷ μῆνιν εἰς τὸ γῆρας κατασκῆψαι διὰ τὰς ἐν τῷ
15 προγεγονότι βίῳ παρανομίας; τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον
ἔσται δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς ῥηθησομένων. [Exc. Peir.
p. 117—121, ubi post ῥηθησομένων additum Ζήτει ἐν
τῷ περὶ παραδόξων. 8, 3. etiam Exc. Vat. p. 415 M. 64 H.]

8ª Ὅτι Φίλιππος ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς πολλοὺς
τῶν Μακεδόνων ἀνελὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐπα-
νεῖλεν, ὥς φασι, τὸν στίχον τοῦτον εἰπών·

νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱοὺς καταλείπει.

καὶ διὰ ταῦτα τῆς ψυχῆς οἷον εἰ λυττώσης αὐτοῦ καὶ
τὸ κατὰ τοὺς υἱοὺς νεῖκος ἅμα τοῖς προειρημένοις
ἐξεκαύθη, τῆς τύχης ὥσπερ ἐπίτηδες ἀναβιβαζούσης
ἐπὶ σκηνὴν ἐν ἑνὶ καιρῷ τὰς τούτων συμφοράς.

Ὅτι δεῖ μὴ μόνον ἀναγιγνώσκειν τὰς τραγῳδίας
καὶ τοὺς μύθους καὶ τὰς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ γιγνώσκειν
καὶ συνεφιστάνειν ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος, ἐν οἷς ἅπασιν
2 ἔστιν ὁρᾶν ὅσοι μὲν τῶν ἀδελφῶν εἰς τὴν πρὸς ἀλ-
λήλους ὀργὴν καὶ φιλονικίαν ἐμπεσόντες ἐπὶ πολὺ
προύβησαν, ἅπαντας τοὺς τοιούτους οὐ μόνον σφᾶς
ἀπολωλεκότας, ἀλλὰ καὶ βίον καὶ τέκνα καὶ πόλεις
3 ἄρδην κατεστραφότας, ὅσοι δὲ μετρίως ἐξήλωσαν τὸ
στέργειν αὐτοὺς καὶ φέρειν τὰς ἀλλήλων ἀγνοίας,
τούτους ἅπαντας σωτῆρας γεγονότας ὧν ἀρτίως εἶ-
πον καὶ μετὰ τῆς καλλίστης φήμης καὶ δόξης βεβιω-
κότας.

8ᵇ Καὶ μὴν ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Λακεδαίμονι βασιλεῖς
πολλάκις ὑμᾶς ἐπέστησα, λέγων ὅτι τοσοῦτον χρόνον
διετήρησαν τῇ πατρίδι τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν
ὅσον πειθαρχοῦντες ὥσπερ γονεῦσι τοῖς ἐφόροις ἠνεί-

χοντο συμβασιλεύοντες ἀλλήλοις· ὅτε δὲ φονεύσαν- 2
τες εἰς μοναρχίαν τὰ πράγματα μετέστησαν, τότε
πάντων ἅμα τῶν κακῶν πεῖραν ἐποίησαν λαβεῖν τὴν
Σπάρτην· τὸ δὲ τελευταῖον ὡς ἂν εἰ κατ' ἔνδειξιν 3
ὑμῖν λέγων καὶ τιθεὶς ἐναργῶς ὑπὸ τὴν ὄψιν διετέ-
λουν τούτους τοὺς περὶ τὸν Εὐμένη καὶ τὸν Ἄτταλον,
ὅτι παραλαβόντες οὗτοι μικρὰν ἀρχὴν καὶ τὴν τυχοῦ-
σαν ηὐξήκασι ταύτην, ὥστε μηδεμιᾶς εἶναι καταδε-
εστέραν, δι' οὐδὲν ἕτερον ἢ διὰ τὴν πρὸς αὑτοὺς
ὁμόνοιαν καὶ συμφωνίαν καὶ τὸ δύνασθαι κατ' ἀξίαν
ἐν ἀλλήλοις διαφυλάττειν· ὧν ὑμεῖς ἀκούοντες οὐχ 4
οἷον εἰς νοῦν ἐλαμβάνετε, τὸ δ' ἐναντίον ἠκονᾶτε,
ἐμοὶ δοκεῖν, τοὺς κατ' ἀλλήλων θυμούς. [Exc. Vat.
p. 415—416 M. 64—65 H.]

Ἐναγίζουσιν οὖν τῷ Ξανθῷ Μακεδόνες καὶ κα- 8c
θαρμὸν ποιοῦσι σὺν ἵπποις ὡπλισμένοις. [Suidas v.
ἐναγίζων.]

Ὁ δὲ ἐξαναστὰς προῆγε, τὰ μὲν ὑπὸ τῆς ἀρρω- 8d
στίας, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἡλικίας βαρυνόμενος· εἶχε γὰρ
ἑβδομηκοστὸν ἔτος. διαβιασάμενος δὲ τὴν ἀσθένειαν
τῇ συνηθείᾳ τῇ πρὸ τοῦ παρῆν ἐξ Ἄργους εἰς Μεγά-
λην πόλιν αὐθημερόν. [Suidas vv. βαρυνόμενος, δια-
βιασάμενος.]

[Οὐ μὴν ἀλλὰ κομίσαντες αὐτὸν εἰς τὸν καλούμε- 8e
νον θησαυρόν, οἴκημα κατάγειον οὔτε πνεῦμα λαμβά-
νον οὔτε φῶς ἔξωθεν οὔτε θύρας ἔχον, ἀλλὰ μεγάλῳ
λίθῳ περιαγομένῳ κατακλειόμενον, ἐνταῦθα κατέ-
θεντο, καὶ τὸν λίθον ἐπιρράξαντες, ἄνδρας ἐνόπλους
κύκλῳ περιέστησαν. — Φιλοποίμην δεξάμενος τὸ
φάρμακον ἠρώτησεν εἴ τι περὶ τῶν ἱππέων, καὶ
μάλιστα Λυκόρτα, πεπυσμένος ἐστίν, κ. τ. λ. [Plutar-

chus Philopoem. c. 19, 20. Quae ex Polybio esse ducta prodit Livius 39, 50.]

9 Ὅτι Φιλοποίμην ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς συλληφθεὶς ὑπὸ Μεσσηνίων ἀνηρέθη φαρμάκῳ, ἀνὴρ γενόμενος οὐδενὸς τῶν πρὸ αὐτοῦ κατ' ἀρετὴν δεύτερος, τῆς τύχης μέντοι γ' ἥττων, καίτοι δόξας ἐν παντὶ τῷ πρὸ τοῦ βίῳ συνεργὸν ἐσχηκέναι ταύτην·

2 ἀλλά μοι δοκεῖ κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν εὐτυχῆσαι μὲν ἄνθρωπον ὄντα δυνατόν, διευτυχῆσαί γε μὴν ἀδύνατον· διὸ καὶ μακαριστέον τῶν προγεγονότων οὐχ ὡς διευτυχηκότας τινάς· τίς γὰρ ἀνάγκη ψευδεῖ λόγῳ χρωμένοις ματαίως προσκυνεῖν τὴν τύχην; ἀλλὰ τοὺς ὡς πλεῖστον χρόνον ἐν τῷ ζῆν ἴλεων ἔχοντας ταύτην, κἂν ποτε μετανοῇ, μετρίαις περιπεσόντας συμφοραῖς. [Exc. Vat. p. 417 M. 65—66 H.]

3 Ὅτι Φιλοποίμην τετταράκοντα ἔτη συνεχῶς φιλοδοξήσας ἐν δημοκρατικῷ καὶ πολυειδεῖ πολιτεύματι,

4 πάντῃ πάντως διέφυγε τὸν τῶν πολλῶν φθόνον, τὸ πλεῖον οὐ πρὸς χάριν, ἀλλὰ μετὰ παρρησίας πολιτευόμενος· ὃ σπανίως εὕροι τις ἂν γεγονός.

5 Ὅτι Ἀννίβας ἑπτακαίδεκα ἔτη μείνας ἐν τοῖς ὑπαίθροις καὶ πλείστοις ἀλλοφύλοις καὶ ἑτερογλώττοις ἀνδράσι χρησάμενος πρὸς ἀπηλπισμένας καὶ παραδόξους ἐλπίδας, ὑπ' οὐδενὸς οὔτ' ἐπεβουλεύθη τὸ παράπαν οὔτ' ἐγκατελείφθη τῶν συστρατευομένων.

6 Ὅτι Πόπλιος φιλοδοξήσας ἐν ἀριστοκρατικῷ πολιτεύματι τηλικαύτην περιεποιήσατο παρὰ μὲν τοῖς ὄχλοις εὔνοιαν, παρὰ δὲ τῷ συνεδρίῳ πίστιν, ὥστ' ἐν μὲν τῷ δήμῳ κρίνειν τινὸς ἐπιβαλομένου κατὰ τὰ Ῥωμαίων ἔθη, καὶ πολλὰ κατηγορήσαντος καὶ πι-

7 κρῶς, ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶπε προελθών, οὐκ ἔφη δὲ

πρέπον εἶναι τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων οὐδενὸς ἀκούειν κατηγοροῦντος Ποπλίου Κορνηλίου Σκιπίωνος, δι' ὃν αὐτὴν τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ἔχουσιν οἱ κατηγοροῦντες. ὧν ἀκούσαντες οἱ πολλοὶ παραχρῆμα 8
διελύθησαν πάντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἀπολιπόντες τὸν κατηγοροῦντα μόνον. [Exc. Peir. p. 121.]

Ὅτι Πόπλιος ἐν τῷ συνεδρίῳ χρείας ποτὲ χρη- 9a
μάτων οὔσης εἴς τινα κατεπείγουσαν οἰκονομίαν, τοῦ δὲ ταμίου διά τινα νόμον οὐ φάσκοντος ἀνοίξειν τὸ ταμιεῖον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, αὐτὸς ἔφη λαβὼν τὰς κλεῖς ἀνοίξειν· αὐτὸς γὰρ αἴτιος γεγονέναι καὶ τοῦ κλείεσθαι τὸ ταμιεῖον. πάλιν δέ ποτε λόγου 2
ἀπαιτοῦντός τινος ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν χρημάτων ὧν ἔλαβε παρ' Ἀντιόχου πρὸ τῶν συνθηκῶν εἰς τὴν τοῦ στρατοπέδου μισθοδοσίαν, ἔχειν μὲν ἔφη τὸν λόγον, οὐ δεῖν δ' αὐτὸν ὑποσχεῖν οὐδενὶ λόγον· τοῦ δ' ἐπικειμένου καὶ κελεύοντος φέρειν ἠξίωσε τὸν ἀδελφὸν ἐνεγκεῖν· κομισθέντος δὲ τοῦ βιβλίου, 3
προτείνας αὐτὸ καὶ κατασπαράξας πάντων ὁρώντων τὸν μὲν ἀπαιτοῦντα τὸν λόγον ἐκ τούτων ζητεῖν ἐκέλευσε, τοὺς δ' ἄλλους ἤρετο πῶς τῶν μὲν τρισχιλίων ταλάντων τὸν λόγον ἐπιζητοῦσι πῶς ἐδαπανήθη καὶ διὰ τίνων, τῶν δὲ μυρίων καθόλου καὶ πεντακισχιλίων ὧν παρ' Ἀντιόχου λαμβάνουσιν, οὐκέτι ζητοῦσι πῶς εἰσπορεύεται καὶ διὰ τίνων, οὐδὲ πῶς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Λιβύης, ἔτι δὲ τῆς Ἰβηρίας, κεκυριεύκασιν. ὥστε μὴ μόνον καταπλαγῆναι πάντας, ἀλλὰ 4
καὶ τὸν ζητήσαντα τὸν λόγον ἀποσιωπῆσαι. ταῦτα 5
μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω τῆς τε τῶν μετηλλαχότων ἀνδρῶν εὐκλείας ἕνεκεν καὶ τῆς τῶν ἐπιγιγνομένων παρορμήσεως πρὸς τὰ καλὰ τῶν ἔργων. [Exc. Vat. p. 417—418 M. 66 H.]

10 Ὅτι κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἡ σύγκλητος, παραγενομένων πρέσβεων παρὰ Εὐμένους καὶ Φαρνάκου καὶ παρὰ τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους, ἔτι δὲ παρὰ τῶν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἐκπεπτωκότων καὶ παρὰ τῶν
2 κατεχόντων τὴν πόλιν, ἐχρημάτισε τούτοις. ἦκον δὲ καὶ Ῥόδιοι πρεσβεύοντες ὑπὲρ τῆς Σινωπέων ἀτυ-
3 χίας. τούτοις μὲν οὖν καὶ τοῖς παρ' Εὐμένους καὶ Φαρνάκου πρεσβεύουσιν ἡ σύγκλητος ἀπεκρίθη διότι πέμψει πρεσβευτὰς τοὺς ἐπισκεψομένους περί τε Σινωπέων καὶ περὶ τῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἀμφισβητου-
4 μένων. τοῦ δὲ Κοΐντου Μαρκίου προσφάτως ἐκ τῆς Ἑλλάδος παραγεγονότος, καὶ περί τε τῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ διασεσαφηκότος, οὐκέτι πολλῶν προσεδεήθη λόγων ἡ σύγκλητος,
5 ἀλλ' εἰσκαλεσαμένη καὶ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Μακεδονίας πρεσβεύοντας διήκουσε μὲν τῶν λόγων, τάς γε μὴν ἀποκρίσεις ἔδωκε καὶ τὴν διάληψιν ἐποιήσατο τῶν πραγμάτων οὐ πρὸς τοὺς τῶν πρεσβευτῶν λόγους, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀποπρεσβείαν ἁρμοσαμένη
6 τοῦ Μαρκίου. ὃς ὑπὲρ μὲν τοῦ Φιλίππου τοῦ βασιλέως ἀπηγγέλκει διότι πεποίηκε μὲν τὰ προσταττόμενα, πεποίηκε δὲ τὰ πάντα βαρυνόμενος, καὶ ὅτι
7 λαβὼν καιρὸν πᾶν τι ποιήσει κατὰ Ῥωμαίων. διὸ καὶ τοῖς μὲν παρὰ τοῦ Φιλίππου πρεσβευταῖς τοιαύτην ἔδωκε τὴν ἀπόκρισιν, δι' ἧς ἐπὶ μὲν τοῖς γεγονόσιν ἐπῄνει τὸν Φίλιππον, εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ᾤετο δεῖν προσέχειν αὐτὸν ἵνα μηδὲν ὑπεναντίον φαίνη-
8 ται πράττων Ῥωμαίοις. περὶ δὲ τῶν κατὰ Πελοπόννησον ὁ Μάρκιος τοιαύτην ἐπεποίητο τὴν ἀπαγγελίαν διότι τῶν Ἀχαιῶν οὐ βουλομένων ἀναφέρειν οὐδὲν ἐπὶ τὴν σύγκλητον, ἀλλὰ φρονηματιζομένων καὶ
9 πάντα δι' ἑαυτῶν πράττειν ἐπιβαλλομένων, ἐὰν πα-

ρακούσωσι μόνον αὐτῶν κατὰ τὸ παρὸν καὶ βραχεῖαν ἔμφασιν ποιήσωσι δυσαρεστήσεως, ταχέως ἡ Λακεδαίμων τῇ Μεσσήνῃ συμφρονήσει. τούτου δὲ γενο- 10
μένου μετὰ μεγάλης χάριτος ἤξειν τοὺς Ἀχαιοὺς ἔφη,
5 καταπεφευγότας ἐπὶ Ῥωμαίους. διὸ τοῖς μὲν ἐκ τῆς 11
Λακεδαίμονος ἀπεκρίθησαν τοῖς περὶ Σήριππον, βουλόμενοι μετέωρον ἐᾶσαι τὴν πόλιν, διότι πάντα πεποιήκασιν αὐτοῖς τὰ δυνατά, κατὰ δὲ τὸ παρὸν οὐ νομίζουσιν εἶναι τοῦτο τὸ πρᾶγμα πρὸς αὐτούς. τῶν 12
10 δὲ Ἀχαιῶν παρακαλούντων, εἰ μὲν δυνατόν ἐστι, βοήθειαν αὐτοῖς πέμψαι κατὰ τὴν συμμαχίαν ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους, εἰ δὲ μή, προνοηθῆναι ἵνα μηδεὶς τῶν ἐξ Ἰταλίας μήθ' ὅπλα μήτε σῖτον εἰς τὴν Μεσσήνην εἰσαγάγῃ, τούτων μὲν οὐδενὶ προσεῖχον, ἀπε- 13
15 κρίθησαν δὲ διότι οὐδ' ἂν ὁ Λακεδαιμονίων ἢ Κορινθίων ἢ Ἀργείων ἀφίσταται δῆμος, οὐ δεήσει τοὺς Ἀχαιοὺς θαυμάζειν ἐὰν μὴ πρὸς αὐτοὺς ἡγῶνται. ταύτην δὲ τὴν ἀπόκρισιν ἐκθέμενοι, κηρύγματος 14
ἔχουσαν διάθεσιν τοῖς βουλομένοις ἕνεκεν Ῥωμαίων
20 ἀφίστασθαι τῆς τῶν Ἀχαιῶν πολιτείας, λοιπὸν τοὺς πρεσβευτὰς παρακατεῖχον, καραδοκοῦντες τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην, πῶς προχωρήσει τοῖς Ἀχαιοῖς. καὶ 15
τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν τούτοις ἦν. [Exc. de legat. p. 100—102.]

25 Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἐξαπεστάλησαν 11
ὑπὸ τῶν ἐκ Λακεδαίμονος φυγάδων πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην, ἐν οἷς ἦν Ἀρκεσίλαος καὶ Ἀγησίπολις, ὃς ἔτι παῖς ὢν ἐγενήθη βασιλεὺς ἐν τῇ Σπάρτῃ. τού- 2
τους μὲν οὖν λῃσταί τινες περιπεσόντες ἐν τῷ πε-
30 λάγει διέφθειραν, οἱ δὲ μετὰ τούτων κατασταθέν- 3
τες ἐκομίσθησαν εἰς τὴν Ῥώμην. [Exc. de legat. p. 99.]

[Οἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ μετὰ τῶν προβούλων συνελθόν-

τες εἰς Μεγάλην πόλιν οὐδ' ἡντινοῦν ἀναβολὴν ἐποιήσαντο τῆς τιμωρίας, ἀλλ' ἑλόμενοι στρατηγὸν Λυκόρταν εἰς τὴν Μεσσηνίαν ἐνέβαλον κ. τ. λ. [Plutarchus Philopoem. c. 21. Vertit Livius 39, 50.]

12 Ὅτι ὁ Λυκόρτας ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγὸς τοὺς Μεσσηνίους καταπληξάμενος τῷ πολέμῳ. πάλαι μὲν οἱ Μεσσήνιοι καταπεπληγμένοι τὸν πρὸ τοῦ χρόνον τοὺς προεστῶτας τότε μόλις ἐθάρρησάν τινες αὐτῶν φωνὴν ἀφιέναι, πιστεύσαντες τῇ τῶν πολεμίων ἐφεδρείᾳ, καὶ λέγειν ὅτι δεῖ πρεσβεύειν ὑπὲρ διαλύσεως. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Δεινοκράτην, οὐκέτι δυνάμενοι πρὸς τὸ πλῆθος ἀντοφθαλμεῖν διὰ τὸ περιέχεσθαι, τοῖς πράγμασιν εἴξαντες ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἰδίας οἰκήσεις. οἱ δὲ πολλοὶ παρακληθέντες ὑπό τε τῶν πρεσβυτέρων καὶ μάλιστα τῶν ἐκ Βοιωτίας πρεσβευτῶν, οἳ πρότερον ἤδη παραγεγονότες ἐπὶ τὰς διαλύσεις, Ἐπαίνετος καὶ Ἀπολλόδωρος, εὐκαίρως τότε παρέτυχον ἐν τῇ Μεσσήνῃ, ταχέως ἐπακολουθήσαντες ἐπὶ τὰς διαλύσεις οἱ Μεσσήνιοι κατέστησαν πρεσβευτὰς καὶ τούτους ἐξέπεμψαν, δεόμενοι τυχεῖν συγγνώμης ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις. ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν παραλαβὼν τοὺς συνάρχοντας καὶ διακούσας τῶν παραγεγονότων, μίαν ἔφη Μεσσηνίοις πρὸς τὸ ἔθνος εἶναι διάλυσιν, ἐὰν τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀποστάσεως καὶ τῆς Φιλοποίμενος ἀναιρέσεως ἤδη παραδῶσιν αὐτῷ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐπιτροπὴν δῶσι τοῖς Ἀχαιοῖς, εἰς δὲ τὴν ἄκραν εἰσδέξωνται παραχρῆμα φυλακήν. ἀναγγελθέντων δὲ τούτων εἰς τοὺς ὄχλους, οἱ μὲν πάλαι πικρῶς διακείμενοι πρὸς τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου πρόθυμοι τούτους ἦσαν ἐκδιδόναι καὶ συλλαμβάνειν, οἱ δὲ πεπεισμένοι μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τῶν

Ἀχαιῶν ἑτοίμως συγκατέβαινον εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν
ὅλων ἐπιτροπήν. τὸ δὲ συνέχον οὐκ ἔχοντες αἵρεσιν 9
περὶ τῶν παρόντων ὁμοθυμαδὸν ἐδέξαντο τὰ προ-
τεινόμενα. τὴν μὲν οὖν ἄκραν εὐθέως παραλαβὼν ὁ 10
στρατηγὸς τοὺς πελταστὰς εἰς αὐτὴν παρήγαγε, μετὰ 11
δὲ ταῦτα προσλαβὼν τοὺς ἐπιτηδείους ἐκ τοῦ στρα-
τοπέδου παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ συναγαγὼν τοὺς
ὄχλους παρεκάλεσε τὰ πρόπροντα τοῖς ἐνεστῶσι καιροῖς,
ἐπαγγελλόμενος ἀμεταμέλητον αὐτοῖς ἔσεσθαι τὴν πί-
στιν. τῆς μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν ὅλων διαλήψεως τὴν 12
ἀναφορὰν ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐποιήσατο· καὶ γὰρ ὥσπερ
ἐπίτηδες συνέβαινε τότε πάλιν συνάγεσθαι τοὺς
Ἀχαιοὺς εἰς Μεγάλην πόλιν ἐπὶ τὴν δευτέραν σύν-
οδον, τῶν δὲ ἐν ταῖς αἰτίαις ὅσοι μὲν μετέσχον τοῦ 13
παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐπανελέσθαι τὸν Φιλοποίμενα,
τούτοις ἐπέταξε παραχρῆμα πάντας αὐτοὺς ἐξάγειν
ἐκ τοῦ ζῆν. [Exc. de legat. p. 102—103.]

FRAGMENTA LIBRI XXV.

1 Ὅτι οἱ Μεσσήνιοι διὰ τὴν αὐτῶν ἄγνοιαν εἰς τὴν ἐσχάτην παραγενόμενοι διάθεσιν, ἀποκατέστησαν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς κατάστασιν τῆς συμπολιτείας διὰ τὴν
2 Λυκόρτα καὶ τῶν Ἀχαιῶν μεγαλοψυχίαν. ἡ δ' Ἀβία καὶ Θουρία καὶ Φαραὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀπὸ μὲν τῆς Μεσσήνης ἐχωρίσθησαν, ἰδίᾳ δὲ θέμεναι στήλην ἑκάστη μετεῖχε τῆς κοινῆς συμπολιτείας.
3 Ῥωμαῖοι δὲ πυθόμενοι κατὰ λόγον κεχωρηκέναι τοῖς Ἀχαιοῖς τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην, οὐδένα λόγον ποιησάμενοι τῆς πρότερον ἀποφάσεως ἄλλην ἔδωκαν τοῖς αὐτοῖς πρεσβευταῖς ἀπόκρισιν, διασαφοῦντες ὅτι πρόνοιαν πεποίηνται τοῦ μηδένα τῶν ἐξ Ἰταλίας μήθ'
4 ὅπλα μήτε σῖτον εἰσάγειν εἰς τὴν Μεσσήνην. ἐξ οὗ καταφανεῖς ἅπασιν ἐγενήθησαν ὅτι τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ τὰ μὴ λίαν ἀναγκαῖα τῶν ἐκτὸς πραγμάτων ἀποτρίβεσθαι καὶ παρορᾶν, ὡς τοὐναντίον καὶ δυσχεραίνουσιν ἐπὶ τῷ μὴ πάντων τὴν ἀναφορὰν ἐφ' ἑαυτοὺς γίγνεσθαι καὶ πάντα πράττεσθαι μετὰ τῆς
5 αὐτῶν γνώμης. εἰς δὲ τὴν Λακεδαίμονα παραγενομένων τῶν πρεσβευτῶν ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ κομιζόντων τὴν ἀπόκρισιν, εὐθέως ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν, μετὰ τὸ συντελέσαι τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην συνῆγε
6 τοὺς πολλοὺς εἰς τὴν τῶν Σικυωνίων πόλιν. ἀθροι-

σθέντων δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἀνεδίδου διαβούλιον ὑπὲρ τοῦ προσλαβέσθαι τὴν Σπάρτην εἰς τὴν συμπολιτείαν, φάσκων Ῥωμαίους μὲν ἀποτρίβεσθαι τὴν πρό- 7
τερον αὐτοῖς δοθεῖσαν ἐπιτροπὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης· ἀποκεκρίσθαι γὰρ αὐτοὺς νῦν μηδὲν εἶναι τῶν κατὰ Λακεδαίμονα πραγμάτων πρὸς αὐτούς· τοὺς δὲ κυριεύοντας τῆς Σπάρτης κατὰ τὸ παρὸν 8
βούλεσθαι σφίσι μετέχειν τῆς συμπολιτείας. διὸ πα- 9
ρεκάλει προσδέχεσθαι τὴν πόλιν· εἶναι γὰρ τοῦτο κατὰ δύο τρόπους συμφέρον, καθ' ἕνα μέν, ὅτι τούτους [μέλλουσι] προσλήψεσθαι τοὺς διατετηρηκότας τὴν πρὸς τὸ ἔθνος πίστιν, καθ' ἕτερον δέ, διότι τῶν 10
ἀρχαίων φυγάδων τοὺς ἀχαρίστως καὶ ἀσεβῶς ἀνεστραμμένους εἰς αὐτοὺς οὐχ ἕξουσι κοινωνοὺς τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἑτέρων αὐτοὺς ἐκκεκλεικότων τῆς πόλεως, βεβαιώσαντες τὰς ἐκείνων προαιρέσεις ἅμα τὴν ἁρμόζουσαν αὐτοῖς χάριν ἀποδώσουσι μετὰ τῆς τῶν θεῶν προνοίας. ὁ μὲν οὖν Λυκόρτας ταῦτα καὶ τὰ 11
τοιαῦτα λέγων παρεκάλει τοὺς Ἀχαιοὺς προσδέξασθαι τὴν πόλιν· ὁ δὲ Διοφάνης καί τινες ἕτεροι βοηθεῖν 12
ἐπειρῶντο τοῖς φυγάσι, καὶ παρεκάλουν τοὺς Ἀχαιοὺς μὴ συνεπιθέσθαι τοῖς ἐκπεπτωκόσι, μηδὲ δι' ὀλίγους ἀνθρώπους συνεπισχῦσαι τοῖς ἀσεβῶς καὶ παρανόμως αὐτοὺς ἐκ τῆς πατρίδος ἐκβεβληκόσι. τοι- 13
αῦτα μὲν οὖν ἦν τὰ ῥηθέντα παρ' ἑκατέρων. οἱ 2
δ' Ἀχαιοὶ διακούσαντες ἀμφοτέρων ἔκριναν προσλαβέσθαι τὴν πόλιν, καὶ μετὰ ταῦτα στήλης προγραφείσης συνεπολιτεύετο μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἡ Σπάρτη, προσδεξαμένων τῶν ἐν τῇ πόλει τούτους τῶν 2
ἀρχαίων φυγάδων, ὅσοι μηδὲν ἐδόκουν ἀγνωμόνως πεποιηκέναι κατὰ τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους. 3

Οἱ δ' Ἀχαιοὶ ταῦτα κυρώσαντες πρεσβευτὰς ἀπέ-

στειλαν εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς περὶ Βίππον τὸν Ἀργεῖον,
διασαφήσοντας τῇ συγκλήτῳ περὶ πάντων. ὁμοίως δὲ
καὶ Λακεδαιμόνιοι τοὺς περὶ Χαίρωνα κατέστησαν.
ἐξαπέστειλαν δὲ καὶ οἱ φυγάδες τοὺς περὶ Κλῆτιν
Διακτόριον τοὺς καταστησομένους ἐν τῇ συγκλήτῳ
πρὸς τοὺς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρεσβευτάς. εἰς δὲ τὴν
Ῥώμην παραγεγονότων τῶν πρεσβευτῶν παρά τε τῶν
ἐκ Λακεδαίμονος φυγάδων καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν,
ἅμα δὲ καὶ τῶν παρ' Εὐμένους καὶ παρ' Ἀριαράθου
τοῦ βασιλέως ἡκόντων καὶ τῶν παρὰ Φαρνάκου,
τούτοις πρῶτον ἐχρημάτισεν ἡ σύγκλητος. βραχεῖ
δὲ χρόνῳ πρότερον ἀνηγγελκότων τῶν περὶ τὸν Μάρκον πρεσβευτῶν, οὓς ἀπεστάλκεσαν ἐπὶ τὸν Εὐμένει καὶ Φαρνάκει συνεστηκότα πόλεμον, καὶ διασεσαφηκότων περί τε τῆς Εὐμένους μετριότητος ἐν
πᾶσι καὶ περὶ τῆς Φαρνάκου πλεονεξίας καὶ καθόλου
τῆς ὑπερηφανίας, οὐκέτι πολλῶν προσεδεήθη λόγων
ἡ σύγκλητος, διακούσασα τῶν παραγεγονότων, ἀπεκρίθη δὲ διότι πάλιν πέμψει πρεσβευτὰς τοὺς φιλοτιμότερον ἐπισκεψομένους ὑπὲρ τῶν διαφερόντων
τοῖς προειρημένοις. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος φυγάδων εἰσπορευθέντων, καὶ τῶν ἐκ
τῆς πόλεως ἅμα τούτοις, ἐπὶ πολὺ διακούσασα, τοῖς
μὲν ἐκ τῆς πόλεως οὐδὲν ἐπετίμησε περὶ τῶν γεγονότων, τοῖς δὲ φυγάσιν ἐπηγγείλατο γράψειν πρὸς
τοὺς Ἀχαιοὺς περὶ τοῦ κατελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκείαν. μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἰσπορευθέντων τῶν
περὶ Βίππον τὸν Ἀργεῖον, οὓς ἀπεστάλκει τὸ τῶν
Ἀχαιῶν ἔθνος, καὶ διασαφούντων περὶ τῆς Μεσσηνίων ἀποκαταστάσεως, οὐδενὶ δυσαρεστήσασα περὶ
τῶν οἰκονομουμένων ἡ σύγκλητος ἀπεδέξατο φιλανθρώπως τοὺς πρεσβευτάς.

Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον παραγενομένων ἐκ 3
Ῥώμης τῶν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος φυγάδων, καὶ κομι-
ζόντων παρὰ τῆς συγκλήτου γράμματα τοῖς Ἀχαιοῖς
ὑπὲρ τοῦ προνοηθῆναι ὑπὲρ τῆς αὐτῶν καθόδου καὶ
σωτηρίας εἰς τὴν οἰκείαν, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπερ- 2
θέσθαι τὸ διαβούλιον, ἕως ἂν οἱ παρ' αὐτῶν ἔλθωσι
πρεσβευταί. ταῦτα δὲ τοῖς φυγάσιν ἀποκριθέντες 3
συνέθεντο τὴν πρὸς Μεσσηνίους στήλην, συγχωρή-
σαντες αὐτοῖς πρὸς τοῖς ἄλλοις φιλανθρώποις καὶ
τριῶν ἐτῶν ἀτέλειαν, ὥστε τὴν τῆς χώρας καταφθο-
ρὰν μηδὲν ἧττον βλάψαι τοὺς Ἀχαιοὺς ἢ Μεσσηνί-
ους. τῶν δὲ περὶ τὸν Βίππον παραγενομένων ἐκ τῆς 4
Ῥώμης, καὶ διασαφούντων γραφῆναι τὰ γράμματα
περὶ τῶν φυγάδων, οὐ διὰ τὴν τῆς συγκλήτου σπου-
δήν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν φυγάδων φιλοτιμίαν, ἔδοξε 5
τοῖς Ἀχαιοῖς μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. [Exc. de
legat. p. 103—107.]

[Ὅτι οὐ καλὸν τὸ φθείρειν τοὺς καρποὺς τῶν 3a
ὑπεναντίων· φησὶ γὰρ ὁ Πολύβιος]· οὐδέποτε δὲ ἐγὼ
συντίθεμαι τὴν γνώμην τοῖς ἐπὶ τοσοῦτον διατιθε-
μένοις τὴν ὀργὴν εἰς τοὺς ὁμοφύλους ὥστε μὴ μόνον
τοὺς ἐπετείους καρποὺς παραιρεῖσθαι τῶν πολεμίων,
ἀλλὰ καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ κατεσκευασμένα διαφθεί-
ρειν, μηδὲ μεταμελείας καταλιπόντας τόπον, ἀλλά 2
μοι δοκοῦσι μεγαλείως ἀγνοεῖν οἱ ταῦτα πράττοντες·
καθ' ὅσον γὰρ ὑπολαμβάνουσι καταπλήττεσθαι τοὺς
πολεμίους λυμαινόμενοι τὴν χώραν καὶ παραιρούμε-
νοι πάσας, οὐ μόνον τὰς κατὰ τὸ παρόν, ἀλλὰ καὶ
τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας τῶν πρὸς τὸν βίον ἀναγ-
καίων, κατὰ τοσοῦτον ἀποθηριοῦντες τοὺς ἀνθρώ-
πους ἀμετάθετον ποιοῦσι τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀργὴν τῶν
ἅπαξ ἐξαμαρτόντων.

3b Κατὰ δὲ τὴν Κρήτην ἀρχὴ πραγμάτων ἐκινεῖτο μεγάλων, εἰ χρὴ λέγειν ἀρχὴν πραγμάτων ἐν Κρήτῃ· 2 διὰ γὰρ τὴν συνέχειαν τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰς ἀλλήλους ὠμότητος ταὐτὸν ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶν ἐν Κρήτῃ, καὶ τὸ δοκοῦν παραδόξως τισὶν εἰρῆσθαι τοῦτο ἐκεῖ θεωρεῖται συνεχῶς γιγνόμενον. [Exc. Vat. p. 418—419 M. 66—67 H.]

4 Ὅτι κατὰ τὴν Ἀσίαν Φαρνάκης ὁ βασιλεύς, πάλιν ὀλιγωρήσας τῆς γεγενημένης ἐπὶ Ῥωμαίους ἀναφορᾶς, Λεώκριτον μὲν ἔτι κατὰ χειμῶνα μετὰ μυρίων στρατιωτῶν ἐξαπέστειλε πορθήσοντα τὴν Γαλατίαν, 2 αὐτὸς δὲ τῆς ἐαρινῆς ὥρας ὑποφαινούσης ἤθροιζε 3 τὰς δυνάμεις, ὡς ἐμβαλῶν εἰς τὴν Καππαδοκίαν. ἃ πυνθανόμενος Εὐμένης δυσχερῶς μὲν ἔφερε τὸ συμβαῖνον διὰ τὸ πάντας τοὺς τῆς πίστεως ὅρους ὑπερβαίνειν τὸν Φαρνάκην, ἠναγκάζετο δὲ τὸ παραπλήσιον ποιεῖν. 4 ἤδη δ' αὐτοῦ συνηθροικότος τὰς δυνάμεις κατέπλευσαν ἐκ τῆς Ῥώμης οἱ περὶ τὸν Ἄτταλον. 5 ὁμοῦ δὲ γενόμενοι καὶ κοινολογηθέντες ἀλλήλοις 6 ἀνέζευξαν παραχρῆμα μετὰ τῆς στρατιᾶς. ἀφικόμενοι δὲ εἰς τὴν Γαλατίαν τὸν μὲν Λεώκριτον οὐκέτι κατέλαβον· τοῦ δὲ Καρσιγνάτου καὶ τοῦ Γαιζοτόριος διαπεμπομένων πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ ἀσφαλείας, οἵτινες ἐτύγχανον ἔτι πρότερον ἠρημένοι τὰ Φαρνάκου, καὶ πᾶν ὑπισχνουμένων ποιήσειν τὸ προσταττόμενον, 7 ἀπειπάμενοι τούτους διὰ τὴν προγεγενημένην ἀθεσίαν, ἐξάραντες παντὶ τῷ στρατεύματι προῆγον ἐπὶ 8 τὸν Φαρνάκην. παραγενόμενοι δ' ἐκ Καλπίτου πεμπταῖοι πρὸς τὸν Ἅλυν ποταμόν, ἑκταῖοι πάλιν ἀνέ- 9 ζευξαν εἰς Παρνασσόν. ἔνθα καὶ Ἀριαράθης ὁ τῶν Καππαδοκῶν βασιλεὺς συνέμιξεν αὐτοῖς μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως, καὶ ἦλθον εἰς τὴν Μωκισσέων

χώραν. ἅρτι δὲ κατεστρατοπεδευκότων αὐτῶν προσ- 10
έπεσε παραγενέσθαι τοὺς ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβευτὰς
ἐπὶ τὰς διαλύσεις. ὧν ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Εὐμένης 11
Ἄτταλον μὲν ἐξαπέστειλε τούτους ἐκδεξόμενον, αὐτὸς
δὲ τὰς δυνάμεις ἐδιπλασίαζε καὶ διεκόσμει φιλοτίμως,
ἅμα μὲν ἁρμοζόμενος πρὸς τὰς ἀληθινὰς χρείας, ἅμα
δὲ βουλόμενος ἐνδείκνυσθαι τοῖς Ῥωμαίοις ὅτι δι'
αὐτοῦ δυνατός ἐστι τὸν Φαρνάκην ἀμύνασθαι καὶ
καταπολεμεῖν. παραγενομένων δὲ τῶν πρέσβεων 5
καὶ παρακαλούντων λύειν τὸν πόλεμον, ἔφασκον μὲν
οἱ περὶ τὸν Εὐμένη καὶ τὸν Ἀριαράθην ἕτοιμοι πρὸς
πᾶν εἶναι τὸ παρακαλούμενον, ἠξίουν δὲ τοὺς Ῥω- 2
μαίους, εἰ μέν ἐστι δυνατόν, εἰς σύλλογον αὐτοὺς
συναγαγεῖν πρὸς τὸν Φαρνάκην, ἵνα κατὰ πρόσωπον
λεγομένων τῶν λόγων ἴδωσι τὴν ἀθεσίαν αὐτοῦ καὶ
τὴν ὠμότητα διὰ πλειόνων· εἰ δὲ μὴ τοῦτ' εἴη δυνα- 3
τόν, αὐτοὺς γενέσθαι κριτὰς τῶν πραγμάτων ἴσους
καὶ δικαίους. τῶν δὲ πρεσβευτῶν ἀναδεχομένων 4
πάντα τὰ δυνατὰ καὶ καλῶς ἔχοντα ποιήσειν, ἀξιούν-
των δὲ τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ἐκ τῆς χώρας· ἄτοπον 5
γὰρ εἶναι παρόντων αὐτῶν καὶ λόγους ποιουμένων
ὑπὲρ διαλύσεων ἅμα παρεῖναι τὰ τοῦ πολέμου καὶ
κακοποιεῖν ἀλλήλους· συνεχώρησαν οἱ περὶ τὸν Εὐ- 6
μένη, καὶ τῇ κατὰ πόδας εὐθέως ἀναζεύξαντες οὗτοι
προῆγον ὡς ἐπὶ Γαλατίας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν 7
Φαρνάκην συμμίξαντες πρῶτον μὲν ἠξίουν αὐτὸν
εἰς λόγους ἐλθεῖν τοῖς περὶ τὸν Εὐμένη· μάλιστα
γὰρ ἂν οὕτω τυχεῖν τὰ πράγματα διεξαγωγῆς. τοῦ 8
δὲ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἀντιβαίνοντος καὶ τέλος
ἀπειπαμένου, δῆλον μὲν εὐθέως ἦν τοῦτο καὶ Ῥω-
μαίοις ὅτι καταμιγνώσκει προφανῶς ἑαυτοῦ καὶ δια-
πιστεῖ τοῖς σφετέροις πράγμασι· πάντῃ δὲ πάντως 9

βουλόμενοι λῦσαι τὸν πόλεμον, προσεκαρτέρουν ἕως οὗ συνεχώρησε πέμψειν αὐτοκράτορας ἐπὶ θάλατταν τοὺς συνθησομένους τὴν εἰρήνην, ἐφ' οἷς ἂν οἱ πρε-
10 σβευταὶ κελεύσωσιν. ἀφικομένων δὲ τῶν πρέσβεων, καὶ συνελθόντων ὁμοῦ τῶν τε Ῥωμαίων καὶ τῶν περὶ 5 Εὐμένη, καὶ τούτων μὲν εἰς ἅπαν ἑτοίμως συγκαταβαινόντων χάριν τοῦ συντελεσθῆναι τὴν εἰρήνην,
11 τῶν δὲ παρὰ τοῦ Φαρνάκου πρὸς πᾶν διαφερομένων καὶ τοῖς ὁμολογηθεῖσιν οὐκ ἐμμενόντων, ἀλλ' ἀεί τι προσεπιζητούντων καὶ μεταμελομένων, ταχέως τοῖς 10 Ῥωμαίοις ἐγένετο δῆλον ὅτι ματαιοπονοῦσιν. οὐ γὰρ οἷος ἦν συγκαταβαίνειν ὁ Φαρνάκης εἰς τὰς διαλύ-
12 σεις. ὅθεν ἀπράκτου γενομένης τῆς κοινολογίας, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπαλλαγέντων ἐκ τοῦ Περγάμου, καὶ τῶν παρὰ τοῦ Φαρνάκου πρέσβεων ἀπολυθέντων εἰς 15 τὴν οἰκείαν, ὁ μὲν πόλεμος ἐγεγένητο κατάμονος, οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐμένη πάλιν ἐγίγνοντο περὶ τὰς εἰς
13 τοῦτον παρασκευάς. ἐν ᾧ καιρῷ τῶν Ῥοδίων ἐπισπασαμένων τὸν Εὐμένη καὶ φιλοτίμως, οὗτος μὲν ἐξώρμησε μετὰ πολλῆς σπουδῆς, πράξων τὰ κατὰ 20 τοὺς Λυκίους.

6 Ὅτι γενομένων συνθηκῶν πρὸς ἀλλήλους Φαρνάκου καὶ Ἀττάλου καὶ τῶν λοιπῶν, ἅπαντες μετὰ τῶν οἰκείων δυνάμεων ἀνεχώρησαν εἰς τὴν οἰκείαν.
2 Εὐμένης δέ, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀπολελυμένος 25 τῆς ἀρρωστίας καὶ διατρίβων ἐν Περγάμῳ, παραγενομένου τἀδελφοῦ καὶ διασαφοῦντος περὶ τῶν ᾠκονομημένων, εὐδοκήσας τοῖς γεγονόσι προέθετο πέμ-
3 πειν τοὺς ἀδελφοὺς ἅπαντας εἰς τὴν Ῥώμην, ἅμα μὲν ἐλπίζων πέρας ἐπιθήσειν τῷ πρὸς τὸν Φαρνάκην πο- 30 λέμῳ διὰ τῆς τούτων πρεσβείας, ἅμα δὲ συστῆσαι σπουδάζων τοὺς ἀδελφοὺς τοῖς τε ἰδίοις φίλοις καὶ

ξένοις ὑπάρχουσιν αὐτῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τῇ συγκλήτῳ κατὰ κοινόν. προθύμων δὲ καὶ τῶν περὶ τὸν 4
Ἄτταλον ὑπαρχόντων, ἐγένοντο περὶ τὴν ἐκδημίαν.
καὶ τούτων παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ κατ' 5
ἰδίαν μὲν πάντες ἀπεδέχοντο τοὺς νεανίσκους φιλανθρώπως, ἅτε συνήθειαν ἐσχηκότες ἐν ταῖς περὶ τὴν Ἀσίαν στρατείαις, ἔτι δὲ μεγαλομερέστερον ἡ σύγκλητος ἀπεδέξατο τὴν παρουσίαν αὐτῶν· καὶ γὰρ ξένια 6
καὶ παροχὰς τὰς μεγίστας ἐξέθηκεν αὐτοῖς καὶ πρὸς τὴν ἔντευξιν καλῶς ἀπήντησεν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄτ- 7
ταλον εἰσελθόντες εἰς τὴν σύγκλητον τά τε προϋπάρχοντα φιλάνθρωπα διὰ πλειόνων λόγων ἀνενεώσαντο καὶ τοῦ Φαρνάκου κατηγορήσαντες παρεκάλουν ἐπιστροφήν τινα ποιήσασθαι, δι' ἧς τεύξεται τῆς ἁρμοζούσης δίκης. ἡ δὲ σύγκλητος διακούσασα φιλαν- 8
θρώπως ἀπεκρίθη διότι πέμψει πρεσβευτὰς τοὺς κατὰ πάντα τρόπον λύσοντας τὸν πόλεμον. καὶ τὰ 9
μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν οὕτως εἶχεν.

Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Πτολεμαῖος ὁ βα- 7
σιλεύς, βουλόμενος ἐμπλέκεσθαι τῷ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνει, διεπέμψατο πρεσβευτήν, ἐπαγγελλόμενος δεκαναῦαν δώσειν ἐντελῆ πεντηκοντηρικῶν πλοίων. οἱ 2
δ' Ἀχαιοὶ καὶ διὰ τὸ δοκεῖν τὴν δωρεὰν ἀξίαν εἶναι χάριτος ἀσμένως ἀπεδέξαντο τὴν ἐπαγγελίαν. δοκεῖ γὰρ ἡ δαπάνη οὐ πολὺ λείπειν τῶν δέκα ταλάντων. ταῦτα δὲ βουλευσάμενοι προεχειρίσαντο πρεσβευτὰς 3
Λυκόρταν καὶ Πολύβιον καὶ σὺν τούτοις Ἄρατον, υἱὸν Ἀράτου τοῦ Σικυωνίου, τοὺς ἅμα μὲν εὐχαριστήσοντας τῷ βασιλεῖ περί τε τῶν ὅπλων ὧν πρότερον ἀπέστειλε καὶ τοῦ νομίσματος, ἅμα δὲ παραληψομένους τὰ πλοῖα καὶ πρόνοιαν ποιησομένους περὶ τῆς ἀποκομιδῆς αὐτῶν. κατέστησαν δὲ τὸν μὲν Λυ- 4

κόρταν διὰ τὸ κατὰ τὸν καιρόν, καθ' ὃν ἐποιεῖτο τὴν ἀνανέωσιν τῆς συμμαχίας ὁ Πτολεμαῖος, στρατηγοῦντα τότε συνεργῆσαι φιλοτίμως αὐτῷ, τὸν δὲ Πολύβιον, νεώτερον ὄντα τῆς κατὰ τοὺς νόμους ἡλικίας, διὰ τὸ τήν τε συμμαχίαν αὐτοῦ τὸν πατέρα πρεσβεύσαντα πρὸς Πτολεμαῖον ἀνανεώσασθαι καὶ τὴν δωρεὰν τῶν ὅπλων καὶ τοῦ νομίσματος ἀγαγεῖν τοῖς 6 Ἀχαιοῖς, παραπλησίως δὲ καὶ τὸν Ἄρατον διὰ τὰς 7 προγονικὰς συστάσεις πρὸς τὴν βασιλείαν. οὐ μὴν συνέβη γε τὴν πρεσβείαν ταύτην ἐξελθεῖν διὰ τὸ μεταλλάξαι τὸν Πτολεμαῖον περὶ τοὺς καιροὺς τούτους. [Exc. de legat. p. 107—111.]

8 Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ἦν τις ἐν Λακεδαίμονι Χαίρων, ὃς ἐτύγχανε τῷ πρότερον ἔτει πεπρεσβευκὼς εἰς τὴν Ῥώμην, ἄνθρωπος ἀγχίνους μὲν καὶ πρακτικός, νέος δὲ καὶ ταπεινὸς καὶ δημοτικῆς 2 ἀγωγῆς τετευχώς. οὗτος ὀχλαγωγῶν καὶ κινήσας ὃ μηδεὶς ἕτερος ἐθάρρει, ταχέως περιεποιήσατο φαντα- 3 σίαν παρὰ τοῖς πολλοῖς. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀφελόμενος τὴν χώραν, ἣν οἱ τύραννοι συνεχώρησαν ταῖς ὑπολειφθείσαις τῶν φυγάδων ἀδελφαῖς καὶ γυναιξὶ καὶ μητράσι καὶ τέκνοις, ταύτην διέδωκε τοῖς λεπτοῖς 4 εἰκῇ καὶ ἀνίσως κατὰ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν· μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς κοινοῖς ὡς ἰδίοις χρώμενος ἐξεδαπάνα τὰς προσόδους, οὐ νόμου στοχαζόμενος, οὐ κοινοῦ 5 δόγματος, οὐκ ἄρχοντος. ἐφ' οἷς τινες ἀγανακτήσαντες ἐσπούδαζον κατασταθῆναι δοκιμαστῆρες τῶν κοι- 6 νῶν κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὲ Χαίρων, θεωρῶν τὸ γιγνόμενον καὶ συνειδὼς αὑτῷ κακῶς κεχειρικότι τὰ τῆς πόλεως, τὸν ἐπιφανέστατον τῶν δοκιμαστήρων Ἀπολλωνίδην, καὶ μάλιστα δυνάμενον ἐρευνῆσαι τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ, τοῦτον ἀποπορευόμενον ἡμέρας ἐκ

βαλανείου προσπέμψας τινὰς ἐξεκέντησεν. ὧν προσ- 7
πεσόντων τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ τοῦ πλήθους ἀγανακτή-
σαντος ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ἐξ αὐτῆς ὁ στρατηγὸς ὁρ-
μήσας καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Λακεδαίμονα τόν
τε Χαίρωνα παρήγαγεν εἰς κρίσιν ὑπὲρ τοῦ φόνου
τοῦ κατὰ τὸν Ἀπολλωνίδην καὶ κατακρίνας ἐποίησε
δέσμιον, τούς τε λοιποὺς δοκιμαστῆρας παρώξυνε 8
πρὸς τὸ ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν τῶν δημοσίων ἀληθι-
νήν, φροντίσαι δὲ καὶ περὶ τοῦ κομίσασθαι τὰς οὐ-
σίας τοὺς τῶν φυγάδων ἀναγκαίους πάλιν, ἃς ὁ Χαί-
ρων αὐτῶν ἀφείλετο βραχεῖ χρόνῳ πρότερον.

Ὅτι Φιλοποίμενα καὶ Ἀρίσταινον τοὺς Ἀχαιοὺς 9
συνέβη οὔτε τὴν φύσιν ὁμοίαν σχεῖν οὔτε τὴν αἵρεσιν
τῆς πολιτείας. ἦν γὰρ ὁ Φιλοποίμην εὖ πεφυκὼς 2
πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ
κατὰ τὴν ψυχήν, ὁ δ' ἕτερος πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ
λογικὰ τῶν διαβουλίων. τῇ δ' αἱρέσει κατὰ τὴν πο- 3
λιτείαν τοῦτο διέφερον ἀλλήλοις. τῆς γὰρ Ῥωμαίων
ὑπεροχῆς ἤδη τοῖς Ἑλληνικοῖς πράγμασιν ἐμπλεκο-
μένης ὁλοσχερῶς κατά τε τοὺς Φιλιππικοὺς καὶ τοὺς
Ἀντιοχικοὺς καιρούς, ὁ μὲν Ἀρίσταινος ἦγε τὴν ἀγω- 4
γὴν τῆς πολιτείας οὕτως ὥστε πᾶν τὸ πρόσφορον
Ῥωμαίοις ἐξ ἑτοίμου ποιεῖν, ἔνια δὲ καὶ πρὶν ἢ προ-
στάξαι ἐκείνους· ἐπειρᾶτο μέντοι γε τῶν νόμων ἔχε- 5
σθαι δοκεῖν, καὶ τὴν τοιαύτην ἐφείλκετο φαντασίαν,
εἴκων, ὁπότε τούτων ἀντιπίπτοι τις προδήλως τοῖς
ὑπὸ Ῥωμαίων γραφομένοις. ὁ δὲ Φιλοποίμην, ὅσα 6
μὲν εἴη τῶν παρακαλουμένων ἀκόλουθα τοῖς νόμοις
καὶ τῇ συμμαχίᾳ, πάντα συγκατήνει καὶ συνέπρατ-
τεν ἀπροφασίστως, ὅσα δὲ τούτων ἐκτὸς ἐπιτάττοιεν, 7
οὐχ οἷός τ' ἦν ἐθελοντὴς συννυπακούειν, ἀλλὰ τὰς μὲν
ἀρχὰς ἔφη δεῖν δικαιολογεῖσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν

8 ἀξιοῦν· εἰ δὲ μηδ' οὕτω πείθοιεν, τέλος οἷον ἐπιμαρτυρομένους εἴκειν, καὶ τότε ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον. [Exc. Peir. p. 121—125 et Suidas vv. *Χαίρων*, *Ἀρίσταινος*.]

9a Ὅτι τοιούτοις ἀπολογισμοῖς Ἀρίσταινος ἐχρῆτο πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς περὶ τῆς ἰδίας αἱρέσεως· ἔφη γὰρ οὐκ εἶναι δυνατὸν καὶ τὸ δόρυ καὶ τὸ κηρύκειον ἅμα προτεινομένους συνέχειν τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν· ἀλλ' εἰ μὲν οἷοί τ' ἐσμὲν ἀντοφθαλμεῖν καὶ δυνάμεθα τοῦτο ποιεῖν . . . . . ὁ Φιλοποίμην εἰπεῖν τοῦτο τολμᾷ, ... 2 . . . καιροῖς ἕνα Ῥωμαίοις, διὰ τί ἀδυνάτων ὀρεγόμενοι τὰ δυνατὰ παρίεμεν; δύο γὰρ ἔφη σκοποὺς εἶναι πάσης πολιτείας, τό τε καλὸν καὶ τὸ συμφέρον. οἷς μὲν οὖν ἐφικτός ἐστιν ἡ τοῦ καλοῦ κτῆσις, ταύτης ἀντέχεσθαι δεῖν τοὺς ὀρθῶς πολιτευομένους· οἷς δ' ἀδύνατος, ἐπὶ τὴν τοῦ συμφέροντος μερίδα καταφεύγειν· τὸ δ' ἑκατέρων ἀποτυγχάνειν μέγιστον εἶναι τεκμήριον ἀβουλίας. πάσχειν δὲ τοῦτο προφανῶς τοὺς ἀχαρίστως ὁμιλοῦντας μὲν πᾶν τὸ παραγγελλόμενον, ἀκουσίως δὲ τοῦτο πράττοντας καὶ μετὰ 4 προσκοπῆς· διόπερ ἢ τοῦτ' εἶναι δεικτέον, ὡς ἐσμὲν ἱκανοὶ πρὸς τὸ μὴ πειθαρχεῖν, ἢ μηδὲ λέγειν τοῦτο τολμῶντας ὑπακουστέον ἑτοίμως εἶναι πᾶσι τοῖς παραγγελλομένοις.

9b Ὁ δὲ Φιλοποίμην οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον ἔφη δεῖν ἀμαθίαν αὐτοῦ καταγιγνώσκειν ὥστε μὴ δύνασθαι μετρεῖν μήτε τὴν διαφορὰν τοῦ πολιτεύματος τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Ἀχαιῶν μήτε τὴν ὑπερβολὴν τῆς 2 δυνάμεως, ἀλλὰ πάσης ὑπεροχῆς φύσιν ἐχούσης ἀεὶ βαρύτερον χρῆσθαι τοῖς ὑποταττομένοις, πότερον, ἔφη, συμφέρει συνεργεῖν ταῖς ὁρμαῖς ταῖς τῶν κρατούντων καὶ μηδὲν ἐμποδὼν ποιεῖν, ἵν' ὡς τάχιστα

πεῖραν λάβωμεν τῶν βαρυτάτων ἐπιταγμάτων ἢ τοὐναντίον, καθ' ὅσον οἷοί τ' ἐσμέν, συμπαλαίοντας προσαντέχειν ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον· μέλλομεν τελέως . . . . . κἂν ἐπιτάττωσιν . . . . . καὶ τούτων 3
ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ἐπιλαμβανώμεθα τῆς ὁρμῆς, παρακαθέξομεν ἐπὶ ποσὸν τὸ πικρὸν αὐτῶν τῆς ἐξουσίας, ἄλλως τε δὴ καὶ περὶ πλείονος ποιουμένων Ῥωμαίων ἕως γε τοῦ νῦν, ὡς αὐτὸς φῄς, Ἀρίσταινε, τὸ τηρεῖν τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας καὶ τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους πίστιν. ἐὰν δ' αὐτοὶ καταγνόντες 4
τῶν ἰδίων δικαίων αὐτόθεν εὐθέως καθάπερ οἱ δοριάλωτοι πρὸς πᾶν τὸ κελευόμενον ἑτοίμους ἡμᾶς αὐτοὺς παρασκευάζωμεν, τί διοίσει τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος Σικελιωτῶν καὶ Καπυανῶν τῶν ὁμολογουμένως καὶ πάλαι δουλευόντων; διόπερ ἔφη δεῖν ἢ τοῦτο 5
συγχωρεῖν ὡς οὐδὲν ἰσχύει δίκαιον παρὰ Ῥωμαίοις ἢ μηδὲ τολμῶντας τοῦτο λέγειν χρῆσθαι τοῖς δικαίοις, καὶ μὴ προΐεσθαι σφᾶς, ἔχοντάς γε δὴ μεγίστας καὶ καλλίστας ἀφορμὰς πρὸς Ῥωμαίους. ὅτι μὲν γὰρ ἥξει 6
ποτὲ τοῖς Ἕλλησιν ὁ καιρὸς οὗτος, ἐν ᾧ δεήσει ποιεῖν κατ' ἀνάγκην πᾶν τὸ παραγγελλόμενον, σαφῶς ἔφη γιγνώσκειν· ἀλλὰ πότερα τοῦτον ὡς τάχιστά τις ἂν ἰδεῖν βουληθείη ἢ τοὐναντίον ὡς βραδύτατα; δοκῶ μὲν γὰρ ὡς βραδύτατα. διὸ καὶ τούτῳ διαφέ- 7
ρειν ἔφη τὴν Ἀριστaίνου πολιτείαν τῆς ἑαυτοῦ· ἐκεῖνον μὲν γὰρ σπουδάζειν ὡς τάχιστα τὸ χρεὼν ἰδεῖν γενόμενον καὶ συνεργεῖν τούτῳ κατὰ δύναμιν· αὐτὸς δὲ πρὸς τοῦτ' ἀντερείδειν καὶ διωθεῖσθαι, καθ' ὅσον ἐστὶ δυνατός. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκ τῶν προειρημέ- 8
νων δῆλον ὡς συνέβαινε γίγνεσθαι τοῦ μὲν καλήν, τοῦ δ' εὐσχήμονα τὴν πολιτείαν, ἀμφοτέρας γε μὴν ἀσφαλεῖς· τοιγαροῦν μεγίστων καιρῶν τότε περιστάν- 9

των καὶ τοὺς Ῥωμαίους καὶ τοὺς Ἕλληνας τῶν τε κατὰ Φίλιππον καὶ κατ' Ἀντίοχον, ὅμως ἀμφότεροι διετήρησαν ἀκέραια τὰ δίκαια τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς Ῥωμαίους· φήμη δέ τις ἐνέτρεχεν ὡς Ἀριστaίνου Ῥωμαίοις εὐνουστέρου μᾶλλον ἢ Φιλοποίμενος ὑπάρχοντος. [Exc. Vat. p. 419 M. 67—68 H.]

FRAGMENTA LIBRI XXVI.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναδόντος Ὑπερβά- 1
του τοῦ στρατηγοῦ διαβούλιον ὑπὲρ τῶν γραφομέ-
νων παρὰ Ῥωμαίων ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκ Λακεδαίμονος
φυγάδων καθόδου τί δεῖ ποιεῖν, οἱ μὲν περὶ τὸν Λυ- 2
κόρταν παρεκάλουν μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων,
διότι Ῥωμαῖοι ποιοῦσι μὲν τὸ καθῆκον αὐτοῖς, συννυ-
πακούοντες τοῖς ἀκληρεῖν δοκοῦσιν εἰς τὰ μέτρια τῶν
ἀξιουμένων· ὅταν μέντοι γε διδάξῃ τις αὐτοὺς ὅτι 3
τῶν παρακαλουμένων τὰ μέν ἐστιν ἀδύνατα, τὰ δὲ
μεγάλην αἰσχύνην ἐπιφέροντα καὶ βλάβην τοῖς φί-
λοις, οὔτε φιλονικεῖν εἰώθασιν οὔτε παραβιάζεσθαι
περὶ τῶν τοιούτων. διὸ καὶ νῦν, ἐάν τις αὐτοὺς δι- 4
δάξῃ ὅτι συμβήσεται τοῖς Ἀχαιοῖς, ἂν πειθαρχήσωσι
τοῖς γραφομένοις, παραβῆναι τοὺς ὅρκους, τοὺς νό-
μους, τὰς στήλας, ἃ συνέχει τὴν κοινὴν συμπολι-
τείαν ἡμῶν, ἀναχωρήσουσι καὶ συγκαταθήσονται 5
διότι καλῶς ἐπέχομεν καὶ παραιτούμεθα περὶ τῶν
γραφομένων. ταῦτα μὲν οὖν οἱ περὶ τὸν Λυκόρταν
ἔλεγον. οἱ δὲ περὶ τὸν Ὑπέρβατον καὶ Καλλικράτην 6
πειθαρχεῖν τοῖς γραφομένοις παρῄνουν, καὶ μήτε νό-
μον μήτε στήλην μήτ' ἄλλο μηδὲν τούτου νομίζειν
ἀναγκαιότερον. τοιαύτης δ' οὔσης τῆς ἀντιλογίας 7
ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς πρεσβευτὰς ἐξαποστεῖλαι πρὸς τὴν

8 σύγκλητον τοὺς διδάξοντας ἃ Λυκόρτας λέγει. καὶ παραυτίκα κατέστησαν πρεσβευτὰς Καλλικράτην Λεοντήσιον, Λυδιάδαν Μεγαλοπολίτην, Ἄρατον Σικυώνιον, καὶ δόντες ἐντολὰς ἀκολούθους τοῖς προειρη-
9 μένοις ἐξαπέστειλαν. ὧν καὶ παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώμην, εἰσελθὼν ὁ Καλλικράτης εἰς τὴν σύγκλητον τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ ταῖς ἐντολαῖς ἀκολούθως διδάσκειν τὸ συνέδριον ὥστε τοὐναντίον ἐκ καταβολῆς ἐπεχείρησεν οὐ μόνον τῶν ἀντιπολιτευομένων κατηγορεῖν θρασέως, ἀλλὰ καὶ τὴν σύγκλητον νουθετεῖν.
2 ἔφη γὰρ αὐτοὺς τοὺς Ῥωμαίους αἰτίους εἶναι τοῦ μὴ πειθαρχεῖν αὐτοῖς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ παρακούειν
2 καὶ τῶν γραφομένων καὶ τῶν παραγγελλομένων. δυοῖν γὰρ οὐσῶν αἱρέσεων κατὰ τὸ παρὸν ἐν πάσαις ταῖς δημοκρατικαῖς πολιτείαις, καὶ τῶν μὲν φασκόντων δεῖν ἀκολουθεῖν τοῖς γραφομένοις ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ μήτε νόμον μήτε στήλην μήτ' ἄλλο μηδὲν προυρ-
3 γαιέτερον νομίζειν τῆς Ῥωμαίων προαιρέσεως, τῶν δὲ τοὺς νόμους προφερομένων καὶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς στήλας, καὶ παρακαλούντων τὰ πλήθη μὴ ῥᾳδίως
4 ταῦτα παραβαίνειν, ἀχαϊκωτέραν εἶναι παρὰ πολὺ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν καὶ νικητικωτέραν ἐν τοῖς πολ-
5 λοῖς. ἐξ οὗ τοῖς μὲν αἱρουμένοις τὰ Ῥωμαίων ἀδοξίαν συνεξακολουθεῖν παρὰ τοῖς ὄχλοις καὶ διαβολήν,
6 τοῖς δ' ἀντιπράττουσι τἀναντία. ἐὰν μὲν οὖν ὑπὸ τῆς συγκλήτου γίγνηταί τις ἐπισημασία, ταχέως καὶ τοὺς πολιτευομένους μεταθήσεσθαι πρὸς τὴν Ῥωμαίων αἵρεσιν, καὶ τοὺς πολλοὺς τούτοις ἐπακολου-
7 θήσειν διὰ τὸν φόβον. ἐὰν δὲ παροραῖται τοῦτο τὸ μέρος, ἅπαντας ἀπονεύσειν ἐπ' ἐκείνην τὴν ὑπόθεσιν· ἐνδοξοτέραν γὰρ εἶναι καὶ καλλίω παρὰ τοῖς
8 ὄχλοις. διὸ καὶ νῦν ἤδη τινὰς οὐδὲν ἕτερον προσ-

φερομένους δίκαιον πρὸς φιλοδοξίαν δι' αὐτὸ τοῦτο
τῶν μεγίστων τυγχάνειν τιμῶν παρὰ τοῖς ἰδίοις πο-
λιτεύμασι, διὰ τὸ δοκεῖν ἀντιλέγειν τοῖς ὑφ' ὑμῶν
γραφομένοις, χάριν τοῦ διαμένειν τοὺς νόμους ἰσχυ-
ρούς καὶ τὰ δόγματα τὰ γιγνόμενα παρ' αὐτοῖς. εἰ 9
μὲν οὖν ἀδιαφόρως ἔχουσιν ὑπὲρ τοῦ πειθαρχεῖν αὐ-
τοῖς τοὺς Ἕλληνας καὶ συνυπακούειν τοῖς γραφομέ-
νοις, ἄγειν αὐτοὺς ἐκέλευε τὴν ἀγωγήν, ἣν καὶ νῦν
ἄγουσιν· εἰ δὲ βούλονται γίγνεσθαί σφισι τὰ παραγ- 10
γελλόμενα καὶ μηδένα καταφρονεῖν τῶν γραφομένων,
ἐπιστροφὴν ποιήσασθαι παρεκάλει τοῦ μέρους τού-
του τὴν ἐνδεχομένην. εἰ δὲ μή, σαφῶς εἰδέναι διότι 11
τἀναντία συμβήσεται ταῖς ἐπινοίαις αὐτῶν· ὃ καὶ νῦν
ἥκει γενόμενον. πρῴην μὲν γὰρ ἐν τοῖς Μεσσηνια- 12
κοῖς πολλὰ ποιήσαντος Κοΐντου Μαρκίου πρὸς τὸ μη-
δὲν τοὺς Ἀχαιοὺς βουλεύσασθαι περὶ Μεσσηνίων
ἄνευ τῆς Ῥωμαίων προαιρέσεως, παρακούσαντας καὶ 13
ψηφισαμένους αὐτοὺς τὸν πόλεμον, οὐ μόνον τὴν χώ-
ραν αὐτῶν καταφθεῖραι πᾶσαν ἀδίκως, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ἐπιφανεστάτους τῶν πολιτῶν, οὓς μὲν φυγαδεῦσαι,
τινὰς δ' αὐτῶν ἐκδότους λαβόντας αἰκισαμένους πᾶ-
σαν αἰκίαν ἀποκτεῖναι, διότι προεκαλοῦντο περὶ τῶν
ἀμφισβητουμένων ἐπὶ Ῥωμαίους. νῦν δὲ πάλιν ἐκ 14
πλείονος χρόνου γραφόντων αὐτῶν ὑπὲρ τῆς καθό-
δου τῶν ἐκ Λακεδαίμονος φυγάδων, τοσοῦτον ἀπέ-
χειν τοῦ πειθαρχεῖν ὡς καὶ στήλην τεθεῖσθαι καὶ
πεποιῆσθαι πρὸς τοὺς κατέχοντας τὴν πόλιν ὅρκους
ὑπὲρ τοῦ μηδέποτε κατελεύσεσθαι τοὺς φυγάδας. εἰς 15
ἃ βλέποντας αὐτοὺς ἠξίου πρόνοιαν ποιεῖσθαι τοῦ
μέλλοντος.

Ὁ μὲν οὖν Καλλικράτης ταῦτα καὶ τοιαῦτα εἰ- 3
πὼν ἀπῆλθεν. οἱ φυγάδες δ' ἐπεισελθόντες, καὶ 2

βραχέα περὶ αὐτῶν διδάξαντες, καί τινα τῶν πρὸς
3 τὸν κοινὸν ἔλεον εἰπόντες, ἀνεχώρησαν. ἡ δὲ σύγ-
κλητος, δόξασα τὸν Καλλικράτην λέγειν τι τῶν αὐτῇ
συμφερόντων, καὶ διδαχθεῖσα διότι δεῖ τοὺς μὲν τοῖς
αὐτῆς δόγμασι συνηγοροῦντας αὔξειν, τοὺς δ' ἀντι-
4 λέγοντας ταπεινοῦν, οὕτω καὶ τότε πρῶτον ἐπεβά-
λετο τοὺς μὲν κατὰ τὸ βέλτιστον ἱσταμένους ἐν τοῖς
ἰδίοις πολιτεύμασιν ἐλαττοῦν, τοὺς δὲ καὶ δικαίως
5 κἀδίκως προστρέχοντας αὐτῇ σωματοποιεῖν. ἐξ ὧν
αὐτῇ συνέβη κατὰ βραχύ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος,
κολάκων μὲν εὐπορεῖν, φίλων δὲ σπανίζειν ἀληθι-
6 νῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε περὶ μὲν τῆς καθόδου τῶν
φυγάδων οὐ μόνον τοῖς Ἀχαιοῖς ἔγραψε, παρακαλοῦ-
σα συνεπισχύειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ τοῖς
Ἠπειρώταις, σὺν δὲ τούτοις Ἀθηναίοις, Βοιωτοῖς,
Ἀκαρνᾶσι, πάντας ὡς ἂν εἰ προδιαμαρτυρομένη,
7 χάριν τοῦ συντρῖψαι τοὺς Ἀχαιούς. περὶ δὲ τοῦ
Καλλικράτους αὐτοῦ κατ' ἰδίαν παρασιωπήσασα τοὺς
συμπρεσβευτὰς κατέταξεν εἰς τὴν ἀπόκρισιν διότι δεῖ
τοιούτους ὑπάρχειν ἐν τοῖς πολιτεύμασιν ἄνδρας οἷός
8 ἐστι Καλλικράτης. ὁ δὲ προειρημένος, ἔχων τὰς ἀπο-
κρίσεις ταύτας, παρῆν εἰς τὴν Ἑλλάδα περιχαρής,
οὐκ εἰδὼς ὅτι μεγάλων κακῶν ἀρχηγὸς γέγονε πᾶσι
9 μὲν τοῖς Ἕλλησι, μάλιστα δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς. ἔτι γὰρ
τούτοις ἐξῆν καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους κατὰ
ποσὸν ἰσολογίαν ἔχειν πρὸς Ῥωμαίους διὰ τὸ τετη-
ρηκέναι τὴν πίστιν ἐν τοῖς ἐπισφαλεστάτοις καιροῖς,
ἐξ οὗ τὰ Ῥωμαίων εἵλοντο, λέγω δὲ τοῖς κατὰ Φί-
10 λιππον καὶ Ἀντίοχον ..... τοῦ δὲ τῶν Ἀχαιῶν
ἔθνους ηὐξημένου καὶ προκοπὴν εἰληφότος κατὰ τὸ
βέλτιστον ἀφ' ὧν ἡμεῖς ἱστορούμεν χρόνων, αὖτη
πάλιν ἀρχὴ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐγένετο μεταβολῆς, τὸ

Καλλικράτους θράσος . . . . . Ῥωμαῖοι, ὄντες ἄνθρω- 11
ποι καὶ ψυχῇ χρώμενοι λαμπρᾷ καὶ προαιρέσει καλῇ,
πάντας μὲν ἐλεοῦσι τοὺς ἐπταικότας καὶ πᾶσι πειρῶν-
ται χαρίζεσθαι τοῖς καταφεύγουσιν ὡς αὐτούς· ὅταν 12
μέντοι γέ τις ὑπομνήσῃ τῶν δικαίων, τετηρηκὼς τὴν
πίστιν, ἀνατρέχουσι καὶ διορθοῦνται σφᾶς αὐτοὺς
κατὰ δύναμιν ἐν τοῖς πλείστοις. ὁ δὲ Καλλικράτης, 13
πρεσβεύσας κατὰ τοὺς ἐνεστῶτας καιροὺς εἰς τὴν
Ῥώμην χάριν τοῦ λέγειν τὰ δίκαια περὶ τῶν Ἀχαιῶν,
χρησάμενος κατὰ τοὐναντίον τοῖς πράγμασι, καὶ
συνεπισπασάμενος τὰ κατὰ Μεσσηνίους, ὑπὲρ ὧν οὐδ'
ἐνεκάλουν οἱ Ῥωμαῖοι, παρῆν εἰς Ἀχαΐαν προσανα-
τεινόμενος τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων φόβον· καὶ διὰ τὴν 14
ἀποπροσβείαν καταπληξάμενος καὶ συντρίψας τοὺς
ὄχλους διὰ τὸ μηδὲν εἰδέναι τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατ'
ἀλήθειαν εἰρημένων ἐν τῇ συγκλήτῳ τοὺς πολλούς,
πρῶτον μὲν ᾑρέθη στρατηγός, πρὸς τοῖς ἄλλοις κα-
κοῖς καὶ δωροδοκηθείς, ἔξῃς δὲ τούτοις παραλαβὼν 15
τὴν ἀρχὴν κατῆγε τοὺς ἐκ τῆς Λακεδαίμονος καὶ τοὺς
ἐκ τῆς Μεσσήνης φυγάδας. [Exc. de legat. p. 111
—116.]

Πολυβίου δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν [τῶν 4
Κελτιβήρων] καταλῦσαι πόλεις Τιβέριον Γράκχον,
κωμῳδῶν φησι Ποσειδώνιος τοῦτο τῷ Γράκχῳ χαρί-
σασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύργους καλοῦντα πόλεις,
ὥσπερ ἐν ταῖς θριαμβικαῖς πομπαῖς. καὶ ἴσως οὐκ 2
ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
συγγραφεῖς ῥᾳδίως ἐπὶ τοῦτο φέρονται τὸ ψεῦσμα,
καλλωπίζοντες τὰς πράξεις. [Strabo 3, p. 163.]

Ὅτι Περσεὺς ἀνανεωσάμενος τὴν φιλίαν τὴν πρὸς 5
Ῥωμαίους εὐθέως ἑλληνόκοπεῖν ἐπεβάλετο, κατακα-
λῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τοὺς τὰ χρέα φεύγον-

τας καὶ τοὺς πρὸς καταδίκας ἐκπεπτωκότας καὶ τοὺς
2 ἐπὶ βασιλικοῖς ἐγκλήμασι παρακεχωρηκότας. καὶ τούτων ἐξετίθει προγραφὰς εἴς τε Δῆλον καὶ Δελφοὺς καὶ τὸ τῆς Ἰτωνίας Ἀθηνᾶς ἱερόν, διδοὺς οὐ μόνον τὴν ἀσφάλειαν τοῖς καταπορευομένοις, ἀλλὰ καὶ τῶν
3 ὑπαρχόντων κομιδήν, ἀφ' ὧν ἕκαστος ἔφυγε. παρέλυσε δὲ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ Μακεδονίᾳ τῶν βασιλικῶν ὀφειλημάτων, ἀφῆκε δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς φυ-
4 λακαῖς ἐγκεκλεισμένους ἐπὶ βασιλικαῖς αἰτίαις. ταῦτα δὲ ποιήσας πολλοὺς ἐμετεώρισε, δοκῶν καλὰς ἐλπί-
5 δας ὑποδεικνύναι πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐν αὐτῷ. ἐπέφαινε δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ λοιπῷ βίῳ προστασίαν
6 τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα. κατά τε γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν ἣν ἱκανὸς καὶ πρὸς πᾶσαν σωματικὴν χρείαν τὴν διατείνουσαν εἰς τὸν πραγματικὸν τρόπον εὔθε-
7 τος, κατά τε τὴν ἐπίφασιν εἶχεν ἐπισκύνιον καὶ τάξιν οὐκ ἀνοίκειον τῆς ἡλικίας. ἐπεφεύγει δὲ καὶ τὴν πατρικὴν ἀσέλγειαν τήν τε περὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν περὶ τοὺς πότους, καὶ οὐ μόνον αὐτὸς μέτριον
8 ἔπινε δειπνῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ συνόντες αὐτῷ φίλοι. καὶ τὰ μὲν προοίμια τῆς Περσέως ἀρχῆς τοιαύτην εἶχε διάθεσιν.

9 Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεύς, ὅτε μὲν ηὐξήθη καὶ τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐξουσίαν ἔλαβε, πάντων ἦν ἀπιστότατος καὶ παρανομώτατος, ὅτε δὲ πάλιν τὰ
10 τῆς τύχης ἀντέπνευσε, πάντων μετριώτατος. ἐπεὶ δὲ τοῖς ὅλοις πράγμασιν ἔπταισε, πρὸς πᾶν τὸ μέλλον ἁρμοζόμενος ἐπειρᾶτο κατὰ πάντα τρόπον σωματοποιεῖν τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. [Exc. Peir. p. 125—126 et Suidas v. *Περσεύς*. 7. καὶ—φίλοι addit Athen. 10, p. 445, D.]

5a Ἕξοινοι γεγονότες καὶ κατὰ τὰς σκηνὰς ἐρριμμένοι πάντες οὔτε παραγγέλματος ἁπλῶς ἤκουον οὔτε

τοῦ μέλλοντος ἐλάμβανον οὐδ' ἡντινοῦν πρόνοιαν. [Suidas v. ἔξοινοι. Vertere videtur Livius 41, 2 fin.]

Ὅτι ὁ Φαρνάκης, ἐξαπιναίου καὶ βαρείας αὐτῷ τῆς 6
ἐφόδου γενομένης, ἕτοιμος ἦν πρὸς πᾶν τὸ προτεινό-
μενον· πρέσβεις γὰρ ἐξαπέστειλε πρὸς Εὐμένη καὶ
Ἀριαράθην. τῶν δὲ περὶ Εὐμένη καὶ Ἀριαράθην 2
προσδεξαμένων τοὺς λόγους, καὶ παραχρῆμα συνεξα-
ποστειλάντων πρεσβευτὰς παρ' αὐτῶν πρὸς τὸν Φαρ-
νάκην, καὶ τούτου γενομένου πλεονάκις παρ' ἑκατέ-
ρων, ἐκυρώθησαν αἱ διαλύσεις ἐπὶ τούτοις· εἰρήνην 3
ὑπάρχειν Εὐμένει καὶ Προυσίᾳ καὶ Ἀριαράθῃ πρὸς
Φαρνάκην καὶ Μιθριδάτην εἰς τὸν πάντα χρόνον.
Γαλατίας μὴ ἐπιβαίνειν Φαρνάκην κατὰ μηδένα τρό- 4
πον. ὅσαι γεγόνασι πρότερον συνθῆκαι Φαρνάκῃ
πρὸς Γαλάτας, ἀκύρους ὑπάρχειν. ὁμοίως Παφλα- 5
γονίας ἐκχωρεῖν, ἀποκαταστήσαντα τοὺς οἰκήτορας,
οὓς πρότερον ἐξαγηόχει, σὺν δὲ τούτοις ὅπλα καὶ
βέλη καὶ τὰς ἄλλας παρασκευάς. ἀποδοῦναι δὲ καὶ 6
Ἀριαράθῃ τῶν τε χωρίων ὅσα παρῄρητο μετὰ τῆς
προϋπαρχούσης παρασκευῆς καὶ τοὺς ὁμήρους. ἀπο- 7
δοῦναι δὲ καὶ Τίειον παρὰ τὸν Πόντον, ὃ μετά τινα
χρόνον Εὐμένης ἔδωκε Προυσίᾳ πεισθεὶς μετὰ μεγά-
λης χάριτος. ἐγράφη δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπο- 8
καταστῆσαι Φαρνάκην χωρὶς λύτρων καὶ τοὺς αὐτο-
μόλους ἅπαντας· πρὸς δὲ τούτοις τῶν χρημάτων καὶ 9
τῆς γάζης ἧς ἀπήνεγκε παρὰ Μορζίου καὶ Ἀριαρά-
θου, ἀποδοῦναι τοῖς προειρημένοις βασιλεῦσιν ἐνα-
κόσια τάλαντα, καὶ τοῖς περὶ τὸν Εὐμένη τριακόσια 10
προσθεῖναι, τὴν εἰς τὸν πόλεμον δαπάνην. ἐπεγρά- 11
φη δὲ καὶ Μιθριδάτῃ τῷ τῆς Ἀρμενίας σατράπῃ
τριακόσια τάλαντα, διότι παραβὰς τὰς πρὸς Εὐμένη 12
συνθήκας ἐπολέμησεν Ἀριαράθῃ. περιελήφθησαν δὲ

ταῖς συνθήκαις τῶν μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν δυναστῶν
Ἀρταξίας ὁ τῆς πλείστης Ἀρμενίας ἄρχων καὶ Ἀκου-
13 σίλοχος, τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην Γάταλος ὁ Σαρ-
μάτης, τῶν δ' αὐτονομουμένων Ἡρακλεῶται, Μεσημ-
βριανοί, Χερρονησῖται, σὺν δὲ τούτοις Κυζικηνοί.
14 περὶ δὲ τῶν ὁμήρων τελευταῖον ἐγράφη πόσους δεή-
σει καὶ τίνας δοῦναι τὸν Φαρνάκην· ὧν καὶ παρα-
15 γενηθέντων ἐξ αὐτῆς ἀνέζευξαν αἱ δυνάμεις. καὶ
τοῦ μὲν Εὐμένει καὶ Ἀριαράθῃ πρὸς Φαρνάκην συ-
στάντος πολέμου τοιοῦτον ἀπέβη τὸ τέλος.

7 Ὅτι μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν ὑπάτων Τιβερίου καὶ
Κλαυδίου τὴν πρὸς Ἴστρους καὶ Ἀγρίους ἡ σύγκλη-
τος ἐχρημάτισε τοῖς παρὰ τῶν Λυκίων ἥκουσι πρε-
2 σβευταῖς, ἤδη τῆς θερείας ληγούσης, οἵτινες παρε-
γένοντο μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἤδη καταπεπολεμημένων
τῶν Λυκίων, ἐξαπεστάλησαν δὲ χρόνοις ἱκανοῖς ἀνώ-
3 τερον. οἱ γὰρ Ξάνθιοι, καθ' ὃν καιρὸν ἔμελλον εἰς
τὸν πόλεμον ἐμβαίνειν, ἐξέπεμψαν πρεσβευτὰς εἴς τε
τὴν Ἀχαΐαν καὶ τὴν Ῥώμην τοὺς περὶ Νικόστρατον.
4 οἳ τότε παραγενηθέντες εἰς τὴν Ῥώμην πολλοὺς εἰς
ἔλεον ἐξεκαλέσαντο τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ, τιθέντες
ὑπὸ τὴν ὄψιν τήν τε Ῥοδίων βαρύτητα καὶ τὴν αὐ-
5 τῶν περίστασιν. καὶ τέλος εἰς τοῦτο ἦγαγον τὴν
σύγκλητον, ὥστε πέμψαι πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥόδον
τοὺς διασαφήσοντας ὅτι τῶν ὑπομνηματισμῶν ἀνα-
ληφθέντων ὧν οἱ δέκα πρέσβεις ἐποιήσαντο κατὰ
τὴν Ἀσίαν, ὅτε τὰ πρὸς Ἀντίοχον ἐχείριζον, εὕρηνται Λύκιοι δεδομένοι Ῥοδίοις, οὐκ ἐν δωρεᾷ, τὸ δὲ
6 πλεῖον ὡς φίλοι καὶ σύμμαχοι. τοιαύτης δὲ γενομέ-
νης διαλύσεως, οὐδ' ὅλως ἤρεσκε πολλοῖς τὸ γεγονός.
7 ἐδόκουν γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὰ κατὰ τοὺς Ῥοδίους καὶ
Λυκίους διαγωνοθετεῖν, θέλοντες ἐκδαπανᾶσθαι τὰς

παραθέσεις τῶν Ῥοδίων καὶ τοὺς θησαυρούς· ἀκη- 8
κοότες τήν τε νυμφαγωγίαν τὴν νεωστὶ τῷ Περσεῖ
γεγενημένην ὑπ' αὐτῶν καὶ τὴν ἀνάπειραν τῶν
πλοίων. συνέβαινε γὰρ βραχεῖ χρόνῳ πρότερον ἐπι- 9
φανῶς καὶ μεγαλομερῶς ταῖς παρασκευαῖς ἀναπεπει-
ρᾶσθαι τοὺς Ῥοδίους ἅπασι τοῖς σκάφεσι τοῖς ὑπάρ-
χουσιν αὐτοῖς. καὶ γὰρ ξύλων πλῆθος εἰς ναυπηγίαν 10
ἐδίδοτο παρὰ τοῦ Περσέως τοῖς Ῥοδίοις, καὶ στλεγγίδα
χρυσῆν ἑκάστῳ τῶν θρανιτῶν ἐδεδώρητο τῶν νεωστὶ
νενυμφαγωγηκότων αὐτῷ τὴν Λαοδίκην.

Ὅτι εἰς τὴν Ῥόδον παραγενομένων τῶν ἐκ τῆς 8
Ῥώμης πρεσβευτῶν, καὶ διασαφούντων τὰ δεδογμένα
τῇ συγκλήτῳ, θόρυβος ἦν ἐν τῇ Ῥόδῳ καὶ πολλὴ τα-
ραχὴ περὶ τοὺς πολιτευομένους, ἀγανακτούντων ἐπὶ
τῷ μὴ φάσκειν ἐν δωρεᾷ δεδόσθαι τοὺς Λυκίους αὐ-
τοῖς, ἀλλὰ κατὰ συμμαχίαν. ἅρτι γὰρ δοκοῦντες κα- 2
λῶς τεθεῖσθαι τὰ κατὰ Λυκίους, αὖθις ἄλλην ἀρχὴν
ἑώρων φυομένην πραγμάτων· εὐθέως γὰρ οἱ Λύκιοι, 3
τῶν Ῥωμαίων παραγενομένων καὶ διασαφούντων
ταῦτα τοῖς Ῥοδίοις, πάλιν ἐστασίαζον καὶ πᾶν ὑπο-
μένειν οἷοί τ' ἦσαν ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς
ἐλευθερίας. οὐ μὴν ἀλλ' οἵ γε Ῥόδιοι, ἀκούσαντες 4
τῶν πρεσβευτῶν, καὶ νομίσαντες ἐξηπατῆσθαι τοὺς
Ῥωμαίους ὑπὸ τῶν Λυκίων, παραχρῆμα κατέστησαν
τοὺς περὶ Λυκόφρονα πρεσβευτάς, διδάξοντας τὴν
σύγκλητον περὶ τῶν προειρημένων. καὶ ταῦτα μὲν 5
ἐπὶ τούτων ἦν, ὅσον οὔπω δοκούντων πάλιν ἐπανα-
στήσεσθαι τῶν Λυκίων.

Ὅτι ἡ σύγκλητος, παραγενομένων τῶν ἐκ τῆς Ῥό- 9
δου πρεσβευτῶν, διακούσασα τῶν λόγων ὑπερέθετο
τὴν ἀπόκρισιν. ἡκόντων δὲ τῶν Λαρδανίων καὶ περὶ 2

τοῦ πλήθους τῶν Βασταρνῶν καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις τόλμης ἐξηγουμένων, καὶ διασαφούντων περὶ τῆς Περσέως κοινοπραγίας καὶ τῶν Γαλατῶν, καὶ φασκόντων τοῦτον ἀγωνιᾶν μᾶλλον ἢ τοὺς Βαστάρνας, καὶ διὰ ταῦτα δεομένων σφίσι βοηθεῖν, παρόντων δὲ καὶ Θετταλῶν καὶ συνεπιμαρτυρούντων τοῖς Δαρδανίοις καὶ παρακαλούντων καὶ τούτων ἐπὶ τὴν βοήθειαν, ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ πέμψαι τινὰς τοὺς αὐτόπτας ἐσομένους τῶν προσαγγελλομένων. καὶ παραυτίκα καταστήσαντες Αὖλον Ποστούμιον ἐξαπέστειλαν καὶ σὺν τούτῳ τινὰς τῶν νέων. [Exc. de legat. p. 116—119.]

10 Πολύβιος ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν Ἱστοριῶν καλεῖ αὐτὸν [τὸν Ἀντίοχον] Ἐπιμανῆ καὶ οὐκ Ἐπιφανῆ διὰ τὰς πράξεις. οὐ μόνον γὰρ κατὰ δημοτῶν ἀνθρώπων κατέβαινεν εἰς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν παρεπιδημούντων ξένων καὶ τῶν εὐτελεστάτων συνέπιεν. εἰ δὲ καὶ τῶν νεωτέρων, φησί, συναισθοιτό τινας εὐωχουμένους ὅπου δήποτε, παρῆν μετὰ κεραμίου καὶ συμφωνίας, ὥστε τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ παράδοξον ἀνισταμένους φεύγειν. πολλάκις δὲ καὶ τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα ἀποβαλὼν τήβενναν ἀναλαβὼν περιῄει τὴν ἀγοράν. [Athen. 10, p. 439, A.]

3 Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς μὲν κληθείς, Ἐπιμανὴς δ' ἐκ τῶν πράξεων κληθείς, περὶ οὗ φησι Πολύβιος τάδε, ὡς ἀποδιδράσκων ἐκ τῆς αὐλῆς ἐνίοτε τοὺς θεράποντας οὓς τύχοι τῆς πόλεως ἀλύων ἐφαίνετο δεύτερος καὶ τρίτος. μάλιστα δὲ πρὸς τοῖς ἀργυροκοπείοις εὑρίσκετο καὶ χρυσοχοείοις, εὑρησιλογῶν καὶ φιλοτεχνῶν πρὸς τοὺς τορευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας. 4 ἔπειτα καὶ μετὰ δημοτῶν ἀνθρώπων συγκαταβαίνων

ὡμίλει ᾧ τύχοι, καὶ μετὰ τῶν παρεπιδημούντων ξέ-
νων συνέπινε τῶν εὐτελεστάτων. ὅτε δὲ τῶν νεω- 5
τέρων αἴσθοιτό τινας συνευωχουμένους ὅπου δήποτε,
οὐδεμίαν ἔμφασιν ποιήσας παρῆν ἐπικωμάζων μετὰ
κερατίου καὶ συμφωνίας, ὥστε τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ
παράδοξον ἀνισταμένους φεύγειν. πολλάκις δὲ καὶ 6
τὴν βασιλικὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα τήβενναν ἀναλα-
βὼν περιῄει κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀρχαιρεσιάζων, καὶ
τοὺς μὲν δεξιούμενος, τοὺς δὲ καὶ περιπτύσσων πα-
ρεκάλει φέρειν αὐτῷ τὴν ψῆφον, ποτὲ μὲν ὡς ἀγορα-
νόμος γένηται, ποτὲ δὲ καὶ ὡς δήμαρχος. τυχὼν δὲ 7
τῆς ἀρχῆς καὶ καθίσας ἐπὶ τὸν ἐλεφάντινον δίφρον
κατὰ τὸ παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος, διήκουε τῶν κατὰ τὴν
ἀγορὰν γιγνομένων συναλλαγμάτων καὶ διέκρινε μετὰ
πολλῆς σπουδῆς καὶ προθυμίας. ἐξ ὧν εἰς ἀπορίαν 8
ἦγε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιεικεῖς· οἱ μὲν γὰρ ἀφελῆ
τινα αὐτὸν εἶναι ὑπελάμβανον, οἱ δὲ μαινόμενον.
καὶ γὰρ περὶ τὰς δωρεὰς ἦν παραπλήσιος· ἐδίδου 9
γὰρ τοῖς μὲν ἀστραγάλους δορκαδείους, τοῖς δὲ φοι-
νικοβαλάνους, ἄλλοις δὲ χρυσίον. καὶ ἐξ ἀπαντή- 10
σεως δέ τισιν ἐντυγχάνων, οὓς μὴ ἑοράκει ποτέ, ἐδί-
δου δωρεὰς ἀπροσδοκήτους. ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς πό- 11
λεις θυσίαις καὶ ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαῖς πάντας
ὑπερέβαλε τοὺς βεβασιλευκότας. τοῦτο δ' ἂν τις τε- 12
κμήραιτο ἔκ τε τοῦ παρ' Ἀθηναίοις Ὀλυμπιείου καὶ
τῶν περὶ τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν ἀνδριάντων. ἐλοῦτο 13
δὲ κἀν τοῖς δημοσίοις βαλανείοις, ὅτε δημοτῶν ἦν τὰ
βαλανεῖα πεπληρωμένα, κεραμίων εἰσφερομένων αὐ-
τῷ μύρων τῶν πολυτελεστάτων. ὅτε καί τινος εἰπόν- 14
τος, Μακάριοί ἐστε ὑμεῖς οἱ βασιλεῖς οἱ καὶ τοιούτοις
χρώμενοι καὶ ὀδωδότες ἡδύ, καὶ μηδὲν τὸν ἄνθρω- 15
πον προσειπών, ὅπου κεῖνος τῇ ἑξῆς ἐλοῦτο, ἐπεισ-

ελθὼν ἐποίησεν αὐτοῦ καταχυθῆναι τῆς κεφαλῆς μέγιστον κεράμιον πολυτελεστάτου μύρου, τῆς στα-
16 *κτῆς καλουμένης, ὡς πάντας ἀναστάντας κυλίεσθαι λουμένους τῷ μύρῳ, καὶ διὰ τὴν γλισχρότητα καταπίπτοντας γέλωτα παρέχειν, καθάπερ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα.* [Athen. 5, p. 193, D.]

FRAGMENTA LIBRI XXVII.

Ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ παρεγένοντο πρέσβεις παρὰ 1
μὲν Θεσπιέων οἱ περὶ Λασῆν καὶ Καλλέαν, παρὰ δὲ
Νέωνος Ἰσμηνίας, οἱ μὲν περὶ Λασῆν ἐγχειρίζοντες 2
τὴν ἑαυτῶν πατρίδα Ῥωμαίοις, ὁ δὲ Ἰσμηνίας κατὰ
κοινὸν πάσας τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις διδοὺς εἰς
τὴν τῶν πρεσβευτῶν πίστιν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν ἐναν- 3
τιώτατον τοῖς περὶ τὸν Μάρκιον, τὸ δὲ κατὰ πόλιν
διελεῖν τοὺς Βοιωτοὺς οἰκειότατον. διὸ τοὺς μὲν 4
περὶ τὸν Λασῆν καὶ τοὺς Χαιρωνεῖς καὶ τοὺς Λεβα-
δεῖς καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ τῶν πόλεων,
ἀσμένως ἀπεδέχοντο καὶ κατέψων, τὸν δὲ Ἰσμηνίαν 5
παρεδειγμάτιζον, ἀποτριβόμενοι καὶ παρορῶντες. ὅτε 6
καὶ συνεπιθέμενοί τινες τῶν φυγάδων μικροῦ κατέ-
λευσαν τὸν Ἰσμηνίαν, εἰ μὴ κατέφυγεν ὑπὸ τὰ δύ-
θυρα τῶν Ῥωμαίων. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν 7
ταῖς Θήβαις συνέβαινε ταραχὰς εἶναι καὶ στάσεις. οἱ 8
μὲν γὰρ ἔφασαν δεῖν διδόναι τὴν πόλιν εἰς τὴν Ῥω-
μαίων πίστιν, οἱ δὲ Κορωνεῖς καὶ Ἁλιάρτιοι, συνδε-
δραμηκότες εἰς τὰς Θήβας, ἀκμὴν ἀντεποιοῦντο τῶν
πραγμάτων, καὶ μένειν ἔφασαν δεῖν ἐν τῇ πρὸς τὸν
Περσέα συμμαχίᾳ. καὶ μέχρι μέν τινος ἐφάμιλλος ἦν 9
ἡ διάθεσις τῶν στασιαζόντων. Ὀλυμπίχου δὲ τοῦ
Κορωνέως πρώτου μεταθεμένου, καὶ φάσκοντος δεῖν

ἀντέχεσθαι Ῥωμαίων, ἐγένετο ὁλοσχερὴς φοπὴ καὶ με-
10 τάπτωσις τοῦ πλήθους. καὶ πρῶτον μὲν τὸν Δικέταν
ἠνάγκασαν πρεσβεύειν πρὸς τοὺς περὶ τὸν Μάρκιον,
ἀπολογησόμενον ὑπὲρ τῆς πρὸς τὸν Περσέα συμμαχίας.
11 μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς περὶ τὸν Νέωνα καὶ τὸν Ἱππίαν 5
ἐξέβαλλον, συντρέχοντες ἐπὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν καὶ
κελεύοντες αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογεῖσθαι περὶ
τῶν διῳκονομημένων· οὗτοι γὰρ ἦσαν οἱ τὰ περὶ τὴν
12 συμμαχίαν οἰκονομήσαντες. τούτων δὲ παραχωρη-
σάντων, ἐξ αὐτῆς ἀθροισθέντες εἰς ἐκκλησίαν, πρῶ- 10
τον μὲν τιμὰς ἐψηφίσαντο καὶ [δωρεὰς] τοῖς Ῥωμαίοις,
εἶτα ἐνεργεῖν ἐπέταξαν τοῖς ἄρχουσι τὴν συμμαχίαν,
13 ἐπὶ δὲ πᾶσι πρεσβευτὰς κατέστησαν τοὺς ἐγχειριοῦν-
τας τὴν πόλιν Ῥωμαίοις καὶ κατάξοντας τοὺς παρ'
αὐτῶν φυγάδας. 15

2 Τούτων δὲ συντελουμένων ἐν ταῖς Θήβαις οἱ
φυγάδες ἐν τῇ Χαλκίδι προστησάμενοι Πομπίδην
κατηγορίαν ἐποιοῦντο τῶν περὶ τὸν Ἰσμηνίαν καὶ
2 Νέωνα καὶ Δικέταν. προδήλου δὲ τῆς ἀγνοίας οὔ-
σης τῶν προειρημένων, καὶ τῶν Ῥωμαίων συνεπισ- 20
3 χυόντων τοῖς φυγάσιν, εἰς τὴν ἐσχάτην διάθεσιν
ἦκον οἱ περὶ τὸν Ἱππίαν, ὥστε καὶ τῷ βίῳ κινδυνεύ-
σαι παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τοῦ πλή-
θους, ἕως οὗ βραχύ τι τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν πρου-
νοήθησαν οἱ Ῥωμαῖοι, παρακατασχόντες τὴν ἐπιφο- 25
4 ρὰν τῶν ὄχλων. τῶν δὲ Θηβαίων παραγενομένων
καὶ κομιζόντων τὰ προειρημένα δόγματα καὶ τὰς τι-
μάς, ταχεῖαν ἕκαστα τῶν πραγμάτων ἐλάμβανε τὴν
ἀνταπόδοσιν, ἅτε τῶν πόλεων παρακειμένων ἀλλή-
5 λαις ἐν πάνυ βραχεῖ διαστήματι. πλὴν ἀποδεξάμενοι 30
τοὺς Θηβαίους οἱ περὶ τὸν Μάρκιον τήν τε πόλιν
ἐπῆνεσαν καὶ τοὺς φυγάδας συνεβούλευσαν κατα-

γαγεῖν εἰς τὴν οἰκείαν. εὐθύς τε παρήγγειλαν πρε- 6
σβεύειν πᾶσι τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Ῥώ-
μην, διδόντων αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν κατ' ἰδίαν
ἑκάστους. πάντων δὲ κατὰ τὴν πρόθεσιν αὐτοῖς 7
χωρούντων· ταῦτα δ' ἦν τὸ διαλῦσαι τῶν Βοιω-
τῶν τὸ ἔθνος καὶ λυμήνασθαι τὴν τῶν πολλῶν εὔ-
νοιαν πρὸς τὴν Μακεδόνων οἰκίαν· οὗτοι μὲν με- 8
ταπεμψάμενοι Σερούιον ἐξ Ἄργους καὶ καταλιπόντες
ἐπὶ τῆς Χαλκίδος προῆγον ἐπὶ Πελοπόννησον, Νέων
δὲ μετά τινας ἡμέρας ἀνεχώρησεν εἰς Μακεδονίαν.
οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰσμηνίαν καὶ Δικέταν τότε μὲν ἀπή- 9
χθησαν εἰς φυλακήν, μετὰ δέ τινα χρόνον ἀπήλλα-
ξαν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ζῆν. τὸ δὲ τῶν Βοιωτῶν ἔθνος, 10
ἐπὶ πολὺν χρόνον συντετηρηκὸς τὴν κοινὴν συμπο-
λιτείαν καὶ πολλοὺς καὶ ποικίλους καιροὺς διαπε-
φευγὸς παραδόξως, τότε προπετῶς καὶ ἀλογίστως
ἑλόμενον τὰ παρὰ Περσέως, εἰκῇ καὶ παιδαριωδῶς
πτοηθὲν κατελύθη καὶ διεσκορπίσθη κατὰ πόλεις.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Αὖλον καὶ Μάρκιον, παραγενηθέντες 11
εἰς τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν ἐχρημάτισαν ταῖς συν-
αρχίαις ταῖς τῶν Ἀχαιῶν, καὶ παρεκάλεσαν Ἄρχωνα
τὸν στρατηγὸν χιλίους ἐκπέμψαι στρατιώτας εἰς Χαλ-
κίδα, παραφυλάξοντας τὴν πόλιν μέχρι τῆς Ῥωμαίων
διαβάσεως. τοῦ δὲ Ἄρχωνος ἑτοίμως συνυπακούσαν- 12
τος, οὗτοι μὲν ταῦτα διαπράξαντες ἐν τοῖς Ἕλλησι
κατὰ χειμῶνα, καὶ τῷ Ποπλίῳ συμμίξαντες ἀπέπλεον
εἰς τὴν Ῥώμην.

Ὅτι οἱ περὶ τὸν Τιβέριον καὶ Ποστούμιον κατὰ 3
τοὺς αὐτοὺς καιρούς, ἐπιπορευόμενοι τὰς νήσους καὶ
τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις . . . . . πλεῖστον δ' ἐν 2
τῇ Ῥόδῳ, καίπερ οὐ προσδεομένων τῶν Ῥοδίων κατὰ
τοὺς τότε χρόνους. Ἀγησίλοχος γάρ, τότε πρυτα- 3

νεύων, ἀνὴρ τῶν εὐδοκιμούντων, ὁ καὶ μετὰ ταῦτα πρεσβεύσας εἰς τὴν Ῥώμην, ἔτι πρότερον, ἅμα τῷ φανερὸν γενέσθαι διότι μέλλουσι πολεμεῖν Ῥωμαῖοι τῷ Περσεῖ, τἆλλα τε παρεκεκλήκει τοὺς πολλοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινωνεῖν τῶν αὐτῶν ἐλπίδων καὶ τετταράκοντα
4 ναῦς συμβουλεύσας τοῖς Ῥοδίοις ὑποζωννύειν, ἵνα ἐάν τις ἐκ τῶν καιρῶν γένηται χρεία, μὴ τότε παρασκευάζωνται πρὸς τὸ παρακαλούμενον, ἀλλ' ἑτοίμως
5 διακείμενοι πράττωσι τὸ κριθὲν ἐξ αὐτῆς. ἃ τότε προφερόμενος τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ δεικνὺς ὑπὸ τὴν ὄψιν τὰς παρασκευάς, εὐδοκουμένους τῇ πόλει τοὺς πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλεν. οἱ δὲ περὶ τὸν Τιβέριον, ἀποδεδεγμένοι τὴν τῶν Ῥοδίων εὔνοιαν, ἐκομίζοντο εἰς τὴν Ῥώμην.

4 Ὅτι Περσεὺς μὲν μετὰ τὸν σύλλογον τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, . . . τῶν Ἑλλήνων, πάντα τὰ δίκαια κατέταττεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν καὶ τοὺς ὑφ' ἑκατέρων
2 ῥηθέντας λόγους, ἅμα μὲν ὑπολαμβάνων ὑπερδέξιος φανήσεσθαι τοῖς δικαίοις, ἅμα δὲ βουλόμενος ἀπό-
3 πειραν λαμβάνειν τῆς ἑκάστων προαιρέσεως. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἄλλους δι' αὐτῶν τῶν γραμματοφόρων ἔπεμπε τὰς ἐπιστολάς, εἰς δὲ τὴν Ῥόδον καὶ πρεσβευ-
4 τὰς συναπέστειλεν Ἀντήνορα καὶ Φίλιππον. οἳ καὶ παραγενηθέντες τὰ γεγραμμένα τοῖς ἄρχουσιν ἀπέδωκαν, καὶ μετά τινας ἡμέρας ἐπελθόντες ἐπὶ τὴν βουλὴν παρεκάλουν τοὺς Ῥοδίους κατὰ μὲν τὸ παρὸν
5 ἡσυχίαν ἔχειν, ἀποθεωροῦντας τὸ γιγνόμενον· ἐὰν δὲ Ῥωμαῖοι παρὰ τὰς συνθήκας ἐγχειρῶσι τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν τῷ Περσεῖ καὶ Μακεδόσι, πειρᾶσθαι
6 διαλύειν. τοῦτο γὰρ πᾶσι μὲν συμφέρειν, πρέπειν δὲ
7 μάλιστα Ῥοδίοις. ὅσῳ γὰρ πλεῖον ὀρέγονται τῆς ἰσηγορίας καὶ παρρησίας, καὶ διατελοῦσι προστατοῦντες

οὐ μόνον τῆς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας, τοσούτῳ καὶ τὴν ἐναντίαν προαίρεσιν μάλιστα δεῖν αὐτοὺς προορᾶσθαι καὶ φυλάττεσθαι κατὰ δύναμιν. ταῦτα καὶ πλείω τούτοις παραπλήσια διαλεχθέντων τῶν πρέσβεων, ἥρεσκε μὲν ἅπασι τὰ λεγόμενα· προκατεχόμενοι δὲ τῇ πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίᾳ, καὶ νικῶντος αὐτοῖς τοῦ βελτίονος, τἆλλα μὲν ἀπεδέξαντο φιλανθρώπως τοὺς πρεσβευτάς, ἠξίουν δὲ τὸν Περσέα διὰ τῆς ἀποκρίσεως εἰς μηδὲν αὐτοὺς παρακαλεῖν τοιοῦτον ἐξ οὗ φανήσονται πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἀντιπράττοντες βούλησιν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀντήνορα τὴν μὲν ἀπόκρισιν οὐκ ἔλαβον, τὴν δὲ λοιπὴν φιλανθρωπίαν ἀποδεξάμενοι τὴν Ῥοδίων ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Μακεδονίαν. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ὅτι Περσεὺς πυνθανόμενος ἔτι τινὰς τῶν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεων ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, Ἀντίγονον ἐξαπέστειλε τὸν Ἀλεξάνδρου πρεσβευτήν. ὃς καὶ παραγενόμενος εἰς Βοιωτοὺς τὰς μὲν ἄλλας πόλεις παρῆκε διὰ τὸ μηδεμίαν ἀφορμὴν λαμβάνειν ἐπιπλοκῆς, εἰς δὲ Κορώνειαν καὶ Θήβας, ἔτι δ' Ἁλίαρτον εἰσελθὼν παρεκάλεσε τοὺς ἀνθρώπους ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς Μακεδόνας εὐνοίας. τῶν δὲ προθύμως ἀποδεχομένων τὰ λεγόμενα, καὶ πρεσβευτὰς ψηφισαμένων πέμπειν εἰς Μακεδονίαν, οὗτος μὲν ἀπέπλευσε, καὶ συμμίξας τῷ βασιλεῖ διεσάφει τὰ κατὰ τὴν Βοιωτίαν. παραγενομένων δὲ καὶ τῶν πρεσβευτῶν μετ' ὀλίγον, καὶ παρακαλούντων βοήθειαν ἐκπέμψαι ταῖς πόλεσι ταῖς αἱρουμέναις τὰ Μακεδόνων· τοὺς γὰρ Θηβαίους βαρεῖς ὄντας ἐπικεῖσθαι καὶ παρενοχλεῖν αὐτοὺς διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι συμφρονεῖν σφίσι μηδ' αἱρεῖσθαι τὰ Ῥωμαίων· ἅπερ ὁ Περσεὺς διακούσας, βοήθειαν μὲν οὐδαμῶς ἔφη 1 2 3 4 5 6 7

8 δύνασθαι πέμπειν οὐδενὶ διὰ τὰς ἀνοχάς· καθόλου δ' αὐτοὺς παρεκάλει Θηβαίους μὲν ἀμύνασθαι κατὰ δύναμιν, Ῥωμαίοις δὲ μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἡσυχίαν ἔχειν.
6 Ὅτι Γάιος ἔτι περὶ τὴν Κεφαλληνίαν ὁρμῶν ἐξέπεμψε τοῖς Ῥοδίοις γράμματα περὶ πλοίων ἐξαποστολῆς, συνθεὶς τὴν ἐπιστολὴν ἀλείπτῃ τινὶ Σωκράτει.
2 παραγενομένων δὲ τῶν γραμμάτων εἰς τὴν Ῥόδον, Στρατοκλέους πρυτανεύοντος τὴν δευτέραν ἔκμηνον,
3 καὶ τοῦ διαβουλίου προτεθέντος, τοῖς μὲν περὶ τὸν Ἀγαθάγητον καὶ Ῥοδοφῶντα καὶ Ἀστυμήδην καὶ ἑτέροις πλείοσιν ἐδόκει πέμπειν τὰς ναῦς, καὶ συνάπτεσθαι τῆς ἀρχῆς εὐθέως τοῦ πολέμου, μηδεμίαν πρόφασιν ποιουμένους. 4 οἱ δὲ περὶ τὸν Δείνωνα καὶ Πολυάρατον, δυσαρεστοῦντες μὲν καὶ τοῖς ἤδη γεγονόσι φιλανθρώποις πρὸς Ῥωμαίους, τότε δὲ προθέμενοι τὸ τοῦ βασιλέως Εὐμένους πρόσωπον, ἤρξαντο
5 λυμαίνεσθαι τὴν τῶν πολλῶν προαίρεσιν. ὑπαρχούσης γὰρ τοῖς Ῥοδίοις ὑποψίας καὶ διαφορᾶς πρὸς τὸν Εὐμένη, πάλαι μὲν ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Φαρνάκην, ὅτε τοῦ βασιλέως Εὐμένους ἐφορμοῦντος ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον στόματος χάριν τοῦ κωλύειν τοὺς πλέοντας εἰς τὸν Πόντον ἐπελάβοντο τῆς
6 ὁρμῆς αὐτοῦ καὶ διεκώλυσαν Ῥόδιοι, μικροῖς δ' ἀνώτερον χρόνοις ἐκ τῶν Λυκιακῶν ἀναξαινομένης τῆς διαφορᾶς ἔκ τινων ἐρυμάτων καὶ χώρας, ἣν συνέβαινε κεῖσθαι μὲν ἐπὶ τῆς ἐσχατιᾶς τῆς τῶν Ῥοδίων Περαίας, κακοποιεῖσθαι δὲ συνεχῶς διὰ τῶν ὑπ' Εὐμέ-
7 νει ταττομένων· ἐκ πάντων δὲ τούτων εὐηκόως διέκειντο πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον κατὰ τοῦ βασιλέως.
8 διὸ ταύτης ἐπιλαβόμενοι τῆς ἀφορμῆς οἱ περὶ τὸν Δείνωνα διέσυρον τὴν ἐπιστολήν, φάσκοντες οὐ παρὰ Ῥωμαίων αὐτὴν ἥκειν, ἀλλὰ παρ' Εὐμένους, θέλον-

τος αὐτοῦ ἐκείνους κατὰ πάντα τρόπον ἐμβιβάζειν
εἰς τὸν πόλεμον καὶ προσάπτειν τῷ δήμῳ δαπάνας
καὶ κακοπαθείας οὐκ ἀναγκαίας. καὶ μαρτύριον 9
ἐποιοῦντο τῆς ἑαυτῶν ἀποφάσεως τὸ παραγεγονέναι
φέροντα τὴν ἐπιστολὴν ἀλείπτην τινὰ καὶ τοιοῦτον
ἄνθρωπον, οὐκ εἰωθότων τοῦτο ποιεῖν Ῥωμαίων,
ἀλλὰ καὶ λίαν μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ προστασίας
διαπεμπομένων ὑπὲρ τῶν τοιούτων. ἔλεγον δὲ ταῦτα, 10
καλῶς μὲν εἰδότες ὅτι συμβαίνει γεγράφθαι τὴν ἐπι-
στολὴν ὑπὸ τοῦ Λουκρητίου, βουλόμενοι δὲ τοὺς
πολλοὺς διδάσκειν μηδὲν ἐξ ἑτοίμου ποιεῖν Ῥωμαί-
οις, ἀλλ' ἐν πᾶσι δυσχρηστεῖν καὶ διδόναι προσκο-
πῆς καὶ δυσαρεστήσεως ἀφορμάς. ἦν γὰρ τὸ προ- 11
κείμενον αὐτοῖς ἀπὸ μὲν τῆς πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίας
ἀλλοτριοῦν τὸν δῆμον, εἰς δὲ τὴν τοῦ Περσέως φι-
λίαν ἐμπλέκειν, καθ' ὅσον οἱοί τ' ἦσαν. συνέβαινε 12
δὲ τοὺς προειρημένους οἰκείους ὑπάρχειν, διὰ τὸ τὸν
μὲν Πολυάρατον, ἀλαζονικώτερον ὄντα καὶ κενόδοξον,
ὑπόχρεων πεποιηκέναι τὴν οὐσίαν, τὸν δὲ Δείνωνα,
φιλάργυρον ὄντα καὶ θρασύν, ἐξ ἀρχῆς οἰκεῖον εἶναι
τῆς ἐκ τῶν δυναστῶν καὶ βασιλέων ἐπανορθώσεως.
ἐφ' οἷς Στρατοκλῆς ὁ πρύτανις ἐπαναστάς, καὶ πολλὰ 13
μὲν κατὰ τοῦ Περσέως εἰπών, πολλὰ δὲ περὶ Ῥω-
μαίων ἐπ' ἀγαθῷ, παρώρμησε τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ
κυρῶσαι τὸ ψήφισμα τὸ περὶ τῆς ἐξαποστολῆς τῶν
πλοίων. καὶ παραυτίκα καταρτίσαντες τετρήρεις ἕξ, 14
πέντε μὲν ἐξαπέστειλαν ἐπὶ Χαλκίδος, ἡγεμόνα συ-
στήσαντες ἑπ' αὐτῶν Τιμαγόραν, τὴν δὲ μίαν εἰς
Τένεδον, ἐφ' ἧς ἄρχων ἐπέπλει Τιμαγόρας. ὃς καὶ 15
καταλαβὼν ἐν Τενέδῳ Διοφάνην, ἀπεσταλμένον ὑπὸ
τοῦ Περσέως πρὸς Ἀντίοχον, αὐτοῦ μὲν οὐκ ἐγενήθη
κύριος, τοῦ δὲ πληρώματος. ὁ δὲ Λουκρήτιος, πάντας 16

ἀποδεξάμενος φιλανθρώπως τοὺς κατὰ θάλατταν παραγεγονότας συμμάχους, ἀπέλυσε τῆς χρείας, φήσας οὐ προσδεῖσθαι τὰ πράγματα τῆς κατὰ θάλατταν βοηθείας.

7 Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας παραγεγονότων πρεσβευτῶν διακούσαντες, τά τε κατὰ τὴν Ῥόδον καὶ τὰ κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις, προσεκαλέσαντο
2 τοὺς παρὰ τοῦ Περσέως πρεσβευτάς. οἱ δὲ περὶ τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Ἱππίαν ἐπειρῶντο μὲν καὶ περὶ τῶν ὅλων λέγειν τι καὶ παραιτεῖσθαι τὴν σύγκλητον· τὸ δὲ πλέον ἀπελογοῦντο περὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατὰ
3 τὸν Εὐμένη. ληξάντων δὲ τῆς δικαιολογίας αὐτῶν, πάλαι προδιειληφότες ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν, προσέταξαν αὐτοῖς ἐκ μὲν τῆς Ῥώμης εὐθέως ἀπαλλάττεσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι Μακεδόσιν, ὅσοι παρεπιδημοῦντες ἔτυχον, ἐκ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐν τριάκονθ' ἡμέραις ἐκχωρεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ὑπάτους ἀνακαλεσάμενοι παρώρμων ἔχεσθαι τοῦ καιροῦ καὶ μὴ καθυστερεῖν.

8 Ὅτι μετὰ τὴν νίκην τῶν Μακεδόνων, συνεδρίου παρὰ τῷ Περσεῖ συναχθέντος, ὑπέδειξάν τινες τῶν φίλων διότι δεῖ πρεσβείαν πέμψαι τὸν βασιλέα πρὸς
2 τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων, ἐπιδεχόμενον ἔτι καὶ νῦν ὅτι καὶ φόρους δώσει Ῥωμαίοις ὅσους πρότερον ὑπέσχετο ὁ πατὴρ καταπολεμηθεὶς καὶ τόπων ἐκχω-
3 ρήσει τῶν αὐτῶν. ἐάν τε γὰρ δέξωνται τὰς διαλύσεις, καλὴν ἔφασαν ἔσεσθαι τῷ βασιλεῖ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ πολέμου, πεπροτερηκότι διὰ τῶν ὑπαίθρων, καὶ καθόλου πρὸς τὸ μέλλον εὐλαβεστέρους ὑπάρξειν τοὺς Ῥωμαίους, πεῖραν εἰληφότας τῆς Μακεδόνων ἀνδρείας, εἰς τὸ μηδὲν ἄδικον μηδὲ βαρὺ προστάττειν
4 Μακεδόσιν· ἐάν τε μὴ δέξωνται, θυμομαχοῦντες ἐπὶ

τοῖς γεγονόσιν, ἐκείνοις μὲν δικαίως νεμεσήσειν τὸ δαιμόνιον, αὐτῷ δὲ διὰ τὴν μετριότητα συναγωνιστὰς ὑπάρξειν τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους. ταῦτα μὲν οὖν ἐδόκει τοῖς πλείοσι τῶν φίλων. συγκατατεθεμένου δὲ τοῦ Περσέως ἐπέμποντο παραχρῆμα πρεσβευταὶ Πάνταυχος Βαλάκρου καὶ Μίδων Βεροιεύς. οἳ παραγενομένων πρὸς τὸν Λικίνιον εὐθέως ὁ στρατηγὸς συνῆγε συνέδριον. τῶν δὲ πρέσβεων διασαφησάντων τὰ κατὰ τὰς ἐντολάς, μεταστησάμενοι τοὺς περὶ τὸν Πάνταυχον ἐβουλεύοντο περὶ τῶν προσπεπτωκότων. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ὁμοθυμαδὸν ὡς βαρυτάτην δοῦναι τὴν ἀπόκρισιν. ἴδιον γὰρ τοῦτο πάντῃ παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος καὶ πάτριόν ἐστι τὸ κατὰ μὲν τὰς ἐλαττώσεις αὐθαδεστάτους καὶ βαρυτάτους φαίνεσθαι, κατὰ δὲ τὰς ἐπιτυχίας ὡς μετριωτάτους. τοῦτο δὲ διότι καλὸν πᾶς ἄν τις ὁμολογήσειεν· εἰ δὲ καὶ δυνατὸν ἐν ἐνίοις καιροῖς, εἰκότως ἄν τις ἐπαπορήσειε. πλὴν τότε γε τοιαύτην ἔδωκαν τὴν ἀπόκρισιν· ἐκέλευον γὰρ ἐπιτρέπειν τὸν Περσέα τὰ καθ' αὑτόν, καὶ καθόλου διδόναι τῇ συγκλήτῳ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἂν αὐτῇ δοκῇ βουλεύεσθαι περὶ τῶν κατὰ τὴν Μακεδονίαν. οἱ δὲ περὶ τὸν Πάνταυχον ταῦτα ἀκούσαντες ἐπανῆλθον καὶ διεσάφουν τῷ Περσεῖ καὶ τοῖς φίλοις. ὧν τινες ἐκπληττόμενοι τὴν ὑπεροφανίαν παρωξύνοντο, καὶ συνεβούλευον τῷ Περσεῖ μήτε διαπρεσβεύεσθαι μηκέτι μήτε διαπέμπεσθαι περὶ μηδενός. οὐ μὴν ὁ Περσεὺς τοιοῦτος ἦν, ἀλλὰ προστιθεὶς καὶ τὸ πλῆθος αὔξων τῶν χρημάτων διεπέμπετο πλεονάκις πρὸς τὸν Λικίνιον. προκόπτων δ' οὐδέν, ἀλλὰ καὶ τῶν πλείστων φίλων ἐπιτιμώντων αὐτῷ καὶ φασκόντων ὅτι νικῶν ποιεῖ τὰ τοῦ λειπομένου καὶ τοῖς ὅλοις ἐπταικότος, οὕτως ἠναγκάσθη

τὰς διαπρεσβείας ἀπογνοὺς μεταστρατοπεδεῦσαι πάλιν ἐπὶ τὸ Συκύριον. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τούτων ἦν. [Exc. de legat. p. 119—129.]

8a Ὅτι τῆς κατὰ τὴν ἱππομαχίαν φήμης μετὰ τὴν νίκην τῶν Μακεδόνων εἰς τὴν Ἑλλάδα διαγγελθείσης ἐξέλαμψε καθάπερ εἰ πῦρ ἡ τῶν πολλῶν πρὸς τὸν Περσέα διάθεσις, τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ἐπικρυπτομένων τῶν πλείστων. ἦν δὲ περὶ αὐτοὺς τοιαύτη τις, ἐμοὶ δοκεῖν, διάθεσις· παραπλήσιον ἦν τὸ γιγνόμενον τῷ συμβαίνοντι περὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις ὅταν πρὸς ἐπιφανῆ καὶ ἀήττητον ἀθλητὴν εἶναι δοκοῦντα συγκαταστῇ ταπεινὸς καὶ πολὺ καταδεέστερος ἀνταγωνιστής, εὐθέως ἀπομερίζει τὰ πλήθη τὴν εὔνοιαν τῷ καταδεεστέρῳ καὶ θαρρεῖν παρακαλεῖ καὶ συνεξανίσταται τούτῳ ταῖς ὁρμαῖς· ἐὰν δὲ καὶ ψαύσῃ τοῦ προσώπου καὶ ποιήσῃ τι σημεῖον τῆς πληγῆς, παραυτίκα πάλιν ἐφ' ἁπάντων ἀγὼν μικρὸς γίγνεται· ποτὲ δὲ καὶ χλευάζειν ἐπιχειροῦσι τὸν ἕτερον, οὐ μισοῦντες οὐδὲ καταγιγνώσκοντες, ἀλλὰ παραδόξως τε συμπαθεῖς γιγνόμενοι καὶ τῷ καταδεεστέρῳ φύσει προσμερίζοντες τὴν ἑαυτῶν εὔνοιαν· οὓς ἐὰν ἐπιστήσῃ τις ἐν καιρῷ, ταχέως μετατίθενται, καὶ παρὰ πόδας ἐπιλαμβάνονται τῆς ἑαυτῶν ἀγνοίας.

8b Ὅ φασι ποιῆσαι Κλειτόμαχον· ἐκείνου γὰρ ἀνυποστάτου δοκοῦντος εἶναι κατὰ τὴν ἄθλησιν, καὶ τῆς αὐτοῦ δόξης ἐπιπολαζούσης κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, Πτολεμαῖόν φασι τὸν βασιλέα φιλοδοξήσαντα πρὸς τὸ καταλῦσαι τὴν δόξαν αὐτοῦ, παρασκευάσαντα μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας Ἀριστόνικον τὸν πύκτην ἐξαποστεῖλαι, δοκοῦντα φύσιν ἔχειν ὑπερέχουσαν ἐπὶ ταύτην τὴν χρείαν· παραγενομένου δὲ

εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ προειρημένου καὶ συγκαταστάντος Ὀλυμπίασι πρὸς τὸν Κλειτόμαχον, ἐξ αὐτῆς, ὡς ἔοικεν, ἀπένευσαν πολλοὶ πρὸς τὸν Ἀριστόνικον καὶ παρεκάλουν, χαίροντες ἐπὶ τῷ βραχύ τι τετολμηκέναι τινὰ συγκαταστῆναι πρὸς τὸν Κλειτόμαχον· ὡς δέ γε προβαίνων ἐφάμιλλος ἐφαίνετο κατὰ τὸν ἀγῶνα καί που καὶ τραῦμα καίριον ἐποίησε, κρότος ἐγίγνετο καὶ συνεξέπιπτον οἱ πολλοὶ ταῖς ὁρμαῖς, θαρρεῖν παρακαλοῦντες τὸν Ἀριστόνικον. ἐν ᾧ καιρῷ φασι τὸν Κλειτόμαχον ἀποστάντα καὶ διαπνεύσαντα βραχὺν χρόνον, ἐπιστρέψαντα πρὸς τὰ πλήθη πυνθάνεσθαι τί βουλόμενοι παρακαλοῦσι τὸν Ἀριστόνικον καὶ συναγωνίζονται ἐκείνῳ καθ' ὅσον εἰσὶ δυνατοί, πότερον οὐ συνοίδασιν αὐτῷ ποιοῦντι τὰ δίκαια κατὰ τὴν ἄθλησιν ἢ τοῦτο ἀγνοοῦσι διότι Κλειτόμαχος μὲν ἀγωνίζεται νῦν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων δόξης, Ἀριστόνικος δὲ περὶ τῆς Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως. πότερον ἂν οὖν βουληθεῖεν τὸν Ὀλυμπίασι στέφανον Αἰγύπτιον ἀποφέρειν ἄνθρωπον νικήσαντα τοὺς Ἕλληνας ἢ Θηβαῖον καὶ Βοιώτιον κηρύττεσθαι νικῶντα τῇ πυγμῇ τοὺς ἄνδρας; ταῦτα δ' εἰπόντος τοῦ Κλειτομάχου τηλικαύτην φασὶ γενέσθαι τὴν μετάπτωσιν τῶν πολλῶν ὥστε πάλιν ἐκ μεταβολῆς μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πλήθους ἢ τοῦ Κλειτομάχου καταγωνισθῆναι τὸν Ἀριστόνικον. 1 2 3 4 5 6

Τούτῳ δὲ παραπλήσιον ἦν καὶ τὸ κατὰ τὸν Περσέα συμβαῖνον περὶ τοὺς ὄχλους· εἰ γάρ τις ἐπιστήσας αὐτοὺς ἤρετο μετὰ παρρησίας εἰ βούλοιντ' ἂν εἰς ἕνα πεσεῖν τὴν τηλικαύτην ὑπεροχὴν καὶ λαβεῖν μοναρχικῆς πεῖραν ἐξουσίας ἀνυπευθύνου κατὰ πάντα τρόπον, ταχέως ἂν αὐτοὺς ὑπολαμβάνω..... παλινῳδίαν ποιῆσαι καὶ μεταπεσεῖν εἰς τοὐναντίον· 8c 2

εἰ δὲ καὶ βραχέα τις ὑπέμνησε τῶν γεγονότων ἐκ μὲν τῆς Μακεδόνων οἰκίας δυσκόλων τοῖς Ἕλλησιν, ἐκ δὲ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς συμφερόντων, καὶ λίαν ἂν παρὰ
3 πόδας αὐτοὺς ὑπολαμβάνω μεταμεληθῆναι. πλὴν τότε γε κατὰ τὴν ἀνεπίστατον καὶ πρώτην ὁρμὴν ἐκφα- 5
νὴς ἦν ἡ τῶν πολλῶν εὐδόκησις τοῖς προσαγγελλομένοις, ἀσμενιζόντων διὰ τὸ παράδοξον, εἰ καθόλου
4 πέφηνέ τις ἱκανὸς ἀνταγωνιστὴς Ῥωμαίοις. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον προήχθην εἰπεῖν, ἵνα μή τις ἀκρίτως εἰς ἀχαριστίαν ὀνειδίζῃ τοῖς Ἕλλησι 10
τὴν τότε διάθεσιν, ἀγνοῶν τὰ φύσει παρεπόμενα τοῖς ἀνθρώποις. [Exc. Vat. p. 421 M. 69—70 H.]

9 Κέστρος. ξένον ἦν τοῦτο τὸ εὕρημα κατὰ τὸν
2 Περσικὸν πόλεμον. τὸ δὲ βέλος τοιοῦτον· διπάλαι-
3 στον ἦν, ἴσον ἔχον τὸν αὐλίσκον τῇ προβολῇ. τούτῳ 15
ξύλον ἐνήρμοστο τῷ μὲν μήκει σπιθαμιαῖον, τῷ δὲ
4 πάχει δακτυλιαίαν ἔχον τὴν διάμετρον. εἰς δὲ τούτου τὸ μέσον ἐσφήνωτο πτερύγια τρία ξύλινα, βρα-
5 χέα παντελῶς. τοῦτο, δυοῖν κώλων ἀνίσων ὑπαρχόντων τῆς σφενδόνης, εἰς τὸ μέσον ἐνηγκυλίζετο 20
6 τῶν κώλων εὐλύτως. λοιπὸν ἐν μὲν τῇ περιαγωγῇ τεταμένων τούτων ἔμενεν· ὅτε δὲ παραλυθείη θάτερον τῶν κώλων κατὰ τὴν ἄφεσιν, ἐκπῖπτον ἐκ τῆς ἀγκύλης καθάπερ εἰ μολυβδὶς ἐκ τῆς σφενδόνης ἐφέ-
7 ρετο, καὶ προσπῖπτον μετὰ βιαίας πληγῆς κακῶς διε- 25
τίθει τοὺς συγκυρήσαντας. [Suidas v. κέστρος.]

10 Ὅτι ὁ Κότυς ἦν ἀνὴρ καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἀξιόλογος καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας διαφέρων,
2 ἔτι δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν πάντα μᾶλλον ἢ Θρᾷξ· καὶ
3 γὰρ νήπτης ὑπῆρχε καὶ πραότητα καὶ βάθος ὑπέ- 30
φαινεν ἐλευθέριον. [Exc. Peir. p. 126.]

11 Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν [ἡνίκα Περσεὺς ἐκ τοῦ πο-

λέμου τοῦ πρὸς Ῥωμαίους ἀπελύθη,] Ἀντήνορος παραγενομένου παρὰ τοῦ Περσέως περὶ τῆς τῶν αἰχμαλώτων διαλυτρώσεως τῶν μετὰ Διοφάνους πλεόντων, ἐνέπεσε μεγάλη τοῖς πολιτευομένοις ἀπορία περὶ τοῦ τί δέον εἴη ποιεῖν. τοῖς μὲν γὰρ περὶ τὸν Φιλόφρονα 2
καὶ Θεαίτητον οὐδαμῶς ἤρεσκε προσδέχεσθαι τὴν τοιαύτην ἐπιπλοκήν, τοῖς δὲ περὶ τὸν Δείνωνα καὶ Πολυάρατον ἤρεσκε. καὶ τέλος ἐποιήσαντο διάταξιν 3
πρὸς τὸν Περσέα περὶ τῆς τῶν αἰχμαλώτων διαλυτρώσεως. [Exc. de legat. p. 129.]

Ὅτι Πτολεμαῖος ὁ στρατηγὸς ὁ κατὰ Κύπρον οὐ- 12
δαμῶς Αἰγυπτιακὸς γέγονεν, ἀλλὰ νουνεχὴς καὶ πρακτικός. παραλαβὼν γὰρ τὴν νῆσον ἔτι νηπίου τοῦ 2
βασιλέως ὄντος ἐγίγνετο μὲν ἐπιμελῶς περὶ συναγωγὴν χρημάτων, ἐδίδου δ' ἁπλῶς οὐδὲν οὐδενί, καίπερ αἰτούμενος πολλάκις ὑπὸ τῶν βασιλικῶν διοικητῶν καὶ καταλαλούμενος πικρῶς ἐπὶ τῷ μηδὲν προΐεσθαι. τοῦ δὲ βασιλέως εἰς ἡλικίαν παραγεγονότος 3
συνθεὶς πλῆθος ἱκανὸν χρημάτων ἐξαπέστειλεν, ὥστε 4
καὶ τὸν Πτολεμαῖον αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν εὐδοκῆσαι τῇ πρότερον αὐτοῦ συστολῇ καὶ τῷ μηδὲν προΐεσθαι.

Ὅτι Κέφαλος ἦκεν ἐξ Ἠπείρου, ἔχων μὲν καὶ 13
πρότερον ἤδη σύστασιν πρὸς τὴν Μακεδόνων οἰκίαν, τότε δὲ διὰ τῶν πραγμάτων ἠναγκασμένος αἱρεῖσθαι τὰ τοῦ Περσέως. ἡ δ' αἰτία τοῦ συμβαίνοντος ἐγένετο τοιαύτη. Χάροψ ἦν Ἠπειρώτης, ἀνὴρ τἆλλα μὲν 2
καλὸς κἀγαθὸς καὶ φίλος Ῥωμαίων, ὃς Φιλίππου τὰ κατὰ τὴν Ἤπειρον στενὰ κατασχόντος αἴτιος ἐγένετο τοῦ Φίλιππον μὲν ἐκπεσεῖν ἐκ τῆς Ἠπείρου, Τίτον δὲ καὶ τῆς Ἠπείρου κρατῆσαι καὶ τῶν Μακεδόνων. οὗτος υἱὸν ἔσχε Μαχάταν, οὗ Χάροψ ἐγένετο. 3

τοῦτον ἀντίπαιδα κατὰ τὴν ἡλικίαν ὄντα τοῦ πατρὸς μεταλλάξαντος ὁ Χάροψ μετὰ τῆς καθηκούσης προστασίας εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλε χάριν τοῦ καὶ τὴν διάλεκτον καὶ τὰ γράμματα τὰ Ῥωμαϊκὰ μαθεῖν. τοῦτο τὸ μειράκιον, πολλοῖς σύνηθες γεγονός, ἐπανῆλθε μετά τινα χρόνον εἰς τὴν οἰκείαν. ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος Χάροψ μετήλλαξε τὸν βίον. τὸ δὲ μειράκιον, μετέωρον ὂν τῇ φύσει καὶ πάσης πονηρίας ἔμπλεων, ἐκορωνία καὶ παρετρίβετο πρὸς τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς οὐδεὶς ἦν αὐτοῦ λόγος, ἀλλ' οἱ προκατέχοντες καὶ ταῖς ἡλικίαις καὶ ταῖς δόξαις, οἱ περὶ τὸν Ἀντίνουν, ἐχείριζον τὰ κοινὰ κατὰ τὰς αὐτῶν γνώμας. τοῦ δὲ πολέμου τοῦ Περσικοῦ συστάντος, εὐθέως διέβαλλε τὸ μειράκιον τοὺς προειρημένους ἄνδρας πρὸς Ῥωμαίους, ἀφορμῇ μὲν χρώμενον τῇ προγεγενημένῃ συστάσει τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὴν Μακεδόνων οἰκίαν, κατὰ δὲ τὸ παρὸν πάντα παρατηροῦν καὶ πᾶν τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχόμενον, καὶ τὰ μὲν ἀφαιροῦν, τὰ δὲ προστιθέν, ἐλάμβανε πιθανότητας κατὰ τῶν ἀνθρώπων. ὁ δὲ Κέφαλος, ταῦλλα τε φρόνιμος καὶ στάσιμος ἄνθρωπος καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους ἐπὶ τῆς ἀρίστης ὑπῆρχε γνώμης. εὐχόμενος γὰρ ηὔξατο τοῖς θεοῖς μὴ συστῆναι τὸν πόλεμον μηδὲ κριθῆναι τὰ πράγματα· πραττομένου δὲ τοῦ πολέμου τὰ κατὰ τὴν συμμαχίαν ἐβούλετο δίκαια ποιεῖν Ῥωμαίοις, πέρα δὲ τούτου μήτε προστρέχειν ἀγεννῶς μήθ' ὑπηρετεῖν μηδὲν παρὰ τὸ δέον. τοῦ δὲ Χάροπος ἐνεργῶς χρωμένου ταῖς κατ' αὐτοῦ διαβολαῖς, καὶ πᾶν τὸ παρὰ τὴν Ῥωμαίων βούλησιν γιγνόμενον εἰς ἐθελοκάκησιν ἄγοντος, τὸ μὲν πρῶτον οἱ προειρημένοι κατεφρόνουν, οὐδὲν αὐτοῖς συνειδότες ἀλλό-

τριον βουλευομένοις Ῥωμαίων. ὡς δὲ τοὺς περὶ τὸν 14
Ἱππόλοχον καὶ Νίκανδρον καὶ Λόχαγον εἶδον τοὺς
Αἰτωλοὺς ἀναγομένους εἰς τὴν Ῥώμην ἀπὸ τῆς Ἱππο-
μαχίας ἀλόγως, καὶ τὰς διαβολὰς τὰς ἐκ τῶν περὶ
Λυκίσκον πεπιστευμένας κατ' αὐτῶν, οἵτινες κατὰ
τὴν Αἰτωλίαν τὴν αὐτὴν αἵρεσιν ἦγον τῷ Χάροπι, τὸ
τηνικάδε προϊδόμενοι τὸ μέλλον ἐβουλεύοντο περὶ
αὐτῶν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς παντὸς πεῖραν λαμβάνειν, 15
ἐφ' ᾧ μὴ προέσθαι σφᾶς αὐτοὺς ἀκρίτως εἰς τὴν Ῥώ-
μην ἐπανάγεσθαι διὰ τὰς Χάροπος διαβολάς. οὕτω 16
μὲν οὖν οἱ περὶ τὸν Κέφαλον ἠναγκάσθησαν παρὰ
τὰς αὐτῶν προαιρέσεις ἑλέσθαι τὰ τοῦ Περσέως.

Ὅτι οἱ περὶ Θεόδοτον καὶ Φιλόστρατον ἐποίησαν 14
ἀσεβὲς πρᾶγμα καὶ παράσπονδον ὁμολογουμένως.
πυθόμενοι γὰρ τὸν ὕπατον τῶν Ῥωμαίων Αὖλον 2
Ὀστίλιον παραγίγνεσθαι κομιζόμενον εἰς Θετταλίαν
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ νομίζοντες, εἰ παραδοῖεν τὸν
Αὖλον τῷ Περσεῖ, μεγίστην μὲν ἂν πίστιν προσενέγ-
κασθαι, μέγιστα δ' ἂν βλάψαι κατὰ τὸ παρὸν Ῥω-
μαίους, ἔγραφον τῷ Περσεῖ συνεχῶς ἐπισπεύδειν. ὁ 3
δὲ βασιλεὺς ἐβούλετο μὲν ἐξ αὐτῆς προάγειν καὶ συν-
άπτειν, τῶν δὲ Μολοττῶν· κατὰ τὸν Ἄωον ποταμὸν
τὴν γέφυραν κατειληφότων ἐκωλύετο τῆς ὁρμῆς καὶ
πρῶτον ἠναγκάζετο διαμάχεσθαι πρὸς τούτους. συν- 4
έβη δὲ τὸν Αὖλον εἰς τοὺς Φανοτεῖς παραγενόμενον
καταλῦσαι παρὰ Νέστορι τῷ Κρωπίῳ καὶ παραδοῦ-
ναι καθ' αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς καιρὸν ὁμολογούμενον·
ὃν εἰ μὴ τύχη τις ἐβράβευσε πρὸς τὸ βέλτιον, οὐκ
ἄν μοι δοκεῖ διαφυγεῖν. νῦν δὲ δαιμονίως πως ὁ 5
Νέστωρ τὸ μέλλον ὀττευσάμενος, ἐξ αὐτῆς ἠνάγκασε
μετελθεῖν εἰς γείτονος τῆς νυκτός. καὶ ἀπογνοὺς 6
τὴν διὰ τῆς Ἠπείρου πορείαν ἀνήχθη, καὶ πλεύσας

εἰς Ἀντικύραν ἐκεῖθεν ἐποιήσατο τὴν ὁρμὴν εἰς Θετταλίαν.

15 Ὅτι Φαρνάκης πάντων τῶν πρὸ τοῦ βασιλέων ἐγένετο παρανομώτατος.

2 Ὅτι Ἄτταλος, χειμάζων ἐν Ἐλατείᾳ, καὶ σαφῶς εἰ- 5
δὼς τὸν ἀδελφὸν Εὐμένη λυπούμενον μὲν ὡς ἔνι μά-
λιστα καὶ βαρυνόμενον ἐπὶ τῷ τὰς ἐπιφανεστάτας
αὐτοῦ τιμὰς ἠθετῆσθαι ὑπὸ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ
διὰ κοινοῦ δόγματος, ἐπικρυπτόμενον δὲ πρὸς πάν-
3 τας τὴν περὶ αὐτὸν ὑπάρχουσαν διάθεσιν, ἐπεβάλετο 10
διαπέμπεσθαι πρός τινας τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ, σπουδάζων
ἀποκατασταθῆναι τἀδελφῷ αὐτοῦ μὴ μόνον τὰς ἀνα-
4 θηματικάς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγγράπτους τιμάς. τοῦτο δ'
ἐποίει πεπεισμένος μεγίστην μὲν ἂν ἐκείνῳ ταύτην
χάριν προσενέγκασθαι, μάλιστα δ' ἂν τὸ φιλάδελ- 15
φον καὶ γενναῖον τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως ἐναποδεί-
ξασθαι τοῖς Ἕλλησι διὰ ταύτης τῆς πράξεως.

16 Ὅτι οἱ Κυδωνιᾶται κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον
ἐποίησαν πρᾶγμα δεινὸν καὶ παράσπονδον ὁμο-
2 λογουμένως. καίπερ πολλῶν τοιούτων γενομένων 20
κατὰ τὴν Κρήτην, ὅμως ἔδοξεν ὑπεραίρειν τὴν συν-
3 ήθειαν τὸ τότε γενόμενον. ὑπαρχούσης γὰρ αὐτοῖς
οὐ μόνον φιλίας, ἀλλὰ συμπολιτείας πρὸς Ἀπολλω-
νιάτας καὶ καθόλου κοινωνίας πάντων τῶν ἐν ἀν-
θρώποις νομιζομένων δικαίων, καὶ περὶ τούτων κει- 25
μένης ἐνόρκου συνθήκης παρὰ τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον,
4 παρασπονδήσαντες τοὺς Ἀπολλωνιάτας κατελάβοντο
τὴν πόλιν, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας κατέσφαξαν, τὰ δὲ
ὑπάρχοντα διήρπασαν, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα
καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν διανειμάμενοι κατεῖχον. 30
[Exc. Peir. p. 126—133.]

17 Ὅτι Ἀντίοχος, ὁρῶν ἐκφανῶς ἤδη τοὺς κατὰ τὴν

Ἀλεξάνδρειαν παρασκευαζομένους εἰς τὸν περὶ Κοίλης Συρίας πόλεμον, εἰς μὲν τὴν Ῥώμην ἔπεμψε πρεσβευτὰς τοὺς περὶ Μελέαγρον, ἐντειλάμενος λέγειν 2
τῇ συγκλήτῳ καὶ διαμαρτύρασθαι διότι παρὰ πάντα
τὰ δίκαια Πτολεμαῖος αὐτῷ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλει.
[Exc. de legat. p. 129—130.]

Ἴσως μὲν οὖν ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρωπείοις τῷ καιρῷ δεῖ μετρεῖν ἕκαστα τῶν ἐνεργουμένων· μεγίστην 18
γὰρ οὗτος ἔχει δύναμιν· μάλιστα δ' ἐν τοῖς πολεμικοῖς· ὀξύταται γὰρ περὶ τούτων εἰς ἑκάτερα τὰ μέρη
γίγνονται ῥοπαί· τὸ δ' ἀστοχεῖν τούτων μέγιστόν
ἐστι τῶν ἁμαρτημάτων.

Ὅτι δοκοῦσι πολλοὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐπιθυμεῖν τῶν καλῶν, ὀλίγοι δὲ τολμᾶν ἐγχειρεῖν αὐτοῖς, 2
σπάνιοι δὲ τῶν ἐγχειρησάντων ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν τὰ
πρὸς τὸ καθῆκον ἐν ἑκάστοις πριειμι [Exc. Vat. p. 424
M. 70 H.]

FRAGMENTA LIBRI XXVIII.

1 Ὅτι τοῦ πολέμου τοῦ περὶ Κοίλης Συρίας καταρ-
χὴν λαβόντος Ἀντιόχῳ καὶ Πτολεμαίῳ τοῖς βασιλεῦ-
σιν ἦκον πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην παρὰ μὲν Ἀντιό-
χου Μελέαγρος καὶ Σωσιφάνης καὶ Ἡρακλείδης, παρὰ
2 δὲ Πτολεμαίου Τιμόθεος καὶ Λάμων. συνέβαινε δὲ
κρατεῖν τὸν Ἀντίοχον τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν καὶ
3 Φοινίκην πραγμάτων. ἐξ οὗ γὰρ Ἀντίοχος ὁ πατὴρ
τοῦ νῦν λεγομένου βασιλέως ἐνίκησε τῇ περὶ τὸ Πά-
νιον μάχῃ τοὺς Πτολεμαίου στρατηγούς, ἀπ' ἐκεί-
νων τῶν χρόνων ἐπείθοντο πάντες οἱ προειρημένοι
4 τόποι τοῖς ἐν Συρίᾳ βασιλεῦσι. διόπερ ὁ μὲν Ἀν-
τίοχος, ἡγούμενος τὴν κατὰ πόλεμον ἰσχυροτάτην καὶ
καλλίστην εἶναι κτῆσιν, ὡς ὑπὲρ ἰδίων ἐποιεῖτο τὴν
5 σπουδήν· ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ἀδίκως ὑπολαμβάνων
τὸν πρότερον Ἀντίοχον συνεπιθέμενον τῇ τοῦ πα-
τρὸς ὀρφανίᾳ παρῃρῆσθαι τὰς κατὰ Κοίλην Συρίαν
πόλεις αὐτῶν, οὐχ οἷός τ' ἦν ἐκείνῳ παραχωρεῖν τῶν
6 τόπων τούτων. διόπερ οἱ περὶ τὸν Μελέαγρον ἦκον,
ἐντολὰς ἔχοντες μαρτύρεσθαι τὴν σύγκλητον διότι
Πτολεμαῖος αὐτῷ παρὰ πάντα τὰ δίκαια τὰς χεῖρας
7 ἐπιβάλλει πρότερος, οἱ δὲ περὶ τὸν Τιμόθεον περί τε
τῆς τῶν φιλανθρώπων ἀνανεώσεως καὶ τοῦ διαλύειν
τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον, μάλιστα δὲ παρατηρεῖν

τὰς τῶν περὶ τὸν Μελέαγρον ἐντεύξεις. περὶ μὲν οὖν 8
τῆς διαλύσεως οὐκ ἐθάρρησαν εἰπεῖν, Μάρκου συμ-
βουλεύσαντος αὐτοῖς Αἰμιλίου· περὶ δὲ τῶν φιλαν-
θρώπων ἀνανεωσάμενοι, καὶ λαβόντες ἀποκρίσεις
ἀκολούθους τοῖς ἀξιουμένοις, ἐπανῆλθον εἰς τὴν
Ἀλεξάνδρειαν. τοῖς δὲ περὶ τὸν Μελέαγρον ἡ σύγ- 9
κλητος ἀπεκρίθη διότι Κοΐντῳ Μαρκίῳ δώσει τὴν
ἐπιτροπὴν γράψαι περὶ τούτων πρὸς Πτολεμαῖον, ὡς
αὐτῷ δοκεῖ συμφέρειν ἐκ τῆς ἰδίας πίστεως καὶ
ταῦτα μὲν οὕτως ἐχειρίσθη κατὰ τὸ παρόν.

Ὅτι κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους ἦλθον καὶ παρὰ 2
Ῥοδίων πρέσβεις, ἤδη τῆς θερείας ληγούσης, Ἀγησί-
λοχος καὶ Νικαγόρας καὶ Νίκανδρος, τήν τε φιλίαν 2
ἀνανεωσόμενοι καὶ σίτου θέλοντες ἐξαγωγὴν λαβεῖν,
ἅμα δὲ καὶ περὶ τῶν διαβολῶν ἀπολογησόμενοι τῶν
λεγομένων κατὰ τῆς πόλεως. ἐκφανέστατα γὰρ ἐδό- 3
κουν στασιάζειν [ἐν τῇ Ῥόδῳ] οἱ μὲν περὶ τὸν Ἀγαθάγ-
γητον καὶ Φιλόφρονα καὶ Ῥοδοφῶντα καὶ Θεαίτητον,
ἀπερειδόμενοι πάσας τὰς ἐλπίδας ἐπὶ Ῥωμαίους, οἱ
δὲ περὶ τὸν Λείνωνα καὶ Πολυάρατον ἐπὶ Περσέα
καὶ Μακεδόνας. ἐξ ὧν πλεονάκις ἐν τοῖς ἐκείνων 4
πράγμασιν ἀντιρρήσεως γενομένης, καὶ διελκομένων
τῶν διαβουλίων, ἐλάμβανον ἀφορμὰς οἱ βουλόμενοι
λογοποιεῖν κατὰ τῆς πόλεως. οὐ μὴν ἥ γε σύγκλητος 5
τότε προσεποιήθη τούτων οὐδέν, καίπερ σαφῶς εἰ-
δυῖα τὰ γενόμενα παρ' αὐτοῖς· σίτου δὲ δέκα μυριά-
δας μεδίμνων ἐξάγειν ἐκ Σικελίας [ἐφῆκαν]. ταῦτα 6
μὲν οὖν ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισεν ἰδίᾳ τοῖς Ῥοδίων
πρεσβευταῖς, ἀκολούθως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν 7
ἀπήντησε τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος παραγεγονόσι, τη-
ροῦσι τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰτα- 8
λίαν ἐν τούτοις ἦν.

3 Ὅτι Αὖλος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀντιστράτηγος ὢν καὶ παραχειμάζων ἐν Θετταλίᾳ μετὰ τῶν δυνάμεων, ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους Γάιον Ποπίλιον καὶ Γνάιον Ὀκτα-
2 ούιον· οἳ πρῶτον μὲν εἰς Θήβας ἐλθόντες ἐπῄνεσαν καὶ παρεκάλεσαν τοὺς Θηβαίους διαφυλάττειν τὴν
3 πρὸς Ῥωμαίους εὔνοιαν. ἐξῆς δὲ τούτοις ἐπιπορευόμενοι τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπιδεικνύειν ἐπειρῶντο τοῖς ἀνθρώποις τὴν τῆς συγκλήτου πραότητα καὶ φιλανθρωπίαν, προφερόμενοι τὰ δόγματα τὰ μι-
4 κρῷ πρότερον ῥηθέντα, ἅμα δὲ διὰ τῶν λόγων παρενέφαινον ὡς εἰδότες τοὺς ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων παρὰ τὸ δέον ἀναχωροῦντας, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς
5 προπίπτοντας. καὶ δῆλοι πᾶσιν ἦσαν δυσαρεστούμενοι τοῖς ἀναχωροῦσιν οὐχ ἧττον ἢ τοῖς ἐκφανῶς
6 ἀντιπράττουσιν. ἐξ ὧν τοὺς πολλοὺς εἰς ἐπίστασιν καὶ διαπόρησιν ἦγον ὑπὲρ τοῦ τί ποτ' ἂν ἢ λέγοντες ἢ πράττοντες εὐστοχοῖεν τῶν παρεστώτων καιρῶν. οἱ δὲ περὶ τὸν Γάιον, συναχθείσης τῆς τῶν
7 Ἀχαιῶν ἐκκλησίας, ἐλέγοντο μὲν βεβουλεῦσθαι κατηγορήσειν τῶν περὶ τὸν Λυκόρταν καὶ τὸν Ἄρχωνα
8 καὶ Πολύβιον καὶ παραδείξειν ἀλλοτρίους ὑπάρχοντας τῆς τῶν Ῥωμαίων αἱρέσεως καὶ τὴν ἡσυχίαν ἄγοντας κατὰ τὸ παρόν, οὐ φύσει τοιούτους ὄντας, ἀλλὰ παρατηροῦντας τὰ συμβαίνοντα καὶ τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύοντας. οὐ μὴν ἐθάρρησαν τοῦτο ποιῆ-
9 σαι διὰ τὸ μηδεμίαν εὔλογον ἀφορμὴν ἔχειν κατὰ
10 τῶν προειρημένων ἀνδρῶν. διὸ συναχθείσης αὐτοῖς τῆς βουλῆς εἰς Αἴγιον, ἀσπαστικήν τε καὶ παρακλητικὴν ποιησάμενοι τὴν πρὸς Ἀχαιοὺς ἔντευξιν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Αἰτωλίαν.

4 Καὶ πάλιν ἐκεῖ συναχθείσης αὐτοῖς τῆς ἐκκλη-

σίας εἰς Θέρμον, παρελθόντες εἰς τοὺς πολλοὺς παρα- κλητικοὺς καὶ φιλανθρώπους διετίθεντο λόγους. τὸ 2
δὲ συνέχον αὐτοῖς τῆς ἐκκλησίας ὁμήρους ἔφασαν δεῖν δοθῆναι σφίσι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν. τούτων δὲ 3
καταβάντων, Πρόανδρος ἐπαναστὰς ἐβουλετό τινας εὐχρηστίας πρὸς αὐτοῦ γεγενημένας εἰς τοὺς Ῥωμαί- ους προφέρεσθαι καὶ κατηγορεῖν τῶν διαβαλλόντων αὐτόν· ἐφ' ὃν Γάιος πάλιν ἐπαναστάς, καὶ καλῶς εἰ- 4
δὼς ἀλλότριον αὐτὸν ὄντα Ῥωμαίων, ὅμως ἐπήνεσε, καὶ πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἀνθωμολογήσατο. μετὰ δὲ 5
τοῦτον προελθὼν Λυκίσκος ἐπ' ὀνόματος μὲν οὐδε- νὸς ἐποιήσατο κατηγορίαν, καθ' ὑπόνοιαν δὲ πολλῶν. ἔφη γὰρ περὶ μὲν τῶν κορυφαίων καλῶς βεβουλεῦ- 6
σθαι Ῥωμαίους, ἀπαγαγόντας αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥώμην, λέγων τοὺς περὶ τὸν Εὐπόλεμον καὶ Νίκανδρον, τοὺς 7
δὲ συναγωνιστὰς καὶ τοὺς παραστάτας τοὺς ἐκείνων ἔτι μένειν κατὰ τὴν Αἰτωλίαν, οὓς δεῖν ἅπαντας τῆς αὐτῆς τυχεῖν ἐκείνοις ἐπιστροφῆς, ἂν μὴ πρόωνται τὰ τέκνα Ῥωμαίοις εἰς ὁμηρείαν. μάλιστα δὲ κατ' 8
Ἀρχιδάμου καὶ Πανταλέοντος ἐποίει τὰς ἐμφάσεις. τούτου δὲ παραχωρήσαντος, Πανταλέων ἀναστὰς τὸν 9
μὲν Λυκίσκον διὰ βραχέων ἐλοιδόρησε, φήσας αὐτὸν ἀναισχύντως καὶ ἀνελευθέρως κολακεύειν τοὺς ὑπερ- έχοντας, ἐπὶ δὲ τὸν Θόαντα μετέβη, τοῦτον ὑπολαμ- 10
βάνων εἶναι τὸν ἀξιοπίστως ἐνιέντα τὰς κατ' αὐτῶν διαβολάς, τῷ δοκεῖν μηδεμίαν ὑπάρχειν αὐτοῖς πρὸς τοῦτον διαφοράν. καὶ τὰ μὲν ὑπομνήσας τῶν κατ' 11
Ἀντίοχον καιρῶν, τὰ δὲ ὀνειδίσας εἰς ἀχαριστίαν αὐ- τῷ, διότι δοθεὶς ἔκδοτος Ῥωμαίοις, πρεσβεύσαντος αὐτοῦ καὶ Νικάνδρου, τύχοι τῆς σωτηρίας ἀνελπί- στως, ταχέως ἐξεκαλέσατο τοὺς Αἰτωλοὺς εἰς τὸ μὴ 12
μόνον θορυβεῖν τὸν Θόαντα, ὅτε βουληθείη τι λέγειν,

13 ἀλλὰ καὶ βάλλειν ὁμοθυμαδόν. γενομένων δὲ τούτων, βραχέα καταμεμψάμενος ὁ Γάιος τοὺς Αἰτωλοὺς ἐπὶ τῷ βάλλειν τὸν Θόαντα, οὗτος μὲν εὐθέως μετὰ τοῦ συμπρεσβευτοῦ ἀπῆρεν εἰς Ἀκαρνανίαν, ἐκσιωπηθεὶς περὶ τῶν ὁμήρων· τὰ δὲ κατὰ τὴν Αἰτωλίαν ἐν ὑποψίαις ἦν πρὸς ἀλλήλους καὶ ταραχαῖς ὁλοσχερέσι. [Exc. de legat. p. 130—134.]

5 Ὅτι κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν συναχθείσης τῆς ἐκκλησίας εἰς Θούριον, Αἰσχρίων μὲν καὶ Γλαῦκος καὶ Χρέμης ὄντες Ῥωμαίων [φίλοι], παρεκάλουν τοὺς περὶ
2 τὸν Γάιον ἔμφρουρον ποιῆσαι τὴν Ἀκαρνανίαν· εἶναι γὰρ παρ' αὐτοῖς τοὺς ἀποφέροντας τὰ πράγματα
3 πρὸς Περσέα καὶ Μακεδόνας. Διογένης δὲ τὴν ἐναντίαν ἐποιήσατο τούτοις συμβουλίαν. οὐ γὰρ ἔφη δεῖν φρουρὰν εἰσάγειν εἰς οὐδεμίαν πόλιν· ταῦτα γὰρ ὑπάρχειν τοῖς πολεμίοις γεγενημένοις καὶ καταπολε-
4 μηθεῖσιν ὑπὸ Ῥωμαίων· οὐδὲν δὲ πεποιηκότας Ἀκαρνᾶνας οὐκ ἀξίους εἶναι φρουρὰν εἰσδέχεσθαι κατ'
5 οὐδένα τρόπον. τοὺς δὲ περὶ Χρέμην καὶ Γλαῦκον, ἰδίαν ἐθέλοντας κατασκευάζεσθαι δυναστείαν, διαβάλλειν τοὺς ἀντιπολιτευομένους καὶ θέλειν ἐπισπᾶσθαι φρουρὰν τὴν συνεπισχύουσαν ταῖς αὐτῶν πλεο-
6 νεξίαις. ῥηθέντων δὲ τούτων, οἱ περὶ τὸν Γάιον, θεωροῦντες τοὺς ὄχλους δυσαρεστουμένους ταῖς φρουραῖς, καὶ βουλόμενοι στοιχεῖν τῇ τῆς συγκλήτου προθέσει, συγκαταθέμενοι τῇ τοῦ Διογένους γνώμῃ καὶ συνεπαινέσαντες ἀπῆραν ἐπὶ Λαρίσης πρὸς τὸν ἀνθύπατον. [Exc. de legat. p. 137—138.]

6 Ὅτι ἔδοξε τοῖς Ἕλλησι περὶ τῆς πρεσβείας ἐπιστά-
2 σεως χρείαν ἔχειν τὸ γιγνόμενον. παραλαβόντες οὖν τοὺς κατὰ τὴν ἄλλην πολιτείαν ὁμογνωμονοῦντας, οὗτοι δ' ἦσαν Ἀρκεσίλαος, Ἀρίστων Μεγαλοπολῖται,

Στρατίος Τριταιεύς, Ξένων Πατρεύς, Ἀπολλωνίδης Σικυώνιος, ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ἐνεστώτων. ὁ μὲν 3
οὖν Λυκόρτας ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς προθέσεως,
κρίνων μήτε Περσεῖ μήτε Ῥωμαίοις συνεργεῖν μηδέν,
ὁμοίως μηδ' ἀντιπράττειν μηδετέροις. τὸ μὲν γὰρ 4
συνεργεῖν ἀλυσιτελὲς ἐνόμιζεν εἶναι πᾶσι τοῖς Ἕλλησι,
προορώμενος τὸ μέγεθος τῆς ἐσομένης ἐξουσίας περὶ
τοὺς κρατήσαντας, τὸ δ' ἀντιπράττειν ἐπισφαλὲς διὰ 5
τὸ πολλοῖς καὶ τοῖς ἐπιφανεστάτοις Ῥωμαίων ἀντω-
φθαλμηκέναι περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων κατὰ τοὺς
ἀνώτερον καιρούς. ὁ δ' Ἀπολλωνίδης καὶ Στρατίος
ἀντιπράττειν μὲν ἐπίτηδες Ῥωμαίοις οὐκ ᾤοντο δεῖν· 6
τοὺς δ' ὑπερκυβιστῶντας καὶ διὰ τῶν κοινῶν πραγ-
μάτων ἰδίαν χάριν ἀποτιθεμένους παρὰ Ῥωμαίοις,
καὶ τοῦτο πράττοντας παρὰ τοὺς νόμους καὶ παρὰ τὸ
κοινῇ συμφέρον, τούτους ἔφασαν δεῖν κωλύειν, καὶ
πρὸς τούτους ἀντοφθαλμεῖν εὐγενῶς. ὁ δ' Ἄρχων 7
ἀκολουθεῖν ἔφη δεῖν τοῖς καιροῖς, καὶ μὴ διδόναι τοῖς
ἐχθροῖς ἀφορμὴν εἰς διαβολὴν μηδὲ προέσθαι σφᾶς
αὐτοὺς εἰς τὴν αὐτὴν ἑλθεῖν διάθεσιν τοῖς περὶ Νί-
κανδρον, οἵτινες πρὶν ἢ λαβεῖν πεῖραν τῆς τούτων
ἐξουσίας, ἐν ταῖς μεγίσταις εἰσὶ ταλαιπωρίαις. ταύ- 8
της δὲ τῆς γνώμης μετέσχον Πολύαινος, Ἀρκεσίλαος,
Ἀρίστων, Ξένων. διὸ καὶ τὸν μὲν Ἄρχωνα πρὸς τὴν
στρατηγίαν ἔδοξεν αὐτοῖς εὐθέως προπορεύεσθαι, τὸν
δὲ Πολύβιον πρὸς τὴν ἱππαρχίαν.

Τούτων δὲ νεωστὶ γεγονότων καὶ προδιειληφό- 7
των τῶν περὶ τὸν Ἄρχωνα διότι δεῖ συμπράττειν
Ῥωμαίοις καὶ τοῖς τούτων φίλοις, τυχικῶς πως συν-
έβη τὸν Ἄτταλον πρὸς ἑτοίμους ὄντας ποιήσασθαι
τοὺς λόγους. διὸ καὶ προθύμως αὐτῷ κατανεύσαντες 2
ὑπέσχοντο συμπράξειν ὑπὲρ τῶν παρακαλουμένων.

3 τοῦ δ' Ἀττάλου πέμψαντος πρεσβευτάς, καὶ παραγε-
νομένων τούτων εἰς τὴν πρώτην ἀγοράν, καὶ διαλε-
γομένων τοῖς Ἀχαιοῖς περὶ τοῦ τὰς τιμὰς ἀποκατα-
σταθῆναι τῷ βασιλεῖ, καὶ παρακαλούντων ποιῆσαι
4 τοῦτο διὰ τῆς Ἀττάλου χάριτος, ὁ μὲν ὄχλος ἄδηλος
ἦν ἐπὶ τίνος ὑπάρχει γνώμης, πρὸς δὲ τὴν ἀντιλο-
5 γίαν ἀνίσταντο πολλοὶ καὶ διὰ πολλὰς αἰτίας. οἱ μὲν
γὰρ ἐξ ἀρχῆς αἴτιοι γενόμενοι τῆς ἀναιρέσεως τῶν
τιμῶν βεβαιοῦν ἐβούλοντο τὴν αὑτῶν γνώμην· οἱ δὲ
ἐκ τῶν κατ' ἰδίαν ἐγκλημάτων ὑπέλαβον καιρὸν ἔχειν
ἀμύνεσθαι τὸν βασιλέα· τινὲς δὲ διὰ τὸν πρὸς τοὺς
συμπράττοντας φθόνον ἐφιλοτιμοῦντο μὴ κρατῆσαι
6 τὸν Ἄτταλον τῆς ἐπιβολῆς. ὁ δ' Ἄρχων ἀνέστη μὲν
βοηθήσων τοῖς πρεσβευταῖς· ἐκάλει γὰρ τὰ πράγματα
7 τὴν τοῦ στρατηγοῦ γνώμην. βραχέα δ' εἰπὼν ἀνε-
χώρησε, διευλαβηθεὶς μὴ δόξῃ κέρδους τινὸς ἕνεκεν
συμβουλεύειν διὰ τὸ πλῆθος ἱκανὸν χρημάτων εἰς
8 τὴν ἀρχὴν δεδαπανηκέναι. πολλῆς δ' οὔσης ἀπο-
ρίας ὁ Πολύβιος ἀναστὰς ἐποιήσατο μὲν καὶ πλείο-
νας λόγους, μάλιστα δὲ προσέδραμε πρὸς τὴν τῶν
πολλῶν γνώμην, ὑποδείξας τὸ γεγονὸς ἐξ ἀρχῆς ψή-
φισμα τῶν Ἀχαιῶν ὑπὲρ τῶν τιμῶν, ἐν ᾧ γεγραμ-
μένον ἦν ὅτι δεῖ τὰς ἀπρεπεῖς ἀρθῆναι τιμὰς καὶ τὰς
9 παρανόμους οὐ μὰ Δί' ἁπάσας. τοὺς δὲ περὶ Σωσι-
γένη καὶ Διοπείθη Ῥοδίους, δικαστὰς ὑπάρχοντας
κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, καὶ διαφερομένους ἔκ τινων
ἰδίων πρὸς τὸν Εὐμένη, λαβομένους ἔφη τῆς ἀφορ-
μῆς ταύτης πάσας ἀνατετροφέναι τὰς τιμὰς τοῦ βα-
10 σιλέως· καὶ τοῦτο πεποιηκέναι παρὰ τὸ τῶν Ἀχαιῶν
δόγμα καὶ παρὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐξουσίαν καὶ τὸ
11 μέγιστον παρὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλῶς ἔχον. οὐ γὰρ ὡς
ἠδικημένους τι τοὺς Ἀχαιοὺς βουλεύσασθαι τὰς τιμὰς

αἱρειν τὰς Εὐμένους, ἀλλὰ μείζους αὐτοῦ ζητοῦντος τῶν εὐεργεσιῶν, τούτῳ προσκόψαντας ψηφίσασθαι τὸ πλεονάζον παρελεῖν. διόπερ ἔφη δεῖν, καθάπερ οἱ 12
δικασταὶ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπίπροσθεν ποιήσαντες τοῦ τῶν Ἀχαιῶν εὐσχήμονος ἀνέτρεψαν πάσας τὰς τιμάς, οὕτω τοὺς Ἀχαιούς, κυριώτατον ἡγησαμένους τὸ σφίσι καθῆκον καὶ πρέπον, διορθώσασθαι τὴν τῶν δικαστῶν ἁμαρτίαν καὶ καθ' ὅλου τὴν πρὸς τὸν Εὐμένη γεγενημένην ἀλογίαν, ἄλλως τε καὶ μέλλοντας 13
μὴ μόνον ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τὴν χάριν ἀπερείδεσθαι ταύτην, ἔτι δὲ μᾶλλον εἰς τὸν ἀδελφὸν Ἄτταλον. τοῦ δὲ πλήθους εὐδοκήσαντος τοῖς λεγομένοις, 14
ἐγράφη δόγμα προστάττον τοῖς ἄρχουσι πάσας ἀποκαταστῆσαι τὰς Εὐμένους τοῦ βασιλέως τιμάς, πλὴν εἴ τινες ἀπρεπές τι περιέχουσι τῷ κοινῷ τῶν Ἀχαιῶν ἢ παράνομον. τοῦτον μὲν δὴ τὸν τρόπον καὶ κατὰ 15
τοῦτον τὸν καιρὸν Ἄτταλος διωρθώσατο τὴν γενομένην ἀλογίαν περὶ τὰς ὑπαρχούσας Εὐμένει τἀδελφῷ τιμὰς κατὰ τὴν Πελοπόννησον. [Exc. de legat. p. 134—137.]

Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἦν καὶ πρακτικὸς καὶ με- 16
γαλεπίβολος καὶ τοῦ τῆς βασιλείας ὀνόματος ἄξιος, πλὴν τῶν κατὰ τὸ Πηλούσιον στρατηγημάτων. [Exc. Peir. p. 133.]

Ὅτι Περσεὺς πρὸς Γένθιον τὸν βασιλέα ἀπέ- 8
στειλε πρεσβευτὰς Πλεύρατόν τε τὸν Ἰλλυριόν, ὄντα φυγάδα παρ' αὐτῷ, καὶ τὸν Βεροιαῖον Ἀδαῖον, δοὺς 2
ἐντολὰς διασαφεῖν τὰ πεπραγμένα κατὰ τὸν πόλεμον πρός τε Ῥωμαίους αὐτῷ καὶ πρὸς Δαρδανίους, ἔτι δὲ καὶ πρὸς Ἠπειρώτας καὶ πρὸς Ἰλλυριοὺς κατὰ τὸ παρόν, καὶ παρακαλεῖν αὐτὸν πρὸς τὴν τούτου καὶ Μακεδόνων φιλίαν καὶ συμμαχίαν. οἳ καὶ ποιησάμενοι 3

τὴν πορείαν ὑπὲρ τὸ Σκάρδον ὄρος διὰ τῆς Ἐρήμου καλουμένης Ἰλλυρίδος, ἣν οὐ πολλοῖς χρόνοις ἀνώτερον ἀνάστατον ἐποίησαν Μακεδόνες διὰ τὸ δυσέργους ποιῆσαι τοῖς Λαρδανεῦσι τὰς εἰς τὴν Ἰλλυρίδα [καὶ Μακεδονίαν] εἰσβολάς· πλὴν οἵ γε περὶ τὸν Ἄδαιον διὰ τούτων τῶν τόπων μετὰ πολλῆς κακοπαθείας ἦλθον εἰς Σκόδραν, καὶ πυθόμενοι τὸν Γένθιον ἐν Λισσῷ διατρίβειν διεπέμψαντο πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ ταχέως αὐτοὺς μεταπεμψαμένου, συμμίξαντες διελέγοντο περὶ ὧν εἶχον τὰς ἐντολάς. ὁ δὲ Γένθιος οὐκ ἐδόκει μὲν ἀλλότριος εἶναι τῆς πρὸς τὸν Περσέα φιλίας, ἐσκήπτετο δὲ τοῦ μὴ παραχρῆμα συγκατατίθεσθαι τοῖς ἀξιουμένοις τὴν ἀχορηγησίαν καὶ μὴ δύνασθαι χωρὶς χρημάτων ἀναδέξασθαι τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἄδαιον ταύτας λαβόντες τὰς ἀποκρίσεις ἐπανῆγον. ὁ δὲ Περσεὺς παραγενόμενος εἰς Στύβερραν τήν τε λείαν ἐλαφυροπώλησε καὶ τὴν δύναμιν ἀνέπαυσε, προσδεχόμενος τοὺς περὶ τὸν Πλεύρατον. παραγενομένων δ' αὐτῶν, ἀκούσας τὰ παρὰ τοῦ Γενθίου, πάλιν ἐξ αὐτῆς ἔπεμπε τὸν Ἄδαιον καὶ σὺν τούτῳ τὸν Γλαυκίαν, ἕνα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ τρίτον τὸν Ἰλλυριόν, διὰ τὸ τὴν διάλεκτον εἰδέναι τὴν Ἰλλυρίδα, δοὺς ἐντολὰς τὰς αὐτάς, ὥσπερ οὐ κυρίως τοῦ Γενθίου διασεσαφηκότος τίνος προσδεῖται καὶ τίνος γενομένου δύναται συγκαταβῆναι εἰς τὰ παρακαλούμενα. τούτων δ' ἀφορμησάντων, ἀναζεύξας αὐτὸς μετὰ τῆς δυνάμεως ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ἐφ' Ὕσκανα.

9 Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἦκον οἱ πρὸς τὸν Γένθιον ἀποσταλέντες πρέσβεις οὔτ' ὠκονομηκότες 2 πλεῖον οὐδὲν τῶν πρότερον οὔτ' ἀναγγέλλοντες, διὰ τὸ τὸν Γένθιον μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς αἱρέσεως, ὄντα

μὲν ἕτοιμον τῷ Περσεῖ κοινωνεῖν τῶν αὐτῶν πραγμάτων, χρημάτων δὲ φάσκοντα χρείαν ἔχειν. ὧν ὁ 3
Περσεὺς παρακούσας πάλιν ἔπεμπε τοὺς περὶ τὸν Ἱππίαν βεβαιωσομένους ὑπὲρ τῶν ὁμολογιῶν, τὸ
5 συνέχον παραλιπών, φάσκων ἐξηγμένον εὐνοοῦντα ποιήσειν τὸν Γένθιον, ὥστε διαπορεῖν πότερα δεῖ λέ- 4
γειν ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀλογιστίαν ἢ δαιμονοβλάβειαν. δοκῶ μὲν ὅτι δαιμονοβλάβειαν, οἵτινες ἐφίενται μὲν τοῦ μεγάλα τολμᾶν καὶ παραβάλλονται τῇ
10 ψυχῇ, παριᾶσι δὲ τὸ συνέχον ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς, βλέποντες αὐτὸ καὶ δυνάμενοι πράττειν. ὅτι γάρ, εἰ 5
Περσεὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἠβουλήθη προέσθαι χρήματα καὶ κοινῇ τοῖς πολιτεύμασι καὶ κατ' ἰδίαν τοῖς βασιλεῦσι καὶ τοῖς πολιτευομένοις, οὐ λέγω με-
15 γαλομερῶς, καθάπερ ἐξῆν αὐτῷ χορηγιῶν ἕνεκεν, ἀλλὰ μετρίως μόνον, πάντας ἂν συνέβη καὶ τοὺς Ἕλ- 6
ληνας καὶ τοὺς βασιλεῖς, εἰ δὲ μή γε, τοὺς πλείστους ἐξελεγχθῆναι, δοκῶ μηδένα τῶν νοῦν ἐχόντων πρός με διαμφισβητῆσαι περὶ τούτων. νῦν δὲ καλῶς ποι- 7
20 ῶν οὐκ ἦλθε ταύτην τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἦ κρατήσας τῶν ὅλων ἐξουσίαν ἂν ὑπερήφανον ἔσχεν ἢ σφαλεὶς πολλοὺς ἂν ἐποίησε τῆς αὐτῆς τύχης πεῖραν αὐτῷ λαβεῖν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν, δι' ἧς ὀλίγοι τελέως ἠλογήθησαν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν τῆς πράξεως καιρόν. 8
25 [Exc. de legat. p. 138—140.]

Ὅτι ὁ Περσεὺς ἐπταικὼς τοῖς ὅλοις ἐπὶ τῷ εἰσελ- 9a
θεῖν Ῥωμαίους εἰς Μακεδονίαν τῷ Ἱππίᾳ ἐπετίμα. ἀλλά μοι δοκεῖ τὸ μὲν ἐπιτιμῆσαι τοῖς ἄλλοις εἶναι ῥᾴδιον καὶ συνιδεῖν τὰς τῶν πέλας ἁμαρτίας, τὸ δ'
30 αὐτὸν πράττειν τὰ δυνατὰ καὶ γνῶναι τὰ καθ' αὑτὸν πάντων δυσχερέστατον· ὃ καὶ περὶ τὸν Περσέα συνέβη γενέσθαι. [Exc. Vat. p. 424 M. 70 H.]

10. Ὅτι τοῦ Περσέως βουλομένου ἤξειν μετὰ δυνάμεως εἰς Θετταλίαν, καὶ λήψεσθαι τὰ ὅλα κρίσιν ἐκ τῶν κατὰ λόγον, ἔδοξε τοῖς περὶ τὸν Ἄρχωνα δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀπολογεῖσθαι πάλιν πρὸς
2 τὰς πονοίας καὶ διαβολάς. εἰσήνεγκαν οὖν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς δόγμα διότι δεῖ πανδημεὶ ποιησαμένους τὴν ἔξοδον εἰς Θετταλίαν κοινωνῆσαι τῶν πραγμάτων
3 ὁλοσχερῶς τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ τούτου κυρωθέντος ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν Ἄρχωνα γίγνεσθαι περὶ τὴν συναγωγὴν τοῦ στρατεύματος καὶ περὶ τὰς εἰς τὴν ἔξοδον παρασκευάς, πρὸς δὲ τὸν ὕπατον πρεσβευτὰς πέμπειν εἰς Θετταλίαν τοὺς τὰ δεδογμένα τοῖς Ἀχαιοῖς διασαφήσοντας καὶ πευσομένους πότε καὶ ποῦ
4 δεῖ συμμιγνύειν αὐτῷ τὸ στρατόπεδον. καὶ κατέστησαν πρεσβευτὰς παραχρῆμα Πολύβιον καὶ ἄλλους, καὶ ἐνετείλαντο τῷ Πολυβίῳ φιλοτίμως, ἐὰν ὁ στρατηγὸς εὐδοκῇ τῇ παρουσίᾳ τοῦ στρατοπέδου, τοὺς μὲν πρεσβευτὰς ἐξ αὐτῆς πέμπειν διασαφήσοντας,
5 ἵνα μὴ καθυστερῶσι τῶν καιρῶν, αὐτὸν δὲ φροντίζειν ἵνα τὸ στράτευμα πᾶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀγορὰς ἔχῃ, δι' ὧν ἂν πορεύηται, καὶ μηδὲν ἐλλείπῃ τῶν
6 ἐπιτηδείων τοὺς στρατιώτας. ταύτας μὲν οὖν ἔχον-
7 τες οἱ προειρημένοι τὰς ἐντολὰς ἐξώρμησαν· κατέστησαν δὲ καὶ πρεσβευτὰς πρὸς Ἄτταλον τοὺς περὶ Τηλόκριτον, ἀποκομίζοντας τὸ δόγμα τὸ περὶ τῆς
8 ἀποκαταστάσεως τῶν Εὐμένους τιμῶν. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ περὶ τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου προσπεσόντος τοῖς Ἀχαιοῖς διότι γέγονεν αὐτῷ τὰ νομιζόμενα γίγνεσθαι τοῖς βασιλεῦσιν, ὅταν εἰς ἡλι-
9 κίαν ἔλθωσιν, ἀνακλητήρια, νομίσαντες σφίσι καθήκειν ἐπισημήνασθαι τὸ γεγονός, ἐψηφίσαντο πέμπειν πρεσβευτὰς ἀνανεωσομένους τὰ προϋπάρχοντα

τῷ ἔθνει φιλάνθρωπα πρὸς τὴν βασιλείαν, καὶ παραυτίκα κατέστησαν Ἄλκιθον καὶ Πασιάδαν.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύβιον καταλαβόντες τοὺς 11
Ῥωμαίους ἐκ μὲν τῆς Θετταλίας κεκινηκότας, τῆς δὲ
Περραιβίας στρατοπεδεύοντας Ἀζωρίου μεταξὺ καὶ
Δολίχης, τὴν μὲν ἔντευξιν ὑπερέθεντο διὰ τοὺς πε- 2
ριεστῶτας καιρούς, τῶν δὲ κατὰ τὴν εἴσοδον τὴν εἰς
Μακεδονίαν κινδύνων μετεῖχον. ἐπεὶ δὲ τοῦ στρα- 3
τεύματος κατάραντος ἐπὶ τοὺς καθ' Ἡράκλειον τό-
πους ἔδοξε καιρὸς εἶναι πρὸς ἔντευξιν, ἅτε τοῦ στρα-
τηγοῦ δοκοῦντος ἡνύσθαι τὸ μέγιστον τῶν προκειμέ-
νων, τότε λαβόντες καιρὸν τὸ ψήφισμα τῷ Μαρκίῳ 4
προσήνεγκαν, καὶ διεσάφουν τὴν τῶν Ἀχαιῶν προαί-
ρεσιν, διότι βουληθεῖεν αὐτῷ πανδημεὶ τῶν αὐτῶν
μετασχεῖν ἀγώνων καὶ κινδύνων, καὶ πρὸς τούτοις
ὑπέδειξαν διότι πᾶν τὸ γραφὲν ἢ παραγγελθὲν τοῖς
Ἀχαιοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων κατὰ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον
ἀναντίρρητον γέγονε. τοῦ δὲ Μαρκίου τὴν μὲν προ- 5
αίρεσιν ἀποδεχομένου τῶν Ἀχαιῶν μεγαλωστί, τῆς
δὲ κακοπαθείας αὐτοὺς καὶ τῆς δαπάνης παραλύον-
τος, διὰ τὸ μηκέτι χρείαν ἔχειν τοὺς καιροὺς τῆς τῶν
συμμάχων βοηθείας, οἱ μὲν ἄλλοι πρέσβεις ἐπανῆλ- 6
θον εἰς τὴν Ἀχαΐαν, ὁ δὲ Πολύβιος αὐτοῦ μείνας
μετεῖχε τῶν ἐνεστώτων πραγμάτων, ἕως ὁ Μάρκιος, 7
ἀκούσας Ἄππιον τὸν Κέντωνα πεντακισχιλίους στρα-
τιώτας αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν Ἀχαιῶν εἰς Ἤπειρον,
ἐξαπέστειλε τὸν προειρημένον, παρακαλέσας φρον-
τίζειν ἵνα μὴ δοθῶσιν οἱ στρατιῶται μηδὲ τηλικοῦ-
τον δαπάνημα μάταιον γένηται τοῖς Ἀχαιοῖς· πρὸς
οὐδένα γὰρ λόγον αἰτεῖν τοὺς στρατιώτας τὸν Ἄππιον. πότερα δὲ τοῦτ' ἐποίει κηδόμενος τῶν Ἀχαιῶν 8
ἢ τὸν Ἄππιον ἀπραγεῖν βουλόμενος χαλεπὸν εἰπεῖν.

9 πλὴν ὅ γε Πολύβιος ἀναχωρήσας εἰς τὴν Πελοπόν-
νησον, ἤδη τῶν γραμμάτων ἐκ τῆς Ἠπείρου προσ-
πεπτωκότων καὶ μετ' οὐ πολὺ συναχθέντων εἰς
Σικυῶνα τῶν Ἀχαιῶν, εἰς πρόβλημα παμμέγεθες
10 ἐνέπεσε. τοῦ γὰρ διαβουλίου προτεθέντος ὑπὲρ ὧν ὁ
Κέντων ἦτει στρατιωτῶν, ἃ μὲν ὁ Μάρκιος αὐτῷ
φροντίζειν κατ' ἰδίαν ἐνετείλατο, ταῦτα φροντίζειν
οὐδαμῶς ἔκρινε· τὸ δὲ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης* φα-
νερῶς ἀντιλέγειν τῇ βοηθείᾳ τελέως ἦν ἐπισφαλές.
11 δυσχρήστου δὲ καὶ ποικίλης οὔσης τῆς ὑποθέσεως,
ἐχρήσατο βοηθήματι πρὸς τὸ παρὸν τῷ τῆς συγκλή-
του δόγματι τῷ κελεύοντι μηδένα προσέχειν τοῖς ὑπὸ
τῶν στρατηγῶν γραφομένοις, ἐὰν μὴ τοῦτο ποιῶσι
12 κατὰ τὸ δόγμα τῆς συγκλήτου. τοῦτο δ' οὐκ ἦν προσ-
13 κείμενον τοῖς γράμμασι. διὸ καὶ κατεκράτησε τοῦ
τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὸν ὕπατον γενέσθαι καὶ δι' ἐκεί-
νου παραλυθῆναι τῆς δαπάνης τὸ ἔθνος, οὔσης ὑπὲρ
14 ἑκατὸν εἴκοσι τάλαντα μεγάλα. τοῖς γε μὴν βουλο-
μένοις διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἄππιον μεγάλας
ἀφορμὰς ἔδωκεν, ὅτι διακόψαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτοῦ
τὴν περὶ τῆς βοηθείας. [Exc. de legat. p. 140—143.]

12 Τὸ Ἡράκλειον ἦλω ἰδίαν τινὰ ἅλωσιν. ἐχού-
2 σης τῆς πόλεως ἐφ' ἑνὸς μέρους ἐπ' ὀλίγον τόπον
ταπεινὸν τεῖχος, οἱ Ῥωμαῖοι τρεῖς σημαίας προεχει-
3 ρίσαντο. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ τοὺς θυρεοὺς ὑπὲρ τῆς
κεφαλῆς ποιήσαντες συνέφραξαν, ὥστε τῇ τῶν ὅπλων
πυκνότητι κεραμωτῷ καταρρύτῳ γίγνεσθαι παραπλή-
4 σιον. ἐφεξῆς δὲ ἕτεραι δύο . . .

5 Κεραμωτὸν τακτικὴ διάταξις· ὅπερ ἐποίουν Ῥω-
μαῖοι ἐν παιδιᾶς μέρει. [Suidas vv. σημαία, κερα-
μωτόν.]

13 Ὅτι κατὰ τὴν Κρήτην δεδιότες Κυδωνιᾶται τοὺς

Γορτυνίους διὰ τὸ καὶ τῷ πρότερον ἔτει παρ' ὀλίγον κεκινδυνευκέναι τῇ πόλει τῶν περὶ Νοθοκράτην ἐπιβαλομένων αὐτὴν κατασχεῖν, ἐξέπεμψαν πρέσβεις πρὸς Εὐμένη, βοήθειαν αἰτούμενοι κατὰ τὴν συμμαχίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς προχειρισάμενος Λέοντα καὶ στρατιώτας σὺν τούτῳ τριακοσίους ἐξαπέστειλε κατὰ σπουδήν. ὧν παραγενομένων οἱ Κυδωνιᾶται τάς τε κλεῖς τῶν πυλῶν τῷ Λέοντι παρέδωκαν καὶ καθόλου τὴν πόλιν ἐνεχείρισαν.

Ὅτι ἐν τῇ Ῥόδῳ τὰ τῆς ἀντιπολιτείας ἀεὶ μᾶλλον ἐπέτεινε. προσπεσόντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ τῆς συγκλήτου δόγματος, ἐν ᾧ διεσάφει μηκέτι προσέχειν τοῖς τῶν στρατηγῶν ἐπιτάγμασιν, ἀλλὰ τοῖς αὐτῆς δόγμασι, καὶ τῶν πολλῶν ἀποδεχομένων τὴν τῆς συγκλήτου πρόνοιαν, οἱ περὶ τὸν Φιλόφρονα καὶ Θεαίτητον ἐπιλαβόμενοι τῆς ἀφορμῆς ταύτης ἐξειργάζοντο τἀκόλουθα, φάσκοντες δεῖν ἐκπέμπειν πρεσβευτὰς πρὸς τὴν σύγκλητον καὶ τὸν Κόιντον Μάρκιον τὸν ὕπατον καὶ πρὸς Γάιον τὸν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ. τότε γὰρ ἤδη γνώριμον ἦν ἅπασιν οἵτινες τῶν καθεσταμένων ἀρχόντων ἐν τῇ Ῥώμῃ παραγίγνεσθαι μέλλουσιν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους. προτιθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως, καίπερ ἀντιρρήσεως γενομένης, ἀπεστάλησαν εἰς μὲν τὴν Ῥώμην ἀρχομένης θερείας Ἀγησίλοχος Ἡγησίου, Νικαγόρας, Νίκανδρος, πρὸς δὲ τὸν ὕπατον καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγὸν Ἀγέπολις, Ἀρίστων, Παγκράτης, ἐντολὰς ἔχοντες ἀνανεοῦσθαι τὰ φιλάνθρωπα πρὸς Ῥωμαίους καὶ πρὸς τὰς διαβολὰς ἀπολογεῖσθαι τὰς λεγομένας ὑπό τινων κατὰ τῆς πόλεως, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγησίλοχον ἅμα τοῖς προειρημένοις καὶ περὶ σιτικῆς ἐξαγωγῆς ποιησόμενοι λόγους. τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τούτων ῥηθέντα

14 2 3 4 5 6 7 8 9

πρὸς τὴν σύγκλητον καὶ τὰς δοθείσας αὐτοῖς ἀποκρίσεις ὑπὸ τῆς συγκλήτου καὶ διότι πάντων τῶν φιλανθρώπων τυχόντες ἐπανῆλθον ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς
10 εἴπομεν. περὶ δὲ τούτου τοῦ μέρους χρήσιμόν ἐστι πλεονάκις ὑπομιμνήσκειν, ὃ δὴ καὶ πειρώμεθα ποιεῖν, διότι πολλάκις ἀναγκαζόμεθα τὰς ἐντεύξεις τῶν πρεσβειῶν καὶ τοὺς χρηματισμοὺς προτέρους ἐξαγ-
11 γέλλειν τῆς καταστάσεως καὶ τῆς ἐξαποστολῆς. ἐπεὶ γὰρ καθ' ἕκαστον ἔτος τὰς καταλλήλους πράξεις γράφοντες πειρώμεθα ἐν ἑνὶ καιρῷ συγκεφαλαιοῦσθαι τὰς παρ' ἑκάστοις πράξεις, δῆλον ὡς ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦτο συμβαίνειν περὶ τὴν γραφήν.

15 Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγέπολιν, ἀφικόμενοι πρὸς τὸν Κόιντον, καταλαβόντες αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς Ἡράκλειον στρατοπεδεύοντα, διελέγοντο περὶ
2 ὧν εἶχον τὰς ἐντολάς. ὁ δὲ διακούσας οὐχ οἷον αὐτὸς ἔφη προσέχειν ταῖς διαβολαῖς, ἀλλὰ κἀκείνους παρεκάλει μηδενὸς ἀνέχεσθαι τῶν λέγειν τι τολμώντων κατὰ Ῥωμαίων καὶ πολλὰ καθόλου τῶν εἰς φι-
3 λανθρωπίαν ἀνηκόντων ἐπεμέτρησεν. ἔγραψε δὲ
4 ταῦτα καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ῥοδίων. τοῦ δ' Ἀγεπόλιδος ἐψυχαγωγημένου κατὰ τὴν ὅλην ἀπάντησιν ἰσχυρῶς, λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν εἰς τὰς χεῖρας ὁ Κόιντος θαυμάζειν ἔφη πῶς οὐ πειρῶνται διαλύειν οἱ Ῥόδιοι τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον, μάλιστα τοῦ πράγ-
5 ματος ἐκείνοις καθήκοντος. πότερα δὲ τοῦτ' ἐποίει τὸν Ἀντίοχον ὑποπτεύων μήποτε κρατήσας τῆς Ἀλεξανδρείας βαρὺς ἔφεδρος αὐτοῖς γένηται, τοῦ πρὸς
6 τὸν Περσέα πολέμου χρόνον λαμβάνοντος· ἤδη γὰρ τότε συνέβαινε συγκεχύσθαι τὸν περὶ Κοίλης Συ-
7 ρίας πόλεμον· ἢ θεωρῶν ὅσον οὔπω κριθησόμενα τὰ κατὰ τὸν Περσέα, τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων ἐν

Μακεδονίᾳ παραβεβληκότων, καὶ καλὰς ἐλπίδας ἔχων
ὑπὲρ τῶν ἀποβησομένων, ἐβούλετο τοὺς Ῥοδίους προ- 8
νύξας μεσίτας ἀποδεῖξαι, καὶ τοῦτο πράξαντας δοῦ-
ναι τοῖς Ῥωμαίοις ἀφορμὰς εὐλόγους εἰς τὸ βουλεύε-
σθαι περὶ αὐτῶν ὡς ἂν αὐτοῖς φαίνηται, τὸ μὲν ἀκριβὲς 9
οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν, δοκῶ δὲ μᾶλλον τὸ τελευταῖον εἰ-
ρημένον, ἐξ ὧν ἐμαρτύρησε τὰ μετ' ὀλίγον συμβάντα
τοῖς Ῥοδίοις. οἵ γε μὴν περὶ τὸν Ἀγέπολιν, ἐξ αὐ- 10
τῆς βαδίσαντες πρὸς τὸν Γάιον, καὶ πάντων τυχόν-
τες τῶν φιλανθρώπων ὑπερβολικώτερον ἢ παρὰ τῷ
Μαρκίῳ, ταχέως εἰς τὴν Ῥόδον ἀνεχώρησαν. γιγνο- 11
μένης δὲ τῆς ἀποπρεσβείας, καὶ τῆς τε διὰ τῶν λόγων
φιλανθρωπίας καὶ τῆς διὰ τῶν ἀποκρίσεων εὐνοίας
ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐφαμίλλου γενομένης, ὀρ-
θοὶ καὶ μετέωροι ταῖς διανοίαις ἐγενήθησαν οἱ Ῥό-
διοι, οὐ μὴν πάντες ὡσαύτως. οἱ μὲν γὰρ ὑγιαίνον- 12
τες περιχαρεῖς ἦσαν ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τῶν Ῥω-
μαίων, οἱ δὲ κινηταὶ καὶ καχέκται συνελογίζοντο παρ'
αὐτοῖς σημεῖον εἶναι τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλανθρω-
πίας τοῦ δεδιέναι τὴν περίστασιν τοὺς Ῥωμαίους καὶ
μὴ χωρεῖν αὐτοῖς τὰ πράγματα κατὰ λόγον. ὅτε δὲ 13
καὶ τὸν Ἀγέπολιν συνέβη παραφθέγξασθαι πρός τι-
νας τῶν φίλων, ὅτι παρὰ τοῦ Μαρκίου κατ' ἰδίαν
ἐντολὰς εἴληφε, μνημονεύειν πρὸς τὴν βουλὴν ὑπὲρ
τοῦ διαλύειν τὸν πόλεμον, τότε δὴ τελέως οἱ περὶ 14
τὸν Λείνωνα συνέθεσαν ἐν κακοῖς μεγάλοις εἶναι
τοὺς Ῥωμαίους· ἀπέστειλαν δὲ καὶ πρεσβευτὰς εἰς 15
τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοὺς διαλύσοντας τὸν ἐνεστῶτα
πόλεμον Ἀντιόχῳ καὶ Πτολεμαίῳ.

Ὅτι μετὰ τὸ παραλαβεῖν Ἀντίοχον τὰ κατὰ τὴν 16
Αἴγυπτον ἔδοξε τοῖς περὶ τὸν Κομανὸν καὶ Κινέαν
συνεδρεύσασι μετὰ τοῦ βασιλέως κοινοβούλιον κατα-

γράφειν ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων τὸ βουλευ-
2 σόμενον περὶ τῶν ἐνεστώτων. πρῶτον οὖν ἔδοξε τῷ
συνεδρίῳ τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος παρεπιδημήσαντας
πέμπειν πρεσβευτὰς ὡς τὸν Ἀντίοχον κοινολογησο-
3 μένους ὑπὲρ διαλύσεως. ἦσαν δὲ τότε παρὰ μὲν τοῦ
κοινοῦ τῶν Ἀχαιῶν πρεσβεῖαι δίτταί, μία μὲν ὑπὲρ
τῆς τῶν φιλανθρώπων ἀνανεώσεως, ἣν ἐπρέσβευον
Ἄλκιθος Ξενοφῶντος Αἰγιεὺς καὶ Πασιάδας, ἄλλη δὲ
4 περὶ τοῦ τῶν Ἀντιγονείων ἀγῶνος. ἦν δὲ καὶ παρὰ
Ἀθηναίων πρεσβεία περὶ δωρεᾶς, ἧς ἡγεῖτο Δημά-
ρατος, καὶ θεωρίαι δίτταί, μία μὲν ὑπὲρ τῶν Πανα-
θηναίων, ἧς προειστήκει Καλλίας ὁ παγκρατιαστής,
ἡ δ' ἄλλη περὶ μυστηρίων, ὑπὲρ ἧς Κλεόστρατος
5 ἐποιεῖτο τὸν χρηματισμὸν καὶ τοὺς λόγους. ἐκ δὲ
Μιλήτου παρῆσαν Εὔδημος καὶ Ἱκέσιος, ἐκ δὲ Κλα-
6 ζομενῶν Ἀπολλωνίδης καὶ Ἀπολλώνιος. ἐξαπέστειλε
δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος καὶ Πτολεμαῖον τὸν
7 ῥήτορα πρεσβευτάς. οὗτοι μὲν οὖν ἔπλεον ἀνὰ τὸν
ποταμὸν εἰς τὴν ἀπάντησιν.

17 Ὅτι κατὰ τὸν καιρόν, ὅτε Ἀντίοχος τὴν Αἴγυ-
πτον παρέλαβε, συνῆψαν τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρε-
σβευτῶν οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὰς διαλύσεις. ἀποδε-
ξάμενος δὲ τοὺς ἄνδρας φιλανθρώπως, τὴν μὲν πρώ-
2 την ὑποδοχὴν αὐτῶν ἐποιήσατο μεγαλομερῆ, κατὰ
δὲ τὴν ἑξῆς ἔδωκεν ἔντευξιν καὶ λέγειν ἐκέλευσε
3 περὶ ὧν ἔχουσι τὰς ἐντολάς. πρῶτοι μὲν οὖν οἱ παρὰ
τῶν Ἀχαιῶν ἐποιήσαντο λόγους, τούτοις δ' ἑξῆς Δη-
μάρατος ὁ παρὰ τῶν Ἀθηναίων, μετὰ δὲ τοῦτον
4 Εὔδημος ὁ Μιλήσιος. πάντων δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν
καιρὸν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διαλεγομένων, πα-
ραπλησίους εἶναι συνέβαινε καὶ τοὺς κατὰ μέρος αὐ-
5 τῶν λόγους. τὴν μὲν γὰρ αἰτίαν τῶν συμβεβηκότων

πάντες ἀνέφερον ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Εὐλαῖον, τὴν δὲ συγγένειαν καὶ τὴν ἡλικίαν τὴν τοῦ Πτολεμαίου προφερόμενοι παρῃτοῦντο τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. Ἀντίοχος δέ, πᾶσι τούτοις ἀνθομολογησάμενος, καὶ προσανῃρήσας τὴν ἐκείνων ὑπόθεσιν, ἤρξατο λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐξ ἀρχῆς δικαίων, δι' ὧν ἐπειρᾶτο συνιστάνειν τῶν ἐν Συρίᾳ βασιλέων ὑπάρχουσαν τὴν κτῆσιν τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν τόπων, ἰσχυροποιῶν μὲν τὰς ἐπικρατείας τὰς Ἀντιγόνου τοῦ πρώτου κατασχόντος τὴν ἐν Συρίᾳ βασιλείαν, προφερόμενος δὲ τὰ συγχωρήματα τὰ γενόμενα Σελεύκῳ διὰ τῶν ἀπὸ Μακεδονίας βασιλέων μετὰ τὸν Ἀντιγόνου θάνατον· ἐξῆς δὲ τούτοις ἀπερειδόμενος ἐπὶ τὴν τελευταίαν κατὰ πόλεμον Ἀντιόχου τοῦ πατρὸς ἐκείνου κτῆσιν, ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἐξαρνούμενος τὴν ὁμολογίαν, ἣν ἔφασαν οἱ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν γενέσθαι Πτολεμαίῳ τῷ νεωστὶ μεταλλαχότι πρὸς Ἀντίοχον τὸν ἐκείνου πατέρα, ὅτι δεῖ λαβεῖν αὐτὸν ἐν φερνῇ Κοίλην Συρίαν, ὅτ' ἐλάμβανε Κλεοπάτραν τὴν τοῦ νῦν βασιλεύοντος μητέρα. πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθείς, καὶ πείσας οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπηντηκότας, ὡς δίκαια λέγει, τότε μὲν διέπλευσεν εἰς τὴν Ναύκρατιν. χρησάμενος δὲ καὶ τούτοις φιλανθρώπως, καὶ δοὺς ἑκάστῳ τῶν Ἑλλήνων τῶν κατοικούντων χρυσοῦν, προῆγεν ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας. τοῖς δὲ πρεσβευταῖς τὴν ἀπόκρισιν ὑπέσχετο δώσειν, ὅταν οἱ περὶ τὸν Ἀριστείδην καὶ Θῆριν ἀνακάμψωσιν ὡς αὐτόν. ἐξαπεσταλκέναι γὰρ ἐκείνους ἔφη πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, βούλεσθαι δὲ πάντων συνίστορας εἶναι καὶ μάρτυρας τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβευτάς. [Exc. de legat. p. 143—148.]

Ὅτι Εὐλαῖος ὁ εὐνοῦχος ἔπεισε Πτολεμαῖον ἀνα- 17ª

λαβόντα μὲν τὰ χρήματα, τὴν δὲ βασιλείαν προέμενον τοῖς ἐχθροῖς, ὑποχωρεῖν εἰς Σαμοθράκην· ἐφ' ᾧ τίς οὐκ ἂν ἐπιστήσας ὁμολογήσειεν ὅτι μέγιστα κακὰ
2 ποιοῦσιν αἱ κακαὶ συντροφίαι τοὺς ἀνθρώπους; τὸ γὰρ μηδ' ἐκτὸς γενόμενον τῶν δεινῶν καὶ τοσοῦτον τόπον ἀποστάντα τῶν ἐχθρῶν ὁρμῆσαι πρός τι τῶν καθηκόντων ἄλλως τε καὶ τηλικαύτας ἀφορμὰς ἔχοντα καὶ τοιούτων τόπων κυριεύοντα καὶ τοσούτων πληθῶν, ἀλλ' εὐθέως αὐτόθεν ἀκονιτὶ παραχωρῆσαι βασιλείας τῆς ἐπιφανεστάτης καὶ μακαριωτάτης, πῶς οὐκ ἄν τις εἶναι φήσειε ψυχῆς ἐκτεθηλυμμένης καὶ
3 διεφθαρμένης ὁλοσχερῶς; ἦν εἰ μὲν συνέβαινε φύσει περὶ Πτολεμαῖον ὑπάρχειν, τὴν φύσιν ἔδει καταμέμψασθαι καὶ μηδενὶ τῶν ἐκτὸς τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν· ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν μετὰ ταῦτα πράξεων ἡ φύσις ὑπὲρ αὐτῆς ἀπελογήθη, δείξασα τὸν Πτολεμαῖον καὶ στάσιμον ἱκανῶς καὶ γενναῖον ἐν τοῖς κινδύνοις ὑπάρχοντα, δῆλον ὡς εἰκότως ἄν τις τῆς τότε περὶ αὐτὸν γενομένης ἀγεννείας καὶ τῆς ὁρμῆς τῆς εἰς τὴν Σαμοθράκην τὴν αἰτίαν ἐπὶ τὸν σπάδωνα καὶ τὴν τούτου συντροφίαν ἀναφέροι. [Exc. Vat. p. 425—426 M. 70—71 H.]

18 Ὅτι Ἀντίοχος μετὰ τὸ καταλιπεῖν Ἀλεξάνδρειαν
2 πολιορκεῖν πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπεν· οὗτοι δ' ἦσαν Μελέαγρος, Σωσιφάνης, Ἡρακλείδης·
3 συνθεὶς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τάλαντα, πεντήκοντα μὲν στέφανον Ῥωμαίοις, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν χρημάτων εἰς δωρεάν τισι τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων.

19 Ὅτι κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας κατέπλευσαν ἐκ Ῥόδου πρέσβεις εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ τὰς διαλύσεις οἱ περὶ Πρατίωνα, καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆσαν
2 εἰς τὴν παρεμβολὴν πρὸς Ἀντίοχον. γενομένης δὲ

τῆς ἐντεύξεως, πολλοὺς διετίθεντο λόγους, τήν τε τῆς ἰδίας πατρίδος εὔνοιαν προφερόμενοι πρὸς ἀμφοτέρας τὰς βασιλείας καὶ τὴν αὐτῶν τῶν βασιλέων ἀναγκαιότητα πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ συμφέρον ἑκατέροις ἐκ τῆς διαλύσεως. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔτι λέγοντα 3
τὸν πρεσβευτὴν ἐπιτεμὼν οὐκ ἔφη προσδεῖσθαι πολλῶν λόγων· τὴν μὲν γὰρ βασιλείαν εἶναι Πτολεμαίου 4
τοῦ πρεσβυτέρου, πρὸς δὲ τοῦτον καὶ διαλελύσθαι πάλαι καὶ φίλους ὑπάρχειν, καὶ νῦν βουλομένων τῶν
ἐν τῇ πόλει κατάγειν τοῦτον μὴ κωλύειν Ἀντίοχον. καὶ δὴ πεποίηκεν. [Exc. de legat. p. 148—149.] 5

FRAGMENTA LIBRI XXIX.

1 Ὅτι ἡ σύγκλητος πυνθανομένη τὸν Ἀντίοχον τῆς μὲν Αἰγύπτου κύριον γεγονέναι, τῆς δ' Ἀλεξαν-
2 δρείας παρ' ὀλίγον, νομίζουσα πρὸς αὑτήν τι διατείνειν τὴν αὔξησιν τοῦ προειρημένου βασιλέως, κατέστησε πρεσβευτὰς τοὺς περὶ Γάιον Ποπίλιον
3 τόν τε πόλεμον λύσοντας καὶ καθόλου θεασομένους
4 τὴν τῶν πραγμάτων διάθεσιν ποία τις ἐστίν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν τούτοις ἦν. [Exc. de legat. p. 157.]

1a Ἔφη γὰρ αὐτοὺς μίαν ἔχειν διατριβὴν καὶ παρὰ τὰς συνουσίας καὶ παρὰ τὰς ἐν τοῖς περιπάτοις ὁμιλίας διοικεῖν αὐτοὺς ἐν Ῥώμῃ καθημένους τὸν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεμον, ποτὲ μὲν ἐπιτιμῶντας τοῖς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν πραττομένοις, ποτὲ δὲ τὰ παραλει-
2 πόμενα διεξιόντας· ἐξ ὧν ὄνησιν μὲν οὐδέποτε γίγνεσθαι τοῖς κοινοῖς πράγμασι, βλάβην δὲ πολλάκις καὶ ἐπὶ πολλῶν γεγονέναι· καὶ τότε δὲ τοὺς ἄρχοντας μεγάλα βλάπτεσθαι διὰ τὰς ἀκαίρους εὑρησιλογίας·
3 πάσης γὰρ διαβολῆς ἐχούσης ὀξύ τι καὶ κινητικόν, ὅταν προκαταληφθῇ τὸ πλῆθος ἐκ τῆς συνεχοῦς λαλιᾶς, εὐκαταφρονήτους γίγνεσθαι τοῖς ἐχθροῖς.

1b Ὑπὲρ ὧν ἔγωγε διηπόρηκα τί δεῖ ποιεῖν· τό τε γὰρ γράφειν κατὰ μέρος ὑπὲρ τοιούτων ἀκριβολογού-

μενον ἃ δι' ἀπορρήτων πρὸς αὐτοὺς οἱ βασιλεῖς
ἔπραττον εὐεπίληπτον ἐφαίνετο καὶ τελέως ἐπισφα-
λές, τό τε παρασιωπῆσαι πάλιν ὁλοσχερῶς τὸ δοκοῦν 2
πραγματικώτατον ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ γεγονέναι,
καὶ δι' οὗ πολλὰ τῶν ὕστερον ἀπορουμένων γνωρί-
μους ἔσχε τὰς αἰτίας, τελέως τινὸς ἀργίας ἐδόκει μοι
σημεῖον εἶναι καὶ τῆς πάσης ἀτολμίας· οὐ μὴν ἀλλὰ 3
κατηνέχθην ἐπὶ τὸ γράφειν κεφαλαιωδῶς τὸ δοκοῦν,
καὶ δι' ὧν εἰκότων καὶ σημείων ἐπὶ ταύτης ἐγενόμην
τῆς γνώμης, ὑπάρχων κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς καὶ
μᾶλλον ἑτέρου ἐκπληττόμενος ἕκαστα τῶν γενομένων.

Ὅτι μὲν οὖν Κύδας ὁ Κρὴς στρατευόμενος παρ' 1c
Εὐμένει καὶ τιμώμενος ὡς ἕνι μάλιστα, πρῶτον μὲν
πρὸς Ἀμφίπολιν παραγενόμενος Χειμάρῳ, ἑνὶ τῶν
σὺν Περσεῖ στρατευομένων, ... καὶ πάλιν πρὸς
Δημητριάδα συνεγγίσας τῷ τείχει ἐκοινολογεῖτο τὸ
μὲν πρῶτον Μενεκράτει, τὸ δὲ δεύτερον Ἀντιμάχῳ,
εἴρηται· καὶ μὴν ὅτι δὶς Ἡροφῶν ἐπρέσβευσε πρὸς
Εὐμένη παρὰ Περσέως, καὶ διὰ τοῦτο Ῥωμαίων οἱ 2
πλείους ὑποψίαν ἔσχον οὐκ ἀπίθανον περὶ τοῦ βα-
σιλέως Εὐμένους, δῆλον ἐκ τῶν περὶ Ἄτταλον συμ-
βάντων· τῷ μὲν γὰρ συνεχώρησαν καὶ παραγενέσθαι
πρὸς σφᾶς εἰς τὴν Ῥώμην ἐκ τοῦ Βρεντεσίου καὶ
χρηματίσαι περὶ ὧν προῃρεῖτο, καὶ τέλος ἀποκρίσεις
δόντες αὐτῷ φιλανθρώπους ἀπέστειλαν, οὔτε πρότε-
ρον οὔτε κατὰ τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον ἀξιόλογον
αὐτοῖς συνηργηκότι· Εὐμένη δὲ τὰς μεγίστας χρείας 3
σφίσι παρεσχημένον καὶ πλεῖστον συνηργηκότα ἔν τε
τοῖς πρὸς Ἀντίοχον καὶ κατὰ τὸν Περσέα πολέμοις,
οὐ μόνον τῆς εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβάσεως ἐκώλυσαν,
ἀλλὰ καὶ προσέταξαν μέσου χειμῶνος ὄντος ἐν ἡμέ-
ραις τακταῖς ἐκχωρεῖν ἐξ Ἰταλίας. ἐξ ὧν ὅτι μὲν γέ- 4

γονέ τις ἐπιπλοκὴ τῷ Περσεῖ πρὸς τὸν Εὐμένη, δι' ἣν ἐπὶ τοσοῦτον ἠλλοτριώθησαν πρὸς αὐτὸν Ῥωμαῖοι, προφανὲς ἐκ τῶν εἰρημένων· τίς δ' αὕτη καὶ μέχρι τινὸς προύβη πάρεστι σκοπεῖν.

1d Ὅτι μὲν οὖν Εὐμένης οὐκ ἂν ἠβουλήθη Περσέα κρατῆσαι τῷ πολέμῳ καὶ γενέσθαι κύριον τῶν ὅλων εὐχερὲς καταμαθεῖν· χωρὶς γὰρ τῆς πατρικῆς ἀλλοτριότητος καὶ δυσμενείας, ἣν εἶχον πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς ὁμογενὲς ἱκανὸν ἦν καὶ ἀπιστίαν καὶ ζηλοτυπίαν καὶ καθόλου τὴν μεγίστην ἀλλοτριό-
2 τητα παρασκευάζειν ἐν αὐτοῖς· λοιπὸν ἦν ἐξαπατᾶν καὶ στρατηγεῖν ἀλλήλους δι' ἀπορρήτων· ὅπερ ἐποι-
3 ουν ἀμφότεροι. θεωρῶν γὰρ Εὐμένης δυσπαθοῦντα καὶ συγκλειόμενον τὸν Περσέα πανταχόθεν καὶ πᾶν τι ἐπιδεχόμενον χάριν τοῦ τὸν πόλεμον διαλύσασθαι, καὶ διαπεμπόμενον ὑπὲρ τούτων πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καθ' ἕκαστον ἔτος, τοὺς δὲ Ῥωμαίους ὅλως δυσχρηστουμένους τοῖς ὅλοις διά τε τὸ μηδὲν προκόπτειν ἐν τῷ πολέμῳ μέχρι τῆς Παύλου στρατηγίας καὶ διὰ τὸ τοὺς κατὰ τὴν Αἰτωλίαν μετεώρους ὑπάρχειν, ὑπέλαβεν οὐκ ἀδύνατον εἶναι τὸ συγκαταβῆναι Ῥωμαίους εἰς ἐξαγωγὴν τοῦ πολέμου καὶ διάλυσιν· πρὸς δὲ τὸ μεσιτεῦσαι ταῦτα καὶ συναγαγεῖν ἐνόμισεν αὐτὸν ἐπιτηδειότατον εἶναι.

1e Ταῦτα δὲ συλλογισάμενος ἐφ' ἑαυτοῦ κατεπείραζε τοῦ Περσέως διὰ Κύδα τοῦ Κρητὸς τῷ πρότερον ἔτει πόσου βούλοιτο ὠνήσασθαι τὴν ἐλπίδα ταύτην. ἡ μὲν οὖν καταρχὴ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐπιπλοκῆς
2 δοκεῖ μοι διὰ ταῦτα γεγονέναι· δυεῖν δὲ συγκρινομένων, τοῦ μὲν πανουργοτάτου δοκοῦντος εἶναι, τοῦ δὲ φιλαργυρωτάτου, γελοίαν συνέβαινε γίγνεσθαι

τὴν διαμάχην αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ Εὐμένης πᾶσαν 3
ἐλπίδα προύτεινε καὶ πᾶν γένος δελέατος ὑπέρριπτε,
πεπεισμένος θηρεύσειν τὸν Περσέα ταῖς ἐπαγγελίαις·
ὁ δὲ Περσεὺς μακρόθεν ὥρμα πρὸς τὰ προτεινόμενα
καὶ συνετίθετο, καταπιεῖν δὲ τῶν λεγομένων οὐδὲν
οἷος τ' ἦν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε καὶ προέσθαι τι τῶν
αὐτοῦ. τ' δὲ γένος τῶν παλαισμάτων ἦν τοιοῦτον. 1f
ὁ μὲν γὰρ Εὐμένης ᾔτει τοῦ μὲν ἡσυχίαν ἔχειν κατὰ
τὸ τέταρτον ἔτος καὶ μὴ συστρατεῦσαι Ῥωμαίοις μήτε
κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλατταν πεντακόσια τάλαντα,
τοῦ δὲ διαλῦσαι τὸν πόλεμον χίλια πεντακόσια, καὶ
τούτων ὁμήρους δώσειν κατὰ ταῦθ' ὑπισχνεῖτο καὶ
πίστεις. ὁ δὲ Περσεὺς ἐδέχετο περὶ μὲν τῶν ὁμήρων, 2
καὶ πόσα καὶ πότε πέμπεσθαι καὶ πῶς δεήσει ταῦτα
τηρεῖσθαι παρὰ τοῖς Κνωσίοις· περὶ δὲ τῶν χρημά-
των ὑπὲρ μὲν τῶν πεντακοσίων ταλάντων αἰσχρὸν
ἔφησεν εἶναι καὶ τῷ διδόντι καὶ μᾶλλον ἔτι τῷ λα-
βάνοντι τὸ δοκεῖν μισθοῦ τὴν ἡσυχίαν ἔχειν, τὰ δὲ
χίλια καὶ πεντακόσια πέμψειν φέροντας ἔφη τοὺς
περὶ Πολεμοκράτην εἰς Σαμοθράκην κἀκεῖ μεσιτεύ-
σεσθαι. τῆς δὲ Σαμοθράκης αὐτὸς ἦν κύριος. ὁ δὲ 3
Εὐμένης, σπουδάζων, καθάπερ οἱ μοχθηροὶ τῶν ἰα-
τρῶν, περὶ τὸ πρόδομα μᾶλλον ἢ περὶ τὸν μισθόν,
τέλος ἀπέστη τῆς ἐπιβολῆς, ἀδυνατήσας καταγωνί-
σασθαι τῇ σφετέρᾳ πανουργίᾳ τὴν τοῦ Περσέως μι-
κρολογίαν. καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ ποιήσαντες ἱε- 4
ρὸν τὸν στέφανον τῆς φιλαργυρίας διελύθησαν ἐπ'
ἴσης, καθάπερ ἀγαθοὶ παλαισταί. τούτων δ' ἔνια 5
μὲν ἐρρύη παρ' αὐτὸν τὸν καιρόν, ἔνια δὲ μετ' ὀλί-
γον εἰς τοὺς παρακειμένους τῷ Περσεῖ φίλους, παρ'
ὧν ἡμῖν ἐξεποίησε πυθέσθαι ὅτι πάσης κακίας οὐκ
ἂν εἰ πατταλεῖόν ἐστιν ἡ φιλαργυρία.

1ε Προστίθημι δ' ἔτι παρ' ἐμαυτοῦ τοσοῦτον, μὴ καὶ μωροποιεῖσθαι συμβαίνει τὴν φιλαργυρίαν. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐπισημήναιτο τὴν ἄγνοιαν ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων, Εὐμένους μέν, κατὰ τίνα λόγον ἤλπισε τηλικαύτης ἀλλοτριότητος ὑπαρχούσης πιστευθήσεσθαι καὶ προσλήψεσθαι τοσοῦτο πλῆθος χρημάτων, μηδεμίαν δυνάμενος ἱκανὴν πίστιν παρασχέσθαι τῷ Περσεῖ τῆς ἀνακομιδῆς τούτων, ἐὰν μὴ βεβαιοῖ τὰς ὑποσχέσεις; πῶς δὲ λαβὼν τοσοῦτο πλῆθος χρη-
2 μάτων ὑπέλαβε λήσειν Ῥωμαίους; εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸ παρόν, οὐκ ἂν ἓν γε τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ διέλαθε. λοιπὸν ἔδει πάντως ἀντὶ τῶν διδομένων χρημάτων ἀλλάξασθαι τὴν πρὸς Ῥωμαίους διαφοράν, δι' ἣν ἔμελλε καὶ τῶν ληφθέντων χρημάτων ἅμα καὶ τῆς ἀρχῆς, σχεδὸν δὲ καὶ τοῦ βίου στερήσεσθαι, πο-
1 b λέμιος φανεὶς Ῥωμαίοις. εἰ γὰρ καὶ νῦν μηδὲν πράξας, ἐπινοήσας δὲ μόνον, εἰς τοὺς μεγίστους ἦλθε κινδύνους, τί ποτε παθεῖν αὐτῷ προσῆκεν ἐπὶ τέλος ἀχθείσης τῆς προειρημένης πράξεως. τοῦ δὲ Περσέως πάλιν τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε πῶς ἄλλο τι συμφορώτερον ἢ προυργιαίτερον ἐνόμισε τοῦ δοῦναι τὰ χρήματα καὶ καταπιεῖν ἐᾶσαι Εὐμένη
2 τὸ δέλεαρ; εἰ μὲν γὰρ συνήργησέ τι τῶν κατὰ τὰς ἐπαγγελίας καὶ διέλυσε τὸν πόλεμον, εἰς καλὸν ἡ δόσις· εἰ δὲ ταύτης διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος, εἰς γε τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἔχθραν ὁμολογουμένως ἂν αὐτὸν ἐνεβεβλήκει· τοῦ γὰρ εἰς τὸ μέσον ἐνεγκεῖν ταῦτα κύ-
3 ριος ὑπῆρχεν αὐτός. πόσου δὲ τοῦτ' ἄξιον Περσεῖ καὶ κατορθοῦντι τῷ πολέμῳ καὶ πταίοντι ῥᾴδιον συλλογίσασθαι· πάντων γὰρ τῶν συμβάντων κακῶν αἴτιον ἐνόμιζεν Εὐμένη γεγονέναι· ὃν οὐκ ἂν ἠδυνήθη κατ' οὐδένα τρόπον ἀμύνασθαι βέλτιον ἢ πολέμιον

ποιήσας Ῥωμαίοις. τίς οὖν αἰτία τῆς οὕτως ἐκφα- 4
νοῦς ἀλογιστίας; φιλαργυρία· τί γὰρ ἂν ἄλλο τις
εἴπειεν; ὁ μὲν γὰρ χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ μὴ καθήκοντα 5
πάντα παρεώρα τἆλλα καὶ πάντα ἐδέχετο ποιήσειν, ὁ
δὲ τοῦ μὴ δοῦναι πάντα παθεῖν καὶ πᾶν ὑπεριδεῖν
ὑπέμεινεν. ἀκολούθως δὲ τούτοις Περσεὺς καὶ τὰ 6
πρὸς Γένθιον *** [Exc. Vat. p. 426—431 M. 71—74 H.]

Ὅτι παραγενομένων πρὸ τοῦ χειμῶνος τῶν περὶ 2
τὸν Ἱππίαν, οὓς ἀπεστάλκει πρεσβευτὰς ὁ Περσεὺς
πρὸς Γένθιον ὑπὲρ τῆς συμμαχίας, καὶ διασαφούν- 2
των ὅτι πρόθυμος ὁ βασιλεύς ἐστιν ἀναδέχεσθαι τὸν
πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον, ἐὰν αὐτῷ δοθῇ τριακόσια
τάλαντα καὶ πίστεις αἱ προσήκουσαι περὶ τῶν ὅλων,
πυθόμενος ταῦτα, καὶ κρίνων ἀναγκαίαν εἶναι τὴν 3
Γενθίου κοινοπραγίαν, προεχειρίσατο Πάνταυχον,
ἕνα τῶν πρώτων φίλων, καὶ τοῦτον ἐξαπέστειλε, δοὺς 4
ἐντολὰς πρῶτον μὲν ὁμολογήσαντα περὶ τῶν χρημά-
των ὅρκους καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ὑπὲρ τῆς συμμα-
χίας, εἶτα τοὺς ὁμήρους ἐξ αὐτῆς κἀκεῖνον πέμπειν,
οὓς ἂν δοκῇ Πανταύχῳ, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν
οὓς ἂν ἀποφήνῃ Γένθιος διὰ τῶν ἐγγράπτων, πρὸς
δὲ τούτοις διατάξασθαι περὶ τῆς κομιδῆς τῶν τρια-
κοσίων ταλάντων. ὁ δὲ Πάνταυχος ἐξ αὐτῆς ποιησά- 5
μενος τὴν ὁρμήν, καὶ παραγενόμενος εἰς Μεδεῶνα
τῆς Λαβεάτιδος κἀνταῦθα συμμίξας τῷ Γενθίῳ, τα-
χέως παρεστήσατο τὸν νεανίσκον πρὸς τὸ κοινωνεῖν
τῷ Περσεῖ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων. τμηθέντων δὲ τῶν 6
ὁρκίων ὑπὲρ τῆς συμμαχίας καὶ καταγραφέντων, εὐ-
θέως ὁ Γένθιος ἅμα τοὺς ὁμήρους ἔπεμπε τοὺς ὑπὸ
τοῦ Πανταύχου καταγραφέντας, καὶ σὺν τούτοις
Ὀλυμπίωνα, παραληψόμενον τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς
ὁμήρους παρὰ τοῦ Περσέως, ἑτέρους δὲ τοὺς περὶ

1ε Προστίθημι δ' ἔτι παρ' ἐμαυτοῦ τοσοῦτον, μὴ καὶ μωροποιεῖσθαι συμβαίνει τὴν φιλαργυρίαν. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐπισημήναιτο τὴν ἄγνοιαν ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων, Εὐμένους μέν, κατὰ τίνα λόγον ἤλπισε τηλικαύτης ἀλλοτριότητος ὑπαρχούσης πιστευθήσεσθαι καὶ προσλήψεσθαι τοσοῦτο πλῆθος χρημάτων, μηδεμίαν δυνάμενος ἱκανὴν πίστιν παρασχέσθαι τῷ Περσεῖ τῆς ἀνακομιδῆς τούτων, ἐὰν μὴ βεβαιοῖ τὰς ὑποσχέσεις; πῶς δὲ λαβὼν τοσοῦτο πλῆθος χρη-
2 μάτων ὑπέλαβε λήσειν Ῥωμαίους; εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸ παρόν, οὐκ ἂν ἓν γε τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ διέλαθε. λοιπὸν ἔδει πάντως ἀντὶ τῶν διδομένων χρημάτων ἀλλάξασθαι τὴν πρὸς Ῥωμαίους διαφοράν, δι' ἣν ἔμελλε καὶ τῶν ληφθέντων χρημάτων ἅμα καὶ τῆς ἀρχῆς, σχεδὸν δὲ καὶ τοῦ βίου στερήσεσθαι, πο-
1b λέμιος φανεὶς Ῥωμαίοις. εἰ γὰρ καὶ νῦν μηδὲν πράξας, ἐπινοήσας δὲ μόνον, εἰς τοὺς μεγίστους ἦλθε κινδύνους, τί ποτε παθεῖν αὐτῷ προσῆκεν ἐπὶ τέλος ἀχθείσης τῆς προειρημένης πράξεως. τοῦ δὲ
2 Περσέως πάλιν τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε πῶς ἄλλο τι συμφορώτερον ἢ προυργιαίτερον ἐνόμισε τοῦ δοῦναι τὰ χρήματα καὶ καταπιεῖν ἐᾶσαι Εὐμένη τὸ δέλεαρ; εἰ μὲν γὰρ συνήργησέ τι τῶν κατὰ τὰς ἐπαγγελίας καὶ διέλυσε τὸν πόλεμον, εἰς καλὸν ἡ δόσις· εἰ δὲ ταύτης διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος, εἰς γε
3 τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἔχθραν ὁμολογουμένως ἂν αὐτὸν ἐνεβεβλήκει· τοῦ γὰρ εἰς τὸ μέσον ἐνεγκεῖν ταῦτα κύριος ὑπῆρχεν αὐτός. πόσου δὲ τοῦτ' ἄξιον Περσεῖ καὶ κατορθοῦντι τῷ πολέμῳ καὶ πταίοντι ῥᾴδιον συλλογίσασθαι· πάντων γὰρ τῶν συμβάντων κακῶν αἴτιον ἐνόμιζεν Εὐμένη γεγονέναι· ὃν οὐκ ἂν ἠδυνήθη κατ' οὐδένα τρόπον ἀμύνασθαι βέλτιον ἢ πολέμιον

ποιήσας Ῥωμαίοις. τίς οὖν αἰτία τῆς οὕτως ἐκφανοῦς ἀλογιστίας; φιλαργυρία· τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴπειεν; ὁ μὲν γὰρ χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ μὴ καθήκοντα πάντα παρεώρα τἆλλα καὶ πάντα ἐδέχετο ποιήσειν, ὁ δὲ τοῦ μὴ δοῦναι πάντα παθεῖν καὶ πᾶν ὑπεριδεῖν ὑπέμεινεν. ἀκολούθως δὲ τούτοις Περσεὺς καὶ τὰ πρὸς Γένθιον *** [Exc. Vat. p. 426—431 M. 71—74 H.]

Ὅτι παραγενομένων πρὸ τοῦ χειμῶνος τῶν περὶ τὸν Ἱππίαν, οὓς ἀπεστάλκει πρεσβευτὰς ὁ Περσεὺς πρὸς Γένθιον ὑπὲρ τῆς συμμαχίας, καὶ διασαφούντων ὅτι πρόθυμος ὁ βασιλεύς ἐστιν ἀναδέχεσθαι τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον, ἐὰν αὐτῷ δοθῇ τριακόσια τάλαντα καὶ πίστεις αἱ προσήκουσαι περὶ τῶν ὅλων, πυθόμενος ταῦτα, καὶ κρίνων ἀναγκαίαν εἶναι τὴν Γενθίου κοινοπραγίαν, προεχειρίσατο Πάνταυχον, ἕνα τῶν πρώτων φίλων, καὶ τοῦτον ἐξαπέστειλε, δοὺς ἐντολὰς πρῶτον μὲν ὁμολογήσαντα περὶ τῶν χρημάτων ὅρκους καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ὑπὲρ τῆς συμμαχίας, εἶτα τοὺς ὁμήρους ἐξ αὐτῆς κἀκεῖνον πέμπειν, οὓς ἂν δοκῇ Πανταύχῳ, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν οὓς ἂν ἀποφήνῃ Γένθιος διὰ τῶν ἐγγράπτων, πρὸς δὲ τούτοις διατάξασθαι περὶ τῆς κομιδῆς τῶν τριακοσίων ταλάντων. ὁ δὲ Πάνταυχος ἐξ αὐτῆς ποιησάμενος τὴν ὁρμήν, καὶ παραγενόμενος εἰς Μεδεῶνα τῆς Λαβεάτιδος κἀνταῦθα συμμίξας τῷ Γενθίῳ, ταχέως παρεστήσατο τὸν νεανίσκον πρὸς τὸ κοινωνεῖν τῷ Περσεῖ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων. τιμηθέντων δὲ τῶν ὁρκίων ὑπὲρ τῆς συμμαχίας καὶ καταγραφέντων, εὐθέως ὁ Γένθιος ἅμα τοὺς ὁμήρους ἔπεμπε τοὺς ὑπὸ τοῦ Πανταύχου καταγραφέντας, καὶ σὺν τούτοις Ὀλυμπίωνα, παραληψόμενον τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ὁμήρους παρὰ τοῦ Περσέως, ἑτέρους δὲ τοὺς περὶ

7 τῶν χρημάτων ἔξοντας τὴν ἐπιμέλειαν. σὺν δὲ τοῖς προειρημένοις ἔπεισεν ὁ Πάνταυχος τὸν Γένθιον καὶ πρεσβευτὰς συνεξαποστέλλειν, οἵτινες ἅμα τοῖς παρὰ τοῦ Περσέως πεμπομένοις εἰς τὴν Ῥόδον πρεσβεύ-
8 σουσιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς συμμαχίας. τούτου γὰρ γενομένου, καὶ συνεμβάντων τῶν Ῥοδίων εἰς τὸν πόλεμον, τελέως εὐκαταγωνίστους ἐσομένους ἀπέφαινε
9 τοὺς Ῥωμαίους. ὁ δὲ πεισθεὶς τοῖς παρακαλουμένοις, καὶ προχειρισάμενος Παρμενίωνα καὶ Μόρκον ἐξαπέστειλε, δοὺς ἐντολάς, ὅταν λάβωσι τοὺς ὅρκους παρὰ τοῦ Περσέως καὶ τοὺς ὁμήρους, καὶ περὶ τῶν χρημάτων γένηται σύμφωνον, πρεσβεύειν εἰς τὴν Ῥόδον.

3 Οὗτοι μὲν οὖν πάντες προῆγον εἰς τὴν Μακεδονίαν. ὁ δὲ Πάνταυχος μένων παρὰ πλευρὰν ὑπεμίμνησκε καὶ παρώξυνε τὸν νεανίσκον πρὸς τὸ μὴ καθυστερεῖν ταῖς παρασκευαῖς, ἀλλ' ἕτοιμον ὄντα προκαταλαμβάνειν καὶ τόπους καὶ πόλεις καὶ συμμάχους· μάλιστα δ' αὐτὸν ἠξίου παρασκευάζεσθαι
2 πρὸς τὴν κατὰ θάλατταν μάχην· τῶν γὰρ Ῥωμαίων εἰς τέλος ἀπαρασκεύων ὄντων πρὸς τοῦτο τὸ μέρος, κατά τε τοὺς περὶ τὴν Ἤπειρον καὶ τοὺς περὶ τὴν Ἰλλυρίδα τόπους, ἀκονιτὶ πᾶν τὸ προτεθὲν ἐπιτελεσθήσεσθαι δι' αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεμπομέ-
3 νων. ὁ μὲν οὖν Γένθιος τούτοις τοῖς λόγοις ἀναπειθόμενος ἐγίγνετο περί τε τὰς κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά-
4 λατταν παρασκευάς. ὁ δὲ Περσεύς, παραγενομένων εἰς τὴν Μακεδονίαν τῶν πρεσβευτῶν παρὰ τοῦ Γενθίου καὶ τῶν ὁμηρευόντων, ὁρμήσας ἀπὸ τῆς περὶ τὸν Ἐνιπέα ποταμὸν παρεμβολῆς μετὰ πάντων τῶν
5 ἱππέων, ἀπήντα τοῖς προειρημένοις εἰς τὸ Δῖον, καὶ συμμίξας πρῶτον μὲν ἀπέδωκε τοὺς ὅρκους ὑπὲρ

τῆς συμμαχίας ἐναντίον πάντων τῶν ἱππέων· πάνυ γὰρ ἐβούλετο σαφῶς εἰδέναι τοὺς Μακεδόνας τὴν τοῦ Γενθίου κοινοπραγίαν, ἐλπίζων εὐθαρσεστέρους αὐτοὺς ὑπάρξειν, προσγενομένης ταύτης τῆς ῥοπῆς. ἔπειτα δὲ τοὺς ὁμήρους παρελάμβανε, καὶ παρεδίδου τοὺς ἑαυτοῦ τοῖς περὶ Ὀλυμπίωνα, ὧν ἦσαν ἐπιφανέστατοι Λιμναῖος ὁ Πολεμοκράτους καὶ Βάλακρος ὁ Πανταύχου. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ χρήματα παρόντας εἰς Πέλλαν ἐξέπεμπεν, ὡς ἐκεῖ παραληψομένους, τοὺς δὲ πρεσβευτὰς τοὺς εἰς τὴν Ῥόδον εἰς Θετταλονίκην πρὸς Μητρόδωρον, συντάξας ἑτοίμους εἶναι πρὸς τὸν πλοῦν. ἔπεισε δὲ καὶ τοὺς Ῥοδίους συνεμβαίνειν εἰς τὸν πόλεμον. ταῦτα δὲ διοικήσας Ἡροφῶντα μὲν ἐξέπεμψε πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Εὐμένη, καὶ πρότερον ἤδη ἀπεσταλμένου, Τηλέμναστον δὲ τὸν Κρῆτα πρὸς τὸν Ἀντίοχον, μὴ παροραῖν τὸν καιρὸν μηδ' ὑπολαμβάνειν πρὸς αὐτὸν μόνον ἀνήκειν τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὴν βαρύτητα τῶν Ῥωμαίων, σαφῶς δὲ γιγνώσκειν ὡς ἐὰν μὴ καὶ νῦν αὐτὸς συνεπιλαμβάνηται, μάλιστα μὲν διαλύων τὸν πόλεμον, εἰ δὲ [μή], βοηθῶν, ταχέως πεῖραν λήψεται τῆς αὐτῆς ἑαυτῷ τύχης. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ὅτι προτεθείσης χειροτονίας τοῖς Ῥοδίοις ἐνίκων οἷς ἤρεσκε πέμπειν τοὺς πρεσβευτὰς ὑπὲρ τῶν διαλύσεων. καὶ τὴν μὲν Ῥοδίων ἀντιπολιτείαν τοῦτον τὸν τρόπον [ὡς ἐν τῷ περὶ Δημηγορίας τέθειται] διέκρινε τὸ διαβούλιον, ἐν ᾧ πλεῖον ἐφάνησαν ἰσχύοντες οἱ τὰ τοῦ Περσέως αἱρούμενοι τῶν σώζειν σπουδαζόντων τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους. οἱ δὲ πρυτάνεις παραχρῆμα πρεσβευτὰς κατέστησαν τοὺς διαλύσοντας τὸν πόλεμον εἰς μὲν τὴν Ῥώμην Ἀγέπολιν, Διοπῆ, Κλεόμβροτον, πρὸς δὲ τὸν στρατηγὸν καὶ 1 2 3 4

Περσέα Λάμωνα [καὶ] *Νικόστρατον* [καὶ] *Ἀγησίλοχον, Τήλεφον. τούτῳ δ' ἐξῆς τὸ συνεχὲς ἐξειργάζοντο, καὶ προσετίθεσαν, ποιοῦντες ἀναπολόγητον τὴν ἁμαρτίαν. εὐθέως γὰρ εἰς τὴν Κρήτην ἔπεμπον πρεσβευτὰς τοὺς ἀνανεωσομένους πρὸς πάντας Κρηταιεῖς τὰ ὑπάρχοντα φιλάνθρωπα καὶ παρακαλέσοντας βλέπειν τοὺς καιροὺς καὶ τὴν περίστασιν καὶ συμφρονεῖν τῷ δήμῳ καὶ τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν αἱρεῖσθαι καὶ φίλον, ὁμοίως δε καὶ κατ' ἰδίαν πρὸς τὰς πόλεις ὑπὲρ τῶν αὐτῶν διαλεχθησομένους.*

5 *Ὅτι τῶν περὶ τὸν Παρμενίωνα καὶ Μόρκον, τῶν παρὰ τοῦ Γενθίου, καὶ σὺν τούτοις τοῦ Μητροδώρου παραγενομένων εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ συναχθείσης τῆς βουλῆς, παντάπασι θορυβώδης ἦν ἐκκλησία, τῶν μὲν περὶ τὸν Δείνωνα φανερῶς ἤδη τολμώντων λέγειν τὰ τοῦ Περσέως, τῶν δὲ περὶ Θεαίτητον καταπεπληγμένων τὰ συμβαίνοντα· καὶ γὰρ ἡ τῶν λέμβων παρουσία καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων ἱππέων καὶ ἡ τοῦ Γενθίου μετάθεσις συνέτριβεν αὐτούς. διὸ καὶ τὸ πέρας τῆς ἐκκλησίας ἀκόλουθον ἐγενήθη τοῖς προειρημένοις· ἔδοξε γὰρ τοῖς Ῥοδίοις ἀποκριθῆναι φιλανθρώπως ἀμφοτέροις τοῖς βασιλεῦσι, καὶ διασαφεῖν ὅτι δέδοκται διαλύειν αὐτοῖς τὸν πόλεμον καὶ παρακαλεῖν κἀκείνους εὐδιαλύτους ὑπάρχειν. ἐδέξαντο δὲ καὶ τοὺς πρεσβευτὰς ἐπὶ τὴν κοινὴν ἑστίαν τοὺς παρὰ τοῦ Γενθίου μετὰ πολλῆς φιλανθρωπίας.* [Exc. de legat. p. 149—153.]

Ἐν τῇ εἰκοστῇ καὶ ἑνάτῃ Πολύβιος Γένθιόν φησι τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλέα διὰ τὴν πολυποσίαν πολλὰ ποιεῖν ἀσελγῆ κατὰ τὸν βίον, νύκτωρ τε ἀεὶ καὶ μεθ' ἡμέραν μεθύοντα· ἀποκτείναντα δὲ καὶ Πλεύρατον τὸν ἀδελφόν, γαμεῖν μέλλοντα τὴν Μενουνίου θυ-

γατέρα, αὐτὸν γῆμαι τὴν παῖδα καὶ ὠμῶς χρῆσθαι τοῖς ἀρχομένοις. [Athen. 10, p. 440, A.]

Τῇ δυνάμει τῆς πάρμης καὶ τῶν Λιγυστικῶν βυρσῶν ἀντεῖχον ἐρρωμένως οἱ Ῥωμαῖοι. [Suidas v. πάρμη.] 6

Πρῶτος τῶν παρόντων ὁ Νασικᾶς ἐπικαλούμενος Σκιπίων, γαμβρὸς Ἀφρικανοῦ Σκιπίωνος, ὕστερον δὲ μέγιστον ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνηθείς, ὑπεδέξατο τῆς κυκλώσεως ἡγεμὼν γενέσθαι. δεύτερος δὲ Φάβιος Μάξιμος ὁ πρεσβύτατος τῶν Αἰμιλίου παίδων, ἔτι μειράκιον ὤν, ἀνέστη προθυμούμενος. ἡσθεὶς οὖν Αἰμίλιος δίδωσιν αὐτοῖς οὐχ ὅσους Πολύβιος εἰρηκεν, ἀλλ' ὅσους αὐτὸς ὁ Νασικᾶς λαβεῖν φησι, γεγραφὼς περὶ τῶν πράξεων τούτων ἐπιστόλιον πρός τινα τῶν βασιλέων. — τῷ δὲ Περσεῖ, τὸν Αἰμίλιον ἀτρεμοῦντα κατὰ χώραν ὁρῶντι, καὶ μὴ λογιζομένῳ τὸ γιγνόμενον, ἀποδρὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ Κρὴς αὐτόμολος ἦκε μηνύων τὴν περίοδον τῶν Ῥωμαίων. ὁ δὲ συνταραχθεὶς τὸ μὲν στρατόπεδον οὐκ ἐκίνησε, μυρίους δὲ μισθοφόρους ξένους καὶ δισχιλίους Μακεδόνας Μίλωνι παραδοὺς ἐξαπέστειλε, παρακελευσάμενος ταχῦναι καὶ καταλαβεῖν τὰς ὑπερβολάς. τούτοις ὁ μὲν Πολύβιός φησιν ἔτι κοιμωμένοις ἐπιπεσεῖν τοὺς Ῥωμαίους, ὁ δὲ Νασικᾶς ὀξὺν ἀγῶνα περὶ τοῖς ἄκροις γενέσθαι καὶ κίνδυνον. [Plut. Aemil. Paul. c. 15, 16.] 2 3 4 5 6 7

Ὅτι τῆς σελήνης ἐκλειπούσης ἐπὶ Περσέως τοῦ Μακεδόνος ἐκράτησεν ἡ φήμη παρὰ τοῖς πολλοῖς ὅτι βασιλέως ἔκλειψιν σημαίνει. καὶ τοῦτο τοὺς μὲν Ῥωμαίους εὐθαρσεστέρους ἐποίησε, τοὺς δὲ Μακεδόνας ἐταπείνωσε ταῖς ψυχαῖς. οὕτως ἀληθές ἐστι τὸ περιφερόμενον ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. [Suidas v. πολλὰ κενά.] 8 9 10

11 *Λεύκιος δ' ὁ ὕπατος, οὐχ ἑορακὼς φάλαγγα τὸ*
παράπαν, ἀλλὰ τότε πρῶτον ἐπὶ τοῦ Περσέως, πολ-
λάκις ἀνθωμολογεῖτο πρός τινας τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ
μετὰ ταῦτα μηδὲν ἑορακέναι φοβερώτερον καὶ δεινό-
12 *τερον φάλαγγος τῆς Μακεδονικῆς, καίτοι γε πολλοὺς*
οὐ μόνον τεθεαμένος, ἀλλὰ καὶ χειρισάμενος ἀγῶνας,
εἰ καί τις ἄλλος. [Suidas vv. *φάλαγξ*, *ἀνθωμολογεῖτο.*]
13 *Ὁ δὲ Περσεύς, μίαν ἔχων πρόληψιν ἢ νικᾶν*
ἢ θνήσκειν, τότε οὐχ ὑπέμεινε τῇ ψυχῇ, ἀλλ' ἀπε-
14 *δειλία, καθάπερ οἱ προόπται τῶν ἱππέων. — ὁ δὲ*
Περσεύς, προσαγόμενος τὸν χρόνον καὶ τὸν πόνον,
ἐξελύετο τῇ ψυχῇ, καθάπερ οἱ καχεκτοῦντες τῶν
15 *ἀθλητῶν· ὅτε γὰρ τὸ δεινὸν ἐγγίζοι καὶ δέοι κρίνε-*
16 *σθαι περὶ τῶν ὅλων, οὐχ ὑπέμεινε τῇ ψυχῇ. — ὁ δὲ*
τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, ὥς φησι Πολύβιος, τῆς
μάχης ἀρχὴν λαμβανούσης, ἀποδειλιάσας, εἰς πόλιν
17 *ἀφιππάσατο, σκηψάμενος Ἡρακλεῖ θύειν, δειλὰ παρὰ*
δειλῶν ἱερὰ μὴ δεχομένῳ μηδ' εὐχὰς ἀθεμίτους ἐπι-
τελοῦντι. [Suidas vv. *ἀπεδειλία*, *καχεκτοῦντες*, tum Plutarchus Aem. Paul. c. 19.]

6[a] **** *πάλιν ἕτεροι περὶ τοῦ Συριακοῦ πολέμου·*
τούτου δ' αἴτιόν ἐστιν, ὅπερ ἡμῖν εἴρηται διὰ πλειό-
νων. ὅταν γὰρ ἁπλᾶς καὶ μονοειδεῖς λαβόντες ὑπο-
θέσεις βούλωνται μὴ τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ τῷ πλή-
θει τῶν βίβλων ἱστοριογράφοι νομίζεσθαι καὶ τὴν
2 *τοιαύτην ἐφέλκεσθαι φαντασίαν, ἀναγκαῖόν ἐστι τὰ*
μὲν μικρὰ μεγάλα ποιεῖν, τὰ δὲ βραχέως εἰρημένα
διασκευάζειν καὶ λογοποιεῖν, ἔνια δὲ τῶν ἐν παρέρ-
γῳ πεπραγμένων ἔργα καὶ πράγματα κατασκευάζειν,
ἀγῶνας διατιθεμένους καὶ παρατάξεις ἐξαγγέλλοντας,
ἐν αἷς ἐνίοτε πεζοὶ μὲν ἔπεσον δέκα, ποτὲ δὲ μικρῷ
3 *πλείους, ἱππεῖς δὲ τούτων ἐλάττους. πολιορκίας*

μὲν γὰρ καὶ τοπογραφίας καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις οὐκ ἂν εἴποι τις ἀξίως ἐφ' ὅσον ἐξεργάζονται διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν πραγμάτων. πρὸς δὲ τοὺς τὰ καθολικὰ 4 γράφοντας ἐναντίος ἐστὶν ὁ τρόπος· διόπερ οὐ χρὴ καταγιγνώσκειν ὡς ἡμῶν ἐπισυρόντων τὰς πράξεις, ὅταν τὰ παρ' ἐνίοις πολλοῦ τετευχότα λόγου καὶ διασκευῆς ἡμεῖς ποτὲ μὲν παραλείπωμεν, ποτὲ δὲ βραχέως ἐξαγγέλλωμεν, ἀλλὰ πιστεύειν ὅτι τὸν καθήκοντα λόγον ἑκάστοις ἀποδίδομεν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ 5 ὅταν ἐν τῇ συμπάσῃ πραγματείᾳ λόγου χάριν Φανοτείας καὶ Κορωνείας καὶ Ἀλε...οῦ πολιορκίαν γράφωσιν, ἀναγκάζονται πάσας τὰς τῆς πολιορκίας ἐπινοίας καὶ τόλμας καὶ διαθέσεις ἐκτίθεσθαι. πρὸς δὲ τούτοις Τάραντος κατάληψιν, Κορίνθου, Σάρδεων, Γάζης, Βάκτρων, ἐπὶ πᾶσι Καρχηδόνος πολιορκίαν διατρίβειν καὶ προστιθέναι παρ' αὐτῶν, ἀλλ' οὐ παντάπασιν εὐδοκεῖν ἐὰν ψιλῶς περὶ τῶν τοιούτων αὐτὸν τὸν ἀληθῆ καὶ κύριον ἀποδιδῶμεν λόγον. ἡ δ' 6 αὐτὴ καὶ περὶ παρατάξεων ἡμῖν ἔστω καὶ δημηγοριῶν ἀπόφασις, παραπλησίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς ἱστορίας· ἐν οἷς ἅπασι πολλῆς ἂν δικαίως τυγχάνοιμεν συγγνώμης. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λέ- 7 γεσθαι μελλόντων εἰ μὴ ἐπίπαν φανείημεν ἢ λήμμασι χρώμενοι τοῖς αὐτοῖς ἢ χειρισμῷ πραγμάτων ἢ τοῖς τῆς λέξεως σχήμασι· πρὸς δὲ τούτοις ἐάν που παραπίπτωμεν ἐν ὀνομασίαις ὀρῶν ἢ ποταμῶν ἢ τόπων ἰδιότησι· τὸ γὰρ μέγεθος τῆς πραγματείας ἱκανόν ἐστιν ἡμᾶς ἐν ἅπασι τούτοις παραιτεῖσθαι· πλὴν ἐάν 8 που κατὰ πρόθεσιν (καί) τινος ἕνεκεν εὑρισκώμεθα ψευδογραφοῦντες· τοῦτο γὰρ οὐ παραιτούμεθα, καθάπερ ἤδη καὶ πλεονάκις ἐν τῇ πραγματείᾳ περὶ τούτου τοῦ μέρους διεστάλμεθα.

6b Ὁ δὲ μεταλαβὼν τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον παρεκάλει τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ βλέποντας εἰς τὰ παρόντα, δεικνὺς ὑπὸ τὴν ὄψιν τὸν Περσέα, μήτε μεγαλαυχεῖν ἐπὶ τοῖς κατορθώμασι παρὰ τὸ δέον μήτε βουλεύεσθαι μηδὲν ὑπερήφανον μηδ' ἀνήκεστον περὶ μηδενὸς μήτε καθόλου πιστεύειν μηδέποτε
2 ταῖς παρούσαις τύχαις, ἀλλ' ὅτε μάλιστά τις κατορθοίη κατὰ τὸν ἴδιον βίον καὶ κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις, τότε μάλιστα παρεκάλει τῆς ἐναντίας τύχης ἔννοιαν λαμβάνειν· καὶ γὰρ οὕτω μόλις ἂν ἐν ταῖς εὐκαιρί-
3 αις ἄνθρωπον μέτριον ὄντα φανῆναι. τούτῳ γὰρ διαφέρειν ἔφη τοὺς ἀνοήτους τῶν νοῦν ἐχόντων, διότι συμβαίνει τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἰδίαις ἀτυχίαις παιδεύεσθαι, τοὺς δὲ ἐν ταῖς τῶν πέλας.

6c Ὥστε πολλάκις καὶ λίαν μνημονεύειν τῆς Δημητρίου τοῦ Φαληρέως φωνῆς· ἐκεῖνος γὰρ ἐν τῷ περὶ τῆς τύχης ὑπομνήματι βουλόμενος ἐναργῶς ὑποδεικνύναι τοῖς ἀνθρώποις τὸ ταύτης εὐμετάβολον, ἐπιστὰς ἐπὶ τοὺς κατ' Ἀλέξανδρον καιρούς, ὅτε
2 κατέλυσε τὴν Περσῶν ἀρχήν, λέγει ταῦτα. Εἰ γὰρ λάβοιτε μὴ χρόνον ἄπειρον μηδὲ γενεὰς πολλάς, ἀλλὰ πεντήκοντα μόνον ἔτη ταυτὶ τὰ πρὸ ἡμῶν, γνοίητ' ἂν ὡς τὸ τῆς τύχης χαλεπὸν ἐνταῦθα· πεντηκοστὸν γὰρ ἔτος οἴεσθ' ἂν ἢ Πέρσας ἢ βασιλέα τὸν Περσῶν ἢ Μακεδόνας ἢ βασιλέα τὸν Μακεδό-
3 νων, εἴ τις θεῶν αὐτοῖς προύλεγε τὸ μέλλον, πιστεῦσαί ποτ' ἂν ὡς εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν Περσῶν μὲν οὐδ' ὄνομα λειφθήσεται τὸ παράπαν, οἳ πάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης ἐδέσποζον, Μακεδόνες δὲ πάσης κρατήσουσιν, ὧν οὐδ' ὄνομα πρότερον ἦν; ἀλλ' ὅμως ἡ πρὸς τὸν βίον ἡμῶν ἀσύνθετος τύχη καὶ πάντα παρὰ τὸν λογισμὸν τὸν ἡμέτερον καινοποιοῦσα

καὶ τὴν αὐτῆς δύναμιν ἐν τοῖς παραδόξοις ἐνδεικνυμένη, καὶ νῦν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, δείκνυσι πᾶσιν ἀνθρώποις, Μακεδόνας εἰς τὴν Περσῶν εὐδαιμονίαν εἰσοικίσασα, διότι καὶ τούτοις ταῦτα τἀγαθὰ κέχρηκεν, ἕως ἂν ἄλλο τι βουλεύσηται περὶ αὐτῶν. ὃ νῦν γέγονε κατὰ Περσέα. ταῦτα μὲν καὶ Δημήτριος ὡς ἂν εἰ θείῳ τινὶ στόματι περὶ τοῦ μέλλοντος ἀποπεφοίβακεν· ἐγὼ δὲ κατὰ τὴν γραφὴν ἐπιστὰς τοῖς καιροῖς καθ' οὓς συνέβη καταλυθῆναι τὴν Μακεδόνων βασιλείαν, οὐκ ἔκρινον ἀνεπιστάτως παραδραμεῖν, ἅτε γεγονὼς αὐτόπτης τῆς πράξεως, ἀλλ' αὐτός τε τὸν πρέποντα λόγον ἐπιφθέγξασθαι καὶ Δημητρίου μνησθῆναι· δοκεῖ γάρ μοι θειοτέραν ἢ κατ' ἄνθρωπον τὴν ἀπόφασιν ποιήσασθαι· σχεδὸν γὰρ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα πρότερον ἔτεσι τἀληθὲς ἀπεφήνατο περὶ τῶν ἔπειτα συμβησομένων. 4 5

Ὅτι Εὐμένης ὁ βασιλεὺς τῆς Περσέως καὶ Ῥωμαίων μάχης συντετελεσμένης εἰς παράλογον ἐνέπεσε διάθεσιν, ὡς οἱ πολλοί φασιν, ὡς δὲ τὰ ἀνθρώπεια πράγματα φύσιν ἔχει γενέσθαι κατὰ τὸ πλεῖστον, εἴς τι τῶν εἰωθότων συμβαίνειν· ἱκανὴ γὰρ ἡ τύχη τοῖς παρὰ λόγον τὰ κατὰ λόγον ἐπιτρῖψαι, κἄν τινι συνεργήσῃ καὶ πρόσθηται τὴν αὐτῆς ῥοπήν, αὖθις οἷον ἐκ μεταμελείας ἀντισηκοῦν καὶ λυμαίνεσθαι τὰ κατορθώματα παρὰ πόδας· ὃ καὶ τότε περὶ τὸν Εὐμένη γενέσθαι συνέπεσε· δόξας γὰρ μάλιστα τότε τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἐν ἀσφαλεῖ βεβηκέναι καὶ πολλὴν ἐπιφέρειν ῥᾳστώνην τὸν ἑξῆς χρόνον, ἅτε τοῦ Περσέως καὶ καθόλου τῆς ἐν Μακεδονίᾳ βασιλείας ἄρδην ἀνῃρημένης, τότε μεγίστοις ἐνεκύρησε κινδύνοις τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν Γαλατῶν ἀνυπονοήτως ἐπαναστάντων τοῖς καιροῖς. [Exc. Vat. p. 431—436 M. 75—77 H.] 6d 2 3

7 Ὅτι κατὰ τὸν καιρόν, ἐν ᾧ Περσεὺς ἡττηθεὶς ἀπε-
δίδρασκεν, ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ τοὺς παρὰ τῶν Ῥο-
δίων πρεσβευτὰς παραγεγονότας ὑπὲρ τοῦ διαλύειν
2 τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον προσκαλέσασθαι, τῆς τύ-
χης ὥσπερ ἐπίτηδες ἀναβιβαζούσης ἐπὶ σκηνὴν τὴν
τῶν Ῥοδίων ἄγνοιαν, εἰ χρὴ Ῥοδίων λέγειν, ἀλλὰ μὴ
τῶν ἐπιπολασάντων ἀνθρώπων τότε κατὰ τὴν Ῥόδον.
3 οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγέπολιν εἰσπορευθέντες ἐλθεῖν μὲν
ἔφασαν διαλύσοντες τὸν πόλεμον· τὸν γὰρ δῆμον
τῶν Ῥοδίων, ἑλκομένου τοῦ πολέμου καὶ πλείω χρό-
νον, θεωροῦντα διότι πᾶσι μὲν τοῖς Ἕλλησιν ἀλυσι-
τελής, καὶ αὐτοῖς δὲ Ῥωμαίοις διὰ τὸ μέγεθος τῶν
4 δαπανημάτων, ἐλθεῖν ἐπὶ ταύτην τὴν γνώμην· νῦν
δὲ λελυμένου τοῦ πολέμου κατὰ τὴν τῶν Ῥοδίων
βούλησιν συγχαίρειν αὐτοῖς. ταῦτα μὲν οἱ περὶ τὸν
5 Ἀγέπολιν εἰπόντες βραχέως ἐπανῆλθον. ἡ δὲ σύγ-
κλητος, χρωμένη τῷ καιρῷ, καὶ βουλομένη παρα-
δειγματίσαι τοὺς Ῥοδίους, ἀπόκρισιν ἐξέβαλεν, ἧς ἦν
6 τὰ συνέχοντα ταῦτα, διότι τὴν πρεσβείαν ταύτην
οὔτε τῶν Ἑλλήνων ἕνεκεν ὑπολαμβάνουσιν ἐσταλκέ-
7 ναι τοὺς Ῥοδίους οὔθ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ Περσέως. εἰ
μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων χάριν ἐπρέσβευον, ἐκεῖνον οἰ-
κειότερον εἶναι τὸν καιρόν, ὅτε ὁ Περσεὺς τὴν τῶν
Ἑλλήνων χώραν ἐπόρθει καὶ τὰς πόλεις, στρατοπε-
δεύων μὲν ἐν Θετταλίᾳ, σχεδὸν ἐπὶ δύ' ἐνιαυτούς...
8 τὸ δὲ παρέντας ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νῦν παρεῖναι
σπουδάζοντας διαλύειν τὸν πόλεμον, ὅτε παρεμβε-
βληκότων τῶν ἡμετέρων στρατοπέδων εἰς Μακεδο-
νίαν συγκεκλεισμένος ὁ Περσεὺς ὀλίγας παντάπασιν
9 ἐλπίδας εἶχε τῆς σωτηρίας, προφανὲς εἶναι τοῖς ὀρ-
θῶς σκοπουμένοις διότι τὰς πρεσβείας ἐξέπεμψαν οὐ
διαλύειν ἐθέλοντες τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἐξελέσθαι τὸν

Περσέα καὶ σῶσαι, καθ' ὅσον εἰσὶ δυνατοί. δι' ἃς 10
αἰτίας οὔτ' εὐεργετεῖν οὔτε φιλανθρώπως αὐτοῖς
ἀποκρίνεσθαι κατὰ τὸ παρὸν ὀφείλειν ἔφασαν. ταῦτα 11
μὲν ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισε τοῖς παρὰ τῶν Ῥοδίων
πρεσβευταῖς. [Exc. de legat. p. 153—154.]

Ἐπιλαθόμενος δὲ τῶν γεγραμμένων ὑπ' αὐτοῦ 7a
Ἀντίοχος καὶ τῶν εἰρημένων ἐξήρτυε πόλεμον κατὰ
Πτολεμαίου, ὥστε καὶ λίαν ἀληθὲς φαίνεσθαι τὸ ῥη-
θὲν ὑπὸ Σιμωνίδου, Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. ἔχειν 2
μὲν γὰρ ὁρμὰς ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ μέχρι τινὸς ἀντιποιή-
σασθαι τούτων εὐμαρές, ὁμαλίσαι δὲ καὶ κατὰ πᾶσαν
περίστασιν ἐπίμονον γενέσθαι τῇ γνώμῃ, μηδὲν τοῦ
καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου προυργιαίτερον τιθέμενον,
δυσχερές. [Exc. Vat. p. 436 M. 77 H.]

Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἔτι κατὰ χειμῶνα 8
πρεσβείας παραγενομένης παρὰ τῶν βασιλέων ἀμφο-
τέρων, Πτολεμαίου καὶ Πτολεμαίου, περὶ βοηθείας,
ἐγενήθη διαβούλια καὶ πλείω, πολλὴν ἔχοντα φιλο-
τιμίαν. τοῖς μὲν γὰρ περὶ τὸν Καλλικράτην καὶ 2
Διοφάνην, καὶ σὺν τούτοις Ὑπέρβατον, οὐκ ἤρεσκε
διδόναι βοήθειαν, τοῖς δὲ περὶ τὸν Ἄρχωνα καὶ 3
Λυκόρταν καὶ Πολύβιον ἤρεσκε τὸ διδόναι τοῖς βα-
σιλεῦσι κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν συμμαχίαν. ἤδη γὰρ 4
συνέβαινε τότε τὸν νεώτερον Πτολεμαῖον ὑπὸ τῶν
ὄχλων ἀναδεδεῖχθαι βασιλέα διὰ τὴν περίστασιν, τὸν
δὲ πρεσβύτερον ἐκ τῆς Μέμφεως καταπεπορεῦσθαι
καὶ συμβασιλεύειν τἀδελφῷ. καὶ δεόμενοι παντοδα- 5
πῆς ἐπικουρίας, ἐξαπέστειλαν πρεσβευτὰς Εὐμένη καὶ
Διονυσόδωρον πρὸς τοὺς Ἀχαιούς, αἰτοῦντες πεζοὺς
μὲν χιλίους, ἱππεῖς δὲ διακοσίους, ἡγεμόνα δὲ τῆς
ὅλης συμμαχίας Λυκόρταν, τῶν δ' ἱππέων Πολύβιον.
πρὸς δὲ Θεοδωρίδαν τὸν Σικυώνιον διεπέμψαντο, 6

παρακαλοῦντες αὐτὸν συστήσασθαι ξενολόγιον χιλίων
7 ἀνδρῶν. συνέβαινε δὲ τοὺς μὲν βασιλεῖς τὴν ἐπὶ
πλεῖον σύστασιν ἔχειν πρὸς τοὺς εἰρημένους ἄνδρας
8 ἐκ τῶν πράξεων ὧν εἰρήκαμεν. τῶν δὲ πρεσβευτῶν
παραγενομένων, τῆς συνόδου τῶν Ἀχαιῶν οὔσης ἐν
Κορίνθῳ, καὶ τά τε φιλάνθρωπα πρὸς τὴν βασιλείαν
ἀνανεωσαμένων, ὄντα μεγάλα, καὶ τὴν περίστασιν
τῶν βασιλέων ὑπὸ τὴν ὄψιν ἀγόντων καὶ δεομένων
9 σφίσι βοηθεῖν, τὸ μὲν πλῆθος τῶν Ἀχαιῶν ἕτοιμον
ἦν οὐ μέρει τινί, πανδημεὶ δὲ συγκινδυνεύειν, εἰ
δέοι, τοῖς βασιλεῦσιν· ἀμφότεροι γὰρ εἶχον τό τε
10 διάδημα καὶ τὴν ἐξουσίαν. οἱ δὲ περὶ τὸν Καλλικρά-
την ἀντέλεγον, φάσκοντες δεῖν καθόλου μὲν μὴ πραγ-
ματοκοπεῖν, ἐν δὲ τοῖς παροῦσι καιροῖς μηδ' ὅλως,
ἀλλ' ἀπερισπάστους ὑπάρχοντας Ῥωμαίοις παρέχε-
11 σθαι χρείας. μάλιστα γὰρ ἦν τότε προσδόκιμος ὁ
περὶ τῶν ὅλων κίνδυνος, ἅτε τοῦ Κοΐντου τοῦ Φι-
λίππου τὴν παραχειμασίαν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ποιου-
9 μένου. τῶν δὲ πολλῶν εἰς ἀπορίαν ἐμπιπτόντων μὴ
δόξωσι Ῥωμαίων ἀστοχεῖν, μεταλαβόντες τοὺς λόγους
2 οἱ περὶ τὸν Λυκόρταν καὶ Πολύβιον ἐδίδασκον ἄλλα
τε πλείω προφερόμενοι καὶ διότι τῷ πρότερον ἔτει
ψηφισαμένων τῶν Ἀχαιῶν πανδημεὶ συστρατεύειν
τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ πεμψάντων πρεσβευτὴν τὸν Πο-
λύβιον, ὁ Κόιντος ἀποδεξάμενος τὴν προθυμίαν ἀπεί-
πατο μὴ χρείαν ἔχειν τῆς βοηθείας, ἐπεὶ κεκράτηκε
3 τῆς εἰς Μακεδονίαν εἰσβολῆς. ἐξ ὧν ἀπεδείκνυσαν
σκῆψιν οὖσαν τὴν Ῥωμαίων χρείαν πρὸς τὸ διαλῦσαι
4 τὸ βοηθεῖν. διὸ παρεκάλουν τοὺς Ἀχαιοὺς ὑποδει-
κνύντες τὸ μέγεθος τῆς περιστάσεως, ἐν ᾗ συνέβαινε
τότε τὴν βασιλείαν ὑπάρχειν, μὴ παριδεῖν τὸν καιρόν, ἀλλὰ μνημονεύοντας τῶν ὁμολογιῶν καὶ τῶν εὖ-

ἐργεσιῶν, μάλιστα δὲ τῶν ὅρκων, ἐμπεδοῦν τὰς συνθήκας. τῶν δὲ πολλῶν ἐπιφερομένων πάλιν βοηθεῖν, τότε μὲν οἱ περὶ τὸν Καλλικράτην ἐξέβαλον τὸ διαβούλιον, διασείσαντες τοὺς ἄρχοντας, ὡς οὐκ οὔσης ἐξουσίας κατὰ τοὺς νόμους ἐν ἀγορᾷ βουλεύεσθαι περὶ βοηθείας. μετὰ δέ τινα χρόνον συγκλήτου συναχθείσης εἰς τὴν τῶν Σικυωνίων πόλιν, ἐν ᾗ συνέβαινε μὴ μόνον συμπορεύεσθαι τὴν βουλήν, ἀλλὰ πάντας τοὺς ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν, καὶ λόγων γιγνομένων πλειόνων καὶ μάλιστα τοῦ Πολυβίου διοριζομένου πρῶτον μὲν περὶ τοῦ χρείαν μὴ ἔχειν τοὺς Ῥωμαίους τῆς βοηθείας, καὶ δοκοῦντος οὐκ εἰκῇ ταῦτα λέγειν, διὰ τὸ γεγονέναι τὴν παρελθοῦσαν θερείαν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ παρὰ τῷ Φιλίππῳ, δεύτερον δὲ φάσκοντος, ἐὰν καὶ δέωνται Ῥωμαῖοι τῆς συμμαχίας, οὐ διὰ τοὺς διακοσίους ἱππεῖς καὶ χιλίους πεζοὺς τοὺς ἀποσταλησομένους εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀδυνατήσειν τοὺς Ἀχαιοὺς βοηθεῖν Ῥωμαίοις· καλῶς γὰρ ποιοῦντας αὐτοὺς καὶ τρεῖς ἄγειν καὶ τέτταρας μυριάδας ἀνδρῶν· μαχίμων, εὐδοκοῦντες τοῖς λεγομένοις ἔρρεπον οἱ πολλοὶ πρὸς τὸ πέμπειν τὴν συμμαχίαν. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾗ κατὰ τοὺς νόμους ἔδει τὰ ψηφίσματα προσφέρειν τοὺς βουλομένους, οἱ μὲν περὶ τὸν Λυκόρταν προσήνεγκαν διότι δεῖ πέμπειν τὴν βοήθειαν, οἱ δὲ περὶ τὸν Καλλικράτην διότι δεῖ πρεσβευτὰς ἐξαποστέλλειν τοὺς διαλύσοντας τοὺς βασιλεῖς πρὸς τὸν Ἀντίοχον. πάλιν δὲ τῶν διαβουλίων προτεθέντων ἀγὼν ἐγίγνετο νεανικός· πολύ γε μὴν ὑπερεῖχον οἱ περὶ τὸν Λυκόρταν. αἵ τε γὰρ βασιλεῖαι συγκρίνομεναι μεγάλην εἶχον διαφοράν· ὑπὸ μὲν γὰρ τῆς Ἀντιόχου σπάνιον ἦν εὑρεῖν οἰκεῖόν τι γεγονὸς καθόλου πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἔν γε τοῖς ἀνώτερον χρό-

νοις· καὶ γὰρ ἡ τοῦ τότε βασιλεύοντος μεγαλοψυχία
14 δῆλος ἐγένετο τοῖς Ἕλλησιν· ὑπὸ δὲ τῆς Πτολεμαίου
τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τοῖς Ἀχαιοῖς ἐγεγόνει φιλάν-
θρωπα κατὰ τοὺς ἀνώτερον χρόνους ὥστ' ἂν μηδενὶ
15 πλεῖον ἀξίως. ἃ διατιθέμενος ὁ Ἀυκόρτας μεγάλην
ἐποιεῖτο φαντασίαν, ἅτε τῆς παραθέσεως ὁλοσχερῆ
16 τὴν διαφορὰν ἐχούσης. καθ' ὅσον γὰρ οὐκ ἐξαριθ-
μήσασθαι ῥᾴδιον ἦν τὰς τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασι-
λέων εὐεργεσίας, κατὰ τοσοῦτον ἁπλῶς οὐδὲν ἦν εὑ-
ρεῖν φιλάνθρωπον ἐκ τῆς Ἀντιόχου βασιλείας ἀπην-
τημένον εἰς πραγμάτων λόγον τοῖς Ἀχαιοῖς.

10 Ὅτι ἕως μέν τινος οἱ περὶ τὸν Ἀνδρωνίδαν καὶ
Καλλικράτην ἐχρῶντο τοῖς ὑπὲρ τῆς διαλύσεως λό-
γοις, οὐδενὸς δὲ προσέχοντος αὐτοῖς ἐπεισήγαγον
2 μηχανήν. παρῆν γὰρ ἐκ πορείας εἰς τὸ θέατρον
γραμματοφόρος φέρων ἐπιστολὴν παρὰ Κοΐντου
Μαρκίου, δι' ἧς παρεκάλει τοὺς Ἀχαιοὺς ἀκολου-
θοῦντας τῇ Ῥωμαίων προαιρέσει πειρᾶσθαι διαλύειν
3 τοὺς βασιλεῖς· συνέβαινε γὰρ καὶ τὴν σύγκλητον
ἀπεσταλκέναι πρεσβευτὰς τοὺς περὶ Νεμέσιον δια-
4 λύσοντας τοὺς βασιλεῖς. ἦν δὲ τοῦτο κατὰ τῆς ὑπο-
θέσεως· οἱ γὰρ περὶ τὸν Τίτον, ἀδυνατήσαντες δία-
λύειν ἀνεκεχωρήκεσαν εἰς τὴν Ῥώμην ἄπρακτοι
5 τελέως. ἀλλ' οἱ περὶ τὸν Πολύβιον, οὐ βουλόμενοι
διὰ τὸν Μάρκιον πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ἀντιλέγειν,
ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν πραγμάτων. καὶ τὰ μὲν κατὰ
6 τὴν βοήθειαν οὕτω διέπεσε τοῖς βασιλεῦσι. τοῖς δ'
Ἀχαιοῖς ἔδοξε πρεσβευτὰς ἀποστέλλειν τοὺς διαλύ-
σοντας· καὶ κατεστάθησαν Ἄρχων Αἰγειράτης, Ἀρ-
7 κεσίλαος, Ἀρίστων Μεγαλοπολῖται. οἱ δὲ παρὰ τοῦ
Πτολεμαίου πρεσβευταί, διαψευσθέντες τῆς συμ-
μαχίας, ἀνέδωκαν τοῖς ἄρχουσιν, ἑτοίμους ἔχοντες,

ἐπιστολὰς παρὰ τῶν βασιλέων, δι' ὧν ἠξίουν τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκπέμπειν Λυκόρταν καὶ Πολύβιον ἐπὶ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον.

Ὅτι τοῦ Ἀντιόχου πρὸς Πτολεμαῖον ἕνεκεν τοῦ 11
Πηλούσιον κατασχεῖν ἀφικομένου, ὁ Ποπίλιος ὁ τῶν 2
Ῥωμαίων στρατηγός, τοῦ βασιλέως πόρρωθεν ἀσπαζομένου διὰ τῆς φωνῆς καὶ τὴν δεξιὰν προτείνοντος, πρόχειρον ἔχων τὸ δελτάριον, ἐν ᾧ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα κατεγέγραπτο, προύτεινεν αὐτῷ καὶ τοῦτ' ἐκέλευσε πρῶτον ἀναγνῶναι τὸν Ἀντίοχον, ὡς 3
μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, πρότερον ἀπαξιώσας τὸ τῆς φιλίας σύνθημα ποιεῖν πρὶν ἢ τὴν προαίρεσιν ἐπιγνῶναι τοῦ δεξιουμένου πότερα φίλιος ἢ πολέμιός ἐστιν. ἐπεὶ δ' 4
ὁ βασιλεὺς ἀναγνοὺς ἔφη βούλεσθαι μεταδοῦναι τοῖς φίλοις ὑπὲρ τῶν προσπεπτωκότων, ἀκούσας ὁ Ποπίλιος ἐποίησε πρᾶγμα βαρὺ μὲν δοκοῦν εἶναι καὶ τελέως ὑπερήφανον· ἔχων γὰρ πρὸ χειρῶν ἀμπελίνην βακτηρίαν, περιέγραφε τῷ κλήματι τὸν Ἀντίοχον, 5
ἐν τούτῳ τε τῷ γύρῳ τὴν ἀπόφασιν ἐκέλευσε δοῦναι περὶ τῶν γεγραμμένων· ὁ δὲ βασιλεὺς ξενισθεὶς τὸ 6
γιγνόμενον καὶ τὴν ὑπεροχήν, βραχὺν χρόνον ἐπαπορήσας ἔφη ποιήσειν πᾶν τὸ παρακαλούμενον ὑπὸ Ῥωμαίων. οἱ δὲ περὶ τὸν Ποπίλιον τότε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ λαμβάνοντες ἅμα πάντες ἠσπάζοντο φιλοφρόνως. ἦν δὲ τὰ γεγραμμένα λύειν ἐξ αὐτῆς τὸν πρὸς 7
Πτολεμαῖον πόλεμον. διὸ καὶ δοθεισῶν αὐτῷ τα- 8
κτῶν ἡμερῶν, οὗτος μὲν ἀπῆγε τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Συρίαν, βαρυνόμενος μὲν καὶ στένων, εἴκων δὲ τοῖς καιροῖς κατὰ τὸ παρόν· οἱ δὲ περὶ τὸν Ποπίλιον 9
καταστησάμενοι τὰ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ παρακαλέσαντες τοὺς βασιλεῖς ὁμονοεῖν, ἅμα δὲ προστάξαντες αὐτοῖς Πολυάρατον ἀναπέμπειν εἰς Ῥώμην,

ἀνέπλευσαν ἐπὶ τῆς Κύπρου, βουλόμενοι καὶ τὰς ἐκεῖ ὑπαρχούσας δυνάμεις ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς νήσου
10 κατὰ σπουδήν. ἀφικόμενοι δέ, καὶ καταλαβόντες ἡττημένους μάχῃ τοὺς τοῦ Πτολεμαίου στρατηγοὺς καὶ καθόλου κακῶς φερόμενα τὰ κατὰ τὴν Κύπρον, τα- 5
χέως ἀνέστησαν τὸ στρατόπεδον ἐκ τῆς χώρας, καὶ παρήδρευσαν, ἕως ἀπέπλευσαν αἱ δυνάμεις ἐπὶ Συ-
11 ρίας. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ὅσον οὔπω καταπεπονημένην τὴν Πτολεμαίου βασιλείαν τούτῳ τῷ τρόπῳ διέσω- 10
12 σαν, τῆς τύχης οὕτω βραβευούσης τὰ κατὰ τὸν Περσέα πράγματα καὶ τοὺς Μακεδόνας ὥστε καὶ πρὸς τὸν ἔσχατον καιρὸν ἐλθόντα τὰ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον παρὰ τοῦτο πάλιν ὀρθωθῆναι, παρὰ τὸ φθάσαι κριθέντα τὰ κατὰ τὸν Περσέα
13 πράγματα· μὴ γὰρ γενομένου τούτου καὶ πιστευθέντος οὐκ ἄν μοι δοκεῖ πειθαρχῆσαι τοῖς ἐπιτεταγμένοις Ἀντίοχον. [Exc. de legat. p. 154—160.] 15

12 Ὅτι πολλὰ τῶν ἐπινοημάτων κατὰ μὲν τὸν λόγον φαίνεται πιθανὰ καὶ δυνατά, παραγενόμενα δὲ εἰς τὴν χρείαν, καθάπερ τὰ κίβδηλα τῶν νομισμάτων εἰς τὸ πῦρ, οὐκέτι ποιεῖ τὸ ἀκολουθοῦν ταῖς πρώταις ἐπινοίαις. [Exc. Vat. p. 433 M. 76 H.] 20

FRAGMENTA LIBRI XXX.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἦλθε παρὰ τοῦ βα- 1
σιλέως Εὐμένους ἀδελφὸς Ἄτταλος, ἔχων μὲν πρό- 2
φασιν, εἰ καὶ μὴ τὸ κατὰ τοὺς Γαλάτας ἐγεγόνει
σύμπτωμα περὶ τὴν βασιλείαν, ὅμως ἐλθεῖν εἰς τὴν
Ῥώμην ἕνεκεν τοῦ συγχαρῆναι τῇ συγκλήτῳ καὶ τυ-
χεῖν τινος ἐπισημασίας διὰ τὸ συμπεπολεμηκέναι καὶ
πάντων εὐμενῶς σφίσι μετεσχηκέναι τῶν κινδύνων·
τότε δὲ καὶ διὰ τὴν Γαλατικὴν περίστασιν ἠναγκα- 3
σμένος ἦκεν εἰς τὴν Ῥώμην. πάντων δὲ φιλοφρόνως 4
αὐτὸν ἀποδεχομένων διά τε τὴν ἐν τῇ στρατείᾳ γε-
γενημένην συνήθειαν καὶ διὰ τὸ δοκεῖν εὔνουν αὐ-
τοῖς ὑπάρχειν, καὶ γιγνομένης τῆς ἀπαντήσεως ὑπὲρ
τὴν προσδοκίαν, μετέωρος ἐγενήθη ταῖς ἐλπίσιν, οὐκ
εἰδὼς τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν τῆς ἀποδοχῆς. διὸ καὶ 5
παρ' ὀλίγον ἦλθε τοῦ λυμήνασθαι τὰ σφέτερα πράγ-
ματα καὶ τὴν ὅλην βασιλείαν. τῶν γὰρ πλείστων 6
Ῥωμαίων ἀπηλλοτριωμένων τῆς τοῦ βασιλέως Εὐμέ-
νους εὐνοίας, καὶ πεπεισμένων αὐτὸν πλάγιον ἐν τῷ
πολέμῳ γεγονέναι, λαλοῦντα τῷ Περσεῖ καὶ τοῖς και-
ροῖς ἐφεδρεύοντα τοῖς κατ' αὐτῶν, ἔνιοι τῶν ἐπιφα- 7
νῶν ἀνδρῶν λαμβάνοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἄτται-
λον παρεκάλουν τὴν μὲν ὑπὲρ τἀδελφοῦ πρεσβείαν
ἀποθέσθαι, περὶ δὲ αὐτοῦ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους·

8 βούλεσθαι γὰρ αὐτῷ τὴν σύγκλητον συγκατασκευάζειν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ δυναστείαν διὰ τὴν ἀλλοτριό-
9 τητα τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν. ἐφ' οἷς συνέβαινε τὸν Ἄτταλον ἐπὶ πολὺ μετεωρίζεσθαι καὶ συγκατανεύειν ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν ὁμιλίαις τοῖς εἰς τοῦτο τὸ μέρος
10 αὐτὸν παρορμῶσι. τέλος δὲ πρὸς ἐνίους τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν συνέθετο καὶ παρελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον ποιήσεσθαι τοὺς περὶ τούτων λόγους.

2 Τοιαύτης δ' οὔσης τῆς διαθέσεως περὶ τὸν Ἄτταλον, ὀττευσάμενος ὁ βασιλεὺς τὸ μέλλον ἐπιπέμπει Στρατίον τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν Ῥώμην, ὃς μεγίστην
2 παρ' αὐτῷ πίστιν εἶχε, τὰ μὲν ὑποθείξας, τὰ δὲ ἐντειλάμενος πᾶσαν εἰσενέγκασθαι μηχανὴν πρὸς τὸ μὴ κατακολουθῆσαι τὸν Ἄτταλον τοῖς βουλομένοις λυμή-
3 νασθαι τὴν βασιλείαν αὐτῶν. ὁ δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ λαβὼν εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἄτταλον, πολλοὺς μὲν καὶ ποικίλους διέθετο λόγους· καὶ
4 ἦν ὁ ἄνθρωπος ἔχων τι νουνεχὲς καὶ πειστικόν· μόλις δὲ καθίκετο τῆς προθέσεως καὶ μετεκάλεσε τὸν Ἄτταλον ἀπὸ τῆς ἀλόγου φορᾶς, θεὶς ὑπὸ τὴν ὄψιν ὅτι κατὰ μὲν τὸ παρὸν συμβασιλεύει τἀδελφῷ, τούτῳ διαφέρων ἐκείνου τῷ μὴ διάθημα περιτίθεσθαι μηδὲ χρηματίζειν βασιλεύς, τὴν δὲ λοιπὴν ἴσην καὶ τὴν
5 αὐτὴν ἔχων ἐξουσίαν, εἰς δὲ τὸ μέλλον ὁμολογουμένως καταλείπεται διάδοχος τῆς ἀρχῆς, οὐ μακρὰν ταύτης τῆς ἐλπίδος ὑπαρχούσης, ἅτε τοῦ βασιλέως διὰ μὲν τὴν σωματικὴν ἀσθένειαν ἀεὶ προσδοκῶντος τὴν ἐκ τοῦ βίου μετάστασιν, διὰ δὲ τὴν ἀπαιδίαν οὐδ' εἰ βουληθείη δυναμένου τὴν ἀρχὴν ἄλλῳ κατα-
6 λιπεῖν· οὐδέπω γὰρ ἀναδεδειγμένος ἐτύγχανε κατὰ φύσιν υἱὸς ὢν αὐτῷ ὁ μετὰ ταῦτα διαδεξάμενος τὴν
7 ἀρχήν. τὸ δὲ συνέχον θαυμάζειν ἔφη πόσα βλάπτει

τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς. μεγάλην γὰρ δεῖν εἰδέναι 8
πᾶσι τοῖς θεοῖς χάριν, εἰ συμπνεύσαντες καὶ μιᾷ
γνώμῃ χρώμενοι δύναιντο τὸν ἀπὸ Γαλατῶν φόβον
ἀπώσασθαι καὶ τὸν ἀπὸ τούτων ἐφεστῶτα κίνδυνον.
εἰ δὲ νῦν εἰς στάσιν καὶ διαφορὰν ἥξει πρὸς τὸν 9
ἀδελφόν, πρόδηλον εἶναι διότι καταστρέψει τὴν βα-
σιλείαν καὶ στερήσει μὲν αὐτὸν καὶ τῆς παρούσης
ἐξουσίας καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδος, στερήσει δὲ
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ δυνα-
στείας. ταῦτα δὲ καὶ τούτοις ἕτερα παραπλήσια δια- 10
τιθέμενος ὁ Στρατίος ἔπεισε τὸν Ἄτταλον μένειν ἐπὶ
τῶν ὑποκειμένων.

Διόπερ εἰσελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον ὁ προειρη- 3
μένος συνεχάρη μὲν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, καὶ περὶ τῆς
καθ' αὐτὸν εὐνοίας καὶ προθυμίας, ἣν παρέσχετο
κατὰ τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον, ἀπελογίσατο· παρα- 2
πλησίως δὲ καὶ περὶ τοῦ πέμψαι πρεσβευτὰς τοὺς πα-
ρακαθέξοντας τὴν τῶν Γαλατῶν ἀπόνοιαν καὶ πάλιν
εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτοὺς ἀποκαταστήσοντας διάθεσιν
παρεκάλεσε διὰ πλειόνων. ἐποιήσατο δὲ λόγους καὶ 3
περὶ τῆς Αἰνίων καὶ τῆς Μαρωνειτῶν πόλεως, ἀξιῶν
αὐτῷ δοθῆναι ταύτας ἐν δωρεᾷ. τὸν δὲ κατὰ τοῦ 4
βασιλέως λόγον καὶ τὸν περὶ τοῦ μερισμοῦ τῆς ἀρ-
χῆς εἰς τέλος παρεσιώπησεν. ἡ δὲ σύγκλητος, ὑπο- 5
λαμβάνουσα πάλιν αὐτὸν ἰδίᾳ περὶ τούτων εἰσπορεύ-
σεσθαι, τούς τε πρεσβευτὰς συμπέμψειν ὑπέσχετο
καὶ τοῖς εἰθισμένοις δώροις ἐτίμησεν αὐτὸν μεγαλο-
μερῶς· ἐπηγγείλατο δὲ καὶ τὰς προειρημένας πόλεις
δώσειν. ἐπεὶ δὲ παραυτὰ τυχὼν τῶν φιλανθρώπων 6
ὥρμησεν ἐκ τῆς Ῥώμης οὐδὲν ποιήσας τῶν προσδο-
κωμένων, διαψευσθεῖσα τῶν ἐλπίδων ἡ σύγκλητος
ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε ποιεῖν, ἔτι δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν 7

ὄντος αὐτοῦ τὴν μὲν Αἶνον καὶ τὴν Μαρώνειαν ἠλευθέρωσεν, ἀθετήσασα τὴν ἐπαγγελίαν, τοὺς δὲ περὶ τὸν Πόπλιον Λικίνιον ἔπεμψε πρεσβευτὰς πρὸς
8 τοὺς Γαλάτας. οἷς ποίας μὲν ἔδωκεν ἐντολὰς εἰπεῖν οὐ ῥᾴδιον, στοχάζεσθαι δὲ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμ-
9 βάντων οὐ δυσχερές. τοῦτο δ' ἔσται δῆλον ἐκ τῶν πράξεων αὐτῶν.

4 Ἦκον δὲ καὶ παρὰ Ῥοδίων πρέσβεις πρῶτον μὲν οἱ περὶ Φιλοκράτην, μετὰ δὲ τούτους οἱ περὶ Φιλό-
2 φρονα καὶ Ἀστυμήδην. οἱ γὰρ Ῥόδιοι κομισάμενοι τὴν ἀπόκρισιν, ἣν οἱ περὶ τὸν Ἀγέπολιν ἔλαβον εὐθέως μετὰ τὴν παράταξιν, καὶ θεωροῦντες ἐκ ταύτης τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀργὴν καὶ τὴν ἀνάκτασιν τῆς συγκλήτου, παραυτίκα τὰς προειρημένας πρεσβείας ἐξέ-
3 πεμψαν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀστυμήδην καὶ Φιλόφρονα, κατανοοῦντες ἐκ τῶν ἐντεύξεων καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν τὴν ὑφόρασιν καὶ τὴν ἀλλοτριότητα τῶν ἀνθρώπων τὴν πρὸς αὐτούς, εἰς ἀθυμίαν ὁλοσχερῆ καὶ
4 δυσχρηστίαν ἐνέπιπτον. ὡς δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν τις ἀναβὰς ἐπὶ τοὺς ἐμβόλους παρεκάλει τοὺς ὄχλους
5 ἐπὶ τὸν κατὰ Ῥοδίων πόλεμον, τότε δὲ παντάπασιν ἔξω τοῦ φρονεῖν γενόμενοι διὰ τὸν περὶ τῆς πατρίδος κίνδυνον εἰς τοιαύτην ἦλθον διάθεσιν ὥστε καὶ φαιὰ λαβεῖν ἱμάτια καὶ κατὰ τὰς ἐντεύξεις μηκέτι παρακαλεῖν μηδ' ἀξιοῦν τοὺς φίλους, ἀλλὰ δεῖσθαι μετὰ δακρύων μηδὲν ἀνήκεστον βουλεύσασθαι περὶ
6 αὐτῶν. μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἰσαγαγόντος αὐτοὺς Ἀντωνίου τοῦ δημάρχου, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν παρακαλοῦντα πρὸς τὸν πόλεμον κατασπάσαντος ἀπὸ τῶν ἐμβόλων, ἐποιεῖτο τοὺς λόγους πρῶτον μὲν Φι-
7 λόφρων, μετὰ δὲ τοῦτον Ἀστυμήδης. ὅτε δὴ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ κύκνειον ἐξάσαντες ἔλαβον ἀπο-

κρίσεις τοιαύτας, δι' ὧν τοῦ μὲν ὁλοσχεροῦς φόβου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ἐδόκουν παραλελύσθαι, περὶ δὲ τῶν κατὰ μέρος ἐγκλημάτων αὐτοῖς ἡ σύγκλητος πικρῶς καὶ βαρέως ὠνείδισεν. ἦν δ' ὁ νοῦς τῆς ἀπο- κρίσεως τοιοῦτος, ὅτι εἰ μὴ δι' ὀλίγους ἀνθρώπους τοὺς αὑτῶν φίλους, καὶ μάλιστα δι' αὐτούς, ἤδεσαν καλῶς καὶ δικαίως ὡς δέον ἦν αὐτοῖς χρήσασθαι. ὁ δ' Ἀστυμήδης αὐτῷ μὲν ἐδόκει καλῶς εἰρηκέναι περὶ τῆς πατρίδος, οὐ μὴν τοῖς γε παρεπιδημοῦσιν οὐδὲ τοῖς ἐκεῖ μένουσι τῶν Ἑλλήνων οὐδαμῶς ἤρεσκεν. ἐξέβαλε γὰρ ἔγγραπτον μετὰ ταῦτα ποιήσας τὴν σύν- ταξιν τῆς δικαιολογίας, ἣ τοῖς πλείστοις τῶν ἀναλαμ- βανόντων εἰς τὰς χεῖρας ἄτοπος ἐφαίνετο καὶ τελέως ἀπίθανος. συνεστήσατο γὰρ τὴν δικαιολογίαν οὐ μόνον ἐκ τῶν τῆς πατρίδος δικαίων, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐκ τῆς τῶν ἄλλων κατηγορίας. τὰ μὲν γὰρ εὐεργετήματα καὶ συν- εργήματα παραβάλλων καὶ συγκρίνων τὰ μὲν τῶν ἄλ- λων ἐπειρᾶτο ψευδοποιεῖν καὶ ταπεινοῦν, τὰ δὲ τῶν Ῥοδίων ηὔξανε, πολλαπλασιάζων καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν· τὰ δ' ἁμαρτήματα κατὰ τοὐναντίον τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐξωνείδιζε πικρῶς καὶ δυσμενικῶς, τὰ δὲ τῶν Ῥοδίων ἐπειρᾶτο περιστέλλειν, ἵνα κατὰ τὴν παράθεσιν τὰ μὲν οἰκεῖα μικρὰ καὶ συγγνώμης ἄξια φανῇ, τὰ δὲ τῶν πέλας ἀπαραίτητα καὶ μεγάλα τελέως, ἐφ' οἷς ἔφη συγγνώμης τετευχέναι τοὺς ἡμαρτηκότας ἅπαν- τας. τὸ δὲ γένος τοῦτο τῆς δικαιολογίας οὐδαμῶς ἂν πρέπειν ἀνδρὶ πολιτικῷ δόξειεν, ἐπείτοι καὶ τῶν κοι- νοπραγησάντων περί τινων ἀπορρήτων οὐ τοὺς διὰ φόβον ἢ πόρον μηνυτὰς γενομένους τῶν συνειδότων ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ τοὺς πᾶσαν ἐπιδεξαμένους βάσανον καὶ τιμωρίαν καὶ μηδενὶ τῶν συνειδότων παραιτίους γενομένους τῆς αὐτῆς συμφορᾶς, τούτους ἀποδεχό-

17 μεθα καὶ τούτους ἄνδρας ἀγαθοὺς νομίζομεν. ὁ δὲ διὰ τὸν ἄδηλον φόβον πάντα τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα τιθεὶς ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῖς κρατοῦσι καὶ καινοποιήσας, ὑπὲρ ὧν ὁ χρόνος εἰς λήθην ἀγηόχει τοὺς ὑπερέχοντας, πῶς οὐκ ἔμελλε δυσαρεστήσειν τοῖς ἱστορήσασι;

5 Τὴν δὲ προειρημένην ἀπόκρισιν οἱ μὲν περὶ τὸν Φιλοκράτην λαβόντες ἐξ αὐτῆς ὥρμησαν, οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀστυμήδην αὐτόθι μένοντες παρήδρευον, χάριν τοῦ μηδὲν αὐτοὺς λανθάνειν τῶν προσπιπτόντων ἢ 2 λεγομένων κατὰ τῆς πατρίδος. προσπεσούσης δὲ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης εἰς τὴν Ῥόδον, δόξαντες ἀπολελύσθαι τοῦ μεγίστου φόβου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον, τἆλλα καίπερ ἀκμὴν ὄντα δυσχερῆ ῥᾳδίως ἔφερον. 3 οὕτως ἀεὶ τὰ μείζω τῶν προσδοκωμένων κακῶν λή- 4 θην ποιεῖ τῶν ἐλαττόνων συμπτωμάτων. διὸ καὶ παραχρῆμα ψηφισάμενοι τῇ Ῥώμῃ στέφανον ἀπὸ μυρίων χρυσῶν, καὶ καταστήσαντες πρεσβευτὴν ἅμα καὶ ναύαρχον Θεαίτητον, ἐξέπεμπον θερείας ἀρχομένης ἄγοντα τὸν στέφανον, καὶ μετὰ τούτου τοὺς περὶ Ῥοδοφῶντα, πειρασομένους κατὰ πάντα τρόπον συμ- 5 μαχίαν συνθέσθαι πρὸς Ῥωμαίους. τοῦτο δ' ἐποίησαν βουλόμενοι δίχα τοῦ ψηφίσματος καὶ πρεσβείας ἀποτυχεῖν, ἐὰν ἄλλως δόξῃ Ῥωμαίοις, δι' αὐτῆς δὲ τῆς τοῦ ναυάρχου προαιρέσεως τὴν κατάπειραν ποιήσασθαι· τὴν γὰρ ἐξουσίαν εἶχε ταύτην ὁ ναύαρχος 6 ἐκ τῶν νόμων. οὕτω γὰρ ἦν πραγματικὸν τὸ πολίτευμα τῶν Ῥοδίων ὡς σχεδὸν ἔτη τετταράκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν κεκοινωνηκὼς ὁ δῆμος Ῥωμαίοις τῶν ἐπιφανεστάτων καὶ καλλίστων ἔργων οὐκ ἐκεποίητο 7 πρὸς αὐτοὺς συμμαχίαν. τίνος δὲ χάριν οὕτως ἐχείριζον οἱ Ῥόδιοι τὰ καθ' αὑτοὺς οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν.

βουλόμενοι γὰρ μηδένα τῶν ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς καὶ 8
συναστείαις ἀπελπίζειν τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπικουρίαν καὶ
συμμαχίαν, οὐκ ἐβούλοντο συνδυάζειν οὐδὲ προκατα-
λαμβάνειν σφᾶς αὐτοὺς ὅροις καὶ συνθήκαις, ἀλλ'
ἀκέραιοι διαμένοντες κερδαίνειν τὰς ἐξ ἑκάστων ἐλ-
πίδας. τότε δὲ μεγάλην ἐποιοῦντο φιλοτιμίαν, βου- 9
λόμενοι ταύτης τῆς τιμῆς τυχεῖν παρὰ Ῥωμαίων, οὐ
κατεπειγόμενοι συμμαχίας οὐδ' ἀγωνιῶντες ἁπλῶς
οὐδένα κατὰ τὸ παρὸν πλὴν αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων,
ἀλλὰ βουλόμενοι κατὰ τὴν ὑπέρθεσιν τῆς ἐπιβολῆς 10
ἀφαιρεῖσθαι τὰς ὑπονοίας τῶν δυσχερές τι διανοουμέ-
νων περὶ τῆς πόλεως. ἄρτι δὲ τῶν περὶ τὸν Θεαίτη- 11
τον καταπεπλευκότων, ἀπέστησαν Καύνιοι, κατελά-
βοντο δὲ καὶ Μυλασεῖς τὰς ἐν Εὐρώμῳ πόλεις. κατὰ δὲ 12
τὸν αὐτὸν καιρὸν ἡ σύγκλητος ἐξέβαλε δόγμα διότι δεῖ
Κᾶρας καὶ Λυκίους ἐλευθέρους εἶναι πάντας, ὅσους
προσένεμε Ῥοδίοις μετὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον. τὰ 13
μὲν οὖν κατὰ τοὺς Καυνίους καὶ τοὺς Εὐρωμεῖς τα-
χέως οἱ Ῥόδιοι διωρθώσαντο· τοὺς μὲν γὰρ Καυ- 14
νίους Λύκον ἀποπέμψαντες μετὰ στρατιωτῶν ἠνάγκα-
σαν πάλιν ὑφ' αὑτοὺς τάττεσθαι, καίπερ Κιβυρατῶν
αὐτοῖς παραβοηθησάντων, ἐπὶ δὲ τὰς ἐν Εὐρώμῳ 15
πόλεις στρατεύσαντες ἐνίκησαν μάχῃ Μυλασεῖς καὶ
Ἀλαβανδεῖς, ἀμφοτέρων παραγενομένων μετὰ στρα-
τιᾶς ἐπ' Ὀρθωσίαν. τοῦ δὲ περὶ τῶν Λυκίων καὶ 16
Καρῶν δόγματος αὐτοῖς προσπεσόντος, πάλιν ἀνεσο-
βήθησαν ταῖς διανοίαις, δείσαντες μήποτε μάταιος μὲν
αὐτοῖς ἡ τοῦ στεφάνου δόσις γέγονε, μάταιαι δὲ αἱ
περὶ τῆς συμμαχίας ἐλπίδες. [Exc. de leg. p. 160—167.
4, 16. τῶν κοινοπρ. — 17. τοῖς ἱστορήσασιν, et 5, 3. ἀεὶ
—καὶ συμπτωμάτων etiam Exc. Vat. p. 437 M. 76—77 H.]

[Ὅτι φησὶ Πολύβιος] πρότερον ἐπιστήσαντες τοὺς 6

ἀναγιγνώσκοντας ἐπὶ τὴν περὶ Δείνωνος καὶ Πο-
2 λυαράτου διάληψιν· μεγάλης γὰρ οὔσης τῆς περιστά-
3 σεως καὶ τῆς μεταβολῆς οὐ μόνον παρὰ τοῖς Ῥοδίοις,
ἀλλὰ σχεδὸν ἁπάσαις ταῖς πολιτείαις, χρήσιμον ἂν
εἴη τὸ τὰς προαιρέσεις τῶν παρ' ἑκάστοις πολιτευο-
μένων ἐπισκέψασθαι καὶ γνῶναι τίνες φανήσονται
τὸ κατὰ λόγον πεποιηκότες καὶ τίνες παραπεπαικότες
4 τοῦ καθήκοντος, ἵνα οἱ ἐπιγιγνόμενοι, ὡς ἂν εἰ τύ-
πων ἐκτιθεμένων, δύνωνται κατὰ τὰς ὁμοίας περι-
στάσεις τὰ μὲν αἱρετὰ διώκειν, τὰ δὲ φευκτὰ φεύγειν
ἀληθινῶς, καὶ μὴ περὶ τὸν ἔσχατον καιρὸν τῆς ζωῆς
ἀβλεπτοῦντες τὸ πρέπον καὶ τὰς ἐν τῷ προγεγονότι
5 βίῳ πράξεις αὐτῶν .... ποιῶσι. συνέβαινε τοιγαρ-
οῦν τρεῖς διαφορὰς γενέσθαι τῶν ἐμπεσόντων εἰς
6 τὰς αἰτίας κατὰ τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον. ὧν μία
μὲν ἦν τῶν οὐχ ἡδέως μὲν ὁρώντων κρινόμενα τὰ
ὅλα καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἐξουσίαν ὑπὸ μίαν ἀρ-
χὴν πίπτουσαν, οὔτε δὲ συνεργούντων οὔτ' ἀντι-
πραττόντων ἁπλῶς Ῥωμαίοις οὐδέν, ἀλλ' οἷον ἐπι-
7 τετραφότων τῇ τύχῃ περὶ τῶν ἀποβησομένων· ἑτέρα
δὲ τῶν ἡδέως ὁρώντων κρινόμενα τὰ πράγματα καὶ
βουλομένων νικᾶν τὸν Περσέα, μὴ δυναμένων δὲ
συνεπισπᾶσθαι τοὺς ἰδίους πολίτας καὶ τοὺς ὁμο-
8 εθνεῖς πρὸς τὴν αὐτῶν γνώμην· τρίτη δὲ καὶ τῶν
συνεπισπασαμένων καὶ μεταρριψάντων τὰ πολιτεύ-
7 ματα πρὸς τὴν Περσέως συμμαχίαν. πῶς οὖν ἕκα-
στοι τούτων ἐχείρισαν τὰ καθ' αὑτοὺς σκοπεῖν πά-
2 ρεστι. μετέρριψαν πρὸς Περσέα τὸ τῶν Μολοττῶν
ἔθνος Ἀντίνους καὶ Θεόδοτος καὶ Κέφαλος μετ'
3 αὐτῶν· [οἳ τῶν πραγμάτων] ἀντιπεσόντων ταῖς ἐπι-
βολαῖς αὐτῶν ὁλοσχερῶς, καὶ περιστάντος τοῦ κινδύ-
νου, καὶ συνεγγίζοντος τοῦ δεινοῦ, πάντες ὁμόσε χω-

ρήσαντες τοῖς παροῦσιν ἀπέθανον γενναίως. διόπερ 4
ἄξιον ἐπαινεῖν τοὺς ἄνδρας ἐπὶ τῷ μὴ προέσθαι μηδὲ
περιδεῖν σφᾶς αὐτοὺς εἰς ἀναξίαν διάθεσιν ἐμπεσόν-
τας τοῦ προγεγονότος βίου. καὶ μὴν ἐν Ἀχαΐᾳ καὶ 5
παρὰ Θετταλοῖς καὶ Περραιβοῖς ἔσχον αἰτίαν καὶ
πλείους διὰ τὴν ἡσυχίαν, ὡς ἐφεδρεύοντες τοῖς καιροῖς καὶ φρονοῦντες τὰ Περσέως. ἀλλ' οὔτε λόγον 6
ἐν τῷ μέσῳ τοιοῦτον ἐξέβαλον οὔτε γράφοντες οὔτε
διαπεμπόμενοι πρὸς τὸν Περσέα περί τινος ἐφωρά-
θησαν, ἀλλὰ διεφύλαξαν ἀνεπιλήπτους ἑαυτούς. τοι- 7
γαροῦν εἰκότως οὗτοι καὶ δικαιολογίαν καὶ κρίσιν
ὑπέμενον καὶ πάσας ἐξήλεγχον τὰς ἐλπίδας· οὐ γὰρ 8
ἔλαττόν ἐστιν ἀγεννείας σημεῖον τὸ μηδὲν αὑτῷ συν-
ειδότα μοχθηρὸν προεξάγειν ἐκ τοῦ ζῆν αὐτόν, ποτὲ
μὲν τὰς τῶν ἀντιπολιτευομένων ἀνατάσεις καταπλα-
γέντα, ποτὲ δὲ τὴν τῶν κρατούντων ἐξουσίαν, τοῦ
παρὰ τὸ καθῆκον φιλοξωεῖν.

Καὶ μὴν ἐν Ῥόδῳ καὶ Κῷ καὶ πλείοσιν ἑτέραις 9
πόλεσιν ἐγένοντό τινες οἱ φρονοῦντες τὰ Περσέως, οἳ
καὶ λέγειν ἐθάρρουν περὶ Μακεδόνων ἐν τοῖς ἰδίοις
πολιτεύμασι καὶ κατηγορεῖν μὲν Ῥωμαίων καὶ καθό-
λου συνίστασθαι πρὸς τὸν Περσέα κοινοπραγίαν, οὐ
δυνηθέντες δὲ μεταρρῦψαι τὰ πολιτεύματα πρὸς τὴν
τοῦ βασιλέως συμμαχίαν. τούτων δ' ἦσαν ἐπιφα- 10
νέστατοι παρὰ μὲν τοῖς Κῴοις Ἱππόκριτος καὶ Διο-
μέδων ἀδελφοί, παρὰ δὲ Ῥοδίοις Δείνων καὶ Πολυά-
ρατος. ὧν τίς οὐκ ἂν καταμέμψαιτο τὴν προαίρεσιν; 8
οἳ πρῶτον μὲν τοὺς πολίτας συνίστορας ἔχοντες πάν-
των τῶν σφίσι πεπραγμένων καὶ τῶν εἰρημένων, ἔπειτα
δὲ τῶν γραμμάτων ἑαλωκότων καὶ πεφωτισμένων καὶ
τῶν παρὰ τοῦ Περσέως πρὸς ἐκείνους διαπεμπομέ-
νων καὶ τῶν πρὸς τὸν Περσέα παρ' ἐκείνων, ἅμα δὲ 2

καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑποχειρίων γεγοιότων τῶν διαπεμπομένων παρ' ἑκατέρων καὶ πρὸς ἑκατέρους, οὐχ οἷοί τ' ἦσαν εἶκειν οὐδ' ἐκποδὼν ποιεῖν ἑαυτούς,
3 ἀλλ' ἀκμὴν ἠμφισβήτουν. τοιγαροῦν προσκαρτεροῦντες καὶ φιλοξωοῦντες πρὸς ἀπεγνωσμένας ἐλπίδας καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι περὶ αὐτοὺς τολμηρὸν καὶ παράβολον ἀνέτρεψαν, ὥστε παρὰ τοῖς ἐπιγιγνομένοις μηδ' ἔσχατον ἐλέῳ καὶ συγγνώμῃ τόπον καταλιπεῖν.
4 ἐλεγχόμενοι γὰρ κατὰ πρόσωπον ὑπὸ τῶν ἰδόντων χειρογράφων καὶ τῶν ὑπουργῶν, οὐ μόνον ἀτυχεῖν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀναισχυντεῖν ἔδοξαν. Θόας γάρ τις ἦν
5 τῶν πλοιζομένων, ὃς καὶ πολλάκις εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπεπλεύκει, διαπεσταλμένος ὑπὸ τῶν προειρη-
6 μένων. οὗτος ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν πραγμάτων συνειδὼς αὐτῷ τὰ πεπραγμένα, δείσας ἀπεχώρησεν εἰς τὴν Κνίδον. τῶν δὲ Κνιδίων αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἀποθεμένων, ἐξαιτηθεὶς ὑπὸ τῶν Ῥοδίων ἦλθεν εἰς
7 τὴν Ῥόδον. κἀκεῖ διὰ τῶν βασάνων ἐλεγχόμενος ἀνθωμολογεῖτο καὶ σύμφωνος ἦν πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν αἱμαλώτων γραμμάτων συνθήμασιν, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ταῖς παρά τε τοῦ Περσέως ἀποστελλομέναις πρὸς τὸν Δείνωνα καὶ παρὰ τούτων πρὸς
8 ἐκεῖνον. ἐξ ὧν θαυμάζειν ἦν τίνι ποτὲ λογισμῷ χρώμενος ὁ Δείνων προσανεῖχε τῷ ζῆν καὶ τὸν παραδειγματισμὸν ὑπέμενε τοῦτον.

9 Πολὺ δὲ κατὰ τὴν ἀβουλίαν καὶ κατὰ τὴν ἀγέν-
2 νειαν ὁ Πολυάρατος ὑπερέθετο τὸν Δείνωνα. τοῦ γὰρ Ποπιλίου προστάξαντος Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ τὸν Πολυάρατον ἀναπέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην, ὁ βασιλεὺς εἰς μὲν τὴν Ῥώμην οὐκ ἔκρινε πέμπειν, ἐντρεπόμενος τὴν πατρίδα καὶ τὸν Πολυάρατον, εἰς δὲ τὴν Ῥόδον ἀποστέλλειν διέλαβε, κἀκείνου τοῦτο παρακα-

λοῦντος. παραστήσας οὖν λέμβον καὶ παραδοὺς αὐ- 3
τὸν Δημητρίῳ τινὶ τῶν φίλων ἐξαπέστειλεν. ἔγραφε
δὲ καὶ τοῖς Ῥοδίοις ὑπὲρ τῆς ἐκπομπῆς. ὁ δὲ Πολυά- 4
ρατος, προσσχὼν Φασήλιδι κατὰ πλοῦν, καὶ διανοη-
θεὶς ἅττα δήποτ' οὖν, λαβὼν θαλλοὺς κατέφυγεν
ἐπὶ τὴν κοινὴν ἑστίαν. ὧν εἴ τις ἤρετο τί βούλεται, 5
πέπεισμαι μηδ' ἂν αὐτὸν σχεῖν εἰπεῖν. εἰ μὲν γὰρ εἰς
τὴν πατρίδα μολεῖν ἐπεθύμει, τί θαλλῶν ἔδει; τοῦτο
γὰρ προύκειτό που τοῖς ἄγουσιν αὐτόν. εἰ δ' εἰς τὴν 6
Ῥώμην, καὶ μὴ βουλομένου ἐκείνου τοῦτ' ἔδει γενέ-
σθαι κατ' ἀνάγκην. τί οὖν κατελείπεθ' ἕτερον; ἄλ-
λος γὰρ τόπος ὁ δεξόμενος αὐτὸν μετ' ἀσφαλείας οὐκ
ἦν. οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν Φασηλιτῶν πεμψάντων εἰς τὴν 7
Ῥόδον, καὶ παρακαλούντων κομίζεσθαι καὶ παραλαμ-
βάνειν τὸν Πολυάρατον, νουνεχῶς οἱ Ῥόδιοι διαλα-
βόντες ἄφρακτον μὲν ἐξαπέστειλαν τὸ παραπέμψον,
ἀναλαβεῖν δ' εἰς τὴν ναῦν ἐκώλυσαν τὸν ἄρχοντα, 8
διὰ τὸ προστετάχθαι τοῖς ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας εἰς
Ῥώμην ἀποκαταστῆσαι τὸν ἄνθρωπον. παραγενομέ- 9
νης δὲ τῆς νεὼς εἰς τὴν Φασήλιδα, καὶ τοῦ μὲν Ἐπι-
χάρους, ὃς ἦν ἄρχων τῆς νεώς, οὐ βουλομένου δέχε-
σθαι τῷ πλοίῳ τὸν ἄνθρωπον, τοῦ δὲ Δημητρίου 10
τοῦ προχειρισθέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ἀνα-
πομπήν, κελεύοντος ἀνίστασθαι καὶ πλεῖν αὐτόν, καὶ
τῶν Φασηλιτῶν συνεπισχυόντων αὐτῷ διὰ τὸ δεδιέ-
ναι μή τις ἐκ Ῥωμαίων σφίσι διὰ ταῦτα μέμψις ἐπα-
κολουθήσῃ, καταπλαγεὶς τὴν περίστασιν ἐνέβη πάλιν 11
τὸν λέμβον πρὸς τὸν Δημήτριον. κατὰ δὲ τὸν ἀπό- 12
πλουν ἐπιλαβόμενος ἀφορμῆς εὐκαίρου, προσδραμὼν
κατέφυγε πάλιν εἰς Καῦνον, κἀκεῖ παραπλησίως
ἐδεῖτο τῶν Καυνίων βοηθεῖν. τούτων δὲ πάλιν ἀπο- 13
τριβομένων αὐτὸν διὰ τὸ τάττεσθαι μετὰ Ῥοδίων,

διεπέμπετο πρὸς Κιβυράτας, δεόμενος αὐτὸν δέξα-
14 σθαι τῇ πόλει καὶ πέμψαι παραπομπήν. ἔσχε γὰρ
ἀφορμὴν πρὸς τὴν πόλιν διὰ τὸ τεθράφθαι παρ'
15 αὐτῷ τοὺς παῖδας Παγκράτους τοῦ τυράννου. τῶν
δὲ πεισθέντων καὶ ποιησάντων τὰ παρακαλούμενα,
παραγενόμενος εἰς τὴν Κιβύραν εἰς ἀπορίαν ἐνέβα-
λεν αὐτόν τε καὶ τοὺς Κιβυράτας μείζω τῆς πρότε-
16 ρον, ὅτε παρὰ τοῖς Φασηλίταις ἦν. οὔτε γὰρ ἔχειν
παρ' αὐτοῖς ἐθάρρουν αὐτὸν διὰ τὸ δεδιέναι τὸν
ἀπὸ Ῥωμαίων κίνδυνον, οὔτ' ἀναπέμπειν εἰς τὴν
Ῥώμην ἐδύναντο διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν κατὰ θάλατ-
17 ταν ἔργων, ἅτε μεσόγειοι τελέως ὑπάρχοντες. λοι-
πὸν ἠναγκάζοντο πρεσβεύειν εἰς τὴν Ῥόδον καὶ πρὸς
τὸν στρατηγὸν εἰς Μακεδονίαν, ἀξιοῦντες παραλαβεῖν
18 τὸν ἄνθρωπον. τοῦ δὲ Λευκίου γράψαντος τοῖς μὲν
Κιβυράταις τηρεῖν ἐπιμελῶς τὸν Πολυάρατον καὶ
κομίζειν εἰς τὴν Ῥόδον, τοῖς δὲ Ῥοδίοις φροντίζειν
τῆς κατὰ θάλατταν παραπομπῆς, ἵνα μετ' ἀσφαλείας
εἰς τὴν Ῥωμαίων ἀνακομισθῇ. πειθαρχησάντων δ' ἀμ-
19 φοτέρων τοῖς γραφομένοις τούτῳ τῷ τρόπῳ συνέβη τὸν
Πολυάρατον ἐλθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐκθεατρίσαντα μὲν
τὴν ἀβουλίαν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀγέννειαν ἐφ' ὅσον
οἷός τ' ἦν, ἔκδοτον δὲ γενόμενον οὐ μόνον παρὰ Πτο-
λεμαίου τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ παρὰ Φασηλιτῶν
καὶ παρὰ Κιβυρατῶν καὶ παρὰ Ῥοδίων διὰ τὴν ἰδίαν
20 ἄνοιαν. τίνος οὖν χάριν τὸν πλείω λόγον πεποίημαι
21 περὶ Πολυαράτου καὶ Λείνωνος; οὐχ ἵνα συνεπεμ-
βαίνειν δόξω ταῖς ἐκείνων ἀτυχίαις· καὶ γὰρ ἄτοπόν
γε τοῦτο τελέως· ἀλλ' ἵνα φανερὰν ποιήσας τὴν ἐκεί-
νων ἀβουλίαν βέλτιον παρασκευάσω καὶ βουλεύεσθαι
καὶ φρονεῖν τοὺς κατὰ τὰς περιστάσεις εἰς παραπλη-
σίους ἐμπίπτοντας καιρούς. [Exc. Peir. p. 133.]

Ὅτι μετὰ τὴν τοῦ Περσέως κατάλυσιν, ἅμα τῷ κριθῆναι τὰ ὅλα, πανταχόθεν ἐξέπεμπον πρέσβεις συγχαρησομένους τοῖς στρατηγοῖς ἐπὶ τοῖς γεγονόσι. τῶν δὲ πραγμάτων ὁλοσχερῶς ἐπὶ Ῥωμαίους κεκλικότων, ἐπιπολάζοντες διὰ τὸν καιρὸν οἱ δοκοῦντες εἶναι φίλοι Ῥωμαίων ἐν πᾶσι τοῖς πολιτεύμασιν, εἵς τε τὰς πρεσβείας οὗτοι καθίσταντο καὶ τὰς ἄλλας χρείας. διὸ συνέδραμον εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐκ μὲν Ἀχαΐας Καλλικράτης, Ἀριστόδαμος, Ἀγησίας, Φίλιππος, ἐκ δὲ Βοιωτίας οἱ περὶ Μνάσιππον, ἐκ δὲ τῆς Ἀκαρνανίας οἱ περὶ Χρέμην, παρὰ δὲ τῶν Ἠπειρωτῶν οἱ περὶ τὸν Χάροπα καὶ Νικίαν, παρὰ δὲ τῶν Αἰτωλῶν οἱ περὶ τὸν Λυκίσκον καὶ Τίσιππον. ἁπάντων δὲ τούτων ὁμοῦ γενομένων, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἁμιλλωμένων προθύμως, μηδενὸς ὑπάρχοντος ἀνταγωνιστοῦ διὰ τὸ τοὺς ἀντιπολιτευομένους ἅπαντας εἰκοντας τοῖς καιροῖς ἀνακεχωρηκέναι τελέως, ἀκονιτὶ κατεκράτησαν τῆς ὑποθέσεως οἱ προειρημένοι. πρὸς μὲν οὖν τὰς ἄλλας πόλεις καὶ τὰς ἐθνικὰς συστάσεις οἱ δέκα δι' αὐτῶν τῶν στρατηγῶν ἐποιήσαντο τὴν ἐπιταγήν, οὓς δεήσει πορεύεσθαι τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν Ῥώμην. οὗτοι δ' ἦσαν ὡς ἐπίπαν οὓς ἀπέγραψαν οἱ προειρημένοι κατὰ τὰς ἰδίας ἀντιπαραγωγάς, πλὴν ὀλίγων τελέως τῶν ἐκδηλόν τι πεποιηκότων. πρὸς δὲ τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος πρεσβευτὰς ἐξέπεμψαν τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας τῶν δέκα, Γάιον Κλαύδιον καὶ Γνάιον Δομέτιον, διὰ δύο αἰτίας, πρῶτον μὲν εὐλαβούμενοι τοὺς Ἀχαιοὺς μήποτ' οὐ πειθαρχήσωσι τοῖς γραφομένοις, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύσωσιν οἱ περὶ τὸν Καλλικράτην, δόξαντες ἐξειργάσθαι τὰς κατὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων διαβολάς, ὃ κατ' ἀλήθειαν ἦν, δεύτερον δὲ διὰ τὸ μηδὲν ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις γράμ-

μασιν ἀκριβὲς εὑρῆσθαι κατὰ μηδενὸς τῶν Ἀχαιῶν.
11 περὶ μὲν οὖν τούτων μετά τινα χρόνον ἐξέπεμπεν ὁ στρατηγὸς τὰς ἐπιστολὰς καὶ τοὺς πρέσβεις, καίπερ οὐκ εὐδοκούμενος κατά γε τὴν αὐτοῦ γνώμην ταῖς τῶν περὶ τὸν Λυκίσκον καὶ Καλλικράτην διαβολαῖς, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὕστερον ἐγένετο καταφανές.

11 Ὅτι κατὰ τὴν Αἴγυπτον οἱ βασιλεῖς ἀπολελυμένοι τοῦ πρὸς Ἀντίοχον πολέμου πρῶτον μὲν εἰς Ῥώμην πρεσβευτὴν ἐξέπεμψαν Νουμήνιον, ἕνα τῶν φίλων, εὐχαριστήσοντα περὶ τῶν εἰς αὐτοὺς γεγονό-
2 των εὐεργετημάτων· ἀπέλυσαν δὲ καὶ τὸν Λακεδαιμόνιον Μεναλκίδαν, ἐνεργῶς κεχρημένον τοῖς κατὰ τῆς βασιλείας καιροῖς πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπανόρθωσιν, Γαΐου Ποπιλίου τὴν ὑπὲρ τῆς ἀπολύσεως χάριν αἰτησαμένου παρὰ τῶν βασιλέων.

12 Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον Κότυς ὁ τῶν Ὀδρυσῶν βασιλεὺς ἀπέστειλε πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην, ἀξιῶν ἀποδοθῆναι τὸν υἱὸν αὐτῷ καὶ περὶ τῆς γενομένης πρὸς Περσέα κοινοπραγίας δικαιολογούμενος.
2 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, νομίσαντες ἠνύσθαι σφίσι τὸ προκείμενον τοῦ πρὸς τὸν Περσέα πολέμου κατὰ νοῦν προκεχωρηκότος, τὴν δὲ πρὸς Κότυν διαφορὰν πρὸς οὐ-
3 δὲν ἔτι διατείνειν, συνεχώρησαν αὐτῷ κομίζεσθαι τὸν υἱόν, ὃς ὑμηρείας χάριν δοθεὶς εἰς Μακεδονίαν
4 ἐαλώκει μετὰ τῶν Περσέως τέκνων, βουλόμενοι τὴν αὐτῶν πραότητα καὶ μεγαλοψυχίαν ἐμφαίνειν, ἅμα δὲ καὶ τὸν Κότυν ἀναδούμενοι διὰ τῆς τοιαύτης χάριτος. [Exc. de legat. p. 167—169.]

13 Λεύκιος δὲ Ἀνίκιος, Ἰλλυριοὺς καταπολεμήσας, καὶ αἰχμάλωτον ἀγαγὼν Γένθιον τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλέα σὺν τοῖς τέκνοις, ἀγῶνας ἐπιτελῶν τοὺς

ἐπινικίους ἐν τῇ Ῥώμῃ παντὸς γέλωτος ἄξια πράγματα ἐποίησεν, ὡς Πολύβιος ἱστορεῖ ἐν τῇ τριακοστῇ. μετα- 2
πεμψάμενος γὰρ τοὺς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐπιφανεστάτους τεχνίτας, καὶ σκηνὴν κατασκευάσας μεγίστην ἐν
5 τῷ Κίρκῳ, πρώτους εἰσῆγεν αὐλητὰς ἅμα πάντας. οὗτοι δ' ἦσαν Θεόδωρος ὁ Βοιώτιος, Θεόπομπος . . ., 3
Ἕρμιππος ὁ Λυσιμαχεύς, οἵτινες ἐπιφανέστατοι ἦσαν. τούτους δὲ στήσας ἐπὶ τὸ προσκήνιον μετὰ τοῦ χοροῦ 4
αὐλεῖν ἐκέλευσεν ἅμα πάντας. τῶν δὲ διαπορευομένων 5
10 τὰς κρούσεις μετὰ τῆς ἁρμοζούσης κινήσεως προσπέμψας οὐκ ἔφη καλῶς αὐτοὺς αὐλεῖν, ἀλλ' ἀγωνίζεσθαι μᾶλλον ἐκέλευσε. τῶν δὲ διαπορούντων ὑπέδειξέ τις 6
τῶν ῥαβδούχων ἐπιστρέψαντας ἐπαγαγεῖν ἐφ' αὐτοὺς καὶ ποιεῖν ὡς ἂν εἰ μάχην. ταχὺ δὲ συννοήσαντες οἱ 7
15 αὐληταὶ καὶ λαβόντες οἰκείαν * ταῖς ἑαυτῶν ἀσελγείαις μεγάλην ἐποίησαν σύγχυσιν. συνεπιστρέψαν- 8
τες δὲ τοὺς μέσους χορούς πρὸς τοὺς ἄκρους οἱ μὲν αὐληταὶ φυσῶντες ἀδιανόητα καὶ διαφέροντες τοὺς αὐλοὺς ἐπῆγον ἀνὰ μέρος ἐπ' ἀλλήλους. ἅμα δὲ τού- 9
20 τοις ἐπικτυποῦντες οἱ χοροὶ καὶ συνεπεισιόντες τὴν σκηνὴν ἐπεφέροντο τοῖς ἐναντίοις καὶ πάλιν ἀνεχώρουν ἐκ μεταβολῆς. ὡς δὲ καὶ περιζωσάμενός τις 10
τῶν χορευτῶν ἐκ τοῦ χοροῦ στραφεὶς ἦρε τὰς χεῖρας ἀπὸ πυγμῆς πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον αὐλητήν, τότ'
25 ἤδη κρότος ἐξαίσιος ἐγένετο καὶ κραυγὴ τῶν θεωμέ- 11
νων. ἔτι δὲ τούτων ἐκ παρατάξεως ἀγωνιζομένων ὀρχησταὶ δύο εἰσήγοντο μετὰ συμφωνίας εἰς τὴν ὀρχήστραν καὶ πύκται τέτταρες ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν μετὰ σαλπικτῶν καὶ βυκανητῶν. ὁμοῦ δὲ τούτων 12
30 πάντων ἀγωνιζομένων ἄλεκτον ἦν τὸ συμβαῖνον. περὶ δὲ τῶν τραγῳδῶν, φησὶν ὁ Πολύβιος, ὅ,τι ἂν ἐπιβάλω-

μαι λέγειν, δόξω τισὶ διαχλευάζειν. [Athen. 14, p. 615, A—E.]

14 Ὅτι Αἰτωλοὶ τὸν βίον ἀπὸ λῃστείας καὶ τῆς τοι-
2 αύτης παρανομίας εἰώθεσαν ἔχειν. καὶ ἕως μὲν ἐξῆν
τοὺς Ἕλληνας φέρειν καὶ λεηλατεῖν, ἐκ τούτων ἐπο-
ρίζοντο τοὺς βίους, πᾶσαν γῆν ἡγούμενοι πολεμίαν·
3 μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαίων ἐπιστάντων τοῖς πράγμασι
κωλυθέντες τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας εἰς ἑαυτοὺς κα-
4 τήντησαν. καὶ πρότερον μὲν κατὰ τὸν ἐμφύλιον πό-
5 λεμον οὐκ ἔστιν ὃ τῶν δεινῶν οὐκ ἔπραξαν· βραχεῖ
δ' ἀνώτερον χρόνῳ γεγευμένοι τοῦ φόνου τοῦ κατ'
ἀλλήλων ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀρσινόην σφαγαῖς ἕτοι-
μοι πρὸς πᾶν ἦσαν, ἀποτεθηριωμένοι τὰς ψυχάς,
6 ὥστε μηδὲ βουλὴν διδόναι τοῖς προεστῶσι. διόπερ
ἦν ἀκρισίας καὶ παρανομίας καὶ φόνου πλήρη τὰ
κατὰ τὴν Αἰτωλίαν, καὶ τῶν πραττομένων παρ' αὐ-
τοῖς ἐκ λογισμοῦ μὲν καὶ προθέσεως οὐδὲν ἐπετε-
λεῖτο, πάντα δ' εἰκῇ καὶ φύρδην ἐπράττετο, καθά-
περ εἰ λαίλαπός τινος ἐκπεπτωκυίας εἰς αὐτούς.

7 Ὅτι κατὰ τὴν Ἤπειρον παραπλήσια τούτοις
8 ἔπραττον. ἐφ' ὅσον γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων
μετριώτεροι τῶν κατὰ τὴν Αἰτωλίαν ἦσαν, ἐπὶ το-
σοῦτον ὁ προεστὼς αὐτῶν ἀσεβέστερος καὶ παρανο-
9 μώτερος ὑπῆρχε τῶν ἄλλων. δοκῶ γὰρ μὴ γεγονέναι
μηδ' ἔσεσθαι θηριωδέστερον ἄνθρωπον μηδὲ σκαιό-
τερον Χάροπος. [Exc. Peir. p. 142.]

15 Ἐξ ὧν μάλιστα κατίδοι τις ἂν ἅμα καὶ τὴν ὀξύ-
τητα καὶ τὴν ἀβεβαιότητα τῆς τύχης, ὅταν ἃ μάλιστ'
ἄν τις αὐτοῦ χάριν οἴηται διαπονεῖν, ταῦτα παρὰ
πόδας εὑρίσκηται τοῖς ἐχθροῖς κατασκευάζων· κίονας
γὰρ κατεσκεύαζε Περσεύς, καὶ ταύτας καταλαβὼν

ἀτελεῖς Λεύκιος Αἰμίλιος ἐτελείωσε καὶ τὰς αὐτοῦ εἰκόνας ἐπέστησεν. [Exc. Vat. p. 437 M. 78 H.]

Ἐπισημηνάμενος δὲ τοῦ Σικυῶνος τὴν ὀχυρότητα καὶ τὸ βάρος τῆς τῶν Ἀργείων πόλεως ἦλθεν εἰς Ἐπίδαυρον. [Suidas v. βάρος.] 1

Ὁ δὲ θαυμάσας τὴν τῆς πόλεως θέσιν καὶ τὴν τῆς ἀκροπόλεως εὐκαιρίαν πρός τε τοὺς ἐντὸς Ἰσθμοῦ καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀπολαμβανομένους τόπους. [Suidas v. εὐκαιρία.] 1a

Πάλαι μετέωρος ὢν πρὸς τὴν τῆς Ὀλυμπίας θέαν ὥρμησε. [Suidas v. μετέωρος.] 2

Λεύκιος Αἰμίλιος παρῆν εἰς τὸ τέμενος τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ, καὶ τὸ ἄγαλμα θεασάμενος ἐξεπλάγη καὶ τοσοῦτον εἶπεν ὅτι μόνος αὐτῷ δοκεῖ Φειδίας τὸν παρ' Ὁμήρῳ Δία μεμιμῆσθαι, διότι μεγάλην ἔχων προσδοκίαν τῆς Ὀλυμπίας μείζω τῆς προσδοκίας εὑρηκὼς εἴη τὴν ἀλήθειαν. [Suidas v. Φειδίας.] 3 4

Ὅτι τῆς αὐτῆς ψυχῆς ἐστιν ἀγῶνάς τε διατίθεσθαι καλῶς καὶ παρασκευὴν καὶ πότον μεγαλομερῆ χειρίσαι δεόντως καὶ παρατάξασθαι τοῖς πολεμίοις στρατηγικῶς. [Exc. Vat. p. 437 M. 78 H.]

Τῶν Ἠπειρωτῶν ἑβδομήκοντα πόλεις Πολύβιός φησιν ἀνατρέψαι Παῦλον μετὰ τὴν Μακεδόνων καὶ Περσέως κατάλυσιν· Μολοττῶν δ' ὑπάρξαι τὰς πλείστας· πέντε δὲ καὶ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων ἐξανδραποδίσασθαι. [Strabo 7, p. 322.] 5 6

Ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦλθε καὶ Προυσίας ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ῥώμην, συγχαρησόμενος τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς στρατηγοῖς ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν. ὁ δὲ Προυσίας οὗτος οὐδαμῶς γέγονεν ἄξιος τοῦ τῆς βασιλείας προσχήματος. τεκμήραιτο δ' ἄν τις ἐκ τούτων, 16 2

3 ὃς γε πρῶτον μὲν πρεσβευτῶν παραγεγονότων Ῥωμαϊκῶν πρὸς αὐτὸν ἐξυρημένος τὴν κεφαλὴν καὶ πίλεον ἔχων καὶ τήβενναν καὶ καλικίους ἀπήνταν τούτοις, καὶ καθόλου τοιαύτῃ διασκευῇ κεχρημένος οἵαν ἔχουσιν οἱ προσφάτως ἠλευθερωμένοι παρὰ Ῥωμαί- 5
4 οις, οὓς καλοῦσι λιβέρτους· καὶ δεξιωσάμενος τοὺς πρεσβευτάς, Ὁρᾶτ', ἔφη, τὸν ὑμέτερον λίβερτον ἐμέ, πάντα βουλόμενον χαρίζεσθαι καὶ μιμεῖσθαι τὰ παρ' ὑμῖν. ἧς ἀγεννεστέραν φωνὴν οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν.
5 τότε δὲ κατὰ τὴν εἴσοδον γενόμενος τὴν εἰς τὴν σύγ- 10 κλητον, στὰς κατὰ τὸ θύρετρον ἀντίος τοῦ συνεδρίου, καὶ καθεὶς τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας προσεκύνησε τὸν οὐδὸν καὶ τοὺς καθημένους, ἐπιφθεγξάμενος, Χαίρετε, θεοὶ σωτῆρες, ὑπερβολὴν οὐ καταλιπὼν ἀνανδρίας, ἅμα δὲ καὶ γυναικισμοῦ καὶ κολακείας, οὐδενὶ 15
6 τῶν ἐπιγιγνομένων. ἀκόλουθα δὲ τούτοις καὶ κατὰ τὴν κοινολογίαν εἰσελθὼν ἐπετελέσατο, περὶ ὧν καὶ
7 τὸ γράφειν ἁπρεπὲς ἦν. φανεὶς δὲ τελέως εὐκαταφρόνητος ἀπόκρισιν ἔλαβε δι' αὐτὸ τοῦτο φιλάνθρωπον. 20

17 Ἤδη δὲ τούτου τὰς ἀποκρίσεις εἰληφότος προσ-
2 έπεσε παραγίγνεσθαι τὸν Εὐμένη. τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα πολλὴν ἀπορίαν παρέσχε τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ διαβεβλημένοι γὰρ πρὸς αὐτὸν καὶ διαλήψεις ἀμεταθέτους ἔχοντες οὐκ ἐβούλοντο κατ' οὐδένα τρόπον 25
3 ἐμφανίζειν αὐτούς. πᾶσι γὰρ ἀναδεδειχότες πρῶτον καὶ μέγιστον φίλον τὸν βασιλέα τοῦτον, ἔμελλον εἰς ὄψιν ἐλθόντες καὶ προσδεξάμενοι δικαιολογίαν, εἰ μὲν τὸ δοκοῦν ἀποκριθεῖεν ἀκολουθοῦντες ταῖς ἰδίαις διαλήψεσιν, ἐκθεατριεῖν αὐτούς, εἰ τοιοῦτον ἄνθρω- 30
4 πον ἐπὶ τοσοῦτον ἐξετίμησαν ἐν τοῖς ἀνώτερον χρόνοις, εἰ δὲ δουλεύοντες τῇ τῶν ἐκτὸς φαντασίᾳ φι-

λανθρώπως ἀποκριθεῖεν, παρόψεσθαι τὴν ἀλήθειαν
καὶ τὸ τῇ πατρίδι συμφέρον. διόπερ ἐξ ἑκατέρας 5
τῆς ἀποφάσεως μέλλοντος ἀπιθάνου τινὸς αὐτοῖς
ἐξακολουθήσειν, εὕροντο λύσιν τοῦ προβλήματος τοι-
αύτην. ὡς γὰρ καθόλου δυσαρεστούμενοι ταῖς τῶν 6
βασιλέων ἐπιδημίαις, δόγμα τι τοιοῦτον ἐξέβαλον,
Μηδένα βασιλέα παραγίγνεσθαι πρὸς αὐτούς. μετὰ 7
δὲ ταῦτα πυθόμενοι τὸν Εὐμένη καταπεπλευκέναι
τῆς Ἰταλίας εἰς Βρεντέσιον, ἐπαπέστειλαν τὸν ταμίαν
φέροντα τὸ δόγμα καὶ κελεύσοντα λέγειν πρὸς αὐτόν,
εἴ τι τυγχάνει τῆς συγκλήτου χρείαν ἔχων· εἰ δὲ μη- 8
δενὸς δεῖται, παραγγελοῦντα τὴν ταχίστην αὐτὸν ἐκ
τῆς Ἰταλίας ἀπαλλάττεσθαι. ὁ δὲ βασιλεύς, συμμί- 9
ξαντος αὐτῷ τοῦ ταμίου, γνοὺς τὴν τῆς συγκλήτου
προαίρεσιν, εἰς τέλος ἀπεσιώπησεν, οὐδενὸς φήσας
προσδεῖσθαι. καὶ δὴ τούτῳ τῷ τρόπῳ συνέβη τὸν 10
Εὐμένη κωλυθῆναι τῆς εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβάσεως.
συνηκολουθήκει δὲ καὶ ἕτερόν τι πραγματικὸν τούτῳ 11
τῷ διαβουλίῳ. μεγάλου γὰρ ὑπὸ τῶν Γαλατῶν ἐπι- 12
κρεμαμένου κινδύνου τῇ βασιλείᾳ, προφανὲς ἦν ὅτι
διὰ τὸν σκυβαλισμὸν τοῦτον οἱ μὲν τοῦ βασιλέως
σύμμαχοι ταπεινωθήσονται πάντες, οἱ δὲ Γαλάται
διπλασίως ἐπιρρωσθήσονται πρὸς τὸν πόλεμον. διὸ 13
πάντῃ πάντως βουλόμενοι ταπεινοῦν αὐτὸν ἐπὶ ταύ-
την κατηνέχθησαν τὴν γνώμην. τούτων δὲ γιγνομέ- 14
νων ἔτι κατ' ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος, λοιπὸν ἡ σύγκλη-
τος ἅπασι τοῖς παραγεγονόσι κατὰ πρεσβείαν· οὐ 15
γὰρ ἦν οὔτε πόλις οὔτε δυνάστης οὔτε βασιλεὺς ὃς
οὐκ ἀπεστάλκει πρεσβείαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν
τὴν συγχαρησομένην ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν· οἷς ἅπασιν 16
οἰκείως ἀπήντησε καὶ φιλανθρώπως πλὴν τῶν Ῥο-
δίων. τούτους δὲ παρέπεμπε ποικίλας ἐμφάσεις 17

ποιοῦσα περὶ τοῦ μέλλοντος. ἐπείχετο δὲ καὶ κατὰ τοὺς Ἀθηναίους.

18 Ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι παρεγένοντο πρεσβεύοντες τὸ
2 μὲν πρῶτον ὑπὲρ τῆς τῶν Ἁλιαρτίων σωτηρίας, παρακουόμενοι δὲ περὶ τούτου τοῦ μέρους ἐκ μεταθέσεως διελέγοντο περὶ Δήλου καὶ Λήμνου καὶ τῆς τῶν Ἁλιαρτίων χώρας, εἰς ἑαυτοὺς ἐξαιτούμενοι τὴν κτῆ-
3 σιν· εἶχον γὰρ διττὰς ἐντολάς. οἷς περὶ μὲν τῶν κατὰ Δῆλον καὶ Λῆμνον οὐκ ἂν τις ἐπιτιμήσειε διὰ τὸ καὶ πρότερον ἀντιπεποιῆσθαι τῶν νήσων τούτων, περὶ δὲ τῆς τῶν Ἁλιαρτίων χώρας εἰκότως ἄν τις
4 καταμέμψαιτο. τὸ γὰρ πόλιν σχεδὸν ἀρχαιοτάτην τῶν κατὰ τὴν Βοιωτίαν ἐπταικυῖαν μὴ συνεπανορθοῦν κατὰ πάντα τρόπον, τὸ δ' ἐναντίον ἐξαλείφειν, ἀφαιρουμένους καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας τῶν ἠκλη-
5 ρηκότων, δῆλον ὡς οὐδενὶ μὲν ἂν δόξαι τῶν Ἑλλή-
6 νων καθήκειν, ἥκιστα δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναίοις. τὸ γὰρ τὴν μὲν ἰδίαν πατρίδα κοινὴν ποιεῖν ἅπασι, τὰς δὲ τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, οὐδαμῶς οἰκεῖον ἂν φανείη
7 τοῦ τῆς πόλεως ἤθους. πλὴν ἥ γε σύγκλητος καὶ τὴν Δῆλον αὐτοῖς ἔδωκε καὶ τὴν Λῆμνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς Ἀθηναίους τοιαύτην ἔσχε διάθεσιν. [Exc. de legat. p. 169—172.]

18ª Καὶ τὴν μὲν Λῆμνον καὶ τὴν Δῆλον κατὰ τὴν παροιμίαν τὸν λύκον τῶν ὤτων ἔλαβον· πολλὰ γὰρ ὑπέμειναν δυσκληρήματα συμπλεκόμενοι τοῖς Δηλίοις· ἐκ δὲ τῆς τῶν Ἁλιαρτίων χώρας ὄνειδος αὐτοῖς μᾶλλον ἢ καρπός τις συνεξηκολούθησεν. [Exc. Vat. p. 437 M. 78 H.]

19 Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον Θεαίτητος εἰσελθὼν
2 εἰς τὴν σύγκλητον λόγους μὲν ἐποιήσατο περὶ τῆς συμμαχίας· ὑπερθεμένης δὲ τῆς συγκλήτου τὸ δια-

βούλιον οὗτος μὲν μετήλλαξε τὸν βίον κατὰ φύσιν, ἔτη γὰρ εἶχε πλείω τῶν ὀγδοήκοντα, παραγενομένων 3
δὲ φυγάδων ἔκ τε Καύνου καὶ Στρατονικείας εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ παρελθόντων εἰς τὴν σύγκλητον, ἐγένετο
5 δόγμα Ῥοδίους ἐξάγειν τὰς φρουρὰς ἔκ τε Καύνου καὶ Στρατονικείας. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλόφρονα καὶ Ἀστυ- 4
μήδην λαβόντες ταύτην τὴν ἀπόκρισιν ἀπέπλευσαν κατὰ σπουδὴν εἰς τὴν οἰκείαν, δεδιότες μὴ παρακού- 5
σαντες οἱ Ῥόδιοι περὶ τοῦ τὰς φρουρὰς ἐξαγαγεῖν αὖ-
10 θις ἄλλην ἀρχὴν ἐγκλημάτων ποιήσωσιν. [Exc. de legat. p. 172—173.]

Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον, παραγενομένων τῶν 20
ἀσεβευτῶν, καὶ διασαφούντων τὰ κατὰ τὰς ἀποκρίσεις, οὐκέτι θόρυβος ἦν, ἀλλ' ὀργὴ καὶ μῖσος ἐκφα-
15 νὲς πρὸς τοὺς περὶ τὸν Καλλικράτην. [Exc. de legat. p. 174.]

Ὅτι τοῦ περὶ Καλλικράτην μίσους καὶ Ἀνδρωνί- 2
δαν καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ὁμογνώμονας τούτων οὕτως ἂν τις τεκμήραιτο. τῆς γὰρ τῶν Ἀντιγονείων 3
20 πανηγύρεως ἐν τῷ Σικυῶνι συντελουμένης, καὶ τῶν βαλανείων ἁπάντων ἐχόντων τάς τε κοινὰς μάκτρας καὶ πυέλους ταύταις παρακειμένας, εἰς ἃς οἱ κομψότεροι τῶν ἀνθρώπων εἰώθασι κατ' ἰδίαν ἐμβαίνειν, εἰς ταύτας ὅτε τις καθείη τῶν περὶ τὸν Ἀνδρωνίδαν 4
25 καὶ Καλλικράτην, οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν ἐφεστώτων ἔτι καθιέναι, πρὶν ἢ τὸν βαλανείτην τὸ μὲν ὑπάρχον ὕδωρ ἀφεῖναι πᾶν, ἕτερον δὲ καθαρὸν ἐγχέαι. τοῦτο 5
δ' ἐποίουν, ὑπολαμβάνοντες ὡς ἂν εἰ μιαίνεσθαι καθιέντες εἰς ταὐτὸ τοῖς προειρημένοις ὕδωρ. τοὺς δὲ 6
30 συριγμοὺς τοὺς ἐν ταῖς κοιναῖς πανηγύρεσι τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς χλευασμούς, ὅτε τις ἐπιβάλοιτο κηρύττειν τινὰ τῶν προειρημένων, οὐδ' ἂν ἐξηγήσαιτο

7 ῥᾳδίως οὐδείς. ἐθάρρει δὲ καὶ τὰ παιδάρια κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐκ τῶν διδασκαλείων ἐπανάγοντα κατὰ
8 πρόσωπον αὐτοὺς προδότας ἀποκαλεῖν. τοιαύτη τις ὑπέδραμε προσκοπὴ καὶ μῖσος κατὰ τῶν προειρημένων. [Exc. Peir. p. 142—145.]

ΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ.

POLYBII
HISTORIA.

EDIDIT

LUDOVICUS DINDORFIUS.

VOL. IV.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXVIII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Polybius quum inter recentiores historicos omnium iniquissima usus sit fortuna, ut non solum de quadraginta quos pariter atque Diodorus scripsit libris illius quindecim, ipsius quinque tantum supersint integri, sed etiam omnia uno maximam partem valde depravato codice sint conservata, atque in ampla Constantinianarum parte eclogarum, quae palimpsesto codice Vaticano continetur, multo peius quam Diodorus sit habitus, etiam eorum qui in amplissimi operis reliquiis restituendis suam per tria amplius secula posuerunt operam multo iniquior fuit quam apud Diodorum conditio, ut non sit mirandum quod plurimis rebus agendis districti ad unam parum saepe attenderunt, quae accuratius observata millena partim prodit vitia partim quomodo sint tollenda satis certo saepe demonstrat, ipsius Polybii omnis dicendi mos et consuetudo. Quae non solum in singulorum usu vocabulorum eorumque formis, sed etiam in omni orationis conformatione tanto accuratius est indaganda quanto magis supparis aetatis scriptorum comparatione destituimur, quoque maiorem ipse etiam minutis in rebus ei impendisse videtur diligentiam, quandoquidem quo ipse vivebat seculo rhetorum grammaticorumque scholae omnes etiam ad maiorem quam ipsos veteres scriptores instituebant accurationem. Nam quod non longo abhinc tempore nemo fortasse aut suspicaturus fuisset aut crediturus, scriptoris tam gravis et sobrii in re minuta, ad quam veterum historicorum nulli in mentem venisset attendere, tantam fuisse per totum opus longissimum et haud dubie etiam in ceteris eius scriptis diligentiam ut duarum concursum vocalium quantumcunque posset evitaret, non solum ubi ipse loqueretur, sed etiam

ubi alios loquentes introduceret, quasi illi quoque, velut legati de rebus gravissimis agentes, hunc concursum non minus reformidassent quam navium aut acierum hostilium conflictum, id ipsum ante paucos demum annos et factum esse animadversum est et ad millena magis minusve gravia vitia indaganda et plurima melius constituenda adhibitum. Cuius inventi laudem qui sibi vindicavit Gust. Ed. Benselerus in libro de hiatu apud scriptores graecos, Fribergae edito a. 1841, quod omnem hac de re quaestionem inchoavit potius quam absolvit et perfecit nec de singulis recte semper iudicavit, nihil obest eius aut veritati inventi aut laudi. Quod etsi recte animadvertit etiam ad eiusmodi esse hiatus extendendum qui neglecta in mediis vocabulis elisione, ut in ἡντιναοῦν pro ἡντινοῦν, quod restitui in fragm. 54 apud Suidam v. μνησικακεῖν, ut aliis restituendum dixi vel recentioribus Polybio praef. ad Xenoph. Cyrop. p. XIV ed. Lips. quartae, aut crasi nascatur, ut in προέθετο vel προετίθετο pro eo quod alibi plerumque legitur προύθετο, falsus tamen est quum p. 313 etiam προεστὼς putavit contrahendum ut προύστην, quod nec contraxit quisquam nec potuit contrahere quin etiam litteram π mutaret in aspiratam φ, ut in φροίμιον et φροῦδος ipsoque θράττειν.

Rursus idem quod non putavit ferendos partim admissos a Polybio hiatus quosdam vel a poetis non reformidatos partim elisione ab iisdem admissa sublatos, sed quam ipse alienam a prosa iudicaret, defecit eum interdum scientia, nescientem, quae ipse reiiceret, confirmari posse testimoniis testium haec omnia extra dubitationem ponentium. Nam quod 10, 47, 1, rectissime scriptum πολλοὶ γίγνονθ' οἱ πυρσοὶ p. 312 tanquam non ferendum in prosa mutat in multo deterius γίγνονται πυρσοί, non solum eadem Polybius 3, 36, 4, et alibi usus est huius diphthongi elisione, (quae 4, 60, 8: Τότ' ἤδη βοηθεῖν ἀναγκάζεται αὑτῷ κατὰ δύναμιν fortasse non elidendo αι, sed restituto ἀναγκάζεθ' ἑαυτῷ revocanda, etsi non est credibile 3, 81, 10: Διόπερ εἴ τις δύναιτο συννοεῖν τὰ περὶ τοὺς πέλας ἁμαρτήματα καὶ τῇδέ που προσιέναι τοῖς ὑπεναντίοις ἢ μάλιστα καὶ δι' ὧν εὐχείρωτος ἔσται ὁ προεστὼς τῶν πολεμίων Polybium scripsisse ἔσθ', nedum id ut

esset *ἐστί*, quae mira est Benseleri opinio p. 221, quum in promptu esset *ὁ προεστὼς ἔσται*, sed fortasse expungendum *ὁ προεστὼς τῶν πολεμίων*, quo post praecedentia *τὸν τῶν ὅλων ἡγεμόνα* hic quoque, ut paullo ante, ubi de eodem *ὅ γε τοιοῦτος*, non admodum opus,) sed etiam aliquoties Philodemus in Voluminibus Herculanensibus, ut dixi praef. ad Diodorum vol. 4, p. XV, etsi librarii mira inconstantia has quidem elisiones servarunt, sed alias usitatissimas sustulerunt, ut apud Polybium, ita apud Philodemum, et in Vaticano Dionysii, hiatus certe plerumque fugientis, multi melioribus eius scripturis optime sunt sublati, sed alii in illo quoque solo male illati. Inter hiatus autem apud Polybium haud dubie ferendos numerandum est *τι* vel *ὅτι* ante vocales, ut apud poetas Atticos, positum, et *μέχρι*, quod ego Polybio constanter restitui pro *μέχρις*, libris modo hoc modo illud, ut solent, praebentibus, Benselero male et *ὅτι* sollicitante et *μέχρις* probante.

Nec quisquam credet, ut ipse fecit p. 205, 206, 292 et alibi, talia quale *τὰ ὅλα* et *τὸ ὅλον* et *τὸ ἔθνος*, per crasin esse contrahenda potius quam a Polybio cum hiatu non minus inevitabili quam post *καὶ* aut *μὴ* esse scripta.

Contra, ut nonnulla attingam eorum quae doctrinam eius videantur evertere, accuratius autem explorata confirmant potius et ipsa tanquam mendosa coarguuntur, nullo modo fieri potest, quod ipse bona fide credidit p. 207, ut Polybius scripserit quod est in codice 1, 28, 11: *Παραπλήσιον γὰρ ἦν ἤδη τὸ γιγνόμενον πολιορκίᾳ· καὶ πάλαι ἂν ἀπωλώλεσαν οὗτοί γε προφανῶς, εἰ μὴ ἐδεδιότες τοὺς κόρακας οἱ Καρχηδόνιοι περιφράξαντες μὲν αὐτοὺς πρὸς τῇ γῇ συνεῖχον, πρὸς δὲ τὰς ἐμβολὰς διὰ τὴν συμπλοκὴν εὐλαβῶς ἔχοντες οὐ προσῆσαν.* Nam etiam ad sententiam adeo incommodum est hians illud *πάλαι* ut librarii aut correctoris abolito commento restituendum Polybio censeam *πάντες*, quod et hic aptissimum est et habet in loco simillimo 3, 53, 1: *Ἐν ᾧ καιρῷ πάντας ἂν ἄρδην ἀπολέσθαι συνέβη τοὺς περὶ τὸν Ἀννίβαν, εἰ μὴ ἐδεδιότες ἀκμὴν ἐπὶ ποσὸν καὶ προορώμενοι τὸ μέλλον τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τοὺς ἵππεῖς εἶχον ἐν τῇ πρωτοπορείᾳ κτλ.*, ut 5, 26, 11 dixit: *Οἱ δὲ λοιποὶ παραχρῆμα πάντες ἀπέρρεον ἀπ' αὐτοῦ προφανῶς.*

Nullum enim certum est unquam eiusmodi hiatum excidisse Polybio*) qualem et *πάλαι* illud infert et introduxit qui ei verba praef. ad vol. 1, p. XXXVIII ab me eiecta 3, 39, 3: *Τοῦτο δὲ τὸ μῆκός ἐστι τῆς παραλίου ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους καὶ μυρίους σταδίους*, intulit, aut infelix corrector, qui explosum ibidem p. VIII commentum: *Ἀλλ' ὅμως εἰς τὴν μὲν βουληθέντα καταπλεῦσαι (οὐ) ῥᾴδιον, πρὸς ἣν δὲ κἂν μὴ βούλῃ, φέρει κατ' ἀνάγκην ὁ ῥοῦς*, neque assequi potuit usitatum et necessarium in huiusmodi loco *οὐδὲ* proximis absumptum esse syllabis, eoque destitutum *βουληθέντα* propemodum esse ridiculum, quum sponte intelligatur voluisse debere qui hoc facerent, unde Polybius 15, 31, 5: *Ἵνα μηδὲ βουληθέντες ἔτι δύνωνται λυπεῖν μηδένα*, et 18, 20, 12: *Ἐγὼ γὰρ οὕτω χειριῶ τὰς διαλύσεις ὥστε μηδὲ βουληθέντα τὸν Φίλιππον ἀδικεῖν δύνασθαι τοὺς Ἕλληνας*, dixit quod 30, 2, 5: *Διὰ τὴν ἀπαιδίαν οὐδ' εἰ βουληθείη δυναμένου τὴν ἀρχὴν ἄλλῳ καταλιπεῖν*, omnibusque his locis non ita erat perverse loquuturus ut hoc fecit loco loquentem horum omnium nihil intelligens corrector. Quem enim 1, 62, 6 Benselerus inoffensus transiit hiatum post infinitivum: *Τοῦ γὰρ αὐτοῦ νομιστέον εἶναι ἡγεμόνος τὸ δύνασθαι βλέπειν τόν τε τοῦ νικᾶν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν τοῦ λείπεσθαι καιρόν*, nemo tribuet Polybio, cui *ἡγεμόνος εἶναι* dicere liceret, sed sublato *εἶναι* esse tollendum coniiciat qui contulerit 1, 81, 10: *Τῆς δὲ διαθέσεως ἀρχηγὸν μὲν καὶ μεγίστην μερίδα νομιστέον ἔθη μοχθηρὰ καὶ τροφὴν ἐκ παίδων κακήν, συνεργὰ δὲ καὶ πλείω·* 38, 1a, 5: *Καὶ καθ' ὅσον τοὺς ζῶντας μετὰ τιμωρίας ἐλεεινοτέρους νομίζομεν τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς ἐκλιπόντων τὸν βίον, κατὰ τοσοῦτο καὶ τὰς περιπετείας τῶν Ἑλλήνων ἐλεεινοτέρας νομιστέον τῶν συμβάντων Καρχηδονίοις*, etsi hi loci non genitivum habent, sed adiectivum. Nam 3, 15, 7: *Ἐνεκάλει Ῥωμαίοις διότι μικροῖς ἔμπροσθεν χρόνοις στασιαζόντων αὐτῶν λαβόντες τὴν ἐπιτροπὴν εἰς τὸ διαλῦσαι ἀδίκως ἐπανέλοιντό τινας τῶν προεστώτων*, valde probabilis est Benseleri con-

*) 3, 44, 8, *πᾶσαι* me invito scriptum pro *πᾶσιν*, ut recte codex, et 2, 25, 5, *πυρὰ* pro *πῦρ*, quod posueram ad Xen. Anab. 3, 1, 3.

iectura delentis illa *εἰς τὸ διαλῦσαι*, quae non tantum hiatum inferunt, minime interpunctione ne hic quidem excusatum, sed etiam inusitatam constructionem et nihil aliud quam quod per se intelligitur dicunt. Quae coniectura tanto videbitur probabilior, si eadem sint ratione corrigenda haec 1, 74, 13: *Οὐ μόνον δὲ περὶ τοῦτον τὸν καιρὸν οὕτως ἀνεστράφη νωθρῶς, ἀλλὰ καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας περὶ τὴν καλουμένην Γόρζαν ἀντιστρατοπεδευσάντων αὐτῷ τῶν πολεμίων, λαβὼν καιροὺς δὶς μὲν ἐκ παρατάξεως εἰς τὸ νικᾶν, δὶς δ' ἐξ ἐπιθέσεως, ὅτε μὲν στρατοπεδευόντων σύνεγγυς αὐτῷ τῶν ὑπεναντίων, ἀμφοτέρους δοκεῖ τούτους εἰκῇ καὶ παραλόγως προέσθαι.* Ubi primum delenda censeo verba *εἰς τὸ νικᾶν*, non solum propter constructionem et inconcinnam inter duo membra collocationem, (dicendum enim erat *λαβὼν καιροὺς εἰς τὸ νικᾶν*,) sed etiam propter sententiam, quae tanquam certam ponit quadruplicem non occasionem hostes aggrediendi, sed ipsam victoriam, quantumvis semper fere incertam, quum *λαβὼν καιροὺς* absolute positum et dicat quod dici hic convenit et per se sufficiat, ut 1, 7, 2: *Ἅμα τῷ λαβεῖν καιρὸν εὐθὺς ἐπεχείρησαν·* 9, 17, 2: *Τοὺς δ' ἔνδοθεν περὶ μέσον ἡμέρας, ὅτε λάβοιεν τὸν καιρόν, ἕνα μὲν αὑτῶν μεθ' ἡσυχίας ἐν ἱματίῳ διὰ τῆς πύλης ἐκπέμψαι*, et in iis quae posui vol. 4, p. 146, 4: *Λαβὼν τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν νυκτὸς ἤγειρε τοὺς πρώτους·* Diodori 1, 60, 2: *Τότε τοῦ μίσους καιρὸν λαβόντος ἀπέστησαν οἱ πλεῖστοι·* 10, 25, 3: *Ὁ φθόνος ἐπειδὴ καιρὸν ἔλαβεν, ἄθρους ἐξερράγη.* Deinde quod ex Casauboni coniectura illatum *ἅτε καὶ* pro *ὅτε μὲν* neque probabilitate commendatur neque concinnitate, quum bimembrem sententiam sequatur altera uno membro defecta. Nam ut *παράταξις* convenit *στρατοπεδεύουσι σύνεγγυς αὐτῷ*, ita *ἐπίθεσις* non tenentibus, sed relinquentibus castra, ut nihil putem mutandum, sed integrum post *ὑπεναντίων* membrum intercidisse eiusmodi, ut *ὅτε δ' ἐξιόντων καὶ λεηλατούντων* vel *ὑδρευομένων καὶ προνομευόντων*, quum etiam per se sit credibile praedatum et aquatum pabulatumque exiisse qui castra exadversum posuissent. Sic 5, 80, 5: *Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἀντεστρατοπέδευον ἀλλήλοις· μετὰ δέ τινας ἡμέρας Ἀντίοχος.. προσεστρατοπέδευσε τοῖς περὶ Πτολεμαῖον. ἐν ᾧ καιρῷ περί*

τε τὰς ὑδρείας καὶ προνομὰς ἐγίγνοντο συμπλοκαὶ πλείους, ὁμοίως δὲ καὶ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων ἀκροβολισμοὶ συνίσταντο. Quodsi quid addendum esset illi λαβὼν καιρούς, aptius foret συμβαλεῖν, ut 3, 56, 5: Ἀντιστρατοπεδευσάντων αὐτοῖς.. συμβαλὼν ἐκ παρατάξεως καὶ νικήσας τῇ μάχῃ κτλ. Ita ne littera quidem mutata nihil nisi hic quoque perisse nonnulla statuere sufficiet. Nam lacunis magis minusque amplis pariter atque scholiis nonnullis ex margine illatis librum Vaticanum non carere pluribus quam ipse notavi vol. 1, p. XXXVII constat exemplis, quibus addendum videtur praeter alia hoc ex 3, 15, 11: Τὴν μὲν οὖσαν αἰτίαν ἀληθινὴν παρασιωπῶν, τὴν δ' οὐχ ὑπάρχουσαν περὶ Ζακανθαίων πλάττων, ubi suspicor ex praecedentibus 9: Ταῖς μὲν ἀληθιναῖς αἰτίαις οὐκ ἐχρῆτο, κατέφευγε δ' εἰς προφάσεις ἀλόγους, esse repetitum inutile et molestum ἀληθινήν.

Ac libro 4, 40, 9: Οὖσά τ' ἐξ ἀρχῆς θάλαττα σύρρους τῷ Πόντῳ, καθὰ οἱ παλαιοὶ συμφωνοῦσι, νῦν ἐστι λίμνη γλυκεῖα, etsi non minus certa est correctio Benseleri καθάπερ quam certum 5, 5, 4, δι' ὃ οἱ περὶ Γόργον, ubi codex διόν, scribendum esse διόπερ, si illa sint Polybii, fieri tamen potest ut ex margine irrepserint: sunt enim prorsus congruentia recentiorum consuetudini, velut Georgii Syncelli p. 92, B: Ὡς συμφωνοῦσι πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ἱστορικῶν.

Libro 5, 5, 10: Ὁ δὲ βασιλεύς, τὰ μὲν ἀπιστῶν ἤδη τοῖς περὶ τὸν Λεόντιον ἐκ τῆς περὶ τὴν πολιορκίαν ἐθελοκακήσεως, συναισθανόμενος δὲ καὶ ἐκ τοῦ περὶ τὸν Παλοῦντα διαβουλίου αὐτῶν τὴν κακοπραγμοσύνην, quomodocunque habeat illud τὸν Παλοῦντα, de quo mira est coniectura Benseleri p. 232, certum est Polybium post διαβουλίου non posuisse αὐτῶν, etsi delentis Benseleri coniectura minus est probabilis quam nihil nisi transferendum esse post τὴν coniicientis. Nec dubium 5, 71, 2: Προσλαβὼν δὲ καὶ τὴν παρὰ τούτων ἐλπίδα καὶ χορηγίαν προῆγε, καὶ κατασχὼν εἰς τὴν Γαλάτιν γίγνεται Ἀβίλων καὶ τῶν εἰς αὐτὰ παραβεβοηθηκότων gravem latere depravationem non solum in Γαλάτιν, quod nihili, pro Γαλαδῖτιν posito, ut quaevis nomina propria mire saepe sunt in ipso codice Vaticano depravata, sed etiam in ceteris,

quum nihili sit et *κατέχειν* sic dictum et *γίγνεται*, ipsumque Vaticani *αὐτὸ* pro *αὐτὰ* nonnulla hic excidisse prodat.

Eodem libro 5, 74, 9: *Εἶλκε τὸν χρόνον τῶν συνθηκῶν ἀεί, ὑπὲρ τῶν κατὰ μέρος ἀντιλογίας καὶ σκήψεις εἰσφερόμενος*, ubi Benselerus p. 326 delendum arbitratur *ἀεί*, recte animadvertens, nisi ad *εἰσφερόμενος* referatur, inane fore, ipsa sententia tale quid requirit ut *ἀεί τινας* vel *ἀεὶ καινὰς* vel *ἀεί τινας καινάς*, ut est 5, 75, 4: *Καινοί τινες ἀεὶ πεφύκαμεν*, et 1, 68, 10: *Καθόλου δὲ ἕν τι ἀεὶ καινὸν προσεξεύρισκον*, quomodo scribendum videtur pro *ἕν τινι καινῶν*, admisso, ut supra dixi, hiatu post *τι*. Atque 11, 4, 5: *Ὁ πόλεμος ὑπό τινων ὅταν ἅπαξ ἐκκαυθῇ, ποτὲ μὲν αὐτοὺς τούτους πρ[illegible]ους ἀπόλλυσι, ποτὲ δὲ φέρεται φθείρων ἀδίκως πᾶν τὸ [illegible]πεσόν οἱ, καινοποιούμενος καὶ προσφυσώμενος, ὥσθ' ὑπ' ἀνέμων, ὑπὸ τῆς τῶν πλησιαζόντων ἀγνοίας*, quum uno hoc loco legatur *οἱ*, alienum a Polybio pronomen idemque prorsus supervacuum, quod abest ceteris locis omnibus ubi haec est formula, mutandum coniicio in *ἀεί*, cum *καινοποιούμενος* coniungendum, ut 1, 9, 1: *Καινοτομοῦντας ἀεί τι*.

Quae ferenda Benselerus p. 301 putavit 32, 10, 3: *Οὔτε γὰρ καταγιγνώσκων οὔτε παραπέμπων ἐγώ σε ποιῶ τοῦτο, πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλὰ τῷ πρεσβύτερον εἶναι τὸν ἀδελφὸν ἔν τε ταῖς ὁμιλίαις ἄρχομαι ἀπ' ἐκείνου καὶ λήγω πάλιν εἰς ἐκεῖνον ἐν ταῖς ἀποφάσεσι καὶ συμβουλίαις καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπερείδομαι, δοκῶν καὶ σὲ τῆς αὐτῆς μετέχειν γνώμης*, quum ne dici quidem sit opus qualia sint, etiamsi hiatus *ἄρχομαι ἀπ' ἐκείνου* vitium non proderet, quo correcto simul cetera quasi se ipsa corrigunt, ut emendavi apponens: *Ἔν τε ταῖς ὁμιλίαις ἄρχομαί τ' ἀπ' ἐκείνου καὶ λήγω πάλιν εἰς ἐκεῖνον ἔν τε ταῖς ἀποφάσεσι καὶ συμβουλίαις πρὸς ἐκεῖνον ἀπερείδομαι*, addo etiam in *πολλοῦ γε δεῖ* hiatum videri tollendum restituto et hic *δεῖν* et 3, 6, 3: *Ἐγὼ δὲ ταύτας ἀρχὰς μὲν εἶναι τοῦ πολέμου φήσαιμ' ἄν, αἰτίας γε μὴν οὐδαμῶς ἂν συγχωρήσαιμι. πολλοῦ γὰρ δεῖ, εἰ μὴ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου διάβασιν εἰς τὴν Ἀσίαν αἰτίαν εἶναί τις φήσει τοῦ πρὸς τοὺς Πέρσας πολέμου*, item reposito *οὐδαμῶς ἂν συγχωρήσαιμι, πολλοῦ γε δεῖν, εἰ μὴ κτλ.*, ut saepius *δοκεῖν* apud ipsum Polybium

in *δοκεῖ* depravatum, velut 24, 8 b, 4; 27, 7 a, 2, ipse autem *μικροῦ δεῖν* sic dixit 32, 7, 11: *Τούτους μὲν οὐ προσεδέξατο μικροῦ δεῖν·* 37, 1 c: *Οὐκέτι τὸ γιγνόμενον ἀσεβήματι παραπλήσιον εἶναι, καὶ μὴν οὐδὲ παρασπονδήματι μικροῦ δεῖν.* Deinde ib. (32, 13) 4: *Ἐκεῖνό γε μήν σου ἄγαμαι νῦν ἀκούων* transponendum *ἄγαμαί σου*, ut non ferendus hiatus 3, 84, 13: *Ποιεῖν οὐδὲν ὄντες δυνατοὶ ἔτι*, in ipso Vaticano correctus *ἔτι δυνατοί.*

Nam ut ipsa illa inconstantia et incuria quam in omni hoc genere vel antiquissimis in libris non minus quam in inscriptionibus animadverti dixi praef. ad Diodori vol. 4, p. XV, obstitit quominus quicquid non posset esse Polybii, aut eius certe non conveniret omnis hiatus fastidio, tollerem, praesertim quum correctio saepe ne posset quidem lenis inveniri, ledum certa et indubia, ita saepe levior mutatio non eadem et verior maiorique praeferenda. Velut etsi saepissime nihil nisi elidendae sunt vocales quum aliae quaevis tum *o* imperfecti aut alius temporis, tamen 3, 107, 5, *ἐδυσχρηστοῦντο ἐπὶ τῷ κατειλῆφθαι τὸν προειρημένον τόπον*, delendum videtur *ἐπὶ* potius quam elidendum *o*, ut 1, 18, 7 est: *Δυσχρηστούμενος ἤδη τοῖς πράγμασιν*, et alibi.

Non minori quam in hoc genere incuria versatos esse librarios in omni orthographia ipsisque verborum formis praeter pauca illa quae praefatione ad volumen primum tetigi vitia alia ostendunt centena, ut qui ipsos alioqui optimos et antiquissimos libros velit in talibus imitari iisque fidem habere in rebus in quibus codicum vel optimorum nulla prope est, nisi quatenus rectarum formarum sunt testes, minime etiam quatenus deteriorum, plurima sit laturus aut illaturus quae Graeculorum potius sint millenis post annis natorum peccata quam ipsius Polybii. Non minus enim perversum quam quod loco citato explosi *δικτάτορος* est contrarium vitium *Ὡράτιος* pro *Ὁράτιος*, ut scribere solebat ipse Coraes, quo nihilo melius videtur *Φιλάμμωνος* pro eo quod metrum poscit apud Euripidem *Φιλάμμονος*, ut dictum ad Thes. Stephani, etsi *Φιλάμμωνα* est apud Philodemum *Περὶ εὐσεβείας* p. 11, 15 ed. Gomperz., ut vel papyri multis sunt vitiis inquinati, quae paullatim ita se insinuarunt in linguam ut recta et antiqua orthographia

propemodum evanesceret. Ita, ut uno alteroque defungar exemplo, quum nihil tribuendum sit libris Polybii plerumque *γίνομαι* et *γινώσκω* exhibentibus, raro vero *γ* interponentibus, ut ne Diodori quidem libris eodem fere modo fallentibus fidem habendam videri dixi praefatione ad illum, ita *Μάλιος* pro *Μάλλιος* scriptum in Vaticano 1, 27, 11; 39, 15; 2, 31, 8, qui se ipsum refellens *Μάλλιος* 3, 40, 11, nemo mirabitur aut morabitur qui meminerit vel optimis in codicibus scripta *ἀλάσσω*, *Ἀπολινάριος*, *Ἀπόλωνος*, de quibus Villoisonus Prolegom. ad Homerum p. IV, (1), idemque *Notices et Extraits* vol. 7, p. 420: „Le manuscrit cité par Montfaucon porte *καλιέργου* au lieu de *καλλιέργου*, parce que le copiste a suivi la prononciation des Grecs modernes, qui ne font sentir qu' une des deux mêmes lettres accolées et redoublées. Plusieurs éditeurs, qui ignoroient cet usage constant, et trouvoient perpetuellement dans leurs manuscrits *ἀλάτω* au lieu de *ἀλλάττω*, en ont conclut faussement qu' il etoit aussi bon de dire *ἀλάτω* . . . . La connaissance de la prononciation des Grecs modernes, qui est fort ancienne, quoiqu' elle ne soit pas l'antique, est très-utile pour decouvrir la source d'une foule d'erreurs." Quibuscum componenda quae de scriptura *μεταλευτικὸν* dixit Ameilhonus ib. vol. 5, p. 376, et de *ἀμαλοδέτης* secundum Draconem producto *α* dicto a Theocrito Hasius ib. vol. 8, p. 59, denique de codice Georgii Lapithae, in quo „le copiste omet fort souvent la seconde consonne dans les mots où il faut écrire *ρρ*, *λλ*, *μμ*, et ainsi des autres" Boissonadus vol. 12, p. 16, quaeque passim vel antiquioribus in libris conspiciuntur *Ἁλικαρνασεύς*, *Ἔρβησός*, *Κάσανδρος*, *λεύσω* et similia. *Μάλιος* quidem, quod est etiam apud Suidam v. *Γαλάται*, p. 792, B, et v. *δικτάτωρ* p. 999, B, ubi pro *Μαμίλιος* ponitur, redarguunt Diodori, Appiani, Zonarae codices modo hoc vol. 1, p. 344, C, modo *Μάλλιος* p. 360 praebentes modo miris modis deformantes. Vicissim constanter scribi solet in libris *ἀπρίλλιος*, ut hodie Graeci solent scribere, quorum consuetudo ut Byzantinis chronographis in nominibus peregrinis sit relinquenda, Polybio similibusque scriptoribus non est obtrudenda. Nihili enim est quod in codice Vaticano constanter scriptum *πρῶρρα*, quum etiam in inscrr.

sit μελάμπρωρος, ut saepe βόρρειος et similia conspiciuntur in libris. Atque alia huius generis in Polybii quoque libris scripta, ut ἕως οὗ, quod Graeci hodie dicunt ἑωσοῦ, pro ἕως, et πεζικὸς pro πεζός, quod et ipsum hodie dicitur, de quibus vol. 1, p. LIV et XLIX (ubi add. 1, 23, 1; 1, 40, 15; 1, 41, 4), et σφαλείησαν, de quo ib. LIII (ubi add. διαπτοηθεῖεν 3, 51, 5), unius auctoritate codicis illi non magis vindicantur quam quod nemo ei tribuet semel illatum 12, 15, 5: Ἡμεῖς δὲ τὸ μὲν ἐπιμετροῦν τῆς ἀπεχθείας αὐτοῦ χάριν ἀφήκαμεν, τὰ δ' οἰκεῖα τῆς προθέσεως αὐτῶν οὐ παρελείψαμεν, pro παρελίπομεν, ut apud Dionem Cassium vol. 5, p. XII non solum ἐκλείψωμεν, sed vel ἀπολιπῆναι illatum notavi pro ἐκλίπωμεν et ἀπολείπεσθαι. Nihil autem fallacius est illa vel optimorum librorum in iisdem repetendis vitiis pertinacia, ut cavendum sit ne quis, dum optime se agere opinetur, quum illos revereatur, vel maxime decipiatur. Quo de genere quum plurima supersint etiam apud Polybium corrigenda, ceteris alium in locum dilatis, addo tantum non minus vitiosum quam quod praef. ad Diodori vol. 3, p. VI notavi 3, 110, 5, πολὺν ἐποιεῖτο θόρυβον, esse quod bis quidem apud Polybium apparet, 29, 3, 15: Ὁ Λυκόρτας μεγάλην ἐποιεῖτο φαντασίαν· 32, 7, 9: Τοιαύτην ἐποιεῖτο τὴν φαντασίαν, sed bis est corrigendum ἐποίει, ut est 14, 2, 4: Τοῖς ὑπεναντίοις ποιῶν φαντασίαν ὡς τοῦτο πράττων τῆς πολιορκίας ἕνεκα· 17, 10, 7: Φαντασίαν ποιήσαντα καὶ προσδοκίαν διὰ τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα, et ποιεῖσθαι ῥοπὴν pro ποιεῖν illatum notavi praef. ad Diodorum vol. 1, p. XXXIV. Quae scripta ab utroque crederem, si exemplis confirmata viderem participiorum medii, qualia sunt illa quae medium evertunt activi. Certissimum item qui 1, 13, 1, ἐν τῷ περὶ Σικελίας πολέμῳ, et 10 scripsit τοῦ πρώτου συστάντος πολέμου Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις περὶ Σικελίας· 3, 9, 7: Ἡττηθεὶς τῷ περὶ Σικελίας πολέμῳ, eundem non scripsisse 1, 83, 8, τοὺς ὑπολειπομένους παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτους ἐκ τοῦ περὶ Σικελίαν πολέμου· neque 3, 32, 7: Θεωροῦμεν τὸν Ἀννιβαϊκὸν (πόλεμον ἀφορμὰς εἰληφότα) ἐκ τοῦ περὶ Σικελίαν, quod etiam loco secundo male infert Monacensis, sed bis Σικελίας. Nam etiam 3, 29, 4: Καὶ μὴν ἐν ταῖς περὶ

Σικελίας συνθήκαις ἣν ἔγγραπτον, Vaticanus male *Σικελίαν*. Quod ita fere convenit quasi 1, 26, 1, *μὴ περὶ Σικελίαν ὁ κίνδυνος γένηται* scribas.

Libro 2, 38, 3: *Τό τε γὰρ τῶν Ἀρκάδων ἔθνος, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν Λακώνων, πλήθει μὲν ἀνδρῶν καὶ χώρας οὐδὲ παρὰ μικρὸν ὑπερέχει· καὶ μὴν οὐδὲ τῶν τῆς ἀνδραγαθίας πρωτείων οὐδενὶ τῶν Ἑλλήνων οἷοί τ' εἰσὶν οὐδέποτε παραχωρεῖν οἱ προειρημένοι*, non magis ferri posse quod Scaliger pro *οὐδὲν* intulit *οὐδενί*, sed necessarium esse *οὐδέσι*, quam apud Demosthenem p. 14, 20: *Ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήματα ὑμῖν, ἔστιν ὅσα οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων στρατιωτικά*, ubi *οὐδέσι* G. Dindorfius, nemo monitus dubitabit. Et ut ridicula omnibus videretur superstitio alterum altero defendentis, ita eadem non minus est iniuriosa in Polybium et illa de quibus modo dixi et alia permulta quae alibi exploravi et explosi aut explodam vitia aliquot eorundem exemplis inter se defensa potius opinantium quam altera alteris everti intelligentium.

Quod dixi praefatione ad vol. 1, p. VII, primorum quinque librorum codicem Vaticanum, quantumvis plerumque veteris, unde ductus est, exemplaris vitia repetat, immunemque se praestet illis infelicium correctorum lusibus, quibus ceteri abundant codices, est tamen ubi leviora quaedam exstitisse videatur qui corrigeret, non quidem in ipso, sed in antiquiori quodam exemplari. Nam quod est 1, 2, 6: *Σικελίας μὲν γὰρ καὶ Σαρδοῦς καὶ Λιβύης οὐδ' ἐπεβάλοντο καθάπαξ ἀμφισβητεῖν, τῆς δ' Εὐρώπης τὰ μαχιμώτατα γένη τῶν προσεσπερίων ἐθνῶν ἰσχνῶς εἰπεῖν οὐδ' ἐγίγνωσκον* (Macedones), Polybium scripsisse credam quum melioribus confirmatum videro quam quae de adiectivo *ἰσχνὸς* ad orationem relato comparata sunt exemplis. Nunc veteris fraudem latere puto correctoris, qui, ut in palimpsesto Vaticano n. 73 lacunam quae 1, 3, 3, est in altero Vaticano n. 124 nesciens explere, ut factum est verbis, quae uncis in hac editione sunt inclusa, infeliciter obtegere studuit, et multo etiam turpius grandem quam Scaligeri acumen 1, 2, 8, animadvertit suis celavit commentis, ita sarciret quas relictas videret litteras *σχ...ν ὡς εἰπεῖν*, id est *σχεδὸν ὡς εἰπεῖν οὐδ' ἐγίγνωσκον*. Quomodo

Polybius loquitur 1, 66, 10: Ὅπερ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἀρχηγὸν γίγνεται στάσεως· 1, 67, 9: Σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἔτι τοῦ πρόσθεν ἀδυνατώτερον· 3, 49, 7: Δυσέμβολα καὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἀπρόσιτα· 5, 31, 6: Ἐπεὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν μεγίστῃ τῶν προγεγονότων ἐπιβολῇ κεχρήμεθα τῆς ἱστορίας. Nam ipso illo σχεδὸν hic etiam propterea vel maxime est opus, quod non omnino verum est, ut iam Reiskius animadvertit, Macedonibus, saepius cum Gallis congressis, ignotas fuisse gentes Europae occidentalis.

Non improbabilis videtur coniectura simili modo natum esse quod 1, 37, 5: Πολλὰ γὰρ τῶν κυβερνητῶν διαμαρτυραμένων μὴ πλεῖν παρὰ τὴν ἔξω πλευρὰν τῆς Σικελίας... οὐδενὶ προσσχόντες τῶν λεγομένων ἔλαθον ἔξω πελάγιοι, σπουδάζοντές τινας τῶν ἐν τῷ παράπλῳ πόλεις.. καταπληξάμενοι προσλαβέσθαι, omnes quidem intellexerunt ferri non posse, sed addito post πελάγιοι, ut Scaliger et qui etiam ἐξωσθέντες proposuit Reiskius voluerunt, ambo rectius et probabilius posituri γενόμενοι, ulterius potius depravari sentiens Schweighaeuserus multo minus ipse protulit quod probari posset ἤλαυνον vel ἤλασαν. Recte ad sententiam et facilius ἔπλεον Naberus. At siquis hic quoque correctorem, qui nihil nisi litteras obscuras ἔθ.ον cernens ex iis ἔλαθον faceret, agnoscat, facile restituitur ἔθεον, ut saepius ipse Polybius dixit τρέχειν de navigantibus, θεῖν post Homerum Xenophon et alii. Nam imperfecto hic opus propter sequentia.

His superest ut addam paucorum quorundam de plurimis locorum quos quantumvis corruptos intactos reliqueram correctiones. 1, 37, 8: Καθόλου δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς πάντα χρώμενοι τῇ βίᾳ, καὶ τὸ πρωτεθὲν οἰόμενοι δεῖν κατ' ἀνάγκην ἐπιτελεῖν καὶ μηδὲν ἀδύνατον εἶναι σφίσι τῶν ἅπαξ δοξάντων, ἐν πολλοῖς μὲν κατορθοῦσι διὰ τὴν τοιαύτην ὁρμήν, ἐν τισὶ δὲ προφανῶς σφάλλονται, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς γῆς πρὸς ἀνθρώπους καὶ τὰ τούτων ἔργα ποιούμενοι τὰς ἐπιβολὰς τὰ μὲν πολλὰ κατορθοῦσι διὰ τὸ πρὸς παραπλησίους δυνάμεις χρῆσθαι τῇ βίᾳ, ποτὲ δὲ καὶ σπανίως ἀποτυγχάνουσι· πρὸς δὲ τὴν θάλατταν καὶ πρὸς τὸ περιέχον ὅταν παραβάλλωνται καὶ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτουσιν.

Quum non solum supervacuum, sed etiam perversum sit illatum post *ποτὲ* adverbium *σπανίως*, idemque ne verum quidem de Romanis haud raro victis et fusis fugatisque et prope ad internecionem caesis, ut ipse fatetur Polybius 9, 3, 6: *Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀπιστήσαι πῶς Ῥωμαῖοι, πολλαῖς μὲν ἡττημένοι μάχαις ὑπὸ Καρχηδονίων, οὐ τολμῶντες δὲ κατὰ πρόσωπον ἔτι συγκαθίστασθαι τοῖς ὑπεναντίοις, ὅμως οὔτ' εἴκειν οἷοί τ' ἦσαν οὔτ' ἐκχωρεῖν τῶν ὑπαίθρων*; et Dionysius A. R. 2, 6: *Πολλαὶ ἐν γῇ στρατιαὶ Ῥωμαίων ἀπώλοντο πανώλεθροι, πολλοὶ δ' ἐν θαλάττῃ στόλοι διεφθάρησαν αὖτανδροι* et quae sequuntur: Polybium scripsisse coniicio *ποτὲ δὲ καὶ πάντως ἀποτυγχάνουσι*, ut vicissim 10, 3, 7: *Περιγενομένης δ' αὐτῷ τῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ φήμης ὁμολογουμένης διὰ τὴν προειρημένην χρείαν, λοιπὸν ἤδη πάντως αὐτὸν ἐδίδου κατὰ τοὺς ὕστερον καιροὺς εἰς τὰς κατ' ἰδίαν κινδύνους, ὅταν (ὅτ') εἰς αὐτὸν ἀναρτηθεῖεν ὑπὸ τῆς πατρίδος αἱ τῶν ὅλων ἐλπίδες· ὅπερ ἴδιόν ἐστιν οὐ τῇ τύχῃ πιστεύοντος, ἀλλὰ νοῦν ἔχοντος ἡγεμόνος*, ubi *πάντως* omnem pervertit sententiam, restitui necessarium hic *σπανίως αὐτὸν ἐδίδου*, ut c. 13, 1 dicit: *Ὁ δὲ Πόπλιος ἐδίδου μὲν αὑτὸν εἰς τὸν κίνδυνον, ἐποίει δὲ τοῦτο κατὰ δύναμιν ἀσφαλῶς.*

Libro 4, 62, 1: *Καὶ τὸν τέριτον ἐπιπορευόμενος τὸν κατὰ τὴν Πιερίαν ἔφθειρε καὶ λείας περιβαλόμενος πλῆθος ἐπανῆγε*, scribendum *τόν τε σῖτον*, ut vidit Kirchhofius in Herme Berol. vol. 2, p. 471.

Libro 11, 21, 4, pro *τῇ δὲ παρὰ τῶν καταβαινόντων ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἱππεῦσιν εὐχειρίᾳ*, legendum *τῇ δὲ τῶν παρακαταβαινόντων τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἱππεῦσιν* coniecit G. Michael Dissert. de ratione qua Livius in tertia decade opere Polybiano usus sit, Bonn. 1867, p. 78, idemque p. 72 libro 10, 26, 4, *γονεῖς* pro *υἱεῖς* ex Livii 27, 31, 5, *parentibus.*

Libro 26, 2, 11: *Εἰ δὲ βούλονται γίγνεσθαι σφίσι τὰ παραγγελλόμενα καὶ μηδένα καταφρονεῖν τῶν γραφομένων, ἐπίστροφὴν ποιήσασθαι παρεκάλει τοῦ μέρους τούτου τὴν ἐνδεχομένην. εἰ δὲ μή, σαφῶς εἰδέναι διότι τἀναντία συμβήσεται ταῖς ἐπινοίαις αὐτῶν· ὃ καὶ νῦν ἥκει γενόμενον* (vel *γινόμενον*). Non solum *εἰδέναι δεῖν ὅτι* vel *διότι* scribendum,

ut saepius dicitur *εἰδέναι χρή*, sed etiam *ἥκει γενόμενον*, quod nihili, corrigendum *ἤδη γεγονέναι*.

Libro 29, 9, 13: *Καὶ γὰρ ἡ τοῦ τότε βασιλεύοντος μεγαλοψυχία δῆλος ἐγένετο τοῖς Ἕλλησι*, scribendum *διάδηλος*, ut dixi praef. ad Diod. vol. 4, p. XII.

Libro 38, 2, 9: *Τὸ δὲ ἔθνος, καθάπερ ἐν παροιμίᾳ ἔφη, οὐ μόνον τὰ διδόμενα τῇ δεξιᾷ παρὰ Ῥωμαίων ἐδέχοντο τῇ λαιᾷ χειρί*, ubi neque *ἡ* pro *ἐν* neque *ἐστίν*, quae coniecerunt Ursinus et Schweigh., fert hiatus, qui tollitur restituto *φασίν*. Sed eodem loco multo gravius latere in praecedentibus vitium *καὶ λοιμῶν αἴτιοι τὸ δὲ ἔθνος* vidit Reiskius, cuius coniecturis praestat *καὶ λυμεῶνες τοῦ ἔθνους*, ut loquitur Diodorus 2, 55, 4.

Vol. 3, p. 371, 23. Add. 2. — 376, 32. L. *τοῦ*. — 377, 8. Add. 19. — 27. 35] L. 25. — 380, 9. *παρειληφότος*] L. *εἰληφότος*. — 438, 25. *κληθείς*] L. *ὀνομασθείς*. — 487, 4. *βυρσῶν*] L. *θυρεῶν*.

Vol. 4, p. 16 inscr. XXIX] L. XXXI.

ARGUMENTUM LIBRI TRIGESIMI PRIMI.

Cap. I. (Ol. 153, 3. A. Urb. 589.) Cretensium bellum intestinum. Rhodii denuo petunt societatem Romanorum. Sed frustra.
Cap. II. Libertas conceditur Gallograecis.
Cap. III. Pompam magnificam ducit Antiochus.
Cap. IV. Ludos celebrat.
Cap. V. Tiberium Gracchum legatum excipit.
Cap. VI. (Ol. 153, 4. A. Urb. 590.) Legatio Rhodiorum et Achaeorum. Prusiae legatio adversus Eumenem Gallograecis favent Romani.
Cap. VII. Deprecantur Rhodii. Societas iungitur cum Rhodiis.
Cap. VIII. Achaei deprecantur pro exsulibus Romam evocatis. Iniquum responsum senatus. Non remittuntur exsules. Charopis et Callicratis insolentia.
Cap. IX. Gracchus Cammanos subigit. Attalus et Athenaeus respondent calumniis Prusiae. C. Sulpicius, M. Sergius, legati in Graeciam et Asiam.
Cap. X. C. Sulpicius acerbe agit cum Eumene.
Cap. Xa. Hunc eo impensius complectuntur Graeci.
Cap. XI. Dianae templum in Elymaide. Tabae oppidum Persidis. Mors Antiochi Epiphanis.
Cap. XII. Demetrius obses Romae petit a senatu ut in regnum Syriae restituatur. Eius postulatum negat senatus. Cn. Octavius legatus in Asiam et in Macedoniam et ad Ariarathem.
Cap. XIII. M. Iunius, Cn. Octavius, legati. Trocmi.
Cap. XIV. (Ol. 154, 1. A. Urb. 591.) Ariarathes succedit patri. Amicitiam renovat cum Romanis.
Cap. XV. Eorum amicitia laetatur. Ossa matris et sororis repetit a Lysia.
Cap. XVa. Artaxias, hortationibus Ariarathis obtemperans, a facinore quodam abstinet.
Cap. XVI. Rhodiorum legatio Romam.
Cap. XVII. Calynda Rhodiis sese tradit.
Cap. XVIIa. Rhodii ab Eumene dona accipiunt. De quo vitu perat eos Polybius.
Cap. XVIII. (Ol. 154, 2. A. Urb. 592.) Aegypti regnum interduo fratres divisum. Canuleius et Quintus legati. Astuta senatus consilia. T. Torquatus et Cn. Merula legati.

Cap. XIX. Cn. Octavii caedes. Demetrius deliberat cum Polybio. Non huius sequitur consilium.
Cap. XX. Diodorus educator Demetrii. Menyllus legatus Ptolemaei senioris, adiuvat Demetrium.
Cap. XXI. Apollonius Apollonii filius. Fugam parat Demetrius. Polybius aeger. Demetrius bibax. Monita Polybii.
Cap. XXII. Venatum exire se simulat Demetrius. Ostiae conscendit navem.
Cap. XXIII. Sero comperta fuga. Legatos in Asiam decernit senatus. Demetrius in Lycia.
Cap. XXIV. Cato queritur de luxu Romanorum.
Cap. XXV. Cyprum petit Ptolemaeus Physcon. T. Torquatus, Cn. Merula, legati.
Cap. XXVI. Cypro cedere non vult Philometor. Physcon ad Apin in Libya. Desciscunt ab eo Cyrenaei. Catabathmus magnus. Tetrapyrgia. Vincitur a Cyrenaeis Ptolemaeus.
Cap. XXVII. Legati Romani re infecta redeunt. Comanus et Ptolemaeus fratres.
Cap. XXVIII. Peraeae incolarum delirium. — Brevius fragmentum.

ARGUMENTUM LIBRI TRIGESIMI SECUNDI.

Cap. I. (Ol. 154, 3. A. Urb. 593.) Legati Ptolemaeorum Romae. Decretum senatus. P. Apustius, C. Lentulus, legati.
Cap. II. Lis de Emporiis circa Syrtin inter Masinissam et Carthaginienses. Romanorum iudicium iniquum. Aphtheratus. Emporia amittunt Poeni.
Cap. III. Legationes Romam mittunt reges Asiae. Prusias et Eumenes. Ariarathes.
Cap. IV. Demetrius a Romanis rex appellatur. Ei favet Tib. Gracchus. Isocrates criticus.
Cap. V. (Ol. 154, 4. A. Urb. 594.) Ariarathis legatio. Attalus Romam venit.
Cap. VI. Legatio Demetrii senatui tradens interfectorem Cn. Octavii et Isocratem grammaticum, eique coronam offerens. Coronam solam, non viros adductos accipit senatus. Isocrates grammaticus.
Cap. VII. Leptines fanaticus. Isocrates, horridum Romae spectaculum. Spes non fefellit Leptinem. Responsum senatus. Legatio Achaeorum libertatem petens exsulum.
Cap. VIII. Aemilii Pauli abstinentia.
Cap. IX. Scipionis Aemiliani matura gloria. Eius notitia cum Polybio. Eiusdem ad Polybium oratio.
Cap. X. Huius responsum. Inter eos amicitia.
Cap. XI. Virtutes iuvenis Scipionis. Luxuria iuvenum Romanorum post bellum Persicum. Scipionis modestia et continentia. Liberalitas et abstinentia.

Cap. XII. Mors Aemiliae. Matronarum pompae. Mater Scipionis. Hunc matronae laudant.
Cap. XIII. Eius liberalitas in amitas. Lex Romana de dote. Tib. Gracchus et Scipio Nasica generi Scipionis maioris. Liberalitatem Scipionis minoris mirantur.
Cap. XIV. L. Aemilii obitus. Scipionis liberalitas in fratrem Fabium. Sumptus muneris gladiatorii. Liberalitas in sorores. Eiusdem continentia.
Cap. XV. Fortitudinis exercitatio, venatio. Polybius venationis socius Scipioni.
Cap. XVI. Hunc de Scipione narrationis excursum explicat Polybius.
Cap. XVII. (Ol. 155, 1. A. Urb. 595.) Delii in Achaiam migrant. Res repetunt ab Atheniensibus.
Cap. XVIII. (Ol. 155, 2. A. Urb. 596). Issensium et Daorsorum legatio Romam missa. Queruntur de Dalmatis. C. Fannius legatus. Dalmatae.
Cap. XIX. (Ol. 155, 3. A. Urb. 597.) Fannius male acceptus a Dalmatis. His bellum indicitur.
Cap. XX. Ariarathes ab Oroferne ope Demetrii regno pulsus Romam venit. Sext. Iulius consul. Demetrii legati. Orofernes rex Cappadociae. Bacchicam lasciviam invehit.
Cap. XXa. Lycisci, hominis turbulenti mors honesta Aetoliam ex turbis eruit.
Cap. XXI. Lyciscus Aetolus. Mnasippus Boeotus. Chremias Acarnan. Charops Epirota. Huius nequitia. Myrto et Nicanor socii Charopis. Mater adiutrix saevitatis.
Cap. XXII. Phoenice oppidum Epiri. Romam abit Charops. Falsum senatusconsultum effingit.
Cap. XXIII. Eumenis elogium. Attalus restituit Ariarathem.
Cap. XXIV. (Ol. 155, 4. A. Urb. 598.) Legati ex Phoenice Epiri. C. Marcius Cos.
Cap. XXV. Attalus victus a Prusia. In templa furit Prusias. Elaea. Thyatira. Hieracome. Apollo Cyrius Temni.
Cap. XXVI. Athenaeus frater Attali Romam legatus. Legati Romanorum in Asiam.

ARGUMENTUM LIBRI TRIGESIMI TERTII.

Cap. I. (Ol. 156, 1. A. Urb. 599.) Auditur Athenaeus frater Attali. Legati mittuntur in Asiam. Achaeorum legati de dimissione evocatorum.
Cap. II. Eorundem nova legatio Romam missa.
Cap. III. Archias praefectus Cypri, insulam Demetrio prodere conatur. Deprehensus suspendio vitam finit. Vani vana agitant.
Cap. IV. (Ol. 156, 2. A. Urb. 600.) Massiliensium legatio. Queruntur de Liguribus.

Cap. V. Q. Opimius consul. Ptolemaeus iunior accusat fratrem. Restituitur in Cyprum.
Cap. VI. Bellum inter Attalum et Prusiam dirimere student Romani.
Cap. VII. Romanos legatos violant Ligures. Vulneratur Flaminius. Opimius consul.
Cap. VIII. Bellum cum Oxybiis et Deciatis. Proelio vincuntur illi et Opimio se tradunt omnes.
Cap. IX. Aristocrates praetor Rhodiorum.
Cap. X. Ariarathes et Mithridates socii Attali. Romani legati amicitiam renunciant Prusiae.
Cap. XI. Athenaeus frater Attali classis praefectus. Novi legati Romani. Pax Attali cum Prusia.
Cap. XII. Prienenses pecuniam depositam ab Oroferne tradere nolunt Ariarathi. Eos Ariarathes cum Attalo vexat. Antiphanes Bergaeus.
Cap. XII a. Ad Graecas res reversus de Oropo ab Atheniensibus vastata narrat Polybius.
Cap. XIII. (Ol. 156, 3. A. Urb. 601.) Achaei frustra petunt dimissionem evocatorum.
Cap. XIV. Demetrius ebriosus. Ei opponitur Alexander Balas. Rhodiorum legatio de bello Cretico.
Cap. XV. Cretenses et Rhodii auxilia petunt ab Achaeis. Variae in concilio Achaeorum sententiae. Antiphanes Cretensis. Telemnastus. Callicrates.
Cap. XV a. Rhodii ad incitas redacti mala consilia capiunt.
Cap. XVI. (Ol. 156, 4. A. Urb. 602.) Attalus Eumenis filius Romae; Demetrius Ariarathis; Alexander Balas et Laodice cum Heraclide in senatum introducti. Alexander opem impetrat adversus Demetrium.
Cap. XVII. Fragmenta minora.

ARGUMENTUM LIBRI TRIGESIMI QUARTI.

Cap. I. Geographica Polybius peculiari libro Historiarum suarum complexus est. Argumentum huius libri.
Cap. II. Homerus ficta cum veris connectit. Aeolus, Danaus, Atreus. Res veras poetice expressit. Thynni pisces.
Cap. III. Venatio xiphiae piscis. Scylla et Charybdis.
Cap. IV. Tres partes poeseos. Homeri poesis est scriptio philosophica. A freto Siculo sibi caverunt veteres.
Cap. V. Contra superiores scriptores geographicos disputat Polybius. Primum contra Pytheam. Thule insula. Pulmo marinus. Pytheae fidem non habet Polybius.
Cap. VI. Contra Dicaearchum de distantia a Peloponneso ad fretum Herculis.
Cap. VII. Contra Eratosthenem de longitudine Hispaniae, de

Gallis in Hispania. De longitudine Europae et de eius promontoriis.
Cap. VIII. Thynnus glande vescitur. Lusitaniae felix temperies.
Cap. IX. Turdetani et Turduli Hispaniae populi. Celtae. Columnae. Fons singularis natura Gadibus. Argentea metalla. Glebae amnibus devectae. Luxuria regis Hispani.
Cap. X. Pisces sub terra. Rhodani ostia. Corbilo emporium. Alces in Alpibus. Alpium magnitudo et altitudo. Earum transitus. Lacus in Alpibus.
Cap. XI. Vinum arbustivum. Iter ab Apulia ad fretum. Etruriae longitudo. Crater. Opici et Ausones. Sila. Lacinium. Crateres in Hiera insula.
Cap. XII. Haemus mons. Via Ignatia. Peloponnesi ambitus.
Cap. XIII. Mensura distantiarum.
Cap. XIV. De Alexandria Aegypti. Tria genera incolarum. — Varia Fragmenta Latina.

ARGUMENTUM LIBRI TRĪGESIMI QUINTI.

Cap. I. (Ol. 157, 1. A. Urb. 603.) Igneum bellum adversus Celtiberos.
Cap. II. Marcellus in Hispania. Legatio Bellorum et Tittorum. Oratio sociorum. Aravacarum legatio. Eorum oratio.
Cap. III. Marcelli virtuti diffidit senatus. A. Postumius, L. Licinius Lucullus Coss.
Cap. IV. Romana iuventus timet bellum. Scipio ad pericula se offert.
Cap. V. Eius certamen singulare cum Hispano.
Cap. VI. (Ol. 157, 2. A. Urb. 604.) Catonis dictum de Achaeis. Achaici exsules liberantur a senatu Romano.

ARGUMENTUM LIBRI TRIGESIMI SEXTI.

Cap. I a. Polybii ratio conciones et colloquia politicorum virorum tractandi.
Cap. I b. Ad inferendum Carthaginiensibus bellum Romani speciosum expiscantur praetextum.
Cap. I. (Ol. 157, 3. A. Urb. 605.) Belli Punici tertii primordia. Uticenses Romanis se tradunt. Carthaginiensium legati Romam. Res suas Romanis tradunt.
Cap. II. Quid sit tradere se Romanis. Senatus respondet legatis Carthaginiensium. Illi redeunt Carthaginem.
Cap. III. Magonis Bruttii oratio. Obsides mittunt Poeni. Q. Fabius Maximus praetor Siciliae.
Cap. IV. Romani ad Uticam. Magnae opes Carthaginis.

Cap. V. Stupor ac furor Poenorum, audito responso Romanorum.
Cap. VI. Scipionis virtus in Africa. Dictum eiusdem. Catonis dictum de Scipione.

ARGUMENTUM LIBRI TRIGESIMI SEPTIMI.

Cap. I a. Hominum sententiae diversae. De Romanis bellum Punicum tertium suscipientibus et de Pseudophilippi bello. Ad Carthaginienses quod attinet, alii Romanos sapientia et politica egisse dicebant.
Cap. I b. Alii contra superba et iniqua; hi a civili ipsorum instituto eos descivisse aiebant.
Cap. I c. Illi vero necessitatis causam eis suggerebant.
Cap. I d. In Graecia res Pseudophilippi miracula habentur et vix fidem inveniunt.
Cap. I. (Ol. 157, 4. A. Urb. 606.) Ex historia belli Macedonici tertii contra Pseudophilippum. Museum Macedoniae locus.
Cap. I e. Polybius a M. Manilio ex Achaia Lilybaeum arcessitus.
Cap. I f. Quomodo de se ipso loquatur explicat Polybius.
Cap. I g. Callicratis statuae abiectae, Lycortae autem restitutae.
Cap. I h. Legatio Romanorum ad pacem inter Prusiam et Nicomedem componendam.
Cap. II. Prusiae mores et ingenium. Subditorum animos a se abalienaverat.
Cap. III. Masinissae obitus et elogium. Corporis vigor. Eius filii. In agriculturam eiusdem merita. Scipio Cirtae res constituit. Simplex victus Masinissae.
Cap IV. Quarum rerum causas non intelligunt homines, ad deum aut fortunam referre amant. Quarum autem causas intelligere licet, hae ad deos referendae non sunt, quod tamen saepius fit. Hominum paucitas in Graecia aetate Polybii. Huius rei causas et remedium invenire haud difficile. Prodigiosum vero Macedonum fatum irae deorum imputandum videtur.

ARGUMENTUM LIBRI DUODEQUADRAGESIMI.

Cap. I a. Prooemium libri de infortunio Graeciae. Calamitas Graecorum his in temporibus Carthaginiensium calamitate maior etiam videtur.
Cap. I b. Antiquiores Graeciae calamitates praesentibus non comparandae.
Cap. I c. Idem.

Cap. I d. Acerbitatis in his scribendis accusationem repellit Polybius. Omni rei veritatem anteferre debet historicus. Polybii erga Graecos merita.
Cap. I. (Ol. 158, 1. A. Urb. 607.) Aurelius legatus redit ex Achaia. Sext. Iulius Caesar legatus ad Achaeos. Leniter cum eis agit senatus.
Cap. II. Sext. Caesar agit cum Achaeis. Diaeus et Critolaus, pestes gentis. Achaeorum responsum.
Cap. III. Tegeam pergit Sextus. Decipitur a Critolao, qui ad odium Romanorum Achaeos concitat.
Cap. IV. Q. Caecilius praeses Macedoniae legatos mittit ad Achaeos. Legati Romani eiiciuntur concione. Critolaus insolens in Romanos ad bellum concitat Achaeos.
Cap. V. Idem.

ARGUMENTUM LIBRI UNDEQUADRAGESIMI.

Cap. I a. Ex prooemio libri. Rerum narrationem consulto variat Polybius. Natura nulla in re constans et perpetua. Omnes sensus varietate gaudent: multo magis et animus.
Cap. I b. Eadem narrandi ratione usi sunt veteres historici. Huius rei exemplum. Polybii in historiis institutum.
Cap. I. (Ol. 158, 1. A. Urb. 607.) Asdrubal dux Poenorum. Gulussa, rex Numidarum. Huius cum Asdrubale colloquium.
Cap. II. Gulussa et Scipio. Huius mandata ad Asdrubalem. Scipio portam Carthaginis subfodit. Polybii consilium huic datum. Scipionis responsum.
Cap. III. (Ol. 158, 2. A. Urb. 608.) Asdrubal ad genua accidit Scipioni.
Cap. III a. Huius verba ad praesentes de Asdrubale. Transfugae aliquot muro conscenso maledictis incessunt Asdrubalem. Sua quoque ei insultat uxor. Magni viri est prae oculis in felicitate habere fortunae volubilitatem. Carthaginis ruinam deflet Scipio.

ARGUMENTUM LIBRI QUADRAGESIMI.

Cap. I. (Ol. 158, 2. A. Urb. 608.) Pytheas Thebanus altera fax belli. Bellum Achaicum.
Cap. II. Obit Critolaus praetor Achaeorum. Diaeus praetor servos liberat. Pecuniam ac milites imperat Achaeis.
Cap. III. Occaecati Achaei. Elei et Messenii. Patrensium clades et desperatio. Graeciae summa perturbatio. Thebani ex urbe profugiunt.
Cap. III a. Vani vana ratiocinantur: proverbium.
Cap. IV. Metellus offert conditiones pacis. Respuit pacem Diaeus. Huius sodales.

Cap. V. Necant Sosicratem propraetorem. Andronidas pretio se redimit. In Philinum saevit Diaeus. Perierant Achaei ni cito periissent.
Cap. VI. Aulus Postumius Albinus Graecarum litterarum ridicule studiosus. Catonis de eo iudicium. Reliqua Albini vanitas.
Cap. VII. Contemptus artium in eversione Corinthi.
Cap. VII a. Philopoemenis statuae conservatae in Graeciae urbibus.
Cap. VIII. Eidem decretos honores deleri non patiuntur Mummius et decem legati Romani. Philopoemenis gloriam apud consulem legatosque Romanos defendit Polybius. Cuius rei causa ipsi statuam e marmore ponunt Achaei.
Cap. IX. Diaei bona sub hasta venduntur. Polybii abstinentia.
Cap. X. (Ol. 158, 3. A. Urb. 609.) Eiusdem in Achaeos merita. Per mandata decem legatorum singulas urbes obit controversiasque diiudicat.
Cap. XI. Mummii integritas et indulgentia.
Cap. XII. Ptolemaei Philometoris mors et elogium.
Cap. XIII. Confectis mandatis Romam revertitur Polybius. Romanis bene precatur.
Cap. XIV. Historiarum epilogus. Universi argumenti summarium. Nunc superest ut tempora his historiis comprehensa, numerus librorum et universi operis series exponantur.
Polybii reliqua fragmenta.

FRAGMENTA LIBRI XXXI.

Ὅτι ἐξεπολέμησαν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον Κνώ- 1
σιοι μετὰ Γορτυνίων πρὸς τοὺς Ῥαυκίους, καὶ συν-
θήκας ἐποιήσαντο πρὸς ἀλλήλους ἐνόρκους μὴ πρότε-
ρον λύσειν τὸν πόλεμον πρὶν ἢ κατὰ κράτος ἑλεῖν
τὴν Ῥαῦκον. οἱ δὲ Ῥόδιοι, κομισάμενοι τὰ περὶ τῶν 2
Καυνίων, καὶ θεωροῦντες οὐ καταλήγουσαν τὴν ὀρ-
γὴν τῶν Ῥωμαίων, ἐπειδὴ περὶ πάντων ἀκολούθως
ταῖς ἀποκρίσεσιν ἐπειθάρχησαν, εὐθέως τοὺς περὶ
Ἀριστοτέλην πρεσβευτὰς καταστήσαντες ἐξέπεμπον
εἰς τὴν Ῥώμην, δόντες ἐντολὰς πειράζειν πάλιν περὶ
τῆς συμμαχίας. οἳ καὶ παραγενηθέντες εἰς τὴν Ῥώ- 3
μην θερείας ἀκμαζούσης εἰσῆλθον εἰς τὴν σύγκλητον,
καὶ παραυτίκα περὶ τοῦ πεπειθαρχηκέναι τὸν δῆμον
τοῖς ἐπιταττομένοις διεσάφουν, καὶ παρεκάλουν ὑπὲρ
τῆς συμμαχίας, πολλοὺς καὶ ποικίλους διατιθέμενοι
λόγους. ἡ δὲ σύγκλητος ἔδωκεν ἀπόκρισιν, ἐν ᾗ τὴν 4
μὲν φιλίαν παρεσιώπησε, περὶ δὲ τῆς συμμαχίας οὐκ
ἔφη καθήκειν αὐτῇ τοῦτο συγχωρεῖν Ῥοδίοις κατὰ
τὸ παρόν.

Ὅτι τοῖς παρὰ τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας Γαλατῶν πρεσβευ- 2
ταῖς συνεχώρησαν τὴν αὐτονομίαν μένουσιν ἐν ταῖς
ἰδίαις κατοικίαις καὶ μὴ στρατευομένοις ἐκτὸς τῶν
ἰδίων ὅρων. [Exc. de legat. p. 173—174.]

3 Ὁ Ἀντίοχος, ἀκούσας τοὺς ἐν τῇ Μακεδονίᾳ συντετελεσμένους ἀγῶνας ὑπὸ Αἰμιλίου Παύλου τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ, βουλόμενος τῇ μεγαλοδωρίᾳ ὑπεραῖραι τὸν Παῦλον, ἐξέπεμψε πρέσβεις καὶ θεωροὺς εἰς τὰς πόλεις καταγγελοῦντας τοὺς ἐσομένους
2 ἀγῶνας ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Δάφνης, ὡς πολλὴν γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων σπουδὴν εἰς τὴν ὡς αὐτὸν ἄφιξιν. ἀρχὴν δ' ἐποιήσατο τῆς πανηγύρεως τὴν πομπείαν, οὗ-
3 τως ἐπιτελεσθεῖσαν. καθηγοῦντό τινες Ῥωμαϊκὸν ἔχοντες καθοπλισμὸν ἐν θώραξιν ἀλυσιδωτοῖς, ἄνδρες ἀκμάζοντες ταῖς ἡλικίαις πεντακισχίλιοι. μεθ'
4 οὓς Μυσοὶ πεντακισχίλιοι. συνεχεῖς δ' ἦσαν Κίλικες εἰς τὸν τῶν εὐζώνων τρόπον καθωπλισμένοι τρισχί-
5 λιοι, χρυσοῦς ἔχοντες στεφάνους. ἐπὶ δὲ τούτοις Θρᾷκες τρισχίλιοι καὶ Γαλάται πεντακισχίλιοι. τούτοις ἐπέβαλλον Μακεδόνες δισμύριοι καὶ χαλκάσπιδες πεντακισχίλιοι, ἄλλοι δ' ἀργυράσπιδες, οἷς ἐπηκολούθει μονομάχων ζεύγη διακόσια τετταράκοντα.
6 τούτων κατόπιν ἦσαν ἱππεῖς Νισαῖοι μὲν χίλιοι, πολιτικοὶ δὲ τρισχίλιοι, ὧν οἱ μὲν πλείους ἦσαν χρυσοφάλαροι καὶ χρυσοστέφανοι, οἱ δ' ἄλλοι ἀργυροφά-
7 λαροι. μετὰ δὲ τούτους ἦσαν οἱ λεγόμενοι ἑταῖροι ἱππεῖς· οὗτοι δὲ ἦσαν εἰς χιλίους, πάντες χρυσοφάλαροι. τούτοις συνεχὲς ἦν τὸ τῶν φίλων σύνταγμα,
8 ἴσον καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὸν κόσμον. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπίλεκτοι χίλιοι· οἷς ἐπηκολούθει τὸ καλούμενον ἄγημα, κράτιστον εἶναι δοκοῦν σύστημα
9 τῶν ἱππέων, περὶ χιλίους. τελευταία δ' ἦν ἡ κατάφρακτος ἵππος, οἰκείως τῇ προσηγορίᾳ τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐσκεπασμένων τοῖς ὅπλοις· ἦσαν δὲ
10 καὶ αὐτοὶ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. πάντες δ' οἱ προειρημένοι εἶχον πορφυρᾶς ἐφαπτίδας, πολλοὶ δὲ καὶ

διαχρύσους καὶ ζωωτάς. ἐπὶ δὲ τούτοις ἔξιππα μὲν 11
ἦν ἑκατόν, τέθριππα δὲ τετταράκοντα, ἔπειτα ἐλε-
φάντων ἅρμα καὶ συνωρίς· καθ' ἕνα δὲ εἵποντο ἐλέ-
φαντες διεσκευασμένοι τριάκοντα καὶ ἕξ. τὴν δ' ἄλ- 12
λην πομπὴν λέγειν ἐστὶ δυσέφικτον, ὡς ἐν κεφαλαίῳ
δὲ λεκτέον. ἔφηβοι μὲν γὰρ ἐπόμπευσαν εἰς ὀκτακο-
σίους, χρυσοῦς ἔχοντες στεφάνους, βόες δ' εὐτρεφεῖς
περὶ χιλίους, θεωρίδες δὲ βραχὺ λείπουσαι τριακοσίων,
ἐλεφάντων δ' ὀδόντες ὀκτακόσιοι. τὸ δὲ τῶν ἀγαλ- 13
μάτων πλῆθος οὐ δυνατὸν ἐξηγήσασθαι· πάντων γὰρ
τῶν παρ' ἀνθρώποις λεγομένων ἢ νομιζομένων θεῶν
ἢ δαιμόνων, προσέτι δὲ ἡρώων, εἴδωλα διήγετο, τὰ
μὲν κεχρυσωμένα, τὰ δ' ἠμφιεσμένα στολαῖς διαχρύ-
σοις· καὶ πᾶσι τούτοις οἱ προσήκοντες μῦθοι κατὰ 14
τὰς παραδεδομένας ἱστορίας ἐν διασκευαῖς πολυτε-
λέσι παρέκειντο. εἵπετο δ' αὐτοῖς καὶ Νυκτὸς εἴδω- 15
λον καὶ Ἡμέρας, Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ καὶ Ἠοῦς καὶ
Μεσημβρίας. τὸ δὲ τῶν χρυσωμάτων καὶ ἀργυρω- 16
μάτων πλῆθος οὕτως ἄν τις ὑπονοήσειεν ὅσον ἦν·
ἑνὸς γὰρ τῶν φίλων, Διονυσίου τοῦ ἐπιστολιαγράφου,
χίλιοι παῖδες ἐπόμπευσαν ἀργυρώματ' ἔχοντες, ὧν
οὐδὲν ἔλαττον ὁλκὴν εἶχε δραχμῶν χιλίων. βασιλι- 17
κοὶ δὲ παῖδες παρῆλθον ἑξακόσιοι χρυσώματ' ἔχον-
τες. ἔπειτα γυναῖκες ἐκ χρυσῶν καλπίδων μύροις
ἔρραινον εἰς διακοσίας. ταύταις δ' ἑξῆς ἐπόμπευον ἐν 18
χρυσόποσι μὲν φορείοις ὀγδοήκοντα γυναῖκες, ἀργυρό-
ποσι δὲ πεντακόσιαι καθήμεναι, πολυτελῶς διεσκευα-
σμέναι. καὶ τῆς μὲν πομπῆς τὰ ἐπιφανέστατα ταῦτα ἦν. 19

Ἐπιτελεσθέντων δὲ τῶν ἀγώνων καὶ μονομαχιῶν 4
καὶ κυνηγεσίων κατὰ τριάκονθ' ἡμέρας, ἐν αἷς τὰς
θέας συνετέλει, πέντε μὲν τὰς πρώτας ἐν τῷ γυμνα-
σίῳ πάντες ἐκ χρυσῶν ὁλκείων ἠλείφοντο κροκίνῳ

μύρῳ· ἦν δὲ ταῦτα πεντεκαίδεκα, καὶ κιναμωμίνου τὰ ἴσα καὶ ναρδίνου. παραπλησίως δὲ καὶ ταῖς ἑξῆς εἰσεφέρετο τήλινον, ἀμαράκινον, ἴρινον, πάντα διαφέροντα ταῖς εὐωδίαις. ἔστρωτο δὲ εἰς εὐωχίαν ποτὲ μὲν χίλια τρίκλινα, ποτὲ δὲ χίλια πεντακόσια, μετὰ τῆς πολυτελεστάτης διασκευῆς. ὁ δὲ χειρισμὸς ἐγίγνετο τῶν πραγμάτων δι' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως· ἵππον γὰρ ἔχων εὐτελῆ παρέτρεχε παρὰ τὴν πομπὴν τοὺς μὲν προάγειν κελεύων, τοὺς δ' ἐπέχειν. κατὰ δὲ τοὺς πότους αὐτὸς ἐπὶ τὰς εἰσόδους ἐφιστάμενος οὓς μὲν εἰσῆγεν, οὓς δ' ἀνέκλινε, καὶ τοὺς διακόνους δὲ τοὺς τὰς παραθέσεις φέροντας αὐτὸς εἰσήγαγε. καὶ περιπορευόμενος οὗ μὲν προσεκάθιζεν, οὗ δὲ προσανέπιπτε· καὶ ποτὲ μὲν ἀποθέμενος μεταξὺ τὸν ψωμόν, ποτὲ δὲ τὸ ποτήριον, ἀνεπήδα καὶ μετανίστατο καὶ περιῄει τὸν πότον, προπόσεις λαμβάνων ὀρθὰς ἄλλοτε παρ' ἄλλοις, ἅμα δὲ καὶ τοῖς ἀκροάμασι προσπαίζων. προϊούσης δ' ἐπὶ πολὺ τῆς συνουσίας καὶ πολλῶν ἤδη κεχωρισμένων, ὑπὸ τῶν μίμων ὁ βασιλεὺς εἰσεφέρετο ὅλος κεκαλυμμένος καὶ εἰς τὴν γῆν ἐτίθετο, ὡς εἷς ὢν δῆτα τῶν μίμων. καὶ τῆς συμφωνίας προκαλουμένης ἀναπηδήσας ὠρχεῖτο καὶ ὑπεκρίνετο μετὰ τῶν γελωτοποιῶν, ὥστε πάντας αἰσχυνομένους φεύγειν. ταῦτα δὲ πάντα συνετελέσθη, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐνοσφίσατο, παρασπονδήσας τὸν Φιλομήτορα βασιλέα παιδίσκον ὄντα, τὰ δὲ καὶ τῶν φίλων συμβαλλομένων· ἱεροσυλήκει δὲ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἱερῶν. [Athen. 5, p. 194, C—195 F; 10, p. 439, A—D.]

5 Ὅτι μετὰ τὴν συντέλειαν τῶν ἀγώνων, ἄρτι τούτων γεγονότων, ἦκον οἱ περὶ τὸν Τιβέριον πρεσβευταί, κατασκόπων ἔχοντες τάξιν. οἷς οὕτως ἐπιδεξίως

ἀπήντησεν Ἀντίοχος καὶ φιλοφρόνως ὥστε μὴ οἷον
τοὺς περὶ τὸν Τιβέριον ὑποπτεῦσαί τι περὶ αὐτοῦ
πραγματικὸν ἢ παρατριβῆς ἔμφασιν ἔχον ἐκ τῶν κατὰ
τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀλλὰ καὶ τῶν λεγόντων τι τοιοῦ-
τον καταγιγνώσκειν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κατὰ τὴν
ἀπάντησιν φιλανθρωπίας· ὃς γε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ 3
τῆς αὐλῆς παρεχώρησε τοῖς πρεσβευταῖς, μικροῦ δὲ
καὶ τοῦ διαδήματος κατὰ τὴν ἐπίφασιν, καίπερ οὐκ 4
ὢν τῇ προαιρέσει τοιοῦτος, ἀλλὰ τοὐναντίον [ἀλλο-
τριώτατα διακείμενος πρὸς Ῥωμαίους].

Ὅτι εἰς τὴν Ῥώμην παραγεγονότων πρεσβευτῶν 6
πλειόνων καὶ ἑτέρων, ἐπιφανεστάτων δὲ παρὰ μὲν
Ῥοδίων τῶν περὶ Ἀστυμήδην, παρὰ δὲ τῶν Ἀχαιῶν
τῶν περὶ Εὐρέαν καὶ Ἀναξίδαμον καὶ Σάτυρον, παρὰ
δὲ Προυσίου τῶν περὶ Πύθωνα, τούτοις ἐχρημάτισεν
ἡ σύγκλητος. οἱ μὲν οὖν παρὰ τοῦ Προυσίου κατη- 2
γορίαν ἐποιοῦντο Εὐμένους τοῦ βασιλέως, φάσκον-
τες αὐτῶν τέ τινα χωρία παραιρεῖσθαι τὸν Εὐμένη
καὶ τῆς Γαλατίας οὐκ ἀφίστασθαι τὸ παράπαν οὐδὲ
πειθαρχεῖν τοῖς τῆς συγκλήτου δόγμασιν, ἀλλὰ τοὺς 3
μὲν τὰ σφέτερα φρονοῦντας σωματοποιεῖν, τοὺς δὲ
τὰ Ῥωμαίων αἱρουμένους καὶ βουλομένους πολιτεύε-
σθαι τοῖς τῆς συγκλήτου δόγμασιν ἀκολούθως κατὰ
πάντα τρόπον ἐλαττοῦν. ἦσαν δέ τινες πρεσβευταὶ 4
καὶ παρὰ τῶν τῆς Ἀσίας πόλεων, οἳ κατηγόρουν τοῦ
βασιλέως, ἔμφασιν ποιοῦντες τῆς πρὸς τὸν Ἀντίοχον
κοινοπραγίας. ἡ δὲ σύγκλητος διακούσασα τῶν κα- 5
τηγορούντων οὔτ' ἀπέρριπτε τὰς διαβολὰς οὔτ' ἐξέ-
φαινε τὴν ἑαυτῆς γνώμην, ἀλλὰ συνετήρει παρ'
ἑαυτῇ, διαπιστοῦσα καθόλου τοῖς περὶ τὸν Εὐμένη
καὶ τὸν Ἀντίοχον· τοῖς γε μὴν Γαλάταις ἀεί τι προσ- 6
ετίθει καὶ συνεπίσχυε περὶ τῆς ἐλευθερίας. οἱ δὲ 7

περὶ τὸν Τιβέριον, ἥκοντες ἀπὸ τῆς πρεσβείας, οὐδὲν περιττότερον ἠδυνήθησαν οὔτ' αὐτοὶ διαλαβεῖν οὔτε τῇ συγκλήτῳ διασαφῆσαι περὶ τῶν κατὰ τὸν Εὐμένη καὶ τὸν Ἀντίοχον ἥπερ καὶ πρότερον ὄντες ἐν τῇ
8 Ῥώμῃ διελάμβανον. οὕτως αὐτοὺς οἱ βασιλεῖς ἐξε- 5
τέμοντο τῇ κατὰ τὴν ἀπάντησιν φιλανθρωπίᾳ.
7 Μετὰ δὲ ταῦτα προσκαλεσαμένη τοὺς Ῥοδίους
2 διήκουε τούτων. ὁ δ' Ἀστυμήδης εἰσελθὼν μετρίως ἔστη καὶ βέλτιον ἢ κατὰ τὴν πρὸ ταύτης πρεσβείαν·
3 ἀφέμενος γὰρ τοῦ κατηγορεῖν τῶν ἄλλων ὥρμησεν 10
ἐπὶ τὸ παραιτεῖσθαι, καθάπερ οἱ μαστιγούμενοι τὰς πληγάς, φάσκων ἱκανοῖς προστίμοις περιπεπτωκέ-
4 ναι τὴν πατρίδα καὶ μείζοσι τῆς ἁμαρτίας. καὶ προσθέμενος ἐξηγεῖτο τὰς ἐλαττώσεις, κεφαλαιωδῶς διεξ- 15
ιών, πρῶτον μὲν ὅτι Λυκίαν καὶ Καρίαν ἀπολωλέ-
κασιν, εἰς ἣν ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐδαπάνησαν χρημάτων ἱκανὸν πλῆθος, τριττοὺς πολέμους ἀναγκασθέντες πολεμεῖν αὐτοῖς, νυνὶ δὲ προσόδων ἐστέρηνται πολ-
5 λῶν ὧν ἐλάμβανον παρὰ τῶν προειρημένων. ἀλλ' 20
ἴσως, ἔφη, ταῦτα μὲν ἔχει λόγον· καὶ γὰρ ἐδώκαθ'
ὑμεῖς αὐτὰ τῷ δήμῳ, μετὰ χάριτος τὴν εὔνοιαν καὶ χαρίζοντες αὐτὰ κατὰ λόγον ἐδοκεῖτε τοῦτο πράττειν,
6 ἐμπεσούσης τινὸς ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ὑμῖν. ἀλλὰ Καῦνον δήπου διακοσίων ταλάντων ἐξηγοράσαμεν 25
παρὰ τῶν Πτολεμαίου στρατηγῶν, καὶ Στρατονί-
κειαν ἐλάβομεν ἐν μεγάλῃ χάριτι παρ' Ἀντιόχου καὶ
7 Σελεύκου, καὶ παρὰ τούτων τῶν πόλεων ἀμφοτέρων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα τῷ δήμῳ πρόσοδος ἔπιπτε
8 καθ' ἕκαστον ἔτος. τούτων ἁπασῶν ἐστερήμεθα τῶν 30
προσόδων, θέλοντες πειθαρχεῖν τοῖς ὑμετέροις προσ-
9 τάγμασιν. ἐξ ὧν μείζονα φόρον ἐπιτεθείκατε τοῖς Ῥοδίοις τῆς ἀγνοίας ἢ Μακεδόσι τοῖς διὰ παντὸς πο-

λεμίοις ὑμῖν ὑπάρξασι. τὸ δὲ μέγιστον σύμπτωμα 10
τῆς πόλεως· καταλέλυται γὰρ ἡ τοῦ λιμένος πρόσο-
δος· ὑμῶν Δῆλον μὲν ἀτελῆ πεποιηκότων, ἀφῃρημέ-
νων δὲ τὴν τοῦ δήμου παρρησίαν, δι' ἧς καὶ τὰ κατὰ
τὸν λιμένα καὶ τἄλλα πάντα τῆς πόλεως ἐτύγχανε τῆς
ἁρμοζούσης προστασίας. ὅτι δὲ τοῦτ' ἔστιν ἀληθὲς 11
οὐ δυσχερὲς καταμαθεῖν· τοῦ γὰρ ἐλλιμενίου κατὰ 12
τοὺς ἀνώτερον χρόνους εὑρίσκοντος ἑκατὸν μυριάδας
δραχμῶν, νῦν εὑρίσκει πεντεκαίδεκα μυριάδας, ὥστε
καὶ λίαν, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, τὴν ὑμετέραν ὀργὴν
ἧφθαι τῶν κυρίων τόπων τῆς πόλεως. εἰ μὲν οὖν 13
συνεβεβήκει πάνδημον γεγονέναι τὴν ἁμαρτίαν καὶ
τὴν ἀλλοτριότητα τοῦ δήμου, τάχ' ἂν ἴσως ἐδοκεῖτε καὶ
ὑμεῖς εὐλόγως ἐπίμονον καὶ δυσπαραίτητον ἔχειν τὴν
ὀργήν· εἰ δὲ σαφῶς ἴστε παντάπασιν ὀλίγους γεγο- 14
νότας αἰτίους τῆς τοιαύτης ἀλογίας, καὶ τούτους ἅπαν-
τας ἀπολωλότας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δήμου, τί πρὸς τοὺς 15
μηδὲν αἰτίους ἀκαταλλάκτως ἔχετε, καὶ ταῦτα πρὸς
τοὺς ἄλλους ἅπαντας εἶναι δοκοῦντες πραότατοι καὶ
μεγαλοψυχότατοι; διόπερ, ὦ ἄνδρες, ἀπολωλεκὼς ὁ 16
δῆμος τὰς προσόδους, τὴν παρρησίαν, τὴν ἰσολογίαν,
ὑπὲρ ὧν τὸν πρὸ τοῦ χρόνον πᾶν ἀναδεχόμενος δια-
τετέλεκεν, ἀξιοῖ καὶ δεῖται πάντων ὑμῶν, ἱκανὰς 17
ἔχων πληγάς, λήξαντας τῆς ὀργῆς διαλυθῆναι καὶ
συνθέσθαι τὴν συμμαχίαν, ἵνα γένηται τοῦτο ἐμφα-
νὲς ἅπασιν ὅτι τὴν μὲν ὀργὴν ἀποτέθεισθε τὴν πρὸς
Ῥοδίους, ἀνακεχωρήκατε δ' ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς αἵρε-
σιν καὶ φιλίαν. τούτου γὰρ χρείαν ἔχει νῦν ὁ δῆμος, 18
οὐ τῆς διὰ τῶν ὅπλων καὶ στρατιωτῶν συμμαχίας.
ταῦτα μὲν οὖν καὶ τούτοις παραπλήσια διαλεχθεὶς
Ἀστυμήδης ἐδόκει πρεπόντως τοῖς καιροῖς πεποιῆ-
σθαι τοὺς λόγους· πλεῖστά γε μὴν συνήργησαν τοῖς 19

Ῥοδίοις πρὸς τὸ τυχεῖν τῆς συμμαχίας οἱ περὶ τὸν Τιβέριον ἄρτι παραγεγονότες. οὗτοι γὰρ ἀπομαρτυρήσαντες πρῶτον μὲν πᾶσι τοῖς τῆς συγκλήτου δόγμασι πεπειθαρχηκέναι τοὺς Ῥοδίους, ἔπειτα πάντας τοὺς αἰτίους τῆς ἀλλοτριότητος κατακεκρίσθαι θανάτου παρ' αὐτοῖς, ἤτησαν τοὺς ἀντιλέγοντας καὶ ἐποιήσαντο τὴν πρὸς Ῥωμαίους συμμαχίαν.

8 Ὅτι μετά τινα χρόνον εἰσῆλθον οἱ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις, ἔχοντες ἐντολὰς ἀκολούθως ταῖς ἀποκρίσεσιν, αἷς πρότερον ἔλαβον· αὗται δ' ἦσαν διότι θαυμάζουσι πῶς ὑπὲρ ὧν αὐτοὶ κεκρίκασι, περὶ τούτων αὐτοὺς παρακαλοῦσι κρίνειν. διὸ τότε παρῆσαν οἱ περὶ τὸν Εὐρέαν, πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐμφανίζοντες διότι τὸ μὲν ἔθνος οὔτε δικαιολογουμένων ἀκήκοε τῶν κατηγορημένων οὔτε κρίσιν οὐθεμίαν πεποίηται περὶ αὐτῶν, τὴν δὲ σύγκλητον ἀξιοῖ πρόνοιαν ποιήσασθαι τῶν ἀνθρώπων, ἵνα κρίσεως τύχωσι καὶ μὴ καταφθαρῶσιν ἄκριτοι, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὴν ἐξετάσασαν διασαφῆσαι τοὺς ἐνόχους ὄντας τοῖς ἐγκλήμασιν· εἰ δὲ διὰ τοὺς περισπασμοὺς αὐτὴ μὴ δύναται τοῦτο ποιῆσαι, τοῖς Ἀχαιοῖς ἐπιτρέψαι περὶ τοῦ πράγματος, οἳ πειράσονται μισοπονήρως χρήσασθαι τοῖς αἰτίοις. ἡ δὲ σύγκλητος διακούσασα τῶν πρεσβευτῶν, ἀκολούθως ταῖς ἐντολαῖς διαλεγομένων, καὶ δυσχρηστοῦσα διὰ τὸ πανταχόθεν ἐξελέγχεσθαι τό τε γὰρ κρίνειν οὐκ ἐνόμιζεν αὐτῇ καθήκειν, τό τε χωρὶς κρίσεως ἀπολύειν τοὺς ἄνδρας, πρόδηλον ἔχειν ἐδόκει τὸν ὄλεθρον τοῖς φίλοις αὐτῶν· διόπερ ἀναγκαζομένη, καὶ βουλομένη παρελέσθαι καθόλου τὴν ἐλπίδα τῶν πολλῶν ὑπὲρ τῆς τῶν κατεχομένων σωτηρίας, ἵνα συμμύσαντες πειθαρχῶσιν, ἐν μὲν Ἀχαΐᾳ τοῖς περὶ τὸν Καλλικράτην, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πολι-

τεύμασι τοῖς δοκοῦσιν εἶναι Ῥωμαίων φίλοις, ἔγραψαν ἀπόκρισιν τοιαύτην, ὅτι ἡμεῖς οὐχ ὑπολαμβάνομεν συμφέρειν, [οὔτε ἡμῖν] οὔτε τοῖς ὑμετέροις δήμοις τούτους τοὺς ἄνδρας ἐπανελθεῖν εἰς οἶκον. 9
ταύτης δὲ τῆς ἀποκρίσεως ἐκπεσούσης οὐ μόνον περὶ τοὺς ἀνακεκλημένους ἐγένετό τις ὀλοσχερὴς ἀθυμία καὶ παράλυσις τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς ἂν εἰ κοινόν τι πένθος, ἅτε δοκούσης τῆς ἀποκρίσεως ὁλοσχερῶς ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας τῶν ἀκληρούντων. 10
κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα διαγγελθείσης τῆς ἀποκρίσεως τῆς τοῖς Ἀχαιοῖς δεδομένης ὑπὲρ τῶν καταιτιαθέντων, τὰ μὲν πλήθη συνετρίβη ταῖς διανοίαις, καί τις οἷον ἀπελπισμὸς ὑπέδραμε τοὺς ἀνθρώπους, οἱ δὲ περὶ τὸν Χάροπα καὶ Καλλικράτην καὶ πάντες οἱ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως προεστῶτες μετέωροι πάλιν ἐγενήθησαν. 11

Ὅτι Τιβέριος τοὺς Καμμανοὺς τὰ μὲν βιασάμενος, τὰ δὲ παραλογισάμενος, ὑπηκόους ἐποίησε Ῥωμαίοις. 9

Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην καὶ πλειόνων παραγεγονότων ἐχρημάτισεν ἡ σύγκλητος τοῖς περὶ τὸν Ἄτταλον καὶ τὸν Ἀθήναιον. 2
συνέβαινε γὰρ τὸν Προυσίαν οὐ μόνον αὐτὸν ἐνεργῶς κεχρῆσθαι ταῖς διαβολαῖς ταῖς κατὰ τὸν Εὐμένη καὶ τὸν Ἄτταλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς Γαλάτας παρωξυγκέναι καὶ τοὺς Σελγεῖς καὶ πλείους ἑτέρους κατὰ τὴν Ἀσίαν πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. 3
ὧν χάριν ὁ βασιλεὺς Εὐμένης ἐξαπεστάλκει τοὺς ἀδελφούς, ἀπολογησομένους πρὸς τὰς ἐπιφερομένας διαβολάς. 4
οἳ καὶ παρελθόντες εἰς τὴν σύγκλητον ἐνδεχομένως ἔδοξαν πρὸς ἅπαντας τοὺς κατηγοροῦντας ποιήσασθαι τὴν ἀπολογίαν, καὶ τέλος οὐ μόνον ἀποτριψάμενοι τὰς ἐπιφερομένας αἰτίας, ἀλλὰ καὶ τιμη- 5

6 θέντες ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἀσίαν. οὐ μὴν τῆς γε κατὰ τὸν Εὐμένη καὶ κατὰ τὸν Ἀντίοχον ὑποψίας ἔληγεν ἡ σύγκλητος, ἀλλὰ Γάιον Σουλπίκιον καὶ Μάνιον Σέργιον καταστήσασα πρεσβευτὰς ἐξαπέστελ-
7 λεν, ἅμα μὲν ἐποπτεύσοντας τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας, ἅμα δὲ τοῖς Μεγαλοπολίταις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις
8 διευκρινήσοντας περὶ τῆς ἀντιλεγομένης χώρας, μάλιστα δὲ πολυπραγμονήσοντας τὰ κατὰ τὸν Ἀντίοχον καὶ κατὰ τὸν Εὐμένη, μή τις ἐξ αὐτῶν παρασκευὴ γίγνεται καὶ κοινοπραγία κατὰ Ῥωμαίων. [Exc. de legat. p. 173—179. 6, 7—8 p. 178.]

10 Ὅτι Γάιος ὁ Γάλλος, χωρὶς τῶν ἄρτι ῥηθέντων ἀλογημάτων, παραγενόμενος εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκθέματα
2 κατὰ τὰς πόλεις ἐξέθηκε τὰς ἐπιφανεστάτας, κελεύων, εἴ τις βούλεται κατηγορεῖν Εὐμένους τοῦ βασι-
3 λέως, ἀπαντᾶν εἰς Σάρδεις ἐπί τινα χρόνον ὡρισμένον. μετὰ δὲ ταῦτα παραγενηθεὶς αὐτὸς εἰς τὰς Σάρδεις, ἀποκαθίσας ἐν τῷ γυμνασίῳ ἐπὶ δέκ' ἡμέ-
4 ρας διήκουε τῶν κατηγορούντων, πᾶσαν ἐπιδεχόμενος αἰσχρολογίαν καὶ λοιδορίαν κατὰ τοῦ βασιλέως
5 καὶ καθόλου πᾶν ἔλκων πρᾶγμα καὶ κατηγορίαν, ἅτε παρεστηκὼς ἄνθρωπος τῇ διανοίᾳ καὶ φιλοδοξῶν ἐν τῇ πρὸς Εὐμένη διαφορᾷ. [Exc. Peir. p. 145.]

10ª Ὅτι καθ' ὅσον ἐδόκουν οἱ Ῥωμαῖοι βαρύτερον τῷ Εὐμένει προσφέρεσθαι, κατὰ τοσοῦτο συνέβαινε τοὺς Ἕλληνας προσοικειοῦσθαι, φύσει τῶν ἀνθρώπων ἀεὶ τῷ θλιβομένῳ τὴν εὔνοιαν προσνεμόντων. [Exc. Vat. p. 438 M. 78 H.]

11 Ὅτι κατὰ τὴν Συρίαν Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς, βουλόμενος εὐπορῆσαι χρημάτων, προέθετο στρατεύειν ἐπὶ
2 τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα. παραγενόμενος δ' ἐπὶ τοὺς τόπους, καὶ διαψευσθεὶς τῆς ἐλπί-

δος, διὰ τὸ μὴ συγχωρεῖν τῇ παρανομίᾳ τοὺς βαρβάρους τοὺς οἰκοῦντας περὶ τὸν τόπον, ἀναχωρῶν ἐν Τάβαις τῆς Περσίδος ἐξέλιπε τὸν βίον, δαιμονήσας, ὡς ἔνιοί φασι, διὰ τὸ γενέσθαι τινὰς ἐπισημασίας τοῦ δαιμονίου κατὰ τὴν περὶ τὸ προειρημένον ἱερὸν παρανομίαν. [Exc. Peir. p. 145.]

Ὅτι Δημήτριος ὁ τοῦ Σελεύκου, πολὺν ἤδη χρόνον κατεχόμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὴν ὁμηρείαν, πάλαι μὲν ἐδόκει παρὰ τὸ δίκαιον κατέχεσθαι· δοθῆναι γὰρ ὑπὸ Σελεύκου τοῦ πατρὸς τῆς ἐκείνου πίστεως ἕνεκεν, Ἀντιόχου δὲ μετειληφότος τὴν βασιλείαν οὐκ ὀφείλειν ὑπὲρ τῶν ἐκείνου τέκνων ὁμηρεύειν. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸν μὲν πρὸ τοῦ χρόνον ἦγε τὴν ἡσυχίαν καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀδυναμίαν· ἦν γὰρ ἔτι παῖς· τότε δὲ τὴν ἀκμαιοτάτην ἔχων ἡλικίαν ἐποιήσατο λόγους, εἰσελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, ἀξιῶν καὶ παρακαλῶν κατάγειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν· καθήκειν γὰρ αὐτῷ μᾶλλον ἢ τοῖς Ἀντιόχου τέκνοις τὴν ἀρχήν. διαθεμένου δὲ καὶ πλείονας λόγους αὐτοῦ πρὸς τὴν προειρημένην ὑπόθεσιν, καὶ μάλιστα προσδραμόντος ἐν τῷ λέγειν, διότι συμβαίνει καὶ πατρίδα καὶ τροφὸν τὴν Ῥώμην ὑπάρχειν αὐτῷ, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς τῶν ἐκ τοῦ συνεδρίου ἅπαντας ἀδελφῶν ἔχειν διάθεσιν, τοὺς δὲ βουλευτὰς πατέρων, διὰ τὸ παραγενέσθαι μὲν ἔτι νήπιος, τότε δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν ὑπάρχειν ἐτῶν εἴκοσι καὶ τριῶν, ἐνετρέποντο μὲν ἅπαντες ἀκούοντες ἐν ἑαυτοῖς, κοινῇ γε μὴν ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ τὸν μὲν Δημήτριον κατασχεῖν, τῷ δὲ καταλελειμμένῳ παιδὶ συγκατασκευάζειν τὴν ἀρχήν. τοῦτο δ' ἐπαίσησεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑπιδομένη τὴν ἀκμὴν τοῦ Δημητρίου, μᾶλλον δὲ κρίνασα συμφέρειν τοῖς σφετέροις πράγμασι τὴν νεότητα καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ

6 θέντες ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἀσίαν. οὐ μὴν τῆς γε
κατὰ τὸν Εὐμένη καὶ κατὰ τὸν Ἀντίοχον ὑποψίας
ἔληγεν ἡ σύγκλητος, ἀλλὰ Γάιον Σουλπίκιον καὶ
Μάνιον Σέργιον καταστήσασα πρεσβευτὰς ἐξαπέστελ-
7 λεν, ἅμα μὲν ἐποπτεύσοντας τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας, 5
ἅμα δὲ τοῖς Μεγαλοπολίταις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις
8 διευκρινήσοντας περὶ τῆς ἀντιλεγομένης χώρας, μά-
λιστα δὲ πολυπραγμονήσοντας τὰ κατὰ τὸν Ἀντίοχον
καὶ κατὰ τὸν Εὐμένη, μή τις ἐξ αὐτῶν παρασκευὴ
γίγνεται καὶ κοινοπραγία κατὰ Ῥωμαίων. [Exc. de 10
legat. p. 173—179. 6, 7—8 p. 178.]

10 Ὅτι Γάιος ὁ Γάλλος, χωρὶς τῶν ἄρτι ῥηθέντων
ἀλογημάτων, παραγενόμενος εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκθέματα
2 κατὰ τὰς πόλεις ἐξέθηκε τὰς ἐπιφανεστάτας, κελεύ-
ων, εἴ τις βούλεται κατηγορεῖν Εὐμένους τοῦ βασι- 15
λέως, ἀπαντᾶν εἰς Σάρδεις ἐπί τινα χρόνον ὡρισμέ-
3 νον. μετὰ δὲ ταῦτα παραγενηθεὶς αὐτὸς εἰς τὰς
Σάρδεις, ἀποκαθίσας ἐν τῷ γυμνασίῳ ἐπὶ δέχ' ἡμέ-
4 ρας διήκουε τῶν κατηγορούντων, πᾶσαν ἐπιδεχόμε-
νος αἰσχρολογίαν καὶ λοιδορίαν κατὰ τοῦ βασιλέως 20
5 καὶ καθόλου πᾶν ἔλκων πρᾶγμα καὶ κατηγορίαν, ἅτε
παρεστηκὼς ἄνθρωπος τῇ διανοίᾳ καὶ φιλοδοξῶν ἐν
τῇ πρὸς Εὐμένη διαφορᾷ. [Exc. Peir. p. 145.]

10ᵃ Ὅτι καθ' ὅσον ἐδόκουν οἱ Ῥωμαῖοι βαρύτερον τῷ
Εὐμένει προσφέρεσθαι, κατὰ τοσοῦτο συνέβαινε τοὺς 25
Ἕλληνας προσοικειοῦσθαι, φύσει τῶν ἀνθρώπων ἀεὶ
τῷ θλιβομένῳ τὴν εὔνοιαν προσνεμόντων. [Exc. Vat.
p. 438 M. 78 H.]

11 Ὅτι κατὰ τὴν Συρίαν Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς, βουλό-
μενος εὐπορῆσαι χρημάτων, προέθετο στρατεύειν ἐπὶ 30
2 τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα. παραγε-
νόμενος δ' ἐπὶ τοὺς τόπους, καὶ διαψευσθεὶς τῆς ἐλπί-

δος, διὰ τὸ μὴ συγχωρεῖν τῇ παρανομίᾳ τοὺς βαρβάρους τοὺς οἰκοῦντας περὶ τὸν τόπον, ἀναχωρῶν ἐν 3
Τάβαις τῆς Περσίδος ἐξέλιπε τὸν βίον, δαιμονήσας, 4
ὡς ἔνιοί φασι, διὰ τὸ γενέσθαι τινὰς ἐπισημασίας
τοῦ δαιμονίου κατὰ τὴν περὶ τὸ προειρημένον ἱερὸν
παρανομίαν. [Exc. Peir. p. 145.]

Ὅτι Δημήτριος ὁ τοῦ Σελεύκου, πολὺν ἤδη χρόνον 12
κατεχόμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὴν ὁμηρείαν, πάλαι
μὲν ἐδόκει παρὰ τὸ δίκαιον κατέχεσθαι· δοθῆναι γὰρ 2
ὑπὸ Σελεύκου τοῦ πατρὸς τῆς ἐκείνου πίστεως ἕνεκεν, Ἀντιόχου δὲ μετειληφότος τὴν βασιλείαν οὐκ
ὀφείλειν ὑπὲρ τῶν ἐκείνου τέκνων ὁμηρεύειν. οὐ 3
μὴν ἀλλὰ τὸν μὲν πρὸ τοῦ χρόνον ἦγε τὴν ἡσυχίαν
καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀδυναμίαν· ἦν γὰρ ἔτι παῖς·
τότε δὲ τὴν ἀκμαιοτάτην ἔχων ἡλικίαν ἐποιήσατο λό- 4
γους, εἰσελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, ἀξιῶν καὶ παρακαλῶν κατάγειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν· καθήκειν
γὰρ αὐτῷ μᾶλλον ἢ τοῖς Ἀντιόχου τέκνοις τὴν ἀρχήν.
διαθεμένου δὲ καὶ πλείονας λόγους αὐτοῦ πρὸς τὴν 5
προειρημένην ὑπόθεσιν, καὶ μάλιστα προσδραμόντος
ἐν τῷ λέγειν, διότι συμβαίνει καὶ πατρίδα καὶ τροφὸν τὴν Ῥώμην ὑπάρχειν αὐτῷ, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς
τῶν ἐκ τοῦ συνεδρίου ἅπαντας ἀδελφῶν ἔχειν διάθεσιν, τοὺς δὲ βουλευτὰς πατέρων, διὰ τὸ παραγενέσθαι μὲν ἔτι νήπιος, τότε δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν ὑπάρχειν ἐτῶν εἴκοσι καὶ τριῶν, ἐνετρέποντο μὲν ἅπαντες 6
ἀκούοντες ἐν ἑαυτοῖς, κοινῇ γε μὴν ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ τὸν μὲν Δημήτριον κατασχεῖν, τῷ δὲ καταλελειμμένῳ παιδὶ συγκατασκευάζειν τὴν ἀρχήν. τοῦτο δ' 7
ἐποίησεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑπιδομένη τὴν ἀκμὴν τοῦ Δημητρίου, μᾶλλον δὲ κρίνασα συμφέρειν τοῖς σφετέροις πράγμασι τὴν νεότητα καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ

διαδεδεγμένου τὴν βασιλείαν. ἐγένετο δὲ τοῦτο δῆλον
ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων. εὐθέως γὰρ κατα-
στήσαντες πρεσβευτὰς τοὺς περὶ Γνάιον Ὀκταούιον
καὶ Σπόριον Λοκρήτιον καὶ Λεύκιον Αὐρήλιον ἐξέ-
πεμψαν, τοὺς διοικήσοντας τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν
ὡς αὐτὴ προηρεῖτο, διὰ τὸ μηδέν' αὐτῶν ἐμπο-
δὼν στησόμενον τοῖς ἐπιταττομένοις, τοῦ μὲν βα-
σιλέως παιδὸς ὄντος, τῶν δὲ προεστώτων ἀσμενιζόν-
των ἐπὶ τῷ μὴ παραδεδόσθαι τὰ πράγματα τῷ Δη-
μητρίῳ· μάλιστα γὰρ τοῦτο προσεδόκων. οἱ μὲν οὖν
περὶ τὸν Γνάιον ἐξώρμησαν, ἔχοντες ἐντολὰς πρώτας
μὲν τὰς ναῦς τὰς καταφράκτους διαπρῆσαι, μετὰ δὲ
ταῦτα τοὺς ἐλέφαντας νευροκοπῆσαι καὶ καθόλου λυ-
μήνασθαι τὴν βασίλειον δύναμιν. προσενετείλαντο
δὲ τούτοις καὶ τὰ κατὰ τὴν Μακεδονίαν ἐπισκέψα-
σθαι· συνέβαινε γὰρ τοὺς Μακεδόνας ἀήθεις ὄντας
δημοκρατικῆς καὶ συνεδριακῆς πολιτείας στασιάζειν
πρὸς αὐτούς. ἔδει δὲ τοὺς περὶ τὸν Γνάιον καὶ τὰ
περὶ τοὺς Γαλάτας καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀριαράθου βα-
σιλείαν ἐποπτεῦσαι. μετὰ δέ τινα χρόνον αὐτοῖς
ἐπαπεστάλη γράμματα παρὰ τῆς συγκλήτου καὶ τοὺς
ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλεῖς διαλῦσαι κατὰ δύναμιν.

13 Ὅτι κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους παρεγένοντο πρέ-
σβεις ἐκ τῆς Ῥώμης πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Μάρ-
κον Ἰούνιον, διευκρινήσοντες τὰ πρὸς τοὺς Γαλάτας
διαφέροντα τῷ βασιλεῖ. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἠδυνήθη-
σαν οἱ Τροκμοὶ δι' αὐτῶν ἀποτεμέσθαι τῆς Καπ-
παδοκίας οὐδέν, ἀλλ' ἐκ χειρὸς ᾠκοδομήσαντο τὴν
δόκην ἐπιβαλόμενοι τόλμαν, καταφυγόντες ἐπὶ Ῥω-
μαίους διαβάλλειν ἐπειρῶντο τὸν Ἀριαράθην. ὧν
χάριν ἀπεστάλησαν οἱ περὶ τὸν Ἰούνιον. πρὸς οὓς
ὁ βασιλεὺς ποιησάμενος τοὺς ἁρμόζοντας λόγους, καὶ

τἆλλα φιλανθρώπως ὁμιλήσας, ἐκείνους μὲν εὐλογοῦντας ἀπέστειλε. μετὰ δὲ ταῦτα παραγενομένων 4
πρεσβευτῶν τῶν περὶ Γνάιον Ὀκταούιον καὶ Σπόριον Λοκρήτιον, καὶ διαλεγομένων τῷ βασιλεῖ πάλιν περὶ
5 τῶν πρὸς τοὺς Γαλάτας αὐτῷ διαφερόντων, βραχέα 5
περὶ τούτων κοινολογησάμενος, καὶ φήσας εὐεπάγωγος εἶναι πρὸς τὸ κριθέν, λοιπὸν ἤδη τὸν πλείω λόγον ὑπὲρ τῶν κατὰ Συρίαν ἐποιεῖτο πραγμάτων, εἰδὼς ἐκεῖσε προάγοντας τοὺς περὶ τὸν Ὀκταούιον,
10 ὑποδεικνύων αὐτοῖς τὴν ἀκαταστασίαν τῆς βασιλείας 6
καὶ τὴν εἰκαιότητα τῶν προεστώτων αὐτῆς, καὶ προσεπαγγελλόμενος ἀκολουθήσειν μετὰ δυνάμεως καὶ συνεφεδρεύσειν τοῖς καιροῖς, ἕως ἂν ἐπανέλθωσι πάλιν ἐκ τῆς Συρίας ἀσφαλῶς. οἱ δὲ περὶ τὸν Γνάιον, 7
15 ἐν πᾶσιν ἀποδεχόμενοι τὴν τοῦ βασιλέως εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, κατὰ μὲν τὸ παρὸν οὐκ ἔφασαν προσδεῖσθαι τῆς παραπομπῆς, εἰς δὲ τὸ μέλλον, ἐάν τις ὑποπίπτῃ χρεία, διασαφήσειν ἀόκνως· κρίνειν γὰρ αὐτὸν ἕνα τῶν ἀληθινῶν Ῥωμαίοις φίλων.

20 Ὅτι παρεγένοντο κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν παρ' Ἀρια- 14
ράθου τοῦ νεωστὶ διαδεδεγμένου τὴν Καππαδοκῶν βασιλείαν πρέσβεις, ἀνανεωσόμενοι τήν τε φιλίαν καὶ συμμαχίαν τὴν προϋπάρχουσαν καὶ καθόλου πα- 2
ρακαλέσοντες τὴν σύγκλητον ἀποδέξασθαι τὴν τοῦ
25 βασιλέως εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, ἣν ἔχει καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν πρὸς ἅπαντας Ῥωμαίους. ἡ δὲ σύγ- 3
κλητος διακούσασα τῶν λόγων, τήν τε φιλίαν ἀνενεώσατο καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ καθόλου τὴν ὅλην αἵρεσιν ἀποδεξαμένη τοῦ βασιλέως φιλάνθρωπος ἐγε-
30 νήθη. τοῦτο δ' ἐγένετο μάλιστα διὰ τὸ τοὺς περὶ τὸν 4
Τιβέριον, καθ' ὃν καιρὸν ἐξαπεστάλησαν ἐπισκεψόμενοι τὰ κατὰ τοὺς βασιλεῖς, ἐπανελθόντας εὐφήμους

λόγους ποιήσασθαι περί τε τοῦ πατρὸς καὶ καθόλου
5 τῆς βασιλείας αὐτῶν. οἷς πιστεύσαντες οἱ τοῦ συνεδρίου τούς τε πρεσβευτὰς φιλανθρώπως ἀπεδέξαντο καὶ τὴν ὅλην αἵρεσιν τοῦ βασιλέως.

15 Ὁ δὲ Ἀριαράθης ὁ βασιλεὺς Καππαδοκίας, προσ- 5
δεδεγμένος τοὺς εἰς τὴν Ῥώμην ἀποσταλέντας πρεσβευτάς, νομίσας ἐκ τῶν ἀποκρίσεων ἐν ὀρθῷ κεῖσθαι τὴν βασιλείαν αὐτῷ, ἐπειδὴ καθῖκται τῆς Ῥωμαίων εὐνοίας, ἔθυε τοῖς θεοῖς χαριστήρια τῶν
2 γεγονότων καὶ τοὺς ἡγεμόνας εἱστία. μετὰ δὲ ταῦτα 10
πρεσβευτὰς ἀπέστειλε πρὸς τοὺς περὶ τὸν Λυσίαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, σπουδάζων ἀνακομίσασθαι τὰ
3 τῆς ἀδελφῆς καὶ μητρὸς ὀστᾶ. τὸ μὲν οὖν ἐγκαλεῖν ὑπὲρ τοῦ γεγονότος ἀσεβήματος ἀπεδοκίμαζεν, οὐ βουλόμενος ἐρεθίζειν τοὺς περὶ τὸν Λυσίαν, ἵνα μὴ 15
διαψευσθῇ τῆς προθέσεως, καίπερ βαρέως φέρων τὸ γεγονός· ἀξιωματικὰς δὲ δοὺς ἐντολὰς ἐξαπέστειλε
4 τοὺς πρέσβεις. τῶν δὲ περὶ τὸν Λυσίαν συγχωρησάντων, καὶ τῶν ὀστῶν ἀνακομισθέντων ὡς αὐτόν, ἀποδεξάμενος μεγαλομερῶς τὴν παρουσίαν αὐτῶν 20
ἔθαψε παρὰ τὸν τοῦ πατρὸς τάφον κηδεμονικῶς. [Exc. de legat. p. 179—184.]

15ª Ὅτι Ἀρταξίας ἐβούλετο ἐπανελεῖν Ἀρα.θ., παραινέσεσι δὲ Ἀριαράθου τοῦτ' οὐκ ἔπραξεν, ἀλλ' ἐντιμότερον εἶχεν αὐτὸν ἢ πρότερον· οὕτως ἡ τε τοῦ 25
δικαίου φύσις ἔχει μεγάλην δύναμιν αἵ τε τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν γνῶμαι καὶ παραινέσεις, ὥστε μὴ μόνον τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐχθροὺς πολλάκις σώζειν καὶ μετατιθέναι τὰς φύσεις αὐτῶν πρὸς τὸ βέλτιον.

15ᵇ Ὅτι παντὸς ἐπιστολίου τὸ κάλλος ἐστὶ συστατι- 30
κώτερον. [Exc. Vat. p. 438 M. 78 H.]

16 Ὅτι Ῥόδιοι, διαπεπνευκότες ἐκ τῆς περὶ αὐτοὺς

γενομένης δυσχερείας, ἔπεμπον εἰς τὴν Ῥώμην πρε- 2
σβευτὰς τοὺς περὶ Κλεαγόραν Κάλυνδαν ἀξιώσοντας σφίσι παραχωρηθῆναι, περὶ δὲ τῶν ἐχόντων ἐν 3
τῇ Λυκίᾳ καὶ Καρίᾳ κτήσεις αἰτησομένους τὴν σύγ-
κλητον, ἵνα αὐτοῖς ἔχειν ἐξῇ, καθὰ καὶ πρότερον. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ κολοσσὸν στῆσαι τοῦ δήμου τῶν 4
Ῥωμαίων ἐν τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερῷ τριακοντάπηχυν.

Ὅτι τῶν Καλυνδέων ἀποστάντων Καυνίων, καὶ 17
μετὰ ταῦτα πολιορκεῖν ἐπιβαλομένων αὐτοὺς τῶν
Καυνίων, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπεκαλέσαντο Κνιδίους οἱ Καλυνδεῖς· ὧν καὶ παραπεσόντων κατὰ βοήθει- 2
αν, ἐπὶ ποσὸν ἀντεῖχον τοῖς ὑπεναντίοις, ἀγωνιῶν- 3
τες δὲ τὸ μέλλον πρεσβεύειν μὲν . . . . . , ἐγχειρί-
ζοντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ῥόδιοι, 4
πέμψαντες βοήθειαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, τήν τε πολιορκίαν ἔλυσαν καὶ παρέλαβον τὴν
πόλιν. συνέβη δὲ καὶ τὴν σύγκλητον αὐτοῖς βεβαιῶ- 5
σαι τὴν τῶν Καλυνδέων κτῆσιν. [Exc. de legat. p. 182—183.]

Ὅτι Ῥόδιοι τἆλλα σώζοντες τὴν τοῦ πολιτεύματος 17ᵃ
προστασίαν βραχὺ παρώλισθον ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς, ὡς ἐμὴ δόξα· ἐπεδέξαντο γὰρ μυριάδας σίτου ὀκτὼ καὶ εἴκοσι παρ' Εὐμένους χάριν τοῦ τὸ λογευθὲν ἐκ τούτων δανείζεσθαι, τὸν δὲ τόκον εἰς τοὺς
μισθοὺς ὑπάρχειν τοῖς παιδευταῖς καὶ διδασκάλοις τῶν υἱῶν. τοῦτο δὲ στενοχωρίας ὑπαρχούσης, καθά- 2
περ ἐπὶ τῶν κατ' ἰδίαν βίων, ἴσως ἂν ἐπιδέξαιτό τις παρὰ τῶν φίλων ἕνεκα τοῦ μὴ περιιδεῖν ἀπαίδευτα γενόμενα τὰ τέκνα διὰ τὴν ἀπορίαν· εὐκαιρῶν δὲ τῷ
βίῳ πᾶν ἄν τις ὑπομείναι μᾶλλον ἢ τὸν διδόμενον τοῖς διδασκάλοις μισθὸν ἐρανίζεσθαι παρὰ τῶν φίλων· ὅσῳ δὲ μεῖζον δεῖ πόλιν ἰδιώτου φρονεῖν, 3

τοσῷδε καὶ τὸ πρέπον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἰδίων τηρητέον, Ῥοδίοις δὲ καὶ τελέως διά τε τὴν εὐκαιρίαν τὴν ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ τὴν ἐπίφασιν τῆς σεμνότητος. [Exc. Vat. p. 438 M. 79 H.]

18 Ὅτι μετὰ τὸ μερίσαι τοὺς Πτολεμαίους τὴν βασιλείαν παρεγένετο Πτολεμαῖος ὁ νεώτερος εἰς τὴν Ῥώμην, ἀθετεῖν βουλόμενος τὸν γεγονότα μερισμὸν 2 αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφόν, φάσκων οὐχ ἑκών, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην τῷ καιρῷ περιληφθεὶς πεποιηκέναι τὸ 3 προσταττόμενον. καὶ παρεκάλει τὴν σύγκλητον μερίσαι τὴν Κύπρον αὐτῷ· καὶ γὰρ καὶ τούτου γενομένου καταδεεστέραν ἕξειν μερίδα τοῦ ἀδελφοῦ παρὰ 4 πολύ. τῶν δὲ περὶ τὸν Κανολήιον καὶ Κόιντον ἀπομαρτυρούντων τοῖς περὶ τὸν Μένυλλον, τοῖς παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου παραγεγονόσι πρεσβευταῖς, διότι καὶ τὴν Κυρήνην ὁ νεώτερος καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτοὺς ἔχοι· τοιαύτην γενέσθαι τὴν τῶν ὄχλων πρὸς 5 αὐτὸν ἀλλοτριότητα καὶ προσκοπήν· διὸ καὶ παρ' ἐλπίδα καὶ παραδόξως δεδομένων αὐτῷ τῶν κατὰ Κυρήνην πραγμάτων ἀσμένως δέξαιτο καὶ σφαγίων τμηθέντων καὶ λάβοι τοὺς ὅρκους παρὰ τἀδελφοῦ καὶ δοίη περὶ τούτου· τοῦ δὲ Πτολεμαίου πᾶσι τού-6 τοις ἀντιλέγοντος, ἡ σύγκλητος, ἅμα μὲν ὁρῶσα τὸν μερισμὸν * γεγονότα τελέως, ἅμα δὲ βουλομένη διελεῖν τὴν βασιλείαν πραγματικῶς, αὐτῶν αἰτίων γενομένων τῆς διαιρέσεως, συγκατέθετο τοῖς ὑπὸ τοῦ νεωτέρου παρακαλουμένοις ἐπὶ τῷ σφετέρῳ συμφέ-7 ροντι. πολὺ γὰρ ἤδη τοῦτο τὸ γένος ἐστὶ τῶν διαβουλίων παρὰ Ῥωμαίοις, ἐν οἷς διὰ τῆς τῶν πέλας ἀγνοίας αὔξουσι καὶ κατασκευάζονται τὴν ἰδίαν ἀρ-8 χὴν πραγματικῶς, ἅμα χαριζόμενοι καὶ δοκοῦντες εὐεργετεῖν τοὺς ἁμαρτάνοντας. διὸ καὶ καθορῶντες τὸ

μέγεθος τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δυναστείας, καὶ δεδιότες, ἂν ποτε τύχῃ προστάτου, μὴ μείζου φρονῇ τοῦ καθήκοντος, κατέστησαν πρεσβευτὰς Τίτον Τορκουᾶτον καὶ Γναίου Μερόλαν τοὺς καταξόντας ἐπὶ τὴν Κύπρον τὸν Πτολεμαῖον καὶ τελειώσοντας ἅμα τὴν ἐκείνων καὶ τὴν αὐτῶν πρόθεσιν. καὶ παραχρῆμα τοῦτους ἐξαπέστειλαν, δόντες ἐντολὰς διαλῦσαι τοὺς ἀδελφοὺς καὶ κατασκευάσαι τῷ νεωτέρῳ τὴν Κύπρον χωρὶς πολέμου. 9 10

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον προσπεσούσης τῆς περὶ τὸν Γναῖον περιπετείας, ὡς ἀνηρέθη, καὶ τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου πρεσβευόντων ὧν ὁ Λυσίας ἔπεμψε παραγεγονότων καὶ πολλοὺς διαθεμένων λόγους ὑπὲρ τοῦ μὴ κεκοινωνηκέναι τῆς πράξεως τοὺς τοῦ βασιλέως φίλους, ἡ μὲν σύγκλητος παρέπεμπε τοὺς πρεσβευτάς, οὐ βουλομένη διδόναι περὶ τούτων ἀποφασιν οὐδεμίαν οὐδ' ἐκτίθεσθαι καθόλου τὴν αὐτῆς γνώμην, ὁ δὲ Δημήτριος πτοηθεὶς ἐπὶ τοῖς ἠγγελμένοις ἐξ αὐτῆς προσεκάλει τὸν Πολύβιον, καὶ προσανέφερε διαπορῶν εἰ δεῖ πάλιν ἐντυγχάνειν τῇ συγκλήτῳ περὶ τῶν καθ' αὐτόν. ὁ δὲ παρεκάλει μὴ δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον πταίειν, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ τὰς ἐλπίδας ἔχειν καὶ τολμᾶν τι βασιλείας ἄξιον· πολλὰς γὰρ ὑποδεικνύειν ἀφορμὰς τοὺς ἐνεστῶτας καιρούς. ὁ δὲ Δημήτριος συννοήσας τὸ λεγόμενον, τότε μὲν ἀπεδιωπησε, μετ' ὀλίγον δὲ τινι τῶν συνήθων Ἀπολλωνίῳ μετέδωκε περὶ τῶν αὐτῶν. ὁ δὲ προειρημένος, ἄκακος ὢν καὶ κομιδῇ νέος, συνεβούλευε πεῖραν ἔτι λαβεῖν τῆς συγκλήτου· πεπεῖσθαι γὰρ, ἐπεὶ τῆς βασιλείας ἀλόγως αὐτὸν ἐστέρηκε, τῆς γε ὁμηρείας αὐτὸν ἀπολύσειν· ἄτοπον γὰρ εἶναι τελέως Ἀντιόχου τοῦ παιδὸς διαδεδεγμένου τὴν ἐν Συ- 19 2 3 4 5 6 7 8

ρία βασιλείαν Δημήτριον ὁμηρεύειν ὑπὲρ αὐτοῦ.
9 τούτοις μὲν οὖν τοῖς λόγοις πεισθεὶς πάλιν εἰσῆλθεν εἰς τὴν σύγκλητον ὁ προειρημένος, καὶ παρεκάλει τῆς γε κατὰ τὴν ὁμηρείαν ἀνάγκης αὐτὸν ἀπολύειν, ἐπεὶ τὴν βασιλείαν ἔκριναν Ἀντιόχῳ συγκατα-
10 σκευάζειν. καὶ πλείω δὲ πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ διαλεχθέντος ἔμεινεν ἡ σύγκλητος ἐπὶ τῆς
11 αὐτῆς αἱρέσεως· ὅπερ εἰκὸς ἦν. καὶ γὰρ πρότερον οὐ διὰ τὸ μὴ λέγειν τὰ δίκαια τὸν Δημήτριον ἔκρινε τὴν ἀρχὴν τῷ παιδὶ συνδιαφυλάττειν, ἀλλὰ διὰ τὸ
12 συμφέρειν τοῖς σφετέροις πράγμασι, μενόντων δὲ τῶν ὅλων ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαθέσεως μένειν εἰκὸς ἦν καὶ τὴν τῆς συγκλήτου διάληψιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς προαιρέσεως.

Πλὴν ὅ γε Δημήτριος μάτην ἐξάσας τὸ κύκνειον, καὶ γνοὺς ὅτι καλῶς αὐτῷ συνεβούλευεν ὁ Πολύβιος
2 μὴ δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον πταίειν, μεταμεληθεὶς ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ἅμα δὲ καὶ φύσει μεγαλόφρων ὑπάρχων καὶ τόλμαν ἱκανὴν ἔχων πρὸς τὸ κριθέν, εὐθέως ἐκάλει Διόδωρον προσφάτως ἐκ τῆς Συρίας παραγεγονότα, καὶ μετεδίδου περὶ τῶν καθ' αὐτόν.
3 ὁ δὲ Διόδωρος τροφεὺς μὲν ἐγεγόνει τοῦ Δημητρίου, πανοῦργος δ' ὢν καὶ κατωπτευκὼς ἐπιμελῶς τὰ κατὰ
4 τὴν Συρίαν, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ διότι τῶν μὲν ἐκεῖ τεταραγμένων διὰ τὸν Γναῖου φόνον, καὶ διαπιστούντων τῶν μὲν πολλῶν τοῖς περὶ τὸν Λυσίαν, τῶν δὲ περὶ τὸν Λυσίαν τοῖς πολλοῖς, τῆς δὲ συγκλήτου πεπεισμένης ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων γεγονέναι τὴν εἰς τοὺς σφετέρους πρεσβευτὰς παρανομίαν, κάλλι-
5 στον εἶναι καιρὸν ἐπιφανῆναι τοῖς πράγμασι· τα-
χέως γὰρ τοὺς μὲν ἐκεῖ μεταρρίψειν τὴν βασιλείαν εἰς αὐτόν, κἂν ὅλως μετὰ παιδὸς ἑνὸς ποιήσηται τὴν

παρουσίαν, τὴν δὲ σύγκλητον οὐ τολμήσειν ἔτι βοη-
θεῖν οὐδὲ συνεπισχύειν τοῖς περὶ τὸν Λυσίαν τοιαῦτα
διεργασαμένοις. λοιπὸν εἶναι τὸ λαθεῖν ἐκ τῆς Ῥώ- 6
μης ἀπελθόντας καὶ μηδένα λαβεῖν ἔννοιαν τῆς ἐπι-
βολῆς αὐτοῦ. δοξάντων δὲ τούτων μετεπέμπετο τὸν 7
Πολύβιον, καὶ δηλώσας τὰ δεδογμένα παρεκάλει συν-
επιλαβέσθαι τῆς ἐπιβολῆς καὶ συνδιανοηθῆναι πῶς
ἂν χειρισθείη τὰ κατὰ τὸν δρασμόν. συνέβαινε δὲ 8
κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον Μένυλλον μὲν τὸν Ἀλαβαν-
δέα παρεῖναι πρεσβεύοντα παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου
βασιλέως Πτολεμαίου χάριν τοῦ συγκαταστῆναι καὶ
δικαιολογηθῆναι πρὸς τὸν νεώτερον Πτολεμαῖον·
ἐτύγχανε δὲ προϋπάρχουσα τῷ Πολυβίῳ πρὸς τὸν
Μένυλλον ἰσχυρὰ συνήθεια καὶ πίστις. διὸ καὶ νο- 9
μίσας αὐτὸν ἐπιτήδειον εἶναι πρὸς τὴν ἐνεστῶσαν
χρείαν συνέστησε τῷ Δημητρίῳ μετὰ μεγάλης σπου- 10
δῆς καὶ φιλοτιμίας. ὁ δὲ κοινωνήσας τῆς ἐπιβολῆς,
ἀνεδέξατο τήν τε ναῦν ἑτοιμάσειν καὶ τἄλλα πρὸς τὸν
πλοῦν ἀπαρτιεῖν. οὗτος μὲν οὖν εὑρὼν ἐν τῷ στό- 11
ματι τοῦ Τιβέριος ὁρμοῦσαν Καρχηδονίαν ναῦν ἱερα-
γωγόν, ταύτην ἐναυλώσατο· συμβαίνει δὲ τὰ πλοῖα 12
ταῦτα λαμβάνεσθαι κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῆς Καρχηδόνος,
ἐφ' οἷς εἰς τὴν Τύρον ἐκπέμπουσιν οἱ Καρχηδόνιοι
τὰς πατρίους ἀπαρχὰς τοῖς θεοῖς· ἐναυλοῦτο δὲ φα-
νερῶς εἰς τὴν ἰδίαν ἀνακομιδήν. διὸ καὶ τήν τε τῶν 13
ἐπιμηνίων παρασκευὴν ἀνυπόπτως ἐποιεῖτο καὶ φα-
νερῶς ἐλάλει καὶ συνέταττε τοῖς ναυτικοῖς.

Ἐπειδὴ δὲ πάντ' ἦν ἕτοιμα τῷ ναυκλήρῳ καὶ λοι- 21
πὸν ἔδει τὸν Δημήτριον ἀπαρτίζειν τὰ καθ' αὑτόν,
τὸν τροφέα προαπέστειλεν εἰς τὴν Συρίαν ὠτακου-
στήσοντα καὶ κατοπτεύσοντα τὰ ἐκεῖ συμβαίνοντα
περὶ τοὺς ὄχλους. ὁ δὲ σύντροφος Ἀπολλώνιος ἐξ 2

ἀρχῆς αὐτῷ μετεῖχε τῆς ἐπιβολῆς· δυοῖν δ' ὑπαρχόν-
των ἀδελφῶν, Μελεάγρου καὶ Μενεσθέως, τούτοις
ἐκοινώσατο τὴν πρᾶξιν, ἄλλῳ δ' οὐδενὶ τῶν μετ'
3 αὐτοῦ, καίτοι πλειόνων ὄντων. οὗτοι δ' ἦσαν Ἀπολ-
λωνίου κατὰ φύσιν υἱοί, τοῦ μεγάλην μὲν εὐκαιρίαν
ἔχοντος παρὰ Σελεύκῳ, μεταστάντος δὲ κατὰ τὴν
4 Ἀντιόχου μετάληψιν τῆς ἀρχῆς εἰς Μίλητον. τῆς δὲ
συνταχθείσης ἡμέρας πρὸς τοὺς ναυτικοὺς συνεγγι-
ζούσης, ἔδει γενέσθαι παρά τινι τῶν φίλων ὑποδο-
5 χὴν πρὸς τὴν ἔξοδον. παρὰ γὰρ αὐτῷ ποιεῖν τὸ δεῖ-
πνον οὐχ οἷόν τ' ἦν· εἴθιστο γὰρ ἐπιμελῶς καλεῖν
6 ἅπαντας τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας. οἱ δὲ συνειδότες
τὴν πρᾶξιν ἔμελλον ἐξ οἴκου δειπνήσαντες ἐπὶ τὸ
πλοῖον ἥξειν, ἔχοντες ἕνα παῖδα μεθ' ἑαυτῶν ἕκα-
στος· τοὺς γὰρ λοιποὺς ἀπεστάλκεσαν εἰς Ἀναγνίας,
7 κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν αὐτοὶ παρεψόμενοι. τὸν δὲ Πο-
λύβιον συνέβαινε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠσθενη-
κότα μένειν κατακλινῆ, εἰδέναι δὲ πάντα τὰ πρατ-
τόμενα, τοῦ Μενύλλου συνεχῶς αὐτῷ μεταδιδόντος
8 ἀεὶ περὶ τῶν ὑποπιπτόντων. διόπερ ἀγωνιάσας ὁ
προειρημένος μὴ τῆς συνουσίας ἑλκυσθείσης, ἅτε
τοῦ Δημητρίου συμποτικοῦ φυσικῶς καὶ νεωτέρου
τελέως ὑπάρχοντος, ἀπόρημά τι γένηται περὶ τὴν
9 ἔξοδον διὰ τὴν μέθην, γράψας βραχὺ πιττάκιον καὶ
σφραγισάμενος πέμπει παρ' αὐτοῦ παῖδα συσκοτά-
ζοντος ἄρτι τοῦ θεοῦ, συντάξας ἐκκαλεσάμενον τὸν
οἰνοχόον τοῦ Δημητρίου δοῦναι τὸ πιττάκιον, μηδὲν
εἰπόντα τίς ἢ παρὰ τίνος, καὶ κελεύειν ἀποδιδόναι
10 τῷ Δημητρίῳ παραχρῆμα διαναγνῶναι. γενομέ-
νων δὲ πάντων κατὰ τὸ συνταχθέν, λαβὼν ὁ Δη-
11 μήτριος ἐπανέγνω. τὸ δὲ πιττάκιον περιεῖχε τὰς γνώ-
μας ταύτας.

ὁ ὁρῶν τὰ τοῦ μέλλοντος οἴχεται φέρων.
ἴσον φέρει νύξ, τοῖς δὲ τολμῶσιν πλέον. 12
τόλμα τι, κινδύνευε, πρᾶττ', ἀποτύγχανε, 13
ἐπίτυχε, πάντα μᾶλλον ἢ σαυτὸν προοῦ.
νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν· ἅρθρα ταῦτα τῶν 14
φρενῶν.

Ταῦτα διαναγνοὺς ὁ Δημήτριος, καὶ συννοήσας τὰς ὑποθέσεις, καὶ τίνες καὶ παρὰ τίνος εἰσί, παραυτίκα προσποιηθεὶς ὡς ἐπιναύσιος γεγονὼς ἀπηλλάττετο, συμπροπεσόντων αὐτῷ καὶ τῶν φίλων. παραγενόμενος δ' ἐπὶ σκηνὴν τοὺς μὲν ἀνεπιτηδείους τῶν οἰκετῶν ἐξέπεμψεν εἰς τὰς Ἀναγνίας, συντάξας λαβόντας τὰ λίνα καὶ τοὺς κύνας ἀπαντᾶν ἐπὶ τὸ Κίρκαιον· ἐκεῖ γὰρ ἐπιμελῶς εἰώθει κυνηγετεῖν τὸν ὗν· ἐξ οὗ καὶ τῆς πρὸς τὸν Πολύβιον αὐτῷ συνηθείας τὴν καταρχὴν γενέσθαι συνέπεσε. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς περὶ τὸν Νικάνορα διεφάρει τὴν ἐπιβολήν, καὶ κοινωνεῖν παρεκάλει τῶν αὐτῶν ἐλπίδων. πάντων δὲ προθύμως δεξαμένων τὸν λόγον, παρήγγειλε κατὰ σπουδὴν ἐπανελθόντας ἐπὶ τὰς ἰδίας καταλύσεις τοῖς μὲν παισὶ συντάξαι προάγειν ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν εἰς τὰς Ἀναγνίας καὶ μετὰ τῶν κυνηγῶν ἅπαντᾶν εἰς τὸ Κίρκαιον, αὐτοὺς δὲ λαβόντας ἐσθῆτας τὰς ὁδοιπορικὰς ἀνακάμπτειν ὡς αὐτόν, εἰπόντας τοῖς οἰκέταις ὅτι μετὰ τοῦ Δημητρίου συμμίξουσιν αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἐπὶ τὸν προειρημένον τόπον. γενομένων δὲ πάντων καθὼς προείρηται, προῆγον εἰς τὴν Ὄστιαν νυκτὸς ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ Τιβέριος. ὁ δὲ Μένυλλος προπορευόμενος ἐκοινολογεῖτο τοῖς ναυκλήροις, φάσκων αὐτῷ προσπεπτωκέναι παρὰ τοῦ βασιλέως δι' ὃ δέον ἐστὶν αὐτὸν μὲν μένειν κατὰ τὸ παρὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τῶν δὲ ναυκλήρων τοὺς πιστοτάτους ἐκ-

12 13 14 22 2 3 4 5 6 7 8

πέμψαι πρὸς αὐτόν, παρ' ὧν ἐπιγνώσεται πάντα τὰ
9 κατὰ τὸν ἀδελφόν. διόπερ αὐτὸς μὲν οὐκ ἔφησεν
ἐμβαίνειν, τοὺς δὲ νεανίσκους ἤξειν περὶ μέσας νύ-
10 κτας τοὺς μέλλοντας πλεῖν. τῶν δὲ ναυκλήρων ἀδια-
φορούντων διὰ τὸ μένειν αὐτοῖς τὸ ταχθὲν ναῦλον
ἐξ ἀρχῆς, καὶ πάντα κατηρτικότων ἐκ πολλοῦ τὰ πρὸς
11 τὸν πλοῦν, παρῆσαν οἱ περὶ τὸν Δημήτριον κατὰ τρί-
την φυλακὴν λήγουσαν, ὄντες ὀκτὼ καὶ παῖδες πέντε
12 καὶ παιδάρια τρία. τοῦ δὲ Μενύλλου κοινολογηθέν-
τος αὐτοῖς καὶ παραδείξαντος τὴν τῶν ἐπιμηνίων πα-
ρασκευήν, ἔτι δὲ συστήσαντος τῷ ναυκλήρῳ καὶ τοῖς
13 ἐπιβάταις ἐκτενῶς, οὗτοι μὲν ἐπέβησαν, ὁ δὲ κυβερ-
νήτης ἅρτι διαφαύσκοντος ἄρας τὰς ἀγκύρας ἐτέλει
τὸν πλοῦν, ἁπλῶς οὐδεμίαν ἔννοιαν ἔχων τοῦ πράγ-
ματος, ἀλλ' ὡς στρατιώτας τινὰς ἄγων παρὰ τοῦ Με-
νύλλου πρὸς τὸν Πτολεμαῖον.

23 Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν οὐδεὶς ἐπι-
ζητήσειν ἔμελλε τὸν Δημήτριον οὐδὲ τοὺς μετ' ἐκεί-
2 νου προάγοντας· οἱ μὲν γὰρ αὐτοῦ μένοντες ὡς ἐπὶ
τὸ Κίρκαιον ὡρμηκότα διελάμβανον, οἱ δὲ ἐν ταῖς
Ἀναγνίαις ἀπήντων ἐπὶ τὸν αὐτὸν τόπον, ὡς ἐκεῖ
3 παρεσομένου. διὸ συνέβαινε τελέως ἄσημον εἶναι
τὸν δρασμόν, ἕως οὗ τῶν παίδων τις, μεμαστιγωμέ-
νος ἐν ταῖς Ἀναγνίαις, ἔδραμεν ἐπὶ τὸ Κίρκαιον, ὡς
4 ἐκεῖ τῷ Δημητρίῳ συμμίξων· οὐχ εὑρὼν δὲ πάλιν
εἰς τὴν Ῥώμην ἔτρεχεν, ὡς κατὰ πορείαν ἀπαντήσων.
5 οὐδαμῇ δὲ συντυχὼν αὐτῷ τοῦτο διεσάφησε τοῖς ἐν
Ῥώμῃ φίλοις καὶ τοῖς καταλελειμμένοις ἐπὶ τῆς οἰ-
6 κίας. ἐπιζητουμένου δὲ τοῦ Δημητρίου κατὰ τὴν τε-
τάρτην ἡμέραν ἀφ' ἧς ὥρμησεν, ὑπενοήθη τὸ γε-
7 γονός. τῇ δὲ πέμπτῃ σύγκλητος εὐθέως συνήγετο
περὶ τούτων, ἐν ᾗ συνέβαινε τὸν Δημήτριον ἐκτὸς

ἤδη τοῦ πορθμοῦ τοῦ κατὰ Σικελίαν ὑπάρχειν. τὸ 8
μὲν οὖν διώκειν ἀπέγνωσαν, ἅμα μὲν ὑπολαμβάνον-
τες αὐτὸν πολὺ προειληφέναι κατὰ τὸν πλοῦν, καὶ
γὰρ ἔσχε φορὸν ἄνεμον, ἅμα δὲ προορώμενοι τὸ βου-
ληθέντες κωλύειν ἀδυνατήσειν· πρεσβευτὰς δὲ κατέ- 9
στησαν μετά τινας ἡμέρας τοὺς περὶ Τιβέριον Γράκ-
χον καὶ Λεύκιον Λέντλον καὶ Σερουίλιον Γλαυκίαν,
οἵτινες ἔμελλον πρῶτον μὲν ἐποπτεύσειν τὰ κατὰ τοὺς 10
Ἕλληνας, εἶτ' ἐπιβαλόντες ἐπὶ τὴν Ἀσίαν τά τε κατὰ
τὸν Δημήτριον καραδοκήσειν καὶ τὰς τῶν ἄλλων βα-
σιλέων προαιρέσεις ἐξετάσειν καὶ τὰ πρὸς τοὺς Γα-
λάτας ἀντιλεγόμενα τοῖς προειρημένοις διευκρινήσειν.
διὸ τὸν Τιβέριον κατεστήσαντο* πάντων αὐτόπτην γε- 11
γονέναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν τούτοις ἦν. 12
[Exc. de legat. p. 184—192.]

Ὁ δὲ Δημήτριος προσανέχων τῇ παρουσίᾳ τοῦ 13
διαποσταλησομένου πρὸς αὐτόν. [Suidas v. προσα-
νέχων.]

Κάτων, ὡς Πολύβιος ἱστορεῖ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ 24
τριακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν, ἐδυσχέραινε καὶ ἐκεκράγει
ὅτι τινὲς τὰς ξενικὰς τρυφὰς εἰσήγαγον εἰς τὴν Ῥώ-
μην, τριακοσίων μὲν δραχμῶν κεράμιον ταρίχων Πον- 2
τικῶν ὠνησάμενοι, καὶ μειράκια δ' εὔμορφα ὑπερ-
βαλλούσης ἀργῶν τιμῆς. [Athen. 6, p. 274, F.]

Ὅτι τοσαύτη τις ἀκολασία καὶ τηλικαύτη 3
ἐνεπεπτώκει ἐκτοπωτάτων ἔργων τοῖς νέοις ὥστε πολ-
λοὺς μὲν ἐρώμενον ἠγορακέναι ταλάντου, πολλοὺς
δὲ ταρίχου Ποντικοῦ κεράμιον τριακοσίων δραχμῶν.
ἐφ' οἷς καὶ Μάρκος [ἀγανακτῶν] εἶπέ ποτε πρὸς τὸν 4
δῆμον ὅτι μάλιστ' ἂν κατίδοιεν τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον
προκοπὴν τῆς πολιτείας ἐκ τούτων, ὅταν πωλούμενοι
πλεῖον εὑρίσκωσιν οἱ μὲν εὐπρεπεῖς παῖδες τῶν

ἀγρῶν, τὰ δὲ κεράμια τοῦ ταρίχου τῶν ξευγηλατῶν. [Exc. Vat. p. 458 M. 78—79 H.]

25 Μετὰ δὲ ταῦτα Πτολεμαῖος ὁ νεώτερος παραγεγονὼς εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῶν πρεσβευτῶν
2 συνήθροιζε ξενολόγιον ἐμβριθές. ἐν οἷς προσελάβετο καὶ Δαμάσιππον τὸν Μακεδόνα, ὃς κατασφάξας
3 ἐν τῷ Φάκῳ τοὺς συνέδρους ἔφυγε μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐκ τῆς Μακεδονίας. ἀφικόμενος δὲ εἰς
4 τὴν τῶν Ῥοδίων Περαίαν, καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου, προετίθετο πλεῖν εἰς τὴν Κύπρον. οἱ δὲ περὶ
τὸν Τορκουᾶτον, θεωροῦντες αὐτὸν συνεσταμένον ξενικὴν χεῖρα βαρεῖαν, ὑπεμίμνησκον τῶν ἐντολῶν,
διότι δεῖ χωρὶς πολέμου ποιεῖσθαι τὴν κάθοδον
5 καὶ τέλος ἔπεισαν αὐτὸν ἕως Σίδης προαγαγόντα τὸ ξενολόγιον διαλύσασθαι καὶ τῆς εἰς Κύπρον ἐπι-
6 βολῆς ἀποστῆναι καὶ συμμίσγειν αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς τῶν Κυρηναίων ὅρους. αὐτοὶ δὲ πλεύσαντες εἰς
τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἔφασαν παραστήσεσθαι τὸν βασιλέα πρὸς τὰ παρακαλούμενα καὶ συναντήσειν ἐπὶ
7 τοὺς ὅρους, ἔχοντες κἀκεῖνον μεθ' αὑτῶν. τούτοις μὲν οὖν τοῖς λόγοις πεισθεὶς ὁ νεώτερος Πτολε-
8 μαῖος, ἀπογνοὺς τὰ κατὰ τὴν Κύπρον τὸ μὲν ξενολόγιον διέλυσεν, αὐτὸς δὲ τὸ μὲν πρῶτον εἰς Κρήτην ἀπέπλευσε, τόν τε Δαμάσιππον ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν πρεσβευτῶν ἕνα Γναῖον Μερόλαν· ξενολογήσας δ' ἐκ τῆς Κρήτης περὶ χιλίους στρατιώτας ἀνήχθη, καὶ διάρας εἰς τὴν Λιβύην κατέσχεν ἐπὶ τὸν Ἄπιν.

26 Οἱ δὲ περὶ τὸν Τορκουᾶτον διακομισθέντες εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπειρῶντο μὲν παρακαλεῖν τὸν
πρεσβύτερον Πτολεμαῖον διαλύεσθαι πρὸς τὸν ἀδελ-
2 φὸν καὶ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν Κύπρον· τοῦ δὲ Πτο-

λεμαίου τὰ μὲν ἐπαγγελλομένου, τὰ δὲ παρακούοντος, καὶ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ κατατρίβοντος τὸν χρόνον, στρατοπεδεύων ὁ νεώτερος μετὰ τῶν Κρητῶν 3
ἐν τῇ Λιβύῃ περὶ τὸν Ἄπιν κατὰ τὸ συντεταγμένον,
καὶ τελέως ἀσχάλλων ἐπὶ τῷ μηδὲν διασαφήσασθαι,
τὸ μὲν πρῶτον ἐξαπέστειλε τὸν Γναῖον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς διὰ τούτου κἂν τῶν περὶ τὸν Τορκουᾶτον ἐπιγενομένων. συνεξομοιωθέντος δὲ τούτου τοῖς 4
πρότερον, καὶ τοῦ χρόνου διελκομένου καὶ τετταράκοντα διελθουσῶν ἡμερῶν, καὶ μηδενὸς προσπίπτοντος, εἰς ἀπορίαν ἐνέπιπτε περὶ τῶν ὅλων. ὁ γὰρ 5
πρεσβύτερος βασιλεὺς πᾶν γένος ἀρεσκείας προσφερόμενος πάντας ἐξιδιάσατο τοὺς πρεσβευτὰς καὶ παρακατέσχε τὸ πλεῖον οὐχ ἑκόντας, ἀλλ' ἄκοντας.
κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον προσέπεσε τῷ νεωτέρῳ 6
Πτολεμαίῳ τοὺς τε Κυρηναίους ἀφεστάναι καὶ τὰς πόλεις συμφρονεῖν τούτοις, κεκοινωνηκέναι δὲ περὶ τῆς ἀποστάσεως καὶ Πτολεμαῖον τὸν Συμπετῆσιν, ὃς 7
ἦν τὸ γένος Αἰγύπτιος, ἐπιστεύθη δὲ τὴν ἐπιμέλειαν
τῶν ὅλων ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καθ' ὃν καιρὸν ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν εἰς τὴν Ῥώμην. τούτων δὲ προσπιπτόν- 8
των τῷ βασιλεῖ, καὶ μετ' ὀλίγον διότι στρατοπεδεύουσιν ἐν τοῖς ὑπαίθροις οἱ Κυρηναῖοι, δείσας μὴ βουλόμενος προσλαβεῖν τὴν Κύπρον καὶ τὴν Κυρήνην ἀπολέσῃ, πάντα τἆλλα πάρεργα θέμενος ἀνέζευξεν ἐπὶ Κυρήνης. παραγενόμενος δ' εἰς τὸν μέ- 9
γαν καλούμενον Καταβαθμόν, κατέλαβε τοὺς Λίβυας μετὰ τῶν Κυρηναίων κατέχοντας τὰς δυσχωρίας. ὁ 10
δὲ Πτολεμαῖος ἀπορούμενος ἐπὶ τῷ συμβαίνοντι,
τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν στρατιωτῶν ἐμβιβάσας εἰς τὰ πλοῖα περιπλεῖν τὰς δυσχωρίας ἐπέταξε καὶ κατὰ νῶτον τοῖς πολεμίοις ἐπιφαίνεσθαι, τοὺς δ' ἡμίσεις

ἔχων αὐτὸς ἐβιάζετο κατὰ στόμα πρὸς τὴν ἀνάβασιν.
11 τῶν δὲ Λιβύων καταπλαγέντων τὴν ἔξ ἀμφοῖν ἔφοδον, καὶ λιπόντων τοὺς τόπους, ἅμα τῆς ἀναβάσεως ἐγένετο κύριος καὶ τῆς ὑποκειμένης Τετραπυργίας, ἐν ᾗ συνέβαινε πλῆθος ἄφθονον ὕδατος ὑπάρχειν.
12 ὅθεν ἀφορμήσας ἑβδομαῖος ἦκε διὰ τῆς ἐρήμου.
13 παραπλεόντων δ' αὐτῷ καὶ τῶν ἐπὶ Μοχυρίνου, συνέβαινε τοὺς Κυρηναίους στρατοπεδεύειν ὄντας
14 εἰς ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ περὶ πεντακοσίους. οἱ γὰρ Κυρηναῖοι, πεῖραν εἰληφότες τῆς τοῦ Πτολεμαίου προαιρέσεως ἐκ τῶν κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν πεπραγμένων, καὶ θεωροῦντες οὐ βασιλικήν, ἀλλὰ τυραννικὴν οὖσαν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ὅλην
15 αἵρεσιν, οὐχ οἷοί τ' ἦσαν ἐθελοντὴν σφᾶς αὐτοὺς ὑποτάττειν, ἀλλὰ πᾶν ὑπομένειν ἐτόλμων, ἀντεχόμε-
16 νοι τῆς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἐλπίδος. διὸ καὶ τότε συνεγγίσαντος αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς παρετάξαντο· καὶ τέλος ἡττήθη.

27 Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἦλθε καὶ Γνάιος ὁ Μερόλας ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας, διασαφῶν τῷ βασι-
λεῖ διότι εἰς οὐδὲν τῶν ἀξιουμένων προσελήλυθεν ὁ
2 ἀδελφός, ἀλλά φησι δεῖν μένειν ἐπὶ τοῖς ἐξ ἀρχῆς διωμολογημένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα διακούσας, εὐθέως προχειρισάμενος Κομανὸν καὶ Πτολεμαῖον τοὺς ἀδελφοὺς ἐξαπέστελλε πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώ-
μην μετὰ τοῦ Γναίου, διασαφήσοντας τῇ συγκλήτῳ περὶ τῆς τἀδελφοῦ πλεονεξίας καὶ καταφρονήσεως.
3 ἀπέλυσε δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ τοὺς περὶ
4 Τίτον ἀπράκτους ὁ πρεσβύτερος Πτολεμαῖος. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Κυρήνην ἐπὶ τού-
των ἦν. [Exc. de legat. p. 192—195.]

28 Ὅμοιοι γάρ εἰσιν οἱ τὴν Περαίαν κατοικοῦντες

τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐκ τῶν δεσμῶν ἀνελπίστως λελυμένοις, οἵτινες ἀπιστοῦντες τοῖς παροῦσι μείζω μὲν λαμβάνουσι τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως, οὐ δοκοῦσι δὲ γιγνώσκεσθαι παρὰ τοῖς ἁπαντῶσιν οὐδὲ συνορᾶσθαι διότι λέλυνται σαφῶς, ἐὰν μή τι παράλογον ποιῶσι καὶ τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένον. [Exc. Vat. p. 438 M. 78 H.]

FRAGMENTA LIBRI XXXII.

1 Ὅτι κατὰ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς ἦκον παρὰ
τοῦ νεωτέρου Πτολεμαίου πρέσβεις οἱ περὶ τὸν Κο-
μανὸν καὶ παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου παραπλησίως οἱ
2 περὶ τὸν Μένυλλον τὸν Ἀλαβανδέα. ὧν εἰσελθόν-
των εἰς τὴν σύγκλητον, καὶ πολλῶν λόγων γιγνομέ-
νων καὶ φιλαπεχθῶν κατὰ πρόσωπον εἰς ἀλλήλους,
καὶ τῶν περὶ Τίτον καὶ Γναίου ἀπομαρτυρούντων
καὶ συνεπισχυόντων τῷ νεωτέρῳ μετὰ πολλῆς σπου-
3 δῆς, ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ τοὺς περὶ Μένυλλον ἐν
πένθ' ἡμέραις ἀποτρέχειν ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ τὴν
συμμαχίαν ἀναιρεῖν τὴν πρὸς τὸν πρεσβύτερον,
πρὸς δὲ τὸν νεώτερον πέμψαι πρεσβευτὰς τοὺς δια-
4 σαφήσοντας τὰ δεδογμένα τῇ συγκλήτῳ. καὶ κατε-
στάθησαν Πόπλιος Ἀπούστιος καὶ Γάιος Λέντλος, οἳ
καὶ πλεύσαντες ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν Κυρήνην ἀνήγγει-
λαν τῷ Πτολεμαίῳ τὰ δεδογμένα μετὰ πολλῆς σπου-
5 δῆς. ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἐπαρθεὶς εὐθέως ἐξενολόγει,
καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς ὅλος καὶ πᾶς ἦν περὶ τὴν Κύπρον.
6 καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν τούτοις ἦν.

2 Ὅτι κατὰ τὴν Λιβύην Μασσανάσσης, θεωρῶν τὸ
πλῆθος τῶν πόλεων τῶν περὶ τὴν μικρὰν Σύρτιν ἐκτι-
σμένων καὶ τὸ κάλλος τῆς χώρας, ἣν καλοῦσιν Ἐμ-
πόρια, καὶ πάλαι τὸ πλῆθος τῶν προσόδων τῶν γιγνο-

μένων ἐν τούτοις τοῖς τόποις ὀφθαλμιῶν, ἐπεβάλετο 2
καταπειράζειν τῶν Καρχηδονίων οὐ πολλοῖς ἀνώτε-
ρον χρόνοις τῶν λεγομένων καιρῶν. τῆς μὲν οὖν 3
χώρας ταχέως ἐγενήθη κύριος, ἅτε τῶν ὑπαίθρων
κρατῶν διὰ τὸ τοὺς Καρχηδονίους ἀεὶ μὲν ἀλλοτρί-
ους ὑπάρχειν τῆς ἐν τῇ γῇ χρείας, τότε δὲ καὶ τελέως
ἐκτεθηλύνθαι διὰ τὴν πολυχρόνιον εἰρήνην· τῶν δὲ 4
πόλεων οὐκ ἠδυνήθη γενέσθαι κύριος διὰ τὸ τοὺς
Καρχηδονίους ἐπιμελῶς τηρεῖν αὐτάς. ἀμφοτέρων 5
δὲ ποιουμένων τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὴν σύγκλητον
ὑπὲρ τῶν ἀμφισβητουμένων, καὶ πρεσβευτῶν πολλά-
κις ἐληλυθότων διὰ ταῦτα παρ' ἑκατέρων, ἀεὶ συνέ- 6
βαινε τοὺς Καρχηδονίους ἐλαττοῦσθαι παρὰ τοῖς
Ῥωμαίοις οὐ τῷ δικαίῳ, ἀλλὰ τῷ πεπεῖσθαι τοὺς
κρίνοντας συμφέρειν σφίσι τὴν τοιαύτην γνώμην,
ἐπείτοι χρόνοις οὐ πολλοῖς ἀνώτερον αὐτὸς ὁ Μασ- 7
σανάσσης, διώκων τὸν Ἀφθῆρα τὸν ἀποστάτην μετὰ
στρατοπέδου δίοδον ᾐτήσατο τοὺς Καρχηδονίους διὰ
ταύτης τῆς χώρας, οἱ δὲ οὐχ ὑπήκουσαν, ὡς οὐδὲν
αὐτῷ προσηκούσης. οὐ μὴν ἀλλὰ τέλος εἰς τοῦτο 8
συνεκλείσθησαν οἱ Καρχηδόνιοι διὰ τῶν ἀποφάσεων
κατὰ τοὺς νῦν λεγομένους καιροὺς ὥστε μὴ μόνον
τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν ἀποβαλεῖν, ἀλλὰ καὶ πεν-
τακόσια τάλαντα προσθεῖναι τῆς καρπείας τῶν χρό-
νων, ἐξ οὗ συνέβη γενέσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν.

Ὅτι κατὰ τὴν Ἀσίαν Προυσίας μὲν ἐξέπεμψεν 3
εἰς τὴν Ῥώμην πρεσβευτὰς μετὰ Γαλατῶν τοὺς κατη-
γορήσοντας Εὐμένους, οὗτος δὲ πάλιν τὸν ἀδελφὸν 2
Ἄτταλον ἐξαπέστειλεν ἀπολογησόμενον πρὸς τὰς δια-
βολάς. Ἀριαράθης δὲ τῇ τε Ῥώμῃ στέφανον ἀπὸ 3
χρυσῶν μυρίων ἔπεμψε καὶ πρεσβευτὰς τοὺς διασα-
φήσοντας τῇ συγκλήτῳ τὴν πρὸς τὸν Τιβέριον ἀπάν-

τησιν αὐτοῦ καὶ καθόλου παρακαλέσοντας διασαφεῖν ὑπὲρ ὧν ἂν δέωνται, διότι πᾶν ποιεῖν ἕτοιμός ἐστι Ῥωμαίοις τὸ παραγγελλόμενον.

4 Ὅτι τοῦ Μηνοχάρους παραγενηθέντος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν πρὸς Δημήτριον, καὶ διασαφήσαντος τῷ βασιλεῖ τὴν γεγενημένην ἔντευξιν αὐτῷ πρὸς τοὺς 2 περὶ Τιβέριον ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ, νομίσας ὁ βασιλεὺς ἀναγκαιότατον εἶναι τῶν παρόντων τὸ τοὺς προειρημένους ἄνδρας ἐξομιλῆσαι καθ' ὅσον οἷός τ' 3 ἦν, πάντα τἆλλα πάρεργα ποιησάμενος διεπέμπετο πρὸς τούτους, τὸ μὲν πρῶτον εἰς Παμφυλίαν, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς Ῥόδον, πάντα ποιήσειν Ῥωμαίοις ἀναδεχόμενος, ἕως ἐξειργάσατο βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν 4 προσαγορευθῆναι. καὶ γὰρ ἦν ὁ Τιβέριος εὔνους αὐτῷ διαφερόντως· διὸ καὶ μεγάλα συνεβάλετο πρὸς τὸ καθικέσθαι καὶ κτήσασθαι τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν 5 αὐτῷ. ὁ δὲ Δημήτριος τυχὼν τῆς προειρημένης ἀφορμῆς εὐθέως εἰς τὴν Ῥώμην ἔπεμπε πρεσβευτὰς στέφανόν τε κομίζοντας καὶ τὸν αὐτόχειρα τοῦ Γναίου γεγονότα καὶ σὺν τούτοις τὸν κριτικὸν Ἰσοκράτην.

5 Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἦκον παρὰ Ἀριαράθου πρέσβεις στέφανόν τε κομίζοντες ἀπὸ μυρίων χρυσῶν καὶ διασαφοῦντες τὴν τοῦ βασιλέως προαί- 2 ρεσιν, ἣν ἔχει πρὸς τὰ Ῥωμαίων πράγματα, καὶ τούτων μάρτυρας ἐπήγοντο τοὺς περὶ τὸν Τιβέριον. 3 ὧν ἀνθομολογησαμένων ἡ σύγκλητος τὸν στέφανον ἀπεδέξατο μετὰ μεγάλης χάριτος καὶ τὰ μέγιστα τῶν παρ' αὐτῇ νομιζομένων δώρων ἀνταπέστειλε, τόν τε 4 σκίπωνα καὶ τὸν ἐλεφάντινον δίφρον. τούτους μὲν ἐξ αὐτῆς ἔτι πρὸ τοῦ χειμῶνος ἀπέλυσεν ἡ σύγκλητος· 5 μετὰ δὲ τούτους Ἀττάλου παραγενηθέντος ἤδη τῶν ὑπάτων τὰς ἀρχὰς εἰληφότων, καὶ τῶν Γαλατῶν αὐ-

τοῦ κατηγορησάντων, οὓς ἀπεστάλκει Προυσίας, καὶ πλειόνων ἑτέρων ἀπὸ τῆς Ἀσίας, διακούσασα πάντων ἡ σύγκλητος οὐ μόνον ἀπέλυσε τῶν διαβολῶν τὸν Ἄτταλον, ἀλλὰ καὶ προσαυξήσασα τοῖς φιλανθρώποις ἐξαπέστειλε· καθ' ὅσον γὰρ ἀπηλλοτρίωτο τοῦ βασιλέως καὶ διεφέρετο πρὸς τὸν Εὐμένη, κατὰ τοσοῦτον ἐφιλοποιεῖτο καὶ συνηῦξε τὸν Ἄτταλον. 6 7

Ὅτι ἦκον καὶ παρὰ τοῦ Δημητρίου τοῦ βασιλέως πρέσβεις οἱ περὶ τὸν Μηνοχάρην, στέφανον ἀπὸ μυρίων χρυσῶν τῇ Ῥώμῃ κομίζοντες, ἅμα δὲ καὶ τὸν προσενέγκαντα τῷ Γναίῳ τὰς χεῖρας ἄγοντες. ἡ δὲ σύγκλητος ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον διηπόρησε περὶ τούτων πῶς δεῖ χρήσασθαι τοῖς πράγμασιν, ὅμως δὲ προσεδέξατο καὶ τοὺς πρεσβευτὰς καὶ τὸν στέφανον· τούς γε μὴν ἀγομένους ἀνθρώπους οὐ προσεδέξατο. καίτοι γε Δημήτριος οὐ μόνον τὸν Λεπτίνην ἀπέστειλε τὸν αὐτόχειρα τοῦ Γναίου γενόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰσοκράτην. οὗτος δὲ ἦν μὲν γραμματικὸς τῶν τὰς ἀκροάσεις ποιουμένων, φύσει δὲ ὢν λάλος καὶ πέρπερος καὶ κατακορὴς προσέκοπτε μὲν καὶ τοῖς Ἕλλησιν, ἅτε καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλκαῖον ἐν ταῖς συγκρίσεσιν ἐπιδεξίως σκωπτόντων αὐτὸν καὶ διαχλευαζόντων, παραγενόμενος δὲ εἰς τὴν Συρίαν καὶ καταφρονήσας τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἠρκεῖτο περὶ τῶν ἰδίων ἐπιτηδευμάτων ποιούμενος τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ πραγματικὰς ἀποφάσεις ἐξέβαλε, φάσκων δίκαια πεπονθέναι τὸν Γνάιον, δεῖν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πρεσβευτὰς ἀπολωλέναι πρὸς τὸ μηδὲ τὸν ἀγγελοῦντα καταλειφθῆναι τοῖς Ῥωμαίοις τὸ γεγονός, ἵνα παύσωνται τῶν ὑπερηφάνων ἐπιταγμάτων καὶ τῆς ἀνέδην ἐξουσίας. τοιαῦτα μὲν οὖν ῥιψολογῶν ἐνέπεσεν εἰς τὴν προειρημένην ἀτυχίαν. 6 2 3 4 5 6 7

7 Ἐγένετο δέ τι περὶ τοὺς προειρημένους ἄξιον
2 μνήμης. ὁ μὲν γὰρ Λεπτίνης μετὰ τὸ προσενεγκαι
Γναίῳ τὰς χεῖρας εὐθέως ἐν τῇ Λαοδικείᾳ περιῆει
φανερῶς φάσκων δίκαια πεποιηκέναι τὸν Γάιον καὶ
3 μετὰ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ταῦτα πεπραχέναι. τοῦ δὲ
Δημητρίου παραλαβόντος τὰ πράγματα, προσεπο-
ρεύετο τῷ βασιλεῖ, παρακαλῶν αὐτὸν μὴ μετιέναι
τὸν Γναῖον φόνον μηδὲ βουλεύεσθαι μηδὲν δυσχερὲς
4 κατὰ τῶν Λαοδικέων· αὐτὸς γὰρ εἰς τὴν Ῥώμην πο-
ρεύσεσθαι καὶ διδάξειν τὴν σύγκλητον ὅτι μετὰ τῆς
5 τῶν θεῶν γνώμης ταῦτα πεποίηκε. καὶ πέρας διὰ
τὴν ἑτοιμότητα καὶ προθυμίαν οὗτος μὲν ἄνευ δε-
6 σμῶν ἤχθη καὶ φυλακῆς, ὁ δὲ Ἰσοκράτης ἐμπεσὼν
εἰς τὴν αἰτίαν ὀλοσχερῶς παρεξέστη τῇ διανοίᾳ. τοῦ
δὲ πλοίου αὐτῷ περὶ τὸν τραχηλὸν περιτεθέντος καὶ
τῆς ἀλύσεως σπανίως μὲν καὶ τὴν τροφὴν προσίετο,
7 τῆς δὲ τοῦ σώματος θεραπείας εἰς τέλος ἀπέστη. διὸ
καὶ παρεγένετο εἰς τὴν Ῥώμην θέαμα θαυμάσιον, εἰς
ὃν ἀποβλέψας ἄν τις ὁμολογήσειε διότι καὶ κατὰ σῶ-
μα καὶ κατὰ ψυχὴν οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπου φοβερώ-
8 τερον, ὅταν ἅπαξ ἀποθηριωθῇ. ἥ τε γὰρ ὄψις ἐκτό-
πως ἦν αὐτοῦ φοβερὰ καὶ θηριώδης, ὡς ἂν πλεῖον
ἐνιαυτοῦ μὴ τὸν ὄνυπον, μὴ τοὺς ὄνυχας, μὴ τὰς
9 τρίχας ἀφῃρημένου, τά τε κατὰ τὴν διάνοιαν ἐκ
τῆς τῶν ὀμμάτων ἐμφάσεως καὶ κινήσεως τοιαύτην
ἐποιεῖτο τὴν φαντασίαν ὥστε τὸν θεασάμενον πρὸς
πᾶν ζῷον ἑτοιμότερον ἂν προσελθεῖν ἢ πρὸς ἐκεῖνον.
10 ὁ δὲ Λεπτίνης μένων ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς προαιρέσεως,
εἴς τε τὴν σύγκλητον ἕτοιμος ἦν εἰσπορεύεσθαι πρός
τε τοὺς ἐντυγχάνοντας ἁπλῶς ἀνθωμολογεῖτο περὶ
τῆς πράξεως, καὶ προσδιωρίζετο μηδὲν αὐτῷ δυσχε-
ρὲς ἀπαντήσειν ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ τέλος εὐστόχησε

τῆς ἐλπίδος· ἡ γὰρ σύγκλητος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑπο- 11
λαβοῦσα διότι δόξει τοῖς πολλοῖς ἔχειν τοῦ φόνου δί-
κην, ἐὰν τοὺς αἰτίους παραλαβοῦσα τιμωρήσηται,
τούτους μὲν οὐ προσεδέξατο μικροῦ δεῖν, ἐτήρει 12
δὲ τὴν αἰτίαν ἀκέραιον, ὥστ' ἔχειν ἐξουσίαν, ὅτε
βουληθείη, χρήσασθαι τοῖς ἐγκλήμασι. διὸ καὶ τὴν 13
ἀπόκρισιν ἔδωκε τοιαύτην τῷ Δημητρίῳ, διότι τεύξε-
ται τῶν φιλανθρώπων, ἐὰν τὸ ἱκανὸν ποιῇ τῇ συγ-
κλήτῳ κατὰ τὴν τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν.

Ἦκον δὲ καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις οἱ περὶ 14
Ξένωνα καὶ Τηλεκλῆν ὑπὲρ τῶν κατῃτιαμένων, καὶ
μάλιστα τοῦ Πολυβίου καὶ τοῦ Στρατίου χάριν· σχε- 15
δὸν γὰρ ἅπαντας, εἰ δὲ μή γε, τοὺς πλείστους ὁ
χρόνος ἤδη καταναλώκει, τούς γε δὴ καὶ μνήμης
ἀξίους. παρῆσαν δ' οἱ πρέσβεις ἐντολὰς ἔχοντες 16
ἁπλῶς ἀξιωματικάς, χάριν τοῦ πρὸς μηδὲν ἀντιφιλονι-
κεῖν τῇ συγκλήτῳ. εἰσπορευθέντων δὲ καὶ ποιησα- 17
μένων τοὺς ἁρμόζοντας λόγους οὐδ' ὡς οὐδὲν ἠνύ-
σθη, τὸ δ' ἐναντίον ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ μένειν ἐπὶ
τῶν ὑποκειμένων. [Exc. de legat. p. 195—201.]

Ὅτι τὸ μέγιστον καὶ κάλλιστον σημεῖον τῆς Λευ- 8
κίου Αἰμιλίου προαιρέσεως μεταλλάξαντος τὸν βίον
ἐγένετο πᾶσιν ἔκδηλον· οἷος γὰρ ὁ τρόπος ζῶντος 2
αὐτοῦ ἐδοξάζετο, τοιοῦτος εὑρέθη ὁ βίος μεταλλάξαν-
τος, ὃ μέγιστον εἴποι τις ἂν ὑπάρχειν τεκμήριον ἀρε-
τῆς. ὁ γὰρ πλεῖστον μὲν τῶν καθ' αὑτὸν ἐξ Ἰβηρίας 3
χρυσὸν εἰς τὴν Ῥώμην μετενηνοχώς, μεγίστων δὲ
θησαυρῶν κύριος γενόμενος ἐν Μακεδονίᾳ, πλείστης
δὲ περὶ τὰ προειρημένα τετευχὼς ἐξουσίας, τοσοῦτον 4
ἀπέλιπε τὸν ἴδιον βίον ὥστε [τοὺς υἱοὺς] μὴ δύνασθαι
τὴν φερνὴν τῇ γυναικὶ διαλῦσαι πᾶσαν ἐκ τῶν ἐπί-
πλων, εἰ μὴ τῶν ἐγγείων τινὰς προσαπέδοντο κτήσεων.

ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς πρὸ τούτων εἰ-
ρήκαμεν. ἐξ ὧν εἴποι τις ἂν καταλελύσθαι τὴν δόξαν
τῶν θαυμαζομένων παρὰ τοῖς Ἕλλησι περὶ τοῦτο τὸ
μέρος ἀνδρῶν· εἰ γὰρ τὸ διδομένων χρημάτων ἐπὶ
τῷ τοῦ διδόντος συμφέροντι, τούτων ἀπέχεσθαι θαυ-
μαστόν ἐστιν, ὃ λέγεται γεγονέναι περί τε τὸν Ἀθη-
ναῖον Ἀριστείδην καὶ περὶ τὸν Θηβαῖον Ἐπαμεινών-
δαν, τὸ κύριον γενόμενον αὐτὸν ἁπάσης τῆς βασιλείας,
καὶ λαβόντα τὴν ἐξουσίαν ὡς βούλεται χρήσασθαι,
μηδενὸς ἐπιθυμῆσαι πόσῳ θαυμαστότερόν ἐστιν;
εἰ δ' ἀπίστῳ τὸ λεγόμενον δόξει ἐοικέναι τισίν,
ἐκεῖνο δεῖ λαμβάνειν ἐν νῷ, διότι σαφῶς ὁ γράφων
ἥδει μάλιστα Ῥωμαίους ἀναληψομένους εἰς τὰς χεί-
ρας τὰ βιβλία ταῦτα διὰ τὸ τὰς ἐπιφανεστάτας καὶ
τὰς πλείστας αὐτῶν πράξεις ἐν τούτοις περιέχεσθαι·
παρ' οἷς οὔτ' ἀγνοεῖσθαι ταῦτα δυνατὸν οὔτε συγ-
γνώμης τεύξεσθαι τὸν ψευδολόγον εἰκός, διόπερ οὐ-
δεὶς ἂν ἑκὼν εἰς πρόδηλον ἀπιστίαν καὶ καταφρόνη-
σιν ἔδωκεν αὑτόν. καὶ τοῦτο μνημονεύεσθαι παρ'
ὅλην τὴν πραγματείαν ἡμῖν, ὅταν τι παράδοξον δυ-
κῶμεν λέγειν περὶ Ῥωμαίων.

9 Τῆς δὲ κατὰ τὴν διήγησιν ἐφόδου καὶ τῶν
καιρῶν ἐφεστακότων ἡμᾶς ἐπὶ τὴν οἰκίαν ταύτην,
βούλομαι τὸ κατὰ τὴν προτέραν βίβλον ἐν ἐπαγγελίᾳ
καταλειφθὲν συνεκπληρῶσαι τῶν φιλητικῶν ἕνεκα.
2 προϋπεσχόμην γὰρ διηγήσεσθαι διὰ τί καὶ πῶς ἐπὶ
τοσοῦτο προέκοψε καὶ θᾶττον ἢ καθῆκεν ἐξέλαμψεν
3 ἡ τοῦ Σκιπίωνος ἐν τῇ Ῥώμῃ δόξα, σὺν δὲ τούτῳ
πῶς ἐπὶ τοσοῦτον αὐξηθῆναι συνέβη τῷ Πολυβίῳ
τὴν πρὸς τὸν προειρημένον φιλίαν καὶ συνήθειαν
ὥστε μὴ μόνον ἕως τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπι-
διατεῖναι τὴν περὶ αὐτῶν φήμην, ἀλλὰ καὶ τοῖς πορ-

ρωτέρω γνώριμον γενέσθαι τὴν αἵρεσιν καὶ συμπεριφορὰν αὐτῶν. διόπι μὲν οὖν ἡ καταρχὴ τῆς συστάσεως ἐγενήθη τοῖς προειρημένοις ἔκ τινος χρήσεως βιβλίων καὶ τῆς περὶ τούτων λαλιᾶς δεδηλώκαμεν· προβαινούσης δὲ τῆς συνηθείας καὶ τῶν ἀνακεκλημένων ἐκπεμπομένων ἐπὶ τὰς πόλεις, διέσπευσαν ὅ τε Φάβιος καὶ ὁ Σκιπίων οἱ τοῦ Λευκίου νεανίσκοι πρὸς τὸν στρατηγὸν μεῖναι τὸν Πολύβιον ἐν τῇ Ῥώμῃ. γενομένου δὲ τούτου, καὶ τῆς συμπεριφορᾶς ἐπὶ πολὺ προκοπτούσης, ἐγένετο συγκύρημά τι τοιοῦτον. ἐκπορευομένων γάρ ποτε κατ' αὐτὸ πάντων ἐκ τῆς οἰκίας τῆς τοῦ Φαβίου, συνέβη τὸν μὲν Φάβιον ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἀπονεῦσαι, τὸν δὲ Πολύβιον ἐπὶ θάτερα μετὰ τοῦ Σκιπίωνος. προαγόντων δ' αὐτῶν ὁ Πόπλιος ἡσυχῇ καὶ πράως τῇ φωνῇ φθεγξάμενος καὶ τῷ χρώματι γενόμενος ἐνερευθής, Τί δέ, φησίν, ὦ Πολύβιε, δύο τρώγομεν ἀδελφοί, καὶ διαλέγει συνεχῶς καὶ πάσας τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις ποιεῖ πρὸς ἐκεῖνον, ἐμὲ δὲ παραπέμπεις; ἢ δῆλον ὅτι καὶ σὺ περὶ ἐμοῦ τὴν αὐτὴν ἔχεις διάληψιν, ἣν καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας ἔχειν πυνθάνομαι; δοκῶ γὰρ εἶναι πᾶσιν ἡσύχιός τις καὶ νωθρός, ὡς ἀκούω, καὶ πολὺ κεχωρισμένος τῆς Ῥωμαϊκῆς αἱρέσεως καὶ πράξεως, ὅτι κρίσεις οὐχ αἱροῦμαι λέγειν. τὴν δ' οἰκίαν οὔ φασι τοιοῦτον ζητεῖν προστάτην ἐξ ἧς ὁρμῶμαι, τὸ δ' ἐναντίον· ὃ καὶ μάλιστά με λυπεῖ.

4 5 6 7 8 9 10 11 12

Ὁ δὲ Πολύβιος ξενισθεὶς τῇ τοῦ μειρακίου καταρχῇ τῶν λόγων, οὐ γὰρ εἶχε πλέον ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τότε, Μὴ πρὸς θεῶν, Σκιπίων, ἔφη, μήτε λέγε ταῦτα μήτ' ἐν νῷ λάμβανε τὸ παράπαν. οὔτε γὰρ καταγιγνώσκων οὔτε παραπέμπων ἐγώ σε ποιῶ τοῦτο, πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλὰ τῷ πρεσβύτερον εἶναι τὸν ἀδελ-

10 2 3

φὸν ἔν τε ταῖς ὁμιλίαις ἄρχομαί τ' ἀπ' ἐκείνου καὶ
λήγω πάλιν εἰς ἐκεῖνον ἔν τε ταῖς ἀποφάσεσι καὶ
συμβουλίαις πρὸς ἐκεῖνον ἀπερείδομαι, δοκῶν καὶ
4 σὲ τῆς αὐτῆς μετέχειν γνώμης. ἐκεῖνό γε μήν σου
ἄγαμαι νῦν ἀκούων, ὅτι δοκεῖ σοι τὸ πραΰτερον εἶ- 5
ναι τοῦ καθήκοντος τοῖς ἐκ ταύτης τῆς οἰκίας ὁρμω-
5 μένοις· δῆλος γὰρ εἶ διὰ τούτων μέγα φρονῶν. ἐγὼ
δὲ κἂν αὐτὸς ἡδέως σοι συνεπιδοίην ἐμαυτὸν καὶ
συνεργὸς γενοίμην εἰς τὸ καὶ λέγειν τι καὶ πράττειν
6 ἄξιον τῶν προγόνων. περὶ μὲν γὰρ τὰ μαθήματα, 10
περὶ ἃ νῦν ὁρῶ σπουδάζοντας ὑμᾶς καὶ φιλοτιμου-
μένους, οὐκ ἀπορήσετε τῶν συνεργησόντων ὑμῖν
7 ἑτοίμως, καὶ σοὶ κἀκείνῳ· πολὺ γὰρ δή τι φῦλον
ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπιρρέον ὁρῶ κατὰ τὸ παρὸν τῶν
8 τοιούτων ἀνθρώπων. εἰς δὲ τὰ λυποῦντά σε νῦν, 15
καθὼς φῄς, δοκῶ μηδένα συναγωνιστὴν καὶ συνερ-
9 γὸν ἄλλον εὑρεῖν ἂν ἡμῶν ἐπιτηδειότερον. ἔτι δὲ
ταῦτα λέγοντος τοῦ Πολυβίου, λαβόμενος ἀμφοτέ-
ραις χερσὶ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ καὶ πιέσας ἐμπαθῶς, Εἰ
γὰρ ἐγὼ ταύτην, φησίν, ἴδοιμι τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ σὺ 20
πάντα τἄλλα δευτερὰ θέμενος ἐμοὶ προσέξεις τὸν
10 νοῦν καὶ μετ' ἐμοῦ συμβιώσει· δόξω γὰρ αὐτόθεν
εὐθέως ἐμαυτῷ καὶ τῆς οἰκίας ἄξιος εἶναι καὶ τῶν
11 προγόνων. ὁ δὲ Πολύβιος τὰ μὲν ἔχαιρε, θεωρῶν
τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ μειρακίου, τὰ δὲ 25
διηπορεῖτο, λαμβάνων ἐν νῷ τὴν ὑπεροχὴν τῆς οἰ-
12 κίας καὶ τὴν εὐκαιρίαν τῶν ἀνδρῶν. πλὴν ἀπό γε
ταύτης τῆς ἀνθομολογήσεως οὐκέτι τὸ μειράκιον ἐχω-
ρίσθη τοῦ Πολυβίου, πάντα δ' ἦν αὐτῷ δεύτερα τῆς
ἐκείνου συμπεριφορᾶς. 30

11 Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν λοιπὸν ἤδη κατὰ τὸ
συνεχὲς ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων πεῖραν αὐτῶν

διδόντες ἀλλήλοις εἰς πατρικὴν καὶ συγγενικὴν ἦλθον αἵρεσιν καὶ φιλοστοργίαν πρὸς ἀλλήλους. πρώτη 2
δέ τις ἐνέπεσεν ὁρμὴ καὶ ζῆλος τῶν καλῶν τὸ τὴν ἐπὶ σωφροσύνῃ δόξαν ἀναλαβεῖν, καὶ παραδραμεῖν ἐν
τούτῳ τῷ μέρει τοὺς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντας. ὧν δὲ μέγας οὗτος καὶ δυσέφικτος ὁ στέφα- 3
νος εὐθήρατος ἦν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ διὰ τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁρμὴν τῶν πλείστων. οἱ 4
μὲν γὰρ εἰς ἐρωμένους τῶν νέων, οἱ δ' εἰς ἑταίρας ἐξεκέχυντο, πολλοὶ δὲ εἰς ἀκροάματα καὶ πότους καὶ τὴν ἐν τούτοις πολυτέλειαν, ταχέως ἠρπακότες ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ τὴν τῶν Ἑλλήνων εἰς τοῦτο τὸ μέρος εὐχέρειαν. καὶ τηλικαύτη τις ἐνεπεπτώκει περὶ 5
τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ἀκρασία τοῖς νέοις ὥστε πολλοὺς μὲν ἐρώμενον ἠγορακέναι ταλάντου . . . . .
συνέβη δὲ τὴν παροῦσαν αἵρεσιν οἷον ἐκλάμψαι κατὰ 6
τοὺς νῦν λεγομένους καιροὺς πρῶτον μὲν διὰ τὸ καταλυθείσης τῆς ἐν Μακεδονίᾳ βασιλείας δοκεῖν ἀδήριτον αὐτοῖς ὑπάρχειν τὴν περὶ τῶν ὅλων ἐξουσίαν,
ἔπειτα διὰ τὸ πολλὴν ἐπίφασιν γενέσθαι τῆς εὐδαι- 7
μονίας περί τε τοὺς κατ' ἰδίαν βίους καὶ περὶ τὰ κοινά, τῶν ἐκ Μακεδονίας μετακομισθέντων εἰς τὴν Ῥώμην χορηγίων. πλὴν ὅ γε Σκιπίων, ὁρμήσας ἐπὶ 8
τὴν ἐναντίαν ἀγωγὴν τοῦ βίου, καὶ πάσαις ταῖς ἐπιθυμίαις ἀντιταξάμενος καὶ κατὰ πάντα τρόπον ὁμολογούμενον καὶ σύμφωνον ἑαυτὸν κατασκευάσας κατὰ τὸν βίον, ἐν ἴσῳ πέντε τοῖς πρώτοις ἔτεσι πάνδημον ἐποιήσατο τὴν ἐπ' εὐταξίᾳ καὶ σωφροσύνῃ δόξαν. μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τὸ συνεχὲς ὥρμησεν ἐπὶ τὸ περὶ 9
τὰ χρήματα μεγαλοψυχίᾳ καὶ καθαρότητι διενεγκεῖν τῶν ἄλλων. πρὸς δὲ τοῦτο τὸ μέρος καλὴν μὲν ὑπο- 10
δοχὴν εἶχε τὴν μετὰ τοῦ κατὰ φύσιν πατρὸς συμβίω-

σιν, καλὰς δ' ἐκ φύσεως ὁρμὰς αὐτὸς ἐπὶ τὸ δέον· πολλὰ δὲ αὐτῷ καὶ ταὐτόματον συνήργησε πρὸς τὴν ἐπιβολὴν ταύτην.

12 Πρώτη μὲν γὰρ αὐτῷ μετήλλαξε τὸν βίον ἡ τοῦ κατὰ θέσιν πατρὸς μήτηρ, ἥτις ἦν ἀδελφὴ μὲν τοῦ κατὰ φύσιν πατρὸς αὐτοῦ Λευκίου, γυνὴ δὲ τοῦ κατὰ θέσιν πάππου Σκιπίωνος τοῦ μεγάλου προσα-
2 γορευθέντος. ταύτης ἀπολιπούσης οὐσίαν μεγάλην κληρονόμος ὢν πρῶτον ἐν τούτοις ἔμελλε πεῖραν
3 δώσειν τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως. συνέβαινε δὲ τὴν Αἰμιλίαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῇ προειρημένῃ γυναικί, μεγαλομερῆ τὴν περίστασιν ἔχειν ἐν ταῖς γυναικείαις ἐξόδοις, ἅτε συνηκμακυῖαν τῷ βίῳ καὶ τῇ
4 τύχῃ τῇ Σκιπίωνος· χωρὶς γὰρ τοῦ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ἀπήνην κόσμου καὶ τὰ κανᾶ καὶ τὰ ποτήρια καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν θυσίαν, ποτὲ μὲν ἀργυρᾶ, ποτὲ δὲ χρυσᾶ, πάντα συνεξηκολούθει κατὰ τὰς ἐπι-
5 φανεστάτας ἐξόδους αὐτῇ, τό τε τῶν παιδισκῶν καὶ τὸ τῶν οἰκετῶν τῶν παρεπομένων πλῆθος ἀκόλουθον
6 ἦν τούτοις. ταύτην δὴ τὴν περικοπὴν ἅπασαν εὐθέως μετὰ τὸν τῆς Αἰμιλίας τάφον ἐδωρήσατο τῇ μητρί, ἣ συνέβαινε κεχωρίσθαι μὲν ἀπὸ τοῦ Λευκίου πρότερον ἤδη χρόνοις πολλοῖς, τὴν δὲ τοῦ βίου χορηγίαν ἐλλιπεστέραν ἔχειν τῆς κατὰ τὴν εὐγένειαν
7 φαντασίας. διὸ τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ἀνακεχωρηκυίας αὐτῆς ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐξόδων, τότε κατὰ τύχην οὔσης ἐπιφανοῦς καὶ πανδήμου θυσίας, ἐκπορευομένης αὐτῆς ἐν τῇ τῆς Αἰμιλίας περικοπῇ καὶ χορηγίᾳ, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῶν ὀρεωκόμων καὶ τοῦ ζεύγους
8 καὶ τῆς ἀπήνης τῆς αὐτῆς ὑπαρχούσης, συνέβη τὰς γυναῖκας θεωμένας τὸ γεγονὸς ἐκπλήττεσθαι τὴν τοῦ Σκιπίωνος χρηστότητα καὶ μεγαλοψυχίαν, καὶ πάσας

προτεινούσας τὰς χεῖρας εὔχεσθαι τῷ προειρημένῳ πολλὰ καὶ ἀγαθά. τοῦτο δὲ πανταχῇ μὲν ἂν εἰκό- 9
τως φαίνοιτο καλόν, ἐν δὲ Ῥώμῃ καὶ θαυμαστόν· ἁπλῶς γὰρ οὐδεὶς οὐδενὶ δίδωσι τῶν ἰδίων ὑπαρχόν-
5 των ἑκὼν οὐδέν. πρώτη μὲν οὖν αὕτη καταρχὴ τῆς 10
ἐπὶ καλοκἀγαθίᾳ φήμης αὐτῷ συνεκύρησε, καὶ μεγά-
λην ἐποίησε προκοπήν, ἅτε τοῦ τῶν γυναικῶν γέ-
νους καὶ λάλου καὶ κατακοροῦς ὄντος, ἐφ' ὅ,τι ἂν
ὁρμήσῃ.

10 Μετὰ δὲ ταῦτα ταῖς Σκιπίωνος μὲν τοῦ μεγά- 13
λου θυγατράσιν, ἀδελφαῖς δὲ τοῦ κατὰ θέσιν πα-
τρός, ... λαβόντος, αὐτὸν ἔδει τὴν ἡμίσειαν ἀπο-
δοῦναι τῆς φερνῆς. ὁ γὰρ πατὴρ συνέθετο μὲν 2
ἑκατέρᾳ τῶν θυγατέρων πεντήκοντα τάλαντα δώ-
15 σειν, τούτων δὲ τὸ μὲν ἥμισυ παραχρῆμα τοῖς ἀν- 3
δράσιν ἔδωκεν ἡ μήτηρ, τὸ δ' ἥμισυ κατέλειπεν
ἀποθνήσκουσα προσοφειλόμενον, ὅθεν ἔδει τὸν Σκι- 4
πίωνα διαλύειν τοῦτο τὸ χρέος ταῖς τοῦ πατρὸς ἀδελ-
φαῖς. κατὰ δὲ τοὺς Ῥωμαίων νόμους δέον ἐν τρισὶν 5
20 ἔτεσιν ἀποδοῦναι τὰ προσοφειλόμενα χρήματα τῆς
φερνῆς ταῖς γυναιξί, προδοθέντων πρώτων τῶν ἐπί-
πλων εἰς δέκα μῆνας κατὰ τὸ παρ' ἐκείνοις ἔθος,
εὐθέως ὁ Σκιπίων συνέταξε τῷ τραπεζίτῃ τῶν εἴ- 6
κοσι καὶ πέντε ταλάντων ἑκατέρᾳ ποιήσασθαι τὴν
25 ἀνταπόδοσιν ἐν τοῖς δέκα μησί. τοῦ δὲ Τιβερίου καὶ 7
τοῦ Νασικᾶ Σκιπίωνος, οὗτοι γὰρ ἦσαν ἄνδρες τῶν
προειρημένων γυναικῶν, ἅμα τῷ διελθεῖν τοὺς δέκα
μῆνας προσπορευομένων πρὸς τὸν τραπεζίτην, καὶ
πυνθανομένων εἴ τι συνετέτακτο Σκιπίων αὐτῷ περὶ
30 τῶν χρημάτων, κἀκείνου κελεύοντος αὐτοὺς κομίζε-
σθαι καὶ ποιοῦντος τὴν διαγραφὴν ἑκατέρῳ τῶν εἴκοσι
καὶ πέντε ταλάντων, ἀγνοεῖν αὐτὸν ἔφασαν· δεῖν γὰρ 8

αὐτοὺς οὐ πᾶν κατὰ τὸ παρόν, ἀλλὰ τὸ τρίτον μέρος
9 κομίζεσθαι κατὰ τοὺς νόμους. τοῦ δὲ φάσκοντος οὕ-
τως αὐτῷ συντεταχέναι τὸν Σκιπίωνα, διαπιστήσαν-
τες προῆγον ἐπὶ τὸν νεανίσκον, διειληφότες ἐκεῖνον
10 ἀγνοεῖν. καὶ τοῦτ' ἔπασχον οὐκ ἀλόγως· οὐ γὰρ οἷον
πεντήκοντα τάλαντα δοίη τις ἂν ἐν Ῥώμῃ πρὸ
τριῶν ἐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ τάλαντον ἓν πρὸ τῆς τεταγμέ-
11 νης ἡμέρας· τοιαύτη τίς ἐστι καὶ τηλικαύτη περὶ
πάντας ἅμα μὲν ἀκρίβεια περὶ τὸ διάφορον, ἅμα δὲ
12 λυσιτέλεια περὶ τὸν χρόνον. οὐ μὴν ἀλλὰ προσπο-
ρευθέντων αὐτῶν καὶ πυνθανομένων πῶς τῷ τρα-
πεζίτῃ συντέταχε, τοῦ δ' εἰπόντος ἀποδοῦναι πᾶν τὸ
χρῆμα ταῖς ἀδελφαῖς, ἀγνοεῖν αὐτὸν ἔφασαν, ἅμα τὸ
13 κηδεμονικὸν ἐμφανίζοντες· ἐξεῖναι γὰρ αὐτῷ κατὰ
τοὺς νόμους χρῆσθαι τοῖς διαφόροις ἱκανὸν ἔτι χρό-
14 νον. ὁ δὲ Σκιπίων ἔφη ἀγνοεῖν τούτων οὐδέν, ἀλλὰ
πρὸς μὲν τοὺς ἀλλοτρίους τὴν ἐκ τῶν νόμων ἀκρί-
βειαν τηρεῖν, τοῖς δὲ συγγενέσι καὶ φίλοις ἁπλῶς
15 χρῆσθαι καὶ γενναίως κατὰ δύναμιν. διὸ παραλαμ-
βάνειν αὐτοὺς ἐκέλευε πᾶν τὸ χρῆμα παρὰ τοῦ τρα-
16 πεζίτου. οἱ δὲ περὶ τὸν Τιβέριον ταῦτ' ἀκούσαντες
ἐπανῆγον σιωπῶντες, καταπεπληγμένοι μὲν τὴν τοῦ
Σκιπίωνος μεγαλοψυχίαν, κατεγνωκότες δὲ τῆς αὐ-
τῶν μικρολογίας, καίπερ ὄντες οὐδενὸς δεύτεροι Ῥω-
μαίων.

14 Μετὰ δ' ἔτη δύο μεταλλάξαντος τοῦ κατὰ φύ-
σιν πατρὸς αὐτοῦ Λευκίου, καὶ καταλιπόντος κληρο-
νόμους τῆς οὐσίας αὐτόν τε καὶ τὸν ἀδελφὸν Φάβιον,
2 καλόν τι καὶ μνήμης ἄξιον ἐποίησεν. ὁ γὰρ Λεύκιος,
ὑπάρχων ἄτεκνος διὰ τὸ τοὺς μὲν εἰς ἑτέρας οἰκίας
ἐκδεδόσθαι, τοὺς δ' ἄλλους υἱούς, οὓς ἔτρεφε δια-
δόχους αὐτοῦ καὶ τοῦ γένους, πάντας μετηλλαχέναι,

τούτοις ἀπέλιπε τὴν οὐσίαν. ὁ δὲ Σκιπίων, θεωρῶν 3
αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν καταδεέστερον ὄντα τοῖς ὑπάρ-
χουσιν, ἐξεχώρησε πάντων τῶν ὑπαρχόντων, οὔσης
τῆς ὅλης τιμήσεως ὑπὲρ ἑξήκοντα τάλαντα, διὰ τὸ
μέλλειν οὕτως ἴσον ὑπάρχειν αὐτῷ κατὰ τὴν οὐσίαν
τὸν Φάβιον. γενομένου δὲ τούτου περιβοήτου, προσ- 4
έθηκεν ἕτερον τούτῳ δεῖγμα τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως
ἐμφανέστερον· βουλομένου γὰρ τἀδελφοῦ μονομαχίας 5
ἐπὶ τῷ πατρὶ ποιεῖν, οὐ δυναμένου δὲ δέξασθαι τὴν
δαπάνην διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀναλισκομένων χρημά-
των, καὶ ταύτης τὴν ἡμίσειαν εἰσήνεγκεν ὁ Σκιπίων
ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας. ἔστι δ' οὐκ ἐλάττων ἡ σύμπασα 6
τριάκοντα ταλάντων, ἐάν τις μεγαλομερῶς ποιῇ.
. . . . φήμης περὶ αὐτοῦ διαδιδομένης μετήλλαξεν ἡ 7
μήτηρ. ὁ δὲ τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ κομίσασθαί τι ὧν 8
πρότερον ἐδωρήσατο, περὶ ὧν ἀρτίως εἶπον, ὥστε
καὶ ταῦτα καὶ τὴν λοιπὴν οὐσίαν τὴν τῆς μητρὸς
ἅπασαν ἀπέδωκε ταῖς ἀδελφαῖς, ἧς οὐδὲν αὐταῖς προσ-
ῆκε κατὰ τοὺς νόμους. διὸ πάλιν τῶν ἀδελφῶν παρα- 9
λαβουσῶν τὸν ἐν ταῖς ἐξόδοις κόσμον καὶ τὴν περίστα-
σιν τὴν τῆς Αἰμιλίας, πάλιν ἐκαινοποιήθη τὸ μεγαλό-
ψυχον καὶ φιλοίκειον τῆς τοῦ Σκιπίωνος προαιρέσεως.

Ταῦτα μὲν οὖν προκατεσκευασμένος ἐκ τῆς πρώ- 10
της ἡλικίας Πόπλιος Σκιπίων προῆλθε πρὸς τὸ φι-
λοδοξεῖν σωφροσύνῃ καὶ καλοκἀγαθίᾳ. εἰς ἣν ἴσως 11
ἑξήκοντα τάλαντα δαπανήσας, τοσαῦτα γὰρ ἦν προει-
μένος τῶν ἰδίων, ὁμολογουμένην ἔσχε τὴν ἐπὶ κα-
λοκἀγαθίᾳ φήμην, οὐχ οὕτω τῷ πλήθει τῶν χρημά-
των τὸ προκείμενον κατεργασάμενος ὡς τῷ καιρῷ
τῆς δόσεως καὶ τῷ χειρισμῷ τῆς χάριτος. τὴν δὲ σω- 12
φροσύνην περιεποιήσατο δαπανήσας μὲν οὐδέν, πολ-
λῶν δὲ καὶ ποικίλων ἡδονῶν ἀποσχόμενος προσεκέρ-

13 δανε τὴν σωματικὴν ὑγίειαν καὶ τὴν εὐεξίαν, ἥτις αὐτῷ παρ' ὅλον τὸν βίον παρεπομένη πολλὰς ἡδονὰς καὶ καλὰς ἀμοιβὰς ἀπέδωκεν ἀνθ' ὧν πρότερον ἀπέσχετο τῶν προχείρων ἡδονῶν.

15 Λοιποῦ δ' ὄντος τοῦ κατὰ τὴν ἀνδρείαν, καὶ κυριωτάτου σχεδὸν ἐν πάσῃ μὲν πολιτείᾳ, μάλιστα δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ, μεγίστην ἔδει καὶ τὴν ἄσκησιν περὶ 2 τοῦτο τὸ μέρος ποιήσασθαι. καλὸν μὲν οὖν τι πρὸς ταύτην τὴν ἐπιβολὴν αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς τύχης ἐγέ- 3 νετο συνέργημα. τῶν γὰρ ἐν Μακεδονίᾳ βασιλέων μεγίστην ποιουμένων σπουδὴν περὶ τὰς κυνηγεσίας, καὶ Μακεδόνων ἀνεικότων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους τό- 4 πους πρὸς τὴν τῶν θηρίων συναγωγήν, ταῦτα συνέβη τὰ χωρία τετηρῆσθαι μὲν ἐπιμελῶς, καθάπερ καὶ πρότερον, πάντα τὸν τοῦ πολέμου χρόνον, κεκυνηγῆσθαι δὲ μηδέποτε τῶν τεττάρων ἐτῶν διὰ τοὺς περισπασμούς· ἦ καὶ θηρίων ὑπῆρχε πλήρη παντοδα- 5 πῶν. τοῦ δὲ πολέμου λαβόντος κρίσιν ὁ Λεύκιος, καλλίστην ὑπολαμβάνων καὶ τὴν ἄσκησιν καὶ τὴν ψυχαγωγίαν ὑπάρχειν τοῖς νέοις τὴν περὶ τὰ κυνηγέσια, τούς τε κυνηγοὺς συνέστησε τοὺς βασιλικοὺς τῷ Σκιπίωνι, καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν περὶ τὰ κυνηγέ- 6 σια παρέδωκε τούτῳ πᾶσαν· ἧς ἐπιλαβόμενος ὁ προειρημένος, καὶ νομίσας οἷον εἰ βασιλεύειν, ἐν τούτῳ κατεγίγνετο πάντα τὸν χρόνον ὅσον ἐπέμεινε τὸ στρα- 7 τόπεδον μετὰ τὴν μάχην ἐν τῇ Μακεδονίᾳ. γενομένης δὲ μεγάλης ἐξουσίας περὶ τοῦτο τὸ μέρος, ἅτε καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀκμαίως ἔχοντος αὐτοῦ καὶ κατὰ φύσιν οἰκείως διακειμένου, καθάπερ εὐγενοῦς σκύλακος, ἐπίμονον αὐτοῦ συνέβη γενέσθαι τὴν περὶ τὰς 8 κυνηγεσίας ὁρμήν. διὸ καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ῥώμην καὶ προσλαβὼν τὸν τοῦ Πολυβίου πρὸς τοῦτο

τὸ μέρος ἐνθουσιασμόν, ἐφ' ὅσον οἱ λοιποὶ τῶν νέων περὶ τὰς κρίσεις καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς ἐσπούδαζον, κατὰ τὴν ἀγορὰν ποιούμενοι τὴν διατριβήν, καὶ διὰ τούτων συνιστάνειν ἑαυτοὺς ἐπειρῶντο τοῖς πολλοῖς, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ Σκιπίων ἐν ταῖς κυνηγεσίαις ἀναστρεφόμενος καὶ λαμπρὸν ἀεί τι ποιῶν καὶ μνήμης ἄξιον, καλλίω δόξαν ἐξεφέρετο τῶν ἄλλων. οἷς μὲν γὰρ οὐκ ἦν ἐπαίνου τυχεῖν, εἰ μὴ βλάψαιέν τινα τῶν πολιτῶν· ὁ γὰρ τῶν κρίσεων τρόπος τοῦτ' ἐπιφέρειν εἰωθεν· ὁ δ' ἁπλῶς οὐδένα λυπῶν ἐξεφέρετο τὴν ἐπ' ἀνδρείᾳ δόξαν πάνδημον, ἔργῳ πρὸς λόγον ἁμιλλώμενος. τοιγαροῦν ὀλίγῳ χρόνῳ τοσοῦτον παρέδραμε τοὺς καθ' αὑτὸν ὅσον οὐδείς πω μνημονεύεται Ῥωμαίων, καίπερ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν πορευθεὶς ἐν φιλοδοξίᾳ τοῖς ἄλλοις ἅπασι πρὸς τὰ Ῥωμαίων ἔθη καὶ νόμιμα. 1

Ἐγὼ δὲ πλείω πεποίημαι λόγον ὑπὲρ τῆς Σκιπίωνος αἱρέσεως ἐκ τῆς πρώτης ἡλικίας, ἡδεῖαν μὲν ὑπολαμβάνων εἶναι τοῖς πρεσβυτέροις, ὠφέλιμον δὲ τοῖς νέοις τὴν τοιαύτην ἱστορίαν, μάλιστα δὲ βουλόμενος πίστιν παρασκευάζειν τοῖς μέλλουσι λέγεσθαι ἐν ταῖς ἑξῆς βίβλοις περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸ μήτε διαπορεῖν τοὺς ἀκούοντας διὰ τὸ παράδοξόν τι φανήσεσθαι τῶν συμβαινόντων μετὰ ταῦτα περὶ αὐτὸν μήτ' ἀφαιρουμένους τἀνδρὸς τὰ κατὰ λόγον γεγονότα κατορθώματα τῇ τύχῃ προσάπτειν, ἀγνοοῦντας τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ἕκαστα συνέβη γενέσθαι, πλὴν τελέως ὀλίγων, ἃ δεῖ μόνα προσάπτειν τῇ τύχῃ καὶ ταὐτομάτῳ. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἡμεῖς διηλυθότες κατὰ τὴν παρέκβασιν, αὖθις ἐπάνιμεν ἐπὶ τὴν ἐκτροπὴν τῆς ὑποκειμένης διηγήσεως. [Exc. Peir. p. 145—162.] 2 3 4

Ὅτι παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἦκον πρέσβεις καὶ παρὰ 17

τῶν Ἀχαιῶν οἱ περὶ Θεαρίδαν καὶ Στέφανον ὑπὲρ
2 τῶν ῥυσίων. τοῖς γὰρ Δηλίοις δοθείσης ἀποκρίσεως
παρὰ Ῥωμαίων μετὰ τὸ συγχωρηθῆναι τὴν Δῆλον
τοῖς Ἀθηναίοις αὐτοῖς μὲν ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς νήσου,
3 τὰ δ' ὑπάρχοντα κομίζεσθαι, μεταστάντες εἰς Ἀχαΐαν
οἱ Δήλιοι καὶ πολιτογραφηθέντες ἐβούλοντο τὸ δί-
καιον ἐκλαβεῖν παρὰ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὸ πρὸς
4 τοὺς Ἀχαιοὺς σύμβολον. τῶν δ' Ἀθηναίων φασκόν-
των μηδὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς τῆς δικαιοδοσίας ταύ-
της, ᾐτοῦντο ῥύσια τοὺς Ἀχαιοὺς οἱ Δήλιοι κατὰ
5 τῶν Ἀθηναίων. ὑπὲρ ὧν τότε πρεσβεύσαντες ἔλα-
βον ἀπόκρισιν κυρίας εἶναι τὰς κατὰ τοὺς νόμους
γεγενημένας παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς οἰκονομίας περὶ τῶν
Δηλίων.

18 Ὅτι τῶν Ἰσσίων πλεονάκις πεπρεσβευκότων εἰς
τὴν Ῥώμην, καὶ διασαφούντων ὅτι Δελματεῖς τὴν
χώραν ἀδικοῦσι καὶ τὰς πόλεις τὰς μετ' αὐτῶν τατ-
2 τομένας· αὗται δέ εἰσιν Ἐπέτιον καὶ Τραγύριον·
3 ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Λαορσῶν ἐγκαλούντων, ἐξαπέ-
στειλεν ἡ σύγκλητος πρεσβευτὰς τοὺς περὶ Γάιον
Φάννιον ἐποπτεύσοντας τὰ κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα, καὶ
4 μάλιστα τούτων τὰ κατὰ τοὺς Δελματεῖς. οὗτοι δέ,
μέχρι μὲν ἔζη Πλεύρατος, ὑπήκουον ἐκείνῳ· μεταλ-
λάξαντος δὲ τούτου τὸν βίον, καὶ διαδεξαμένου Γεν-
θίου τὴν βασιλείαν, ἀποστάντες ἀπὸ τούτου τοῖς ὁμό-
ροις προσεπολέμουν καὶ κατεστρέφοντο τοὺς ἀστυ-
γείτονας, ὧν ἔνιοι καὶ φόρους αὐτοῖς ἔφερον· ὁ δὲ
5 φόρος ἦν θρέμματα καὶ σῖτος. καὶ οἱ μὲν περὶ Φάν-
νιον ἐπὶ τούτοις ἐξώρμησαν.

19 Ὅτι τῶν περὶ τὸν Γάιον Φάννιον παραγεγονότων
ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος, καὶ διασαφούντων ὅτι τοσοῦτον
ἀπέχοιεν οἱ Δελματεῖς τοῦ διορθοῦσθαί τι τῶν ἐγκα-

λουμένων πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν φάσκοντας ἀδικεῖσθαι συνεχῶς ὡς οὐδὲ λόγον ἐπιδέχοιντο καθόλου παρ' αὐτῶν, λέγοντες οὐδὲν αὐτοῖς εἶναι καὶ Ῥωμαίοις κοινόν· πρὸς δὲ τούτοις διεσάφουν μήτε κατάλυ- 2
μα δοθῆναι σφίσι μήτε παροχήν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἵππους, οὓς εἶχον παρ' ἑτέρας πόλεως, ἀφελέσθαι τοὺς Δελματεῖς μετὰ βίας αὐτῶν· ἑτοίμους δ' εἶναι καὶ 3
τὰς χεῖρας προσάγειν, εἰ μὴ συνεῖξαντες τῷ καιρῷ μετὰ πολλῆς ἡσυχίας ἐποιήσαντο τὴν ἀπόλυσιν. ὧν 4
ἡ σύγκλητος ἀκούσασα μετ' ἐπιστάσεως ἠγανάκτει μὲν καὶ ἐπὶ τῇ τῶν Δελματέων ἀπειθείᾳ καὶ σκαιότητι, τὸ δὲ πλεῖστον ὑπέλαβε τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον εἶναι πρὸς τὸ πολεμῆσαι τοῖς προειρημένοις διὰ πλείους αἰτίας. τά τε γὰρ μέρη ταῦτα τῆς Ἰλλυρίδος τὰ 5
νεύοντα πρὸς τὸν Ἀδρίαν ἀνεπίσκεπτα τελέως ἦν αὐτοῖς, ἐξ οὗ Δημήτριον τὸν Φάριον ἐξέβαλον, τούς τε 6
κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀνθρώπους οὐκ ἐβούλοντο κατ' οὐδένα τρόπον ἀποθηλύνεσθαι διὰ τὴν πολυχρόνιον εἰρήνην· ἔτος γὰρ ἦν τότε δωδέκατον ἀπὸ τοῦ πρὸς 7
Περσέα πολέμου καὶ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πράξεων. διόπερ ἐβουλεύοντο, πόλεμον ἐνστησάμενοι πρὸς τοὺς 8
προειρημένους, ἅμα μὲν ὡς ἂν εἰ καινοποιῆσαι τὰς ὁρμὰς καὶ προθυμίας τῶν ἰδίων ὄχλων, ἅμα δὲ καταπληξάμενοι τοὺς Ἰλλυριοὺς ἀναγκάσαι πειθαρχεῖν τοῖς ὑπ' αὐτῶν παραγγελλομένοις. αὗται μὲν οὖν 9
ἦσαν αἰτίαι δι' ἃς ἐπολέμησαν Ῥωμαῖοι Δελματεῦσι· τοῖς γε μὴν ἐκτὸς τὸν πόλεμον ἀναδεικνύειν, ὡς διὰ τὴν εἰς τοὺς πρεσβευτὰς ὕβριν κεκρικότες πολεμεῖν.

Ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἀριαράθης παρεγένετο εἰς τὴν Ῥώ- 20
μην ἔτι θερείας οὔσης· τότε δέ, παρειληφότων τὰς 2
ἀρχὰς τῶν περὶ τὸν Σέξτον Ἰούλιον, ἐγίγνετο περὶ

τὰς κατ' ἰδίαν ἐντεύξεις, οἰκείαν ποιούμενος περιωπὴν καὶ φαντασίαν τῆς ὑποκειμένης περιστάσεως.
3 παρῆσαν δὲ καὶ παρὰ Δημητρίου πρέσβεις οἱ περὶ τὸν Μιλτιάδην πρὸς ἑκατέραν τὴν ὑπόθεσιν ἡρμοσμένοι· καὶ γὰρ περὶ Ἀριαράθου ἀπολογεῖσθαι καὶ
4 κατηγορεῖν αὐτοῦ παρεσκευάζοντο φιλαπεχθῶς. ἀπεστάλκει δὲ καὶ Ὀροφέρνης πρεσβευτὰς τοὺς περὶ Τιμόθεον καὶ Διογένην, στέφανόν τε κομίζοντας τῇ Ῥώμῃ καὶ τὴν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν ἀνανεωσομένους, τὸ δὲ πλεῖον συγκαταστησομένους τῷ Ἀριαράθῃ, καὶ τὰ μὲν ἀπολογησομένους, τὰ δὲ κατηγορήσοντας. ἐν μὲν οὖν ταῖς κατ' ἰδίαν ἐντεύξεσι μείζω
5 φαντασίαν εἶλκον οἱ περὶ τὸν Διογένην καὶ Μιλτιάδην, ἅτε καὶ κατὰ τὸ πλῆθος πρὸς ἕνα συγκρινόμενοι καὶ κατὰ τὴν ἄλλην περιωπὴν εὐτυχοῦντες πρὸς
6 ἑπταικότα θεωρούμενοι· παραπλησίως δὲ καὶ περὶ
7 τὴν τῶν πραγμάτων ἐξήγησιν πολὺ περιῆσαν· πᾶν μὲν γὰρ καὶ πρὸς παντοῖα λέγειν ἐθάρρουν, οὐδένα λόγον ποιούμενοι τῆς ἀληθείας, τὸ δὲ λεγόμενον
8 ἀνυπεύθυνον ἦν, οὐκ ἔχον τὸν ἀπολογησόμενον. λοιπὸν ἀκονιτὶ τοῦ ψεύδους ἐπικρατοῦντος ἐδόκει σφίσι τὰ πράγματα κατὰ γνώμην χωρεῖν. [Exc. de legat. p. 201—204.]

9 Ὀροφέρνην ὀλίγον χρόνον Καππαδοκίας βασιλεύσαντα καὶ παριδόντα τὰς πατρίους ἀγωγὰς Πολύβιός φησιν ἐν τῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ εἰσαγαγεῖν τὴν Ἰακὴν καὶ τεχνητὴν ἀσωτίαν. [Athen. 10, p. 440, B.]

20ª Ὅτι Λυκίσκου τοῦ Αἰτωλοῦ ταραχώδους ὄντος καὶ θορυβώδους, ἀναιρεθέντος δὲ τούτου, τὸ ἑξῆς οἱ Αἰτωλοὶ [ὡμοφρόνησαν καὶ] ὠμονόησαν ἑνὸς ἀνθρώ-
2 που παραχωρήσαντος· τηλικαύτη τίς ἐστιν, ὡς ἔοικε, δύναμις ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων φύσεσιν ὥστε μὴ

μόνον στρατόπεδα καὶ πόλεις, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐθνικὰς συστάσεις καὶ τὰς ὁλοσχερεῖς διαφορὰς τῆς οἰκουμένης δι' ἑνὸς ἀνδρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν ποτὲ μὲν τῶν μεγίστων κακῶν, ποτὲ δὲ τῶν μεγίστων ἀγαθῶν πεῖραν λαμβάνειν.

Ὅτι Λυκίσκος κάκιστος ὢν καλῶς κατέστρεψε τὸν βίον, ὥστε τοὺς πλείστους εἰκότως ὀνειδίζειν τῇ τύχῃ διότι τὸ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἆθλον τὴν εὐθανασίαν τοῖς χειρίστοις ἐνίοτε περιτίθησιν. [Exc. Vat. p. 440 M. 79—80 H.] 3

Ὅτι τὰ κατὰ τὴν Αἰτωλίαν καλῶς διετέθη κατεσβεσμένης ἐν αὐτοῖς τῆς ἐμφυλίου στάσεως μετὰ τὸν Λυκίσκου θάνατον, καὶ Μνασίππου τοῦ Κορωναίου μεταλλάξαντος τὸν βίον βελτίων ἦν ἡ διάθεσις κατὰ τὴν Βοιωτίαν, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν Χρεμία γεγονότος ἐκποδών. σχεδὸν γὰρ ὡς ἂν εἰ καθαρμόν τινα συνέβη γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἀλιτηρίων αὐτῆς ἐκ τοῦ ζῆν μεθισταμένων. καὶ γὰρ καὶ τὸν Ἠπειρώτην Χάροπα συνεκύρησε κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν Βρεντεσίῳ μεταλλάξαι τὸν βίον. τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἤπειρον ἔτι ἐν ἀκαταστασίαις ἦν καὶ ταραχαῖς, ὡς ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις, διὰ τὴν Χάροπος ὠμότητα καὶ παρανομίαν, ἐξ οὗ συνέβη τελεσθῆναι τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον. μετὰ γὰρ τὸ κατακρῖναι Λεύκιον Ἀνίκιον καὶ τοὺς μὲν . . . τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ ἀπαγαγεῖν εἰς τὴν Ῥώμην, ὅσοι καὶ βραχεῖαν ὑποψίαν εἶχον, τότε λαβὼν ὁ Χάροψ τὴν ἐξουσίαν ὃ βούλοιτο πράττειν, οὐκ ἔστι τῶν δεινῶν ὁποῖον οὐκ ἐποίει, τὰ μὲν δι' αὐτοῦ, τὰ δὲ διὰ τῶν φίλων, ἅτε νέος μὲν ὢν αὐτὸς κομιδῇ, συνδεδραμηκότων δὲ πρὸς αὐτὸν τῶν χειρίστων καὶ τῶν εἰκαιοτάτων ἀνθρώπων διὰ τὸν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων 21 2 4 5 6 7 8

9 νοσφισμόν. εἶχε δὲ οἷον ἐφεδρείαν καὶ ῥοπὴν πρὸς
τὸ πιστεύεσθαι διότι πράττει κατά τινα λόγον ἃ
ποιεῖ καὶ μετὰ τῆς Ῥωμαίων γνώμης τήν τε προϋ-
πάρχουσαν αὐτῷ σύστασιν πρὸς τοὺς προειρημένους
καὶ πρὸς ταύτῃ Μύρτωνα πρεσβύτην ἄνδρωπον καὶ
10 τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικάνορα, τἆλλα τε μετρίους ἀνθρώ-
πους καὶ δοκοῦντας εἶναι Ῥωμαίων φίλους, οἳ πολύ
τι κεχωρισμένοι τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ἁπάσης ἀδικίας
οὐκ οἶδ' ὅπως τότε συνεπέδωκαν αὑτοὺς εἰς τὸ συν-
επισχύειν καὶ κοινωνεῖν ταῖς τοῦ Χάροπος ἀνομίαις.
11 ἐπειδὴ δ' ὁ προειρημένος τοὺς μὲν κατὰ τὴν ἀγορὰν
ἀναφανδὸν ἐφόνευσε, τοὺς δ' ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις,
ἐνίους δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπακο-
στέλλων ἐδολοφόνησε, καὶ πάντων τῶν τεθνεώτων
ἐξηνδραποδίσατο τοὺς βίους, ἄλλην ἐπεισῆγε μηχα-
12 νήν. προέγραφε γὰρ τοὺς εὐκαιροῦντας τοῖς βίοις
13 φυγάδας, οὐ μόνον ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας· ἀνα-
ταθεὶς δὲ τὸν φόβον τοῦτον ἐχρηματίζετο ἀεὶ τοὺς
μὲν ἄνδρας δι' ἑαυτοῦ, τὰς δὲ γυναῖκας διὰ τῆς μη-
14 τρὸς Φιλώτιδος· πάνυ γὰρ εὐφυὲς ἐγένετο καὶ τοῦτο
τὸ πρόσωπον, πρὸς δὲ βίαν καὶ πλεῖόν τι δυνάμενον
συνεργεῖν ἢ κατὰ γυναῖκα.

22 Ἐπειδὴ δὲ πάντας ἐξηργυρίσαντο κατὰ τὸ δυνα-
τόν, εἰσῆγον εἰς τὸν δῆμον οὐδὲν ἧττον ἅπαντας
2 τοὺς προγεγραμμένους. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἐν τῇ Φοι-
νίκῃ τὰ μὲν διὰ τὸν φόβον, τὰ δὲ καὶ θελεαζόμενοι
διὰ τῶν περὶ τὸν Χάροπα, κατέκριναν οὐ φυγῆς,
ἀλλὰ θανάτου πάντας τοὺς προσαγγελθέντας ὡς ἀλ-
3 λότρια φρονοῦντας Ῥωμαίων. οὗτοι μὲν οὖν πάντες
ἔφυγον, ὁ δὲ Χάροψ ὥρμησεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἔχων
χρήματα καὶ τοὺς περὶ τὸν Μύρτωνα μεθ' αὑτοῦ,
βουλόμενος ἐπισφραγίσασθαι διὰ τῆς συγκλήτου τὴν

αὐτοῦ παρανομίαν. ἐν ᾧ καιρῷ κάλλιστον μὲν ἐγέ- 4
νετο δεῖγμα τῆς Ῥωμαίων αἱρέσεως, κάλλιστον δὲ
θέαμα πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τοῖς παρεπιδήμοις, μάλιστα
δὲ τοῖς ἀνακεκλημένοις· ὅ τε γὰρ Μάρκος, ἀρχιε- 5
ρεὺς ὢν καὶ πρῶτος τῆς συγκλήτου γραφόμενος, ὅ τε
Λεύκιος ὁ τὸν Περσέα νικήσας, μεγίστην ἔχων πίστιν
καὶ δύναμιν, πυνθανόμενοι τὰ πεπραγμένα τῷ Χά-
ροπι κατὰ τὴν Ἤπειρον ἐκώλυσαν εἰς τὰς οἰκίας αὐ-
τῶν εἰσιέναι τὸν Χάροπα. οὗ γενομένου περιβοήτου 6
πάντες ἐγενήθησαν οἱ παρεπιδημοῦντες περιχαρεῖς,
ἀποδεχόμενοι τὸ μισοπόνηρον τῶν Ῥωμαίων. μετὰ 7
δὲ ταῦτα τοῦ Χάροπος εἰσελθόντος εἰς τὴν σύγκλη-
τον, οὐ συγκατέθετο τοῖς ἀξιουμένοις οὐδ' ἐβουλήθη
δοῦναι ῥητὴν ἀπόκρισιν, ἀλλὰ τοῖς ἀποστελλομένοις 8
πρεσβευταῖς ἔφη δώσειν ἐντολὰς ἐπισκέψασθαι περὶ
τῶν γεγονότων. ὁ δὲ Χάροψ ἀναχωρήσας ταύτην μὲν 9
τὴν ἀπόκρισιν ἀπεσιώπησε, γράψας δὲ πρὸς τὴν ἰδίαν
ὑπόθεσιν ἁρμόζουσαν ἀπήγγειλεν ὡς συνευδοκούν-
των Ῥωμαίων τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις.

Ὅτι Εὐμένης ὁ βασιλεὺς τῇ μὲν σωματικῇ δυνάμει 23
παραλελυμένος ἦν, τῇ δὲ τῆς ψυχῆς λαμπρότητι προσ-
αντεῖχεν, ἀνὴρ ἐν μὲν τοῖς πλείστοις οὐδενὸς δεύτε- 2
ρος τῶν καθ' αὐτὸν βασιλέων γενόμενος, περὶ δὲ τὰ
σπουδαιότατα καὶ κάλλιστα μείζων καὶ λαμπρότερος·
ὃς γε πρῶτον μὲν παραλαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν 3
βασιλείαν συνεσταλμένην τελέως εἰς ὀλίγα καὶ λιτὰ
πολισμάτια ταῖς μεγίσταις τῶν καθ' αὐτὸν δυνα-
στειῶν ἐφάμιλλον ἐποίησε τὴν ἰδίαν ἀρχήν, οὐ τύχῃ 4
τὸ πλεῖον συνεργῷ χρώμενος, οὐδ' ἐκ περιπετείας,
ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγχινοίας καὶ φιλοπονίας, ἔτι δὲ πρά-
ξεως τῆς αὐτοῦ. δεύτερον φιλοδοξότατος ἐγενήθη καὶ 5
πλείστας μὲν τῶν καθ' αὐτὸν βασιλέων πόλεις Ἑλλη-

νίδας εὐηργέτησε, πλείστους δὲ κατ' ἰδίαν ἀνθρώ-
6 πους ἐσωματοποίησε. τρίτον ἀδελφοὺς ἔχων τρεῖς
καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ πρᾶξιν *, πάντας τούτους
συνέσχε πειθαρχοῦντας αὐτῷ καὶ δορυφοροῦντας καὶ
7 σώζοντας τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα. τοῦτο δὲ σπα-
νίως εὗροι τις ἂν γεγονός.

8 Ὅτι Ἄτταλος ὁ ἀδελφὸς Εὐμένους παραλαβὼν τὴν
ἐξουσίαν πρῶτον ἐξήνεγκε δεῖγμα τῆς αὐτοῦ προαι-
ρέσεως καὶ πράξεως τὴν Ἀριαράθου καταγωγὴν ἐπὶ
τὴν βασιλείαν. [Exc. Peir. p. 162—169.]

24 Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον παραγεγονότων πρε-
σβευτῶν ἐξ Ἠπείρου παρά τε τῶν τὴν Φοινίκην κα-
τεχόντων καὶ παρὰ τῶν ἐκπεπτωκότων, καὶ ποιησα-
2 μένων λόγους κατὰ πρόσωπον, ἔδωκεν ἀπόκρισιν
αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ὅτι δώσει περὶ τούτων ἐντολὰς
τοῖς ἀποστελλομένοις πρεσβευταῖς εἰς τὴν Ἰλλυρίδα
μετὰ Γαΐου Μαρκίου. [Exc. de legat. p. 204.]

25 Ὅτι Προυσίας μετὰ τὸ νικῆσαι τὸν Ἄτταλον μετὰ τὸ
παρελθεῖν πρὸς τὸ Πέργαμον παρασκευασάμενος θυ-
σίαν πολυτελῆ προσήγαγε πρὸς τὸ τέμενος τοῦ Ἀσκλη-
2 πιοῦ, καὶ βουθυτήσας καὶ καλλιερήσας τότε μὲν
3 ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὴν παρεμβολήν, κατὰ δὲ τὴν ἐπιοῦ-
σαν καταστήσας τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ Νικηφόριον
τούς τε νεὼς ἅπαντας διέφθειρε καὶ τὰ τεμένη τῶν
θεῶν, ἐσύλησε δὲ καὶ τοὺς ἀνδριάντας καὶ τὰ λίθινα
4 τῶν ἀγαλμάτων. τὸ δὲ τελευταῖον καὶ τὸ τοῦ Ἀσκλη-
πιοῦ ἄγαλμα βαστάσας, περιττῶς ὑπὸ Φυρομάχου
5 κατεσκευασμένον, ἀπήνεγκεν ὡς αὐτόν, ᾧ τῇ πρό-
τερον ἡμέρᾳ κατασπένδων ἐβουθύτει καὶ κατηύχετο,
δεόμενος, ὅπερ εἰκός, ἵλεων αὐτῷ γενέσθαι καὶ εὐ-
6 μενῆ κατὰ πάντα τρόπον. ἐγὼ δὲ τὰς τοιαύτας δια-
θέσεις καὶ πρότερον εἰρηκά που, περὶ Φιλίππου

ποιούμενος τὸν λόγον, μανικάς. τὸ γὰρ ἅμα μὲν 7
θύειν καὶ διὰ τούτων ἐξιλάσκεσθαι τὸ θεῖον, προσ-
κυνοῦντα καὶ λιπαροῦντα τὰς τραπέζας καὶ τοὺς βω-
μοὺς ἐξάλλως, ὅπερ ὁ Προυσίας εἰθίστο ποιεῖν γο-
νυπετῶν καὶ γυναικιζόμενος, ἅμα δὲ ταῦτα καὶ λυ- 8
μαίνεσθαι καὶ διὰ τῆς τούτων καταφθορᾶς τὴν εἰς
τὸ θεῖον ὕβριν διατίθεσθαι, πῶς οὐκ ἂν εἴποι τις
εἶναι θυμοῦ λυττῶντος ἔργα καὶ ψυχῆς ἐξεστηκυίας
τῶν λογισμῶν; ὃ καὶ τότε συνέβαινε γίγνεσθαι περὶ 9
τὸν Προυσίαν. ἀνδρὸς μὲν γὰρ ἔργον οὐδὲν ἐπιτελεσά-
μενος κατὰ τὰς προσβολάς, ἀγεννῶς δὲ καὶ γυναικοθύ-
μως χειρίσας καὶ τὰ πρὸς θεοὺς καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώ-
πους, μετήγαγε τὸ στράτευμα πρὸς Ἐλαίαν· καὶ κατα- 10
πειράσας τῆς Ἐλαίας καί τινας προσβολὰς ποιησάμενος,
οὐδὲν δὲ πράττειν δυνάμενος διὰ τὸ Σώσανδρον τὸν
τοῦ βασιλέως σύντροφον εἰσεληλυθότα μετὰ στρατιω-
τῶν εἴργειν αὐτοῦ τὰς ἐπιβολάς, ἀπῆρεν ἐπὶ Θυατεί-
ρων. κατὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν 11
τῆς ἐν Ἱερᾷ κώμῃ μετὰ βίας ἐσύλησεν. ὁμοίως καὶ τὸ 12
τοῦ Κυννείου Ἀπόλλωνος τέμενος τὸ περὶ Τῆμνον οὐ
μόνον ἐσύλησεν, ἀλλὰ καὶ τῷ πυρὶ διέφθειρε. καὶ 13
ταῦτα διαπραξάμενος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκείαν, οὐ
μόνον τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς πεπολε-
μηκώς. ἐταλαιπώρησε δὲ καὶ τὸ πεζὸν στράτευμα 14
τῷ Προυσίᾳ κατὰ τὴν ἐπάνοδον ὑπό τε τοῦ λιμοῦ
καὶ τῆς δυσεντερίας, ὥστε παρὰ πόδας ἐκ θεοπέμ-
πτου δοκεῖν ἀπηντῆσθαι μῆνιν αὐτῷ διὰ ταύτας τὰς
αἰτίας. [Exc. Peir. p. 169—170.]

Ὅτι Ἄτταλος ἠττηθεὶς παρὰ Προυσίου, προ- 26
χειρισάμενος Ἀθήναιον τὸν ἀδελφὸν ἐξαπέστειλε
μετὰ τῶν περὶ τὸν Πόπλιον, διασαφήσοντα τῇ συγ-
κλήτῳ τὸ γεγονός. οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ τοῦ μὲν Ἀν- 2

δρονίκου παραγενομένου καὶ διασαφοῦντος τὰ περὶ
τὴν πρώτην ἔφοδον τῶν πολεμίων οὐ προσεῖχον,
3 ἀλλ' ὑπενόουν τὸν Ἄτταλον, βουλόμενον αὐτὸν ἐπι-
βαλεῖν τῷ Προυσίᾳ τὰς χεῖρας, προφάσεις προκατα-
4 σκευάζεσθαι καὶ προκαταλαμβάνειν διαβολαῖς· ἅμα
δὲ τοῦ τε Νικομήδους καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀντίφιλον,
τῶν παρὰ τοῦ Προυσίου πρεσβευτῶν, διαμαρτυρομέ-
νων μηδὲν εἶναι τούτων, ἔτι μᾶλλον ἠπίστει τὰ λε-
5 γόμενα περὶ τοῦ Προυσίου. μετὰ δέ τινα χρόνον
ἐπιδιασαφουμένης τῆς πραγματείας, ἀμφιδοξήσασα
περὶ τῶν προσπιπτόντων ἡ σύγκλητος ἐξαπέστειλε
πρεσβευτὰς Λεύκιον Ἀπουλήιον καὶ Γάιον Πετρώνιον
τοὺς ἐπισκεψομένους πῶς ἔχει τὰ κατὰ τοὺς προειρη-
μένους βασιλεῖς. [Exc. de legat. p. 204.]

FRAGMENTA LIBRI XXXIII.

Ὅτι ἡ σύγκλητος ἔτι κατὰ χειμῶνα διακούσασα τῶν 1
περὶ τὸν Πόπλιον Λέντλον ὑπὲρ τῶν κατὰ Προυσίαν
διὰ τὸ νεωστὶ παραγεγονέναι τούτους ἐκ τῆς Ἀσίας,
εἰσεκαλέσατο καὶ τὸν Ἀθήναιον τὸν Ἀττάλου τοῦ
βασιλέως ἀδελφόν. οὐ μέντοι πολλῶν προσεδεήθη 2
λόγων, ἀλλ' εὐθέως καταστήσασα πρεσβευτὰς συνεξ-
απέστειλε τῷ προειρημένῳ τοὺς περὶ Γάιον Κλαύ-
διον Κέντωνα καὶ Λεύκιον Ὀρτήσιον καὶ Γάιον
Αὐρουγκολήιον, ἐντολὰς δοῦσα κωλύειν τὸν Πρου-
σίαν Ἀττάλῳ πολεμεῖν.

Παρεγένοντο δὲ καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις 3
εἰς Ῥώμην ὑπὲρ τῶν κατεχομένων οἱ περὶ Ξένωνα
τὸν Αἰγιέα καὶ Τηλεκλέα τὸν Αἰγεάτην. ὧν ποιησα- 4
μένων λόγους ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῦ διαβουλίου
προτεθέντος, παρ' ὀλίγον ἦλθον ἀπολῦσαι τοὺς κα-
τηγιαμένους οἱ τοῦ συνεδρίου. τὴν δ' αἰτίαν ἔσχε 5
τοῦ μὴ συντελεσθῆναι τὴν ἀπόλυσιν Αὖλος Ποστού-
μιος, στρατηγὸς ὢν ἐξαπέλεκυς καὶ βραβεύων τὸ δια-
βούλιον. τριῶν γὰρ οὐσῶν γνωμῶν, μιᾶς μὲν τῆς 6
ἀφιέναι κελευούσης, ἑτέρας δὲ τῆς ἐναντίας ταύτης,
τρίτης δὲ τῆς ἀπολύειν μέν, ἐπισχεῖν δὲ κατὰ τὸ πα-
ρόν, καὶ πλείστων δὲ ὄντων τῶν ἀφιέντων, παρελ- 7
θὼν τὴν μίαν γνώμην διηρώτα τὰς δύο καθολικῶς,
οἷς δοκεῖ τοὺς ἀνακεκλημένους ἀφιέναι καὶ τοὐναν-

8 τίον. λοιπὸν οἱ κατὰ τὸ παρὸν ἐπέχειν κελεύοντες προσέβησαν πρὸς τοὺς μὴ φάσκοντας δεῖν ἀπολύειν, καὶ πλείους ἐγενήθησαν τῶν ἀφιέντων. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τούτων ἦν. [Exc. de legat. p. 204—205.]

9 Animadversa tripartita varietas est in tribus philosophis, quos Athenienses Romam ad senatum populumque Romanum legaverant impetratum uti multam remitterent, quam fecerant iis propter Oropi vastationem. Ea multa fuerat talentum fere quingentum. Erant isti philosophi Carneades ex Academia, Diogenes Stoicus, Critolaus Peripateticus. Et in senatum quidem introducti interprete usi sunt C. Acilio senatore: sed ante ipsi seorsum quisque ostentandi gratia magno conventu hominum dissertaverunt. Tum admirationi fuisse aiunt Rutilius et Polybius philosophorum trium sui cuiusque generis facundiam. Violenta, inquiunt, et rapida Carneades dicebat, scita et teretia Critolaus, modesta Diogenes et sobria. [Gellius 7, 14.]

2 Ὅτι τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβευτῶν ἀνακαμψάντων εἰς τὴν Ἀχαΐαν, καὶ διασαφούντων ὅτι παρ' ὀλίγον ἔλθοι τὰ πράγματα τοῦ πάντας ἐπανελθεῖν τοὺς
2 κατεχομένους, εὐέλπιδες γενόμενοι καὶ μετεωρισθέντες οἱ πολλοὶ πάλιν ἐξ αὐτῆς ἔπεμπον Τηλεκλέα τὸν Μεγαλοπολίτην καὶ Ἀναξίδαμον. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πελοπόννησον ἐπὶ τούτων ἦν. [Exc. de legat. p. 205.]

3 . . . προτείνειν αὐτῷ πεντακόσια τάλαντα παραχωρήσαντι τῆς Κύπρου καὶ ἄλλα συνακολουθήσοντα λυσιτελῆ καὶ τίμια παρ' αὐτοῦ συνεπιδεικνύειν προσενεγκαμένῳ τὴν χρείαν ταύτην. — τῷ δὲ Πτολεμαίῳ γενομένης προσαγγελίας παρεῖναι τὸν Ἀρχίαν. [Suidas vv. προτείνειν et προσαγγελία.]

2 Ὅτι Ἀρχίας βουλόμενος τὴν Κύπρον προδοῦναι τῷ Δημητρίῳ, καὶ φωραθεὶς καὶ εἰς κρίσιν ἀχθείς,

καλῳδίῳ τῶν ἐκ τῆς αὐλαίας [παραπετασμάτων] ἑαυτὸν ἀπεκρέμασε. τῷ γὰρ ὄντι διὰ τὰς ἐπιθυμίας 3
κενοὶ κενὰ λογίζονται κατὰ τὴν παροιμίαν. καὶ γὰρ 4
ἐκεῖνος δόξας πεντακόσια τάλαντα προσλήψεσθαι καὶ
τὰ προϋπάρχοντα χρήματα καὶ τὸ πνεῦμα προσαπέ-
βαλεν. [Exc. Peir. p. 170.]

Ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦκον πρεσβευταὶ καὶ 4
παρὰ Μασσαλιητῶν, οἳ πάλαι μὲν κακῶς πάσχοντες 2
ὑπὸ τῶν Λιγυστίνων, τότε δὲ συγκλειόμενοι τελέως,
καὶ πρὸς τούτοις καὶ πολιορκουμένων τῶν πόλεων
Ἀντιπόλεως καὶ Νικαίας, ἐξαπέστειλαν πρεσβευτὰς
εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς τά τε γιγνόμενα διασαφήσοντας
καὶ δεησομένους σφίσι βοηθεῖν. ὧν καὶ παρελθόντων 3
εἰς τὴν σύγκλητον, ἔδοξε τῷ συνεδρίῳ πρεσβευτὰς
πέμψαι τοὺς ἅμα μὲν αὐτόπτας γενησομένους τῶν
γιγνομένων, ἅμα δὲ πειρασομένους λόγῳ διορθώσα-
σθαι τῶν βαρβάρων τὴν ἄγνοιαν.

Ὅτι κατὰ τοὺς καιρούς, καθ' οὓς ἐξέπεμψεν ἡ 5
σύγκλητος τὸν Ὀπίμιον ἐπὶ τὸν τῶν Ὀξυβίων πόλε-
μον, ἦκε Πτολεμαῖος ὁ νεώτερος εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ 2
παρελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον ἐποιεῖτο κατηγορίαν
τἀδελφοῦ, φέρων τὴν αἰτίαν τῆς ἐπιβουλῆς ἐπ' ἐκεῖ-
νον. ἅμα δὲ τὰς ἐκ τῶν τραυμάτων οὐλὰς ὑπὸ τὴν 3
ὄψιν δεικνὺς καὶ τὴν λοιπὴν δεινολογίαν ἀκόλουθον
τούτοις διατιθέμενος, ἐξεκαλεῖτο τοὺς ἀνθρώπους
πρὸς ἔλεον. ἦκον δὲ καὶ παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου πρέ- 4
σβεις οἱ περὶ τὸν Νεολαΐδαν καὶ Ἀνδρόμαχον, ἀπο-
λογούμενοι πρὸς τὰς ὑπὸ τἀδελφοῦ γενομένας κατη-
γορίας. ὧν ἡ σύγκλητος οὐδ' ἀνέχεσθαι δικαιολο- 5
γουμένων ἠβουλήθη, προκατειλημμένη ταῖς ὑπὸ τοῦ
νεωτέρου διαβολαῖς· ἀλλὰ τούτοις μὲν ἐπανάγειν ἐκ
τῆς Ῥώμης προσέταξεν ἐξ αὐτῆς, τῷ δὲ νεωτέρῳ 6

πέντε πρεσβευτὰς καταστήσασα τοὺς περὶ Γνάιον Μερόλαν καὶ Λεύκιον Θέρμον, καὶ πεντήρη δοῦσα τῶν πρεσβευτῶν ἑκάστῳ, τούτοις μὲν παρήγγειλε
7 κατάγειν Πτολεμαῖον εἰς Κύπρον, τοῖς δὲ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν συμμάχοις ἔγραψαν ἐξεῖναι
5 συμπράττειν τῷ Πτολεμαίῳ τὰ κατὰ τὴν κάθοδον.

6 Ὅτι τῶν περὶ τὸν Ὀρτήσιον καὶ Αὐρουγκολήιον παραγεγονότων ἐκ τοῦ Περγάμου, καὶ διασαφούντων τήν τε τοῦ Προυσίου καταφρόνησιν τῶν τῆς συγκλή-
2 του παραγγελμάτων καὶ διότι παρασπονδήσας καὶ
10 συγκλείσας εἰς τὸ Πέργαμον αὐτούς τε καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἄτταλον πᾶσαν βίαν ἐνεδείξατο καὶ παρανομίαν,
3 ἡ σύγκλητος ὀργισθεῖσα καὶ βαρέως φέρουσα τὸ γεγονὸς ἐξ αὐτῆς δέκα πρεσβευτὰς κατέστησε τοὺς περὶ Λεύκιον Ἀνίκιον καὶ Γάιον Φάννιον καὶ Κόιντον
15 4 Φάβιον Μάξιμον, καὶ παραχρῆμα ἐξαπέστειλεν, ἐντολὰς αὐτοῖς δοῦσα διαλῦσαι τὸν πόλεμον καὶ τὸν Προυσίαν ἀναγκάσαι δίκας ὑποσχεῖν Ἀττάλῳ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἀδικημάτων.

7 Ὅτι τῶν Μασσαλιητῶν διαπρεσβευσαμένων πρὸς
20 Ῥωμαίους, κακῶς πάσχειν αὐτοὺς ὑπὸ τῶν Λιγυστίνων, παραχρῆμα κατέστησαν Φλαμίνιον καὶ Ποπί-
2 λιον Λαινᾶτον καὶ Λεύκιον Πόπιον πρεσβευτάς. οἳ καὶ πλέοντες μετὰ τῶν Μασσαλιητῶν προσέσχον τῆς
3 Ὀξυβίων χώρας κατὰ πόλιν Αἴγιτναν. οἱ δὲ Λιγυ-
25 στῖνοι, προακηκοότες ὅτι πάρεισιν ἐπιτάξοντες αὐτοῖς λύειν τὴν πολιορκίαν, τοὺς μὲν ἄλλους ἔτι καθορμι-
4 ξομένους ἐπελθόντες ἐκώλυσαν τῆς ἀποβάσεως, τὸν δὲ Φλαμίνιον καταλαβόντες ἀποβεβηκότα καὶ τὰς ἀποσκευὰς ἀποτεθειμένον, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐκέλευον
30 αὐτὸν ἐκ τῆς χώρας ἀπολύεσθαι, τοῦ δὲ παρακούον-
5 τος ἤρξαντο τὰ σκεύη διαρπάζειν. τῶν δὲ παίδων

καὶ τῶν ἀπελευθέρων ἀντιποιουμένων καὶ κωλυόντων ἀπεβιάζοντο καὶ προσέφερον τούτοις τὰς χεῖρας. ἐν ᾧ καιρῷ καὶ τοῦ Φλαμινίου βοηθοῦντος τοῖς ἰδίοις, τοῦτον μὲν κατέτρωσαν, δύο δὲ τῶν οἰκετῶν κατέβαλον, τοὺς δὲ λοιποὺς κατεδίωξαν εἰς τὴν ναῦν, ὥστε τὸν Φλαμίνιον μόλις ἀποκόψαντα τὰπόγυα καὶ τὰς ἀγκύρας διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον. οὗτος μὲν ἀποκομισθεὶς εἰς Μασσαλίαν ἐθεραπεύετο μετὰ πάσης ἐπιμελείας· ἡ δὲ σύγκλητος πυθομένη τὰ γεγονότα, παραχρῆμα τὸν ἕνα τῶν ὑπάτων Κόιντον Ὀπίμιον ἐξαπέστειλε μετὰ δυνάμεως πολεμήσοντα τοῖς Ὀξυβίοις καὶ Δεκιήταις.

Ὁ δὲ Κόιντος συναθροίσας τὰς δυνάμεις εἰς τὴν τῶν Πλακεντίνων πόλιν, καὶ ποιησάμενος τὴν πορείαν διὰ τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν, ἦκεν εἰς τοὺς Ὀξυβίους. στρατοπεδεύσας δὲ παρὰ τὸν Ἄπρωνα ποταμὸν ἀνεδέχετο τοὺς πολεμίους, πυνθανόμενος αὐτοὺς ἀθροίζεσθαι καὶ προθύμους εἶναι πρὸς τὸ διακινδυνεύειν. καὶ προσαγαγὼν τὴν στρατιὰν ὁ Κόιντος πρὸς τὴν Λίγιτναν, ἐν ᾗ συνέβη τοὺς πρεσβευτὰς παρασπονδηθῆναι, τὴν πόλιν κατὰ κράτος ἑλὼν ἐξηνδραποδίσατο, καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ὕβρεως ἀπέστειλε δεσμίους εἰς τὴν Ῥώμην. καὶ ταῦτα διαπραξάμενος ἀπήντα τοῖς πολεμίοις. οἱ δ' Ὀξύβιοι, νομίζοντες ἀπαραίτητον αὐτοῖς εἶναι τὴν εἰς τοὺς πρεσβευτὰς ἁμαρτίαν, παραλόγῳ τινὶ χρησάμενοι θυμῷ καὶ λαβόντες ὁρμὴν παραστατικήν, πρὶν ἢ τοὺς Δεκιήτας αὐτοῖς συμμίξαι, περὶ τετρακισχιλίους ἀθροισθέντες ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὁ δὲ Κόιντος ἰδὼν τὴν ἔφοδον καὶ τὸ θράσος τῶν βαρβάρων τὴν μὲν ἀπόνοιαν αὐτῶν κατεπλάγη, θεωρῶν δὲ μηδενὶ λόγῳ ταύτῃ χρωμένους τοὺς ἐχθροὺς εὐθαρσὴς ἦν, ἅτε τρι-

βὴν ἐν πράγμασιν ἔχων καὶ τῇ φύσει διαφερόντως
7 ἀγχίνους ὑπάρχων. διόπερ ἐξαγαγὼν τὴν αὐτοῦ
στρατιάν, καὶ παρακαλέσας τὰ πρέποντα τοῖς καιροῖς,
8 ἦει βάδην ἐπὶ τοὺς πολεμίους. χρησάμενος δὲ συν-
τόνῳ προσβολῇ ταχέως ἐνίκησε τοὺς ἀντιταξαμένους, 5
καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς
9 ἠνάγκασε φυγεῖν προτροπάδην. οἱ δὲ Δεκιῆται ἠθροι-
σμένοι παρῆσαν ὡς μεθέξοντες τοῖς Ὀξυβίοις τῶν
10 αὐτῶν κινδύνων· ὑστερήσαντες δὲ τῆς μάχης τούς
τε φεύγοντας ἐξεδέξαντο καὶ μετ' ὀλίγον συνέβαλον 10
τοῖς Ῥωμαίοις μετὰ μεγάλης ὁρμῆς καὶ προθυμίας.
11 ἡττηθέντες δὲ τῇ μάχῃ παραυτίκα πάντες παρέδω-
καν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν Ῥωμαίων
12 πίστιν. ὁ δὲ Κόιντος κύριος γενόμενος τούτων τῶν
ἐθνῶν παραυτίκα μὲν τῆς χώρας ὅσην ἐνεδέχετο 15
προσέθηκε τοῖς Μασσαλιήταις, εἰς δὲ τὸ μέλλον ὅμη-
ρα τοὺς Λιγυστίνους ἠνάγκασε διδόναι κατά τινας
13 τακτοὺς χρόνους τοῖς Μασσαλιήταις· αὐτὸς δὲ παρο-
πλίσας τοὺς ἀντιταξαμένους καὶ διελὼν τὴν δύναμιν
ἐπὶ τὰς πόλεις, αὐτοῦ τὴν παραχειμασίαν ἐποιήσατο. 20
14 καὶ ταῦτα μὲν ὀξεῖαν ἔλαβε καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν
συντέλειαν. [Exc. de legat. p. 206—209.]

9 Ὅτι Ἀριστοκράτης ὁ τῶν Ῥοδίων στρατηγὸς ἦν
μὲν κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἀξιωματικὸς καὶ καταπλη-
2 κτικός. διόπερ ἐκ πάντων τούτων ὑπέλαβον οἱ Ῥό- 25
διοι τελέως ἀξιόχρεων ἡγεμόνα καὶ προστάτην ἔχειν
3 τοῦ πολέμου. διεψεύσθησαν μέντοι γε τῶν ἐλπίδων·
ἐλθὼν γὰρ εἰς τὰς πράξεις ὥσπερ εἰς πῦρ, καθά-
περ τὰ κίβδηλα τῶν νομισμάτων, ἀλλοῖος ἐφάνη.
4 τοῦτο δ' ἐγένετο δῆλον ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων. [Exc. 30
Peir. p. 170. Ponenda autem haec potius p. 54, post 2.]

10 Ὅτι κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἄτταλος ἔτι κατὰ χειμῶνα

συνήθροιζε μεγάλας δυνάμεις, ἅτε καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀριαράθην καὶ τὸν Μιθριδάτην ἐξαπεσταλκότων αὐτῷ στρατιὰν ἱππέων καὶ πεζῶν κατὰ τὴν συμμαχίαν, ὧν ἡγεῖτο Δημήτριος Ἀριαράθου. ὄντος δὲ περὶ ταύτας αὐτοῦ τὰς κατασκευὰς ἦκον ἐκ τῆς Ῥώμης οἱ δέκα πρέσβεις, οἳ καὶ συμμίξαντες αὐτῷ περὶ Κάδους καὶ κοινologηθέντες περὶ τῶν πραγμάτων ὥρμησαν πρὸς τὸν Προυσίαν. ἐπειδὴ δὲ συνέμιξαν, διεσάφουν αὐτῷ τὰ παρὰ τῆς συγκλήτου μετὰ πολλῆς ἐπισπάσεως. ὁ δὲ Προυσίας ἔνια μὲν τῶν προσταττομένων προσεδέχετο, τοῖς δὲ πλείστοις ἀντέλεγε. διόπερ οἱ Ῥωμαῖοι προσκόψαντες αὐτῷ τήν τε φιλίαν ἀπείπαντο καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ πάντες ἐξ αὐτῆς ἀπηλλάττοντο πάλιν ὡς τὸν Ἄτταλον. ὁ δὲ Προυσίας μετανοήσας μέχρι μέν τινος ἐπηκολούθει λιπαρῶν, ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἤνυεν, ἀπαλλαγεὶς ἐν ἀμηχανίαις ἦν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὸν μὲν Ἄτταλον ἐκέλευον προκαθίσαντα τῆς αὑτοῦ χώρας μετὰ δυνάμεως αὐτὸν μὲν μὴ κατάρχειν τοῦ πολέμου, ταῖς δὲ πόλεσι ταῖς αὐτοῦ καὶ ταῖς κώμαις τὴν ἀσφάλειαν παρασκευάζειν· αὐτοὶ δὲ μερίσαντες σφᾶς αὐτούς, οἱ μὲν ἔπλεον κατὰ σπουδὴν ἀπαγγελοῦντες τῇ συγκλήτῳ τὴν ἀπείθειαν τοῦ Προυσίου, τινὲς δὲ ἐπὶ τῆς Ἰωνίας ἐχωρίσθησαν, ἕτεροι δὲ ἐφ' Ἑλλησπόντου καὶ τῶν κατὰ τὸ Βυζάντιον τόπων, μίαν ἔχοντες καὶ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν ἅπαντες ἀπὸ μὲν τῆς Προυσίου φιλίας καὶ συμμαχίας ἀποκαλεῖν τοὺς ἀνθρώπους, Ἀττάλῳ δὲ προσνέμειν τὴν εὔνοιαν καὶ συμμαχεῖν κατὰ δύναμιν. 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Ἀττάλου ἀδελφὸς Ἀθήναιος κατέπλευσε ναυσὶ καταφράκτοις ὀγδοήκοντα, ὧν αἱ πέντε μὲν τετρήρεις ἦσαν Ῥοδίων τῶν 11 2

βὴν ἐν πράγμασιν ἔχων καὶ τῇ φύσει διαφερόντως
7 ἀγχίνους ὑπάρχων. διόπερ ἐξαγαγὼν τὴν αὐτοῦ
στρατιάν, καὶ παρακαλέσας τὰ πρέποντα τοῖς καιροῖς,
8 ἦει βάδην ἐπὶ τοὺς πολεμίους. χρησάμενος δὲ συν-
τόνῳ προσβολῇ ταχέως ἐνίκησε τοὺς ἀντιταξαμένους, 5
καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς
9 ἠνάγκασε φυγεῖν προτροπάδην. οἱ δὲ Δεκιῆται ἠθροι-
σμένοι παρῆσαν ὡς μεθέξοντες τοῖς Ὀξυβίοις τῶν
10 αὐτῶν κινδύνων· ὑστερήσαντες δὲ τῆς μάχης τούς
τε φεύγοντας ἐξεδέξαντο καὶ μετ' ὀλίγον συνέβαλον 10
τοῖς Ῥωμαίοις μετὰ μεγάλης ὁρμῆς καὶ προθυμίας.
11 ἡττηθέντες δὲ τῇ μάχῃ παραυτίκα πάντες παρέδω-
καν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν Ῥωμαίων
12 πίστιν. ὁ δὲ Κόιντος κύριος γενόμενος τούτων τῶν
ἐθνῶν παραυτίκα μὲν τῆς χώρας ὅσην ἐνεδέχετο 15
προσέθηκε τοῖς Μασσαλιήταις, εἰς δὲ τὸ μέλλον ὅμη-
ρα τοὺς Λιγυστίνους ἠνάγκασε διδόναι κατά τινας
13 τακτοὺς χρόνους τοῖς Μασσαλιήταις· αὐτὸς δὲ παρο-
πλίσας τοὺς ἀντιταξαμένους καὶ διελὼν τὴν δύναμιν
ἐπὶ τὰς πόλεις, αὐτοῦ τὴν παραχειμασίαν ἐποιήσατο. 20
14 καὶ ταῦτα μὲν ὀξεῖαν ἔλαβε καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν
συντέλειαν. [Exc. de legat. p. 206—209.]

9 Ὅτι Ἀριστοκράτης ὁ τῶν Ῥοδίων στρατηγὸς ἦν
μὲν κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἀξιωματικὸς καὶ καταπλη-
2 κτικός. διόπερ ἐκ πάντων τούτων ὑπέλαβον οἱ Ῥό- 25
διοι τελέως ἀξιόχρεων ἡγεμόνα καὶ προστάτην ἔχειν
3 τοῦ πολέμου. διεψεύσθησαν μέντοι γε τῶν ἐλπίδων·
ἐλθὼν γὰρ εἰς τὰς πράξεις ὥσπερ εἰς πῦρ, καθά-
περ τὰ κίβδηλα τῶν νομισμάτων, ἀλλοῖος ἐφάνη.
4 τοῦτο δ' ἐγένετο δῆλον ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων. [Exc. 30
Peir. p. 170. Ponenda autem haec potius p. 54, post 2.]

10 Ὅτι κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἄτταλος ἔτι κατὰ χειμῶνα

συνήθροιζε μεγάλας δυνάμεις, ἅτε καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀριαράθην καὶ τὸν Μιθριδάτην ἐξαπεσταλκότων αὐτῷ στρατιὰν ἱππέων καὶ πεζῶν κατὰ τὴν συμμαχίαν, ὧν ἡγεῖτο Δημήτριος Ἀριαράθου. ὄντος δὲ περὶ ταύτας αὐτοῦ τὰς κατασκευὰς ἦκον ἐκ τῆς Ῥώμης οἱ δέκα πρέσβεις, οἳ καὶ συμμίξαντες αὐτῷ περὶ Κάδους καὶ κοινολογηθέντες περὶ τῶν πραγμάτων ὥρμησαν πρὸς τὸν Προυσίαν. ἐπειδὴ δὲ συνέμιξαν, διεσάφουν αὐτῷ τὰ παρὰ τῆς συγκλήτου μετὰ πολλῆς ἐπιστάσεως. ὁ δὲ Προυσίας ἕνια μὲν τῶν προσταττομένων προσεδέχετο, τοῖς δὲ πλείστοις ἀντέλεγε. διόπερ οἱ Ῥωμαῖοι προσκόψαντες αὐτῷ τήν τε φιλίαν ἀπείπαντο καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ πάντες ἐξ αὐτῆς ἀπηλλάττοντο πάλιν ὡς τὸν Ἄτταλον. ὁ δὲ Προυσίας μετανοήσας μέχρι μέν τινος ἐπηκολούθει λιπαρῶν, ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἤνυεν, ἀπαλλαγεὶς ἐν ἀμηχανίαις ἦν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὸν μὲν Ἄτταλον ἐκέλευον προκαθίσαντα τῆς αὐτοῦ χώρας μετὰ δυνάμεως αὐτὸν μὲν μὴ κατάρχειν τοῦ πολέμου, ταῖς δὲ πόλεσι ταῖς αὐτοῦ καὶ ταῖς κώμαις τὴν ἀσφάλειαν παρασκευάζειν· αὐτοὶ δὲ μερίσαντες σφᾶς αὐτούς, οἱ μὲν ἔπλεον κατὰ σπουδὴν ἀπαγγελοῦντες τῇ συγκλήτῳ τὴν ἀπείθειαν τοῦ Προυσίου, τινὲς δὲ ἐπὶ τῆς Ἰωνίας ἐχωρίσθησαν, ἕτεροι δὲ ἐφ' Ἑλλησπόντου καὶ τῶν κατὰ τὸ Βυζάντιον τόπων, μίαν ἔχοντες καὶ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν ἅπαντες ἀπὸ μὲν τῆς Προυσίου φιλίας καὶ συμμαχίας ἀποκαλεῖν τοὺς ἀνθρώπους, Ἀττάλῳ δὲ προσνέμειν τὴν εὔνοιαν καὶ συμμαχεῖν κατὰ δύναμιν. 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Ἀττάλου ἀδελφὸς Ἀθήναιος κατέπλευσε ναυσὶ καταφράκτοις ὀγδοήκοντα, ὧν αἱ πέντε μὲν τετρήρεις ἦσαν Ῥοδίων τῶν 11 2

ἀποσταλεισῶν εἰς τὸν Κρητικὸν πόλεμον, εἴκοσι δὲ Κυζικηνῶν, ἑπτὰ δὲ ἐπὶ ταῖς εἴκοσι τῶν περὶ τὸν
3 Ἄτταλον, αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. ποιησάμενος δὲ τὸν πλοῦν ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ συνάψας ταῖς πόλεσι ταῖς ὑπὸ Προυσίαν ταττομέναις, ἀποβάσεις τε συνεχεῖς ἐποιεῖτο καὶ κακῶς διετίθει τὴν
4 χώραν. ἡ δὲ σύγκλητος διακούσασα τῶν παρὰ τοῦ Προυσίου πρεσβευτῶν ἀνακεχωρηκότων, ἐξ αὐτῆς τρεῖς ἄλλους ἀπέστειλεν, Ἄππιόν τε τὸν Κλαύδιον
5 καὶ Λεύκιον Ὄππιον καὶ Αὖλον Ποστούμιον. οἳ καὶ παραγενόμενοι εἰς τὴν Ἀσίαν διέλυσαν τὸν πόλεμον, εἰς τὰς τοιαύτας συνθήκας ἐπαγαγόμενοι τοὺς βασι-
6 λέας ἀμφοτέρους ὥστε παραχρῆμα μὲν εἴκοσι καταφράκτους νῆας ἀποδοῦναι Προυσίαν Ἀττάλῳ, πεντα-
7 κόσια δὲ τάλαντα κατενεγκεῖν ἐν ἔτεσιν εἴκοσι· τὴν δὲ χώραν ἀμφοτέρους ἔχειν ἣν καὶ πρότερον εἶχον,
8 ὅτε εἰς τὸν πόλεμον ἐνέβαινον· διορθώσασθαι δὲ Προυσίαν καὶ τὴν καταφθορὰν τῆς χώρας τῆς τε Μηθυμναίων καὶ τῶν Αἰγαιέων καὶ τῆς Κυμαίων καὶ Ἡρακλειωτῶν, ἑκατὸν τάλαντα δόντα τοῖς προειρη-
9 μένοις. γραφεισῶν δ' ἐπὶ τούτοις τῶν συνθηκῶν, ἀπῆγον τὰς δυνάμεις εἰς τὴν οἰκείαν οἱ περὶ τὸν
10 Ἄτταλον, τὰς ναυτικὰς καὶ τὰς πεζάς. καὶ τῆς μὲν Ἀττάλου καὶ Προυσίου διαφορᾶς τοιοῦτος ὅ τε κατὰ μέρος χειρισμὸς ἐγενήθη τῶν πράξεων [καὶ τὸ τέλος]. [Exc. de legat. p. 210—211.]

12 Ὅτι κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους καὶ Πριηνεῖς
2 ἐνέπεσον παραλόγῳ συμφορᾷ. δεξάμενοι γὰρ παρ' Ὀροφέρνους, ὅτ' ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς, ἐν παρακαταθήκῃ τετρακόσια τάλαντα, ἀπῃτοῦντο κατὰ τοὺς ἑξῆς
3 χρόνους ὑπ' Ἀριαράθου, ὅτε μετέλαβε τῆς ἀρχῆς. οἱ μὲν οὖν Πριηνεῖς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὀρθῶς ἴσταντο,

φάσκοντες οὐδενὶ προήσεσθαι τὰ χρήματα ξῶντος
Ὀροφέρνους πλὴν αὐτῷ τῷ παραθεμένῳ· ὁ δ' Ἀρια- 4
ράθης πολλοῖς ἐδόκει παραπίπτειν τοῦ καθήκοντος,
ἀπαιτῶν τὴν ἀλλοτρίαν παραθήκην. οὐ μὴν ἀλλ' ἕως 5
μὲν τούτου τάχ' ἄν τις ἔχοι συγγνώμην αὐτῷ κατα-
πειράζοντι, τῷ δοκεῖν τῆς ἐκείνου βασιλείας εἶναι τὰ
χρήματα· τὸ δὲ καὶ πορρωτέρω προβαίνειν ὀργῆς
καὶ φιλοτιμίας οὐδαμῶς ἐδόκει γενέσθαι κατὰ λόγον.
κατὰ δὲ τοὺς νῦν λεγομένους καιροὺς ἐπαποστείλας 6
ἐλεηλάτει τὴν χώραν τῶν Πριηνέων, συνεργοῦντος
Ἀττάλου καὶ παροξύνοντος διὰ τὴν ἰδίαν διαφοράν,
ἣν εἶχε πρὸς τοὺς Πριηνεῖς. πολλῶν δὲ καὶ σωμά- 7
των καὶ θρεμμάτων ἀπολομένων καὶ πρὸς τῇ πόλει
πτωμάτων γενομένων, ἀμύνασθαι μὲν οὐχ οἷοί τ'
ἦσαν οἱ Πριηνεῖς, ἐπρέσβευον δὲ καὶ πρὸς Ῥοδίους,
μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον ..... ὁ δὲ 8
οὐ προσεῖχε τοῖς λεγομένοις. καὶ Πριηνεῖς μὲν μεγά-
λας ἔχοντες ἐλπίδας ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν χρημάτων
τοῖς ἐναντίοις ἐνεκύρησαν· τῷ μὲν γὰρ Ὀροφέρνει 9
τὴν παραθήκην ἀπέδωκαν, ὑπὸ δὲ τοῦ βασιλέως
Ἀριαράθου ἱκαναῖς τισι βλάβαις περιέπεσον ἀδίκως
διὰ τὴν παραθήκην. [Exc. Peir. p. 170—173.]

Ὅτι οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν πρὸς τὸ 12a
πλεῖον ἐπιθυμίαν καὶ τὸ πνεῦμα προσέθηκαν τοῖς
χρήμασιν, οἷς Ὀροφέρνης ὁ τῆς Καππαδοκίας βασι-
λεὺς καταληπτὸς γενόμενος ἀπώλετο καὶ τῆς βασι-
λείας ἐξέπεσεν. ἡμεῖς δὲ συγκεφαλαιωσάμενοι τὴν 2
τούτου κάθοδον ἐπανάξομεν τὴν διήγησιν ἐπὶ τὴν
εἰθισμένην τάξιν, ᾗ χρώμεθα παρ' ὅλην τὴν πραγμα-
τείαν· καὶ γὰρ νῦν ὑπερβάντες τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα 3
προελάβομεν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν τὰ κατὰ τὴν Καπ-
παδοκίαν διὰ τὸ μηδεμίαν εὔλογον ἔχειν διαίρεσιν

τὸν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπόπλουν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ πράγ-
4 ματα κάθοδον τοῦ Ἀριαράθου. διόπερ ἐπάνειμι δη-
λώσων τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα γενόμενα περὶ τοὺς αὐ-
τοὺς καιρούς. ἐν οἷς ἴδιον καὶ παράλογον πρᾶγμα
συνέβη γενέσθαι περὶ τὴν τῶν Ὠρωπίων πόλιν· ὑπὲρ
οὗ τὰ μὲν ἀναδραμόντες, τὰ δὲ προλαβόντες τοῖς χρό-
νοις συγκεφαλαιωσόμεθα τὴν ὅλην πρᾶξιν, ἵνα μὴ
κατὰ μέρος αὐτῆς οὔσης οὐδ' ὅλως ἐπιφανοῦς, ἐν διη-
ρημένοις χρόνοις ἀπαγγέλλοντες εὐτελῆ καὶ ἀσαφῆ
5 ποιῶμεν τὴν διήγησιν. ὅταν γὰρ μόλις τὸ ὅλον ἄξιον
ἐπιστάσεως φαίνηται τοῖς ἀκούουσιν, ἠπού γε τοῖς
κατὰ μέρος ἐκ διαστήματος λεγομένοις συμπράξει τις
τῶν φιλομαθούντων.

6 Ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις ὡς
ἐπίπαν ἄνθρωποι συμφρονοῦσι, κατὰ δὲ τὰς ἀποτυ-
χίας ἀσχάλλοντες τοῖς πράγμασιν ἑλκώδεις καὶ δύσ-
κολοι γίγνονται πρὸς τοὺς φίλους· ὃ καὶ περὶ τὸν
Ὀροφέρνην συνέβη γενέσθαι τῶν πραγμάτων αὐτῷ
ἀντιπιπτόντων καὶ τῷ Θεοτίμῳ καὶ μεμφομένων ἀλ-
λήλοις. [Exc. Vat. p. 440—441 M. 80 H.]

13 Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν τῇ Ῥώμῃ τῶν ἐκ
τῆς Ἀχαΐας πρεσβευτῶν εἰσελθόντων εἰς τὴν σύγκλη-
τον περὶ τῶν ἀνακεκλημένων, ἔδοξε τῷ συνεδρίῳ μέ-
νειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. [Exc. de legat. p. 211—212.]

14 Δημήτριόν φησι Πολύβιος ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τρια-
κοστῇ τὸν ἐκ τῆς Ῥώμης τὴν ὁμηρείαν διαφυ-
γόντα, βασιλεύσαντα Σύρων, πολυπότην ὄντα, τὸ
πλεῖστον τῆς ἡμέρας μεθύσκεσθαι. [Athen. 10,
p. 440, B.]

Ὅτι ὁ Ἡρακλείδης ἔτι τῆς θερείας ἀκμαζούσης
παρῆν εἰς τὴν Ῥώμην ἄγων τὴν Λαοδίκην καὶ τὸν
2 Ἀλέξανδρον. ποιούμενος δὲ τὴν παρεπιδημίαν μετὰ

τερατείας ἅμα καὶ κακουργίας ἐνεχρόνιζε, κατασκευαζόμενος τὰ περὶ τὴν σύγκλητον.

Καὶ Ἀστυμήδης ὁ Ῥόδιος, πρεσβευτὴς ἅμα καὶ 3
ναύαρχος καθεσταμένος, παρελθὼν ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν
σύγκλητον διελέγετο περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς
Κρηταιεῖς. ἡ δὲ σύγκλητος προσέχουσα τὸν νοῦν 4
ἐπιμελῶς, παραχρῆμα πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλε τοὺς
περὶ Κόιντον λύσοντας τὸν πόλεμον.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον οἱ Κρηταιεῖς πρε- 15
σβευτὰς ἀπέστειλαν πρὸς Ἀχαιοὺς ὑπὲρ βοηθείας
τοὺς περὶ Ἀντιφάταν Τηλεμνάστου Γορτύνιον, πα-
ραπλησίως δὲ καὶ Ῥόδιοι τοὺς περὶ Θεοφάνην. οὗ- 2
σης δὲ τῆς συνόδου τῶν Ἀχαιῶν ἐν Κορίνθῳ, καὶ
διαλεγομένων τῶν πρεσβευτῶν ἑκατέρων ὑπὲρ τῆς
βοηθείας, ἔρρεπον ταῖς γνώμαις οἱ πολλοὶ μᾶλλον 3
ἐπὶ τοὺς Ῥοδίους, ἐντρεπόμενοι καὶ τὸ τῆς πόλεως
ἀξίωμα καὶ τὴν ὅλην αἵρεσιν τῆς πολιτείας καὶ τῶν
ἀνδρῶν. εἰς ἃ βλέπων Ἀντιφάτας ἐβουλήθη πάλιν 4
ἐπεισελθεῖν, τοῦ δὲ στρατηγοῦ συγχωρήσαντος ἐχρή-
σατο λόγοις βαρυτέροις ἢ κατὰ Κρῆτα καὶ σπουδαιο-
τέροις· καὶ γὰρ ἦν ὁ νεανίσκος οὐδαμῶς Κρητικός, 5
ἀλλὰ πεφευγὼς τὴν Κρητικὴν ἀναγωγίαν. διὸ καὶ 6
συνέβαινε τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπιδέχεσθαι τὴν παρρησίαν
αὐτοῦ, καὶ μᾶλλον ἔτι διὰ τὸ τὸν πατέρα τοῦ προει-
ρημένου Τηλέμναστον μετὰ πεντακοσίων Κρητῶν ἐλ-
θόντα συμπεπολεμηκέναι τὸν πρὸς Νάβιν πόλεμον
εὐγενῶς αὐτοῖς. πλὴν διακούσαντες οὐδὲν ἧττον ὁρ- 7
μὴν εἶχον οἱ πολλοὶ τοῖς Ῥοδίοις βοηθεῖν, ἕως Καλ-
λικράτης ὁ Λεοντήσιος ἀναστὰς οὐκ ἔφη δεῖν οὔτε
πολεμεῖν οὐδενὶ χωρὶς τῆς Ῥωμαίων γνώμης οὔτε
βοήθειαν πέμπειν οὐδενὶ κατ' οὐδενός. καὶ διὰ 8

ταῦτα κατίσχυσε μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. [Exc. de legat. p. 212—213.]

15 Ὅτι οἱ Ῥόδιοι δυσθετούμενοι τοῖς συμβαίνουσιν εἰς παραλόγους τινὰς ἐνέπεσον ὁρμὰς καὶ παρασκευάς, καὶ εἰς παραπλησίαν διάθεσιν ἦλθον τοῖς ἐν 2 ταῖς πολυχρονίοις ἀρρωστίαις δυσποτμοῦσι. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πολλάκις ἐπειδὰν πάντα ποιοῦντες κατὰ λόγον τῆς θεραπείας καὶ πειθαρχοῦντες τοῖς ἰατροῖς μὴ δύνωνται τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον προκοπῆς ἅψασθαι, δυσθετούμενοι τοῖς συμβαίνουσιν ἀποδυσπετεῖν ἀναγκάζονται, καὶ τινὲς μὲν θύταις καὶ μάντεσι προσέχειν, ἔνιοι δὲ πάσης ἐπῳδῆς καὶ παντὸς περιάμματος πεῖραν λαμβάνειν. ὃ καὶ περὶ τοὺς Ῥοδίους συνέβαινε· 3 πάντων γὰρ αὐτοῖς παρὰ δόξαν ἀπαντωμένων ἠναγκάζοντο παντὶ τῷ λεγομένῳ προσέχειν καὶ πᾶσαν ἐλπίδα σωματοποιεῖν καὶ προσδέχεσθαι. καὶ τοῦτ' ἐδόκουν 4 πάσχειν εἰκότως· ὅταν γὰρ μηδὲν ἀνύηται τῶν κατὰ λόγον, δέῃ δὲ κατ' ἀνάγκην ἐνεργεῖσθαι τὸ συνεχές, ἀνάγκη πεῖραν λαμβάνειν καὶ τῶν παρὰ λόγον. διὸ καὶ Ῥόδιοι ἐμπεσόντες εἰς τοιαύτην διάθεσιν ἐποίησάν τι τῶν γινομένων, καὶ ὃν ἀπεδοκίμασαν ἄρχοντα, τοῦτον πάλιν εἵλοντο ἄρχοντα, καὶ ἄλλα τινὰ παράλογα. [Exc. Vat. p. 441 M. 81 H.]

16 Ὅτι πρέσβεων διαφόρων παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώμην ἡ σύγκλητος πρῶτον μὲν εἰσεκαλέσατο τὸν 2 Εὐμένους τοῦ βασιλέως υἱὸν Ἄτταλον· παρεγεγόνει γὰρ ἔτι παῖς ὢν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς Ῥώμην χάριν τοῦ τῇ τε συγκλήτῳ συσταθῆναι καὶ τὰς πα- 3 τρικὰς ἀνανεώσασθαι φιλίας καὶ ξενίας. οὗτος μὲν οὖν φιλανθρώπως ὑπό τε τῆς συγκλήτου καὶ τῶν πατρικῶν φίλων ἀποδεχθείς, καὶ λαβὼν ἀποκρίσεις ἃς ἐβούλετο καὶ τιμὰς ἁρμοζούσας τῇ καθ' αὑτὸν

ἡλικία, μετά τινας ἡμέρας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκείαν, πασῶν αὐτὸν τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων ἐκτενῶς καὶ μεγαλοψύχως ἀποδεξαμένων κατὰ τὴν δίοδον. ἦκε δὲ καὶ Δημήτριος κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, τυχὼν δὲ μετρίας ἀποδοχῆς ὡς παῖς αὖθις ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκείαν. ὁ δ' Ἡρακλείδης κεχρονικὼς ἐν τῇ Ῥώμῃ παρῆλθεν εἰς τὴν σύγκλητον, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Λαοδίκην καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. πρῶτον μὲν οὖν ὁ νεανίσκος ἐποιήσατό τινας μετρίους λόγους, ἠξίου δὲ Ῥωμαίους μνησθῆναι τῆς πρὸς τὸν Ἀντίοχον τὸν αὐτοῦ πατέρα φιλίας καὶ συμμαχίας, μάλιστα δὲ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν βασιλείαν· εἰ δὲ μή, συγχωρῆσαι τὴν κάθοδον καὶ μὴ κωλῦσαι τοὺς βουλομένους συμπράττειν αὐτῷ πρὸς τὸ καθικέσθαι τῆς πατρῴας ἀρχῆς. ὁ δ' Ἡρακλείδης παραλαβὼν τὸν λόγον, καὶ πολλήν τινα ποιησάμενος Ἀντιόχου μὲν μνείαν ἐπ' ἀγαθῷ, Δημητρίου δὲ κατηγορίαν, εἰς τοῦτο κατήντησεν ὅτι δεῖ συγχωρεῖν τὴν κάθοδον τῷ νεανίσκῳ καὶ τῇ Λαοδίκῃ κατὰ τὸ δίκαιον, οὖσιν Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως ἐκγόνοις κατὰ φύσιν. τοῖς μὲν οὖν μετρίοις τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν ἤρεσκε τούτων, ἀλλὰ καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ δράματος ἐνενόουν καὶ τὸν Ἡρακλείδην ἐβδελύττοντο προφανῶς. οἱ δὲ πολλοὶ τεθεραπευμένοι ταῖς Ἡρακλείδου γοητείαις συγκατηνέχθησαν ἐπὶ τὸ γράφειν δόγμα τοιοῦτον· Ἀλέξανδρος καὶ Λαοδίκη, βασιλέως υἱοί, φίλου καὶ συμμάχου ἡμετέρου γεγενημένου, ἐπελθόντες ἐπὶ τὴν σύγκλητον λόγους ἐποιήσαντο· ἡ δὲ σύγκλητος αὐτοῖς ἐξουσίαν ἔδωκεν ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν καταπορεύεσθαι, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς, ὡς ἠξίουν, ἔδοξεν. ὁ δ' Ἡρακλείδης ἐπιλαβόμενος τῆς ἀφορμῆς ταύτης εὐθέως ἐξενολόγει καὶ προσεκαλεῖτο τῶν

15 ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. ἀφικόμενος δ' εἰς τὴν Ἔφεσον ἐγένετο περὶ τὴν παρασκευὴν τῆς προκειμένης ἐπιβολῆς. [Exc. de legat. p. 213—214.]

17 Ὅτι ὅταν ἅπαξ οἱ πολλοὶ σχῶσιν ὁρμὴν πρὸς τὸ φιλεῖν ἢ μισεῖν τινας ὑπερβαλλόντως, πᾶσα πρόφασις ἱκανὴ γίγνεται πρὸς τὸ συντελεῖν τὰς αὐτῶν προθέσεις.

2 Ἀλλὰ γὰρ ὀκνῶ μήποτε εἰς τὸ περιφερόμενον ἐμπεσὼν λάθω, πότερον ὁ τὸν τράγον ἀμέλγων ἀφρονέστερος ἢ ὁ τὸ κόσκινον ὑπέχων· δοκῶ γὰρ [μὴ] καγὼ πρὸς ὁμολογουμένην ψευδολογίαν ἀκριβολογούμενος καὶ τὸν ἐπιμετροῦντα λόγον εἰσφέρων παρα-

3 πλήσιόν τι ποιεῖν· διὸ καὶ μάτην τελέως περὶ τούτων λέγειν, εἰ μή τις καὶ γράφειν ἐνύπνια βούλεται καὶ θεωρεῖν ἐγρηγορότως ἐνύπνια. [Exc. Vat. p. 442 M. 81 H.]

FRAGMENTA LIBRI XXXIV.

Οἱ δ' ἐν τῇ κοινῇ τῆς ἱστορίας γραφῇ [τὰ τῆς Ἑλ- 1
λαδικῆς γεωγραφίας ἐπραγματεύσαντο], χωρὶς ἀπο- 2
δείξαντες τὴν τῶν ἠπείρων τοπογραφίαν, καθάπερ
Ἔφορός τε ἐποίησε καὶ Πολύβιος. [Strabo 8, p. 332.]

Πολύβιος φήσας περὶ τῶν Ἑλληνικῶν καλῶς μὲν 3
Εὔδοξον, κάλλιστα δ' Ἔφορον ἐξηγεῖσθαι περὶ κτί-
σεων, συγγενειῶν, μεταναστάσεων, ἀρχηγετῶν, ἡμεῖς 4
δέ, φησί, τὰ νῦν ὄντα δηλώσομεν καὶ περὶ θέσεως
τόπων καὶ διαστημάτων· τοῦτο γάρ ἐστιν οἰκειότατον
χωρογραφίᾳ. [Strabo 10, p. 465.]

Ἐκ μηδενὸς δὲ ἀληθοῦς ἀνάπτειν κενὴν τερατολο- 2
γίαν οὐχ Ὁμηρικόν. προσπίπτει γάρ, ὡς εἰκός, ὡς 2
πιθανώτερον ἂν οὕτω τις ψεύδοιτο, εἰ καταμίσγοι τι
καὶ αὐτῶν τῶν ἀληθινῶν· ὅπερ καὶ Πολύβιός φησι 3
περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης ἐπιχειρῶν. [Strabo 1,
p. 20.]

Καὶ Πολύβιος δ' ὀρθῶς ὑπονοεῖ τὰ περὶ τῆς 4
πλάνης. τὸν γὰρ Αἴολον τὸν προσημαίνοντα τοὺς 5
ἔκπλους ἐν τοῖς κατὰ τὸν πορθμὸν τόποις ἀμφιδρό-
μοις οὖσι καὶ δυσέκπλοις διὰ τὰς παλιρροίας ταμίαν
τε εἰρῆσθαι τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα νενομίσθαι φησί,
καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὑδρεῖα τὰ ἐν Ἄργει παρα- 6
δείξαντα, Ἀτρέα δὲ τοῦ ἡλίου τὸν ὑπεναντίον τῷ

οὐρανῷ δρόμον, μάντεις τε καὶ ἱεροσκοπουμένους
7 ἀποδείκνυσθαι βασιλέας· τούς θ' ἱερέας τῶν Αἰγυ-
πτίων καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους, σοφίᾳ τινὶ διαφέ-
ροντας τῶν ἄλλων, ἡγεμονίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν
8 παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν. οὕτω δὲ καὶ τῶν θεῶν ἕνα
ἕκαστον τῶν χρησίμων τινὸς εὑρετὴν γενόμενον τι-
9 μᾶσθαι. ταῦτα δὲ προοικονομησάμενος οὐκ ἐᾷ τὸν
Αἴολον ἐν μύθου σχήματι ἀκούεσθαι, οὐδ' ὅλην τὴν
Ὀδυσσέως πλάνην, ἀλλὰ μικρὰ μὲν προσμεμυθεῦ-
10 σθαι, καθάπερ καὶ τῷ Ἰλιακῷ πολέμῳ, τὸ δ' ὅλον
περὶ Σικελίαν καὶ τῷ ποιητῇ πεποιῆσθαι καὶ τοῖς
ἄλλοις συγγραφεῦσιν, ὅσοι τἀπιχώρια λέγουσι τὰ
11 περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. οὐκ ἐπαινεῖ δὲ οὐδὲ
τὴν τοιαύτην τοῦ Ἐρατοσθένους ἀπόφασιν, διότι
φησὶ τότ' ἂν εὑρεῖν τινα ποῦ Ὀδυσσεὺς πεπλάνηται,
ὅταν εὕρῃ τὸν σκυτέα τὸν συρράψαντα τὸν τῶν ἀνέ-
12 μων ἀσκόν. καὶ τοῦτο δ' οἰκείως εἰρῆσθαι τοῖς συμ-
βαίνουσι περὶ τὸ Σκύλλαιον καὶ τὴν θήραν τῶν γα-
λεωτῶν, τὸ ἐπὶ τῆς Σκύλλης,

13 αὐτοῦ δ' ἰχθυάᾳ σκόπελον περιμαιμώωσα,
δελφῖνάς τε κύνας τε καὶ εἴ ποθι μεῖζον ἔλῃσι
κῆτος.

14 τοὺς γὰρ θύννους ἀγεληδὸν φερομένους παρὰ τὴν
Ἰταλίαν, ἐπειδὰν ἐκπέσωσι καὶ κωλυθῶσι τῆς Σικε-
λίας ἅψασθαι, περιπίπτειν τοῖς μείζοσι τῶν ζῴων,
15 οἷον δελφίνων καὶ κυνῶν καὶ ἄλλων κητωδῶν, ἐκ δὲ
τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γαλεώτας, οὓς καὶ
16 ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φησί. συμβαίνειν γὰρ
ταὐτὸν ἐνθάδε καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις τοῦ Νείλου
καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ὅπερ ἐπὶ πυρὸς καὶ ὕλης
ἐμπιμπραμένης· ἀθροιζόμενα γὰρ τὰ θηρία φεύγειν
τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ, καὶ βορὰν γίγνεσθαι τοῖς κρείττοσι.

Ταῦτα δ' εἰπὼν διηγεῖται τῶν γαλεωτῶν θήραν, ἣ συνίσταται περὶ τὸ Σκύλλαιον. σκοπὸς γὰρ 3 2
ἐφέστηκε κοινὸς ὑφορμοῦσιν ἐν δικώποις σκαφιδίοις πολλοῖς, δύο καθ' ἕκαστον σκαφίδιον. καὶ ὁ μὲν 3
ἐλαύνει, ὁ δ' ἐπὶ τῆς πρῴρας ἕστηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλεώτου· φέρεται δὲ τὸ τρίτον μέρος ἔξαλον τὸ ζῷον. συνάψαντος δὲ τοῦ σκάφους ὁ μὲν ἔπληξεν ἐκ χει- 4
ρός, εἶτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκιστρώδης τε γάρ ἐστι καὶ χα- 5
λαρῶς ἐνήρμοσται τῷ δόρατι ἐπίτηδες, καλῴδιον δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον. τοῦτ' ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι, ἕως ἂν κάμῃ σφαδάζον καὶ ὑποφεῦγον· τότε δ' 6
ἕλκουσιν ἐπὶ τὴν γῆν ἢ εἰς τὸ σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, ἐὰν μὴ μέγα ᾖ τελέως τὸ σῶμα. κἂν ἐκπέσῃ δὲ 7
εἰς τὴν θάλατταν τὸ δόρυ, οὐκ ἀπόλωλεν· ἔστι γὰρ πηκτὸν ἔκ τε δρυὸς καὶ ἐλάτης, ὥστε βαπτιζομένου τοῦ δρυΐνου βάρει μετέωρον εἶναι τὸ λοιπὸν καὶ εὐανάληπτον. συμβαίνειν δέ ποτε καὶ τιτρώσκεσθαι διὰ 8
τοῦ σκαφιδίου τὸν κωπηλάτην διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ξίφους τῶν γαλεωτῶν καὶ τὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ ζῴου συαγρώδη εἶναι καὶ τὴν θήραν. ἔκ τε δὴ τῶν τοιού- 9
των εἰκάζοι τις ἄν, φησί, περὶ Σικελίαν γενέσθαι τὴν πλάνην κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὅτι τῇ Σκύλλῃ προσῆψε τὴν τοιαύτην θήραν, ἣ μάλιστ' ἐπιχώριός ἐστι 10
τῷ Σκυλλαίῳ, καὶ ἐκ τῶν περὶ τῆς Χαρύβδεως λεγομένων ὁμοίων τοῖς τοῦ ῥυθμοῦ πάθεσι. τὸ δὲ 11

τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν

ἀντὶ τοῦ δὶς γραφικὸν εἶναι ἁμάρτημα ἢ ἱστορικόν.
καὶ τὰ ἐν τῇ Μήνιγγι δὲ τοῖς περὶ τῶν Λωτοφάγων 12
εἰρημένοις συμφωνεῖν.

4 *Εἰ δέ τινα μὴ συμφωνεῖ, μεταβολὰς αἰτιᾶσθαι*
δεῖν ἢ ἄγνοιαν ἢ καὶ ποιητικὴν ἐξουσίαν, ἣ συνέστηκεν
2 *ἐξ ἱστορίας καὶ διαθέσεως καὶ μύθου. τῆς μὲν οὖν*
ἱστορίας ἀλήθειαν εἶναι τέλος, ὡς ἐν νεῶν καταλόγῳ
τὰ ἑκάστοις τόποις συμβεβηκότα λέγοντος τοῦ ποιη- 5
τοῦ, τὴν μὲν πετρήεσσαν, τὴν δὲ ἐσχατόωσαν πόλιν,
3 *ἄλλην δὲ πολυτρήρωνα, τὴν δ' ἀγχίαλον· τῆς δὲ*
διαθέσεως ἐνάργειαν εἶναι τὸ τέλος, ὡς ὅταν μαχο-
4 *μένους εἰσάγῃ, μύθου δὲ ἡδονὴν καὶ ἔκπληξιν. τὸ*
δὲ πάντα πλάττειν οὐ πιθανὸν οὐδ' Ὁμηρικόν· τὴν 10
γὰρ ἐκείνου ποίησιν φιλοσόφημα πάντας νομίζειν,
οὐχ ὡς Ἐρατοσθένης φησί, κελεύων μὴ κρίνειν πρὸς
τὴν διάνοιαν τὰ ποιήματα μηδ' ἱστορίαν ἀπ' αὐτῶν
5 *ζητεῖν. πιθανώτερόν τε τὸ*

ἔνθεν δ' ἐννῆμαρ φερόμην ὀλοοῖς ἀνέμοισιν, 15
ἐν βραχεῖ διαστήματι δέχεσθαι, οἱ γὰρ ὁλοοὶ οὐκ εὐ-
θύδρομοι, ἢ ἐξωκεανίζειν, ὡς ἂν οὐρίων πνεόντων
6 *συνεχῶς. συνθεὶς δὲ τὸ διάστημα τὸ ἐκ Μαλεῶν ἐπὶ*
στήλας σταδίων δισμυρίων καὶ δισχιλίων πεντακο-
σίων, εἰ, φησί, τοῦτο θείημεν ἐν ταῖς ἐννέα ἡμέ- 20
ραις διηνύσθαι ἰσοταχῶς, ἑκάστης ἂν ἡμέρας ὁ πλοῦς
7 *συμβαίνοι σταδίων δισχιλίων πεντακοσίων. τίς οὖν*
ἱστόρηκεν ἐκ Λυκίας ἢ Ῥόδου δευτεραῖόν τινα ἀφιγ-
μένου εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὄντος τοῦ διαστήματος
8 *σταδίων τετρακισχιλίων; πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας* 25
πῶς τρὶς εἰς Σικελίαν ἐλθὼν οὐδ' ἅπαξ διὰ τοῦ
πορθμοῦ πέπλευκεν Ὀδυσσεύς, ἀπολογεῖται διότι καὶ
οἱ ὕστερον ἔφευγον ἅπαντες τὸν πλοῦν τοῦτον. τοι-
αῦτα μὲν εἴρηκεν. [Strabo 1, p. 23 seq.]

5 *Πολύβιος τὴν Εὐρώπην χωρογραφῶν τοὺς μὲν* 30
ἀρχαίους ἐᾶν φησι, τοὺς δ' ἐκείνους ἐλέγχοντας ἐξε-
τάζειν, Δικαίαρχόν τε καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τελευ-

ταῖον πραγματευσάμενον περὶ γεωγραφίας, καὶ Πυθέαν, ὑφ' οὗ παρακρουσθῆναι πολλούς, ὅλην μὲν 2
τὴν Βρεττανικὴν ἐμβαδὸν ἐπελθεῖν φάσκοντος, τὴν
δὲ περίμετρον πλειόνων ἢ τετράρων μυριάδων ἀπο-
δόντος τῆς νήσου, προσιστορήσαντος δὲ καὶ τὰ περὶ 3
τῆς Θούλης καὶ τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς οὔτε
γῆ καθ' αὑτὴν ὑπῆρχεν ἔτι οὔτε θάλαττα οὔτ' ἀήρ,
ἀλλὰ σύγκριμά τι ἐκ τούτων πλεύμονι θαλαττίῳ
ἐοικός, ἐν ᾧ φησι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰω- 4
ρεῖσθαι καὶ τὰ σύμπαντα, καὶ τοῦτον ὡς ἂν δεσμὸν
εἶναι τῶν ὅλων, μήτε πορευτὸν μήτε πλωτὸν ὑπάρ-
χοντα. τὸ μὲν οὖν τῷ πλεύμονι ἐοικὸς αὐτὸς ὁρα- 5
κέναι, τἆλλα δὲ λέγειν ἐξ ἀκοῆς. ταῦτα μὲν τὰ τοῦ 6
Πυθέου, καὶ διότι ἐπανελθὼν ἐνθένδε πᾶσαν ἐπέλ-
θοι τὴν παρωκεανῖτιν τῆς Εὐρώπης ἀπὸ Γαδείρων
ἕως Τανάιδος· φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ 7
αὐτὸ τοῦτο πῶς ἰδιώτῃ ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τὰ το-
σαῦτα διαστήματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο. τὸν δ' 8
Ἐρατοσθένη διαπορήσαντα εἰ χρὴ πιστεύειν τούτοις,
ὅμως περί τε τῆς Βρεττανικῆς πεπιστευκέναι καὶ τῶν
κατὰ Γάδειρα καὶ τὴν Ἰβηρίαν. πολὺ δέ φησι βέλ- 9
τιον τῷ Μεσσηνίῳ πιστεύειν ἢ τούτῳ· ὁ μέντοι γε
εἰς μίαν χώραν τὴν Παγχαίαν λέγει πλεῦσαι, ὁ δὲ
καὶ μέχρι τῶν τοῦ κόσμου περάτων κατωπτευκέναι
τὴν προσάρκτιον τῆς Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ
Ἑρμῇ πιστεύσαι τις λέγοντι. Ἐρατοσθένη δὲ τὸν μὲν 10
Εὐήμερον Βεργαῖον καλεῖν, Πυθέᾳ δὲ πιστεύειν,
καὶ ταῦτα μηδὲ Δικαιάρχου πιστεύσαντος. τὸ μὲν 11
οὖν "μηδὲ Δικαιάρχου πιστεύσαντος" γελοῖον, ὥσπερ
ἐκείνῳ κανόνι χρήσασθαι προσῆκον, καθ' οὗ τοσού-
τους ἐλέγχους αὐτὸς προφέρεται· Ἐρατοσθένους δὲ 12
εἴρηται ἡ περὶ τὰ ἑσπέρια καὶ τὰ ἀρκτικὰ τῆς Εὐ-

13 ρώπης ἄγνοια. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ Δικαιάρχῳ
συγγνώμη τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους ἐκεί-
14 νους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγ-
γνοίη; ἀλλὰ μὴν Πολύβιος γέ ἐστιν ὁ λαοδογματι-
κὰς καλῶν ἀποφάσεις, ἃς ποιοῦνται περὶ τῶν ἐν
τούτοις τοῖς τόποις διαστημάτων καὶ ἐν ἄλλοις πολ-
λοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἐν οἷς ἐκείνους ἐλέγχει καθαρεύων.
6 τοῦ γοῦν Δικαιάρχου μυρίους μὲν εἰπόντος τοὺς
ἐπὶ στήλας ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου σταδίους, πλεί-
ους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν Ἄδρίαν μέχρι τοῦ μυ-
χοῦ, τοῦ δ' ἐπὶ στήλας τὸ μέχρι τοῦ πορθμοῦ τρισ-
χιλίους ἀποδόντος, ὡς γίγνεσθαι τὸ λοιπὸν ἑπτακισ-
2 χιλίους τὸ ἀπὸ πορθμοῦ μέχρι στηλῶν, τοὺς μὲν
τρισχιλίους ἐᾶν φησιν εἴτ' εὖ λαμβάνονται εἴτε μή,
τοὺς δ' ἑπτακισχιλίους οὐδετέρως, οὔτε τὴν παρα-
λίαν ἐκμετροῦντι οὔτε τὴν διὰ μέσου τοῦ πελάγους.
3 τὴν μὲν γὰρ παραλίαν ἐοικέναι μάλιστ' ἀμβλείᾳ γω-
νίᾳ, βεβηκυίᾳ ἐπί τε τοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν στηλῶν,
4 κορυφὴν δ' ἐχούσῃ Νάρβωνα, ὥστε συνίστασθαι
τρίγωνον, βάσιν ἔχον τὴν διὰ τοῦ πελάγους εὐθεῖαν,
πλευρὰς δὲ τὰς τὴν γωνίαν ποιούσας τὴν λεχθεῖσαν·
5 ὧν ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι Νάρβωνος μυρίων
ἐστὶ καὶ πλειόνων ἢ διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις, ἡ δὲ
6 λοιπὴ μικρῷ ἐλαττόνων ἢ ὀκτακισχιλίων. καὶ μὴν
πλεῖστον μὲν διάστημα ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν
Λιβύην ὁμολογεῖσθαι κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος
σταδίων οὐ πλειόνων ἢ τρισχιλίων, κατὰ τὸ Σαρδό-
7 νιον δὲ λαμβάνειν συναγωγήν. ἀλλ' ἔστω, φησί, καὶ
ἐκεῖνο τρισχιλίων, προειλήφθω δ' ἐπὶ τούτοις δισ-
χιλίων σταδίων τὸ τοῦ κόλπου βάθος τοῦ κατὰ Νάρ-
βωνα, ὡς ἂν κάθετος ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὴν βάσιν
8 τοῦ ἀμβλυγωνίου. δῆλον οὖν, φησίν, ἐκ τῆς παιδι-

κῆς μετρήσεως ὅτι ἡ σύμπασα παραλία ἡ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ στήλας ἔγγιστα ὑπερέχει τῆς διὰ τοῦ πελάγους εὐθείας πεντακοσίοις σταδίοις. προστεθέν- 9
των δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὸν πορθμὸν τρισχιλίων, οἱ σύμπαντες ἔσονται στάδιοι, αὐτοὶ οἱ ἐπ' εὐθείας, πλείους ἢ διπλάσιοι ὧν Δικαίαρχος εἶπε. πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατι- 10
κὸν δεήσει, φησί, τιθέναι κατ' ἐκεῖνον.

Ἀλλ', ὦ φίλε Πολύβιε, φαίη τις ἄν, ὥσπερ τού- 11
του τοῦ ψεύσματος ἐναργῆ παρίστησι τὸν ἔλεγχον ἡ πεῖρα ἐξ αὐτῶν ὧν εἴρηκας αὐτός, εἰς μὲν Λευκάδα 12
ἐκ Πελοποννήσου ἑπτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ τοὺς ἴσους εἰς Κόρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Κεραύνια τοὺς ἴσους καὶ ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν Ἰαπυγίαν, ἀπὸ δὲ τῶν Κεραυνίων τὴν Ἰλλυρικὴν παραλίαν σταδίων ἑξακισχιλίων ἑκατὸν πεντήκοντα, οὕτω κἀ- 13
κεῖνα ψεύσματά ἐστιν ἀμφότερα, καὶ ὃ Δικαίαρχος εἶπε, τὸ ἀπὸ πορθμοῦ ἐπὶ στήλας εἶναι σταδίων ἑπτακισχιλίων, καὶ ὃ σὺ δοκεῖς ἀποδεῖξαι· ὁμολογοῦσι 14
γὰρ οἱ πλεῖστοι λέγοντες τὸ διὰ πελάγους μυρίων εἶναι καὶ δισχιλίων. [Strabo 1, p. 104 seq.]

Πῶς οὐκ ἂν εἰκότως δόξειεν ἀπολελοιπηκέναι 15
καὶ ὑπερβεβηκέναι τὸν Βεργαῖον Ἀντιφάνην καὶ καθόλου μηδενὶ καταλιπεῖν ὑπερβολὴν ἀνοίας τῶν ἐπιγιγνομένων; [Exc. Peir. p. 173.]

Ἑξῆς δὲ τὰ τοῦ Ἐρατοσθένους ἐπανορθοῖ, τὰ 7
μὲν εὖ, τὰ δὲ χεῖρον λέγων ἢ ἐκεῖνος. ἐξ Ἰθάκης 2
μὲν γὰρ εἰς Κόρκυραν τριακοσίους εἰπόντος πλείους φησὶν εἶναι τῶν ἐνακοσίων, ἐξ Ἐπιδάμνου δὲ εἰς Θεσσαλονίκειαν ἐνακοσίους ἀποδόντος πλείους τῶν δισχιλίων φησί. ταῦτα μὲν εὖ, ἀπὸ δὲ Μασσαλίας 3
ἐπὶ στήλας λέγοντος ἑπτακισχιλίους, ἀπὸ δὲ Πυρή-

νης ἑξακισχιλίους, αὐτὸς λέγει χεῖρον πλείους ἢ ἑνακισχιλίους τοὺς ἀπὸ Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρήνης μικρὸν ἐλάττους ἢ ὀκτακισχιλίους· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς
4 ἀληθείας ἐκεῖνος εἴρηκεν. οἱ γὰρ νῦν ὁμολογοῦσιν, εἴ τις τὰς τῶν ὁδῶν ἀνωμαλίας ὑποτέμνοιτο, μὴ
5 μείζω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων εἶναι τὸ μῆκος τὴν σύμπασαν Ἰβηρίαν ἀπὸ Πυρήνης ἕως τῆς ἑσπερίου
5 πλευρᾶς. ὁ δ' αὐτὸν τὸν Τάγον ποταμὸν ὀκτακισχιλίων τίθησι τὸ μῆκος ἀπὸ τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν, οὐ δήπου τὸ σὺν τοῖς σκολιώμασιν, οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τοῦτο, ἀλλ' ἐπ' εὐθείας λέγων· καίτοι γε ἀπὸ Πυρήνης αἱ τοῦ Τάγου πηγαὶ πλέον
6 διέχουσιν ἢ χιλίους σταδίους. πάλιν δὲ τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἀποφαίνεται ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰβηρικὰ ὁ Ἐρατοσθένης, καὶ διότι περὶ αὐτῆς ἔσθ' ὅπου τὰ μαχόμενα
7 ἀποφαίνεται, ὅς γε μέχρι Γαδείρων ὑπὸ Γαλατῶν περιοικεῖσθαι φήσας τὰ ἔξωθεν αὐτῆς, εἴ γε τὰ πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδείρων ἔχουσιν ἐκεῖνοι, τούτων ἐκλαθόμενος κατὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας περίο-
8 δον τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μέμνηται. τὸ δὲ μῆκος τῆς Εὐρώπης ὅτι ἔλαττόν ἐστι τοῦ συνάμφω τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Ἀσίας ἐκθείς, οὐκ ὀρθῶς τὴν σύγ-
9 κρισιν ποιεῖται. τὸ μὲν γὰρ στόμα τὸ κατὰ στήλας φησὶν ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν δύσιν ἐστίν, ὁ δὲ Τά-
10 ναΐς ῥεῖ ἀπὸ θερινῆς ἀνατολῆς· ἐλαττοῦται δὴ τοῦ συνάμφω μήκους τῷ μεταξὺ τῆς θερινῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἀσία προλαμβάνει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν τοῦ πρὸς τὰς ἄρκτους ἡμικυκλίου. [Strabo 2, p. 106 seq.]

11 Προπεπτωκυίας δὲ τῆς Εὐρώπης ἄκραις πλείοσι,
12 βέλτιον μὲν οὕτος εἴρηκε περὶ αὐτῶν Ἐρατοσθένους, οὔπω δὲ ἱκανῶς. ἐκεῖνος μὲν γὰρ τρεῖς ἔφη,

τὴν ἐπὶ τὰς στήλας καθήκουσαν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν πορθμόν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία, καὶ τρίτην τὴν κατὰ Μαλέας, ἐφ' ἧς τὰ μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πάντ' ἔθνη καὶ τοῦ Τανάιδος· οὗτος δὲ τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ὁμοίως ἐκτίθεται, τρίτην δὲ τὴν κατὰ Μαλέας καὶ Σούνιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλὰς πᾶσα καὶ ἡ Ἰλλυρὶς καὶ τῆς Θρᾴκης τινά, τετάρτην δὲ τὴν κατὰ τὴν Θρᾳκίαν χερρόνησον, ἐφ' ἧς τὰ κατὰ Σηστὸν καὶ Ἄβυδον στενά, ἔχουσι δ' αὐτὴν Θρᾷκες, πέμπτην δὲ τὴν κατὰ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον καὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος. [Strabo 2, p. 108.] 13 14

Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν περὶ τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ Λυσιτανίας χώρας διαλεγόμενός φησιν ὅτι βάλανοί εἰσι κατὰ βάθος ἐν τῇ αὐτόθι θαλάττῃ πεφυτευμέναι, ὧν τὸν καρπὸν σιτουμένους τοὺς θύννους παίνεσθαι. διόπερ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις λέγων ὡς εἶναι θαλαττίους τοὺς θύννους. [Athen. 7, p. 302, C.] 8 2

Λέγει δ' ὁ Πολύβιος καὶ μέχρι τῆς Λατίνης ἐκπίπτειν τὴν βάλανον ταύτην, εἰ μὴ ἄρα, φησί, καὶ ἡ Σαρδὼ φέρει καὶ ἡ πλησιόχωρος ταύτῃ. [Strabo 3, p. 145.] 3

Τὴν κατὰ Λυσιτανίαν, χώρα δ' ἐστὶν αὕτη τῆς Ἰβηρίας, ἣν νῦν Ῥωμαῖοι Σπανίαν ὀνομάζουσι, διηγούμενος εὐδαιμονίαν Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν φησιν ὡς αὐτόθι διὰ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν καὶ τὰ ζῷα πολύγονα καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ καρποὶ οὐδέποτε φθείρονται· φόδα μὲν γὰρ αὐτόθι καὶ λευκόια καὶ ἀσπάραγοι καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις οὐ πλεῖον διαλείπει μηνῶν τριῶν, τὸ δὲ θαλάττιον ὄψον 4 5 6

καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὴν χρηστότητα καὶ κατὰ τὸ κάλλος μεγάλην ἔχει διαφορὰν πρὸς τὸ γι-
7 γνόμενον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. καὶ ὁ μὲν τῶν κριθῶν Σικελικὸς μέδιμνός ἐστι δραχμῆς, ὁ δὲ τῶν πυρῶν ἐννέα ὀβολῶν Ἀλεξανδρινῶν, τοῦ δ' οἴνου
8 δραχμῆς ὁ μετρητής, καὶ ἔριφος ὁ μέτριος ὀβολοῦ, καὶ λαγώς. τῶν δ' ἀρνῶν τριώβολον καὶ τετρώβολον ἡ τιμή, ὗς δὲ πίων ἑκατὸν μνᾶς ἄγων πέντε δραχ-
9 μῶν, καὶ πρόβατον δυοῖν, τάλαντον δὲ σύκων τριῶν ὀβολῶν, μόσχος δραχμῶν πέντε καὶ βοῦς ζύ-
10 γιμος δέκα. τὰ δὲ τῶν ἀγρίων ζῴων κρέα σχεδὸν οὐδὲ κατηξιοῦτο τιμῆς, ἀλλ' ἐν ἐπιδόσει καὶ χάριτι τὴν ἀλλαγὴν ποιοῦνται τούτων. [Athen. 8, p. 330—331, C.]

9 Τοὺς τὴν Βαιτικὴν ἐνοικοῦντας Τουρδητανούς
2 τε καὶ Τουρδούλους προσαγορεύουσιν, οἱ μὲν τοὺς αὐτοὺς νομίζοντες, οἱ δ' ἑτέρους· ὧν ἐστι καὶ Πολύβιος, συνοίκους φήσας τοῖς Τουρδητανοῖς πρὸς
3 ἄρκτον τοὺς Τουρδούλους. — τῇ δὲ τῆς χώρας εὐδαιμονίᾳ καὶ τὸ ἥμερον καὶ τὸ πολιτικὸν συνηκολούθησε τοῖς Τουρδητανοῖς, καὶ τοῖς Κελτικοῖς δὲ διὰ
τὴν γειτνίασιν, ὡς δ' εἴρηκε Πολύβιος, διὰ τὴν συγγένειαν. [Strabo 3, p. 139 et 151.]

4 Καὶ Δικαίαρχος δὲ καὶ Ἐρατοσθένης καὶ Πολύβιος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς στήλας. [Strabo 3, p. 170.]

5 Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδείροις εἶναι, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν ἔχουσαν εἰς τὸ ὕδωρ, πότιμον, ἣν ταῖς παλιρροίαις τῆς θαλάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν, κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεις πληρουμένην.
6 αἰτιᾶται δ' ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐκπῖπτον καλυφθείσης μὲν

αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κύματος κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης εἴργεται τῶν οἰκείων τοιούτων ἐξόδων, ἀναστρέψαν δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράττει τοὺς τῆς πηγῆς πόρους καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν, γυμνωθείσης δὲ πάλιν εὐθυποριῆσαν ἐλευθεροῖ τὰς φλέβας τῆς πηγῆς, ὥστ' ἀναβλύειν εὐπόρως. [Strabo 3, p. 172.] 7

Πολύβιος δὲ τῶν περὶ Καρχηδόνα Νέαν ἀργυρείων μνησθεὶς μέγιστα μὲν εἶναί φησι, διέχειν δὲ τῆς πόλεως ὅσον εἴκοσι σταδίους, περιειληφότα κύκλον τετρακοσίων σταδίων, ὅπου τέτταρας μυριάδας ἀνθρώπων μένειν τῶν ἐργαζομένων, ἀναφέροντας τότε τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν δισμυρίας καὶ πεντακισχιλίας δραχμάς. τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν ἄλλην ἐῶ· μακρὰ γάρ ἐστι· τὴν δὲ συρτὴν βῶλον τὴν ἀργυρῖτίν φησι κόπτεσθαι καὶ κοσκίνοις εἰς ὕδωρ διαττᾶσθαι· κόπτεσθαι δὲ πάλιν τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν διηθουμένας ἀποχεομένων τῶν ὑδάτων κόπτεσθαι· τὴν δὲ πέμπτην ὑπόστασιν χωνευθεῖσαν ἀποχυθέντος τοῦ μολύβδου καθαρὸν τὸ ἀργύριον ἐξάγειν. [Strabo 3, p. 147.] 8 9 10 11

Πολύβιος καὶ τὸν Ἄναν καὶ τὸν Βαῖτιν ἐκ τῆς Κελτιβηρίας ῥεῖν φησι, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ἐνακοσίους σταδίους. [Strabo 3, p. 148.] 12

Πολύβιος τὰ τῶν Οὐακκαίων καὶ τῶν Κελτιβήρων ἔθνη καὶ χωρία διεξιὼν συλλέγει ταῖς ἄλλαις πόλεσι καὶ Σεγεσάμαν καὶ Ἰντερκατίαν. [Strabo 3, p. 162.] 13

Τοιαύτην τινὰ ὑφίσταται τῇ κατασκευῇ καὶ λαμπρότητι Πολύβιος Ἰβηρός τινος βασιλέως οἰκίαν. ὃν καὶ ἐξηλωκέναι λέγει τὴν τῶν Φαιάκων τρυφήν, πλὴν τοῦ τοὺς κρατῆρας ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας ἑστάναι πλή- 14 15

ρεις οἴνου κριθίνου, ἀργυροῦς ὄντας καὶ χρυσοῦς. [Athen. 1, p. 16, C.]

10 Πολύβιος ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν μετὰ τὴν Πυρήνην φησὶν ἕως τοῦ Νάρβωνος ποταμοῦ πεδίον εἶναι, δι' οὗ φέρεσθαι ποταμοὺς 5
Ἰλλέβεριν καὶ Ῥόσκυνον, ῥέοντας παρὰ πόλεις ὁμω-
2 νύμους, κατοικουμένας ὑπὸ Κελτῶν. ἐν οὖν τῷ πεδίῳ τούτῳ εἶναι τοὺς λεγομένους ἰχθῦς ὀρυκτούς.
3 εἶναι δὲ τὸ πεδίον λεπτόγειον καὶ πολλὴν ἄγρωστιν ἔχον πεφυκυῖαν· ὑπὸ δὲ τα῎την διάμμου τῆς γῆς 10
οὔσης ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς πήχεις, ὑπορρεῖν τὸ πλαζό-
4 μενον ἀπὸ τῶν ποταμῶν ὕδωρ, μεθ' οὗ ἰχθύες κατὰ τὰς παρεκχύσεις ὑποτρέχοντες ὑπὸ τὴν γῆν χάριν τῆς τροφῆς, φιληδοῦσι γὰρ τῇ τῆς ἀγρώστεως ῥίζῃ, πεποιήκασι πᾶν τὸ πεδίον πλῆρες ἰχθύων ὑπογείων, 15
οὓς ἀνορύττοντες λαμβάνουσιν. [Athen. 8, p. 332, A, B.]

5 Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ στομάτων Πολύβιος ἐπιτιμᾷ Τιμαίῳ, φήσας εἶναι μὴ πεντάστομον, ἀλλὰ δίστομον. [Strabo 4, p. 183.]

6 Ὁ δὲ Λίγηρ μεταξὺ Πικτόνων τε καὶ Ναμνιτῶν 20
ἐκβάλλει. πρότερον δὲ Κορβιλῶν ὑπῆρχεν ἐμπόριον ἐπὶ τούτῳ τῷ ποταμῷ, περὶ ἧς εἴρηκε Πολύβιος,
7 μνησθεὶς τῶν ὑπὸ Πυθέου μυθολογηθέντων, ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῶν συμμιξάντων Σκιπίωνι οὐδεὶς εἶχε λέγειν οὐδὲν μνήμης ἄξιον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ 25
τοῦ Σκιπίωνος περὶ τῆς Βρεττανικῆς, οὐδὲ τῶν ἐκ Νάρβωνος οὐδὲ τῶν ἐκ Κορβιλῶνος, αἵπερ ἦσαν ἄρισται πόλεις τῶν ταύτῃ, Πυθέας δ' ἐθάρρησε τοσαῦτα ψεύσασθαι. [Strabo 4, p. 190.]

8 Φησὶ Πολύβιος καὶ ἰδιόμορφόν τι γεννᾶσθαι ζῷον 30
ἐν ταῖς Ἄλπεσιν, ἐλαφοειδὲς τὸ σχῆμα πλὴν αὐχένος
9 καὶ τριχώματος, ταῦτα δ' ἐοικέναι κάπρῳ, ὑπὸ δὲ τῷ

γενείῳ πυρῆνα ἴσχειν ὅσον σπιθαμιαῖον ἀκρόκομον, πωλικῆς κέρκου τὸ πάχος. [Strabo 4, p. 207.]

Φησὶ Πολύβιος ἐφ' ἑαυτοῦ κατ' Ἀκυληίαν μάλιστα ἐν τοῖς Ταυρίσκοις τοῖς Νωρικοῖς εὑρεθῆναι χρύσειον οὕτως εὐφυὲς ὥστ' ἐπὶ δύο πόδας ἀποσύραντι τὴν ἐπιπολῆς γῆν εὐθὺς ὀρυκτὸν εὑρίσκεσθαι χρυσόν. τὸ δ' ὄργυμα μὴ πλειόνων ὑπάρχειν ἢ πεντεκαίδεκα ποδῶν. εἶναι δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸν μὲν αὐτόθεν καθαρόν, κυάμου μέγεθος ἢ θέρμου, τοῦ ὀγδόου μέρους μόνον ἀφεψηθέντος, τὸν δὲ δεῖσθαι μὲν χωνείας πλείονος, σφόδρα δὲ λυσιτελοῦς. συνεργασαμένων δὲ τοῖς βαρβάροις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐν διμήνῳ παραχρῆμα τὸ χρυσίον εὐωνότερον γενέσθαι τῷ τρίτῳ μέρει καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν. αἰσθομένους δὲ τοὺς Ταυρίσκους μονοπωλεῖν ἐκβαλόντας τοὺς συνεργαζομένους. [Strabo 4, p. 208.]

Ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ ὕψους λέγων παραβάλλει τὰ ἐν τοῖς Ἕλλησιν ὄρη τὰ μέγιστα, τὸ Ταΰγετον, τὸ Λύκαιον, Παρνασσόν, Ὄλυμπον, Πήλιον, Ὄσσαν, ἐν δὲ Θρᾴκῃ Αἶμον, Ῥοδόπην, Δούνακα. καί φησιν ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῖν αὐθημερὸν εὐζώνοις ἀναβῆναι δυνατόν, αὐθημερὸν δὲ καὶ περιελθεῖν, τὰς δ' Ἄλπεις οὐδ' ἂν πεμπταῖος ἀναβαίη τις· τὸ δὲ μῆκός ἐστι δισχιλίων καὶ διακοσίων σταδίων τὸ παρῆκον παρὰ τὰ πεδία. τέτταρας δ' ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον, διὰ Λιγύων μὲν τὴν ἔγγιστα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει, εἶτα τὴν διὰ Ταυρίνων, ἣν Ἀννίβας διῆλθεν, εἶτα τὴν διὰ Σαλασσῶν, τετάρτην δὲ τὴν διὰ Ῥαιτῶν, ἁπάσας κρημνώδεις. λίμνας δὲ εἶναί φησιν ἐν τοῖς ὄρεσι πλείους μέν, τρεῖς δὲ μεγάλας, ὧν ἡ μὲν Βήνακος ἔχει μῆκος πεντακοσίων σταδίων, πλά-

τος δὲ [ἑκατὸν] τριάκοντα, ἐκρεῖ δὲ ποταμὸς Μίγκιος·
20 ἡ δ' ἑξῆς Λάριος τετρακοσίων, πλάτος δὲ στενωτέρα τῆς πρότερον, ἐξίησι δὲ ποταμὸν τὸν Ἀδούαν·
21 τρίτη δὲ Οὐερβανὸς μῆκος ἐγγὺς τριακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ τριάκοντα, ποταμὸν δὲ ἐξίησι μέγαν Τίκινον. πάντες δ' εἰς τὸν Πάδον συρρέουσι. [Strabo 4, p. 208 seq.]

11 Πολύβιος διάφορον οἶνον ἐν Καπύῃ φησὶ γίγνεσθαι τὸν ἀναδενδρίτην καλούμενον, ᾧ μηδένα συγκρίνεσθαι. [Athen. 1, p. 31, D.]

2 Φησὶ Πολύβιος πεζῇ μὲν εἶναι τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Ἰαπυγίας μέχρι πορθμοῦ καὶ τρισχιλίων σταδίων, κλύζεσθαι δ' αὐτὴν τῷ Σικελικῷ πελάγει, πλέοντι δὲ καὶ πεντακοσίων δέουσαν. [Strabo 5, p. 211.]

3 Τῆς Τυρρηνίας μῆκος μὲν τὸ μέγιστον εἶναί φασι τὴν παραλίαν ἀπὸ Λούνης μέχρι Ὠστίων δισχιλίων που καὶ πεντακοσίων σταδίων· — Πολύβιος δ' οὐκ εὖ καὶ τοὺς πάντας χιλίους τετρακοσίους τριάκοντα λέγει. [Strabo 5, p. 222.]

4 Αἰθάλη, νῆσος Τυρσηνῶν. Πολύβιος δ' ἐν τριακοστῇ τετάρτῃ λέγει Αἰθάλειαν τὴν Λῆμνον καλεῖσθαι. [Steph. Byz.]

5 Καλοῦσι κρατῆρα τὸν κόλπον τὸν ἀπὸ τοῦ Μισηνοῦ μέχρι τοῦ Ἀθηναίου, δυεῖν ἀκρωτηρίων, κολπούμενον. ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν ἠόνων Καμπανία πᾶσα ἵδρυται, πεδίον εὐδαιμονέστατον τῶν ἁπάν-
6 των. Ἀντίοχος μὲν οὖν φησι τὴν χώραν ταύτην Ὀπικοὺς οἰκῆσαι, τούτους δὲ καὶ Αὔσονας καλεῖσθαι,
7 Πολύβιος δ' ἐμφαίνει δύο ἔθνη νομίζων ταῦτα· Ὀπικοὺς γάρ φησι καὶ Αὔσονας οἰκεῖν τὴν χώραν ταύτην τὴν περὶ τὸν Κρατῆρα. [Strabo 5, p. 242.]

Πολύβιος ἀπὸ τῆς Ἰαπυγίας μεμιλιάσθαι φησί, 8
καὶ εἶναι μίλια πεντακόσια ἑξήκοντα δύο εἰς Σήμαν
πόλιν, ἐντεῦθεν δ' εἰς Ἀκυλήιαν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα
ὀκτώ. [Strabo 6, p. 285.]

Μετὰ δὲ ταύτας [τὰς Ἰαπύγων ἄκρας] *τὸ Λακίνιον* 9
Ἥρας ἱερόν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν καὶ πολ-
λῶν ἀναθημάτων μεστόν. τὰ διάρματα δ' οὐκ εὐκρι-
νῶς λέγεται· πλὴν ὥς γε ἐπὶ τὸ πολὺ σταδίους ἀπὸ 10
πορθμοῦ μέχρι Λακινίου Πολύβιος ἀποδίδωσι χι-
λίους καὶ τριακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ δίαρμα εἰς 11
Ἰαπυγίαν ἑπτακοσίους. [Strabo 6, p. 261.]

Πολύβιος τῶν τριῶν κρατήρων [τῆς Ἱερᾶς Ἡφαί- 12
στου] τὸν μὲν κατερρυηκέναι φησὶν ἐκ μέρους, τοὺς
δὲ συμμένειν· τὸν δὲ μέγιστον τὸ χεῖλος ἔχειν περι- 13
φερὲς ὂν πέντε σταδίων, κατ' ὀλίγον δὲ συνάγεσθαι
εἰς πεντήκοντα ποδῶν διάμετρον· καθ' οὗ βάθος εἶ- 14
ναι τὸ μέχρι θαλάττης σταδιαῖον, ὥστε καθορᾶν ταῖς
νηυσὶ μίλιας. ἐὰν μὲν οὖν νότος μέλλῃ πνεῖν, ἀχλὺν 15
ὁμιχλώδη καταχεῖσθαι κύκλῳ φησὶ τῆς νησίδος, ὥστε
μηδὲ τὴν Σικελίαν ἄπωθεν φαίνεσθαι, ὅταν δὲ βο- 16
ρέας, φλόγας καθαρὰς ἀπὸ τοῦ λεχθέντος κρατῆρος
εἰς ὕψος ἐξαίρεσθαι καὶ βρόμους ἐκπέμπεσθαι μεί-
ζους· τὸν δὲ ζέφυρον μέσην τινὰ ἔχειν τάξιν. τοὺς 17
δ' ἄλλους κρατῆρας ὁμοειδεῖς μὲν εἶναι, τῇ δὲ βίᾳ
λείπεσθαι τῶν ἀναφυσημάτων· ἔκ τε δὴ τῆς διαφο- 18
ρᾶς τῶν βρόμων καὶ ἐκ τοῦ πάθους ἄρχεται τὰ ἀνα-
φυσήματα καὶ αἱ φλόγες καὶ αἱ λιγνύες προσημαί-
νεσθαι καὶ τὸν εἰς ἡμέραν τρίτην πάλιν μέλλοντα
ἄνεμον πνεῖν.... τῶν γοῦν ἐν Λιπάραις γενομένης 19
ἁπλοίας προειπεῖν τινάς φησι τὸν ἐσόμενον ἄνεμον,
καὶ μὴ διαψεύσασθαι. ἀφ' οὗ δὴ τὰ μυθωδέστατον 20
δοκοῦν εἰρῆσθαι τῷ ποιητῇ οὐ μάτην φαίνεσθαι

λεχθέν, ἀλλ' αἰνιξαμένου τὴν ἀλήθειαν, ὅταν φῇ ταμίαν τῶν ἀνέμων τὸν Αἴολον. [Strabo 6, p. 276.]

12 Πρὸς τῷ Πόντῳ τὸ Αἷμόν ἐστιν ὄρος, μέγιστον τῶν ταύτῃ καὶ ὑψηλότατον, μέσην πως διαιροῦν τὴν
2 Θρᾴκην, ἀφ' οὗ φησι Πολύβιος ἀμφοτέρας καθορᾶσθαι τὰς θαλάττας, οὐκ ἀληθῆ λέγων· καὶ γὰρ τὸ διάστημα μέγα τὸ πρὸς τὸν Ἀδρίαν καὶ τὰ ἐπισκοτοῦντα πολλά. [Strabo 7, p. 313.]

3 Ἐκ δὲ τῆς Ἀπολλωνίας εἰς Μακεδονίαν ἡ Ἐγνατία ἐστὶν ὁδὸς πρὸς ἕω, βεβηματισμένη κατὰ μίλιον καὶ κατεστηλωμένη μέχρι Κυψέλων καὶ Ἕβρου ποταμοῦ· μιλίων δ' ἐστὶ πεντακοσίων τριάκοντα πέντε.
4 λογιζομένῳ δέ, ὡς μὲν οἱ πολλοί, τὸ μίλιον ὀκταστάδιον τετρακισχίλιοι ἂν εἶεν στάδιοι, καὶ ἐπ' αὐ-
5 τοῖς διακόσιοι ὀγδοήκοντα, ὡς δὲ Πολύβιος, προστιθεὶς τῷ ὀκτασταδίῳ δίπλεθρον, ὅ ἐσπι τρίτον σταδίου, προσθετέον ἄλλους σταδίους ἑκατὸν ἑβδομήκοντα
6 ὀκτώ, τὸ τρίτον τοῦ τῶν μιλίων ἀριθμοῦ. συμβαίνει δ' ἀπὸ ἴσου διαστήματος συμπίπτειν εἰς τὴν αὐτὴν ὁδὸν τούς τ' ἐκ τῆς Ἀπολλωνίας ὁρμηθέντας καὶ
7 τοὺς ἐξ Ἐπιδάμνου. ἡ μὲν οὖν πᾶσα Ἐγνατία καλεῖται, ἡ δὲ πρώτη ἐπὶ Κανδαουίας λέγεται, ὄρους Ἰλλυρικοῦ, διὰ Λυχνιδοῦ πόλεως καὶ Πυλῶνος, τόπου ὁρίζοντος ἐν τῇ ὁδῷ τήν τε Ἰλλυρίδα καὶ τὴν Μακε-
8 δονίαν. ἐκεῖθεν δ' ἐστὶ παρὰ Βαρνοῦντα διὰ Ἡρακλείας καὶ Λυγκηστῶν καὶ Ἐορδῶν εἰς Ἔδεσσαν καὶ
9 Πέλλαν μέχρι Θεσσαλονικείας· μίλια δ' ἐστί, φησὶ Πολύβιος, ταῦτα διακόσια ἑξήκοντα ἑπτά. [Strabo 7, p. 322 seq.]

10 Ἡ τῆς Πελοποννήσου περίμετρος μὴ κατακολπίζοντι τετρακισχιλίων σταδίων, ὡς Πολύβιος. [Strabo 8, p. 335.]

Πολυβίου δ' εἰρηκότος τὸ ἀπὸ Μαλεῶν ἐπὶ τὰς 11
ἄρκτους μέχρι τοῦ Ἴστρου διάστημα περὶ μυρίους στα-
δίους, εὐθύνει τοῦτο ὁ Ἀρτεμίδωρος οὐκ ἀτόπως....
κατ' ἐκεῖνον δὴ συμβαίνει τὸ ἐκ [τοῦ Ἴστρου ἐπὶ τὰς
Μαλ]έας ἑξακισχιλίων πεντακοσίων. αἴτιον δὲ τούτου
τὸ μὴ τὴν σύντομον καταμετρεῖν, ἀλλὰ τὴν τυχοῦσαν,
ἣν ἐπορεύθη τῶν στρατηγῶν τις. [Strabo 8, p. 389.]

Τὰ δ' ἐπ' εὐθείας τούτοις μέχρι τῆς Ἰνδικῆς τὰ 13
αὐτὰ κεῖται καὶ παρὰ τῷ Ἀρτεμιδώρῳ, ἅπερ καὶ
παρὰ τῷ Ἐρατοσθένει. λέγει δὲ καὶ Πολύβιος περὶ 2
τῶν ἐκεῖ μάλιστα δεῖν πιστεύειν ἐκείνῳ. ἄρχεται δὲ 3
ἀπὸ Σαμοσάτων τῆς Κομμαγηνῆς, ἢ πρὸς τῇ διαβά-
σει καὶ τῷ Ζεύγματι κεῖται. εἰς δὲ Σαμόσατα ἀπὸ 4
τῶν ὅρων τῆς Καππαδοκίας τῶν περὶ Τόμισα ὑπερ-
θέντι τὸν Ταῦρον σταδίους εἰρηκε τετρακοσίους καὶ
πεντήκοντα. [Strabo 14, p. 663 seq.]

Ὁ γοῦν Πολύβιος γεγονὼς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ 14
βδελύττεται τὴν τότε κατάστασιν, καί φησι τρία γένη 2
τὴν πόλιν οἰκεῖν, τό τε Αἰγύπτιον καὶ ἐπιχώριον φῦ-
λον, ὀξὺ καὶ πολιτικόν, καὶ τὸ μισθοφορικόν, βαρὺ 3
καὶ πολὺ καὶ ἀνάγωγον· ἐξ ἔθους γὰρ παλαιοῦ ξέ-
νους ἔτρεφον τοὺς τὰ ὅπλα ἔχοντας, ἄρχειν μᾶλλον ἢ
ἄρχεσθαι δεδιδαγμένους διὰ τὴν τῶν βασιλέων οὐ-
δένειαν. τρίτον δ' ἦν γένος τὸ τῶν Ἀλεξανδρέων, 4
οὐδ' αὐτὸ εὐκρινῶς πολιτικὸν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας,
κρεῖττον δ' ἐκείνων ὅμως· καὶ γὰρ εἰ μιγάδες, Ἕλ- 5
ληνες ὅμως ἀνέκαθεν ἦσαν καὶ ἐμέμνηντο τοῦ κοι-
νοῦ τῶν Ἑλλήνων ἔθους. ἠφανισμένου δὲ καὶ τούτου 6
τοῦ πλήθους, μάλιστα ὑπὸ τοῦ Εὐεργέτου τοῦ Φύ-
σκωνος, καθ' ὃν ἦκεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ Πολύ-
βιος, καταστασιαζόμενος γὰρ ὁ Φύσκων πλεονάκις 7
τοῖς στρατιώταις ἐφίει τὰ πλήθη καὶ διέφθειρε, τοι- 8

οὕτων δή, φησίν, ὄντων τῶν ἐν τῇ πόλει λοιπὸν ἦν τῷ ὄντι τὸ τοῦ ποιητοῦ

Αἴγυπτόνδ' ἰέναι δολιχὴν ὁδὸν ἀργαλέην τε.

[Strabo 17, p. 797 seq.]

Polybius latitudinem Europae ab Italia ad Oceanum scripsit XI. L esse ... [Per] Lugdunum ad portum Morinorum Britannicum, qua videtur mensuram agere Polybius, XL. LXVIIII. [Plinius N. H. 4, 23, 37.]

Polybius a Gaditano freto longitudinem directo cursu ad os Maeotis XXXIV. XXXVII D prodidit, ab eodem initio ad orientem recto cursu Siciliam XII. L, Cretam CCCLXXV, Rhodum CLXXXVII D, Chelidonias tantundem, Cyprum CCXXV, inde Syriae Seleuciam Pieriam CXV. Quae computatio efficit XXIII. XL. [Plinius 6, 33, 38.]

In ipso capite Baeticae ab ostio freti p. XXV mill. Gadis, longa, ut Polybius scribit, XII, lata III. Abest a continente proxima parte minus pedes DCC, reliqua plus VII. [Plinius 4, 22, 36.]

Ultra Siciliam quod est ad Salentinos Ausonium [mare] Polybius appellat. [Plinius 3, 5, 10.]

Inter duos Bosporos, Thracium et Cimmerium, directo cursu, ut auctor est Polybius, D intersunt. [Plinius 4, 12, 24.]

Agrippa totius Africae a mari Atlantico cum inferiore Aegypto XXX longitudinem, Polybius et Eratosthenes, diligentissimi existimati, ab Oceano ad Cartheginem magnam XI, ab ea Canopum Nili proximum ostium XVI. XXVIII fecerunt. [Plinius 5, 6, 6.]

Scipione Aemiliano res in Africa gerente Polybius annalium conditor, ab eo accepta classe scrutandi illius

orbis gratia circumvectus, prodidit a monte eo [Atlante] ad occasum versus saltus plenos feris, quas generat Africa, ad flumem Anatin CCCCLXXXXVI. *) [Plinius 5, 1, 1.]

Ad proximam [duarum Syrtium], quae minor est, a Carthagine CCC Polybius tradit, ipsam centum m. passuum aditu, trecentorum ambitu. [Plinius 5, 4, 4.]

Polybius in extrema Mauretania contra montem Atlantem a terra stadia VIII abesse prodidit Cernen. [Plinius 6, 31, 36.]

Magnitudo dentium [elephantorum] videtur quidem in templis praecipua, sed tamen in extremis Africae, qua confinis Aethiopiae est, postium vicem in domiciliis praebere, sepesque in iis et pecorum stabulis pro palis elephantorum dentibus fieri Polybius tradidit, auctore Gulussa regulo. [Plinius 8, 10, 10.]

Polybius, Aemiliani comes, in senecta hominem ab leonibus appeti refert, quoniam ad persequendas feras vires non suppetant. Tunc obsidere Africae urbes, eaque

---

*) Quae sequuntur apud Plinium «Ab eo Lixum CCV Agrippa, Lixum a Gaditano freto CXII abesse» quum ita scripsisset Harduinus vol. 1, p. 241: «Ab eo Lixum CCV. M. passuum: a Gaditano freto CXII. M. passuum abesse», omissis verbis *Agrippa* et *Lixum*, qui illum sequerentur, amplum deinde multorum versuum additamentum, quo de locis, fluviis, montibus gentibusque Africanis agitur, Polybii esse crediderunt. Quod restituto in novissimis editionibus Agrippae nomine iam Polybio ita est ademptum ut omnia haec Agrippae tribuantur, non Polybio, in quem vix caderet tam accurata rerum in Africa aut cognitio aut tot barbarorum nominum enumeratio. Utriusque scriptoris nomen omisit Solinus c. 24.

de causa crucifixos vidisse se cum Scipione, quia ceteri metu poenae similis absterrerentur eadem noxa. [Plinius 8, 16, 18.]

Polybius auctor est penicillos super aegrum suspensos quietiores facere noctes. [Plinius 31, 11, 47.]

FRAGMENTA LIBRI XXXV.

[*Πύρινος πόλεμος ὁ Ῥωμαίων πρὸς Κελτίβηρας* 1
συσταθείς.] *θαυμαστὴν γὰρ ἔσχε τὴν ἰδιότητα τήν*
τε συνέχειαν τῶν ἀγώνων. τοὺς γὰρ κατὰ τὴν Ἑλ- 2
λάδα πολέμους καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ὡς ἐπίπαν
μία μάχη κρίνει, σπανίως δὲ δευτέρα, καὶ τὰς μάχας
αὐτὰς εἷς καιρὸς ὁ κατὰ τὴν πρώτην ἔφοδον καὶ
σύμπτωσιν τῆς δυνάμεως· κατὰ δὲ τοῦτον τὸν πόλε- 3
μον τἀναντία συνέβαινε τοῖς προειρημένοις. τοὺς 4
μὲν γὰρ κινδύνους ὡς ἐπίπαν ἡ νὺξ διέλυε, τῶν ἀν-
δρῶν οὔτ' εἴκειν ταῖς ψυχαῖς οὔτε παρακαθιέναι τοῖς
σώμασι βουλομένων διὰ τὸν κόπον, ἀλλ' ἐξ ὑποστρο-
φῆς καὶ μεταμελείας αὖθις ἄλλας ἀρχὰς ποιουμένων·
τόν γε μὴν ὅλον πόλεμον καὶ τὴν συνέχειαν τῶν ἐκ 5
παρατάξεως διακρίσεων ὁ χειμὼν ἐπὶ ποσὸν διεῖργε.
καθόλου γὰρ εἴ τις διανοηθείη πύρινον πόλεμον, 6
οὐκ ἂν ἕτερον ἢ τοῦτον νοήσειε. [Suidas v. *πύρινος*
πόλεμος.]

Ὅτι ἐπειδὴ οἱ Κελτίβηρες ἀνοχὰς ποιησάμενοι 2
πρὸς Μάρκον Κλαύδιον τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων
ἐξαπέστειλαν τὰς πρεσβείας εἰς τὴν Ῥώμην, οὗτοι
μὲν τὴν ἡσυχίαν ἦγον, καραδοκοῦντες τὴν ἀπόφασιν
τῆς συγκλήτου, Μάρκος δὲ στρατεύσας εἰς τοὺς Λυ- 2
σιτανούς, καὶ τὴν Νερκόβρικα πόλιν κατὰ κράτος
ἑλών, ἐν Κορδύβᾳ τὴν παραχειμασίαν ἐποιεῖτο. τῶν 3

δὲ πρέσβεων εἰς τὴν Ῥώμην παραγενομένων, τοὺς μὲν παρὰ τῶν Βελλῶν καὶ Τίττων, ὅσοι τὰ Ῥωμαίων 4 ἠροῦντο, παρεδέξαντο πάντας εἰς τὴν πόλιν, τοὺς δὲ παρὰ τῶν Ἀραυακῶν πέραν τοῦ Τιβέρεως ἐκέλευσαν κατασκηνοῦν, διὰ τὸ πολεμίους ὑπάρχειν, ἕως ἂν βου- 5 5 λεύσωνται περὶ τῶν ὅλων. γενομένου δὲ καιροῦ πρὸς ἔντευξιν, κατὰ πόλιν ὁ στρατηγὸς εἰσῆγε πρώτους τοὺς 6 συμμάχους. οἱ δὲ καίπερ ὄντες βάρβαροι πολλοὺς διετίθεντο λόγους καὶ πάσας ἐξευκρινεῖν ἐπειρῶντο τὰς 7 διαφοράς, ὑποδεικνύντες ὡς εἰ μὴ συστήσονται καὶ 10 τεύξονται τῆς ἁρμοζούσης κολάσεως οἱ πεπολεμηκότες, παραυτίκα μέν, ἐπανελθόντων τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ἐκ χειρὸς ἐπιθήσουσι 8 τὴν δίκην αὐτοῖς, ὡς προδόταις γεγονόσι, ταχὺ δὲ πάλιν αὐτοὶ κινήσουσι πραγμάτων ἀρχήν, ἐὰν ἀνε- 15 πιτίμητοι θεωφύγωσιν ἐκ τῆς πρώτης ἁμαρτίας, ἑτοίμους δὲ πάντας πρὸς καινοτομίαν ποιήσουσι τοὺς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ὡς ἐκεῖνοι γεγονότες ἀντίπαλοι 9 Ῥωμαίοις. διόπερ ἠξίουν ἢ μένειν τὰ στρατόπεδα κατὰ τὴν Ἰβηρίαν καὶ διαβαίνειν καθ' ἕκαστον ἔτος 20 ὕπατον ἐφεδρεύσοντα τοῖς συμμάχοις καὶ κολάσοντα 10 τὰς Ἀραυακῶν ἀδικίας, ἢ βουλομένοις ἀπάγειν τὰς δυνάμεις παραδειγματιστέον εἶναι τὴν τῶν προειρημένων ἐπανάστασιν, ἵνα μηδεὶς ἔτι ποιεῖν θαρρῇ τὸ 11 παραπλήσιον τούτοις. οἱ μὲν οὖν Βελλῶν καὶ Τίτ- 25 των συμμαχοῦντες Ῥωμαίοις ταῦτα καὶ τὰ τούτοις 12 παραπλήσια διελέχθησαν. ἐπὶ δὲ τούτοις εἰσήγαγον 13 τοὺς παρὰ τῶν πολεμίων. οἱ δ' Ἀραυάκαι παρελθόντες κατὰ μὲν τὴν ὑπόκρισιν ἐχρῶντο τοῖς λόγοις ὑποπεπτωκότως καὶ ταπεινῶς, τῇ γε μὴν προαιρέσει, 30 14 ὡς ἐφαίνου, οὐκ εἰκούσῃ τοῖς λόγοις οὐδ' ἡττωμένῃ. καὶ γὰρ τὰ τῆς τύχης ἆθλα πολλάκις ὑπεδείκνυον, καὶ

τὰς προγεγενημένας μάχας ἀμφιδηρίτους ποιοῦντες ἐν πάσαις ἔμφασιν ἀπέλιπον ὡς ἐπικυδεστέρων αὐτῶν γεγονότων. τέλος δ' ἦν τῶν λόγων, εἰ μέν τι δεῖ ῥητὸν πρόστιμον ὑπομένειν τῆς ἀγνοίας, ἀναδέχεσθαι τοῦτο ἔφασαν, τελεσθέντος δὲ τοῦ προστάγματος ἐπανάγειν ἠξίουν ἐπὶ τὰς κατὰ Τιβέριον ὁμολογίας αὐτοῖς γενομένας πρὸς τὴν σύγκλητον.

Οἱ δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ διακούσαντες ἀμφοτέρων εἰσήγαγον τοὺς παρὰ τοῦ Μαρκέλλου πρέσβεις. θεωροῦντες δὲ καὶ τούτους ῥέποντας ἐπὶ τὴν διάλυσιν καὶ τὸν στρατηγὸν προσνέμοντα τὴν αὐτοῦ γνώμην τοῖς πολεμίοις μᾶλλον ἢ τοῖς συμμάχοις, τοῖς μὲν Ἀραυάκαις ἔδωκαν καὶ τοῖς συμμάχοις ἀπόκρισιν ὅτι Μάρκελλος ἀμφοτέροις ἐν Ἰβηρίᾳ διασαφήσει τὴν τῆς συγκλήτου γνώμην, αὐτοὶ δὲ νομίσαντες τοὺς συμμάχους ἀληθῆ καὶ συμφέροντα σφίσι λέγειν, τοὺς δὲ Ἀραυάκας ἀκμὴν μέγα φρονεῖν, τὸν δὲ στρατηγὸν ἀποδειλιᾶν τὸν πόλεμον, ἐντολὰς ἔδωκαν δι' ἀπορρήτων τοῖς παρ' ἐκείνου πρεσβευταῖς πολεμεῖν γενναίως καὶ τῆς πατρίδος ἀξίως. ἐπειδὴ δὲ τὸν πόλεμον ἐποιήσαντο κατάμονον, πρῶτον μὲν τῷ Μαρκέλλῳ διαπιστήσαντες ἕτερον στρατηγὸν ἔμελλον διαπέμπειν εἰς τὴν Ἰβηρίαν· ἤδη γὰρ ἔτυχον ὕπατοι τότε καθεσταμένοι καὶ τὰς ἀρχὰς παρειληφότες Αὖλος Ποστούμιος καὶ Λεύκιος Λικίνιος Λεύκολλος. ἔπειτα περὶ τὰς παρασκευὰς ἐγίγνοντο φιλοτίμως καὶ μεγαλομερῶς, νομίζοντες διὰ ταύτης τῆς πράξεως κριθήσεσθαι τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν· κρατηθέντων μὲν γὰρ τῶν ἐχθρῶν πάντας ὑπέλαβον σφίσι ποιήσειν τὸ προσταττόμενον, ἀποτριψαμένων δὲ τὸν ἐνεστῶτα φόβον οὐ μόνον Ἀραυάκας καταθαρρήσειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας.

4 Ὅσῳ δὲ φιλοτιμότερον ἡ σύγκλητος διέκειτο πρὸς
τὸν πόλεμον, τοσούτῳ σφίσι τὰ πράγματα ἀπέβαινε
2 παραδοξότερα. τοῦ μὲν γὰρ Κοΐντου τοῦ τὸν πρότε-
ρον ἐνιαυτὸν στρατηγήσαντος ἐν Ἰβηρίᾳ καὶ τῶν μετ'
αὐτοῦ στρατευσαμένων ἠγγελκότων εἰς τὴν Ῥώμην
τήν τε συνέχειαν τῶν ἐκ παρατάξεως κινδύνων καὶ
τὸ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν
3 Κελτιβήρων, τοῦ δὲ Μαρκέλλου προφανῶς ἀποδει-
λιῶντος τὸν πόλεμον, ἐνέπεσέ τις πτοία τοῖς νέοις
παράλογος, οἵαν οὐκ ἔφασαν οἱ πρεσβῦται γεγενη-
4 μένην πρότερον. εἰς γὰρ τοῦτο προύβη τὰ τῆς ἀποδει-
λιάσεως ὥστε μήτε χιλιάρχους προσπορεύεσθαι πρὸς
τὴν ἀρχὴν τοὺς ἱκανούς, ἀλλ' ἐλλείπειν τὰς χώρας,
τὸ πρότερον εἰθισμένων πολλαπλασιόνων προσπο-
5 ρεύεσθαι τῶν καθηκόντων, μήτε τοὺς εἰσφερομέ-
νους ὑπὸ τῶν ὑπάτων πρεσβευτὰς ὑπακούειν, οὓς
6 ἔδει πορεύεσθαι μετὰ τοῦ στρατηγοῦ, τὸ δὲ μέγι-
στον τοὺς νέους διακλίνειν τὰς καταγραφὰς καὶ τοι-
αύτας πορίζεσθαι προφάσεις ἃς λέγειν μὲν αἰσχρὸν
ἦν, ἐξετάζειν δ' ἀπρεπές, ἐπιτέμνειν δ' ἀδύνατον.
7 τέλος δὲ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν
ἀμηχανίαις ὄντων τί τὸ πέρας ἔσται τῆς τῶν νέων
ἀναισχυντίας, τούτῳ γὰρ ἠναγκάζοντο χρῆσθαι τῷ
8 ῥήματι διὰ τὰ συμβαίνοντα, Πόπλιος Κορνήλιος
[Ἀφρικανός], νέος μὲν ὤν, δοκῶν δὲ σύμβουλος γεγο-
νέναι τοῦ πολέμου, τὴν ἐπὶ καλοκἀγαθίᾳ καὶ σωφρο-
σύνῃ δόξαν ὁμολογουμένην πεποιημένος, τῆς δὲ ἐπ'
9 ἀνδρείᾳ φήμης προσδεόμενος, θεωρῶν τὴν σύγκλη-
τον ἀπορουμένην, ἀναστὰς εἶπεν εἴτε χιλίαρχον εἴτε
πρεσβευτὴν πέμπειν αὐτὸν εἰς τὴν Ἰβηρίαν μετὰ
τῶν ὑπάτων ἐξεῖναι· πρὸς ἀμφότερα γὰρ ἑτοίμως
10 ἔχειν. καίτοι γ' ἔφη κατ' ἰδίαν μὲν αὐτῷ τὴν εἰς

Μακεδονίαν ἔξοδον ἅμα μὲν ἀσφαλεστέραν εἶναι .... συνέβαινε γὰρ τότε τοὺς Μακεδόνας ἐπ' ὀνόματος 11
καλεῖν τὸν Σκιπίωνα διαλύσοντα τὰς ἐν αὐτοῖς στάσεις· ἀλλὰ τοὺς τῆς πατρίδος καιροὺς ἔφη κατεπεί- 12
γειν μᾶλλον καὶ καλεῖν εἰς τὴν Ἰβηρίαν τοὺς ἀληθινῶς φιλοδοξοῦντας. πᾶσι δὲ παραδόξου φανείσης 13
τῆς ἐπαγγελίας καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν ἄλλην εὐλάβειαν, παραυτίκα μὲν εὐθέως συνέβη μεγάλην ἀποδοχὴν γενέσθαι τοῦ Σκιπίωνος, ἔτι δὲ μᾶλ-
λον ταῖς ἑξῆς ἡμέραις· οἱ γὰρ πρότερον ἀποδειλιῶν- 14
τες, ἐκτρεπόμενοι τὸν ἐκ παραθέσεως ἔλεγχον, οἱ μὲν πρεσβεύσειν ἐθελοντὴν ἐπηγγέλλοντο τοῖς στρατηγοῖς, οἱ δὲ πρὸς τὰς στρατιωτικὰς καταγραφὰς προσεπορεύοντο κατὰ συστρέμματα καὶ συνηθείας. [Exc. de legat. p. 214—218.]

Ἐνέπεσε δέ τις ὁρμὴ τῷ Σκιπίωνι καὶ διαπόρη- 5
σις, εἰ δεῖ συμβαλεῖν καὶ μονομαχῆσαι πρὸς τὸν βάρβαρον. [Suidas v. *ἐνέπεσε*.]

Ὁ δὲ ἵππος ὁ τοῦ Σκιπίωνος ἐδυσχρήστησε μὲν 2
ὑπὸ τῆς πληγῆς, οὐ μὴν ὁλοσχερῶς ἐσφάλμησε. διόπερ ὀρθὸς ἀπέπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ὁ Σκιπίων. [Suidas v. *ἀποσφαλμήσας*.]

Ὑπὲρ τῶν ἐξ Ἀχαΐας φυγάδων ἐντευχθεὶς ὁ Κά- 6
των διὰ Πολύβιον ὑπὸ Σκιπίωνος, ὡς πολὺς ἐν τῇ συγκλήτῳ λόγος ἐγίγνετο, τῶν μὲν διδόντων κάθοδον αὐτοῖς, τῶν δ' ἐνισταμένων, ἀναστὰς ὁ Κάτων, 2
Ὥσπερ οὐκ ἔχοντες, εἶπεν, ὃ πράττωμεν, καθήμεθα τὴν ἡμέραν ὅλην περὶ γεροντίων Γραικῶν ζητοῦντες, πότερον ὑπὸ τῶν παρ' ἡμῖν ἢ τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ νεκρο-
φόρων ἐκκομισθῶσι. ψηφισθείσης δὲ τῆς καθόδου 3
τοῖς ἀνδράσιν, ἡμέρας ὀλίγας οἱ περὶ τὸν Πολύβιον διαλιπόντες αὖθις ἐπεχείρουν εἰς τὴν σύγκλητον

εἰσελθεῖν, ὅπως ἂς πρότερον εἶχον ἐν Ἀχαΐᾳ τιμὰς οἱ φυγάδες ἀναλάβοιεν, καὶ τοῦ Κάτωνος ἀπεχειρῶντο τῆς γνώμης. ὁ δὲ μειδιάσας ἔφη τὸν Πολύβιον, ὥσπερ τὸν Ὀδυσσέα, βούλεσθαι πάλιν εἰς τὸ τοῦ Κύκλωπος σπήλαιον εἰσελθεῖν, τὸ πιλίον ἐπεὶ καὶ τὴν ζώνην ἐπιλελησμένον. [Plut. Cat. mai. c. 9.]

FRAGMENTA LIBRI XXXVI.

"Ισως δέ τινες ἐπιζητήσουσι πῶς ἡμεῖς οὐκ ἐν 1ª
ἀμαυρίσματι κεχρήμεθα προφερόμενοι τοὺς κατὰ μέ-
ρος λόγους, τοιαύτης ὑποθέσεως ἐπειλημμένοι καὶ
τηλικαύτης πράξεως· ὅπερ οἱ πλεῖστοι ποιοῦσι τῶν
συγγραφέων, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη διατιθέμενοι
τοὺς ἐνόντας λόγους. ἐγὼ δὲ διότι μὲν οὐκ ἀποδοκι- 2
μάζω τοῦτο τὸ μέρος ἐν πλείοσι τόποις τῆς ἱστορίας
δῆλον πεποίημαι, πολλάκις ἀπηγγελκὼς δημηγορίας
καὶ συντάξεις ἀνδρῶν πολιτικῶν· ὅτι δ' οὐκ ἐκ παν-
τὸς τρόπου τοῦτο προαιροῦμαι πράττειν νῦν ἔσται
συμφανές· οὔτε γὰρ ὑπόθεσιν ἐπιφανεστέραν ταύ-
της εὑρεῖν ῥᾴδιον οὔτε ὕλην πλείω καὶ παράθεσιν.
καὶ μὴν οὐδὲ προχειρότερον ἕτερον ἐμοὶ τῆς τοιαύ-
της παρασκευῆς. ἀλλ' οὔτε τοῖς πολιτικοῖς ἀνδράσιν 3
οἶμαι πρέπειν πρὸς πᾶν τὸ προτεθὲν διαβούλιον εὐ-
ρησιλογεῖν καὶ διεξοδικοῖς χρῆσθαι λόγοις, ἀλλ' ἀεὶ
τοῖς ἁρμόζουσι πρὸς τὸν ὑποκείμενον καιρόν, οὔτε 4
τοῖς ἱστοριογράφοις ἐμμελετᾶν τοῖς ἀπούουσιν οὐδ'
ἐναποδείκνυσθαι τὴν αὐτῶν δύναμιν, ἀλλὰ τὰ κατ'
ἀλήθειαν ῥηθέντα καθ' ὅσον οἷόν τε πολυπραγμο-
νήσαντας διασαφεῖν, καὶ τούτων τὰ καιριώτατα καὶ
πραγματικώτατα.

Πάλαι δὲ τούτου κεκυρωμένου βεβαίως ἐν ταῖς 1ᵇ
ἑκάστων γνώμαις καιρὸν ἐζήτουν ἐπιτήδειον καὶ πρό-

φασιν εὐσχήμονα πρὸς τοὺς ἐκτός. πολὺ γὰρ δὴ τούτου τοῦ μέρους ἐφρόντιζον Ῥωμαῖοι, καλῶς φρο-
2 νοῦντες· ἔνστασις γὰρ πολέμου κατὰ τὸν Δημήτριον δικαία μὲν δοκοῦσα εἶναι καὶ τὰ νικήματα ποιεῖ μείζω καὶ τὰς ἀποτεύξεις ἀσφαλεστέρας, ἀσχήμων δὲ
3 καὶ φαύλη τἀναντία ἀπεργάζεται· διὸ καὶ τότε περὶ τῆς τῶν ἐκτὸς διαλήψεως πρὸς ἀλλήλους διαφερόμενοι παρ' ὀλίγον ἀπέστησαν τοῦ πολέμου. [Exc. Vat. p. 443—444 M. 81—82 H.]

1 Ὅτι τῶν Καρχηδονίων πάλαι βουλευομένων περὶ τοῦ πῶς ἀπαντῆσαι δεῖ πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἀπόκρισιν, καὶ τῶν Ἰτυκαίων ὑποτεμομένων τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν, τοῖς Ῥωμαίοις τὴν ἑαυτῶν παραδόντων πό-
2 λιν, ὁλοσχερὴς ἀμηχανία περιέστη τοὺς ἀνθρώπους. μιᾶς γὰρ ἐλπίδος ἔτι φαινομένης αὐτοῖς, εἰ συγκατα-
3 βαῖεν εἰς τὸ δοῦναι τὴν ἐπιτροπὴν περὶ αὐτῶν, διότι πάντως εὐδοκεῖν ποιήσουσι τοὺς Ῥωμαίους, διὰ τὸ μηδ' ἐν ταῖς μεγίσταις περιστάσεσι καταπολεμηθέντες, καὶ πρὸς τοῖς τείχεσι τῶν πολεμίων ὑπαρχόντων, μηδέποτε τὴν ἐπιτροπὴν δεδωκέναι τῆς πατρί-
4 δος, καὶ ταύτης τῆς ἐπινοίας τὸν καρπὸν ἀπέβαλον,
5 προκαταληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰτυκαίων· οὐδὲν γὰρ ξένον οὐδὲ παράδοξον ἔμελλε φανήσεσθαι τοῖς Ῥω-
6 μαίοις, εἰ ταὐτὸν ποιήσαιεν τοῖς προειρημένοις. οὐ μὴν ἀλλὰ κακῶν αἱρέσεως καταλειπομένης, ἢ τὸν
7 πόλεμον ἀναδέχεσθαι γενναίως ἢ διδόναι τὴν ἐπιτροπὴν περὶ τῶν καθ' αὑτούς, πολλοὺς καὶ ποικίλους ἐν τῷ συνεδρίῳ δι' ἀπορρήτων ποιησάμενοι λόγους κατέστησαν πρεσβευτὰς αὐτοκράτορας, καὶ τούτους ἐξαπέστελλον, δόντες ἐντολὴν βλέποντας
8 πρὸς τὰ παρόντα πράττειν τὸ δοκοῦν [συμφέρειν] τῇ πατρίδι. ἦσαν δ' οἱ πρεσβεύοντες Γίσκων Στρυτά-

νος ἐπικαλούμενος, Ἀμίλκας, Μίσδης, Γιλλίμας, Μάγων. ἦκον δὲ οἱ πρέσβεις παρὰ τῶν Καρχηδονίων 9
εἰς Ῥώμην, καὶ καταλαβόντες πόλεμον δεδογμένον,
καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὡρμηκότας μετὰ τῶν δυνάμεων,
οὐκέτι διδόντων βουλὴν αὐτοῖς τῶν πραγμάτων, ἔδωκαν τὴν ἐπιτροπὴν περὶ αὐτῶν.

Περὶ δὲ τῆς ἐπιτροπῆς εἴρηται μὲν ἡμῖν καὶ πρό- 2
τερον, ἀναγκαῖον δ' ἐστὶ καὶ νῦν ὑπομνῆσαι κεφαλαιωδῶς. οἱ γὰρ διδόντες αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥωμαίων 2
ἐπιτροπὴν διδόασι πρῶτον μὲν χώραν τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς καὶ πόλεις τὰς ἐν ταύτῃ, σὺν δὲ τούτοις
ἄνδρας καὶ γυναῖκας τοὺς ὑπάρχοντας ἐν τῇ χώρᾳ
καὶ ταῖς πόλεσιν ἅπαντας, ὁμοίως ποταμούς, λιμέ- 3
νας, ἱερά, τάφους, συλλήβδην ὥστε πάντων εἶναι
κυρίους Ῥωμαίους, αὐτοὺς δὲ τοὺς διδόντας ἁπλῶς
μηκέτι μηδενός. γενομένης δὲ τῆς ἀνθομολογήσεως 4
τοιαύτης ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσκληθέντων αὐτῶν εἰς τὸ συνέδριον, ἔλεγεν ὁ στρατηγὸς τὴν τῆς συγκλήτου γνώμην, ὅτι καλῶς αὐτῶν
βεβουλευμένων δίδωσιν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος τήν τ' ἐλευθερίαν καὶ τοὺς νόμους, ἔτι δὲ τὴν χώραν ἅπασαν καὶ τὴν τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων κτῆσιν, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι ταῦτ' ἀκού- 5
σαντες ἔχαιρον, δόξαντες ὡς ἐν κακῶν αἱρέσει καλῶς
σφίσι κεχρῆσθαι τὴν σύγκλητον, ἅτε τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ μεγίστων αὐτοῖς συγκεχωρημένων. μετὰ 6
δὲ ταῦτα τοῦ στρατηγοῦ διασαφοῦντος διότι τεύξονται τούτων, ἐὰν τριακοσίους ὁμήρους εἰς τὸ Λιλύβαιον ἐκπέμψωσιν ἐν τριάκονθ' ἡμέραις τοὺς υἱοὺς
τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου καὶ τῆς γερουσίας καὶ τοῖς
ὑπὸ τῶν ὑπάτων παραγγελλομένοις πειθαρχήσωσιν,
ἐπὶ ποσὸν ἠπόρησαν ποιά ποτε τὰ διὰ τῶν ὑπάτων 7

τοῖς ἔσται παραγγελλόμενα· πλὴν τότε γε ἐξ αὐτῆς ὥρμησαν, σπεύδοντες ἀναγγεῖλαι τῇ πατρίδι περὶ
8 τούτων. παραγενόμενοι δ' εἰς τὴν Καρχηδόνα διε-
9 σάφουν τοῖς πολίταις τὰ κατὰ μέρος. οἱ δὲ διακούσαντες τἄλλα μὲν ἐνδεχομένως ἐνόμιζον βεβουλεῦσθαι τοὺς πρεσβευτάς· περὶ δὲ πόλεως μὴ γεγονέναι μνείαν εἰς μεγάλην ἐπίστασιν αὐτοὺς ἦγε καὶ πολλὴν ἀμηχανίαν.

3 Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ φασὶ Μάγωνα τὸν Βρέττιον χρήσασθαι λόγοις ἀνδρώδεσι καὶ πραγματικοῖς.
2 δύο γάρ, ὡς ἔοικε, καιροὺς ἔφασκεν εἶναι τοῦ βουλεύσασθαι περὶ σφῶν καὶ τῆς πατρίδος, ἕνα τὸν μὲν
3 ἕνα παρεῖσθαι. δεῖν γὰρ οὐ μὰ Δία νῦν διαπορῆσαι τί διὰ τῶν ὑπάτων αὐτοῖς παραγγελθήσεται καὶ διὰ τί περὶ πόλεως οὐδεμίαν ἐποιήσατο μνείαν ἡ σύγκλητος, ἀλλὰ καθ' ὃν καιρὸν ἐδίδοσαν τὴν ἐπιτροπήν· δόκτας δὲ σαφῶς γιγνώσκειν διότι πᾶν τὸ
4 παραγγελλόμενον ἐπιδεκτέον ἐστίν, ἐὰν μὴ τελέως
5 ὑπερήφανον ᾖ καὶ παρὰ τὴν προσδοκίαν· εἰ δὲ μή, τότε πάλιν βουλεύσασθαι πάντα δεῖ προσδέχεσθαι τὸν πόλεμον εἰς τὴν χώραν καὶ πάσχειν ὅ,τι ποτ' ἂν οὗτος ἐπιφέρῃ τῶν δεινῶν, ἢ κατορρωδήσαντας τὴν τῶν πολεμίων ἔρρωσιν ἐθελοντὴν ἀναδέχεσθαι
6 πᾶν τὸ προσταττόμενον. πάντων δὲ διὰ τὸν ἐφεστῶτα πόλεμον καὶ διὰ τὸ τῆς προσδοκίας ἄδηλον φερομένων ἐπὶ τὸ πειθαρχεῖν τοῖς παραγγελλομένοις,
7 ἔδοξε πέμπειν τοὺς ὁμήρους εἰς τὸ Λιλύβαιον. καὶ παραυτίκα καταλέξαντες τριακοσίους τῶν νέων ἐξέπεμπον μετὰ μεγάλης ὁμωγῆς καὶ δακρύων, ἅτε προπεμπόντων ἕκαστον τῶν ἀναγκαίων καὶ συγγενῶν, καὶ μάλιστα τῶν γυναικῶν ἐκκαουσῶν τὴν τοι-
8 αύτην διάθεσιν. ἐπεὶ δὲ κατέπλευσαν εἰς τὸ Λιλύ-

βαιον, οἱ μὲν ἐξ αὐτῆς παρεδόθησαν διὰ τῶν ὑπάτων Κοΐντῳ Φαβίῳ Μαξίμῳ· συνέβαινε γὰρ τοῦτον ἐπὶ τῆς Σικελίας τετάχθαι στρατηγὸν τότε. διʼ οὗ παρακομισθέντες ἀσφαλῶς εἰς τὴν Ῥώμην συνεκλείσθησαν ὁμοῦ πάντες εἰς τὸ τῆς ἑκκαιδεκήρους νεώριον. 9

Καὶ τῶν μὲν ὁμήρων ἐκεῖσε ὑπαρχόντων οἱ στρατηγοὶ κατήχθησαν εἰς τὴν τῆς Ἰτύκης ἄκραν. 4 τούτων δὲ προσπεπτωκότων τοῖς Καρχηδονίοις ὀρθὴ καὶ περίφοβος ἦν ἡ πόλις διὰ τὴν ἀδηλότητα τῶν προσδοκωμένων. οὐ μὴν ἀλλʼ ἔδοξεν αὐτοῖς πρέσβευτὰς πέμπειν τοὺς πευσομένους τῶν ὑπάτων τί δεῖ ποιεῖν, καὶ διασαφήσοντας ὅτι πρὸς πᾶν τὸ παραγγελλόμενον ἕτοιμοι πάντες εἰσί. τῶν δὲ πρεσβευτῶν ἀφικομένων εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων παρεμβολὴν καὶ τοῦ συνεδρίου συναχθέντος, εἰσελθόντες οἱ πρέσβεις διελέγοντο κατὰ τὰς ἐντολάς. ὁ δὲ πρεσβύτερος τῶν ὑπάτων ἐπαινέσας αὐτῶν τὴν πρόθεσιν καὶ προαίρεσιν, ἐκέλευε παραδιδόναι τά τε ὅπλα καὶ τὰ βέλη πάντα χωρὶς δόλου καὶ ἀπάτης. οἱ δὲ πρέσβεις ποιήσειν μὲν ἔφασαν τὸ παραγγελλόμενον, σκοπεῖσθαι δʼ αὐτοὺς ἠξίουν τὸ συμβησόμενον, ἐὰν αὐτοὶ μὲν παραχωρήσωσι τῶν ὅπλων, ἐκεῖνοι δὲ λαβόντες ἀποπλεύσωσιν. ὅμως ταῦτα ἔδωκαν. [Exc. de legat. p. 218—222.] 2 3 4 5 6

Δῆλον ἐγένετο διότι μέγα τὸ βάσταγμα τῆς πόλεως ἦν· πλείονα γὰρ εἴκοσι μυριάδων ὅπλα παρέδωκαν Ῥωμαίοις καὶ καταπέλτας δισχιλίους. [Suidas v. βάσταγμα.] 7

Ἁπλῶς δὲ οὐδὲν εἶδος τῶν μελλόντων ἔγνωσαν, ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς τῶν πρέσβεων ἐμφάσεως ὀττευόμενοι εἰς παντοδαπὰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἐνέπιπτον. [Suidas vv. ἁπλῶς, ὀττευομένη.] 5 2

3 *Οἱ δὲ πάντες ἅμα ἀνακραγόντες ἐξ αὐτῆς οἷον*
4 *εἰ παρελύθησαν. ταχὺ δὲ τοῦ λόγου διαδοθέντος εἰς*
τὸ πλῆθος, οὐκέτι συνέβαινε γίγνεσθαι τὴν ἀλογίαν,*
ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τοὺς πρεσβευτὰς ὥρμων, ὡς αἰτίους
5 *σφίσι τῶν κακῶν ὄντας τούτων, οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς κα-* 5
τειλημμένους τῶν Ἰταλικῶν, καὶ εἰς τούτους ἀπηρεί-
σαντο τὸν θυμόν, οἱ δὲ πρὸς τὰς πύλας τῆς πόλεως.
[Suidas v. *ἀλογία*.]

6 *Τὰς προφυλακὰς βλέπων ὁ Φαμέας, ὢν οὐκ ἄψυ-*
χος, ἐξέκλινε τὰς πρὸς τὸν Σκιπίωνα συμπλοκάς. 10
2 *καί ποτε συνεγγίσας ταῖς ἐφεδρείαις, προβαλόμενος*
ὀφρῦν ἀπότομον, ἐπέστη καὶ πλείω χρόνον. [Suidas
vv. *ἄψυχος*, *Φαμέας*.]

3 *Αἱ δὲ σημαῖαι τῶν Ῥωμαίων συνεπεφεύγεσαν*
εἰς βουνόν· καὶ πάντων δόντων γνώμας ὁ Σκιπίων 15
4 *ἔφη, ὅταν ἐξ ἀκεραίου βουλεύωνται, καὶ πλείω ποι-*
εῖσθαι πρόνοιαν τοῦ μηδὲν παθεῖν ἢ τοῦ δρᾶσαι κα-
κῶς τοὺς ἐχθρούς. [Suidas v. *σημαῖαι*.]

5 *Οὐ χρὴ θαυμάζειν εἰ φιλοτιμότερον ἐξηγούμεθα*
τὰ κατὰ τὸν Σκιπίωνα καὶ πᾶν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτοῦ 20
μετὰ διαστολῆς ἐξαγγέλλομεν. [Suidas v. *διαστολή*.]

6 *Ἐν γὰρ τῇ Ῥώμῃ Μάρκον Πόρκιον ἀκούσαντα*
τὰς ἀριστείας Σκιπίωνος εἰπεῖν

οἷος πέπνυται· τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσιν.

[Suidas v. *ἀΐσσουσιν*.]

FRAGMENTA LIBRI XXXVII.

Ὅτι περὶ Καρχηδονίων, ὅτε κατεπολέμησαν αὐ- 1ª
τοὺς οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν Ψευδο-
φίλιππον κατὰ τὴν Ἑλλάδα πολλοὶ καὶ παντοῖοι
διεφέροντο λόγοι, τὰς μὲν ἀρχὰς περὶ τῶν κατὰ Καρ-
χηδονίους, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸν
Ψευδοφίλιππον. τὰ μὲν οὖν περὶ Καρχηδονίους ἀμ- 2
φιδοξουμένας εἶχε τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς διαλήψεις·
ἔνιοι μὲν γὰρ συγκατῄνουν τοῖς Ῥωμαίοις, φάσκοντες
αὐτοὺς φρονίμως καὶ πραγματικῶς βουλεύσασθαι
περὶ τῆς δυναστείας· τὸ γὰρ τὸν ἐπικρεμάμενον
φόβον καὶ τὴν πολλάκις μὲν ἠμφισβητηκυῖαν πρὸς
αὐτοὺς πόλιν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας, ἔτι δὲ καὶ νῦν
δυναμένην ἀμφισβητῆσαι σὺν καιρῷ, ταύτην ἐπα-
νελομένους βεβαιῶσαι τῇ σφετέρᾳ πατρίδι τὴν ἀρ-
χὴν νοῦν ἐχόντων εἶναι καὶ μακρὰν βλεπόντων ἀν-
θρώπων.

Ἔνιοι δὲ τούτοις ἀντέλεγον, φάσκοντες οὐ τῆς 1b
..... τους τὴν προαίρεσιν κατεκτήσαντο τὴν
ἡγεμονίαν, καὶ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν Ἀθηναίων καὶ
Λακεδαιμονίων ἐκτρέπεσθαι φιλαρχίαν, καὶ βραδύ-
τερον μὲν ἐκείνων ὁρμᾶν, ἥξειν δ' ἐπὶ ταὐτὸ τέλος
ἐκ τῶν προφαινομένων. πρότερον μὲν γὰρ πᾶσι πε- 2
πολεμηκέναι μέχρι τοῦ κρατῆσαι καὶ συγχωρῆσαι τοὺς

ἀντιταξαμένους ὅτι δεῖ πείθεσθαι σφίσι καὶ ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον· νῦν δὲ προοίμιον μὲν ἐκτεθεῖσθαι τῆς ἰδίας προαιρέσεως τὰ κατὰ Περσέα, βαστάσαντας ἐκ ῥιζῶν τὴν Μακεδόνων βασιλείαν, τετελειωκέναι δὲ κατὰ τὸ παρὸν διὰ τῆς περὶ Καρχηδονίων
3 διαλήψεως· μηδενὸς γὰρ ἀνηκέστου γεγονότος ἐξ ἐκείνων ἀνηκέστως καὶ βαρέως βεβουλεῦσθαι περὶ αὐτῶν, πᾶν ἀναδεχομένων καὶ πᾶν ὑπομενόντων ποιήσειν τὸ προσταττόμενον.

1c Ἕτεροι δὲ καθόλου τε πολιτικὸν εἶναι τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔθνος ἔφασαν καὶ τοῦτο ἴδιον εἶναι καὶ ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεσθαι τοὺς Ῥωμαίους, ἐπὶ τῷ καὶ τοὺς πολέμους ἁπλῶς καὶ γενναίως πολεμεῖν, μὴ νυκτεριναῖς ἐπιθέσεσι χρωμένους μηδ' ἐνέδραις, πᾶν δὲ τὸ δι' ἀπάτης καὶ δόλου γιγνόμενον ἀποδοκιμάζοντας, μό-
2 νους δὲ τοὺς ἐκ προδήλου καὶ κατὰ πρόσωπον κινδύνους ὑπολαμβάνοντας αὐτοῖς καθήκειν. νῦν δὲ πάντα περὶ τοὺς Καρχηδονίους δι' ἀπάτης καὶ δόλου κεχειρικέναι, κατὰ βραχὺ τὸ μὲν προτείνοντας, τὸ δ' ἐπικρυπτομένους, ἕως οὗ παρείλοντο πάσας τὰς ἐλπίδας τοῦ βοηθεῖν αὐτοῖς τοὺς συμμάχους. τοῦτο δὲ μοναρχικῆς πραγματοκοπίας οἰκεῖον εἶναι μᾶλλον ἢ πολιτικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς αἱρέσεως καὶ προσεοικὸς ἀσεβήμασι καὶ παρασπονδήμασι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον.
3 ἦσαν δέ τινες οἱ καὶ τούτοις ἀντιλέγοντες. εἰ μὲν γὰρ πρὶν ἢ δοῦναι τοὺς Καρχηδονίους τὴν ἐπιτροπὴν αὐτῶν οὕτως ἐχείριζον τὰ πράγματα, κατὰ βραχὺ τὰ μὲν προτείνοντες, τὰ δὲ παραγυμνοῦντες, εἰκότως
4 ἂν αὐτοὺς ἐνόχους φαίνεσθαι τοῖς ἐγκαλουμένοις· εἰ δὲ δόντων αὐτῶν τῶν Καρχηδονίων τὴν ἐπιτροπὴν ὥστε βουλεύεσθαι Ῥωμαίους ὅ,τι ποτὲ φαίνοιτο περὶ αὐτῶν, οὕτω κατὰ τὴν ἐξουσίαν ὡς ποτε δοκεῖ σφίσι

τὸ κριθὲν ἐπέταττον καὶ παρήγγελλον, οὐκέτι τὸ γιγνόμενον ἀσεβήματι παραπλήσιον εἶναι, καὶ μὴν οὐδὲ παρασπονδήματι μικροῦ δεῖν· ἔνιοι δ' ἔτι ἔφασαν οὐκ ἀδικήματι τὸ παράπαν· τριῶν γὰρ οὐσῶν διαφορῶν, εἰς ἃς τὸ πᾶν ἔγκλημα φύσει καταβαίνει, εἰς οὐδεμίαν ἐμπίπτειν τούτων τὸ γιγνόμενον ὑπὸ Ῥωμαίων· ἀσέβημα μὲν γὰρ εἶναι τὸ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς τεθνεῶτας ἁμαρτάνειν, παρασπόνδημα δὲ τὸ παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς ἐγγράπτους ὁμολογίας πραττόμενον, ἀδίκημα δὲ τὸ παρὰ τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἐθισμοὺς ἐπιτελούμενον, ὧν οὐδενὶ εἰς τὸ παρὸν ἐνόχους εἶναι Ῥωμαίους· οὐ γὰρ εἰς τοὺς θεοὺς οὐδ' εἰς τοὺς γονεῖς οὐδ' εἰς τοὺς τεθνεῶτας ἐξαμαρτάνειν, οὐδὲ μὴν ὅρκους οὐδὲ συνθήκας παραβαίνειν, τὸ δ' ἐναντίον αὐτοὺς ἐγκαλεῖν τοῖς Καρχηδονίοις ὅτι παραβεβήκασι. καὶ μὴν οὐδὲ νόμους οὐδὲ ἐθισμοὺς οὐδὲ τὴν κατ' ἰδίαν πίστιν ἀθετεῖν· λαβόντες γὰρ τὴν ἐπιτροπὴν παρ' ἑκόντων ὃ βούλοιντο πράττειν, οὐ πειθαρχούντων τοῖς παραγγελλομένοις, οὕτως αὐτοῖς προσάγειν τὴν ἀνάγκην. περὶ μὲν οὖν Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων ταῦτ' ἐλέγετο. 1 2

Περὶ δὲ τοῦ Ψευδοφιλίππου τὸ μὲν πρῶτον οὐδ' ἀνεκτὸς ὁ λόγος ἐφαίνετο· πάρεστί τις ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν ἀεροπετὴς Φίλιππος, καταφρονήσας οὐ μόνον Μακεδόνων, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίων, οὐδεμίαν ἀφορμὴν εὔλογον ἔχων πρὸς τὴν ἐπιβολήν, ἅτε γιγνωσκομένου τοῦ κατ' ἀλήθειαν Φιλίππου διότι σχεδὸν ὀκτωκαίδεκα γεγονὼς ἐτῶν μετήλλαξε τὸν βίον ἐν Ἄλβᾳ τῆς Ἰταλίας δυσὶν ὕστερον ἔτεσιν αὐτοῦ τοῦ Περσέως. μετὰ δὲ μῆνας τρεῖς ἢ τέτταρας προσπεσούσης φήμης διότι νενίκηκε μάχῃ τοὺς Μα- 1d 2

κεδόνας πέραν τοῦ Στρυμόνος κατὰ τὴν Ὀδομαντικήν, τινὲς μὲν ἀπεδέχοντο τὸν λόγον, οἱ δὲ πλείους
3 ἀκμὴν ἠπίστουν. μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν ἅμα τοῦ λόγου προσπίπτοντος ὅτι νικᾷ μάχῃ τοὺς Μακεδόνας ἐπὶ τάδε τοῦ Στρυμόνος καὶ πάσης Μακεδονίας κρατεῖ, καὶ Θετταλῶν γράμματα καὶ πρεσβευτὰς πεμψάντων πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ παρακαλούντων βοηθεῖν, ὡς καὶ περὶ αὐτοὺς ὑπάρχοντος κινδύνου,
4 θαυμαστὸν ἐφάνη καὶ παράδοξον τὸ γεγονός· οὐδεμία γὰρ οὔτε πιθανότης οὔτ' εὔλογον προυφαίνετο περὶ τοῦ συμβεβηκότος. τοιαῦται μὲν οὖν περὶ τούτων ἦσαν διαθέσεις. [Exc. Vat. p. 444—447 M. 82—84 H.]

1 *Μούσειον, τόπος περὶ τὸν Ὄλυμπον τὸν ἐν Μακεδονίᾳ. Πολύβιος τριακοστῷ ἑβδόμῳ.* [Steph. Byz.]

1e *Ὅτι προσπεσόντων εἰς τὴν Πελοπόννησον γραμμάτων τοῖς Ἀχαιοῖς παρὰ τοῦ Μανιλίου διότι καλῶς ποιήσουσι Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην ἐκπέμψαντες μετὰ σπουδῆς εἰς Λιλύβαιον, ὡς χρείας οὔσης αὐτοῦ δημοσίας ἕνεκεν πραγμάτων, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς ἐκπέμπειν ἀκολούθως τοῖς ὑπὸ τοῦ ὑπάτου γε-*
2 *γραμμένοις. ἡμεῖς δὲ νομίζοντες ἑαυτοῖς καθήκειν κατὰ πολλοὺς τρόπους τὸ πειθαρχεῖν Ῥωμαίοις, πάντα τἄλλα πάρεργα [θέμενοι] θερείας ἀρχομένης ἐξε-*
3 *πλεύσαμεν. ἀφικόμενοι δ' εἰς Κέρκυραν καὶ καταλαβόντες αὐτοῦ γράμματα παρὰ τῶν ὑπάτων προσπεπτωκότα τοῖς Κερκυραίοις, ἐν οἷς διεσάφουν ὅτι τοὺς μὲν ὁμήρους ἤδη παραδεδώκασιν αὐτοῖς οἱ Καρχηδόνιοι πάντας, ἕτοιμοι δ' εἰσὶν αὐτοῖς πειθαρχεῖν, νομίσαντες [δὲ] λελύσθαι τὸν πόλεμον καὶ μηκέτι χρείαν ἡμῶν εἶναι μηδεμίαν, αὖθις ἀπεπλεύσαμεν εἰς τὴν Πελοπόννησον.*

1f *Οὐ χρὴ δὲ θαυμάζειν ἐὰν ποτὲ μὲν τῷ κυρίῳ*

σημαίνωμεν αὐτοὺς ὀνόματι, ποτὲ δὲ ταῖς κοιναῖς ἐμφάσεσιν, οἷον οὕτως, ἐμοῦ δὲ ταῦτ' εἰπόντος, καὶ πάλιν, ἡμῶν δὲ συγκαταθεμένων. ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐμ- 2
πεπλεγμένων ἡμῶν εἰς τὰς μετὰ ταῦτα μελλούσας ἱστορεῖσθαι πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι μεταλαμβάνειν τὰς περὶ αὐτῶν σημασίας, ἵνα μήτε τοὔνομα συνεχῶς προφερόμενοι προσκόπτωμεν ταυτολογοῦντες μήτε πάλιν ἐμοῦ καὶ δι' ἐμὲ παρ' ἕκαστον λέγοντες λάθωμεν εἰς φορτικὴν διάθεσιν ἐμπίπτοντες, ἀλλὰ συγ- 3
χρώμενοι πᾶσι τούτοις καὶ μεταλαμβάνοντες ἀεὶ τὸ τῷ καιρῷ πρέπον ἐφ' ὅσον οἷόν τε διαφεύγωμεν τὸ λίαν ἐπαχθὲς τῆς περὶ αὐτῶν λαλιᾶς, ἐπειδὴ φύσει μὲν ἀπρόσδεκτός ἐστιν ὁ τοιοῦτος λόγος, ἀναγκαῖος δ' ὑπάρχει πολλάκις, ὅταν μὴ δυνατὸν ἄλλως ἢ δη-
λῶσαι τὸ προκείμενον. γέγονε δέ τι πρὸς τοῦτο τὸ 4
μέρος ἡμῖν οἷον ἐκ ταὐτομάτου συνέργημα τὸ μηδένα μέχρι γε τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν ταὐτὸν ἡμῖν ὄνομα κεκληρονομηκέναι κυρίως, ὅσον γε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι.

Ὅτι κατά τι σύμπτωμα τῶν μὲν τοῦ Καλλικρά- 1ε
τους εἰκόνων εἰσφερομένων κατὰ τὸ σκότος, τῶν δὲ τοῦ Λυκόρτα κατὰ τὴν [αὐτὴν] ἡμέραν ἐκφερομένων εἰς τὸ φῶς κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν, πάντας ἠνάγκαζε τὸ γιγνόμενον ἐπιφθέγγεσθαι διότι δεῖ μηδέποτε τοῖς καιροῖς ὑπερηφάνως χρῆσθαι κατὰ τῶν πέλας, εἰ-
δότα διότι καὶ λίαν τοῦτ' ἐστὶν ἴδιον ἐπιτήδευμα τῆς τύχης, τὸ τοῖς αὐτῶν ἐπινοήμασι καὶ νομοθετήμασιν ἐξ ὑποστροφῆς αὐτοὺς ὑποβάλλειν τοὺς νομοθετήσαντας.

Ὅτι αὐτὸ τὸ φύσει φιλόκαινον τῶν ἀνθρώπων 2
ἱκανόν ἐστι πρὸς πᾶσαν μεταβολήν.

Ὅτι Ῥωμαῖοι ἔπεμψαν πρεσβευτὰς τοὺς ἐπιληψο- 1h
μένους τῆς ὁρμῆς τῆς τοῦ Νικομήδους καὶ κωλύσον-

2 τας τὸν Ἄτταλον πολεμεῖν τῷ Προυσίᾳ, καὶ κατε-
στάθησαν Μάρκος Λικίνιος, ἄνθρωπος ποδαγρικὸς
καὶ τελέως ἀδύνατος τοῖς ποσί, καὶ μετὰ τούτου Αὖ-
λος Μαγκῖνος, ὃς κεραμῖδος εἰς τὴν κεφαλὴν ἐμπε-
σούσης αὐτῷ τηλικαύτας καὶ τοσαύτας οὐλὰς εἶχε
διὰ τῆς κεφαλῆς ὥστε θαυμαστὸν εἶναι πῶς ἐσώθη,
καὶ Λεύκιος Μαλλιολέων, ὃς πάντων ἐδόκει Ῥωμαίων
3 ἀναισθητότατος ὑπάρχειν. τῆς δὲ πράξεως προσδεο-
μένης τάχους καὶ τόλμης ἐδόκουν ἀφυέστατοι πρὸς
τὴν χρείαν εἶναι ταύτην οἱ καθεσταμένοι. διὸ καί
φασι Μάρκον Πόρκιον τὸν Κάτωνα προσαγορευόμε-
νον εἰπεῖν ἐν τῇ συγκλήτῳ διότι συμβήσεται μὴ μό-
νον ἀπολόμενον φθάσαι τὸν Προυσίαν, ἀλλὰ καὶ
4 τὸν Νικομήδην γηράσαντα ἐν τῇ βασιλείᾳ· πῶς γὰρ
οἷόν τε καταταχῆσαι, πῶς δὲ καταταχήσαντας ἀνύσα-
σθαί τι τὴν πρεσβείαν, μήτε πόδας μήτε κεφαλὴν μήτε
καρδίαν ἔχοντας; [Exc. Vat. p. 448—449 M. 85—
86 H.]

2 Ὅτι Προυσίας ὁ βασιλεύς, εἰδεχθὴς ὢν κατὰ τὴν
ἔμφασιν, καίπερ ἐκ συλλογισμοῦ βελτίων ὑπάρχων,
ἥμισυς ἀνὴρ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ πρὸς τὰς πο-
2 λεμικὰς χρείας ἀγεννὴς καὶ γυναικώδης. οὐ γὰρ μό-
νον δειλὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς κακοπαθείας ἀλλό-
τριος, καὶ συλλήβδην ἐκτεθηλυμμένος καὶ τῇ ψυχῇ
3 καὶ τῷ σώματι παρ' ὅλον τὸν βίον· ὅπερ ἥκιστα βού-
λονται περὶ τοὺς βασιλεῖς ὑπάρχειν ἅπαντες μέν,
4 μάλιστα δὲ τὸ τῶν Βιθυνῶν γένος. πολλὴ δέ τις
ἀσέλγεια καὶ περὶ τὰς σωματικὰς ἐπιθυμίας αὐτῷ
5 συνεξηκολούθει. παιδείας δὲ καὶ φιλοσοφίας καὶ τῶν
6 ἐν τούτοις θεωρημάτων ἄπειρος εἰς τέλος ἦν, καὶ
συλλήβδην τοῦ καλοῦ τί ποτ' ἐστὶν οὐδ' ἔννοιαν
εἶχε, Σαρδαναπάλλου δὲ βάρβαρον βίον ἔζη καὶ μεθ'

ἡμέραν καὶ νύκτωρ. τοιγαροῦν ἅμα τῷ βραχείας ἐλ- 7
πίδος τὸ τῶν βασιλευομένων πλῆθος λαβέσθαι ἀμε-
τάκλητον ὁρμὴν ἔσχεν εἰς τὸ μὴ μόνον ἀλλότρια φρο-
νεῖν τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν βούλεσθαι παρ'
αὐτοῦ λαμβάνειν.

Ὅτι Μασανάσσης ὁ ἐν Λιβύῃ τῶν Νομάδων βα- 3
σιλεὺς ἀνὴρ ἦν τῶν καθ' ἡμᾶς βασιλέων ἄριστος καὶ
μακαριώτατος, ὃς ἐβασίλευσεν ἔτη πλείω τῶν ἑξήκον- 2
τα, ὑγιεινότατος ὢν καὶ πολυχρονιώτατος· ἐνενήκοντα
γὰρ ἐτῶν ἐγεγόνει. ἐγένετο δὲ καὶ δυναμικώτατος 3
τῶν καθ' αὐτὸν κατὰ τὴν σωματικὴν ἕξιν, ὃς ὅτε μὲν
στῆναι δέοι, στὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι δι' ἡμέρας
ἔμενε, καθεζόμενος δὲ πάλιν οὐκ ἠγείρετο. καὶ τὴν 4
ἐπὶ τῶν ἵππων κακοπάθειαν ἡμέραν καὶ νύκτα συν-
εχῶς διακαρτερῶν οὐδὲν ἔπασχε. σημεῖον δὲ τῆς 5
σωματικῆς αὐτοῦ δυνάμεως· ἔχων ἐνενήκοντα ἔτη
καθ' ὃν καιρὸν μετήλλαξε τὸν βίον, υἱὸν ἀπέλιπε
τεττάρων ἐτῶν, ὄνομα Στέμβανον, ὃν μετὰ ταῦτα
Μικίψης υἱοποιήσατο, πρὸς δὲ τούτῳ υἱοὺς τέτταρας.
διὰ δὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους τοιῶτων εὔνοιαν διετή- 6
ρησε τὸν ὅλον βίον πάσης ἐπιβουλῆς καὶ παντὸς οἰ-
κείου μιάσματος ἄμοιρον αὐτοῦ γενέσθαι τὴν βασι-
λείαν. τὸ δὲ μέγιστον καὶ θειότατον τούτου· τῆς γὰρ 7
Νομαδίας ἁπάσης ἀχρήστου τὸν πρὸ τοῦ χρόνον
ὑπαρχούσης, καὶ νομιζομένης ἀδυνάτου τῇ φύσει
πρὸς ἡμέρους καρποὺς ὑπάρχειν, πρῶτος καὶ μόνος 8
ὑπέδειξε διότι δύναται πάντας ἐκφέρειν τοὺς ἡμέ-
ρους καρποὺς οὐδ' ὁποίας ἧττον, ἑκάστῳ τῶν υἱ-
ῶν ἐν διαστάσει μυριοπλέθρους ἀγροὺς κατασκευά-
σας παμφόρους. τῇ μὲν οὖν ἐκείνου μεταστάσει ταῦτ' 9
ἄν τις εὐλόγως ἐπιφθέγξαιτο καὶ δικαίως. ὁ δὲ Σκι- 10
πίων παραγενόμενος εἰς τὴν Κίρταν ἡμέρᾳ τρίτῃ

μετὰ τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον διῴκησε καλῶς πάντα. [Exc. Peir. p. 173—174.]

11 Μασανάσσην ἱστορεῖ Πολύβιος ἐνενήκοντα μὲν ἐτῶν ἀποθανεῖν, τετράετες καταλιπόντα παιδάριον
12 ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένον· ὀλίγῳ δ' ἔμπροσθεν τῆς τελευτῆς μάχῃ νικήσαντα Καρχηδονίους ὀφθῆναι τῇ ὑστεραίᾳ πρὸ τῆς σκηνῆς ὑπαρὸν ἄρτον ἐσθίοντα, καὶ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας εἰπεῖν ὅτι τοῦτο ποιεῖ ..... [Plut. Mor. p. 791, F — 792, A.]

4 Ἐγὼ δέ, φησὶν ὁ Πολύβιος ἐπιτιμῶν τοῖς τὴν τύχην καὶ τὴν εἱμαρμένην ἐπιγράφουσιν ἐπί τε τὰς κοινὰς πράξεις καὶ τὰς κατ' ἰδίαν περιπετείας, νῦν βούλομαι περὶ τούτου τοῦ μέρους διαστείλασθαι καθ'
2 ὅσον ὁ τῆς πραγματικῆς ἱστορίας ἐπιδέχεται τρόπος. ὧν μὲν [ἡμῖν] ἀδύνατον ἢ δυσχερὲς τὰς αἰτίας καταλαβεῖν ἄνθρωπον ὄντα, περὶ τούτων ἴσως ἄν τις ἀπορῶν ἐπὶ τὸν θεὸν τὴν ἀναφορὰν ποιοῖτο καὶ τὴν τύχην, οἷον ὄμβρων καὶ ὑετῶν ἐξαισίων ἐπιφορὰ συνεχής, ἢ τἀναντία πάλιν αὐχμῶν καὶ πάγων καὶ διὰ ταῦτα φθορὰ καρπῶν, ὁμοίως λοιμικαὶ διαθέσεις συνεχεῖς, ἄλλα παραπλήσια τούτοις, ὧν οὐκ εὐμαρὲς
3 τὴν αἰτίαν εὑρεῖν. διόπερ εἰκότως περὶ τῶν τοιούτων ἀκολουθοῦντες ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις διὰ τὴν ἀπορίαν, ἱκετεύοντες καὶ θύοντες ἐξιλασκόμενοι τὸ θεῖον, πέμπομεν ἐρησόμενοι τοὺς θεοὺς τί ποτ' ἂν ἢ λέγουσιν ἢ πράττουσιν ἡμῖν ἄμεινον εἴη καὶ γέ-
4 νοιτο παῦλα τῶν ἐνεστώτων κακῶν. ὧν δὲ δυνατόν ἐστι τὴν αἰτίαν εὑρεῖν, ἐξ ἧς καὶ δι' ἣν ἐγένετο τὸ συμβαῖνον, οὗ μοι δοκεῖ τῶν τοιούτων δεῖν ἐπὶ τὸ θεῖον ποιεῖσθαι τὴν ἀναφοράν, λέγω δὲ οἷον οὕτως. ἐπέσχεν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἀπαιδία καὶ συλλήβδην ὀλιγανθρωπία, δι' ἣν

αἵ τε πόλεις ἐξηρημώθησαν καὶ ἀφορίαν εἶναι συνέβαινε, καίπερ οὔτε πολέμων συνεχῶν ἐσχηκότων ἡμᾶς οὔτε λοιμικῶν περιστάσεων. εἴ τις οὖν περὶ τούτου συνεβούλευσεν εἰς θεοὺς πέμπειν ἐρησομένους τί ποτ' ἂν ἢ λέγοντες ἢ πράττοντες πλείονες γιγνοίμεθα καὶ κάλλιον οἰκοίημεν τὰς πόλεις, ἆρ' οὐ μάταιος ἂν ἐφαίνετο, τῆς αἰτίας προφανοῦς ὑπαρχούσης καὶ τῆς διορθώσεως ἐν ἡμῖν κειμένης; τῶν γὰρ ἀνθρώπων εἰς ἀλαζονείαν καὶ φιλοχρημοσύνην, ἔτι δὲ ῥᾳθυμίαν ἐκτετραμμένων, καὶ βουλομένων μήτε γαμεῖν μήτ' ἐὰν γήμωσι, τὰ γιγνόμενα τέκνα τρέφειν, ἀλλὰ μόλις ἓν τῶν πλείστων ἢ δύο, χάριν τοῦ πλουσίους τούτους καταλιπεῖν καὶ σπαταλῶντας θρέψαι, ταχέως ἔλαθε τὸ κακὸν αὐξηθέν. καὶ γὰρ ἑνὸς ὄντος ἢ δυεῖν, εἰ τούτων τὸν μὲν πόλεμος ἢ νόσος ἐνστᾶσα παρεῖλετο, δῆλον ὡς ἀνάγκη καταλείπεσθαι τὰς οἰκήσεις ἐρήμους, καὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν μελιττῶν τὰ σμήνη, τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ βραχὺ καὶ τὰς πόλεις ἀπορουμένας ἀδυνατεῖν. ὑπὲρ ὧν οὐδὲ χρεία παρὰ τῶν θεῶν πυνθάνεσθαι πῶς ἂν ἀπολυθείημεν τῆς τοιαύτης βλάβης· ὁ γὰρ τυχὼν τῶν ἀνθρώπων ἐρεῖ διότι μάλιστα μὲν αὐτοὶ δι' αὐτῶν, μεταθέμενοι τὸν ζῆλον, εἰ δὲ μή, νόμους γράψαντες, ἵνα τρέφηται τὰ γιγνόμενα. περὶ τούτων οὖν οὔτε μάντεων οὔτε τερατειῶν χρεία. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρος. ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων ἐφ' ὧν ἀλήπτους ἢ δυσλήπτους εἶναι τὰς αἰτίας συμβαίνει, ὑπεραυνεῖν· ὧν ἓν ἦν καὶ τὸ περὶ Μακεδόνας γεγενημένον. Μακεδόνες μὲν γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων πολλῶν καὶ μεγάλων ἐτετεύχεσαν φιλανθρωπιῶν, κοινῇ μὲν πάντες ἀπολυθέντες τῶν ἀρχικῶν ἐπιταγμάτων καὶ φόρων καὶ μεταλαβόντες ἀπὸ δουλείας ὁμολογουμένης ἐλευθερίαν,

ἰδία δὲ | πάλιν καὶ τὰ πλεῖστα ἐκλυθέντες ἐκ μεγάλων . . . . . καὶ φόνων ἐμ[φυλίων] διὰ τῆς Ῥωμαίων . . . . . μίας . . ἅμα δυσμενείας μὲν ἢ βλάβης τῆς ἐν τοῖς πρότερον καιροῖς πρὸς Ῥω[μαίους] ἔτι γεύ . . . . . φιλ- . . . . . πόλεως· ὑπὸ δὲ τοῦ Ψευδοφιλίππου πρῶτον μὲν πρ . . . . . ἐξετοι διήπτ . . . . . πολλοὺς μὲν ἂν . . . . . φρ . . . . . πλείστους ἐπείδον αὐτῶν ἐν πάνυ . . . . . χρ . . . φυγ . . . . . ντας καὶ στρ . . . . . έντας καὶ φονευθέντας ἢ τῶν ἐν τοῖς πρότερον καιροῖς ὑπὸ τῶν κατ' ἀλήθειαν βασι . . . . . ἤδη τοῦτο γε ἐχ . . ὡς ἁπαντεσι ἐπὶ το . . . . . εἴ . . . . . αι τῶν ἐξ ἀρχῆς βασιλέων, ὡς . . . . . ὑβρίζ . . . . . καὶ . . . . . πλείστοις ἐμος τῶν βρ . . . . . καὶ . . . . . Ῥωμαίων στρατοπεδεύματος ἐξ αὐτῆς μεταμέλοι· ἐν ἀδικ . . . . . τῶν πρὸ τοῦ Ψευδοφιλίππου μὲν εἰς αὐτοὺς παρανομημάτων· οἱ δὲ τὸ . . . . . πολλῶν τε μετὰ μὲν τοῦ Δημητρίου καὶ πάλιν μετὰ Περσέως μαχόμενοι πρὸς Ῥωμαίους ἡττήθησαν, ἀνδρὶ δὲ στυγνῷ συναγωνιζόμενοι καὶ περὶ τῆς τούτου βασιλείας ἀνδραγαθήσαντες ἐνί-

κησαν Ῥωμαίους. ἐξ ὧν τίς οὐκ ἂν ἐπαπορήσειεν 11
ἐπὶ τῷ συμβάντι; τὴν γὰρ αἰτίαν εὑρεῖν τούτων
δυσχερές. διόπερ ἄν τις ἐπὶ τῶν τοιούτων διαθέ- 12
σεων δαιμονοβλάβειαν εἴποι τὸ γεγονὸς καὶ μῆνιν
ἐκ θεῶν ἅπασι Μακεδόσιν ἀπηντῆσθαι. δῆλον δ'
ἔσται ἐκ τῶν λέγεσθαι μελλόντων. [Ζήτει ἐν τῷ
περὶ ἥττης.] [Exc. Vat. p. 449—452 M. 86—88 H.]

FRAGMENTA LIBRI XXXVIII.

1[a] Ὅτι ἡ ὀγδόη καὶ τριακοστὴ βίβλος περιέχει τὴν συντέλειαν τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀτυχίας. καίπερ γὰρ τῆς Ἑλλάδος καὶ καθόλου καὶ κατὰ μέρος πλεονάκις ἐπταικυίας, ὅμως οὐδ' ὁποίοις ἄν τις τῶν πρότερον ἐλαττωμάτων οἰκειότερον ἐφαρμόσαι τὸ τῆς ἀτυχίας ὄνομα καὶ τὴν ἔννοιαν ταύτην ὡς τοῖς καθ' ἡμᾶς
2 γεγονόσιν. οὐ γὰρ μόνον ἀφ' ὧν ἔπαθον ἐλεήσαι τις ἂν τοὺς Ἕλληνας, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐφ' οἷς ἔπραξαν ἠτυχηκέναι νομίσειε, πυθόμενος περὶ ἑκάστων τὰς ἀληθείας. δοκοῦντος γοῦν μεγίστου πάθους γεγονέναι τοῦ περὶ τοὺς Καρχηδονίους οὐκ ἔλαττον ἄν τις ἡγήσαιτο, κατὰ δέ τι μεῖζον τὸ περὶ τὴν Ἑλλάδα
3 τότε συμβάν. οἱ μὲν γὰρ τόπον ἔσχατον ἀπολογίας γε πρὸς τοὺς ἐπιγιγνομένους περὶ σφῶν ἀπέλιπον, οὗτοι δ' οὐδ' ἀφορμὴν εὔλογον ἔδοσαν τοῖς βουλο-
4 μένοις σφίσι βοηθεῖν ὑπὲρ τῶν ἡμαρτημένων. καὶ Καρχηδόνιοι μὲν ἅμα ταῖς περιπετείαις ἄρδην ἀφανισθέντες ἀνεπαίσθητοι τῶν σφετέρων εἰς τὸ μέλλον ἐγένοντο συμπτωμάτων, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐφορῶντες τὰς αὑτῶν ἀτυχίας παισὶ παίδων παραδόσιμον
5 ἐποίησαν τὴν ἀκληρίαν. καὶ καθ' ὅσον τοὺς ζῶντας μετὰ τιμωρίας ἐλεεινοτέρους νομίζομεν τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς ἐκλιπόντων τὸν βίον, κατὰ τοσοῦτο καὶ

τὰς τότε περιπετείας τῶν Ἑλλήνων ἐλεεινοτέρας νομιστέον τῶν συμβάντων Καρχηδονίοις, ἐὰν μή τις ἀφρόντιστος τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ καλοῦ, πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ συμφέρον ἀποβλέπων ποιῆται τὴν ἀπόφασιν. ὅτι δέ ἐστι τὸ νῦν εἰρημένον ὑφ' ἡμῶν ἀληθὲς εἴποι τις ἂν ὑπομνησθεὶς καὶ παραθεὶς τὰς δοκούσας μεγίστας συμφορὰς γεγονέναι κατὰ τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν λεγόμενα. 6

Μέγιστον ἡ τύχη δοκεῖ φόβον ἐπιστῆσαι τοῖς Ἕλλησι κατὰ τὴν Ξέρξου διάβασιν εἰς τὴν Εὐρώπην· τότε γὰρ ἐκινδύνευσαν μὲν πάντες, ἔπταισαν δὲ τελέως ὀλίγιστοι, μάλιστα δὲ τούτων Ἀθηναῖοι· προϊ- 2
δόμενοι γὰρ ἐμφρόνως τὸ μέλλον ἐξέλιπον τὴν πατρίδα μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν. βλάβην μὲν οὖν ὁ καιρὸς αὐτοῖς ἐπήνεγκε· κύριοι γὰρ γενηθέντες οἱ βάρβαροι πικρῶς διέφθειραν τὰς Ἀθήνας· οὐ μὴν 3
ὄνειδος οὐδ' αἰσχύνην, τὸ δ' ἐναντίον εὔκλειαν παρὰ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις τὴν μεγίστην ἀπηνέγκαντο, ὅτι πάντα ἐν ἐλάττονι θέμενοι τῆς αὐτῆς τύχης εἵλοντο κοινωνεῖν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι. τοιγαροῦν καλῇ χρη- 4
σάμενοι προαιρέσει παρὰ πόδας οὐ μόνον ἀνεκτήσαντο τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἑαυτῶν χώραν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἡγεμονίας μετ' ὀλίγον ἠμφισβήτουν πρὸς Λακεδαιμονίους. μετὰ δὲ ταῦτα 5
πάλιν ὑπὸ Σπαρτιατῶν καταπολεμηθέντες εἰς τοῦτ' ἀνάγκης ἦλθον ὥστε καθελεῖν τὰ τείχη τῆς αὐτῶν πατρίδος. ἀλλὰ καὶ τοῦτο Λακεδαιμονίων, οὐκ Ἀθηναίων ἄν τις εἶναι φήσειε τοὔγκλημα, διότι βαρύτερον ἐχρήσαντο τῇ δοθείσῃ σφίσι παρὰ τῆς τύχης ἐξουσίᾳ. Σπαρτιᾶται ἡττηθέντες ὑπὸ [τῶν Θηβαίων] 6
πάλιν ἀπέβαλον τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς τῶν ἐκτὸς ἀρχῆς ἀποστάντες συνε-

κλείσθησαν εἰς τοὺς [τῆς Λακωνι]κῆς ὅρους. τί δὴ τοῦτ' αἰσχρόν, εἰ περὶ τῶν ἐκτὸς ἀμφισβητοῦντες ἐπὶ τοσοῦτον ἔπταισαν ὥστε πάλιν ἐπὶ τὴν πάτριον ἀναχωρῆσαι δυναστείαν; διὸ τὰ γεγονότα ταῦτα συμπτώματα μὲν εἶναι φατέον, ἀτυχήματα δ' οὐδαμῶς ῥητέον. Μαντινεῖς ἠναγκάσθησαν ἐκλιπεῖν τὴν πατρίδα διοικισθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ διασπασθέντες οἰκῆσαι κατὰ κώμας· ἀλλὰ πάντες ἐπὶ τούτοις οὐ τὴν τῶν Μαντινέων ἀβουλίαν, ἀλλὰ τὴν Λακεδαιμονίων ὠνείδιζον. Θηβαῖοι μὲν τὰ ἔσχατα ἐπεῖδον, ἄρδην τὴν αὐτῶν πατρίδα γενομένην ἀνάστατον, ὅτε προθέμενος Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἀσίαν διαβαίνειν ὑπέλαβε διὰ τῆς εἰς Θηβαίους τιμωρίας τῷ φόβῳ φρουρήσειν τοὺς Ἕλληνας κατὰ τοὺς ἰδίους περισπασμούς· ἀλλὰ τότε πάντες ἠλέουν μὲν τοὺς Θηβαίους ὡς ἄδικα καὶ δεινὰ πεπονθότας, διεδικαίου δὲ τὴν πρᾶξιν ταύτην οὐδεὶς Ἀλεξάνδρου. τοιγαροῦν βραχεῖ χρόνῳ τυχόντες ἐπικουρίας τινὸς αὖθις ᾤκουν τὴν πατρίδα μετ' ἀσφαλείας. ὁ γὰρ παρὰ τῶν ἐκτὸς ἔλεος οὐ μικρὸν δῶρόν ἐστι τοῖς ἀδίκως ἀκληροῦσιν, εἴ γε πολλάκις ἰδεῖν ἔστιν ἅμα ταῖς τῶν πολλῶν ὁρμαῖς καὶ τὴν τύχην μεταβαλλομένην καὶ τοὺς κρατοῦντας αὐτοὺς μεταμελομένους καὶ διορθουμένους τὰς τῶν παραλόγως ἠτυχηκότων περιπετείας. πάλιν ἐπέθεντο κατά τινας καιροὺς Χαλκιδεῖς καὶ Κορίνθιοι καί τινες ἕτεραι πόλεις διὰ τὴν τῶν τόπων εὐφυΐαν τοῖς ἐν Μακεδονίᾳ βασιλεῦσι, καὶ φρουρὰς εἶχον· ἀλλὰ τοὺς μὲν δουλεύοντας πάντες ἐσπούδαζον κατὰ δύναμιν ἐλευθεροῦν, τοὺς δὲ καταδουλωσαμένους ἐμίσουν καὶ πολεμίους ἡγοῦντο διὰ τέλους. καθόλου δὴ κατὰ πόλεις ἔπταιον καὶ κατὰ πόλιν ἐσφάλλοντο τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ὡς

ἐπίπαν, οἱ μὲν ὑπὲρ ἡγεμονίας καὶ πραγμάτων ἀμφισ- 5
βητοῦντες, οἱ δὲ ὑπὸ μονάρχων καὶ βασιλέων πα-
ρασπονδούμενοι· διὸ καὶ σπάνιον ἦν οἷς ὄνειδος
ἠκολούθει τῶν ἀκληρούντων ἢ καὶ τὸ τῆς τύχης
ὄνομα δ.....ον· ἀκληρεῖν μὲν γὰρ ἅπαντας ἡγητέον
καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν τοὺς παραλόγοις συμφοραῖς
περιπίπτοντας, ἀτυχεῖν δὲ μόνους τούτους οἷς διὰ
τὴν ἰδίαν ἀβουλίαν ὄνειδος αἱ πράξεις ἐπιφέρουσι.
κατὰ τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς ἠτύχησαν ἅμα Πε- 6
λοποννήσιοι, Βοιωτοί, Φωκεῖς, ...εῖς, [Λοκροί],
τινὲς τῶν τὸν Ἰόνιον κατοικούντων κόλπον, μετὰ δὲ
τούτους ἔτι Μακεδόνες· οἵ γε μὴ μόνον κατὰ τὸ πλῆ-
θος [ὑπερεχρημάτησαν μεγαλείως] ἔν τισι τῶν πρότε-
ρον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἑνὸς ἀκηριον ἐπίπαν οὐκ
ἠκλήρησαν, ἀλλ' ἠτύχησαν ἀτυχίαν αἰσχρὰν ὡς ὀνομα-
στὸν καὶ ἐπονείδιστον· ἅμα μὲν γὰρ ἀπιστίαν, ἅμα δ'
ἀνανδρίαν ἔδειξαν, καὶ πράξεις αὐτοῖς ἐπήνεγκαν διὰ
τὴν ἀτ..... ἅμα. τοιγαροῦν στερηθέντες πάν- 7
των τῶν καλῶν, οἱ μὲν ὑπὸ στέ...., ἔνιοι δὲ καὶ δ....
.....ντες εἰς τὰς πόλεις τότε παρεδέξαντο ῥάβδους
καὶ πελέκεις ἐθελο.....· ἐν μεγάλῃ γὰρ ιπω διὰ
τὴν [ὑπερ]βολ[ὴν] τῶν ἰδίων ἀμ.....[εἰ χρ]ὴ
[λέγειν] ἰδίων· ἐγὼ γὰρ ἠγνοηκέναι [μὲν φαίην
ἂν τοὺς] πολ[λοὺς] καὶ παραπ[επαικέναι, τοὺς δὲ
προεστῶτας] ἡμαρτ[ηκέναι τοὺς αἰτίους] γεγονότας
τῆς ἐπὶ τοσοῦτον ἀγνοίας.

Ὑπὲρ ὧν οὐ δεήσει θαυμάζειν ἐὰν παρεκβαί- 1d
νοντες τὸ τῆς ἱστορικῆς διηγήσεως ἦθος ἐπιδεικτικω-
τέραν καὶ φιλοτιμοτέραν φαινώμεθα ποιούμενοι περὶ
αὐτῶν τὴν ἀπαγγελίαν. καίτοι τινὲς ἴσως ἐπιτιμή-
σουσιν ἡμῖν ὡς φιλαπεχθῶς ποιουμένοις τὴν γραφήν,

οἷς καθῆκον ἦν μάλιστα πάντων περιστέλλειν τὰς
2 τῶν Ἑλλήνων ἁμαρτίας. ἐγὼ δ' οὔτε φίλον οὐδέποτ'
ἂν ὑπολαμβάνω γνήσιον νομισθῆναι παρὰ τοῖς ὀρθῶς
φρονοῦσι τὸν δεδιότα καὶ φοβούμενον τοὺς μετὰ
παρρησίας λόγους, καὶ μὴν οὐδὲ πολίτην ἀγαθὸν τὸν
ἐγκαταλείποντα τὴν ἀλήθειαν διὰ τὴν ἐσομένην ὑπ'
ἐνίων προσκοπὴν παρ' αὐτὸν τὸν καιρόν· συγγραφέα
δὲ κοινῶν πράξεων οὐδ' ὅλως ἀποδεκτέον τὸν ἄλλο
3 τι περὶ πλείονος ποιούμενον τῆς ἀληθείας. ὅσῳ γὰρ
εἰς πλείους διατείνει καὶ πλείω χρόνον ἡ διὰ τῶν
ὑπομνημάτων παράδοσις τῶν πρὸς καιρὸν λεγομέ-
νων, τοσούτῳ χρὴ μᾶλλον καὶ τὸν γράφοντα περὶ
πλείονος ποιεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τοὺς ἀκούοντας
4 ἀποδέχεσθαι τὴν τοιαύτην αἵρεσιν. κατὰ μὲν γὰρ τοὺς
τῶν περιστάσεων καιροὺς καθήκει βοηθεῖν [τοὺς]
Ἕλληνας ὄντας [τοῖς] Ἕλλησι κατὰ πάντα τρόπον, τὰ
μὲν ἀμύνοντας, τὰ δὲ περιστέλλοντας, τὰ δὲ παραι-
τουμένους τὴν τῶν κρατούντων ὀργήν· ὅπερ ἡμεῖς
ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐποιήσαμεν ἀληθινῶς·
5 τὴν δ' ὑπὲρ τῶν γεγονότων τοῖς ἐπιγενομένοις διὰ
τῶν ὑπομνημάτων παράδοσιν ἀμιγῆ παντὸς [ψεύδους]
ἀπολείπεσθαι χάριν τοῦ μὴ ταῖς ἀκοαῖς τέρπεσθαι
κατὰ τὸ παρὸν τοὺς ἀναγιγνώσκοντας, ἀλλὰ ταῖς
ψυχαῖς διορθοῦσθαι πρὸς τὸ μὴ πλεονάκις ἐν τοῖς
αὐτοῖς διασφάλλεσθαι. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ
τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω. [Exc. Vat. p. 452—455 M.
88—91 H.]

1 Ὅτι παραγενομένων ἐκ Πελοποννήσου τῶν περὶ
τὸν Αὐρήλιον πρεσβευτῶν, καὶ διασαφούντων τὰ
συμβεβηκότα περὶ αὐτούς, ὅτι παρ' ὀλίγον τοῖς ὅλοις
ἐκινδύνευσαν, καὶ λεγόντων μετ' αὐξήσεως καὶ καὶ-
2 νολογίας· οὐ γὰρ ὡς κατὰ περιπέτειαν ἐπ' αὐτοὺς

ἥκοντος τοῦ δεινοῦ διεσάφουν, ἀλλ' ὡς κατὰ πρόθε-
σιν ὡρμηκότων τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τῷ παραδειγματί-
ζειν αὐτούς· ἡ σύγκλητος ἠγανάκτησε μὲν ἐπὶ τοῖς 3
γεγονόσιν ὡς οὐδέποτε, καὶ παραχρῆμα πρεσβευτὰς
κατεστήσατο τοὺς περὶ τὸν Ἰούλιον, καὶ τούτους
ἔπεμπε δοῦσα τοιαύτας ἐντολάς, διότι δεῖ μετρίως 4
ἐπιτιμήσαντας καὶ μεμψαμένους ἐπὶ τοῖς γεγονόσι τὸ
πλεῖον παρακαλεῖν καὶ διδάσκειν τοὺς Ἀχαιοὺς μήτε
τοῖς ἐπὶ τὰ χείριστα παρακαλοῦσι προσέχειν μήτ'
αὐτοὺς λαθεῖν εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἀλλοτριότητα
διεμπεσόντας, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ποιήσασθαί τινα 5
διόρθωσιν τῶν ἠγνοημένων, ἀπερεισαμένους τὴν
ἄγνοιαν ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἁμαρτίας. ἐξ ὧν καὶ 6
λίαν δῆλον ἐγένετο διότι καὶ τοῖς περὶ τὸν Αὐρήλιον
ἔδωκε τὰς ἐντολὰς οὐ διασπάσαι βουλομένη τὸ
ἔθνος, ἀλλὰ πτοῆσαι καὶ καταπλήξασθαι [βουλομένη]
τὴν αὐθάδειαν καὶ τὴν ἀπέχθειαν τῶν Ἀχαιῶν. τι- 7
νὲς μὲν οὖν ὑπελάμβανον καθ' ὑπόκρισιν τοὺς Ῥω-
μαίους ....., διὰ τὸ μένειν ἀτελῆ τὰ κατὰ Καρχη-
δόνα· τὸ δ' ἀληθὲς οὐχ οὕτως εἶχεν, ἀλλ' ἀποδεδεγμέ- 8
νοι τὸ ἔθνος ἐκ πολλοῦ χρόνου, καὶ νομίζοντες ἔχειν
αὐτὸ πιστὸν μάλιστα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀνασοβῆσαι
μὲν ἔκριναν διὰ τὸ φρονηματίζεσθαι πέρα τοῦ δέον-
τος, πόλεμον δ' ἀναλαβεῖν ἢ διαφορὰν ὁλοσχερῆ
πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς οὐδαμῶς ἐβούλοντο.

Ὅτι οἱ περὶ τὸν Σέξτον προάγοντες ἐκ τῆς Ῥώμης 2
εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπήντησαν τοῖς περὶ τὸν Θεα-
ρίδαν, οἳ ἦσαν πρεσβευταὶ πεμφθέντες ὑπὸ τῶν 2
Ἀχαιῶν παραιτησόμενοι καὶ διδάξοντες τὴν σύγ-
κλητον ὑπὲρ τῶν εἰς τοὺς περὶ τὸν Αὐρήλιον γενο-
μένων ἀλογημάτων. οἷς καὶ συμμίξαντες οἱ προειρη- 3
μένοι παρεκάλεσαν αὐτοὺς ἀνακάμπτειν πρὸς τὴν

'Αχαΐαν, ὅτι περὶ πάντων τούτων ἔχουσιν ἐντολὰς
4 αὐτοὶ διαλέγεσθαι τοῖς 'Αχαιοῖς. παραγενομένων δὲ
τῶν περὶ τὸν Σέξτον εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ
διαλεγομένων τοῖς 'Αχαιοῖς ἐν τῇ τῶν Αἰγιέων πόλει,
καὶ προφερομένων πολλοὺς καὶ φιλανθρώπους λό- 5
5 γους, καὶ τὸ περὶ τοὺς πρεσβευτὰς ἔγκλημα παρα-
πεμπόντων, καὶ σχεδὸν οὐδὲν προσδεόμενον δι-
καιολογίας, ἀλλὰ βέλτιον ἐκδεχομένων τὸ γεγονὸς
αὐτῶν τῶν 'Αχαιῶν, καθόλου δὲ παρακαλούντων μὴ
πορρωτέρω προβῆναι τῆς ἁμαρτίας μήτε τῆς εἰς αὐ- 10
6 τοὺς μήτε τῆς εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, τὸ μὲν σω-
φρονοῦν μέρος ἀσμένως ἀπεδέχετο τὰ λεγόμενα καὶ
λίαν ἐνετρέπετο, συνειδὸς αὑτῷ τὰ πεπραγμένα καὶ
πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνον τὰ συμβαίνοντα τοῖς πρὸς
7 'Ρωμαίους ἀντιτεταγμένοις, τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀν- 15
θρώπων ἀντιλέγειν μὲν οὐδὲν εἶχε τοῖς ὑπὸ τῶν περὶ
τὸν Σέξτον λεγομένοις δικαίοις, ἀλλ' ἦγε τὴν ἡσυ-
8 χίαν, ἔμενε δὲ νοσοῦν καὶ διεφθαρμένον. οἱ δὲ
περὶ τὸν Δίαιον καὶ Κριτόλαον, καὶ πάντες οἱ μετ-
έχοντες αὐτοῖς τῆς αὐτῆς γνώμης, οὗτοι δὲ ἦσαν 20
ὥσπερ ἐπίτηδες ἐξ ἑκάστης πόλεως κατ' ἐκλογὴν οἱ
9 χείριστοι καὶ τοῖς θεοῖς ἐχθροὶ καὶ λοιμῶν αἴτιοι τὸ
δὲ ἔθνος, καθάπερ ἐν παροιμίᾳ ἔφη, οὐ μόνον τὰ
διδόμενα τῇ δεξιᾷ παρὰ 'Ρωμαίων ἐδέχοντο τῇ λαιᾷ
χειρί, καθόλου δὲ καὶ συλλήβδην παρέπαιον τοῖς λο- 25
10 γισμοῖς. ὑπέλαβον γὰρ τοὺς 'Ρωμαίους διά τε τὰς ἐν
τῇ Λιβύῃ καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πράξεις, δεδιότας
τὸν ἀπὸ τῶν 'Αχαιῶν πόλεμον, πᾶν ὑπομένειν καὶ
11 πᾶσαν προΐεσθαι φωνήν. διὸ νομίσαντες ἴδιον τὸ
παρόν, ἀπεκρίθησαν φιλανθρώπως τοῖς πρεσβευταῖς 30
τοὺς μὲν περὶ τὸν Θεαρίδαν ὅμως ἀποστέλλειν εἰς
τὴν σύγκλητον, αὐτοὶ δὲ παρακολουθήσαντες εἰς τὴν

Τεγέαν καὶ κοινολογηθέντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, ... ἵνα γένηταί τις ὡμολογημένη λύσις τοῦ πολέμου. ταῦτα δ' ἀποκριθέντες ἐν τοῖς ἑξῆς ἦγον ἐπὶ τὴν πάλαι προκειμένην αὐτοῖς ἄγνοιαν τὸ ταλαίπωρον ἔθνος. καὶ τοῦτ' εἰκότως συνέβαινε γίγνεσθαι δι' ἀπειρίαν καὶ κακίαν τῶν κρατούντων. 12 13

Τὸ δὲ τέλος τῆς ἀπωλείας ἠνύσθη τοιῷδέ τινι τρόπῳ. παραγενομένων γὰρ εἰς τὴν Τεγέαν τῶν περὶ τὸν Σέξτον, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπισπασαμένων χάριν τοῦ σύμφωνον αὐτοῖς γενέσθαι πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς τήν τε περὶ τῶν προγεγονότων ἐγκλημάτων δικαιοδοσίαν καὶ τὴν κατὰ τὸν πόλεμον ἐποχήν, ἕως ἂν πέμψωσι Ῥωμαῖοι τοὺς περὶ τῶν ὅλων ἐπισκεψομένους, συνεδρεύσαντες οἱ περὶ τὸν Κριτόλαον ἔκριναν τοὺς μὲν ἄλλους διακλῖναι τὴν ἀπάντησιν, τὸν δὲ Κριτόλαον προάγειν εἰς τὴν Τεγέαν. ὁ μὲν οὖν προειρημένος ἤδη σχεδὸν ἀπηλπικότων τῶν περὶ τὸν Σέξτον ἦλθε, γενομένης δὲ συγκατασάσεως πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς οὐδὲν συγκατέβαινε, φήσας οὐκ ἔχειν ἐξουσίαν οὐδὲν οἰκονομεῖν ἄνευ τῆς τῶν πολλῶν γνώμης· ἐπανοίσειν δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς εἰς τὴν ἑξῆς ἔφη σύνοδον, [ἣν ἔδει] γενέσθαι μετὰ μῆνας ἕξ. διὸ σαφῶς ἐπιγνόντες οἱ περὶ τὸν Σέξτον ἐθελοκακοῦντα τὸν Κριτόλαον, καὶ δυσχεραίνοντες ἐπὶ τοῖς ἀπαντωμένοις, τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἀπέλυσαν εἰς τὴν οἰκείαν, αὐτοὶ δ' ἐπανῆγον εἰς τὴν Ἰταλίαν, κατεγνωκότες ἄγνοιαν καὶ μανίαν τοῦ Κριτολάου. ὁ δὲ Κριτόλαος χωρισθέντων τούτων 3 2 3 4 5 6 7

---

5. Ad versum qui incipit *κρατούντων*. *τὸ δὲ τέλος* margo codicis Monacensis n. 267: *Ζήτει ἐν τῷ περὶ στρατηγημάτων*: *τ* (cum compendio) *περὶ τῶν στρα*:

ἐπιπορευόμενος κατὰ τὸν χειμῶνα τὰς πόλεις ἐκκλησίας συνῆγε, προφάσει μὲν χρώμενος ὅτι βούλεται τὰ ῥηθέντα πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τοὺς ἐν τῇ
8 Τεγέᾳ διασαφεῖν αὐτοῖς, τῇ δ' ἀληθείᾳ κατηγορίαν ποιούμενος Ῥωμαίων καὶ πᾶν τὸ λεγόμενον ὑπ' ἐκεί-
9 νων ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχόμενος, ἐξ ὧν δυσμένειαν
10 καὶ μῖσος ἐνειργάζετο τοῖς ὄχλοις. ἅμα δὲ τούτοις παρήγγειλε τοῖς ἄρχουσι μὴ πράττειν τοὺς ὀφειλέτας μηδὲ παραδέχεσθαι τοὺς ἀπαγομένους εἰς φυλακὴν πρὸς τὰ χρέα, τοὺς δ' ἐράνους ἐπιμόνους ποιεῖν, ἕως
11 ἂν λάβῃ τὰ τοῦ πολέμου κρίσιν. λοιπὸν ἐκ τῆς τοιαύτης δημαγωγίας πᾶν τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ πιστὸν ἐγίγνετο καὶ πρὸς πᾶν τὸ παραγγελλόμενον ἕτοιμον ἦν τὸ πλῆθος, περὶ μὲν οὖν τοῦ μέλλοντος ἀδυνατοῦν προνοεῖσθαι, τῇ δὲ παρ' αὐτὰ χάριτι καὶ ῥᾳστώνῃ δελεαζόμενον.

4 Ὁ δὲ Κόιντος ὁ Καικίλιος ἐν τῇ Μακεδονίᾳ τάδε πυνθανόμενος καὶ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ γενομένην ἀκρισίαν καὶ ταραχήν, ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς Γνάιον Παπείριον καὶ τὸν νεώτερον ἀλίωνα μαῖνον, σὺν δὲ
2 τούτοις Αὖλον Γαβίνιον καὶ Γάιον Φάννιον· οἳ καὶ συνηγμένων τῶν Ἀχαιῶν εἰς Κόρινθον κατὰ τύχην ἐλθόντες εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ παραχθέντες εἰς τὰ πλήθη, διετίθεντο πολλοὺς οὗτοι καὶ φιλανθρώπους λόγους, παραπλησίους τοῖς περὶ τὸν Σέξτον,
3 πᾶσαν ἐνδεικνύμενοι φιλοτιμίαν χάριν τοῦ μὴ προβῆναι τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς ὁλοσχερεστέραν ἀπέχθειαν πρὸς Ῥωμαίους μήτε διὰ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους προφάσεως μήτε διὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἀλλο-
4 τριότητος. ὧν οἱ μὲν πολλοὶ διακούοντες οὐδαμῶς ἠνείχοντο, χλευάζοντες δὲ τοὺς πρέσβεις μετὰ θορύ-
5 βου καὶ κραυγῆς ἐξέβαλλον. καὶ γὰρ συνηθροίσθη

πλῆθος ἐργαστηριακῶν καὶ βαναύσων ἀνθρώπων
ὅσον οὐδέποτε· πᾶσαι μὲν ἐκορύζων αἱ πόλεις, παν-
δημεὶ δὲ καὶ μάλιστά πως ἡ τῶν Κορινθίων. ὀλί- 6
γοις δέ τισι καὶ λίαν ἥρεσκε τὰ λεγόμενα διὰ τῶν
πρεσβευτῶν. ὁ δὲ Κριτόλαος, ὥσπερ κατ' εὐχὴν 7
ὑποθέσεως ἐπειλημμένος καὶ θεάτρου συνεσθου-
σιῶντος καὶ παρεστηκότος ταῖς διανοίαις, κατανί-
στατο μὲν τῶν ἀρχόντων, διέσυρε δὲ τοὺς ἀντιπολι-
τευομένους, ἐνεπαρρησιάζετο δὲ τοῖς τῶν Ῥωμαίων
πρεσβευταῖς, φάσκων βούλεσθαι μὲν Ῥωμαίων φίλος 8
ὑπάρχειν, δεσπότας δ' οὐκ ἂν εὐδοκῆσαι κτησάμενος.
καθόλου δὲ παρῄνει, λέγων ὡς ἐὰν μὲν ἄνδρες ὦσιν, 9
οὐκ ἀπορήσουσι συμμάχων, ἐὰν δ' ἀνδρόγυνοι, κυ-
ρίων. καὶ πολλὰ δή τινα πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν 10
ἐμπορεύων καὶ μεθοδευόμενος ἐκίνει καὶ παρῴξυνε
τοὺς ὄχλους. ἐποίει δ' ἐμφάσεις καὶ περὶ τοῦ μὴ 11
τυχόντως χρῆσθαι ταῖς ἐπιβολαῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν βα-
σιλέων τινὰς καὶ τῶν πολιτευμάτων ἔνια κοινωνεῖν
αὐτῷ τῆς προθέσεως. τῶν δὲ τῆς γερουσίας βουλο- 5
μένων ἐπιλαμβάνεσθαι καὶ κωλύειν αὐτὸν τῶν τοιού-
των λόγων, περισπασάμενος τοὺς στρατιώτας κατα-
νίστατο, κελεύων προσελθεῖν, ἐγγίσαι, τολμῆσαί
τινα μόνον ἅψασθαι τῆς χλαμύδος. καθόλου δ' ἔφη 2
πολὺν ἤδη χρόνον παρακατεσχηκὼς αὐτὸν οὐκέτι
δύνασθαι καρτερεῖν, ἀλλ' ἐρεῖν τὸ φαινόμενον. δεῖν 3
γὰρ οὐ Λακεδαιμονίους οὐδὲ Ῥωμαίους ἀγωνιᾶν οὕτως
ὡς τοὺς ἐξ αὐτῶν συνεργοῦντας τοῖς ἐχθροῖς· εἶναι
γάρ τινας τοὺς πλεῖον Ῥωμαίοις εὐνοοῦντας καὶ Λα-
κεδαιμονίοις ἢ τοῖς σφετέροις πράγμασι. καὶ τού- 4
των πίστιν ἔφερεν· ἔφη γὰρ Εὐαγόραν τὸν Αἰγιέα
καὶ τὸν Τριταιέα Στρατίον πάντα τὰ λεγόμενα δι'
ἀπορρήτων ἐν ταῖς συναρχίαις διασαφεῖν τοῖς περὶ

τὸν Γνάιον. τοῦ δὲ Στρατίου συμμεμιχέναι μὲν τοῖς ἀνθρώποις ὁμολογοῦντος, καὶ μετὰ ταῦτα συμμίξειν φάσκοντος φιλοις οὖσι καὶ συμμάχοις, ἀνηγγελκέναι δὲ ὁρκιζόμενος μηδὲν τῶν ἐν ταῖς συναρχίαις εἰρημένων, ὀλίγοι μέν τινες ἐπίστευον, οἱ δὲ πλείους προσ- 5
6 εδέχοντο τὰς διαβολάς. ὁ δὲ Κριτόλαος παροξύνας τοὺς ὄχλους διὰ τῆς τούτων κατηγορίας ἔπεισε τοὺς Ἀχαιοὺς πάλιν ψηφίσασθαι λόγῳ μὲν τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους πόλεμον, ἔργῳ δὲ τὸν πρὸς Ῥωμαίους·
7 καὶ προσεπεμέτρησεν ἕτερον ψήφισμα παράνομον, 10 ὥστε κυρίους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους οὓς ἐπὶ στρατηγίαν αἱρήσονται· δι' οὗ τρόπον τινὰ μοναρχικὴν ἀνέλαβεν ἐξουσίαν.

8 Οὗτος μὲν οὖν ταῦτα διοικησάμενος ἐγίγνετο περὶ τὸ πραγματοκοπεῖν καὶ Ῥωμαίοις ἐπιβάλλειν τὰς 15 χεῖρας, οὐδενὶ λόγῳ τοῦτο πράττων, ἀλλὰ πάντων
9 ἀσεβεστάτοις καὶ παρανομωτάτοις ἐπιβαλλόμενος· τῶν δὲ πρέσβεων ὁ μὲν Γνάιος εἰς Ἀθήνας ἀπῆρε κἀκεῖθεν εἰς Λακεδαίμονα, προσεδρεύσων τοῖς καιροῖς, ὁ δ' Αὖλος εἰς Ναύπακτον, οἱ δὲ δύο μέχρι τῆς τοῦ 20 Καικιλίου παρουσίας ἔμειναν ἐν ταῖς Ἀθήναις. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐν τούτοις ἦν. [Exc. de legat. p. 222—228.]

FRAGMENTA LIBRI XXXIX.

Οὐ γὰρ ἀγνοῶ διότι τινὲς ἐπιλήψονται τῆς πραγ- 1ª
ματείας, φάσκοντες ἀτελῆ καὶ διερριμμένην ἡμᾶς
πεποιῆσθαι τὴν ἐξήγησιν τῶν πραγμάτων· ἐπιβαλ-
λόμενοι λόγου χάριν διεξιέναι τὴν Καρχηδόνος πο-
λιορκίαν, κἄπειτα μεταξὺ ταύτην ἀπολείποντες καὶ
μεσολαβήσαντες σφᾶς αὐτοὺς μεταβαίνομεν ἐπὶ τὰς
Ἑλληνικὰς κἀντεῦθεν ἐπὶ τὰς Μακεδονικὰς ἢ Συρια-
κὰς ἤ τινας ἑτέρας πράξεις· ζητεῖν δὲ τοὺς φιλομα- 2
θοῦντας τὸ συνεχὲς καὶ τὸ τέλος ἱμείρειν ἀκοῦσαι
τῆς προθέσεως· καὶ γὰρ τὴν ψυχαγωγίαν καὶ τὴν
ὠφέλειαν οὕτω μᾶλλον συνεκτρέχειν τοῖς προσέχου-
σιν. ἐμοὶ δ' οὐχ οὕτω δοκεῖ, τὸ δ' ἐναντίον. μάρτυρα 3
δὲ τούτων ἐπικαλεσαίμην ἂν αὐτὴν τὴν φύσιν, ἥτις
κατ' οὐδ' ὁποίαν τῶν αἰσθήσεων εὐδοκεῖ τοῖς αὐτοῖς
ἐπιμένειν κατὰ τὸ συνεχές, ἀλλ' ἀεὶ μεταβολῆς ἐστιν
οἰκεία, τοῖς δ' αὐτοῖς ἐγκυρεῖν ἐκ διαστήματος βούλε-
ται καὶ διαφορᾶς. εἴη δ' ἂν τὸ λεγόμενον ἐναργὲς πρῶ- 4
τον μὲν ἐκ τῆς ἀκοῆς, ἥτις οὔτε κατὰ τὰς μελῳδίας οὔτε
κατὰ τὰς λεκτικὰς ὑποκρίσεις εὐδοκεῖ συνεχῶς ταῖς
αὐταῖς ἐπιμένειν στάσεσιν, ὁ δὲ μεταβολικὸς τρόπος
καὶ καθόλου πᾶν τὸ διερριμμένον καὶ μεγίστας ἔχον
ἀλλαγὰς καὶ πυκνοτάτας αὐτὴν κινεῖ. παραπλησίως 5
καὶ τὴν γεῦσιν εὕροι τις ἂν οὐδὲ τοῖς πολυτελεστάτοις

βρώμασιν ἐπιμένειν δυναμένην, ἀλλὰ σικχαίνουσαν καὶ χαίρουσαν ταῖς μεταβολαῖς, καὶ προσηνεστέρως ἀποδεχομένην πολλάκις καὶ τὰ λιτὰ τῶν ἐδεσμάτων
6 ἢ τὰ πολυτελῆ διὰ τὸν ξενισμόν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τὴν ὅρασιν ἴδοι τις ἂν γιγνόμενον· ἥκιστα γὰρ δύνα-
7 ται πρὸς ἓν μένειν ἀτενίζουσα, κινεῖ δ' αὐτὴν ἡ ποικιλία καὶ μεταβολὴ τῶν ὁρωμένων. μάλιστα δὲ περὶ τὴν ψυχὴν τοῦτό τις ἂν ἴδοι συμβαῖνον· αἱ γὰρ μεταλήψεις τῶν ἀτενισμῶν καὶ τῶν ἐπιστάσεων οἷον ἀναπαύσεις
1b εἰσὶ τοῖς φιλοπόνοις τῶν ἀνδρῶν. διὸ καὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων οἱ λογιώτατοι δοκοῦσί μοι προσαναπεπαῦσθαι τῷ τρόπῳ τούτῳ, τινὲς μὲν οὖν μυθικαῖς καὶ διηγηματικαῖς κεχρημένοι παρεκβάσεσι, τινὲς δὲ καὶ πραγματικαῖς, ὥστε μὴ μόνον ἐν αὐτοῖς τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ποιεῖσθαι τὰς μετα-
2 βάσεις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτὸς περιλαμβάνειν. λέγω δὲ οἷον ἐπειδὰν τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν ἐξηγούμενοι καὶ τὰς Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίου πράξεις μεταξὺ τὰς κατὰ Πελοπόννησον Λακεδαιμονίων ἐπιβολὰς διηγῶνται, καὶ πάλιν τὰς [ἀπ'] Ἀθηναίων, ἔτι δὲ τὰς κατὰ Μακεδονίαν ἢ τὴν Ἰλλυρίδα, κἄπειτα διατρίψαντες λέγωσι τὴν Ἰφικράτους εἰς Αἴγυπτον στρατείαν καὶ τὰ Κλεάρχῳ πραχθέντα παρανομήματα
3 κατὰ τὸν Πόντον. ἐξ ὧν κεχρημένους μὲν ἅπαντας εὕροι τις ἂν τῷ τοιούτῳ χειρισμῷ, κεχρημένους γε μὴν ἀτάκτως, ἡμᾶς δὲ τεταγμένως. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ μνησθέντες πῶς Βάρδυλις ὁ τῶν Ἰλλυριῶν βασιλεὺς καὶ Κερσοβλέπτης ὁ τῶν Θρᾳκῶν κατεκτήσαντο τὰς δυναστείας, οὐκέτι προστιθέασι τὸ συνεχές, οὐδ' ἀνατρέχουσιν ἐπὶ τἀκόλουθον ἐκ διαστήματος, ἀλλὰ καθάπερ ἐν ποιήματι χρησάμενοι πάλιν ἐπανάγουσιν
4 ἐπὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεις. ἡμεῖς δὲ πάντας διηρη-

μένοι τοὺς ἐπιφανεστάτους τόπους τῆς οἰκουμένης καὶ τὰς ἐν τούτοις πράξεις, καὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔφοδον ἀεὶ ποιούμενοι κατὰ τὴν τάξιν τῆς διαλήψεως, ἔτι δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος ὡρισμένως ἐξηγούμενοι τὰς καταλλήλους πράξεις ἐνεστηκυίας, ἀπολείπομεν πρόδηλον τοῖς φιλομαθοῦσι τὴν ἐπαναγωγὴν ἐπὶ τὸν συνεχῆ λόγον καὶ τὰς μεσολαβηθείσας ἀεὶ τῶν πράξεων, ὥστε μηδὲν ἐλλιπὲς γίγνεσθαι τοῖς φιληκόοις τῶν προειρημένων. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον. [Exc. Vat. p. 455—457 M. 91—93 H.]

Ὅτι Ἀσδρούβας ὁ στρατηγὸς Καρχηδονίων κενόδοξος ἦν καὶ ἀλαζὼν καὶ πολὺ κεχωρισμένος τῆς πραγματικῆς καὶ στρατηγικῆς δυνάμεως. πολλὰ δ' εἰσὶ σημεῖα τῆς ἀκρισίας αὐτοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ παρῆν ἐν πανοπλίᾳ, πορφυρίδα θαλαττίαν ἐπιπεπορπημένος, ἡνίκα Γολόσσῃ συνεγίγνετο τῷ τῶν Νομάδων βασιλεῖ, μετὰ μαχαιροφόρων δέκα. ἔπειτα προβὰς ἀπὸ τῶν δέκα ὅσον εἴκοσι πόδας ἀπέστη, καὶ προβεβλημένος τάφρον καὶ χάρακα κατένευε τῷ βασιλεῖ προσιέναι πρὸς αὐτόν, καθῆκον γίγνεσθαι τοὐναντίον. οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Γολόσσης, ἀφελῶς ἔχων Νομαδικῷ τινι τρόπῳ, μόνος προσῄει πρὸς αὐτόν· καὶ προσεγγίσας ἤρετο τίνα φοβούμενος τὴν πανοπλίαν ἔχων ἥκε. τοῦ δ' εἰπόντος ὅτι Ῥωμαίους, Οὐκ ἂν ἄρ', ἔφησεν ὁ Γολόσσης, ἔδωκας σαυτὸν εἰς τὴν πόλιν μηδεμίαν ἔχων ἀνάγκην. πλὴν τί βούλει καὶ τί παρακαλεῖς; φησίν. ὁ δ' Ἀσδρούβας, Ἐγώ, φησί, πρεσβευτήν σε παρακαλῶ γενέσθαι πρὸς τὸν στρατηγόν, καὶ πᾶν ἀναδέχεσθαι διότι ποιήσομεν τὸ προσταττόμενον· μόνον ἀπόσχεσθε τῆς ταλαιπώρου πόλεως ταύτης. καὶ ὁ Γολόσσης, Παιδικὴν δοκεῖς μοι, φησίν, ἀξίωσιν ἀξιοῦν, ὦ βέλτιστε· ὑπὲρ ὧν γὰρ ἐξ ἀκεραίου πρεσβευόμενοι ἔτι

1 2 3 4 5 6 7 8

καθημένων ἐν Ἰτύκῃ Ῥωμαίων οὐκ ἐδύνασθε πείθειν, τίνι λόγῳ νῦν ἀξιοῖς ταῦτά σοι συγχωρεῖσθαι, περιτετειχισμένος καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ σχεδὸν ἁπάσας ἀπεγνωκὼς τὰς τῆς σωτηρίας
9 ἐλπίδας; ὁ δ' Ἀσδρούβας ἀγνοεῖν αὐτὸν ἔφη· καὶ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἔξωθεν συμμάχοις ἀκμὴν καλὰς ἐλπίδας ἔχειν· οὐ γάρ πω τὰ περὶ τοὺς Μαυρουσίους ἠκηκόει καὶ τὰ περὶ τῶν ὑπαίθρων δυνάμεων [ὅτι σώζονται]· καὶ οὐκ ἀπελπίζειν τὰ καθ' αὑτούς· μάλιστα δὲ πεποιθέναι τῇ τῶν θεῶν συμμαχίᾳ καὶ ταῖς ἐν ἐκείνοις
10 ἐλπίσιν· οὐ γὰρ περιόψεσθαι σφᾶς προφανῶς παρασπονδουμένους, ἀλλὰ πολλὰς δώσειν ἀφορμὰς πρὸς
11 σωτηρίαν. διὸ παρακαλεῖν ἠξίου τὸν στρατηγὸν καὶ τῶν θεῶν ἕνεκεν καὶ τῆς τύχης φείσασθαι τῆς πόλεως, εἰδότα σαφῶς διότι μὴ δυνάμενοι τυχεῖν τούτου κατασφαγήσονται πρότερον ἢ παραχωρήσουσι
12 ταύτης. τότε μὲν οὖν ταῦτα καὶ παραπλήσια διαλεχθέντες ἐχωρίσθησαν, ταξάμενοι μετὰ τρίτην ἡμέ-
2 ραν πάλιν συμπορεύεσθαι· τοῦ δὲ Γολόσσου μεταδόντος τῷ στρατηγῷ περὶ τῶν εἰρημένων, γελάσας ὁ Πόπλιος, Ταῦτα μέλλων ἀξιοῦν, ἔφη, τοιαύτην καὶ τηλικαύτην ἀσέβειαν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν ἐνεδείξω, καὶ νῦν ἐπὶ τοῖς θεοῖς τὰς ἐλπίδας ἔχεις, παραβεβηκὼς καὶ τοὺς τῶν ἀνθρώ-
2 πων νόμους; τοῦ δὲ βασιλέως βουλομένου τι προσ-
3 υπομιμνήσκειν τὸν Σκιπίωνα, καὶ μάλιστα διότι δεῖ συντέλειαν ἐπιτίθεσθαι τοῖς πράγμασι· χωρὶς γὰρ τῶν ἀδήλων καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ὑπάτων ἤδη συνεγγίζειν, ἧς δεῖν ἔφη στοχάζεσθαι, μὴ τοῦ χειμῶνος προκαταλαβόντος ἐπελθὼν ἕτερος ἀκονιτὶ λά-
4 βῃ τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ἐκείνου πόνων· καὶ δὴ τούτων λεγομένων ἐπιστήσας ὁ στρατηγὸς ἐκέλευσεν

ἀναγγέλλειν διότι δίδωσι τὴν ἀσφάλειαν αὐτῷ καὶ γυναικὶ καὶ τέκνοις καὶ δέκα τῶν συγγενῶν καὶ φίλων οἰκίαις, σὺν δὲ τούτοις δέκα τάλαντα λαβεῖν ἐκ τῶν ἰδίων ὑπαρχόντων καὶ τῶν οἰκετῶν ἑκατὸν οὓς ἂν αἱρῆται. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Γολόσσης ἔχων τὰ φιλάνθρωπα συνήει πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν· ὁ δὲ πάλιν ἐξεπορεύετο μετὰ μεγάλης ἀξίας ἐν τῇ πορφυρίδι καὶ τῇ πανοπλίᾳ βάδην, ὥστε τοὺς ἐν ταῖς τραγῳδίαις τυράννους πολύ τι προσοφείλειν. ἦν μὲν οὖν καὶ φύσει σάρκινος, τότε δὲ καὶ κοιλίαν εἰλήφει καὶ τῷ χρώματι παρὰ φύσιν ἐπικεκαυμένος ἦν, ὥστε δοκεῖν ἐν πανηγύρει που διαιτᾶσθαι παραπλησίως τοῖς σιτευτοῖς βουσίν, ἀλλὰ μὴ τηλικούτων καὶ τοιούτων κακῶν προστατεῖν ὧν οὐδ' ἂν ἐφίκοιτο τῷ λόγῳ διεξιὼν οὐδείς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ συνῆλθε τῷ βασιλεῖ καὶ διήκουσε τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ προτεινομένων, πολλάκις τὸν μηρὸν πατάξας, τοὺς θεοὺς καὶ τὴν τύχην ἐπικαλεσάμενος, οὐδέποτε ταύτην ἔσεσθαι τὴν ἡμέραν ἔφασκεν ἐν ᾗ συμβήσεται τὸν ἥλιον Ἀσδρούβαν βλέπειν ἅμα καὶ τὴν πατρίδα πυρπολουμένην· καλὸν γὰρ ἐντάφιον εἶναι τοῖς εὖ φρονοῦσι τὴν πατρίδα καὶ τὸ ταύτης πῦρ. ὥσθ' ὅτε μὲν εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ τις βλέψειε, θαυμάζειν τὸν ἄνδρα καὶ τὸ μεγαλόψυχον τῶν λόγων, ὅτε δ' εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν πραγμάτων, τὴν ἀγέννειαν καταπλήττεσθαι καὶ τὴν ἀνανδρίαν· ὃς πρῶτον μὲν τῶν ἄλλων πολιτῶν διαφθειρομένων ὁλοσχερῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ πότους αὐτὸς συνῆγε καὶ δευτέρας τραπέζας παρετίθετο πολυτελεῖς καὶ διὰ τῆς ἰδίας εὐεξίας παρεδειγμάτιζε τὴν ἐκείνων ἀτυχίαν· ἄπιστον μὲν γὰρ ἦν τὸ τῶν ἀποθνησκόντων πλῆθος, ἄπιστον δὲ τὸ τῶν αὐτομο-

13 λούντων καθ' ἡμέραν διὰ τὸν λιμόν· ἔπειτα τοὺς μὲν διαχλευάζων, οἷς δ' ἐνυβρίζων καὶ φονεύων, κατεπλήττετο τοὺς πολλούς, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ συνεῖχε τὴν ἐξουσίαν, ἣ μόλις ἂν χρήσαιτο τύραννος ἐν εὐτυχούσῃ πόλει, κἂν δεδυστυχηκυίᾳ πατρίδι. 5
14 διὸ καὶ λίαν δοκῶ καλῶς ἡμῖν εἰρῆσθαι διότι προστάτας πραγμάτων ὁμοιοτέρους τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι τότε καὶ παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις ὑπαρξάντων
15 οὐκ ἂν εὕροι τις ῥᾳδίως. τοῦτο δ' ἔσται δῆλον, ὅταν ἐκ παραθέσεως τὸν ὑπὲρ ἐκείνων ποιώμεθα λόγον. [Exc. Peir. p. 177—181.] 10

16 Imperator (Iulianus, oppugnans Pirisaboram Babyloniae urbem), omnes aleae casus inter mutuas clades experiri festinans, cuneatim stipatus densatisque clypeis ab ictu sagittarum defensus, veloci saltu comitantibus promptis prope portam venit hostilem crasso ferro crustatam. Et licet saxis et glande ceterisque telis cum periculo salutis premeretur, fodicare tamen paratos valvarum latera, ut aditum patefacerent, vocibus increpans crebris, non ante discessit quam telorum congerie, quae superiaciebantur, se iam cerneret obruendum. Evasit cum omnibus tamen paucis levius vulneratis ipse innoxius, verecundo rubore suffusus. Legerat enim Æmilianum Scipionem cum historiarum conditore Polybio Megalopolitano Arcade et triginta militibus portam Carthaginis impetu simili subfodisse. Sed fides recepta scriptorum veterum recens factum defendit. Æmilianus enim testudine lapidea tectam successerat portam: sub qua tutus et latens, dum moles saxeas detegunt hostes, urbem nudatam irrupit. Iulianus vero locum patentem aggressus, obumbrata cœli facie fragmentis montium et missilibus, aegre repulsus abscessit. (Ammianus Marcellinus 24, 2, 14—17.)

Ἐπεὶ δὲ παρελθὼν [ὁ Σκιπίων] εἰς τὸ τεῖχος τῶν 17
Καρχηδονίων ἐκ τῆς ἄκρας ἀμυνομένων, [μὴ σὺ] τὴν
διὰ μέσου θάλασσαν οὐ πάνυ βαθεῖαν οὖσαν τοῦ
Πολυβίου συμβουλεύοντος αὐτῷ κατασπεῖραι τριβό-
λους σιδηροῦς ἢ σανίδας ἐμβάλλειν κεντρωτάς, ὅπως
μὴ διαβαίνοντες οἱ πολέμιοι προσμάχωνται τοῖς χώ-
μασιν, ἔφη γελοῖον εἶναι κατειληφότας τὰ τείχη καὶ
τῆς πόλεως ἐντὸς ὄντας εἶτα πράττειν ὅπως οὐ μα-
χοῦνται τοῖς πολεμίοις. [Plut. Apophth. p. 200, A, B.]

Ὅτι τοῦ Ἀσδρούβου τοῦ τῶν Καρχηδονίων στρα- 3
τηγοῦ ἱκέτου παραγενομένου τοῖς τοῦ Σκιπίωνος γό-
νασιν ὁ στρατηγὸς ἐμβλέψας εἰς τοὺς συνόντας,
Ὁρᾶτ', ἔφη, τὴν τύχην, ὦ ἄνδρες, ὡς ἀγαθὴ παρα-
δειγματίζειν ἐστὶ τοὺς ἀλογίστους τῶν ἀνθρώπων.
οὗτός ἐστιν Ἀσδρούβας ὁ νεωστὶ πολλῶν αὐτῷ φι- 2
λανθρώπων προτεινομένων ὑφ' ἡμῶν ἀπαξιῶν, φά-
σκων δὲ κάλλιστον ἐντάφιον εἶναι τὴν πατρίδα καὶ
τὸ ταύτης πῦρ, νῦν πάρεστι μετὰ στεμμάτων δεόμε-
νος ἡμῶν τυχεῖν τῆς ζωῆς καὶ πάσας τὰς ἐλπίδας
ἔχων ἐν ἡμῖν. ἃ τίς οὐκ ἂν ὑπὸ τὴν ὄψιν θεασά- 3
μενος ἐν νῷ λάβοι διότι δεῖ μηδέποτε λέγειν μηδὲ
πράττειν μηδὲν ὑπερήφανον ἄνθρωπον ὄντα; καὶ 4
προελθόντες τινὲς τῶν αὐτομόλων ἐπὶ τὸ πέρας τοῦ
τέγους παρῃτοῦντο τοὺς προμαχομένους ἀνασχεῖν μι-
κρόν· τοῦ δὲ στρατηγοῦ κελεύσαντος ἐπισχεῖν, ἤρ-
ξαντο τὸν Ἀσδρούβαν λοιδορεῖν οἱ μὲν εἰς ἐπιορκίαν,
φάσκοντες αὐτὸν πολλάκις ἐπὶ τῶν ἱερῶν ὀμωμοκέ-
ναι μὴ προλείψειν αὐτούς, οἱ δὲ εἰς ἀνανδρίαν καὶ
καθόλου τὴν τῆς ψυχῆς ἀγέννειαν· καὶ ταῦτ' ἐποίουν
μετὰ χλευασμοῦ καὶ λοιδορίας ἀσυρροῦς καὶ δυσμε-
νικῆς.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἡ γυνὴ θεωροῦσα 5

τὸν Ἀσδρούβαν προκαθήμενον τοῦ στρατηγοῦ προῆλθεν ἐκ τῶν αὐτομόλων, αὐτὴ μὲν ἐλευθερίως καὶ σεμνῶς ἠμφιεσμένη, τοὺς δὲ παῖδας ἐν χιτωνίσκοις ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους προσειληφυῖα ταῖς χερσὶ μετὰ
6 τῶν ἰδίων ἐνδυμάτων. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀνομαστὶ προσεφώνει τὸν Ἀσδρούβαν, τοῦ δ' ἀποσιωπῶντος καὶ νεύοντος εἰς τὴν γῆν τὰς μὲν ἀρχὰς τοὺς θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ τῷ στρατηγῷ μεγάλας ἐπαήνει τὰς χάριτας, διότι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος οὐκ αὐτὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα σώζεται· βραχὺ δ' ἐπισχοῦσα τὸν Ἀσδρούβαν ἤρετο πῶς αὐτὸς μὲν . . . . . κατ' ἰδίαν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ πορίζοιτο τὴν δωρεὰν αὖ . . . . . ἀλλ' ὅλον αἰσχίστως καταλείπων τὰ πράγ[ματα καὶ] τοὺς ἀστοὺς αὐτῷ πιστεύοντας ὑπέλθοι πρὸς τοὺς πολεμίους, πῶς δὲ πρὸς τούτοις τολμᾷ καθῆσθαι νῦν θαλλοὺς ἔχων πρὸς οὓς . . . . πολλάκις οὐδέποτε ταύτην ἔσεσθαι τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ συμβήσεται τὸν ἥλιον ἅμα καθορᾶν Ἀσδρούβαν [ζῶντα] καὶ τὴν πατρίδα πυρπολουμένην· οὐ μὴν ἀλλ' οὐ ἦν . . ελέ (desunt tredecim circiter litterae) εἰς φυλ. . . . . οὖσαν σὺ πεποίηκας . . . . . (deest versus)
. . . ἐπὶ ταῦτα πάλιν (reliqua versus pars deest)
ἑκὼν (reliqua versus pars deest)
θασο (reliqua versus pars deest cum aliis octo, quorum in sexto fuisse versus Homericos infra ab Appiano*) memoratos coniicit Heysius)

---

*) Ὁ δὲ Σκιπίων Καρχηδόνα ὁρῶν τότε ἄρδην τελευτῶσαν ἐς πανωλεθρίαν ἐσχάτην λέγεται μὲν δακρῦσαι καὶ φανερὸς γενέσθαι κλαίων ὑπὲρ πολεμίων· ἐπὶ πολὺ δ' ἔννους ἐφ' ἑαυτοῦ γενόμενός τε καὶ συνιδὼν ὅτι καὶ πόλεις καὶ ἔθνη

τούτου κάλλιον ἔ..... μετ .... καθαπερεὶ τοῦτ' εἴρηται τὸ παρ' [*Ὁμήρῳ, ὁ Πόπλιος*] *ἐπιστρέψας ἐξ αὐτῆς καὶ λαβόμενός μου τῆς δεξιᾶς, ὦ Πολύβιε, ἔφη, καλὸν μέν, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐγὼ δέδια καὶ πεφόβημαι μήποτέ τις ἄλλος τοῦτο τὸ παράγγελμα δώσει περὶ τῆς ἡμετέρας πατρίδος..... .... πραγματικωτέραν καὶ νουνεχεστέραν οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν· τὸ γὰρ ἐν τοῖς μεγίστοις κατορθώμασι καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν συμφοραῖς ἔννοιαν λαμβάνειν τῶν οἰκείων πραγμάτων καὶ τῆς ἐναντίας περιστάσεως καὶ καθόλου πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις τὴν τῆς τύχης ἐπισφάλειαν ἀνδρός ἐστι μεγάλου καὶ τελείου καὶ συλλήβδην ἀξίου μνήμης.* [Exc. Vat. p. 458—459 M. 93—95 H.]

καὶ ἀρχὰς ἁπάσας δεῖ μεταβαλεῖν, ὥσπερ ἀνθρώπους, δαίμονα, καὶ τοῦτ' ἔπαθε μὲν Ἴλιον, εὐτυχής ποτε πόλις, ἔπαθε δὲ ἡ Ἀσσυρίων καὶ Μήδων καὶ Περσῶν ἐπ' ἐκείνοις ἀρχὴ μεγίστη γενομένη, καὶ ἡ μάλιστα ἔναγχος ἐκλάμψασα ἡ Μακεδόνων, εἴτε ἑκὼν εἴτε προφυγόντος αὐτὸν τοῦδε τοῦ ἔπους (εἰπεῖν),

ἔσσεται ἦμαρ ὅταν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρὴ
καὶ Πρίαμος καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο.

Πολυβίου δ' αὐτὸν ἐρομένου σὺν παρρησίᾳ, καὶ γὰρ ἦν αὐτοῦ καὶ διδάσκαλος, ὅ,τι βούλοιτο ὁ λόγος, φασὶν οὐ φυλαξάμενον ὀνομάσαι τὴν πατρίδα σαφῶς, ὑπὲρ ἧς ἄρα εἰς τἀνθρώπεια ἀφορῶν ἐδεδίει. καὶ τάδε μὲν Πολύβιος αὐτὸς ἀκούσας συγγράφει. [Appianus Pun. c. 132.] Conf. Diodor. Exc. Vat. 32, 24, et ipse Polybius 18, 18, 13, ubi de Scipionis abstinentia agens, quum Carthago caperetur, addit: *Ἀλλὰ γὰρ ὑπὲρ μὲν τούτων οἰκειότερον λαβόντες καιρὸν ποιησόμεθα τὴν ἐπὶ πλεῖον διαστολήν.* Polybii verba Kusterus putabat quae Suidas habet v. *ἀστάθμητος*, vol. 1, p. 616, C, ubi post aliorum anonymorum huius vocabuli exempla additur hoc item anonymi scriptoris: *Καὶ τὸ ποιητικὸν εἰπεῖν,*

2 Ὁ δὲ Ἀσδρούβας ἐβουλήθη, τούτῳ συμμίξας καὶ φιλανθρωπηθείς, ἀπελθεῖν εἰς τοὺς ἔξω τόπους. [Suidas v. φιλανθρωπηθεὶς sine nomine.]

ἔσσεται ἦμαρ ὅταν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρή. καὶ τοῦτο εἰπεῖν τὸ τῶν ἀνθρώπων ἀστάθμητον εἶναι λογιζόμενος. In quibus etsi λογιζόμενος ab omisso λέγεται pendere potuit, ineptum tamen duplex εἰπεῖν, et cuiusvis haec sunt potius quam Polybii, nusquam hoc vocabulo usi, ut delendum iam fuit anonymi ab Suida vv. σεμνομυθοῦσιν et συνέπεσε citatum fragmentum, quod Polybio tribuerat Valesius: Ὁ δὲ σεμνὸς Ἀσδρούβας συνέπεσε τῷ στρατηγῷ πρὸς τὰ γόνατα, ἐπιλεησμένος τῆς μεγαλορρημοσύνης, quum Polybii verba alia fuisse ostendant quae sunt supra 3, 1, p. 127, 10, quantumvis et ipsa ab eclogario deformata, ut et hiatus prodit et illud ἱκέτου παραγενομένου τοῖς τοῦ Σκιπίωνος γόνασιν, pro quo Diodorus 32, 23, προσπεσὼν τοῖς γόνασι. Nam quae 6, p. 128, 12 sunt αὐτὸς μὲν κατ' ἰδίαν παρὰ συστρατηγοῦ παρίζοιτο τὴν δωρεάν, in iis quum παρὰ τοὺ στρατηγοῦ necessario sit scribendum, etiam παρίζοιτο scripsi pro παρίζοιτο et δωρεὰν librarii commentum puto pro σωτηρίαν. Nihilo certior res est de postremo huius libri item ad Hasdrubalem pertinente fragmento, utrum Polybii sit an alius.

FRAGMENTA LIBRI XL.

Ὅτι Πυθέας ἦν μὲν ἀδελφὸς Ἀκαστίδου τοῦ στα- 1
διέως, υἱὸς δὲ Κλεομένους, κακῶς δὲ βεβιωκὼς καὶ
δοκῶν ἑαυτῷ παρακεχρῆσθαι τὴν πρώτην ἡλικίαν, 2
ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν πολιτείαν θρασὺς καὶ πλεονέ-
κτης καὶ δι' Εὐμένους καὶ Φιλεταίρου σεσωματοποιη-
μένος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. [Exc. Val. p. 181.]

Polybius Achivus quamvis tunc in Africa cum Sci- 3
pione fuerit, tamen quia domesticam cladem ignorare non
potuit, semel in Achaia pugnatum Critolao duce asserit.
Diaeum vero adducentem ex Arcadia militem ab eodem
Metello prætore oppressum cum exercitu docet. [Orosius
5, 3.]

Ὅτι τοῦ Κριτολάου τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν 2
μετηλλαχότος, καὶ τοῦ νόμου κελεύοντος, ἐπὰν συμ-
βῇ τι περὶ τὸν ἐνεστῶτα στρατηγόν, τὸν προγεγο-
νότα διαδέχεσθαι τὴν ἀρχήν, ἕως ἂν ἡ καθήκουσα
σύνοδος γένηται τῶν Ἀχαιῶν, ἐπέβαλε τῷ Διαίῳ 2
χειρίζειν καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν πραγμάτων.
διόπερ ἐκπέμψας εἰς τὰ Μέγαρα καὶ παραγενόμε- 3
νος εἰς Ἄργος ἔγραψε ταῖς πόλεσι πάσαις τῶν οἰκο-
γενῶν καὶ παρατρόφων τοὺς ἀκμάζοντας ταῖς ἡλι-
κίαις εἰς μυρίους καὶ δισχιλίους ἐλευθεροῦν καὶ
καθοπλίσαντας πέμπειν εἰς τὴν Κόρινθον. ἐμέρισε 4

δὲ ταῖς πόλεσι τὴν ἐπιβολὴν τῶν σωμάτων εἰκῇ καὶ
5 ἀνίσως, καθάπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἔπραττεν. οἷς
δ' ἂν ἐλλείπῃ τὸ τῶν παρατρόφων πλῆθος, ἀναπλη-
ροῦν ἔδει τὴν ἑκάστοις καθήκουσαν μοῖραν ἐκ τῶν
6 ἄλλων οἰκετῶν. θεωρῶν δὲ τὴν ἀπορίαν τὴν ἐν τοῖς
κοινοῖς ἰσχυρὰν οὖσαν διὰ τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους
γεγονότα πόλεμον, ἐπαγγελίας ποιεῖσθαι συνηνάγκαζε
καὶ κατ' ἰδίαν εἰσφέρειν τοὺς εὐπόρους, οὐ μόνον
7 τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ τὰς γυναῖκας. ἅμα δὲ τούτοις
παρήγγειλε πανδημεὶ τοὺς ἐν ταῖς ἡλικίαις ἀθροί-
8 ζεσθαι μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Κόρινθον. ἐξ ὧν
συνέβαινε γίγνεσθαι τὰς πόλεις πλήρεις ἀκρισίας,
9 ταραχῆς, δυσθυμίας. καὶ τοὺς μὲν ἀπολωλότας
ἐπῄνουν, τοὺς δ' ἐκπορευομένους ἠλέουν, καὶ προσ-
κατεκλάοντο πάντες ὡς ἂν εἰ προορώμενοι τὸ μέλ-
10 λον· τὴν δὲ τῶν οἰκετῶν ἀνάτασιν καὶ τὸν ἐπισυρ-
μὸν βαρέως ἔφερον, ὡς ἂν τῶν μὲν ἠλευθερωμένων
ἄρτι, τῶν δὲ λοιπῶν πρὸς τὴν ἐλπίδα ταύτην μεμε-
11 τεωρισμένων. ἅμα δὲ τούτοις οἱ μὲν ἄνδρες εἰσφέ-
ρειν ἠναγκάζοντο παρὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν ὅ,τι
τις ἔχειν δόξειεν, αἱ δὲ γυναῖκες ἀφαιρούμεναι
σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἰδίων τέκνων τὸν κόσμον
ὥσπερ ἐπίτηδες εἰς αὐτὸν τὸν ὄλεθρον εἰσέφερον.
3 ἁπάντων δὲ τούτων ἐν ἑνὶ καιρῷ συμβαινόν-
των, ἡ τῶν κατὰ μέρος ἀεὶ προσπιπτόντων κατάπλη-
ξις ἀφῃρεῖτο τῶν ἀνθρώπων τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐπί-
στασιν καὶ διάληψιν, δι' ἧς ἔμελλον προνοεῖσθαι ὅτι
πάντες εἰς πρόδηλον ὄλεθρον ἄγονται μετὰ τέκνων
2 καὶ γυναικῶν. λοιπόν, οἷον ὑπὸ χειμάρρου τινὸς
λάβρου προωθούμενοι καὶ φερόμενοι μετὰ βίας, ἐπη-
κολούθουν τῇ τοῦ προεστῶτος ἀνοίᾳ καὶ παρακοπῇ.
3 Ἠλεῖοι μὲν γὰρ καὶ Μεσσήνιοι κατὰ χώραν ἔμειναν,

προσδοκῶντες τὸν ἀπὸ τοῦ στόλου κίνδυνον· οὓς οὐδὲν ἂν τῶν παρόντων ὤνησεν, εἴπερ ἐφάνη τὸ νέφος ἐκεῖνο κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. Πατρεῖς δὲ καὶ τὸ μετὰ τούτων συντελικὸν βραχεῖ χρόνῳ πρότερον ἐπταίκει κατὰ τὴν Φωκίδα, καὶ ἦν τὸ συμβαῖνον πολλῷ τῶν κατὰ Πελοπόννησον ἐλεεινότερον. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ζῆν παραλόγως αὐτοὺς ἐξῆγον, οἱ δὲ ἔφευγον ἐκ τῶν πόλεων ἀνοδίαις, πρὸς οὐδὲν ὡρισμένον ποιούμενοι τὴν ἀναχώρησιν διὰ τὴν ἔκπληξιν τῶν γιγνομένων ἐν ταῖς πόλεσι. καὶ οἱ μὲν ἦγον ἐκδώσοντες ἀλλήλους τοῖς πολεμίοις ὡς ἀλλοτρίους γεγονότας Ῥωμαίων, οἱ δὲ ἐμήνυον καὶ κατηγόρουν τῶν πέλας, οὐδενὸς ἐπιζητοῦντος κατὰ τὸ παρὸν τὴν τοιαύτην χρείαν· οἱ δὲ μεθ' ἱκετηρίας ἀπήντων, ὁμολογοῦντες παρεσπονδηκέναι καὶ πυνθανόμενοι τί δεῖ πάσχειν, μηδέπω μηδενὸς ἐπιζητοῦντος λόγον ὑπὲρ τούτων. πάντα δ' ἦν πλήρη ἀρχομένης φαρμακείας τῶν ῥιπτούντων ἑαυτοὺς εἰς τὰ φρέατα καὶ κατὰ κρημνῶν, ὥστε κατὰ τὴν παροιμίαν κἂν ἐχθρὸν ἐλεῆσαι θεασάμενον τὴν τότε περιπέτειαν τῆς Ἑλλάδος. τὸν μὲν γὰρ πρὸ τοῦ χρόνον ἐσφάλλοντο καὶ τοῖς ὅλοις ἔπταιον ἐνίοτε, ποτὲ μὲν ὑπὲρ πραγμάτων διαφερόμενοι, ποτὲ δὲ παρασπονδούμενοι διὰ τῶν μονάρχων· κατὰ δὲ τοὺς νῦν λεγομένους καιροὺς ἠτύχησαν ἀτυχίαν ὁμολογουμένην διὰ τὴν τῶν προεστώτων ἀβουλίαν καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἄνοιαν. οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐκλιπόντες παυδημεὶ τὴν πόλιν ἔρημον τελέως κατέλιπον· ἐν οἷς καὶ Πυθέας εἰς Πελοπόννησον ἀποχωρήσας μετὰ γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων ἠλᾶτο κατὰ τῆς χώρας. [Exc. Val. p. 181—185.]

Παράδοξος αὐτῷ ἐφάνη ἡ ἀπάντησις τῶν πολε- 3[a]

μίων. ἀλλά μοι δοκεῖ κατὰ τὴν παροιμίαν κενὰ κενοὶ λογίζονται. λοιπὸν εἰκότως τοῖς τοιούτοις τὰ πρόδηλα παράδοξα φαίνονται.

Καὶ ἐβουλεύετο περὶ τῆς εἰς οἶκον ἀνακομιδῆς, ὅμοιον ποιῶν ὡς εἴ τις ἄπειρος ὑπάρχων τοῦ νεῖν καὶ μέλλων αὐτὸν ῥιπτεῖν εἰς τὸ πέλαγος περὶ μὲν τοῦ ῥῖψαι μὴ βουλεύοιτο, ῥίψας δὲ διανοοῖτο περὶ τοῦ πῶς ἂν ἐκνήξαιτο πρὸς τὴν γῆν. [Exc. Vat. p. 459 M. 95 H.]

4 Ὅτι τοῦ Λιαίου παρόντος εἰς τὴν Κόρινθον, κα-
2 θεσταμένου στρατηγοῦ διὰ τῶν πολλῶν, ἧκον οἱ περὶ τὸν Ἀνδρωνίδαν παρὰ τοῦ Καικιλίου· καθ' ὧν προδιαδοὺς τὴν φήμην ὡς συμφρονούντων τοῖς ἐχθροῖς, παρέβαλε τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ὄχλοις, ὥστε
3 μετὰ πάσης ῥᾳδίως συλληφθέντας ἀπαχθῆναι δεδέ-
4 μένους. ἦκε δὲ καὶ Φίλων ὁ Θετταλὸς πολλὰ φιλάνθρωπα τοῖς Ἀχαιοῖς προτείνων· ὧν ἀκούοντες συνέπραξάν τινες τῶν ἐκ τῆς χώρας, ἐν οἷς ἦν καὶ Στράτιος ἤδη γηραιὸς ὤν, ὃς ἐμπλεκόμενος καὶ λιπαρῶν ἐδεῖτο τοῦ Λιαίου πεισθῆναι τοῖς ὑπὸ τοῦ Καικιλίου
5 προτεινομένοις. οἱ δὲ συνεδρεύσαντες τοῖς μὲν ὑπὸ
6 τοῦ Φίλωνος λεγομένοις οὐ προσεῖχον· οὐκ ἐνόμισαν γὰρ κοινὴν εἶναι τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ σφέτερον συμφέρον καὶ τὴν αὐτῶν ἀσφάλειαν ἐν πλείστῳ τιθεμένων ταῦτα λέγειν. πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστώτων, εἰ καὶ πάντων
7 ἅμα διήμαρτον. σαφῶς γὰρ σφίσι τὰ πεπραγμένα συνειδότες οὐδαμῶς ἐδύναντο πιστευῦσαι διότι τύχοιεν
8 ἄν τινος ἐλέου παρὰ Ῥωμαίων. τὸ δ' ὑπὲρ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας παθεῖν ὅ,τι δέοι γενναίως οὐδ' ἐν νῷ καθάπαξ ἐλάμβανον· ὅπερ ἦν ἀνδρῶν φιλοδόξων καὶ προστατεῖν φασκόντων

τῆς Ἑλλάδος. ἀλλὰ γὰρ πῶς ἔμελλε καὶ πόθεν παραστήσεσθαι τοῦτο τὸ φρόνημα τοῖς προειρημένοις; ἦσαν γὰρ οἱ βουλευόμενοι Δίαιος καὶ Δαμόκριτος, ἄρτι τῆς καθόδου τετευχὼς διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀκρισίαν, σὺν δὲ τούτοις Ἀλκαμένης, Θεοδέκτης, Ἀρχικράτης. ὑπὲρ ὧν, τίνες ἦσαν καὶ τίνα φύσιν ἕκαστος εἶχε καὶ τίνα προαίρεσιν καὶ βίον, εἴρηται διὰ πλειόνων. [Exc. Val. p. 185 – 186.] 9 10

Ὅθεν ἐν τοιούτοις ὄντος τοῦ διαβουλίου καὶ τὸ τέλος ἀκόλουθον ἐξέβη τῶν δοξάντων. παραυτίκα μὲν οὖν συνέκλεισαν οὐ μόνον τοὺς περὶ τὸν Ἀνδρωνίδαν καὶ Λάγιον, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑποστράτηγον Σωσικράτη, ἐπενέγκαντες αἰτίαν ὅτι προστατήσαι τοῦ διαβουλίου καὶ συναποφήναιτο πέμπειν πρὸς τὸν Καικίλιον καὶ συλλήβδην πάντων εἴη τῶν κακῶν αἴτιος· εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον καθίσαντες δικαστὰς τοῦ μὲν Σωσικράτους κατεδίκασαν θάνατον, καὶ δήσαντες καὶ στρεβλοῦντες προσεκαρτέρουν, ἕως διέφθειραν τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲν εἰπόντα τῶν ἐκείνοις προσδοκωμένων. τὸν δὲ Λάγιον καὶ τὸν Ἀνδρωνίδαν καὶ τὸν Ἄρχιππον ἀφῆκαν, ἅμα μὲν τοῦ πλήθους εἰς ἐπίστασιν παραγενομένου διὰ τὴν εἰς τὸν Σωσικράτη παρανομίαν, ἅμα δὲ τοῦ Διαίου λαβόντος παρὰ μὲν Ἀνδρωνίδου τάλαντον, παρὰ δὲ Ἀρχίππου τετταράκοντα μνᾶς. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τοῦ σκάμματος ὢν τὸ δὴ λεγόμενον ἐδύνατο λῆξαι τῆς περὶ τοῦτο τὸ μέρος ἀναισχυντίας καὶ παρανομίας ὁ προειρημένος. παραπλήσια δὲ τούτοις ἔπραξε καὶ βραχεῖ χρόνῳ πρότερον εἰς Φιλῖνον τὸν Κορίνθιον· προθεὶς γὰρ αἰτίαν ὅτι διαπέμπεται πρὸς Μεναλκίδαν καὶ τὰ Ῥωμαίων φρονεῖ, τόν τε Φιλῖνον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μαστιγῶν καὶ στρεβλῶν ἐν συνόψει πάντας 1 2 3 4 5 6

ἀλλήλων οὐ πρότερον ἔληξε πρὶν ἢ διέφθειρε τὰ
7 μειράκια καὶ τὸν Φιλίνον. τοιαύτης δὲ τῆς ἀνοίας
καὶ τῆς ἀκρισίας συμβαινούσης περὶ πάντας οἵαν
οὐδ' ἂν ἐν βαρβάροις εὕροι τις ῥᾳδίως, δῆλον ὡς
εἰκότως ἂν τις ἐπιζητήσειε πῶς οὐκ ἄρδην ἀπώλοντο
8 πάντες. ἐγὼ γὰρ ἂν εἴποιμι διότι δοκεῖ μοι καθά-
περ ἂν εἰ τύχη τις ἀντερεῖσαι πανοῦργος καὶ τεχνικὴ
πρὸς τὴν ἄνοιαν καὶ μανίαν τῶν ἡγουμένων, ἥτις
ἐξωθουμένη πάντῃ καὶ πάντως ὑπὸ τῆς ἀνοίας τῶν
προεστώτων, βουλομένη δὲ κατὰ πάντα τρόπον σώ-
ζειν τοὺς Ἀχαιούς, ἐπὶ τὸ καταλειπόμενον ἦλθεν,
9 ὥσπερ ἀγαθὸς παλαιστής. τοῦτο δ' ἦν τὸ ταχέως σφῆ-
λαι καὶ ῥᾳδίως ἡττῆσαι τοὺς Ἕλληνας· ὅπερ ἐποίησε.
10 διὰ γὰρ τοῦτο συνέβη μήτε τὴν Ῥωμαίων ὀργὴν καὶ
θυμὸν ἐκκαυθῆναι πορρωτέρω, μηδ' ἐλθεῖν τὰς ἐκ
τῆς Λιβύης δυνάμεις, μήτε τοὺς προεστῶτας, ὄντας
μὲν οἵους εἶπον, ἐπιλαβομένους δὲ προτερήματος,
ἀποδείξασθαι τὴν αὐτῶν ἀσέβειαν εἰς τοὺς ὁμοφύ-
11 λους. τί γὰρ εἰκὸς ἦν πρᾶξαι τούτους κατὰ τῶν
ἰδίων ἐπιλαβομένους ἀφορμῆς τινος ἢ προτερήμα-
τος δῆλόν ἐστιν ἐκ τῶν προειρημένων διὰ τὸ κατὰ
12 λόγον. ἅπαντες δὲ τότε τὴν παροιμίαν ταύτην διὰ
στόματος εἶχον, ὡς Εἰ μὴ ταχέως ἀπωλόμεθα, οὐκ
ἂν ἐσώθημεν. [Exc. Val. p. 186—189. 5. οὐδὲ—πα-
ρανομίας ὁ Λίλαιος ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν, et 12.
Ὅτι τῶν Ἀχαιῶν ἀπολομένων ὑπὸ Λιλαίου παροιμία
τις ἐξηνέχθη ὡς — ἐσώθημεν, ὡς ἂν εἰ, εἰ μὴ οἱ
κακοὶ ἀπώλοντο, οὐκ ἂν ἡ Ἑλλὰς διεσέσωστο Exc.
Vat. p. 459 M. 95 H.]

6 Ὅτι Λύλος Ποστόμιος ἄξιος γέγονεν ἐπισημα-
2 σίας ἀπεντεῦθεν. οἰκίας μὲν γὰρ ἦν καὶ γένους
πρώτου, κατὰ δὲ τὴν ἰδίαν φύσιν στωμύλος καὶ

λάλος καὶ πέρπερος διαφερόντως. ἐπιθυμήσας δὲ 3
εὐθέως ἐκ παίδων τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς καὶ διαλέκτου πολὺς μὲν ἦν ἐν τούτοις καὶ κατακορής· ὥστε δι' ἐκεῖνον καὶ τὴν αἵρεσιν τὴν Ἑλληνικὴν προσκόψαι τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἀξιολογωτάτοις τῶν Ῥωμαίων, τέλος δὲ καὶ ποίημα γράφειν 4
καὶ πραγματικὴν ἱστορίαν ἐνεχείρησεν, ἐν ᾗ διὰ τοῦ προοιμίου παρεκάλει τοὺς ἐντυγχάνοντας συγγνώμην ἔχειν, ἐὰν Ῥωμαῖος ὢν μὴ δύνηται κατακρατεῖν τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου καὶ τῆς κατὰ τὸν χειρισμὸν οἰκονομίας. πρὸς ὃν οἰκείως ἀπηντηκέναι δοκεῖ Μάρκος Πόρκιος Κάτων· θαυμάζειν γὰρ ἔφη πρός τινα 5
λόγον ποιεῖται τοιαύτην παραίτησιν. εἰ μὲν γὰρ 6
αὐτῷ τὸ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέδριον συνέταττε γράφειν ἱστορίαν, ἴσως ἔδει προφέρεσθαι ταῦτα καὶ παραιτεῖσθαι· μηδεμιᾶς δ' ἀνάγκης οὔσης ἐθελον- 7
τὴν ἀπογράψασθαι, κἄπειτα παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν, ἐὰν βαρβαρίζῃ, τῆς ἁπάσης ἀτοπίας εἶναι σημεῖον καὶ παραπλήσιον ὡς ἂν εἴ τις εἰς τοὺς γυ- 8
μνικοὺς ἀγῶνας ἀπογραψάμενος πυγμὴν ἢ παγκράτιον, παρελθὼν εἰς τὸ στάδιον, ὅτε δέοι μάχεσθαι, παραιτοῖτο τοὺς θεωμένους συγγνώμην ἔχειν, ἐὰν μὴ δύνηται μήτε τὸν πόνον ὑπομένειν μήτε τὰς πληγάς. δῆλον γὰρ ὡς εἰκὸς γέλωτα τὸν τοιοῦτον ὀφλεῖν 9
καὶ τὴν δίκην ἐκ χειρὸς λαμβάνειν· ὅπερ ἔδει καὶ τοὺς τοιούτους ἱστοριογράφους, ἵνα μὴ κατετόλμων τοῦ καλῶς ἔχοντος. παραπλησίως δὲ καὶ κατὰ τὸν 10
λοιπὸν βίον ἐζηλώκει τὰ χείριστα τῶν Ἑλληνικῶν. καὶ γὰρ φιλήδονος ἦν καὶ φυγόπονος. τοῦτο δ' 11
ἔσται δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων· ὃς πρῶτος παρὼν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις, καθ' ὃν καιρὸν συνέβαινε γίγνεσθαι τὴν ἐν Φωκίδι μάχην,

σκηψάμενος ἀσθένειαν εἰς Θήβας ἀνεχώρησε χάριν
12 τοῦ μὴ μετασχεῖν τοῦ κινδύνου· συντελεσθείσης δὲ
τῆς μάχης πρῶτος ἔγραψε τῇ συγκλήτῳ περὶ τοῦ
κατορθώματος, προσδιασαφῶν τὰ κατὰ μέρος, ὡς
μετεσχηκὼς αὐτὸς τῶν ἀγώνων. [Exc. Val. p. 189
—190.]

7 Πολύβιος δὲ τὰ συμβάντα περὶ τὴν ἅλωσιν (τῆς
Κορίνθου) ἐν οἴκτου μέρει λέγων προστίθησι καὶ
τὴν στρατιωτικὴν ὀλιγωρίαν τὴν περὶ τὰ τῶν τεχνῶν
2 ἔργα καὶ τὰ ἀναθήματα. φησὶ γὰρ ἰδεῖν παρὼν ἐρ-
ριμμένους πίνακας ἐπ' ἐδάφους, πεττεύοντας δὲ τοὺς
3 στρατιώτας ἐπὶ τούτων. ὀνομάζει δ' αὐτῶν Ἀρι-
στείδου γραφὴν τοῦ Διονύσου, ἐφ' οὗ τινες εἰρῆσθαί
φασι τὸ Οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον, καὶ τὸν Ἡρακλέα
τὸν καταπονούμενον τῷ τῆς Δηιανείρας χιτῶνι.
[Strabo 8, p. 381.]

7a Ὅτι διὰ τὴν προϋπάρχουσαν τοῦ πλήθους πρὸς
Φιλοποίμενα εὔνοιαν οὐ καθεῖλον τὰς εἰκόνας αὐτοῦ
ἐν πόλεσί τισιν οὔσας· οὕτω μοι δοκεῖ πᾶν τὸ γιγνό-
μενον ἀληθινῶς ἐνεργάζεσθαί τινα δυσεξάλειπτον
εὔνοιαν τοῖς εὖ παθοῦσι. — διὸ καὶ δικαίως ἂν
εἴποι τις τὸ περιφερόμενον, οὐ θύρᾳ τὸ δὴ λεγόμε-
νον, ἀλλ' ἀμφόδῳ διέψευσται. [Exc. Vat. p. 459—460
M. 95 H.]

8 Οὐσῶν δὲ πολλῶν μὲν εἰκόνων τοῦ Φιλοποίμε-
νος, μεγάλων δὲ τιμῶν, ἃς αἱ πόλεις ἐψηφίσαντο,
2 Ῥωμαῖος ἀνὴρ ἐν τοῖς περὶ Κόρινθον ἀτυχήμασι τῆς
Ἑλλάδος ἐπεχείρησεν ἀνελεῖν ἁπάσας καὶ διώκειν
αὐτόν, ἐνδεικνύμενος ὥσπερ ἔτι ζῶντα Ῥωμαίοις
3 πολέμιον καὶ κακόνουν γενέσθαι. λόγων δὲ λεχθέν-
των καὶ Πολυβίου πρὸς τὸν συκοφάντην ἀντειπόν-

τος, οὔθ' ὁ Μόμμιος οὔθ' οἱ πρέσβεις ὑπέμειναν ἀνδρὸς ἐνδόξου τιμὰς ἀφανίσαι. [Plut. Philop. c. 21.]

Ἐπεβάλετο (ὁ Πολύβιος) διδάσκειν διὰ πλειόνων ἀκολούθως τοῖς ἐν ἀρχαῖς ἡμῖν εἰρημένοις περὶ τἀνδρός. ταῦτα δ' ἦν ὅτι διαφέροιτο μὲν πρὸς Ῥωμαίους πολλάκις ὑπὲρ τῶν ἐπιταττομένων, διαφέροιτο δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον διδάσκειν καὶ πείθειν ὑπὲρ τῶν ἀμφισβητουμένων, οὐδὲ τοῦτο ποιεῖν εἰκῇ. πεῖραν δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτὸν ἀληθινὴν ἔφη καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐκ πυρὸς παρεσχῆσθαι χάριν κατὰ τοὺς Φιλιππικοὺς καὶ κατὰ τοὺς Ἀντιοχικοὺς καιρούς· πλείστην γὰρ ἔχοντα ῥοπὴν τότε τῶν Ἑλλήνων καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἀληθινώτατα διατετηρηκέναι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, μετασχόντα τοῦ δόγματος τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐν ᾧ τετραμήνῳ πρότερον τῆς Ῥωμαίων διαβάσεως Ἀντιόχῳ καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς τὸν ἀπὸ τῆς χώρας πόλεμον ἐξήνεγκαν, τῶν ἄλλων Ἑλλήνων σχεδὸν ἁπάντων ἀπηλλοτριωμένων τῆς Ῥωμαίων φιλίας. ὧν οἱ δέκα διακούσαντες, καὶ τὴν προαίρεσιν ἀποδεξάμενοι τοῦ λέγοντος, συνεχώρησαν καταμόνους αὐτῷ τὰς τιμὰς ὑπάρχειν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι. λαβόμενος δὲ τῆς ἀφορμῆς ταύτης Πολύβιος τὰς εἰκόνας ἠτήσατο τὸν στρατηγόν, καίπερ ἤδη μετακεκομισμένας εἰς Ἀκαρνανίαν ἐκ Πελοποννήσου, λέγω δὲ τὴν Ἀχαιοῦ καὶ τὴν Ἀράτου καὶ Φιλοποίμενος. ἐφ' οἷς ἀγασθὲν τὸ πλῆθος αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ἔστησεν αὐτοῦ λιθίνην εἰκόνα.

Ὅτι μετὰ τὴν κατάστασιν τῶν δέκα, ἣν ἐποιήσαντο ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ, οὗτοι οἱ δέκα τῷ ταμίᾳ τῷ μέλλοντι πωλεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ Διαίου συνέταξαν ὅ,τι ποτ' ἂν ἐκλέξασθαι βουληθῇ τῶν ὑπαρχόντων ὁ

Πολύβιος, ὑφελόντα καὶ δόντα ὠρεὰν τἄλλα πωλεῖν
2 τοῖς ὠνουμένοις. ὁ δὲ προειρημένος τοσοῦτον ἀπέσχε
τοῦ προσδέξασθαί τι τῶν τοιούτων ὡς καὶ τοὺς φί-
λους παρεκάλεσε καθόλου μηδενὸς ἐπιθυμῆσαι τῶν
3 ὑπὸ τοῦ ταμίου πωλουμένων. συνέβαινε γὰρ τοῦ- 5
τον ἐπιπορευόμενον τὰς πόλεις πάντων τῶν τῷ Διαίῳ
κοινωνησάντων πωλεῖν τὰς οὐσίας, τῶν καὶ κατα-
4 κριθέντων, ὅσοι μὴ παῖδας ἢ γονέας εἶχον. ὧν τινὲς
μὲν οὐ προσέσχον, οἱ δὲ κατακολουθήσαντες τῇ συμ-
βουλίᾳ καλλίστην δόξαν ἐξηνέγκαντο παρὰ τοῖς πο- 10
λίταις.

10 . Ταῦτα δὲ διοικήσαντες ἐν ἓξ μησὶν οἱ δέκα [καὶ]
τῆς ἐαρινῆς ὥρας ἐνισταμένης ἀπέπλευσαν εἰς τὴν
Ἰταλίαν, καλὸν δεῖγμα τῆς Ῥωμαίων προαιρέσεως
2 ἀπολελοιπότες πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν. [ἐνετείλαντο δὲ 15
τῷ Πολυβίῳ χωριζόμενοι τὰς πόλεις ἐπιπορευθῆναι,
καὶ περὶ ὧν οἱ ἄνθρωποι ἀμφιβάλλουσι διευκρινῆσαι,
μέχρι οὗ συνήθειαν ἔχωσι τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς νό-
3 μοις. ὃ δὴ καὶ μετά τινα χρόνον ἐποίησε [πρὸς τὸ]
τοὺς ἀνθρώπους στέρξαι τὴν δεδομένην πολιτείαν καὶ 20
μηδὲν ἀπόρημα μήτε κατ' ἰδίαν μήτε κατὰ κοινὸν ἐκ
4 τῶν νόμων γενέσθαι περὶ μηδενός. διὸ καὶ καθόλου
μὲν ἐξ ἀρχῆς ἀποδεχόμενοι καὶ τιμῶντες τὸν ἄνδρα,
περὶ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς καὶ τὰς προειρημένας
πράξεις εὐδοκούμενοι κατὰ πάντα τρόπον ταῖς με- 25
γίσταις τιμαῖς ἐτίμησαν αὐτὸν κατὰ πόλεις καὶ ζῶντα
5 καὶ μεταλλάξαντα. πάντες δ' ἔκριναν κατὰ λόγον
τοῦτο ποιεῖν· μὴ γὰρ ἐξεργασαμένου τούτου καὶ γρά-
ψαντος τοὺς περὶ τῆς κοινῆς δικαιοδοσίας νόμους
6 ἄκριτα πάντα ἦν καὶ πολλῆς γέμοντα ταραχῆς. διὸ 30
καὶ τοῦτο κάλλιστον Πολυβίῳ πεπρᾶχθαι νομιστέον
πάντων τῶν προειρημένων.]

Ὅτι ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὸ χωρισθῆναι 11
ἐξ Ἀχαΐας τὸ συνέδριον, ἐπισκευάσας τὸν ἐν Ἰσθμῷ
τόπον καὶ κοσμήσας τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς
νεών, ταῖς ἑξῆς ἡμέραις ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις, τι-
μώμενος ἐν ἑκάστῃ καὶ τυγχάνων τῆς ἁρμοζούσης
χάριτος. εἰκότως δὲ τιμᾶσθαι συνέβαινεν αὐτὸν καὶ 2
κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν· καὶ γὰρ ἐγκρατῶς καὶ καθα- 3
ρῶς ἀνεστράφη, καὶ πρᾴως ἐχρήσατο τοῖς ὅλοις
πράγμασι, μέγαν καιρὸν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔχων καὶ
μεγάλην ἐξουσίαν. καὶ γὰρ ἐν οἷς ἐδόκει παρεορα- 4
κέναι τι τῶν καθηκόντων, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐφαίνετο δι'
ἑαυτὸν τοῦτο πεποιηκέναι, διὰ δὲ τοὺς παρακειμέ-
νους φίλους. τοῦτο δ' ἦν καταφανέστατον ἐν τοῖς 5
τῶν Χαλκιδέων ἱππεῦσιν, οὓς ἀνεῖλεν.

Ὅτι Πτολεμαῖος ὁ τῆς Συρίας βασιλεὺς κατὰ 12
τὸν πόλεμον πληγεὶς ἐτελεύτησε τὸν βίον, κατὰ 2
μέν τινας μεγάλων ἐπαίνων καὶ τιμῆς ὢν ἄξιος,
κατὰ δέ τινας τοὐναντίον. πρᾷος μὲν γὰρ ἦν καὶ 3
χρηστός, εἰ καί τις ἄλλος τῶν προγεγονότων βασι-
λέων. σημεῖον δὲ τούτου μέγιστον· ὃς πρῶτον μὲν 4
οὐδένα τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἐγκλημά-
των ἐπανείλετο· δοκῶ δὲ μηδὲ τῶν ἄλλων Ἀλεξαν-
δρέων μηδένα δι' ἐκεῖνον ἀποθανεῖν· ἔπειτα δόξας 5
ἐκπεσεῖν ἐκ τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τἀδελφοῦ τὸ μὲν πρῶτον
ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λαβὼν κατ' αὐτοῦ καιρὸν ὁμολογού-
μενον ἀμνησικάκητον ἐποιήσατο τὴν ἁμαρτίαν· μετὰ 6
δὲ ταῦτα πάλιν ἐπιβουλεύσαντος τῇ Κύπρῳ κύριος
γενόμενος ἐν Λαπήθῳ τοῦ σώματος ἅμα καὶ τῆς
ψυχῆς αὐτοῦ τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ κολάζειν ὡς ἐχθρὸν
ὥστε καὶ δωρεὰς προσέθηκε παρὰ τὰς πρότερον ὑπαρ-
χούσας αὐτῷ κατὰ συνθήκας καὶ τὴν θυγατέρα δώ-
σειν ὑπέσχετο. κατὰ μέντοι γε τὰς ἐπιτυχίας καὶ 7

κατορθώσεις ἐξελύετο τῇ ψυχῇ, καί τις οἷον ἀσωτία καὶ ῥᾳθυμία περὶ αὐτὸν Αἰγυπτιακὴ συνέβαινεν· καὶ κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις εἰς περιπετείας ἐνέπιπτεν. [Exc. Val. p. 190—197.]

13 [Ὅτι ὁ Πολύβιός φησι κατὰ τὸ τέλος τῆς συγγραφῆς·] Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς καταπράξαντες ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπανήλθομεν ὡς ἂν εἰ κεφάλαιά τινα τῶν προπεπολιτευμένων κατειργασμένοι, χάριν ἀξίαν τῆς 2 πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίας. διὸ καὶ πᾶσι τοῖς θεοῖς εὐχὰς ποιούμεθα τὸ λοιπὸν μέρος τῆς ζωῆς ἐν τού- 3 τοις καὶ ἐπὶ τούτων διαμεῖναι, θεωροῦντες τὴν τύχην ὡς ἔστιν ἀγαθὴ φθονῆσαι τοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἰσχύειν καθ' ὅ τις ἂν δοκῇ μάλιστα μακαρίζεσθαι καὶ κατορθοῦν ἐν τῷ [βίῳ]. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι συνέπεσεν.

14 Ἡμεῖς δὲ παραγεγονότες ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς ὅλης πραγματείας βουλόμεθα προσαναμνήσαντες τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς προεκθέσεως ἧς ἐποιησάμεθα καταβαλόμενοι τὴν ἱστορίαν συγκεφαλαιώσασθαι τὴν ὅλην ὑπόθεσιν, οἰκειώσαντες τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει καὶ κα- 2 θόλου καὶ κατὰ μέρος. ἐξεθέμεθα τοιγαροῦν ἐν ἀρχαῖς ὅτι τῆς μὲν προκατασκευῆς ποιησόμεθα τὴν ἀρχὴν ἀφ' ὧν Τίμαιος ἀπέλιπεν· ἐπιδραμόντες δὲ κεφαλαιωδῶς τὰς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν καὶ Λιβύην πράξεις, ἐπειδὴ περὶ μόνων τῶν τόπων τού- 3 των κἀκεῖνος πεποίηται τὴν ἱστορίαν, ὅτ' ἀνήλθομεν ἐπὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς Ἀννίβας μὲν παρέλαβε τὰς Καρχηδόνος δυνάμεις, ὁ δὲ Δημητρίου Φίλιππος τὴν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλείαν, Κλεομένης δ' ὁ Σπαρτιάτης ἔφυγεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἅμα δὲ τούτοις Ἀντίοχος μὲν τὴν ἐν τῇ Συρίᾳ βασιλείαν διεδέδεκτο, Πτολεμαῖος δὲ τὴν κατ' Αἴγυπτον ὁ κληθεὶς Φιλο-

πάτωρ, ἐπηγγειλάμεθα διότι πάλιν ἀπὸ τούτων τῶν καιρῶν ἀρξάμενοι καθ' οὓς ἦν ὀλυμπιὰς ἑνάτη καὶ τριακοστὴ πρὸς ταῖς ἑκατόν, διέξιμεν τὰς κοινὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις, περιγράφοντες κατ' ὀλυμπιάδας καὶ διαιροῦντες κατὰ ἔτος καὶ συγκρίνοντες ἐκ παραβολῆς τὰς καταλλήλους ἕως τῆς Καρχηδόνος ἁλώσεως καὶ τῆς Ἀχαιῶν καὶ Ῥωμαίων περὶ τὸν Ἰσθμὸν μάχης, ἔτι δὲ τῆς ἐπιγενομένης ἐκ τούτων ἀποκαταστάσεως περὶ τοὺς Ἕλληνας. ἐξ ὧν τὸ κάλλιστον ἔφαμεν, ἅμα δ' ὠφελιμώτατον περιγενέσθαι τοῖς φιλομαθοῦσι· τοῦτο δ' ἦν τὸ γνῶναι πῶς καὶ τίνι γένει πολιτείας ἐπικρατηθέντα σχεδὸν ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην ὑπὸ μίαν ἀρχὴν ἔπεσε τὴν Ῥωμαίων, ὃ πρότερον οὐχ εὑρίσκεται γεγονός. τούτων δὴ πάντων ἡμῖν ἐπιτετελεσμένων λείπεται διασαφῆσαι τοὺς χρόνους τοὺς περιειλημμένους ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ τὸ πλῆθος τῶν βίβλων καὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς ὅλης πραγματείας. [Exc. Vat. p. 460 — 461 M. 95 — 96 H. *)]

*) Qui post πραγματείας addidit: [Ζήτει] τὸν μ΄ λόγον ἐν τῷ περὶ τοῦ τίς τι ἐξεῦρε. Τέλος τῆς Πολυβίου ἱστορίας λόγου λθ΄. Περὶ γνωμικῶν ἀποστομισμάτων, cum hac annotatione ad illud Ζήτει: „Huc revocavi Epitomatoris notam, quam descriptor deorsum traxit ad v. 27." Hoc est verba τὸν μ΄ λόγον post λόγου λθ΄, ubi τὸν μ̄ λόγον positum conspicitur in tabula aere expressa ante Maii vol. 2, qui in editione p. 461: ἐν τῷ περὶ τοῦ τίς (male omisso τί (sic), quod est in tabula) ἐξεῦρε [ζήτει] τὸν μ΄ λόγον. Τέλος τῆς Πολυβίου ἱστορίας λόγου λθ΄. Περὶ γνωμικῶν ἀποστομισμάτων, cum hac annotatione: „Vocabulum ζήτει a me scribitur. Namque ante μ΄ [dicere debebat τὸν μ΄] λόγον est quidam vel ornatus vel nexus litterarius, quem non explico, sed tamen in aerea tabula, cum paginae huius extrema parte, incidendum curavi". Nexus autem ille nihil est nisi signum quo verba τὸν ¯ λόγον po-

nenda fuisse indicatur ante *ἐν τῷ περὶ τοῦ τίς τί ἐξεῦρε*, neque conferendus cum lineola inter duo puncta, de qua Bastius Comment. palaeogr. p. 856, sed cum illa potius cuius exempla exhibui praef. ad Xenoph. Anab. p. V ed. Oxon. et ad 1, 3, 6; 4, 4; 4, 8, 25. Nam idem nexus positus post punctum, quod inter *πραγματείας* et *ἐν τῷ* interponitur. Quod qui intellexit Struvius in Annal. Lips. a. 1828, vol. 7, p. 375, etiam *ζήτει* ante *ἐν τῷ* potius quam, ut Maius putavit, post *ἐξεῦρε* evanuisse coniecit ex ipsa in Maii tabula versuum forma, quae haec est:

τούτων δὴ πάντων ἡμῖν ἐπιτετελεσμένων λείπεται διασαφῆσαι τοὺς χρόνους τοὺς περιειλημμένους ὑπὸ τῆς ἱστορίας. καὶ τὸ πλῆθος τῶν βίβλων. καὶ ἀριθμὸν τῆς ὅλης πραγματείας.

ἐν τῷ περὶ τοῦ τίς τί ἐξεῦρε:

τελ° τῆς Πολυβίου ἱστορίας λόγου $\overline{\lambda\theta}$ *·/. τὸν μ̄ λόγον:*

περὶ γνωμικῶν ἀποστομισμάτων (sine puncto)

Nam etsi initio poni solet illud *ζήτει*, hic tamen partim signum post *πραγματείας*, si id significat quod putavit Struvius, partim spatium ante sequens *ἐν* inter haec iubet poni. Illud autem *περὶ γνωμικῶν ἀποστομισμάτων* vel potius, ut dictum ad Stephanum, *ἀποστοματισμάτων* utrum sit idem quod *περὶ γνωμῶν*, ut Maio p. 461 et XIII, an novum significet titulum, ut Struvio videbatur l. c., in medio relinquo.

ADDENDA.

Fragmentis libri trigesimi quarti addendum hoc ex Epitome Strabonis Vaticana l. 7, 57, p. 90 ed. Krameri:

Ὅτι ἐκ Περίνθου εἰς Βυζάντιόν εἰσιν ἑξακόσιοι τριάκοντα [στάδιοι], ἀπὸ δὲ Ἕβρου καὶ Κυψέλων εἰς Βυζάντιον μέχρι Κυανέων τρισχίλιοι ἑκατόν, ὥς φησιν Ἀρτεμίδωρος, τὸ δὲ σύμπαν μῆκος ἀπὸ Ἰονίου κόλπου τοῦ κατὰ Ἀπολλωνίαν μέχρι Βυζαντίου ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι εἴκοσι· προστίθησι δ' ὁ Πολύβιος καὶ ἄλλους ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, τὸ τρίτον τοῦ σταδίου προσλαμβάνων ἐπὶ τοῖς ὀκτὼ τοῦ μιλίου σταδίοις.

Quam ego praefatione ad vol. 2, p. XV a Mynoide Mina memoratam tantum, sed non editam aegre tuleram Polybii de Romanorum obsidione Syracusarum narrationis particulam, eam iam edidit C. Wescherus in libro egregio *Πολιορκητικὰ καὶ Πολιορκίαι διαφόρων πόλεων* inscripto et Parisiis a. 1867 edito p. 326—328. Ubi post illa quae de eadem obsidione iisdem fere verbis edita exstant 8, 5, 1—8, 5, partim ab Herone qui dicitur partim in Excerptis quae vocantur antiquis conservata, verbis 8, 4, *τὰ δὲ πλεῖστα τῆς πρῴρας ἀφ' ὕψους ῥιφθείσης βαπτιζόμενα πλήρη θαλάττης ἐγένετο καὶ ταραχῆς*, sed omissis postremis iisque ineptis *καὶ ταραχῆς*, haec adduntur:

Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ τοῖς ὅλοις ἀποροῦντες 1
τὸ (l. *τῷ*) *μηκέτι ποτὲ ἂν ἐλπίσαι διὰ πολιορκίας τὰς Συρακουσας ἑλεῖν τῶν μὲν ἄλλων στρατηγημάτων ἢ τολμημάτων οὐδενὸς ἀπέστησαν, τοῦ δὲ πολιορκεῖν οὐδὲ πεῖραν ἔτι λα-*

2 βεῖν ἐθάρρησαν. μετὰ δέ τινας ἡμέρας αὐτομόλου διασαφήσαντος ὅτι Θυσίαν ἄγουσι πάνδημον οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἐφ' ἡμέρας ἤδη τρεῖς Ἀρτέμιδι, καὶ τοῖς μὲν σίτοις λιτοῖς χρῶνται διὰ τὴν σπάνιν, τῷ δὲ οἴνῳ δαψιλεῖ, πολὺν μὲν Ἐπικύδου δεδωκότος, πολὺν δὲ Συρακουσίων (scr. per o), τότε προσαναλαβὼν ὁ Μάρκος τὸ τεῖχος καθ' ὃ μέρος ην ταπεινότερον καὶ νομίσας εἰκὸς εἶναι τοὺς ἀνθρώπους μεθύειν διὰ τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἔνδειαν τῆς ξηρᾶς τροφῆς,
3 ἐπεβάλετο καταπειράζειν τῆς ἐλπίδος. ταχὺ δὲ κλιμάκων δυοῖν συντεθεισῶν εὐαρμόστων, πρὸς τὸ τεῖχος ἐγένετο περὶ τὰ συνεχῆ τῆς πράξεως, καὶ τοῖς μὲν ἐπιτηδείοις πρὸς τὴν ἀνάβασιν καὶ τὸν ἐπιφανέστατον καὶ πρῶτον κίνδυνον ἐκοινολογεῖτο περὶ τοῦ μέλλοντος, μεγάλας ἐλπίδας αὐτοῖς ἐνδιδούς· τοὺς δὲ τούτοις ὑπουργήσαντας καὶ προσοίσοντας κλίμακας ἐξέλεξε, διασαφῶν οὐδὲν πλὴν ἑτοίμους εἶναι
4 πρὸς τὸ παραγγελλόμενον. πειθαρχησάντων δὲ κατὰ τὸ συνταχθὲν λαβὼν τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν νυκτὸς ἦγειρε τοὺς πρώτους· προπέμψας δὲ τοὺς ἅμα ταῖς κλίμαξι μετὰ σημείας (scr. σημαίας) καὶ χιλιάρχου, καὶ προσαναμνήσας τῶν ἐσομένων δωρεῶν τοῖς ἀνδραγαθήμασι (potius ἀνδραγαθήσασι, ut 1, 45, 3, ubi idem vitium in deterioribus; 3, 71, 10; 10, 11, 6), μετὰ δὲ ταῦτα πᾶσαν τὴν δύναμιν ἐξεγείρας, τοὺς μὲν πρώτους κατὰ σημείαν (scr. σημαίαν) ἐξαποστέλλει· ἐνωμένων (scr. ἠνωμένων aut γενομένων) δὲ τούτων εἰς χιλίους βραχὺ διαλιπὼν αὐτὸς εἵπετο μετὰ τῆς
5 ἄλλης στρατείας (scr. στρατιᾶς). ἐπεὶ δὲ οἱ φέροντες τὰς κλίμακας ἔλαθον ἀσφαλῶς τῷ τείχει προσερείσαντες, ἐξ αὐτῆς ὥρμησαν ἀπροφασίστως οἱ πρὸς τὴν ἀνάβασιν ἀποτεταγμένοι. λαθόντων δὲ καὶ τούτων καὶ στάντων ἐπὶ τοῦ τείχους βεβαίως, οὐκέτι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τάξιν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ἅπαντες ἔμελλον (scr. videtur ἀνέβαινον) διὰ τῶν
6 κλιμάκων. κατὰ μὲν οὖν τὰς ἀρχὰς ἐπιπορευόμενοι τὴν ἐφοδίαν (scr. ἐφοδείαν) ἔρημον εὗρισκον· οἱ γὰρ ἐς τοὺς πύργους ἠθροισμένοι διὰ τὴν Θυσίαν οἱ ἐς (hoc del., ut in ed.) μὲν ἀκμὴν ἔπινον, οἱ δὲ ἐκοιμῶντο πάλαι μεθυσκόμενοι. διὸ καὶ τοῖς μὲν πρώτοις καὶ τοῖς ἐξῆς ἐπιστάντες ἄφνω καὶ μεθ' ἡσυχίας, ἔλαθον τοὺς πλείστους αὐτῶν
7 ἀποκτείναντες. ἐπειδὴ δὲ τοῖς Ἑξαπύλοις ἤγγιζον καταβαί-

νοντες, ἐνῳκοδομημένην τὴν πρώτην (codex a Weschero correctus α) *πυλίδα διεῖλον, δι' ἧς τόν τε στρατηγὸν καὶ τὸ λοιπὸν ἐδέξαντο στράτευμα. οὕτω δὴ τὰς Συρακούσας εἷλον Ῥωμαῖοι.*

Horum nonnisi exiguae particulae partim ex Herone partim ex Suidae tribus glossis ex initio et fine cognitae erant et receptae 8, 37, 2—3. Priora vero quae ante illa posuit ex eodem codice petita Wescherus p. 321—322, etsi iam cognita et plenius meliusque in nonnullis edita erant 8, 5, 1 seqq., quaedam tamen etiam in illis ex codice sunt corrigenda, ut *Ἀχραδίνη* pro *Ἀχραδινή*, quod refellit analogia et Stephani Byz. testimonium, in codice modo sine accentu scriptum modo cum accentu *Ἀχραδείνη*, et s. 10, *ἠφίεσαν* pro *ἀφίεσαν*, ut *ἠφίει* iam erat 8, 1, et 8, 3, *ἐξέῤῥαινε* pro *ἐξέραινε*.

FRAGMENTA.

Polybiani operis fragmentorum numerum non exiguum, quem Suidas potissimum servavit modo addito modo omisso, interdum etiam falso iis apposito nomine Polybii, quum priores Polybii editores certis incertisque inter se commixtis exhibuissent, atque sic multa a Polybio alienissima, velut Xenophontis, Diodori, Dionis, ei tribuissent fragmenta, ego malui ea tantum recipere quae illius aut esse constaret aut possent certe esse, abiectis multis quae cuiusvis potius essent aut non minus esse possent quam Polybii. Nam etsi eclogis perditorum librorum quaedam a me quoque interposita sunt fragmenta ab Suida sine nomine citata[a]), ea tamen partim propter Livii consensum partim propter alias rationes ita conveniunt Polybio ut pauca inter illa videantur fore quae alius esse deprehendantur[b]), etsi non omnino tuta fides est grammaticorum, etiam ubi additum est nomen scriptoris, quum

a) Quum 36, 6, reciperem post priores editores quae sine nomine bis citat Suidas, iisdem tamen addere dubitavi quae eodem retulerat Schweigh. Opusc. vol. 2, p. 202, ab eodem v. *Ἀμίλκας* citata sine nomine verba: *Ἀμίλκας ὁ καὶ Φαβέας Καρχηδονίων στρατηγός, ὃς ὑπῆρχε κατὰ μὲν τὴν ἡλικίαν ἀκμάζων καὶ κατὰ τὴν ἕξιν ἐρρωμένος, τὸ δὲ μέγιστον ἐφόδιον πρὸς πολεμικὴν χρείαν, ἱππεὺς ἄγαν ἀγαθὸς καὶ τολμηρός.*

b) Non contenderim tamen quod post Schweighaeuserum etiam Müllerus De munim. Athen. p. 67 tanquam ab Livio 27, 28, expressum posuit fragm. 10, 33, 7, p. 40, 6, aut quod sequitur 10, Polybii esse potius quam alius. Nam utrumque habet vocabula non solum alibi ab eo non usurpata, sed etiam ab eius aetate, ut videtur, aliena, velut *αἰφνίδιον* adverbialiter positum et vitiosum *ἐπεβάλοντο* pro activo.

Suidas, quem quaecunque citat ex Polybio ea ex eclogis petiisse, non ex integro opere, dixi praef. ad vol. II, p. XVIII, v. *ἀνάστασις* tanquam Polybii citet quae sunt Appiani, in *αὐτάρκεια* quae Dionysii Halic., in *γεφυρίζων* vel scriptoris de Sulla fragmentum, in *στέρξω* quae Ioannis Antiocheni, in *χάρμα* quae sunt Homeri. Alibi ita confusa est eiusdem oratio ut quae Polybio tribuit manifestum sit alius esse ab eo citati scriptoris. Nam etsi v. *ἀπὸ τοῦ κρατίστου, μετὰ δυνάμεως*, addens: *Ἅτε πεπειθαρχηκότων Καρχηδονίων ἀπὸ τοῦ κρατίστου πᾶσι τοῖς ἐπιτατταμένοις. καὶ Πολύβιος· Καὶ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ τοῦ κρατίστου ἐγένετο παρὰ Ῥωμαίοις ἡ μονομαχία· ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς πολλαὶ ὁδοὶ εὕρηνται*, ita loquitur quasi prius fragmentum sit alius, alterum Polybii, tamen prius potius quam alterum Polybio esse tribuendum quum sententia tum duplex ab eo alienissimus prodit hiatus, etsi formula *ἀπὸ τοῦ κρατίστου* ex uno cognita est Polybio.

Nec dubium quod v. *τύχη* scribit: *Οἱ δὲ Χριστιανοὶ θεὸν ὁμολογοῦμεν διοικεῖν τὰ πάντα. καὶ Πολύβιός φησι*, ad Polybii locum paullo ante in eodem vocabulo citatum p. 3646, A, pertinere: *Εἰ χρὴ τύχην λέγειν ἐπὶ τῶν τοιούτων* etc., quum altera Christianorum potius sit quam Polybii de rebus humanis sententia.

Sed multo minus tamen in his quae nomine eius inscribuntur quam in anonymis peccari potuisse fragmentis quum sponte intelligatur, etiam discernendis utrisque potius quam inter se confusis cavendum putavi ne Polybianis multo plura ab eo aliena interponerentur. Nam argumentum fragmenti non sufficere ad arguendum auctorem Polybium uno satis declaratur eo quod 39, 3 a, 1, ab Suida v. *σεμνομυθοῦσιν* sine nomine citatum et pro Polybiano habitum ego delevi, quum Vaticano demum in lucem prolato cognitum esset quomodo res ab eo fuisset exposita, illud autem cuiusvis potius quam Polybii esse apparuisset. Multo minus ea in quibus nihil ne in verbis quidem est Polybianum diutius inter cetera duxi propaganda, quorum haud pauca a Casaubono sine ratione recepta iam Schweighaeuserus notaverat, velut ipsum omnium primum ex Suida v. *ἀβλεπτήματι* ascitum a Casaubono, quantumvis hoc

ipsum vocabulum haud paullo recentioris Polybio sit usus eoque non minus indignum quam, quod in eodem est, de hominibus dictum, *λογικώτερος*, quum adiunctum ei alterum, *οἱ δὲ ἀβλεπτοῦντες καὶ αἰδούμενοι ἀντοφθαλμεῖν πρὸς τὸν Φίλιππον, ἐβοήθουν*, in quo verba *ἀβλεπτεῖν* et *ἀντοφθαλμεῖν* non aliena sunt a Polybio, et ipsum ne possit quidem esse Polybii propter vastum in eo hiatum, nisi ab Suida illatus ei putetur et verbis mutandis tollendus, ut secundum a Casaubono, et dubitante tamen de hoc quoque Schweighaeusero, ex eodem Suida v. *ἀβουλεὶ* petitum: *Ὁ δὲ οὐ σφόδρα στοχαζόμενος τῆς τοῦ βασιλέως γνώμης ἀβουλότατα διεπράξατο*, abieci, quippe cuius nulla esset ratio ad Polybium referendi, qui verbo *διαπράξασθαι* in bonam potius partem utitur quam in contrariam: pariterque tertium et quartum ex eodem petita: *Θαυμαστὴ γάρ τις κίνησις, ὡς ἔοικε, τἀνθρώπου πρὸς τοῦτο τὸ μέρος καὶ ἀγριότης*, v. *ἀγριότης*, quo incertum an referantur verba post id addita: *Ἀγριότης ἐπὶ φιλαργυρίας*: et v. *ἀγωνιῶ*: *Ἡγωνία δὲ μὴ τοὺς στρατιώτας ἐπιλείπῃ τὰ ὀψώνια*, quasi verba tam vulgaria non cuiusvis esse possint alius aeque ac Polybii: et primum demum ascivi quod vocabulum exhibet Polybianum *ἀδικοδοξία*. Itaque segregatis quae cum ipso Polybii nomine posita essent fragmentis ab anonymis prima posui illa, iisque addidi altera.

---

1 *Ὁ δὲ προσπεσὼν αἴρεται νίκην εὐτυχεστάτην.* [Suidas v. *αἶρε.*]

2 *Τοὺς δὲ ἐτίμησε χρυσοῖς ὑφάσμασι καὶ λόγχαις, βουλόμενος ἀκόλουθον εἶναι τοῖς ἔργοις τὴν διὰ τῶν λόγων ἐπαγγελίαν.* [Suidas v. *ἀκόλουθον.*]

3 *Τὰ γὰρ ἐπιφανέστατα τῶν ὀχυρωμάτων ὡς ἐπίπαν κοινὴν ἔχει τὴν φύσιν. γνοίη δ' ἄν τις τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀκροπόλεις συμβαινόντων. αὗται γὰρ δοκοῦσι μὲν μεγάλα συμβάλλεσθαι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν πόλεων, ἐν αἷς*[a]) *ἂν ὦσι, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἐλευθερίας φυλακήν· γίνονται δὲ καὶ πολλάκις αἴτιαι δουλείας καὶ κακῶν ὁμο-*

---

a) *πόλεων — αἷς* pro *πολεμίων — οἷς* Schweigh.

λογουμένων, ὥς φησι Πολύβιος. [Suidas v. ἀκρόπολις, cui additum Δαμασκίου, ut huius sit locus Polybium citantis.]

Οἶδε γὰρ καὶ λόγων ἀλκὴ θανάτου καταφρονεῖν. [Suidas v. ἀλκή.] 4

Ὀλίγοι δέ τινες ἦσαν οἱ καταινέσαντες, οἱ δὲ πλείονες ἀντέπιπτον· ὧν οἱ μὲν ἀλογιστίαν, οἱ δὲ μανίαν ἔφασαν εἶναι τὸ παραβάλλεσθαι καὶ κυβεύειν τῷ βίῳ, τὸ παράπαν ἀνεννόητον ὄντα τῆς μάχης καὶ τῆς βαρβαρικῆς χρείας. [Suidas vv. ἀλογιστία, ἀνεννόητον, καταινέσαντες, κυβεύειν κύβος.[a]] 5

Οἱ μὲν οὖν περὶ Μητρόδωρον καταπλαγέντες τὴν ἀνάτασιν Φιλίππου τοῦ βασιλέως ἐπανῆλθον. [Suidas v. ἀνάτασιν.] 6

Διόπερ οὔτε τὸ λαθεῖν οὔτε κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς εἰσβάλλοντας εἰς Μακεδονίαν τοὺς Ῥωμαίους ἀνεκτὸν ἦν. [Suidas v. ἀνεκτά.[b]] 7

Ἀννίβαν δὲ Μάρκελλος, ὡς μὲν οἱ περὶ Πολύβιον, λέγουσιν οὐδ' ἅπαξ ἐνίκησεν, ἀλλ' ἀήττητος ἀνὴρ δοκεῖ διαγενέσθαι μέχρι Σκιπίωνος. [Plutarch. Comp. Pelop. et Marcelli c. 1.[c]] 8

Ὁ δὲ Φίλιππος ἐδυσχέραινεν ἐπὶ τῇ τῶν Κερκυραίων ἀπαξιώσει. [Suidas v. ἀπαξίωσις.] 9

Καὶ πανταχόθεν ἀπαραγγέλτως ἠθροίζοντο. [Suidas v. ἀπαραγγέλτως.] 10

Ὁ δὲ ἀπορῶν τοῖς ὅλοις πέρας ἐπί τινα τοιαύτην ἐλπίδα κατὰ τὸ παρὸν ἀπηρείσατο τὴν ἐνεστῶσαν ἀπορίαν. [Suidas v. ἀπηρείσατο.] 11

---

a) Qui post ἀνεκτὸν ἦν addit ἀντὶ τοῦ δυνατόν. Nulla autem apta est fragmenti sententia, ne deleto quidem altero οὔτε.

b) Suspicatus est Gronovius spectari monitum quod Q. Fabius M. Livio dedit ad bellum proficiscenti „ne priusquam genus hostium cognosset, temere manum consereret" Liv. 27, 40. At videtur potius de uno quodam viro agi in certamen singulare cum barbaro quodam prodituro. SCHWEIGH.

c) Utrum diserte et verbotenus alicubi haec dixerit Polybius an ea solum spectarit Plutarchus quae sunt 10, 33, 2; 15, 16, 5, non definiverim. Victoriam Marcelli de Hannibale reportatam exponit Livius 27, 14. SCHWEIGH.

ipsum vocabulum haud paullo recentioris Polybio sit usus eoque non minus indignum quam, quod in eodem est, de hominibus dictum, *λογικώτερος*, quum adiunctum ei alterum, *οἱ δὲ ἀβλεπτοῦντες καὶ αἰδούμενοι ἀντοφθαλμεῖν πρὸς τὸν Φίλιππον, ἐβοήθουν*, in quo verba *ἀβλεπτεῖν* et *ἀντοφθαλμεῖν* non aliena sunt a Polybio, et ipsum ne possit quidem esse Polybii propter vastum in eo hiatum, nisi ab Suida illatus ei putetur et verbis mutandis tollendus, ut secundum a Casaubono, et dubitante tamen de hoc quoque Schweighaeusero, ex eodem Suida v. *ἀβουλεὶ* petitum: *Ὁ δὲ οὐ σφόδρα στοχαζόμενος τῆς τοῦ βασιλέως γνώμης ἀβουλότατα διεπράξατο*, abieci, quippe cuius nulla esset ratio ad Polybium referendi, qui verbo *διαπράξασθαι* in bonam potius partem utitur quam in contrariam: pariterque tertium et quartum ex eodem petita: *Θαυμαστὴ γάρ τις κίνησις, ὡς ἔοικε, τἀνθρώπου πρὸς τοῦτο τὸ μέρος καὶ ἀγριότης*, v. *ἀγριότης*, quo incertum an referantur verba post id addita: *Ἀγριότης ἐπὶ φιλαργυρίας*: et v. *ἀγωνιῶ*: *Ἠγωνία δὲ μὴ τοὺς στρατιώτας ἐπιλείπῃ τὰ ὀψώνια*, quasi verba tam vulgaria non cuiusvis esse possint alius aeque ac Polybii: et primum demum ascivi quod vocabulum exhibet Polybianum *ἀδικοδοξία*. Itaque segregatis quae cum ipso Polybii nomine posita essent fragmentis ab anonymis prima posui illa, iisque addidi altera.

---

1 *Ὁ δὲ προσπεσὼν αἴρεται νίκην εὐτυχεστάτην.* [Suidas v. *αἶρε.*]

2 *Τοὺς δὲ ἐτίμησε χρυσοῖς ὑφάσμασι καὶ λόγχαις, βουλόμενος ἀκόλουθον εἶναι τοῖς ἔργοις τὴν διὰ τῶν λόγων ἐπαγγελίαν.* [Suidas v. *ἀκόλουθον.*]

3 *Τὰ γὰρ ἐπιφανέστατα τῶν ὀχυρωμάτων ὡς ἐπίπαν κοινὴν ἔχει τὴν φύσιν. γνοίη δ' ἄν τις τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀκροπόλεις συμβαινόντων. αὗται γὰρ δοκοῦσι μὲν μεγάλα συμβάλλεσθαι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν πόλεων, ἐν αἷς*[a]) *ἂν ὦσι, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἐλευθερίας φυλακήν· γίνονται δὲ καὶ πολλάκις αἴτιαι δουλείας καὶ κακῶν ὁμο-*

---

a) *πόλεων — αἷς* pro *πολεμίων — οἷς* Schweigh.

λυγουμένων, ὥς φησι Πολύβιος. [Suidas v. ἀκρόπολις, cui additum Δαμασκίου, ut huius sit locus Polybium citantis.]

Οἶδε γὰρ καὶ λόγων ἀλκὴ θανάτου καταφρονεῖν. [Suidas v. ἀλκή.] 4

Ὀλίγοι δέ τινες ἦσαν οἱ καταινέσαντες, οἱ δὲ πλείονες ἀντέπιπτον· ὧν οἱ μὲν ἀλογιστίαν, οἱ δὲ μανίαν ἔφασαν εἶναι τὸ παραβάλλεσθαι καὶ κυβεύειν τῷ βίῳ, τὸ παράπαν ἀνεννόητον ὄντα τῆς μάχης καὶ τῆς βαρβαρικῆς χρείας. [Suidas vv. ἀλογιστία, ἀνεννόητον, καταινέσαντες, κυβεύειν κύβος.[a]] 5

Οἱ μὲν οὖν περὶ Μητρόδωρον καταπλαγέντες τὴν ἀνάτασιν Φιλίππου τοῦ βασιλέως ἐπανῆλθον. [Suidas v. ἀνάτασιν.] 6

Διόπερ οὔτε τὸ λαθεῖν οὔτε κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς εἰσβάλλοντας εἰς Μακεδονίαν τοὺς Ῥωμαίους ἀνεκτὸν ἦν. [Suidas v. ἀνεκτά.[b]] 7

Ἀννίβαν δὲ Μάρκελλος, ὡς μὲν οἱ περὶ Πολύβιον, λέγουσιν οὐδ' ἅπαξ ἐνίκησεν, ἀλλ' ἀήττητος ἀνὴρ δοκεῖ διαγενέσθαι μέχρι Σκιπίωνος. [Plutarch. Comp. Pelop. et Marcelli c. 1.[c]] 8

Ὁ δὲ Φίλιππος ἐδυσχέραινεν ἐπὶ τῇ τῶν Κερκυραίων ἀπαξιώσει. [Suidas v. ἀπαξίωσις.] 9

Καὶ πανταχόθεν ἀπαραγγέλτως ἠθροίζοντο. [Suidas v. ἀπαραγγέλτως.] 10

Ὁ δὲ ἀπορῶν τοῖς ὅλοις πέρας ἐπί τινα τοιαύτην ἐλπίδα κατὰ τὸ παρὸν ἀπηρείσατο τὴν ἐνεστῶσαν ἀπορίαν. [Suidas v. ἀπηρείσατο.] 11

---

a) Qui post ἀνεκτὸν ἦν addit ἀντὶ τοῦ δυνατόν. Nulla autem apta est fragmenti sententia, ne deleto quidem altero οὔτε.

b) Suspicatus est Gronovius spectari monitum quod Q. Fabius M. Livio dedit ad bellum proficiscenti „ne priusquam genus hostium cognosset, temere manum consereret" Liv. 27, 40. At videtur potius de uno quodam viro agi in certamen singulare cum barbaro quodam prodituro. SCHWEIGH.

c) Utrum diserte et verbotenus alicubi haec dixerit Polybius an ea solum spectarit Plutarchus quae sunt 10, 33, 2; 15, 16, 5, non definiverim. Victoriam Marcelli de Hannibale reportatam exponit Livius 27, 14. SCHWEIGH.

12 *Οὐ καιρὸς ἀφυέστερος οὐ γέγονεν ἁπλῶς.* [Suidas v. *ἁπλῶς.*]

13 *Ὁ δὲ παρῃτεῖτο τοὺς Ἀχαιοὺς ἀπολεγόμενος τὴν ἀρχήν.* [Suidas v. *ἀπολεγόμενος* et gram. a Bergkio editus p. 9, n. 51.]

14 *Οὐδενὸς ἐπεγνωκότος τῶν πολιτῶν τὸ συμβαῖνον διὰ τὴν ἀπόστασιν, ἅτε μεγάλης οὔσης τῆς πόλεως.* [Suidas v. *ἀπόστασις.*]

15 *Ἅτε πεπειθαρχηκότων Καρχηδονίων ἀπὸ τοῦ κρατίστου πᾶσι τοῖς ἐπιταττομένοις.* [Suidas v. *ἀπὸ τοῦ κρατίστου*, quod interpretatur *μετὰ δυνάμεως.* Ad 36, 4, si sit Polybii, refert Schweigh. V. quae dixi p. 149, 8.] a)

16 *Ἀρκεσίνη, μία τῶν τριῶν πόλεων τῶν ἐν Ἀμοργῷ τῇ*

---

a) Secundum ordinem alphabeticum, quem in utrisque sequutus sum fragmentis, ut apud Suidam tamen praesens verbi, non quod ipse posuisset tempus, respicerem, hic inserendum fuisset quod editores receperant fragmentum ex Georgii Syncelli Chronogr. p. 92, B: *Ἡ τῶν Ἀράβων βασιλεία, διαδεξαμένη τὴν τῶν Χαλδαίων, διήρκεσεν ἔτη σιε΄. — ταύτην Ἀσσυρίων μα΄ διεδέξαντο βασιλεῖς, οἳ καὶ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ γσιϛ΄ καθολικοῦ ἔτους κόσμου ἔλῃξαν εἰς τὸ ,δχοε΄ ἔτος τοῦ κόσμου, διαρκέσαντες ἔτη ὅλα ,αυξ΄ ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῶν Βήλου ἕως τοῦ μα΄ Θωνοσκογκολέρου τοῦ καὶ Σαρδαναπάλλου, ὡς συμφωνοῦσι πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ἱστορικῶν, Πολύβιος καὶ Διόδωρος, Κεφαλίων τε καὶ Κάστωρ καὶ Θάλλος καὶ ἕτεροι.* Eiusdem est generis hoc vix dignum quod vel hic positum delitescat: *Ὁ δὲ βασιλεὺς Κροῖσος ἀκούσας τὴν τοῦ χρησμοῦ ἀπόκρισιν ἐξῆλθε κατὰ Κύρου μετὰ δυνάμεως πολλῆς· καὶ παρῆλθε τὸν Ἅλυν, ποταμὸν τῆς Καππαδοκίας. καὶ συνέκρουσε Κύρῳ χειμῶνος ὄντος μεγάλου· καὶ ἡττηθεὶς ἠθέλησε φυγεῖν αὐτὸς καὶ τὰ πλήθη αὐτοῦ· καὶ πλημμυρήσαντος τοῦ ποταμοῦ ἐκ τοῦ χειμῶνος οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν οὐδὲ περᾶσαι. καὶ ἐλήφθη αἰχμάλωτος αὐτὸς καὶ* (ἀπώλετο addit Cedrenus) *τὰ πλήθη αὐτοῦ χιλιάδες ν΄. τοὺς δὲ ζήσαντας ἐξ αὐτῶν ἔλαβεν αἰχμαλώτους ὁ Κῦρος ἅμα Κροίσῳ. καὶ στήσας αὐτὸν ἐν ξυλίνῳ τρίποδι ἐν ὕψει δεδεμένον ἐθριάμβευσεν αὐτὸν τῷ στρατῷ αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν καὶ κατήγαγεν ἐν Περσίδι. ταῦτα δὲ ἱστόρησαν οἱ σοφώτατοι Θάλης* [*Θάλλος*, ut apud Eusebium, Bentleius Ep. ad Mill. p. 71] *καὶ Κάστωρ καὶ Πολύβιος συγγραψάμενοι καὶ μετ᾽ αὐτοὺς* [sic] *Ἡρόδοτος ὁ ἱστοριογράφος. ἄτινα καὶ ὁ σοφὸς Θεόφιλος ἐχρονογράφησεν.* [Ioannes Malalas p. 157, 8.] Nam pariter atque praecedens ad quemvis potius Polybium manifestum est pertinere quam ad Megalopolitanum.

νήσῳ. ἦσαν γὰρ Μελανία, Μινῴα, Ἀρκεσίνη. Πολύβιος δὲ ἀρσενικῶς τὸν Ἀρκεσίνην φησί. [Stephanus Byz. v. Ἀρκεσίνη.[a]]

Οἱ δὲ στρατιῶται πάντα ἡρμόζοντο πρὸς τὴν εἰς οἶκον 17
ἐπάνοδον. [Suidas v. ἡρμόζοντο.]

Ἄρπνια, πόλις ἐν Ἰλλυρίᾳ παρ' Ἐγχελέαις. Πολύβιος. 18
[Stephanus Byz. v. Ἄρπνια.]

Ἀκούων ταῦτα πάντα διὰ τῆς αὐλαίας ἐγέλα ὁ βασι- 19
λεύς. [Suidas v. αὐλαία.].

Ταῦτα εἰρήσθω χάριν τῆς Ῥωμαίων εὐβουλίας καὶ τῆς 20
ἀνοίας τῶν ὀλιγωρούντων τῆς τῶν ἐκτὸς συγκαταθέσεως, αὐτοτελεῖς δὲ νομιζόντων εἶναι πρὸς τὸ κατορθοῦν τὰς σφετέρας δυνάμεις. [Suidas v. αὐτοτελεῖς.]

Ἐκεῖνον γὰρ οὔτε σκότος οὔτε χειμῶνος μέγεθος ἀπέ- 21
στησεν οὐδέποτε τῆς προθέσεως, ἀλλὰ καὶ ταῦτα διωθούμενος καὶ τὰς ἀρρωστίας ἐκπονῶν καθῖκτο[b] καὶ διευτυχήκει πάντα τὸν χρόνον. [Suidas v. ἀπέστησεν.]

Ἀποσχόντες τῆς ἰδίας παρατάξεως ἐφ' ἱκανόν τινα τό- 22
πον, οἱ μὲν πλείους ἀπέστησαν,[c] δύο δὲ ἐπὶ πολὺ προῆλθον. [Suidas ibidem.]

Προορώμενος δὲ καὶ κατορρωδῶν τὸ βάρος καὶ τὸ φι- 23
λόνικον τῶν ἀνθρώπων. [Suidas v. βάρος.]

Τότε νομίσας τὴν ἐκ πυρὸς ἔχειν βάσανον ἀπελύθη τῆς 24
ὑποψίας. [Suidas v. βασανίζειν.]

Βρεττία. Τὸ ἐθνικὸν ἔδει Βρεττιανός, ὡς Πολύβιος τὸ 25
θηλυκόν, ἐπὶ Βρεττιανὴν τόπων. [Stephanus Byz., alium, ut videtur, locum spectans quam 1, 56, 3, ubi τὴν Βρεττιανὴν χώραν, ut hic ἐπὶ omittunt Palatini.]

Γαλάδραι, πόλις Μακεδονίας ἐν Πιερίᾳ. Τὸ κτητικὸν 26
ἔδει Γαλαδραϊκόν. Πολύβιος δὲ ἐν τῷ γ' (alii γῶ)[d] Γαλαδρικόν φησι. [Stephanus Byz.]

a) Quum prope Laden insulam fuerit Arcesine, fortasse mentionem huius Polybius fecit, ubi de pugna navali agebat, ad Laden insulam inter Philippum Rhodiosque pugnata, cuius in transcursu mentio fit 16, 14. SCHWEIGH.

b) καθῆστο] καθῖκτο Schweigh.

c) ἀπέστησαν] ἐπέστησαν Schweigh.

d) In tertio nec fit nec fieri potuit mentio huius oppidi. Aut ιγ' aut κγ' oportuit, quibus libris de Philippi rebus ageba-

27 Τοῦτ' ἄμεινον ὑπολαμβάνοντες εἶναι καὶ διατατικώτερον, τὸ μήτε τῷ καιρῷ μήτε ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς καὶ παρασατικαῖς διαθέσεσι περιγίγνεσθαι τῶν ἐναντίων. [Suidas v. διατατικώτερον.]

28 Πάντων τούτων ἦσαν διεψευσμένοι οἱ Αἰτωλοί. [Suidas v. διεψευσμένοι.]

29 Ὁ δὲ διασχὼν τῶν πολεμίων ὡς τρία στάδια κατεστρατοπέδευσε, μεταξὺ λαβὼν τὸν ποταμόν. [Suidas v. διασχών.]

30 Ὅταν ἢ τὸ δίκαιον ἐκλαβεῖν παρὰ τῶν ἀδικησάντων ἢ κατὰ νόμους ἢ κατά τινας ἄλλας ὑποκειμένας δικαιοδοσίας. [Suidas vv. δικαιοδοσίας et ἐκλαβεῖν, ubi κατ' ἄλλας τινάς.]

31 Ἀπελθεῖν εἰς πόλιν, ἢ δυεῖν μὲν ἡμερῶν ἀπεῖχε. [Suidas v. δυεῖν.[a]]

32 Τοῖς βουλομένοις πάντα κίνδυνον ἐθελοντὴν ὑπομένειν. [Suidas v. ἐθελοντήν. Ubi praecedit fragmentum anonymi, quod et ipsum Polybii visum Tittmanno: Τοὺς παραβόλους κινδύνους ἐθελοντὴν ἀναδεδεγμένος. Nam saepe ille dixit παράβολος, apud Suidam autem omnia confusa.]

33 Φῶς ἑαυτοῖς παρεσκεύαζον εἰς τὸ μήτε σφάλλεσθαι μήτ' εἰκοβολεῖν. [Suidas v. εἰκοβολεῖν.]

34 Ἐπεὶ τὸν Φίλιππον ἐκκλείουσιν οἱ καιροί, βούλεσθαι τὸν βασιλέα τὴν ἐπιγραφὴν τῆς πράξεως ἐκείνῳ περιποιῆσαι, ὡς ἐν εὐεργεσίᾳ προφέρων τούτῳ τοὺς λόγους. [Suidas v. ἐκκλείουσιν.]

35 Τὸ γὰρ μάλιστα λυποῦν ἀεὶ τῶν ἐν χερσὶν ὅταν ἐκφανεστάτας ἔχει τὰς χαράς. [Suidas v. ἐκφανεστάτας.]

36 Ἐπιγίγνεται χειμῶνος μέγεθος ἐξαίσιον. [Suidas v. ἐξαίσιον.]

37 Δοκοῦσι δὲ πῶς τὰ πλοῖα ταῦτα (λίβερνα) ταχυναυτεῖσθαι πεντηκοντόρων οὐχ ἧττον, κατὰ πολὺ τῶν τριηρικῶν ἐλαττούμενα πλείστοις ἔτεσι τῆς τούτων ἐκλιούσης πδημιουργίας, εἰ καὶ Πολύβιος ὁ συγγραφεὺς ἐκτίθεσθαί πως ἔδοξε τῶν ἐξηρικῶν πλοίων τὰ μέτρα, οἷς φαίνονται πολ-

---

tur. Apud Livium 39, 26, in rebus A. U. 569, quae libro 23 Polybii erant comprehensae, Pieriae fit mentio. SCHWEIGH.

a) Qui quod addit: Καὶ αὖθις, Δυεῖν προελέσθαι θάτερον ἢ τὸ ἢ τό, ut iam Schweigh. animadvertit, non videtur esse Polybii, etsi ei semper restituenda forma δυεῖν pro δυοῖν.

λάκις κεχρῆσθαι Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι πολεμήσαντες πρὸς ἀλλήλους. [Zosimus 5, 20, 7. a]

Τότε μὲν οὖν ἀμφότεροι τὴν ἔπαυλιν ἐπὶ τοῦ χώματος 38
ἐποιήσαντο, οἵ τε Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Καρχηδόνιοι. [Suidas v. Ἔπαυλις. b]

Δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους περὶ τοῦ πολέμου, κα- 39
θάπερ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀρρωστίαις, μηδὲν ἧττον τῶν ἐπιγεννημάτων ποιεῖσθαι λόγον ἢ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένων παθῶν. [Suidas v. ἐπιγεννήματα.]

Μνησθεὶς δ' ἐπὶ κεφαλαίου τῶν γεγονότων αὐτοῖς ἐλατ- 40
τωμάτων, καὶ θεὶς πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ τῶν Μακεδόνων προτερήματα. [Suidas v. ἐπὶ κεφαλαίου. c]

Οἱ Ῥωμαῖοι τὰς μὲν ναῦς ἐνεώλκησαν, τοὺς δὲ ἐν τῇ 41
Ταρράκωνι συναθροίσαντες ἐκ τῶν προγεγονότων ἐλαττωμάτων ἐπίνειον ἐποίησαν, ἐπὶ τῷ προκαθίσαντας ἐπὶ τῆς διαβάσεως διαφυλάξαι τοὺς συμμάχους. [Suidas v. ἐπίνειον. d]

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι θείας ἐπιπνοίας τινὸς ἐπεπλήρωντο, τήν 42
τε προθυμίαν ἀνανταγωνίστῳ σθένει φραξάμενοι. [Suidas v. ἐπίπνοια.]

Τὸ κυριώτατον ἦν τὸ τὸν πόλεμον ἐρύκειν ἀπὸ τῆς Μα- 43
κεδονίας. [Suidas v. ἐρύκειν, pro quo male φυγεῖν scriptum v. κυρία.]

Τοῦ δὲ λέγειν ἀληθινῶς ταῦτα πίστιν ἔφη ποιήσειν εὐ- 44
δοκουμένην. [Suidas v. εὐδοκουμένην.]

Εὐήθως ἐκλογιζόμενοι τὰ παρόντα καὶ παιδικῶς. [Sui- 45
das v. εὐήθης.]

---

a) Nisi hoc sit referendum ad locos, ubi ἐξήρεις memorat Polybius, ut 1, 36, 11.

b) Ad 39, 2, 17 refert Schweigh.

c) De Persei fortasse oratione ad milites agitur, de qua Livius 42, 61. SCHWEIGH.

d) Ante verba ἐν τῇ Ταρράκωνι excidisse στρατιώτας, συμμάχους aut aliquid simile videtur [insuperque post συναθροίσαντες aliquid quod cum sequentibus ἐκ τῶν coniunctum fuerit, ut ἀναλαβόντες]. De Neronis fortasse in Hispaniam adventu post Scipionum calamitatem egerat Polybius; quanquam non omnibus momentis conveniunt quae de eo Livius habet 26, 17. SCHWEIGH.

46 Ἔχων δὲ καὶ πλείω λέγειν ἀγωνιῶ μὴ δόξω τισὶν ὑμῶν οὐκ ἀναγκαίως εὑρησιλογεῖν. [Suidas v. εὑρεσιλόγος.]

47 Παραπλήσιόν τι πάθος ἔπασχε τοῖς ἐπὶ τῶν ἱππαφέσεων, οἷον εἰκὸς ἐφιστάμενοι ἐκ τῶν αἱρομένων πυρσῶν. [Suidas v. ἱππαφέσεων. a]

48 Τολμῶσι πέρα τοῦ δέοντος καὶ ποιοῦσι παρὰ τὸ καθῆκον. [Suidas v. καθῆκον. b]

49 Καλοῦσι δὲ οἱ παλαιοὶ μεγάλην τε καὶ μικρὰν Καππαδοκίαν, μεγάλην μὲν τὴν ἀπὸ Καισαρείας τε καὶ τοῦ Ταύρου καὶ ἔως τῆς Ποντικῆς θαλάσσης, ἣν διορίζει Ἅλυς μὲν ποταμὸς ἐκ δυσμῶν, Μελιτηνὴ δὲ ἐξ ἀνατολῶν. καὶ αὕτη μὲν ἡ μεγάλη Καππαδοκία. καὶ τούτων μάρτυς Πολύβιος, ὁ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν γεγραφώς, ὃς διορίζει τὴν Καππαδοκίαν ἀπό τε Ταύρου καὶ Λυκαονίας καὶ ἔως τῆς Ποντικῆς θαλάττης. καὶ αὐτὴ γὰρ ἡ Νεοκαισάρεια, ἥ τε Κολώνεια, c) καὶ ἡ Μελιτηνὴ σύμπασα, Καππαδοκία λέγονται. ἔστι δὲ τὸ ὄνομα Περσικόν. Πέρσης γάρ τις ἀνήρ, .. ἐν κυνηγίῳ Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ἢ οὐκ οἶδα ἄλλῳ τίνι, λέων προσαπαντήσας, τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως ἐδράξατο· καὶ κατὰ τύχην εὐρεθεὶς ὁ Πέρσης ἐν τῷ τοῦ θηρὸς συναντήματι, τὸν ἀκινάκην σπασάμενος ἐρρύσατο τὸν βασιλέα παρὰ μικρὸν κινδυνεύοντα καὶ τὸν λέοντα ἐθανάτωσεν. οὗτος οὖν ὁ Πέρσης ἐπί τινος ὄρους ὑψηλοτάτου ἀναβὰς καὶ πᾶσαν τὴν γῆν περισκοπήσας, ὅσην ὀφθαλμὸς ἀνθρώπινος περιβλέπει κατὰ ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς ἄρκτον τε καὶ μεσημβρίαν, δωρεὰν παρὰ τοῦ βασιλέως πᾶσαν εἵληφε. ταῦτα δὲ ἱστορεῖ Πολύβιος. d) [Constantinus Them. 1, 2.]

---

a) ἔπασχε Toupius. Libri ἔφασκε. Postrema, in quibus ἐφιστάμενον, quo etiam hiatus non ferendus tollitur, corrigit, manca esse aut corrupta animadvertit Schweigh., suspicatus conferri inter se cupidam attentionem exspectationemque eorum qui ad carceres stant, signum cursus exspectantes, et eorum qui observant ea signa, quae daturi sunt socii facibus accensis.

b) Πέρα τοῦ δέοντος — παρὰ τὸ καθῆκον] Conf. 22, 1, 5. SCHWEIGH.

c) Κολώνεια] Καταονία Schweigh.

d) Πολύβιος] Fortasse libro 31, cuius v. cap. 13. SCHWEIGH.

"Ην οὐχ οἷόν τε ἀναλαβεῖν μὴ οὐχὶ καταπορευθέντων 50
τῶν πεφυγαδευμένων. [Suidas v. καταπορευθέντων.]

Τῆς εἰς τοὔμπροσθεν κομιδῆς καὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς 51
ἀπέστη. [Suidas v. κομιδή.]

Lana Graecum et Polybius et Callimachus scribunt. [Varro 52
L. L. 5, 113, vocabulum λάχνη spectans.]

Πάντων τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐνεργημάτων μεγίστην 53
ῥοπὴν ἔχουσι καὶ πρὸς τὸ λείπεσθαι καὶ πρὸς τὸ νικᾶν αἱ
ψυχαὶ τῶν ἀγωνιζομένων. [Suidas v. λείπεσθαι.]

Τοῦ μνησικακεῖν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν οὐδ' ἡντινοῦν a) 54
ἔμφασιν ἐποίουν οἱ Ῥωμαῖοι. [Suidas v. μνησικακεῖν.]

Τὴν μόραν Ἔφορος μὲν ἄνδρας εἶναι πεντακοσίους 55
φησί, Καλλισθένης δ' ἑπτακοσίους, ἄλλοι δέ τινες ἐνακοσί-
ους, ὧν Πολύβιός ἐστιν. [Plutarchus Pelopid. c. 17.]

Μοτινηοὶ χωρίον Ἰβηρίας, ἄποικον Ῥωμαίων. Πολύβιος 56
τρίτῳ. [Stephanus Byz. b]

Ὁ δὲ προσθεὶς τοὺς μύωπας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν 57
ἤλαυνε κατὰ κράτος. [Suidas v. μύωψ.]

Τοὺς πολεμίους ἀκεραίους ὄντας καὶ νεαλεῖς. [Suidas 58
v. νεαλής.]

Νοῦν ἔχειν καὶ τόλμαν δεῖ τοὺς στρατηγούς, ἅπερ ἐστὶ 59
κυριώτατα πρὸς τὰς ἐπισφαλεῖς καὶ παραβόλους πράξεις.
[Suidas v. νοῦν.]

Διόπερ ὡς οὐδέποτε μᾶλλον ὀρθὴ καὶ περίφοβος ἡ τῶν 60
Ῥωμαίων πόλις ἐγεγόνει, καραδοκοῦσα τὸ συμβησόμενον.
[Suidas v. ὀρθή.]

Τὸ δὲ φρούριον οἱ Παννόνιοι κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου 61
λαβόντες ὁρμητήριον ἐπεποίηντο, καὶ εἰς ὑποδοχὴν τῶν λα-
φύρων ἐξηρήκεσαν. [Suidas v. ὁρμητήριον.]

Τῶν γὰρ πολεμίων αὐτομάτως καθάπερ εἰς παλίγκυρτον 62
αὐτοὺς καθεικότων, δυνάμενος κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν τού-
τους παρέλιπε. [Suidas v. παλίγκυρτον.]

Παρατετολμηκότες καὶ τελέως ἀπελπίσαντες τὴν σωτη- 63
ρίαν. [Suidas v. παρατετολμηκότες.]

Οὐ μὴν οὐδὲ τὸ πάρεργον ἄξιον σιωπῆσαι, καθάπερ 64

---

a) ἡντινοῦν] ἡντιναοῦν libri.
b) Μοτίνη — Ἰταλίας ex 3, 40, 8 Berkelius.

ἀγαθοῦ τεχνίτου, περὶ τοῦ Σκιπίωνος λέγων ὁ Πολύβιος. [Suidas v. πάρεργον.[a]]

65 Πάρθος πόλις Ἰλλυρική. λέγεται δὲ καὶ ἀρσενικῶς, ὡς Πολύβιος. [Stephanus Byz. v. Πάρθος.]

66 Τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔχειν αὐτῷ πρὸς τὴν χρείαν, τὸ δὲ δόρυ πλαδαρὸν εἶναι. [Suidas v. πλαδαρόν. Κλαδαρὸν Schweigh.]

67 Μετὰ τῶν ἐν τῇ πατρίδι φίλων τρίτον πρᾶξιν κατασκευασαμένου, καὶ προσενεγκόντος τῷ Φαβίῳ τὸν λόγον. [Suidas v. πρᾶξις. Suspectum τρίτον.]

68 Ἦν δὲ τοῖς Ῥωμαίοις πρόθεσις ναυμαχῆσαι. [Suidas v. πρόθεσις.]

69 Ὁ δὲ πᾶν ὑπομένειν ἐδόκει, προσανέχων ταῖς τῶν Αἰγυπτίων ἐπαρκείαις.[b] [Suidas v. προσανέχων.]

70 Ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς δεύτερος, ὁ Φιλάδελφος ἐπίκλην, ἐκδοὺς τὴν αὑτοῦ θυγατέρα Βερενίκην Ἀντιόχῳ τῷ Συρίας βασιλεῖ ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε πέμπειν αὐτῇ τὸ ἀπὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, ἵνα μόνου τούτου τοῦ ποταμοῦ ἡ παῖς πίνῃ, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος. [Athenaeus 2, p. 45, C.]

71 Παρῆν ῥαβδοῦχος παρὰ τοῦ στρατηγοῦ καλῶν τὸν βασιλέα. [Suidas v. ῥαβδοῦχος.]

72 Ὁ δὲ Φίλιππος διαδοὺς ὅτι μέλλει σιτομετρεῖν ἐκήρυξεν, ὅσοι μὴ πλεῖον ἔχουσι τριάκοντα ἡμερῶν σῖτον, ἀπογράφεσθαι πρὸς αὐτόν. [Suidas v. σιτομετρεῖν.]

73 Τοῦτον ἐξαπέστειλε συστήσας ἱππεῖς πεντακοσίους δυναμένους ἔτι πονεῖν. [Suidas v. συστήσας.]

74 Συντάξας ἐλαύνειν κατὰ σπουδὴν ὅσον ἔχει δυνάμεως. [Suidas v. συντάξας: V. infra fr. 174 ex eodem vocabulo receptum.]

75 Ταῦτα ἐν ταῖς πρὸ τοῦ συντάξεσι δεδηλώκαμεν. [Suidas v. σύνταξις.]

76 Ἁπλῶς δὲ πάντα κατὰ τὸ συνεχὲς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἐσχεδιάσθαι καὶ διημαρτῆσθαι. [Suidas v. ἐσχεδίαζον et σχεδιάζειν.]

77 Σκιπίων γοῦν ὁ Ἀφρικανὸς ἐπίκλην, ἐκπεμπόμενος

---

a) De Maiore Africano agi videtur. SCHWEIGH.
b) Ita Casaubonus pro ἐπαρχίαις.

ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐπὶ τὸ καταστήσασθαι τὰς κατὰ τὴν οἰκουμένην βασιλείας, ἵνα τοῖς προσήκουσιν ἐγχειρισθῶσιν, πέντε μόνους ἐπήγετο οἰκέτας, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, καὶ ἑνὸς ἀποθανόντος κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἐπέστειλε τοῖς οἰκείοις ἄλλον ἀντ' ἐκείνου πριαμένους πέμψαι αὐτῷ. [Athenaeus 6, p. 273, A.[a]]

Ὡς ἂν εἰ καὶ τὸ αὐτόματον καὶ τύχη τις ἐσωματοποίει 78
τὰς τοῦ Σκιπίωνος πράξεις, ὥστ' ἐπιφανεστέρας καὶ μείζονας ἀεὶ φαίνεσθαι τῆς προσδοκίας. [Suidas v. ἐσωματοποίει.[b]]

Ὁ δὲ ὡς κηδεμονικὸς φίλος πᾶν ἐμηχανᾶτο δι' οὗ τὰ 79
τῶν ἐχθρῶν σωματοποιήσει, τοῖς δὲ σφετέροις πράγμασι περιστήσει τοὺς μεγίστους κινδύνους. [Suidas v. σωματοποιῆσαι.[c]]

Περὶ τὸ τῆς τάφρου χεῖλος τελεσιουργήσας τὴν πρᾶξιν. 80
[Suidas v. τελεσιουργήσας.]

Τῆς πέτρας αὐτοῖς δυσχρηστίαν παρεχούσης διὰ τὸ δεῖν 81
τρῆμα ποιεῖν ἐν αὐτῇ, τοῖς τύλοις κρατοῦσι τὴν σύριγγα τὴν προσαγομένην. [Suidas vv. τύλα et τύλος.]

Εἰ χρὴ τύχην λέγειν ἐπὶ τῶν τοιούτων· μήποτε γὰρ 82
αὕτη μὲν κενῶς κληρονομεῖ τοιαύτην φήμην, αἴτιοι δ' εἰσὶν οἱ χειρίζοντες τὰς πράξεις τῷ ταῖς αὐταῖς ἐπιτρέχειν σεμνότητα καὶ μέγεθος, ποτὲ δὲ τοὐναντίον. [Suidas vv. τύχη et τῷ νῦν λόγῳ.]

---

a) De Minori Africano agi satis certum est. De illa Scipionis legatione v. Testimon. de vita Polybii tit. 8, n. 2. Conf. Davis. ad Ciceronis Acad. 2, 2 et auctores ibi citatos. Plutarch. Apophthegm. p. 201, et Valer. Max. 4, 3, 13. SCHWEIGH.

b) De Maiore Africano agi videtur. SCHWEIGH.

c) Parum certum est eiusdem Polybii, cuius esse fragmenta duo in eodem verbo citata sine nomine ostenderunt eclogae Vaticanae, etiam haec tria esse ibidem sine eius nomine posita:

Ἐμοῦ δὲ ταχέως συγκαταθεμένου καὶ σωματοποιήσαντος τὴν ἐπιβολὴν τῷ βλέπειν διότι ὀρέγεται τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως.

Ὁ δὲ ἔφασκε δεῖν μὴ προΐεσθαι τοὺς ἐχθροὺς ἐκ τῶν χειρῶν μηδὲ σωματοποιεῖν τὴν τόλμαν αὐτῶν φυγομαχοῦντας.

Ὁ δὲ βραχείας ἐπιλαβόμενος ἐλπίδος ἐκ τῶν πολιορκουμένων ἐσωματοποίει ταύτην.

83 *Ὕρτακος, πόλις Κρήτης ὁ πολίτης Ὑρτακῖνος. Πολύβιος δὲ τὸ θηλυκὸν Ὑρτακίνη ἀπὸ τοῦ Ὑρτακῖνος ἐθνικοῦ.* [Stephanus Byz. v. *Ὕρτακος.*]

84 *Φίλιπποι, πόλις Μακεδονίας. ὁ πολίτης Φιλιππεύς. Φιλιππηνὸς δὲ παρὰ Πολυβίῳ.* [Stephanus Byz. v. *Φίλιπποι.*]

85 *Φρεατοτύπανα ὄργανά τινα παρὰ Πολυβίῳ.* [Hesychius in v.[a]]

86 *Ὁ δὲ κατέσχεν ἀμφότερα τὰ κατεσκευασμένα φυλάκια πεντήκοντα πόδας διεστῶτα ἀλλήλων.* [Suidas v. *φυλάκια.*,

87 *Μὴ οἷον κατὰ θάλατταν τὰς παρασκευὰς καὶ τὰ χορή*] *για παρακομίζειν τοῖς στρατοπέδοις μηδὲ ἐπὶ ὑποζυγίων· ἀλλ' ἐν ταῖς πήραις δέχ' ἡμερῶν ἔχοντας ἐφόδια.* [Suidas v. *χορηγία.*]

88 *Οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα διέτριβον ψυχαγωγοῦντες τὰς δυνάμεις.* [Suidas v. *ψυχαγωγεῖ.*].

---

89 *Ὁ δὲ στρατηγὸς οὐ δυνάμενος ἐνεγκεῖν τὴν ἀδικοδοξίαν τῶν ταῦτα λεγόντων.* [Suidas v. *ἀδικοδοξία.*]

90 *Οὐ δυνάμενος δὲ πείθειν ἐξ ἀκεραίου διὰ τὴν εὐλάβειαν καὶ ἀπραγίαν τοῦ προειρημένου βασιλέως, ἠναγκάσθη πεντακόσια τάλαντα προτεῖναι. καὶ δὴ συγκατέθετο βοηθήσειν ὁ Σέλευκος.* [Suidas v. *ἀκέραιος.*]

91 *Ὥστε καὶ τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ ἀχανεῖς γενέσθαι καὶ παρεκστῆναι ταῖς διανοίαις, συμπάσχοντας τῇ τῶν ἀκληρούντων ὑπερωδυνίᾳ.* [Suidas vv. *ἀκληρούντων*, *παρεκστῆναι* et *ὑπερωδυνία.*[b]]

---

a) Fortasse hoc vocabulo usum esse Polybium 9, 33, ubi dixit de arvis ex Euphrate irrigari solitis, coniicit Schweigh., ut quum Herodotus 1, 193, coll. 6, 119, arva Assyriae aqua Euphratis *κηλωνείοις* irrigata tradat, quod voc. grammatici interpretantur *γεράνιον* vel *ἀνανεῦον καὶ κατανεῦον ξύλον, ὁ ξύλινος ἀντλητήρ*, Polybius eandem machinam, qua hodie rustici aquam hauriunt ex puteis, dixerit *φρεατοτύπανον*, ut *τύμπανον* vel *τύπανον* apud Vitruvium et alibi est rota quae pedum pulsu versata lapides, aquam, aut alia in altum subvehit.

b) Vocabula omnia prorsus Polybiana persuadent hiatum potius esse quoquo modo tollendum quam fragmentum ei adimendum.

Ἀκόλουθον ἀπέβη τὸ τέλος ταῖς προτέραις ἐνεργείαις. 92
[Suidas v. *ἀκόλουθον.*]

Ὁ δὲ ἔγραφε πικρῶς καὶ παραστατικῶς ἀλάστορας ἀπο- 93
καλῶν καὶ παλαμναίους διὰ τῆς ἐπιστολῆς, εἰ οὕτως αἰσ-
χρῶς προήσονται τοὺς τόπους μηδὲν παθόντες ἢ ἰδόντες
κακόν. [Suidas vv. *ἀλάστωρ* et *παραστατικῶς.*]

Οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι οὐ τὴν τυχοῦσαν πρόνοιαν ἐποιοῦντο 94
τοῦ μὴ κατάρχοντες φαίνεσθαι χειρῶν ἀδίκων μηδ' ἀναι-
ρούμενοι τοὺς πολέμους τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν τοῖς πέλας,
ἀλλ' ἀεὶ δοκεῖν ἀμυνόμενοι καὶ κατ' ἀνάγκην ἐμβαίνειν
εἰς τοὺς πολέμους. [Suidas vv. *ἀμυνόμενοι, ἀναιρούμενοι,*
ἐμβαίνειν et *πέλας.*]

Πρὶν ἀναδέξασθαι τοὺς ἐσκεδασμένους ἐν ταῖς προνο- 95
μαῖς. [Suidas v. *ἀναδέξασθαι* inter alia eiusdem huius verbi exempla, quae et ipsa videri possunt Polybiana, ut *Ἀναδέχε-σθαι τὴν παρουσίαν τῶν πολεμίων*, et in *Ἀνεδέχετο* sine nomine citata: *Ὁ δὲ ἀνεδέχετο τὴν Ἀσδρούβου παρουσίαν*, et: *Ὁ δὲ τούτοις πιστεύων ἀνεδέχετο τὸν πρὸς Ἀριαράθην πόλεμον.* Quae ad Hannibalem fratris in Italiam adventum exspectantem, et ad Pharnacem Ponti regem, cuius cum Ariarathe bellum tangitur 3, 3, 6; 26, 6, referri coniicit Schweigh.]

Ὁ δὲ συναθροίσας τοὺς φίλους ἀνεδίδου διαβούλιον τί 96
δέον εἴη πράττειν. [Suidas v. *ἀνεδίδου.*[a]].

---

a) Eadem locutio 5, 58, 2; 102, 2; et ubi eadem prope verba 7, 5, 2; et alibi. Eiusdem Suidae glossa certe hoc loco memoranda videtur, in qua post *Ἀναδρομαί, ἀναβάσεις*, addita haec ad aliam vocabuli significationem spectantia: *Ἀναδρομὴ γίγνοιτο κοὐ σφαλλόμεθα. δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἀεὶ τὸν στίχον τοῦτον. τοῦτο μὴ ποιήσας Λεύκιος ὁ Ῥωμαῖος μεγάλως ἐσφάλη. οὕτω παρ' ὀλίγον σφάλλεται τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων τῶν ἡγουμένων ἀκρισία. ἱκανὰ τῶν τοιούτων ὑποδείγματα τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἥ τε Πύρρου τοῦ τῶν Ἠπειρωτῶν βασιλέως βία καὶ πάροδος εἰς Ἄργος, ἥ τε Λυσιμάχου στρατεία διὰ Θράκης ἐπὶ Δρομιχαίτην τὸν βασιλέα τῶν Ὀδρυσῶν, καὶ πολλὰ δὴ τούτοις ἕτερα παραπλήσια.* Nam et locutio *ἡ τῶν προεστώτων ἀκρισία* frequens est apud Polybium et *εὖ φρονεῖν* sic dixit 2, 7, 3: *Τοῖς δὲ διὰ τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν πταίουσιν ὄνειδος καὶ ἐπιτίμησις συνεξακολουθεῖ παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. Σφαλλόμεθα* autem, quod recte

97 *Τὰ μὲν φιλάνθρωπα παρεσιώπων, τὰς δὲ ἀνατάσεις ἔλεγον.* [Suidas v. *ἀνατάσεις*, Zonaras p. 183, quorum hic post *ἀνατάσεις* addit *ἐπαπειλήσεις*, ille *καὶ ἀνατάσεις*, ut appareat expungendum esse scholion ex lemmatis interpretatione *ἐπαπειλήσεις ὑπερηφάνους* natum, ut animadvertit Bernhardy.]

98 *Οἷς δὲ ἀναταθεὶς καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον ἐπικρεμάσας.* [Suidas vv. *ἀναταθεὶς* et *ἐπικρεμάσας*.]

99 *Οὐκ ἄξιον ἀνεπιστάτως παραδραμεῖν περὶ τῶν τοιούτων.* [Suidas v. *ἀνεπιστάτως*.[a]]

σφαλλοίμεθα scripserunt editores, ut addito initio ante *ἀναδρομὴ* etiam ad sententiam necessario *κἂν* integer prodeat trimeter, ostendit *ἀναδρομὴν* hic non significare *ἀνάβασιν*, sed aliud quid, quod respondeat sequentibus fragmenti initio mutili et perversi verbis. Lucius vero Schweigh. in medio relinquit an sit L. Postumius is qui ab Livio 23, 24, 6, cum exercitu deletus in Gallia memoratur an alius de quo paullo post dicetur. Ad Pyrrhum quod attinet, eius infortunium memoratur etiam ab L. Caecilio Minutiano Apuleio De orthographia fr. 16: „Pyrrhus ... fuit rex Epiri, qui .. interemptus fuit a Cerere sub mulieris Argivae (*specie*), Herophilo Polignoque poetae, Leucea ac Pausania in suo templo, sive in aede Dianae a quadam muliere, Trogo, Sallustio et Luceio (*auctoribus* vel *testibus* addit Maius)." Ubi *Poligno*, quod nihili est et *Peligno* certe foret scribendum, Osannus p. 48 ex hoc ad Polybium relato fragmento corrigendum hariolatur *Polybio*, quisquis sit Herophilus aeque ignotus, *poetae* autem ineptum putat scholion sive ad illa duo quae praecedunt sive ad ea quae sequuntur nomina ascriptum, quum Leuceas reapse fuerit poeta, cuius de Pyrrho carmen memorat Pausanias 1, 13, 9, in aliis tamen libris *Λυκέας* dictus, quod nunc receptum.

Alter autem aeque ignorabilis Lucius memoratur in fragmento anonymi ab Suida v. *ἐπιτροπὴ* citato, et inde ab Ursino ad Polybium relato: *Ὁ δὲ Λεύκιος προχειριζόμενος διαπέμπεσθαι πρὸς τοὺς Λαπατηνοὺς καὶ λαλεῖν ὑπὲρ ἐπιτροπῆς, ἀπαράσκευος ἦν εἰς τὸ μέλλον.* Ubi *προχειριζόμενος* passive intelligendum, sed neque Lucius quis fuerit neque Lapateni qui sint intelligendi apparere animadvertit Schweigh., quorum nomini similia sint Lapicinorum Liguriae apud Livium 41, 19, 1, et Lapathuntis Thessaliae castelli apud eundem 44, 2, 11 et 6, 10.

a) Quod secundum ordinem alphabeticum hic inserendum fuisset fragmentum ex Suida v. *ἀποστομοῦν* a Gronovio illatum: *Προέθεντο τὰς διώρυγας* (potius *διώρυχας*) *ἀποστομοῦν τὰς ἐπιφανεστάτας*, abieci, pariterque ab Ernesto ex eodem

Οἱ δὲ ἠρμόσαντο πρὸς τὴν βούλησιν καὶ συνέθεντο δέκα τάλαντα δώσειν. [Suidas v. ἠρμόσαντο.] 100

(Ἄψυρτος. Stephanus Byz. v. Ἀψυρτίδες, quod addit: Ἀρτεμίδωρος ἐν ἐπιτομῇ καὶ πόλιν νῆσον Ἄψυρτον ἱστορεῖ, ubi alii libri πονῆσον, alii πολ . . δὲ νῆσον, Meinekius scribendum suspicatur καὶ Πολόβιος νῆσον.) 101

(Προδήλου δ' οὔσης τοῖς Καρχηδονίοις τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς ὅτι βιῶνται διὰ τοῦ πτώματος τοῦ τείχους, παρεσκευάζοντο πρὸς τὴν χρείαν. [Suidas v. βιῶνται.[a]]) 102

Ὁρῶν δὲ τοὺς στρατιώτας δεισιδαιμονοῦντας ἐπὶ τοῖς σημείοις ἐφιλοτιμεῖτο διὰ τῆς ἰδίας ἐπινοίας καὶ στρατηγίας μεταθεῖναι τὰς τοῦ πλήθους εὐλαβείας. [Suidas v. δεισιδαίμων.[b]] 103

Οἱ δὲ διαζηλοτυπούμενοι πρὸς τὸν Σκιπίωνα ἐπεβάλοντο διασύρειν τὰς πράξεις αὐτοῦ. [Suidas v. διαζηλοτυπούμενοι.[c]] 104

Ἔδοξεν οὖν αὐτῷ ἐπισφαλὲς ἔχειν τι κοινωνῆσαι αὐτοῖς τῆς πράξεως καὶ διαπεσούσης καὶ συντελεσθείσης τῆς ἐπιβουλῆς. [Suidas v. διαπεσούσης.[d]] 105

---

v. ἀπραγμάτευτον, vel hiatus caussa a Polybio alienum. Quae apud Suidam sunt in ἀποχρησάμενος, et Polybii putavit Kusterus, οἱ δὲ περὶ Πόπλιον ἠπείγοντο σπεύδοντες συνάψαι καὶ συναποχρήσασθαι ταῖς τῶν βαρβάρων ὁρμαῖς, in iis ἀποχρήσασθαι potius, quamvis hiatum inferens, Polybio convenire dixi ad Stephanum v. συναποχράομαι.

a) Polybio tribuit Valckenarius, ut in loco ab Tittmanno ad Zonaram p. 390 collato 5, 4, 9, est βιάζεσθαι διὰ τοῦ πτώματος. Sed in hunc non cadit forma βιῶνται, cui verbo etiam minus convenit ἐπιβουλῆς quam ἐπιβολῆς. Polybianum vero χρεία.

b) Polybio Valesius tribuit fragmentum apud eundem v. δείξαντες sine nomine positum: Οἱ δὲ αἰφνιδίως ἐπεκθέουσι τῷ τάγματι καὶ διὰ τῆς φάραγγος δείξαντες προσπίπτουσι τοῖς Ῥωμαίοις, ubi διάξαντες Toupius et Valckenarius.

c) An de Maiore Africano agitur in Sicilia versante? Conf. Liv. 29, 19. SCHWEIGH. — Polybii si sit fragmentum, qui simplici sic utitur pariterque verbo διασύρειν, ille αὐτὸν scripsisse putandus est pro τὸν Σκιπίωνα.

d) Polybiana est formula, nisi quod ἐπιβολῆς potius dicit, sed offendit duplex hiatus, etsi prius αὐτῷ, omissum in nonnullis, dubitat Gaisfordus an sit in iis de quibus tacetur, sed

106 *Τοὺς μὲν στρατιώτας διασπεύσας, τοὺς δὲ χιλιάρχους παρακαλέσας ἄψασθαι τῆς πράξεως.* [Suidas v. *διασπεύσας.*]

107 *Οὕτω γὰρ διέξειν τὰς χεῖρας καὶ φροντιεῖν τοῦ μηδὲν ἀδίκημα ποιήσειν τὸν Προυσίαν εἰς αὐτούς.* [Suidas v. *διέξειν.*[a]]

108 *Ὁ δὲ Νάβις δυσθετήσας ταῖς συνθήκαις οὐ προσέσχε τοῖς γραφεῖσιν.* [Suidas v. *δυσθετήσας.*]

109 *Οὐ μόνον ἑαυτοὺς ἐξεθεάτρισαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν κατέστρεψαν.* [Suidas vv. *ἐξεθεάτρισαν* et *θεατρίζω.*[b]]

110 *Ὁ δὲ ἐκμηρυσάμενος τὴν δύναμιν ἐκ τῶν δυσχωριῶν κατεστρατοπέδευσε.* [Suidas v. *ἐκμηρυσάμενος.*[c]]

111 *Καὶ τοῖς πύργοις πῦρ ἐνίεσαν.* [Suidas v. *ἐνίεσαν.*]

112 *Ὁ δὲ ἐξ αὐτῆς προῆγε βάδην τῇ πορείᾳ χρώμενος.*

113 *Ἐξ αὐτῆς οἱ προειρημένοι βιβλιαφόρον ἔπεμπον πρὸς τὸν Περσέα διασαφοῦντα τὸ γεγονός.* [Suidas v. *ἐξ αὐτῆς.*]

114 *Ὁ δὲ τῇ πολυχρονίῳ τριβῇ τῶν πολεμικῶν οὐδόλως ἐξέστη τῶν φρενῶν.* [Suidas v. *ἐξέστηκε*, quod *ἐξέστη* corrigentem Toupium redarguit additum *μαίνεται.*[d]]

115 *Διὰ τὰς ἐξ ὁμολόγου καὶ συστάδην μάχας πολλοὶ ἔπιπτον ἐξ ἀμφοτέρων.* [Suidas v. *ἐξ ὁμολόγου.*[e]]

---

delendum foret etiam alterum *αὐτοῖς*. *Ἐπιβολῆς* desiderabat etiam Schweigh.

a) *Διέξειν τὰς χεῖρας* est 4, 52, 1. SCHWEIGH.

b) Agebatur fortasse de Callicrate eiusque sociis, de quibus v. 30, 10 et 20. SCHWEIGH. Frequentat Polybius verbum *ἐκθεατρίζειν* prope solus.

c) Polybio propter hoc ipsum verbum satis convenit, quum minus probabilis sit coniectura de duobus ex eodem ascitis:

Πρόδηλος γὰρ ἐγένετο ἡ φυγὴ καὶ τῶν ὑπεναντίων ἐκκλήσεις πρὸς ἐπίθεσιν. [v. *ἐκκλήσεις.*]

Τότε δὲ καὶ ἐς τάξιν τινὰ ὥσπερ ἐκ συγκειμένου κατέστησαν καὶ ἐν κόσμῳ τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν. [v. *ἐκ συγκειμένου.*]

d) Polybio tribuit Toupius Emend. vol. 1, p. 181. Et sunt singula fere verba Polybiana. Qui quod aliquoties habet *οὐχ ὅλως*, sed saepius *οὐδ' ὅλως*, ut hoc quoque a Philodemo dictum notavi ad Thes. Stephani v. *ὅλως*, p. 1903, D, et *μηδόλως* ipse habet semel in Exc. Vat. 14, 1 a, 3, scribendum videri potest *οὐδ' ὅλως*.

e) Polybio tribuit Schweigh., eique ita convenit Polybio peculiaris locutio *ἐξ ὁμολόγου* ut hiatus non Polybianus Suidae, etiam superstitum librorum locos saepe deformantis, licentiae tribuendus videatur.

Καὶ ἐφ' ὧν ἐνόμιζε πλεονεκτήσειν κατὰ τὴν μάχην 116
ἐπιλογισάμενος πείθει. [Suidas v. *ἐπιλογισάμενος.*[a]]

Τοὺς μὲν χάρισι, τοὺς δὲ κολάσεσιν, ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις 117
παράδειγμα εἶεν, ἐπισημαίνεσθαι. [Suidas v. *ἐπισημήνασθαι.*[b]]

Τὰ δὲ τῶν πόλεων πράγματα ἀλλοιοτέρας ἔτυχεν ἐπι- 118
στάσεως καὶ μεταβολῆς. [Suidas v. *ἐπίστασις.*[c]]

Ἡ σύγκλητος πλείονος ἐπιστροφῆς εἶναι τὸ πρᾶγμα νο- 119
μίσαντες. [Suidas v. *ἐπιστροφή.*]

Οἱ δὲ πεισθέντες καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἐπι- 120
φορὰν τῶν πολεμίων ἀπέθανον γενναίως. [Suidas v. *ἐπιφοραῖς.*]

Ὁ δὲ ἔφη εὐδοκεῖν τοῖς λεγομένοις, εἰ λάβοι πίστεις. 121
[Suidas v. *εὐδοκεῖν.*[d]]

Ὁ δὲ ἐκάλει τῶν πολιτῶν τοὺς δοκοῦντας εὐκαιρεῖν τοῖς 122
βίοις. [Suidas v. *εὐκαιρεῖν.*]

Ἔφεδροι γίνονται τοῖς καιροῖς καὶ ἑτοίμως διάκεινται 123
πρὸς τὸ πάλιν ἀντοφθαλμεῖν τούτοις. [Suidas v. *ἔφεδροι.*]

Ἀπὸ δὲ τῆς τῶν στρατιωτῶν γνώμης λαβὼν ἔφεσιν 124
παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, ξένην καὶ παράδοξον βοήθειαν ἐπορίσατο πρὸς τὴν ὑποκειμένην κατάστασιν. [Suidas v. *ἔφεσιν.*]

Καὶ ἴδιον ἔχουσιν οἱ Κελτίβηρες κατὰ τὸν πόλεμον. 125
θεωροῦντες γὰρ τοὺς παρ' αὐτοῖς (al. *αὐτῶν*) *πεζοὺς πιεζομένους, παρακαταβάντες ἀπολείπουσι τοὺς ἵππους ἑστῶτας ἐν τάξει, ἄκροις γὰρ τοῖς ἀγωγεῦσι τῶν ἵππων πασσαλίσκους*

---

a) Polybio tribuenti Casaubono assensurus erat Schweigh., si frequens apud eum *ἀπολογισάμενος* legeretur. Alterum etsi eodem modo dictum notavi ad Stephanum, Polybio tamen rursus convenit *πλεονεκτεῖν* cum *ἀπὸ* coniunctum, ut 6, 56, 2. Haud dubie enim *ἀφ' ὧν* scribendum pro *ἐφ' ὧν.*

b) Etsi *ἐπισημαίνεσθαι* cum dativo coniunctum convenit Polybio, *θώροις* ita cum illo iungenti 6, 39, 6, de hiatu tamen idem dicendum quod ad sequens dixi fragmentum.

c) Hoc fragmentum, quod post aliud Polybii interposito *καὶ αὖθις* additur, illius esse persuadet usus Polybianus comparativi *ἀλλοιότερος*, quamvis cum aliis ei communis, etsi hiatus aut elisione tollendus aut vocabulo *πράγματα* ad praecedentia reiiciendo rursus dubitationem iniicit.

d) Polybii esse coniecit Schweigh. ad fr. ab Suida supra in eodem verbo ex Polybio citatum.

μικροὺς ἀπηρτηκότες, ἐπιμελῶς πήξαντες πειθαρχεῖν διδάσκουσι τοὺς ἵππους ἐν τάξει μέχρις ἀνακάμψαντες ἀνασπάσωσι τοὺς παττάλους. [Suidas vv. *ἴδιον* et *Κελτίβηρες*, ubi *ἐν τοῖς ἀγωγεῦσι — ἔχοντες προσηρτημένους τούτους πήξαντες* scriptum.[a]]

126 *Τὸ ἡμείρειν τοῦ βίου καὶ φιλοζωεῖν τῆς μεγίστης ἀγεννείας ἐστὶ σημεῖον καὶ κακίας.* [Suidas v. *ἡμείρειν*, non minus Polybiano quam *φιλοζωεῖν* et *ἀγέννεια*.]

127 *Διαψευσθεὶς δὲ τῆς κρίσεως ἐν οὐδενὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἰσολογίαν ἔξειν οὐδέποτε πρὸς τὸ συνέδριον.* [Suidas v. *ἰσολογία*.[b]]

128 *Ὁ δὲ βασιλεὺς καθιγμένος καὶ ταύτης τῆς ἐπιβολῆς ἐγίνετο πρὸς ἀναζυγήν.* [Suidas v. *καθιγμένος*.[c]]

129 *Ἐκ καταβολῆς πεντήκοντα ναῦς ναυπηγήσασθαι, πεντήκοντα δὲ ὑπαρχουσῶν καθέλκειν ἐκ τῶν νεωρίων.* [Suidas v. *καταβολή*.[d]]

---

a) Sive Polybii sive Diodori sive alius est nescio cuius, scribendum *πατταλίσκους*, ut infra est *παττάλους*, et, ut vol. 1, p. LX dixi, *μέχρι ἄν*.

b) Polybio tribuentis Toupii iudicium confirmant locutiones Polybianae *διαψεύδεσθαι* et *ἰσολογία*. Nihil vero Polybiani admodum habet ab eodem Suida v. *καθήρηντο* citatum fragmentum, quod Polybianis inseruit Casaubonus: *Οἱ δὲ πλέονες καθήρηντο τὰς γνώμας ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τῆς πίστεως τῆς πρὸς βασιλέας ὑπὸ τοῦ περιδεοῦς ἀφίσταντο.* Ubi quod Schweigh. coniecit *βασιλέα* cum hiatu, praebet codex Bruxell. Sed articulus omitti non magis hic potuit quam ubi eum inserui 5, 54, 11. Pariterque quod Valesius, hoc apud eundem vv. *ἀνδρωνῖτις* et *κωμάσαι*: *Ὁ δὲ Μάρκος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐβούλετο ἀπολυθεὶς τοῦ πολέμου πρὸς Λυσιτανούς* (*τοῦ πρὸς Λ.* aut *τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Λ.* corrigendum dixi ad Steph. v. *γυναικωνῖτις*) *μεταλαβεῖν τὸν πόλεμον καὶ τὸ λεγόμενον ἐκνεύσας τὴν ἀνδρωνῖτιν εἰς τὴν γυναικωνῖτιν κωμάσαι, διὰ τὸ δοκεῖν τὸν στρατηγὸν βραχεῖ χρόνῳ πρότερον ὑπὸ τῶν Λυσιτανῶν ἡλαττῶσθαι.*

c) Ab eodem Suida v. *ἀναζυγαῖς* post alium Polybii locum additum fragmentum: *Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῶν γεγονότων οὐδὲν ὅλως εἰδότες περὶ ἀναζυγὴν* (— *γῆς* A. Paris.) *ἐγένοντο*, si Polybii sit, ut creditum, *πρός*, quod est etiam 3, 92, 8, bis illatum videatur pro *περί*, ut dixi vol. 1, p. LI.

d) *καθέλκειν* pro *κατελθεῖν* Schweigh., qui aut *πάσας* post *ὑπαρχουσῶν* addendum aut hoc in *τῶν ὑπαρχουσῶν* vel

Πολλὰ τὸν βασιλέα Εὐμένη καταμεμψάμενοι. [Suidas v. *καταμεμψάμενοι.*] 130

Καταταχούμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ καιροῦ ἠναγκάσθησαν μένειν τὸν ἐπίπλουν. [Suidas v. *καταταχούμενοι.*[a]] 131

Οὐ γὰρ ἐδόκει αὐτῷ τὸν ἐν Τυρρηνίᾳ πόλεμον ἀτελῆ καταλείποντι περὶ τῶν ἑπείνῃ πόλεων πραγματεύεσθαι, δεδοικότι μὴ κατατρίψειεν ἅπαντα τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον, οὐ πολὺν ὄντα, περὶ τὰς ἐλάττους ἀσχολούμενος πράξεις. [Suidas v. *κατατρίψειεν.*] 132

Διὸ κατεξαναστάντες τοῦ μέλλοντος παρηγήσαντο τοὺς πρυτάνεις ἐκπέμψαι πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥόδον συνεπιλαβέσθαι τῆς ἐλευθερίας. [Suidas v. *κατεξαναστάντες.*[b]] 133

Ὁ δὲ κατευδοκήσας τῷ νεανίσκῳ κατὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦτον ἀπέλυσε παραχρῆμα ἐς τὸ Πέργαμον. [Suidas v. *κατευδοκήσας.*[c]] 134

Ὁ δὲ Πόπλιος κατέσχε τῆς Αἰτωλίας εἰς Ναύπακτον. [Suidas v. *κατέσχον*, ubi alia citat Polybii fragmenta.[d]] 135

Ὁ δὲ παρήγγειλεν ἔρχεσθαι κοιταίους. [Suidas v. *κοιταῖος.*] 136

Οἱ Κελτίβηρες τῇ κατασκευῇ τῶν μαχαιρῶν πολὺ διαφέρουσι τῶν ἄλλων. καὶ γὰρ κέντημα πρακτικὸν καὶ καταφορὰν ἔχει δυναμένην ἐξ ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν. ᾗ καὶ Ῥω- 137

(τὰς) *ὑπαρχούσας* mutandum animadvertit, quum locutio *ἐκ καταβολῆς* Polybium (vel Diodorum) prodat auctorem.

a) Polybii si sit, scribendum certe *τῶν καιρῶν*.

b) Etsi verbo hoc nusquam sic usus est Polybius, saepe tamen sic dixit *συνεπιλαμβάνεσθαι*. Prytanes dubitans Schweigh. an Thasii sint intelligendi, ubi prytaneum fuit (v. Casaub. ad Athen. 15, c. 19) addit, sic suspicari licere Philippo Thasum invadente (Polyb. 16, 24) poposcisse Thasios a magistratibus suis ut ad Rhodios mitterent legatos qui opem ab illis contra regem peterent. Sed *κατεξαναστάντες* Diodorum prodere videtur.

c) Etsi Polybius *εὐδοκεῖν* tantum dixit, non *κατευδοκεῖν*, tamen ne alius quidem quisquam alterius exstat testis, ut suspecta videri possit praepositio. Quanquam fragmentum ob hiatum quoque alioqui apostropho tollendum haud dubie Polybio adimendum.

d) Agebatur fortasse de P. Sulpicio Galba, cui ex consulatu Macedonia provincia obtigit, quae ei deinde per aliquot annos continuos prorogata est. Liv. 21, 22 et 28; 27, 30. Classem autem Romanam per illa tempora Naupacti stationem habuisse ex eodem 27, 31 discimus. SCHWEIGH.

μαῖοι τὰς πατρίους ἀποθέμενοι μαχαίρας ἐκ τῶν κατ' Ἀννίβαν μετέλαβον τὰς τῶν Ἰβήρων· καὶ τὴν μὲν κατασκευὴν μετέλαβον, αὐτὴν δὲ τὴν χρηστότητα τοῦ σιδήρου καὶ τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν οὐδαμῶς δύνανται μιμεῖσθαι. [Suidas v. μάχαιρα.]

138 Οἱ δὲ τῷ Μάγωνι προσπολεμοῦντες τῶν Λιγυστίνων πρᾶξαι μὲν ὁλοσχερές τι καὶ μεγαλεῖον οὐχ οἷοί τ' ἦσαν. [Suidas v. μεγαλεῖον.[a]]

139 Τὸν δὲ Πόπλιον καὶ τὸν Γάιον ἀποδεξάμενος φιλανθρώπως καὶ μεγαλομερῶς. [Suidas v. μεγαλομερῶς.]

140 Πάντα δὲ τὰ λεγόμενα μεθοδικῶς περὶ τῶν τάξεων ἐπωπτευκώς, εἰ καί τις ἕτερος τῶν καθ' ἡμᾶς. [Suidas v. μεθοδικῶς.[b]]

141 Τὸν δὲ υἱὸν ἔπεισεν, εἰ τύχοι μεσολαβηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ τῆς πεπρωμένης, ἐξενεγκεῖν τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον. [Suidas v. μεσολαβηθείς. Ad Polybium et Philippum Persei patrem refert Hemst.]

142 Τῶν δὲ Μακεδόνων ἐκ μεταβολῆς συνερεισάντων τοῖς βαρβάροις εὐθέως ἐγκλίναντες ἔφευγον. [Suidas v. καταβολή, quod correxit Schweigh.]

143 Νουνεχῶς ἐδόκουν πολιτεύεσθαι πρὸς τοὺς τότε καιρούς. [Suidas v. νουνεχῶς.]

144 Λέγεται δὲ καὶ ἕτερος ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς Ξανθίππου λόγος, ὃν πειρασόμεθα διασαφεῖν οἰκειότερον λαβόντες τοῦ παρόντος καιρόν. [Polybius 1, 36, 4.[c]]

---

a) An pertinet ad pugnam, quam Livius 30, 18 exponit? Ibi quidem Ligures socii erant Magonis (conf. Liv. 29, 5.), quod est συμπολεμεῖν, non προσπολεμεῖν. Sed potuerunt alii ex Liguribus pro Magone stare, alii contra: atque id ita fuisse ex ipsis verbis huius fragmenti intelligi videtur. SCHWEIGH.

b) Μεθοδικῶς, quod ex alio Polybii loco ibidem citat Suidas, pariter atque non minus Polybiana ἐποπτεύειν et εἰ καί τις ἕτερος persuadet hoc quoque fragmentum recte a Casaubono Polybio esse tributum.

c) Scilicet secundum Appianun Pun. c. 4, magnifice donatum, quum honoris specie domum deduceretur, in via correptum cum ceteris Lacedaemoniis mari mersum esse perfidia Poenorum. Quam famam cur dissimulet hoc loco Polybius aut quemnam commodiorem in locum potuerit differre eius mentionem equidem non video. SCHWEIGH.

Τὰ ἔθνη τῆς Ἰβηρίας ὀρθῶς αὐτοῖς ἀντικαθεσταμένα. 145
[Suidas v. *ὀρθή*, ubi alium citaverat locum Polybii, in quo adiectivum, adverbium autem interpretatur *ἀναίδην* (*ἀνέδην*), *ἀποτόμως*.]

Ὁ δὲ τὸ μέλλον ἐμφρόνως ὀττευσάμενος εἰς ἔννοιαν 146
ἦλθε τὴν φρουρὰν ἀποτρίψασθαι τὴν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου. [Suidas v. *ὅττα*.]

Οὔτε ἐξετάσαι τὸν ἄνθρωπον οἷόν τε ἦν ἀκριβῶς, 147
ἀσθενείᾳ σώματος ὀχλούμενον, οὔτε ἐρωτᾶν εὐλαβείᾳ τοῦ ὀχλώδους. [Suidas v. *ὄχλου*, ubi *ὀχλοκόπος* citaverat ex Polybio, additque *καὶ αὖθις* cum hoc alius vocabuli exemplo, quod ad Polybium retulit Casaubonus coniectura nihil minus quam certa.]

Λοιπὸν ἦν παραβάλλεσθαι καὶ τολμᾶν. [Suidas v. *παραβάλλεσθαι*.] 148

Βουλόμενος δ' ἐκ παραθέσεως ὑπόδειγμα ποιῆσαι τῆς 149
αὐτοῦ προαιρέσεως ἧς ἔχει πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ καὶ τοὺς ἀπειθοῦντας ἐπολιόρκει. [Suidas v. *παράθεσις*.]

Παρατετολμηκότες καὶ τελέως ἀπελπίσαντες τὴν σωτη- 150
ρίαν. [Suidas v. *παρατετολμηκότες*.]

Σκιπίων ὁ Ῥωμαῖος συνεβούλευεν [*οὕτως*] *μὴ πειρά-* 151
ζειν ἢ οὕτως ὥστε ἐκ παντὸς τρόπου τέλος ἐπιθεῖναι τῇ πράξει. τὸ γὰρ δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν πειράζειν ἅμα μὲν ἐπισφαλές, ἅμα δ' εὐκαταφρόνητον γενέσθαι ποιεῖ παντελῶς. [Suidas v. *πειράζειν*.[a]]

Ὁ δὲ ἔπλει παράπλους ποιησάμενος τοὺς Σιδητῶν πά- 152
ρωνας. ἦκον γὰρ Ῥοδίοις εἰς συμμαχίαν. [Suidas v. *παρῶναι*.[b]]

---

a) Polybii si sit fragmentum, qui sic 31, 19, 5; 20, 1, *μὴ δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον πταίειν*, neque *ὁ Ῥωμαῖος* ipsius videtur nec prius *οὕτως*, quod deletum voluit iam Bernhardy.

a) Nominativum *παρῶναι* ex accusativo finxisse videtur, ut non sit corrigendum *πάρωνες*. Schweigh.: „*Ὁ δὲ*, an Eudamus, classis praefectus Rhodiorum? Liv. 37, 22 seq. *Παράπλους* correxi vocabulum nihili *παρόπλους*, i. e. *παραπλεούσας*, Comitantes, Iuxta navigantes, ut *πρόπλους* adiective dicitur et *ἐπίπλους*."

153 Ἐνέδραν εἶχεν ἐν τόποις περικεκλασμέιοις καὶ δυσθεωρήτοις. [Suidas v. περικεκλασμένοις.[a]]

154 Ἄτε μηδεμίαν ἐχούσης πραγματικὴν ἔμφασιν τῆς περικοπῆς αὐτῶν. [Suidas v. περικοπή.]

155 Ἐπὶ ὄχθου τινὸς ἀποτόμου καὶ περιρρῶγος ἐπετείχιζον αὐτοῖς φρούριον ἱκανὸν φυλάττεσθαι τοσαύτῃ στρατιᾷ. [Suidas v. περιρρῶγος.]

156 Ἔτι δὲ τῷ προσπνεύματι συνεληλαμένων, καὶ μαχομένων ἐκ διαιρέσεως ταῖς μαχαίραις, παραστὰς ἐκ τῶν ὄπισθεν ὑπὸ τὴν μάλην παρέσφαξε. [Suidas v. πνεύσας.[b]]

157 Ὁ δὴ καὶ πραγματικώτατον γεγονέναι τὸ διαβούλιον. Καὶ αὖθις· Τοῦτο δὲ ἐποίει νουνεχῶς ἅμα καὶ πραγματικῶς. [Suidas v. πραγματικώτατον.[c]]

158 Ὁ δὲ ἐπραξικόπει τὴν πόλιν, ἐκ πολλοῦ κατασκευαζόμενος ἐν αὐτῇ προδότας. [Suidas v. ἐπραξικόπει.]

159 Προπεπωκέναι δὲ παρὰ τὴν συνουσίαν πολλὰ μὲν ἀργυρώματα τὸν προειρημένον, πολλὰ δὲ χρυσώματα, τῷ Προυσίᾳ. [Suidas v. προπεπωκότες.]

160 Ὁ δὲ βραχέα προσαναταθεὶς κατένευσε ποιήσειν. — Τὰ μὲν παρακαλῶν, τὰ δὲ προσανατεινόμενος. [Suidas vv. προσαναταθείς et προσανατεινόμενος.]

161 Ὁ δὲ παρακαλέσας αὐτὸν καί τι προσαστεϊσάμενος τοιοῦτον, Ἀεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται. [Suidas v. προσαστειασάμενος, correctus ab H. Stephano in Thes.]

---

a) Recte haud dubie Toupius tribuit Polybio, utroque locorum epitheto alibi uso.

b) Polybio hoc fragmentum tribuit Toupius, in eoque *διάρσεως*, quod Polybius habet 2, 33, 5, restituit pro *διαιρέσεως*, quod etsi est 18, 13, 7, tamen neque illic tutum et hic magis etiam incommodum. Idem *παραστὰς* pro *παρὰ τάς*, quod alibi sic dicitur de accedentibus ad obtruncandum, leniusque est eo quod Hemsterhusius una cum illo proponebat *πατάξας*. Sed praeter *συνηλαμένων*, quod correxit Bernhardy, duo supersunt vocabula nusquam lecta: *προσπνεύματι*, quod haud dubie scribendum *πνεύματι*, quicquid fiat inutili *πρός*, et improprie dici videtur, si insertum post *μαχαίραις* ab Suida ipso, ut videtur, *τουτέστιν ὀργίλως*, ut ipsum lemma glossae *πνεύσας* interpretatur *σφοδρῶς ὀργισθείς*, recte est positum: deinde *παρέσφαξε*, quod *ἀπέσφαξε* scribendum.

c) Polybio tribuit Hemsterhusius.

Προσδέξασθαι δὲ τὸ δὴ λεγόμενον πρὸς τὰς πλευρὰς 162
τοὺς πολεμίους. [Suidas v. *προσδέξασθαι.*]

Προσεπιμετρῶν ἀεὶ τῷ δεομένῳ πρὸς τὸ παρὰ πάντων 163
ὁμολογουμένως γίγνεσθαι τὴν ἐπὶ τούτοις χάριν. [Suidas v. *προσεπιμετρῶν.*]

Ὁ δὲ κατεσκεύασε στοὰς καὶ διὰ τούτων προσηρεικό- 164
τος τῷ τείχει τὰς κριοφόρους μηχανάς ... [Suidas v. *προσηρεικότος.*]

Ἡ δὲ τύχη παρελκομένη τὴν πρόφασιν καθάπερ ἐπὶ 165
προσκήνιον παρεγύμνωσε τὰς ἀληθεῖς ἐπινοίας. [Suidas v. *προσκήνιον.*]

Ὁ δὲ ἐξέπεμπε τὸν Πόπλιον μετὰ μεγάλης προστασίας. 166
[Suidas v. *προστασία.*]

Οἱ δὲ ἔδωκαν τῷ βασιλεῖ πεντήκοντα τάλαντα πρόστι- 167
μον τῆς ἁμαρτίας. [Suidas v. *πρόστιμα.*]

Ὁ δὲ νέος ὢν κομιδῇ καὶ πρωτόπειρος τῶν κατὰ πόλε- 168
μον ἔργων καὶ νεωστὶ γενόμενος τῆς ἐπὶ πλεῖον προαγωγῆς,
φιλόνικος καὶ φιλότιμος καὶ φιλόπρωτος ἦν. [Suidas v. *πρωτόπειρος.*[a]]

Ὅτι Φιλοποίμην μετὰ δευτέραν ἡμέραν ἀπὸ τῆς πρὸς 169
πόλεμον ἐξόδου παρήγγειλε τὰ δύο σῖτα τρία ποιεῖν, ὅτε
βούλοιτο μίαν ἡμέραν προσλαβεῖν, ποτὲ δὲ τὰ δύο τέτταρα.
[Suidas v. *σῖτα.*[b]]

Ὁ δὲ Περσεὺς ἐβουλεύετο μὲν στέλλεσθαι, οὐ μὴν ἐδύ- 170
νατό γε κρύπτειν τὸ γεγονός.

Ὀλίγοι δέ τινες δεδιότες μήποτ' οὐ δυνάμενοι στείλα- 171
σθαι καταφανεῖς γένωνται, ἀνέφερον τὸ χρυσίον. [Suidas v. *στελλασθαι.*[c]]

---

a) Vocabulum Polybianum pariter atque *γενέσθαι*, non item *φιλόπρωτος*, cuius antiquissimus testis est Plutarchus. Sed cuiuscunque est, scripsi *φιλόνικος* per *ι* pro *ει*.

b) *τὰ δύο σῖτα τρία ποιεῖν*] Xenoph. Reip. Lac. 2, 5 confert Schweigh.

c) Utrumque fragmentum Polybio convenit etiam usu verbi *στέλλεσθαι*. Ad prius Livium 44, 10, 1, confert Schweigh., quum ex illa parte historiae Persei decerptum videatur: „Perseus tandem a pavore eo quo attonitus fuerat recepto animo malle imperiis suis non obtemperatum esse, quum trepidans gazam in mare deiici Pellae .. iusserat.“ Atque alterum fortasse refe-

172 *Πηγνύντες εἰς τὴν γῆν ὀρθὰ τὰ στύπη ψαύοντα ἀλλήλων ἐν ἡμικυκλίου σχήματι.* [Suidas v. *στύπη*.]

173 *Τὸ δὲ συνέχον ἡγεμόνα καὶ προστάτην ἀξιόχρεων. — Ἦν δὲ τὸ συνέχον τῆς ὑποθέσεως αὐτῶν ὡς οὔτε φρουρὰν οὔτε ὕπαρχον* (add. *ἄν*) *εἰσδέξαιντο καὶ τῆς κατὰ τοὺς νόμους πολιτείας οὐκ ἂν ἐκχωρήσειαν.* [Suidas v. *συνέχον*.[a]]

174 *Συντάξας τοῖς κυβερνήταις ἀνακομίζειν τας ναῦς κατὰ δύναμιν εἰς τὴν Ἐλαίαν.* [Suidas v. *συντάξας*, ubi aliud Polybio diserte tributum fragmentum.[b]]

175 *Τοῦτο συνέθηκεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκ λογισμῶν εἴκασε τὸ γινόμενον.* [Suidas v. *συνέθηκε*.]

176 *Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὑπερευδοκούμενοι κατὰ πάντα τρόπον τῇ τοῦ Σκιπίωνος ὁμολογίᾳ καὶ τῷ χειρισμῷ τῶν πραγμάτων.* [Suidas v. *ὑπερευδοκούμενοι*.[c]]

177 *Ταχὺ δὲ τοὺς κέλητας καὶ τὰς ἡμιολίας ὑπερισθμίσας ἀνήχθη, σπεύδων καταλαβεῖν τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύνοδον.* [Suidas vv. *ἡμιολίαις* et *ὑπερισθμίσας*, verbo Polybiano.[d]]

178 *Εἰδὼς γὰρ ὅτι φαντασία περὶ αὐτόν ἐστιν ὡς ἔχοντα χρήματα μεθ' ἑαυτοῦ πλείω, ἠρμόσατο πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἐνδεχομένως.* [Suidas v. *φαντασία*.[e]]

179 *Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μετὰ μεγάλης φαντασίας καὶ συμπαθείας τοῦ δήμου προῆγον ἐπὶ τὰς πράξεις.* [Suidas ibidem.]

---

rendum ad pecuniae partem ab Nicia in mare proiectam, sed per urinatores omnem fere extractam.

a) Polybii si sit, notabile foret exemplum optativi formae *ἐκχωρήσειαν* pro *ἐκχωρήσαιεν*, quale est in fr. apud Suidam v. *εὐπερίοπτον* ab Schweigh. expuncto, cuius etsi vix vestigium superest apud Polybium, tamen, nisi fallit scriptura ubi exstat vel in Vaticano, illi quoque constanter erit restituenda, ut Atticis esse restituendam saepius dixi ad Xenophontem, quum utriusque alternatio non magis in illum cadat quam in hos.

b) Cum Livii 37, 18, 8 verbis: „Quae postquam Samum sunt nuntiata, primo Eumenes avocatus domestico bello cum classe Elaeam petit," conferens ante Polybii 21, 8, collocandum fr. coniicit Maur. Müllerus in progr. Stendal. 1866, p. 20.

c) Toupii Polybio tribuentis coniecturae adversatur hiatus, nisi is addito ab Suida *Ῥωμαῖοι* illatus, ut in quarto ante hoc fragmento, ubi *ψαύοντα*.

d) Videtur haud dubie agi de Philippo rege. SCHWEIGH.

e) Videtur agi de callido Hannibalis consilio, quo apud Cretenses usus est; de quo conf. Cornel. Nep. 23, 9. SCHWEIGH.

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι νομίσαντες ἤδη τὸν καιρὸν παραδιδόναι 180
φωτίζειν τὸ κατὰ τὴν ἐντολὴν ἀπόρρητον. [Suidas v. *φωτίζειν*, frequenti apud Polybium.[a]]

His magis minusve dubiis fragmentis alia plura adiicere licebat quae apud Suidam Valckenarius aliique, quum non haberent cui tribuerent, Polybio sunt largiti, velut quae sunt in *ἀθλητὴς* cum hiatu non Polybiano: *Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἄνδρα πολέμων ἀθλητὴν τὸν Ἀννίβαν ἐκπέμπουσιν*, et in *ἀπεκάθητο*, quod saepius dixit *ἀποκαθίζειν· Ὁ δὲ Σκιπίων ἀπεκάθητο πρός τινι πυραμίδι, θεωρῶν τοὺς αὐτομόλους καὶ τὴν τούτων ἀπόνοιαν*, et quod in v. *ἀκραιφνὲς* et *ἀκραιφνής*, vocabulo non Polybiano, duplex est fragmentum, quorum prius Dionis putabat Maius Add. ad illius Excerpta Vaticana p. 689, et quod est v. *κατεριθευομένου* sine ratione a Valesio Polybianis insertum: *Τὸ δ' ἐναντίον κατεριθευομένου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς χώρας ἀπεχομένου καὶ κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν ἐξακριβοῦντος ἐπιμελῶς, ἔλαθον ἐκλυθέντες ταῖς διανοίαις, κατολιγωρήσαντες τῆς ἑαυτῶν ἀσφαλείας.*

---

a) *Θεασάμενοι δὲ τὸν φρονηματισμὸν τῶν ἀνθρώπων ἔν τε ταῖς κατ' ἰδίαν ὁμιλίαις καὶ ταῖς κατὰ κοινὸν ἐντεύξεσιν, ἐξ αὐτῆς ἐπανῆλθον ἐς τὸν στρατηγόν*, quae idem ponit v. *φρονηματισμός*, ad ea verissime Schweigh.: „Ad Polybium retulit Valesius; nec tamen alias apud hunc scriptorem nomen *φρονηματισμὸς* usquam legitur, nec *ἐς τὸν στρατηγὸν* pro *πρὸς τὸν στρατηγὸν* stylum admodum redolet Polybianum.“ Recentioris Polybio aetatis omnia sunt quae exstant illius vocabuli exempla. Idem eandem propter rationem dubitavit de abiecto a me fragmento apud Suidam v. *ἐμπλασσόμενοι*, a Polybio alienissimo, sed propter Carthaginienses in eo memoratos recepto a Casaubono. In priori autem pro *ἐς* vel *εἰς* locum habet *ὡς*.

TABULA FRAGMENTORUM.

Quum in indice Schweighaeuseri fragmentorum numeri ab ipso, qui in duas partes distinxit, historicorum et geopraphicorum, tum grammaticorum, positi sint servati, hic illos cum numeris in huius editionis marginibus collocatis componendos duximus.

Schweigh. fr. hist. et geogr.			
1	huius ed. 13	28	40
3	69	29	43
5	28	30	173 annot. a
6	95	31	138
7	16	32	6
8	95	33	56
9	15 annot. a	34	108
10	49	35	37
11	181 annot. a	36	65
12	p. 149, 9	37	134
13	125	38	113
14	137	39	170
15	128 annot. c.	40	deletum
15 annot.	174	41	84
16	132	42	9
17	130	43	34
18	67	44	72
19	26	45	p. 150, 4
20	deletum	46	169
21	8	47	2
22	deletum	48	107
23	18	49	159
24	83	50	135
25	55	51	139
26	26 annot. a	52	166
27	127 annot. b	53	133

70	31	deletum
146	32	24
20	33	103
94	34	deletum
78	35	105
64	36	106
151	37	29
104	38	27
176	39	30
77	40	31
90	41	deletum
152	42	32
deletum	43	33
41	44	110 annot. b
deletum	45	110
deletum	46	110 annot. b
deletum	47	35
gmenta grammatica	48	111
p. 149 ult.	49	36
p. 150, 10	50	113
p. 150, 14	51	109
p. 150, 18	52	114
89	53	deletum
deletum	54	115
1	55	39
92	56	116
3	57	42
93	58	117
4	59	118
5	60	119
95	61	120
96 annot. a	62	158
128 annot. c	63	deletum
98	64	76
97	65	44
96	66	45
deletum	67	122
99	68	46
10	69	123
21	70	124
27	71	deletum
11	72	deletum
12	73	17
99 annot. a	74	100
p. 149, 10	75	126
99 annot. a	76	47
19	77	127
23	78	48

79	127 annot. b	110	162
80	128	111	163
81	deletum	112	164
82	129	113	165
83	deletum	114	167
84	142	115	168
85	50	116	71
86	131	117	170
87	p. 173, 14	118	172
88	136	119	deletum
89	51	120	74
90	52	121	75
91	53	122	73
92	140	123	deletum
93	54	124	} 79 annot. c
94	57	125	
95	59	126	
96	143	127	79
97	60	128	80
98	147	129	81
99	62	130	82
100	148	131	p. 149, 18
101	149	132	177
102	63	133	179
103	153	134	180
104	154	135	85
105	155	136	p. 173 annot. 8
106	66	137	86
107	156	138	87
108	160	139	88
109	161		

INDEX

HISTORICUS ET GEOGRAPHICUS

SCHWEIGHAEUSERI.

Quae capita praefixos habent numeros duos, hic indicantur altero uncis incluso. Sciendum est autem transposita inter se esse capita 21—25 libri X; capita 4—7 libri XI; capita 7—12 libri XII. Libri XVI cap. 10 nunc est cap. 16; libri XVII capita 1—17 nunc libri XVIII capita 1—17; libri XVIII capita 1—38 nunc eiusdem capita 18—55; libri XXII capita 12—27 nunc capita 10—24; caput 23, 2, nunc libri XXI caput 16; libri XXIII capita 16 et 17 nunc sunt libri XXI capita 19 et 22; caput 18 (p. 342, 28, leg. 18 pro 8) nunc caput 20.

Abba, ἡ Ἄββα, urbs Africae, haud procul Carthagine; in quam se recepit Syphax castris amissis, XIV, 6, 12; 7, 5.

Abia, ἡ Ἀβία, urbs Messeniae; a Messeniis avulsa, separatim in foedus Achaicum recipitur, XXV, 1, 2.

Abila (τὰ), urbs Galaaditidis, capta ab Antiocho Magno, V, 71, 2. Victo Scopa recepta ab eodem, XVI, 39, 3.

Abilyx (Livio Abelux vel Abelox), nobilis Hispanus, obsides Hispanorum Sagunti custoditos, decepto Bostare, Scipionibus fratribus tradit, III, 98 seq.

Abrupolis, rex Thraciae, auri fodinas ad Pangaeum invadit, post Philippi obitum, XXII, 22 a, 2. E regno suo a Perseo depellitur, ibid. § 2 et 3.

Abstinentiae exempla apud Romanos frequentia, rariora apud Graecos, XVIII, 17 extr. et seq. XXXII, 8.

Abydus, ἡ Ἄβυδος, ad fauces Propontidis, IV, 44, 6. Situs eius et portus, XVI, 29. Arisbe, oppidum agri Abydeni, V, 111, 5. Abydum a terra et mari oppugnat Philippus, XVI, 30; desperatissima consilia capiunt Abydeni, et fortissime pugnant; sed quum propellere hostem non possent, perire omnes maluerunt, quam ei se tradere, 31—35. Abydum M. Aemilius, legatus Romanorum,

venit ad Philippum, et cum eo expostulat frustra, XVI, 34. Abydo excedere iubetur Philippus, XVII, 2, 4; XVIII, 27, 4.

Academia XVI, 27, 1. In ea philosophi et eorum auditores inanibus argumentis studium impendunt, XII, 26, c, 1. Ex ea philosophus Carneades, Romam legatus, XXXIII, 1, 9.

Acarnanes et Acarnania. Quam ab Epiro separat sinus Ambracicus, IV, 63, 6. Acarnanes et Epirotae foedus faciunt cum Illyriis, et ab illo tempore adversantur Aetolis et Achaeis, II, 6, 9 seq. Illyriis septem naves auxilio mittunt adversus Aetolos et Achaeos, Corcyraeis opem ferentes, II, 10. De dividendis eorum oppidis societatem cum Alexandro Epiri fecerunt Aetoli, II, 45, 1; IX, 34, 7; 38, 9. Foedere Antigoni cum Achaeis comprehensi, IV, 9, 4; 15, 1 seq.; 25, 3. Invitati ad bellum Sociale adversus Aetolos generose bellum suscipiunt; candidus imprimis et ingenuus honestissimusque, si quis alius, populus Graeciae, IV, 30, 1 seqq. Classem iungere cum Philippo iubentur ad Cephalleniam, V, 3, 3. Praetor eorum Aristomachus copias suas iungit Philippo Aetoliam invadenti, V, 6, 1 sq. Acarnaniam incursat et populatur Agetas praetor Aetolorum, V, 96, 1. In Strati agrum incursionem facientes, panico territi, re infecta redeunt, V, 96, 3. Lycisci Acarnanis oratio ad Lacedaemonios, pro Macedonibus adversus Aetolos et Romanos, IX, 32 seqq. Desperata eorum coniuratio, IX, 40, 4 seqq.; XVI, 32, 1 et 3. Adversus Aetolos, Romanos et Illyrios opem Philippi implorant, X, 41, 3. Oeniadae urbs iis ademta ab Aetolis (IX, 39, 2), ipsis restituitur ex pacis lege Aetolorum cum Romanis, XXII, 15, 14. Ad eos legatus belli Persici causa, C. Popillius, XXVIII, 5. Concilium gentis Thurii actum, ibid. § 1.

Acastidas stadiodromus, frater Pytheae, XL, 1, 1.

Acatium, genus navigii minoris, I, 73, 2.

Acerrae, αἱ Ἀχέρραι, oppidum Insubrium, obsessum et captum a Romanis, II, 34.

Acesimbrotus, Rhodiorum nauarchus et legatus ad colloquium inter T. Flamininum et Philippum, XVII, 1, 4; 2, 3 seqq.

Acetum ex loti baccis, XII, 2, 8.

Achaei et Achaia. Achaei succurrunt Epirotis adversus Illyrios, II, 6. Contra eos Epirotae et Acarnanes foedus faciunt cum Illyriis, II, 6, 9 seq. Cum Aetolis decem navibus auxilio veniunt Corcyraeis adversus Illyrios, sed ab his navali pugna ad Paxos vincuntur, II, 9 s. Achaeis et Aetolis Romani res a se adversus Illyrios gestas per legatos renunciant, II, 12, 4. Sociali foedere iuncti, eisdem legibus, ponderibus, etc., eodemque magistratu utuntur, II, 37, 9 seqq. Achaeorum nomen cunctis Peloponnesiis commune factum, quum Achaei per se non fuissent maximus Peloponnesi popu-

s, II, 38. Nusquam obtinuit atus magis popularis, maior ris aequabilitas et libertas iam apud eos, ib. § 6. Eo- m instituta et leges ascis- nt civitates Magnae Grae- ae, II, 39. Primus eorum x Tisamenus, postremus gygus, II, 41, 4 seq.; IV, 1, Primum foedus Achaicum, mocratia XII urbibus con- ans, II, 41, 5 seqq.; oppida- m dirimitur a regibus Mace- oniae, II, 40, 5; 41, 9 seq.; 7, 1, 5. Instauratur, II, 41, et 11 seq. et ad totam paul- tim Peloponnesum extendi- ur, auctoribus praesertim rato, Philopoemene et Ly- orta, II, 40, 1 seq. Conf. ratus, Philopoemen, Lycor- as. Achaei, instaurato foe- ere, scribam communem hauerunt, et duos Praetores; ein nonnisi unum Praeto- em, quorum primus Marcus erynensis, II, 43, paulo post ratus, ibid. A Romanis pro raestita eis opera nihil un- uam aliud nisi libertatem ivitatum Peloponnesi petie- unt, II, 43, 5 seqq. Cum Ae- olis foedus iungunt, eisque n bello adversus Demetrium trenuam operam navant, II, 4, 1. 46, 1. Achaeorum foederi ccedunt Megalopolitani, Ar- ivi, Hermionenses, Phliasii, I, 44, 5 seqq. Cleomenem et acedaemonios hostes decla- ant; hinc bellum Cleomeni- um, II, 46 extr. et seqq. Eo- um amicus Ptolemaeus Euer- etes, II, 47, 2. Sed is dein spretis Achaeis Cleomenem iuvat, II, 51, 2. Vincuntur a Cleomene ad Lycaeum mon- tem, ad Ladocea, et ad Heca- tombaeum, II, 51, 3; 55, 2. Eorum *σύνοδος* vel *ἐκκλησία* sub hiemis initium Aegii agi- tur, II, 54, 3 et 13; IV, 7, 1; 26, 7 s.; 82, 7; XVI, 27, 4; XXVIII, 3, 7 et 10. Ex lege Aegii agi debuit; V, 1, 6 s.: sed et saepe aliis in locis est actum; velut Clitore, XXIII, 5, 1; Corinthi, XXIX, 8, 8; XXXIII, 15, 2; XXXVIII, 4, 2; Megalopoli, XXIII, 7, 2; XXIV, 12, 12; Sicyone, V, 1, 9; XXV, 1, 5; XXVIII, 11, 9; XXIX, 9, 6. Semel illum conventum non *σύνοδον* aut *ἐκκλησίαν* vocat Polybius, sed *σύγκλητον*, XXIX, 9, 6; in quam non modo *τὴν βουλὴν* (magistratus) ait solere convenire, sed et omnes cives annis triginta maiores. Conventus Praetori creando, s. Comitia praetoria (*τὰς ἀρχαιρεσίας*), agebant circa Pleiadum ortum (aestatis initio), IV, 37, 2 seq.; V, 1, 1; 30, 7; IV, 82, 1, 7. *Ἡ καθήκουσα σύνοδος*, IV, 7, 1, 6, 10; 26, 7, quo tempore acta sit non liquet. Mantinenses, qui defecerant, vi recipiunt et perhumaniter tractant, II, 57. Praetor Timoxenus IV, 6 s. Post Cleomenicum bellum exercitia militaria neglexerunt, IV, 7, 6 s. Messeniis auxilium decernunt adversus Aetolos, IV, 7. Infeliciter cum his pugnant ad Caphyam, IV, 12. Decreta de Bello Sociali adversus Aetolos, IV, 15 et 25. Avita amicitiae iura renovant cum Philippo, IV, 26, 7 seq. Societatem ineunt cum Polyrheniis Cretensibus; quibus auxilio mittunt 200 milites, IV, 55, 2. In commune Achaeorum nihil amplius contribuere

decreverunt Dymaei, Pharaeenses et Tritaeenses, quum auxilium a praetore adversus Aetolos nullum acciperent, IV, 66, 4 seqq. Achaeos in servitutem redigere conatur Apelles, IV, 76; 82, 2 seqq. Praetor Eperatus, IV, 82, 8; V, 1. Decretum de stipendio solvendo militibus Philippi, V, 1, 11 seq. Praetor Aratus, V, 30, 7; 91 seqq. Pacem cum Aetolis faciunt et Bello Sociali finem imponunt, V, 105. Praetor rursus creatur Timoxenus, V, 106, 1. Praetor Euryleo; praefectus equitum Philopoemen, X, 24, 1; 25, 6. Adversus Aetolos (qui cum Romanis et Attalo societatem contraxerant), et adversus Lacedaemonios opem implorant Philippi, X, 41, 2. Equites eorum exercet Philopoemen, X, 24 seq.; 21 seq. Qui imperitiam ducum castigat, et disciplinam omnem militarem apud Achaeos restituit, XI, 8—10. Eodem duce Machanidam et Lacedaemonios acie vincunt, Tegeam capiunt et Laconicam impune depraedantur, XI, 11—18. Omnis iuventus in unum diem Tegeam a Philopoemene convocata incursionem facit in Laconicam, XVI, 36 seq. Achaeis edicunt legati Romanorum populum Rom. bellum indixisse Philippo, ni ab iniuria in Graecos abstineret, XVI, 27, 4. Philippus concitat eos ad bellum cum Romanis, XVI, 38: sed illi decreto facto a Macedonum partibus ad Romanos transeunt, XVII, 6, 7. In colloquio Philippi cum T. Quintio Corinthum et Argos a Philippo repetunt, XVII, 2, 5; 6, 8. Post bellum Philippicum Romae per legatos societatem petunt Romanorum; sed litem eis movent Eleorum, Messeniorum et Aetolorum legati, XVIII, 25, 6. Adversus eos et Romanos Antiochum advocant irati Aetoli, III, 3, 3. Eumeni auxilia mittunt adversus Antiochum, XXI, 7, 1 seq. M. Aemilius Lepidus consul literis ad commune Achaeorum scriptis increpat eos ob res Lacedaemone prave administratas, XXIII, 1, 1 seq.; conf. c. 7, 5 seq. Romam legatos mittunt, praetore Philopoemene, XXIII, 1, 4; 7, 1; et ad Ptolemaeum Epiphanem, XXIII, 1, 6; 7, 1. Achaeis Philopoemen facultatem dat res a Boeotis per vim repetendi; unde belli initium, XXIII, 2, 10 seqq. Praetor Aristaenus; et concilium gentis Megalopoli actum, quo conveniunt legati Roma et Alexandria redeuntes, tum legati regum Eumenis et Seleuci, dona pollicentes, et Caecilius legatus Rom., XXIII, 7—10; conf. c. 4, 5 seq. Achaeorum magistratus, Argis congregati, Q. Caecilio negant conventum gentis, eo quod scriptum Senatus mandatum non haberet, XXIII, 10, 10 seqq.; 12, 5 seqq. Sic Tito Quintio, XXIV, 5, 16 seq. Achaeos Romae in senatu accusat Q. Marcius; legatis eorum, auxilia adversus Messenios petentium, responsum dari curat, e quo patebat non impedituros Romanos, si qui populi a societate Achaeorum vellent discedere; legati

ipsi Romae retinentur, XXIV, 10, 1 et 8 seqq.; conf. XXV, 1, 3. Ptolemaeus Epiphanes decem Achaeis naves dono offert, ad quas accipiendas nominantur legati, Lycortas, Polybius, Aratus iunior; sed morte regis praepeditur legatio, XXV, 7. Praetor Hyperbatus, XXVI, 1, 1. Exsulum Lacedaemoniorum causa legati Achaeorum Romam mittuntur; in his Callicrates adulator Romanorum, proditor suae gentis et auctor malorum, XXIV, 1—3. Praetor Callicrates, XXVI, 3, 14; Archo, XXVII, 2, 11; rursus Archo, XXVIII, 6, 9; 7, 6. Quo praetore per Polybium consuli Romano auxilia offerunt adversus Perseum; quae ille non accipit, XXVIII, 10 seq. Auxilia ab Achaeis petunt Ptolemaei fratres, et duces Lycortam et Polybium; sed illi legatos mittunt ad pacem inter Ptolemaeos et Antiochum Epiphanem conciliandam, XXIX, 8—10. Absque suo incommodo 30 aut 40 millia militum armare possunt, XXIX, 9, 8. Per legatos Romae pro exsulibus suis (qui ob belli Persici culpam Romam erant evocati, et per Italiae municipia distributi, XXX, 10, 6 seqq.; XXXII, 9, 5) frustra deprecantur, XXXI, 8; rursus, praecipue pro Polybio et Stratio, XXXII, 7, 14 seqq.: rursus, XXXIII, 1, 3 seqq. et c. 2: rursus, XXXIII, 13: ad extremum liberantur exsules Achaeorum, intercedente Catone, XXXV, 6. Delios, qui imperium Atheniensium fugientes in Achaiam commigraverant, civitate donant, XXXII, 17. Et Rhodii et Cretenses auxilia petunt ab Achaeis ad bellum quod inter se gesserunt: auctore Callicrate neutri populo auxilia mittuntur, XXXIII, 15. Concilium Corinthi habitum, ibid. §. 3. Ab eis auxilia petunt adversus Pseudophilippum, Thessalorum legati, XXXVII, 1 d, 3. Litteris Manilii consulis obtemperantes Polybium Lilybaeum mittunt, XXXVII, 1 e, 1 seqq. — Belli Romanorum Achaici semina, XXXVIII, 1—5. Controversias et bellum habent cum Lacedaemoniis c. 2, 11; 3, 2 seqq.; XL, 2, 6. Fortuna, quum servatos Achaeos vellet, fecit ut nullo negotio vincerentur, et celeriter subigerentur, XL, 5, 8 seqq. Vincuntur Achaei a Mummio pugna ad Isthmum commissa, III, 32, 3; XL, 14, 4. Ex mandato decem legatorum Polybius res Achaiae ordinat, XL, 10. — Achaeorum nescio quis, ad praeturam (puto) nominatus, deprecatur honorem, fragm. histor. 1.

Achaei Phthiotae, liberi renunciantur ex SCto Romanorum, XVIII, 29, 5. Thessalis eos attribuit T. Quintius cum decem legatis, ib. 30, 7. Quibus ex locis intelligitur Phthiotas omnes nomine Achaeorum dici a Polybio. Gente Achaeus dicitur Phaxidas V, 65, 3, qui Melitaeensis perhibetur V, 63, 11, quippe ex Melitaea, Phthiotidis oppido.

Achaeus, princeps et auctor gentis Achaeorum. Imaginem eius, e Peloponneso in Acarnaniam a Romanis iam de-

portatam, a Mummio repetiit et obtinuit Polybius, XL, 8, 10.

Achaeus, filius Andromachi, fratris Laodices, quae uxor fuit Seleuci Callinici, patris Antiochi Magni, IV, 51, 4; VIII, 22, 11. Eius uxor Laodice V, 74, 5; VIII, 21, 7; Mithridatis filia, regis Ponti, VIII, 22, 11, soror Laodices, uxoris Antiochi Magni, V, 43, 1 seqq. Seleucum Ceraunum, Callinici filium, trans Taurum comitatus, caedem Seleuci ulciscitur; et sub Antiocho, Seleuci successore, Asiae cis Taurum praefectus, Attalo quas ille sibi subiecerat Asiae regiones eripit: mox diadema et regium nomen ipse sibi asciscit, IV, 2, 6; IV, 48; V, 40, 7; 57, 5. Expeditionem adversus Antiochum in Syriam molitur, sed eam ob seditionem in exercitu ortam omittit, et Pisidiam populatus domum redit, V, 57. Sardibus in Lydia sedes habet, V, 57, 4. Conf. Sardes. Ab eo auxilia contra Rhodios petunt Byzantii, IV, 48, 1 et 13. Eius pater Andromachus, Alexandriae captivus, precibus Rhodiorum condonatur, IV, 51. Fictam Achaei epistolam Hermias Antiocho offert, qua significatur Ptolemaeum cum Achaeo facere, V, 42, 7 seq. Nuncios ad hunc mittit Antiochus, accusans eum et fidem eius obtestans, V, 57, 1 seq. Haud dubie cum Ptolemaeo Philopatore consilia communicat Achaeus, V, 66, 3, intercedentibus Nicomacho et Melancoma Rhodiis, VIII, 17, 9 seq. Eum foedere cum Antiocho comprehensum vult Ptolemaeus V, 68, 12. Pedlenissensibus Pisidiam incolentibus Garsyeridem cum exercitu auxilio mittit adversus Selgenses, V, 72 seq.; deinde ipse Selgam venit, proditione Logbasis capturus urbem, sed spe frustratus pacem cum Selgensibus facit, 74—76; interim Milyadem et maiorem Pamphyliae partem sibi subiicit, 77, 1. Dum ad Selgas haeret, Attalus ei Aeolidem et Mysiam eripit, 77, 2 seqq. Ab Achaeo timet Antiochus post pugnam ad Rhaphiam, V, 87, 2. Sardibus eum obsidet Antiochus et urbem capit, VII, 15 seqq. Arcem Achaeus tenens, V, 17, 4, per Bolidem, a Sosibio ad se liberandum missum, proditur Antiocho, VI, 17 seqq.; et praeter opinionem captus, c. 22, supplicio ab eo afficitur, c. 23.

Achaia occupatur a Tisameno, II, 41, 4. Achaiae civitates XII, primum foederatae, II, 41, 6. Conf. Achaei.

Achelous amnis, Acarnaniam ab Aetolia disterminans, Stratum urbem praeterfluit, IV, 63, 7 et 11, coll. 64, 1; V, 13, 10. Conf. V, 6, 6; 7, 3 et 6.

Achradina, ἡ Ἀχραδίνη, pars urbis Syracusarum: eam classe oppugnat Marcellus, VIII, 6, 1.

Achriana, Ἀχριανή, Hyrcaniae urbs, X, 31, 14.

Acies. Acies navalis M. Atilii et L. Manlii, quatuor classibus constans, triquetra, rostri figura, I, 26. Acies ad forcipis figuram, ἐν ἐπικαμπίῳ, I, 27, 4; V, 82, 9; XII, 21, 6.

Bifrons Gallorum ad Telamonem, II, 28 seq. Hannibalis et Romanorum ad Trebiam, III, 72. Lunata, μηνοειδής, III, 113, 8. Conf. Pugna. Equitum acies qua altitudine instruatur ad pugnam, XXII, 18, 3. Quot equites in acie capiat stadium, XII, 19, 9; quot pedites, XII, 20 seqq. Aciei instruendae ratio usitata apud Romanos, paululum immutata a Scipione in pugna cum Hannibale, XV, 9, 7 seqq. Romanae aciei comparatio cum phalange Macedonica, XVIII, 11 seqq.

Acilius. Manius Acilius Glabrio consul, capta Heraclea, Aetolos in fidem recipit, non intelligentes quid hoc esset fidei Romanorum se permittere, XX, 9 seqq. Vincit Antiochum ad Thermopylas, XX, 8 fine. Amphissum obsidet, ubi successor ei venit L. Scipio, XXI, 2; provincia decedit, XXI, 3, 13.

Acrae, Aetoliae oppidum, V, 13, 8.

Acriae, Ἀκρίαι, oppidum Laconiae, V, 19, 8.

Acrocorinthus, ὁ Ἀκροκόρινθος, quum praesidio Antigoni Gonatae teneretur, proditione capitur ab Arato, II, 43, 4; 45, 3; IV, 8, 4. Antigono Dosoni in pignus societatis et amicitiae offertur ab eodem et ab illo accipitur, II, 51, 6 et c. 52. Spatium inter Acr. et Oneos montes fossa et vallo munit Cleomenes, II, 52, 5. Acr. et Ithomatam servare suadet Philippo Demetrius Pharius, VII, 11, 3. Post bellum Philippicum Acr. praesidio tenent Romani, XVIII, 28, 42. Conf. Corinthus.

Acte, ἡ Ἀκτή, orientalis ora Peloponnesi, V, 91, 8.

Actium, fanum Acarnanum (ad verbum, Templum Litorale); ibi angustissimus est sinus Ambracicus, IV, 63, 4.

Acusilochus, Asiae dynasta, foedere Eumenis cum Pharnace comprehensus, XXVI, 6, 12.

Adaeus, praefectus Bubasti urbis, XV, 27, 6.

Adaeus, Beroeensis Macedo, Persei legatus ad Genthium, XXVIII, 8.

Addua. Vide Adua.

Adherbal (Ἀταρβᾶς), dux Carthaginiensium, praefectus urbis Drepanorum, I, 46, 1; 49, 4, pugna navali ad Drepana vincit P. Claudium, et classem eius disperdit, I, 49—52. Eius trierarchus et primus amicus Hannibal, Amilcaris filius, I, 44, 1, et collega Carthalo, eius tamen imperio subiectus, I, 53, 1.

Adiganes, magistratuum nomen apud Seleucienses ad Tigrim, V, 54, 10.

Adimantus, ephorus Lacedaemonius, Philippo favens adversus Aetolos, per seditionem occiditur, IV, 22; deinde falso accusatur apud Philippum ut auctor tumultus, 23, 5 et 8.

Admetus, a Philippo necatus, XXIV, 8, 9.

Adranodorus (vel potius Hadranodorus) suadet Hieronymo regi Syracusarum ut relictis Romanis Hannibalis partibus se adiungat VII, 2 et 5.

Adrene vel Adrane, Ἀδρήνη, oppidum Thraciae, XIII, 10, 1.

Adrianus ager. Vid. Hadrianus.

Adriaticum mare vel Adrias, ὁ

Ἀδρίας, I, 2, 4; II, 17, 5; III, 86, 8 seq.; 87, 1; 88, 1. *ὁ Ἀδρίας κόλπος*, *ὁ κατὰ τὸν Ἀδρίαν κόλπος*, *οἱ κατὰ τὸν Ἀδρίαν κόλποι*, Adriaticus sinus, II, 14, 4 et 11; 16, 7 (ubi plur.). *ἡ κατὰ τὸν Ἀδρίαν θάλαττα*, II, 16, 4. Intimus Adriatici sinus recessus, *ὁ τοῦ παντὸς Ἀδρίου* vel *Ἀδρία μυχὸς*, II, 14, 6; III, 47, 4; *ὁ Ἀδριατικὸς μυχὸς*, II, 16, 7; XXXIV, 6, 10. Ad introitum sinus Adriatici (scil. e Ionio mari navigantibus) ad dextram est Oricus, oppidum Epiri, VII, 19, 2.

Adrumetum, urbs Africae (metropolis Byzacenae, *ὁ Ἀδρύμης*), XV, 5, 3. Ibi castra habet Hannibal ex Italia reversus, ibid. Eodem post pugnam ad Zamam fuga se recipit, XV, 15, 3.

Adua vel Addua, *ὁ Ἀδόας* vel *Ἀδούας*, fluvius superioris Italiae, seu Galliae Cisalpinae, exit e lacu Lario, XXXIV, 10, 21. Qua Adua in Padum influit, consules intrarunt in Insubrium fines, II, 32, 2.

Adys, urbs Africae, capta a Regulo, I, 30, 5.

Aeacidae bello gaudent veluti epulis, iuxta Hesiodum, V, 2, 6.

Aecae, *Αἴκαι*, oppidum Italiae, in Apuliae et Samnii confiniis. III, 88, 9.

Aedilis. In Aedilium aerario Romae servantur tabulae aeneae foederum, in Iovis Capitolini templo, III, 26, 1. Aedilis creatur Scipio Afric. maior simul cum fratre, X, 4 seq. Aedilitas maximus honos qui iuveni patricio Romae confertur, X, 4, 1.

Aedui (*Αἴδυες*) fortasse legendum pro *Ἄρδυες*, III, 47, 3.

Aegae, oppidum Aeolidis; cuius cives Aegaeenses, *Αἰγαιεῖς*, quum prius Achaeo se tradidissent, tradunt se Attalo, V, 77, 4. Damnaeis illata sarcire tenetur Prusias, XXXIII, 11, 8.

Aegaeum mare, *Αἰγαῖον*, III, 2, 8; XVI, 34, 1.

Aegates. Vid. Aegusa.

Aegeates Telecles XXXIII, 1, 3.

Aegienses. Vide Aegium.

Aegina insula a Romanis occupata, IX, 42 a.

Aeginetae captivi, de redemptione Publium rogantes male primum habiti, mox in gratiam veniunt, IX, 42 a. A P. Sulpicio in servitutem redacti sunt, et ab Aetolis Attalo venditi, pretio 30 talentorum, XXIII, 8, 9 seqq.; XI, 6, 8. Aegineta Cassander, XXIII, 8, 9.

Aegira, *ἡ Αἴγειρα*, *ἡ τῶν Αἰγειρατῶν πόλις*, urbs Achaiae, ex XII primis foederatis, II, 41, 8, sita ad sinum Corinthiacum, inter Aegium et Sicyonem, IV, 57, 5 seq. Per proditionem capta ab Aetolis, servatur virtute civium, et plurima pars Aetolorum occiditur, IV, 57 seq.

Aegitna, *Αἴγιτνα*, oppidum ad mare in finibus Oxybiorum Ligurum, XXXIII, 7, 2, vi capitur a Romanis, 8, 2.

Aegium, *Αἴγιον*, urbs Achaiae, ex XII primis olim foederatis, II, 41, 8. Aegienses, *οἱ Αἰγιεῖς*, mox eis civitatibus se adiunxerunt quae foedus instaurarunt, eiecto praesidio Macedonico, II, 41, 13 seq. Aegii conventum agunt Achaei appetente hieme; eodem venit Antigonus Doson, II, 54, 3; et rursus anno sequenti, ib. §13.

Add. IV, 7, 1; 26, 7 seq.; 82, 7; XVI, 27, 4; et XXVIII, 3, 10. Conf. Achaei. Ex lege semper Aegii agi conventus Achaeorum debuit; sed Aratorum causa Sicyonem transtulit eum Philippus, V, 1, 6 seqq. Tridui itinere abest a Megalopoli, II, 55, 1. Inter Aegium et Sicyonem est Aegira, IV, 57, 5. Naves suas Aegium mittit Philippus, V, 101, 4; et ipse eo cum exercitu venit, 102, 5.

Aegos flumen, *Αἰγὸς ποταμοί*; pugna navalis ibi facta, I, 6, 1; in qua Lacedaemonii ab Hermocrate Siculo adiuti, XII, 25 p, 6.

Aegosages, gens Gallica, in Asiam invitati ab Attalo, cum eo Aeolidem et Mysiam Achaeo eripiunt; dein eis sedes assignantur ad Hellespontum, V, 77 seq.: effuse depopulantur urbes ad Hellespontum; hinc Troade eiecti ab Alexandrensibus, Abydenorum fines infestantes, deleti sunt a Prusia, V, 111. Conf. Tectosages et Rigosages.

Aegosthenense vinum dulce, *Αἰγοσθενίτης οἶνος*, VI, 2, 4.

Aegussa insula, ante Lilybaeum sita, una ex Aegatibus, I, 60, 4: ad eam pugna committitur navalis inter C. Lutatium et Hannonem, qua 50 naves Punicae demersae sunt, 70 captae, I, 60 seq. Sed Aegusae vel Aegussae insulae, inter Lilybaeum et Africam sitae, eaedem quae Aegates, I, 44, 2.

Aegyptus et Aegyptii. Vid. Ptolemaei, Aegypti reges. — Aegyptiacas res ante Olymp. CXL gestas multi scripsere; quare nil opus fuit ut altius eas repeteret Polybius, II, 37, 6. Res Aegyptiacas plurium annorum simul uno libro XIV complexus est, XIV, 12. Aegypti turbae sub finem regni Ptolemaei Philopatoris, III, 2, 8. Conf. XIV, 12. Optimates rebelles domiti sub Ptolemaeo Epiphane XXIII, 16. Aegypti reges praeter Aegyptum tenuerant Coelesyriam et Cyprum, tum et opportunissima loca per omnem Asiae oram a Pamphylia ad Hellespontum, item Lysimachiam, Aenum et Maroneam, aliasque Thraciae urbes, V, 34, 7 seq.; et Ptolemaeus etiamnum Philopator multas Sami naves habuit, et magnum militum numerum aluit Ephesi, V, 35, 11. Aegyptii, victoria ad Rhaphiam inflati, arma capiunt contra Ptolemaeum Philopat., V, 107, 1 seqq.; III, 2, 4; XIV, 12, 4. Ex Aegypto Romani frumentum petunt in annonae inopia bello Hannibalico, IX, 44. Ea potitur Antiochus Epiphanes, excepta Alexandria, XXVIII, 16, 1; XXIX, 1, 1. Eam Ptolemaeis servant Romani, exire iusso per Popillium Antiocho Epiphane, XXIX, 11, 11. Aegyptii in ira crudelissimi, XV, 33, 10.

Aegys, oppidum Laconiae, in Arcadiae confinibus. Hinc Aegyticus ager, *ἡ Αἰγῦτις χώρα*, II, 54, 3.

Aemilia, soror L. Aemilii, patris naturalis Scipionis minoris, uxor Africani maioris, avi adoptivi Scipionis minoris, XXXII, 12: eius heres Scipio minor pretiosum appara-

tum, quem moriens illa ei reliquerat, donat matri suae, repudiatae a L. Aemilio, ibid.
L. Aemilius Papus Cos. Arimínum mittitur ad prohibendos Gallos, II, 23, 5. Arimino in Etruriam properat ad succurrendum Romanis, qui a Gallis ibi premebantur, II, 26. Duplici acie caedit Gallos, cum collega e Sardinia redeunte, 27—31.
L. Aemilius Paulus Cos. mittitur in Illyricum, adversus Demetrium Pharium rebellem, III, 16, 7; IV, 37, 4. Bellum ibi fortiter gerit, III, 107, 8; Dimalum et Pharum urbes vi capit, et victo fugatoque Demetrio Illyricum omne, quod sub Demetrio fuerat, recipit, III, 18 seq., IV, 66, 8. Ex Illyrico triumphat, III, 19, 12 seq.; IV, 66, 8. Consul iterum cum C. Terentio, III, 106, 1; V, 108, 10; omnium animos et spem in se convertit, III, 107, 8; 108, 1; hortatur milites, 108 seq.; pugnandi consilium non probat, nec tamen impedire potest, 110; alternis diebus cum C. Terentio imperium habet, 110, 4; pugnam oblatam ab Hannibale detrectat, 112; dextrum cornu tenet in pugna Cannensi, 114, 6; fortissime pugnans cadit, optimus civis, 116.
L. Aemilius Paulus, superioris filius. Eius concio ad populum Romanum de bello Macedonico, XXIX, 1 a, seqq. Ante eius expeditionem adversus Perseum nil bello in Macedonia proficiebant Romani, XXIX, 1 d, 3. Consul Perseum acie vincit, XXIX, 6; XVIII, 18, 4. Stupet Macedonicam phalangem, XXIX, 6, 11 seq. Eius concio coram Perseo captivo, XXIX, 6 b. seq. Hibernat in Macedonia, XXIX, 8, 11. Ad Cibyratas scribit de Polyarato Romam mittendo, XXX, 9, 18. Civitates Graeciae obit, XXX, 15. Quas elaborandas Perseus curaverat columnas, suas eis statuas imponit, ibid. 1 seqq. Ludos celebrat in Macedonia, XXXI, 3, 1. Septuaginta oppida Epiri evertit, XXX, 15, 5 seq. Vir abstinentissimus, XVIII, 18, 4 seqq.; XXXII, 8. Moritur, XXXII, 8, 1; 14, 1. Eius duo filii naturales, Fabius et Scipio, XVIII, 18, 6; XXXII, 14.
Lucius Aemilius Regillus, classis Romanae praefectus bello Antiochico, XXI, 6, 1; 8, 3 seqq. Pugna navali ad Myonnesum vincit Antiochum, 9, 13; 10, 1; XXII, 7, 16. Triumphans Romam redit, XXII, 7, 17.
M. Aemilius Paulus, Cos. Cum Ser. Fulvio, capit CIX navales Poenorum, I, 36; classem Rom. infando naufragio amittit, 37.
M. Aemilius Lepidus. Eo consule Romani agrum Picenum, Gallis Senonibus ademtum, dividunt colonis, II, 21, 7.
M. Aemilius Lepidus, minimus natu e legatis ad reges Antiochum et Ptolemaeum missis, ad Abydum urbem expostulat cum Philippo, et ab eo ut iuvenis ridetur, XVI, 34. Consul, deinde Pontifex Maximus, XXIII, 1, 2; idemque princeps senatus, XXXII, 22, 5. Eius consilia sequitur legatus Pto-

lemaei, XXVIII, 1, 8. Charopem Epirotam Romae domo sua prohibet, XXXII, 22, 5.
enae (sive Anaeae) fanum Ecbatanis, auro et argento abundans, X, 27, 12 seq.
eneas Tacticus scripsit commentarios *περὶ τῶν Στρατηγικῶν*, id est, de Officio Imperatoris, X, 44, 1. Eius ratio signa dandi per faces, emendata a Polybio, X, 44 seq.
enianicus sinus, idem qui Maliacus, inter Locros Epicnemidios et Thessaliam, X, 42, 5.
Aenus, urbs maritima Thraciae. Conf. Maronea. Ora Thraciae, ubi sunt hae urbes, in regum Aegypti erat potestate, V, 34, 8. Conf. Lysimachia. — Aenii inter se dissident, alii ad Eumenem, alii ad Macedones inclinantes, XXIII, 6, 7; 13, 9. Exsules Aeni et Maroneae apud senatum Rom. queruntur de Philippo, XXIII, 11, 2. Ex eisdem urbibus praesidia deducere iubetur Philippus, XXIII, 11, 4. Easdem a senatu Rom. dono sibi petit Attalus, XXX, 3, 3; promittit senatus, 3, 5. Sed mox revocato promisso liberas eas declarat, 3, 7.
Aeolia s. Aeolis. Aeoliae urbes Achaeo eripit Attalus, V, 77, 2; easdem dein occupavit Antiochus Magnus, XXI, 10, 4.
Aeoliae insulae, I, 25, 4. Vid. Liparaeae.
Aeolus, cur ventorum promuscondus rexque ventorum fictus ab Homero, XXXIV, 2, 4 seqq. et 11, 15—20.
Aepium, oppidum Triphyliae, IV, 77, 9, in deditionem accipitur a Philippo, IV, 80, 13.
Aerarium Romanum in potestate est senatus, VI, 13, 1. In aedilium aerario, in Iovis Capitolini templo, conservantur aeneae tabulae foederum, III, 26, 1.
Aerenosii, populus Hispaniae citerioris, subacti ab Hannibale, III, 35, 2.
Aeschrion Acarnan Romanis favens, XXVIII, 5, 1.
Aesculapii fanum, *Ἀσκληπιεῖον*, prope Agrigentum, I, 18, 2; Ambraciae, XXII, 10, 2; Carthagine Nova, X, 10, 8; Pergami, XXXII, 25, 1. Aesculapii statua, Phyromachi opus, rapta a Prusia, XXXII, 25, 4.
Aethale, insula Etruscorum, XXXIV, 11, 4.
Aethalea vocatur Lemnus insula, ibid.
Aethiopia. Circa eam sese contingunt Asia et Africa, III, 38, 1. Utrum a meridie eius continens sit terra, an mari ea ambiatur, nemo affirmare potest, ibid.
Aetna. Post eam maximus Siciliae mons Eryx est, I, 55, 7.
Aetoli et Aetolia. Medionem urbem Illyridis oppugnant; et iam de titulo manubiarum inter se litigant, II, 2; ab Agrone, rege Illyriorum, magna clade afficiuntur, II, 3 seq. Gens superbia ferox, II, 3, 3; 4, 6; cui innata est improbitas et prava cupiditas, II, 45, 1; 49, 3. Neque pacis neque belli iura norunt, IV, 67, 4; nil turpe putant, dummodo quaestus assit, II, 46, 3; IX, 38, 6: assueti ex rapto vivere

et ferinam quandam agere vitam, IV, 3, 1. Eorundem avaritiam odit T. Quintius, XVIII, 17, 1. Succurrunt Epirotis adversus Illyrios, II, 6; eis adversantur Acarnanes et Epirotae, foedere icto cum Illyriis, 6, 9 seq. Cum Achaeis suppetias veniunt Corcyraeis, obsessis ab Illyriis, II, 9 seq. Aetolis et Achaeis Romani per legatos renunciant victoriam suam de Illyriis et pacem eis datam, II, 12, 4 seq. Cupiditati eorum se opponit Aratus, II, 43, 9. Cum eis foedus iungunt Achaei, eosque iuvant in bello adversus Demetrium, Philippi patrem, II, 44, 1; 46, 1. Invidia accessionum tacti, quibus creverat resp. Achaeorum, cum Antigono Philippi tutore et cum Cleomene societatem contrahere adversus Achaeos student; sed consilia eorum pervertit Aratus, II, 45 seq. Antea cum Alexandro, Epiri rege, pactum fecerant de dividenda Acarnania, II, 45, 1; IX, 34, 7; et cum Antigono Gonata, de dissolvenda rep. Achaeorum, II, 45, 1; IX, 34, 6; 38, 9. Quum Antigoni Dosonis metu quieti fuissent, spreta Philippi pueritia praetextum quaesivere rebus Peloponnesi se immiscendi, IV, 2. Hinc Bellum Aetolorum et Lacedaemoniorum cum Achaeis et Philippo, Bellum Sociale, III, 2, 3; IV, 3—27; 57—fin.; V, 1—30; 91—105. Aetolici impetus et avaritiae plenus iuvenis Dorimachus, IV, 3, 5. Aetoli piratae, e Messenia praedam agentes, Phigaliae morantur, quae socia erat et in potestate Aetolorum, IV, 3, 8; 79, 6 seq. Eorum praetor Aristo, ubi vide. Eos ad bellum Messeniis inferendum hortatur Dorimachus, IV, 5. Socios et amicos habent Eleos, IV, 5, 4. Duce Scopa Messeniam incursant, IV, 6. Magis habiles ad viritim pugnandum extra aciem, quam in acie, IV, 8, 10. Ad Caphyas proelio vincunt Achaeos, IV, 12. Astutum et absurdum decretum faciunt adversus Achaeos, IV, 15, 8 seqq. Insolenter rident eos qui de eorum iniuriis queruntur, 16, 4. Cum iis clam societatem ineunt Lacedaemonii, 16, 5. Denuo cum Illyriis in Achaiam irrumpunt, IV, 16, 11, et Cynaetham proditione capiunt, IV, 18, et comburunt, 19, 6. Dianae fanum Lusis spoliant, 18, 9 seqq.; 19, 4. Inde per Rhium domum abeunt, frustra eos persequente Demetrio Phario, 19, 6 seqq. Querelae sociorum de Aetolorum iniuriis, IV, 25. Fit decretum de bello inferendo Aetolis, ibid. Potestatem templi Delphici, Amphictyonibus ademtam, sibi solis vindicaverant, 25, 8. Laconicam etiam populati erant, ducibus Charixeno et Timaeo, IV, 34, 9. Conf. IX, 34, 9. Eorum praetor Scopas, IV, 27, creatus pro more comitiis autumnalibus, IV, 37, 2. Ex foederis lege mille milites auxilio mittunt Cnosiis Cretensibus, IV, 53, 8. Vicissim mille Cretenses accipiunt a Cnosiis, 55, 4. Per Epirum in Aetoliam intrat Philippus et plura oppida capit, IV, 61 seqq. Interim Aetoli duce

Scopa Macedoniam devastant, et Dium diruunt cremantque, 62; dein praetore Dorimacho Epirum devastant, et templum Dodonaeum cremant, 67; socios non minus quam hostes spoliant, 79, 3. In Aetoliam denuo expeditionem suscipit Philippus, et Thermum devastat, ubi conventum agere Aetoli consueverant, V, 6 seqq. Per Rhodiorum et Chiorum legatos Philippum sociosque Rhium ad colloquium invitant, sed ipsi ad diem non assunt, V, 28 seq. Agetas praetor Acarnaniam et Epirum incursat, etc. V, 91, 1, et c. 96. Naupactum congregati pacem faciunt cum Philippo sociisque, et finis imponitur Bello Sociali, V, 103—105. In Aetoliam profugit Lycurgus, rex Spartae, V, 29, 8 seq. Aetolis intercedentibus Ptomaeus Philopator Antiochum legationibus differt, V, 63, 5; 91, 1. Lacedaemonios ad suas et Romanorum partes trahere student contra Philippum, IX, 28 seqq. Soli olim contra Antipatrum oculos attollere ausi erant; soli restiterant Brenno, IX, 30, 3. Cum Romanis et Attalo arma sociant contra Philippum et Achaeos, IX, 30, 7 seqq. X, 41, 1. Eius societatis conditiones, IX, 39, 3; XI, 6, 2 seqq.; XVIII, 21, 7. In ea se primos periculis obiici queruntur, Romanos in subsidiis stare, X, 23. Legatus Rhodiorum in plurium legatorum congressu (fortasse in Achaeorum conventu), gravi oratione eos hortatur, ut bello adversus Philippum et Graecos absistant, et Romanorum societati renuncient, XI, 5—7. Assiduitate belli et luxu obaerati, pace facta cum Philippo et Achaeis, Dorimachum et Scopam nominant ad novas leges et novas tabulas conficiendas, XIII, 1; Fragm. hist. 68. De pace cum Philippo facta vide ibid. et XV, 23, 8; XVII, 1, 14. XVIII, 21, 8. Lysimachenses, Calchedonios, Cianos, eorum socios Philippus post illam pacem ab hac societate abstraxit et sibi adiunxit, Cianos etiam in servitutem redegit, XV, 23, 7 seqq.; XVII, 3, 11 seq.; 4, 7. Naupacti cum iis de bello adversus Philippum redintegrando agunt legati Romanorum, XVI, 27, 4. Eorum praetor Phaeneas interest colloquio Philippi cum T. Quintio, XVII, 1, 4; 3, 1. Aetolicam et theatralem orationem ibi habet Alexander Isius Aetolus, XVII, 4, 1. Aetolorum mos lege sancitus spolium de spolio capiendi; qui Aetoliam prius ex Aetolia erant sublaturi quam illam legem abrogaturi, XVII, 4, 8; 5, 1 seq. Plerosque eorum non esse graecos contendit Philippus, XVII, 5, 8. Victo Philippo, non exspectatis Romanis, castra eius spoliant, XVIII, 10, 4. Eorum avaritiam, dominandi libidinem, et iactantiam odit T. Quintius; ipsi Quintium a Philippo corruptum suspicantur, XVIII, 17. Philippum prorsus regno eiectum volunt et oppida sibi petunt, quae eis negat Quintius XVIII, 19, 5 seqq.; 20, 11 seqq. Inde semina belli Ro-

manorum Aetolici et Antiochici, 22, 1 seq. Praetor eorum Alexamenus, XVIII, 26, 11. Carpunt senatusconsultum de pace Philippo data, XVIII, 28. In conventu Thermico cum eis agit Cn. Cornelius, unus e decem legatis T. Quintio adiunctis, XVIII, 31, 5 seqq. Irae suae indulgentes, Antiochum advocant adversus Romanos et Achaeos, III, 3, 3. Per Apocletos suos deliberant cum Antiocho, XX, 1, 1. Conf. Apocleti. Bellum eorum cum Romanis infelix, III, 3, 6. Capta a M. Acilio Heraclea, fidei Romanorum se permittunt, XX, 9. Consule durius cum eis agente bellum continuant, 10; legatos Romam mittunt, quibus anceps responsum dat senatus, XXI, 1, 3 seqq. Pro Aetolis apud Scipiones intercedunt Athenienses, et inducias sex mensium impetrant, XXI, 2 seq. et 6, 2. Quum non convenisset pax, mittitur adversus eos M. Fulvius consul; interim illi Amphilochiam, Aperantiam et Dolopiam recipiunt, a Philippo praereptas, XXII, 8. Capta Ambracia urbe, pacem iis dat Fulvius, XXII, 9—13: quae intercedentibus Atheniensibus Romae confirmatur, 14. Formula foederis, 15. Ad eos legati mittuntur belli Persici causa, C. Popillius et Cn. Octavius, XXVIII, 3, 2; 4, 1 seqq. In Aetolia post bellum Persicum civilium caedium omnia plena, XXX, 14. Tranquillitas restituitur mortuo Lycisco, XXXII, 20 a, et 1 seqq., 21, 1.

Afri, *Λίβυες*, Afri et Numidae. Semel victi bidui aut tridui viam solent recedere, I, 74, 7. Afros Romano more armat Hannibal, III, 87, 3; 114, 1. Macedonico more armati in exercitu Ptolemaei Philopatoris, V, 65, 8.

Africa, *ἡ Λιβύη*. Eo primum traiiciunt Romani Regulo et Manlio Coss., I, 29. Primi eorum in Africa successus, tum clades, 29—34. Africae populi, Poenis subiecti, ab eisdem deficiunt, et cum rebellibus mercenariis faciunt, I, 70, 9. Durissime tractati a Poenis tempore belli Siculi, I, 72. Ex Africa in Hispaniam, et ex Hispania in Africam milites mutui praesidii causa traiecit Hannibal, III, 33, 8 seqq. Res Africae et Italiae rebus Graecorum misceri coeptae, V, 104, 4. Africa una e tribus terrae partibus, inter Nilum et Columnas Herculis, III, 37, 2 et 5. In Aethiopia contingunt se Asia et Africa, 38, 1. Longitudo ditionis Poenorum in Africa, 39, 2 s. Africae fertile solum, XII, 3 s.: quanquam omnem arenosam, siccam et sterilem putaverat Timaeus, ibid. Animantium ibi quum domesticarum tum ferarum copia, XII, 3, 3 seqq. Totius longitudo XXXIV, 15, in fine fragm. lat. Alia de Africae geographia ibid.

Africanus iunior XXXV, 4, 7. Vid. Cornelius Scipio.

Africum Bellum, I, 70, 7. Vide Mercenariorum bellum cum Poenis.

Africus ventus, *λίψ*, X, 10, 1.

Agathagetus Rhodius suadet civibus ut iam inde ab initio belli Persici Romanis se ad-

iungant, XXVII, 6, 3; XXVIII, 2, 3.
Agatharchus, unus e filiis Agathoclis, Syracusarum regis, interfectus (ut ferebatur) ab avo Hippocratis et Epicydis, VII, 2, 4.
Agatharchus, legatus Hieronymi regis, Carthaginem missus, VII, 4, 1.
Agathoclea, meretrix, in potestate habuit Ptolemaeum Philopatorem, XIV, 11, 5; 12, 3; soror Agathoclis, invisa Alexandrinis post mortem Philopatoris, XV, 25, 8; 25a, 9, 18; 26, 1—3. Macedonibus frustra ubera exserit, quibus puerum regem aluisse se ait, 31, 13; ad supplicium quaeritur, 32, 11; nuda cum sororibus et cognatis adducitur, et a populo discerpitur, 33, 7 seqq.
Agathocleae nomen Aristomenes filiae suae dedit, XV, 31, 9.
Agathocles e figulo rex Syracusarum, XII, 15, 6; XV, 35, 2. Eius mercenarii, origine Campani, vi potiuntur Messana urbe, I, 7. Africae partem sibi subiicere est conatus, XV, 35, 5. Eius temporibus in fide Poenorum manserat Utica, I, 82, 8. Acerba maledicentia eum persequitur Timaeus, contra cuius calumnias eum defendit Polybius, VIII, 12, 12; XII, 15. Siciliae tyrannus, initio regni saevissimus, dein clementissimus, IX, 23, 2; iudice Scipione in administratione rerum solertissimus et cum iudicio audacissimus, XV, 35, 6. Eius filius Agatharchus: vide suo loco.
Agathocles, Oenanthes filius, amicus Ptolemaei Philopatoris, XIV, 11, 1; cum Sosibio praeest administrationi rerum, V, 63, 1; XV, 34, 5 seq. Eius consilio Antiochus M. in Coelesyria legationibus differtur interim dum bellum parant Aegyptii, V, 63, 2 seqq. Dinonem Dinonis filium interficit, XV, 25 a seq. Falsi nominis tutor Ptolemaei Epiphanis, crapula, lascivia, et insolentia, odium in se et seditionem concitat Aegyptiorum, XV, 25; 25a. Frustra Macedonum opem implorat, 26—32; in vincula abductus, confoditur ab amicis, ne ab inimicis cruciaretur, 33. Nulla virtute fuerat conspicuus, 34.
Agathynus Corinthius, Leucade cum navi in portu stans iuxta Illyriorum naves, violata fide ab eis capitur, V, 95, 3.
Agathyrna, Siciliae oppidum, IX, 27, 10 seq.
Agelaus Naupactius: per eum Scerdilaedus Illyrius societatem facit cum Aetolis, IV, 16, 10. Dorimachus praetor eum et Scopam Eleis suppetias mittit, V, 3, 1. Gravem orationem de pace habet, V, 103 extr. et seq.: quae oratio commovit Philippum et socios, 105, 1 seq.; 107, 5. Praetor creatur Aetolorum, mox vero ab eisdem reprehenditur ob pacem factam, 107, 5 seqq.
Agema Macedonicum, distinguitur a cetratis in exercitu Philippi, V, 25, 1; a cetratis pariter et a phalange in exercitu Ptolemaei Philopatoris, ubi Agema e tribus fere millibus constabat, V, 65, 1 seqq.; 84, 4. Validissimum habeba-

tur equitum corpus, XXXI, 3, 8.
Agepolis, Rhodiorum legatus ad Q. Marcium Philippum cos. et ad C. Marcium Figulum, classis praefectum, XXVIII, 14, 6; 15, 1 seqq. Romam legatus, XXIX, 4, 4 et c. 7; XXX, 4, 2.
Ager. Flaminii lex de dividendis agris, II, 21, 7 seq. Apud Lacedaemonios aequali modo inter cives distributus, VI, 45, 3; 48, 3: non item apud Cretenses, 46, 1.
Agesarchus Megalopolitanus, pater Ptolemaei, praefecti Aegypti, XV, 25 a, 10; XVIII, 38, 8.
Agesias, Achaeorum legatus in Macedoniam ad gratulandam ducibus Romanis victoriam de Perseo, XXX, 10, 3.
Agesilaus, rex Lacedaemoniorum; eius in Asiam transitus patefecit ignaviam Persarum, III, 6, 11. Commode Spartae auxilio venit, quum in eo esset ut caperetur ab Epaminonda, IX, 8, 6. Quaecunque ab eo gesta sunt, contraria erant sociali Graecorum rationi, 23, 7 seq.
Agesilaus alius iunior; filius Eudamidae, pater Hippomedontis, IV, 35, 13.
Agesilochus, Rhodiorum prytanis, monet cives suos ut cum Romanis spes suas iungant bello Persico, XXVII, 3, 3 seqq. Romam legatus, XXVIII, 2, 1; 14, 5 et 8. Legatus in Macedoniam ad L. Aemilium cos. et ad Perseum, XXIX, 4, 4.
Agesipolis, Agesipolidis filius, Cleombroti nepos, puer admodum, rex creatur Spartae post mortem Cleomenis; ei tutor datur Cleomenes, Cleombroti filius, patruus pueri, IV, 35, 10 seqq. Romam legatus missus capitur a piratis et occiditur, XXIV, 11, 1 seq.
Agesipolis, pater superioris, ibid.
Agesipolis, Dymaeus, bello captus ab Eleis, V, 17, 4.
Agetas, praetor Aetolorum, V, 91, 1; Acarnaniam et Epirum incursat, V, 96, 1 seq. Phanotensium urbem proditione capturus, suis artibus luditur, 96, 6.
Agminis Romani ratio, VI, 40.
Agminis coactores, *ὀυραγοί*, VI, 24, 2.
Agones, *Ἄγωνες*, populus Gallicus Cisalpinus, II, 15, 8: nisi legendum *Εὐγανεῖς* vel *Λίγωνες*. Conf. Aegones.
Agrai vel Agraei, populus Aetolicus, non Graecus, XVII, 5, 8. Iidem dicuntur Agrianes, in exercitu Antigoni Doisonis, II, 65, 2; in Philippi exercitu Antiochi adversus Ptolemaeum, V, 79, 6.
Agrigentum, *ὁ Ἀκράγας, ἡ τῶν Ἀκραγαντίνων πόλις*, urbs Siciliae; arx et horreum belli Poenorum, I, 17. Obsidetur a Romanis, ibid. et seqq., qui obsidentur ipsi ab Hannone, 18 seq. Capitur a Romanis, 19. Poeni urbem quidem praesidio tenuerant, sed cives libertate et legibus suis passi erant frui, II, 7, 7, coll. I, 43, 8. Tunc Galli mercenarii Poenorum, qui eam custodiebant, diripere urbem conati erant, sed eam servavit Alexo, ibid. et II, 7, 8. Receptum a Poenis bello Punico tertio, proditur Romanis: ea occa-

sione situs urbis et praestantia describitur, IX, 27. Colonia erat Rhodiorum, ibid. §8. Nominis origo, IX, 27, 1. Phalaridis taurum nunquam ibi exstitisse contendit Timaeus, XII, 25. Ἀκράγας fluvius, IX, 27, 1, 5.

Agrii, Ἄγριοι, iidem qui Agrai vel Agraei, si vera lectio, XXVI, 7, 1: ubi Σαρδῴους fortasse ex Livio scribendum pro Ἀγρίους.

Agrinium, oppidum Acarnaniae, V, 7, 7.

Agron, rex Illyriorum, Pleurati filius, II, 2, 4; pacta cum Demetrio, Philippi patre, mercede Medionios ab Aetolis obsessos adiuvat et magna clade afficit Aetolos, II, 2 seq.: inde laetitia elatus potui et comissationi indulget; unde in pleuritidem incidit, qua brevi tempore abripitur, II, 4. Ei mortuo in regnum succedit vidua Teuta, II, 4, 7.

Ala. Alae sociorum in exercitu Romano, VI, 26, 9. Ala (ἴλη) vel cohors regia Philippi, X, 42, 6. Amicorum ala; vid. Hetaeri.

Alabandenses, cives urbis Alabandorum in Caria, commeatus praebent Philippo, XVI, 24, 6: tamen eorum agrum diripit Philippus, ibid. 8. Orthosiam invadentes acie vincuntur a Rhodiis, XXX, 5, 15. Alabandensis Menedemus V, 79, 6.

Alba, urbs Italiae. Albam usque penetrant Galli cum exercitu, II, 18, 6. Ibi vitam finivit Philippus Persei filius, XXXVII, 1 d, 2.

Albinus. Vid. Postumius.

Alcaeus scite ridere consueverat Isocratem grammaticum, XXXII, 6, 5.

Alcamenes Lacedaemonius occisus a factione Aetolica, IV, 22, 11.

Alcamenes, Diaei sodalis praetoris Achaeorum, XL, 4, 9.

Alces in Alpibus, XXXIV, 10, 8 seq.

Alcetas, Boeotorum praetor, XXIII, 2, 13.

Alcibiadis consilio Athenienses Chrysopolim tenentes portoria exegerunt a navigantibus in Pontum, IV, 44, 4.

Alcibiades Spartanus e veterum exsulum numero Romam legatus ingratus adversus Achaeos, XXIII, 4, 8; 11, 7 seq.; 12, 2 seq.; XXIV, 4, 3.

Alcithus, Xenophontis filius, legatus Achaeorum ad Ptolemaeum Philometorem, XXVIII, 10, 9; 16, 3.

Aletes, metallorum argenti in Hispania inventor, ut heros ab incolis colitur, X, 10, 11. Tumulus prope Novam Carthaginem ab eo denominatus, ibid.

Alexamenus, Aetolorum praetor, XVIII, 26, 11 seq.

Alexander, Philippi filius, rex Macedoniae. Usque ad eius regnum substitit foedus pristinum Achaeorum, II, 41, 6 et 9. Primi successores eius Seleucus, Ptolemaeus et Lysimachus, circa unum idemque tempus omnes e vivis excesserunt, II, 71, 5; conf. 41, 2. Eius traiectio in Asiam non erat causa, sed initium belli contra Persas, III, 6, 14. Philippi patris molitiones in rem suam contulit, XXII, 22 b, 4. Eius imperium in Asia remotissimas et parum cognitas

olim regiones patefecit itineratoribus, III, 59, 3. Eius severitatem in Thebanos exercitam (conf. V, 10, 6.) non imitatus est Philippus in Lacedaemonios, IV, 23, 8 et c. 24. A Thebanis et Persis poenas sumens a templis tamen et locis diis sacratis abstinuit, V, 10, 6. Eius merita in Graecos, IX, 34, 1 seqq. Ut de eius genere prognatus videretur sollicite laboravit Philippus Demetrii, V, 10, 10. Ab eo neglecta fuerat Artabazanis dynastia, V, 55, 9. Magna pars gloriae eius comitibus ipsius ac ministris debetur, VIII, 22, 7 seqq. Callisthenem assentatorem suum interfecit, XII, 12 c, 2. Eius pugnam cum Dario in Cilicia pugnatam imperite descripsit Callisthenes, XII, 17—22. Cum Dario in aperto potissimum campo bellum gessit, urbes raro exscidit aut perdidit, XVII, 3, 5.

Alexander, Acmeti filius, dux copiarum Antigoni in pugna adversus Cleomenem, Macedonibus chalcaspidibus praefectus, II, 66, 5.

Alexander alius, in eadem Antigoni acie equitatui praefectus, II, 66, 7; minus perite rem gerit quam iuvenis Philopoemen, 68, 1 seqq. Hic idem videtur esse atque ille Alexander, quem satellitio et custodiae corporis praepositum Philippo reliquit idem Antigonus, Philippi tutor, IV, 87, 8 seq.: quem apud Philippum calumniatus est Apelles, 87, 5. Idem a Philippo Thebas mittitur ad persequendum Megaleam, V, 28, 6 seq. Eius studium et benevolentia in Philippum laudatur, VII, 10, 6.

Alexander Aetolus per proditionem in Aegira urbem irrumpit, IV, 57: in certamine occiditur, 58.

Alexander Aetolus: vid. Alexander Isius et Alex. Trichoniensis.

Alexander, Antigoni pater, legati Persei ad Boeotos, XXVII, 5, 1.

Alexander, Attali legatus Romam, XVII, 10, 11.

Alexander Balas, qui Antiochi Epiphanis filius perhibebatur, Romam adducitur ab Heraclide, XXXIII, 14, 1. Quamvis manifesta fuerit fraus, impetrat tamen a senatu ut in Syriae regnum restituatur; sic enim intelligendus locus XXXIII, 16, 9, coll. § 13.

Alexander, Epiri rex. Cum eo societatem iungunt Aetoli de subigenda et dividenda Acarnania, II, 45, 1; IX, 34, 7.

Alexander, Isius cognomine, gente Aetolus, cum Phaenea interest colloquio T. Quintii cum Philippo et invectivam habet in Philippum, XVII, 3: quam ille Aetolicam et theatralem dicit, 4, 1. Ab Aetolis legatus mittitur Romam, XVII, 10, 9. Rursus cum Phaenea interest colloquio Titi cum sociis de pace Philippo danda, XVIII, 19, 5 seqq. coll. 20, 11; 21, 3. Rursus Romam mittitur legatus cum Phaenea, XXII, 8, 11, senex, 9, 14: sed interceptus ab Epirotis, quum pretium redemtionis quamvis ditissimus solvere nollet, in custodia servatus est, mox vero

Romanorum iussu absque pretio liberatus, XXII, 9.
Alexander, Molonis frater, Persidi praefectus sub Antiocho Magno, V, 40, 7; cum fratre, Mediae satrapa, deficit ab Antiocho, V, 41, 1; 43, 5 seq. Victo Molone ab Antiocho se ipse iugulat, 54, 5.
Alexander Pheraeus, Thessaliae tyrannus, in vincula coniicit Pelopidam Thebanum, VIII, 1. Obliterata quaedam de eo XXXVIII, 1 b, 1.
Alexander, Phocidi praefectus a Philippo, decipit Aetolos, Phanotensium arcem se eis traditurum pollicitus, V, 69, 4 seqq.
Alexander Trichoniensis, dux Aetolorum, carpit extremum agmen Philippi, Thermo regredientis, V, 13, 3. Dorimacho et Scopae legumlatoribus resistit, XIII, 1 a, seqq.
Alexandri Turris, *ὁ Ἀλεξάνδρου πύργος*, in Thessalia, XVIII, 10, 2.
Alexandria Aegypti. Eo fugit ibique perit Cleomenes, ubi vide. Eo Ptolemaeus Philopator contrahit milites mercenarios, quos extra Aegyptum aluerat, V, 63, 8 et 10. Ibi viget rationalis medicina, XII, 25 d, 3. Copiae Alexandriam tenentes Agathocli infensae, XV, 25 a, 21. Ibi et Carthagine in publicis tumultibus non minus pueruli quam viri tumultuantur, XV, 30, 10. Ea pene potitur Antiochus Epiphanes, XXVIII, 18, 1; XXIX, 1, 1. Ibi tria genera degunt hominum, XXXIV, 14.
Alexandria Troas, V, 111, 3. Cives eius urbis liberant Ilienses ab obsidione Gallorum et Gallos universa Troade eiiciunt, ibid. Alexandrenses benigne compellantur ab Attalo ob servatam fidem, V, 78, 6. Ea se cessurum pollicetur Antiochus Scipionibus, XXI, 10, 3; 11, 2.
Alexis, arcis Apameae custos; eius opera utitur Hermias ad perdendum Epigenem, V, 50, 10 seqq.
Alexon, gente Achaeus, militans apud Poenos, sua fide impedit proditionem mercenariorum Agrigenti et Lilybaei, I, 43, 8 seqq. coll. II, 7, 7.
Aliphera, *ἡ Ἀλίφειρα*, urbs olim Arcadiae et Megalopoli contributa, a Lydiada tyranno Eleis permutando concessa, IV, 77, 10; 78, 1 seqq. Eam oppugnat capitque Philippus, IV, 78, 6 seqq. Aliphereuses, *Ἀλιφειρεῖς*, IV, 78, 8; 77, 10.
Allaria, urbs Cretae, XIII, 10, 2.
Allariotes Cnopias, V, 63, 12; 65, 7.
Allobroges, *Ἀλλόβριγες*, Galliae populus inter Rhodanum et Alpes, III, 49, 13; infestant Hannibalem Alpes conscendentem, 50 seq.
Alpes. Earum iuga incipiunt a Massilia et locis Sardoo mari superiectis, pertinentque usque ad ultimum Adriatici sinus recessum, II, 14, 6, per 2200 stadia, 14, 9; XXXIV, 10, 17. Alpes, *τὰ Ἀλπῖνα ὄρη*, et Apenninus coincidunt supra Massiliam, haud procul a Sardoo mari, II, 14, 8. Hannibalis transitus per eas, III, 47—56. Ante Hannibalem Galli plus semel cum magnis exercitibus eas erant transgressi, III, 48, 6. Nono die ad summa iuga pervenit Hannibal, III, 53, 9.

Cacumina perpetuis nivibus tecta, III, 55, 1 et 9. Veluti arx sunt universae Italiae, 54, 2. Earum magnitudo et memorabilia, II, 15; XXXIV, 10, 8 seqq. Quatuor per eas transitus. ibid. § 18.

Alpheus, fluvius Peloponnesi, Heraeam urbem alluit, IV, 78, 2. Pontem in Alpheo ad Heraeam instaurat Philippus, 77, 5. Memoratur XII, 4 d, 5. Per decem stadia sub terra occultatur, XVI, 17, 5 seqq. ubi et alia de eius cursu.

Althaea, urbs princeps Olcadum in Hispania, expugnata ab Hannibale, III, 13, 5 seq.

Alypus Ambraciota ab Aetolis Romam missus, XXII, 8, 11.

Amaeocritus, praetor Boeotorum, XX, 4, 2.

Amanicae (*αἱ Ἀμανίδες*) Pylae, XII, 17, 2.

Ambracia, urbs et regio; Ambracius sinus: vide in Ambracus.

Ambracus, *ὁ Ἄμβρακος*, IV, 61, 7, et Ambracia, *ἡ Ἀμβρακία*, XVII, 10, 10; XXII, 9, 2 et 5; 13, 9: urbs bene munita Aetolorum, olim Pyrrhi regia, 13, 9. Eius situs, IV, 61, 7. Ad eam obsidendam Philippum hortantur Epirotae, qui potiundae Ambraciae, id est ditionis Ambraciotarum, avidi erant, 61. Urbem capit Philippus et Epirotis tradit, 63. Eandem oppugnat Fulvius consul, XXII, 9, 1—6, et c. 10 seq. Intercedente Amynandro Ambraciotae urbem Romanis tradunt, 12. Statuas et tabulas pictas ex urbe avehi curat Fulvius, 13, 9. Ibi exsulant Thurio profugi, XVII, 10, 10. — Ambracius sinus, *ὁ Ἀμβρακικὸς κόλπος*. Eius descriptio, IV, 63, 4 seqq.; V, 6, 13. Per eum ex Epiro in Acarnaniam traiicit Philippus, IV, 63, 4; per eundem redit, 66, 4. In eundem rursus anno sequente invehitur ex Cephallenia et Leucade veniens et Limnaeam portum petens, V, 5, 12 et 14. Ambraciotae Alypus, Lamius; quos vide.

Ambrysus, urbs Phocidis, ab Aetolis tentata, IV, 25, 2.

Amicorum ala; vid. Hetaeri.

Amilcar senior, dux copiarum pedestrium Poenorum in Sicilia, caedit auxiliares Romanorum, dissidentes a Romanis, I, 24. Idem, dux classis, ad Tyndaridem minus prospere pugnat, II, 25, coll. 27, 6. In pugna navali cum Regulo cornu sinistro praefectus vincitur fugaturque, 27 seq. Revocatur ex Sicilia in Africam adversus Regulum, I, 30. Eius filius Hannibal, diversus a Barcae filio, 44, 1.

Amilcar, cognomine Barcas, I, 56, 1, pater Hannibalis, I, 64, 6; II, 1, 6, dux classis Poenorum, agrum Locrorum Bruttiorumque in Italia populatur; inde ad Heircten inter Erycem montem et Panormum castra posuit, Romanis imminens, Panormum tenentibus, I, 56. Multis ad Panormum certaminibus cum Romanis per tres annos continuos singulari fortitudine et mira industria defunctus est, 57. Erycem urbem in medio monte sitam occupat, ubi rursus per biennium certavit, 58. Barcam, cuius audacia nil fuit terribilius, Eryce in clas-

sem recepturus erat Hanno, ad pugnam navalem cum Lutatio, I, 60, 3 et 8. Hannone, priusquam ad Erycem appellere posset, victo, summa rerum Amilcari traditur; qui pacem petit a Romanis, prudentis ducis officio functus, 62. Dux consilio et virtute omnium suae aetatis praestantissimus, 64, 6. Icto foedere cum Lutatio et Romanis, reliquiis copiarum Eryce Lilybaeum deductis (unde in Africam erant deducendae), imperium deponit, 66. Ei infensi sunt mercenarii rebelles in Africa, quod ab eo se neglectos putarent, 68, 12. Bello cum mercenariis praeficitur, idque bellum probabili cum successu gerit, 75—78. Humanitatem eius, qua in captivos utitur, suspectam faciunt rebelles, 79, 8. Ei collegam Hannonem dant Poeni, orantque ut gnaviter bellum persequatur, 81. Copias iungit cum Hannone; sed ob ducum discordiam nil recte geritur, 82. Hannibalem collegam nanciscitur, et cum eo bene rem gerit, iuvante Naraua Numida, 82, 12 seq.; 84 seq. Hannibale ab hostibus victo et in crucem acto, cum Hannone in gratiam redit, 87; et iunctis cum eo viribus finem bello Poenorum Africo imponit, 88. In Hispaniam missus, multis ibi populis imperio Poenorum subiectis, nono anno fortiter pugnans occumbit, II, 1. Eius in Romanos ira praecipua causa fuit secundi belli Punici, III, 9, 6 seqq.; 10, 7; 12, 2 seq., quum filium Hannibalem perpetuum odium Romanorum iurare fecisset, III, 12.

Amilcar alius, classi Asdrubalis praefectus in Hispania, III, 95, 2 (pro quo Livius Himilconem nominat). Adde VIII, 3, 8.

Amilcar alius, legatus Poenorum Romam missus initio tertii belli Punici, XXXVI, 3, 8.

Ammonius Barcaeus, dux partis copiarum Ptolemaei Philopatoris, V, 65, 8.

Amorgus, insula maris Aegaei, Fragm. hist. 7.

Amphaxitis, Macedoniae regio, V, 97, 4.

Amphictyonibus Aetoli potestatem templi Delphici ademerunt; eosdem in subiiciendo potestati eorum templo et in legum instauratione se adiuturos recipiunt Achaei eorumque socii, IV, 25, 8. Memorantur XL, 6, 6.

Amphidamus, dux Eleorum, a Philippo captus cum suis, IV, 75, 6; Olympiam captivus ductus, sine pretio a Philippo Elidem dimittitur, pollicitus se Eleos ad Philippi partes traducturum, IV, 84, 2—8. Quum destinata perficere non potuisset, Elide elabitur et ad Philippum se confert, ubi Aratos contra Apellis calumnias defendit, 86.

Amphilochi, populus Aetolicus, non Graecus, XVII, 5, 8. Regio Amphilochia recipitur ab Aetolis, XXII, 8, 3 seqq. Argos Amphilochicum; vide suo loco.

Amphipolis, urbs Macedoniae. Ibi Cydas Cres cum Chimaro congreditur ad praeparandas res Eumenis et Persei, XXIX, 1 c, 1.

Amycae campus, τὸ καλούμε-

νον Ἀμύκης πεδίον, prope Antiochiam; eum perfluit Orontes, V, 59, 10.
Amyclae, oppidulum prope Spartam, V, 18, 3. Eius situs et memorabilia, 19, 1 seq. Castra ibi habet Philippus, V, 20, 12; 23, 7.
Amynander, rex Athamanum. Ei per legatos significant Romani se Philippum bello petituros, ni Graecia abstineat, XVI, 27, 4. Cum T. Quintio interest colloquio cum Philippo, XVII, 1, 3. Ingenio est flexili; Romam legatus mittitur a T. Quintio, XVII, 10, 7. Rursus interest colloquio Quintii cum Philippo, victo ad Cynoscephalas, XVIII, 19, 3 seq. Quintius et decem legati victo Philippo ei permiserunt tenere castella, quae ille belli tempore ademerat Philippo, XVIII, 30, 13. Eum dedi sibi ab Aetolis postulat M. Acilius, quum a Romanis defecisset, XX, 10, 5. Quum Antiocho se iunxisset, et a Philippo Athamania esset pulsus, restitutus in regnum per Aetolos, legatos Romam mittit et ad Scipiones in Asiam, culpam deprecans, et Philippum accusans, XXII, 8, 1 seq. Conf. Liv. XXXVIII, 1—3. Hortatu eius Ambracienses urbem suam tradunt Romanis, XXII, 12.
Amynas (nomen decurtatum ex *Ἀμύνανδρος*, et idem vir qui Amynander alias), rex Athamanum, gener Scerdilaedi Illyrii, IV, 16, 9.
Amyntas, Philippi pater, II, 48, 2.
Amyricus campus in Thessalia, V, 99, 5.
Anacleteria (proclamatio et inauguratio solennis regis, qui hactenus pupillus sub tutoribus fuerat). Ptolemaei Epiphanis, filii Philopatoris, XVIII, 38, 3; Ptolemaei Philometoris, XXVIII, 10, 8: ni ibi minor Ptolemaeus (Physcon) intelligendus.
Anaeae (sic potius quam Aenae) fanum Ecbatanis, X, 27, 12.
Anagnia s. Anagniae, oppidum Latii, prope viam qua Roma itur ad Circaeum montem: eo servulos praemittit Demetrius, XXXI, 21, 6; 22, 2; 23, 2 seq.
Anamares, populus Gallicus Galliae Cispadanae inter Boios et Insubres, haud procul Massilia, ut mendose vulgo legitur pro Placentia, ut videtur, II, 32, 1. Conf. Ananes.
Ananes, populus Gallicus Cispadanus, Boiis ab ortu, II, 17, 7. Iidem qui *Ἀνάμαρες* dicuntur, 32, 1 et *Ἄνδρες*, 34, 5. In eorum finibus erat Clastidium oppidum, 34, 5.
Anariacae. Vid. Aniaracae.
Anas, Hispaniae fluvius, XXXIV, 9, 12, et 15 in fragm. lat. p. 85, 3.
Anaxidamus Achaeus in exercitu Philopoemenis adversus Machanidam, XI, 18, 1.
Anaxidamus alius, si vera scriptura, amicus Machanidae, XI, 18, 3 et 5, nisi forte Archidamus ibi legendum.
Anaxidamus, legatus Achaeorum, Romam missus ad deprecandum pro exsulibus, XXXI, 6, 1, coll. c. 8. Rursus eodem mittitur, XXXIII, 2. Videtur Megalopolitanus fuisse: v. annot.

Ancara, oppidum Italiae; civis Ancarates, VIII, 38, 2.

Ancyra, urbs Galatiae, XXII, 22, 1.

Anda, Africae oppidum, intelligendum XIV, 6, 2.

Andania, Ἀνδανία, oppidum Messeniae, V, 92, 6.

Ἀνδοβάλης. Vid. Indibilis.

Andosini, populus Hispaniae cis Iberum, III, 35, 2.

Andreas, archiater Ptolemaei Philopatoris, in tentorio regis pro rege occisus, V, 81, 6.

Andres. Vid. Ananes.

Androlochus Eleus captus a Lyco propraetore Achaeorum, V, 94, 6.

Andromachus, Achaei pater, frater Laodices, uxoris Seleuci Callinici, matris Antiochi magni; captivus Alexandriae, liberatur deprecantibus Rhodiis, IV, 51; VIII, 22, 11.

Andromachus Aspendius hortatur milites Ptolemaei Philopatoris, V, 64, 4; 83, 3. In pugna ad Rhaphiam fortiter se gerit, V, 85, 9. Praetor Coelesyriae et Phoenices relinquitur a Ptolemaeo, 87, 6.

Andromachus Ptolemaei Philometoris legatus Romam, XXXIII, 5, 4.

Andronicus Attali legatus Romam, XXXII, 26, 2.

Andronidas cum Callicrate nititur ne Ptolemaeis auxilia mittantur ab Achaeis, XXIX, 10, 1. Exosus Achaeis sicut Callicrates, XXX, 20. A Metello ad Diaeum missus bello Achaico, pacis conditiones Achaeis offert frustra, XL, 4, 1 seqq.; vinctus abducitur, et nonnisi soluto pretio dimittitur, ibid. et c. 5.

Androsthenes Cyzicenus Antiocho M. gazam ex India devehit, XI, 34, 12.

Aneroestus vel Aneroestes, rex Gaesatorum Gallorum, II, 22, 2; cum praeda domum redeundum censet, II, 26, 5 seqq. Proelio victus a Romanis sibi et necessariis suis manus infert, II, 31, 2.

Aniaracae, populus a septentrione Mediae incolens, V, 44, 9. Rectius Ἀναριάκαι, Anariacae, apud Strabonem et Stephanum Byz.

L. Anicius debellatis Illyriis Genthium in triumpho ducens ridiculos ludos edit, XXX, 13. In Epiro nobilissimos viros condemnaverat, XXXII, 21, 6. Legatus mittitur in Asiam ad vindicandam iniuriam Attalo a Prusia illatam, XXXIII, 6.

Anio, fluvius Latii: per eum copias traiicit Hannibal Romam petens, IX, 5, 9. Pontibus rescissis consules hostem per alveum huius fluvii regredi cogunt, IX, 7, 4.

Annales in domorum parietibus descripti, V, 33, 5.

Annona vilis in Gallia Cisalpina, II, 15; in Lusitania, XXXIV, 8, 4 seqq. Annonae inopia et caritas Romae, IX, 44.

Annus. Vid. Olympias. Annorum 53 res gestas persequitur principalis pars historiae Polybii, I, 1, 5; III, 1, 9; 4, 2. Annus legitimus capessendi rempubl. apud Achaeos tricesimus, XXIX, 9, 6; conf. XXV, 7, 4.

Antalces. V. Antitalces.

Antalcidas. pax Antalcidica, ἡ ἐπ' Ἀνταλκίδου λεγομένη εἰρήνη, I, 6, 2. Post illam Lacedaemonii edixerunt se liberas dimittere Graecas civitates, nec tamen harmostas revocarunt, IV, 27, 5. Ea pace urbes Graecas (Asiae) Persis tradiderunt, pro quarum libertate dimicantes vicerant Persas, VI, 49, 5.

Antanor Eleus bello captus a Lyco propraetore Achaeorum, V, 94, 6.

Antenor, Persei legatus Rhodum, XXVII, 4 et 11.

Antias populus Latii, ὁ Ἀντιατῶν δῆμος, primo foedere Romanorum cum Poenis comprehensus, III, 22, 11; et rursus secundo foedere, 24, 16.

Anticyra, oppidum maritimum Phocidis, ad sinum Corinthiacum: inde T. Quintius Elatea Phocidis veniens Corinthum transiicit, XVIII, 28, 7. Eo ex Epiro navigat A. Hostilius, Thessaliam inde petens, XXVII, 14, 6.

Antigonia, urbs Epiri: per fauces ad eam in Epirum intrat Scerdilaedus Illyricus, II, 5, 6; 6, 6.

Antigonia solemnia, τὰ Ἀντιγόνεια, XXVIII, 16, 3; celebrantur Sicyone, XXX, 20, 3.

Antigonus, Alexandri filius, legatus Persei ad Boeotos, XXVII, 5.

Antigonus Cocles, primus Syriam et Coelesyriam obtinuit; quae eo devicto Seleuco cesserunt, V, 67; XXVIII, 17, 7. Cuncti successores Alexandri bellum adversus eum gesserunt, XVII, 3, 5.

Antigonus Doson, tutor Philippi, Demetrii filii, nomine eius administrat regnum Macedoniae, II, 45, 2; XX, 5, 7. Antigonus novissimus, IX, 29, 7. Eius amicitiam quaerunt Aetoli ob invidiam adversus Achaeos, II, 45; quorum professus inimicus est ob interceptam ab Arato Acrocorinthum, 45, 3. Cum eo clam societatem molitur Aratus ad bellum Cleomenicum, et legatos ad eum mittit duos Megalopolitanos, 47—49. Societatem Arato promittit, 50. In Peloponnesum advocatur ab Achaeis, eique traditur Acrocorinthus in fidei pignus, 51 seq. In Achaeorum conventu dux sociorum nominatur adversus Cleomenem, 54, 3 seq. Eius auspiciis iureiurando sancitur societas inter Achaeos, Epirotas, Phocenses, Macedones, Boeotos, Acarnanes et Thessalos, IV, 9, 4. Multas Cleomeni urbes eripit, II, 54, 6 seqq. De eius crudelitate in Mantinenses immerito queritur Phylarchus, 56. Macedonibus domum in hiberna dimissis Argis quiescit, Cleomene interim in Megalopolitanos saeviente et agrum Argivum populante et querentibus de Antigono Achaeis, 54 extr., 55 et 64. Aestatis initio in Laconicam ducit exercitum, et proelio ad Sellasiam ad Olympum et Euam colles vincit Cleomenem, 65—69; V, 24, 8 seq. Repentina invasione Sparta potitur, Spartanos humaniter tractat, et pristinam remp. eis restituit (V, 9, 8 seqq.; IX, 36), honoribusque ab Achaeis cumulatus domum rediit, II, 70; communi pace omnibus Grae-

cis praestita, IV, 3, 8. Illyrios, qui Macedoniam invaserant, proelio vincit: in quo nimia vocis contentione usus moritur ex reiectione sanguinis et regnum iuveni Philippo relinquit, II, 70. Vivus sapienter et regnum et pupillum Philippum rexerat; moriens testamento rebus in posterum prudenter providit, IV, 87: industrius, prudens, fidem colens, II, 47, 5; 70, 7. Rei castrensis magnum usum habuit, II, 66; V, 35, 9. In proelio ad Sellasiam Megalopolitanos aeneis clypeis armavit. IV, 69, 5. Dona mittit Rhodiis terrae motu afflictis, V, 89, 6. Uxor eius Chryseis, V, 89, 7. Megalopolitanis Prytanin legumlatorem misit, V, 93, 8. Eius res adversus Lacedaemonios gestas ipsis in memoriam revocat Chlaeneas Aetolus, ut eos a Macedonum amicitia ad Aetolos traheret, IX, 29, 7 seqq. Vicissim humanitatem Antigoni eisdem in memoriam revocat Lyciscus Acarnan, IX, 36. In Asiam profecturus ad Larymnam cum navibus in sicco haesit; ubi quum ab hostibus opprimi posset, servatus est benevolentia Neonis Boeoti, XX, 5.

Antigonus Gonatas, Demetrii Poliorcetae filius, IX, 34, 6, ab Aetolis incitatus Achaeorum concilia dissolvit, II, 43, 9; 45, 2; IX, 34, 6. Civitatibus Achaeorum partim praesidia imponit partim tyrannos praeficit, II, 41; 43; 44, 1; IX, 29, 5 seqq. Eius conatibus se opponit Aratus, II, 43, 9.

Antilibanus. Inter cuius et Libani radices est Marsyas campus, V, 45, 9: in eorundem confinibus oritur Orontes fluvius, V, 59, 10.

Antimachus res Persei gerit in colloquio ad Demetriadis moenia cum Cyda Cretensi, XXIX, 1 c, 1.

Antinous, Epirota Molossus (XXX, 7, 2), per Charopis calumnias bello Persico cogitur ad Perseum confugere, ne Romam insons abduceretur, XXVII, 13. Molossorum gentem ad Perseum abstraxit; ad extremum fortiter occubuit, XXX, 7, 2 seq. (Videtur sibi ipse mortem conscivisse: conf. § 8 et c. 8, 3.)

Antiochia ad Orontem, V, 59, 10, princeps urbs Syriae, ex quo Seleucia in Ptolemaeorum venerat potestatem, V, 58, 4 seqq. Sedes Antiochi M., qui ibi Laodicen salutari reginam iubet, et ad bellum se comparat, V, 43, 4. Sedes item Demetrii Soteris, XXXII, 4, 1. Eo ex clade ad Raphiam accepta redit Antiochus Magnus, V, 87, 1. Antiochensium agro imminet Coryphaeus mons, V, 59, 5.

Antiochia Mygdoniae V, 51, 1.

Antiochicum bellum III, 32, 7.

Antiochica tempora XXV, 9, 3. Vid. Antiochus Magnus.

Antiochis, soror Antiochi Magni, Xerxi regi Armosatorum copulata, VIII, 25, 5.

Ἀντιοχίσται, Antiochi factio Phocaeae in Aeolide, XXI, 4, 2.

Antiochus Epiphanes; vide post Antiochus Magnus.

Antiochus Magnus, frater Seleuci Cerauni, filius natu minor Seleuci Callinici; fratri

Seleuco succedit in regnum Olymp. 139, II, 70, 4, 6; IV, 2, 7; 48, 10; V, 40, 5 seqq. Regnante fratre ipse in superiori Asia vitam egerat, V, 40, 5. Adversus Molonem, Mediae satrapam rebellem, Xenonem et Theodotum hemiolium mittit, V, 41 seq. Nuptias celebrat cum Laodice, Mithridatis filia, V, 43, 1 seqq.; quae filium ei parit, 55, 4. Propter aetatem totus est in potestate Hermiae, 45, 7. Coelesyriam invadit, cum Ptolemaeo Philopatore de ea contendens, V, 45, 8 seqq.; 46, 1 seqq.; I, 3, 1; II, 71, 9; III, 1, 1; 2, 4; V, 1, 5; sed ad nuncium victoriarum Molonis recedit, V, 46, 5; et ad bellum cum Molone per se gerendum sese comparat, V, 49. Molonem proelio vincit et omnem rebellionem sopit, V, 53 seq. Seleucienses, saeviente in eos Hermia, humaniter tractat, 54, 9 seqq. Expeditionem suscipit adversus Artabazanem, 55. Monente Apollophane medico, Hermiam occidi curat, 56. Ab expeditione adversus Molonem suscepta domum redit, 56, 14. Nuncios ad Achaeum mittit, defectionem eius accusans et fidem eius obtestans, 57, 1 seqq.; 58, 1. Bellum Coelesyriacum adversus Ptolemaeum Philopatorem instaurat; Seleuciam ad mare oppugnat et in deditionem accipit, V, 58—61. Fauces ad Gerrha et Brochos, tum ad Berytum occupat; et Tyrum ac Ptolemaidem, a Theodoto traditas, accipit, V, 61 seq.; IV, 37, 5. Legationibus Aegyptiorum, dum illi bellum parant, differri se patitur, V, 63 seqq.; et induciis factis cum Ptolemaeo exercitum in hiberna reducit, 66. Per hiemem legationibus agere cum Ptolemaeo pergit, ibid. et c. seq. Anno insequenti terra marique bellum inchoat, Nicolaum ex angustiis ad Platanum et Porphyreonem depellit; Philoteriam, Scythopolin, Atabyrium, Abila, Gadara, Rabbatamana capit, et maiori parte Coelesyriae in potestatem redacta Ptolemaidem hibernatum concedit, V, 68—71, coll. c. 29, 8. Insequente anno pugna ad Rhaphiam victus pacem a Ptolemaeo petit et accipit, tota rursus Coelesyria et Phoenice Ptolemaeo decedens, V, 79—87. Ad bellum adversus Achaeum rebellem se accingit, facta cum Attalo societate, V, 87, 8; 107, 4. Achaeum Sardibus oppugnat, VII, 15; et urbe potitur Lagorae audacia, 18. Achaeum dolo capit et supplicio afficit, arceque Sardium potitur, VIII, 22 seq. Xerxem, Armosatae regulum in Mesopotamia, confirmat in regno et sororem suam ei in matrimonium dat, VIII, 25. Per Mediam adversus Arsacem in Parthiam ducit exercitum; et inde, superato Labo monte in Hyrcaniam, X, 27—31. Ex Hyrcania Bactrianam petit, Euthydemum regem acie vincit et pacem ei dat, X, 48 seq.; XI, 34. In pugna cum Bactrianis inprimis fortiter se gessit, X, 49, 9—14. Inde Indorum fines ingressus amicitia cum Sophagaseno

rege renovata per Arachosiam, Drangenen, Carmaniam victor domum redit, XI, 34, 11 seqq. Expeditionem suscipit in Arabiam Felicem et Gerrhaeis libertatem confirmat; inde Seleuciam redit, XIII, 9. Regnante in Aegypto pupillo Ptolemaeo Epiphane cum Philippo coniurat de partiendo Aegypti regno, XV, 21; III, 2, 8. Ad eum missus ab Agathocle Pelops, XV, 25 a, 10. Ex foederis lege commeatus Philippo suppeditare tenetur, XVI, 1, 8. Scopa, Ptolemaei duce, ad Panium victo potitur Palaestina et Hierosolymis, XVI, 18 seq.; 39, 3 seqq. Gazam obsidet, XVI, 18, 2; et devastat, XVI, 40, 1. Duos eius filios, utrumque Antiochum nomine, interfuisse pugnae ad Panium statuit Zeno historicus, quum unus tantum fuerit, XVI, 18 seq. (scil. minor filiorum, qui Epiphanes cognominatus est: maior fuit Seleucus cognomine Philopator; quorum statim hic, dein ille patri in regnum successit.) Belli Romanorum Antiochici (de quo III, 3, 2, *οἱ Ἀντιοχικοὶ καιροὶ* XXV, 19, 3), causa, praetextus, et initium, III, 7, 1—3. Occasionem ei dedit bellum Philippicum et Aetolicum, III, 32, 7; XVIII, 22, 2. Cum exercitu Syria egressus Europam versus tendere videbatur et suspectus erat Romanis, XVIII, 22, 3; 26, 2; 28, 10 seq. Eius classem praeternavigare se non passuros declarant Rhodii, 24, 11. Eius legatis, qui Corinthum venerant, mandata dat T. Quintius cum collegis, XVIII, 30, 1—4. Epheso inhiat Antiochus, 32, 1 seq.; eamque occupat, et inde Aetolis opem pollicetur, XX, 11, 2 coll. c. 10, 16; aliasque Aeolidis et Ioniae urbes occupat, XXI, 10, 4; 11, 2. In Thraciam abit, et Lysimachiae postulata legatorum Romanorum audit, ius suum in Chersonnesum et Thraciae oram defendit; et cum Ptolemaeo non solum amicitiam sed et affinitatem se contracturum ait, XVIII, 32, 3 seq. et c. 33 seq. Ab Aetolis accitus adversus Achaeos et Romanos, traiicit in Europam cum decem hominum millibus; sed e Graecia eiectus et acie victus cedit omni Asia cis Taurum, III, 3, 3 seq. Demetriadem cum classe appellit, III, 6, 4; 7, 3; consultat cum Aetolis, XX, 1: legatos mittit ad Boeotos, XX, 2. Chalcide legationes excipit Epirotarum et Eleorum, 3. Thebis eum recipiunt Boeoti, 7, 5. Chalcide nuptias celebrat, XX, 8. Ad Thermopylas vincitur a M'. Acilio; et cum nova nupta ad Ephesum profugit, XX, 8, 5. E toto exercitu nemo praeter quingentos qui circa regem erant effugit, ibid. 8, 6. Antiochi classis ad Chium vincitur a C. Livio, XXI, 1, 1. Agrum Pergamenum incursat, mox vero de pace agere conatur cum L. Aemilio, classis praefecto; qui eum non audit monente Eumene, XXI, 8. Agrum Elaeensem et Thebes campum vastat, 8, 10 seqq. Prusiam frustra ad partes

suas trahere studet, 9. Pugna navali ad Myonnesum vincitur a Lucio Aemilio Regillo, 9, 13; 10, 1; XXII, 7, 16. Inde tardior factus ad Scipiones de pace legatos mittit, quae tamen non convenit, XXI, 10—12. Acie victus a Scipionibus (XXII, 8, 8), pacem petit, quae ei datur, XXI, 13. Pacis leges, XXI, 14, confirmatae a senatu populoque Rom. XXII, 7. Formula foederis, XXII, 26. Quum initio ad res maximas suscipiendas idoneus visus esset (XI, 34, 14 seqq.), processu temporis se ipso et hominum exspectatione inferior apparuit, XV, 37. Eius filia Cleopatra, uxor Ptolemaei Epiphanis, mater Ptolemaei Philometoris et Physconis, XXVIII, 17, 9.

Antiochus Epiphanes, Antiochi M. filius, frater minor Seleuci Philopatoris, rex Syriae, XXXI, 12, 1 seq., ob male sanum ingenium Ἐπιμανὴς potius quam Ἐπιφανὴς cognominandus, XXVI, 10. Quum Ptolemaeus Philometor ad Coelesyriam ei eripiendam (conf. XXVIII, 1, 2 seq.) se compararet, praevenit eum et Aegyptum invasit, XXVII, 17, 1 seq. Legatos Romam mittit de eo bello, XXVIII, 1. Ad Pelusium callido usus est dolo, XXVIII, 7, 16. Aegyptum occupat, XXVIII, 16, 1. Legationibus Graecarum civitatum respondet pro Ptolemaeis fratribus apud ipsum deprecantibus, XXVIII, 16 seq. Memphi Naucratim, inde Alexandriam petit, XXVIII, 17, 11; eamque oppugnat et propemodum capit, 18, 1; XXIX, 1, 1. Romam rursus legatos mittit, XXVIII, 18. Ad belli societatem adversus Romanos invitatur a Perseo, XXIX, 3, 8 seq. Liberalis in Graecos, XXIX, 9, 13; XXVIII, 18, 3. Foederis immemor alterum Ptolemaeo infert bellum, XXIX, 7 a, 1. Magnificam pompam ducit et ludos celebrat ad Daphnen in Syria, XXXI, 3 seq., ex eis opibus, quas Ptolemaeo Philometori puero abstraxerat, 4, 9. Tib. Gracchum legatum Rom. magna dexteritate excipit, XXXI, 5. Ei et Eumeni diffidit senatus Romanus, XXXI, 6, 5. 9, 6 seqq. Dianae templum in Elymaide spoliare frustra conatus, moritur Tabis, XXXI, 11. Regnum eius quum Demetrio Seleuci filio deberetur, puero Antiochi firmandum censet senatus Romanus, XXXI, 12, 6.

Antiochus Eupator, Epiphanis filius, puer; cui regnum post patris obitum firmant Romani, quum tamen ad Demetrium potius pertineret, XXXI, 12, 7 seq. Regnum ei administrat Lysias, XXXI, 19, 2.

Antipater, amicus Philippi Amyntae filii, qui per eum ossa Atheniensium in pugna Chaeronensi occisorum Athenas mittenda curavit, V, 10, 4. Proelio victis ad Lamiam Graecis pessime accepit Athenienses aliosque Graecos, IX, 29, 2. Soli Aetoli oculos contra eum attollere sunt ausi, IX, 29, 4; 30, 3. In eum multa contumeliose in sua historia scripsit Democharis, XII, 13, 8.

Antipater, Antiochi Magni fratris filius, equitum praefectu-

Antiochi, V, 79, 12; 82, 9; legatus de pace ad Ptolemaeum Philopatorem post pugnam ad Rhaphiam, V, 87, 1 et 4. Equitibus Tarentinis praeest in pugna ad Panium, XVI, 18, 7. Legatus de pace ad Scipiones, XXI, 13, 4; 14, 9; deinde Romam, XXII, 7, 1 seqq. et § 14.

Antipatria, *Ἀντιπάτρεια*, oppidum Phoebatidis? in Dassaretia, in extremitate Macedoniae. Eam sibi adiunxerat Scerdilaedus et recepit Philippus, V, 108, 2 et 8.

Antiphanes Bergaeus, scriptor rerum incredibilium, XXXIV, 6, 15.

Antiphates, Telemnasti filius, Gortynius, legatus Cretensium ad Achaeos, auxilia petens ad bellum cum Rhodiis, XXXIII, 15.

Antiphilus, Prusiae legatus Romam, XXXII, 26, 4.

Antipolis, Massiliensium urbs et colonia, obsessa a Liguribus, XXXIII, 4, 2.

Antisthenes Rhodius, particularis historiae scriptor probatus, in quo tamen nonnihil reprehendit Polybius, XVI, 14, 2 seqq.; 15, 8.

Antitalces (Antalces) Gortynius Cretensis, pater Cydae cosmi, XXIII, 15, 1.

Antium, oppidum maritimum Latii, III, 24, 16. Vid. Antias populus.

Antonius, tribunus plebis, legatos Rhodiorum in senatum introducit, postquam praetorem de bello Rhodiis inferendo legem ad populum ferentem de rostris detraxerat, XXX, 4, 6.

Aous, *Ἄῶος*, Illyriae amnis, prope Apolloniam in Ionium mare se exonerans, V, 110, 1. Ad eum Molossi ponte intercepto progredi in Thessaliam prohibent A. Hostilium cos., XXVII, 14, 3.

Apamea, *Ἀπάμεια*, urbs Syriae: ibi coguntur copiae Antiochi Magni, V, 45, 7; rursus V, 50, 1. Eius arcis custos Alexis, V, 50, 10. Ibi mulieres uxorem Hermiae, pueri filios eius occidunt, V, 56, 15.

Apamea Phrygiae; in quam venit Cn. Manlius consul, XXII, 24, 9 et 12; 25, 6 et 9; 26, 8; 27, 1. Elephantes Apameae, 26, 11, nisi intelligenda Apamea Syriae.

Apasiacae Nomades sedes inter Oxum et Tanaim habentes; ubi Oxus fluvius terram subit, sicco pede cum equis eum superantes in Hyrcaniam transeunt, X, 48.

Apaturius Gallus occidit Seleucum Callinici filium in Asia cis Taurum, IV, 48, 9.

Apega, Nabidis tyranni uxor, XIII, 7, 6; XVII, 17.

Apelaurus, *τὸ Ἀπέλαυρον*, mons imminens Stymphalo, Arcadiae oppido, IV, 69, 1.

Apelles, unus e tutoribus Philippo ab Antigono Dosone relictis, IV, 87, 8; praecipua gratia apud Philippum valens Achaeos in servitutem redigere conatur, renitente Philippo et Arato, IV, 76. Olim in Antigoni castris cum Achaeis versatus erat, 76, 7. Aratos deprimere apud Philippum studet et malitiose eos calumniatur, IV, 82 et 85. Calumniarum convictum

suspectum habere coepit Philippus, licet connivere ei in multis coactus, IV, 86, 8. Taurionem apud Philippum calumniatur, non obtrectando, sed laudando, 87, 1 seqq. In potestate sua habet Leontium et Megaleam, et omnem prorsus potestatem ad se rapere studet, 87, 9 seqq. Coniurat cum Leontio et Megalea de impediendis regis consiliis; ipse Chalcidem se confert, V, 2, 8; 16, 9. Ibi subvectionem commeatuum prohibere conatur, V, 2, 8; 28, 4; et omnia pro auctoritate agit, V, 26, 3 seqq. Chalcide a Leontio advocatur Corinthum, V, 26, 2: ubi magna cum pompa urbem intrat, sed ad regem non familiariter admittitur, 26, 7 seqq. Studiose observatur a rege, qui eum sequi se in Phocidem iubet, 26, 16. Corinthum in custodiam mittitur, ubi mox vitam finivit, V, 28, 5 seqq.

Apelles alius (fortasse filius superioris), amicus Philippi, filium Philippi Demetrium Romam comitatur, XXIII, 14, 7; XXIV, 1, 5.

Apenninus mons, *ὁ Ἀπεννῖνος*, II, 16, 1; III, 110, 9; plur. *τὰ Ἀπεννῖνα ὄρη*, II, 14, 8. Alpes contingit supra Massiliam, II, 14, 8; 16, 1. Mediam Italiam in longitudinem secat, et ad fretum usque Siculum pertinet, II, 16, 4. Eum superans Hannibal ex Apulia in Samnium transit, III, 90, 7.

Aperantia, *Ἀπεραντεία*, urbs et regio Thessaliae; quam, quum Aetolorum esset, recepit Philippus, XX, 11, 12. Eandem Philippo rursus eripiunt Aetoli, XXII, 8, 3 et 5.

Aphther a Masinissa deficit, XXXII, 2, 7.

Apiae campus in Mysia vel Phrygia, V, 77, 9.

Apis, *ὁ Ἄπις*, portus Aegypti XXXI, 25, 8; 26, 3.

Apocleti, *οἱ Ἀπόκλητοι*, sanctius concilium Aetolorum, IV, 5, 9; XX, 10, 13. Cum triginta Apocletis consultat Antiochus, XX, 1, 1. Iidem *οἱ ἄρχοντες* vocantur, XXI, 2, 7 coll. 3, 2.

Apodoti, *Ἀποδωτοί*, populus Aetolicus, non Graecus, XVII, 5, 8.

Apollo. Eius templum (conf. Paeanium) Amyclis, V, 19, 3; Ap. Carnei, V, 19, 4; Cynii Ap. delubrum Temni, XXXII, 25, 12; Delphici, XL, 11, 1. Thermi templum Ap. a Philippo vastatum, XI, 4, 1. Coram Apolline ictum foedus Philippi et Hannibalis, VII, 9, 2. Apollinis Hyacinthi tumulus Tarenti, VIII, 30, 2. Sacrum Apollinis agrum Sicyoniis redimit Attalus, XVII, 16, 1.

Apollodorus Susianae praeficitur ab Antiocho post Diogenem, V, 54, 12.

Apollodorus, tyrannus Cassandreae, Macedoniae urbis, quae olim Potidaea; passim a scriptoribus cum Phalaride collatus, VII, 7, 2.

Apollodorus, scriba Philippi regis, adest ei in colloquio cum T. Quintio, XVII, 1, 2; 8, 7.

Apollodorus, Boeotorum legatus ad Achaeos, XXIV, 12, 5.

Apollonia, urbs Illyriae Graecae ad mare Adriaticum, prope ostia Aoi fluvii, V, 110, 1;

XXXIV, 12, 6. Apolloniatae auxilium adversus Illyrios petunt ab Aetolis et Achaeis, II, 9, 8. Romanis se tradunt, II, 11. Ad hanc urbem panicus terror invadit classem Philippi ad nuncium classis Romanae eo tendentis, V, 109, 6; 110, 1 seqq. In foedere Philippi cum Hannibale cavetur ne Romani Apolloniam tenere sinerentur, VII, 9, 13.

Apollonia, Assyriae urbs, in Apolloniatide regione: eo pervenit cum exercitu Antiochus M. in expeditionem adversus Molonem, V, 52, 3 et 7. Conf. Apolloniatis.

Apollonia Cretae. Saeva Cydoniatarum perfidia in Apolloniatas, foederatos et amicos, XXVII, 16.

Apolloniatis regio in Assyria a meridie Mediae nomen habens a principe urbe Apollonia, V, 44, 6. Ea potitur Molo, qui ab Antiochi imperio defecit, V, 43, 8; 51, 8. In ea Antiochus proelio vincit Molonem, 52 seqq.

Apollonidas vel Apollonides, Sicyonius dona Eumenis aliorumque regum generose respuenda censet, XXIII, 8, 1. Legatus Romam ad rationem reddendam eorum quae Spartae gesta erant ab Achaeis et Philopoemene, XXIII, 11, 6; 12, 1. Eius sententia moderata intuitu Romanorum, bello Persico, XXVIII, 6, 2 et 6.

Apollonides, quaestor Lacedaemonius, nefarie occisus a Chaerone, XXV, 8, 6.

Apollonides, et

Apollonius, Clazomeniorum legati in Aegyptum, XXVIII, 16, 5.

Apollonis, uxor Attali, Cyzicena, honorata a quatuor filiis, XXIII, 18 (XXI, 20).

Apollonius, familiaris Demetrii, Seleuci filii, Romae obsidis, XXXI, 19, 6; 21, 2. Filius Apollonii eius, qui plurimum gratia valuerat apud Seleucum, 21, 3.

Apollophanes, Antiochi M. medicus, Seleuciensis (V, 58, 3), monet Antiochum de occidendo Hermia, V, 56. Hortatur eundem ut priusquam Coelesyriam invadat, Seleuciam, imperii sedem, Ptolemaeo eripiat, V, 58, 3 seqq.

Appius. Vid. Claudius.

Appulia, Appuli, *ἡ Ἰαπυγία, οἱ Ἰάπυγες*. Appuli et Messapii in sociis Romanorum bello Gallico Cisalp., II, 24, 11. Appulia (*ἡ Ἰαπυγία*) in tria nomina id est in tres partes distincta, in Dauniam, Messapiam (et Peucetiam: nisi forte tertia pars intelligenda est Appulia proprie sic dicta; quod inde colligi posse videtur quod II, 24, 11 distinguuntur *Ἰάπυγες* et *Μεσσάπιοι*), III, 88, 3 seq. *Ἰαπυγία* XXXIV, 11, 2 et 8, non de Appulia, sed Iapygio promontorio.

Apron, fluvius Liguriae, XXXIII, 8, 2, nisi legendum *Ὄναρον*, Varum.

Apteraei Cretenses: eos Cnosiorum societati renunciare coegerunt Polyrrhenii et Lampaei, IV, 55, 4.

L. Apuleius, legatus Romanorum in Asiam, ad inspiciendas res Attali et Prusiae, XXXII, 26, 5.

P. Apustius, Romanorum legatus ad iuniorem Ptolemaeum, XXXII, 1, 4.

Aquam qui derivasset in terram incultam, eum per quinque generationes immunem eam terram colere siverunt Persarum reges, X, 28, 3.

Aquileia, ἡ Ἀκυληία. Divites in eius vicinia venae auri, XXXIV, 10, 10 seqq.; distantia urbis ab Iapygio promontorio, c. 11, 8.

Arabes, Arabia. Arabiae (desertae et Petraeae) populi partim sponte se adiungunt Antiocho M. partim vi ab eo subiguntur, V, 71. Arabes in acie Antiochi ad Rhaphiam, V, 79, 8; 82, 12; 85, 4. In eam Arabiae Felicis partem, quae sinui Persico adiacet, expeditionem suscipit Antiochus M., XIII, 9. Populi eiusdem regionis, Chatteni, Gerrhaei, etc., ibid.

Arachosia, Asiae regio, inter Drangenen et Indiam: per eam ex India veniens proficiscitur Antiochus, XI, 34, 13.

Aradii partim urbem insulamque habitantes partim oppositam continentem in Phoenice; eos in societatem accipit Antiochus M., V, 68, 7. In eorum ditione Marathus oppidum, ibid.

Aratthus, Epiri fluvius, Ambraciae muros praeterfluens, XXII, 9, 4.

Aratus Sicyonius senior. Eius Commentarii historici ubi desinunt, inde historiam incipit Polybius, I, 3, 2; IV, 2, 1 seq. Sunt illi commentarii inprimis veri et dilucidi, II, 40, 5. Virtutes et vitia ingenii et indolis Arati, IV, 8. Dux et auctor instaurati foederis Achaici et concordiae Peloponnesiorum, II, 40, 2. Vicesimo aetatis anno Sicyonem a tyranno Nicone liberavit (IV, 8, 4; X, 25, 3) et foederi Achaico attribuit; praetor iterum Acrocorinthum cepit et Corinthios moxque etiam Megarenses foederi Achaico adiunxit; tyrannis Peloponnesi et Antigoni Gonatae dominationi Aetolorumque cupiditati fortiter se opposuit, II, 43. Eius prudentia omnibus mederi novit difficultatibus et consilia hostium in contrarium vertere, II, 45, 5 seq.; 46; IV, 8, 1 seqq. Ad bellum aperte gerendum parum idoneus, IV, 8, 5 seqq., πολιτικώτερος ἢ στρατηγικώτερος, IV, 19, 11. Molitur societatem cum Antigono, Philippi tutore, II, 47 seqq. Multa simulare et dissimulare cogitur, neque omnia in Commentariis suis referre potuit, 47, 10 seq. Argos capit, quod Cleomeni se tradiderat, II, 53 coll. 59, 8. Defenditur a Polybio contra Phylarchi calumnias de crudelitate adversus Mantinenses et Aristomachum Argivum, II, 56 seqq. Praetor designatus post Timoxenum, IV, 6, 7, quinto die ante legitimum tempus init praeturam, Messeniis contra Aetolos opem laturus, IV, 7, 8 seqq. Ad Caphyas sua imprudentia infeliciter pugnat cum Aetolis, IV, 10—12. Accusatus apud Achaeos culpam depre-

catur et liberaliter absolvitur, 14. Philippo moderationem suadet in Lacedaemonios, IV, 24, 3; et alias semper meliora eidem suasit, V, 12, 5 seqq.; VII, 11 et 13 seq.; IX, 23, 9. Cum Philippo iterum in Peloponnesum veniente deliberat Corinthi, IV, 67, 8. Apelli Achaeos iugo subdere conanti resistit, IV, 76, 8 seq. Aratum apud Philippum merito maximi eum facientem de statu deiicere Apelles conatur, 82, 2 seqq. Aratos apud Philippum denuo calumniatur Apelles, sed illorum innocentiam patefacit Amphidamus Eleus, 85 seq. Praecipuam Aratorum rationem habet Philippus, cognito Apellis et Leontii delicto, V, 1, 8. Aratus resistit Leontio, successum expeditionis Thermicae impedire conantem, V, 7, 4. Post reditum Limnaeae lapidibus petitur a Leontio et Megalea, et mox eos criminum admissorum convincit in consessu amicorum Philippi, V, 15 seq. Apud eum Sicyone divertit Philippus, V, 27, 3. Praetor rursus creatur post Eperatum, 30, 7; 91 seqq.; militiam instaurat, 91; protegit Achaeos adversus Lacedaemoniorum, Eleorum et Aetolorum incursiones, 92; dissidia Megalopolitanorum componit, 93; cum Aetolis agit de pace, V, 103. Philippo rectum dat consilium de Ithomata arce Messeniis reddenda, VII, 11. Lento veneno necatur a Philippo, Taurionis opera, VIII, 14. Post mortem ut heros cultus ab Achaeis, ibid. § 7. Honores eius apud Romanos post Corinthi excidium vindicat Polybius, XL, 8, 10. Cynaetham urbem proditione capturus ausu exciderat, quod diei horam non observaverat, IX, 17.

Aratus iunior, Arati filius, a patre mittitur ad Antigonum Dosonem firmandae societatis causa, II, 51, 5. Praetor creatur Achaeorum, IV, 37, 1. Cunctator et segnis ad bellum, IV, 60. Copias coniungit cum Philippo, IV, 70, 2. Praetura abit, V, 1, 1 seq. Legatus Achaeorum nominatur ad Ptolemaeum Epiphanem cum Lycorta et Polybio, XXV, 7. Romam legatus cum Callicrate in causa exsulum Spartanorum, XXVI, 1, 8.

Arauacae, *Ἀραυάκαι*, populus Celtibericus; bello gesto cum Romanis legatos Romam mittunt, XXXV, 2 seq.

Araxus, *ὁ Ἄραξος*, Elidis promontorium, IV, 59, 4; 65, 10.

Arbo, *ὁ Ἄρβων*, urbs Illyrici, II, 11, 15: nisi Narbona vel potius Narona legendum.

Arbucala, *ἡ Ἀρβουκάλη*, urbs magna Vaccaeorum in Hispania, vi capitur ab Hannibale, III, 14, 1.

Arbusticum vinum Capuae, XXXIV, 11, 1.

Arcades, *οἱ Ἀρκάδες*, Cretae civitas, cum aliis desciscit a Cnosiorum societate ad Lyctios, IV, 53, 6.

Arcades. Arcadia, II, 54, 2. Ab eius occasu hiberno est Triphylia, IV, 77, 8. Arcades, maior per se populus quam Achaei stricte sic dicti, II, 38, 3. Arcades et Lacedaemonii, duo maximi populi Peloponnesi, IV, 32, 3. Virtutis fama

fruuntur quum ob humanitatem tum ob pietatem in deos, IV, 20, 1 seq. Ab eorum institutis desciverunt Cynaethenses et efferati sunt, 20, 2 seq.; 21, 5 seqq. Musicae et saltationis studium ad molliendam morum austeritatem eis necessarium, IV, 20, 3 seqq. et 21. Auctor eis fuerat Epaminondas condendae Megalopolis et sincerae societatis perpetuo cum Messeniis colendae, 32, 10. Eosdem et Messenios ad concordiam hortatur Polybius, ibid. et 33, 10 seqq. Inscriptio in honorem eorum in columna ad aram Iovis Lycaei Messenae, IV, 33, 2 seq. Arcadia, velut altera patria Messeniorum, ob fidem Arcadum in Messenios a Lacedaemoniis inique habitos, 33, 4 seqq.

Arcadica fabula de hominibus in lupos versis, VII, 13, 7.

Arcas; eius filius Triphylus, IV, 77, 8.

Arcesilas philosophus, X, 25, 2.

Arcesilaus, legatus exsulum Spartanorum Romam, a piratis captus et occisus, XXIV, 11, 1 seq.

Arcesilaus Megalopolitanus bello Persico tempori serviendum censet intuitu Romanorum, XXVIII, 6, 2 et 8. Legatus Achaeorum ad conciliandos inter se reges Antiochum Epiphanem et Ptolemaeos, XXIX, 10, 6.

Arcesines, ὁ Ἀρκεσίνης, fragm. hist. 7.

Archedamus Aetolus praefectus equitum in exercitu T. Quintii, XVIII, 4, 5, bello Aetolico ad M' Acilium mittitur cum Pantaleonte inducias petiturus, XX, 9, 2. Eius et Pantaleontis fidem Romanis suspectam facit Lyciscus, XXVIII, 4, 8.

Archedicus comicus perstringit Democharem historicum, XII, 13, 7.

Archias, Cypri praefectus Ptolemaeorum nomine, insulam Demetrio vult prodere; sed deprehensus suspendio vitam finit, XXXIII, 3.

Archicrates, sodalis Diaei, Achaeorum praetoris, qui patriam perdidit, XL, 4, 9.

Archidamus, Eudemidae filius, rex Spartae, duos reliquit filios ex Hippomedontis filia, qui a Spartanis post mortem Cleomenis regis praeteriti sunt, quanquam ad eos ius regni pertinebat, IV, 35, 13 seq. Metu Cleomenis Sparta aufugerat et Messenae exsulaverat; deinde ficta Cleomenis reconciliatione confisus quum Spartam repeteret, a Cleomene occisus est, V, 37, 1 seqq.; VIII, 1, 3 seqq.

Archidamus, Pantaleontis filius, Aetolus, cum Dorimacho et Alexandro in Aegira, Achaiae oppidum, per proditionem irrumpit, IV, 57, 7; mox cum sociis urbe rursus expulsus perit, IV, 58, 9.

Archidamus alius, si vera scriptura XXVIII, 4, 8, pariter Aetolus. Vid. Archedamus.

Archidamus fortasse legendum XI, 18, 3 et 5, pro vulgato ibi Anaxidamus.

Archimedis ingenium quavis multitudine manuum efficacius, VIII, 5, 3 seqq.; 9, 7: eius machinae, VIII, 7—9.

Archippus Achaeus in carcerem coniectus a Diaeo prae-

tore, dimittitur ab eodem solutis 40 minis, XL, 5, 4: conf. c. 4, 1.

Archo (Aegirates, XXIX, 10, 6), coram Caecilio Metello defendit res Spartae gestas ab Achaeis praetore Philopoemene, XXIII, 10, 8. Eum primo improbat Philopoemen, mox benevole collaudat, utpote solerter occasione utentem, XXIII, 10 a, 1.

Ardaxanus fluvius prope Lissum in Illyrico, VIII, 15, 2.

Ardea, Ἀρδεᾶται, civitas maritima Latii, antiquissimis foederibus Romanorum cum Poenis comprehensa, III, 22, 10; 24, 16.

Ardiaei, populus Illyricus, a Romanis obiter subactus, dum a Dyrrhachio interiora Illyrici petunt, II, 11, 10; 12, 2.

Ardyes Galli a septentrione convallis per quam decurrit Rhodanus fluvius, III, 47, 3: fortasse Αἴδυες, Aedues.

Ardys, vir fortis, equitibus hastatis praefectus in acie Antiochi adversus Molonem, V, 53, 2. Cum Diogneto nauarcho eximiam operam praestat in oppugnatione Seleuciae Pieriae, 60, 4 seqq.

Ἄρειον πεδίον, id est Martius campus, inculta Thraciae regio, XIII, 10, 3.

Arentini. V. Laurentini.

Arethusa, Siciliae fons, de quo falsa narrat Timaeus, XII, 4 d, 5 seqq.

Areus et Alcibiades Spartani, exsules veteres a Philopoemene in patriam restituti, ingrati legationem Romam obeunt adversus Achaeos, XXIII, 11, 7 seq.; 12, 2 seq.; XXIV, 4, 3.

Argennum promontorium, τὸ Ἀργεννον, ad fretum quod est inter Chium et Asiam, XVI, 8, 2.

Argenti metalla ad Carthaginem Novam, XXXIV, 9, 8 seq., quorum inventor Aletes, X, 10, 11. Argenti excoctio e glebis amne devectis in Hispania, XXXIV, 9, 10 seq. Aestimatur decima pars auri eiusdem ponderis, XXII, 15, 8; optimum Atticum, ibid. et c. 26, 19. Conf. Talentum. Argenteae laminae Iovis arae Thebis detractae, XXIII, 2, 7. Conf. Aurum et Aureus.

Argivi. Vid. Argos.

Argolicus sinus, Ἀργολικὸς κόλπος, V, 91, 8: iuxta eum protenditur Acte, ibid.

Argos, Argivi. Eorum urbs, II, 53, 5. Iis oppida nonnulla Laconica attribuerat Philippus Amyntae, IX, 28, 7; XVII, 14, 7. Eorum tyrannus Aristomachus tyrannidem abdicat et Argos attribuit Achaeis, II, 44, 6: mox vero rursus ab eis se separat et cum Cleomene facit, II, 60, 6: conf. 52, 2. Argos recipiunt Achaei Aristotelis Argivi opera, II, 53. Eo se confert Antigonus Peloponnesum intrans, II, 54, 1; rursus domum rediens, 70, 4. Argivorum fines incursat Lycurgus et oppida nonnulla capit, IV, 36, 4 seq. Argis hiemat Philippus, IV, 82, 1; 87, 13. Ibi caedem patraverat Leontius post Antigoni discessum, V, 16, 6. Messenii per Argivorum fines Laconicam petunt, V, 20, 3. Iisdem imminet Machanidas Lace-

daemonius, X, 41, 2. Argos a Philippo repetunt Achaei in colloquio eius cum T. Quintio, XVII, 2, 5; 6, 8; 8, 9. Argis conveniunt magistratus Achaeorum, XXIII, 10, 2; XXVII, 2, 11. Sic et pro *Αἴγιον*, quod est XXVIII, 3, 10, apud Livium est Argos, ubi pariter de Achaicorum magistratuum conventu agitur. Argis celebrantur Nemeorum solennia: vid. Nemea. Iunonis Argivae sacerdotes cum Olympiorum victoribus comparavit Timaeus, XII, 12, 1. Argivae sacerdotis filii Cleobis et Biton, XXIII, 18, 7. Argivorum colonia Iasus, XVI, 12, 2; item Rhodus et Soli Ciciliae, XXII, 7, 11. Urbis Argivorum opes miratur L. Aemilius Paulus, XXX, 15, 1.

Argos Amphilochicum, 23 M. P. distans ab Ambracia, XXII, 13, 12.

Argyraspides, argenteis clypeis insignes, in exercitu Antiochi, V, 79, 4.

Ἀργύριππα. Vid. Arpi.

Arianus, amicus Bolidis Cretensis, cuius opera utitur Bolis ad decipiendum prodendumque Achaeum, VIII, 18 seqq.

Ariarathes circa Olymp. 140 suscipit regnum Cappadociae, IV, 2, 8. Per legatos deprecatur apud Manlium, quod cum Antiocho fecisset; et sexcenta talenta pendit Romanis, XXII, 24, 4 et 7. Cum socio Eumene adversus Pharnacem bellum gerit, III, 3, 6; XXV, 4 seqq.; conf. c. 2, 6; XXVI, 6, 3 et 15; fragm. hist. 6. Pacem facit cum Pharnace, XXVI, 6. Controversias cum Gallograecis disceptat coram M. Iunio legato Romanorum, XXXI, 13; conf. c. 12, 13.

Ariarathes, Ariarathis filius, rex Cappadociae, patri succedit in regnum, XXXI, 14. Amicitiam cum Romanis renovat et diis sacra facit ob Romanorum in se benevolentiam, XXXI, 14 seq. Ad Lysiam in Syriam mittit, sororis et matris ossa repetens, XXXI, 15. Eius hortationi obtemperans a caede quadam abstinet Artaxias, XXXI, 15 a. Insigne donum Romam mittit, et scipione et sella eburnea a senatu donatur, XXXII, 3, 3; 5, 1 seqq. Ab Oroferne ope Demetrii pellitur regno, III, 5, 2; et Romam venit, XXXII, 20. In regnum restituitur Attali opera, III, 5, 2; XXXII, 23. XXXIII, 12 a, 2 et 3. Depositum Orofernis repetit a Prienensibus, XXXIII, 12.

Aribazus, Sardium praefectus, VII, 17, 9; 18, 7; VIII, 23, 9, ubi Ariobazus, [quod Aribazus scribendum, quae forma est etiam apud alios, altera nusquam.]

Aridices, Rhodiorum legatus ad Byzantios, IV, 52, 2.

Ariminum, II, 21, 5; 23, 5, urbs ad Adriaticum mare in confinibus Galliae Cisalpinae et reliquae Italiae, haud procul a Padi ostio, III, 61, 11; 86, 1 seq. Ad eam usque progrediuntur Galli Transalpini, a Boiorum regibus conducti, II, 21, 5. L. Aemilius Cos. cum legionibus eo mittitur, II, 23, 5. Eo conveniunt legiones Tib. Sempronii ex Sicilia dimissae, III, 61, 10; 68, 13 seq.; eodem mittitur Cn. Servilius

Cos. ad prohibendum Hannibalem, III, 77, 2; 86, 1 seq. Eodem exercitum in Dauniam ducit idem ad Fabium dictatorem, III, 88, 8.

Ariobazus. Vid. Aribazus.

Arisba, Ἄρισβα, oppidum agri Abydeni, a Gallis Aegosagis occupatur, V, 111, 5.

Aristaenetus Dymaeus equitatui praefectus sub Philopoemene in pugna ad Mantineam, XI, 11, 7.

Aristaenus Megalopolitanus, male nonnunquam Aristaenetus vocatus in codd., legatus Achaeorum ad colloquium Philippi cum T. Quintio, XVII, 1, 4; 7, 2; immerito pro proditore habitus a nonnullis, quod Achaeos ab Aetolis ad partes Romanorum traduxisset, XVII, 13, 7 seqq. Praetor Achaeorum, XXIII, 7, 2. Arguit levitatem quam commiserant Philopoemen et Lycortas in renovatione foederis cum Ptolemaeo, XXIII, 9, 5 seqq. Q. Caecilio obiurganti Achaeos et Philopoemenem tacens assentitur, XXIII, 10, 3; inde suspectus Achaeis, 10, 14 seq. Eius et Philopoemenis comparatio, XXV, 9. Institutum suum in concione defendit, adversante Philopoemene, XXV, 9 a, 1 seq. Philopoemenis praeclarum consilium, Aristaeni honestum, XXV, 9 b, 8. Romanis magis benevolus fuit quam Philopoemen, ibid. 10.

Aristarchus, Phocaeensium legatus ad Seleucum, Antiochi M. filium, XXI, 4, 4.

Aristides et Pericles quamdiu reipublicae Atheniensium praefuerunt, plurima Athenienses benigne et graviter fecerunt, IX, 23, 6. Eius abstinentiae laudem superavit L. Aemilius Paulus, XXXII, 8, 6.

Aristides, legatus Antiochi Epiphanis ad Ptolemaeum (minorem, ut videtur), XXVIII, 17, 12.

Aristides, pictor, qui Bacchum pinxit, XL, 7, 3.

Aristocrates, rex Arcadum a suis occisus ob perfidiam in Messenios admissam, IV, 33, 6.

Aristocrates, praetor Rhodiorum, XXXIII, 9.

Aristocratia, una e tribus reip. formis, VI, 3, 5. Quaenam sit vera, VI, 4, 3; quomodo nascatur, 4, 8; 8, 1 seqq.; mutatur in oligarchiam, 8, 4 seqq., a qua multum differt, 3, 11.

Aristodamus, Achaeorum legatus ad gratulandam Romanis ducibus victoriam de Perseo, XXX, 10, 3.

Aristodemus, tyrannus Megalopolitanorum, X, 25, 2.

Aristodemus historicus, VI, 2, 2.

Aristogiton Eleus bello captus a Lyco propraetore Achaeorum, V, 94, 6.

Aristomachus, Argivorum tyrannus (tyrannis prognatus, II, 59, 1) mortuo Demetrio, Philippi patre, tyrannidem abdicavit, II, 44, 3 et 6; 60, 4: mox vero ab Achaeis se rursus separavit et Cleomeni se adiunxit, II, 60, 6. Quum Aratus recipere Argos et ad Achaeos reducere frustra tentasset, 80 primores cives ut cum Achaeis facientes tortos

iugulavit, II, 59, 7 seqq.; deinde captus ab Antigono et Achaeis Cenchreis mari demersus est, 60, 9: de quo supplicio temere multas mendaces tragoedias fecit Phylarchus, 59.

Aristomachus Corinthius Hieronymum Syracusanum monet ut in societate Romanorum maneat, VII, 5, 3.

Aristomenes, rex Messeniorum, quo regnante gestum est bellum cum Lacedaemoniis, Aristomeneum dictum, IV, 33, 2 et 5.

Aristomenes Acarnan putidus Agathoclis adulator; pro eo orans Macedones male accipitur, XV, 31, 6 seqq. Dein regni administrator factus, ibid. § 7. Scopam et Dicaearchum occidi curavit, XVIII, 36 seq.

Ariston, Aetolorum praetor, corpore infirmus, belli curam Scopae et Dorimacho permittit, IV, 5, 1; 9, 9. Nullum esse cum Achaeis bellum stulte contendit, quo tempore in Peloponnesum irruperant Aetoli, IV, 17, 1 seqq.

Ariston Megalopolitanus temporibus cedendum putat intuitu Romanorum bello Persico, XXVIII, 6, 2 et 8. Legatus Achaeorum ad conciliandos reges Antiochum Epiphanem et Ptolemaeos, XXIX, 10, 6.

Ariston, Rhodiorum legatus ad Q. Marcium Philippum Cos. in Macedoniam, XXVIII, 14, 6.

Aristonicus, eunuchus Ptolemaei Epiphanis, vir strenuus et bellicosus, XXIII, 17; mercenarios milites e Graecia adduxerat regi, 16, 6.

Aristonicus, pugil a Ptolemaeo eximio pretio comparatus, XXVII, 8 b, 1. Eum in Graeciam mittit Ptolemaeus ad infringendam Clitomachi in arte athletica gloriam, XXVII, 8 b, 2 seqq.

Aristophantus, Acarnanum praetor, copias suas iungit cum Philippo, V, 6, 1.

Aristoteles Argivus Cleomenis factioni se opponit, et Argos a Cleomene occupatum Achaeis rursus tradit, II, 53, 2.

Aristotelis philosophi traditio de Locrorum origine verior quam Timaei, XII, 5, 5 seqq.; 6, 7 seq.; 6 a et 6 b, seqq.; 8, 2 seqq.; 12, 5. Temere probris eum insectatur Timaeus, XII, 9. Defenditur a Polybio, XII, 8 seq.; 23, 8.

Aristoteles, Rhodiorum legatus Romam de societate, XXXI, 1, 2.

Arius, Ἄριος, fluvius Bactrianae, Tapuriae et Ariae, X, 49, 1: iuxta quem Bactrianos acie vicit Antiochus M., 49, 4 seqq.

Arma. Vid. Gladius, Scutum, Hasta, etc. Arma peditum Romanorum VI, 23; equitum olim parum commoda, dein ad morem Graecorum in melius mutata, VI, 25.

Armaturae Macedonum et Romanorum comparatio, XVIII, 11 seqq.

Armenas, Nabidis filius, Romae obses moritur, XX, 13, 4.

Armosata, urbs Armeniae, inter Euphratem et Tigrim, in Pulchro qui dicitur Campo, VIII, 25, 1.

Aromata Arabiae, XIII, 9, 5.

Arpi (ἡ Ἀργύριππα), oppidum

Dauniae in Appulia: eius agrum populatur Hannibal, III, 88, 6. Arpani, οἱ Ἀργυριππανοί, advocant Hannibalem, III, 118, 3.

Arretium, urbs Etruriae: eam obsidere conantur Galli et ante urbem caedunt Romanos, II, 19, 7 seq. Ibi cum exercitu considet C. Flaminius Cos. III, 77, 1; 80, 1. Usque ad Arretinum agrum pertinet Liguria, II, 16, 2.

Arsaces, rex Parthiae, ad Antiochi M. adventum corrupit puteos et in Hyrcaniam se recepit, X, 28 seq.

Arsinoe, Ptolemaei Philopatoris soror eademque uxor, cum rege ad Rhaphiam hortatur milites, V, 83, 3; 84, 1. Cum eodem Alexandriam redit, 87, 6. Berenices erat filia, mater Ptolemaei Epiphanis, occisa auctore Sosibio, ministro Philammone, favente Dinone, XV, 25, 2; 25 a, 3 seqq.; 25 b, 1; 33, 11. Res eiusdem et Ptolemaei in quartodecimo libro narrabantur, XIV, 12, § 5.

Arsinoe, Lysimachi Thraciae regis filia, uxor Ptolemaei Philadelphi, mater Lysimachi, occisi opera Sosibii, XV, 25, 2.

Arsinoe, urbs Africae et urbs Aetoliae, IX, 46, 1 seq. In Aetolica caede patrata gustato cruore efferantur Aetolorum animi, XXX, 14, 5.

Arsinoensis, civis Arsinoes Aetolicae, IX, 46, 2; XVII, 10, 9.

Artabazanes, potentissimus dynastarum Asiaticorum, V, 55, 2: cum Antiocho quibus conditionibus ille voluit pacem fecit, 55, 10. Eius regnum ubi situm, 55, 6 seqq.

Artaxerxi regi Persarum in venatione occurrens leo equum regis corripuit, fragm. hist. 10.

Artaxias, regulus maioris partis Armeniae, pace comprehensus inter Eumenem et Pharnacem confecta, XXVI, 6, 12. Aliquem occisurus hortationi Ariarathis obtemperans a caede abstinet, XXXI, 15 a.

Artemidorus, praetor Syracusanorum cum Hierone, I, 8, 3.

Artemidorus scriptor corrigit Polybii errorem, XXXIV, 12, 11. Conf. c. 13, 1.

Artemisium, locus Elidis, IV, 73, 4. Conf. Diana.

As Romanus eiusque relatio ad obolum Graecorum, II, 15, 6; VI, 39, 12.

Ascondas et Neo Boeoti Brachyllae maiores Macedonibus faventes, XX, 5, 5 seq.

Asdrubal s. Hasdrubal, Hannonis fil., dux Poenorum in Africa adversus Regulum, I, 30; in Siciliam missus Lilybaei milites exercet, 38. Ad Panormum caeditur a L. Caecilio Cos., 40.

Asdrubal, gener Amilcaris Barcae et classis eius praefectus, succedit Barcae in Hispaniae imperio, II, 1, 9; III, 12, 3; 13, 3. Hispaniam prudenter administrat; Novam Carthaginem condit, II, 13. Prope urbem exstruxisse perhibetur regium palatium, monarchicum affectans imperium, X, 10, 9. Foedus facit cum Romanis de Ibero amne non transgrediendo, II, 13, 7; 22, 11; III, 27, 9 seq.; 29, 3; non tam armis quam comitate sua in regulos Hispaniae,

auxit Poenorum imperium, II, 36, 2. Interficitur a Gallo privatas iniurias ulciscente, II, 36, 1. Eius avaritiam et dominandi cupiditatem causam fuisse ait Fabius secundi belli Punici, III, 8, et eundem pro lubitu omnia in Hispania gessisse et monarchicum affectasse imperium, ibid.

Asdrubal, Hannibalis frater senior, nempe e duobus minoribus, IX, 22, 2. Ei Hispaniae imperium committit Hannibal, expeditionem in Italiam suscepturus, III, 33, 6 et 14 seqq.; IX, 22, 2. Palantes classiarios Romanos caedit, III, 76, 8 seqq. Carthagine Nova hibernat, 76, 11; 95, 2. Ad Iberi fluvii ostia proelio navali vincitur a Cn. Scipione, III, 95, 8; 96. Urbem nescio quam in Carpetanis obsidet quo tempore Carthaginem Novam petit Scipio, X, 7, 5. A Scipione proelio victus ad Baecula ad Tagum se recepit, et inde Pyrenaeum versus, X, 38 seq.; 40, 11. Ex Hispania in Italiam transgressus proelio vincitur a Livio et Nerone Coss., XI, 1. Mors eius et encomium, 2.

Asdrubal, ministeriis militaribus in exercitu Hannibalis praefectus, III, 66, 6; 93, 4.

Asdrubal, nescio an idem qui praecedens, rem labantem Hannibalis ad Gerunium sustinet, III, 102, 6. Laevo cornu praeest in pugna Cannensi, III, 114, 7; in qua prudenter fortiterque rem gerit, 116, 6 seqq.

Asdrubal, Gesconis vel Gisconis filius, dux Poenorum in Hispania, insolenter se gerit; ab Indibili, amico Poenorum, magnam pecuniae vim et filias obsides exigit, IX, 11; X, 35, 6 seqq. In Lusitania circa Tagi ostium versatur, X, 7, 5; 38, 3. Pugna ad Ilipam vincitur a Scipione, XI, 20—24. Eius filia Sophoniba, uxor Syphacis, XIV, 1 b, 4; 7, 6. Eius castra incendit Scipio et magnam caedem edit, XIV, 1—5; cum reliquiis exercitus Carthaginem profugit, XIV, 6, 3, coll. § 13, unde ad novas contrahendas copias mittitur, ibid. Victus acie in Magnis Campis cum reliquiis copiarum Carthaginem redit, XIV, 8.

Asdrubal, praefectus classis Poenorum ad Uticam insidiantis legatis Scipionis Carthagine redeuntibus, XV, 2, 6.

Asdrubal, dux Poenorum, Carthagini praefectus tertio bello Punico, per Gulussam cum Scipione agit, multa statim cum arrogantia; deinde supplex ad victoris genua provolvitur, XXXIX, 1—3, et 3 a. Eum supplicem ut humanae stultitiae exemplum praesentibus ostendit Scipio, ib. 3 a, 1 seqq. Transfugae aliquot eum maledictis incessunt, ibid. § 4: cui ipsa uxor ignaviam exprobrat, ibid. § 5 seqq.

Asia, una e tribus terrae partibus, inter Nilum et Tanaim comprehensa, III, 37, 2 seqq. Eius longitudo, XXXIV, 8, 10. Asiae res gestas ante Ol. 140 multi scripsere, ut non opus habuerit Polybius altius eas repetere, II, 37, 6. Asia cis Taurum excedit Antiochus, III, 3, 4. Per Alexandri do-

minatum patefacta est itineratoribus, III, 59, 3. Eius ora maritima a Pamphylia usque Hellespontum in regum Aegypti fuit potestate, V, 34, 7. Asiae dynastae Lysanias, Olympichus, Limnaeus, V, 90, 1.

Asine, oppidum munitum Laconicae, V, 19, 5.

Asine, Messeniae oppidum, XVIII, 25, 7, ubi alii Asium, Ἄσιον.

Aspasianus Medus Medis praefectus in exercitu Antiochi, V, 79, 7.

Aspasius Eleus bello captus a Lyco, propraetore Achaeorum, V, 94, 6.

Aspendus, urbs Pamphyliae. Aspendii copias iungunt Garsyeridi pro Pedlenissensibus adversus Selgenses, V, 73, 3 seq. Eos ad obsequium redigit Cn. Manlius, XXII, 18, 4. Conf. Andromachus.

Ἀσπίς. Vid. Clupea.

Assyriae imperium eversum, XXXIX, p. 129 annot. Assyriorum reges quadraginta unus, fragm. hist. 9.

Astapa. In Astapae urbis incendio dum fusum aurum et argentum quaerunt milites Romani, igni ipsi consumuntur, XI, 24, 11.

Astiadis (Dianae) imago Iasi sub dio nec pluitur nec ningitur, XVI, 12, 4.

Astymedes Rhodius cum Romanis faciendum censet bello Persico, XXVII, 6, 3. Romam legatus ad deprecandam Romanorum iram post bellum Persicum, XXX, 4 seq.; 19, 4 seq. Eius orationem improbat Polybius, 4, 10 seqq. Iterum Romam legatus impetrat tandem societatem Romanorum; XXXI, 6, 1; c. 7. Rursus Romam legatus de bello Cretico, XXXIII, 14, 3 seq.

Atabyrii Iovis templum Agrigenti, sicut Rhodi, IX, 27, 7.

Atabyrium, oppidum in monte Coelesyriae (Galilaeae), alias Thabor et Itabyrium; captum ab Antiocho M., V, 70, 6 seqq.

Atella, urbs Opicorum Italiae, inter Capuam et Neapolim. Atellani Romanis se tradunt, IX, 46, 3.

Athamania, Macedoniae finitima, XVIII, 19, 4. Eam adeunt legati Romani, cum Amynandro acturi de bello Philippo inferendo, XVI, 27, 4. Athamanes, XVIII, 19, 4. Eorum rex Amynander, ubi vide. Eorum pars cum Amynandro a Romanis ad Aetolos deficit, XX, 10, 5. Athamaniam ab Aetolis sibi ereptam queritur Philippus, XXII, 14, 4: conf. XXII, 8, 1. Apud Romanos repetunt urbes a Philippo per bellum Antiochicum ipsis ereptas, XXIII, 6, 3; XXIV, 1—10.

Athenae, Athenienses, Attica. Ad eos legationem mittunt Romani post victoriam de Illyriis partam, II, 12, 8. Attalum cum Romanis legatis magna pompa recipiunt per Dipylum intrantem in urbem et tribum de nomine eius nuncupant, XVI, 25. Hortantibus Romanis et Attalo Rhodiisque bellum contra Philippum decernunt, 26. Atticam vastat Nicanor, dux Philippi, 27, 1. Apud Scipiones per legatos intercedunt pro Aetolis, XXI, 2 seq.; rursus, XXII, 8, 10 et c. 12, 1

c. 9; 13, 7; 14 toto. Euclidae et Micionis consilio recti, omni cura honesti abiecta turpiter blandiuntur regibus, inprimis Ptolemaeo Philopatori, V, 106, 7 seq. Legationem in Aegyptum ad Ptolemaeum (s. Philometorem s. Physconem) mittunt de nescio qua donatione, et duas sacras legationes, XXVIII, 16, 4. Nescio quem morem continuo servant, IX, 40, 1. Pro Haliartiis quum apud Romanos frustra deprecati essent, turpi consilio agrum eorum sibi petunt, XXX, 18. Ex eorum regione ignominiam potius quam fructum aliquem reportant, XXX, 18a. Multa incommoda patiuntur cum Deliis decertantes. ibid. Delum et Lemnum petentibus dat senatus, XXX, 18: conf. XXXII, 17, 2. Delii, qui in Achaiam commigrarunt, et ibi civitate donati sunt, res ab iis repetunt ex formula iuris quod Achaeis cum Atheniensibus intercedebat, XXXII, 17. Quum veteres Athenienses ad bellum adversus Lacedaemonios pecuniam ex censu civium conferendam decrevissent, agrorum et omnium fortunarum totius Atticae census non complevit sex millia talentorum, II, 62, 6 seq. Olim quum Chrysopolin tenerent, ad ostium Bospori Thracici portorium exigere primum instituerunt a navigantibus in Pontum, IV, 44, 4. Eorum cognati Lyttii Cretenses, IV, 54, 6. Atheniensium copiae cum ducibus in Sicilia ab Hermocrate captae, XII, 25 k, 9. Immodica adversus Philippum Amyntae contentione in maximas calamitates delapsi sunt, XVII, 14, 13. Victi ad Chaeroneam clementissime habentur a Philippo Amyntae, V, 10, 1 seqq.; XVII, 14, 13 seq.; XXI, 18 seq.; nempe ut alios ille alliceret ad imperium ipsius libentius recipiendum, IX, 28, 4. Eorum reipublicae forma nihil praecipui habuit, VI, 43, 2 seq., similis navi quae gubernatore caret; et in ea maxime dominabatur turba hominum, VI, 44: floruerat praecipue Themistoclis virtute, 44, 2. Eorundem reipublicae Aristides et Pericles benigne et graviter, Cleo et Chares acerbe praefuerunt, IX, 23, 6. Xerxis tempore commodis suis posthabitis a communi Graeciae fortuna discedere noluerunt, XXXVIII, 1b, 1 seqq. De principatu Graeciae in certamen cum Lacedaemoniis venerunt, ibid. § 4. Ab iis victi urbis moenia evertere coacti sunt, ibid. § 5. Proelium Lacedaemoniorum cum Thebanis participare properantes prohibuerunt Epaminondam ne Mantineam de improviso capere posset, IX, 8, 10 seq. Cassandro turpiter imperata faciunt, quapropter in theatro perstricti sunt a Demetrio Phalereo, XII, 13, 11.

Athenaeum, τὸ Ἀθήναιον, in agro Megalopolitano, adversus Achaeos communit Cleomenes, rex Lacedaemoniorum, II, 46, 5. Postquam Megalopolitanis ab Antigono esset traditum, II, 54, 3, obsidetur a Lycurgo rege Lacedaemo-

niorum, IV, 37, 6; et capit, IV, 60, 3, evertitque, IV, 81, 11.

Athenaeus, frater Eumenis, Romam ab eo legatus mittitur adversus Philippum, XXIV, 1, 4 et 7. Rursus legatus cum Attalo, XXXI, 9, 2. Rursus ab Attalo rege mittitur conquesturus de Prusia, XXXII, 26, 1. Classi praefectus oram infestat Prusiae imperio subiectam, XXXIII, 11, 1.

Athenagoras, praefectus mercenariorum in exercitu Philippi, XVIII, 5, 2.

Athinis, dynasta Aegyptius, quum a Ptolemaeo Epiphane defecisset, eique rursus se tradidisset, ab eo ad currum revinctus trahitur necaturque, XXIII, 16, 4 seq.

Athyrnus fl. III, 92, 1.

A. Atilius Calatinus Cos. cum C. Sulpicio Panormum frustra tentat, plures Siciliae urbes capit, I, 24, 9. Consul iterum cum Cn. Cornelio capit Panormum, 38, 6.

A. Atilius, legatus Romanus cum Q. Marcio in Graeciam et Peloponnesum initio belli Persici, XXVII, 2, 11.

C. Atilius Regulus Cos. ancipiti pugna navali defungitur ad Tyndaridem, I, 25. Consul iterum cum L. Manlio, I, 39, 15, oppugnat Lilybaeum, 41—48.

C. Atilius Regulus, M. F., Cos. in Sardiniam profectus, II, 23, 6. Inde rediens cum exercitu Pisis exposito occurrit Gallis ab Etruriae devastatione domum redeuntibus, II, 27. Occiditur in pugna cum Gallis, 28, 10.

C. Atilius praetor auxilio mittitur L. Manlio cum quarta legione a Boiis obsesso, III 40, 14.

M. Atilius Regulus Cos. cum S. Manlio, I, 26. Eius acies navalis triquetra quadripartito divisa, ibid.; proelium navale triplex, 27; victoria, 28. Appellit in Africam; Clupeam capit et Tunes aliasque urbes, I, 29 seq.; dura Poenis imperat, 31; proelio superatur duce Poenorum Xanthippo, 33 seq.; capitur a Poenis, 34, 8.

M. Atilius Regulus, consul suffectus Flaminio, in pugna ad Trasimenum lacum occiso, III, 106, 2. Mediam aciem tenet in pugna Cannensi, III, 114, 6; cadit in pugna, 116, 11.

Atintanes, Ἀτιντᾶνες, Epiri populus, II, 5, 8, tradunt se Romanis, II, 11, 11. Atintania, VII, 9, 13.

Atis, Boiorum rex, a suis occisus, II, 21, 5.

Atlanticum mare, τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, Oceanus a nonnullis appellatum, XVI, 29, 6. Ἡ ἐκτὸς θάλαττα, Mare externum, dictum, III, 37, 9 et 11; XVI, 29, 9. Id navigavit Polybius, III, 59, 7; et de eius natura et indole ex professo se dicturum promittit, III, 57, 2 et 5; XXXIV, 15, p. 84, 25.

Atlas mons et alia geographica Africae, XXXIV, 15, p. 85, 1.

Atrata gens ad Eridanum fluvium, II, 16, 13.

Atreus solis cursum conversioni coeli contrarium docuit, eoque vates et antistes sacro-

rum nominatus est, XXXIV, 2, 6.

Atropatios probabiliter scripsit Casaub. V, 44, 8 et 55, 2, pro eis qui ibi *οἱ Σατράπειοι* et *αἱ Σατραπεῖαι* vulgo dicuntur.

Attalica tribus Athenis, XVI, 25, 9.

Attalus, pater Eumenis et Attali, rex Pergami, mortuo Seleuco Callinico omnem cis Taurum Asiam sibi subiecerat; quam ei Achaeus cum Seleuco Cerauno Taurum supergressus rursus eripuit, et intra paterni regni fines, id est intra Pergamum, eum conclusit, IV, 48. Ludos celebrat Minervae, ad quos Byzantii legatos mittunt, 49, 3. Cum Achaeo continuum bellum gerit, V, 77, 1. Eidem Aetolidis et Mysiae urbes eripit, Gallorum Aegosagarum opera, quos ex Europa acciverat, 77, 2 seqq. Pergami sedem habet, 78, 6. Qui cum Attalo controversias habebant post Ol. 140, non amplius Antiochum et Ptolemaeum, sed occidentem spectabant, V, 105, 7. Cum eo societatem adversus Achaeum contrahit Antiochus M., V, 107, 4. Socius Romanorum et Aetolorum adversus Philippum et Achaeos, IX, 30, 7 seqq.; X, 41, 1. Peparethum insulam occupat, X, 42, 1. Propemodum in Philippi potestatem venit, XI, 7, 1. Aeginam ab Aetolis emit triginta talentis, XXIII, 8, 10. Agrum eius Pergamenum et sacra loca vastat Philippus, XVI, 1. In pugna navali ad Laden nondum stat cum Rhodiis, XVI, 1 a, 1. Sociis Rhodiis pugnam navalem ad Chium pugnat cum Philippo satis felici eventu, XVI, 2—9; ipse tamen naves suas in continentem eiicere coactus aegre Erythras evadit. XVI, 6. De pugna ad Laden vide XVI, 14 seq. Post eas pugnas novos apparatus belli facit, XVI, 24, 1. Athenas invitatur et magna cum pompa ibi recipitur, XVI, 25 seq. Abydenis auxilia mittit adversus Philippum, 30, 7; ipse Tenedum venit succursurus eis, frustra, 34, 1. Eius postulata per legatum in colloquio Philippi cum T. Quintio, XVII, 2, 2; 6, 1 seqq.; 8, 10. Summis honoribus ornatus a Sicyoniis ob beneficia in eos collata, XVII, 16. Mors eius et encomium, XVIII, 24. Eius merita in Romanos commemorat filius Eumenes Romae apud senatum, XXII, 3, 2 seqq. Mortuus est infirmitate contracta ex contentione, qua Boeotos ad societatem Romanorum hortatus est, XXII, 3, 5; XVIII, 24, 10. Uxor eius Apollonis Cyzicena, femina memorabilis, XXIII, 18.

Attalus, Attali filius, Eumenis frater, Cn. Manlium Vulsonem Cos. comitatur in expeditione in Galatiam, XXII, 22. Honore matri Apollonidi habito magnam laudem consequitur, XXIII, 18, 4 seqq. Roma legatus redit, et Eumenem comitatur in bellum cum Pharnace, XXV, 4, 4 et 11. Per Eumenis morbum inducias facit cum Pharnace, et rursus legatus Romam abit

cum minoribus fratribus, XXV, 6. Operam dat ut honores Eumeni in Peloponnesi urbibus sublati restituantur, eoque amorem suum in fratrem praecipuum testatur, XXVII, 15; XXVIII, 7: idque obtinet XXVIII, 10, 7. In bello Persico nihil propemodum Romanos adiuvit, XXIX, 1 c, 2; a senatu tamen benigne accipitur, ibid. Rursus Romam legatur post bellum Persicum, ubi ei blandiuntur Romani, et ad dissensionem cum fratre Eumene concitare student, XXXI, 1. A parum sano impetu eum revocat Stratius medicus, ab Eumene submissus, c. 2 seq. Rursus cum fratre Athenaeo Romam mittitur, ad respondendum querelis Prusiae, XXXI, 9; rursus, XXXII, 3, et benigne accipitur, 5, 5 seqq. Mortuo Eumene regnum administrat pro pupillo filio fratris, XXXII, 23, 8: conf. XXX, 2, 6; XXXIII, 16, 1: statimque Ariarathem in regnum Cappadociae restituit, ibid. Conf. III, 5, 2. Mox a Prusia bello petitur et acie vincitur, XXXII, 25; 26, 1 seq. Athenaeum fratrem Romam mittit, 26, 1; simul exercitum cogit et auxilia ab Ariarathe et Mithridate sociis asciscit, XXXIII, 10. Classem ei administrat Athenaeus, 11, 1 seqq. Mox intercedentibus Romanis pax conciliatur inter Attalum et Prusiam, 11, 4 seqq. Eum Romani prohibent ab inferendo Prusiae bello, XXXVII, 1 h, 1.

Attalus, Eumenis filius (conf. XXX, 2, 6), Romam venit et benigne accipitur, XXXIII, 16, 1 seqq.

Atticum argentum. Vid. Argentum.

Attis et Battacus, antistites templi Deae Pessinuntiae, XXII, 20, 5.

Aufidus fluvius unus ex omnibus Italiae fluviis qui Apenninum montem permeat; fontes habet inter Apenninum et mare Etruscum, exit in Adriaticum, III, 110, 8 seq. Iuxta eum committitur pugna Cannensis, III, 110 seqq.; IV, 1, 2.

Aulus. Vid. Atilius, Hostilius, Postumius, etc.

Aurea signa bellica Insubrium, II, 32, 6. Aureis argenteisve laminis obductae fuerant trabes, lacunaria, et columnae in regia Ecbatanorum, X, 27, 10 seqq.; *πλίνθοι χρυσαῖ*, ibid. § 12. quae videntur esse capita columnarum. Conf. Aurum. Aurei signati, IV, 56, 3.

L. Aurelius Orestes, legatus Romanus in Asiam et Syriam, XXXI, 12, 9. Legatus in Achaiam Romam reversus queritur in vitae periculum se esse Achaeorum culpa adductum, XXXVIII, 1, 1 seqq.; Conf. 2, 1.

Aurorae imago praefertur in pompa Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 15.

Aurum. De auri argentique metallis in Hispania ex professo se dicturum promittit Polybius, III, 57, 3. Auri metalla prope Aquileiam in Tauriscis Noricis ditissima, XXXIV, 10, 10 seqq. Libra una auri aequiparatur decem libris argenti, XXII, 15, 8.

C. Aurunculeius, legatus ad Prusiam et Attalum, XXXIII, 1, 2.

Ausetani, *Αὐσηταvοὶ*, fortasse scribendum III, 35, 2, pro Andosini.

Ausones, *Αὔσονες*, ad sinum Neapolitanum incolunt: eos ab Opicis discretos facit Polybius; eosdem esse statuit Antiochus, XXXIV, 11, 5—7. Ausonium mare ultra Siciliam ad Salentinos, XXXIV, 15, p. 84, 20.

Auspicium apud Romanos excusatio legitima est eis qui sacramento tenentur ad conveniendum in armis, VI, 26, 4.

Auster, *νότος*: ei oppositi Etesii, id est boreas, IV, 44, 6 et 10.

Autaritus, dux Gallorum in exercitu mercenariorum bello Poenorum Africo, I, 77, 1 et 4; 79, 8: saeva suadet rebellibus, 80. In potestatem venit Poenorum, 85; e cruce suspenditur, 86, 4.

Autolycus, gubernator quinqueremis Rhodiae in pugna ad Chium, XVI, 5, 1 seqq.

Autonus Thessalus salutaria suadet Hieronymo Syracusano, VII, 5, 3.

Auxilia. Vid. Socii et Legio.

Azanis, *ἡ Ἀζανίς*, pars Arcadiae, IV, 70, 3, dicta ab Azane, Arcadis filio.

Azorium, *Ἀζώριον*, urbs Perrhaebiae, XXVIII, 11, 1.

Babrantium, locus prope Chium, XVI, 41, 1.

Babylonia potitur Molo, V, 48, 13; 52, 4. Regio circa Babylonem, V, 51, 3.

Babyrtas, homo impurus Messenius, IV, 4, 5 seqq.

Βακκαῖοι fortasse legendum III, 33, 15, id est Vaccenses, pro *Μακκοῖοι*.

Bacchus ab Aristide pictus; a quo ortum proverbium Nihil ad Bacchum, XL, 7, 3.

Bactriana: eam perfluit Oxus fluvius, X, 48, 4. In ea Zariaspa, 49, 15. Regionis incolae *Βακτριανοὶ* et *Βάκτροι*, X, 49, 6, 8, 11: contra quorum regem Euthydemum expeditionem suscepit Antiochus M., X, 49; XI, 34.

Bactrorum obsidio XXIX, 6 a, 5.

Badiza, oppidum Bruttiorum, XIII, 10, 4, Livio Besidiae.

L. Baebius, legatus a Scipione Carthaginem missus, XV, 1 seq., castris praeficitur a Scipione, XV, 4.

M. Baebius, legatus Romanorum in Macedoniam, XXIII, 6, 6.

Baecula, *Βαίκυλα*, urbs Hispaniae in Oretanis, haud procul Castulone et Castulonensi saltu, X, 38, 7. Ibi Asdrubal, Hannibalis frater, vincitur a Scipione, X, 39. Adde XI, 20, 5.

Baetica Hispania, XXXIV, 9, 1.

Baetis, Hispaniae fluvius, XIX; XXXIV, 9, 12.

Balacer vel Balacrus, pater Pantauchi, amici legatique Persei, XXVII, 8, 5. Filius Pantauchi, obses datus Genthio a Perseo, XXIX, 3, 6.

Balas. Vid. Alexander Balas.

Baleares, *Βαλιαρεῖς*, nomen proprium funditores significans, III, 33, 11; mercenarii Poenorum, I, 67, 7; III, 33, 16. Ab Hannibale in Africam missi securitatis causa, III,

33, 11. Iunguntur in pugna cum iaculatoribus, III, 113, 6, et passim alias.

Ballistis lapides triginta atque etiam sexaginta librarum iaculantibus usus est Philippus, IX, 41, 8. Adde Talentum.

Bantia, *Βαντία*, oppidum Illyrici in finibus Calicoenorum, captum a Philippo, V, 108, 8.

Barbari Graecis sunt Romani, IX, 38, 5 et 7.

Barcas, cognomen Amilcaris, patris Hannibalis, I, 56, 1.

Barce, urbs Cyrenaicae. Hinc Barcaeus Ammonius, V, 65, 8.

Bardylis, Illyriorum rex, XXXIX, 16, 3.

Bargusii, populus Hispaniae citerioris; subacti ab Hannibale, III, 35, 2 et 4.

Bargylia (*τὰ*), Cariae urbs, capta a Philippo, qui ibi hiemat, XVI, 24, 1 seq. Petentibus Rhodiis, invito Philippo, liberatur a Romanis, XVII, 2, 3; 8, 9; XVIII, 27, 4; 31, 2; 33, 1. Ibi erat miraculosum simulacrum, XVI, 12, 3. Cives, *Βαργυλιῆται*, XVI, 12, 3. Bargylieticus sinus, idem qui sinus Iasius, XVI, 12, 1.

Barmocal Poenus subscripsit formulae foederis Hannibalis cum Philippo, VII, 9, 1.

Barnus, *Βαρνοῦς, οὔντος*, oppidum Macedoniae, praeter quod transit via Egnatia, XXXIV, 12, 8.

Bastarnae: de eis Romae queruntur Dardaniorum legati, XXVI, 9.

Batanaea, *Βαταναία*, recepta ab Antiocho M., XVI, 39, 3.

Bathea (*βαθεῖα*), via in urbe Tarento, VIII, 31, 1; 35, 6.

Battacus et Attis, antistites templi Deae Pessinuntiae, XXII, 20, 5.

Belbinas ager in Arcadia: castella ibi a Cleomene exstructa capit Antigonus et Megalopolitanis tradit, II, 54, 3.

Belli et Titti, *Βελλοὶ καὶ Τιττοί*, populi Celtiberici Romanarum partium, legatos Romam mittunt, XXXV, 2, 3 seqq.

Benacus lacus in Alpibus, XXXIV, 10, 19.

Beneventum, colonia Romana in Samnio, III, 90, 8. Beneventanum agrum incursant Romani, ibid.

Berenice, Ptolemaei Philadelphi filia, Ptolemaei Euergetae soror, nupta Antiocho Deo, Syriae regi. Ei aquam e Nilo bibendam mittere solebat pater, fragm. hist. 54. Ob eius casum Seleuco Callinico iratus Ptolemaeus Euergetes Syriam bello petit, V, 58, 10 seq.

Berenice, Magae filia et Magae mater, uxor Ptolemaei Euergetae, mater Ptolemaei Philopatoris, occiditur a Ptolemaeo filio, Sosibii opera, V, 36; XV, 25, 2.

Berga, Macedoniae oppidum; unde Bergaeus Antiphanes, scriptor rerum incredibilium, XXXIV, 6, 15. Euemerum Eratosthenes Bergaeum appellavit, id est fabulosum scriptorem, XXXIV, 5, 12.

Beroea, urbs Macedoniae. Hinc Beroensis Medon, XXVII, 8, 5, et Beroeaeus Adaeus, XXVIII, 8, 1.

Berytus, Phoenices s. Coelesyriae urbs: fauces ad eam pulsis Ptolemaei ducibus

occupat Antiochus, V, 61, 9 seq. Arado profectus Theuprosopon promontorium praetergressus eo venit Antiochus M., capta in transitu Botry et crematis Triere et Calamo, V, 68, 8.

Bessi, *Βεσσοί*, populus Thracicus; quorum fines invasit Philippus, XXIV, 6, 4.

Bibliothecarum commoditas, XII, 27, 4.

Bilius. Vid. Duilius.

Bionidas Lacedaemonius occisus a factione Aetolica, IV, 22, 11.

Bithynia, Bithyni. Conf. Prusias. Bithyniae regnum ad Tiboetem pari iure atque ad Prusiam visum est pertinere, IV, 50, 9. Quaecunque loca Bithyni Byzantiis in Mysia ademerant, restituere eis coguntur ex pacis lege, IV, 52, 9.

Biton et Cleobis, Argivae sacerdotis filii, pietate in matrem insignes, XXIII, 18, 7.

Bodencus ab indigenis nominatur Padus fluvius, II, 16, 12.

Boearum agrum in extrema Laconica populatur Philippus, V, 19, 8.

Boei sive Boii, *Βοιοί*, oppidum Illyriae ad Lychnidium lacum, captum a Philippo, V, 108, 8: nisi *Βοιβίους* pro *Βοιοὺς* legendum, intelligendique cives oppidi, cui nomen Boebe, *Βοιβή*.

Boeotarcha Brachyllas, XVIII, 26, 3.

Boeoti, socii Antigoni et Achaeorum bello Cleomenico et Sociali, II, 65, 4; IV, 9, 4; 15, 1 seq. Universae Boeotorum gentis (*τῶν Παμβοιωτίων*) conventum perfide violarunt Nicostratus Aetolus, Dorimachi pater, et Lattabus, IV, 3, 5; IX, 34, 11. Adversus Aetolorum, Romanorum et Attali societatem opem implorant Philippi, X, 41, 3: conf. 42, 2. A T. Quintio impetrant ut eis qui contra Philippum militaverant impune redire liceat; cui favori male respondentes Brachyllam Macedonibus faventem Boeotarcham creant, XVIII, 26. Post Leuctrica tempora minuta et perdita eorum gloria, XX, 4 seqq. Mox cum Achaeis faciunt, mox rursus cum Aetolis; inde Macedonibus se tradiderunt, c. 4 seq.; inde ad convivia et crapulam conversi sunt, 4, 7, et c. 6, 1 seqq. Ab eorum republica Megarenses ad Achaeos redierunt, 6, 7 seqq. Praetor eorum Amaeocritus, XX, 4, 2. Antiochum Thebis recipiunt, XX, 7, 5. Novae eorum turbae; exsules suos Romanis faventes recipere nolunt; Macedonibus favere pergunt; Achaeis ius reddere recusant; inde belli origo, XXIII, 2. Praetor Hippias, dein Alcetas, XXIII, 2, 3. Boeoticorum legatorum Delphis caedes a Perseo iussa, XXII, 2 a, 5. cf. 22 a, 5. Commune Boeotorum dissolvitur; ipsi abstrahuntur a societate Persei, XXVII, 1. Mortuo Mnasippo tranquillitas Boeotiae rediit, XXXII, 21, 2. Boeoti infelices XXXVIII, 1 c, 6.

Boii, Gallicus populus Cispadanus, inter Ananes s. Anamares et inter Lingones habitans, II, 17, 7; 28, 4, conter-

minus ditioni Romanorum, II, 21, 9. (Cum his non confundendi Boei; quos vide). Post Insubres potentissimi inter Galliae Cisalpinae populos, II, 21, 1. coll. c. 17, 4. Adversus Romanos profecti cum Etruscis caeduntur ad Vadimonem lacum, II, 20. Suos reges Atin et Galatum occidunt et mutuis caedibus in se ipsi gassantur, 21. Cum Insubribus adversus Romanos incitant Gaesatas, 22 seq. In eorum ditionem Romanorum in gratiam impressionem facturi erant Veneti et Cenomani, II, 24, 8. Proelium committunt (ad Telamonem) cum L. Aemilio et C. Atilio Coss., II, 28 seqq.: braccati pugnant et levi sago induti, 28, 7; cominus fortissime pugnant, solo genere armorum victi, 30, 7. Romanis se tradunt, 31. Cum Insubribus deficiunt a Romanis; Mutinam, Romanorum coloniam, obsident; Romanorum triumviros agris dividendis perfidi prehendunt; Romanam legionem caedunt, reliquos includunt, III, 40. Ad eorum fines accedit P. Scipio Massilia rediens, 56, 6. Cum Hannibale amicitiam faciunt, eique Romanos triumviros vinctos tradunt, quos ille his custodiendos reddit, 67, 6 seq.

Bolax, oppidum Triphyliae, IV, 77, 9, in deditionem accipitur a Philippo, 80, 13.

Bolis Cretensis a Sosibio Sardes mittitur ad liberandum Achaeum, VIII, 17 seq.: sed is Cretica perfidia Achaeum Antiocho prodit, VIII, 18 seqq.

Bomilcar, *Βομίλκας*, rex Carthaginis, pater Hannonis eius qui in Hannibalis fuit exercitu, III, 42, 6. Conf. III, 33, 3.

Bomilcar, *Βομίλκας*, classis praefectus Poenorum, auxilio mittitur Tarentinis adversus Romanos, IX, 9, 11.

Boodes, senator Carthaginiensis, ab Hannibale seniore in Liparam missus adversus Cn. Cornelium, I, 21, 6.

Bos, *ἡ Βοῦς*, locus in Asia, ad Bosporum Thracicum, IV, 43, 6 seq.; 44, 3.

Bosporus Cimmerius, *ὁ Κιμμέριος Βόσπορος*, os Paludis Maeotidis, IV, 39, 3; XXXIV, 7, 14.

Bosporus Thracius, IV, 39, 4: eius descriptio, 43 seq. Bosporum ponte iunxit Darius, 43, 2.

Bostar, *ὁ Βώστωρ, τοῦ Βώστορος*, dux Carthag. ab Hasdrubale ab Iberum fl. missus adv. Romanos, III, 98, 5; deceptus ab Abilyce Hispano tradit ei obsides Hispanorum, qui Sagunti erant, Romanis prodendos, 98 seq.

Bostarus, *ὁ Βώσταρος*, dux Poenorum in Africa adv. Atilium Regulum, I, 30, 1. Auxiliorum praefectus in Sardinia, interficitur a rebellibus mercenariis, 79, 2.

Botrys, Phoenices oppidum, captum ab Antiocho Magno, V, 68, 8. De eius situ conf. Berytus.

Botrys Siculus, scriptor obscoenus, XII, 13, 1.

Bottia (alias Bottiaea), Macedoniae regio, V, 97, 4.

Braccati Galli, II, 28, 7.

Brachylles, Boeotus (puto Thebanus), filius (ut videtur) Neonis, nepos Ascondae, Macedonibus faventium; victo

Cleomene Spartae praefectus est ab Antigono Dosone, XX, 5. Comes Philippi in colloquio cum T. Quintio, XVII, 1, 2. Victo a Romanis Philippo cum aliis Boeotis, qui Philippo militaverant, a T. Quintio incolumis remittitur et Boeotarcha a suis creatur, XVIII, 26, 1—3. Permittente Quintio occiditur a factione contraria, quae cum Romanis faciebat, XVIII, 26, 5 seqq.; XX, 7, 3; XXIII, 2, 7.

Brasidas, fragm. hist. 15.

Brennus. Pars Gallorum, qui cum Brenno patria excesserant, declinavit Delphicam cladem et in Thracia sedes cepit, IV, 46, 1. Galli cum Brenno, victo Ptolemaeo Cerauno, contemtis Macedonibus, in mediam Graeciam irruerant, IX, 35, 4: eorum impetui soli Aetoli restiterant, IX, 30, 3.

Britannia, ἡ Βρεττανική. Eam totam se peragrasse ait Pytheas et multa mira de ea narravit, XXXIV, 5, 2 et 8; 10, 7. De Britannicis insulis copiose se commodo loco dicturum promittit Polybius, III, 57, 3; XXXIV, 1, 6. De Britannia nemo mercatorum Massiliensium nec Narbonensium nec Corbilonensium dicere quidquam inquirenti Scipioni potuerat, XXXIV, 10, 7.

Brochi, οἱ Βρόχοι, castellum in faucibus Coelesyriae, V, 46, 1; 61, 8. Conf. Gerrha.

Brundusium, Βρεντέσιον. Inde Apolloniam cum exercitu appellit Postumius, II, 11, 7. Priusquam conditum esset, Tarentinus portus celeberrimus erat, X, 1, 9. Eo appellit classis Rom. ex Asia rediens, XXII, 7, 16, et Eumenes ex Asia Romam petens. XXX, 17, 7. Ex Brundusio Attalus Romam ut veniret permiserunt Romani XXIX, 1 c, 2. Vir Brundusinus Hannibali Clastidium prodidit, III, 69, 1.

Bruttii, ἡ Βρεττία, et gens Βρέττιοι, in ora inferioris Italiae, X, 1, 3. Per Dauniam et Bruttios Rhegium petit Hannibal, IX, 7, 10. Res Bruttias Hannibali administravit Mago, IX, 25, 1. In Bruttiorum angulum conclusus est Hannibal, XI, 7, 1. Bruttium agrum, τὴν Βρεττιανὴν (conf. Steph. Byz. v. Βρεττία), populatur Amilcar Barca, I, 56, 3; eundem Agathyrnaeis populandum dat M. Valerius Laevinus, IX, 27, 11, coll. Liv. XXXVI, 40. Bruttiorum oppida Badiza et Lampetia, XIII, 10, 1 seq.

Bubali pulcherrimi in Africa, XII, 3, 5.

Bubastus, urbs Aegypti; eius praefectus Adaeus, XV, 27, 6.

Buccina signum datur vigiliarum, VI, 35, 12. Ea convocantur greges in Italia, XII, 4, 6 s.

Buchetus, oppidum Epiri, XXII, 9, 8.

Bumilcar. V. Bomilcar 7.

Bura, urbs Achaeorum ex 12 primis olim foederatis, II, 41, 8. Burii instaurato dein foederi mox accedunt, occiso tyranno, II, 41, 13.

Bylazor vel Bylazora, urbs maxima Paeoniae, occupatur a Philippo, V, 97, 15.

Βυσσάτις. Vid. Byzacium.

Byttacus Macedo, levi armaturae praefectus in exercitu

Antiochi in Coelesyria, V, 79, 3; 82, 10.
Byzacium, ἡ *Βυσσάτις* (sive *Βυσσακῖτις*), Africae regio, III, 23, 2; XII, 1, 1.
Byzantium, IV, 39, 5; 43, 7; 44, 1. Situs urbis a mari opportunissimus, IV, 38 et 44; incommodus a parte continentis, unde perpetuis bellis Byzantii premebantur a Thracibus et Gallis, Tantaleum saepe supplicium patientes, IV, 45 seq. Gratiam eis debent Graeci, quibus carendum foret omni fructu commercii e Ponto, si Byzantii eos prohibere vellent transitu per Bosporum, IV, 38, 6 et 10. Gallis gravissima tributa pendunt, quare portoria a navigantibus in Pontum exigere coguntur, 46. Bellum eis indicunt Rhodii, IV, 47. Auxilia petunt ab Attalo et Achaeo, quorum mutuum inter se bellum dirimere statuerunt, 48, 1; 49, 2. Eis iratus est Prusias, quod ad Soteria ipsius legatos non misissent, 49, 3. Mysiae partem tenent in Asia, quam eis eripit Prusias, et Hieron castellum, magno aere emtum, 50, 2 seqq. Tiboetem adversus Prusiam excitant, 50, 1 et 8 seq. Pacem faciunt cum Rhodiis et Prusia, qua nullum amplius vectigal a navigantibus in Pontum se exacturos promittunt, IV, 52, 5. Byzantiis intercedentibus Ptolemaeus Philopator legationibus differt Antiochum Magnum, V, 63, 5. Contra Thraciae regulos auxilia eis promittit Philippus, XXIII, 14, 12.
Cabyle, urbs Thraciae, XIII, 10, 7. Gentile Cabylenus, ibid.
Cadi, oppidum Asiae, in Phrygiae, Mysiae et Lydiae confiniis, XXXIII, 10, 2.
Cadmea per dolum capta a Phoebida Lacedaemonio, IV, 27, 4.
Cadusii, Asiae populus, a septentrione Mediae, V, 44, 9. Sunt in exercitu Antiochi, V, 79, 9.
L. Caecilius Metellus, Cos. cum C. Furio, Thermam et Liparam capit, I, 39; ad Panormum caedit fugatque Asdrubalem, 40.
Lucius Caecilius Metellus, praetor, cadit in pugna cum Gallis ad Arretium oppidum, II, 19, 8.
Q. Caecilius Metellus, legatus Romanorum ad iudicandas Philippi cum finitimis populis controversias, XXIII, 6, 6; 10, 1; 11, 1 seqq., obiurgat Achaeos ob ea quae Spartae egerant praetore Philopoemene, 10, 2 seqq.; 12, 8; postulat concilium gentis Achaeorum, quod ei negant magistratus, quod scriptum senatus mandatum non haberet, 10, 10 seqq.; 12, 5 seqq. Inique ab eo secum actum queritur Philippus, XXIV, 2, 7. Denuo legatus mittitur in Peloponnesum, XXIV, 4, 8.
Q. Caecilius Metellus, praetor Macedoniae, legatos mittit ad Achaeos, sed conditiones eius temere respuuntur, XXXVIII, 4, 1 seqq.; conf. 5, 9. rursus, XL, 4. Diaeum cum exercitu opprimit in Phocide, XL, 1, et 6, 11.
Calabri, in ora inferioris Italiae, X, 1, 3.
Calamae, Messeniorum castellum, proditione captum a Ly-

curgo, tyranno Spartanorum, V, 92, 4.
Calamus, Coelesyriae s. Phoenices oppidum, crematum ab Antiocho, V, 68, 8. De eius situ conf. Berytus.
Calamus odoratus colligitur e paludibus quae sunt in Marsya Campo, V, 45, 10.
Calchedon, urbs ad ostium Bospori Thracici a parte Propontidis, ex adverso Byzantii, IV, 39; eius situs multo incommodior quam situs Byzantii, 43, 8 seqq. et 44. Calchedonios, quum Aetolorum essent socii, Philippus, ipse quamvis Aetolis nuper reconciliatus, ab Aetolorum societate abstraxit et sibi adiunxit, XV, 23, 8 seq. Vid. Sostratus.
Calene, arx in agro Larinate, III, 101, 3.
Caleni, cives oppidi Campaniae, cui Calas nomen, a septentrione Capuae, III, 91, 5.
Calicoeni vel Caloecini, gens Illyrica, Macedoniae vicina, cuius oppidum Bantiam praesidio occupavit Philippus, V, 108, 8.
Calleas, Thespiensium legatus Romam, XXVII, 1, 1.
Callias, pancratiastes, legatus Atheniensium in Aegyptum, XXVIII, 16, 4.
Callicrates, Leontesius Achaeus, humilis adulator Romanorum, Romam legatus in caussa exsulum Spartanorum, Achaeos prodit, XXVI, 1—3. Praetor creatur Achaeorum, commendatus a Romanis, 3, 7 et 14. Ptolemaeis auxilia petita non mittenda censet, invidia Lycortae maxime ductus, XXIX, 8—10. Romanis imperatoribus et 10 legatis gratulatur victoriam de Perseo relatam et populares suos calumniatur, XXX, 10, 3 et 9. Inde reversus vulgo exosus omnibus, XXX, 20. Responso a senatu legatis Achaeorum dato inflatur, XXXI, 8, 8 et 12; contendit Achaeis absque Romanorum voluntate nec bellum cuiquam inferre licere nec opem ferre, XXXIII, 15, 7. Eius statuae deiectae, XXXVII, 1 g.
Callicritus, legatus Boeotorum Romam, XXIII, 2, 8.
Calligiton, pater Cothonis, hieromnemonis Byzantiorum, IV, 52, 4.
Callimachii et Herophilii, rationali praesertim medicinae addicti in Alexandria medici, XII, 25 d, 4 seqq.
Callinicus. Vid. Seleucus.
Calliope, urbs Parthorum, X, 31, 15.
Callipolis, oppidum Aetoliae, XX, 11, 11.
Callisthenes refert epigramma in columna ad aram Iovis Lycaei Messenae in honorem Arcadum, IV, 33, 2 seqq. Rempublicam Cretensium similem esse contendit Laconicae, VI, 45, 1. Eius imperitiam in narrandis rebus ad militiam pertinentibus, praecipue in exponenda pugna Alexandri et Darii in Cilicia, perstringit Polybius, XII, 17. Propter Alexandri adulationem conviciis petitur et merito tulisse poenam dicitur a Timaeo, XII, 12 c, seqq.; Alexandrum in deorum numerum volebat referre, XII, 23, 4 seq.
Callistratus, legatus Eleorum Chalcidem ad Antiochum, XX, 3, 1 et 5.

Callonitis, V, 54, 7, pro *Χαλωνῖτις*.
Caloecini. V. Calicoeni.
Calpitus s. Calpitum, si vera scriptura, Galatiae oppidum, XXV, 4, 8.
Calycadnus, promontorium Ciliciae: ultra id belli caussa navigare prohibetur Antiochus, XXII, 26, 14.
Calydonia, Calydoniorum ager in Aetolia; eum populatur Philippus et oppidum capit cui nomen Elaeus, IV, 65, 6 seq. Eandem populantur Achaei, V, 95, 11. Conf. Damocritus.
Calynda, urbs Cariae; eam a Romanis sibi petunt Rhodii, XXXI, 16, 1 seq. Calyndenses Rhodiis se tradunt, XXXI, 17.
Camarina, urbs Siciliae, expugnatur a Romanis, I, 24, 11. Prope eam tempestate perit classis Romanorum, I, 37, 1. Camarinenses cum Gelae civibus inducias faciunt, XII, 25 k, 3 et 4.
Cambylus, praefectus Cretensium in exercitu Antiochi ad Sardes, VIII, 17, 4 seqq.; eum Bolide Cretensi decipit Achaeum et Antiocho prodit, VIII, 18 seqq.; utpote Cretensis, natura varius et astutus, 18, 4.
Camers ager, Camertium fines, *ἡ τῶν Καμερτίων χώρα*: ibi Galli et Samnites magna clade afficiunt Romanos, ad Clusium oppidum in Etruria, II, 19, 5.
Cammani, a Ti. Graccho sub imperium Romanorum rediguntur, XXXI, 9, 1.
Campani, mercenarii Agathoclis, vi potiuntur Messana, urbe Siciliae, I, 7, 2 seqq. Mamertinos se ipsi appellant, I, 8. Conf. Mamertini. Campanorum numerus ad militiam inscriptorum bello Gallico Cisalpino, II, 24, 14. Conf. Decius.
Campania, VII, 1, 1; ab Hannibale vastata, III, 91 seq. Conf. Capua.
Campi Phlegraei; vid. Phlegraei. Campi Magni; vid. Magni. Campi circumpadani; vid. Gallia Cisalpina. Campus Amycae, Apiae, Marsyas, Martius, Pulcer, Thebes. Vid. in his vocabulis. In Campo Romani equum transfigunt in memoriam Troiae equo ligneo captae XII, 4 b, 1.
Camus s. Camun, oppidum Coelesyriae in Decapoli trans Iordanem, captum ab Antiocho, V, 70, 12.
Candasa, castellum Cariae, XVI, 41, 5.
Candavia, mons Illyrici, per quem ducta est via Ignatia, XXXIV, 12, 9.
Canis ortus: signum nautis infestum I, 37, 4. sub eum augetur Padus, II, 16, 9, et Euphrates, IX, 44, 4.
Canna, *Κάννα*, oppidum Appuliae, III, 107, 2. Romanis in plur. num. Cannae, et sic *Κάννα*ι, XV, 7, 3; 11, 8. Oppido superiori anno diruto arcem Cannae, ubi horreum erat Romanorum, motis Gerunio castris, cepit Hannibal, III, 107, 2. Pugna Cannensis, III, 117, 1; V, 105, 10, ad oppidum Cannam et Aufidum fluvium pugnata, IV, 1, 2. Eius descriptio, III, 115—117. Post eam maxima Italiae pars ad Poenos defecit, V, 111, 8; XV, 7, 3, coll. III, 118; VI,

11 a, 2. Post eandem captivos redimere nolunt Romani, VI, 58, 2.
Canopus, urbs Aegypti, V, 39, 1.
Canuleius, senator Romanus, qui legationem in Aegyptum obierat, XXXI, 18, 4.
Canusium, oppidum Appuliae, III, 107, 3.
Caphyae, oppidum Arcadiae a Cleomene occupatur, II, 52, 2. In agro Caphyensium cum Aetolis pugnant Achaei duce Arato fuganturque, IV, 11 seqq. Caphyas venit Philippus, IV, 68, 6; 70, 1; indeque Psophidem, IV, 70, 3—5.
Capilli praeparati 300 talenta Sinopensibus mittuntur a Rhodiis, IV, 56, 3.
Capitis reis Romanis potestas est in exsilium spontaneum secedendi, VI, 14, 7.
Capitolium, *Καπετώλιον*. Eo excepto Roma capta a Gallis, I, 6, 2; II, 18, 2. Ornatur signis militaribus et maniacis Gallorum, II, 31, 5. Ibi instituitur quotannis delectus militum, VI, 19, 6. Capitolinus Iupiter, III, 22, 1.
Cappadociam invadit Pharnaces, XXV, 4. Rex Cappadocum Ariarathes, XXV, 4, 9. A Tauro monte et Lycaonia usque ad Ponticum mare porrecta, fragm. hist. 10. Nomen est Persicum, de cuius vi et origine v. ibid. De finibus Cappadociae ad Taurum montem, XXXIV, 13, 4. Cappadocia ad Pontum vocatur regnum Mithridatis, V, 43, 1 seq.
Capua, *Καπύη*. Campos circa eam olim possederant Etrusci, II, 17, 1. Eosdem petit Hannibal, III, 90, 10. Eorum situs et opulentia, 91. Campanorum (*Καπυανοί*, pro quo male *Καπυηνοί* IX, 5, 6) pars Hannibalem advocarunt post pugnam Cannensem, III, 118, 3. Capuani luxu superantes Crotoniatas et Sybaritas a Romanis ad Hannibalem defecerunt, VII, 1, 1 seq. Ad Carthaginienses deficiens Capua alias urbes secum traxit, ibid. § 4. Eam obsidet Appius, obsessus ipse ab Hannibale, IX, 3. Appium Hannibal, Romam petens, frustra studet inde abstrahere, IX, 4, 8; 7, 7. Eius oppugnationem premunt Romani, IX, 9, 8. Capuani servientes XXV, 9 b, 4. Vinum arbustivum Capuae, XXXIV, 11, 1.
Carchi, *Κάρχοι* (an Carduchi, *Καρδοῦχοι*?), Asiae populus, Zagrum montem incolens, V, 44, 7.
Cardaces, militum mercenariorum genus in Asia, mille duce Lysimacho Gallo in Antiochi acie ad Rhaphiam, V, 79, 11; 82, 11.
Cares, Caria. Cariam, quum regibus Aegypti pareret, invadit Philippus, III, 2, 8; XVI, 11 seq., et ibi hiemat, XVI, 24. Lycia et Caria usque ad Maeandrum Rhodiis dantur a Romanis post bellum Antiochicum, XXII, 7, 7; 27, 8; XXIII, 3, 7; non pro munere, sed ut amici et socii, XXVI, 7. Liberi pronunciantur Lycii et Cares, XXX, 5, 12 et 16. Conf. XXXI, 7, 4. Carico bello magnam olim cladem passi erant Iasenses, XVI, 12, 2. In Care faciendum periculum; proverb. X, 32, 11. Sic Carum militum per contemtum meminit Cleomenes,

V, 36, 5. Genere Car fuit Hermias, princeps minister Antiochi, V, 41, 2.

Carica ἱερὰ κώμη fr. hist. ult.

Carmania, Asiae superioris regio. Eo ex Arachosia per Drangenen rediit Antiochus, ubi hiemavit, XI, 34, 13. Carmani in exercitu Antiochi, V, 79, 3 et 7; 82, 12.

Carneades philosophus Romae, XXXIII, 1, 9.

Carnium, locus Laconiae, Apollini sacer, V, 19, 4.

Carpetani, *Καρπήσιοι*, populus validissimus Hispaniae, pene opprimunt Hannibalem, mox ab eo ipsi oppressi, III, 14. Per eorum fines transit Tagus fluvius, III, 14, 5. Urbem in Carpetanis obsidet Asdrubal, X, 7, 5, ubi *Καρπητανοί*.

Carsenses, *Καρσεῖς*, gens Mysorum vicina: eos terrens ad obsequium redigit Attalus, V, 77, 7 seq.

Carsignatus, regulus Galatiae in Asia, qui cum Pharnace fecerat, frustra legatos de pace mittit ad Eumenem et Attalum, XXV, 4, 6 seq.

Carthaea, una e quatuor urbibus Cei insulae, XVI, 41, 6.

Carthago et Carthaginienses, Poeni. Situs urbis inter Uticam et Tunetem, I, 73, ad Macaram fluvium, 75. Carthaginiensium ditionem in Sicilia carpunt Mamertini, I, 8, 1. Ab iis auxilium adversus Syracusanos petit pars Mamertinorum, I, 10. Inde prima certamina Poenorum cum Romanis, ab altera parte advocatis, ibid. et seqq., postquam olim foedera Romanis ac Poenis intercessissent, III, 22 seqq. Ante primum bellum Punicum Poeni iam praeter Siciliae partem plurimas etiam partes Hispaniae et insulas omnes Sardoi et Etrusci maris in potestate habuerant, I, 10, 5. Ducem suum arce Messanae excedentem cruci affigunt, I, 11, 4 seq. Messanam obsidentes in fugam vertuntur ab Appio, I, 12. Belli Punici primi initium, I, 16. Conf. Sicilia. Siciliae plurimae urbes deficiunt a Poenis ad Romanos, I, 16, 3. Capto Agrigento Poenos penitus Sicilia eiici posse sperant Romani, I, 19, 2. Maris tenent imperium, 20, 5; 39, 10. Re nautica praestant, VI, 52, 1; naves Romanorum cum duce Cn. Cornelio ad Liparas capiunt, I, 21. Navali proelio a Duilio vincuntur, 23. Classe 350 navium tectarum, ultra 150 millia hominum tenente, in altum evehunt, I, 25, 9; 26, 8: et tamen vincuntur a Romanis navali pugna ad Ecnomum, 27 seq. In Africa rursus vincuntur fuganturque a Regulo, 30, non sua, sed ducum culpa, 32, 2. Post varia belli facta, quae capp. seqq. exponuntur, Romanis Sicilia cedunt, I, 62; bello Siculo prorsus attriti, 71, 3. Bellum habent cum mercenariis suis et subditis rebellibus; Bellum Africum, I, 65 seqq., 70 seqq. Duris tributis premebant subditos, 72. Sardinia cedunt Romanis, I, 88; III, 10, 3. Eorum antiqua foedera cum Romanis, III, 22 seqq. De secundo Punico bello, vid. Hannibal et Hannibalicum

bellum. In eo bello equitatu maxime valent, III, 110, 2; 117, 4; IX, 3, 9. Rex Bomilcar, III, 42, 6; 33, 3; VI, 51, 2. Longitudo ditionis eorum in Africa, III, 39, 1 seq. Victa a Cn. Scipione ad Iberi ostia et magnam partem perdita Punica classe aliam submiserunt; quae quum obiter Pisas appellere et cum Hannibale communicare vellet, a Cn. Servilio repulsa est et Africam repetere coacta, III, 96. Sive Romani bello vicissent sive Poeni, in Graeciam arma translaturi erant victores, V, 104, 3. Respublica eorum collata cum republica Romana, VI, 51 seq. Tempore secundi belli Punici iam consenescebat Carthago, Roma quum maxime vigebat, VI, 51, 5. Cum iis Hieronymus foedus facit de dividenda Sicilia, VII, 4. Eorum foedus cum Philippo, VII, 9. Eorum numen, ibid. § 2. Seniorum collegium apud ipsos vel senatus, VI, 51, 2; X, 18, 1. Consternatio Carthagine, postquam castra Syphacis et Asdrubalis incendit Scipio, XIV, 6. Acie victi in Magnis Campis varia consilia capiunt, XIV, 8 seq. Postquam supplices pacem petierant et confirmandarum conditionum pacis caussa a Scipione scriptarum Romam legatos miserant; induciarum tempore commeatum intercipiunt Romanorum et legatis insidiantur Scipionis, XV, 2 seqq., conf. 8, 7. Victo Hannibale a Scipione, XV, 9—16; pace Poenis data a Romanis finitur Bellum Punicum secundum, 17—19. Quotannis Tyrum primitias frugum diis patriis mittunt, XXXI, 20, 12. Emporiis circa Syrtin minorem cedere Masinissa coguntur iniquo Romanorum iudicio, XXXII, 2. Ad bellum eis inferendum honorificos praetextus quaerunt Romani, XXXVI, 1 b, 1 seq. Tertio bello Punico missis Romam legatis Romanorum fidei se tradunt, XXXVI, 1, 9; XXXVII, 1 c, seqq. Obsides poscit senatus, quos illi mittunt, c. 2 seq.; arma omnia tradere iubentur, 4 seq., et sedes mutare; dein funditus delentur, III, 5, 5. Circa eos et illud bellum eo tempore per Graeciam multi variique iactantur sermones, XXXVII, 1 a et seqq. Carthaginis oppugnatio et excidium, XXXIX, capp. 1—3. Poenis insita avaritia et dominandi libido, IX, 11, 2. Carthagine et Alexandriae in publicis tumultibus pueruli non minus quam viri tumultuari solent, XV, 30, 10.

Carthago Nova in Hispania (nonnunquam dicta *Καινὴ πόλις*), II, 13, 1; III, 13, 7; 39, 6; X, 15, 11. Condita ab Asdrubale, Hamilcaris genero, II, 13; situs et descriptio urbis, X, 10. A freto Herculeo abest stadia 3000, ab Ibero fluvio stadia 2600, III, 39, 5 seq. Ibi hiemare consueverat Hannibal, III, 13, 7; 15, 3; 33, 5: fuit enim veluti caput et sedes imperii Poenorum in Hispania, III, 15, 3; X, 10, 9. Ibidem hiemat Asdrubal, III, 76, 11. Eam oppugnat expugnatque Scipio Africanus Maior, X, 6,

19. Commoditates urbis, X, 8; argenti metalla, X, 10, 11; XXXIV, 9, 8 seqq.

Carthalo, collega Adherbalis, ab eo Drepanis Lilybaeum missus classem Romanorum Lilybaeum obsidentem partim capit partim cremat, I, 53. Insidians classi L. Iunii a Pachyno advenienti, tempestatem, quae illam perdit, sua providentia effugit, 54.

Carynea. Vid. Cerynea.

Carystus, Euboeae urbs, liberatur a senatu Romano post bellum Philippicum, XVIII, 30, 11.

Casius mons, τὸ Κάσιον, in Aegypto; propter eum Ptolemaeus exercitum in Coelesyriam ducit, V, 80, 2.

Caspiae Pylae in Media, V, 44, 5.

Cassander, rex Macedoniae, urbibus Achaeorum praesidia imponit, II, 41, 10; IX, 29, 5 seq. Victo Antigono cum Lysimacho et Seleuco deliberans, universam Syriam Seleuco attribuit, V, 67, 8. Athenienses, concessa ceteris Graecis omnium rerum honestarum gloria, ei imperata faciunt, XII, 13, 11.

Cassander Aegineta apud Achaeos conqueritur de patria ab Aetolis Attalo vendita, et libertatem Aeginae repetit ab Eumene, XXIII, 8, 9.

Cassander Corinthius Leucade cum navi in portu stans prope Illyriorum lembos violata fide ab Illyricis capitur, V, 95, 3.

Cassander, Philippi minister, regis iussu ingentem caedem Maroneae edit, XXIII, 13, 3 seqq.; tum in speciem Romam missus a Philippo in via iussu eiusdem e medio tollitur, 14, 1 et 5.

Castorum aedes. Vid. Dioscurium.

Castrorum metatio et descriptio apud Romanos, VI, 27—32; in itinere, 41. Melior ratio apud Romanos quam apud Graecos, 42. Castrense sacramentum; ministeria castrensia; vigiliae et quae huc spectant, VI, 33 seqq.

Castulo, Καστάλων, urbs et mons Oretaniae in Hispania, X, 38, 7; XI, 20, 5.

Catabathmus magnus, locus acclivis in aditu Cyrenaicae, ex Aegypto venienti, XXXI, 26, 9.

Cataphracti equites, XXXI, 3, 9.

Catapultae Uticensium, I, 74, 4 et 12.

Catarracta ad portam urbis Salapiae, X, 33, 7.

Catarractae Oxi fluvii, X, 48.

Catenis onerari M'. Acilius iubet Aetolos, qui fidei Romanorum se permiserant, XX, 9.

Cato. Vid. Porcius.

Cavarus, rex Gallorum Thraciam incolentium, cui tributum pendebant Byzantii, IV, 46, 3 seq.; pacem conciliat inter Byzantios et Prusiam, Bithyniae regem, IV, 52, 1 seq.; VIII, 24, 1 seq.

Caucasus Indicus; ex eo originem ducit Oxus fluvius, X, 48, 4. Eo superato Antiochus M. in Indiam venit, XI, 34, 11.

Caudini: sic fortasse legendum III, 91, 5, pro Daunii.

Caulon, urbs Magnae Graeciae. Cives Cauloniatae cum vici-

nis civitatibus Iovi Homario communem aedem ponunt, II, 39, 6.
Caunus, urbs Cariae; in eam confugit Polyaratus, XXX, 9, 12. Eam a Ptolemaei ducibus emerant Rhodii, XXXI, 7, 6. Caunii Rhodiis contributi, XXX, 9, 13. Deficiunt a Rhodiis, XXX, 5, 11. Ab eis rursus subiguntur, ibid. 13 seq. Romam legatos mittunt; senatus Rhodios praesidia deducere Cauno iubet, XXX, 19, 3 seqq.; XXXI, 1, 2. Ab eis Calyndenses deficiunt ad Rhodios, XXXI, 17.
Celtae, *Κελτοί*. Vid. Galli et Gallia.
Celtiberi, Celtiberia. In eius et Iberiae confiniis erat urbs Saguntum, III, 17, 2. Eius urbes 300 eversae perhibentur a Ti. Graccho praetore, XXVI, 4. Eodem Tiberio praetore Celtiberi foedus pepigerunt cum senatu Romano; quod foedus illi postea restitui sibi petunt, XXXI, 2, 15. Eorum auxilia Carthaginem opportune adveniunt adversus Scipionem, XIV, 7, 5 seqq.; mox in pugna pereunt 8, 9 seqq. Eorum equites in pugna ex equis descendunt, fragm. hist. 13. Eorum gladii, ib. 14. Bellum eis inferunt Romani, III, 5, 1; XXXV, 1—5, bellum igneum, XXXV, 1. Cum iis inducias paciscitur M. Marcellus, c. 2. Continuatur bellum, c. 3 seqq. Conf. Titti, Belli, et Aravacae.
Celtici, populus Hispaniae, vicinus Turdetanorum, XXXIV, 9, 3.
Cenchreae, *Κεγχρεαί*, Corinthi portus ab ortu, V, 28, 5; 101, 4: ibi cruciatur et mari mergitur Aristomachus, Argivorum tyrannus, II, 59, 1; 60, 7 seq. Ibi lembos suos per Isthmum transvehit Demetrius Pharius, IV, 19, 7 seqq.; pariter Philippus, V, 101, 4. Attalus Sicyone eo abit, XVII, 16, 6.
Cenomani, *Γονομανοί*, populus Gallicus, iuxta Insubres incolens, secundum Padum fluvium, II, 17, 4. Cum Venetis Romanorum partibus accedunt, II, 23, 2 seqq.; 24, 7; 32, 4. Inter eorum et Insubrium fines interfluit Clusius amnis, 32, 4.
Censores Romae singulis lustris magnas impensas faciunt in reficienda et exstruenda aedificia publica, VI, 13, 3; locant opera publica et vectigalia, VI, 17, 3.
Centauri, qui Pelium incoluere, VIII, 11, 13.
C. Centenius auxilio mittitur Flaminio ad Tarsimenum lacum cum 4000 equitibus, qui partim interficiuntur partim vivi capiuntur, III, 86.
Cento. Vid. Claudius.
Centronius. Vid. Centenius.
Centum familiae Locrensium, XII, 5, 6 seqq.
Centuriones, ordinum ductores apud Romanos, VI, 24, 1 seqq.; eorum officium, 24, 7 seqq.; locus in castris, 30, 5. Centurio primi manipuli triariorum curam habet, ut signum buccina singulis vigiliis detur, VI, 36, 5. In itinere centuriones nonnulli cum tribuno praeeuntes designant castra, 41, 1 seqq.
Centuripa, *Κεντόριπα*, oppidum

Siciliae, prope Cyamosorum amnem, I, 9, 4.
Ceos insula: in qua Carthaea, unum e quatuor oppidis, XVI, 41, 6: Conf. 26, 10.
Cephallenia insula: eius situs, V, 3, 9 seq. Incolae Cephallenii III, 3, 6; XXII, 13, 5. Eorum navibus commodatis utuntur Aetoli ad populandas Epiri et Acarnaniae oras, IV, 6, 2 et 8; V, 3, 7. Cephalleniam invadit Philippus, V, 3, 3 seq.; oppidum Pronnos, expugnatu difficile, omittit, V, 3, 3 seq.; Paluntem oppugnat, sed per Leontii perfidiam oppido non potitur, V, 3, 4 seqq. et c. 4. Per Etesias uno die ex Cephallenia in Messeniam traiici potest, V, 5, 3; ad eam cum classe stans Philippus, classem Romanam observans, panico terretur, V, 109, 5; 110, 1 seqq. Circa eam deprehensi legati Aetolorum vincti abducuntur ab Epirotis, XXII, 9, 7. Excipitur a pace Romanorum cum Aetolis, XXII, 13, 5; 15, 12. Eam cum exercitu petit M. Fulvius Cos., XXII, 13, 13 seq.; et Samen urbem vi capit, XXII, 23, 1. Conf. III, 3, 6. Ibi cum classe stat C. Lucretius, XXVII, 6, 1.
Cephalo, familiaris Philippi famulus, VIII, 14, 5.
Cephalus Epirota Molossus (XXX, 7, 2), vir prudens et probus, in republica administranda fidem servans Romanis, nec tamen humiliter eis obsequens; per calumnias Charopis cogitur ad Perseum confugere, ne indicta caussa Romam abduceretur, XXVII, 13. Molossorum gentem ad Persei partes abstraxit, ad extremum fortiter occubuit, XXX, 7, 2 seq. Videtur sibi ipse mortem conscivisse. Conf. 8, et c. 8, 3.
Cephisodorus, Atheniensium legatus Romam, XVII, 10, 11.
Ceraeas. Vid. Keraeas.
Ceraitae Cretenses a Cnosiorum societate ad Lyttios transeunt, IV, 53, 6.
Κέρας, Cornu, sinus maris prope Byzantium, IV, 43, 7.
Ceraunii montes, τὰ Κεραύνια, XXXIV, 6, 12.
Cerax, oppidum Illyricum ad lacum Lychnidium, capitur a Philippo, V, 108, 8.
Cercidas Megalopolitanus ab Arato mittitur ad Antigonum, de societate acturus, II, 48, 4 seqq.; 50, 3; praeest mille Megalopolitanis in acie Antigoni adversus Cleomenem, II, 65, 3.
Cercidas Arcas, fortasse progenitor superioris, immerito a Demosthene in proditorum numero relatus, XVII, 14, 2 et 12.
Cercina, ἡ τῶν Κερκινητῶν νῆσος, Africae insula, contra Byzacium: ex ea pecuniam facit Cn. Servilius Cos. classem Punicam persequens, III, 96, 12.
Cereris templum Alexandriae, XV, 27, 2. Eius et Proserpinae aedes, τὸ Θεσμοφορεῖον Alexandriae, XV, 29, 8.
Cerne, mons Africae, XXXIV, in fine, fr. lat.
Cersobleptes, Thracum rex, XXXIX, 1 b, 3.
Certaminum singularium usus apud Romanos, fragm. gramm. 27. Conf. ib. 12, et XXXV, 5.
Cerynea (Carynea secundum

cod. Vat., urbs Achaiae ex 12 primis olim foederatis, II, 41, 8. Cerynenses, quum dominatum posuisset Iseas, Ceryneae tyrannus, instaurato Achaeorum foederi se adiunxerunt, II, 41, 14. Conf. Marcus.

Cesbedium, templum Iovis, prope Selgam Pisidiae urbem, V, 76, 2 seqq.

Cestus vel Cestrosphendone, XXVII, 9.

Cetrati Macedones, *πελτασται*, distinguuntur a phalange et ab equitibus in exercitu Macedonico, II, 65, 2; IV, 67, 6; 84, 9; X, 31, 13, et passim alibi. Distinguuntur ab Agemate, V, 25, 1. Mediam rationem servant inter levem et gravem armaturam, V, 22, 9; 23, 3 seqq. et 8.

Chaereas, sublestae fidei scriptor, III, 20, 5.

Chaeron Laco Romam legatus caussam agit exsulum Spartanorum, capitis damnatorum ab Achaeis, XXIV, 4, 5. Rursus Romam mittitur, XXV, 2, 4. Infimae sortis iuvenis, plebem Spartanam agrorum divisione demeretur, pecuniam publicam dissipat, Apollonidem quaestorem occidit: ad extremum iussu praetoris Achaeorum in vincula coniicitur, XXV, 8.

Chaeronea: Athenienses a Philippo ad Chaeroneam victi, V, 10, 1; XVII, 14, 13 seq.; XXI, 18. Chaeronenses, Q. Marcio per legatos urbem suam tradunt, XXVII, 1, 4. Conf. 1.

Chalcaspides Macedonum, II, 66, 5; IV, 67, 6; Megalopolitani, II, 65, 3; IV, 69, 4 seq.; V, 91, 7.

Chalcea, Aetoliae oppidum maritimum, V, 94, 8.

Chalcea (*τὰ Χαλκεῖα*) in Africa; non urbs, ut Demosthenes Bithynus perhibuit, sed aeris officina, XII, 1, 5.

Chalcidicus mons Siciliae, I, 11, 8.

Χαλκίοικος, scil. *Ἀθηνᾶ*, IV, 22, 8, coll. c. 35, 2. Vid. Minerva.

Chalcis, urbs Euboeae, X, 42, 2; 43, 7. Eo se confert Apelles impediturus subvectionem commeatuum, V, 2, 8 seq.; inde Corinthum advocatur, 26. Una e Graeciae compedibus a Romanis occupata retinetur, XVII, 11, 5 seqq.; XVIII, 28, 4 seqq. Ibi hibernat Antiochus, XX, 3, 1 et nuptias celebrat cum virgine Chalcidica, XX, 8. Ibi Q. Marcius legatus Romae accipit legatos Boeotorum, XXVII, 1 seq. Eo quinque naves praetori Romano adversus Perseum mittunt Rhodii, XXVII, 6, 14. Chalcidenses Macedonicos aliquando reges bello appetiverunt, XXXVIII, 1 c, 3. Chalcidensium equitum caedes bello Achaico, XL, 11, 5.

Chalcis Aetoliae, *Χάλκεια* apud Polyb. Vid. Chalcea.

Chaldaei in honore apud suos, XXXIV, 2, 7.

Chalesus, Aetolorum legatus ad M'. Acilium de pace, XX, 9, 2. Idem haud dubie nomen, XXII, 8, 11, ubi *Χαλεπόν*.

Chalonitis, regio Assyriae. Vid. Callonitis.

Charadra, urbs Epiri, iuxta sinum Ambracium, IV, 63, 4. Eadem Charadrus vel Chara-

drum, XXII, 9, 7; nisi ibi *Χαραδραν* legendum.
Chares et Cleo pessime praesunt reipublicae Atheniensium, IX, 23, 6.
Charimortus, homo a gratiis omnibus destitutus, scelerum socius Scopae in Aegypto, XVIII, 38, 2.
Charixenus, dux Aetolorum Laconicam vastantium, IV, 34, 9.
Charmion. Vid. Chasmion.
Charops, Epirotarum legatus, cum Antiocho M. Chalcide ita agit ut nec regem nec Romanos offendere voluisse intelligatur, XX, 3, 1. Vir probus, amicus Romanorum, unus praecipue effecerat ut Philippus a Flaminino ex Epiri faucibus eiiceretur, XXVII, 13, 2. Nepotem ex Machata filio Charopem Romam mittit, ut et sermonem et litteras Romanorum perdisceret, ibid. 3.
Charops Epirota Machatae filius, superioris Charopis nepos; Roma domum reversus, Cephalum et Antinoum ut Perseo faventes criminatur apud Romanos, 13, 6 seqq. Legatus Epirotarum in Macedoniam gratulatur ducibus Romanis victoriam de Perseo, XXX, 10, 4. Pessimus et saevissimus homo, civilium caedium auctor, XXX, 14, 7 seqq.; laetatur severitate Romanorum inexorabili in exsules Graecos, XXXI, 8, 12; omnes qui aliena a Romanis sentiebant, condemnari curat; et ipse omne genus saevitiae exercet, XXXII, 21 seq. Romam profectus, domo honestissimorum virorum prohibetur, 22, 3 seqq. Moritur Brundusii, XXXII, 21, 4.
Chartas regias, quae Larisae custodiebantur, ad hostis adventum cremari iussit Philippus, XVIII, 16, 2 seq.
Charybdis, XXXIV, 3, 10.
Chasmion, Cretensis, XXIII, 15, 3, ubi cod. Monac. rectius Charmion.
Chattenia, regia Gerrhaeorum in felici Arabia, XIII, 9, 1. Chatteni, XIII, 9, 4. Chatteniae urbs Laba, ibid. § 2.
Chersonesitae, XXVI, 6, 3, cives urbis Chersonesi in Chersoneso Taurica, quae colonia fuit Heracleotarum; comprehensi foedere Eumenis cum Pharnace.
Chersonesus Thracica: eam ad Seleucidas belli iure pertinere contendit Antiochus, XVIII, 34, 3 seqq.; XXI, 12, 7; post bellum Antiochicum Eumeni datur, XXII, 5, 14 seq.; 27, 9. Conf. Lysimachia Thraciae.
Chesuphus, rebellis Aegyptius, XXIII, 16, 4.
Chilon Lacedaemonius, indigne ferens Lycurgum pro se regem creatum, res novas molitur, ephoros trucidat, et tamen nil proficit, IV, 81.
Chimarus (rectius Chimarrus), unus e Persei sociis. Cum eo ad Amphipolim congreditur Cydas Cretensis ad praeparandas res Eumenis et Persei, XXIX, 1 c, 1.
Chiomara, uxor Ortiagonis, regis Galatiae, caput abscindit centurionis libidinosi et avari, XXII, 21, 5 seqq.; eius prudentiam miratur Polybius, ipse cum ea Sardibus collocutus, ibid.
Chironis villa prope urbem Messenen spoliatur a piratis Aetolicis, IV, 4, 1. Nisi Sci-

ronis legendum, qui fuit ephorus Messeniorum, et paullo post memoratur.

Chius insula, Chii. Chiorum et Rhodiorum legati ad Philippum missi de pace conciliandа cum Aetolis, V, 24, 11: a Philippo in Aetoliam ire iussi, redeunt inde inducias pacti, 28, 1 seq. Quum non convenisset pax, V, 29, rursus legatos ad Philippum mittunt Chii, V, 100, 9. Ad Chium pugna navalis Philippi cum Attalo et Rhodiis, XVI, 2—9: vide c. 5, 9; 6, 13; 8, 1 et 5; XVII, 2, 2. Illa pugna cum pugna ad Laden confertur, XVI, 14, 5 seqq. Chii agro donantur a Romanis post bellum Antiochicum, XXII, 27, 6.

Chlaeneas, Aetolorum legatus ad Lacedaemonios contra Philippum, IX, 31, 7; 32, 6 et 10: eius oratio ad Lacedaemonios, IX, 28—31.

Chremata vel Chremas vel Chremias vel Chremis Acarnan, amicus Romanorum, XXVIII, 5, 1 seqq., Romanis ducibus gratulatum it victoriam de Perseo, et populares suos calumniatur, XXX, 10, 1 seqq. Eo mortuo tranquillitas Acarnaniae rediit, XXXII, 21, 2 seq.

Chryseis, uxor Antigoni Dosonis, dona mittit Rhodiis, V, 89, 7.

Chrysogonus, Sami poetae pater, V, 9, 4; dux copiarum Philippi in Thessalia, V, 16, 6; in Paeonia, V, 97, 3. Singulari studio et benevolentia complexus est Philippum, VII, 12, 6. Quoties eius consilio usus est Philippus, clementissimus rex fuit, IX, 23, 9.

Chrysondion, urbs Phoebatidis? in Dassaretia; eam sibi adiunxerat Scerdilaedus et recepit Philippus, V, 108, 2 et 8.

Chrysopolis, ad oram Asiaticam Bospori Thracici, prope Bovem; eam olim tenuerant Athenienses, IV, 44, 3 seq.

Ciani. Vid. Cius.

Cibyra, ἡ Κιβύρα, Phrygiae urbs, cuius tyrannus Moagetes Cn. Manlio se dedit, XXII, 17. Cibyratae Cauniis succurrunt adversus Rhodios, XXX, 5, 14. Cibyram confugit Polyaratus Rhodius, sed Romanis eum tradunt Cibyratae, XXX, 9, 13 seqq. Cibyrae tyrannus Pancrates, XXX, 9, 14.

Cilicia, Cilices. Inter Ciliciam et Phoenicen est urbs Seleucia ad mare, V, 59, 4. Cilices expediti milites in exercitu Antiochi, V, 79, 3; 82, 10. De pugna Alexandri cum Dario in Cilicia absurda multa narravit Callisthenes, XII, 17 seqq. Cilicia Antiochum decedere iubet senatus Romanus; sed id contra foedus esse evincit legatus Antiochi, XXII, 7, 13.

Ciliciae Pylae, XII, 9, 3; 17, 2.

Cimmericus Bosporus, ostium paludis Maeotidis, IV, 39, 3.

Cindyas Diana. Vid. Diana.

Cineas, minister Ptolemaei minoris, ut videtur, XXVIII, 16, 1.

Cineas Thessalus immerito in proditorum numero relatus a Demosthene, XVII, 14, 4.

Circaeus mons Latii: in eo apros venari consueverat Po-

lybius cum Demetrio Syro, Romae obside, XXXI, 22, 2 seq.; 23, 2 seq.

Circeiensis populus vel Circaensis, *δῆμος Κιρκαιιτῶν*, in ora Latii, antiquis Romanorum foederibus cum Poenis comprehensus, III, 22, 11; 24, 16.

Circuitio castrorum nocturna, VI, 35, 8 seqq. et 36.

Circumpadani campi. Vid. Gallia Cisalpina.

Circus. Vid. Hippodromus.

Cirrha, urbs Phocidis cum portu, V, 27, 3.

Cirta, urbs Numidiae, Masinissae regia, XXXVII, 3, 10.

Cissa, oppidum Hispaniae citerioris, III, 76, 5. Scissis vel Scissum apud Livium.

Cissii, Asiae superioris populus, in Susiana, in exercitu Antiochi M. ad Rhaphiam, V, 79, 7; 82, 12.

Cius, urbs Bithyniae, ad oram Propontidis: *ἡ Κιανῶν πόλις*, urbs Cianorum; XV, 23, 9; democratia olim usa, sed perdita per demagogum Molpagoram, XV, 21, 1 seq.; tum socia Aetolorum et praetorem habens Aetolum, XV, 23, 8 seq.; expugnata et in servitutem redacta a Philippo, pro genero eius et socio Prusia, XV, 21—23; XVI, 34, 5; XVII, 3, 12; 4, 7; 5, 4: liberata a Romanis, XVIII, 27, 5.

Cius, *Κίος*, pro *Κέως*, quod v., scriptum XVI, 26, 10.

Clampetia. Vid. Lampetia.

Clarium, castellum in agro Megalopolitano, captum ab Aetolis, IV, 6, 3; 25, 4; receptum ab Achaeis, IV, 6, 4.

Classis. Classis prima Romanorum bellica, fuit 100 quinqueremium, 20 triremium, I, 20, 9: mox fuit 330 navium longarum tectarum, I, 25, 7. Poenorum vero 350 navium tectarum, 25, 9. Romana tenuit 140 millia hominum, Punica ultra 150 millia, I, 26. Romana 220 navium, ab ipsis statuminibus intra tres menses aedificatur, I, 38, 5 seq. Cum 120 navibus longis, onerariis 800 Syracusas venit L. Iunius Cos., I, 52, 6. Ea classis naufragio perit, 54. Alia ducentarum quinqueremium, privatorum sumtibus parata, 59. Maximis classibus et praesertim quinqueremibus, non triremibus, bellum gesserunt Poeni et Romani, I, 63 seq. Romani bello primo Punico amiserunt ad 700 quinqueremes, Poeni ad 500, c. 63, 6. Punica, Pisas appulsura et cum Hannibale communicatura, a Cn. Servilio cogitur in Sardiniam et in Africam redire, III, 96.

Clastidium, oppidum Galliae Cispadanae, in ditione Androrum [Anamarorum vel Anamanum (?)], obsidetur ab Insubribus, II, 34, 5. Ibi Insubres acie vincuntur a M. Marcello, II, 34, 6 seqq.

Claudius. Appius Claudius Caudex Cos. Messanam in Siciliam auxilio mittitur Mamertinis, I, 11; fugat Hieronem, ibid.; pellit Poenos, 12. Adde 16, 1.

Appius Claudius Pulcher praetor cum 100 quinqueremibus in Siciliam mittitur, VIII, 3, 7; et Syracusas oppugnat ad

Hexapyla, VIII, 5, 1 et 6; sed nihil proficit, c. 9. Capuam obsidens consul, circumsedetur ipse ab Hannibale, IX, 3: conf. c. 7, 1 seqq.

Appius Claudius Nero, trib. mil., XVII, 8, 6, a T. Quintio Romam missus de pace Philippo danda, XVII, 10, 8; princeps legationis in Macedoniam et Graeciam missae post Metelli legationem, XXIII, 12, 4; XXIV, 4, 8: expostulat cum Philippo ob scelus in Maronitas commissum, XXIII, 13 seq. In Cretam abit et arbiter est inter Cnosios et Gortynios, XXIII, 15.

Appii Claudii nomen supplendum putavimus XXIV, 4, 8.

Appius Claudius Cento ab Achaeis postulat ut sibi 5000 milites in Epirum mittant: sed id ne fieret vetuit Q. Marcius Cos. per Polybium, XXVIII, 11. Videtur idem esse Appius Claudius quem ab Hostilio Cos. in Illyricum missum Livius scribit, ubi ad Uscana oppidum caesus fugatusque est eius exercitus. Liv. XLIII, 9 seq. Vid. Uscana.

Appius Claudius, legatus in Asiam pacis concludendae caussa inter Attalum et Prusiam, XXXIII, 11, 4; nescio an idem qui superior.

C. Claudius Cento legatus in Asiam, qui Prusiam prohiberet ne cum Attalo bellum gereret, XXXIII, 1, 1.

C. Claudius Nero Cos. cum Livio collega proelio vincit Asdrubalem, Hannibalis fratrem, XI, 1, 1 et 3.

C. Claudius Pulcher consul expeditionem adversus Istros suscipit, XXVI, 7, 1. Ex numero decem legatorum in Macedoniam post bellum Persicum missorum mittitur ad gentem Achaeorum, XXX, 10, 8.

M. Claudius Marcellus Cos. Gallos Insubres proelio vincit ad Clastidium, II, 34.

M. Claudius Marcellus Cos. pedestribus copiis in Sicilia praeest, VIII, 3, 7. Syracusas sambucis oppugnat, VIII, 6; inani opera ob artes machinasque Archimedis, 8. Hinc oppugnationem in obsidionem mutat et reliquam Siciliam infestat, 9. Conf. Syracusae. Bello Hannibalico incautus intercipitur ab hostibus necaturque, X, 32.

M. Claudius Marcellus, filius superioris, sauciatus in proelio, X, 32, 6. Consul frustra impedire conatur pacem Philippo a T. Quintio datam, XVIII, 25.

M. Claudius Marcellus Cos. in Hispania bellum metuens inducias paciscitur cum Celtiberis, XXXV, 2, 1. Expeditionem suscipit adversus Lusitanos et Nercobrigam capit, c. 2, 2. Conf. fragm. hist. 27.

P. Claudius Pulcher Cos. ad Drepana pugna navali vincitur ab Adherbale et 93 naves amittit, I, 49—51: ob temeritatem et imprudentiam Romae infamis et graviter multatus, 52.

Ti. Claudius. Sic libri Polybiani dant nomen unius e legatis Romanorum in Graeciam missis, qui de rebus

Philippi cognoscerent, XXIII, 6, 6. Livius Ti. Sempronium dicit.

Ti. Claudius et A. Postumius mittuntur ad inspiciendas res insularum et civitatum Asiae, XXVII, 3.

Clazomenae, urbs Ioniae, ex qua legatio adest Alexandriae, XXVIII, 16, 5. Clazomenii immunes renunciantur a Romanis, XXII, 27, 5.

Cleagoras, Rhodiorum legatus Romam, XXXI, 16, 1.

Cleander Mantinensis educator et institutor Philopoemenis, X, 25, 1.

Clearchus Eleus a Lyco propraetore Achaeorum bello captus, V, 94, 6.

Clearchus, Heracleae tyrannus: ab eo per Pontum commissa scelera, XXXIX, 1 b, 2.

Κλεινώ, puella, pincernae munere fungens apud Ptolemaeum Philadelphum: plures ei statuae erectae sunt Alexandriae, XIV, 11, 2.

Cleo et Chares acerbe praesunt reipublicae Atheniensium, IX, 23, 6.

Cleobis et Biton, Argivae sacerdotis filii, XXIII, 18, 7.

Cleomachus Atheniensis, pater Xenophanis, legati Philippi ad Hannibalem, VII, 9, 1.

Cleombrotus, Spartae rex, is qui cum Agesilao regnavit et pugna Leuctrica cecidit: quaecunque is gessit, cuncta e sociali consilio sunt profecta, IX, 23, 7. Conf. fragm. hist. 15.

Cleombrotus, pater Agesipolidis, avus Agesipolidis eius qui post Cleomenis mortem puer rex est creatus; in regnum successit Leonidae II regno expulso, IV, 35, 11.

Cleombrotus, Rhodiorum legatus, Romam missus, XXIX, 4, 4.

Cleomenes, rex Lacedaemoniorum; idem et rex optimus et tyrannus saevissimus et in privata vita vir suavissimus, IX, 23, 3. Cum eo amicitiam contrahere parant Aetoli adversus Achaeos, II, 45, 2 seqq. Tegeam, Mantineam et Orchomenum intercipit Cleomenes, foederatas Achaeorum Aetolorumque, 46, 2. Conf. Cleomenicum bellum. Formam reipublicae Laconicae antiquat, et regnum in tyrannidem mutat, II, 47, 3; IV, 81, 14; novas divisiones agrorum instituit, IV, 81, 2; iuvatur a Ptolemaeo Euergeta, II, 51, 2. Proelio vincit Achaeos ad Lycaeum montem et ad Ladocea, II, 51, 3; 55, 2. Complures Peloponnesi urbes partim vi partim voluntate in deditionem accipit, II, 52, 2 seqq.; in Isthmo castra ponit, 52, 5. Receptis Argis ab Achaeis, relicto Isthmo Argos petit, indeque depulsus domum redit, 53. Plura oppida ei eripiuntur ab Antigono, II, 54. Megalopolin proditione capit et saevit in cives, 55; tribus ante mensibus, quum urbem clam esset ingressus, virtute civium eiectus erat, ibid. et IX, 18, 1 seqq. Agrum Argivum populatur, II, 64; acie decernit cum Antigono ad Sellasiam, II, 65 seqq.: qua victus Alexandriam profugit, 69, 10 seqq. V, 9, 8. Regnante etiamnum Ptolemaeo Euergete Alexandriam

venit sperans eius ope regnum se recuperaturum, V, 34, 11; 35, 1. Mortuo Euergete Philopator eum suspectum habens, Alexandriae retinuit, V, 35 seqq.; ei per Nicagoram Messenium insidiatur Sosibius minister Ptolemaei et in custodiam duci curat, 37 seqq.; e custodia elabitur cum suis, sed quum nemo de populo se ei adiungeret, manus sibi infert, 39. Elogium eius, V, 39, 6; IX, 23, 3; 29, 10; XVIII, 36, 2 seqq. Amatus et desideratus admodum est a Spartanis, usque ad mortis nuncium semper sperantibus incolumem eum rediturum, IV, 35, 6 seqq. conf. IX, 23, 3. Ficta reconciliatione deceperat interfeceratque Archidamum regem, V, 37, 1 seqq.; VIII, 1 b, 3 seqq.

Cleomenes, Cleombroti filius, patruus et tutor Agesipolidis illius, qui post Cleomenis regis obitum puer rex est creatus Spartanorum, IV, 35, 12.

Cleomenes Thebanus pater Pytheae eius qui bellum Achaicum ex parte concitavit, XL, 1, 1.

Cleomenicum bellum, I, 13, 5; II, 46—49. Quod praeter Aratum descripsit Phylarchus, II, 56, 4. Cur Polybius pluribus id exposuerit, II, 70, 1. In eo sola Messenia immunis populatione hostili manserat, IV, 5, 5. Conf. Cleomenes.

Cleonae, oppidum Peloponnesi, inter Argos et Corinthum, a Cleomene occupatum, II, 52, 2.

Cleonaeus, classi Rhodiorum praeficitur a Theophilisco, letali vulnere sauciato, XVI, 9, 1.

Cleonicus Naupactius captus ab Achaeis et sine pretio dimissus, V, 95, 12. A Philippo ad Aetolos mittitur, ut de pace cum eis ageret, V, 102, 4 seqq. Aetolorum legatus ad Lacedaemonios contra Philippum, IX, 37, 4: si modo idem est qui superior.

Cleonymus, Phliasiorum tyrannus, abdicat tyrannidem, II, 44, 6.

Cleopatra, uxor Ptolemaei Epiphanis, mater Ptolemaeorum Philometoris et Physconis, filia Antiochi Magni, soror Antiochi Epiphanis, XXVIII, 17, 9: in dotem accepisse dicitur Coelesyriam, quod negat Antiochus Epiph., ibid.

Cleoptolemus, pater Euboeae, quae Antiocho nupsit Chalcide, XX, 8, 3.

Cleostratus, Atheniensium legatus Alexandriam, de mysteriis, XXVIII, 16, 4.

Cleoxenus, inventor rationis signa dandi per faces, correctae a Polybio, X, 45, 6 seqq.

Cletis, Diactorius, Lacedaemoniorum exsulum legatus Romam, XXV, 2, 5. Conf. Lysis.

Clientelae Gallorum, II, 17, 12.

Climax, mons inter Lyciam et Pisidiam; cuius angustias occupant Selgenses transitu prohibituri Garsyeridem, Achaei ducem, V, 72, 4.

Clitomachus, celeber Graeciae athleta, XXVII, 8 b, 1. Eius gloriae invidet rex Ptolemaeus, pugilemque Aristonicum ad certamen mittit, XXVII, 8 b, 1 seqq Conversam primum in Aristonicum vulgi gratiam ad se per orationem

trahit, § 4; hac conversione vulgi Aristonici victor evadit ibid. 6.

Clitor, ἡ Κλείτωρ, oppidum Arcadiae. Ab urbe Cynaetha per agrum Lusiatarum eo pervenitur, IV, 18, 9 seqq. Clitoriorum ager, IV, 10, 6; 11, 2. Caphyis per eorum fines Psophidem pervenit Aratus, II, 70, 1 seqq. Eorum generosum animum et libertatis amorem unus homo maculavit, II, 55, 9. Urbem frustra obsident oppugnantque Aetoli, IV, 18, 12; 19, 3; 25, 4; IX, 38, 8. Ibi cogitur concilium Achaeorum, cui intersunt legati Romani, XXIII, 5, 1.

Clupea, ἡ Ἀσπίς, urbs Africae, a Romanis obsessa et capta, I, 29. Eo evadunt reliqui ex Reguli clade, I, 34, 11; eam frustra obsident Poeni, 36.

Clusium, Etruriae oppidum, tridui itinere distans a Roma, II, 25, 2.

Clusius, fluvius Galliae Cisalpinae trans Padum inter Insubres et Cenomanos, II, 32, 4.

Cnaeus; notum praenomen Scipionum, quos quaere in Cornelius. Cnaeus, XXII, 16—27: est Cn. Manlius Vulso, quem vide in Manlius.

Cnidus, Cnidii, XXX, 8, 6. Ad Cnidum navale Lacedaemoniorum contra Persas proelium, XII, 25 f, 2. A Cnidiis Calyndenses opem petunt adversus Caunios, XXXI, 17, 1.

Cnopias Allariota, armorum fabricae et militum delectui in Aegypto praefectus, V, 63, 12; Cretenses milites exercet, V, 65, 7.

Cnosus, urbs Cretae, IV, 54, 2. Cnosii naves a Rhodiis petunt et obtinent, IV, 53, 1. Cum Gortyniis dominantur tota Creta excepto Lytto, IV, 53, 4. Polyrrhenii, Lampaei, aliique ab iis ad Lyttios deficiunt, 53, 6. Ab Aetolis pro societate auxilia petunt et impetrant, 53, 8; 55, 1. Gortynem occupant, invitati a senioribus urbis, 53, 9. Lyttum urbem diruunt, 54. Eorum et Gortyniorum lites componunt legati Romani, XXIII, 15. Cnosii et Gortynii bellum gerunt cum Rauciis et in eorum exitium coniurant, XXX, 1, 1.

Cocles. Vid. Horatius et Antigonus.

Cocynthus, promontorium inferioris Italiae, distinguens mare Siculum ab Ionio, II, 14, 5.

Coela (i. e. loca concava, convallis, τὰ Κοῖλα) agri Naupactii, V, 103, 4.

Coelesyria, ἡ Κοίλη Συρία, per totam Phoenicen et Palaestinam pertinet usque ad Rhaphiam et fines Aegypti, V, 80, 3. Alibi tamen a Coelesyria diserte Phoenicen distinguit Polybius, ut III, 2, 8; V, 66, 6; 67, 10; VIII, 19, 11; XXVIII, 1, 2. Bellum de Coelesyria s. Coelesyriacum bellum Antiochi Magni et Ptolemaei Philopatoris, I, 3, 1; II, 71, 9; III, 1, 1; 2, 4; IV, 2, 11; 37, 5. Coelesyria in regum Aegypti erat potestate, V, 34, 6: eam adversus primam Antiochi M. invasionem defendit Theodotus Aetolus, V, 40, 2; c. 45 extr. et seq. Altera eiusdem Antiochi expeditio in Coelesyriam et acre bellum Coe-

lesyriacum; finitum pugna ad Rhaphiam, qua victus a Ptolemaeo Philopatore Antiochus M. pacem petiit, et tota Coelesyria, quam occupaverat, rursus cessit Ptolemaeo, V, 58—87. Iura sua in eam Antiochus M. exponit, V, 67. Eius multitudo ad venerationem regum Aegypti mire inclinabat, V, 86, 10 seq. Per infantiam Ptolemaei Epiphanis rursus ab Antiocho M. coepta est occupari, III, 2, 8: sed a Scopa, Ptolemaei duce rursus in potestatem Aegyptiorum redacta, XVI, 39, 1: tum victo ad Panium Scopa Antiochus M. eam rursus recepit, XVI, 39, 3 seqq. Aegyptii sub Ptolemaeo Philometore ad bellum pro recipienda Coelesyria se comparant; quos praeveniens Antiochus Epiphanes Aegyptum invadit, XXVII, 17; XXVIII, 1, et c. 15, 5 seq.: et iura sua in eam exponit, negans, quod urgebant Aegyptii, eam dotem datam esse Cleopatrae, Antiochi M. filiae, uxori Ptolemaei Epiphanis, XXVIII, 17, 9.

Coeli quatuor plagae, III, 36, 6 seq. Eius influxus in hominum ingenia et mores, IV, 21, 1 seqq. Eius imago praefertur in pompa Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 15.

Coeranus, Smyrnaeorum legatus Lysimachiam ad congressum Antiochi cum legatis Romanis, XVIII, 35, 2.

Colaeus, ὁ *Κωλαιὸς* (ni potius *Φωλεὸς*, i. e. lustrum, latibulum), locus sic dictus Megalopoli, II, 55, 5.

Colchas vel Colichas, regulus Hispaniae, copias Scipioni contrahit, XI, 20, 3 et 5. Potentia augetur a Romanis, XXI, 9, 7.

Colchi; inde rediens Iason, IV, 39, 6.

Colobatus, Asiae fluvius, in Pamphyliae vicinia, XXII, 18, 1. Cobulatus vulgo apud Livium.

Coloniae Romanorum in Galliam Cisalpinam ductae, Placentia et Cremona, III, 40, 5.

Colophonii, cives Colophonis urbis Ioniae, per legatos Attalo se urbemque suam tradunt, V, 77, 5. Notium incolentes immunes a tributo pronunciantur a Romanis, XXII, 27, 4.

Colossi Rhodii casus, V, 88, 1. Ad eum reficiendum Ptolemaeus Philopator architectos Rhodiis et pecuniam mittit, 89, 3. Colossus decem cubitorum Attalo positus Sicyone, XVII, 16, 2. Alius 30 cubitorum in aede Minervae Rhodi erectus in honorem populi Rom., XXXI, 16, 4.

Columnae Herculis. Vid. Herculis columnae. Achaei columnam icti foederis cum Messeniis ponunt, XXV, 3, 3. Idem institutum tenuerunt Achaei, quoties nova civitas foederi accessit; tantummodo de quatuor illarum civitatum concordia, quae primae omnium inter se foedus et societatem instaurarunt, nulla columna exstabat, II, 41, 12. Conf. XXIV, 4, 14.

Comanus, minister Ptolemaei minoris, ut videtur, qui Physcon est cognominatus, XXVIII, 16, 1: ab eodem Ptolemaeo Romam legatus cum

fratre Ptolemaeo, XXXI, 27, 2; XXXII, 1, 1.
Commagene; in ea urbs Samosata, XXXIV, 13, 3.
Comontorius, Gallorum dux, qui in Thracia prope Byzantium consederunt, IV, 45, 10; 46, 1 seqq. Regis titulum asciscit, 46, 2.
Compasii, vel ad Compasium, ἐν τῷ Κομπασίῳ, caedes facta Lacedaemoniorum, auctore Philopoemene, XXIII, 1, 1; 7, 6.
Compedes Graeciae qui loci, XVII, 11, 5; XVIII, 28, 6.
Concilium Achaeorum, Acarnanum, Aetolorum. Vid. Achaei, Acarnanes, Aetoli.
Concolerus, idem qui Sardanapallus, Assyriae rex, fragm. hist. 9.
Concolitanus, rex Gaesatarum Gallorum, II, 22, 2; captus a Romanis in proelio ad Telamonem, II, 31, 1.
Conii s. Cunei, Hispaniae populus, extra Herculis columnas, X, 7, 5.
Conope, Κωνώπη, oppidum Aetoliae, IV, 64, 3 seq.; V, 6, 6; 7, 7; 13, 9 seq.
Consul quid differat a dictatore, III, 87, 7 seq. Consules ambo copias coniungunt quoties necessitas aliqua urget, III, 72, 12 (sic factum in pugna ad Trebiam, ibid. coll. c. 68, 13 seq., et ad Cannas, III, 107, 9 seqq.), et tum alternis diebus imperant, III, 110, 4. Duorum consulum castra quo modo iungantur, VI, 32, 6 seqq. Consulis potestas quodammodo monarchica in urbe, sed potissimum in bello, VI, 12; conf. c. 13, 2: attamen opus habet consul et populi ope et senatus, VI, 15. Milites conscribunt consules, 19, 5 seqq. et c. 26. Uterque consul duas legiones habet et auxiliorum partem, VI, 26, 3. Conf. Legio. Duo primi consules Romanorum, III, 22, 1.
Contoporia, via qua Corintho Argos ibatur, XVI, 16, 4 seq.
Corax, mons Aetoliae, inter Callipolin et Naupactum, XX, 11, 11.
Corbilo, nobilis urbs et emporium Galliae super Ligeri, XXXIV, 10, 6 seqq.
Corbrenae (fort. Corbieni), Asiae populus, Zagrum montem incolens, V, 44, 7.
Corcyra insula obsidetur ab Illyriis, II, 9; frustra auxilio venientibus Achaeis et Aetolis, dedit se Illyriis, et praesidium ab eis praefectumque Demetrium Pharium recipit, II, 10. Consentientes inter se Corcyraei et Demetrius Pharius Romanis insulam tradunt, II, 11. Foedere Philippi cum Hannibale cavetur ne Romani eam tenere sinerentur, VII, 9, 13. In ea residet praefectus Romanus, XXII, 15, 6. Corcyraei aspernantur Philippum, fragm. hist. 42. Eo venit Polybius a M. Manilio consule arcessitus, XXXVII, 1 e, 3.
Corduba, ἡ Κορδυβά. Cordubae hibernat Claudius Marcellus Cos. ex Lusitania veniens, XXXV, 2, 2.
Corinthiacus sinus, ὁ Κορινθιακὸς κόλπος. Ad eum sita est Aegira, opp. Achaiae, IV, 57, 5; item Cephallenia insula, V, 3, 9.
Corinthus (ὁ V, 2, 7, et ἡ). Conf.

Acrocorinthus et Isthmus. Corinthii Romanos, qui legationem ad eos miserant post bellum Illyricum, Isthmici ludicri participes faciunt, II, 12, 8. Eos liberat et reipubl. Achaeorum adiungit Aratus, II, 43. Urbem suam excedere iussis Achaeis Cleomeni tradunt, II, 52, 2 seq.; mox Cleomene retrogredi coacto, arx cum urbe ab Achaeis Antigono traditur, qui praesidio imposito utramque tenet, neque post discessum ex Peloponneso confecto bello Cleomenico restituit Achaeis, II, 52, 3 seqq. et 54, 1; IV, 12, 4 seq. Eo primum cum exercitu venit Philippus, IV, 22, 2: eodem redit et cum sociis deliberat, 25, 1 seqq. Ibi sedens Graecorum senatus legatis Gelonis, auxilia sub conditione promittentis, politicum dat responsum, XII, 26b, 1—3. Eam a Philippo repetunt Achaei in colloquio T. Quintii cum Philippo, XVII, 2, 5. Is deliberaturum se cum Tito ait, 6, 8; conf. 8, 9 et 11, 13. Est una e tribus Graeciae compedibus, XVII, 11, 4 seq.; XVIII, 28, 5 seq. Liberi renunciantur ex SC. Romanorum, XVIII, 29, 5. Obsidio XXIX, 6a, 5. Ibi agitur concilium Achaeorum, XXIX, 8, 8, rursus, XXXVIII, 4, 2. Reges Macedonicos aliquando bello petiverunt, XXXVIII, 1c, 3. Ibi proterve legatis Romanis insultant Corinthii, ibid. § 5 seqq. Ibi adest Diaeus, et reiicit pacis conditiones, a Metello oblatas, XL, 4, 1 seqq. Excidium Corinthi, XL, 7. Contemnuntur tabulae pictae a militibus Romanis, ibid. Ei excidio interfuit Polybius aut certe mox supervenit, ibid. § 2.

Cornelius. Cornelios Lentulos vid. in Lentulus.

Cn. Cornelius Scipio, Asina, Cos. primo bello Punico, cum classe capitur ad Liparam, I, 21; VIII, 1, 9. Consul iterum Panormum Poenis eripit, I, 38.

Cn. Cornelius Scipio Calvus, Cos. cum M. Claudio Marcello, bellum infert Insubribus; Acerras et Mediolanum capit, II, 34.

Cn. Cornelius Scipio, frater Publii, patris Africani maioris: a fratre consule cum legionibus in Hispaniam mittitur ad bellum ibi nomine ipsius gerendum, III, 49, 4; 56, 5 Cum classe ad Emporias Hispaniae appellit; Hannonem acie victum et Indibilem capit; Hispaniam usque ad Iberum Romanis subiicit, III, 76. Asdrubalem ad Iberi ostia pugna navali superat et plures e navibus eius capit, III, 95 seq. Ad eum cum supplemento classis advenit frater Publius, III, 97. Inde Cnaeus pedestribus copiis praefuit, Publius nauticis, VIII, 3, 4. Cnaeus vallum e clitellis facere iubet milites, VIII, 37, 6, perit in Hispania, X, 7, 1; 36, 3.

Cn. Cornelius (nescio qua de familia), unus ex decem legatis T. Quintio adiunctis, ad Philippum regem mittitur, XVIII, 31, 3: et inde Thermum ad Aetolorum conventum, 31, 5 seqq.

L. Cornelius Scipio, frater Publii Africani maioris; aedili-

tatem impetrat ope fratris, X, 4 seq. Consul, mittitur ad bellum Aetolicum et Antiochicum, legato utens fratre Publio; et victo Antiocho bellum componit, XXI, 2 seq. et c. 9—14. Triumphans Romam redit, XXII, 7, 16 seq.

L. Cornelius (nescio e qua familia; an L. Cornelius Scipio, de quo modo dictum?), a senatu missus ad pacem inter Antiochum M. et Ptolemaeum Epiphanem conciliandam, in Thracia convenit Antiochum una cum nonnullis e decem legatis T. Quintio adiunctis, XVIII, 32, 3 seq.; 33, 5 seqq.; 35, 1.

P. Cornelius Scipio, pater Africani maioris, Cos. cum Ti. Sempronio, III, 41, 2; IV, 66, 9: ei decernitur Hispania, III, 40, 2; V, 1, 4. Exercitus ei decretus, mittitur in Galliam Cisalpinam adversus Boios; ipse novas legiones conscribere iubetur, III, 40, 14. Pisa cum classe et exercitu profectus Hispaniam versus Massiliam appellit et copias ibi exponit, contra Hannibalem ducturus, III, 41. Eius equites praemissi fugant Numidas Hannibalis 45, 1 seqq. Scipio cum exercitu castra Hannibalis versus proficiscitur, 45, 4: sero veniens redit ad naves et Galliam Cisalpinam repetit, fratre Cnaeo in Hispaniam misso, 48, 1 seqq.; 56, 5. Accepto in Etruria a praetoribus exercitu ad Padum properat, III, 56, 6. Padum transgressus miratur Hannibalem ibidem praesentem, 61. Inter Padum et Ticinum superatur ab Hannibale proelio equestri, 65; in quo e praesenti vitae periculo eripitur a filio, X, 3, 3. Sauciatus cis Padum regreditur et ad Placentiam castra ponit, III, 66, 9. Monet collegam Sempronium ne aciei discrimini ad Trebiam rem Romanam committat, 70, 3 seqq. Post consulatum cum supplemento navium mittitur in Hispaniam, cum fratre Cnaeo res ibi administraturus, III, 97, 1 seqq., et maritimis copiis praefuturus, VIII, 3, 4. Iberum fluvium cum fratre transit et Saguntum obsidet, III, 98, 5 seqq. Obsides Hispanorum, qui Sagunti a Poenis custodiebantur, domum ad suos quemque remittit, III, 99. Perit in Hispania, X, 7, 1; 36, 3.

Publius Cornelius Scipio, Publii filius, Africanus Maior, pene constanter nude ὁ *Πόπλιος* vocatus, passim tamen *Σκιπίων*. Integrum nomen *Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων* exstat, XXIV, 9, 7. Africani cognomen de hoc Scipione nusquam apud Polybium commemoratur; sed ei aequivalet XV, 35, 6. *Πόπλιος Σκιπίων ὁ πρῶτος καταπολεμήσας Καρχηδονίους*; qua nota etiam quodammodo cognomen Maioris s. superioris continetur: alias vero suo sermone Polybius non Maiorem, sed Magnum, *τὸν Μέγαν*, cognominatum ait, nec diversa tamen (ut videtur) sententia, XVIII, 18, 9; XXXII, 12, 1; 13, 1. De eius ingenio et instituto ex professo agit Polybius X, 2 seqq.; non felix solum fuit, ut vulgo ferunt,

sed et prudens, X, 2, 5—7; liberalis, magnificus, sagax, sobrius, X, 3, 1; comis, blandus, simulque industrius, 5, 5 seqq.; 7, 1 seqq.; consilia sua, ubi opus erat, tegens, 9, 1. Quod divino spiritu se afflatum simulavit, simile fuit Lycurgi institutum, X, 2, 8 seqq. et c. 4 seq.: conf. c. 11, 7 seq.; 14, 11 seq. Iuvenis patrem servavit et ab eo Servator est salutatus, X, 3. Aedilis creatur iuvenis admodum, simul cum fratre, X, 4 seq. Annos natus 27, imperator in Hispaniam missus Novam Carthaginem oppugnat capitque, X, 6—20. Consilium suum in oppugnanda Nova Carthagine exposuit in epistola ad Philippum regem scripta, X, 9, 3. Obsidum Hispanorum Carthagine captorum singularem curam habet, X, 18. Continentiae egregium specimen edit, 19. Nobilissimos captivos per Laelium Romam mittit, 18, 1 seq.; 19, 8. Varia exercitia militaria instituit, 20, 1 seqq.; officinae belli totam urbem similem reddit, Tarraconem hibernatum redit, 20, 4 seqq.; 34, 1. Edeconem, Mandonium, Indibilem, regulos Hispanorum, in fidem accipit, X, 34—38. Rex ab Hispanis salutatus declinat id nomen, X, 38, 3; 40, 2 seqq.; magnitudine animi omnes mortales superans, 40, 6 seqq. Asdrubalem, Hannibalis fratrem, proelio vincit ad Baecula, X, 39. Asdrubalem, Gisconis filium, et Magonem et Masinissam proelio vincit ad Ilipam, ubi solertes motus peragit, XI, 20—24. Eius responsum ad quietem victo Asdrubale cohortantibus, XI, 24 a, 1 seqq. In colloquio cum Syphace comiter dextreque se gerit, ib. 4. Seditionem militum feliciter sedat, 25—30. Victo Indibili rebelle, Romam triumphans redit ex Hispania, XI, 31 seqq. In Africa Uticam obsidet, XIV, 1, 2; 7, 1. Syphacem legationibus ludit, XIV, 1, 3 seqq. et c. 2. Syphacis et Asdrubalis castra incendit, 4 seq. Castra hiberna ad Uticam ab oriente habet in promontorio, 6, 7. Poenis cum Syphace acie victis in Magnis Campis plura Africae oppida capit, 8 seq. Castra ad Tunetem fugientibus Poenis occupat, sed mox Uticam ad ferendum suis auxilium redit, 10. Cum Poenis de commeatu per induciarum tempus intercepto expostulat per legatos, quibus redeuntibus insidiantur Poeni, XV, 1 seq. Plura Africae oppida vi subigit; Masinissam domum profectum revocat; legatos Poenorum Roma redeuntes in Romana castra salvos Carthaginem mittit, XV, 4; speculatores Hannibalis e castris suis incolumes dimittit, 5, 4 seqq.; positis ad Naragara castris, 5, 14; colloquio cum Hannibale frustra instituto, c. 6 seqq.; pugna ad Zamam vincit Hannibalem, c. 9—16; conf. c. 5, 3. Pacem dat Poenis, XV, 18 seq. Triumphans ex Africa Romam redit, XVI, 23. Eo iudice sollertissimi in rerum administratione viri et cum iudicio audacissimi fuerunt Dionysius et Agathocles

Siculi, XV, 35, 6. Lucio fratri ad bellum cum Antiocho proficiscenti legatus datus Aetolos pacem petentes humaniter excipit, et fratri persuadet ut inducias eis daret, XXI, 2 seq. Prusiam per litteras in amicitia Romanorum confirmat, XXI, 9. Salius quum esset, Anciliorum tempore non licebat ei Hellespontum traiicere, 10. Publium privatim conveniunt legati Antiochi, c. 11 extr. et seq. Filius eius initio belli captus fuerat ab Antiocho, 12, 2 seq. Victo Antiocho fert conditiones pacis, 13 seq. Quum dies ei esset dicta, defendit se coram populo, XXIV, 9, 6 seqq. Quaestore aerarium recludere nolente, in re gravi illud ipse sumtis clavibus reserat, XXIV, 9 a, 1. Quum in senatu rationes ab eo repeterentur, negat oportere a se cuiquam reddi rationem, ib. 2 seqq. Mortuus est circa idem tempus quo Philopoemen et Hannibal, ibid. Eius uxor Aemilia; vid. Aemilia. Duae filiae, altera Ti. Graccho nupta, altera Scipioni Nasicae, XXXII, 13. Ad eundem Africanum Maiorem pertinere videntur fragmenta hist. 58—62.

P. Cornelius Scipio, Africani maioris filius naturalis, pater adoptivus Africani minoris, initio belli Antiochici captus est ab Antiocho, XXI, 12, 2 seq.

P. Cornelius Scipio Aemilianus, Africanus minor; filius naturalis L. Aemilii Pauli, adolescentulus patrem in Macedoniam comitatur; ubi confecto Persico bello venatione sese exercuit, XXXII, 15, 3 seq. Cum fratre maiore Fabio Aemiliano impetrat a praetore ut Polybio Romae manere liceat, cuius institutione et consuetudine constanter inde usus est, XXXII, 9 seq. Modestia, liberalitas, abstinentia, et continentia iuvenis Scipionis, XXXII, 11—14. Ad bellum Celtibericum, quum omnes metu retinerentur, Scipio, iuvenis admodum, operam suam obtulit, et Lucullo consuli legatus in Hispaniam abiit, XXXV, 4. Certamen singulare init cum provocatore Hispano, 5. Nescio an eodem pertineat fragm. gramm. 12. Eo deprecante apud Catonem reditus conceditur exsulibus Achaeis, XXXV, 6. Eius virtus in Africa initio tertii belli Punici laudata a Catone, XXXVI, 6. Cirtae res Masinissae mortui ordinat, XXXVII, 3, 10. Carthaginem oppugnans Gulussae mandata dat ad Asdrubalem, urbis praefectum, de pace agentem, XXXIX, 2; conf. c. 3, 1. Expugnat Carthaginem, XXXIX, 3. Eius concio ad praesentes coram Asdrubale ad genua ipsius supplice, XXXIX, 3 a, 1 seqq. Eum alloquitur Asdrubalis uxor, ib. § 5. Illacrymatur fortunae Carthaginis, ibid. § 2 seqq. In celeberrima legatione nonnisi quinque servos secum habuit, fragm. hist. 63.

P. Cornelius Scipio Nasica, Africani maioris gener, L. Aemilio bello Persicō egregiam operam navat, XXIX,

6, 2 seqq. In eum liberalitas Scipionis Aemiliani, XXXII, 13, 7 seqq.
Cornu, τὸ Κέρας, nomen sinus maris prope Byzantium, IV, 43, 7.
Cornu dextrum et sinistrum, s. Alae sociorum in exercitu Romano, VI, 26, 9.
Coroebus Olympionica Ol. 28. VI, 2, 2.
Coroebus pro stulto homine, XII. § 4a, 5. Vid. Margites.
Corona dicitur pecunia, muneris et honoris caussa loco coronae oblata, XXII, 17, 4. Sic XXII, 13, 10; XXIV, 1, 7; XXVIII, 17, 3. Corona aurea, praemium eius qui primus murum urbis expugnatae conscendit, VI, 39, 5; X, 11, 8. Civica a cive servato donatur is qui eum in pugna servavit, VI, 39, 6 seq.
Coronea, urbs Boeotiae: contra eam cum exercitu proficiscitur T. Quintius, XX, 7, 3. Eius obsidio, XXIX, 6a, 5. Coronaei vel Coronenses facto Thebas concursu in Persei societate manendum contendebant, XXVII, 1, 8: amicitiam cum Perseo confirmant, 5, 2 seqq. Coronaeus Olympichus, XXVII, 1, 9.
Corsica insula, XII, 3, 7; ferae quae ibi generantur, XII, 3; greges boum et caprarum, 4.
Cortona, τὸ Κυρτώνιον, urbs Etruriae, III, 82, 9.
Coruncanius. C. et L. Coruncanii, legati ad Teutam, Illyriae reginam, II, 8; eorum alter occiditur, ibid.
Corvus, machina qua usus est Duilius in pugna navali cum Poenis, I, 22. Eius descriptio et usus, ibid. et c. 27, 12; 28, 11.
Coryphaeus mons in Ciliciae et Phoenices confiniis prope Seleuciam urbem, V, 59, 4 seqq.
Cos insula, XVI, 15, 4; XXX, 7, 9. Cous, X, 30; XXX, 7, 10.
Cosmopolis apud Locros magistratus nomen, XII, 16, 6 seqq.
Cosmus, magistratus apud Cretenses, XXIII, 15, 1.
Cossaei, Asiae populus, Zagrum montem incolens, V, 44, 7.
Cossyrus, insula inter Siciliam et Carthaginem; quam occupat et oppido eius praesidium imponit Cn. Servilius, III, 96, 13.
Cothon, Calligitonis filius, hieromnemon Byzantiorum, IV, 52, 4.
Cotys, rex Odrysarum Thracum, Persei socius, vir eximius, XXVII, 10; legatus Romam deprecatum mittit, XXX, 12.
Crassus. Vid. Licinius.
Crater, nomen sinus Neapolitani inter Misenum et Minervae promontorium, XXXIV, 1, 12 seq.
Cremaste Larisa, urbs Thessaliae, quam a Philippo repetunt Aetoli, XVIII, 21, 3; diversa ab altera celebriori Larisa.
Cremona, colonia Romanorum trans Padum, III, 40, 5.
Creonium, Κρεώνιον, oppidum Dassaretidis in Illyrico, captum a Philippo, V, 108, 8.
Creta, Cretenses, IV, 8, 11; 20, 6; 53, 5; V, 14, 1 et 4; 53, 3; 79, 10, et alibi; praesertim

de his qui mercede militant; aut ubi notatur levitas ingenii ei genti insita, alias *Κρηταιεῖς*, IV, 53, 3; 54, 6; VI, 45, 1; 46, 1 et 3; 47, 5; VII, 12, 9; XXXIII, 15, 1. (Cretenses recens ad militiam conducti, sunt Neocretes, quod vide suo loco.) De rebus Creticis vide IV, 53—55; XXVII, 16; XXVIII, 13; XXXIII, 9 etc. Cretenses ad insidias et res cum dolo agendas aptissimi; minus habiles ad proelium instructa acie committendum, IV, 8, 11. Tibia et rhythmo in bello non sine causa utuntur, IV, 20, 6. Cretae universae status circa Olymp. 140 et intestinae discordiae, IV, 53, 3 seqq. Urbs antiquissima, praestantissimorum prae ceteris Cretensibus civium procreatrix, Lyttus, IV, 54, 6. Cretenses Polyrrhenii et Lampaei societatem ineunt cum Philippo et Achaeis, eisque 500 Cretenses auxilio mittunt, IV, 55, 1—5; 61, 2. Cretensium resp. laudatur a veteribus, VI, 43, 1: similis a nonnullis auctoribus perhibetur reip. Spartanorum, quum tamen multum differat, VI, 45—47. Eorum animis insita est avaritia; nullum apud eos lucrum turpe ducitur; plurimas iidem inter se discordias agitant et intestinas caedes, levissimas ob caussas, VI, 46, 2 seq. et § 9; IV, 53, 5: Neque ingenia usquam magis veteratoria facile invenias neque incepta iniquiora, IV, 47, 4 seq. Quare Antiphatam Cretensem laudaturus Polybius XXXIII, 15, 4 seq. ait graviori et honestiori oratione eum usum esse *ἢ κατὰ Κρῆτα*, quam a Cretense exspectasses: erat enim homo ingenio haudquaquam Cretico, *οὐδαμῶς Κρητικὸς*, et fugerat Creticam (perversam) disciplinam, *τὴν Κρητικὴν ἀγωγήν*. Eodem pertinet proverbium: Cretissare cum Cretense, *πρὸς Κρῆτα κρητίζειν*, VIII, 21, 5. Sic porro Cretica delīberatio, VIII, 18, 5, est dolosa. Et Bolis, utpote Cretensis, *Κρὴς ὑπάρχων* (ut ait Polyb. VIII, 18, 4), natura varius et astutus erat. In Creta bellorum civilium perpetuitas et summa inter se civium crudelitas, XXV, 3 b. Philippum ad res suas constituendas elegerunt, VII, 12, 9. Eos ad bellum adversus Rhodios incitat Philippus, XIII, 4, 2; 5, 1. Societatem praedationum maritimarum cum Nabide faciunt, XIII, 8, 2. Gortyniorum lites cum Cnosiis: vid. Cnosus et Gortyn. In Creta magnarum rerum initia commoventur, XXV, 3 b. Cydoniatarum perfidia in Apolloniatas, XXVII, 16. Cum Cretensibus amicitiam renovant Rhodii, XXIX, 4, 6 seq. Bellum habent cum Rhodiis, ad quod componendum senatus Romanus rogatu Rhodiorum legatum mittit, XXXIII, 9; 14, 3 seq.; conf. c. 11, 2. Ad idem bellum ab Achaeis opem frustra petierant, XXXIII, 15. Cretensis Lagoras, VII, 15, 2, et Bolis, VIII, 17, 1. Creticum vinum, simile ei quod dicitur passum, VI, 2 a, 4.

Creticum mare inter Cretam et Laconicam, V, 19, 5.

Cretopolis, *Κρητῶν πόλις*, in Milyade, V, 72, 5.

Crinon, socius Megaleae, Aratum lapidibus incessit et in vincula coniicitur a Philippo, V, 15, 7 seqq.; 16, 8.

Critolaus, Alexandriae apud Macedones calumniatur Tlepolemum, Agathocli gratificaturus, XV, 26, 7.

Critolaus Achaeus, Diaei socius, pestis suae gentis, XXXVIII, 2, 8; impedit ne S. Iulius Caesar legatus controversias Achaeorum cum Lacedaemoniis componere posset, 3, 1 seqq., et Achaeos concitat contra Romanos, 3, 8 seqq. et c. 4 seq. Monarchicam propemodum potestatem inter Achaeos obtinet, 5, 7. Eo duce pugnatum in Achaia XL, 1, 3. Obiit praetor Achaeorum, XL, 2, 1 seq.

Critolaus, philosophus Peripateticus Romae, XXXIII, 1, 9.

Cropius Nestor habitat *ἐν τοῖς Φανοτεῦσιν*. Apud eum divertit A. Hostilius consul, XXVII, 14, 4. Conf. Phanotenses.

Croton, Graeca urbs inferioris Italiae, X, 1, 4. Crotoniatae cum aliis vicinis civitatibus Iovi Homario communem aedem ponunt et Achaeorum instituta asciscunt, II, 39, 6. Eos luxu superabant Capuani, VII, 1, 1. Eorum opulentia ex navium statione, X, 1, 6.

Crucis poena apud Carthaginienses, I, 24, 6; 79, 4; 86, 4 et 6. Add. V, 54, 6 seq.

Ctesiphon, *ἡ Κτησιφῶν*, urbs Chalonitidis in Assyria ad Tigrim; ibi castra habet Molo, V, 44, 4.

Cuma s. Cyme, civitas Aetolica, ab Achaei partibus transit ad Attalum, V, 77, 4. Cumaei immunes a tributo renunciantur a Romanis post bellum cum Antiocho, XXII, 27, 4. Idem comprehenduntur foedere Attali cum Prusia, XXXIII, 11, 8.

Cumani, qui Cumas habitant, unam e celeberrimis pulcherrimisque urbibus in ora maritima Campaniae, III, 91, 3 seq. Eorum fines cum classe Punica populatur Amilcar Barca, I, 56, 10.

Cunei. Vid. Conii.

Manius Curius substituitur L. Caecilio praetori in pugna cum Gallis caeso, II, 19, 8.

Custodia castrorum diurna, VI, 33, 7 seqq.; nocturna, 34, 7 seqq. et c. 35 seq.

Cyamosorus, fluvius Siciliae, ad quem situm erat oppidum Centuripa, I, 9, 4.

Cyathus, fluvius ad Arsinoen, Aetoliae urbem, IX, 45, 1.

Cyclades insulas incursat Demetrius Pharius, III, 16, 3; IV, 16, 8; 19, 7 seq. Rursus Philippus, classis duce Dicaearcho, XVIII, 37, 8.

Cycliadas Achaeus Philippi comes in colloquio cum T. Quintio, XVII, 1, 2. A Philippo post cladem ad Cynoscephalas ad Titum legatus mittitur, XVIII, 17, 4.

Cyclopum spelunca apud Homerum, XXXV, 6, 4.

Cydas Gortynius Cosmus suae civitatis, XXIII, 15, 1. Sub Eumene militaverat et apud eum summo in honore habebatur, XXIX, 1 c, 1. Arcanarum Eumenis cum Perseo deliberationum minister fuit,

XXIX, 1c, 1; et 1e, 1. Ad Amphipolim cum Chimaro (vel potius Chimarro) Persei socio, rursus ad moenia Demetriadis cum Menecrate et deinde cum Antimacho congressus colloquitur, ibid.

Cydoniatae, cives Cydoniae, urbis Cretae. Eos Cnosiorum societati renunciare cogunt Polyrrhenii eorumque socii, IV, 55, 4; eorumque lites componunt legati Romani, XXIII, 15, 4. Foedam perfidiam committunt in Apolloniatas, XXVII, 16. Metuentes sibi a Gortyniis opem petunt ab Eumene, XXVIII, 13. Anno superiori in praesentissimum periculum venerant ne caperetur ipsorum urbs, ibid.

Cygneum cantum edere, proverb., XXX, 4, 7; XXXI, 20, 1.

Cyllene, Eleorum navale, IV, 9, 9; contra Philippi invasionem munitur ab Eleis, V, 3, 1.

Cymaei, Cyme. Vid. Cumaei, Cuma.

Cynaetha, oppidum Arcadiae; proditione polemarchorum qui nuper ab exsilio fuerant revocati, capitur ab Aetolis IV, 16, 11, et c. 17. Aetoli occisis proditoribus urbem diripiunt, 18, 7 seqq.; reliquos cives in servitutem redigunt, ibid. et c. 29, 6; IX, 38, 8; merita poena, IV, 19, 3. Inter eam et Clitorem est oppidum Lusi et Dianae fanum, IV, 18, 10. Efferati sunt Cynaethenses, quod a musicae studio et aliis salutaribus Arcadum institutis desciverant, IV, 20 seq. Eorum legati post patratam in urbe civium caedem Lacedaemonem missi omnibus Arcadicis civitatibus horrori fuerunt, IV, 21, 8. Aratus, Cynaetham proditione recepturus, horam diei non observans incepto excidit, IX, 17.

Cynneus Apollo, XXXII, 25, 12.

Cynoscephalae, tumuli Thessaliae, XVIII, 5, 9; 10, 7; ubi Philippus proelio victus est a T. Quintio, XVIII, 3—10.

Cynus, emporium Locrorum Opuntiorum ex adverso Euboeae, IV, 67, 7.

Cyparissienses, cives oppidi Messeniae, cui nomen Cyparissia et Cyparissiae; Pyrrhiam et Eleos prohibent aditu in Messeniam, V, 92, 5. Cyparissiensis Polyaenus, XI, 18, 2.

Cyphanta, τὰ Κύφαντα, oppidum cum portu ad sinum Argolicum ditionis Argivorum, IV, 36, 4 seq.; Argivis vero ademtum a Lycurgo rege Spartanorum, ibid. Conf. Prasiae et Zarax.

Cyprus insula; in Aegypti regum est potestate, V, 34, 6. Mare quod est inter eam et Phoenicen alluit radices Coryphaei montis, V, 59, 4. Ad eam navale Persarum et Euagorae Salaminii proelium, XII, 25 f, 2. Eam Ptolemaeo Epiphani administrat Polycrates, XVIII, 37, 1; 38, 6; dein Ptolemaeus Megalopolitanus, 38, 6 seqq. Ea exire copias Antiochi Epiphanis iubet Popillius, Ptolemaeis eam servans, XXIX, 11, 9 seqq. Cypri regnum a senatu Rom. petit Ptolemaeus iunior, XXXI, 18, 1 seqq.: quod ei promittit senatus, § 9: sed illud omittere cogitur Ptole-

maeus, c. 25. Archias, Cypri praefectus, insulam Demetrio prodere molitur, XXXIII, 3. Pro Demetrio Seleucus nominatur, qui pater erat Demetrii, fragm. hist. 64, errore puto grammatici.

Cypselus vel Cypselum, Thraciae oppidum ad Hebrum fluvium, XXXIV, 12, 3. Aliis τὰ Κύψελα.

Cyrene urbs, XV, 25 a, 9; 33, 11; et ipsa regio, XXXI, 18, 4 seq.; 26, 8. Cyrenaeorum reipub. praesunt et eorum libertatem tuentur Ecdemus et Demophanes Megalopolitani, X, 25, 2 seq. Cyrenae regnum Ptolemaeus Philometor Physconi fratri dat, quo ille non est contentus, XXXI, 18. Cyrenaei ab eodem desciscunt et acie victum repellunt, XXXI, 26, 6 seqq.

Cyrmasa (τὰ), Pisidiae urbs, Cormasa Livio et Ptolemaeo: eam cepit Cn. Manlius, XXII, 19, 1; in eius vicinia lacus est, ibid. § 2.

Cyrrhestae, Syriae populus: eorum sex millia, qui erant in Antiochi M. exercitu, facta seditione deseruerunt signa, V, 50, 7 seq. Illis adiuvantibus Achaeus regnum Syriae obtinere se posse sperat, 57, 4.

Cyrtii, funditores praestantes in exercitu Molonis, V, 52, 5.

Κυρτώνιον. Vid. Cortona.

Cythera (τὰ), insula infra Laconicam: prope eam Aetoli piratae capiunt navim Macedonicam, IV, 6, 1.

Cyzicus, urbs Mysiae ad Propontidem, patria Apollonidis, uxoris Attali, quo matrem comitantur filii, XXIII, 18. Ager Cyzicenorum multum prominet in mare, IV, 44, 7. Cyzicenis intercedentibus ministri Ptolemaei Philopatoris agunt de pace cum Antiocho, V, 63, 5. Foedere inter Eumenem et Pharnacem icto comprehensi, XXVI, 6, 13. Viginti naves mittunt Attalo adversus Prusiam, XXXIII, 11, 2. Triremis Cyzicena Abydi, XVI, 31, 3.

Daae, populus Scythicus ad Caspium mare, in exercitu Antiochi M., V, 79, 10.

Dalmatae (Δελματεῖς, XXXII, 18 seq. et Δαλματεῖς, XII, 5, 2), olim Pleurato et Genthio subiecti, a Genthio deficiunt; et finitimis populis Illyricis bellum inferentes, tributa imponunt, XXXII, 18. Bellum eis indicunt Romani, 19. Ad bellum Dalmaticum quum copias maritimas ex foedere conferre tenerentur Locri, immunitatem eis impetravit Polybius, XII, 5, 1 seq.

Damasippus Macedo Phaci consessores publici concilii occiderat, dein a Ptolemaeo Physcone assumitur, XXXI, 25, 2 et 8.

Damippus Lacedaemonius Hieronymum Syracusarum regem monet ut in societate Romanorum maneat, VII, 5, 3.

Damis, Hicesiae fil., Atheniensium legatus, apud senatum Romanum deprecatur pro Aetolis, XXII, 14, 6 seqq.

Damiurgi. Vid. Demiurgi.

Damocles, callidus minister (nescio cuius), missus ad speculanda consilia Romanorum, XIII, 5, 7.

Damocritus Calydonius, Aeto-

lorum legatus Romam de pace cum Philippo, XVII, 10, 9. Deinde Aetolos concitat adversus Romanos, XXII, 13, 14.
Damocritus, Diaei sodalis, cum eo perdit Achaeos, XL, 4, 9.
Damon, Ptolemaei Philometoris legatus Romam, XXVIII, 1, 1.
Damon, Rhodiorum legatus ad Aemilium Paulum Cos. et ad Perseum, XXIX, 4, 4.
Damoteles Aetolus Romam legatus, XXII, 8, 9 coll. XXI, 3, 11. Rursus, XXII, 9, 18. Rursus ad M. Fulvium Cos., XXII, 12, 4; conf. § 10 et c. 13, 7.
Damoxenus, Aegiensis, Achaeorum legatus Romam post bellum Philippicum, XVIII, 25, 6.
Damuras, fluvius Phoenices, V, 68, 9.
Danae, socrus Tlepolemi, in carcerem coniecta a Sosibio, XV, 27, 1 seqq.
Danaus Argis aquarum receptacula instituit, XXXIV, 2, 6.
Dantheleti. Vid. Dentheleti.
Daochus Thessalus immerito proditor vocatus a Demosthene, XVII, 14, 4.
Daorsi, Δαορσοί, populus Illyricus; apud Romanos queruntur de Dalmatis, XXXII, 18, 2.
Daphne, vicus cum luco Dianae et Apollini sacro prope Antiochiam Syriae: pompam et ludos ibi celebrat Antiochus Epiphanes, XXX, 3 seq.
Dardanii, Δαρδανεῖς et Δαρδάνιοι; pars Illyriorum, qui sub Teuta sunt, deficiunt ad eos, II, 6, 4. Absente Philippo Macedoniam invadere parant; sed cognito eius adventu retrocedunt, IV, 66. Bylazore occupata, Paeoniae urbe, tutus erat Philippus ab eorum incursionibus in Macedoniam, V, 97, 1. Romae queruntur de Bastarnis et Perseo, XXVI, 9, 2 seqq. De rebus a Perseo adversus Dardanos gestis conf. XXVIII, 8, 2 seq. Dardania, V, 97, 1.
Darius Hystaspis Scythas bello petens Bosporum Thracium ponte iunxit prope Hermaeum, IV, 43, 2. Maioribus Mithridatis tribuit dominatum Cappadociae ad Pontum, V, 43, 2. Conf. fragm. hist. 10.
Darius Codomannus: pugna eius cum Alexandro in Cilicia, XII, 17 seqq. Cum eo Alexander in aperto campo potissimum bellum gessit, urbes raro excidit, XVII, 3, 5.
Dassaretae, populus Illyricus. Regio Dassaretis, cuius urbes Scerdilaedus sibi adiungit, V, 108, 2. Easdem cum aliis sibi subiicit Philippus, 108, 8.
Daulium, oppidum Phocidis, ab Aetolis tentatum, IV, 25, 2.
Daunia, una e tribus partibus, in quas distinguitur Appulia, III, 88, 3 seqq. V, 108, 9. Conf. Appulia. Daunii, ad ortum planitiei circa Capuam, III, 91, 5, ubi fort. Caudini legendum. Adde X, 1, 3.
Decemviri vel decem legati, exacto bello in provincias missi a senatu Rom. ad res simul cum imperatore ordinandas, XL, 9, 1; XXII, 7, 5 seq.; 25, 6. Missi in Siciliam post primum Punicum bellum, I, 63, 1; in Graeciam post bellum Philippicum, XVIII, 25, 7; 27, 1; 28, 7; in Asiam post bellum Antiochicum, XXII, 7, 5 seq. et c. 27; in Graeciam post bellum Per-

sicum, XXX, 10, 6; in Achaiam post bellum Achaicum, XL, 9, 1; 10, 1.

Deceres Philippi, navis praetoria, in pugna navali ad Chium deprimitur, XVI, 3, 3 seqq.

Deciatae vel Deciates, populus Liguriae, XXXIII, 7, 8; et c. 8, 9.

Decimatio VI, 38.

Decius Campanus, praefectus legionis Romanae, quae quum Rhegio urbi praesidio esset missa, sibi urbem asseruit et oppressit, I, 7, 7.

Decuriones VI, 25, 2.

Decursiones militares a Scipione ad Novam Carthaginem institutae, X, 20, 1 seqq.; equestres Philopoemenis, X, 21 seq.

Dei Facies. Vid. Theoprosopon.

Δείγμα Rhodiorum. Vid. Digma.

Delectus militum apud Romanos, VI, 19 seq.

Delicta castrensia quomodo puniantur, VI, 37. Eadem ubi a pluribus admissa sunt, quid fiat, 38. Delicta publica in Italia commissa pertinent ad cognitionem senatus Romani, VI, 13, 4.

Delphi. Ibi Perseus Eumeni regi insidias struit et legatos Boeotorum interficit, XXII, 22a, 5, et XXIIb, 3. Edictum quo exsules in Macedoniam revocavit Perseus, ibi publice suspensum est, XXVI, 5, 2. Delphica Gallorum clades interneciva, I, 6, 5; II, 20, 6; 35, 7; IV, 46, 1.

Delta Aegyptiorum; ei similem figuram habet regio Galliae, cui Insula nomen, Rhodano et Isara fluviis circumfusa, III, 49, 7.

Delus. Ibi in Apollinis templo publice suspensum est Persei edictum, quo exsules Macedones domum revocabantur, XXVI, 5, 2. Statuae ibi positae ab Antiocho Epiphane, XXVI, 10, 12. Delus et Lemnus Atheniensibus dantur a senatu Romano XXX, 18; et 18a; XXXII, 17, 2. Delii cum Atheniensibus decertant et illis multa inferunt mala XXX, 18a. In Achaiam profecti migraverant, et ibi civitate donati res repetunt ab Atheniensibus ex formula pacti quod inter Athenienses et Achaeos intercedebat, XXXII, 17.

Demaratus Corinthius, pater L. Tarquinii, regis Rom., VI, 2, 10.

Demaratus, legatus Atheniensium in Aegyptum, XXVIII, 16, 4; 17, 3.

Demetrias, urbs Magnesiae in Thessalia, V, 99, 3. Cenchreis profectus per Euripum Philippus eo appellit, per Thessaliam domum hibernatum rediturus, V, 29, 5. In ea moratur Philippus, conatus hostium observans, X, 42, 6; XVII, 1, 1. Una e tribus compedibus Graeciae; XVII, 11. Philippo ademta Romanis custodienda relinquitur, XVIII, 28, 5 et 10 seqq.; Antiochi ad eam cum classe appulsio non est causa belli Antiochici, sed initium, III, 6, 4; 7, 3. Ad moenia huius urbis colloquium inter Cydam Cretensem et Menecratem primum et deinde Antimachum (vide haec nomina), XXIX, 1c, 1. Demetriensium agro opportu-

ne imminent Thebae Phthioticae, V, 99, 3.
Demetrius, Ariarathis filius, regis Cappadociae, dux copiarum Attalo auxilio missarum ab Ariarathe, XXXIII, 10, 1. Idem (ut videtur) Romam legatus, XXXIII, 16, 5; quem Casaubonus Demetrii filium, Syriae regis, fecit.
Demetrius Atheniensis legatus Ptolemaei Epiphanis ad Achaeos renovandae societatis caussa, XXIII, 1, 5.
Demetrius, Euthydemi filius, Bactrianae regis, ad Antiochum mittitur a patre de pace; patri regnum confirmat Antiochus, ipsi filiam suam despondet, XI, 34, 8 seqq.
Demetrius Phalereus: eius dictum, quo acies militaris cum aedificio confertur, X, 22, 7. Eum non leviter in sua historia perstrinxit Democharcs, XII, 13, 8 seqq. In commentario de Fortuna de Macedonici regni ruina quasi prophetiam edidit, XXIX, 6 c. Eius verba citantur, XXXVI, 1 b, 2.
Demetrius Pharius, Corcyrae insulae a Teuta, Illyrici regina, praeficitur, II, 10, 8. Romanis Corcyram prodit et ad alia ducem se eis praebet, c. 11. A Romanis praeficitur populis Illyricis, quos illi sub potestatem suam redegerant, 11, 17. Dux Illyriorum auxiliarium in exercitu Antigoni Dosonis et Achaeorum adversus Cleomenem, II, 65, 4; 66, 5. Deficit a Romanis, regibus Macedoniae confisus, et oppida Illyrica, quae in potestate Romanorum erant, diripit subigitque, III, 16, 2 seq. Cum Scerdilaedo Aetolis se iungit, et classem ducit adversus Achaeos bello Sociali Cycladasque populatur, IV, 16; conf. III, 16, 3. Persequentes fugiens Rhodios, persuasus a Taurione Achaeis auxilio venit, et Aetolos persequitur lembis per Isthmum transductis; sed frustra, IV, 19, 7 seq. Bello Illyrico victus a L. Aemilio profugit ad Philippum, a quo benigne accipitur, III, 18 seq.; IV, 37, 5; 66, 4; XXXII, 19, 5. Vir ins trepidus et audax, sed nulliiudicii, III, 19, 9. Eius suasu Philippus in bello Aetolico impia facinora patrat, V, 12, 5 seqq.; VII, 14. Hortatur Philippum ut pace facta cum Aetolis et firmatis rebus a parte Illyrici in Italiam traiiciat, V, 101, 6 seqq.; 105, 1; 108, 4 seq. Recuperare studet dominationem, quam in Pharo insula habuerat, V, 108, 6 seq. Comprehenditur foedere Philippi cum Hannibale, VII, 9, 14. De arce Messeniorum et Corinthi suadet Philippo det operam ut utrumque cornu tenens bovis fiat compos, VII, 11. Pessima quaeque semper suasit Philippo, V, 12; VII, 13 seq.; IX, 23, 9. Perit Messenae, III, 19, 11.
Demetrius, Philippi pater, Persei avus, Antigoni Gonatae filius, rex Macedoniae, I, 3, 1; IV, 25, 6. Agroni Illyriorum regi mercede pacta persuadet ut Medionios iuvet adversus Aetolos, II, 2, 5. In bello adversus Demetrium Aetolos iuvant Achaei, II, 44, 1. Peloponnesi tyrannos suis

opibus et mercede sustentat, II, 44, 3. Eo mortuo reliqui tyranni abdicant tyrannidem, ibid.; conf. II, 60, 4. Cum Aetolis bellum gerenti tradunt se Boeoti, relicta Aetolorum societate, XX, 5, 3. Decimo regni anno moritur, eodem fere tempore quo Romani primum in Illyricum traiecerunt, II, 44, 2.

Demetrius, Philippi filius minor, Persei frater; obses datur T. Quintio, XVIII, 22, 5 seq.; patri a senatu remittitur, XX, 13, 3. A patre Romam mittitur ad purganda crimina et ad veniam petendam, XXIII, 14; XXIV, 1, 5. Benigne habetur a senatu, qui in eius gratiam veniam dat Philippo, XXIV, 2. Hinc ei favent Macedones, sed invident Philippus et Perseus, XXIV, 3 et 7. Inde mutuae fratrum insidiae, XXIV, 8, 12 seqq.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni I filius, rex Macedoniae post Cassandrum, urbes Achaicas praesidiis occupat, II, 41, 10; IX, 29, 5 seq. Eius filius erat Antigonus Gonatas, IX, 34, 6.

Demetrius, Ptolemaei Philometoris amicus; cui Polyaratus Rhodius Rhodum transvehendus traditur, XXX, 9, 3 et 10 seq.

Demetrius Soter, filius Seleuci Philopatoris, Syriae regis: obses Romae iuvenis 23 annorum frustra petit a senatu ut per pop. Rom. in regnum Syriae sibi debitum restituatur, XXXI, 12. Cum Polybio de fuga deliberat, XXXI, 19 seqq., et eius consilio clam Roma profugit, 22 seq. Potui indulget, 21, 8. et XXXIII, 14, 1. Ad eius conatus observandos Roma legati mittuntur, XXXI, 23, 9. Syriae regno potitus, et patrocinante Ti. Graccho rex a senatu appellatus, insigne donum Romam misit, et interfectorem Cn. Octavii, XXXII, c. 4. et 6. Accusatus ab Ariarathe, quod eius opera Orofernes Ariarathem regno expulisset, legationem Romam mittit ad se purgandum, XXXII, 20, 3; III, 5, 2. Cypri regno per proditionem potiri sperat, sed deprehenditur proditor Archias, XXXIII, 3, 2. Ei opponitur Alexander Balas, XXXIII, 14, 1 seq.; 16, 5 seqq. Postquam 12 annos in Syria regnasset, vitam cum regno amisit, conspirantibus in eum ceteris regibus, III, 5, 3; conf. XXXIII, 16, 9 seqq.

Demiurgi vel Damiurgi, magistratus Achaeorum, XXIV, 5, 16.

Demochares, historicus, sororis filius Demosthenis, XII, 13, 1 seqq. Eum contra Timaei calumnias defendit Polybius, XII, 13 seq.

Democlitus, inventor cum Cleoxeno rationis signorum per faces dandorum, correctae a Polybio, X, 45, 6.

Democrates, Philippi classis praefectus, perit in pugna ad Chium, XVI, 8, 6.

Democratia nusquam verior quam apud Achaeos, II, 38, 8. Una e tribus summis formis reipublicae, VI, 3, 5. Quaenam sit vera, VI, 4, 4 seq.; quomodo oriatur, 9, 1 seqq. Degenerat in *ὀχλοκρατίαν* et *χειροκρατίαν*, 4, 6 et

10; 9, 5 seqq. Apud Messenios, VII, 10, 1.
Demodocus, equitum praefectus Achaeorum, V, 95, 7.
Demophanes et Ecdemus Megalopolitani, Arcesilai philosophi sectatores, patriam ab Aristodamo tyranno liberarunt; Arati socii in tollendo Sicyoniorum tyranno; reipublicae Cyrenensium praeclare praefuerunt; horum consuetudine et convictu adolescens usus est Philopoemen, X, 25, 2 seqq.
Demosthenes, Atheniensis orator, multos immerito in proditorum numero retulit, XVII, 14 seq. Eius sororis filius Demochares historicus, XII, 13, 4. A Timaeo laudatur Demosthenes, quia divinos Alexandro honores recusavit, XII, 12 c, 3.
Demosthenes Bithynus, qui *Κτίσεις* scripsit, XII, 1, 5.
Demosthenes, Philippi scriba et comes in colloquio cum T. Quintio, XVII, 1, 2; 8, 7. Ab eodem post pugnam ad Cynoscephalas mittitur ad Titum, XVIII, 17, 4.
Dentheleti, Thraces; XXIV, 6, 4. ubi cod. Mon. *Δανθελήτους*.
Desertores signorum capite plectunt Romani, I, 17, 11; conf. VI, 37, 11; III, 84, 7.
Desertum inter Persidem et Parthiam interiectum, V, 44, 4.
Diactorius vocatur Cletis, quod v.
Diaeus, pestis gentis Achaeorum; quae Romani dextra manu dabant, sinistra accepit, XXXVIII, 2, 8 seqq. Praetor Achaeorum ante Critolaum, et Critolao in praetura mortuo rursus suffectus, XL, 1, 3; 2, 1 seq.; nuper ab exsilio revocatus, XL, 4, 9. Omnes puberes Achaeorum cum vernis et alumnis Corinthum convenire iubet, et ingentem pecuniae summam imperat, XL, 2, 3 seqq.; conf. 4, 1. Reiicit pacis conditiones a Metello oblatas, c. 4 seq. Bona eius sub hasta venduntur a Romanis, 9.
Dianae fanum asylum cum luco Lusis in Arcadia diripitur ab Aetolis, IV, 18, 9 seqq.; 25, 4; IX, 34, 9, qui sacrum deae pecus inde abegerunt, IV, 19, 4. Dianae Cindyadis simulacrum Bargyliis in Caria, quamvis sub dio positum, nec ningitur unquam nec pluitur, XVI, 12, 3, ut Astiadis Iasi, XVI, 12, 4. Matronas omnes in Dianae templum congregant Abydeni, XVI, 31, 2. Eius templum in Elymaide spoliare frustra conatur Antiochus Epiphanes, XXXI, 11; in Hiera Come spoliat Prusias, XXXII, 25, 11.
Diatonium (si vera scriptura), Cretae oppidum sive ager, Cnosiis adimitur a Gortyniis et Lyctiis datur, XXIII, 15, 1.
Δικαιάρχεια. Vid. Puteoli.
Dicaearchus, Philippi classis praefectus, Cycladibus insulis bellum faciens, Impietati et Iniquitati aras ponere consuevit, XVIII, 37, 8 seqq.; necatur Alexandriae, ibid. § 7.
Dicaearchus Trichoniensis, legatus Aetolorum Romam missus post colloquium Philippi cum T. Quintio, XVII, 10, 9. Ab Antiocho ex Asia veniens,

Aetolos ad bellum adversus Romanos concitat, XXII, 14, 13. Eum ab Aetolis repetit M'. Acilius Cos., XX, 10, 5.
Dicaearchus, historiarum scriptor: eius errores nonnullos in rebus geographicis notat Polybius, XXXIV, 5, 1; c. 6 toto; 9, 4.
Dicetas, legatus Thebanorum et Coronaeorum ad Q. Marcium, excusans societatem Persei, XXVII, 1, 10. Revera etiam tum Perseo favens, in carcerem coniectus, mortem sibi consciscit, 2.
Dictator quid differat a consule, III, 87, 7 seq. Q. Fabius Maximus, III, 87, 6. Res inaudita, duo simul dictatores, qui legiones inter se partiuntur, III, 103; 106, 1.
Didascalondas Cretensis copiis Achaeorum praefectus sub Philopoemene, XVI, 37, 3.
Didyma Tiche, *Δίδυμα τείχη*, castellum prope Cyzicum, Attalo traditur a Themistocle, Achaei praefecto, V, 77, 8.
Diei tempora qua ratione investigentur, IX, 15, 6: quae scientia necessaria imperatori, IX, 14, 6 seqq.; 15, 5 seq. Diei imago praefertur in pompa Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 16.
Diganes: Vid. Adiganes.
Digeri, populus Thracicus, XIII, 10, 5.
Digma (*δεῖγμα*) Rhodiorum, V, 88, 8.
Dii inter se pugnant de Campis Phlegraeis, III, 91, 7. Eorum et heroum generationes, IX, 1, 4.
Diluvia humano generi interitum inferentia, VI, 5, 5.
Dimalus vel Dimale, munitissima urbs Illyrici, vi capta a L. Aemilio Consule, III, 18, 1 seqq. Videtur esse in Parthinis, VII, 9, 13. Foedere Philippi cum Hannibale cavetur ne Romani Dimales domini maneant, ibid.
Dino Dinonis filius Arsinoes caedi favet coniuncta cum Philammone opera, XV, 25b; supplicio afficitur, Agathoclis iussu, ibid. § 2.
Dino Rhodius cum Polyarato frustra Rhodios ad Persei partes trahere conatur adversus Romanos, XXVII, 6; conf. c. 11, 2; XXVIII, 2, 3; 15, 4; XXIX, 5, 2; XXX, 7, 10. Per nuncios et arcanas litteras cum Perseo egerat; cuius quamvis criminis convictus, tamen Romam traduci quam e vita se ipse generose educere maluit, XXX, 8.
Dinocrates et Dionysodorus fratres praefecti classis Attali, XVI, 3, 7 seqq.
Dinocrates Messenius Romam legatus Messenios a societate Achaeorum abstrahere frustra conatus est, T. Quintii studio in eam rem usus, XXIV, 5. Levis ingenii homo. ibid. Ad Philopoemenis adventum cedit necessitati, XXIV, 12, 3; et se ipsum e vita educere cogitur, ibid. § 13.
Diocles Dymaeus bello captus ab Eleis, V, 17, 4.
Diocles Parapotamiae praefectus partem exercitus ducit Antiochi in ora Phoenices, V, 69, 5.
Diodorus, educator Demetrii Romae obsidis, XXXI, 20, 2 seqq.; a quo Roma profugi-

turo praemittitur in Syriam, 21, 1.
Diogenes Acarnan deprecatur praesidium Romanum Acarnanibus imponendum, XXVIII, 5, 3.
Diogenes, Orofernis legatus Romam, XXXII, 20, 4.
Diogenes Stoicus Romae, XXXIII, 1, 9.
Diogenes, Susianae praefectus, V, 46, 7, arcem Susorum contra Molonem defendit, 48, 14. Mediae praeficitur, 54, 12. Primum agmen ducit Antiochi per Labum montem ex Parthia in Hyrcaniam proficiscentis, X, 29, 5; et bene rem gerit, 30, 6 seqq.
Diognetus nauarchus Antiochi Magni Laodicen sponsam Antiocho adducit Seleuciam ad Zeugma, V, 43, 1. Insignem Antiocho operam praestat in oppugnatione Seleuciae ad mare, 59 seq. Ei traduntur naves Ptolemaei, Tyri et Ptolemaide repertae; 62, 3. Antiochum per Phoenices oram exercitum ducentem cum classe a latere comitatur, V, 68, 9; 69, 7; 70, 3.
Diomedon Cous cives suos ad Persei partes trahere frustra conatur, XXX, 7, 10.
Diomedon, Seleuciae ad Tigrim praefectus, fugit adveniente Molone, V, 48, 12.
*Διονυσιακοὶ αὐλητα*ί, IV, 20, 9. Conf. Liberalia. *Διονυσιακὸν θέατρον*, theatrum ludis scenicis agendis, Alexandriae, XV, 30, 4.
Dionysius, praefectus satellitum Antiochi, VII, 16, 2. Cum Lagora primus muros Sardium escendit et urbem occupat, ibid. 16—18.
Dionysius, Syracusarum tyrannus, senior; Graecos Italiam incolentes superat ad Elleporum sive Helorum fluvium et Rhegium obsidet, I, 6, 2. Cogit Graecos Italiam incolentes valedicere institutis Achaeorum, II, 39, 6 seq. Solertissimus in rerum administratione iudicatur a Scipione maiore, XV, 35, 6. Conf. ibid. § 1 seqq. Annos natus tres et viginti imperium occupat, et vitae suae tertio et sexagesimo mortem obit, XII, 4 a, 3. Obiter commemoratur a Timaeo, XII, 10, 8. Lectos diligenter ornavit et vestium bonitatem studiose inquisivit, XII, 24, 3.
Dionysius Thrax, dux Thracum et Gallorum in exercitu Ptolemaei Philopatoris, V, 65, 10.
Dionysius, amicus Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 16.
Dionysodorus, frater Dinocratis, nauarchus Attali, XVI, 3, 7 seqq.; c. 6, 11. Legatus Attali ad colloquium T. Quintii cum Philippo, XVII, 1 seq.
Dionysodorus, legatus Ptolemaeorum fratrum ad Achaeos, XXIX, 8, 5.
Diophanes Megalopolitanus copiis auxiliaribus praefectus Eumeni missis, XXI, 7; strenuus bellator adversus Nabidem sub Philopoemene, ibid. Infensus Philopoemeni accusat apud Caecilium Philopoemenem et Achaeos, quod iniquius egissent cum Spartanis et cum Messeniis, XXIII, 3. Exsulum omnium Spartanorum patrocinium suscipit adversus Lycortam, XXV, 1, 12.

Ptolemaeis auxilia petita non mittenda censet, XXIX, 8, 2.
Diophanes alius, Persei legatus ad Antiochum Epiphanem pene captus a Rhodiis, XXVII, 6, 15; 11, 1.
Diopithes Rhodius, iudex inter Achaeos, honores Eumeni ab Achaeis decretos evertit, XXVIII, 7, 9.
Dioptra, X, 46, 1 seq.
Dioryctus, fretum manu perfossum Leucadem ab Acarnania separans, V, 5, 12.
Dioscurium (id est Castorum aedes), locus Phliasiae in Peloponneso; ibi castra habet Philippus, IV, 67, 9; 68, 2; 73, 5. Dioscurium ad Seleuciam Pieriam, V, 60, 4.
Dipylum, porta Athenarum, qua ex Piraeeo in urbem ascenditur, XVI, 25, 7, coll. § 6.
Disciplina militaris saluti est Romanis, I, 17, 11 seqq. Eam apud Achaeos restituit Philopoemen. Vid. Philopoemen. Disciplina castrensis Romanorum, VI, 33 seqq.
Dium, Macedoniae urbs, diruitur et incenditur a Scopa cum Aetolis, IV, 62; V, 9, 2; 11, 2 et 8; IX, 35, 6. Id facinus ulciscitur Philippus anno seq. in Aetolia, V, 9, ubi valuit illud, *Ὀρθῶς τὸ Δῖον οὐ βέλος διέπτατο*. Ibi Perseus occurrit legatis Genthii, XXIX, 3, 4.
Dodona, urbs Epiri. Dodonaeum templum evertunt cremantque Aetoli, praetore Dorimacho, IV, 67, 3; V, 9, 2; 11, 2 et 8; IX, 35, 6. Id factum dein ulciscitur Philippus in templo Thermico Aetoliae, V, 9; conf. c. 11, 2.
Doliche, oppidum Perrhaebiae, XXVIII, 11, 1.
Dolopes, Graeciae populus, inter Epirum et Thessaliam, libertate donati a Romanis post bellum Philippicum, XVIII, 30, 6: tamen sive vi sive voluntate in fide Philippi manserunt, XXII, 8, 6. Dolopiam Philippo eripiunt Aetoli, XXII, 8, 5 seq.; 14, 4. Eam occupat Perseus, XXII, 22 a, 4.
Cn. Domitius Ahenobarbus Cos. cum T. Quintio, XXII, 15, 13. Unus e clarissimis ex decem legatis post bellum Persicum in Graeciam missis, ad gentem mittitur Achaeorum, XXX, 10, 8.
Dora, urbs Phoenices munita, frustra obsidetur ab Antiocho, V, 66, 1.
Dorimachus, Trichoniensis Aetolus, Nicostrati filius, IV, 3, 7; XVIII, 37, 4. Aetolici impetus plenus iuvenis Phigaleam in Peloponnesum missus piratis favet adversus Messenios: Scopam, ducem Aetolorum, ad bellum incitat Messeniis inferendum, IV, 3 seqq.; cum Scopa Messeniam incursat et Achaeos proelio ad Caphyas fugat, IV, 10—12. Proditione capit Aegira, 57; sed turpiter rursus expellitur et aegre evadit, 58: immo periit, si quidem Graecos nostros codices audias, ibid. § 9; sed id quidem ad Archidamum referendum. Praetor creatus Aetolorum (conf. V, 1, 2), Epirum devastat, et Dodonaeum templum cremat, IV, 67, 1 seqq.; V, 11, 1. Auxilia mittit Eleis adversus Philippum, IV, 77, 6; V, 3, 1.

In Thessaliam irrumpit, V, 5, 1 et 9; 6, 4. Redit Aetoliae succursurus, sed sero venit, 16, 5 seqq. Echino urbi oppugnatae a Philippo frustra conatur succurrere, IX, 42. Leges novasque tabulas scribit Aetolis, XIII, 1. Legatus ab iis in aulam Aegypti pacis conciliandae caussa missus frustra excusare conatur Scopam capitis reum, XVIII, 37, 4.

Dorymenes Aetolus iussu Nicolai ducis Ptolemaei fauces ad Berytum occupat, qua adventurus erat Antiochus, V, 61, 9.

Dos apud Romanos solvebatur annua bima trima die, XXXII, 13, 5.

Drachma stipendium per singulos dies equitis Romani, VI, 39, 12.

Drangene, Asiae regio, quam Antiochus M. ingreditur ex Arachosia veniens, superato Erymantho fluvio; tum inde in Carmaniam transit, XI, 34, 13.

Drepana (*τὰ*) urbs Siciliae cum portu praestanti millia passum 15 a Lilybaeo, I, 46, 3. Exceptis iis et Lilybaeo totam Siciliam tenent Romani anno quarto decimo belli Siculi, I, 41, 6.

Dromichaetes, Odrysarum Thracum rex, fragm. gramm. 14.

Drymussa, Ioniae insula, Clazomeniis data a Romanis, XXII, 27, 5.

Ductores ordinum. Vid. Ordo.

Duelli usus apud Romanos, fragm. gramm. 27.

Duilius (Bilius), C. Duilii victoria navalis de Poenis reportata, corvorum ope, I, 22 seq.

Dunax, mons Thraciae, magnitudine non conferendus cum Alpibus, XXXIV, 10, 15.

Dura (*τὰ*) urbs Assyriae. Antiochus ex Mesopotamia veniens traiecto Tigri illam versus pergit et obsidione Molonis eam liberat, V, 52, 2. (Conf. Dura Mesopot.)

Dura (*τὰ*), urbs Mesopotamiae. Mesopotamiam usque ad eam occupat Molo, V, 48, 16. Nisi intelligendum usque ad eam Mesopotamiae partem, cui ab altera Tigridis ripa opposita est urbs Dura Assyriae.

Dux belli. Vid. Imperator.

Dyme vel Dyma, urbs Achaiae, e 12 primis olim foederatis, II, 41, 8; IV, 83, 5. Dymaei cum Patrensibus incipiunt instaurationem foederis Achaici, II, 41, 1 et 12. Eorum agrum populatur Euripidas Aetolus, dux Eleorum, IV, 59 seq. Castellum eorum Tichos occupant Elei, 59, 4; conf. 83, 1 seqq. Nihil amplius in commune Achaeorum conferre decernunt, 60, 4 seqq. Dymae validum praesidium relinquit Philippus, V, 3, 2. Dymaeorum fines, *τὴν Δυμαίαν*, rursus incursant Elei, V, 17, 3. Ibi Hecatombaeum, II, 51, 3. Oram ad Dymen navibus custodiunt Achaei, V, 91, 8. Dymaeus Miccus propraetor Achaeorum, IV, 59, 2. Aristaenetus dux equitum Achaicorum, XI, 11, 7.

Dyrrhachium vel Epidamnus, XXXIV, 12, 6: urbs cum porta ad Ionium mare; ab Illyriis per aquationis speciem capta; sed mox Illyrii rursus

urbe eiecti, II, 9; ab Aetolis et Achaeis auxilium adversus Illyrios petunt Dyrrhachini, II, 9, 8. Rursus obsidetur ab Illyriis, 10, 9. Obsidio solvitur a Romanis, quorum fidei se tradunt oppidani, 11, 8 seqq. Foedere Philippi cum Hannibale cavetur ne Romani tenere eam sinerentur, VII, 9, 13.

Eburnea sella, donum regibus singularis honoris caussa missum a senatu Romano, XXXII, 5, 3.

Ecbatana (τὰ), caput et regia olim Mediae; eius situs et descriptio, X, 27, 3 seqq.

Ἐκκαιδεκήρης, navis 16 versuum remorum, XXXVI, 3, 9.

Ecdemus Megalopolitanus, Arcesilai philosophi alumnus, etc. Eius consuetudine utitur Philopoemen iuvenis, X, 25, 2 seqq. Conf. Demophanes.

Echecrates Thessalus centuriationi militum Alexandriae praeficitur, V, 63, 11; equitibus Graecis et aliis mercenariis praeest, 65, 6. Pugnat in dextro cornu ad Rhaphiam, V, 82, 5; 85, 1.

Echecrates alius, cuius auctoritate in disputatione de origine Locrensium temere usus est Timaeus, XII, 11, 7 seq.

Echedemus, legatus Atheniensium ad Scipiones, de pace Aetolis concedenda, XXI, 2 seq.

Echetla, Siciliae oppidum, medium inter ditionem Syracusiorum et Poenorum, I, 15, 10.

Echinus, urbs Thessaliae ad sinum Maliacum, in potestate Aetolorum; oppugnata a Philippo, frustra succurrentibus P. Sulpicio procos. et Dorimacho Aetolo, dedit se regi, IX, 41 seq.; et ab eo in servitute tenetur, XVII, 3, 12; XVIII, 21, 3. Echinenses, Ἐχιναιεῖς, IX, 41, 11; 42, 1 et 3.

Ecnomus, collis Siciliae, in quo castra habent Poeni, I, 25, 8. Prope eum committitur pugna navalis inter Regulum et Amilcarem, I, 26 seqq.

Edeco, Hispaniae regulus, Tarraconem ad Scipionem cum amicis venit eique se tradit, X, 34; regem eum salutat, 40, 3. Benevole eum recipit Scipio, et uxorem liberosque captivos ei reddit, 35.

Edessa, Macedoniae oppidum, alias Aege vel Aegaea, V, 97, 4; ad viam Egnatiam, XXXIV, 12, 7 seq.

Edetani, populus Hispaniae, X, 34, 2.

Ἐγνατία ὁδός, via Ignatia, XXXIV, 12, 3 seqq.

Elaea, urbs Aeolidis, navale Pergamenorum regum: ad eam positis castris de pace cum Romanis et Eumene agit Antiochus, XXI, 8: quam ubi non impetravit, agrum populatur Elaeensium, ibid. Elaeae obsidionem frustra tentat Prusias, XXXII, 25, 9 seq.

Ἐλαία haud dubie legendum pro vulgato Ἔλλα apud Stephanum Byz. et Polyb. XVI, 41, 3.

Elatea (Livio Elatia), urbs Phocidis, V, 26, 16. Elateae hi-

bernat T. Quintius, XVIII, 26, 1 et 7: nisi ibi intelligenda Elatea Thessaliae. Ibidem hibernat Attalus, XXVII, 15, 2.

Elaus, Ἔλαος, castellum agri Calydonii in Aetolia, captum a Philippo, IV, 65, 6.

Elea, urbs inferioris Italiae; cuius cives Eleatae Romanis naves commodatas praebent initio primi belli Punici, I, 20, 14.

Elea, ἡ Ἠλεία, regio Peloponnesi, quae latine Elis et graece ἡ Ἦλις alias appellatur. (Ἠλεία est ager ad Elidem urbem pertinens, Ἦλις tam regio omnis quam urbs Elis proprie dicta.) Conf. Elis et Elei. Ἠλεία saepe incursata olim ab Illyriis, II, 5, 1 seq. Pheias insula τῆς Ἠλείας, Elidis, IV, 9, 9. Philippum hortantur Achaei ut τὴν Ἠλείαν bello invadat, IV, 64, 2. Eam populatur Philippus, IV, 73; 77, 6 seq.; 83, 5. Olim sacrosancta et nulli populationi obnoxia, IV, 73, 10. Achaiae partes in Eleam vergentes protegit Aratus, V, 92, 10.

Elei, οἱ Ἠλεῖοι, incolae Elidis, sive Eleae regionis (conf. Elea, ἡ Ἠλεία), socii sunt et amici Aetolorum, IV, 5, 4; 6, 11; 9, 10. Eis Cynaetham urbem a se captam tradere volunt Aetoli, sed non accipiunt Elei, IV, 19, 5. Ad inferendum Achaeis bellum persuadentur a Machata, Aetolorum legato, 36, 6. Duce belli utuntur Euripida Aetolo, 59: a quo turpiter deserti, quum Sicyoniam invadere vellent, partim capiuntur partim caeduntur a Macedonibus et Megalopolitanis, 68 seq.: tamen rursus eundem ducem ab Aetolis petunt, V, 94, 2. Vitae rusticae amantissimi; ager eorum opulentissimus, IV, 73. Eorum propugnaculum et arx belli adversus Achaeos, Psophis, capta a Philippo, IV, 71. Eorum dux Amphidamus captus a Philippo, 75; sine pretio dimissus frustra persuadere conatur iis ut ab Aetolis ad Philippi amicitiam transeant, 84. Aetoli auxilia iis mittunt, duce Phillida, 77 seqq. Eorum praesidia excedere coguntur Lepreo, Samico, et aliis Triphyliae oppidis, 80. Iis Agelaus et Scopas duces mittuntur ab Aetolis, V, 3, 1. In Dymaeorum fines incursionem faciunt, V, 17, 3, rursus Dymaeorum, Pharaeensium, Patrensium agrum populantur, duce Pyrrhia Aetolo, 30, 2 seqq. Messeniam eodem duce incurrentes repelluntur, 91, 3; 92, 5 seq. Rursus Euripida iterum duce Achaiam populantur, 94, 2 seqq. Achaeis coram senatu Rom. lites movent de Triphylia, XVIII, 25, 7. Per legatos Chalcide agunt cum Antiocho, XX, 3. Domi manent initio belli Achaici, XL, 3, 3.

Elephanti: eorum multitudo in Africa, XII, 3, 5. Eorum nullus usus in locis montanis, I, 30. Centum in exercitu Poenorum adversus Regulum, 32, 9. Adversus eos Romani prudenter minus solito in longum, magis in altum aciem instruunt, 33. Ab iis tamen plurimi Romani conculcati

pereunt, 34. Sauciati saeviunt et conversi in suos ruunt, 40, 12 seq. Eorum rectores Indi in Poenorum exercitu, I, 40, 15; III, 46, 7 et 11; XI, 1, 12. Elephantis Poenorum aliis occisis aliis captis mire gaudent Romani, I, 41, 1. Centum habet Hanno in bello Africo, I, 74, 3. Eorum traiectio per Rhodanum, III, 46. Eorum terror disiicit Gallos Hannibalem in Alpium traiectione infestantes, III, 53, 8. Belluae fere omnes fame consumtae in Alpibus, 55, 8; reliquae omnes una excepta imbrium et nivis vi pereunt in Gallia Cisalpina, 74, 11. Illa vectus est Hannibal per paludes Etruriam petens, 79, 12. Elephantorum inter se pugnandi ratio, V, 84. Libyci timent Indicos, ibid. § 5 seq. Adversus 70 elephantos Hannibalis quo pacto aciem instruxerit Scipio, XV, 9, 7 seqq.; conf. c. 12, 2 seqq. Curribus iuncti in pompa Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 11. Eorum dentes eximia magnitudine, XXXIV, 15. Elephantum θωράκια, fragm. hist. 22.

Elephas, cognomen Nicanoris, ducis Philippi, XVIII, 7, 2.

Eleuthernaei Cretenses bellum Rhodiis indicunt, IV, 53, 9. Eos Polyrrhenii et Lampaei intra moenia includunt, et renunciare Cnosiorum societati cogunt, IV, 55, 4.

Elis, ἡ Ἦλις, eadem regio quae alias ἡ Ἠλεία vocatur a Polybio; de qua vide paulo ante in Elea, V, 17, 3; 92, 5; 95, 7. Potest tamen utrobique et urbs Elis intelligi. Conf. artic. seq.

Elis, Ἦλις, urbs praecipua Elidis regionis. Conf. Elea, ἡ Ἠλεία et Elea, Ἠλεία. Amphidamum Olympia liberum eo dimisit Philippus, IV, 84, 4. Mox idem Amphidamus, quum destinata perficere non potuisset, inde ad Philippum elabitur, 86, 5.

Elisphasiorum ager in Peloponneso prope Mantineam, XI, 11, 6.

Ἔλλα. Vid. Ἐλαία.

Elleporus vel Helorus, fluvius inferioris Italiae, I, 6, 2.

Ellopium, Aetoliae oppidum, XI, 4, 3.

Elmantice. Vid. Salmantica.

Elymaei, populus Asiae, a septentrione Mediae, V, 44, 9.

Elymais regio, ubi Dianae templum spoliare conatus est Antiochus Epiph., XXXI, 11.

Emathia, Ἡμαθία, olim Paeonia dicta, XXIV, 8, 4.

Emporia, τὰ Ἐμπόρια, Africae regio circa minorem Syrtin, soli ubertate praestans, Poenis subiecta, unde hi praecipue alimenta et commeatus capiunt, I, 82, 6; III, 23, 2. Ea regione Masinissae cedere coguntur Poeni, XXXII, 2.

Emporium (Romanis Emporiae), in Hispania, III, 39, 7. Eo Cn. Scipio cum classe a Rhodano veniens appellit, III, 76, 1.

Enchelanes, Ἐγχελᾶνες, gens et urbs Illyrica, subacta a Philippo, V, 108, 8.

Enipeus, Thessaliae fluvius, V, 99, 1; XXIX, 3, 4.

Enna, oppidum Carthaginiensium in Sicilia, captum a Romanis, I, 24, 12.

Enneres in classe Philippi, XVI, 7, 1.

Ensis Gallorum. Vid. Gladius.

Ἐνυάλιος, ὁ, Quirinus, Gradivus pater. Per Martem et Quirinum iurarunt Romani in proximo foedere cum Poenis ante primum Punicum bellum, III, 25, 6.

Eordaea, regio Macedoniae, XVIII, 6, 3. Eordi, XXXIV, 12, 8.

Epaenetus, Boeotorum legatus ad Achaeos, XXIV, 12, 5.

Epaminondas Messenios et Arcades hortatur ut perpetuo sinceram societatem colant, IV, 32, 10. Victoria pugnae Mantinensis anceps ob mortem eius, IV, 33, 8; XII, 25 f, 3 seqq. Eius praesertim et Pelopidae virtuti gloriam suam debuit resp. Thebana, VI, 43, 6. Pelopidas ei persuaserat ut propugnandam libertatem Graecorum susciperet, VIII, 1, 6. Quum Lacedaemonem et dein Mantineam de improviso capturus boni imperatoris partes omnes explevisset, a fortuna victus est, fere ut Hannibal ad Capuam et Romam, IX, 8, 2 seq. Abstinentiae laude clarissimus, XXXII, 8, 6. Conf. fragm. hist. 15.

Eperatus, Ἐπήρατος, Pharaeensis, praetor Achaeorum creatur Apellis opera invito Arato, IV, 82, 8. Magistratum init, V, 1, 2. A Philippo opem ferre iubetur Messeniis, V, 5, 11. Contemnitur a militibus, 30, 1. Socordia eius et imbecillitas multorum caussa est malorum, 30, 5 seq., 91, 4. Magistratu abit, 30, 7.

Epetium, oppidum Illyricum, ditionis Issiorum, XXXII, 18, 1 seq.

Ephesus. Ibi magnum numerum militum alebant reges Aegypti, V, 35, 11. Ibi habitat Melancomas, VIII, 17, 9. Ei inhiat Antiochus M., XVIII, 32, 1; eamque tenet, XX, 11, 2; coll. c. 10, 16; XXI, 9, 10. Eumeni datur a Romanis, XXII, 27, 10. Ibi Heraclides pro Alexandro Bala, Antiochi Epiphanis filio, bellum parat adversus Demetrium Soterem, XXXIII, 16, 15. Memoratur XII, 26 c, 2, ubi τῶν ἐψομένων φῶν ἓν Ἐφέσῳ.

Ephorus, historiae universalis scriptor, V, 33, 2; de origine urbium et de cognitione migrationeque gentium optime exposuit, XXXIV, 1, 3; conf. IX, 1, 4. Musicam ad fraudem hominum ait inventam, IV, 20, 5. Laudat rempublicam Cretensium et cum Spartanorum republica confert, dissentiente Polybio, VI, 45 seq. Eius errores ex professo notaverat Polybius libro XII, sed ea pars intercidit. Vid. XII, 22, 7. Eundem contra Timaei reprehensiones defendit Polybius XII, 4 a, 3 seqq., et 23, 1 et 3. Non satis rerum experientia valet, XII, 25 f, 1—5. Maritimorum proeliorum satis peritus; terrestrium vero plane ignarus, ibid. Quod attinet ad elocutionem aut materiae tractatum, permirus est, XII, 28, 10. Suavissima apud eundem historici et oratoris comparatio, ibid. § 11. Eius dictum: optimam historiam eam fore,

cuius scriptor ipse rebus gestis interfuerit, XII, 27, 7.
Ephorus Messeniorum Sciron, IV, 4, 3. Eorundem ephori Oenis et Nicippus, IV, 31, 2.
Ephori Spartanorum dissident inter se de societate sive cum Philippo et Achaeis sive cum Aetolis facienda, IV, 22 seq. Adimantus ephorus occiditur a factione Aetolica, 22, 11. Novi ephori Philippo faventes trucidantur dum sacra faciunt, 34 seq. Chilo trucidat ephoros, qui Lycurgum regem creaverant, 81. Ephoros Spartanorum omnes simul cum regibus in historia sua annotaverat Timaeus, XII, 12, 1. Quamdiu eis veluti parentibus obtemperarunt reges, Lacedaemon Graeciae principatum obtinuit, XXIV, 8b, 1. Ephororum curia (ἀρχεῖον), IV, 35, 9.
Epichares, praefectus navis Rhodiae, XXX, 9, 9.
Epicharmi dictum: Sobrius esto etc., XVIII, 23, 4; XXXI, 21, 14.
Epicydes, origine Syracusius, Carthagine lares habens, cum fratre Hippocrate ab Hannibale mittitur ad Hieronymum, Syracusarum regem, VII, 2, 3 seq. VIII, 5, in Add.
Epidamnus. Vid. Dyrrachium.
Epidaurus, oppidum Argolicum, a Cleomene occupatum, II, 5, 2. Adde XXX, 15, 1.
Epigenes copias reduxit, quas Seleucus, Antiochi M. frater, in Asiam cis Taurum duxerat; eum suadentem Antiocho ut expeditionem adversus Molonem ipse susciperet, calumniatur Hermias, V, 41 seq. et 49. Dolo Hermiae amandatur ab exercitu, denique ficto crimine occiditur, 50 et 51, 5.
Epigramma in honorem Arcadum in columna ad aram Iovis Lycaei Messenae, IV, 33, 2 seq. Aliud Sami poetae, V, 9, 5.
Epipolae, pars urbis Syracusarum, capta a Romanis, VIII, 37, 5.
Epirus, Epirotae. Eam ab Acarnania separat sinus Ambracicus, IV, 63, 6. Eius urbs Phoenice ab Illyriis proditione capta, II, 5. Epirotae auxilio venientes caeduntur fuganturque ab Illyriis, ibid. Ab Aetolis et Achaeis opem petunt, et quanquam illi cum auxiliis advenerunt, tamen pacem et foedus faciunt cum eisdem Illyriis, 6. Cum Epiri rege Alexandro, Acarnanum oppida partiti erant Aetoli, II, 45, 1; IX, 34, 7. Epirotae arma sociant cum Antigono et Achaeis adversus Cleomenem, II, 65, 4; IV, 9, 4. Eorum oram populantur Aetoli, IV, 6, 2. Ab Achaeis invitantur ad Bellum Sociale adversus Aetolos, IV, 15, 1 seq.; initio inconstanter et parum ingenue se gerunt, 16, 1; 30, 6 seq.; dein copias suas Philippo iungentes persuadent ei ut Ambraciam obsideat, 61. Epirum devastant Aetoli, et Dodonaeum templum cremant, IV, 67. Epirotae classem iungere cum Philippo ad Cephalleniam iubentur, V, 3, 3. Adversus Aetolos, Romanos et Illyrios opem Philippi implorant, X, 41, 4. Cum eis

legati Romani Phoenicae agunt de bello Philippo inferendo, XVI, 27, 4. Ex Epiri faucibus propere recipere se cogitur Philippus et earum potitur T. Quintius, XVII, 3, 9; XVIII, 6, 4; XXVII, 13, 2. Per legatos Chalcide agunt cum Antiocho, XXI, 3. Cum M. Fulvio cos. consultant de bello Aetolico, XXII, 9, 1 seqq. et § 19. Legatos Romam mittunt contra Philippum, XXIV, 1, 10. A. Hostilius cos. per Epirum in Thessaliam adversus Perseum profecturus, parum abest quin hostibus proderetur, XXVII, 14. Ibi post bellum Persicum civilium caedium omnia plena, XXX, 14, 7 seqq.; XXXII, 21 seq. Eorum urbes 70 evertit L. Aemilius Paullus, XXX, 15, 5. Legatio eorum Romam missa, XXXII, 24. Conf. Charops, Cephalus, Molossi.

Epistola Scipionis Africani maioris ad Philippum, X, 9, 3; eiusdem ad Prusiam, XXI, 9; Scipionis Nasicae ad aliquem ex regibus, XXIX, 6, 4.

Epistratus Acarnan, dux equitum et levis armaturae Achaeorum in pugna ad Caphyas, IV, 11, 6.

Epitalium, oppidum Triphyliae, in deditionem accipitur a Philippo, IV, 80, 13.

Eposognatus, regulus Gallograecorum, amicus Romanorum, officia sua illis apud alios etiam reges pollicetur, XXII, 20, 1 seqq. et § 8 seqq.

Equi Hannibalis e puppibus nantes trahuntur per Rhodanum, III, 43, 4; amissi in Alpibus sponte redeunt in castra, 53, 3. In Etruriae paludibus plurimi pereunt, aliis ungulae excidunt, 79, 7 seqq. Equos Alexandriam advehit Nicagoras Messenius, V, 37, 7. Equorum armenta regum Syriae commissa Medorum curae, V, 44, 1; X, 27, 1 seq. Conf. Equites. Equum bellatorem Romani ante urbem die quadam iaculis configere solent: sic plerique barbarorum bellum suscepturi caeso equo rem futuram divinant, XII, 4 b, 1 seqq.

Equiso Nabidis XIII, 8, 3.

Equites Nisaei; vid. Nisaei. Equites Romani decem annua stipendia facere tenentur, VI, 19, 2. Equitum numerus in legione, vid. Legio. Equitum turmae, ἴλαι; earum praefecti, ἰλάρχαι, decuriones, VI, 25, 1 seq. Eorum arma olim parum commoda, dein ad morem Graecorum in melius mutata, 25, 3 seqq. Equites Romani, agiles ad desiliendum de equis et rursus insidendum, VI, 25, 4; XI, 21, 4. Celtiberi equites, ubi opus est, pedibus pugnant, equis immotis stantibus, fragm. hist. 13. In equitatu praecipuum robur fuit Hannibalis, IX, 3, 9 seqq.; conf. III, 110, 2; 117, 4. Equitum variae conversiones et decursiones, X, 21. Eorum acies qua altitudine locetur ad pugnam et quot equites capiat stadium, XII, 18, 3 seqq.

Eratosthenes, novissimus ante Polybium geographica tractavit, et superiores scriptores reprehendit, ipse tamen Pytheae fabulis adhibens

fidem, XXXIV, 5. De eodem quid senserit de Homeri poesi c. 4, 4; fidem ei habendam dixit Polybius 13, 1.

Eretria, urbs Euboeae insulae: eam Romanis tradi post bellum Philippicum queruntur Aetoli, XVIII, 28, 5: sed ei senatus Rom. libertatem tribuit, 30, 10 seq.

Eretria Phthiotidis in Thessalia, XVIII, 3, 5.

Eribanus: via ab Eribano (*ἀπὸ τοῦ Ἐριβανοῦ*) Capuam, III, 91, 9.

Eribianus mons, cuius per angustias Hannibal ex Samnio in Campaniam transiit, III, 92, 1.

Eridanus, poeticum nomen Padi fluvii, II, 16, 6.

Erycinae Veneris templum in summo monte Eryce occupatum a Romanis, I, 55, 6; 58, 2; spoliatum a Gallis, Poenorum mercenariis, qui ad Romanos transierant, II, 7, 9. Conf. Eryx.

Erymanthus, fluvius et mons Arcadiae, IV, 70, 8 seq.; 71, 4.

Erymanthus, Asiae fluvius, inter Arachosiam et Drangenen, XI, 34, 13.

Erythrae, urbs maritima Ioniae, in quam ex proelio navali ad Chium evasit Attalus, XVI, 6, 5 et 8. Erythraei pro fide Romanis bello Antiochico praestita agro donantur, XXII, 27, 6.

Erythraeum s. Rubrum mare, sinus Persicus, IX, 43, 2. Provincia vel praefectura regni olim Persici, dein Syriaci, ad Persicum sinum a parte Arabiae. Conf. V, 46, 7; 48, 13; 54, 12. Item pars Arabiae Felicis ad Persicum sinum sita, XIII, 9, 3 et 5.

Eryx mons in eo Siciliae latere quod Italiam spectat, inter Drepana et Panormum, maximus post Aetnam, I, 55, 7: eius verticem et radices praesidio occupant Romani, 58, 2. Conf. Erycinae Veneris templum.

Eryx oppidum, in medio monte Eryce; a Romanis primum, dein a Poenis occupatum, I, 55, 6; 58, 2: inde a Romanis obsessum, I, 58 seqq. et II, 7, 8. Oppidum Romanis prodere moliti sunt Galli, Poenorum mercenarii, II, 7, 8 seq.

Ἑστία. Vid. Vesta.

Etennenses, montana Pisidiae supra Sidam incolentes, V, 73, 3.

Etesii venti a septentrione stantes; eis e Ponto Euxino Hellespontum versus feruntur naves; oppositus his auster, IV, 44, 6, coll. § 10. Eorum vis inter Cephalleniam et Messeniam, V, 5, 3 et 6.

Etruria, *ἡ Τυρρηνία*. Eius situs et fines, II, 16, 2 seq. In ea geritur bellum Gallicum Cisalpinum, II, 23 seqq. In eam P. Scipio ex Gallia navibus redit, ut inde Hannibali ad Alpes occurrat, III, 49, 4; 56, 6. In eam commeatus conferunt Romani ad bellum adversus Hannibalem, III, 75, 6. Eam per paludes petit Hannibal, 78 seqq. Cladem in ea patiuntur Romani, III, 108, 9; V, 101, 3 et 7; 105, 3, nempe ad Trasimenum lacum, III, 84. Etruriae longitudo, XXXIV, 11, 3. Etruscorum sedes, II, 16, 1. Olim coloniis

tenuerant campos circa Padum (e quibus dein a Gallis eiecti sunt), simulque Campaniae campos, II, 17, 1 seqq. Cum Gallis Transalpinis et Cisalpinis in ditionem Romanam irrumpunt, II, 19. Caeduntur a Romanis ad Vadimonem lacum, subigunturque, I, 6, 4; II, 20. Socii Romanorum bello cum Gallis Cisalpinis, II, 24, 5.

Etruscum mare, Tuscum, Tyrrhenum, I, 10, 5; ab occasu Italiae, II, 14, 4; 16, 1; XXXIV, 6, 6.

Eua, ὁ Εὔας, collis prope Sellasiam in Laconica, ubi committitur pugna Antigoni cum Cleomene, II, 65, 8 seq.; 66, 5. In eo sacra facit Philippus rex, V, 24, 9.

Euagoras, rex Salaminiae, ad Cyprum contra Persarum regis duces pugnat, XII, 25 f, 2.

Euagoras Aegiensis accusatur a Critolao ut qui secreta Achaeorum prodat Romanis, XXXVIII, 5, 4.

Euanoridas, nobilis Eleus, bello captus a Lyco, propraetore Achaeorum, V, 94, 6.

Euboea insula. Per eam Antigonus cum exercitu e Thessalia ad Isthmum proficiscitur, Thermopylis interceptis ab Aetolis, II, 52, 7 seq. Eam incolentes opem Philippi implorant adversus Aetolos eorumque socios, Attalum et Romanos, X, 41, 3. Conf. 42, 2 et 7. Totam praesidiis tenet Philippus, XVII, 11, 6. Conf. Chalcis et Eretria.

Euboea, puella Antiocho Chalcide nupta, XX, 8, 4.

Euboicum talentum, I, 62, 9; XV, 18, 7; XXI, 14, 4. Conf. Talentum.

Eubulides Chalcidensis; eum Romanis tradere iubetur Antiochus, XXI, 14, 7; XXII, 26, 11.

Eucampidas Arcas immerito proditor dictus est a Demosthene, XVII, 14, 2 et 12.

Euclidas, frater Cleomenis, praeest parti copiarum in pugna ad Sellasiam, II, 65, 9; 67, 3: imperite rem gerit, 68.

Eudamidas, rex Spartae, pater Agesilai, avus Hippomedontis, IV, 35, 13.

Eudamidas, pater Archidami, regis Spartae, gener Hippomedontis, ibid.

Eudemus vel Eudamus, classis praefectus Rhodiorum cum Pamphilida, XXI, 8, 5.

Eudemus, Milesiorum legatus in Aegyptum, XXVIII, 16, 5; 17, 3.

Eudoxus de rebus Graeciae bene scripsit, XXXIV, 1, 3.

Euergetes Physcon, XXXIV, 14, 6. Vid. Ptolemaeus.

Euhemerus Messenius, scriptor historiarum, XXXIV, 5, 10: eum Bergaeum appellat Eratosthenes, i. e. fabulatorem, ibid. Eodem referendus locus XXXIV, 6, 15.

Euippus (male Bippus scriptus), Argivus, Romam legatus, XXV, 2, 3, 11; 3, 4.

Eulaeus, spado in aula Aegyptiaca, caussa belli Antiochi Epiphanis cum Ptolemaeis fratribus, XXVIII, 17, 5. Cui Ptolemaeo victo ut in Samothracen cum thesauris fugiat suadet, XXVIII, 17 a.

Eumenes, Attali filius, rex Pergami. (Conf. Attalus.) Exiguam ditionem hereditate

sortitus, eam tantopere auxit, ut nulli fieret inferior, XXIV, 8,b, 3. Eius bella cum Prusia et Gallograecis et socio Ariarathe adversus Pharnacem, III, 3, 6. Post bellum Philippicum Oreum et Eretriam ei dare voluerunt decem legati Romani; sed prohibet T. Quintius, XVIII, 30, 10 seq. Auxilia ei mittunt Achaei, bello Antiochico, XXI, 7, 1 seq. Per legatos donum insigne offert Achaeis, quod respuunt illi, XXIII, 7 seq. Conf. c. 4, 5 seq. Honores eius ab Achaeis sublati restituuntur, rogante Attalo, XXVII, 15; XXVIII, 7 et 10, 7: qui singulari amore fratrem complectebatur, XXVII, 15, 4. Bonam eorum concordiam Philippus discordibus filiis ante oculos ponit, XXIV, 8 b, 3. Ab Antiocho Pergami aliquantisper includitur, XXI, 8, 1; XXII, 3, 10. L. Aemilio suadet ut non audiat Antiochum de pace agentem ante Scipionum adventum, XXI, 8, 4 seqq. Foedere Romanorum cum Antiocho comprehenditur, XXI, 14, 6; XXII, 26, 7 et 20 seq. Romam proficiscitur cum legatis Romanis, qui a senatu peterent confirmationem pacis cum Antiocho, XXI, 14, 12. Honorifice excipitur, XXII, 1. Eius oratio ad senatum, qua sua et patris in Romanos merita praedicat, XXII, 2—5. Cum decem legatis Romanis Ephesum redit, et inde Apameam ad Cn. Manlium venit, XXII, 25, 6 seqq. Ei a Romanis dantur omnes cis Taurum populi, qui Antiocho paruerant, excepta Lycia et Caria; Graecae civitates, quae Attalo tributum pependerant, eidem idem tributum pendere iussae, XXII, 7, 7; tum Chersonesus, Lysimachia, et alia Thraciae loca, XXII, 27, 3 seq. et 9 seqq. Matrimonium filiae Antiochi sibi oblatum respuerat, XXII, 3, 9. De Thraciae urbibus contendit cum Philippo, XXIII, 4, 4; 6, 1; 11, 2. Fratrem Athenaeum legatum Romam mittit, XXIV, 1, 4; 3, 1 seqq. Bellum cum Prusia gesserat, XXIII, 18, 8; conf. III, 3, 6: ad quod auxilia Prusiae miserat Philippus, XXIV, 1, 4; 3, 1. Bellum cum Pharnace gerit et ea caussa legatos Romam mittit, in his Attalum fratrem, III, 3, 6; XXIV, 10, 1 seqq.; XXV, 2, 6 seqq.; 4, 4. Induciis factis cum Pharnace omnes fratres suos Romam legatos mittunt, XXV, 6. Pax et formula foederis, quo ab una parte nominantur Eumenes, Prusias et Ariarathes; ab altera Pharnaces et Mithridates, XXVI, 6. Invitatus a Rhodiis ad bellum adversus Lycios accurrit, XXV, 5, 13: sed offendit Rhodios et suspectum se eis reddit, XXVII, 6, 5 seqq. Cydoniatis Cretensibus ex foedere praesidium mittit adversus Gortynios, XXVIII, 13. Delphis ei insidias struit Perseus XXII, 22 a, 5 et 22 b, 2. Quarum crimen Romae apud senatum per legatos defendit Perseus, XXVII, 7, 2. Ad Eumenem legatos mittit Perseus de bello adversus Romanos, XXIX, 3, 8. Eumenes pacis inter Perseum et Romanos se

conciliatorem fore sperat, XXIX, 1 d, 3. Hanc spem Perseo coemendam per Cydam Cretensem offert, XXIX, 1 c, 1 et 1 e. Eumenes et Perseus mutuo se arcanis artificiis fallere student, XXIX, 1 d, et 1 e. Intercessionis conditiones Perseo ab Eumene oblatae, XXIX, 1 f. Hanc Eumenis agendi rationem vituperat Polybius, XXIX, 1 g, et 1 h. Ut iniustam pecuniam acciperet, periculum quodvis spernebat, XXIX, 1 h, 4. Calliditate sua Persei tenacitatem expugnare non potest, XXIX, 1 h. In Romanorum suspicionem venit, XXIX, 1 c, 2 seq. Ab eo alienati Romani, quod oblique in bello Persico se gesserat, Attalum, Romam a fratre legatum, incitare student ut pro se contra fratrem apud senatum loquatur, XXX, 1, et XXIX, 1 c, 2. Eius caussa senatus consulto prohibent Romani ne reges ulli ad se Romam venirent, XXX, 17, 6, et XXIX, 1 c, 3. Eius regnum a Gallis invaditur, XXIX, 6 b, 3; XXX, 1, 1 et 3; 2, 8; 3, 2; 17, 11 seq. Ab eius imperio Gallograecos liberant Romani, XXXI, 2, et c. 6, 2 et 6. Quanto gravius ei succensent Romani, tanto eum impensius amplectuntur Graeci, XXXI, 10 a. Accusatus a Prusia et Gallis Attalum ot Athenaeum fratres Romam ad se purgandum mittit, XXXI, 6 et 9, 2. Ad accusandum eum omnes, qui vellent, Sardes invitat Sulpicius Gallus, legatus Romanus, XXXI, 10. Rursus Attalum Romam mittit, XXXII, 3 et 5, 5 seqq. Rhodiis ducentos et octuagies mille frumenti modios dono mittit, XXXI, 17 a, 1. Mors eius et elogium, XXXII, 23. Ei succedit frater Attalus, ibid. § 8, regnum administrans pro Attalo puero, Eumenis filio, XXX, 2, 6; XXXIII, 16, 1 seqq. Tres habuit fratres caros et regni salutisque suae custodes, XXXII, 23, 6; XXII, 1, 6; 5, 7; 27, 9; pius in matrem, XXIII, 18 (XXI, 20). Ipse et Philetaerus suo favore aluerant vitia Pytheae Thebani, XL, 1, 2.

Eumenes, legatus Ptolemaeorum fratrum ad Achaeos, XXIX, 8, 5.

Evocati in exercitu Romano, qui ultro in gratiam consulis militant, VI, 31, 2 seq.

Euphanes Cretensis, dux militum auxiliarium ab Antiocho Eleis missorum, XX, 3, 7.

Euphrates fluvius: eius origo, cursus, natura, et alvei in quos scissus est, IX, 43. Inter eum et Tigrim est Pulcher qui vocatur Campus, VIII, 25, 1.

Eupolemus, praefectus equitum Aetolorum in exercitu T. Quintii, XVIII, 2, 9 seqq.; 4, 5.

Eupolemus, nescio an idem qui praecedens, Romam abductus, XXVIII, 4, 6.

Eureas, Achaeorum legatus Romam, XXXI, 6, 1; 8, 3.

Euripidas vel Euripides (est enim haud dubie unus vir idemque), Aetolus; Cynaethae oppido praefectus ab Aetolis, IV, 19, 5; dux ab Aetolis missus Eleis sociis, fines Achaeorum populatur, IV, 59. Rursus Sicyoniam populatur, sed turpiter suos de-

serit adveniente Philippo, et Psophidem evadit, 69, 2; 70, 11. Inde, urbe a Philippo capta et arce per pactionem dedita, ex pacto incolumis in Aetoliam redit, IX, 72. Denuo eundem ducem ab Aetolis petunt Elei in locum Pyrrhiae, V, 94, 2 seqq.; 95, 6 seq.

Euripides, tragicus poeta: dictum eius (ex Antiopa), Ἓν σοφὸν βούλευμα etc., I, 35, 4; VIII, 5, 3. Ex incerta tragoedia, Ἀεὶ πρασίμοχθοι etc., V, 106, 4. E Cresphonte: Εἰρήνα βαθύπλουτε etc., XII, 26, 5.

Euripus, fretum Euboeae: Cenchreis Philippus per eum navigat Demetriadem, V, 29, 5. Per eundem cum navibus Cenchreas redit, V, 101, 2 et 4. Rursus per eum cum classe navigat, V, 109, 5.

Euromus, Cariae oppidum, unde praesidia deducere iubetur Philippus, XVII, 2, 3; XVIII, 27, 4. Mylasenses occupant τὰς ἐν Εὐρώμῳ πόλεις, Euromensium urbes, XXX, 5, 11 seqq.

Europa; una e tribus terrae partibus, inter Tanaim et Herculis columnas comprehensa, III, 37, 2 seqq. Eius longitudo, XXXIV, 7, 8 seq.; latitudo, XXXIV, 15. Macedonum regnum in ea minimam eius partem complexum est, I, 2, 4. Eius gentes occidentales pugnacissimae, I, 2, 6. Antiochi in eam traiectio, III, 3, 4.

Europus, urbs Parapotamiae ad Tigrim, V, 48, 16.

Eurotas, Peloponnesi fluvius, Spartam ab ortu praeterfluens, V, 21, 2; 22, 2 seqq.; 23, 8 seqq.; VIII, 35, 8; IX, 8, 7; XVI, 16, 2.

Eurotas, Italiae inferioris fluvius prope Tarentum, idem qui alias Galaesus, VIII, 35, 8.

Euryclidas et Micion rhetores consiliis suis regunt Athenienses, et turpiter blandiuntur regibus, V, 106, 7.

Euryleo, praetor Achaeorum ignavus, X, 24, 1.

Eurylochus, praeest Cretensibus in exercitu Antiochi M., V, 79, 10.

Eurylochus Magnes centuriat milites Ptolemaei Philopatoris, V, 63, 12; agemati praeest, 65, 2.

Eurymedon in Siciliam delatus civitates concitat ad inferendum Syracusanis bellum, XII, 25k, 3.

Euthydemus, origine Magnes, Bactrianae regno potitur, XI, 34, 1 seq.; eum proelio vincit Antiochus M., X, 49: qui pacem ei dat et filio eius Demetrio suam filiam despondet, XI, 34.

Euxinus Pontus. Vid. Pontus.

Exercitationes militares Scipionis Africani maioris capta Nova Carthagine, X, 20, 1. Philopoemenis exercitatio equitum, X, 21 seq.

Exsequiarum celebratio apud Romanos, VI, 53 seq.

Exsilio voluntario effugere capitis poenam licet civibus Romanis, VI, 14, 7 seq.

Exsules Lacedaemonii, Achaei etc. vide suo loco.

Extraneorum sociorum sedes in castris Romanis, VI, 31, 9.

Extraordinarii, selecti e sociis in legione Romana, VI, 26, 7 seqq.; eorum locus in castris,

31, 6 seqq. Ex equitibus extraordinariis selecti in castris prope consulem tentoria habent et consuli quaestorique praesto sunt, VI, 31, 2 seq.

L. Fabius, legatus Scipionis Carthaginem missus, XV, 1, 3.

Q. Fabius Pictor, Historiarum scriptor, partium Romanarum nimis studiosus in primi belli Punici historia, I, 14, 2, 3; 15, 12; 58, 5. Eius sententia de caussis belli Hannibalici, III, 8. Licet vixerit Hannibalis aetate et senator fuerit Romanus, tamen non in omnibus fides ei haberi debet III, 9.

Q. Fabius, Maximus cognominatus ob rerum feliciter gestarum magnitudinem; Dictator creatur, III, 87, 6; imperium suscipit, 88, 9 seqq. Cunctatur prudenter, eoque laudatur ab his, culpatur ab illis, 89 seq.; 92, 3 seqq.; 94, 8; 103, 3. In montium angustiis insidias struit Hannibali, quas ille stratagemate facum in cornibus boum accensarum eludit, 92, 10 seqq. Romam ad sacrificium proficiscens frustra monet Minucium, magistrum equitum, III, 94, 9 seq. Ei dignitate par constituitur Minucius; duo dictatores inter se dividunt legiones, 103, Minucio per suam temeritatem laboranti suppetias venit, 104 seq. Ei reconciliatur Minucius et legiones suas rursus cum eo coniungit, 105, 8 seqq. Dictatura abit, 106, 1. Oppugnationi Tarenti intentus est, X, 1, 10. Urbs ei proditur, fragm. hist. 18.

Q. Fabius, uxori T. Quintii sororis filius, Romam legatus a T. Quintio, XVII, 10, 8. An idem qui sequitur?

Q. Fabius Labeo, praetor, praefectus classis, Pataris naves Antiochi accipit crematque, XXII, 26, 30.

Q. Fabius Maximus, L. Aemilii Pauli filius naturalis, frater natu maior Scipionis Africani minoris; cum fratre apud praetorem effecit ut Polybio Romae manere liceret, XVIII, 18, 6; XXXII, 9, 5; 10, 3. Ex bonis patris mortui dotem matri aegre restituere potest, XVIII, 18, 6; XXXII, 8, 4. A Polybio instituitur simul cum fratre, XXXII, 9, 9; 10, 3. In eum liberalis est frater, XXXII, 14. Sub patre Aemilio Paulo cum laude militat bello Persico, XXIX, 6, 3. Inter decem legatos mittitur ad dirimendum bellum Attali et Prusiae, XXXIII, 6, 3. Siciliae praetor praeest, XXXVI, 3, 8.

Faces e speculis accensae signis dandis, X, 43 seqq. De eisdem fragm. gramm. 76.

Faesula vel Faesulae, ἡ Φαισόλα, oppidum Etruriae, II, 25, 6. Ibi a Gallis caeduntur Romani, II, 25. Circa eas primum castra habuit Hannibal paludibus egressus, III, 82, 1 coll. 80, 1.

Falernus, mons et ager Campaniae, III, 90, 10; 92, 6; 94, 7.

Falisci; Romanorum civile bellum cum iis, I, 65, 2.

Fames, I, 18, 10; 19, 7; 84, 9; 85, 1; VII, 1, 3.

C. Fannius, legatus Rom. ad res Illyriorum et Dalmatarum in-

spiciendas, XXXII, 18 seq.; ad coercendas Prusiae iniurias in Attalum, XXXIII, 6; ad Achaeos, XXXVIII, 4, 1.
Feriae novem dierum, supplicatio, XXI, 1, 1 seq.
Ficus frumenti loco, XVI, 24, 9.
Fidei Romanorum se permittere idem valet ac arbitrio victoris se permittere, XX, 9 seq.: conf. XX, 1, 4 seq.: 10, 2 seqq.; XXXVI, 2.
C. Flaminius, tribunus plebis, legem fert de dividendo agro Piceno, II, 21, 7 seq. Consul cum L. Furio Insubribus infert bellum, II, 32; temere agit, aciem ad ipsam fluminis ripam instruens, 33, 7 seqq. Consul iterum cum Cn. Servilio, III, 75; in Etruria ad Arretium cum exercitu considet, 77 seqq.; popularem auram captans, dicendo valens, ad bellum ineptus, 80. Temere intrat angustias ad Trasimenum lacum, 82 seq.; et ibi cadit in pugna, 84. In eius locum sufficitur M. Regulus, 106, 2.
Flaminius, legatus Romanorum ad Ligures, ab his violatur vulneraturque, XXXIII, 7.
Titus Flaminius. Vid. T. Quintius.
Foederum tabulae aeneae servantur Romae in Iovis Capitolini templo in aerario aedilium, III, 26, 1. Foederum formulae s. conditiones pacis: C. Attali cum Prusia, XXXIII, 11; Byzantiorum cum Rhodiis et cum Prusia, IV, 52; Carthaginiensium cum Philippo, VII, 9; Eumenis et Pharnacis sociorumque, XXVI, 6; Romanorum cum Aetolis, XI, 6, 5; XXII, 15; cum Antiocho, XXI, 14; XXII, 26; cum Carthaginiensibus: antiqua foedera ante primum bellum Punicum, III, 22—25; post primum bellum Punicum vel Siculum, I, 62 seq.; III, 27; post bellum Africum foedus de Sardinia Romanis concedenda, I, 88; III, 27, 8; cum Asdrubale in Hispania de Ibero non transgrediendo, II, 13, 7; III, 27, 9 seq.; post bellum Punicum II, victo Hannibale in Africa, XV, 18; cum Hierone, I, 16, 9; cum Philippo, XVIII, 27; cum Teuta, II, 12.
Fons mirabilis in Herculis templo Gadibus, XXXIV, 9, 5 seqq.
Formae reip. Vid. Respublica.
Forum in castris Romanorum, V, 31, 1.
Fossa: pugna ad Fossam, ἡ καλουμένη περὶ Τάφρον, IV, 33, 6.
Fossa regia, ἡ βασιλικὴ Διῶρυξ, ex Euphrate in Tigrim ducta in Babylonia, V, 51, 6. Fossa, qua Leucas a continente diremta est. Vid. Dioryctus.
Fratres Galli in insula inter Isaram et Rhodanum de regno contendentes, III, 49.
Frentani. Romanorum socii bello Gallico Cisalpino, II, 24, 12; agrum eorum, τὴν Φρεντανήν, devastat Hannibal, III, 88, 3.
Frumenti copia in Gallia Cisalpina, II, 15, 1; inopia et caritas Romae bello Hannibalico, IX, 44. Conf. Medimnus. Ex Aegypto frumentum petunt Romani, IX, 44, 1; e Sicilia Rhodii, XXVIII, 2.
Fugitivi servi ex legibus Ro-

manorum cruciati necantur, I, 69, 5.
Cn. Fulvius Centumalus consul classi praeest bello Illyrico cum Teuta, II, 11 seq. Consul iterum, quo tempore Hannibal ad Romam erat, IX, 6, 6 seqq.; 7, 1.
M. Fulvius Nobilior (plerumque nude Marcus dictus), consul, adversus Aetolos mittitur, XXII, 8, 9; c. 10; oppugnat Ambraciam, 9—10; pacem dat Aetolis, 12 seq.; capit Samen, urbem Cephalleniae, 23, 1, coll. c. 13, 13 seq. Eius frater uterinus est C. Valerius Laevinus, XXII, 12, 10 seq. In Peloponnesum venit ad diiudicandam controversiam Lacedaemoniorum et Achaeorum, XXIII, 10, 14.
Q. Fulvius Cos. cum T. Manlio Boios in deditionem accipit, II, 31, 8.
Q. Fulvius, a T. Quintio Romam legatus de pace Philippo danda, XVII, 10, 8.
Q. Fulvius Nobilior Cos. bellum in Hispania gerit, XXXV, 4, 2.
Servius Fulvius Cos. cum M. Aemilio classem Punicam capit, infando naufragio suam classem amittit, I, 36 seqq.
Funeris curatio apud Romanos mortuo viro illustri, VI, 53.
Fures in castris Rom. fuste percutiuntur, VI, 37, 9.
C. Furius Pacilus Cos. cum L. Caecilio in Siciliam mittitur, I, 39, 8. Cum collega Thermam et Liparam capit, I, 39, 13. Cum dimidio copiarum in Italiam redit, I, 40, 1.
P. Furius Cos. cum C. Flaminio bellum infert Insubribus, II, 32.
Fustuarium, supplicium militare apud Romanos, VI, 37.

A. Gabinius ad Achaeos legatus, XXXVIII, 4, 1; 5, 9.
Gadara (τά), Coelesyriae urbs egregie munita, capta ab Antiocho M., V, 71, 3. Victo Scopa recepta ab eodem Antiocho, XVI, 39, 3.
Gades, XXXIV, 7, 7. Inde usque ad Tanaim omnem oram maritimam se percurrisse gloriatus est Pytheas, XXXIV, 5, 8. Ibi in templo Herculis fons est mirabilis, XXXIV, 9, 5 seqq.; XXXIV, 15.
Gaesatae vel Gaesati, Galli, inter Alpes et Rhodanum incolentes, ab Insubribus et Boiis concitantur adversus Romanos, II, 22 seq. Add. c. 28, 3. Nomen habent ab eo quod mercede militant, II, 22, 1. Eorum reges Concolitanus et Aneroestus, ib. § 2. Nudi pugnant in acie, II, 28, 8. Caeduntur a Romanis, II, 30. Novus eorum exercitus conducitur, 34, 2.
Gaezotoris, Galatiae regulus in Asia, XXV, 4, 6.
Galadrae, oppidum Macedoniae. Cives Galadraei, fragm. hist. 19.
Galaesus, fluvius prope Tarentum; idem Eurotas dictus, VIII, 35, 8.
Γαλάται, Galatae, Polybio promiscue dicuntur Galli omnes, cum Europam incolentes, tam cis quam trans Alpes (qui alias *Κελτοί*), tum Asiam habitantes, qui et Gallograeci. Conf. Galli, Gallia, Aegosages, Tectosages, Tolistobogii, Trocmi.

Γαλατία, Galatia Asiae, s. Gallograecia, XXV, 4, 1 et 6; 5, 6; XXVI, 6, 4.
Γαλατία, Gallia Cisalpina, II, 24, 8; III, 40, 3; 118, 6.
Γαλατία, Gallia Transalpina, II, 22, 6.
Galatis (rectius Galaditis vel Galaaditis), Asiae regio, trans Iordanem, Arabiae finitima: eam intrat Antiochus cum exercitu et Abila urbem subigit, V, 71, 2.
Galatus, Boiorum rex, a suis occisus, II, 21, 5.
Galea, nuda velitum Romanorum, VI, 22, 3; cristata, gravis armaturae, 23, 12 seq.
Galeotae vel Xiphiae piscis venatio, XXXIV, 2, 15 seq. et c. 3.
Galli gallinacei, XII, 26, 1. Eorum pugna, I, 58.
Galli, sacerdotes Magnae Matris, *οἱ Γάλλοι* XXII, 20, 5.
Galli, populus, promiscue *οἱ Γαλάται* et *οἱ Κελτοί*; sive Europam incolentes cis aut trans Alpes, sive Asiam. Conf. *Γαλάται, Γαλατία*, et Gallia. Romam vi capiunt, I, 6, 2; II, 18, 2. Eorum clades Delphica, I, 6, 5; II, 20, 6; 35, 7; IV, 46, 1. Mercenarii Poenorum multiplicem committunt perfidiam, II, 7. Hi olim Autaritum habuerant ducem, I, 77, 5; initio patria eiecti ob perfidiam in propinquos et cognatos suos commissam, II, 7, 6. Illyriis Phoenicen produnt, Epiri urbem, II, 5. Galli Italiam incolentes, s. Cisalpini, I, 13, 4; III, 48, 6; braccati, II, 28, 7. Cum eis bellum gerunt Romani; bellum Gallicum Cisalpinum, I, 13, 4; II, 13, 7; 28—35. De eisdem ex professo agit Polybius, II, 14 seqq. Eorum frequentia, pulchritudo, proceritas, II, 15, 7; vitae ratio, II, 17, 9. Conf. Gallia Cisalpina. — Galli Transalpini, II, 15, 8 seqq.; c. 19, 1; 21, 5. Inalpini, *οἱ τὰς Ἄλπεις κατοικοῦντες*, bella movent Cisalpinis, II, 18, 4. Conf. Inalpini populi. — Galli Etruscos superiori Italia pepulerunt, II, 17. — Galli Transpadani: Lai s. Laevi, Libicii, Insubres, tum Veneti, sermone quidem diverso utentes, II, 17, 4 seqq. Cispadani: Ananes, Boii, Lingones, Senones II, 17, 7. Gallorum variae irruptiones in ditionem Romanorum, II, 18—22. Legatos, a M. Curio de redimendis captivis missos, necant, 19, 9. Bellum Gallicum Cisalpinum: Galli Insubres et Boii adversus Romanos concitant Gallos Gaesatos, II, 22. (Conf. Gaesatae.) Populantur Etruriam, 25, 1 seqq.; caedunt Romanos ad Faesulam, 25, 7 seqq. Redeuntes, simul a fronte et a tergo invaduntur a Romanis, c. 27; et acie bifronte pugnant, braccati Insubres et Boii, nudi Gaesati, 28; caeduntur a Romanis ad Telamonem, 28 et seqq. Fortissime pugnantes, solo genere armorum vincuntur, II, 30, 7. Gladius eorum ad caedendum solum valet, 30, 8; 33, 5; III, 114, 2 seq. Gallicum scutum virum non tegit, II, 30, 3. Eorum omne genus in fervore animorum et primo impetu atrocissimum, II, 33, 2; in omnibus actionibus ira et impetu, non consilio, re-

guntur, 35, 3. Molles et laborum impatientes, III, 79, 4; leves et inconstantes in fide servanda, II, 32, 8; III, 70, 4. Iis familiare est, postquam aliena rapuerunt, ut intestinis tumultibus de praeda capta inter se decertent, praesertim ubi mero ciboque se ingurgitarunt, II, 19, 4. De temulentia eorum adde XI, 2, 1. Ad Gallos Cisalpinos ex Hispania legatos mittit Hannibal, III, 34. Magilus regulus ex Gallia Cisalpina ad Hannibalem venit ad Rhodanum, III, 44. Cisalpini ad partes Hannibalis transeunt, III, 66, 7; 68, 8. Duce Brenno, victo Ptolemaeo Cerauno, contemtis Macedonibus, in mediam irruunt Graeciam, IX, 35, 4: eis tunc soli restiterunt Aetoli, IX, 30, 3. Ii qui Graeciam invaserunt, partim ad Delphos internecione deleti sunt, partim in Asiam traiecerunt, I, 6, 5. Pars eorum qui cum Brenno patria exierant et Delphicam declinaverunt cladem, ubi ad Hellespontum pervenerunt, in Thracia haud procul Byzantio consederunt cum rege Comontorio, regiam condiderunt Tulen, Byzantios bello fatigarunt, et gravissima ab eis tributa expresserunt, IV, 45, 10; 46, 5 seqq. Illud Gallorum regnum sub postremo eorum rege Cauaro cum ipsa gente exstinctum a Thracibus est, IV, 46, 4; conf. 38, 6. Gallos (Aegosagas, IV, 77, 2.) Attalus ex Europa accivit ad bellum adversus Achaeum, V, 78, 4; 111, 2. Eorum ope Aeolicas et Ionicas urbes, quae Achaeo se tradiderant, recepit Attalus, V, 77. Eos in bellis sequebantur uxores et liberi, plaustris vecti, 78, 1. Eosdem Attalus, quum lunae defectum pro ostento habentes progredi ulterius nollent, ad Hellesponti oram remisit, et sedes ibi eis assignavit, 78. Eosdem Prusias, quum effusa licentia civitates ad Hellespontum depopularentur, bello petens, internecione delevit, V, 111. Galli mille (equites) in exercitu Antigoni adversus Cleomenem, II, 65, 2. Gallici (*Γαλατικοί*) equites in exercitu Philippi et Achaeorum bello Sociali, V, 3, 2; 17, 4. Galli s. Galatae Rigosages (sive Aegosages aut Tectosages) in exercitu Antiochi contra Molonem, V, 53, 3. Galli s. Galatae in Molonis exercitu, V, 53, 8; in exercitu Ptolemaei Philopatoris, mixti Thracibus, V, 65, 10. Gallorum et Scytharum facinora patrare, IX, 34, 11. proverbialiter dictum, ex metu Gallorum, qui saepe Graecos non solum pristinis temporibus sed etiamnum Polybii aetate anxios tenuit, II, 35, 9; XXVI, 9, 3. Galli in Asdrubalis castris temulenti in modum victimarum iugulantur a Romanis, XI, 2, 1. In Galliam mittuntur ambo consules quo anno T. Quintio prorogata est Macedonia provincia, XVII, 11, 1 seq.; 12, 1. Bellum cum Gallograecis s. Gallis Asiam incolentibus a Cn. Manlio Cos. gestum, post bellum Antiochicum, XXII, 16—24; III, 3, 5. Victoriam de iis relatam Graecae omnes civitates per

Asiam laetae gratulantur Cn. Manlio, XXII, 24, 2 seq. Res in Gallograecia constituunt decem legati cum Cn. Manlio, 27, 12. Galatiam, quae sub Eumene erat, populatur Pharnaces, sociis utens duobus Galatarum regulis, Carsignato et Gaezotori, XXV, 4, 1 et 6: adde c. 5, 6. Pace cum Eumene facta prohibetur Pharnaces Galatiam ingredi, et foedera eius cum Gallis irrita declarantur, XXVI, 6, 4. Perseus societatem cum iis init, XXVI, 9, parce cum iis agens, XXIX, 1 h, 6. Galli (Gallograeci) Eumenis regnum invadunt, XXIX, 6 d; XXX, 1, 1 seq.; 2, 8; 3, 2. Legatos ad eos mittunt Romani, 3, 7 seq.; qui tamen lubentes patiuntur ut Eumenes ab eis prematur, 15, 12 seq. Eisdem Asiam incolentibus, libertatem suis legibus vivendi et Eumenis imperio se subtrahendi dat senatus Romanus, XXXI, 2; conf. c. 6, 2 seqq. Rursus per legatos queruntur de Eumene, incitati etiam a Prusia, XXXII, 5, 5. Conf. Tectosages, Tolistobogii, Trocmi.

Gallia, *ἡ Γαλατία*, *ἡ Κελτικὴ* et *ἡ Κελτία*, VII, 9, 6. Conf. *Γαλατία* et Galli. Gallia Cisalpina, II, 13, 7, coll. 14, 3; III, 34, 2; 39, 10; 47, 4; 56, 3, coll. 14, 7; III, 86, 2; II, 32, 1; III, 77, 3; *ἡ Γαλατία* dicta, II, 21, 8; 24, 8; III, 87, 2; 118, 6. Galliae Cisalpinae figura, ubertas, hominum frequentia, II, 14 seq. De eius ubertate conf. III, 87, 1 et 3. In ea est Apenninus mons et Padus fluvius, II, 16. Eius populi; vide Galli Transpadani et Cispadani. Eam ingreditur Hannibal, III, 56. — Gallia Transalpina, II, 22, 6.

Gallograeci. Vid. Galatae et Galli, Tolistobogii, Tectosages, Trocmi, Aegosages, Rigosages.

Garsyeris exsul hortatur Achaeum ad sumendum regium nomen et diadema V, 57, 5. Ab Achaeo cum exercitu missus ad Pedlenissenses obsidione liberandos repellit Selgenses a Pedlenisso et ipsam Selgam capit, V, 72—74.

Gatalus, dynastes Sarmata, pace inter Eumenem et Pharnacem facta comprehenditur, XXVI, 6, 13.

Gaza, urbs Coelesyriae maritima, ab Aegypto venientibus proxima post Rhinocolura et Rhaphiam, V, 80, 3 seq. Eo commeatus convehuntur a Ptolemaeo Philopatore ad bellum adversus Antiochum M., V, 68, 2. Gazenses vel Gazaei, sicut olim Persis et deinde Alexandro, sic dein Antiocho M. urbem oppugnanti fortiter restiterunt, et fidem regibus Aegypti servarunt, XVI, 40; conf. 18, 1. Zeno historicus in historia obsidionis Gazae verba magis quam res curavit, XVI, 18, 1. Obsidio XXIX, 6 a, 5.

Gela, urbs Siciliae; eius cives Eurymedontis tempore adversa fortuna afflicti legationem ad Camarinenses pro induciis mittunt, XII, 25 k, 3. Utriusque populi sociorum legati Gelam conveniunt ad conferendum de communibus commodis, ibid. § 4. De hac re in senatu Gelae Hermo-

cratis oratio apud Timaeum, ibid.
Gelias, legatus Phocaeensium ad Seleucum, Antiochi M. filium, XXI, 4, 4.
Gelo, Hieronis filius, Syracusarum regis, liberalis in Rhodios, V, 88, 5; pius in patrem, ante quem vita decessit, annos 50 natus, VII, 7, 7; 8; 8, 9. Graecis auxilia promittit, si sibi terra vel mari principatum concedant, XII, 26 b, 1. Legatis eius hac de re sapienter respondet Graecorum senatus, ibid. § 2. *Ὁ ἀρχαῖος* XII, 25 k, 2.
Γενεαλογικὸς τρόπος historiarum scribendarum, i. e. de deorum heroumque generationibus, IX, 1, 4.
Genthius s. Gentius, Pleurati filius, rex Illyrici, XXXII, 18, 4. Eum per legatos ad societatem invitat Perseus, XXVIII, 8 seq.; qui cum eo parce agit, XXIX, 1 h, 6. Ad extremum persuaderi se patitur ad foedus adversus Romanos cum Perseo faciendum, XXIX, 2 seq. Legatos cum Perseo ad Rhodios mittit, XXIX, 2, 9; 3, 7, et c. 5. Ebriosus et crudelis, fratrem Pleuratum occidit, XXIX, 5, 7 seq. In triumpho ducitur a L. Anicio, XXX, 13.
Geographia. Res ad eam pertinentes in unum maxime librum congessit Polybius, III, 37, 1—6: is est liber XXXIV, quem vide. De distantiis variorum locorum agit XXXIV, 6 seq. Extremarum terrae partium cognitio veteribus difficillima, III, 58. Per Alexandri imperium in Asia et per Romanorum imperium in aliis terrae partibus multo facilior reddita est ea cognitio itineratoribus, III, 59.
Geometriae elementa in scholis pueri addiscunt, XXXIV, 6, 8.
Gephrus, *Γεφροῦς*, oppidum Coelesyriae, in Decapoli trans Iordanem, ut videtur; in deditionem ab Antiocho accipitur, V, 70, 12.
Gerrha (*τὰ*) Coelesyriae castellum, contra Brochos castellum (ad fauces quae sunt inter Libani et Antilibani radices, in exitu Marsyae campi); utrumque in potestate Ptolemaei Philopatoris et eius nomine occupatum a Theodoto Aetolo, V, 46, 1 seqq.; coll. 45, 8 seq. Utrumque obsidetur ab Antiocho M., 61, 7 seq.
Gerrhaei, cives urbis Arabiae felicis, cui nomen Gerrha, XIII, 9; dona mittunt Antiocho M., qui libertatem eis confirmat, ibid.
Gertus, *Γερτοῦς*, *οὔντος*, oppidum Phoebatidis in Dassaretia, captum a Scerdilaedo, receptum et praesidio occupatum a Philippo, V, 108, 2, et 8. Conf. Gerus.
Gerunium (Livio Geryon sive Geronium), Dauniae oppidum in Appulia, 25 M. P. distans a Luceria, captum ab Hannibale, III, 100, 1 seqq. Ibi Minucius, magister equitum, velitatione superat Hannibalis copias, III, 101. Castra ibi posita (III, 101, 2), aegre defendit Hannibal, III, 102, 6 et 10. In eisdem castris hibernat, III, 107, 1; V, 108, 9.
Gerus, *Γερούς*, *οὔντος*, oppidum Dassaretidis, praesidio

occupatum a Philippo, V, 108, 8. Conf. Gertus.
Gescon, Gesco s. Gisco, dux Poenorum, Lilybaeo praefectus, finito bello Siculo milites Carthaginiensium in Africam traiici curat, I, 66. Ei bene voluerunt mercenarii rebelles, 68, 13. Cum pecunia Tunetem mittitur ad solvenda mercenariis stipendia, 69. Adversus eum commilitones suos concitant Spendius et Matho, ibid. Prehensus in carcerem detruditur a rebellibus, 70, 5; 79, 10 et 13. Cum aliis captivis mutilatus, cruribus fractis, in foveam coniicitur, 80. Eius filius Hasdrubal, IX, 11, 3. Conf. Giscon.
Gillimas, legatus Carthaginiensium ad Romanos bello Punico tertio, XXXVI, 1, 8.
Giscon, idem nomen quod Gescon, cognomine Strytanus, legatus Carthaginiensium Romam, XXXVI, 1, 8. Conf. Gescon.
Gitta, oppidum Palaestinae, XVI, 41, 2.
Gladiatorii muneris sumtus triginta talenta, XXXII, 14, 6.
Gladius Romanus praestat Gallico, II, 30, 8; ad pungendum aeque valet atque ad caedendum, quemadmodum Hispaniensis; Gallicus nonnisi ad caedendum valet, et vel sic mox inutilis redditur, II, 33, 5 seq.; III, 114, 2 seq.; VI, 23, 6 seq. Gladiorum fabrica excellunt Celtiberi, fragm. hist. 14.
Glandium copia in Gallia Cisalpina, II, 15, 2. Add. XXXIV, 8, 1 seqq.
Glaucia. Vid. Servilius.
Glaucias, Persei legatus ad Genthium, XXVIII, 8, 9.
Glaucides Abydenus Abydum Philippo tradit, uxores liberosque civium servaturus. XVI, 33, 4 seq.; 34, 8.
Glaucus Acarnan Romanis favens, XXVIII, 5, 1.
Glympes, castellum ditionis Argivorum, in confinio agri Argivi et Laconici, V, 20, 4; frustra invaditur a Lycurgo, rege Lacedaemoniorum, IV, 36, 4 seq.
Gonatas. Vid. Antigonus Gonatas.
Gonni Thessaliae oppidum in aditu Tempium, XVIII, 10, 2.
Γονομάνοι. Vid. Cenomani.
Gordieum (i. q. Gordium), Phrygiae oppidum, XXII, 20, 8.
Gorgus Messeniorum legatus ad Philippum, V, 5, 4 seq.; athletica laude clarus, genere nobilis, a Philippo concitatus in plebem, VII, 10, 2 seqq.
Gorgylus Laconiae fluvius prope Sellasiam, II, 66, 1 et 10.
Gortyn, Arcadiae oppidum in agro Telphusio, IV, 60, 3.
Gortyn, urbs Cretae, XXIII, 15, 1. Gortynii cum Cnosiis sociis tota dominantur Creta, IV, 53, 3 seq.; mox orto Gortyne dissidio seniorum iuniorumque, seniores cum Cnosiis facientes, eiectis iunioribus, urbem Cnosiis tradunt, 53, 7 seqq.; iuniores urbe eiecti Phaestiorum portum et ipsorum etiam Gortynensium portum occupant, indeque eis qui in urbe erant bellum inferunt, 55, 6. Gortynii Cnosiorum vires quovis modo attenuare student, XXIII, 15. Eorum lites componunt legati Romani, ibid. Adversus eos Cy-

doniatae praesidium ab Eumene petunt, XXVIII, 13. Cum Cnosiis bellum inferunt Rhauciis, et coniurant in eorum exitium, XXXI, 1 seq. Eorum Cosmus Cydas XXIII, 15, 1. Conf. Zelys.
Gorza, oppidum Africae, I, 74, 3.
Gracchus. Vid. Sempronius.
Graculus, κολοιός, convicium a Timaeo in Agathoclem usurpatum, XII, 15, 2.
Graecia Magna in inferiori Italia. Vid. Magna Graecia.
Graeci. Eorum in gratiam historiam suam scripsit Polybius, I, 3, 7 seq.; III, 59, 8. Communis calamitas universae Graeciae (bello Achaico) principium simul et finem habuit, III, 5, 6. Res Graecorum Olymp. 140 gestas libro IV et V exponit Polybius, III, 118, 11; IV, 1, 3. Graeciae imminet nubes ab Occidente, V, 104, 10. Graecis rebus anno 3 Olympiadis 140 misceri coeperunt res Italicae et Libycae, IV, 28, 5; V, 105, 3 seq. Graecorum ratio castra metandi et vallo ea muniendi minus commoda quam Romanorum, VI, 42; XVIII, 1. Equitum arma Romani ad morem Graecorum in melius mutarunt, VI, 25, 8 seq. Apud eos non tanta fides et religio iurisiurandi quam apud Romanos, VI, 56, 13 seq. Sordida apud eos obtinet munerum captatio, XVIII, 17, 7. Omnes quum Asiam tum Europam incolentes uno praeconio T. Quintii liberi pronunciati, XVIII, 29, 15. Perseo Romanorum victori plaudunt, XXVII, 8 a. Per Graeciam variae sententiae de Pseudophilippi et tertio Punico bello, XXXVII, 1 a et seqq. Pseudophilippi res miracula ibi habentur XXXVII, 1 d. Graeco scribere sermone ridicule affectavit Postumius Albinus, XL, 6. Γραικὰ γεροόντια, Graeci senes (exsules ob belli Persici culpam), in dicto Catonis, XXXV, 6, 2. Paucitas hominum in Graecia aetate Polybii, XXXVII, 4, 4. Eius rei caussa et remedium, ib. § 3 seqq. Consummatio infortunii Graecorum, XXXVIII, 1 a. Eorum calamitas maior etiam Carthaginiensium infortunio, ibid. § 2 seqq. Antiquiores Graeciae calamitates non praesentibus comparandae, XXXVIII, 1 b, et 1 c.
Grammaticus Isocrates; vide suo loco.
Gravis armatura Romanorum, VI, 23.
Gulussa, Masinissae filius, cum Scipione interest oppugnationi Carthaginis et agit cum Asdrubale, urbis praefecto, XXXII, 1 seqq. Conf. XXXIV, in fine, fr. lat.
Gymnasium Abydi, XVI, 31, 2.
Gyridas, unus e Senibus (τῶν Γερόντων) Lacedaemoniorum, occisus a factione Aetolica, IV, 35, 5.
Gyrton Thessaliae oppidum. Gyrtonius. Vid. Heraclides.
Gythium, portus et navale Lacedaemoniorum, V, 19, 6. Inde Alexandriam solvit Cleomenes, II, 69, 11.

Hadranodorus. Vid. Adranodorus.
Hadrianus ager, ἡ Ἀδριανὴ

χώρα, in Piceno: eum Praetutianumque populatur Hannibal, III, 88, 3.
Haemus, mons Thraciae; magnitudine et altitudine inferior Alpibus, XXXIV, 10, 15. Ex eo utrumque mare, Adriaticum et Pontum Euxinum, conspici posse ait Polybius, negat Strabo, XXXIV, 12, 1 seqq.
Haliartus, urbs Boeotiae, XXVII, 5, 3. Haliartii favent Perseo adversus Romanos, XXVII, 1, 8; 5, 3. Urbs eorum antiquissima, Persico bello eversa, XXX, 18, 4. Pro iis quum frustra deprecati essent Athenienses apud Romanos, turpi consilio agrum eorundem sibi deposcunt, XXX, 18. Et ex eorum regione ignominiam potius quam fructum aliquem reportant, XXX, 18 a.
Hamilcar. Vid. Amilcar.
Hannibal, praefectus praesidii Poenorum, quod Agrigenti obsidetur a Romanis, I, 18; noctu elabitur cum suis, 19. Idem (v. I, 23, 4) praefectus classis Panormi versans, I, 21, 6, per imprudentiam plures naves amittit, 21, 9 seqq. Pugna navali vincitur a Duilio, 22 seq.; aegre elabitur capta navi, 23, 7. Haud multo post in Sardinia multis navibus amissis in crucem actus est a suis, I, 24, 5 seqq. eius filius Hannibal, I, 43, 4.
Hannibal, filius superioris, ab Himilcone mittitur ad Gallos mercenarios in fide continendos, I, 43, 4.
Hannibal, Amilcaris filius (diversus ab eo qui bellum Punicum secundum gessit), trierarchus Adherbalis, cum subsidio militum intrat Lilybaeum a Romanis obsessum, I, 44: inde cum vacuis navibus ad Adherbalem Drepana abit, I, 46, 1.
Hannibal (fortasse alteruter e duobus praecedentibus); collega datur Barcae bello Africo, postquam Hannoni demtum est imperium, I, 82, 12. Castris exutus ad Tunetem a Mathone captusque cruci eidem affigitur e qua suspensus fuerat Spendius, 86.
Hannibal, cognomine Rhodius, I, 46, 4; confidenter portum Lilybaei intrat, obsessum a Romanis, exitque; idque saepius fecit, I, 46. Ad extremum obstructo a Romanis introitu portus capitur, 47.
Hannibal, Amilcaris Barcae filius, novennis puer cum patre in Hispaniam abit, II, 1, 6, et perpetuum iurat Romanorum odium, III, 11. Quibus viris quibusve locis fretus imperium Romanorum conatus sit evertere, II, 14, 2. Vix viginti millia militum habens, aggressus est populum qui habuit militiae aptos pedites ultra 700,000; equites ad 70,000, II, 24, 16. In Hispaniae imperio succedit Asdrubali, et statim bellum animo molitur Romanis inferendum, II, 36; III, 13, 4. Eum in Hispania praeter Carthaginiensium voluntatem gessisse omnia ait Fabius, III, 8, 6. Olcades, Vaccaeos, Carpetanos, aliosque trans Iberum populos subigit, III, 13 seq.; legatos Romanos de Sagunto admonentes superbe accipit, 15. Saguntum oppugnat expugnatque, 17. Ut sibi deda-

tur petunt a Poenis legati Romani, 20, 8. Hispaniae prospicit praesidiis fratri Asdrubali relinquendis, et legatos mittit ad Gallos Cisalpinos, 33 seq. Iberum fluvium transit, tum Pyrenaeum montem, III, 35; Rhodanum superat, III, 41—47; quem relinquit triduo ante Scipionis cum exercitu adventum, 49, 1 seq. Alpes superat, III, 47—56. Quinque mensibus iter a Carthagine Nova in Galliam Cisalpinam confecit, III, 56, 3. Longitudo viae, quae a Nova Carthagine usque in Galliam Cisalpinam conficienda ei erat, III, 39, 5 seqq. Dimidium fere copiarum in itinere, praesertim in Alpium traiectione, amisit, 60, 5. In Gallia Cisalpina Taurinos subigit, III, 60, 8. Captivorum spectaculo ad fortiter pugnandum hortatur suos, III, 62 seq. Ad Padum castra castris Romanis opposita habet, V, 29, 7. Equestri proelio inter Padum et Ticinum superat P. Scipionem, III, 65. Post anceps proelium equestre ad Trebiam, III, 69, collatis signis ingenti pugna vincit Ti. Sempronium, 70—75. In Gallia Cisalpina hibernans captivos Gallos sine pretio dimittit, III, 77; et ad fallendos insidiatores in varias formas se mutat, 78, naturali inclinatione pronus ad audacia consilia, 78, 7. Etruriam per paludes petit, III, 78 seqq. Ad Trasimenum lacum ingenti clade afficit Romanos, 82 seqq.; V, 101, 3 et 6. Ad oram Adriatici maris reficit copias, III, 86, 8 seqq.; 87, 1 seq. Afros Romano more armat, III, 87, 3; 114, 1; XVIII, 11, 6 seqq. Superato Apennino in Samnium transit, III, 90, 7; vastat Campaniam, 92; insidias a Fabio in angustiis structas eludit stratagemate, 93. Castra ad Gerunium aegre defendit ab irruptione Minucii, 102; inde castra movet Cannas, 107, 1 seq. Cannensi pugna clade ingenti affecit Romanos, III, 111—117. Eum propediem ad Romae portas affuturum putant Romani, 118, 5. Legatos captivorum Romam mittit, VI, 58. Capuam invitatur; Petelinos fame expugnat, VII, 1. Cum eo per legatos agit Hieronymus rex Syracusarum, VII, 2 et 4. Foedus ipsius cum Philippo, VII, 9. Tarentum proditione capit, VIII, 26—32. Tarentinos benigne tractat, urbem ab arce intersepit, arcem obsidet, 33—36. Appium Capuam obsidentem ipse obsidet, IX, 3. Relicta Capua Romam petit; sed inde repulsus Rhegium abit, IX, 4—7; conf. c. 9. Eius maximum robur in equitatu, IX, 3, 9 seqq. Illius unius mente et consilio omnia geruntur, IX, 22. Romani supra modum crudelem, Poeni avarum perhibuerunt, 22, 8; 26, 11. De avaritia conf. c. 25. Varius fuit pro temporum varietate, IX, 24; 26, 1. Capua a Romanis recepta multa durius facere coactus est, 26, 2 seqq. Saepe hostem decepit, nunquam ipse ab hoste deceptus, X, 33, 2 seq. Ingenio et arte imperatoria praestans e plurimis gentibus mixtum exer-

citum per 16 annos ita continuit ut nulla unquam seditio oriretur, XI, 20; XXIV, 9, 5. In brevem angulum Bruttii agri, ad Lacinium, a Romanis concluditur, XI, 7, 1; XV, 1, 11. Ex Italia in Africam revocatur a Poenis, XIV, 9, 8 et 11; c. 10, 1; et redit, XV, 1, 10. Ad Adrumetum castra ponens, XV, 5, 3; a Tychaeo Numida auxilium 2000 equitum impetrat, XV, 3. Inde Zamam castra transfert, 5, 3. Colloquio cum Scipione frustra instituto, XV, 6—8; acie ab eo vincitur, 9—16. Pacem suadet Poenis in conditiones a Scipione latas, XV, 18. Ingentem bello Punico captorum copiam, quum a suis non redimerentur, venumdedit, XIX, 1. Eum ab Antiocho exposcunt Romani, XXI, 14, 7; XXII, 26, 11. Moritur eodem anno cum Philopoemene et Scipione, XXIV, 9, 1. Elogium eius, XXIV, 9, 5.

Hannibal Carthaginiensis, triremium praefectus, ab Hannibale Magno ad Hieronymum Syracusas missus, et ab hoc Carthaginem, VII, 2, 3 et 6.

Hannibal, cognom. Monomachus, saevorum consiliorum auctor Hannibali Magno, IX, 24, 5 seqq.

Hannibalicum Bellum s. Bellum Punicum secundum, I, 3, 2; II, 37, 2; 71, 9; III, 1, 1; 2, 1; 32, 7; 95, 7; VI, 51, 3. Vid. Hannibal, Amilcaris filius. Belli illius scriptor Fabius, III, 8. De caussis eius belli disputatur, III, 6—12; conf. I, 65, 8 et II, 36. Disceptantur iura Romanorum Poenorumque in suscipiendo eo bello, III, 28—30. Finitum bellum pace a Scipione Poenis data, victo Hannibale, XV, 18 seq.; postquam per annos 17 durasset, XXIV, 9, 5.

Hanno, dux copiarum Punicarum in Sicilia, Herbessum capit, I, 18. Obsidet Romanos Agrigentum obsidentes, ibid. et seq.; proelio profligatur, 19. In pugna navali cum Regulo ad Ecnomum praeest dextro cornu, I, 27, 5; in altum fuga se recipit, 28, 1 et 9. Classi praefectus commeatum Erycem erat devecturus, Amilcaremque cum militibus recepturus ad pugnam navalem, I, 60; sed praeventus a C. Lutatio ad pugnam cogitur ad Aegussam, qua classis eius partim capta est partim depressa, 60 seq. In Sardiniam missus adversus rebelles mercenarios, ab his prehensus cruci affigitur, I, 79. Huius filius Asdrubal, dux Poenorum in Africa adversus Regulum, I, 30, 1.

Hanno alius, qui nulli rei in Sicilia gestae interfuerat, I, 67, 2. Regionem Africae circa Hecatompylon subiecerat Poenis, 73, 1; cum Numidis et Afris pugnare solitus, 74, 7. Imperator Poenorum in Africa seditionem mercenariorum et Afrorum sedare frustra studet, I, 67; subditos Poenorum dure tractare solitus eoque nomine Poenis carus, 72, 3. Ignave se gerit bello Africo, 74. Uticenses propemodum perdit, dum vult eos adiuvare, ibid. Tametsi Amilcari deinde summa im-

perii commissa est, ipsi tamen continuatum imperium, 81, 1. Copias coniungit cum Amilcare, sed ob ducum discordiam nil recte geritur, 82. Hinc imperium deponit, 87, 3: rursus vero accipit et cum Barca redit in gratiam, 87; cum eoque finem imponit bello Africo, 88.

Hanno Hispaniae citerioris praefectus ab Hannibale, III, 35, 4 seq.; bello capitur a Cn. Scipione, III, 76, 5 seq.

Hanno Bomilcaris filius, dux partis copiarum Hannibalis, praemittitur trans Rhodanum ad tutandam traiectionem exercitus, III, 42, 6 seq.

Hanno, puto idem qui superior, dextro cornu praeest in pugna Cannensi, III, 114, 7.

Harmostas suos Spartani e Graeciae civitatibus non revocarunt, licet edixissent se liberas eas dimissuros, IV, 27, 5.

Harpyia, Ἅρπυια, urbs Italiae. Gentile Ἁρπυιήτης fragm. hist. 23.

Hasdrubal. Vid. Asdrubal.

Hasta velitaris (ὁ γρόσφος), VI, 22, 4. Hastas (δόρατα) triarii loco pilorum habent, VI, 23, 16. Hastae equitum Romanorum olim inutiles, dein ad Graecorum morem mutatae, VI, 25, 5 seqq. Hasta (γαῖσος), praemium militis qui hostem vulneravit, VI, 39, 3. Hastam simul et caduceum mittere, proverb. IV, 52, 3.

Hastati in legione Romana, VI, 22, 7 seqq.; eorum armatura, gravis, 23; sedes in castris, 29, 8; ministerium castrense, 33, 3 seqq. Adde XV, 9, 7.

Hebrus fl. Thraciae, XXXIV, 12, 3.

Hecatodorus princeps civitatis Byzantiorum, IV, 47, 4 seq. (ni potius Hypatodorus), artifex statuae aeneae Minervae, Alipherae positae, IV, 78, 5.

Hecatombaeum, in agro Dymaeorum; ubi magna clade a Cleomene affecti sunt Achaei, II, 51, 3.

Hecatompylos, urbs Africae, quam Poenis subiecerat Hanno, I, 73, 1, ubi male Hecatontapylos.

Hecatompylos Parthiae; eo venit Antiochus, X, 28, 7; 29, 1.

Hegesianax, Antiochi M. legatus Corinthum ad T. Quintium et decem legatos Romanos, XVIII, 30, 1 seqq.; 33, 3.

Hegias, Phocaeensium legatus ad Seleucum, Antiochi M. filium, XXI, 4, 4 seq.

Heircte, unde ὁ ἐπὶ τῆς Εἰρκτῆς (sed cod. Vat. pr. τοῖς Εἱρκτοῖς) λεγόμενος τόπος, locus inter Erycem montem et Panormum occupatus ab Amilcare, describitur I, 56, 3.

Helia, Ἑλεία, Laconicae ager amplissimus et praestantissimus, V, 19, 7; 20, 12. Nomen puto habet ab oppido Helos, Ἕλος, unde Helotae denominati.

Helice, una ex 12 civitatibus Achaiae primum olim foederatis, mari dein hausta, II, 41, 7 seq.

Helicranon, Epiri castellum, quo suppetias Epirotis venere Aetoli et Achaei adversus Illyrios, II, 6, 2, et 4, in montanis.

Heliotropium (quasi dicas Solarium vel Horologium), locus

prope Thebas Phthiotidas, V, 99, 8.
Hella, Ἕλλα, Asiae oppidum, Attali regis emporium, XVI, 41, 5: nisi Ἔλαια, Elaea, legendum.
Hellespontus: cursus ab eo ad Bosporum Thracicum, IV, 44, 6 seqq. Ad eius ostium sunt Sestus et Abydus, ibid. et IV, 50, 6. Galli, qui cum Brenno patria exierant, et cladem Delphicam declinaverant, ubi ad Hellespontum venerunt, non in Asiam traiecerunt, sed in vicinia Byzantii consederunt, IV, 46, 1. Gallis Aegosagis in Asiam a se invitatis sedes ad eum assignat Attalus, V, 78, 5 seq. Iidem Galli urbes ad eum sitas effuse depopulantur, V, 111, 2. Adversus Hellesponti urbes veluti arcem sitam Ephesum putat Antiochus, XVIII, 32, 2. Philippi in eas perfidia XVIII, 37, 8. Eum traiiciunt Scipiones cum exercitu, XXI, 6, 2; 10, 2. Phrygia ad Hellespontum, XXII, 5, 14; 27, 10. Eum navibus obsidet Eumenes, ne cui navi transitus in Pontum pateret, XXVII, 6, 5.
C. Helvius a Cn. Manlio Cos. ad Moagetem mittitur, Cibyrae tyrannum, XXII, 17, 3 seqq.
Hemiolia, genus navigii, V, 101, 2.
Hemiolius, cognomen Theodoti. Vid. Theodotus Hemiol.
Hephaestia, urbs Lemni insulae, liberata a Romanis, XVIII, 31, 2.
Hepteres. Hepteri, quae olim Pyrrhi fuerat, vehitur Hannibal, dux classis Punicae in pugna navali cum Duilio, I, 23, 4. Hepteres in classe Philippi, XVI, 3, 7; 7, 1.
Heraclea, oppidum Siciliae, haud procul Agrigento, I, 18 seq.; 30, 1; cognomento Minoa, I, 25, 9. Ibi statio classis Punicae, ibid. Prope eam Carthalo insidiatur classi Romanae, I, 58, 7.
Heraclea Trachinia, oppidum Thessaliae ad sinum Maliacum, in potestate Aetolorum, X, 42, 4; captum a Romanis, XX, 9, 1; 11, 3.
Heraclea, Macedoniae oppidum in Lyncestis, XXXIV, 12, 8. Conf. Heracleum.
Heracleotae, suis legibus utentes, comprehensi foedere Eumenis cum Pharnace, XXVI, 6, 13: sunt cives Heracleae Ponticae. Eis Prusias damna illata sarcire tenetur, XXXIII, 11, 8.
Heracleum, oppidum Perrhaebiae in Macedoniae confiniis, XXVIII, 11, 3; 15, 1: capitur a Romanis testudine fastigiata, XXVIII, 11.
Ἡράκλειον, Herculis templum Gadibus, XXXIV, 9, 5.
Heraclidae Tisamenum Sparta eiiciunt, II, 41, 4. Inde eorum regnum Spartae ad posteros propagatum, IV, 34, 5; 35, 14. Perfidia Locrensium in Peloponnesum admittuntur, XII, 12 b.
Heraclides, Antiochi Epiphanis legatus Romam, XXVIII, 1, 1; 18, 1. Romam venit cum Laodice et Alexandro Bala, quem pro filio Antiochi Epiphanis venditat, et Demetrio Soteri opponit, XXXIII, 14 et 16.
Heraclides Byzantius, ab Antiocho M. ad Scipiones lega-

tus mittitur de pace, XXI, 10 seq.; privatim cum P. Scipione agit, XXI, 11 extr. et seq.
Heraclides Gyrtonius Thessalici equitatus praefectus in exercitu Philippi, XVIII, 5, 2.
Heraclides Tarentinus, perditus homo, Tarentum Romanis prodiderat; inde novae proditionis compertus ad Philippum profugit, XIII, 4, 4 seqq. A Philippo praeficitur classi, XIII, 4, 8; XVI, 15, 6. Rhodum a Philippo missus ad classem Rhodiorum perdendam astute rem exsequitur, et classem incendio corrumpit, XIII, 4 et 5.
Heraclitus. Eius dictum aures parum fidos esse rerum sponsores, IV, 40, 3; certiores testes esse oculos, XII, 27, 1.
Heraea, Ἡραία, ἡ τῶν Ἡραιέων πόλις, urbs Arcadiae prope Elidem regionem, XVIII, 25, 7; ad Alpheum fluvium, IV, 77, 5. Lepreo Triphyliae Heraeam castra movet Philippus, inde Megalopolin, IV, 80, 15 seq. Tradit se Antigono Dosoni (ab Aetolis, ut videtur, praerepta Achaeis; conf. XVIII, 25, 7), II, 54, 12. De ea cum Achaeis apud Romanos contendunt Aetoli, XVIII, 25, 7. Eam Achaeis reddunt Romani, XVIII, 30, 10.
Herbessus, oppidum Siciliae prope Agrigentum, I, 18, 5; captum ab Hannone Poeno, ibid. § 9.
Hercules. Eius propago, i. e. rex Spartae, declaratur Lycurgus, licet non esset ex regia stirpe, IV, 35, 14. (Conf. Heraclidae.) Bellum gerens cum Eleis condidit Tichos castellum, IV, 59, 4. Neminem unquam sponte laesit; ludos Olympicos et illas belli ferias instituens animi sui sensum declaravit, XII, 26, 2. Coram eo ictum foedus Poenorum cum Philippo, VII, 9, 2. Ei sacra facit Perseus, XXIX, 6, 17. Eius templum Gadibus, τὸ Ἡράκλειον, XXXIV, 9, 5. Deianirae tunica cruciatus, pictura, XL, 7, 3.
Herculeum Fretum. Vid. mox Herculis Columnae.
Herculis Columnae, III, 37, 10; etc. Ad eas in Hispaniam traiecit Amilcar, II, 1, 6. Ad ipsum Fretum, quod Africam ab Hispania dividit, Herculis Columnas posuit Polybius, XXXIV, 9, 4. Ea ratione Fretum Herculeum vocat τὸν καθ' Ἡρακλείους στήλας πόρον, III, 39, 4, et τὸ καθ' Ἡρακλείους στήλας στόμα, III, 57, 2; XVI, 29, 6 et 12. De illo Freto ex professo se dicturum promittit III, 57, 2, et habet nonnulla XVI, 29, ubi fretum illud cum Hellesponto confertur. Alia haud dubie libro XXXIV collegerat. Ab Herculis Columnis usque ad Tanaim extenditur Europa; usque ad Nilum, Africa, III, 37, 3 et 5. Distantia Freti a Nova Carthagine, ab Ibero, etc., III, 39, 5 seqq. Ab eodem freto usque ad Philaeni aras pertinebat ditio Poenorum in Africa, III, 39, 2; X, 40, 7. Conii in Hispania ἐντὸς (nisi ἐκτὸς legendum) Ἡρακλείων στηλῶν habitant, X, 7, 5.
Hermaeum ad Bosporum Thracicum, IV, 43, 2 seqq. Vid. Mercurii Fanum.

Hermaeum Promontorium prope Carthag., I, 29, 2; 36, 11. Vid. Mercurii Promontorium.
Hermias, genere Car, regni administrator constitutus a Seleuco, Antiochi M. fratre, et deinde etiam ipsius Antiochi princeps minister; homo invidus, ambitiosus et crudelis, V, 41, 1 seqq. In potestate habet Antiochum, ob aetatem, V, 45, 7. Fingit litteras tanquam ab Achaeo scriptas, quasi Achaei defectioni faveret Ptolemaeus, V, 42, 7 seqq. Adversatur Epigeni Antiocho suadenti ut ipse contra Molonem proficiscatur; Antiochum stimulat ad bellum pro Coelesyria cum Ptolemaeo suscipiendum, V, 41, 4 seqq. et c. 42: adde 45, 6 et c. 49. Ficto crimine occidendum curat Epigenem, 50. Laevo cornu cum Zeuxide praeest in pugna adv. Molonem, V, 53, 6. Sperat, si quid Antiocho accidisset, tutorem se filioli eius futurum, V, 55, 3 seqq. Monente Apollophane medico occidi eum curat Antiochus summo omnium gaudio, 56, 1 seqq.; uxor et liberi eius ab Apameensibus mulieribus et pueris obruuntur lapidibus, 56, 15.
Hermion (et Hermione), oppidum Argolidis, occupatur a Cleomene, II, 52, 2. Tyrannus Hermionensium tyrannidem abdicat, II, 44, 6.
Hermippus tibicen, XXX, 13, 3.
Hermocrates Siculus dux. Hunc ad senatum Gelae puerilia de pace loquentem inducit Timaeus, XII, 25 k, 4 et c. seq. Hanc orationem Timaeo vitio vertit et Hermocratem laudat Polybius, ibid. 25 k, 2. Hermocrates Lacedaemonios in pugna ad Aegos Potamos adiuvit, ibid. §. 9. Atheniensium copias cum suis ducibus captivas in Sicilia fecit, ibid.
Hermogenes, unus e ducibus Antiochi in oppugnatione Seleuciae, V, 60, 4.
Heroem quendam Hannibali viam per Alpes monstrasse scripserunt nonnulli, III, 47, 9; 48, 7. Heroes apud Arcadas hymnis vulgo celebrari soliti, IV, 20, 8. Conf. Deus.
Herophilii, Alexandrini medici, XII, 25 d, 4. Vid. Callimachii.
Herophon, Persei legatus, bis ad Eumenem venit, XXIX, 1 c, 1; 3, 8.
Hesiodus Aeacidas inducit bello gaudentes, V, 2, 6. Eiusdem sententiola, dimidium facti qui bene coepit habet, V, 32, 1 seq.; VI, 2, 18.
Hestiae, Hestiarum Promontoria, τὰ περὶ τὰς Ἑστίας ἄκρα, in ora Europea Bospori Thracici, IV, 43, 5.
Hetaeri, ἑταῖροι, equites in exercitu Antiochi M. V, 53, 4; in pompa Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 7. Ἑταιρικὴ ἵππος, XVI, 18, 7.
Hetruria. Vid. Etruria.
Hexapyla (τὰ), porta Syracusarum, VIII, 5, 6.
Hexeres duae praetoriae in classe Reguli et Manlii, I, 26, 11; hexeres in classe Philippi, XVI, 7, 1. Hexerium mensuram, quibus usi sunt Romani et Carthaginienses, exposuit Polybius, fragm. hist. 35.

Hicesius Milesius, XXVIII, 16, 5.

Hiera insula, una ex Aegatibus, Plinio Hieronesus: eius portum tenet Hanno Carthagine Erycem navigaturus, I, 60, 3; 61, 7.

Hiera Vulcania vel Vulcani, una ex Aeoliis: crateres tres in ea insula, XXXIV, 11, 12 seqq.

Hiera come, Ἱερὰ κώμη, oppidum Lydiae, ditionis Pergamenae, haud procul Thyatiris, XVI, 1, 8. Ibi Dianae fanum spoliatur a Prusia, XXXII, 25, 11.

Hieram fecerunt invicti ad Erycem Poeni, Ἱερὸν τὸν στέφανον, I, 58, 5.

Hiero, praetor Syracusanorum, I, 8, 3; rex nominatur, I, 9, 8. Bellum infert Mamertin Messanam tenentibus, ibid.: unde bello parum felici irretitur cum Romanis, I, 11; et foedus facit cum Poenis, ibid. Victus ab Appio Cos. foedus facit cum Romanis, I, 16 seq. Necessarios iis commeatus suppeditat, 18, 11. Cum eo bellum gerere vetantur Poeni, foederis formula cum Romanis icti, 62, 8. Poenos commeatibus iuvat bello Africo, cavens ne nimis illi debilitentur et ne soli Romani praepotentem potestatem obtineant, I, 83. Auxilia mittit Romanis bello Punico secundo, III, 75, 7. Gratiam Graecorum captat rex prudens, I, 16, 10 seq.; VII, 8, 6. Multa donat Rhodiis terrae motu afflictis, V, 88, 5 seqq. Eius filius Gelo regnat cum patre, V, 88, 5. De morte eius falso nuncio accepto Romani Syracusas versus navigant, VII, 3, 5 seqq. Nepos eius et successor Hieronymus, ibid. Laus Hieronis; vixit annos amplius 90, sensus omnes integros conservans; regnavit annos 54, VII, 8. Eius regnum eversum (nempe sub successore eius Hieronymo), III, 2, 7.

Hieromnemon Byzantiorum Cothon, IV, 52, 4.

Hieron, τὸ Ἱερὸν, castellum in ora Asiatica Bospori Thracici, ubi Iason e Colchide rediens duodecim diis sacra fecit, IV, 39, 6; 43, 1. Byzantiis, magno pretio ab illis emptum, eripitur a Prusia, IV, 50, 2 seq.; qui ligna, marmora, tegulas inde aufert, sed ex pacis lege restituere ablata tenetur, IV, 52, 7 seq.

Hieronymus, rex Syracusarum, Hieronis nepos ex Gelone, VII, 3, 5 seq. et c. 4, 5; Pyrrhi nepos ex Nereide, Pyrrhi filia, 4, 5: in eius caput coniurat Thraso, VII, 2, 1. Legationem mittit ad Hannibalem, VII, 2; fratres mittit Alexandriam, 2, 2; legatis Romanis illudit et foedus respuit Romanorum, VII, 3. Poenis proponit foedus de dividenda Sicilia, 4, 1 seqq.; Nova legatione missa, totam sibi Siciliam postulat, 4, 7 seqq. Novae legationi Romanorum absurdas conditiones proponit, VII, 5. Bellum parat adversus Romanos, 5, 8. Occiditur in urbe Leontinorum, VII, 6, 1. Eius vitia a nonnullis scriptoribus exaggerata, VII, 7.

Hieronymus Arcas partes Phi-

lippi Amyntae filii amplexus erat, eoque proditor dictus est a Demosthene temere, XVII, 14, 2.
Hierosolyma recepta ab Antiocho M., XVI, 39, 4. Celeberrimum ibi templum, 39, 5.
Himeras, Siciliae fluvius, mediam fere insulam dividit, VII, 4, 2; 5, 7.
Himerenses Thermae. Vid. Thermae.
Himilco, Lilybaei praefectus, strenue urbem defendit adversus Romanos, I, 42, 45, 53.
Himilconem Livius XXII, 19, vocat classis praefectum Asdrubalis in Hispania, qui in Polybianis codicibus Amilcar vocatur, III, 95, 2.
Hippacritae, cives urbis Africae cui Hippo Diarrhytus nomen; obsidentur a mercenariis Poenorum rebellibus, I, 70, 9; 73, 3; 77, 1. Deficiunt ad rebelles, I, 82, 8. Ad deditionem compelluntur a Poenis, I, 88.
Hippagines, I, 26, 24; remulcis alligati, I, 28, 2.
Hippana, Siciliae oppidum, vi captum a Romanis, I, 24, 10.
Hipparchus, legatus Iliensium ad decem legatos Romanos, XXIII, 3, 3.
Hippias, praetor Boeotorum, XXIII, 2, 12 seq.; eius auctoritate societatem cum Perseo contraxerant Boeoti, quare ille Thebis eiicitur ab eis qui Romanis favebant, XXVII, 1, 9 seqq. Chalcide pene opprimitur ab exsulibus Thebanis, Romanorum amicis, c. 2, 3 seq. Legatus Romam a Perseo iram senatus in regem deprecari frustra laborat, XXVII, 7, 2 seqq. Ad Genthium legatus mittitur ab eodem, XXVIII, 9, 3. Rebus omnibus fractis Perseus eum vehementer obiurgat, XXVIII, 9 a.
Hippitas, amicus et fugae comes Cleomenis Alexandriae, V, 37, 8, ubi male expressum Ἱππίαν pro Ἱππίταν.
Hippo Diarrhytus, urbs Africae, ἡ τῶν Ἱππακριτῶν πόλις, I, 82, 8. Vid. Hippacritae.
Hippo Regius, urbs Africae, XII, 1, 2.
Hippocrates Carthaginiensis, frater Epicydis, origine Syracusius, ab Hannibale ad Hieronymum mittitur regem Syracusarum, VII, 2, 3 seq.; insinuat se apud Hieronymum, eique bellum suadet adversus Romanos, VII, 4, 4 seqq.; 5, 5. Per eum Hannibal res in Sicilia regit, IX, 22, 4.
Hippocritus Cous cives suos ad Persei partes traducere frustra conatur, XXX, 7, 10.
Hippodromus, i. e. Circus, prope Seleuciam Pieriam, V, 59, 1; prope Sardes, VII, 17, 2.
Hippolochus Aetolus bello Persico ut suspectus Romam abductus, XXVII, 13, 14.
Hippolochus Thessalus, equitum praefectus, a Ptolemaeo deficit ad Antiochum, V, 70, 11. Samariae praesidere iubetur ab Antiocho, 71, 11. Graecis mercenariis praeest in acie Antiochi ad Rhaphiam, V, 79, 9, coll. 82, 10.
Hippomedon, Agesilai filius, nepos Eudamidae, regis Spartanorum, praeteritur in successione regni post mortem

Cleomenis, IV, 35, 13 seq. Eius filia, uxor Archidami regis, quem interfecerat Cleomenes, ibid.

Hipposthenes, Hieronymi Syracusii regis legatus Carthaginem, VII, 4, 1.

Hirpini, Ἱρπῖνοι, via ex Hirpinis Capuam per Apenninum, III, 91, 9.

Hispania et Hispani, Ἰβηρία, Ἴβηρες. Nomen et situs, III, 37, 10 seq.; 39, 4. Hispaniae maior pars Poenis subiecta ante primum Punicum bellum, I, 10, 5. Hispanorum militum maximum numerum in Siciliam mittunt Poeni, I, 17, 4. In Hispaniam cum copiis mittitur Amilcar Barca, ad Poenorum imperium ibi instaurandum, II, 1. Ei succedit Asdrubal, II, 1, 9; II, 13; Asdrubali Hannibal, II, 36; III, 13 seqq. In Hispania res suas in tuto constituunt Poeni, dum Romani bello Gallico Cisalpino continentur, II, 22, 9 seqq. Hispani Ὀρῆτες, III, 33, 9, nisi ibi Ὠρῆται vel Ὠρητανοί, Oretani, intelligendi. Hispanorum arma, III, 114, 1 seqq. De rebus in Hispania post Hannibalem gestis vid. Asdrubal, Hannibalis frater; Asdrubal Gisconis filius; Cn. et Publii Scipionis, in Cornelius; et alios. Tum Carthago Nova; Iberus; Herculis columnae; Celtiberi, etc. Hispaniae memorabilia nonnulla, XXXIV, 9. Hispaniae regis cuiusdam luxuria, ibid. § 14 seq.

Historia. Eius varia genera recensentur, IX, 1 seq. Deinde de historia praesertim pragmatica plurima disseruntur et praecipiuntur satis loquaciter per totum operis decursum: quae melius petentur ex Argumentis capitum.

Holcades. Vid. Olcades.

Homarius Iuppiter, Ζεὺς Ὁμάριος, II, 39, 6, i. q. Ὁμαγύριος, conventuum et concordiae praeses. Homarium, τὸ Ὁμάριον, lucus Iovi Homario vel Homagyrio consecratus, prope Aegium, V, 93, 10.

Homerus scite inducit Ulyssem ex astris plurima quae et mari et terra accidunt coniectantem, IX, 16, 1. In eius persona ostendit qualis esse debeat vir politicus, XII, 27, 10. Helluonem se ipse prodidit scriptis suis iudice Timaeo, XII, 24, 2. Res veras poetice exprimit et res fictas cum veris connectit, XXXIV, 2. In Navium Catalogo quae attributa dat urbibus, vere eis conveniunt, 4, 2. Eius poesis est scriptio philosophica, 4, 4. Homeri verba citata, III, 94, 4; V, 38, 10; XII, 26, 27; XV, 12, 9; 16, 3; XVIII, 12, 6; XXXVI, 6, 6; XXXIX, 3, 6. Plures Homeri loci ex Odyssea citantur et illustrantur, XXXIV, 2—4. Homericus Iuppiter a Phidia in templo Olympico expressus, XXX, 15, 4.

Honores Romae confert populus, VI, 14, 9.

Hoplites, rivus Peloponnesi, XVI, 16, 2.

M. Horatius, primus cos. Romanus; eo cos. fit primum foedus Romanorum cum Poenis, III, 22, 1.

Horatii Coclitis praeclare factum, VI, 55.

L. Hortensius, legatus Romanorum in Asiam ad Prusiam et Attalum, XXXIII, 1, 2.

A. Hostilius cos. dum per Epirum Thessaliam petit, Perseo eum prodere conantur Theodotus et Philostratus; relicto per Epirum itinere Anticyram navigat, et inde in Thessaliam pervenit, XXVII, 14. Proconsul in Thessalia hibernans, legatos ad Graeciae civitates mittit belli Persici caussa, XXVIII, 3 seqq.

Hyacinthi s. Apollinis Hyacinthi tumulus prope Tarentum, VIII, 30, 3.

Hybridae Graeci, *μιξέλληνες*, in mercenariis Poenorum, I, 67, 7.

Hydriae Rhodi dedicatae ab Hierone et Gelone, V, 88, 5.

Hymnos et paeanes canere assuefiunt Arcadum pueri, IV, 20, 8.

Hypana, oppidum Triphyliae, IV, 77, 9; a civibus Philippo traditur, 79, 4.

Hypata, Thessaliae oppidum, in potestate Aetolorum, XX, 9, 6 et 13; c. 11, 5 et 8; XXI, 2, 7; 3, 7.

Hypatodorus, artifex statuae aeneae Minervae Alipherae positae, IV, 78, 5.

Hyperbasas (?) X, 31, 12.

Hyperbatus, praetor Achaeorum, XXVI, 1, 1; voluntatis Romanorum potiorem rationem habendam censet quam aliarum rerum omnium, XXVI, 1, 6. Cum Callicrate et Diophane contraria sentit Archonidi, Polybio et Lycortae, de ope ferenda Ptolemaeis fratribus, XXIX, 8, 2.

Hypsas, Siciliae fluvius, Agrigentum alluens, IX, 27, 5.

Hyrcania. Ex Parthia in eam per Labum montem exercitum ducit Antiochus M., X, 29—31. Apasiacae Nomades, qua Oxus fluvius sub terram labitur, per siccum cum equis in eam transeunt, X, 48, 2 seqq.

Hyrcanum s. Hyrcanium mare. Haud procul ab eo sunt Tapyri montes, ad ortum Mediae, V, 44, 5. Ad illud pertinet regnum Artabazanis (i. e. Atropatene), V, 55, 7. In id influit Oxus fluvius, X, 48, 4.

Hyrtacus, urbs Cretae, fragm. hist. 24.

Hyscana. Vid. Uscana.

Iapyges. Vid. Appuli.

Iapygium promontorium, idem quod Salentinum, *ἄκρα Ἰαπυγία* X, 1, 8; XXXIV, 11. 11; *ἡ Ἰαπυγία* ibid. § 2 et 8.

Iason Colchis rediens duodecim diis sacra fecit in Asiatico Bospori Thracici litore: unde locus Hieron appellatus, IV, 39, 6.

Iason, urbi Phanotensium praefectus nomine Philippi; eius opera praetorem Aetolorum decipit Alexander, Phocidis praefectus, V, 96, 4 seqq.

Iasus, oppidum Cariae, partim Argivorum colonia partim Messeniorum, XVI, 12, 2; obsessa et capta a Philippo, XVI, 12. Eius situs et memorabilia, ibid. Petentibus Rhodiis invito Philippo liberatur a Romanis, XVII, 2, 3; 8, 9; XVIII, 27, 4. Iasius sinus,

idem qui Bargylieticus, XVI, 12, 1.

Iaxartes fluvius Asiae, a Macedonibus Tanais appellatus. Vid. Tanais.

Iberia. Vid. Hispania. *Ἰβηρία* vocatur regio a Pyrenaeo monte ad fretum Herculeum pertinens; partes eae Hispaniae quae Oceano adiacent, commune nomen non habent, III, 37, 10 seq.

Iberus, *Ἴβηρ*, amnis Hispaniae. De eo non transgrediendo foedus facit Asdrubal cum Romanis, II, 13, 7; 22, 11; III, 27, 9 seq.; 29, 3. Hannibalem ne eum transeat per legatos monent Romani, III, 15, 5. Hannibalis transitus Iberi initium fuit belli Punici secundi, III, 6, 2 seq. Ad eius ostia pugna navali Hasdrubalem vincit Cn. Scipio, III, 95, 5 seqq.; 96.

Idaeus Iuppiter, XXVII, 16, 3.

Ignatia via, *ἡ Ἐγνατία ὁδός*, XXXIV, 12, 3 seqq.

Ignes accensi. Vid. Faces et Pyrsiae.

Ilattia, urbs Cretae, XIII, 10, 6.

Ilergetes, populus Hispaniae citerioris, subactus ab Hannibale, III, 35, 2. Eorum rex Indibilis, X, 18, 7.

Ilienses in fide manent Attali, V, 78, 6. Obsidentur a Gallis Aegosagis; obsidione eos liberant Alexandrenses Troadis, V, 111, 2 seqq. Pro Lyciis intercedunt apud Romanos, XXIII, 3, 3.

Ilipa, urbs Hispaniae, ad quam a Scipione victus est Asdrubal, Gisconis filius, XI, 20, 1.

Iliturgis. Vid. Ilurgia.

Illeberis, *Ἰλλίβερις*, fluvius et oppidum Galliae, ad Pyrenaeum montem, XXXIV, 10, 1.

Illyricum, Illyria, Illyris, Illyrii. Prima Romanorum in Illyriam traiectio, I, 13, 4; II, 2 seqq.; II, 12, 7. Illyriorum reges Bardylis, Pleuratus, Agron, Teuta, Pinnes vel Pineus, Scerdilaedus, Pleuratus, Genthius. Vide quemque suo loco. Illyrii maria infestant, omnes populos pro hostibus habentes, II, 4, 8 seq.; 12, 6. Eleorum et Messeniorum fines perpetuo invadunt, II, 5, 1 seq. Phoenicen, Epiri urbem, proditione Gallorum mercenariorum capiunt, agrum populantur, pacem et foedus cum Epirotis et Acarnanibus faciunt, II, 5 seq. Pars eorum, qui sub Teuta sunt, deficiunt ad Dardanos, II, 6, 4. Spoliant mercatores Italicos, et captivos abducunt, II, 8. Ad eos Romani legatos mittunt C. et L. Coruncanios, ibid. Dyrrachium capiunt, mox rursus expulsi, II, 9. Corcyram obsident et in deditionem recipiunt, II, 9, 7 seqq. et c. 10, 8. Classem auxiliarem Achaeorum profligant, II, 10. Bellum iis inferunt Romani, et maiore parte Illyrici sibi cedere cogunt. Teutam, addita pacis conditione ne Illyrii amplius duobus lembis ultra Lissum navigent, II, 11 seq. Ipsis proprium navigiorum genus lembi, V, 109, 3. Iis victis a Romanis magno metu liberantur Graeci, II, 12, 5 seq. Eorum ratio aciem instruendi pugnandique *κατὰ σπείρας*, manipulatim vel ca-

tervatim, II, 3, 2. Conf. II, 65, 5; III, 19, 5. Illyrii 6000 duce Demetrio Phario in auxiliaribus Antigoni adversus Cleomenem, II, 65, 4. Eorum manipuli alternatim locati cum Macedonibus chalcaspidibus, 66, 5. Bellum Romanorum Illyricum cum Demetrio Phario a L. Aemilio Cos. gestum, III, 18. Conf. Demetrius Pharius. Duce Scerdilaedo cum 90 lembis ultra Lissum navigant et Pylum Messeniae frustra tentant, IV, 16, 6 seq.; dein cum Aetolis Achaiam invadunt, 16, 11, et Megalopolin tentant, 25, 4. Quadringentos Cretensibus subsidio mittit Philippus, IV, 55, 2. Philippo Scerdilaedus plures quam 15 lembos mittere impeditur turbis a variis Illyriorum dynastis excitatis, V, 4, 3. Illyricas civitates, quae Philippi sociae fuerant, sibi adiungit Scerdilaedus; easdem mox cum aliis recipit Philippus, V, 108, ubi plura Illyricarum gentium et oppidorum nomina commemorantur. Capta Lisso et Acrolisso plures Illyriae urbes Philippo se tradunt, VIII, 16, 10 seq. Sunt auxiliares Achaeorum sub Philopoemene, XI, 11, 4 seq.; 14, 1; 15, 5. Loca Illyrici quaecunque Philippus post pacem in Epiro factam occupasset, Romanis ille tradere iubetur, XVII, 1, 14; 8, 10. Illyria deserta, ἡ Ἔρημος καλουμένη Ἰλλυρίς, XXVIII, 8, 3; de Illyriis et de Genthio triumphat L. Anicius, XXX, 13. In Illyricum legatus mittitur Fannius, XXXII, 18 seq. Ex quo Demetrium Pharium eiecerant Romani, neglexerant Illyrici oram ad Adriaticum mare, ibid. c. 19, 5. Conf. XXXIX, 1 b, 2.

Ilurgia, Hispaniae oppidum, XI, 24, 10. Illiturgis Livio.

Imagines maiorum apud Romanos in celeberrima aedium parte positae et praelatae in exsequiarum pompis, VI, 53, 4 seqq.

Imperium. Quatuor summa veterum imperia eversa, Assyriorum, Medorum, Persarum, Macedonum, XXXIX, 3, 4.

Impietatis et Iniquitatis ara posita a Dicaearcho, XVIII, 37, 10.

Indi rectores elephantorum apud Poenos, I, 40, 15; III, 46, 7 et 11; XI, 1, 12.

Indiam petit Antiochus Magnus, XI, 34. Indorum rex Sophagasenus, amicus Antiochi, ibid.

Indibilis, Ἀνδοβάλης, regulus Ilergetum, populi Hispaniae mediterraneae, X, 18, 7; singularis amicus Poenorum, IX, 11, 3; dux Hispanorum in pugna Hannonis cum Cn. Scipione, captus a Scipione, III, 76, 6. Licet a Poenis ob fidem in eos in regnum fuisset restitutus, tamen Asdrubal Gisconis filium magnam pecuniae vim ei imperavit et filias obsides exegit, IX, 11. Eae filiae et uxor Mandonii, fratris Indibilis, in potestatem veniunt Scipionis Africani, quarum liberalem et honestam curam ille habet, X, 18, 7 et 13 seqq. Exacerbatus adversus Asdrubalem ad Scipionem transit, et in fidem ab eo recipitur, X, 35—38. Regem salutat Sci-

pionem, 40, 3. A Romanis honoratur et potentia augetur, XXI, 9, 7; conf. X, 40, 10. Rursus deficit a Romanis, XI, 26, 29, 3. Acie vincitur a Scipione, XI, 31—33.
Inscriptio armorum, II, 2, 9 seqq. et c. 4.
Insubres, Ἰνσομβρες vel Ἰνσοβρες, II, 17, 4; 28, 3; XVI, 41, 1; maximus Gallorum Cisalpinorum populus trans Padum, II, 17, 4; 21, 1. Hi et Boii concitant Gallos Gaesatos adversus Romanos, II, 22. Proelio vincuntur ad Telamonem a L. Aemilio et C. Atilio Coss., II, 28 seqq. Braccati pugnant et leviori sago induti, 28, 7; cominus fortissimi, solo genere armorum vincuntur, 30, 6 seq. Eis bellum inferunt L. Furius et C. Flaminius Coss., II, 32. Clastidium obsident Insubres traiecto Pado, sed ibi caeduntur a Romanis, 34. Mediolanum, princeps urbs eorum; Acerrae, oppidum eorundem, 34, 10 seqq. Romanis se dedunt, 35; a quibus rursus deficiunt cum Boiis, III, 40. Eorum fines superatis Alpibus ingreditur Hannibal, 56, 3. Cum Poenis faciunt et dissident a Taurinis, qui Poenis diffidebant, 60, 8.
Insula, ἡ καλουμένη Νῆσος, regio Galliae, inter Rhodanum et Isaram fluvios, III, 49, 5 seq.
Intercatia, urbs Vaccaeorum Celtiberorum, XXXIV, 9, 13.
Io, postquam Bosporum Thracicum traiecit, substitit ad locum Asiae cui Bos nomen est, IV, 43, 6.
Iolaus; coram eo ictum est foedus Carthaginiensium cum Philippo, VII, 9, 2.
Ionia, XVIII, 32, 2; XXI, 10, 4; XXXIII, 10, 8.
Ionium mare contiguum sinui Adriatico; a Siculo mari separatur Cocyntho promontorio, II, 14, 4 seq. Apollonia venienti (ex Adriatico mari) sub introitum eius sita est Saso insula, V, 110, 2. Pari ratione Oricus, Epiri urbs, sita dicitur ad ingressum in Adriaticum sinum, scilicet ex Ionio mari naviganti, VII, 19, 2. Accolae eius infelices XXXVIII, 1 c, 6.
Iordanes fluvius in lacum influit, V, 70, 4.
Iphiades Abydenus ad Philippum de pace missus a suis, XVI, 30, 7.
Iphicrates: eius expeditio in Aegyptum, XXXIX, 1 b, 2.
Irobastus, rebellis Aegyptiacus, victus a Ptolemaeo Epiphane et e curru revinctus, XXIII, 16 (XXI, 19), 4.
Isaras, fluvius Galliae, cum Rhodano circumfusus regioni quae Insula vocatur, III, 49, 5.
Iseus, Ceryneae tyrannus, abdicat tyrannidem, II, 41, 14.
Isionda, oppidum Pisidiae, ut videtur, XXII, 18, 1. Cives Isiondenses, ibid. § 5.
Isius, cognomen Alexandri Aetoli, XVII, 3; 1. A patria ductum esse cognomen intelligi videtur ex c. 10, 9.
Ismenias Neonis, praetoris Boeotorum, legatus ad Q. Marcium, XXVII, 1, 1 seqq.; in carcerem coniectus mortem sibi consciscit, 2, 9.
Isocrates, criticus et gramma-

ticus, quum publice probasset caedem Cn. Octavii, a Demetrio Romam missus est, ferae similis, XXXII, 4, 5, et c. 6 seq.
Issa, urbs Illyrici, obsessa ab exercitu Teutae reginae, a qua defecerant Issaei, II, 8, 5. Issaei Romanis se tradunt, II, 11, 11 seq. Issii (οἱ Ἴσσιοι) de Dalmatarum incursione queruntur apud Romanos, XXXII, 18, 1; oppida ditionis Issiorum, Epetium et Tragurium, ibid. § 2.
Ister fluvius, terminus regni Macedonici, I, 2, 4. Limi molem in Pontum invehit, quae Stethe dicitur, IV, 41, 1 seqq. Intervallum a Malea promontorio ad eum, XXXIV, 12, 11.
Isthmici ludicri participes fiunt Romani, II, 12, 8. In Isthmiorum panegyri T. Quintius senatusconsultum de libertate Graecis reddita a Romanis recitandum curat, XVIII, 29; conf. 27, 3.
Isthmus Carthaginiensis, I, 73, 5.
Isthmus Corinthiacus: ad eum sunt Onei montes, II, 52, 5. Ibi castra munitissima deserit Cleomenes, II, 52 seq. Per eum ex Peloponneso domum redeunt Aetoli, IV, 13, 5, et lembos suos traiecit Demetrius Pharius, IV, 19, 7 seqq.; et Philippus, V, 101, 4, fragm. gramm. 132. Ad eum pugnatur pugna Romanorum cum Achaeis, qua Achaei a Mummio debellati sunt, III, 32, 3, et XL, 14, 4. Templum et lucum in eo instauravit Mummius, XL, 11, 1.
Isthmus Tarentinus: per eum naves transvehendas curat Hannibal, VIII, 26.
Istri: adversus eos mittitur C. Claudius Cos., XXVI, 7, 1.
Itabyrium. Vid. Atabyrium.
Italia primum cum exercitu egrediuntur Romani, I, 5, 1; 12, 5. Eius orae olim saepe a Carthaginiensium classibus vastatae, I, 20, 7; 56, 2. Eius incolis ignotus navium bellicarum usus ante primum bellum Punicum, I, 20, 10. Eius figura triangularis, II, 14. Eius pars maxime borealis sunt campi Circumpadani vel Gallia Cisalpina, II, 14, 7; ubertate praestans regio, II, 15; III, 44, 8. Ibi plurimi porci mactantur, quos Gallia Cisalpina maxime subministrat et maritima Italiae ora, ab Etruscis et Gallis habitata, II, 15, 3; XII, 4, 8. Eius populi omnes, ad nuncium adventus Gallorum perterriti, pro Romanis, non ut socii, sed ut pro sua salute erant dimicaturi, II, 23, 13. Italici populi (Ἰταλιῶται) omnes robore et virtute bellica praestant cum natura tum usu, VI, 52, 10: conf. XVIII, 11, 10. Italiae inferioris ora maritima, Magna Graecia dicta, II, 39, 1; III, 118, 2. Conf. Magna Graecia. Italiae inferioris ora a Freto Siculo ad Tarentum importuosa, X, 1. Populi illam oram habitantes: Bruttii, Lucani, Daunii etc. Civitates Graecae celeberrimae in eadem ora, ibid. Italiae imperium post cladem Cannensem obtinere se posse desperant Romani, III, 118, 5. Res Italicae immixtae rebus Graecorum inde

ad Olymp. 140, et inde ab eodem fere tempore omnes populi ad Italiam, ceu communem scopum, oculos convertere coeperunt, V, 105, 4 seqq. Res in Italia gestas in cuiusque anni historia primas omnium exposuit Polybius, XXVIII, 14, 9 seqq., coll. 2, 8.

Ithomatas, arx Messeniorum Peloponnesi, VII, 11, 3.

Ithoria, Acarnaniae locus munitissimus, IV, 64, 9.

Iudaeorum gens subigitur a Scopa, Ptolemaei Epiphanis duce, XVI, 39, 1.

Iudicia Romae in caussis criminalibus exercet populus, VI, 14, 6 seqq.; 15, 10; 16, 2; XXIV, 9, 6 seqq. In controversiis civilibus iudicia exercent cives e senatorio ordine, VI, 17, 7.

Sextus Iulius Caesar, Consul, XXXII, 20, 2; legatus Romanorum ad Achaeos, perquam lenia et humana proponit Achaeis; sed horum duces male ei respondent eumque decipiunt, XXXVIII, 1—3.

L. Iunius Brutus et M. Horatius, primi Coss. Romani; in quorum consulatu ictum est primum foedus Romanorum cum Poenis; ab eisdem consecratum est templum Iovis Capitolini, III, 22, 1.

L. Iunius Pullus Cos. Lilybaeum navigans classem omnem naufragio amittit, I, 52—54; Erycem occupat, 55.

M. Iunius Silanus Scipioni maiori adiutor datus ad res gerendas in Hispania, X, 6, 7; XI, 20, 3 seqq.; 23, 1; 26, 6; 33, 8.

M. Iunius Penna ad Ariarathem legatus, XXXI, 13, 1.

Iunonis sacerdotes Argis cum Olympiorum victoribus contulit Timaeus in suis historiis, XII, 12, 1. Adde XXIII, 18 (XXI, 20), 7. Iunonis templum Argis diripuit Pharycus, IX, 34, 10. Eiusdem templum Lacinii, XXXIV, 11, 9; et prope Cynaetham, IX, 17, 1, si vera coniectura *ὡς ἐπὶ Ἡραίου* pro vulgato *ὡς ἐπὶ Πρεπίου*.

Iuppiter Marti succensens apud Homerum, XII, 26, 3. Iuppiter Homericus a solo Phidia recte expressus, XXX, 15, 4. Iovem lapidem iurant Romani ex veteri ritu, III, 25, 7 seqq. Iovis templum *ἄβατον* in Arcadia, in quo corpora reduntur umbrae expertia, XVI, 12, 7. Iovis mensae (Thebis) aureas laminas detraxit Zeuxippus Boeotus, XXIII, 2, 6. Iovis Atabyrii templum Agrigenti et Rhodi, IX, 27, 7. Iovis Capitolini templum, consecratum a L. Iunio Bruto et M. Horatio Coss., III, 22, 1. In eo in Aedilium aerario servantur tabulae foederum, III, 26, 1. Cesbedium, Iovis templum prope Selgam, V, 76, 2. Iovi Homario communem aedem posuerunt Crotoniatae, Sybaritae, Cauloniatae, quemadmodum Achaei, II, 39, 6; V, 93, 10. In Iovis Idaei templo in Creta servantur tabulae foederum, XXVII, 16, 3. Iovis Lycaei ara Messenae et columna ad eam posita cum inscriptione in honorem Arcadum, IV, 33, 2. Iovis Olympii templum Agrigenti, IX, 27, 9, et Athenis, ornatum ab

Antiocho Epiphane, XXVI, 10, 12. Iovis Olympiaci statuam Olympiae miratur L. Aemilius Paulus Cos., XXX, 15, 3 seq. Eiusdem templum ornat Mummius, XL, 11, 1.

Ius belli, II, 58, 10; V, 11, 3 seq. Ius gentium violatum a Teuta, II, 8, 12. A Mantinensibus II, 58, 6 seq. Iuris repetendi formulae. fragm. gramm. 39.

Iusiurandum: eius religio summa apud Romanos, minor apud Graecos, VI, 56, 13 seq.: Add. 58, 3 seq. et § 12.

Iustitiae oculus, XXIV, 8, 3.

Iustitium per 25 annos in Boeotia, XXIII, 2, 2.

Iuvenes Romae in iudiciis et in salutationibus magnam partem temporis terebant, XXXII, 15, 8; quo pacto ad subeunda pericula et ad fortitudinem exercitari consueverint, VI, 39.

Keraeas (f. Chaereas), unus e ducibus Ptolemaei, ad Antiochum M. transit, V, 70, 10; et ab eo Samariae praeficitur, 71, 11.

Labae, urbs Chatteniae in Arabia, XIII, 9, 1.

Labeatis, regio Illyrici, in qua urbs Medeon, XXIX, 2, 5.

Labus, mons ingens, quem traiiciens Antiochus ex Parthia in Hyrcaniam venit, X, 29, 3; 31, 1.

Lacedaemon, Sparta; Lacedaemonii, Spartani. Laconia, s. Laconica regio. De rebus Lacedaemoniorum conf. Cleomenes, Lycurgus, Machanidas, Nabis, etc. — Spartae situs, V, 22, 1 seqq.; urbs duplo maior Megalopoli, IX, 21, 2. Lacedaemonii maior populus quam Achaei proprie dicti, II, 38, 3. Eorum principatus brevis, I, 2, 3. Duravit, quamdiu reges ephoris, veluti parentibus, obtemperarunt, XXIV, 8 b, 1. De principatu Graeciae post Medicum bellum in certamen cum Atheniensibus venerunt, XXXVIII, 1 b, 4. Per Antalcidam pacem fecerunt cum Persarum rege, I, 6, 2, turpem, qua Graecas Asiae civitates Persis prodiderunt, VI, 49, 5, et suum dominatum in Graeciae civitates firmarunt, ibid. et IV, 27, 5. Potestate sua superbius abusi sunt, XXXVIII, 1 b, 5. In pugna navali ad Aegos Potamos ab Hermocrate Siculo adiuti, XII, 25 k, 9. Capta per dolum Cadmea auctorem doli puniverunt, nec tamen Cadmeam reddiderunt Thebanis; liberas renunciarunt Graecas civitates, nec tamen harmostas suos inde revocarunt, IV, 27, 4. Post Leuctricam pugnam arbitrium contentionis cum Thebanis permiserunt Achaeis, II, 39, 8 seqq., et Messenios foedere exclusos volunt; sed Achaeorum opera comprehenduntur foedere Messenii, excluduntur ipsi IV, 33, 8 seq. Tisamenus, Orestis filius, post reditum Heraclidarum Sparta eiectus, II, 41, 4: inde Heraclidarum regnum Spartae ad posteros propagatum, IV, 34, 5; 35, 14. Colonia eorum Lyttus Cretae, IV, 54, 6; item Tarentum, VIII, 35, 9. Eorum cognati Selgenses, V, 76, 11. Lacedaemoniorum rempublicam e

variis formis mixtam voluit Lycurgus, VI, 3, 8, et c. 10. Ei similem esse rempublicam Cretensium contendunt nonnulli auctores; a quibus dissentit Polybius, dissimilia utriusque reipublicae instituta exponens VI, 45 seq. Forma reipublicae a Lycurgo descripta ad tuendam patriae libertatem idonea erat; simul ac vero extrinsecus voluerunt imperium proferre Spartani, deserenda erant Lycurgi instituta, VI, 48—50. Pulcherrima republica usi sunt a Lycurgi tempore usque ad Leuctricam pugnam; deinde a tyrannis oppressi, IV, 81, 12 seqq. Apud eos qui iam satis liberorum suscepit, uxorem alicui amico cedit, XII, 6 b, 8. In more etiam est ut unam habeant uxorem tres vel quatuor viri, atque adeo plures, si fratres sint; et his liberi communes, ibid. Tibiam et rhythmum non sine caussa ipsi et Cretenses loco tubae ad bellum adhibuerunt, IV, 20, 6. *Μόρα* eorum nongentis viris constabat, fragm. hist. 25. Eorum reges ex veteri instituto praedae bello captae tertiam partem accipiunt, II, 62, 1. Spartanorum regum, Cleombroti et Agesilai, contraria consilia, IX, 23, 7 seq. Spartam de improviso capturus Epaminondas spe excidit, IX, 8 seq. Spartanorum agrum vastavit Philippus Amyntae, et oppidorum agrique partem Argivis attribuit partim Tegeatis, aliam Megalopolitanis, aliam Messeniis, IX, 28, 5 seqq.; conf. c. 33, 8 seqq. Isti populi finitimi prae ceteris semper impetui Spartanorum expositi fuerunt, V, 92, 10. Lacedaemonius et Laconica disciplina imbutus Xanthippus, I, 32, 1. In Laconicam cum exercitu intrat Antigonus Doson, II, 54, 8; c. 65, et victo ad Sellasiam Cleomene Sparta potitus avitam Lacedaemoniis rempublicam restituit, II, 70, 1 (conf. Cleomenes); Sociali foedere eos comprehendit, IV, 9, 4 seqq.; 15, 4 et 6; 16, 5, Brachyllam Boeotum curatorem urbis relinquit, XX, 5, 12. Eis ad commune bellum Sociorum contra Aetolos copias imperat praetor Achaeorum, IV, 15, 4 et 6; sed illi clam foedus et societatem cum Aetolis ineunt, IV, 16, 5; 23, 8, et imperatas mittere copias negligunt, 19, 10. Regem non habentes internis seditionibus agitantur; alii Aetolis favent alii Philippo, qui cum exercitu in propinquo est. Adimantus ephorus cum aliis, qui Macedonibus favent, occiditur, IV, 22. Philippus, turbis internis se non immiscens, societatem cum iis firmat, IV, 24. Ipsi ad copias conscribendas ad bellum Sociale denuo ex decreto Achaeorum invitati, IV, 26, 2, sine responso dimittunt legatos et legatum arcessunt ab Aetolis, 34. Novi motus Spartae; trucidantur ephori Philippo faventes; fit foedus cum Aetolis, novi creantur reges accepto nuncio de Cleomenis morte, IV, 35. Duce Lycurgo rege Argivis et Achaeis bellum inferunt et

plura oppida capiunt, 36. Ex foedere auxilia mittunt Eleis, 80, 4 seqq. Philippi praesentia territi omnes rure copias convehunt, 81, 11; duce Lycurgo rege Messeniam invadunt, sed re infecta redeunt, V, 5, 1; 17, 1 seq. Philippus ex Aetolia reversus Spartam petit, et Laconicam usque ad Taenarum populatur, V, 18 seq. Eos ad societatem Aetolorum, Romanorum et Attali trahere student Aetoli; contra ad Philippi societatem invitant Acarnanes, IX, 28—39. Praeferunt Aetolorum partes adversus Philippum et Achaeos, X, 41, 2. Laconicam victo Machanida impune depraedantur Achaei, XI, 18, 8 seqq. Eandem rursus regnante Nabide per Philopoemenis stratagema incursant Achaei, XVI, 36 seq. Romam legatos mittunt de obsidibus, de vicis Laconiae, et de veteribus exsulibus, XX, 12. Obsides remittit senatus, excepto Nabidis filio, XX, 13, 4. Philopoemeni coronam decernunt eique nemo est qui hanc gratiam deferre audeat, XXI, 15, 1. Qua quidem humaniter primum accepta, Spartam venit Philopoemen et in curia concionatur, ibid. § 3 seqq. Spartanos 80 occidit Philopoemen, muros urbis deiicit, et veteres exsules in urbem reducit, XXII, 23, 2 (XXI, 16); XXIII, 1, 1 seq.; 7, 5 seq.; 11, 7; XXI, 17 seq.; iidem veteres exsules mox legatis Romam missis eosdem Achaeos et Philopoemenem ingrati accusant, XXIII, 11, 7 seq.; 12, 2 seq.; XXIV, 4: conf. c. 10, 11. Alii legati Lacedaemoniorum a piratis occisi, XXIV, 11. Sparta in Foedus Achaeorum recipitur, XXV, 1 et c. 2, 1 seq. De variis generibus exsulum Spartanorum deliberant Achaei, XXV, 1, 8 seqq. et c. 3. Rursus de eisdem deliberant Achaei, XXVI, 1, et novam legationem utrique Romam mittunt, XXVI, 2, et c. 3, 1. Romanorum responsum, 3, 2 seqq. De agro litigant cum Megalopolitanis arbitris Romanis, XXXI, 9, 7. Controversias et bellum habent cum Achaeis, quod componere frustra tentat S. Iulius Caesar, legatus Romanorum, XXXVIII, 2 seq.; XL, 2, 6.

Lacinium, promontorium Italiae in Bruttiis, cum celebri Iunonis templo, XXXIV, 11, 9 seq. Circa Lacinium fere per biennium haeret Hannibal, XV, 1, 11. Eodem loci in columna aeneis tabulis inscribi curavit numerum copiarum, quas partim in Hispania reliquit Asdrubali fratri, III, 33, 18, partim quibus ipse in Italia usus est, III, 56, 4.

Lacus in Alpibus plures, XXXIV, 10, 19 seqq.

Lacus Maeoticus, Trasimenus etc. Vid. suo loco.

Lade, insula Ioniae ante Miletum, XVI, 1 a, 1 et 14, 5: ubi pugnata est pugna navalis inter Philippum et Rhodios, ibid. et seqq.

Ladicus Acarnan Triphyliae a Philippo praefectus, IV, 80, 15.

Ladocea, *τὰ Λαδόκεια*, locus in agro Megalopolitano, ubi acie

victi sunt Achaei a Cleomene, II, 51, 3; 55, 2.
C. Laelius, a puero sodalis et comes Scipionis Africani maioris, X, 3, 2. Ex eo multa cognovit Polybius ad Scipionem pertinentia, ibid. Solus consiliorum Scipionis erat conscius, X, 9, 1 et 4. Classi praefectus, ibid. et 12, 2. Ei Scipio tradit nobiliores captivos Romam ducendos, X, 18, 2. Roma ad Scipionem redit, X, 37, 6. Pugnat ad Baecula, 39, 4. Interest pugnae cum Indibili, XI, 32 seq. Cum Scipione Romam redit, XI, 33, 8. In Africa cum Masinissa castra Syphacis incendit, XIV, 4. Victum acie Syphacem persequitur, XIV, 8 seq. Equitatui praeest in pugna Scipionis cum Hannibale, XV, 9, 8, et fortiter rem gerit, c. 12, et 14, 7 seq.
Laenas, *Λαινᾶτος*. Vid. Popillius.
Laestrygones, Leontinum campum in Sicilia habitantes, VIII, 11, 13.
Laevi. Vid. Lai.
Lagius, a Diaeo in carcerem coniectus, mox rursus dimissus, XL, 5, 2 seqq.; conf. 4, 1.
Lagoras Cretensis, iussu Nicolai, ducis Ptolemaei, fauces prope Berytum occupat, contra Antiochi adventum, V, 61, 9. Eius consilio capitur urbs Sardes, VII, 15 seqq. primus ipse murum conscendit, 17, 3, et urbem occupat, c. 18.
Lagus, Ptolemaei pater, II, 41, 1; V, 67, 10.
Lai s. Laevi (*Λάοι*, fortasse *Λαῖοι*), populus Gallicus, ad Padi fontes habitans, II, 17, 4.
Lamia, *Λάμια*, Thessaliae oppidum, XX, 11, 2 seq.; pugna ad eam, IX, 29, 2.
Laminae aureae in Iovis ara, XXIII, 2, 7.
Lamius Ambraciota Aetolorum legatus Romam missus, XVII, 10, 9.
Lampetia, *Λαμπέτεια*, urbs Bruttiorum, XIII, 10, 8.
Lampsacus occupata ab Antiocho, XXI, 10, 3; 11, 2. Lampsacenorum legati Lysimachiae coram Antiocho cum legatis libere agunt, XVIII, 35.
Laodice, soror Andromachi, patris Achaei, uxor Seleuci Callinici, mater Antiochi M., IV, 51, 4; VIII, 22, 11.
Laodice, Mithridatis filia, Ponti regis, Antiochi M. uxor, V, 43, 1 seqq.; filium parit Antiocho, V, 55, 2. (Neptis fuit Seleuci Callinici ex filia, quae Mithridati nupserat, adeoque Antiochi mariti neptis ex sorore.)
Laodice, Mithridatis filia (soror, ut videtur, natu maior superioris), Achaei uxor, VIII, 21 seq., educata a Logbasi Selgensi, V, 74, 4.
Laodice, Persei sponsa, magna pompa a Rhodiis ad regem deducta, XXVI, 7, 7 seqq.
Laodice, filia Antiochi Epiphanis, cum Alexandro, qui eius frater perhibebatur, Romam adducitur ab Heraclide, XXXIII, 14, 1 seq.; 16, 6 seqq.
Laodicea ad mare, una e quatuor principibus Syriae urbibus, V, 45, 8; nisi ibi intelligenda Laodicea ad Libanum, ad introitum Campi Marsyae sita, sec. Strabonem. At Po-

lybius Antiochum Laodicea profectum nonnisi traiecto deserto Marsyam Campum ingressum esse scribit. Laodiceae Syriae Cn. Octavium occidit Leptines, XXXII, 7, 2. Laodicenses, XXXII, 7, 3.

Laodicea Phrygiae; ibi diadema et regium titulum sumsit Achaeus, V, 57, 5.

Lapateni; cum eis de deditione per legatos agit Lucius nescio quis, fragm. hist. 26.

Lapethus, urbs Cypri, XL, 12, 6.

Lappaei, Cretenses, a Cnosiorum societate ad Lyttios deficiunt, IV, 53, 6; urbe sua excipiunt Lyttios, quorum urbs civibus in expeditionem profectis diruta et incensa fuerat a Cnosiis, IV, 54, 5. Lampaei et Polyrrhenii cum Achaeo et Philippo societatem ineunt, 55, 1.

Larinas ager, *ἡ Λαρινᾶτις χώρα*, in Appuliae confiniis: in eo est arx Calela vel Calena, III, 101, 3.

Larisa, Thessaliae urbs, in potestate Philippi, IV, 66, 7; 67, 6; V, 97, 4; 99, 1 seqq.; IX, 18, 6; XVIII, 2, 3. Victo Philippo eam petit T. Quintius, XVIII, 10, 5; 17, 8. Chartophylacium ibi habuerat Philippus, XVIII, 16, 2. Larisaei, V, 99, 4.

Larisa Cremaste in Thessalia prope Echinum haud procul a mari: eam a Philippo repetunt Aetoli, XVIII, 21, 3: quo e loco apparet eandem Larisam Cremasten intelligendam esse, XVII, 3, 12, et 8, 9: quamquam ibi non adiectum cognomen.

Larius lacus, *ἡ Λάριος λίμνη*, in Alpibus, XXXIV, 10, 21.

Larymna, *ἡ Λάρυμνα*, oppidum Boeotiae, XX, 5, 7.

Lasion, *ὁ Λασιὼν*, urbs Eleorum, capta a Philippo, Achaeis traditur, IV, 72, 7; 73, 1 seq. Videtur in Pisatide fuisse, IV, 74, 1. Prope eam est Pyrgus, castellum Eleorum *ἐν τοῖς Περιπκίοις*, captum a Philippo, V, 102, 6.

Lasys s. Lases, Thespiensium legatus Romam, XXVII, 1, 1.

Latina lingua vetus multum diversa ab ea qua utebantur Romani aetate Polybii, III, 22, 3.

Latini, a Romanis subacti, I, 6, 3. Latini nominis socii in tabulas militares relati bello Gallico Cisalpinae 80,000 pedites, 5000 equites, II, 24, 10.

Latium, *ἡ Λατίνη χώρα*. Eius oppida maritima antiquis foederibus Romanorum cum Poenis comprehensa, III, 22, 10; 23, 6; 24, 5 et 16. Ibi castellum aedificare vetantur Poeni foedere cum Romanis, III, 22, 13; XXXIV, 8, 3.

Lattabus Aetolus conventum Boeotorum violat, IX, 34, 11.

Laurentinus populus, in ora Latii, antiquis Romanorum foederibus cum Poenis comprehensus, III, 22, 11.

Lebadenses legati ad Q. Marcium, *Λεβαδεῖς*, ex Lebadia Boeotiae, urbem suam Romanis tradunt, XXVII, 1, 4.

Lebecii s. Libicii, *Λεβέκιοι*, populus Gallicus, circa Padi fontes, II, 17, 4.

Lechaeum, *Λέχαιον*, Corinthi portus ab occidente: eo conveniunt naves Philippi et

Achaeorum, V, 2, 4; in portum redeunt, 17, 8; 24, 12. Adde V, 25, 4; 28, 3.

Legati decem ordinandis provinciis. Vid. Decem legati.

Legati regum populorumque in senatum Romae introducuntur a Consulibus, VI, 12, 2, et his absentibus a praetore, coll. XXIII, 1, 3; XXIV, 1, 8; interdum a tribuno plebis invito praetore, XXX, 4, 6. Legati populorum sociorum in urbem statim intromittuntur; legati populorum quibuscum bellum est Romanis, ultra Tiberim tendere iubentur, XXXV, 2, 3 seq. Persei legati Roma et Italia iubentur excedere, XXVII, 7; pariter legatus Ptolemaei Philometoris, XXXII, 1, 3.

Legationes diversorum populorum regumque a Polybio commemoratae: Achaeorum: in Aegyptum destinata, XXV, 7; in Aegyptum missae, XXVIII, 10, 8 seq. et c. 16, 3, et 17, 3; XXIX, 9, 6; ad Antiochum Epiphanem, XXIX, 9, 6; ad Attalum, XXVIII, 10, 7; ad Philippum regem, IV, 15, 1 seq.; 64, 1 seqq.; Rhodum, XVI, 35; Romam, XVII, 10, 11; XXIV, 10, 11; XXV, 2, 3 et 11; XXVI, 1 seqq.; XXXI, 6, 1, et c. 8; XXXII, 2; XXXIII, 13; ad Romanum Cos. Q. Marcium, XXVIII, 10 seq.; in Syriam, XXIX, 9, 6; Conf. Achaei. — Aetolorum: ad Rhodios et Athenienses, XXII, 8, 10; Romam, XVII, 10, 9; XXI, 1; XXII, 8, 11, et c. 9, 7 seqq.; XXII, 9, 18 seq.; XXII, 13, 15 seq. et c. 14. Conf. Aetoli. — Amynandri regis, Romam, XVII, 10, 7. — Antiochi Magni: ad Scipiones, XXI, 10 seqq.; XXI, 13; Romam, XXII, 8; Antiochi Epiphanis, Romam, XXVII, 17, et XXVIII, 1; XXVIII, 18. — Aravacarum, Romam, XXXV, 2. — Ariarathis, ad Cn. Manlium procos., XXII, 24, 4 seqq. Ariarathis filii, Romam, XXXI, 14; XXXII, 3. — Asiae civitatum, Romam adversus Eumenem, XXXI, 6, 4. — Attali, Romam. Vid. Attalus, Attali filius. — Atheniensium: ad Attalum, XVI, 25; in Aegyptum, XXVIII, 16; Romam, pro Aetolis, XXII, 14; pro Haliartiis et pro se, XXX, 18; ad Scipiones, pro Aetolis, XXI, 2; pro se ad deprecandam mulctam, propter Oropi vastationem impositam, XXXIII, 1, 9. Conf. Athenienses. — Boeotorum, ad T. Quintium, XVIII, 26; Romam, XXIII, 2, 9. Carthaginiensium. Vid. Carthago et Carthaginienses. Et sic de ceterorum sive populorum sive regum legationibus, vid. nomina ipsorum et Argumenta capitum. Romanorum legationes ad exteras gentes decernuntur mittunturque a Senatu, VI, 13, 6 seq. Legatus Romanus per insidias necatur a Teuta regina, II, 8, 12; in Syria, XXXI, 19, 1; alii a Gallis, II, 19, 9; alii violantur ab Oxybiis, XXXIII, 7; a Poenis, XV, 2. Aemilio legato Romano festive illudit Philippus, XVI, 24. Celebris legatio C. Popillii in Aegyptum ad Antiochum Epiphanem, XXIX, 11. Scipio Africanus, legatus ad regna terrarum orbis componenda, non-

nisi quinque servos secum habuit, fragm. hist. 63.
Leges. Vid. Lex.
Legio Romana. Quatuor legiones consulares quotannis legunt Romani (VI, 19, 6 seq.), peditum quamque 4000, equitum 300, I, 16, 2; interdum peditum 4200, interdum 5000; equitum vero alias 200, III, 107, 10 seq.; VI, 20, 8 seq. Bello Gallico Cisalpino quatuor in Etruriam missae sunt, peditum quaeque 5200, equitum 300, II, 24, 3; quibuscum erant Sociorum pedites 30,000; equites 2000, ibid. § 4. Bello Punico secundo in pugna ad Trebiam iunctae erant quatuor consulares, continentes 16,000 pedites Romanos, socios 20,000; equites Romanos sociosque 4000, III, 72, 11 seq. In pugna Cannensi octo iunctae erant Romanae, quarum cuique attributus erat suus numerus sociorum, III, 107, 9. Sociorum numerus, legioni Romanae attributorum, peditum par, equitum plerumque triplex, III, 107, 12; VI, 26, 7; conf. VI, 30, 2. Legio Romana distinguitur a sociis, II, 24, 3 seq.; III, 107, 12, et X, 16, 4. ubi *δύο στρατόπεδα Ῥωμαϊκὰ* et *δύο στρατόπεδα συμμάχων* conficiunt duas integras legiones consulares. Quatuor legiones quatuor complent classes; prima legio dicitur prima classis, et sic porro; quibuscum M. Regulus et L. Manlius Coss. Africam petunt, I, 26. Quarta legio a Boiis obsessa in Tannetis vico, III, 40, 13.
Lembus, Illyriorum proprium genus navigii, V, 109, 3. Ante primum Punicum bellum lembum nullum habuerant Romani, I, 20, 13. Lembi classem Romanam in Siciliam navigantem praeire soliti, I, 53, 9. Lembi centum vehunt 5000 Illyrios, II, 3, 1. Lembis duobus, non amplius, Lissum praetervehi licet Illyriis ex lege foederis cum Romanis, II, 12, 3. Lemborum magnum numerum Galli in Rhodano habebant, quibus negotiationem maritimam exercebant, III, 42, 2. Lembis Rhodanum traiicit exercitus Hannibalis, 43, 2. Classem lemborum centum parat Philippus ad transportandum militem, V, 109. Lembi per Isthmum Corinthiacum transvehuntur: vid. Isthmus.
Lemnus insula cum Delo Atheniensibus petentibus datur a senatu Romano, XXX, 18, et 18 a. Aethalia etiam nominantur, XXXIV, 11, 4.
Lentulus, *Λέντλος*, *Λέντουλος*, XVIII, 31, 1, etc.
C. Cornelius Lentulus, legatus Romanorum ad Ptolemaeum iuniorem Cyrenen, XXXII, 1, 4.
L. Lentulus, legatus ad res Graeciae et Asiae inspiciendas, XXXI, 23, 9.
P. Cornelius Lentulus, unus ex decem legatis T. Quintio a senatu missis post bellum Philippicum; navigat in Asiam, et Bargylia urbem liberat, XVIII, 31, 1; revertitur Selybriam in Thraciam, et inde Lysimachiam abit ad colloquium cum Antiocho, XVIII, 33, 1 seq., coll. 32, 3.
P. Cornelius Lentulus, frater

Servii, XXVII, 2, 12; legatus Romanorum ad Attalum et Prusiam, XXXII, 26, 1. XXXIII, 1, 1.
ervius Cornelius Lentulus Chalcidi praeficitur a Q. Marcio legato Romanorum, XXVII, 2, 8.
eo. Vid. Leon et Leones.
eocritus, ad devastandam Galatiam mittitur a Pharnace XXV, 4, 1 et 6.
eon, praefectus equitatus Macedonici in proelio ad Cynoscephalas, XVIII, 5, 2.
eon, dux copiarum ab Eumene auxilio missarum Cydoniatis Cretensibus adversus Gortynios, XXVIII, 13, 2 seq.
eones nonnisi senio confecti invadunt homines; capti e cruce suspenduntur, XXXIV, in fine, fr. lat. Leonum multitudo in Africa, XII, 3, 5. Leo, qui Persarum regis equum invaserat, etc. fragm. hist. 10.
eonidas, ad mortem voluntariam proficiscitur, IX, 38, 3.
eonidas, secundus eius nominis, socer Cleombroti, regno Spartae excidit, IV, 35, 11.
eontini, Leontinorum oppidum, Leontium, in Sicilia, ἡ τῶν Λεοντίνων πόλις, ubi occisus est Hieronymus rex Syracusanorum. Situs et partes urbis, VII, 6.
eontium, urbs Achaiae, ex 12 primum olim foederatis, II, 41, 8. Eo se praeda e Pharaeensium agro facta recipit Euripidas Aetolus, dux Eleorum, V, 94, 4. Civis Leontesius vel Leontensis, Λεοντήσιος, XXVI, 1, 8.
eontius, comes Philippi regis, cetratorum praefectus relinquitur ex testamento Antigoni, tutoris Philippi, IV, 87, 8; V, 27, 4, totus in potestate Apellis, qui ad se omnem potestatem trahere molitur, IV, 87, 9. Eius et Apellis malas artes intelligit Philippus, V, 1, 8. Coniurat cum Apelle et Megalea de impediendis consiliis regis, V, 2, 8. Per eius perfidiam Palus oppidum Cephalleniae, muro iam subruto, non capitur, V, 4, et 100, 7. Consilium Philippi Thermum pergendi impedire conatur, V, 7. Rebus laetis Philippi dolet cum Megalea, V, 14, 11. Post coenam Aratum in via publica lapidibus incessit, mox vero e tumultu se subducit, V, 15, deprehenso Megalea, quum regem minis terrere non posset, sponsorem se dat pro mulcta Megaleae dicta, 16. Argis caedem patraverat post discessum Antigoni, 16, 6. Seditionem militum concitat adversus Philippum et Apellem advocat, V, 25 seq. Postquam Megaleas aufugit, sponsor eius Leontius in vincula coniicitur, moxque necatur iussu Philippi, 27, merito, V, 100, 7.
Leontius, praefectus praesidii Aegyptiaci Seleuciae, coactus proditione minorum ducum, urbem Antiocho M. tradit, V, 60, 9 seq.
Lepidus. Vid. Aemilius.
Lepreum, oppidum Triphyliae in Peloponneso, IV, 77, 9. Cives Lepreatae excedere coacto praesidio Eleorum et Aetolorum Philippo urbem tradunt, IV, 79, 2; 80 toto.
Leptines Syracusanus, socer Hieronymi, I, 9, 2 seq.

Leptines, occisor Cn. Octavii legati Rom. in Syria, XXXII, 4 extr.; homo fanaticus, Romam missus a Demetrio Sotere, remissus a senatu, 6 seq.

Leptis, oppidum Libyae, ubi pugnat Matho, dux rebellium, cum Amilcare, I, 87, 7.

Lergetae III, 33, 15.

Leucae, oppidum Peloponnesi, ditionis Argivorum, ad sinum Argolicum inter Prasias et Cyphanta portum; Argivis eripitur a Spartanis, IV, 36, 5. Conf. Prasiae et Cyphanta.

Leucae, locus Laconicae, inter Acrias et Boearum agrum, ad oram sinus Laconici, V, 19, 8.

Leucas vel Leucadia, peninsula cum urbe cognomine, Acarnaniae contigua et ab ea nonnisi Diorycto separata, id est canali manu facto. Vide Dioryctus. Eo ex Cephallenia navigat Philippus; inde in Ambracicum sinum, V, 5, 11 seq.; eodem redit, V, 16, 5, et inde Corinthum repetit, 17, 8. Adde XXII, 9, 19: Scerdilaedi lembi Leucadem appellunt et ibi piraticam exercent, V, 95, 1 seqq.; 101, 1; 108, 1. Philippus ibi cum classe stans Romanam classem observat, V, 109, 9. Eam sibi a Romanis post bellum Philippicum postulant Aetoli, XVIII, 30, 8.

Leuctra (*τὰ*) oppidum Boeotiae. Leuctrica pugna, I, 6, 1; XII, 25 f, 3 seq. Post eam contentionum suarum arbitrium Thebani et Spartani Achaeis permittunt, II, 39, 8. A Lycurgo usque ad eam pulcherrima republica usi sunt Lacedaemonii, IV, 81, 12. Leuctricis temporibus summam gloriam et potentiam adepti sunt Boeoti, XX, 4, 2. Paulo ante eadem tempora mari hausta est Helice, urbs Achaiae, II, 41, 7. Ad ea postquam in historia sua pervenit Theopompus, subito abrumpit filum, et ad res Philippi transilit, VIII, 13, 3.

Lex apud Romanos servum necat fugitivum, I, 69, 5. Lex de dividendis agris a C. Flaminio lata magnorum caussa malorum, II, 21, 7 seq. Legum sanciendarum apud Romanos arbiter erat populus, VI, 14, 10; 16, 3. Add. Lycurgus, Zaleucus.

Libanus mons. Inter eius et Antilibani radices Marsyas campus, V, 45, 9. In eorundem confiniis oritur Orontes, per Amyces Campum Antiochiam fluens, V, 59, 10. Eius radices oram maritimam Phoenices circa Platanum et Porphyreonem in angustum spatium cogunt, V, 69, 1 seqq., coll. 68, 6.

Libba, *ἡ Λίββα*, urbs Mesopotamiae ad Tigrim; forte eadem quae Lambana vel Labbana, V, 51, 2.

Liber. Vid. Liberalia.

Libera civitas. Vid. Civitas et Democratia.

Liberalia, ab Arcadibus solemnibus ludis celebrata, *Διονυσιακοῖς αὐλητοῖς*, IV, 20, 9. Liberi patris theatrum, *τὸ Διονυσιακὸν θέατρον*, ludis scenicis agendis, Alexandriae, XV, 30, 4. Conf. Theatrum.

Libicii. Vid. Lebecii.

Libra Romana. Talentum optimi argenti Attici non minus

80 libris Romanis pendit, XXII, 26, 19.
Liburnus mons, τὸ Λίβυρνον, III, 100, 2. Fortasse mendosa scriptura pro τὸ Τάβυρνον, Taburnus mons.
Libya. Vid. Africa. Libycum bellum; vide Africum bellum.
Libyarches factus Philammon, XV, 25 a, 9.
Libyphoenices in praesidiis Poenorum in Hispania, III, 33, 15.
L. Licinius Lucullus Cos. cum A. Postumio, XXXV, 3, 7.
M. Licinius, vir podagricus, unus e legatis ad pacem inter Prusiam et Nicomedem componendam missis, XXXVII, 1 h, 1 seq.
P. Licinius Crassus Cos. proelio victus a Perseo, pacem petenti hosti negat, nisi penitus se in potestatem tradat Romanorum, XXVII, 8, 5, 13. Princeps legatorum ad Gallograecos, XXX, 3, 7.
Ligeris amnis; super eum est Corbilo emporium, XXXIV, 10, 6.
Ligures, XXXIV, 10, 18; habitant utrumque latus Apennini montis in superiori Italia, II, 16, 1. Eorum fines, ibid. Sunt mercenarii Poenorum, I, 17, 4; 67, 7; III, 33, 16. Ligures contra Magonem pugnantes, nescio ubi, fragm. hist. 31. Bello vexant Massilienses, XXXIII, 4. Populi Ligures, Oxybii et Deciatae, legatos violant Romanorum, bello eos domat Q. Opimius consul, XXXIII, 7 seq. Liguria, II, 31, 4; III, 41, 4; VII, 9, 6 seq. Ligusticum scutum, XXIX, 6, 1. Sed Polybianum est Λιγυστῖνος.
Lilybaeum, promontorium Siciliae, ad occasum hibernum, dividens mare Africum a Sardoo, I, 42, 6.
Lilybaeum, urbs et portus Siciliae, in potestate Poenorum, I, 25, 9; 42, 7; pertinaci studio et labore frustra obsidetur oppugnaturque a Romanis, I, 41—48; et 53 seq.; 55, 3 seq. Ei praefectus Himilco, I, 42, 12; 53, 5. Ibi classis Romana in ancora stans partim capitur, partim crematur, I, 53. Eo navigans L. Iunius omnem classem naufragio amittit, 54. Finito primo bello Punico reliquas suas copias eo contrahunt Poeni et inde in Africam traiiciunt, I, 66, 1. Ibi magnos apparatus ad secundum bellum Punicum in Africam transferendum facit Ti. Sempronius, III, 41, 3; 61, 8 seq. Ibi classem Romanam in statione locat Cn. Servilius, III, 96, 12, 13; V, 109, 6. Ea classis in Italiam reducitur, III, 106, 7. De eadem decem naves Rhegium missae Scerdilaedo succursurae Panicum pavorem incutiunt Philippo, V, 110, 2 seq. et § 9. Eo Poeni tertio Punico bello obsides mittunt Romanis, XXXVI, 2, 6; 3, 6 seqq.; XXXVII, 1 e, 4. Eo arcessitus a Manilio consule Polybius, XXXVII, 1 e, 1 seqq. Lilybaetanus ager, I, 39, 12.
Limax, vi interioris mechanismi gradiens et salivam exspuens, producitur in theatro Athenis, XII, 13, 11.
Limnaea, urbs Acarnaniae cum portu in sinu Ambracico, V, 5, 14; 6, 5; 14, 2.

Limnaeus, Asiae dynasta, dona mittit Rhodiis, V, 90, 1.

Limnaeus, Philippi legatus de pace ad T. Quintium, XVIII, 17, 4.

Limnaeus, Polemocratis filius, obses a Perseo mittitur Genthio, XXIX, 3, 6.

Limopsoros (λιμόψωρος), morbus castrensis quasi dicas scabiem e fame ortam, III, 87, 2.

Lingones, populus Gallicus, cis Padum habitans ad Adriaticum mare ab oriente Boiorum, supra Senones, II, 17, 7.

Lingua. Vid. Latina lingua. Linguarum varietas tumultum excitat in Poenorum exercitu, I, 67, 3 seqq. Variae linguae exercitus Hannibalis, XV, 12, 9.

Lintres ex una arbore in Rhodano, μονόξυλα πλοῖα, III, 42, 2; 43, 2.

Lipara urbs, eiusdem atque insula nominis; oppugnatur a Romanis, I, 24, 13; capitur, 39, 13. Ad eam capitur Cn. Cornelius consul, I, 21, 5 seqq.

Liparaeae insulae, eaedem quae Aeoliae et Vulcaniae, quarum una est Lipara, I, 25, 4. Pugna navalis ibi commissa, I, 25. Liparae, XXXIV, 11, 19.

Lissus, III, 16, 3, urbs Illyrici; cuius de situ et arce Acrolisso vide VIII, 15, 3 seqq. Ultra Lissum pluribus quam duobus lembis navigare vetantur Illyrii ex foedere cum Romanis, II, 12, 3; contra quod facit Demetrius Pharius cum Scerdilaedo, III, 16, 3; IV, 16, 6. Lissum et Acrolissum capit Philippus, VIII, 15 seq. Ibi versatur Genthius, rex Illyrici, XXVIII, 8, 4.

Lissus, Siciliae fluvius, Leontinos praeterfluens, VII, 6, 5.

Literae alphabeti in quinque tabellas relatae in usum signorum facibus dandorum, X, 45 seq.

C. Livius, Tarenti praefectus, sua incuria ex luxuria commisit ut urbs Hannibali proderetur, VIII, 27, 7 et 11; 29, 1 seqq.; in arcem evadit, 32, 6.

C. Livius Salinator vincit classem Antiochi, XXI, 1, 1. Legatus ad Prusiam, XXI, 9, 12.

M. Livius Salinator Cos. cum Claudio Nerone Asdrubalem, fratrem Hannibalis, acie vincit, XI, 1 et 3.

Lochagus, nomen pr. viri Aetoli Romam abducti, XXVII, 13, 14.

Locri vel Locrenses (cogn. Epizephyrii), civitas Magnae Graeciae, X, 1, 4; XII, 10, 5; 11, 2 et 7. Siculos inferiorem Italiam incolentes sedibus eiecerunt, XII, 5, 10, doloso foedere cum eis facto, XII, 6. Romanis naves commodant, primum in Siciliam traiicientibus, I, 20, 14. Eorum agrum populatur Amilcar Barca, I, 56, 3; de iis bene meritus est Polybius, XII, 5, 1 seqq. Eorum origo, XII, 5, 4 seqq. Nobilitas apud eos a femininis derivatur, ibid. et XII, 6 b, 2; centum familiae; virgines quotannis Ilium missae; Phialephori, etc. ibid. De eorum origine sententiam Aristotelis temere insectatus est Timaeus, XII, 8 seqq.

Servos alere non licuisse eis contendit Timaeus, XII, 6, 7 seq. Contrariae opinionis rationes affert Polybius, XII, 6 a et 6 b. Origo proverbii Locrensium promissiones, XII, 12 b. Leges eorum auctore Zaleuco, XII, 16.

Locri Graeciam habitantes, XII, 10, 2; duplices, XII, 11, 2 seq.; 12, 5. Tuti non sunt quamdiu Philippus Chalcidem tenet, XVII, 11, 6. Liberi renunciantur ex senatusconsulto Romanorum, XVIII, 29, 5; ita tamen ut Aetolorum concilio sint attributi, 30, 9. Regio Locris; ex ea Philippus deducere praesidia iubetur a T. Quintio, XVII, 10, 4. Infelices XXXVIII, 1 c, 6.

Logbasis Selgensis patriam Achaeo prodit, V, 74 seq.; deprehensus occiditur, 76. Hospes fuerat Antiochi illius qui in Thracia est mortuus et educaverat Laodicen, Achaei uxorem, 74, 4 seq.

Longanus, fluvius Siciliae per Mylaeum campum decurrens, I, 9, 7.

Lorica peditum Romanorum, VI, 23, 15. Equites olim loricas non habuerant, 25, 3 seq.

Lotophagorum insula Meninx, I, 39, 2; XXXIV, 3, 12.

Lotus arbor et eius fructus, XII, 2, 1.

Lucani oram inferioris Italiae incolentes, X, 1, 3; socii Romanorum, II, 24, 12.

Lucaria, Romanorum colonia in Daunia, III, 88, 5; eius agrum populatur Hannibal, ibid.; abest 25 M. P. a Gerunio, III, 100, 1 et 3.

Lucius. Vid. Aemilius, Caecilius, Cornelius, Tarquinius, Valerius, etc.

Lucius nescio quis cum Lapatenis de deditione agit, fragm. hist. 26.

Lucius, nescio quis, Romanus, imprudens receptum sibi nullum reliquum fecit, fragm. gramm. 14.

C. Lucretius, praetor cum classe stans ad Cephalleniam naves petit a Rhodiis, quas illi mittunt Chalcidem, quo et ipse venerat, XXVII, 6, 1 et 13 seqq.

Sp. Lucretius, legatus Romanus cum Cn. Octavio ad res Syriae et aliorum regum inspiciendas, XXXI, 12, 9; in Cappadociam venit, 13, 4 seqq.

Lucullus. Vid. Licinius.

Ludi. Vid. Olympia ludicra; Nemea; Isthmia. Ludi Circenses L. Anicii, XXX, 13. Ludi a L. Aemilio Paulo in Macedonia celebrati, XXXI, 3, 1; ab Antiocho Epiphane ad Daphnen, XXXI, 4. Conf. mox Ludicra.

Ludicra puerilia et ludicra virorum quotannis celebrata apud Arcades, IV, 20, 9. Ludicrum solenne Minervae celebravit Attalus, IV, 49, 3.

Lunae defectus: Gallis qui cum Attalo erant loco ostenti, V, 78, 1 seq.; terret Niciam ad Syracusas, IX, 19, 1 seqq.; Persei regno interitum significat, XXIX, 6, 8 seq.

Lupus ex homine, ut est in fabula Arcadica, VII, 13, 7.

Lusi vel Lusa (τὰ), oppidum Arcadiae, inter Cynaetham et Clitorem: ibi lucus et fanum Dianae, direptum ab Aetolis, IV, 18, 9 seqq.; 19, 4; 25, 4; IX, 34, 9. Lusiatae partem

sacrorum vasorum dant Aetolis, IV, 18, 11.
Lusitania; in ea moratur Asdrubal Gisconis filius circa Tagi ostium, X, 7, 5. Eius ubertas, XXXIV, 8, 4 seqq. Ibi thynnorum copia glande vescentium, 8, 1 seqq. In Lusitanos expeditionem suscipit M. Marcellus et urbem Nercobricam capit, XXXV, 2, 2. Conf. fragm. hist. 27.
Lusius, rivus Megalopolitidis Arcadiae, influit in Alpheum haud procul Lycoa oppido, XVI, 17, 7.
Lustratio exercitus Macedonici, XXIV, 8 b, 4; exercitus Romani, XXII, 24, 9. Lustrationem urbis suae instituunt Mantinenses post transitum legatorum Cynaethensium, IV, 21, 9.
Lustrum. Vid. *Φωλεός*.
C. Lutatius (Catulus) Cos. cum classe in Siciliam abit, et Drepana urbem oppugnat, I, 59; ad Aegussam insulam cum classe Romana aggreditur Punicam, commeatu onustam Erycem devehendo, duce Hannone, I, 60. Victor 50 naves hostium demergit, 70 capit, I, 61. Pacem facit cum Poenis duce Amilcare, I, 62; III, 21, 2 seqq.; 29, 3; 30, 3.
C. Lutatius, vir consularis (superioris filius, Cos. A. U. 534), triumvir dividendis agris, prehenditur et captivus tenetur a Gallis Boiis, III, 40, 9.
Luxus. De peregrino luxu Romam introducto queritur Cato, XXXI, 24; eum fugit Scipio Aemilianus, XXXII, 11, 3 seqq.
Lycaeus Iuppiter. Vid. Iuppiter.
Lycaonia: in ea seditionem movet exercitus Achaei contra Syriam proficiscentis, V, 57, 6. Eam a Romanis post bellum Antiochicum Eumeni dari consentiunt Rhodii, XXII, 6, 14: et datur ei, XXII, 27, 10.
Lycastium, regio (ut videtur, non urbs) Cretae, Cnosiis ademta a Gortyniis et Rauciis attributa, XXIII, 15, 1.
Lychnidium, urbs Illyrici, per quam transit via Ignatia, XXXIV, 12, 7; nescio an eadem quae Lychnis.
Lychnidius lacus in Illyrico; circa eum sunt civitates Enchelanes, Cerax, Sation, Boei, V, 108, 8.
Lychnis, urbs Illyrici (alias Lychnidus), XVIII, 30, 12. Conf. Lychnidium.
Lycia et Caria usque ad Maeandrum Rhodiis dantur a Romanis post bellum Antiochicum, XXII, 7, 7; 27, 8; XXIII, 3, 7. Sed Lycii, intercedentibus apud Romanos Iliensibus, ut socios se attributos Rhodiis, non ut subditos, autumant; inde gravis contentio, XXIII, 3, et bellum, ad quod Eumenem advocant Rhodii, qui tamen male de Rhodiis in eo bello meretur, XXV, 5, 13; coll. XXVII, 66. Lycii a Rhodiis subiguntur; interim legati Lyciorum Roma redeunt, et Romanorum adveniunt legati, significantes non pro munere, sed ut socios et amicos Rhodiis attributos fuisse Lycios, XXVI, 7. Denique prorsus liberi pronunciantur cum Caribus, XXX, 5, 12 et 16; XXXI, 7, 4.
Lyciscus, Acarnanum legatus ad Lacedaemonios pro Phi-

lippo adversus Aetolos et Romanos; eiusdem oratio, IX, 32—39.
Lyciscus Aetolus, homo turbulentus et seditiosus, XXXII, 20 a, 1. Pessimus praeclare vitam finit, ibid. § 3. Eius mors honesta Aetoliam e turbis eruit, ibid. et 21, 1.
Lycoa, Arcadiae oppidum, XVI, 17, 5 et 7.
Lycophron, Rhodiorum legatus Romam adversus Lycios, XXVI, 8, 4.
Lycopolis, Aegypti urbs, in qua magnates rebelles obsedit Ptolemaeus Epiphanes, XXIII, 16 (XXI, 19), 1.
Lycopus, Aetolorum legatus Romam, interceptus ab Epirotis, XXII, 8, 11; 9, 7 seqq.
Lycortas, Polybii pater, XXIII, 1, 6; confirmavit et aliquantisper durare fecit foedus Achaicum, II, 40, 2: proximus virtute post Philopoemenem, XXIV, 9, 2. Legatus ab Achaeis ad Ptolemaeum Epiphanem, cui iusiurandum foederis daret et ab eo acciperet, XXIII, 1, 6; 7, 1 seq. In eo negotio levitatem committit, notatam ab Aristaeno praetore, XXIII, 9. Coram Caecilio Metello defendit ea quae Spartae gesta sunt ab Achaeis, praetore Philopoemene, XXIII, 10, 8. Praetor Achaeorum electus Messeniorum fines invadit, XXIV, 11, 4; caedem Philopoemenis ulciscitur et Messenios in fidem recipit, XXIV, 12; XXV, 1, 1. Eo auctore Spartani in societatem Achaeorum recipiuntur, XXV, 1, 6 seqq. Rursus legatus nominatur ad Ptolemaeum Epiphanem, sed morte regis praepeditur legatio, XXV, 7. In deliberatione de exsulibus Spartanis non temere cedendum mandato Romanorum censet, XXVI, 1, 2 seqq.; suspectus videtur Romanis, XXVIII, 3, 7. Perseo Romanisque pariter neque opem ferendam nec resistendum censet, XXVIII, 6, 3. Ptolemaeis auxilia mittenda censet, XXIX, 8, 2; 9, 1. Dux copiarum auxiliarium aut saltem Aegyptiacarum petitur a Ptolemaeis, XXIX, 8, 5; 10, 7. Eius statuae restitutae, XXXVII, 1 g.
Lyctus et Lyctii. Vid. Lyttus et Lyttii.
Lycurgus, Lacedaemoniorum rex et nomotheta, pulcherrimam instituit rempublicam, IV, 81, 12: quam e variis miscuit rerumpublicarum formis, VI, 3, 8, et c. 10 seq. Avaritia e republica sublata omnem simul dissensionem civium seditionemque sustulisse perhibetur, VI, 46, 6 seq. Varia eius instituta, VI, 48—50. Eius ratio ad Pythiae oracula referendi sua instituta confertur cum Scipionis Africani maioris ratione, X, 2, 8.
Lycurgus, Lacedaemoniorum tyrannus, post mortem Cleomenis, quamvis non esset ex regia stirpe, corruptione ephororum rex creatus et Herculis propago declaratus, IV, 2, 9; 35, 14. Inita statim cum Aetolis societate Argolidem incursans plura Argivorum oppida capit et ius praedam de Achaeis capiendi edicit, IV, 36. Athenaeum Megalopolitidis obsidet, IV, 37, 6, capitque, 60, 3. Chilo-

nis vim in domum ipsius irruentis effugit, IV, 81, 6 seq. In Messeniam irrumpit, V, 5, 1. Re infecta redit, et Tegeam urbem occupat; sed arce frustra obsessa domum redit, V, 17, 1 seq. Philippo Laconicam cum exercitu percurrenti frustra insidiatur prope Spartam, V, 21 seqq. Falso crimine apud ephoros delatus, quasi res novas moliretur, concursu ad domum ipsius facto, in Aetoliam profugit, V, 29, 8 seq. In patriam revocatur ab eisdem ephoris reditque, V, 91, seq. Incursionem in Messeniam frustra molitur, 92.

Lycus, fluvius Asiae minoris, quo traiecto Attalus ex Aeolide in Mysiam transiit, V, 77, 7.

Lycus, fluvius Assyriae in Tigrim incidens, V, 51, 4.

Lycus, fluvius Phoenices: angustiae ad eum, V, 68, 9.

Lycus Pharaeensis, propraetor ditionis patriae, contra Euripidam Aetolum, ducem Eleorum, feliciter pugnat, et plures nobiles Eleos vivos capit, V, 94. Eleos ex insidiis petens caedit fugatque, V, 95, 7 seqq.

Lycus, Rhodiorum dux, Caunios sub imperium redigit, XXX, 5, 14.

Lydia. Conf. Sardes. Ibi sedem habet Achaeus, V, 57, 4. Eius satrapa Zeuxis, XXI, 13, 4. Eam post bellum Antiochicum Eumeni dant Romani, XXII, 27, 9. Lydi iaculatores in acie Antiochi M. ad Rhaphiam, V, 79, 11; 82, 11.

Lydiadas, Megalopolitanorum tyrannus, sponte deponit tyrannidem, II, 44, 5. Perit bello Cleomenico, II, 51, 3. Oppidum Aliphera Eleis tradiderat, IV, 77, 10.

Lydiadas Megalopolitanus, Achaeorum legatus Romam, XXVI, 1, 8.

Lyncestae, populus Macedoniae, per cuius fines transibat Via Ignatia, XXXIV, 12, 8.

Lysanias, dynasta Asiaticus, munera mittit Rhodiis terrae motu afflictis, V, 90, 1.

Lysiadas. Vid. Lydiadas.

Lysias, Antiochi legatus ad T. Quintium et decem legatos Romanorum, XVIII, 30, 1—4; 33, 3.

Lysias, administrator regni Syriaci sub Antiocho Eupatore, Epiphanis filio: ab eo Ariarathes repetit recipitque sororis et matris ossa, XXXI, 15, 2 seqq. per legatos Romam missos excusare conatur caedem Cn. Octavii, XXXI, 19, 2.

Lysimachia Aetoliae, V, 7, 7.

Lysimachia Thraciae in Isthmo Chersonesi Thracicae, V, 34, 7; victo Lysimacho Thraciae rege a Seleuco belli iure cum Chersoneso et Thracia Seleuci facta est; sed eam deinde reges Aegypti sibi vindicarunt tenueruntque, XVIII, 34, 4 seq., V, 34, 7 seq.; dein socii Aetolorum erant Lysimachenses, et praetor ab Aetolis missus residebat Lysimachiae, qui publicis rebus praeerat, XV, 23, 8 seq.; XVII, 3, 11, coll. XV, 23, 9. Tum ab Aetolorum societate eiecto praetore Aetolo abstracta est a Philippo et praesidio Macedonico occu-

pata, XV, 23, 8 seq.; XVII, 3, 11; XVIII, 34, 5; inde relicta a Philippo et mox vastata ac pene deleta a Thracibus, XVII, 4, 5 seq.; XVIII, 34, 7; tum instaurata ab Antiocho, qui eam sibi vindicavit ut ad se ex Seleuci iure, progenitoris sui, pertinentem, XVIII, 34, 3 seqq.; XXI, 12, 7. Ibi cum Antiocho congrediuntur legati Romani, XVIII, 33 seq. Post bellum Antiochicum Eumeni datur a Romanis, XXII, 5, 14 seq.; 27, 9.

Lysimachus, rex Thraciae, mortuus circa Olymp. 124; II, 41, 2; 71, 5 seq. Ipse, Cassander et Seleucus, victo Antigono, Syriam universam Seleuci esse decreverunt, V, 67, 8. Bello victus est a Seleuco, Syriae rege; quare totum eius regnum ad Seleucum et eius successores pertinere contendit Antiochus M., XVIII, 34, 4. Pater fuit Arsinoes, uxoris Ptolemaei Philadelphi, XV, 25, 2. Incaute se gessit in expeditione adversus Dromichaeten, Odrysarum Thracum regem, fragm. gramm. 14.

Lysimachus Gallus (*Γαλάτης*), mille Cardacibus praeest in exercitu Antiochi M., V, 79, 11.

Lysimachus, filius Ptolemaei Philadelphi, nepos Lysimachi Thraciae regis ex Arsinoe, necatur, XV, 25, 2.

Lysimachus tibicen, XXX, 13, 3.

Lysinoe, Pisidiae oppidum, fidei Cn. Manlii se tradit, XXII, 19, 2.

Lysis, legatus Romam, nomine veterum exsulum Lacedaemoniorum, XXIV, 4, 2; conf. XXV, 2, 5.

Lytarius. Vid. Autaritus.

Lyttus, *Λύττος*, (sed Lyctus, *Λύκτος*, XXIV, 53, 3; 54, 6), urbs Cretae, colonia Lacedaemoniorum et cognata Atheniensium, IV, 54, 6. Cum Lyttiis bellum gerunt Cnosii, Gortynii et alii Cretae populi, IV, 53. Urbs, dum in expeditione absunt cives, capitur et incenditur a Cnosiis, 54. Eius cives haud dubie optimi omnium Cretensium, 54, 6. Gortynii Diatonium, Cnosiis ademtum, Lyctiis (sic) contribuunt, XXIII, 15, 1.

Macaras, fluvius Africae, in mare exiens prope Carthaginem: pontem ei impositum custodit Matho et oppidum ibi exstruit; eundem vado prope ostium transit Amilcar, I, 75. De oppido conf. c. 76, 7 et 9 seq. Ad eius ostium castra metatur Amilcar, I, 86, 9. Usque ad eius ostium legatos Romanos navibus comitantur Poeni, XV, 2, 8. *Βουκάρας* Suidae.

Maccoei, Africae populus, praesidio relicti in Hispania ab Hannibale: fortasse Vaccenses, *Βακκαῖοι*, III, 33, 15.

Macedones, Macedonia. Eorum imperium cum imperio Romano collatum, I, 2, 4 seqq. Macedonici reges olim a Chalcidensibus, Corinthiis et aliis urbibus bello lacessiti, XXXVIII, 1 c, 3. Iidem dissolvunt antiquum foedus Achaicum, II, 40, 5; 41, 9 seq.; IV, 1, 5. In huius regni eversione desinit principalis pars Historiae Polybianae,

III, 1, 9; 3, 8. Macedoniae partes nonnullas incurrit Scerdilaedus, V, 108, 2. Eius accolae omnes Romam legatos mittunt, accusantes Philippum, XXIV, 1, 3 et 8 seqq. Macedones omnes Italia pelluntur, XXVII, 7. Milites firmi fortesque in acie; ad insidias, ad nocturnas invasiones et ad res per dolum gerendas minus habiles, IV, 8, 11; ad omnia belli munia terra et mari obeunda idonei et laboris patientissimi, V, 2, 4 seq.; conf. III, 6, 12. Sarisas in altum erigunt in signum deditionis, XVIII, 9, 10. Eorum militia, armatura, acies et pugna, cum Romanorum more collata, XVIII, 11—15. Macedonici exercitus lustratio, XXIV. Conf. Phalanx. Imperiis regum et regiorum ministrorum obnoxii, IV, 76, 2; habent tamen aliquam potestatem libere loquendi cum suis regibus, V, 27, 6. Graecis civitatibus inde a Philippi Amyntae temporibus caussam fuisse servitutis contendit Chlaeneas Aetolus, in oratione ad Lacedaemonios, IX, 28 seqq. Eorum laudes et in Graecos beneficia praedicat Lyciscus Acarnan, IX, 32 seqq. Graecis pro munimento sunt adversus barbaros, IX, 35, 2 seqq. Eorum reges venationi plurimum studuerunt, XXXII, 15, 3. A Pseudophilippo trans Strymonem victi, XXXVII, 1 d, 2. Tota Macedonia ab eodem occupata, ib. § 3. Prodigiosum Macedonici regni fatum, XXXVII, 4, 10 seqq. Macedones infelices, XXXVIII, 1 c, 6. Adde fragm. hist. 28—30, et fragm. gramm. 84.

Macella, Siciliae oppidum, vi expugnatur a C. Duillio, I, 24, 2.

Machanidas, Lacedaemoniorum tyrannus, Argivorum finibus imminet, X, 41, 2. Pugna ad Mantineam victus a Philopoemene, XI, 11—16; XIII, 6, 1; ab eodem occiditur, XI, 17 seq.

Machatas, Aetolorum legatus Lacedaemonem, Lacedaemonios ad societatem publice cum Aetolis ineundam et ad bellum cum Achaeis hortatus, primum re infecta redit, IV, 43; mox reversus, rem conficit, 36, 1 seqq., et Eleis idem persuadet, 36, 6.

Machatas, Epirota, filius Charopis, XXVII, 13, 3.

Machatas, Epirota, pater Charopis, ibid.

Machinae Archimedis, VIII, 7 seqq. Vid. Corvus, Sambuca, et similia.

Maeander fluvius; Lycia et Caria usque ad eum Rhodiis dantur a Romanis; XXII, 7, 7; 27, 8; XXIII, 3, 7.

Maeander Alexandriae, XV, 30, 6.

Maedi, Thracicus populus, Macedoniae imminens, X, 41, 4.

Maeoticus lacus, Maeotis palus, IV, 39; olim mare, nunc lacus vadosus, cuius aqua dulcis, 40, 8 seq. Olim prorsus complebitur terra aggesta, 40, 4. Latus Mediae septentrionale imminet eis partibus Ponti quae ad eum pertinent, V, 44, 10.

Maga, filius Ptolemaei Euergetae, et Berenicae, Magae filiae, frater Ptolemaei Philo-

patoris, a fratre regnum suscipiente occisus opera Sosibii, V, 34, 1; 36, 1; XV, 25, 2.
Maga, pater Berenicae, uxoris Ptolemaei Euergetae, XV, 25, 2.
Magi summo in honore habiti apud suos, XXXIV, 2, 7.
Magilus regulus ex Gallia Cisalpina Hannibalem convenit ad Rhodanum, III, 44, 5.
Magister equitum apud Romanos dictatori adiunctus pari dignitate, III, 87, 9.
Magistratus Romae omnes Consulibus obnoxii sunt, exceptis Tribunis plebis, VI, 12, 2. Urbanum magistratum capiendi nemini ius est priusquam dena stipendia emerita habeat, VI, 19, 4. Magistratus variorum populorum vide in Adiganes, Boeotarcha, Cosmopolis, Cosmus, Demiurgi, Hieromnemon, Polemarchi, Prytanes.
Magna Graecia in Italia, II, 39, 1. Variae eius civitates, X, 1, 4. Tumultus in ea ob incensa Pythagoreorum collegia, II, 39, 1. Tota fere illa Italiae ora Hannibali se tradit post Cannensem pugnam, III, 118, 1.
Magnesia, regio Thessaliae; ei imminent Thebae Phthiae, V, 99, 3, et Demetrias, XVII, 11, 7. Incolae Magnetes liberati a Romanis, XVIII, 29, 5; 30, 6.
Magnesia, urbs Ioniae ad Maeandrum; cuius cives, pariter Magnetes, commeatus et praesertim ficus suppeditant Philippo in Caria versanti, qui eis dein Myuntem urbem donavit, XV, 25, 6 et 8. Magnes Eurylochus, dux Ptolemaei, V, 65, 2, ex Magnesia Ioniae, quae olim sub regum Aegypti fuerat potestate.
Magni Campi, *τὰ Μεγάλα πεδία*, in Africa, ubi Poenos acie vicit Scipio maior, XIV, 7 extr. et seq.: in eos quintis castris cum exercitu pervenit Scipio, 8, 2.
Magnus, cognomen Scipionis Africani superioris. Vid. P. Cornelius Scipio Africanus maior.
Magnus Catabathmus. Vid. Catabathmus.
Mago, frater Hannibalis, iuvenis strenuus, interest concilio et pugnae ad Trebiam, III, 71, 5 seq. Agmen claudit in itinere per paludes Etruriae, 79, 4. Mediae aciei cum Hannibale praeest in pugna Cannensi, 114, 7. Res in Hispania administrat post Asdrubalem, IX, 22, 2. In Coniis (vel Cuneis) cum exercitu versatur ultra Herculis columnas, X, 7, 5; 38, 10. Hasdrubali, Gisconis filio, iunctus in castris ad Ilipam, Scipionem castra ponentem aggressus cum Masinissa, repellitur, XI, 21. Nescio an hic sit Mago, contra quem Ligures pugnasse legimus in fragm. hist. 31.
Mago, qui commemoratur in formula foederis Hannibalis cum Philippo, VII, 9, 1, fortasse is qui Samnis est cognominatus.
Mago, cognomine Samnis, IX, 25, 4; res in Bruttiis administravit, IX, 25, 1; Hannibalis amicus, ibid., et dignitate ei fere aequalis, sed aemulus ob avaritiam, ibid. § 4 seqq. Conf. praeced.

Mago, praefectus Novae Carthaginis, X, 12, 2 seqq., capta a Scipione urbe arcem eidem tradit, 15, 7. Captivus Romam ducitur, X, 18, 1 seq.; 19, 8.

Mago, legatus Poenorum, Romam missus initio tertii belli Punici, XXXVI, 1, 8. An idem qui Bruttius cognominatus est?

Mago Bruttius prudentem orationem habet in senatu Carthaginiensi, XXXVI, 3. Nescio an idem qui praecedens.

Magus, rex Persarum, a septem Persis occisus, V, 43, 2.

Maharbal, *Μαάρβας*, dux Hispanorum et hastatorum in exercitu Hannibalis, in deditionem accipit 6000 Romanos post pugnam ad Trasimenum lacum, III, 84: sed fuisse rem in potestate eius negat Hannibal, 85, 2. C. Centenii 4000 equites partim interficit partim vivos capit, III, 86.

Maiorum imagines, VI, 53, 4 s.

Malea, promontorium Laconicae, *ἡ Μαλέα* et *αἱ Μαλέαι*, XXXIV, 7, 12. Spatium inde ad Columnas Herculis, 4, 6; et ad Istrum, 12, 11. Ad eam piraticam exercent lembi Scerdilaedi, V, 95, 4; 101, 1. Naves suas tectas eo mittit Philippus, lembis per Isthmum transvectis, 101, 4. Rursus circa eam flectit classis Philippi, 109, 5.

Maliacus sinus: ad eum sita urbs Echinus, IX, 41, 11. Ad eum colloquium habet T. Quintius cum Philippo, XVII, 1, 1. Ad eundem est urbs Phalara, XX, 10, 16.

Malleolus, vir hebes, unus e legatis ad pacem inter Nicomedem et Prusiam componendam missis, XXXVII, 1 g.

Mamertini Campani, mercenarii olim Agathoclis, Messanam urbem per vim et proditionem tenuerunt, I, 7 seq. De origine nominis vide I, 7, 8. Socii et adiutores legionis Romanae quae per vim ac perfidiam Rhegium urbem sibi subiecit, I, 7, 8; III, 26, 6. Eis contra Syracusanos auxilium ferunt Romani, I, 10 seq.; haud immerito reprehendendi eo nomine, III, 26, 6.

Q. Mamilius Cos. cum L. Postumio Agrigentum obsidet et capit, I, 17—19.

A. Mancinus, unus e legatis Romanis ad pacem inter Prusiam et Nicomedem componendam missis, XXXVII, 1 h, 1; vir mutilatus, ibid.

Mandonius, Hispaniae regulus, frater Indibilis, X, 18, 7: eius uxor, inter obsides quos ab Hispanis exegerant Poeni, in Scipionis venit potestatem, ibid. Cum Indibili ad Scipiones et Romanos transit, X, 35 seqq.; rursus a Romanis deficit, XI, 29, 2.

Maniacae Gallorum, II, 29, 8; 31, 5.

M. Manilius consul per literas Polybium Lilybaeum arcessit, XXXVII, 1 e, 1 seqq.

Manipulus, *σπεῖρα*, ordo, vexillum, VI, 24, 5. Tres faciunt cohortem, XI, 23, 1. Manipulatim pugnant Illyrii, II, 3, 2; II, 66, 5; III, 19, 5.

Manius. Vid. Acilius, Curius, Otacilius, Valerius.

Cn. Manlius Vulso Consul. Bellum gerit cum Gallograecis

et aliis Asiae populis qui cum Antiocho fecerant, XXII, 16—25; propemodum dolo circumvenitur a Gallis Tectosagis, XXII, 22. Ephesi cum decem legatis constituit res Asiae, XXII, 7, 9; 25, 6 seqq. et c. 27.

L. Manlius Vulso Longus, Consul cum M. Regulo, post victoriam navalem in Africam appellit, I, 26 seqq.; cum maiore parte classis domum redit, 29, 10. Consul iterum cum C. Atilio, I, 39, 15, oppugnat Lilybaeum, 41—48.

L. Manlius praetor fugatur a Boiis, et cum quarta legione in Tannetis vico includitur, III, 40, 11 seqq.

L. Manlius Vulso, frater et legatus Cnaei Consulis, XXII, 25, 7; 26, 28.

T. Manlius Torquatus, Consul cum Q. Fulvio, Boios in deditionem accipit, II, 31, 8.

Mantinea, antiquissima et maxima urbs Arcadiae, II, 56, 6. Argis per eam redit Spartam Cleomenes, II, 53, 6. Foederata cum Achaeis, sponte deseruerat foedus, et Aetolis primum, dein Cleomeni se tradiderat; sed quarto anno ante adventum Antigoni Dosonis in Peloponnesum per vim capta ab Arato (IV, 8, 4), et benigne habita ab Achaeis, lubens volens Achaeis se iungere visa est, II, 57; et praesidium ab Achaeis petentes Mantinenses obtinuerunt adversus Cleomenis et Aetolorum conatus, II, 58, 1 seqq. Mox vero rursus praerepta urbs est a Cleomene, II, 46, 2; non invitis civibus, sed invitantibus regem, et praesidium Achaeorum obtruncantibus, II, 58, 4 seqq. Inde recepta urbe ab Antigono, advocato ab Achaeis, II, 54, 11 seq., bona civium direpta sunt et libera capita sub hasta vendita, 58, 12; poena inflicta minore quam pro meritis, 58, 8 seqq.: quam poenam immerito et mendaciter exaggeravit Phylarchus historicus, II, 56. Mantinenses lustratione purgarunt urbem suam post transitum legatorum Cynaethensium, IV, 21, 9. Ibi a Philopoemene acie victus est Machanidas, XI, 11 seqq. Olim Mantineam Lacedaemonii (duce Agesipolide I rege, Pausaniae filio) vi captam everterunt et cives per vicos disperserunt, IV, 27, 6; XXXVIII, 1 b, 5. Eam de improviso capturus Epaminondas spe excidit, IX, 8. Pugna ibi victoria ancipiti ob mortem Epaminondae, IV, 33, 8; XII, 25 f, 3 seq. Vetus respublica Mantinensium, VI, 43, 1.

Mantua, colonia Romanorum, XVI, 41, 2. Gentile Mantuanus, ibid.

Manus ferrea, machina Archimedis, qua naves Marcelli in altum erectae subvertebantur, VIII, 8.

Marathus, oppidum Coelesyriae s. Phoenices, in finibus Aradiorum, V, 68, 7.

Marcellus. Vid. M. Claudius.

Marcius. Ancus Marcius rex Ostiam condidit, VI, 2, 9. Cum eo regnum administravit L. Tarquinius Priscus, VI, 2, 14.

C. Marcius Figulus classi praeest sub Q. Marcio Philippo,

XXVIII, 14, 3; 15, 10. Consul in Illyricum mittitur, XXXII, 24, 2.

L. Marcius, Scipionis legatus in pugna ad Ilipam in Hispania, XI, 23, 1.

Q. Marcius Philippus, legatus populi Rom. in Macedoniam et Peloponnesum, XXIV, 4, 16; excedere tandem maritimis Thraciae locis cogit Philippum, 6, 1. In rebus Messeniacis nihil inconsultis Romanis agi vult ab Achaeis, sed nil efficit, XXVI, 2, 12 seq. Legationem renunciat et Achaeos accusat, XXIV, 10, 4 seqq. Denuo legatus cum A. Atilio ad explorandum animum populorum Graeciae intuitu belli Persici, XXVII, 1 aeq. Consul (iterum) ad bellum Persicum missus auxilia Achaeorum per Polybium legatum oblata recusat, XXVIII, 10 seq. Per Polybium vetat ne Achaei Appio Centoni postulata auxilia mittant, 11, 7. Rhodiorum legationem accipit in urbe Heracleo Macedoniae, c. 14 seq. Achaeos per literas hortatur ut pacem inter Ptolemaeos et Antiochum Epiphanem conciliare tentent, XXIX, 10, 2 et 5. Eidem senatus mandaverat ut ad Ptolemaeum Philometorem scriberet de bello cum Antiocho Epiphanis pro Coelesyria, XXVIII, 1, 9.

Marcus Cerynensis vel Carynensis, Achaeus, tyrannum Burae occidit et Ceryneae tyrannum abdicare tyrannidem cogit, II, 41, 14; primus praetor creatur Achaeorum post instauratum foedus Achaicum, 43, 2. Perit in pugna navali Achaeorum Corcyraeis auxilio profectorum cum Illyriis ad Paxos, vir de communi Achaeorum optime meritus, II, 10, 5.

Marcus, praenomen Romanum. Vid. M. Atilius Regulus, M. Claudius Marcellus, M. Fulvius Nobilior, et alia nomina, quae in latina versione plerumque adiecimus, ubi solo praenomine usus est Polybius. Marcus ille qui sit, qui XXV, 2, 7 commemoratur, non liquet. Alius Marcus nescio quis, bello cum Lusitanis liberatus, alio transfert bellum ubi minus fuit periculi, fragm. hist. 27. Videtur autem M. Claudius Marcellus fuisse, de quo vide XXXV, 2, 1 seq. et c. 3, 4.

Mare ingredi (id est, armatam classem parare) primum cogitant Romani, I, 20. Conf. Classis. Maris imperium penes Poenos, I, 7, 6; 16, 7; 20, 5, et 13; 39, 10.

Mare Aegaeum, Atlanticum, Etruscum etc. vide in his nominibus.

Mare externum et magnum, III, 37, 9 seqq.; 59, 7, idem quod Atlanticum et Oceanus, XVI, 29, 6.

Mare Inferum. Vid. Etruscum.

Mare Internum, III, 39, 2, id est Mediterraneum. Conf. Mare Nostrum.

Mare Magnum, III, 37, 11, idem quod Externum et Atlanticum.

Mare Mediterraneum. Vid. Mare Internum et Mare Nostrum. Eius longitudo, XXXIV, in fine, fr. lat.

Mare Nostrum, id est Mediter-

raneum, III, 37, 9 seq.; 39, 4; XVI, 29, 6 seqq.
Mare Superum. Vid. Adriaticum.
Margites pro indocto et imperito homine, XII, 4 a, 5, et 25, 8.
Marmora, *τὴν λιθείαν*, ex Hiero Byzantiis ademto aufert Prusias, IV, 52, 7.
Maronea, urbs maritima Thraciae. Conf. Aenus. Maronitae et Aenii, alii ad Eumenis partes inclinant, alii ad Philippi, XXIII, 6, 7; 13, 9. Thracicas civitates (in his Maroneam et Aenum) tributa sibi pendere cogit Philippus, XXIII, 6, 1. Exsules Maronitae de Philippo queruntur ut exsilii sui auctore, 6, 2; 11, 2. Postquam Aeno et Maronea deducere praesidia iussus est Philippus a senatu Romano, 11, 4, iram in Maronitas effundens rex ingentem caedem in urbe edit, XXIII, 13 seq.; dono sibi a Romanis Aenum et Maroneam petit Attalus; cui indulget statim senatus, sed mox revocato promisso liberas eas urbes pronunciat, XXX, 3.
Marrucini, populus Italiae, socii Romanorum bello Gallico Cisalpino, II, 24, 12. Eorum agrum, *τὴν Μαρρουκίνην*, devastat Hannibal, III, 88, 3.
Mars: ei succenset Iuppiter apud Homerum, XII, 26, 3. Per eum et Quirinum iurarunt Romani in foedere cum Poenis, III, 25, 6.
Marsi, socii Romanorum, II, 24, 12.
Marsyas campus s. convallis (*ἀυλὼν*), inter Libani et Antilibani radices, V, 45, 8 seqq.; 61, 7, in magnam longitudinem extenditur et plura in eo sunt oppida; in exitu duo castella, Gerrha et Brochi, V, 46, 1 seq.
Martius Campus. Vid. *Ἄρειον πεδίον*.
Masaesyli, Africae populus, in praesidiis Hispaniae relicti Asdrubali a fratre Hannibale, III, 33, 15. Eorum rex Syphax, XVI, 23, 6.
Massilia, urbs Galliae nobilissima, commercium exercens in remotissimas terras et insulas, XXXIV, 6, 7. Ab ea incipiunt Alpes et pertinent usque ad mare Adriaticum, II, 14, 6. Supra eam Apenninus mons cum Alpibus coincidit, II, 14, 8; 16, 1. Prope eam (ni potius Placentiam) sedem habent Anamares, II, 32, 1. Quinto die P. Scipio Pisis eo cum classe pervenit, III, 41, 4; conf. 61, 2. Massiliense ostium Rhodani, 41, 5. Massilienses naves *ταχυπλοοῦσαι* viae duces erant Cn. Scipioni ad oram Hispaniae, 95, 6. Massilienses, quum saepius alias, tum praesertim bello Hannibalico, fidelem Romanis operam praestiterunt, III, 95, 7. Per legatos Romae queruntur de Liguribus, Antipolin et Nicaeam colonias suas obsidentibus, XXXIII, 4. Eis consulunt Romani missis legatis et domitis Liguribus, c. 7—8. De Britannia frustra interrogati ab Scipione XXXIV, 10, 7.
Masinissa, III, 5, 1; rex Numidarum Massylorum in Africa, XXXVII, 3, 1; coll. III, 33, 15, et VII, 19, 1. Cum Numidarum auxiliis adest Asdru-

bali, Gisconis filio, ad Ilipam in Hispania, ubi Scipionem castra ponentem aggressus cum Magone repellitur, XI, 21. In Africa socius Scipionis cum Laelio castra Syphacis incendit, XIV, 3 extr. et seq., et victum acie Syphacem persequitur, XIV, 8 seq. Copiis Romanorum adiutus regnum paternum recipit et Syphacis regnum suo adiicit, XV, 4, 4; 5, 13. Revocatur a Scipione adversus Hannibalem, XV, 4, 3, et ad eum venit, 5, 12. Numidis suis praeest in pugna Scipionis cum Hannibale, XV, 9, 8, et fortiter rem gerit, 12, 2 et 6; 14, 7 seq. Comprehenditur formula pacis Romanorum cum Poenis, XV, 18, 5. A Romanis augetur, XXI, 9, 7; XXII, 4, 2. Contendens cum Poenis de Emporiis circa Syrtin iuvatur a Romanis, XXXII, 2. Obitus filii et elogium eius, XXXVII, 3. Ex eo Polybius didicit avaritiam Hannibalis et Magonis Samnitis, IX, 25, 4.

Mastia, Africae (ut videtur) oppidum Carthagini ab occidente, ultra quod ex foedere navigare non debuerunt Romani, III, 24, 2 et 4.

Mastiani, Hispaniae populus, ex Hispania in Africam translati ab Hannibale, III, 33, 9.

Masylii, Africae populus, VII, 19, 1. Eorum rex Masinissa, ubi vide. Sunt in Poenorum auxiliis, quae Hannibal fratri Asdrubali reliquerat ut Hispaniae essent praesidio, III, 33, 15.

Mathos Afer, mercenarius Poenorum, belli Africi praecipuus dux et incentor, I, 69 seqq.; 77, 79; ad Tunetem capit Hannibalem et cruci affigit, 86; proelio victus ab Amilcare capitur, et omni cruciatus genere necatur, 87 seq.

Matiani, Asiae populus, a septentrione Mediae, V, 44, 9.

Matris Magnae sacerdotes Galli, *Γάλλοι*, XXII, 20, 5.

Matronae. Vid. Mulieres.

Mauritani, Oceani accolae, in Hispaniam praesidii caussa transducti ab Hannibale, III, 33, 15. Conf. XXXIX, 1, 9.

Maximorum cognomen unde obtinuerint Fabii, III, 87, 6.

Medeon. Vid. Medion et Meteon.

Media. Eius descriptio, praestantia regionis et fines, V, 44; equis potissimum excellit, ibid. et X, 27, 1 seq. Regia olim Ecbatana, X, 27, 3 seqq. *Τὰ Μηδικὰ* (id est Medicum bellum) dicitur bellum Graeciae a Persis illatum, IV, 31, 5. Vid. Molo, eius satrapa. Victo Molone ei praeficitur Diogenes, V, 54, 12. Medi in acie Antiochi ad Rhaphiam, V, 79, 7; 82, 12.

Medicinae tres partes, rationalis, diaetetica, chirurgica et pharmaceutica, XII, 25 d, 2 seqq. Medicina rationalis ex Alexandria plurimum derivatur ab Herophiliis et Callimachiis, ib. § 3.

Medimnus Atticus, VI, 39, 13. M. Siculus frumenti in Gallia Cisalpina constat quatuor obolis, II, 15, 1. Romae constat 15 drachmis, IX, 44, 3.

Mediolanum, urbs praecipua Insubrium, II, 34, 10; per vim capta a Cn. Scipione, 34, 13. Ibi erant signa militaria au-

rea in Minervae templo suspensa, II, 32, 6.
Medion vel Medeon, urbs Acarnaniae, prope Aetoliam. Gentile Medionii, XVIII, 23, 5; II, 2, 5. Urbem oppugnant Aetoli, et iam de titulo manubiarum inter se litigant, II, 2. Medioniis suppetias fert Agron, rex Illyriae, et magna clade afficit Aetolos, II, 3.
Mediterraneum mare. Vid. Mare Internum et Mare Nostrum.
Megaleas, regiorum scribarum praefectus relictus Philippo, ex Antigoni testamento, IV, 87, 8; in potestate est Apellis, 87, 9. Cum Apelle et Leontio coniurat de impediendis Philippi consiliis, V, 2, 8. Felici successu Philippi dolet, Aratum lapidibus incessit, et in vincula coniicitur a Philippo, V, 14, 11 seq. et c. 15. Dimittitur, sponsore pro mulcta se offerente Leontio, 16, 8. Caedem Argis patraverat post discessum Antigoni, 16, 6. Seditionem excitat militum adversus Philippum, V, 25. Nil sibi opis amplius in Apelle esse videns, profugit Athenas, indeque Thebas, derelicto sponsore Leontio, 26, 14; 27, 1 seq. Aetolos per litteras hortatur ut in bello cum Philippo pergant, 28, 4. Thebis accusatus apud magistratum a Philippo manus sibi infert, 29, 6 seq.
Megalopolis, urbs Arcadiae, tridui via abest ab Aegio, II, 55, 1. Eius ager, ἡ Μεγαλοπολῖτις, ibid. 51, 3; IV, 25, 4. Duplo minor urbs est quam Lacedaemon, licet circuitum habeat paulo maiorem, IX, 21, 2. Megalopolitanorum tyrannus Lydiadas tyrannidem sponte abdicat, II, 44, 5. Prae ceteris periculo a Lacedaemoniis expositi sunt, 48, 1. Macedonum amici inde a Philippo Amyntae filio, 48, 2: conf. IX, 28, 7; XVII, 14, 6 seq. Auxilium ab Antigono, Philippi tutore, petunt adversus Cleomenem, II, 48, 50. Eis Antigonus tradit castella, a Cleomene in agro Aegyticо et Belminate adversus Achaeos exstructa, 54, 3. In Megalopolin per exsulum Messeniorum proditionem irrumpit Cleomenes, et saevit in cives, II, 55; 64, 1; V, 93, 2. Ibi locus est Colaeus dictus, vel potius Φωλεός, id est latibulum, II, 55, 5: qua parte urbem iam antea clam ingressus Philippus virtute civium eiectus erat, ibid. Apud Megalopolitanos nunquam amicum aut proditorem invenerat Cleomenem, 55, 8. Capta urbe Messenam se receperant, generose aspernantur et repellunt invitationem Cleomenis, domum eos revocantis, 61. Praedam Megalopoli a Cleomene captam mirum quantum exaggerat Phylarchus, 62. Megalopolitani mille, Macedonum more armati, chalcaspides, in acie Antigoni adversus Cleomenem, II, 65, 3; IV, 69, 4 seq.; adde V, 91, 7. Eo Achaeos in armis convocat Aratus ad auxilium Messeniis ferendum adversus Aetolos, IV, 7, 10; 9, 1. Eandem tentant Aetoli cum Illyriis, 25, 4. Ei et Arcadiae contributum olim fuerat Aliphera oppidum, quod

Lydiadas tyrannus Eleis concessit, IV, 77, 10. Eorum dissidia de instauranda urbe componit Aratus, V, 93. Eis leges scripsit Prytanis Peripateticus, missus ab Antigono, 93, 8. Eis iratus est Nabis, tyrannus Lacedaemonius, XIII, 8, 4 seqq. Ibi agitur concilium Achaeorum, XXIII, 7, 2; XXIV, 12, 12. De agro contendunt cum Lacedaemoniis, XXXI, 9, 7. Eorum tyrannus Lydiadas, ubi vide. Megalopolitanus fuit Polybius noster et alius Polybius, vel potius Polybus, quod v., XI, 15, 5, commemoratus.

Megara (τά), Achaeis contribuitur ab Arato praetore, II, 43, 5; dein consentientibus Achaeis Boeotis se iunxere Megarenses; ad extremum vero rursus a Boeotis ad Achaeos transierunt; quare oppugnata eorum urbs a Boeotis est, sed frustra, XX, 6, 7 seqq. Inhibent bellum inter Achaeos et Boeotos erupturum, XXIII, 2, 17. Eo praesidium mittit Diaeus, praetor Achaeorum, XL, 2, 3. Megaris, id est ager Megaricus, IV, 67, 7.

Megistus, Mysiae fluvius, alias Rhyndacus, V, 77, 9.

Melambium, locus in agro Scotussaeo, XVIII, 3, 6.

Melancomas Ephesius, cuius opera Achaeus cum Ptolemaeo consilia communicaverat, Achaeum ex arce Sardium liberare studet, VIII, 17, 9; 18, 9 seqq.; 20, 1; 21, 4.

Meleager, Antiochi Epiphanis legatus Romam, XXVIII, 1, 1; 18, 1; frater Apollonii, amicus Demetrii, XXXI, 20, 2.

Melitea (et Melitaea), urbs Phthiotidis in Thessalia, quam oppugnaturus Philippus scalas applicuit iusto breviores, V, 97, 5; IX, 18, 5 seqq. Cives Melitaeenses, ibid. Melitaeensis Phoxidas, V, 63, 11.

Melitussa, urbs Illyrici, XIII, 10, 9.

Memphis, V, 61, 4; XXIX, 8, 4. Ibi cum legatis Antiochi M. agunt ministri Ptolemaei Philopatoris, V, 63, 7; 66, 8.

Menalcidas Lacedaemonius, captivus Alexandriae, dimittitur in gratiam C. Popillii, XXX, 11, 2. Domi Romanis favet, XL, 5, 6.

Menecrates res Persei gerit in arcano ad Demetriadis moenia colloquio cum Cyda Cretensi, Eumenis ministro, XXIX, 1 c, 1.

Menedemus Alabandensis, dux partis copiarum Antiochi in Coelesyria, V, 69, 4; 79, 6; 82, 11.

Menelaium, locus et mons prope Lacedaemonem, nomen habens a Menelai templo, V, 18, 3; 18, 10; 21, 1; 22, 2 et 8.

Menestas. Vid. Menestratus.

Menestheus, Apollonii filius, amicus et fugae comes Demetrii, Seleuci filii, XXXI, 21, 2.

Menestratus, Epirota (idem qui Menestas), plebem Aetolorum ad bellum cum Romanis incitaverat, XXII, 14, 13. Eum sibi ab Aetolis dedi postulat M' Acilius Consul, XX, 10, 5.

Meninx, Lotophagorum insula. I, 39, 2; XXXIV, 3, 12.

Menippus a Philippo mittitur ad defendendam Chalcidem et Euboeam, X, 42, 2.

Menneas, Arabiae (ut videtur) regulus, V, 71, 2.

Menochares, a Demetrio Sotere ad Ti. Gracchum missus ad explorandam Romanorum voluntatem, XXXII, 4, 1. Ab eodem Romam mittitur, c. 6.

Menoetius, Phalasarnensis ex Creta, a civibus suis occiditur, XXIII, 15, 6.

Menuncii filiam, Pleurato desponsatam, occiso fratre ducit Genthius, XXIX, 5, 8.

Menyllus Alabandensis, Ptolemaei maioris legatus Romam, XXXI, 18; fugam Demetrii, Seleuci filii, adiuvat, 20, 8 seqq.; 22, 8 seqq. Rursus Romam legatus urbe excedere iubetur, XXXII, 1.

Mercatus solennis Thermi, V, 8, 5.

Mercenarii Agathoclis. Vid. Mamertini. Mercenarios Syracusios hostibus obiicit Hiero, I, 9. Mercenariorum bellum cum Poenis in Africa, Bellum in Africa, I, 13, 3; c. 65—87. Mercenariorum Gallicorum perfidia in cives Phoenices, Epiri oppidi, II, 5, et in alios, II, 7. Mercenarios ex omnibus gentibus mixtos in ordine continuit Hannibal, XI, 19. Add. VI, 52, 4 seqq.; XI, 13.

Mercurii fanum, Ἑρμαῖον, ad oram Europeam Bospori Thracici, ubi fretum est angustissimum, ponte olim iunctum a Dario, IV, 43, 2 seqq.

Mercurii Promontorium, ἡ Ἑρμαία ἄκρα, prope Carthaginem, I, 29, 2; 36, 11.

Mergana, Siciliae oppidum, I, 8, 3, aliis Margantia.

Meridiei imago praefertur in pompa Antiochi Epiphanes, XXXI, 3, 15.

Cn. Merula, legatus cum T. Torquato ad reducendum Ptolemaeum iuniorem in Cypri regnum, XXXI, 18, 9; cum Ptolemaeo in Cretam, inde in Africam traiicit, XXXI, 25. Ab eodem Alexandriam mittitur ad Ptolemaeum seniorem, 26, 3. Re infecta Romam redit, 27. Romae efficit ut Ptolemaeo seniori foedus renuncietur, XXXI, 1, 2 seq.

Mesembriani, libera civitas Thraciae, foedere Eumenis cum Pharnace comprehensa, XXVI, 6, 13.

Mesopotamia, a meridie Mediae, iuxta Apolloniatidem, V, 44, 6. Occupat eam Molo usque ad Dura oppidum, V, 48, 16.

Messana, urbs Siciliae ad fretum, I, 7, 1; a Campanis, mercenariis Agathoclis, occupatur, I, 7, qui Mamertinorum nomen sibi adsciverunt, I, 8, 1. Hi adversus Syracusiorum vim partim a Carthaginiensibus partim a Romanis opem petierunt, I, 10, 1 seq. Poenis traditur arx; sed illi mox a factione contraria rursus expelluntur, 11, 4; et Appius Claudius, consul Romanus, in urbem recipitur, II, 4 et 9 seqq. Inde, fugato Hierone Syracusio et acie victis Poenis, qui eam obsederant, 11, 5 seqq. et 12, 1 seqq., constanter in Romanorum potestate permansit. Ibi L. Iunius consul in Siciliam profectus incrementum classis

accipit, I, 52, 6 seqq. Adde III, 26, 6.
Messapii partem habitant Appuliae, III, 88, 4. Cum Appulis socii Romanorum, II, 24, 11.
Messene, urbs Peloponnesi. Messeniorum pristinae calamitates, bello Aristomenico, et Arcadum in eosdem fides, IV, 33; iuraverant Lacedaemonii se non ante patriam revisuros quam Messenen expugnavissent, XII, 6 b, 9. Eis oppida nonnulla a Spartanis ademta restituit Philippus Amyntae, IX, 28, 7; XVII, 14, 7. Messenia regio saepe incursata ab Illyriis, II, 5, 1 seq. Arx Messenae; vid. Ithomatas. Messenii exsules Megalopoli degentes Cleomenem clam in urbem introducunt, II, 55, 3. Eo se receperunt Megalopolitani, urbe ipsorum capta a Cleomene, 61, 4. Ibi occisus est Demetrius Pharius, quum in eo esset ut urbe per subitam impressionem potiretur, III, 19, 11. Prope Messeniae fines est Phigalia, urbs Arcadica socia Aetolorum, sedes praedonum Messeniam infestantium, quos protexit Dorimachus Aetolus, IV, 3, 5 seqq.; 31, 1; 76, 6 seq. Chironis villam prope urbem spoliant praedones, IV, 4, 1. Cum Dorimacho expostulant Messenii, IV, 3, 11 seqq.; 4, 2 seqq. Messenia sola ex omnibus Peloponnesi regionibus bello Cleomenico ab hostili populatione immunis manserat, IV, 5, 5. Eandem incursat Scopas cum multitudine Aetolorum, 6. Opem ab Achaeis petunt adversus Aetolos, IV, 7, 2; 9, 2. Intercedentibus Achaeis in societatem recipiuntur ab Epirotis et Philippo, 16, 1. Parum digne respondent studio Achaeorum, IV, 31, 1 seq. Duorum maximorum Peloponnesi populorum vicini nimio pacis studio nunquam neque cum Lacedaemoniis inimicitias satis generoso animo exercuerunt neque amicitiam cum Arcadibus recte coluerunt; unde multae eorum calamitates, IV, 32. Iis Epaminondas auctor fuit sincerae amicitiae perpetuo cum Arcadibus colendae; pariter eosdem admonet Polybius, IV, 32, 10; 33, 11 seq. Classem iungere Philippo iubentur ad Cephalleniam, V, 3, 3; eique morem gerunt, 4, 4 seq. Philippum invitant in Messeniam et in Laconicam; sed is morem non gerit, auxilia vero Achaeorum eis mittit, 5. Tegeam cum Achaeis invitati ad expeditionem Laconicam, sero veniunt; per Argivorum fines Laconicam petunt, sed ad Glympes castris exuuntur a Lycurgo, V, 20, 3 et 5. Rursus per Argos domum redeunt, 20, 10. Eorum castellum Calamas proditione capit Lycurgus, ceterum frustra invasionem Messeniae tentat, cum iungere se non posset Pyrrhiae, Eleorum praetori, 92. Apud eos democratia obtinuit; et bona clarissimorum virorum in exsilium pulsorum civibus divisa sunt, VII, 10, 1. De eorum arce Ithomata cum Arato et Demetrio Phario deliberat Philippus, VII, 11; qui in eos saevit, VIII, 10, 1 seqq., coll. VII, 12;

violata fide, IX, 30, 2: nec tamen insigni damno afficere illos potuit, quamvis agrum eorum populatus, VIII, 14, 1; conf. III, 19, 11; coram senatu Romano litem Achaeis movent de Asine et Pylo oppidis, XVIII, 25, 7. Cum iis inique egerunt Achaei praetore Philopoemene, XXIII, 10, 5 seq. Eos a societate Achaeorum abstrahere conatur Dinocrates, favente T. Quintio, XXIV, 5. Adversus eos frustra opem a Romanis petunt Achaei, XXIV, 10, 12 seqq.; conf. § 9. Messenae caedem Philopoemenis ulciscitur Lycortas, et Messenii rursus tradunt se Achaeis, XXIV, 12; XXVI, 2, 12 seq. In Foedus Achaicum rursus recipiuntur, avulsis tamen nonnullis civitatibus, XXV, 1, 1 seq.; 3, 3. Domi manent initio belli Achaici, XL, 3, 3.

Metagonia (*τὰ*), Africae tractus, in quem Hannibal varios Hispaniae populos transduci curavit, III, 33, 12. Incolae eius tractus Metagonitae, 33, 13.

Metapa, urbs Aetoliae, ad Trichonium lacum, 60 stadiis a Thermo, V, 7, 8; evertitur a Philippo, V, 13, 8.

Metapontus, *τὸ Μεταπόντιον*; inde praesidium submittitur Romanis in arcem Tarentinam, VIII, 36, 1. Cives Metapontii, X, 1, 4.

Metellus. Vid. Caecilius.

Meteon s. Medeon, *Μετέων*, urbs Labeatidis in Illyria, XXIX, 2, 5.

Methydrium, oppidum agri Megalopolitani, IV, 10, 10; 11, 3; 13, 1.

Methymnaei, cives Methymnae, urbis Lesbi insulae, XXXIII, 11, 8.

Metrodorus, Philippi dux, cuius dolo Thasum cepit rex, XV, 24, 2 seq. Conf. fragm. hist. 32.

Metrodorus, Persei legatus ad Rhodios, XXIX 3, 7; 5, 1.

Metropolis, urbs Acarnaniae, ditionis Aetolorum, ad Acheloum, haud procul Conope. Aetoli quum in arcem se recepissent, urbem cremat Philippus, IV, 64, 4.

Micipsa, Masinissae filius, adoptat fratrem quadriennem Stembalem, XXXVII, 3, 5.

Miccus Dymaeus, propraetor Achaeorum, IV, 59, 2.

Micion s. Micon, cum Euryclida consiliis suis regit Athenienses, et turpiter blanditur regibus, V, 106, 7.

Mido Beroeensis, Persei legatus ad Licinium cos., XXVII, 8, 5.

Miletus, Ioniae urbs, condita a Neleo, XVI, 12, 2. Milesiorum colonia ex parte est Iasus, ibid. In Milesiorum agro est Neptuni templum ad Sinum Bargylieticum, XVI, 12, 1. Milesii post proelium ad Laden Philippo coronam offerunt, XVI, 15, 6. Iis sacer ager restituitur a Romanis, XXII, 27, 5. Mileto legati missi Alexandriam, XXVIII, 16, 5.

Milites. Vid. Legio. Militum Romanorum conscriptio, VI, 19 seq. Eorum cupiditas punita in Astapae urbis incendio, XI, 24, 11. Eorum incuria circa artis opera post

expugnatam Corinthum, XL, 7.
Militia Romana, VI, 19—42.
Milii magna copia in Gallia Cisalpina, II, 15, 2.
Milliaria signa per octona stadia posita, III, 39, 8.
Milo, dux copiarum Persei, XXIX, 6, 6.
Miltiades, Demetrii Soteris legatus Romam adversus Ariarathem, XXXII, 20, 3 seqq.
Milyas, Asiae minoris regio, inter Pisidiam et Lyciam: eam invadit Garsyeris, dux Achaei; in eadem est urbs Cretopolis, V, 72, 5. Eam Eumeni dant Romani, XXII, 27, 10.
Mincius amnis, e lacu Benaco effluens, in Gallia Cisalpina, XXXIV, 10, 19.
Minervae templum apud Insubres Mediolani, in quo suspensa aurea signa militaria, quae loco movere nefas, II, 32, 6. Adde Athenaeum. Chalcioecae fanum Lacedaemone, securitatem praestans omnibus ad illud confugientibus, etiamsi capitis fuisset aliquis condemnatus, IV, 35, 3. Ad illud convenire in armis iubetur iuventus omnis Lacedaemoniorum, IV, 22, 8. In solenni pompa ad aram eiusdem templi trucidantur ephori omnes, IV, 35, 2 seq. Minervae solenne ludicrum celebravit Attalus, IV, 49, 3. Eius statua aenea in arce Alipherae, IV, 78, 3. Itoniae templum in Boeotia, spoliatum ab Aetolis, IV, 25, 2. In eo publicum edictum suspendit Perseus, quo exsules in patriam revocat, XXVI, 5, 2. Eius templum in summa arce Agrigenti, IX, 27, 7. In eius templo Rhodi in honorem populi Romani dedicatur colossus 30 cubitorum, XXXI, 16, 4.
Minervae promontorium Campaniae, *τὸ Ἀθήναιον*, XXXIV, 11, 5.
M. Minucius, magister equitum Q. Fabii dictatoris, III, 87, 9; obtrectat cunctatori Fabio, 89, 6; frustra ab eodem admonetur, 94, 9 seq. Ad Gerunium superior velitatione, propemodum captis Hannibalis castris, laetitia et spe exsultat, 101 seq., et laudibus tollitur Romae, 103. Dignitate et potestate par Fabio constituitur, et cum eo dividit legiones, III, 103, 3 seqq. Eius legionibus, per ducis temeritatem in summum periculum adductis, suppetias venit Fabius, 104 seq. Fabio reconciliatur, et legiones suas rursus cum eo coniungit, 105, 8 seqq.
Q. Minucius Thermus, a Cn. Manlio procos. in Syriam mittitur ad accipiendam ab Antiocho fidem, XXII, 26, 28.
Misdes, legatus Poenorum Romam initio tertii Punici, XXXVI, 1, 8.
Misenum promontorium Campaniae, XXXIV, 11, 5.
Mithridates, rex Cappadociae ad Pontum, genus repetens ab uno e septem Persis qui Magum occiderant, V, 43, 1 seq.; eius filia Laodice nubit Antiocho Magno, ibid. Alia filia, pariter Laodice nomine, nupta erat Achaeo, V, 71, 4; VIII, 22, 11. Bellum infert Sinopensibus, IV, 56. Dona mittit Rhodiis terrae motu afflictis, V, 90, 1.

Mithridates, sororis filius Antiochi Magni, VIII, 25, 3, nescio an filius superioris. Sic fuerit simul sororis filius, simul uxoris frater Antiochi. Conf. Laodice.
Mithridates, Pharnacis filius Ponti regis; comprehensus pace inter Eumenem et Pharnacem conclusa, XXVI, 6, 3. Ex foedere auxilia mittit Attalo adversus Prusiam, XXXIII, 10, 1.
Mithridates, Armeniae minoris praefectus, XXVI, 6, 11.
Mnaseas Argivus, immerito in proditorum numerum relatus a Demosthene, XVII, 14, 3.
Mnasiades Argivus, plurimarum palmarum athleta, pater Polycratis, V, 64, 6.
Mnasilochus Acarnan; quem ab Antiocho sibi tradi postulant Romani, XXI, 14, 7; XXII, 26, 11.
Mnasippus, Coroneus Boeotus, Romanis imperatoribus gratulatur victoriam de Perseo, XXX, 10, 3.
Mnesis, tibicina Alexandrina, XIV, 11, 3.
Moagetes, Cibyrae tyrannus, in Phrygia magna, ad deditionem compellitur a Cn. Manlio, XXII, 17. Eidem subiecta erant oppida Syllium et Temenopolis, ibid. § 11.
Mochyrinum vel Mochyrinus, XXXI, 26, 13.
Mocissus, urbs Cappadociae; cives Mocissenses, XXV, 4, 9.
Modius. Vid. Medimnus.
Moeragenes, corporis custos Ptolemaei Epiphanis, Agathoclis iussu flagris caedendus, miro modo nudus evasit, XV, 27 seq.
Molo Mediae satrapa, potentissimus sub Antiocho M., V, 40, 7; 43, 8; cum fratre Alexandro, Persidis satrapa, defectionem molitur ab iuvene Antiocho, 41, 1; 43, 5 seq. De illa defectione quid faciendum deliberat Antiochus cum Epigene et Hermea, 41 seq. Adversus eum mittuntur cum exercitu Xeno et Theodotus Hemiolius, V, 42, 5. Quos ipse terret et Apolloniatide potitur, 43, 8. Tigrim traiicere non potest: contra eum mittitur Xenoetas, 45 seq.; quem simulata fuga decipit et misera afficit clade, 47 seq.; mox traiecto Tigri Seleucia et Susis captis, Mesopotamia, Babylonia et regione ad Erythraeum mare potitur, 48, 10 seqq. Pugna cum Antiocho victus, sibi ipse manus infert; cadaver eius cruci affigitur, V, 53 seq. Eius mater et liberi a Neolao fratre occiduntur, 54, 5.
Molossi, populus Epiri, pontem Aoi fluvii intercipiunt ad retardandum iter Persei adversus A. Hostilium Cos. in Epiro, XXVII, 14, 3. Ad Persei partes traducuntur ab Antinoo, Theodoto et Cephalo, XXX, 7, 2. Urbes eorum evertuntur a L. Aemilio, XXX, 15, 5 seq.
Molpagoras, demagogus Cianorum, monarchicam usurpat potestatem, XV, 21, 1 seq.
Molycria V, 94, 7.
Monarchia, a volentibus concessa et consilio magis quam vi et metu administrata, Regnum est; quae contra, Tyrannis, VI, 3, 9 seq.; 4, 2 et 4, 7 seq. Ex monarchia, accedente iusti honestique no-

tione, oritur Regnum, VI, 5 extr. et 6 seq.
Monoxyla (*μονόξυλα*), lintres, III, 42, 3.
Mora, *μόρα*, Lacedaemoniorum, 900 viris constabat, auctore Polybio, fragm. hist. 25.
Morbus castrensis. Vid. Limopsorus.
Morcus, Genthii legatus ad Rhodios, XXIX, 2, 9; 5, 1.
Mortuorum laudatio apud Romanos pro rostris, VI, 53 seq. Mortuorum imagines, VI, 53, 4 seqq.
Morzias, rex Paphlagoniae, XXVI, 6, 9.
Motieni, oppidum Hispaniae, Romanorum colonia? fragm. hist. 33.
Mulieres civitatum Africae Poenis subiectarum, I, 72, 5 seq.; Alexandrinae, XV, 29, 10 seqq.; Apamenses, V, 56, 15; Epiroticae, XXXII, 21, 13; Hispanae captivae, X, 18, 7 seqq. Romanis vinum bibere non licet, VI, 2, 3 seqq.; in publico terrore per templa discurrunt eorumque pavimenta passis crinibus verrunt, IX, 6, 3 seq.
L. Mummius Achaeos debellat pugna ad Isthmum, III, 32, 3; non patitur deleri Philopoemenis honores, XL, 7 a, 3, et 8, 3. Integrum et humanum se praestitit erga Achaeos, XL, 11.
Mundi quatuor plagae, III, 36, 6 seq.
Munitionum anceps usus, fragm. gramm. 9. Conf. VII, 15, 2 seq.
Murgantia, Siciliae oppidum, apud Polybium vulgo *ἡ Μεργάνη*, I, 8, 3.
Musaeus, Antiochi caduceator ad Scipiones missus, XXI, 13, 1. Ab eodem legatus ad Cn. Manlium procos. Ephesi hibernantem, XXII, 24, 3 et 8 et 11 seq.
Museum, locus circa Olympum in Macedonia, XXXVII, 1.
Museum Tarenti, ubi convivium de die celebrat Livius, urbis praefectus, VIII, 27, 11; 29, 1.
Musicae studium et exercitium consuetum Arcadibus, necessarium ad molliendum ingenium et mores, IV, 20 seq.
Mutina, Romanorum colonia: obsidetur a Boiis et Insubribus, et in ea triumviri agris dividendis, III, 40, 8 seq. Conf. fragm. hist. 33.
Mycenae, XVI, 16, 4.
Mygdonia, regio Mesopotamiae; Antiochia Mygdoniae, alias Nisibis, V, 51, 1.
Myiscus, unus e ducibus copiarum Antiochi M. ad Rhaphiam, V, 82, 13.
Mylaeus campus in Sicilia, per quem decurrit Longanus amnis, I, 10, 7. Ab eo non differt Mylaites ager, *ἡ Μυλαϊτις χώρα*, I, 23, 2.
Mylasa, urbs Cariae. Mylasenses Philippo commeatum suppeditant; urbi frustra insidias struit Philippus, XVI, 24, 6 seq. Post bellum Antiochicum, immunes a tributo pronunciantur a Romanis, XXII, 27, 4; urbes Euromensium quum occupassent, acie vincuntur a Rhodiis, XXX, 5, 11 et 15.
Myndus, urbs Cariae, ad sinum Bargylieticum, XVI, 12, 1. Myndiorum ager, XVI, 15, 4.
Myrcal Poenus subscripsit formulae foederis Hannibalis cum Philippo, VII, 9, 1.

Myrichus Boeotus, cuius pecus abigitur ab Achaeis, XXIII, 2, 15.
Myrina, urbs Aeolidis, e qua praesidium suum deducere iubetur Philippus, XVIII, 27, 4. Distinguenda a Myrina Lemni.
Myrtis Argivus, immerito proditor vocatus a Demosthene, XVII, 14, 3.
Myrtium, prostibulum Alexandriae, XIV, 10, 3 seq.
Myrto, et eius filius Nicanor, socii Charopis, XXXII, 21, 9 seq.; 22, 3.
Mysia. Ex Aeolide, traiecto Lyco amne, ad Mysorum habitationes pervenit Attalus, V, 77, 7. Mysiae pars, quam in Asia possidebant Byzantii, adimitur his a Prusia, IV, 50, 4; sed eis restituitur pace facta, 52, 9. Mysi a Romanis Eumeni dati, quos ipse sibi subiecerat, XXII, 27, 10. Sunt in exercitu Achaei, V, 76, 7; in pompa Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 3.
Mytilenaei: eis curae est ut pax concilietur Aetolos inter et Philippum, XI, 5, 1.
Mytistratus, Siciliae oppidum munitum, captum a Romanis, I, 24, 11.
Myttonus, homo Afer, cuius opera res in Sicilia administravit Hannibal, IX, 22, 4.
Myus, Ioniae oppidum, Magnetibus a Philippo donatum, XVI, 24, 9.

Nabis in Lacedaemoniorum regno succedit Machanidae, perditissimus saevissimusque tyrannus, XIII, 6; XVI, 13. Ad extorquendam civibus pecuniam machina utitur forma muliebri, Apegae uxoris similitudine, XIII, 7. Eius latrocinia et initium belli cum Achaeis, 8. Cum Messeniis, sociis, perfide egit, XVI, 13, 3; conf. c. 16 seq. Argis per uxorem latrocinia et saevitiam exercet, XVII, 17. De eodem adde XXI, 9, 10 et fragm. hist. 34. Eius filius Armenas Romae obses moritur, XX, 13, 4.
Namnites, Galliae populus, XXXIV, 10, 6.
Naragara (τὰ), Africae oppidum, ubi castra habuit Scipio, haud procul Zama, XV, 5, 14.
Narauas Numida bello Africo ad Amilcarem et Poenos transit, I, 78. Filiam suam ei despondet Amilcar, ibid. Fidelem Amilcari et Poenis operam praestat, ibid. et 82, 13; 84, 4; 86, 1.
Narbo, fluvius Galliae, ab occasu Rhodani in mare exiens Sardoum, III, 37, 8 seq.; 38, 2; XXXIV, 10, 1.
Narbo, nobilis urbs Galliae, cuius cives cum remotissimis gentibus commercium exercent, XXXIV, 6, 3 seqq.
Nasica. Vid. P. Cornelius.
Nasus, oppidum Acarnaniae, ademtum Acarnanibus ab Aetolis, IX, 39, 2.
Nauarchis, i. e. classis praefectis, pro legatis uti amant Rhodii, XXX, 5, 5; XVII, 1, 4.
Naucratis, urbs Aegypti, XXIII, 16 (XXI, 19), 6; XXVIII, 17, 10.
Naufragium infandum classis Romanae ad Camarinam, I, 37; Cn. Servilii et C. Sempronii Coss. inter Siciliam et

Romam, I, 39; L. Iunii Cos. inter Pachynum et Lilybaeum, I, 54.

Navis. Vid. Acatium; Classis; Deceres; Ἑκκαιδεκήρης, Enneres; Hepteres; Hexeres; Hippagines; Lembus; Linter; Monoxylon; Parones; Octeres; Pristis; Quadriremis; Quinqueremis; Ratis; Triemioliae; Triremis: et similia. Actuaria navis 50 remorum, I, 20, 14; 73, 2; XXV, 7, 1: cuius pretium aestimatur talenti, ibid. § 2. Actuaria navis 30 remis acta, XXII, 26, 13. Δεκαναῖα, 10 navium classis, XXIII, 7, 4; XXV, 7, 1. Naves longae tectae, I, 25, 7. Rostrata, I, 27, 5. Onerariae, I, 52, 6. Praetoria, XVI, 3, 3. Speculatoria, ταχυπλοοῦσα, III, 95, 6. Naves bellicae a Romanis primum fabricari coeptae bello primo Punico, quum nullam antea neque tectam navem habuissent, neque longam omnino (id est, ad bellum instructam), et ne lembum quidem, I, 20. Navis una Poenorum, quae litori impacta in potestatem venerat Romanorum, pro exemplo his fuit ad naves bellicas aedificandas, I, 20, 15. Quaeque in classe M. Reguli capiebat 300 remiges et 120 milites, I, 26, 7. Naves Romanorum ad motum minus habiles quam Poenorum, I, 22, 2; 51, 6. Per Isthmum transductae ad Corinthum, IV, 19, 7 seqq.; V, 101, 4; Tarenti, VIII, 36.

Naupactus, urbs Aetoliae cum portu, ex adverso Panormi, portus Peloponnesi, V, 102, 9. Eo cum 40 lembis venit Scerdilaedus, cum Aetolis se iungens, IV, 16, 9. Naupacti agrum populantur Achaei, V, 95, 11. Ibi congregati Aetoli de pace agunt cum Philippo et Achaeorum legatis, V, 103 seq. Naupactia Coela, V, 103, 4. Inter eam et Callipolin est mons Corax, XX, 11, 11. Add. XX, 10, 5; XXIV, 5, 16; XXXVIII, 5, 9. Naupactius Cleonicus, V, 95, 12; Agelaus, V, 103, 9.

Nautica militia apud Romanos legitur ex eis qui infra 4000 aeris censi sunt, VI, 19, 2.

Neapolis, ex celeberrimis et pulcherrimis urbibus in ora Campaniae, III, 91, 4. In eam impune exsulatum abire licet civibus Romanis, criminis capitalis reis, VI, 14, 8. Neapolitani naves praebuerunt Romanis initio primi belli Punici, I, 20, 4.

Νέα πόλις et Παλαιὰ πόλις, partes Panormi urbis, I, 38, 9.

Neleus Mileti conditor; cuius filius ab Iasensibus advocatur ad coloniam Iasum deducendam, XVI, 12, 2.

Nemea Nemeorum solennia Argis celebrata: ad ea se confert Antigonus Doson, II, 70, 4; Philippus, V, 101, 5, rursus X, 26, 1; Q. Caecilius, legatus Romanorum, XXIII, 10, 1 seq.

Neo. Vid. Neon.

Neocretes, V, 3, 1; 65, 7; 79, 10.

Neolaidas, Ptolemaei senioris legatus Romam, XXXIII, 5, 4.

Neolaus, Molonis frater, laevo cornu Molonis praeest in pugna cum Antiocho, V, 53, 11. Victus, in Persidem abit, ma-

trem et Molonis liberos obtruncat, tum ipse se iugulat, 54, 5.

Neon, Philiadis filius, Messenius, immerito proditor vocatus a Demosthene, XVII, 14, 3.

Neon, Ascondae filius, Brachyllae pater, Boeotus, praefectus equitum, Antigono Dosoni pepercit, quum is aestu maris in ipsius potestatem venisset, XX, 5, 5 seqq.

Neon alius, ex eadem familia (XX, 5, 14), forte nepos superioris, praetor decedens, per legatum Chalcidem ad legatos Romanos missum, commune Boeotorum fidei Romanorum tradit; mox domo eiectus, ad Perseum confugit, cui magis quam Romanis favebat, XXVII, 1 seq.; 2, 8. V. Solon.

Neptunus: coram eo ictum foedus Philippi cum Hannibale, VII, 9, 2. Eius opem militibus suis ad Novam Carthaginem promittit Scipio, X, 11, 7; 14, 12. Eius fanum Mantineae, XI, 11, 4 et 6, diripitur a Polycrito, IX, 34, 10. Eius fanum Milesiorum ad sinum Iasensem XVI, 12, 1.

Nercobrica, urbs Hispaniae, XXXV, 2, 2. V. Nertobrica.

Nereis, Pyrrhi filia, mater Hieronymi, regis Syracusarum, VII, 4, 5.

Nertobrica, *Νερτόβριγα* fortasse Polybius scripsit XXXV, 2, 2, pro vulgato *Νερκόβριγα*.

Nervi praeparati, IV, 56, 3.

Nestor Cropius, XXVII, 4, 4.

Nicaea, urbs Locridis ad sinum Maliacum, haud procul Thermopylis; ibi appellit Attalus, cum Aetolis communicaturus, X, 42, 4. Prope eam Philippus colloquitur cum T. Quintio, XVII, 1, 5; 7, 7.

Nicaea, Massiliensium colonia in Liguria, obsessa a Liguribus, XXXIII, 4, 2.

Nicagoras, Messenius, hospes olim et amicus Archidami, Spartae regis, a Cleomene perfide occisi, Alexandriam venit, equos venum advehens; ubi eius opera Cleomeni insidiatur Sosibius, V, 37 seq.

Nicagoras Rhodius, Romam legatus, XXVIII, 2, 1.

Nicander Aetolus, ad Antiochum missus, propensum regis in Aetolos animum renunciat, XX, 10, 16. In reditu quum in manus Philippi incidisset, salvus ab eo dimittitur, 11, 1 seqq. Praetor Aetolorum, Amphilochiam et Aperantiam recepit, Dolopiamque Aetolis adiunxit, XXII, 8, 3 seqq. Mox oppugnatae a Romanis Ambraciae opem ferre conatur, sed parum proficit, XXII, 10 (XXI, 23), 7 seqq. Romam legatus cum Phaenea, XXII, 13, 15. Post bellum Antiochicum legationem cum Pantaleonte obit ad Romam, XXVIII, 4, 11, nescio an eadem legatio, de qua modo dictum. Bello Persico favens Perseo, Romanis suspectus, Romam evocatur, ibique vitam finit, XX, 11, 9 seq.; XXVII, 13, 14; XXVIII, 4, 6; 6, 7.

Nicander Rhodius, Romam legatus, XXVIII, 2, 1; 14, 5.

Nicanor occidit Seleucum, Callinici filium, Antiochi M. fratrem, expeditionem in Asiam cis Taurum suscipientem, IV,

48, 8. Occiditur ab Achaeo, 48, 9.
Nicanor, dux copiarum Philippi, Atticam populatur; ei legati Romani, Athenis versantes, minacia mandata dant ad Philippum, XVI, 27, 1 seqq.
Nicanor, Elephantus cognomine (nescio an idem cum superiore), praeest sinistro cornu in acie Philippi ad Cynoscephalas, XVIII, 7, 2.
Nicanor, amicus et comes Demetrii Syri, Romae obsidis, XXXI, 22, 4.
Nicanor Epirota Myrtonis filius, amicus Romanorum, socius et scelerum fautor Charopis, XXXII, 21, 9 seq.; 22, 3.
Nicarchus, dux copiarum Antiochi in Coelesyria cum Theodoto (Hemiolio, puto. Conf. V, 79, 5), V, 68, 9 seqq. Cum eodem praeest oppugnationi urbis Rabbatamana, V, 71, 6 seqq. Phalangi praeest cum eodem Theodoto Hemiolio, in pugna ad Rhaphiam, 79, 5. Hortatur exercitum, 83, 3. Acies eius inclinatur, 85, 10.
Nicasippus Eleus captus a Lyco, propraetore Achaeorum, V, 94, 6.
Nicephorium, prope Pergamum, vastatur a Philippo, et lucus exscinditur, XVI, 1, 6; XVII, 2, 2. Plantas et hortulanos se missurum ait Philippus ad illud restituendum, XVII, 6, 4. Idem et templa ad Pergamum vastat Prusias, XXXII, 25, 3.
Nicias, dux olim Atheniensium ad Syracusas, lunae defectu turbatus, occasionem rei bene gerendae omittit, IX, 19, 1 seqq.
Nicias, familiaris et cognatus Menneae, dux Ptolemaei, succursurus urbi Abilis, vincitur ab Antiocho M., V, 71, 2.
Nicias Epirota, legatus in Macedoniam ad gratulandam Romanis victoriam de Perseo, XXX, 10, 4.
Nicippus, ephorus Messeniorum, IV, 31, 2.
Nico et Philemenus Tarentini Hannibali Tarentum produnt, VIII, 26 seqq.
Nico, cognatus Agathoclis et classi praefectus, XV, 25 a, 28. Alexandriae ad supplicium rapitur, XV, 33, 7.
Nicocles, Sicyoniorum tyrannus, ab Arato eversus, X, 25, 3.
Nicodemus Eleus, legatus a Philopoemene Romam missus, XXIII, 1, 4. Legationem renunciat, 7, 5 seqq.
Nicolaus, genere Aetolus, 68, 5; dux Ptolemaei, Theodotum Aetolum Ptolemaide obsessum tenet; sed adveniente Antiocho discedit, V, 61, 8 seq. Subsidia mittit urbi Dora ab Antiocho obsessae, 66, 1. Ei summa rerum in Coelesyria committitur a Ptolemaeo, 68, 2. Angustias ad Platanum et ad Porphyreonem occupat, 68, 6 seqq.; sed ex eis expulsus fugam effusam capessit, 69. Videtur inde ad Antiochum M. defecisse; certe in ducibus Antiochi, in Hyrcaniam cum exercitu proficiscentis, commemoratur Nicolaus Aetolus, X, 29, 6. Conf. V, 70, 10.
Nicomachus Acarnan, exsul Thuriensis, Ambraciae habitans, Aetolorum legatus Romam, XVII, 10, 9.
Nicomachus Rhodius, amicus

Achaei, liberare Achaeum ex arce Sardium studet, VIII, 17, 9; 18, 9 seqq.; 19, 4 seqq. Eius ope Achaeus cum Ptolemaeo consilia communicaverat, VIII, 17, 10.

Nicomedes Cous, dux Antiochi, X, 28, 6.

Nicomedes, Prusiae frater et legatus Romam, XXXII, 26, 4. Ad reprimendum eius adversus Prusiam impetum legatos mittunt Romani, XXXVII, 1 h, 1, 3.

Nicophanes Megalopolitanus, ab Arato mittitur ad Antigonum, Philippi tutorem, de iungenda societate, II, 48 seqq.

Nicostratus Trichoniensis Aetolus, pater Dorimachi, cum Lattabo communem Boeotorum conventum violavit, IV, 3, 5; XVIII, 37, 4; IX, 34, 11.

Nicostratus, ab epistolis Agathocli, regni Aegyptiaci administratori, XV, 27, 7 seqq.

Nicostratus, quinqueremi Rhodiae praefectus in pugna navali ad Chium, XVI, 5, 1. Rhodiorum legatus ad L. Aemilium Cos. et ad Perseum, XXIX, 4, 4.

Nicostratus, legatus Xanthiorum ad Romanos adversus Rhodios, XXVI, 7, 3.

Nilus fluvius: inter eum et Tanaim interiecta est Asia; inter eum et Fretum Herculeum Africa, III, 37, 3 seqq. Nili canales aperiri iubet Ptolemaeus Philopator adversus adventum Antiochi M. V, 62, 4. Nili aquam Berenicae filiae, Syriae reginae, bibendam mittere consuevere pater Ptolemaeus Philadelphus, fragm. hist. 54.

Nobilitas apud Locrenses a feminis derivabatur, XII, 5, 6 seqq.

Nola; campos circa eam et Capuam olim tenuerant Etrusci, II, 17, 1. Nolani, a meridie Capuae, III, 91, 5.

Nomades Apasiacae, X, 48, 1 seqq.

Nomades Scythae, Bactrianae imminent, XI, 34, 5. Conf. Numidae.

Norici Taurisci, XXXIV, 10, 10.

Nothocrates Gortynius Cretensis, Cydoniam urbem aggreditur et pene capit, XXVIII, 13, 1.

Notium, oppidum Ioniae, Colophoni vicinum, XXII, 27, 4.

Nova urbs, *Καινὴ πόλις*, id est Nova Carthago in Hispania, II, 13, 1, etc. Vid. Carthago nova.

Nova urbs, *ἡ νέα πόλις*, pars Panormi urbis Siciliae, I, 38, 9.

Nox. Noctis simulacrum praelatum in pompa Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 15.

Nucerini, in Campania ad mare, III, 91, 4.

Numa Pompilius undequadraginta annos regnavit, VI, 2, 2.

Numenius, a Ptolemaeis fratribus Romam legatus, XXX, 11, 1.

Numidae, *οἱ Νομάδες*, equites in exercitu Poenorum, retrocedendo fallunt hostes, I, 19, 2 seqq. Propria haec eorum pugnandi ratio, retrocedere et mox fronte conversa rursus hostem petere, III, 72, 10. In Africa hostiliter invadunt Poenos, non secus ac Romani,

I, 31, 2. Cum rebellibus mercenariis faciunt, I, 74, 7. Numida Narauas; vid. suo loco. Praesidio Hispaniae relicti ab Hannibale, III, 33, 15. Numidae equites, ab Hannibale ad Rhodanum exploratum missi, III, 44, 3; fugantur ab equitibus Scipionis, 45. Numidis persequendi permittuntur fugientes in pugna Cannensi, 116, 7. Numidae equites Masinissae cum Asdrubale Gisconis, XI, 21, 1. Conf. Masinissa et Syphax.

Numidia, quum sterilis et inculta fuisset, Masinissae arte et industria exculta est, XXXVII, 3, 7 seq.

T. Numisius, legatus a senatu Romano in Aegyptum missus, ad pacem inter Ptolemaeos et Antiochum conciliandam, XXIX, 10, 3.

Nutria, urbs maritima Illyrici, a Romanis per vim capta, II, 11, 13.

Obolus: eius quarta pars semissis, II, 15, 6. Duo stipendium quotidianum militis Romani; quatuor stipendium centurionis, VI, 39, 12.

Obsides, III, 98 seq.; IX, 11, 4; X, 35, 6; 38, 1 seq.; IX, 18; XXXVI, 3, 5 seq.

Occidens, ἡ Ἑσπέρα, ab occidente (scil. sive a Romanis, sive a Poenis) nubes imminet Graeciae, V, 104, 10. Add. 105, 7.

Oceanus, III, 33, 15; XVI, 29, 6. Vid. Atlanticum mare.

Ochlocratia: in eam degenerat democratia, VI, 4, 6 et 10, coll. c. 9, 5 seqq.

Cn. Octavius, ab A. Hostilio procos. legatus cum C. Popillio mittitur ad populos Graeciae bello Persico, XXVIII, 3—5. A senatu in Macedoniam, Asiam et Syriam mittitur post mortem Antiochi Epiphanis, ad regias Syriae opes minuendas, XXXI, 12, 9. In Cappadociam venit, 13, 4 seqq. Occiditur Laodiceae a Leptine, XXXI, 19, 1; XXXII, 7, 2, caedem eius Romae excusant legati Antiochi et Lysiae, quos non audit senatus, XXXI, 19, 1 seqq.

Octeres in classe Philippi, XVI, 3, 7 seq.

Odomanti, populus Thraciae trans Strymonem, XXXVII, 1 d, 2. In regione Odomantica victi a Pseudophilippo Macedones, ibid.

Odrysae, populus Thraciae mediterraneae; in fidem accepti a Philippo, paullo post deficiunt, et praesidium regium Philippopoli expellunt, XXIV, 6, 4 seqq. Odrysarum rex, Dromichaetes, fragm. gramm. 14; Cotys, Romam legatos mittit, XXX, 12.

Oeanthia vel Oeanthea, oppidum Aetoliae, ex adverso Aegirorum, IV, 57, 2. Oeanthensium agrum populatur Philippus, V, 17, 8.

Oenanthe, mater Agathoclis, regni Aegyptiaci administratoris, XIV, 11, 1; XV, 25 a, 9, seditione adversus Agathoclem orta, mulieribus Alexandrinis dura quaeque imprecatur, XV, 29, 8 seqq.; ad supplicium abripitur, et a populo discerpitur, XV, 33, 8 seq.

Oeniadae, oppidum maritimum in extrema parte Acarnaniae situm, qua Aetoliam attingit Acarnania, etc. IV, 65, 9; ab Aetolis desertum occupat Philippus et valide munit, IV, 65, 2 seqq. Acarnanibus ab Aetolis ademtum, IX, 39, 2. Restituitur Acarnanibus ex conditione pacis Aetolis datae a Romanis, XXII, 15, 14.

Oenis, ephorus Messeniorum, IV, 31, 2.

Oenus, fluvius Laconicae, Sellasia Spartam fluens, inter Euam et Olympum colles, II, 65, 9; 66, 7.

Ogygus, rex Achaiae postremus; cuius post mortem statum popularem instituerunt Achaei, II, 41, 5; IV, 1, 5.

Olana, Olane, Volane, Ὄλανα et Ὅλανα, alterum ostium Padi fluvii, II, 16, 10 seq.

Olcades, populus Hispaniae ab Hannibale subactus, III, 13. Eorum urbs princeps Althaea, ibid. Hispania in Africam transducti ab Hannibale, III, 33, 9.

Olcium, rectius Volcium, oppidum Etruriae, VI, 2, 21!

Olenus, una e duodecim primum olim foederatis Achaiae civitatibus; quae instaurato deinde foederi accedere noluit, II, 41, 7 seq.

Oleorum odoratorum varia genera, XXXI, 4, 2.

Oligarchia, VI, 3, 11. In peiorem fere partem accipitur id nomen, ubi non penes optimates, sed penes paucos haud quaquam optimos est summa potestas, VI, 4, 3—8. Aristocratia quomodo in eam degeneret, VI, 8, 4 seqq. Qua ratione ipsa in democratiam convertatur, VI, 9, 1 seqq.

Oligyrtus, mons Arcadiae, haud procul Caphyis, inter Orchomenum et Caphyas, IV, 11, 5; 70, 1. In eo monte est prominens collis, qui Propus nominatur, IV, 11, 6.

Oliva, pacis et amicitiae signum Gallis et fere omnibus barbaris, sicut caduceus Graecis, III, 52, 3.

Olympia Elidis, IV, 10, 5. Distinguitur ab Elide, IV, 73, 3 seq., ubi ab Olympia in Elidem (εἰς τὴν Ἦλείαν) progressus dicitur Philippus: scil. quatenus ager Pisaeus, id est, regio in qua est Olympia, peculiari nomine Pisatidis (IV, 74, 1) ab Elide strictius dicta distinguitur. Ibi castra habet Philippus, IV, 75, 8; 77, 5; 84, 2. Inde Olympia Elidem a Philippo dimittitur Amphidamus, IV, 84, 8. Ibi templum et signum in eo Iovis a Phidia factum miratur L. Aemilius, XXX, 15, 3 seq. Idem templum ornat Mummius, XL, 11, 1.

Olympia ludicra, ab Hercule instituta ut feriae belli, XII, 26, 2. Ob ea Elis sacra et omnis belli expers olim fuerat, IV, 73, 10. Olympiorum victores, τοὺς Ὀλυμπιονίκας, in historia sua diligenter annotavit Timaeus, XII, 12, 1.

Olympias, quatuor annorum spatium, IX, 1, 1. Olympiadum ratio, VI, 11. Olympiadis VII anno 2 condita urbs Roma, VI, 2, 1. Olympiade 28 victor Coroebus VI, 2, 2. Olymp. 124, II, 41; 71, 5 seq. Ab Olymp. 129 incipit Praeparatio Historiae Polybii, I,

5, 1. Olymp. 139, II, 70, 6; 71, 3 seqq. Ab Olymp. 140 incipit principalis pars Historiae Polybii, I, 3, 1; IH, 1, 11. Res gestae I, 3, 1 seq.; III—V, Ol. 141 annus 1 et 2; IX, 1, 1. Ol. 147 annus 4; XXII, 24, 1. Ol. 148, XXIII, 4, 1. Ol. 149, XXIV, 1, 1; eiusdem annus 2; XXIV, 10, 1.

Olympichus, Asiae dynasta, munera mittit Rhodiis, terrae motu afflictis, V, 90, 1.

Olympichus Coronaeus Romanis adhaerendum esse contendit, non Perseo, quod voluerant Coronaei, XXVII, 1, 9.

Ὀλυμπιεῖον, Iovis Olympii templum Athenis, XXVI, 10, 12.

Olympio, Genthii legatus ad Perseum, XXIX, 2, 6; 3, 6.

Olympiodorus, princeps civitatis Byzantiorum, IV, 47, 4 seq.

Olympius Iuppiter. Vid. Iuppiter.

Olympus, Galatiae mons, XXII, 20, 9: in eo magna clade afficiuntur Galli, XXII, 21, 1.

Olympus, collis Laconiae, ex adverso Euae, prope Sellasiam, ubi Cleomenem Antigonus acie vicit, II, 65, 8 seq.; 66, 8 et 10; 69, 3; V, 24, 9.

Olympus, mons Thessaliae, cum Alpibus non conferendus, XXIV, 10, 15. Eius altera pars ad Macedoniam pertinet, XXXVII, 1, 1.

Olynthus, a Philippo Amyntae in servitutem redacta, IX, 28, 2 seqq.; 33, 2.

Omias, princeps legationis Spartanorum ad Philippum, IV, 23, 5; 24, 8.

Onchestus, fluvius Thessaliae, XVIII, 3, 5.

Onei vel Onii montes, *τὰ Ὄνεια ὄρη*, prope Isthmum Corinthiacum, II, 52, 5.

Onesigenes, Hieronymi Syracusii legatus Carthaginem, VII, 4, 2.

Onomarchus et Philomelus Delphicum templum spoliant; tyrannos illos tollit Philippus Amyntae, IX, 33, 4 seqq.

Onomastus, Thraciae praefectus, cuius opera Philippus caedem edit Maroneae, XXIII, 13, 3.

Opheltas Boeotus multum confert ad perniciem Boeotorum, XX, 6, 4.

Opici ad Craterem habitant in Campaniae ora, XXXIV, 11, 7.

Q. Opimius Cos. bellum gerit cum Oxybiis et Decietis Liguribus, victosque in deditionem accipit, XXXIII, 5, 1, et c. 7 extr. et seq.

L. Oppius, legatus Romanorum ad Attalum et Prusiam, XXXIII, 11, 4.

Optimatum principatus. Vid. Aristocratia.

Optiones s. Uragi, id est, agminis coactores, in legione Romana, VI, 24, 3.

Oraculum Tarentinis editum, VIII, 30, 7.

Oratio L. Aemilii Paulli ad milites, III, 108 seqq.; Agelai Naupactii de pacis commodis, V, 104; Chlaeneae Aetoli ad Lacedaemonios contra Macedones, IX, 28 seqq.; Damidis Atheniensis ad senatum Rom. pro Aetolis, XXII, 14, 6; Eumenis ad senatum Rom., XXII, 2—4; Lycisci Acarnanis ad Lacedaemo-

nios pro Macedonibus, IX, 32 seqq.; Scipionis ad seditiosos milites, XI, 28 seq.; viri Rhodii ad Aetolos de pace, XI, 5 seqq.; Astymedis Rhodii, in senatu Romano habita, improbata a Polybio, XXX, 4, 10 seqq.

Orbis terrarum partes cognitae omnes uni imperio et dominatui Romanorum subiecit fortuna, VIII, 4, 4; annis 53 sub populi Rom. imperium redactus, I, 1, 5.

Orchomenus, urbs Arcadiae, proditione capitur a Cleomene, II, 46, 2; pro Achaeis recipitur ab Antigono, 54, 11; non vero restituitur Achaeis, sed praesidio occupata tenetur ab Antigono, IV, 6, 5 seq. De situ eius conf. IV, 11, 3; 12, 13.

Ordo, manipulus, vexillum, VI, 24, 5. Ordinum ductores duo in quovis manipulo, 24, 1 seq.; cur duo, et quod eorum officium, ibid. § 7 seqq.

Orestae, populus Macedoniae, libertate donati a Romanis, XVIII, 30, 6.

Orestes, pater Tisameni, primi regis Achaeorum, II, 41, 4; IV, 1, 5.

Oretes, qui cum aliis Hispaniae populis in Africam transducti sunt ab Hannibale, III, 33, 9.

Oreus, urbs Euboeae, X, 43, 7. Romanos illam sibi velle servare immerito queruntur Aetoli, XVIII, 28, 5; 30, 10. Oritarum calamitas, XI, 6, 8.

Orgessus, Illyricum oppidum, in vicinia Macedoniae, in finibus Pisantinorum; praesidio occupatur a Philippo, V, 108, 8.

Oricum, mons vel regio montana inter Tigrim et Apolloniam Assyriae, V, 52, 3.

Oricus, oppidum Epiri, in introitu sinus Adriatici, VII, 19, 2.

Orii (ni Ὄριοι), populus Cretae, a Cnosiorum societate ad Lyttios deficiunt, IV, 53, 6.

Orionis ortus, signum nautis infestum, I, 37, 4.

Oritae. Vid. Oreus.

Oroandenses, cives urbis Pisidiae, XXII, 25, 7.

Orontes, Syriae fluvius; eius ortus, cursus et ostium, V, 59, 10 seq. Antiochia ad Orontem; vid. Antiochia.

Orontes, mons Mediae, prope Ecbatana, X, 27, 6.

Orophernes, a Demetrio Syriae rege adiutus, Ariarathem Cappadociae regem regno expellit, III, 5, 2; legatos Romam mittit adversus Ariarathem, XXXII, 20, 4 seqq.; bacchicam quandam et artificiosam invexit lasciviam, 20, 9. Apud Prienenses deponit 400 talenta, XXXIII, 12. Breve tempus regnat, XXXII, 20, 9, coll. III, 5, 2, et XXXII, 23, 8. Avaritia eum de regno deiecit, XXXIII, 12 a, 1. Post res suas male gestas asper et acerbus amicis fit, ibid. § 6.

Oropus; propter eius vastationem mulctam Atheniensibus imponunt Romani, quam illi deprecantur per legatos tres philosophos, XXXIII, 1, 9 et 12 a, 4.

Orthosia, Cariae pagus ad Maeandrum, XXX, 5, 15.

Ortiago, rex Galatiae, fortis vir et prudens, XXI, 21, 1 seqq.

Eius uxor Chiomara, ib. § 5 seqq.
Ossa, mons Thessaliae, inferior Alpibus, XXXIV, 10, 15.
Ostenta ante pugnam Cannensem, III, 112, 8.
Ostia, ab Anco Marcio ad Tiberis ostium condita, VI, 2, 9; XXXI, 22, 7.
M' Otacilius Cos. in Siciliam mittitur cum M' Valerio, I, 16, 1. Foedus facit cum Hierone, ibid.
T. Otacilius Cos. cum L. Valerio Flacco rem in Sicilia commode gerit, I, 20, 4.
Oves ferae in Corsica, XII, 3, 8 seq.; pellitae, i. e. delicatae, IX, 17, 6.
Oxybii, Liguriae populus, bello vexant Massilienses eorumque colonias; violant legatos Romanorum; subiguntur a Q. Opimio Cos., XXXIII, 7 seq.
Oxus fluvius: eius origo, cursus, et catarracta; sub terra conditur, quo loco Apasiacae Nomades sicco pede cum equis transeunt in Hyrcaniam, X, 48.

Pachynus; promontorium Siciliae in meridiem vergens et in mare Siculum porrectum, I, 25, 8; 42, 4. Inter illud et Heracleam naufragio perit classis L. Iunii Coss., I, 54. Carthalo id circumvectus effugit tempestatem, ibid. Lilybaeo Pachynum usque cum classe navigant Romani ad nuncium mortis Hieronis, VII, 3.
Padua s. Padusa (*Παδόα*, sive *Πάδοσα* legendum aut *Παδοῦσα*), alterum ex Padi fluvii ostiis, II, 16, 11.
Padus fluvius, poetis Eridani nomine celebratus; indigenae Bodencum vocant: cursus et ostia eius, fabula de Phaethonte, etc. II, 16. Plures fluvii in eum influentes, XXXIV, 10, 19 seqq. Ab eo Galliam Cisalpinam Polybius vocat *τὰ περὶ τὸν Πάδον πεδία*, i. e. Campos Circumpadanos. In eum influit Adua in ditione Insubrium, II, 32, 2. Ad eum duae coloniae Romanorum; cis Padum Placentia, trans eum Cremona, III, 40, 5. Eum superat P. Scipio, III, 56, 3, 6; 64, 1. Ad eum (inter eum et Ticinum) proelio equestri ab Hannibale fugatur Scipio, 56, 6, et c. 64 seq.; X, 3, 3. Cis Padum regreditur Scipio, III, 66, 1. Eum cum exercitu transit Hannibal, III, 66.
Padusa. Vid. Padua.
Paeanes canere assuefiunt Arcadum pueri, IV, 20, 8.
Paeanium, oppidum Aetolicum, diruit Philippus, et materiam ac tegulas Oeniadas devehit, IV, 65, 3 et 11.
Paeonia: eius urbem Bylazorem occupat Philippus, opportune sitam ad prohibendas Dardaniorum incursiones in Macedoniam, V, 97, 1. Emathia, olim Paeonia dicta, XXIV, 8, 4.
Palaeenses vel Palenses. Vid. Palus.
Palaestina. Vid. Coelesyria, Iudaei, et XVI, 39 seq.
Palaestra Alexandriae, XV, 30, 6.
Palatium Romae nomen habet a Palante, qui ibi mortuus est, VI, 2, 2.
Palsus, flumen Africae, XXXIV, in fine, fr. lat.

Paludamentum Punicum sublatum proelii inchoandi signum, II, 66, 11.

Palûs, oppidum munitum Cephalleniae; **cives** Palenses. **Oppugnatum oppidum** et pene expugnatum a Philippo non capitur per Leontii perfidiam, V, 3 seq. et c. 5, 1; 16, 6; 100, 7.

Palus Maeotis. Vid. Maeotis.

***ἡ τῶν Παμβοιωτίων πανήγυρις*, IV, 3, 5; IX, 34,** 11.

Pamisus, fluvius Messeniae Peloponnesi, XVI, 16, 5 et 8 seq.

Pamphia et Pamphium, vicus Aetoliae, haud procul Thermo, V, 8, 1; crematur a Macedonibus, V, 13, 8.

Pamphilidas, classis praefectus Rhodiorum, succedit Pausistrato, XXI, 5, 5 seqq. Interest deliberationi L. Aemilii Regilli cum Eumene, de pace Antiocho danda, XXI, 8, 4 seq.

Pamphylia. Ab ea usque ad Hellespontum tota ora maritima Asiae in potestate regum Aegypti fuit, V, 34, 7. Eam incolentes ad societatem Achaei invitat hortaturque Garsyeris, dux copiarum Achaei, V, 72, 9. Maiorem eius partem sibi subiicit Achaeus, 77, 1. In eam exercitum ducit Cn. Manlius Vulso, XXII, 18. De ea coram 10 legatis Romanis disceptat Eumenes cum Antiochi legatis; illo dicente esse cis Taurum, his trans Taurum esse contendentibus, XXII, 27, 11.

Panachaicus mons, imminens Patrensium urbi, V, 30, 4.

Panaetolus, Theodoti Aetoli iussu Tyrum occupat, Antiocho prodendam, V, 61, 5; et Antiocho urbem tradit, 62, 2. In pugna Antiochi adversus Euthydemum rebellem egregiam regi operam praestat, X, 49, 11 seq.

Panathenaeorum festum; eius caussa legationem ad Aegypti reges mittunt Athenienses, XXVIII, 16, 4.

Panchaea, XXXIV, 5, 9.

Pancrates, Rhodiorum legatus ad Q. Marcium Philippum Cos., XXVIII, 14, 6.

Pancrates, regulus Cibyrae, oppidi Phrygiae, XXX, 9, 14.

Pancratiastes Callias, XXVIII, 16, 4.

Pangaeus, mons Thraciae, in quo sunt metalla, XXII, 22 a, 2.

Panicum, *ἔλυμος*. Eius copia in Gallia Cisalpina, II, 15, 2.

Panicus terror, V, 96, 3; 110, 1.

Panius, mons Palaestinae vel Coelesyriae, in quo est fons Iordanis fluvii, XVI, 18, 2. Proelio ad eum Scopas Aetolus, dux Ptolemaei Epiphanis, vincitur ab Antiocho M., XVI, 18 seq.; conf. c. 39, 3. Notantur Zenonis historici errores in eius proelii descriptione commissi, ibid. De eadem pugna vid. XXVIII, 1, 3.

Panormus, Peloponnesi portus, adversus Naupactum Aetoliae, V, 102, 9.

Panormus, Siciliae oppidum et portus, opulentissima Poenorum urbs in Sicilia, I, 38, 7. Dividitur in Novam et Veterem urbem, 38, 9. Ibi stat classis Punica, I, 21, 6. Ibidem hiemat exercitus, 24, 9. Eam frustra tentat Romani,

24, 9 seq.; Poenis eripiunt, 38, 7 seqq. Eo appellit classis Romana, ex Africa rediens, 39, 5. Inter eam et Drepana est Eryx mons, I, 55, 7. Panormitidem et ipsam urbem invadens Asdrubal caeditur fugaturque, I, 40.

Pantagnotus Abydenus ad Philippum de pace mittitur, XVI, 30, 7.

Pantaleo Aetolus, pater Archidami, IV, 57, 7.

Pantaleo Aetolus (nescio an filius aut nepos superioris), cum Archedamo ad M'. Acilium Cos. mittitur de pace, XX, 9, 2. Post bellum Antiochicum legationem cum Nicandro obit ad Romanos; qua occasione praeter spem liberatur Thoas, Romanis traditus, XXVIII, 4, 11. Ingratitudinem exprobrat Thoanti, 4, 9 seqq.

Pantauchus Balacri filius, amicus Persei, legatus ad Licinium Cos., XXVII, 8, 5 seqq.; ad Genthium, XXIX, 2 seq. Pater Balauchi, XXIX, 3, 6.

Panteus cum Cleomene Alexandriae versatur, V, 37, 8.

Paphlagonia: ea excedere iubetur Pharnaces, XXVI, 6, 5. Rex eius Morzias, XXVI, 6, 9.

Cn. Papirius, a Q. Caecilio Macedoniae praeside legatus ad Achaeos missus, XXXVIII, 4, 1; 5, 4 et 9.

Parapotamia, tractus secundum occidentalem Tigridis ripam; quo potitur Molo usque ad Europum urbem, V, 48, 16. Eius praefectus Diocles, V, 69, 5: nisi ibi intelligenda Parapotamia Euphratis, secundum occidentalem Euphratis ripam.

Pardorum multitudo in Africa, XII, 3, 5.

In parietibus domorum descripti Annales temporum, V, 33, 5.

Parma velitum Romanorum, VI, 22, 2.

Parmenio, Lampsacenorum legatus Lysimachiam ad legatos Romanos, XVIII, 35.

Parmenio, Genthii legatus ad Rhodios, XXIX, 2, 9; 5, 1.

Parnassus mons: eum spectat Aegira, urbs Achaiae, IV, 57, 5. Magnitudine et altitudine inferior Alpibus, XXXIV, 10, 15.

Parnassus, urbs Cappadociae, XXV, 4, 8.

Parones, navigiorum genus, fragm. hist. 65.

Paropus, Siciliae oppidum, I, 24, 4.

Parthenius mons Peloponnesi prope Tegeam, IV, 23, 2.

Parthia, *ἡ Παρθυηνή*: in eius medio sita urbs Hecatompylos. Rex eius Arsaces. Ex Media in eam transitur per regionem in cuius superficie nusquam conspicitur aqua, sed rigatur ea subterraneis aquaeductibus. Transit Antiochus in eam cum exercitu, X, 28 seq. Parthi, *Παρθυαῖοι*, X, 31, 15. *Παρθυαῖα*, V, 44, 4.

Parthini. Vid. Parthus.

Parthus, urbs Illyrici, fragm. hist. 36. Pleurato datur a Romanis, XVIII, 30, 12. Ab ea nomen habent Parthini, in fidem et amicitiam recepti a Romanis, II, 11, 11. De eisdem cavetur foedere Philippi cum Hannibale, ne eos sub potestate sua tenere sinerentur Romani, VII, 9, 13.

Pasiadas, Achaeorum legatus in Aegyptum, XXVIII, 10, 9; 16, 3.

Passum vinum, potio mulierum Romanarum, VI, 2, 3.

Patara (τὰ), urbs Lyciae cum portu, ubi ex foederis lege cremantur a Romanis naves Antiochi, XXII, 26, 30.

Patera, praemium peditis Romani, qui hostem prostravit, VI, 39, 3.

Patrae, urbs Achaiae, ex 12 primis olim foederatis, II, 41, 8; ad mare, V, 91, 8; haud procul Rhio, V, 28, 2 seq. Ei imminet mons Panachaicus, V, 30, 4. Eo cum classe appellit Philippus, V, 2, 11; inde exit cum classe, 3, 3. Eo socios convocat Philippus ad deliberandum de pace cum Aetolis, V, 28, 2 seq. Ibi oram navibus custodiunt Achaei, V, 91, 8. Rursus naves suas eo mittit Philippus, 101, 4. Patrenses, IV, 6, 9; XXVIII, 6, 2; cum Dymaeis incipiunt instaurationem foederis Achaici, II, 41, 1 et 12. Eorum fines peragrantes populantur Aetoli, IV, 6, 9; IV, 25, 4. Eorum clades in Phocide bello Achaico et conditio maxime miserabilis, XL, 3, 4 seqq.; conf. c. 6, 11.

Paucitas hominum in Graecia aetate Polybii, XXXVII, 4, 4. Eius rei caussa et remedium, ibid. § 5 seqq.

Pausiras, rebellis Aegyptiacus, victus et supplicio affectus a Ptolemaeo Epiphanis, XXIII, 16 (XXI, 19), 4.

Pausistratus, classis praefectus Rhodiorum, igniferis machinis in proelio navali usus adversus hostiles naves, XXI, 5; audentior quam constantior, ibid.

Pax; eius laudem canit Pindarus, IV, 31, 6; alii, XII, 26. De eius commodis oratio Agelai Naupactii, V, 104. Pacis et belli faciendi ius Romae in potestate populi fuit, VI, 14, 10; 15, 9; XXII, 7, 2 seq.; 15, 1. Pax Antalcidica, Lutatiana, et simil. Vid. in Antalcidas, C. Lutatius, etc. Add. Foederum formulae.

Paxi, duae insulae haud procul Corcyra: ibi Achaei et Aetoli, Corcyraeis auxilio venientes, pugna navali vincuntur ab Illyriis, II, 10, 1.

Pectorale militum Romanorum, καρδιοφύλαξ, VI, 23, 14; Gallorum, sacerdotum Idaeae Matris, προστηθίδιον, id est imaguncula e pectore suspensa, XXII, 20, 6; XXI, 4 in fine.

Pecuniae apud Lacedaemonios nulla aestimatio, VI, 45, 4; secus apud Cretenses, 46, 2 seq. Ferrea Lacedaemoniorum, VI, 49, 8.

Pedasa (τὰ), Cariae oppidum, quod liberum dimittere iubetur Philippus, XVIII, 27, 4.

Pedites Romani annua stipendia viginti (alii sedecim legendum statuunt) facere tenentur, VI, 19, 2. Peditum quatuor genera in legione, VI, 21, 7 seqq. Eorum numerus, vid. Legio.

Pednelissus, urbs Pisidiae, V, 73, 6. Pednelissenses obsidentur a Selgensibus; eis Achaeus auxilio mittit Garsyerim, V, 72 seq. Eisdem captivi redduntur a Selgensibus, V, 76, 10.

Pelagonia, Macedoniae (Paeo-

niae) regio, cuius oppidum Pissaeum diripuit Scerdilaedus, V, 108, 1.
Pelecas, antis, mons Mysiae, inter Apiae campum et Megistum (s. Rhyndacum) fluvium, V, 77, 9.
Pelius mons, in quo Centauri habitarunt, VIII, 11, 13; inferior Alpibus, XXXIV, 10, 15.
Pella, urbs Macedoniae, IV, 66, 6; XXIX, 3, 7. Eo pergit Via Ignatia, XXXIV, 12, 8.
Pella, urbs Coelesyriae, in Decapoli trans Iordanem capta ab Antiocho, V, 70, 12.
PeHene, urbs Achaiae, ex 12 primis olim foederatis, II, 41, 8; occupatur a Cleomene, 52, 2. Aetolos ex ea eiicit Aratus, IV, 8, 4. Rursus eum tentant Aetoli, IV, 13, 5. Pellenensis Pythias, IV, 72, 9.
Pellene (vel *Πελλάνα*), oppidum Laconiae, in Tripoli, Laconica, IV, 81, 7; XVI, 37, 5.
Pelopidas Thebanus; huius et Epaminondae virtuti gloriam suam debuit resp. Thebana, VI, 43, 4 seqq. Conf. fragm. hist. 15. Epaminondae ille auctor fuerat propugnandae libertatis Graeciae, VIII, 1, 6. Temere fidem habens hostibus, ab eis captus est, VIII, 1, 6 seqq.
Peloponnesus ad reliquam Graeciam, situm quod attinet, fere se habet ut Sicilia ad Italiam, I, 42, 1 seq. Eius circuitus, XXXIV, 12, 10. Per foedus Achaicum ita constituta, ut veluti pro una urbe haberi posset, II, 37, 10 seq. Peloponnesii omnes communi Achaeorum nomine comprehensi, II, 38, 4; IV, 1, 7. Eorum concordiae auctor Aratus, consummator Philopoemen, II, 40, 1 seq. Tyranni, qui in Peloponneso reliqui fuerant, post Demetrii mortem tyrannidem deposuerunt, II, 44, 3. Omnes post bellum Cleomenicum curam armorum neglexerant, IV, 7, 7. Quies restituta, finito Bello Sociali, V, 106, 2 seq. Natura mansuetissimi, V, 106, 4. Eorum concordia et constitutio post bellum Antiochicum et Aetolicum, III, 3, 7. Conf. XXV, 1—3. Locrensium perfidia lusi, intra suos fines Heraclidas receperant, XII, 12 b, seqq. Peloponnesi status miserabilis initio belli Achaici, XXXVIII, 1 c, 6; XL, 3, 4 seqq.
Pelops Pelopis f. ab Agathocle in Asiam missus, XV, 25 a, 10.
Pelorias, promontorium Siciliae, I, 11, 6; ad septentrionem insulae, 1500 passus distans ab Italia, I, 42, 5.
Pelusium, urbs Aegypti: ibi congregatur exercitus Ptolemaei Philopatoris, V, 62, 4; 80, 1. Eius praefectus Tlepolemus, XV, 25 a, 19. Antiochi Epiphanis strategemata sive astutia, ibi adhibita, XXVII, 17, 3. Ibi Antiochum Epiphanem Popillius circulo circumscripsit, XXIX, 11.
Penelope, uxor Ulyssis. Eius vituperatio ad argumentationes scholasticas proposita, XII, 26 b, 4.
Penicilli marini, XXXIV, in fine, fr. lat.
Peparethus, insula maris Aegaei, occupatur ab Attalo, X, 42, 1.

Adde 43, 7. Cives Peparethii, X, 42, 7.

Peraea, ager ditionis Rhodiorum in opposita continente: eam Philippus ademtam Rhodiis restituere iubetur, XVII, 2, 3; 6, 3; 8, 9. Sollicitatur ab eis qui sub Eumene sunt, XXVII, 6, 6. In ea hospitio excipitur Ptolemaeus Physcon, Roma veniens, XXXI, 25, 3. Peraeae incolarum delirium, XXXI, 28.

Perga, urbs Pisidiae, occupata ab Achaei exercitu, V, 72, 9. Eam praefectus praesidii Antiochi tradit Cn. Manlio, XXII, 25, 1 seq.

Pergamum, Attali sedes, V, 78, 6; et Eumenis, XXV, 6, 2. Intra Pergamum, id est, intra paterni regni fines ab Achaeo concluditur Attalus, IV, 48, 2 et 11. Urbem quum capere non posset Philippus, regionem, templa, et lucos vastavit, XVI, 1. Eandem frustra invadit Antiochus, XXI, 8, 1; et intra muros concludit Eumenem, XXII, 3, 10. Ibi legati Romani pacem conciliare inter Eumenem et Pharnacem student, XXV, 5, 12. Templa ibi spoliat et vastat Prusias, victo Attalo, XXXII, 25. Eius etiam mentio fit in fragm. hist. 37.

Pericles reipublicae Atheniensium praeclare praeest, IX, 23, 6.

Perigenes, classis praefectus Ptolemaei Philopatoris bello Coelesyriaco, V, 68, 3 seq.; 69, 7 seq.

Perinthus, urbs Thraciae ad Propontidem; eam deductis praesidiis liberare iubetur Philippus ex pacis lege, XVII, 2, 4; XVIII, 27, 4. Perinthii XVII, 2, 4.

Perioeci Spartanorum, II, 65, 9; IV, 34, 9.

Peripateticus; vid. Prytanis, Critolaus.

Peripii, ὁ ἐν τοῖς *Περιπτίοις πύργος*, mendosa scriptura, V, 102, 6.

Perrhaebi, Perrhaebia: ex Thessalia Q. Marcius Philippus per eam in Macedoniam profectus est, XXVIII, 11, 1 seq. Eius oppida Azorium et Doliche, ibid. Perrhaebi liberati a Romanis, XVIII, 29, 5; 30, 6; apud Romanos repetunt arces a Philippo sibi ereptas per bellum Antiochicum, XXIII, 4, 2; 6, 3; XXIV, 1, 10. Eius locis omnibus excedere tenetur Philippus, XXIII, 11, 3.

Persae: Eorum imperium intra Asiam conclusum, I, 2, 2. Cum Graecis bellum mari triremibus gesserunt, non quinqueremibus, ut Poeni cum Romanis, I, 63, 8. Res Persarum, II, 37, 1; item *τὰ Μηδικὰ* sigillatim bellum a Persis Graeciae illatum, IV, 31, 5. Eorum partes amplexi sunt Thebani, IV, 31, 5. Lacedaemonii Graecas (in Asia) civitates iis prodiderunt, VI, 49, 5, et Persarum fores coluerunt, 49, 10. Belli Graecorum adversus eos caussae, praetextus et initium, III, 6, 4 et 9 seqq. Ab iis Alexander iniuriarum poenas exigens, IX, 34, 2, tamen locis sacris pepercit, V, 10, 8. Eorum fugientium ex pugna ad Issum magnam partem periisse in terrae cavitatibus Ciliciae, ait Callisthenes, XII, 20, 4.

Proverbialiter dicitur ea auctoritate aliquem loqui, quasi unus e ducibus fuisset qui Persas ad Cilicias Portas vicerunt, XII, 9, 3. Eorum navalia ad Cnidum Cyprumque proelia tam contra Euagoram Salaminium quam Lacedaemonios, XII, 25 f, 2. Eorum prudens lex de Aquaeductibus, X, 28, 2 seqq. Mithridates genus repetiit ab uno e septem Persis, qui Magnum occiderunt, IV, 43, 1 seq. A Persarum inde temporibus duravit Artabazanis dynastia, V, 55, 9. Persae sagittarii in exercitu Antiochi ad Rhaphiam, V, 79, 6.

Perseus, Philippi filius maior, I, 3, 1; XXIV, 7, 6; invidet et insidias struit minori fratri Demetrio, XXIV, 3, 6; 7, 4 seqq.; 8, 12 seqq. Initia regni praeclara et ad captandam Macedonum et Graecorum benevolentiam comparata, XXVI, 5, 1. De Perseo, et de eius societate cum Bastarnis et Gallis (*Γαλάταις*) Romae queruntur Dardanii et Thessali, XXVI, 9. Abrupolim ex regno suo depellit, XXII, 22 a, 2. Ea occasione Dolopiam occupat et Delphos venit, ibid. § 4. Eumeni regi insidias struit et legatos Boeotorum necari iubet, ibid. § 5. Bellum Persicum, III, 3, 8; 5, 4; 32, 8. Eius initia, XXVII, 1 seqq. et XXII, 22 a et b. Eius caussae a plerisque scriptoribus male indicatae, ibid. Per litteras Graecis civitatibus rationem reddit sui cum Romanis colloquii; ad Rhodios de eadem re legatos mittit, XXVII, 4. Legatum ad Boeotos mittit; quorum ceterae civitates Romanis se tradiderant, Coronea et Haliartus in ipsius amicitia perstabant, XXVII, 5. Eius legatos Roma et Italia excedere iubet senatus, XXVII, 7. Romanos in proelio equestri vincit, XXVII, 7 a, 1. Inde pacem ab Romanis petit nec impetrat, XXVII, 8. Hac victoria audita, multitudinis in Graecia erga eum affectio elucet, XXVII, 8 a, 2 seqq. Genthium iteratis legationibus ad societatem invitat; sed pecuniam ab eo postulatam stolidus non mittit, XXVIII, 8 seq.; denique foedus cum eo facit, XXIX, 2 seq. Legatos mittit ad Rhodios, ad Eumenem, ad Antiochum, XXIX, 3, 7 seqq. Rebus omnibus fractis sub ipsum Romanorum in Macedoniam ingressum Hippiam obiurgabat, XXVIII, 9 a. Undique obsessus, legationes quotannis ad duces mittit, XXIX, 1 d, 3. Persei et Eumenis deliberationes arcanae, XXIX, 1 b; contra arcana Eumenis artificia similibus armis agit, XXIX, 1 d, et seqq. Genus contentionis inter duos reges, XXIX, 1 f, seqq. Quasvis opes largiri non sustinet Perseus, ut extrema mala vitet, XXIX, 1 h, 4. Eadem parsimonia cum Gallis et Genthio utitur, ibid. 5. Acie victus a L. Aemilio Paullo animum despondet, XXIX, 6; et fugit; 7, 1. Eclipsis lunae interitum eius praesagire visa est, XXIX, 6, 8. Eius afflictio modesta Aemilio verba suggerit, XXIX, 6 b. Adde fragm. hist. 38—40.

Tria genera hominum qui bello Persico in suspicionem venerunt Romanorum; XXX, 6 seq.
Persis vel Persia, a meridie Mediae ortum versus, V, 44, 6, coll. § 4. Eius satrapa Alexander, frater Molonis, V, 40, 7. Inter eam et Parrhasiam (f. Parthiam) interiectum desertum, V, 44, 4.
Persides portae Sardibus VII, 17, 6.
Personae, ad similitudinem defunctorum virorum illustrium expressae, imagines maiorum, VI, 53, 5.
Pessinus, oppidum Galatiae, ubi deae Matris templum, XXII, 20, 5.
Petelini, fidem servantes Romanis, fame expugnantur a Poenis, VII, 1, 3.
Petraeus, Philippi amicus, Lacedaemonem ab eo legatus missus, IV, 24, 8; cum exercitu occurrit Dorimacho Aetolo in Thessalia, V, 17, 6. Pater Sibyrti Epirotae, XXII, 9, 7.
C. Petronius, Romanorum legatus in Asiam, ad inspiciendas res Prusiae et Attali, XXXII, 26, 5.
Phacus, Macedoniae oppidum, XXXI, 25, 2.
Phaeacum luxus, XXXIV, 9, 15.
Phaeneas, praetor Aetolorum, interest colloquio T. Quintii cum Philippo, XVII, 1, 4 et 9; 3, 1; debilis oculis, 4, 3 seq. Rursus, victo Philippo, interest colloquio ad Tempe, XVIII, 20, 11 seq.; 21, 3 seqq. Rursus praetor bello Aetolico oratores de pace ad M'. Acilium mittit, XX, 9; et ex decreto Aetolorum ipse ad Acilium mittitur, qui Aetolos in fidem Romanorum traderet, XX, 10. Romam legatus intercipitur ab Epirotis, a quibus dimittitur solutis quinque talentis, XXII, 8, 11; 9, 7 seqq. A Fulvio Cos. per eius fratrem C. Laevinum pacem impetrat Aetolis, XXII, 12, 10 seqq.
Phaestus, urbs Cretae. Portum Phaestiorum occupant exsules Gortynii, IV, 55, 6.
Phaethontis casus, II, 16, 13.
Phalanx Achaeorum, duce Philopoemene, in cohortes (*τέλη*) divisa, ex intervallis locatas in acie, XI, 11, 6; 15, 2. Pyrrhus, in bello cum Romanis, alternatim manipulos Romano more instructos in acie locavit, et manipulos in phalangis modum, XVIII, 11, 10. Phalangem decies mille militum habuit Antigonus Doson in proelio cum Cleomene, II, 65, 2; viginti quinque millium Ptolemaeus Philopator, V, 65, 4. Macedonica convertere se et viritim pugnare non potest, XVIII, 9, 4; commoda et incommoda eius et eius comparatio cum acie Romanorum, XVIII, 12—15. Phalange Macedonica nihil terribilius unquam viderat L. Aemilius; XXIX, 6, 11 seq. Phalanx densata, XVIII, 12, 5 seq. Quodnam spatium capiat phalanx sive in itinere sive in acie, XII, 20 seq. Duplex, triplex phalanx, *διφαλαγγία, τριφαλαγγία*, II, 66, 9; XII, 20, 7.
Phalara (*τὰ*), urbs Thessaliae ad sinum Maliacum, XX, 10, 16; 11, 1. Intra 12 dies inde Nicander Ephesum navigat et redit, ibid.

Phalaris tyrannus; cum eo immerito confertur Hieronymus rex Syracusarum, VII, 7, 2. Eius taurus aeneus, Agrigento Carthaginem translatus, XII, 25.
Phalasarna, Cretae oppidum, XXIII, 15, 3 et 8.
Phalerae, praemium equitis qui hostem prostravit et spolia ei detraxit, VI, 39, 3.
Phameas, XXXVI, 6, 1.
Phanotia, Phocidis urbs: eius obsidio, XXIX, 6a, 5. In arcem Phanotensium proditionem molientes Aetoli decipiuntur ipsi a Philippi praefectis, V, 96. *Οἱ Φανοτεῖς*, ponitur pro ipsius urbis nomine; in qua diversatur A. Hostilius apud Nestorem Cropium, XXVII, 14, 4: nisi ibi *Φανοτεῖς* sunt incolae castelli cui Phanota nomen, in Epiro; quod tamen non necesse videtur ut statuamus.
Phara. Vid. Pharae Messeniae.
Pharae, urbs Achaeorum, ex 12 primis olim foederatis, II, 41, 8. Pharaeenses inter quattuor civitates quae instaurare pristinum foedus Achaicum coeperunt, II, 41, 12. Eorum fines peragrantes populantur Aetoli, IV, 6, 9; 7, 3. Rursus agrum eorum, *τὴν Φαραϊκήν*, populatur Euripidas Aetolus, dux Eleorum, IV, 59; V, 94, 3. Cum nil opis eis adveniret a praetore Achaeorum, nil amplius in commune conferre decernunt, IV, 60, 4 seqq. Pharaeensis Lycus, propraetor patriae ditionis, V, 94, 1; 95, 7.
Pharae et Pherae (*αἱ Φαραὶ* et *Φεραί*), oppidum Messeniae: eius situs, XVI, 16, 3 et 8; a Messenis divulsa civitas, concilii Achaeorum fit particeps, XXV, 1, 2. De Pheris Thessaliae vid. infra.
Pharnaces, rex Ponti, bellum gerit cum Eumene et Ariarathe, III, 3, 6. Sinopen, liberam civitatem, expugnat; et de controversiis suis cum Eumene legatos Romam mittit, XXIV, 10, 1 seqq.; XXV, 2, 6 seqq.; avarus et superbus, XXV, 2, 7. Bellum persequitur cum Eumene et Ariarathe, invitis Romanis, XXV, 4 seq. Inducias cum eo facit Attalus, Eumenis nomine, XXV, 6. Pacem petit ab Eumene et Ariarathe, XXVI, 6; foederis formula, ibid. Rex omnium iniquissimus, XXVII, 15, 1; conf. XXV, 2, 7; 5, 2.
Pharsalus, urbs Phthiotidis in Thessalia, XVIII, 30, 7 seq.: eam Aetolis eripuerat Philippus, XVII, 3, 12. Eandem ab eo apud Romanos repetunt Aetoli, ibid. et XVII, 8, 9; XVIII, 21, 3; 30, 7 seq. Pharsaliorum agro opportune imminent Thebae Phthiae, V, 99, 3 seqq.
Pharus, insula maris Adriatici, prope Illyrici oram; in ea dominatur Demetrius Pharius, V, 108, 7. Pharii in gratiam Demetrii impunes dimittuntur a Romanis, II, 11, 15.
Pharus, urbs munitissima, eiusdem cuius insula nominis, a Romanis capta et diruta, postquam ab eis defecit Demetrius Pharius, III, 18 seq. Foedere Philippi cum Hannibale cavetur ne Romani domini maneant Phari, VII, 9, 13.
Pharycus spoliavit Iunonis templum Argis, IX, 34, 10.

Phaselis, urbs maritima Lyciae s. Pamphyliae, XXX, 9, 4 et 9. Phaselitae, ibid. § 7 et 10.
Phasis, fluvius Colchidis. Qui ad eum navigant, Sinopen ad dextram habent, IV, 56, 5. Ponto supra regionem quae fluvio alluitur imminet regnum Artabazanis, V, 55, 2.
Phayllus, dux copiarum Achaei sub Garsyeride, V, 72 seq.
Pheias, insula Elidis, IV, 9, 9.
Pheneus, Arcadiae oppidum, occupatum a Cleomene, II, 52, 2. Pheneensium ager, *ἡ Φενική*: per eum ex Psophide in Stymphaliam proficiscitur Euripidas, inde Sicyoniorum agrum invasurus, IV, 68, 1.
Pherae, urbs Thessaliae: prope eam acris incidit velitatio inter copias T. Quintii et Philippi, paucis diebus ante pugnam ad Cynoscephalas, XVIII, 2. Pheraeorum et Pharsaliorum agro opportune imminet urbs Larisa, V, 99, 3; conf. XVIII, 2.
Phiala, praemium peditis qui hostem prostravit, et spolia ei detraxit, VI, 39, 3.
Phialephoros, *ἡ φιαληφόρος*, apud Locrenses, XII, 5, 9 seqq.
Phialia. Vide Phigalia.
Phibotides urbes Illyrici, V, 108, 2.
Phidias Iovem Homericum expressit, XXX, 15, 4.
Phigalea, Phialia, Peloponnesi urbs in Arcadia, prope fines Messeniorum, cum Aetolis faciens et in eorum potestate, IV, 3, 5 seq.; 31, 1. In ea residet Dorimachus nomine Aetolorum, bellum moliens Messeniis, IV, 3, 5 seqq.; 6, 10. In eam confluunt Aetoli piratae, qui ex Messenia praedam faciebant, IV, 3, 8; 79, 6 seq. In ea sedem belli figit Scopas cum Aetolis, incursionem in Messeniam faciens, IV, 6, 10 seq. Phialenses deserentes Aetolos urbem suam Philippo tradunt; IV, 79, 5 seqq. Praesidium urbi imponit Philippus, IV, 80, 3. Post ereptam Aetolis Phialiam non recusant Messenii societatem belli Socialis, V, 4, 5.
Philaeni arae, prope maiorem Syrtim, terminus ditionis Poenorum in Africa III, 39, 2; X, 40, 7.
Philaenis femina de rebus obscoenis scripsit, XII, 13, 1.
Philammon, qui caedi Arsinoes reginae praefuerat, occiditur a mulierculis cum filio et uxore, XV, 25 a, 9; 30, 5; 33, 11 seq.
Philemenus cum Nicone Tarentum prodit Hannibali, VIII, 26 seqq.; velut a venatione rediens cum apro noctu urbem intrat, 31.
Philetaerus, Eumenis frater, favet Pytheae Thebano, XL, 1.
Philiades Messenius, pater Neonis et Thrasylochi, XVII, 14, 3 et 12.
Philinus, scriptor historiae primi belli Punici, effusum favorem prodit in Poenos, I, 14. Eius errores, I, 15; III, 26.
Philinus Corinthius a Diaeo, praetore Achaeorum, virgis caesus, XL, 5, 6.
Philippi, urbs Macedoniae. Civis Philippenus, fragm. hist. 41.
Philippicum bellum, III, 32, 7 seq.; natum ex bello Hanni-

balico; tum ex Philippico oritur Antiochicum, ibid. Vid. Philippus, Demetrii fil., XXII, 3, 5.
Philippopolis, eadem quae Thebae Phthiae in Thessalia, V, 100, 8.
Philippopolis Thraciae in Odrysis, qui Philippi praesidium inde expellunt, XXIV, 6, 5 seqq.
Philippus, Amyntae fil., rex Macedoniae, beneficia contulit Megalopolitanis, Messeniis, Tegeatis, Argivis, oppida eis restituens quae Spartani eisdem ademerant, II, 48, 2; XVII, 14, 6 seqq.; conf. IX, 28, 7; 33, 8 seqq. Multa praeparaverat ad bellum adversus Persas, III, 6, 5 et 12 seqq. et XXII, 2 b, 4; 19 a, 8. Cum victis ad Chaeroneam Atheniensibus humanissime egit, V, 10, 1 seqq.; XVII, 14, 13 seq.; XXI, 18. In eum maledicentissimus est Theopompus, VIII, 11—13. Graecis caussa et principium fuit servitutis, IX, 29; defenditur ab ista culpa, IX, 33.
Philippus Demetrii filius, Antigoni Gonatae nepos, pater Persei; sub tutela est Antigoni Dosonis patrui, II, 45, 2, et ab eo praeclare regitur, IV, 87, 6. Alexandri et Philippi Amyntae filii genere prognatus videri studuit, V, 10, 10. Succedit in regnum, mortuo Antigono, II, 70, 8; etiam tum puer, annum aetatis septimum decimum nondum egressus, IV, 2, 5; 5, 3; 24, 1: cui Apelles aliique tutores relicti erant ex Antigoni testamento, IV, 87, 8. Ad eum legatos mittunt Achaei, de Aetolis conquerentes, et auxilia ab eo ex Sociali foedere postulantes IV, 15, 1 seq. Aetolis, utpote pro more agentibus, non nimis irascitur, 16, 2 seqq. Ad Sociale bellum gerendum cum exercitu Corinthum venit; domum iam reversis Aetolis, inde Tegeam movet, Laconicam versus, IV, 22; non immiscens se Lacedaemoniorum internis seditionibus, societatem cum populo firmat, 23 seq.; et Corinthum redit, sociorumque de Aetolis querelas audit, 24 extr. et seq. Aegii in concilio avita amicitiae iura cum eo renovant Achaei, IV, 26, 7 seq. Hibernans in Macedonia, foedus facit cum Scerdilaedo, IV, 29. Ipse et Achaei foedus de societate ineunt cum Polyrrheniis et Lampaeis Cretensibus, IV, 55, 1 seq. Aetoliam, per Thessaliam et Epirum, petit, IV, 57, 1, et Ambraciam obsidet, 61; eamque et Phoetias capit, 63. Ad Stratum cum exercitu morantem invitant Achaei, ut traiecto Rhio Elidem invadat, 64, 2. Captis nonnullis Aetolorum urbibus, quum ei nunciaretur Dardanios invasionem parare in Macedoniam, domum redit, dein Larisae in Thessalia hibernat, IV, 64—66. Oeniadas, oppidum et arcem cum portu in Aetoliae et Acarnaniae confiniis, communit, 65, 7 seqq. Demetrium Pharium ad se confugientem benigne recipit, 66, 4 seq. Circa brumam cum parte exercitus in Peloponnesum venit, IV, 67, 6 seqq.; moxque Eleos ad Apelaurum

montem vincit, 69; Psophidem et alias eorundem urbes capit, 70 seqq.; Apellem prohibet Achaeos in servitutem redigere conantem, 76, et Aratum adversus Apellis calumnias tuetur: vid. Aratus. Egregia et vere regia eius iuvenis indoles, IV, 77; 82, 1; ex optimo principe dein in ferum tyrannum mutatus, IV, 77, 4; VII, 12 seqq.; IX, 23, 9. De solvendo stipendio exercitui eius fit decretum Achaeorum, V, 1, 11 seqq. Bellum Sociale mari gerere aggreditur, V, 2 seqq.; Cephalleniam petit, ubi per Leontii perfidiam Palunte urbe non potitur, V, 3 seq. Thermum Aetoliae petit, et templum ibi evertit et comburit, vindictae nimis ferociter indulgens, V, 6 seqq. Ex Aetolia reversus mira celeritate in Laconicam rursus irrumpit, eamque usque ad Taenarum populatur, V, 16 seqq.; ex Laconica Corinthum redit, 24, 1 seqq. Legatis Rhodiorum et Chiorum ad pacem cum Aetolis faciendam invitantibus paratum se esse respondet, si velint Aetoli, 24, 11; in Phocide rei magnae gerendae spem habet, 24, 12: sed ea spes irrita est, 26, 1 et 16. Ex Elatea Phocidis revertens Sicyonem devehitur, ibique apud Aratum divertit, 26, 16; 27, 3. Leontium proditorem occidi curat, 27, 4 seqq.; inducias facit cum Aetolis, sed pax non convenit, 28 seq. Hibernat in Macedonia, 30, 1. Bylazorem urbem Paeoniae occupat adversus Dardaniorum incursiones, V, 97. Meliteam oppugnaturus scalas iusto breviores applicat, ibid. Thebas Phthias expugnat, 99 seq.; in Peloponnesum cum classe et exercitu reversus, accepto nuncio cladis Romanorum ad Trasimenum lacum, pacem facit cum Aetolis, et bello Sociali finem imponit, 101—105. Oppida Illyrici, Macedoniae vicina, capta a Scerdilaedo, recipit et praesidiis firmat, V, 108; dein classe Illyricum petens (et ipsi Italiae inhians, instigatus a Demetrio Phario, V, 108, 4 seq.), Apolloniae Panico territus, re infecta, non sine ignominia, in Macedoniam redit, V, 109 seq. Foedus facit cum Hannibale et Poenis, III, 2, 3: cuius formula exhibetur, VII, 9. Adversus Messenios primum pravos mores nudavit, VII, 12, 1. Adamatus antea omnibus Graecis, 12, 4 seqq.; a Cretensibus *προστάτης* insulae electus, 12, 9; deinde exosus omnibus, 12, 10 seqq. Natura bonus, procedente aetate in vitia incidit, X, 26, 7 seq.; quoties Demetrio Phario et Taurione consultoribus usus est, pessimus fuit; quoties Arato aut Chrysogono, optimus, VII, 13 seq.; IX, 23, 9; V, 12, 5 seqq. Aratum veneno necat, VIII, 14. Lissum et Acrolissum capit, et multas Illyriorum urbes in deditionem accipit, 15 seq. Quum Aetoli, Romani et Attalus foedus fecissent contra Philippum et Achaeos, IX, 30, 6 seq. (ad quam societatem etiam Lacedaemonios invitarunt Aetoli, IX, 28 seqq.)

Echinum urbem, quae in Aetolorum erat potestate, oppugnavit cepitque, IX, 41 seq., et Achaeis aliisque sociis, opem eius contra illos implorantibus, strenue providit, X, 41 seq.; postquam Argis, ubi hiemavit, effrenatae libidini indulsisset, X, 26. Iterum Thermum Aetoliae et Apollinis ibi templum vastat, XI, 4. Per legatos (in concilio nescio quo, fortasse Achaeorum) declarat paratum se esse ad pacem cum Aetolis aequis conditionibus faciendam, XI, 7, 9 seq. Parum abest ut Attalum deprehendat, XI, 7, 1. Pacem cum Aetolis facit Phoenicae in Epiro, XIII, 1, coll. XV, 23, 8; XVII, 1, 14. Heraclidis opera classem Rhodiorum in ipsorum portu incendio corrumpit, XIII, 4, 1—3, et c. 5, 1—3. Cretenses ad bellum adversus Rhodios concitaverat, XIII, 4, 2; 5, 1. Bellum in Thracia gerit, XIII, 10, 6—9. Coniuratione facta cum Antiocho M. de partiendo Ptolemaei Epiphanis regno, Cariam, Chium et Samum ad se rapit, III, 2, 8; XV, 20, 7. Licet pacem fecisset cum Aetolis, tamen Cium urbem, sociam Aetolorum, copiis cum Prusia genero iunctis, expugnat capitque, XV, 21—23; XVII, 3, 12; 4, 7. Rhodios dolosa legatione decipit, XV, 22, 5 et 23, 1 seqq. Thasios violata fide subigit, XV, 24. Paullo ante id tempus Lysimachiam, Aetolorum sociam, sibi subiecerat; moxque Calchedonem, XV, 23, 8; XVII, 3, 11. Ad eum missus ab Agathocle legatus Ptolemaeus Sosibii f., XV, 25a, 10. Pergamenum agrum et loca sacra vastat, Attalo aegre e manibus eius elapso, XVI, 1. Post debellatum cum Rhodiis ad Laden proelium oblatam Alexandriam usque navigandi occasionem stulte omittit, XVI, 1a, 1 seqq. Sami classem habuit, XVI, 2, 4 et 9. Pugna navali ad Chium victus ab Attalo et Rhodiis victoriam sibi tribuit, XVI, 2—8. Cariam invadit, XVI, 11 seq.; III, 2, 8. Ei bellum indicunt Romani, ni a Graecis iniuria lacessendis absistat, XVI, 27. Ille forti et constanti animo persequitur incepta, 28; Abydum oppugnat expugnatque, 29—34; legatum Romanum, ad Abydum secum expostulantem, non audit, sed ut iuvenem ridet, XVI, 34; Achaeos concitare studet ad bellum cum Romanis, XVI, 38. Ex Epiri faucibus propere se recipere coactus a T. Flaminino, plurimas Thessaliae urbes vastavit, XVII, 3, 9; XVIII, 6, 4; XXVII, 13, 2. Colloquium instituit cum Tito, et cum Aetolorum, Rhodiorum et Attali legatis ad sinum Maliacum, XVII, 1—9; iocis ludit adversarios, 4, 4 seqq. Induciis pactis, legatos Romam mittunt partes omnes, 10 seq. Bellum cum Philippo durare decernit senatus, 12. Ab eius societate Achaeos ad Romanorum partes traduxit Aristaenus, 13, 8 seq. Pugna ad Cynoscephalas victus, XVIII, 4—10, in Macedoniam profugit, combustis Larisae char-

tis regiis, XVIII, 17, 1 seq.; pactis induciis, XVIII, 17, 4 seqq. denuo colloquitur cum Quintio ad Tempe de pacis conditionibus, 19—21. Conditiones Titi accipit, et filium suum Demetrium obsidem dat, 22. Pax ei data a Quintio confirmatur Romae, 25. Senatusconsultum ea de pace, 27. Bello Antiochico fidelem Romanis operam praestat; cuius gratia Demetrius filius et ceteri obsides ei restituuntur, tributum remittitur, et plures urbes redduntur, XX, 13; XXI, 9, 9. Queritur apud Romanos ereptam sibi ab Aetolis Athamaniam et Dolopiam; et frustra impedire conatur pacem Aetolis datam, XXII, 14, 4. Cum eo contendunt Thessali, Perrhaebi, Athamanes, et Eumenes, iudicibus Romanis, XXIII, 4 seq. et c. 11, 1 seq. Maroneae caedem edit Philippus; et Cassandrum, cuius opera ea in re usus erat, veneno tollit, XXIII, 13 seq. Romanis iam tum infensus, Demetrium filium Romam mittit ad purganda crimina, 14, 7 seq.; XXIV, 1. Byzantiis adversus Thraciae regulos auxilia promittit, XXIII, 14, 12. Ad accusandum Philippum multae legationes Romam conveniunt, XXIV, 1. Demetrii caussa patri veniam dant Romani, 2. Inde Philippi et Persei, maioris filiorum, odium in Demetrium et insidiae, c. 3 et 7. Prusiae auxilia miserat ad bellum cum Eumene, XXIV, 1, 4; 3, 1. Invitus ex Thraciae urbibus excedit tandem, XXIV, 6. Thracibus mediterraneis bellum facit, Philippopolin praesidio munit, quod tamen paulo post ab Odrysis expellitur, ibid. Veluti furiis agitatus insana consilia capit; Macedones in Emathiam transducit; civium suo iussu olim interfectorum liberos custodiae tradit; simultate mutua filiorum cruciatur, XXIV, 8. Eos alloquitur et funesta fraternarum discordiarum exempla ante oculos ponit, XXIV, 8a et b. Bellum animo destinaverat atque etiam paraverat, quod Perseus deinde adversus Romanos gessit, XXII, 22b, 4. Alia nonnulla ad Philippum pertinentia in fragm. hist. 42—45.

Philippus, Persei natura frater et adoptione filius, octodecim annos natus Albae moritur biennio post Perseum, XXXVII, 1d, 2.

Philippus (falsus). Vid. Pseudophilippus.

Philippus, Achaeorum legatus in Macedoniam ad gratulandam Romanis victoriam de Perseo, XXX, 10, 3.

Philippus, Antiochi M. σύντροφος, elephantis praefectus ad Rhaphiam, V, 82, 8.

Philippus, Persei legatus Rhodum, XXVII, 4, 3 seqq.

Phillidas, dux Aetolorum et Eleorum adversus Philippum, post Euripidam, IV, 77, 6; 78, 1; ipsos socios Eleos diripit, 79, 2. Lepreo, et mox etiam Samico, cedere cogitur Philippo, IV, 80.

Philo, Agathoclis adulator, ministri Ptolemaei Eupatoris et Epiphanis, XIV, 11, 1. Occi-

ditur in tumultu, XV, 33, 1 seqq.
Philo Chalcidensis: eum Romanis dedere iubetur Antiochus ex pacis lege, XXI, 14, 7; XXII, 26, 11.
Philo Cnosius Neocretibus praeest in exercitu Ptolemaei Philopatoris, V, 65, 7.
Philo Thessalus pacis conditiones a Metello affert Diaeo, quas ille respuit, XL, 4, 3 seqq.
Philocles, amicus Philippi, Demetrium Philippi filium Romam comitatur, XXIII, 14, 7; XXIV, 1, 5. Iam antea Romam a Philippo fuerat missus, occasione belli Prusiae cum Eumene, XXIV, 3, 2. Eiusdem opera insidias Mylasensibus frustra struxerat Philippus, XVI, 24, 7.
Philocrates, Rhodiorum legatus Romam, XXX, 4, 1; 5, 1.
Philodemus Argivus Hieronymi legatus ad Hannibalem, VII, 2, 2 seqq.
Philomelienses, cives urbis Phrygiae maioris, cui Philomelium nomen, XXII, 18, 4.
Philomelus et Onomarchus templum Delphicum spoliant; tyrannos illos tollit Philippus Amyntae fil., IX, 32, 4 seqq.
Philophron, Rhodiorum legatus ad 10 legatos Romanos post bellum Antiochicum, XXIII, 3, 2. Eidem non placet ut Rhodii rebus Persei se immisceant, XXVII, 11, 2. Romanis favet, XXVIII, 2, 3; 14, 3. Romam legatus mittitur ad deprecandam iram Romanorum post bellum Persicum, XXX, 4, 1 seqq. et c. 19, 4 seq.
Philopoemen Megalopolitanus promotor et consummator foederis Achaici, II, 40, 2. Iuvenis prudenter fortiterque rem gerit in pugna Antigoni cum Cleomene ad Sellasiam, II, 67—69. De eo tres libros separatim edidit Polybius, X, 24, 5 seq. Nobilissimo Arcadiae genere ortus, institutus est a Cleandro Mantinensi, etc., X, 25, 1 seqq. Praefectus equitum creatus Achaeorum corruptam disciplinam restituit et perpetuis exercitationibus equites suos praestantiores hostibus reddidit, X, 25, 6 seqq. et c. 21 et 22. Praetor Achaeorum, XI, 10, 7; ad armorum cultum hortatur Achaeos et disciplinam omnem militarem restituit, XI, 8—10; ipse moribus simplicibus utens et magna apud suos auctoritate, XI, 10, 1—7. Milites in itinere assuefacit ad parce utendum cibariis, fragm. hist. 46. Machanidam, Lacedaemoniorum tyrannum, acie ad Mantineam vincit, XI, 11 seqq., et fugientem sua manu confodit, 18. Rursus praetor, in unum diem iuventute omni Achaeorum, insciis omnibus, Tegeam convocata, incursionem in Laconicam fecit et hostes insidiis circumvenit, XVI, 36 seq. Ei coronam decernunt Lacedaemonii, XXI, 15 seqq. Huius rei gratia ille Spartam venit et in curia Lacedaemoniorum concionem habet, ibid. 5 seqq. Octoginta Spartanos ad Compasium occidit muros Spartae deiecit, et veteres exsules in urbem reduxit, XXI, 16 coll. XXIII, 1, 1; 7, 5 seq. Honestam in exsu-

lum Spartam reductione, utilem vero in ipsius urbis depressione, rem egit, XXI, 17. Qua caussa Romae accusatur, XXIII, 1, 1; simul ipse legatos Romam mittit, 1, 4. Achaeis facultatem dat res a Boeotis per vim repetendi, XXIII, 2, 13. In renovanda societate cum Ptolemaeo Epiphane levitatem committit, 9, 11. Ab eo in republica dissident Aristaenus et Diophanes, XXIII, 10. Rem Lacedaemone gestam defendit coram Q. Caecilio, XXIII, 10, 8. Infensus est ei T. Quintius, XXIV, 5, 2, et frustra ab eo petit ut gentis concilium sibi cogatur, 5, 15 seqq. Archonem ducem primum improbat, recte deinde collaudat utpote solerter occasione utentem; quod ei vitio vertit Polybius, XXIII, 10 a. Moritur eodem anno quo Hannibal et Scipio, XXIV, 8 d et 9. Captus a Messeniis et interfectus, XXIV, 12, 13, annos 70 natus, XXIV, 8 c. Caedem eius Messenae ulciscitur Lycortas, XXIV, 12. Per quadraginta continuos annos in republica cum gloria versatus invidiam tamen effugit, XXIV, 9, 4. Cum Aristaeno collatus, XXV, 9. Eius statuae in Graecis urbibus conservatae, XL, 7 a. Eidem olim decretos honores vindicat Polybius, XL, 7 a, 3 et 8.

Philosophi tres Athenis Romam legati, XXXIII, 1, 9.

Philostratus, praefectus quinqueremis Rhodiae in pugna ad Chium, XVI, 5, 1 seqq.

Philostratus, Molossus Epirota (ut videtur), A. Hostilium Cos. per Epirum proficiscentem Perseo prodere molitur, XXVII, 14.

Philoteria, oppidum Coelesyriae ad lacum Tiberiadis, in quem Iordanes influit, V, 70, 3 seq. Eam in deditionem accipit Antiochus M., ibid.

Philotis, mater Charopis Epirotae, cuius opera ille mulieres spoliare consueverat, XXXI, 21, 13 seq.

Philoxenus, dithyrambicus poeta et musicus; carmina eius modosque vulgo addiscunt Arcades, IV, 20, 9.

Phlegraei campi, circa Capuam et Nolam, ab Etruscis olim possessi, II, 17, 1 seq.; III, 91, 7.

Phlius, oppidum Peloponnesi, inter Sicyoniam et Argolidem, occupatur a Cleomene, II, 52, 2. Phliasiorum tyrannus Cleonymus, tyrannide abdicata, Achaeis se iungit, II, 44, 6. Eorum ager, ἡ Φλιασία; in eo ad Dioscurium castra ponit Philippus, IV, 67, 9.

Phocaea, civitas Aeolica, ab Achaei partibus ad Attalum transit, V, 77, 4. Phocaeenses alii cum Antiocho, alii cum Romanis facientes, legatos mittunt ad Seleucum, Antiochi filium, XXI, 4. Iis post bellum Antiochicum pristinas leges et agrum reddunt Romani, XXII, 27, 7.

Phocis. Phocenses foedere Antigoni cum Achaeis comprehensi, IV, 9, 4; 15, 1 seq.; queruntur de vi ab Aetolis facta, IV, 25, 2. In Phocide rem quandam magni momenti gerere se posse sperat Philippus, V, 24, 12; sed irrita ea spes fuit, 26, 1 et 16. Inde

ad Philippum mittuntur litterae Megaleae, clam ad Aetolos scriptae, V, 28, 4. Eam adversus Aetolos tuetur Philippus, X, 42, 2. Ea et Locride e vestigio deducere praesidia tenetur Philippus per inducias cum T. Quintio pactas, XVII, 10, 4. Phocenses tuti non sunt, quamdiu Philippus Chalcidem tenet, XVII, 11, 6. Liberi renunciantur ex senatusconsulto Romanorum, XVIII, 29, 6; ita tamen ut Aetolorum concilio sint contributi, 30, 9. Phocenses infelices XXXVIII, 1 c, 6. In Phocide Patrenses praesertim magnam cladem passi sunt bello Achaico, XL, 3, 4, scil. in pugna qua Metellus Achaeos vicit (conf. c. 6, 11), et Diaeum cum exercitu oppressit, XL, 1.

Phoebidas Lacedaemonius Cadmeam per dolum occupat, IV, 27, 4.

Phoenice, urbs Epiri munitissima et opulentissima, II, 5, 8; 8, 4; XXXII, 22, 2; proditione mercenariorum Gallorum capitur ab Illyriis, II, 5. Romanorum legati ibi cum Epirotis agunt de Philippo, XVI, 27, 4. Inde ex Epiro Romam mittuntur legati, XXXII, 24; conf. c. 22, 1 seq.

Phoenice, regio Asiae, interdum communi Coelesyriae nomine comprehenditur, ut V, 80, 3, et saepius alias; alias utrumque nomen coniungitur, ut V, 66, 6; VIII, 19, 11; XXVIII, 1, 2. Inter eam et Ciliciam sita est Seleucia ad mare, V, 59, 4 seq. Antiochus ei et Coelesyriae manus iniicit, III, 2, 8. Easdem ex Ptolemaei Lagi iure ad reges Aegypti pertinere contendunt legati Ptolemaei Philopatoris adversus Antiochum M., V, 67, 10. Conf. Coelesyria.

Phoeteae sive Phoetiae, Acarnaniae oppidum in potestate Aetolorum, captum a Philippo, IV, 62, 7 et 10.

Φωλεός, lustrum, latibulum, spelunca; locus sic dictus in urbe Megalopoli prope murum, IX, 18, 1; II, 55, 5.

Phorunna, oppidum Thraciae, IX, 45, 4.

Phoxidas Achaeus, dux Graecorum mercenariorum Ptolemaei Philopatoris, V, 65, 3 seq.; 85, 2 seqq. Conf. seq.

Phoxidas Melitaeensis centuriat copias Aegyptiacas, V, 63, 11. Conf. Achaei Phthiotae.

Phrixa, oppidum Triphyliae, IV, 77, 9; in deditionem accipitur a Philippo, IV, 80, 13.

Phrygia ad Hellespontum XXII, 5, 14; distinguitur a Phrygia Maiori, XXII, 27, 10. Utraque regno Eumenis adiicitur a Romanis post bellum Antiochicum, ibid.

Phthiotae. Vid. Achaei Phthiotae.

Phthiotis. Vid. Eretria Phthiotidis et Thebae Phthiae.

Phylarchus, historicus, contraria scribit Arato, et multas tragoedias facit de casu Mantinensium et de Aristomacho Argivo, II, 56—59. Alia in eodem reprehendit Polybius II, 60—63.

Phyromachus, statuarius, Aesculapii signum in templo Pergameno confecit, XXXII, 25, 4.

Physcon, XXXIV, 14, 6. Vid. Ptolemaeus.
Physsias, nobilis Eleus, bello captus a Lyco, propraetore Achaeorum, V, 94, 6.
Phytaeum, Aetoliae oppidum, in media Aetolia, V, 7, 7; XI, 4, 4.
Phyxium, locus Elidis, V, 95, 8.
Picenus ager, devictis Senonibus ademtus, civibus Romanis divisus, II, 22, 7. Picenum populatur Hannibal, III, 86, 9.
Pictones, populus Galliae, XXXIV, 10, 6.
Pieriam vastat Scopas praetor Aetolorum, IV, 62, 1, ubi legendum *τόν τε σῖτον*.
Pilum Romanum, *ὁ ὑσσὸς*, VI, 23, 8 seq.; I, 40, 13. Triarii pro eo hasta utuntur, VI, 23, 16.
Pinarus, Ciliciae fluvius, XII, 17, 3.
Pindari laudatio pacis parum honesta, IV, 31, 5 seq.
Piraeeus, portus Athenarum, XVI, 25, 2 et 4.
Piratae. Vid. Aetoli et Illyrii. Adde fragm. gramm. 83.
Pisa vel Pisae, prima urbs Etruriae a Liguria venientibus, II, 16, 2, e Sardinia eo appellit C. Atilius Cos., II, 27, 1; 28, 1. P. Scipio Liguriae oram legens quinto die inde Massiliam venit, III, 41, 4, et eo redit, 56, 5.
Pisatis, Pisaeus ager, pars Elidis in Peloponneso, IV, 74, 1. Conf. Olympia.
Pisces sub terra in Galliae campis Pyrenaeum versus montem, XXXIV, 10, 4.
Pisidia: eam populatur Achaeus, V, 57, 7. Eius incolas ad arma secum socianda adversus Selgenses hortatur Garsyeris, nomine Achaei, V, 72, 9; 73, 3, ubi commemorantur Pisidiam incolentes Etennenses, Sidetae, Pedlenissenses, Selgenses. Eam post bellum Antiochicum Eumeni dari a Romanis consentiunt Rhodii, XXII, 5, 14; et datur ei Milyas, quae Pisidiae accensebatur, XXII, 27, 10.
Pissaeum Pelagoniae oppidum direptum a Scerdilaedo, V, 108, 1. Conf. seq.
Pissantini, populus Illyricus, cuius oppidum Orgessum Scerdilaedo eripuit Philippus, V, 108, 8. Nil videntur hi commune cum Pissaeo habere supra memorato, quod Pelagoniae *πόλισμα*, id est parvum oppidum, vocat Polybius.
Placentia, colonia Romanorum ad Padum in Gallia Cispadana, III, 40, 5; 66, 9. Prope Placentiam (sic legendum videtur pro vulgato Massiliam) erat sedes Anamarum, II, 32, 1. Ibi castra ponit Scipio, III, 66, 9. Eodem se recipiunt qui e pugna ad Trebiam evaserunt, 74, 6. Eo convenire exercitum iubet consul, Liguribus bellum illaturus, XXXIII, 8, 1.
Plagae quattuor mundi, III, 36, 6 seq.
Platanus, oppidum Phoenices: fauces ad eam, V, 68, 6.
Plato conversionem rerumpub. ex alio genere in aliud accurate explicavit, VI, 5, 1. Rempublicam Cretensium similem esse ait reipublicae Laconicae, VI, 45, 1. Ipsius respublica, 47, 7 seqq. Fabula Arcadica ab eo citata de hominibus in lupos mutatis, VII, 13, 7. Eius dictum (beatos fore homines, si philosophi

regnarent) ad historiae scriptionem applicat Polybius, XII, 28, 2; conf. c. 27.
Plator, dux Illyriorum, quos Philippus subsidio misit Cretensibus, IV, 55, 2.
Pleiades. Vid. Vergiliae.
Pleuratus, Illyrici rex, pater Agronis, II, 2, 4, et Scerdilaedi.
Pleuratus, Scerdilaedi filius, Pleurati nepos, pater Genthii, cum Scerdilaedo copias educit adversus populos Epiri, Philippi socios, X, 41, 4. Ei parent Dalmatae, XXXII, 18, 3 seq. Eidem a T. Quintio dantur Lychnis et Parthini, Illyrici civitates, quae in Philippi fuerant potestate, XVIII, 30, 12; XXI, 9, 7; XXII, 4, 3.
Pleuratus, Pleurati filius, Genthii frater, a fratre occiditur, XXIX, 5, 8.
Pleuratus, exsul Illyricus, Persei legatus ad Genthium regem, XXVIII, 8, 1.
Poenae militares, VI, 37 seq. Conf. Desertores.
Poeni. Vid. Carthaginienses.
Poesis tribus partibus constat, historia, dispositione, fabula, XXXIV, 4, 1 seqq. Homeri poesis est scriptio philosophica, XXXIV, 4, 4 seqq.
Polemarchi, *πολέμαρχοι*, magistratus civitatum Peloponnesi, qui claves urbis in sua potestate habent, et interdiu in statione ad portas versantur, IV, 17, 2. Eosdem IX, 17, 3, vocat *τοὺς ἄρχοντας τοὺς εἰθισμένους τηρεῖν τὰς πύλας*. Cynaethensium polemarchi urbem Aetolis prodiderunt, IV, 17, 3. Polemarchorum curia, *τὸ πολεμαρχεῖον*, Phigaliae, IV, 79, 5.
Polemarchus Arsinoensis, Aetolorum legatus Romam, XVII, 10, 8.
Polemocles, Rhodiorum nauarchus adversus Byzantios missus, IV, 52, 2; cum classe in Cretam mittitur petentibus Cnosiis, 53, 1; ab Eleuthernaeis Cretensibus incusatur occidisse Timarchum, civem Eleuthernaeum, 53, 2.
Polemocrates, pater Limnaei, XXIX, 3, 6. Eum in Samothraciam mittere Eumeni proponit Perseus, ut ibi arcani foederis pretium apud sequestrum deponat, XXIX, 1 f, 3.
Poliasium, locus nescio quis Laconicae, XVI, 16, 2.
Polichna, oppidum ditionis Argivorum, captum a Lycurgo, Spartae rege, IV, 36, 5. Conf. Prasiae.
Polyaenus Achaeus bello Persico temporis rationem habendam censet respectu Romanorum, XXVIII, 6, 8.
Polyaenus Cyparissensis, comes Philopoemenis Machanidam persequentis, XI, 18, 2.
Polyaratus Rhodius, cum Dinone frustra Rhodios ad Persei partes a Romanis abstrahere conatur, XXVII, 6; conf. c. 11, 2. Ptolemaeos Popilius iubet eum Romam mittere, XXIX, 11, 9. Rhodum, et post varia fata Romam tandem transportatur, XXX, 9.
Polybius (Polybus?), Megalopolitanus, unus e ducibus Achaeorum sub Philopoemene, in pugna ad Mantineam cum Machanida, XI, 15, 5.

Polybius Megalopolitanus, historiarum scriptor, Lycortae filius, XXIII, 1, 6. Historiam suam scripsit in usum maxime Graecorum, I, 3, 7 seq. Eius molem excusat, III, 32, 1 seqq. Visendi studio et veritatis cognoscendae iter per Alpes suscepit, III, 48, 3. Eodem consilio Africam, Hispaniam, Galliam peragravit, et Atlanticum quoque navigavit oceanum, III, 59, 7. Eas res in historia sua descripsit, quae partim ipsius, partim patrum memoria acciderunt; quarum aliis ipse interfuit, alias a testibus oculatis accepit, IV, 2, 2. In exquirendis temporibus diligentissimus, ex sententia Ciceronis, VI, 2. Eius aetate terra et mari omnia patebant, et pleraeque artes ita erant perfectae ut certa quadam via ac ratione addisci praecepta earum possent, IX, 2, 5; X, 47, 12. Tactici eius Commentarii, IX, 20, 4. Pyrsiarum ratio ab eo emendata, X, 45, 6 seqq. De Locris bene meritus est, XII, 5, 1—3. Zenonem Rhodium de errore in ipsius historia commisso amice admonet; et ab aliis, ut idem sibi faciant, postulat, XVI, 20, 5 seqq. Legatus nominatur ad Ptolemaeum Epiphanem cum Lycorta et Arato, licet tunc nondum ea aetate esset qua ex lege alias respublicas capessere posset; neque vero locum habuit ea legatio, XXV, 7. Eum ridet Posidonius scribentem 300 urbes Celtiberiae eversas esse a Ti. Graccho, XXVI, 4. Suspectus videtur Romanis, XXVIII, 3, 7. Praefectus equitum nominatur Achaeorum, praetore Archone, XXVIII, 6, 9. Pro restituendis Eumenis honoribus verba facit, c. 7, 8 seqq. Legatus mittitur ad Q. Marcium Philippum Cos. in Thessaliam, ut auxilia ei offerret Achaeorum, quae ille tamen non accepit, 10 seq.: sed in castris Romanis manens rebus tunc gestis interfuit, 11, 6. Appio Centoni iussu consulis negat auxilia Achaeorum, quae ille postulavit, 11, 7 seqq. Per singulos annos, quae apud quemque populum quoque anno gesta sunt, descripsit, incipiens cuiusque anni historiam a rebus in Italia gestis, XXVIII, 14, 9 seqq. Ptolemaeis fratribus auxilia adversus Antiochum mittenda censet, XXIX, 8, 2; 9, 1 seqq. Equitum auxiliarium praefectum ab Achaeis eum petunt Ptolemaei, 8, 5; saltem suarum copiarum ducem, si auxilia non mitterent Achaei, 10, 7. Romae inter exsules (ob belli Persici culpam vel suspicionem) versans (conf. XXXII, 9, 5), Demetrio Seleuci filio, Romae obsidi, suadet ut fuga in Syriam evadere et regnum ibi capessere conetur, XXXI, 19—24. Venationem singulariter amat, XXXI, 22, 3; XXXII, 15, 8. Pro eo maxime et Stratio, exsulibus Romae, deprecantur legati Achaeorum, XXXII, 7, 14. Consuetudinis ipsius cum Scipione initium, incrementum et perpetuitas, XXXII, 9 seq. Fabius et Scipio fratres quum ceteri graeci exsules per Italiae civitates distri-

buerentur, apud praetorem effecerant ut Polybio Romae manere liceret, XXXII, 9, 5. Libertas ei datur Roma domum redeundi cum ceteris exsulibus; ampliora ille petit pro exsulibus, sed ridetur a Catone, XXXV, 6. A. M. Manilio consule Lilybaeum arcessitus, XXXVII, 1 e, 1. Corcyram delatus, hinc in Peloponnesum revertitur, dissoluto ad tempus bello Punico, ibid. § 3. Quomodo de seipso loquatur, explicat, 1 f, 1 seqq. Proprium ipsius nomen nemini cum eo commune, ibid. § 4. Scipione res in Africa gerente, classe ab eo accepta, scrutandi illius orbis caussa circumvectus est, XXXIV, in fine, fr. lat. Cum Masinissa conversatus est, IX, 25, 4. Adest Scipioni in eversione Carthaginis, XXXIX, 3, 6. Corinthi expugnationi interest, aut paullo post supervenit, XL, 7, 1. Philopoemenis honores vindicat, XL, 7 a, 3 et 8; item Arati et Achaei, ibid. § 10. De Diaei bonis nihil eorum, quae ei a legatis Romanis oblata sunt, accipit, XL, 9, 1. Achaiae statum ordinat ex mandato decem legatorum Romanorum, XL, 10. Honoribus a popularibus suis cumulatur, ibid. § 4 seqq. Confectis decem legatorum mandatis, Romam revertitur, XL, 13, 1. Regnante Ptolemaeo Euergeta Physcone in Aegypto fuit, XXXIV, 14, 6. Sardibus in Asia collocutus est cum Chiomara, Ortiaginis uxore, Gallorum reguli, XXII, 21, 12. Universa eius Historiarum summa et epilogus, XL, 14', 1 seqq. Separatim a sua historia scripsit Vitam Philopoemenis tribus libris, X, 24, 5 seq.; Bellum Numantinum, Tactica, de Habitatione sub Aequatore, de Zonis et Polis mundi. Mortuus est domi anno aetatis 82.

Polybus. Vid. Polybius.

Polycletus Cyrenensis, Hieronymi legatus ad Hannibalem, VII, 2, 2 seqq.

Polycrates Argivus, Mnasiadae filius, hortatur milites Ptolemaei Philopatoris, V, 63, 5 seqq.; equites exercet, 65, 5. Eisdem praeest in proelio ad Rhaphiam, 82, 3; 84, 8. Cypro praeficitur et fideliter eam administrat, XVIII, 38, 5 seq. Eius cognatae, quum consolari vellent Oenanthen, Agathoclis matrem, male ab ea accipiuntur, XV, 29, 10. E Cypro reversus, Scopam accusat, XVIII, 37, 1. Anaboleteria Ptolemaei Epiphanis parat, et magnam Alexandriae potestatem obtinet, 38, 3 seqq.: sed procedente tempore in omne genus libidinis prolabitur, ibid. Rebelles optimates Aegyptiacos in potestatem regis redigit XXIII, 16 (XXI, 19), 3 seq. Eius pravo consilio iuvenis rex nullam partem rei militaris attingit, ibid.

Polycritus, Neptuni templum Mantineae spoliavit, IX, 34, 10.

Polymedes Aegiensis bello capitur ab Eleis, V, 17, 4.

Polyphantas cum copiis mittitur a Philippo ad defendendam Phocidem et Boeotiam, X, 42, 2.

Polyphontas Lacedaemonius effugit caedem factam a factione Aetolica et ad Philippum evadit, IV, 22, 12.
Polyrrhenii Cretenses a Cnosiorum societate ad Lyttios deficiunt, IV, 53, 6. Quingentos (s. trecentos) Cretenses Philippo et Achaeis auxilio mittunt, IV, 55, 5 seqq.; 62, 1.
Polyxenidas Rhodius, dux Cretensium in exercitu Antiochi, Labum montem superantis, X, 29, 6.
Pompa magnifica Antiochi Epiphanis, XXXI, 3.
Pompidas, exsul Thebanus, Chalcide apud legatos Romanos accusat Neonem et Hippiam eorumque socios, XXVII, 2, 1 seqq.
Pons fluvio Bacarae s. Macari impositus a Mathone et urbs ad pontem exstructa, I, 75, 5; Alphei a Philippo instauratus, IV, 77, 5; Tiberis ab Horatio Coclite rescissus, VI, 55.
Pontus Euxinus. A navigantibus in eum vectigalia exigunt Byzantii, III, 2, 5. Ostium eius in potestate est Byzantiorum, IV, 38, 2 seq., et gratias illis merito habent Graeci omnes, 38, 10; quibus regiones ad Pontum sitae multa, quum ad necessarios vitae usus, tum ad lautitiam, suppeditant, IV, 38, 3 seq. Pontica salsamenta, XXXI, 24, 1. Ponti ambitus; eiusdem duo ostia, Bosporus Thracicus et Cimmerius, IV, 39, 1 seqq. Mensura eius a Bosporo Thracico ad Cimmerium, XXXIV, in fine, fr. lat. Cur continuo effluat duplex causa, IV, 39, 7 seqq.; olim oplebitur, 40, 4 seqq.; et instar lacus et paludis erit, sicut Maeotis palus, 42. Ei supra regionem, quae Phasi fluvio alluitur, superne imminet regnum Artabazanis, V, 55, 2.
Ponti regnum apud Polybium vocatur Cappadocia ad Pontum, V, 43, 1 seq.
C. Popilius Laenas, ab A. Hostilio procos. legatus mittitur ad Thebanos, Achaeos, Aetolos et Acarnanes, belli Persici causa, XXVIII, 3—5. Legatus a senatu in Aegyptum missus Antiochum Epiphanem, Syriae regem, circulo inscribit, XXIX, 11; copias Antiochi Cypro eiicit, ibid. § 10. Ptolemaeos fratres iubet Polyaratum Rhodium Romam mittere, XXIX, 11, 9; XXX, 9, 2. Eius rogatu Menalcidas e custodia dimittitur a Ptolemaeis, XXX, 11, 2.
Popilius Laenas, Ποπίλιος Λαινᾶτος, legatus Romanorum in Liguriam, XXXIII, 7, 1.
Populorum arborum lacrymae, II, 16, 13.
Populus Romanus. Vid. Romani et Romanorum respublica Popularis status. Vid. Democratia. Populi potestas in republica Romanorum, VI, 14. Populus Romae obnoxius est senatui, 17.
M. Porcius Cato consul in Hispania uno die muros omnium cis Baetin urbium dirui iubet, XIX. Indignatur ob peregrinum luxum Romam introductum, XXXI, 24. Eius duplex dictum festivum, in Achaeos exsules domum dimittendos et in Polybium maiora postulare conantem,

XXXV, 6. Eiusdem iudicium honorificum de Scipione Aemiliano in Africa militante, XXXVI, 6, 6. Eiusdem lepide dictum in tres legatos ad pacem inter Prusiam et Nicomedem componendam missos, XXXVII, 1 h, 3. Reprehensio Postumii Albini graece historiam scribentis et tamen imperitiam sermonis deprecantis, XL, 6.

Porcorum magna copia in Italia, maxime in ora maritima Etruriae et Galliae Cisalpinae, II, 15, 2 seq.; XII, 4. Buccina ibi convocantur greges, XII, 4, 11 seqq.

Porphyreon, Phoenices oppidum: Angustiae ad eum, V, 68, 6. De eisdem angustiis, a Nicolao Ptolemaei duce obsessis, conf. V, 69, 1.

Porta Persis Sardibus, VII, 17, 6; Tegeatis Messenae, XVI, 17, 3; Temenis, Tarenti, VII, 27, 7; 30, 2. Add. Pylae.

Portenta ante pugnam Cannensem, III, 1?2, 8.

Porticus, ἡ στοά, vinearum series longior, opus vineis contextum, I, 48, 2; IX, 41, 1 et 3; XXII, 11, 6 seqq.; fragm. gramm. 102.

Porticus Scythica (ni potius Tychica) Syracusis, VIII, 5, 2.

Posidonius ridet Polybium, scribentem trecentas urbes eversas esse in Celtiberia a Ti. Graccho, XXVI, 4.

Aulus Postumius Cos. cum Cn. Fulvio anno Urbis 525, II, 11, 1. Sed mendosum est praenomen, et Lucius scribendum, Λεύκιος pro Ἄυλος. Vid. infra in L. Postumius.

A. Postumius Albinus (idem qui consul fuerat A. U. 574), legatus mittitur ad Dardanios et Thessalos adversus Perseum et Bastarnas, XXVI, 9.

A. Postumius Albinus, praetor urbanus, XXXIII, 1, 5; legatus ad pacem componendam inter Attalum et Prusiam, XXXIII, 11. Consul cum L. Lucullo, XXXV, 3, 7. Homo vanus, graecarum litterarum ridicule studiosus, XL, 6.

L. Postumius Albinus, idemque Magellus cognomine, consul cum Q. Mamilio, obsidet capitque Agrigentum, I, 17—19. Idem Lucius Postumius, cui in codd. perperam praenomen Aulus datur, consul iterum cum Cn. Fulvio, II, 11, 1; plures civitates Illyrici in deditionem accipit, et duram pacem Teutae et Illyriis imponit, II, 11 seq.

L. Postumius Albinus praetor mittitur in Galliam Cisalpinam, III, 106, 6; cum universo exercitu occidione deletur, 118, 6.

Pothine, celebris tibicina Alexandrina, XIV, 11, 3 seq.

Pothion, Rhodiorum prytanis, XXIII, 3, 10.

Praedae tertia pars apud Lacedaemonios regibus cedebat, II, 62, 1. Apud Romanos praeda divendita aequaliter dividitur, prudenti instituto, X, 15, 4 seqq. et c. 16 seq.

Praefecti sociorum, VI, 26, 5 seq. Eorum potestas infligendarum poenarum, 37, 8. Praefectus turmae equitum, VI, 25, 1 seq.

Praemiorum (scil. honorum) et poenarum apud Romanos arbiter est populus, VI, 14, 4—8.

Praemia militaria, VI, 39; fragm. hist. 47.

Praeneste, una ex urbibus Italiae, in quas impune exsulatum abire licet civi Romano, capitalis criminis reo, VI, 14, 8.

Praetores Achaeorum quotannis primum duo, mox nonnisi unus, II, 43, 1 seq. Praetoria comitia Achaeorum circa Pleiadum ortum, initio aestatis; Aetolorum autumno, IV, 37, 2 seq. (coll. III, 16, 7; 17, 1); V, 1, 1; 30, 7. Aetolorum praetor quo die nominatur, eodem magistratum init, II, 3, 1.

Praetorium in castris Romanis, VI, 27, 1; 41, 2. Custodia praetorii, VI, 33, 12; 35, 2.

Praetutianus ager, ἡ Πραιτεττιανή, III, 87, 3.

Prasiae, oppidum ditionis Argivorum, captum a Lycurgo rege Spartanorum, IV, 36, 5.

Pratio, Rhodiorum legatus ad Antiochum Epiphanis in Aegyptum, de pace cum Ptolemaeis facienda, XXVIII, 19, 1.

Prienenses, cives Prienes, Ioniae urbis, pecuniam ab Oroferne depositam Ariarathi tradere nolunt; male idcirco ab eo multati, XXXIII, 12.

Prinassus, Cariae urbs, a Philippo obsessa et capta, XVI, 11. Cives Prinassenses, ibid. § 5.

Principes in legione Romana, 1200 numero, VI, 22, 7 et 9; eodem modo armati quo hastati, 23, 16. Eorum sedes in castris, 29, 6 seqq.; ministerium castrense, 33, 3 seqq.

Prion, id est Serra, collis in Africa, ubi concisus est exercitus Spendii et Autariti, I, 85, 7.

Prion, locus Sardibus, ubi urbs arci iungitur, VIII, 15, 6.

Pristes, navigiorum genus, cum lembis numerantur, XV, 2, 9; sed maiora eis erant, XVII, 1, 1.

Proagorae Megalopolitani armenta abigit Nabis, XIII, 8, 7.

Proander Aetolus amicum se Romanorum simulat, XXVIII, 4, 3 seq.

Promontoria praecipua Europae, XXXIV, 7, 11 seq.; Siciliae tria, I, 42. Add. Mercurii promontorium, Pulchrum, Argennum, etc.

Pronni, oppidum Cephalleniae cum portu: quod aegre obsideri posse videns Philippus Paluntem pergit, V, 3, 3 seq.

Propontis per Bosporum Thracicum iungitur Ponto, IV, 39, 2 et 4; 43, 1. Per Hellespontum eo intratur, XVI, 29, 7 seq. Eius fauces ad Sestum et Abydum, IV, 44, 6. Eo adversus Thracum regulos auxilia Byzantiis promittit Philippus, XXIII, 14, 12.

Propus, eminens collis in Oligyrto monte Arcadiae, IV, 10, 6.

Proserpinae et Cereris aedes, Thesmophorium, Alexandriae, XV, 29, 8.

Proslaus, Sicyonius, arci Psophidis praeficitur ab Achaeis, IV, 72, 9, nomen suspectum.

Proverbia et sententiolae proverbiales, quae a Polybio citantur vel usurpantur, XII, 23, 7; IV, 34, 2; XL, 7, 3; XXIX, 6, 10; IV, 52, 2; X, 32, 1; VII, 11, 3; VIII, 21, 5;

XXX, 4, 7; XXXI, 20, 1; XXXVIII, 2, 9; XV, 16, 6; XXI, 12, 9; V, 32, 1; XXIV, 8, 3; XVI, 24, 4; VII, 13, 7; XV, 4, 11; V, 11, 1; fragm. hist. 27; V, 7, 4; IV, 27, 7; XXIV, 8, 10; XV, 20, 3; IX, 34, 11; XXXIII, 3, 3; et XL, 3 a; IX, 25, 3; XV, 25 a, 1; XXXIII, 27, 2; XII, 12 a, 1 seq.; 26 a, 2; XXX, 18 a; XL, 7 a.

Prusias, rex Bithyniae, cognomine Zielas, pater Prusiae τοῦ Κυνηγοῦ; eum Rhodii ad belli societatem adversus Byzantios invitant, IV, 47, 7. In Byzantios iratus, accipit invitationem, IV, 49; conf. III, 2, 5; IV, 48, 13. Hieron et Mysiam Byzantiis adimit, IV, 50. Ex Hiero ligna, marmora, tegulas aufert, 52, 7 seq. Byzantii contra eum advocant patruum eius Tiboeten, in Macedonia exsulantem, 50, 1 et 8 seq. Pacis conditiones inter eum et Byzantios conclusae, IV, 52, 6. Dona mittit Rhodiis, terrae motu afflictis, V, 90, 1. Idem internecione delet Gallos Aegosages, quos Attalus in Asiam invitaverat, V, 111, coll. c. 77 seqq. De Prusia (nescio patre, an filio) agitur etiam fragm. hist. 48 seq.

Prusias (ὁ Κυνηγὸς cognominatus, i. e. Venator), filius superioris, rex Bithyniae; Philippi, Macedoniae regis, gener, XV, 22, 1 seq. coll. 23, 10, et XVII, 4, 7. Philippi auxilio Cium, Bithyniae urbem, Aetolorum sociam, expugnavit sibique subiecit, XV, 21—23; XVII, 4, 7. Sollicitationem Antiochi, per litteras admonitus a Scipione, respuit, et Romanorum amplectitur partes, XXI, 9. Bellum gerit cum Eumene, ad quod auxilia ei mittit Philippus, III, 3, 6; XXIII, 18, 8; XXIV, 1, 4; 3, 1 seq. Confecto eo bello socius fuit Prusias Eumenis adversus Pharnacem: certe in formula foederis, XXVI, 6, 3; ab una parte nominantur Eumenes, Prusias, et Ariarathes; ab altera parte Pharnaces. Post bellum Persicum liberti habitu Romanum senatum salutat, XXX, 16; per legatos accusat Eumenem Romae, XXXI, 6, 2; 9, 3; rursus, XXXII, 3 et c. 5, 5. Attalum acie vincit, templa circa Pergamum diripit et regionem vastat, XXXII, 25; conf. 26, 2. In reditu exercitus eius fame et morbis laboravit, 25, 14. Intervenientibus Romanis pacem cum Attalo facere cogitur, XXXIII, 10 seq. Ei a Nicomede presso per legatos subveniunt Romani, XXXVII, 1 e, 1 seqq. Ab eo Attali arma avertunt Romani, ibid. Humile hominis ingenium et effeminati mores, XXXVII, 2. Abalienati ab eo subditi defectionem spectabant, ibid. § 7.

Prytanes Rhodiorum, XIII, 5, 1; XV, 23, 4; XXIX, 4, 4; fragm. hist. 53; per sex menses gerunt magistratum, XXVII, 6, 2. Eorum curia Prytaneum, XV, 23, 3; XVI, 15, 8; XXIII, 3, 10.

Prytanis, philosophus Peripateticus, leges scripsit Megalopolitanis, V, 93, 8.

Pseudophilippus, Philippi, Per-

sei filii, nomen aucupatus, XXXVII, 1 d, 1 seq., Macedones trans Strymonem vincit, ibid. § 2. Totam Macedoniam occupat, ibid. § 3. Eius victoriae nuncium in Graecia vix fidem invenit, ib. § 3 et 4.

Psophis, urbs antiqua et munitissima Arcadiae, Eleis contributa, IV, 70, 2 seqq.; 68, 1; 69, 2; propugnaculum Eleorum adversus Achaeos et arx belli, IV, 71, 2; capitur a Philippo, 71 seq. Achaeis ab eodem traditur, 72, 6. Psophidii, IV, 71, 13; 72, 8.

Ptolemaei, reges Aegypti. De Ptolemaeo nescio quo agitur fragm. hist. 55.

Ptolemaeus primus, Lagi filius, moritur Olymp. 124; II, 41, 2; 71, 5 seq. Disceptatur utrum ad eum an ad Seleucum pertinuerit Coelesyria ob devictum Antigonum, V, 67.

Ptolemaeus Philadelphus, secundus Aegypti rex, filiae suae Berenicae, Antiochi Syriae regis uxori, Nili aquam bibendam mittit, fragm. hist. 54. Pincerna eius Clino puella; cui plures statuas rex posuit Alexandriae, XIV, 2. Uxor Arsinoe, Lysimachi filia, Thraciae regis; filius ex ea Lysimachus, XV, 25, 2.

Ptolemaeus Euergetes propter casum Berenices, sororis suae, iratus Seleuco Callinico, Syriam bello petit et Seleucia urbe potitur, V, 58, 10 seq. Frater eius Lysimachus, Arsinoes filius, XV, 25, 2. Uxor Berenice, Magae filia; filii duo, Ptolemaeus Philopator et Magas, XV, 25, 2. Amicus Achaeorum multa in eos beneficia contulerat, II, 47, 2; adde XXIX, 9, 14. Dein deserens Achaeos Cleomenem opibus iuvat, Antigono Dosoni eum oppositurus, II, 51, 2. De eius societate cum Cleomene falsa et absurda perhibet Phylarchus, II, 63. Extremo regni eius tempore Alexandriam venit Cleomenes, V, 35, 1. Mortuo Euergetae successit filius Philopator, II, 71, 3; V, 34, 1.

Ptolemaeus Philopator circa Olymp. 140 succedit patri Euergetae, II, 71, 3; IV, 2, 8; V, 34, 1, coll. 35, 1. Fratrem Magam et Berenicen matrem occidit; negligens et socors princeps, aditu difficilis, amoribus et compotationibus indulgens, V, 34, 1; 36, 1; XV, 25, 2. Eo regnante perit Alexandriae Cleomenes, V, 35—39. Principem regni ministrum habuit Sosibium, V, 35, 7. Ab eo per legatos petunt Achaei et Philippus ne Aetolos ulla re iuvet contra socios, IV, 30, 8. Rhodiis deprecantibus libertatem concedit Andromacho, patri Achaei, IV, 51. Ei Antiochus M. bellum infert de Coelesyriae possessione, I, 3, 1; III, 2, 4; IV, 2, 11; V, 1, 5; 3, 1; 38—87 (conf. Coelesyria et Antiochus M.). Denunciatur Antiocho, Ptolemaeum consilia communicare cum Achaeo rebelle, V, 42, 8; 57, 2; VIII, 17, 9 seq. Ab eo ad Antiochum desciscit Theodotus, Syriae praefectus, V, 40, et 61 seq. Antiochum primo legationibus differt, V, 63 seqq.; dein proelio

vincit ad Rhaphiam, 86. Coelesyriae civitates, quas ceperat Antiochus, omnes se ei tradunt, et miris modis ei blandiuntur, ibid. Pacem petenti Antiocho dat et foedus cum eo facit. 87. Eum occisurus Theodotus medicum occidit, V, 81. Soror et uxor eius Arsinoe expeditioni in Coelesyriam susceptae interest, V, 83, 8. De eadem vide XV, 25, 2. Dona mittit Rhodiis terrae motu afflictis, V, 89. Per legatos invitat Philippum ad pacem faciendam cum Aetolis, V, 100, 9. Athenienses turpiter ei blandiuntur, V, 106, 7 seq. Ab eo Romani per legationem frumentum petunt, IX, 45. Ad perditum vitae genus vertitur, XIV, 12. Unde bellum intestinum ei conflatur ab Aegyptiis, III, 2, 4; V, 107; XIV, 12, 4. Sodalis eius Agathocles, XIV, 11, 1; amica Agathoclea, cuius sub imperio fuit rex, XIV, 11, 5. De eodem et Arsinoe in quartodecimo libro narratio inerat, XIV, 12, 5.

Ptolemaeus Epiphanes, Philopatoris filius, parvulus succedit patri; et statim de eius regno dividendo pactum inter se ineunt Philippus et Antiochus Magnus, III, 2, 8; XV, 20. Aula eius turbatur seditionibus procerum, tutorum pupilli, Sosibii, Agathoclis, et Tlepolemi, XV, 25 seqq.; XVI, 21 seq. Eius dux Scopas subigit Iudaeam, ab Antiocho praereptam, XVI, 39, 1; sed is mox proelio victus ad Panium ab Antiocho, tota rursus Iudaea et Coelesyria pellitur, XVI, 39, 3 seqq. et c. 40. Philippus a Romanis iubetur ei reddere urbes, quas post Philopatoris mortem Aegyptiis ademerat, XVII, 1, 14. Antiochum legati Romani iubent ei cedere urbibus ditionis eius, quas in Asia occupasset, XVIII, 33, 5; respondet Antiochus se cum eo non solum amicitiam, sed et affinitatem contracturum, 34, 10. Regis inauguratio, *ἀνακλητήρια*, XVIII, 38. Per legatum renovat societatem cum Achaeis; et Lycortas ad eundem mittitur legatus, XXIII, 1, 5 seqq.; 7, 1 seq. et c. 9 toto. Laudatur iuvenis rex, ut eximius venator, XXIII, 1, 9. Optimates regni rebelles Lycopoli obsessos et in deditionem acceptos e curru revinctos trahit, cruciatosque necat, XXIII, 16 (XXI, 19). Nullam partem rei militaris attingit ex pravo Polycratis consilio, ibid. Achaeis per legatum decem naves offert; inde legati Achaeorum in Aegyptum nominantur Lycortas, Polybius, et Aratus, sed morte regis praepeditur ea legatio, XXV, 7. Clitomachi athletae gloriae invidens, ad eam infringendam adversarium mittit pugilem Aristonicum, XXVII, 7 b. Eius uxor Cleopatra, Antiochi M. filia, XXVIII, 17, 9.

Ptolemaeus Philometor, filius Ptolemaei Epiphanis, frater natu maior Ptolemaei Physconis: eius nomine Ptolemaeus Megalopolitanus Cyprum gubernat, XXVII, 12. Cum Antiocho Epiphane, Sy-

riae rege, de Coelesyriae contendit et ea caussa legationem Romam mittit, XXVII, 17; XXVIII, 1. Post anacleteria regis legatos ad eum mittunt Achaei ad renovandam amicitiam, XXVIII, 10, 8: ni ibi iunior Ptolemaeus, Physcon, intelligendus; quod ex c. 16, 1 seqq. coll. 19, 4, apparere videtur. Ei ab Antiocho victo ut in Samothracen cum thesauris fugiat suadet Aulaeus eunuchus, XXVIII, 17 a. Aegypto pene tota, excepta Alexandria, ab Antiocho occupata, in Antiochi venerat potestatem, et iunior fratrum interim rex habebatur Alexandriae; sed maior frater, Philometor, ab Antiocho in regnum est restitutus intercedentibus Graecorum legationibus, XXVIII, 16 seqq.; 19, 4. Inde Philometor regnat simul cum minore fratre (qui Euergetes II et dein Physcon est cognominatus); et ambo auxilia petunt ab Achaeis adversus Antiochum, XXIX, 8 seq. Foederis immemor Antiochus Epiphanes, eis novum bellum infert, XXIX, 7a, 1; qui postquam Aegyptum denuo invasit, excedere hunc iubet Popilius, legatus Romanorum; atque ita servata est Aegyptus fratribus Ptolemaeis, XXIX, 11: qui per legatos gratias agunt Romanis pro beneficio, XXX, 11. Dissidentibus inter se fratribus, quum Philometor a minore fratre Physcone fuisset regno pulsus; rerum mox rursus potitus Philometor, quamvis in potestate habuerit fratrem, eumque exosum Alexandrinis videret, tamen ei pepercit, XXXI, 18, 4 seq. coll. XL, 12, 5; et regnum cum eo ita partitus est, ut Cyrenae regnum ei relinqueret, XXXI, 18, 4 seq.: qua divisione non contentus Ptolemaeus minor, Romam profectus a senatu petiit ut Cypri regnum sibi adiiceretur, XXXI, 18. Mox idem Romanis legatis comitatus Roma proficiscitur, Cypri regnum ex decreto senatus repetiturus: sed nec Cyprum obtinet et ex ipsa etiam Cyrenaica, acie victus a Cyrenaeis, eiicitur, XXXI, 18, 9 seq. et c. 25—27. Physcone denuo apud senatum Rom. per legatos de fratre conquerente, legati Philometoris Italia excedere iubentur, tolliturque foedus Romanorum cum Philometore, XXXII, 1. Rursus ipse Physcon Romam venit, de fratre conquerens; et a senatu cum legatis et quinque quinqueremibus dimittitur, in Cypri regnum restituendus, cum commendatione ad socios in Graecia et Asia, XXXIII, 5. Physconem, Cypri regnum occupare molientem, captivum capiens frater Philometor, rursus non solum nullo malo affecit, sed etiam beneficiis cumulavit, et filiam ei in matrimonium promisit, XL, 12, 6. Philometor in Syria, cuius rex etiam est salutatus, moritur ex vulnere, in proelio (adversus Alexandrum Balam) accepto, XL, 12, 1. Clemens princeps et benignus, sed mollis et luxuriae deditus, 12, 2 seqq.; in periculis tamen se satis

fortem et constantem ostendit, XXXIII, 17 a, 3.

Ptolemaeus, Euergetes II et Physcon cognominatus, XXXIV, 14, 6. Vide paullo ante in Ptolemaeo Philometore, cuius frater minor hic erat. Ceterum hic videtur intelligendus XXVIII, 16, 1 et 6, et c. 17, 9, et 13. Nam manifesto distingui videtur a maiore fratre, qui c. 19, 4, memoratur. Quare etiam Anacleteria, XXVIII, 10, 8 seq., videntur ad eundem iuniorem fratrem pertinere. Conf. c. 19, 13. Adde XXIX, 1, 1 et 4. Simul regnat cum fratre, et cum eo auxilia ab Achaeis petit, XXIX, 8. Quum seditionibus vexaretur, saepe plebem militibus obiecit et interfecit, XXXIV, 14, 6 seq. Tyrannicum magis quam regium habuit animum, XXXI, 26, 14. Eo regnante (solo, post fratris mortem), Alexandriae fuit Polybius, XXXIV, 14, 6.

Ptolemaeus, Ceraunus, rex Macedoniae, moritur circa Olymp. 124, II, 41, 2; victus a Gallis, IX, 35, 4.

Ptolemaeus, Aeropi fil., praeest equitibus Aetolis in Scopae exercitu in pugna ad Panium, XVI, 18, 8.

Ptolemaeus, Agesarchi filius, legatus Agathoclis ad Romanos XV, 25 a, 10, Megalopolitanus, praefectus Cypri sub Ptolemaeo Epiphane et Philometore, diligenter et fideliter res administrat, ad extremum vero ad flagitiosam et libidinosam vitam deflexit, XXVII, 12; XVIII, 38, 6 et 8.

Ptolemaeus, Alexandriae praefectus sub Ptolemaeo Philopatore, quo tempore periit Cleomenes, V, 39, 3.

Ptolemaeus, Eumenis filius, minister Ptolemaei Epiphanis, XVIII, 36, 8 seqq.

Ptolemaeus, unus ex Philippi ministris, sodalis Leontii et Megaleae, seditionem excitat adversus Philippum, V, 25, 1; 26, 8: e quibus locis intelligi etiam videtur fuisse eundem agemati praefectum. Supplicio afficitur, V, 29, 6.

Ptolemaeus, Ptolemaei Physconis legatus, cum fratre Comano Romam missus, XXXI, 27, 2. Fortasse idem qui sequitur.

Ptolemaeus rhetor, legatus Ptolemaei Physconis ad Antiochum Epiphanem, XXVIII, 16. Non diversus videtur a superiore.

Ptolemaeus, Sosibii filius, legatus Agathoclis ad Philippum XV, 25 a, 10; ex aula Macedonica Alexandriam reversus, spernit Alexandrinos, et obtrectat Tlepolemo, regni administratori sub Ptolemaeo Epiphane, XVI, 22.

Ptolemaeus Sympetesis (vel Sempetesis, i. e. filius Petesis. Vid. Letronn. *Recueil* vol. II, p. 226 s.), genere Aegyptius, Cyrenarum regno a Ptolemaeo Physcone per ipsius absentiam praefectus: dein defectionis Cyrenaeorum particeps, XXXI, 26, 6 seq.

Ptolemaeus, Thraseae filius, dux phalangis in exercitu Ptolemaei Philopatoris, V, 65, 3 seq.

Ptolemais, urbs Coelesyriae (s. Phoenices aut Palaestinae) ad mare, olim Acco: eam et Tyrum Theodotus Aetolus, Ptolemaei praefectus Coelesyriae, Antiocho M. tradit, IV, 37, 5; V, 62, 2 seq. In ea Theodotus obsessus fuerat a Nicolao, V, 61, 5 seqq. Ibidem hiemat Antiochus, V, 71, 12.

Publius. Sic nude plerumque Scipiones vocat Polybius, quibus id praenomen fuit. Conf. fragm. hist. 50 seqq.

Pueri annorum 12 cum patribus in senatum Romae admissi perhibentur, quum de bello Punico II deliberaretur, III, 20, 3. Pueri Alexandriae et Carthagine in turbis publicis non minus tumultuantur quam viri, XV, 30, 10. Puerum delicatum Romani nonnulli Scipionis Aemiliani aetate talento emerunt, XXXII, 11, 5; adde XXXI, 24, 2. Puerilia ludicra solennia apud Arcadas, IV, 20, 9.

Pugiles sollertes, I, 57, 1 seqq.

Pugnae variae, paullo uberius a Polybio descriptae: Hannonis cum Romanis ad Agrigentum, I, 19, 7 seqq.; C. Duilii navalis ad Mylas in Sicilia, I, 22 seq.; C. Atilii anceps navalis ad Tyndaridem, 25; M. Reguli triplex navalis ad Ecnomum, 26 seqq.; eiusdem cum Poenis in Africa duce Xanthippo, 34; Metelli et Asdrubalis ad Panormum, 40; Romanorum et Poenorum ad Lilybaei moenia, 45; C. Claudii infelix navalis ad Drepana cum Adherbale, 49—51; navalis C. Lutatii ad Aegussam cum Hannone, 60 seq.; navalis Achaeorum cum Illyriis ad Paxos, II, 10; Romanorum cum Gallis Insubribus, Boiis et Gaesatis ad Faesulam, II, 25; Romanorum cum eisdem Gallis ad Telamonem, ubi acies bifrons Gallorum, 28; Antigoni Dosonis et Achaeorum cum Cleomene, ad Sellasiam, 65 seqq.; equestris Scipionis et Hannibalis ad Ticinum fluvium, III, 65; Sempronii et Hannibalis ad Trebiam, 72 seqq.; ad Trasimenum lacum in Etruria, 84; navalis Cn. Scipionis et Asdrubalis ad Iberi fluvii ostia, 96; Cannensis, 113 seqq.; Philippi cum Lycurgo ad Spartam, V, 22 seq.; Antiochi M. cum Molone, V, 53 seq.; Antiochi et Nicolai in ora Phoenices ad Libani montis radices; simul navalis in proximo mari, 69; ad Rhaphiam, Antiochi M. cum Ptolemaeo Philopatore, 84; Scipionis cum Asdrubale Hamilcaris ad Baecula in Hispania, X, 39; Antiochi cum Bactrianis, ad Arium fluvium, X, 49; Asdrubalis, fratris Hannibalis, cum Livio et Nerone Coss. in Italia, XI, 1; Philopoemenis cum Machanida ad Mantineam, XI, 11 seqq.; Scipionis Africani maioris ad Ilipam in Hispania, primum cum Magone et Masinissa, 21; dein cum Asdrubale, Gisconis filio, 22 seqq.; Alexandri et Darii in Cilicia, XII, 17 seqq.; Scipionis cum Syphace et Asdrubale, Gisconis filio, in Magnis Campis in Africa, XIV, 8. Scipionis cum Hannibale ad Zamam, XV, 9 seqq.; navalis ad Chium Philippi cum Attalo

et Rhodiis, XVI, 3 seqq.; ad Laden, Philippi cum Rhodiis, XVI, 14 seqq.; Antiochi M. et Scopae ad Panium, montem Coelesyriae, 18 seq.; Ti. Flaminini cum Philippo ad Cynoscephalas, XVIII, 5 seqq.

Pulcher campus inter Euphratem et Tigrim in Armenia; in quo est urbs Armosata, VIII, 25, 1.

Pulchrum Promontorium, *τὸ καλὸν ἀκρωτήριον*, prope Carthaginem, III, 22, 5; 23, 1 et 4; 24, 1.

Punica versutia, III, 78, 1.

Punica bella. Vid. Carthago et Carthaginienses. Punicum bellum primum; conf. Sicilia et Siculum bellum. Punicum bellum secundum; conf. Hannibal et Hannibalicum bellum. Tertium Punicum bellum; vid. P. Cornelius Scipio Aemilianus.

Puniceus pannus, pugnae signum, II, 66, 11.

L. Pupius, legatus Romanorum ad Ligures, XXXIII, 7, 1.

Puteoli, *Δικαιάρχεια*, urbs Campaniae, ad mare. Cives Puteolani, *Δικαιαρχῖται*, III, 91, 4.

Pylae eaedem quae Thermopylae in Thessalia, X, 41, 5. Intra eas exercitum ducere Antigonum vetant Aetoli, II, 53, 8; rursus Philippum, X, 41, 5.

Pylae Amanicae, XII, 17, 2.

Pylae Ciliciae, XII, 9, 3; 17, 2.

Pylon, locus in Via Ignatia, ubi Illyricum distinguitur a Macedonia, XXXIV, 12, 7.

Pylus, oppidum maritimum Messeniae, frustra oppugnatum a Scerdilaedo et Demetrio Phario, IV, 16, 7; 25, 4; IX, 38, 8. Messeniorum legati coram senatu Romano cum Achaeis contendunt de Pylo, XVIII, 25, 7.

Pyrenaeus mons, *ἡ Πυρήνη*, XXXIV, 7 et 10, 1; III, 35, 2; plur. III, 35, 7; 37, 9; 39, 4. Eum transit Hannibal, III, 35, 7; 40, 1; 41, 6. Eius terminus ad mare mediterraneum est *ξαχία*, id est scopuli in mare procurrentes, III, 39, 4.

Pyrgus, oppidum Triphyliae, IV, 77, 9; in deditionem accipitur a Philippo, 80, 13.

Πύργος ὁ ἐν τοῖς Πεφικκίοις, castellum Eleorum prope Lasionem, captum a Philippo, V, 102, 6.

Pyrrheum, *τὸ Πύρρειον*, Pyrrhi regia domus Ambraciae, XXII, 10, 2 (XXI, 23, 1).

Pyrrhi Castra, *ὁ Πύρρου χάραξ*, locus Laconiae, a Pyrrho nomen habens, Achillis filio, V, 19, 4.

Pyrrhias Aetolus, dux missus Eleis ab Aetolis, Achaiam populatur, V, 30, 2. Incursionem in Messeniam facit, cum Lycurgo copias coniuncturus; sed mox repulsus in Elidem redit, V, 91, 3; 92. In eius locum alium ducem ab Aetolis petunt Elei, 94, 5.

Pyrrhichus, amicus olim Philippi, ab eodem occisus, et liberi eiusdem in vincula coniecti, XXIV, 8, 3 seq.

Pyrrhus, Epiri rex, a Tarentinis in Italiam invitatus, I, 6, 5; a Romanis Italia pellitur, I, 6, 7. Biennio ante cladem Gallorum Delphicam in Italiam traiecit, II, 20, 6, circa Olymp. 124, II, 41, 11; a Tarentinis arcessitus, VIII, 25 a. Circa eius transitum in Ita-

liam postremum foedus ante bellum Siculum ictum est inter Poenos Romanosque; et de ipso Pyrrho agebatur illo foedere, III, 25. Ex bello cum Pyrrho perfecti athletae certaminum bellicorum evaserunt Romani, II, 20, 9 seq. In Sicilia dominatus XII, 25 k, 2. Bella non insidiis gessit, sed aperto marte, XVII, 3, 6. In bello cum Romanis usus est armis militibusque Italicis; et alternatim manipulos in acie locavit more Romanorum instructos et manipulos in phalangis modum, XVIII, 11, 10. In Argos urbem irrumpens imprudens nullum sibi receptum reliquum fecerat, fragm. gramm. 14. Eius filia Nereis; eiusdem ex ea nepos Hieronymus, rex Syracusarum, Hieronis filius, VII, 4, 5. Eius regia fuerat Ambracia urbs, XXII, 15, 9. Conf. Pyrrheum. Eius hepteres; qua dein vectus est Hannibal superior in pugna navali cum Duilio, I, 23, 4.

Pyrsiae, *αἱ πυρσεῖαι*, earumque varia genera, X, 43—46.

Pythagoreorum collegia in Magna Graecia incensa, II, 39, 1 seq.

Pytheas, itinerator et geographus, quem ut fabulatorem reprehendit Polybius, XXXIV, 5, et c. 10, 7.

Pytheas Thebanus, altera fax belli Achaici, XL, 1; cum uxore et liberis relicta patria in Peloponnesum profugit, XL, 3, 10.

Pythia; cur ad eius oracula Lycurgus omnia sua instituta retulerit X, 2, 8 seqq.

Pythiadas, Erythraei maris praefectus, V, 46, 7 et 11.

Pythias Pellenensis, Psophidi praeficitur ab Achaeis, IV, 72, 9.

Pythion cum Damocle missus ad speculanda Romanorum consilia, XIII, 5, 7.

Pytho, Prusiae legatus Romam, XXXI, 6, 1 seqq.

Pythodorus, Lampsacenorum legatus Lysimachiam ad Romanos, XVIII, 35, 2.

Pythonici sepulcrum Tarenti, VIII, 30, 9.

Quadriremis Punica singulari arte fabrefacta subsidens in aggere ad Lilybaeum capitur a Romanis, I, 47, 5 seqq. Rhodiae, XVI, 7, 2; 31, 3.

Quaestor urbanus Romae excepto sumtu quem facit consul nullum sumtum facere absque senatusconsulto potest, VI, 13, 2. Quaestoris locus in castris, 31, 1. In castris duplicibus, ubi ambo consules castra iuncta habent, 32, 4. Custodia nocturna quaestorii, 35, 4.

Quinctius. Vid. T. Quintius.

Quinqueremes 100, triremes 10, in prima classe Romanorum, I, 20, 9. Quinqueremium 200 classis Romana, privatorum sumtu parata; naves fabricatae ad exemplar quinqueremis captae Hannibalis Rhodii, I, 59. Quinqueremibus potissimum, non triremibus, mari gestum est primum bellum Punicum. Romani eo bello 700 quinqueremes amiserunt, Poeni 500, I, 63 seq. Etiam Graeci sub ea tempora talibus maxime navibus, atque etiam maioribus, utebantur, et triremes inter apertas

et minores naves numerabant, XVI, 2, 9 seq.; conf. 3, 3 seqq.; 5, 1 et 4; 7, 1.
T. Quintius Crispinus, consul cum M. Marcello, a Poenis intercipitur, X, 32, 1 seqq.
T. Quintius (vel Quinctius) Flamininus, consul cum Cn. Domitio, XXII, 15, 13. Colloquium cum Philippo habet in ora sinus Maliaci, XVII, 1—9. Imperium ei in Macedonia prorogatur, XVII, 12, 2. Non maior 30 annis singulari prudentia administrat omnia, 12, 3 seqq. Ad Cynoscephalas vincit fugatque Philippum, XVIII, 1—10. Inducias ei concedit et colloquium ad Tempe, 17—22. Eius abstinentiam, suspectam Aetolis, defendit Polybius, c. 17 extr. et seq. Corinthi in Isthmicis ludis per praeconem recitat senatusconsultum de pace Philippo data et de libertate Graecis restituta, XVIII, 29. Brachyllae Boeoti caedem se non impediturum promittit, XVIII, 26, 10 seqq. Romae operam dat ut Boeoti iubeantur recipere Zeuxippum exsulem, caedis illius auctorem, XXIII, 2, 4. Arcano colloquio Demetrium, Philippi filium, Romam legatum, demulceet, et spem regni ei facit, XXIV, 3, 7 seqq. Romae cum Q. Caecilio et Appio Claudio iudicat controversiam de exsulibus Spartanorum, XXIV, 4, 8 seqq. Legatus ad Prusiam et Seleucum, XXIV, 5, 1; amicus Dinocratis Messenii, infensus Philopoemeni, 5, 2 seq. Frustra petit ab Achaeis ut sibi concilium gentis cogatur, 5, 15 seqq.
Quintus nescio quis cum Canuleio legatus in Aegyptum fuerat tempore Ptolemaeorum fratrum, Philometoris et Physconis, XXXI, 18, 4.
Quintus, nescio an idem qui superior, legatus mittitur ad bellum Rhodiorum cum Cretensibus componendum, XXXIII, 14, 4.
Quintus, qui memoratur XXXV, 4, 2, est Q. Fulvius Nobilior.
Quirinus. Vid. Ἐνυάλιος.
Rabbatamana (τὰ, s. Rabboth-Ammon), urbs Arabiae, vi expugnata ab Antiocho, V, 71.
Ragae, Ῥαγαί; an sic legendum pro Ταγαί? X, 29, 8.
Rates, σχεδίαι, traiiciendo Rhodano, III, 42, 8.
Reges. Conf. Monarchia et Regnum. Regis et tyranni discrimen, V, 11, 6. Ex monarcha, invidioso nomine, sensim fit rex, VI, 6, 10 seq.; ex regibus tyranni, VI, 7. Apud Lacedaemonios reges perpetuum imperium habent, VI, 45, 5. Carthaginiensium reges, VI, 51, 2: quos Suffetes vocant Romani scriptores, III, 33, 3; 41, 6.
Regium, ad fretum Siculum, ex adverso Messanae, I, 7, 1; obsidetur a Dionysio seniore, I, 6, 2. Vi subigitur a praesidio Romano, I, 6 extr. et seq.; adiutoribus Mamertinis, I, 7, 8; III, 26, 6. Mox Romani, poena capta de perfidis, urbem Regiis restituunt, I, 7. Inde quinqueremes Romanas Apolloniam petere nunciatur Philippo, V, 110, 3 et 9. Roma discedens Hannibal Regium petiit, IX, 7, 10, et Reginos propemodum sedibus suis eii-

cit, 9, 4. Inde usque Tarentum ora Italiae importuosa, X, 1, 1.
Regnum, una e tribus reipublicae formis, VI, 3, 5. Differt inter regnum et tyrannidem, VI, 3, 9 seq.; 4, 2; V, 11, 6. Oritur ex monarchia, V, 5 extr. et c, 6 seq.
Regulus. Vid. Atilius.
Religionis anxia cura Romanorum inventa ad coercendam multitudinem, VI, 56, 6 seqq.
Remiges classis Romanae exercentur in terra, I, 21, 1 seq. 300 in quaque navi, cum 120 militibus, I, 26, 7; phalangitas Macedonicos ad remigium exercuit Philippus, V, 2, 4 et 11.
Respublica Romana. Vid. Romana resp. Rerumpublicarum variae formae, VI, 3—10. Tres praecipuae: regnum, aristocratia, democratia, VI, 3. Ista vero distributio haud satis accurata, 3, 6 seqq. Optima illa est, quae ex tribus illis formis mixta, 3, 7. Cuius generis est Romanorum resp. VI, 11, 6 seqq. Rerumpubl. ex alio in aliud genus conversiones accurate explicavit Plato, VI, 5, 1. Rerumpubl. veteribus celebratarum collatio cum Romana, VI, 43—56. Vid. suis locis Lacedaemonii, Cretenses, Mantinenses, etc. Duae res rempublicam continent, leges et mores, VI, 47, 1.
Rex. Vid. Reges et Regnum.
Rhaeti; per eos patet transitus Alpium, XXXIV, 10, 18.
Rhaphia, primum oppidum Coelesyriae, quod occurrit Rhinocolura ex Aegypto venientibus, V, 80, 3. Pugna ad Rhaphiam inter Antiochum M. et Ptolemaeum Philopatorem, V, 82 seqq. Rhaphiam ex pugna se confert Antiochus, V, 85, 10; accedente vero Ptolemaeo Gazam se recipit, 86, 2 seq. Ea potitur Ptolemaeus, 86, 8.
Rhaucus, Cretae urbs, XXXI, 1, 1, Rhauciis Lycastium, Cnosiis ademtum, attribuunt Gortynii, XXIII, 15, 1. Gortynii et Cnosii cum iis bellum gerunt, et in eorum perniciem coniurant, XXXI, 1, 1.
Rhinocolura vel Rhinocorura (τὰ), extrema urbs Aegypti Coelesyriam versus, V, 80, 3.
Rhium, promontorium Achaiae ad fauces sinus Corinthiaci, cum portu vel commoda statione navium, unde in adversam Aetoliam traiicitur, IV, 10, 4 seqq.; 19, 6; XII, 12 b, 2. Philippum invitant Aetoli, ut conveniat ad colloquium de pace; sed ipsi ad dictam diem non adsunt, IV, 26, 5; V, 28, 3; 29, 3.
Rhium Aetolicum, τὸ Ῥίον Αἰτωλικὸν (nisi expungendum Αἰτωλικόν, necessario cum praecedenti ἔλαβε δὲ καὶ πέλητα est coniungendum), promontorium Aetoliae ad easdem fauces sinus Corinthiaci, oppositum Rhio Achaiae, alias Antirrhium dictum, V, 94, 8. Idem Rhium Aetolicum intelligendum 6, 8.
Rhium, ipsum fretum, inter utrumque promontorium interiectum, IV, 64, 2.
Rhizon. Vid. Rizon.
Rhodanus fluvius: eius fontes et cursus, III, 47, 2 seq. Eum respicit alterum latus Alpium, II, 15. Quinque eius ostia

statuit Timaeus, duo Polybius, XXXIV, 10, 5: quorum id, quod prius est ab Italia venientibus, Massiliense vocatur, III, 41, 5. Eius accolae negotiationem maritimam exercent, lembis utentes, 111. Inter eum et Alpes prope ipsum sedes habebant Galli Gaesatae, II, 22, 1; 34, 2. Ad eum pervenit Hannibal, III, 47, 1. Longitudo viae ab Hannibale confectae ab Emporiis Hispaniae ad eum etc., III, 39, 7 seqq. Eum traiicit Hannibal, 42 seq. et 46. Ad eum Numidae Hannibalis equites fugantur ab equitibus Scipionis, 45. Iuxta eum progreditur Hannibal, 47, 1.

Rhodii. Vid. Rhodus.

Rhodon, Phocaeensium legatus ad Seleucum, Antiochi M. filium, XXXI, 4, 4.

Rhodope, mons Thraciae, XXXIV, 10, 15.

Rhodophon Rhodius cum Romanis faciendum censet bello Persico, XXVII, 6, 3; XXVIII, 2, 3. Legatus Romam mittitur de societate, XXX, 5, 4.

Rhodus, Argivorum colonia, XXII, 7, 11. Rhodiorum ditio in opposita continente; vid. Peraea. Eorum colonia Agrigentum, IX, 27, 8. Persequuntur Demetrium Pharium, Cyclades insulas populantem, IV, 19, 8. Maris tenere videntur imperium, IV, 47, 1. Cum Prusia bellum faciunt Byzantiis, portorii caussa quod illi exigebant a navigantibus in Pontum, III, 2, 5; IV, 47 et 49 seq. Pacem cum eisdem faciunt, 52. A Ptolemaeo petunt libertatem Andromachi, patris Achaei, 51. Cnosiis auxilia mittunt, IV, 53, 1 seqq. Sinopensibus, a Mithridate bello petitis, omne genus subsidiorum mittunt, 56, 3 seq. Eorum et Chiorum legati cum Philippo agunt de pace cum Aetolis facienda, et finiendo bello Sociali, V, 24, 11; rursus V, 100, 9. Ipsis intercedentibus Ptolemaeus Philopator Antiochum M. legationibus differt, V, 63, 5. Terrae motu afflicti brevi iacturam sarciunt, opibus regum, principum et civitatum adiuti, V, 88—90. Eorum populus coronatus a populo Syracusiorum; statua Rhodi dedicata, V, 88, 8. Eorum classem in portu incendit Heraclides ex Philippi mandato, XIII, 3, 1, et c. 4 seq. Dolosa legatione decepti a Philippo hostem eum declarant, XV, 22 extr. et seq. Classem sociant cum Attalo in pugna ad Chium adversus Philippum, XVI, 2 seqq., et in pugna ad Laden, XVI, 41 seq. Post hoc proelium Philippum maris potentem relinquunt, XVI, 1 a, 1. Rhodiorum legati, Athenienses ad bellum inferendum Philippo hortantur; Rhodiorum populo Athenienses coronam et ius aequum civitatis decernunt, XVI, 26, 8 seqq. Invitati ab Achaeis ad pacem cum Philippo faciendam nihil inconsultis Romanis faciendum censent, XVI, 35. Eorum postulata in colloquio Philippi cum T. Quintio, XVII, 2, 3 seq.; 6, 1 seqq. Declarant Antiocho se classem eius praeternavigare non passuros, XVIII, 24, 11. Deliberant cum Romanis de

pace Antiocho danda, XXI, 8, 4 seq. Romam legatos mittunt eiusdem pacis caussa, XXI, 14, 12; XXII, 5 seq.; 7, 10 seqq. Pro Aetolis intercedunt et pacem eis impetrant, XXII, 8, 10; 12, 1 et 9; 13, 7; 14, 1 et 5. Foedere Romanorum cum Antiocho comprehenduntur, XXII, 26, 16 seq. Iis Romani post bellum Antiochicum Lyciam Cariamque dant usque ad Maeandrum, XXII, 7, 7; 27, 8; III, 3, 7. At Lycii socios tantum, non subditos eorum declaratos se esse a Romanis contendebant; unde gravis inter Lycios Rhodiosque contentio et bellum, XXIII, 3. Nonnulla etiam eorum castella ab Eumenis subditis infestabantur, non invito Eumene, et Lyciis etiam favente, XXV, 5, 13, coll. XXVII, 6, 5 seq.: quo ex posteriori loco prior alter interpretandus. Lycios bello vincunt XXVI, 7, 2; sed Romani eis offensi quod Perseo sponsam Laodicen magna pompa adduxissent, per legatos eis significant Lycios eis non pro munere, sed ut socios et amicos fuisse attributos, XXVI, 7 seq. Romanis omnia officia spondent ad bellum Persicum, XXVII, 3, 2 seqq.; et legatis Persei suam erga Romanos voluntatem declarant, XXVII, 4. Lucretius eis per aliptam litteras et mandata mittit, XXVII, 6, 1. Illi, licet Dino et Polyaratus ad Persei partes eos traducere conarentur, tamen fidem Romanis servant, et postulatas naves mittunt, c. 6 seq. Rhodii alii Romanis, alii Perseo favent; impetrant tamen a Romanis facultatem frumentum e Sicilia exportandi, XXVIII, 2; simul legatos Romam mittunt, simul alios ad Q. Marcium Cos. et ad praefectum classis, XXVIII, 14 seq. Alexandriam legatos mittunt ad dirimendum bellum Antiochi Epiphanis cum Ptolemaeis fratribus, XXVIII, 15, 15; 19, 1 seqq. Legatos mittunt Romam et ad Perseum de dirimendo bello, XXIX, 4. Persei et Genthii legatis benigne respondent, pollicentes se bello finem imposituros, c. 5, 1 seqq. Cum Cretensibus omnibus missis legatis amicitiam renovant, c. 4, 6 seq. Legati victo Perseo Romam advenientes cum ludibrio accipiuntur, XXIX, 7. Novis legationibus et donis iram Romanorum deprecantur, et societatem foedusque cum eis iungere frustra student, XXX, 4 seq.; postquam consulto per 140 annos, quamvis amici Romanorum, foedus de societate cum eis facere noluerant, XXX, 5, 6 seq. Caunii et Mylasenses desciscunt ab eis; et mox quidem ab eis rursus subiguntur, sed per idem tempus advenit decretum senatus Romani, quo Cares et Lycii omnes liberi prorsus renunciantur: cui decreto parentes Rhodii regionibus istis penitus excesserunt et ditissimos reditus amiserunt, XXX, 5, 12 et 16; XXXI, 7, 4 seqq. Nova legatione frustra societatem Romanorum petunt, XXX, 1. Tandem illam obtinent, patrocinante Ti. Graccho, XXXI,

7, 18. Calyndam ut tenere sibi liceat petunt obtinentque et colossum Romanis in aede Minervae decernunt, XXXI, 16 seq. Donatos ab Eumene ducentos et octogies mille frumenti modios accipiunt, XXXI, 17 a, 1: de quo eos vituperat Polybius, ibid. § 2 seq. Bellum habent cum Cretensibus, XXXIII, 14, 3 seq.: ad quod auxilia petierunt ab Achaeis, c. 15. Ad incitas redacti mala consilia capiunt, XXXIII, 15 a, 1 seqq. Apud eos nauarchus, i. e. classis praefectus, potestatem habuit societatis sanciendae, etiam absque diserto decreto in eam rem facto, XXX, 5, 5: quare nauarchis pro legatis nonnunquam usi sunt, ut loc. cit. et XVII, 1, 4. Vid. Pausistratus, Pamphilidas, Eudemus. Vid. et Prytanes. Add. fragm. hist. 53.

Rhositeles (Sositeles) Sicyonius, Achaeorum legatus ad Ptolemaeum Epiphanem, XXIII, 1, 6.

Rhynchus, locus circa Stratum Aetoliae, VI, 59, 5.

Rhyndacus, Mysiae fluvius; Polybio Megistus, V, 77, 9.

Rhytum, poculi genus, XIV, 11, 2.

Rigosages Galli, *Γαλάται Ῥιγόσαγες*: sic mssti omnes et edd., pro quo Tectosages V, 53, 3: rectius fortasse fuerat *Δίγόσαγες*, ni ipsum *Ῥιγόσαγες* teneri debuit.

Rizon, fluvius et oppidum Illyrici, quo se fuga recipit Teuta, II, 11, 16.

Roma condita Ol. 7, 2; IV, 2 a, 1, urbs a Gallis capta, I, 6, 2; II, 18, 2. Romae trepidant omnes ad nuncium de Hannibalis adventu in Galliam Cisalpinam, III, 61, 7; rursus post cladem ad Trasimenum lacum, III, 85; rursus ante pugnam Cannensem, III, 112, 7 seq., et post pugnam, III, 118; rursus ad Hannibalis adventum a Capua, cum is 5 M. P. a Roma castra poneret, IX, 5 seq.; rursus nescio qua occasione, fragm. gramm. 97. Romae, i. e. Romano populo, colossus erectus Rhodi in aede Minervae, XXXI, 16, 4. Adde mox Romana resp. et Romani.

Romana respublica. De eius forma ex professo commentatus est Polybius l. VI, c. 11—18: ad quam partem sui operis provocat I, 64, 2; X, 16, 7; XXI, 10, 11; eandem promittit, III, 2, 6; 118, 11; conf. V, 111, 10. Ipsa forma et constitutio reipublicae maximum Romanis momentum attulit ad dominatum Italiae Siciliaeque post clades bello Hannibalico acceptas recuperandum, Hispaniamque et Galliam suae ditioni subiiciendam, denique victis Poenis ad cogitandum de totius terrarum orbis imperio, III, 2, 6. Romana resp. ex clade Cannensi brevi se recepit, III, 118, 9. E variis mixta formis, VI, 3, 3 et c. 11 seqq., et omnium commodissima, ipsa ex se malis suis parans remedia, VI, 18. Quaenam conversiones illam maneant, VI, 9, 12 seqq. Futura reip. Rom. ruina, VI, 57. Eius cum aliis rebuspublicis collatio, VI, 43—56.

Romani. Eorum imperium cum

imperio Persarum et Graecorum collatum, I, 2. Eorum prima cum exercitu traiectio ex Italia, I, 5, 1, et c. 11 seq. Prima classis bellica, I, 20. Eorum magnitudo animi et mira audacia in rebus gerendis, I, 20, 11; 55, 3 seqq.; 59; VIII, 3. Contra mare et coelum ipsum pugnare audent, I, 37. Pervicaces imprimis et terribiles sunt in rebus adversis, XXVII, 8, 8 seq.; III, 75, 8. Sicilia eis cedunt Poeni, I, 63. Vid. Sicilia, et ibi Siculum bellum. Eorum potentia non casu et fortuna, sed consilio et virtute parta, I, 3, 7 seqq.; 64, 9; XVIII, 11, 4 seq. Poenis bello Africo fidem servant; commeatus eis advehere permittunt suis mercatoribus; a mercenariis in Sardiniam invitati, quum a Poenis illi defecissent, respuunt conditionem, I, 83; sed ab eisdem mercenariis, quum a Sardis Sardinia essent eiecti, denuo invitati, Sardiniam sibi subiicere aggressi sunt, et Poenos ut eam sibi permitterent coegerunt, I, 88; III, 10. Primum cum exercitu in Illyricum et in illas Europae partes traiiciunt, I, 13, 4; II, 2—12. Prima legatio ad Aetolos et Achaeos, tum ad Corinthios et ad Athenienses, II, 12, 4 seqq. Isthmiorum Indorum participes fiunt, II, 12, 8. Eorum imperio quo pacto subiectae fuerint partes omnes cognitae orbis terrarum, docet Polybii historia, III, 1. Eorum dominatio fugiendane et vituperanda sit an probanda et laude digna, docet eadem historia, III, 4, 7. Eorum imperium Graecis, cognoscendi orbis terrarum studiosis, multos terrae tractus patefecit, aditu prius difficillimos, III, 59. Religioni et superstitioni indulgent, praesertim periculosis temporibus; sic ante pugnam Cannensem, III, 118, 5. Ea religio et superstitio inventa et ad coercendam multitudinem, VI, 56, 6 seqq. De religione Rom. conf. Iusiurandum. De retinenda Italia desperant post pugnam Cannensem, III, 118, 5. Sive ipsi bello vicissent sive Poeni, in Graeciam arma translaturi erant victores, V, 104, 3 et 10; XI, 7, 1 seqq. Veriti Philippi audaciam in Graeciam legatos miserunt, V, 105, 7. Ad inferendum tertium bellum Punicum honorificos praetextus quaerunt, XXXVI, 1 b. De eis hoc bellum suscipientibus variae per Graeciam sententiae, XXXVII, 1 a seqq. Romanorum militia et bellandi genus, VI, 19—42. Adde, de vallo Romanorum et Graecorum, XVIII, 1. Conf. etiam Legio et alia huc facientia. Cavent ne bellum unquam ultro intulisse videantur et nonnisi vim illatam repellentes, fragm. gramm. 97. Indicunt bella, insidiis raro utuntur; et cominus rem gerentes pugnam edunt statariam, XIII, 3, 7. Cominus non tam caesim feriendo quam punctim rectis utuntur gladiis, crebro repetitis ictibus, II, 33, 6. In pugna spatium a tergo relinquunt, quo se recipere manipuli possint, ibid. § 7. Per vim capta urbe mire statim

saevire in oppidanos solent, X, 15, 4 seq. Civi Romano capitis reo impune in spontaneum exsilium abire licet, VI, 14, 7 seq. Facile aliorum mores adsciscunt et optima quaeque instituta imitantur, VI, 25,11. Romana respublica pulcherrima fuit Hannibalis temporibus, VI, 58. Syracusarum spoliis privatas domos urbemque condecorant, IX, 10, 13. Adde Foedus et Legationes. Cives Romani bello Hannibalico capti et in Graecia servientes ab Achaeis redemti, XIX. Eorum abstinentia et innocentia ante bella transmarina; eius documenta eximia dederunt L. Aemilius et Scipio Aemilianus, XVIII, 18. Ad luxuriam desciscunt post bellum Persicum, XXII, 11. Eorum institutum est non funditus evertere victum hostem, imperata facere paratum, XVIII, 20. Eorum mos liberaliter agendi cum regibus, qui eorum partes sequuntur, XXI, 9, 5 seqq. Omnia, etiam parum ad ipsos pertinentia, ab omnibus populis ex ipsorum sententia administrari volunt, XXV, 1, 4. Ita solertes sunt ut dum videntur beneficium aliis dare, eodem tempore per illorum imprudentiam suum augeant imperium, XXXI, 18, 7. Publicae famae in bellis suscipiendis magnopere rationem habent, XXXVI, 1 b, 1 seq. Prudentes, non negligunt assensum eorum qui sunt extra concilium, ibid. et fragm. hist. 56.

Rostra. Mortuorum laudatio pro rostris, VI, 53, 1 et 9.

Rubrum Mare. Vid. Erythraeum.

Ruscino, ὁ Ῥόσκινος pro Ῥοσκίνων, Galliae fluvius, XXXIV, 10, 1.

Sabinorum auxilia Romanis adversus Gallos parata, II, 24, 5.

Sacer ager Milesiis restituitur a Romanis post bellum Antiochicum, XXII, 27, 5. Sacer olim et nulli bello obnoxius ager omnis Eleorum, IV, 73, 10.

Sacerdotibus Aegyptiorum summi honores et imperia olim deferebantur, XXXIV, 2, 7. De Sacerdotum Romanorum collegiis ex professo scripsit Polybius libro sexto; sed ea pars non superest, XXI, 10, 11.

Sacramenti militaris formula apud Romanos, VI, 21, 1 seq. Sacramentum castrense, VI, 33 seq.; X, 16, 6 seq.

Sagalassensium agrum in Pisidia populatur Cn. Manlius, ipsosque dein in deditionem recipit, XXII, 19.

Saguntum, ἡ Ζάκανθα; eius situs et ager urbis, III, 17, 2 seq. Ibid. 14, 9; 16, 5; 61, 8; VI, 37, 4. Saguntini in fide et clientela sunt populi Rom., III, 15, 5 et 7. Circa finem belli Punici I. nondum fuerant socii Romanorum, III, 21, 5: sed tamen pluribus annis ante Hannibalis tempora, 30, 1 seq. Crebris nunciis certiores faciunt Romanos de progressibus Hannibalis in Hispania, III, 15, 1. Saguntum oppugnat expugnatque Hannibal, III, 17, 4 seqq.; IV, 66, 8, contra foederum fidem, XV, 17, 3.

Ea iniuria caussa est belli Punici secundi, III, 8, 1. Ibi custodiuntur obsides, quos Poeni ab Hispanis exegerant, III, 98, 1. Urbem obsident fratres Scipiones, 97, 6; 98, 7. Obsides Hispanos Abilyx decepto Bostare tradit Romanis, c. 98 seq.

Sais, urbs Aegypti, XXIII, 16, (XXI, 19), 4.

Sala, fluvius Africae, XXXIV, in fine, fr. lat.

Salassi; per eorum fines patet transitus Alpium, XXXIV, 10, 18.

Saliorum collegio ascriptus erat P. Scipio Africanus maior, XXI, 10, 10 seqq.

Salmantica, ἡ Ἑλμαντική, urbs Vaccaeorum in Hispania, capitur ab Hannibale, III, 14, 1 et 3.

Samaria; ad praesidendum Samariae Hippolochum et Ceraeam mittit Antiochus M., V, 71, 11. Eandem praereptam ab Aegyptiis victo Scopa recipit Antiochus, XVI, 39, 3.

Sambucae Marcelli ad Syracusas, VIII, 6—8.

Sambucistrias curat iuvenis Aegypti rex, Ptolemaeus Philopator, V, 37, 10. Conf. XV, 25 a, 24.

Samicum, oppidum Triphyliae, IV, 77, 9. Eo potitur Philippus, IV, 80, 9 seqq.

Samnites a Romanis debellati, I, 6, 6; cum Gallis arma sociant et caedunt Romanos in agro Camerte; rursus vero ab illis in agro Sentinate caeduntur, II, 18, 5 seq. Socii Romanorum bello Gallico Cisalpino, II, 24, 10; Samnis, cognomen Magonis, IX, 25, 4.

Samnium intrat Hannibal, III, 90, 7. Via e Samnio Capuam, III, 91, 9. Capua per id Romam contendit Hannibal, IX, 5, 8.

Samosata (τά), urbs Commagenae, ad Zeugma, XXXIV, 13, 3 seq.

Samothracia, maris Aegaei insula; in eam ut confugeret Ptolemaeus ab Antiocho victus suadet Eulaeus, XXVIII, 17 a, 1. In ditione Persei erat, XXIX, 1 f, 2.

Samus (aliis Samius), Chrysogoni filius, poeta epigrammaticus, σύντροφος Philippi regis, V, 9, 4. Eius versiculus affertur ibid. § 5. Occiditur a Philippo, XXIV, 8, 9.

Samus insula in ditione est regum Aegypti sub Ptolemaeo Eupatore, V, 35, 11. Eam invadit Philippus, rex Macedonum, III, 2, 8. Ibi cum classe Romana stat L. Aemilius Regillus, XXI, 6, 1.

Saporda: ἡ εἰσβολὴ ἡ ἐπὶ Σάποῤῥα, una ex viis, quibus per fauces Climacis montis ex Milyade in Pisidiam transitur, V, 72, 4.

Sarapidis fanum, τὸ Σαραπιεῖον, in Thracia ad Bosporum Thracicum, IV, 39, 6.

Sardanapallus, idem Concolerus nominatus, fragm. hist. 9. Sardanapalli vitam agebat Prusias, Bithyniae rex, XXXVII, 2, 6, non Philippus, Amyntae filius; quem eo nomine temere reprehendit Theopompus, VIII, 12, 3.

Sardes, Lydiae urbs; ubi sedem rerum suarum habuit Achaeus, V, 77, 1, coll. c. 57, 4 et 8; urbs munitissima, iam in alterum annum obsessa ab Antiocho, VII, 15; capitur tan-

dem felici audacia Lagorae, VII, 15—18. Arx eius, in quam se receperat Achaeus, VII, 17, 4, capto per dolum Achaeo, VIII, 17 seqq., traditur Antiocho, VIII, 23; qui eam retinet, XXI, 9, 1; 10, 1. Urbe et arce potiuntur Scipiones, XXI, 13, 1. Ibi cum Chiomara colloquitur Polybius, XXII, 21, 12. Sardium obsidio XXIX, 6 a, 5. Eo accusatores Eumenis invitat Sulpicius, XXXI, 10.

Sardinia insula, hominum frequentia et fructuum proventu praestans, I, 79, 6; 82, 7; tota in potestate Poenorum, I, 10, 5. Eam Poenis eripere cogitant Romani, I, 24, 7. Hannibal cum classe eo missus obsidetur a Romanis et multas naves amittit, 24, 5 seq. Eam praesidio tenentes mercenarii deficiunt a Poenis, I, 79, et Romanos advocant, sed ab his (qui fidem Pœnis, pace post bellum Siculum facta, servare volebant) non audiuntur, 88, 11. Iidem mercenarii ipsi eiiciuntur a Sardis ex insula, quae Poenis prorsus eripitur, 79, 5 seq.; 82, 7. Tum ab eisdem mercenariis insula eiectis rursus invitati Romani ad opem ipsis ferendam, navigare eo instituerunt, 88, 8. Inde, quum Poeni finito bello Africo bellum et in Sardos ad recipiendam insulam et adversus mercenarios in Italiam profugos pararent, Romani, id bellum adversus se parari caussantes, Poenis bellum indixerunt; eaque ratione coegerunt Poenos ut eam Romanis permitterent, I, 88; III, 10, 3; 27, 8; 28, 2. Eo abit C. Atilius Cos. eum exercitu, II, 23, 6; inde redit, 27. Memoratur in primo Romanorum cum Carthaginiensibus foedere III, 22, 9. Incolae *Σαρδόνιοι* I, 79, 5; 88, 10, *Σαρδῶοι* I, 88, 9. Vid. Sardoum mare.

Sardonius risus, XVII, 7, 6.

Sardoum mare, I, 10, 5, ubi *Σαρδάνιον* cod. Vat. *Σαρδόνιον* recte III, 37, 8; 41, 7; XXXIV, 6, 6 (ex Strabone; ceteris locis *Σαρδῶον*. Vid. Sardinia sub finem); 42, 6; II, 14, 6 et 8; III, 41, 7; 47, 2; XXXIV, 6, 6. Ab Africo vel Libyco mari dividit Lilybaeum promontorium, I, 42, 6. In id influit Narbo fl., III, 37, 8. Hannibal a Pyrenaeo ad Rhodanum proficiscens id ad dextram habuit, III, 41, 7.

Sarisarum mensura et ratio, quibus utitur phalanx, XVIII, 12 seq. Sarisas in altum erigunt Macedones, quum se dedere aut transire ad hostes volunt, XVIII, 9, 9 seq.

Sarmata Gatalus, XXVI, 6, 13.

Sarsinates et Umbri Apenninum incolentes Gallis opponuntur bello Gallico Cisalpino, II, 24, 7.

Saso, insula in introitu Ionii maris, V, 110, 2.

Sation, oppidum Illyrici ad Lychnidium lacum, captum a Philippo, V, 108, 8.

Satrapii. Vid. Atropatios.

Saturni tumulus ad Novam Carthaginem, X, 10, 11.

Satyrus, Achaeorum legatus Romam, XXXI, 6, 1.

Satyrus, legatus Iliensium, pro Lyciis intercedens apud Romanos, XXIII, 3, 3.

Scala. Vid. Climax.

Scalarum commetiendarum ratio, IX, 19, 5 seqq. Adde V, 97 extr. et seq.; IX, 18, 5 seqq.

Scardus mons Illyrici, XXVIII, 8, 3.

Scerdilaedus, dux copiarum Teutae, per Antigoneae fauces Epirum intrat, Epirotas ad Phoenicen acie vincit; inde inducis pactis domum redit, II, 5 seq.; quindecim lembos auxilio mittit, V, 3, 3; 4, 8. Reliqua de eo vide IV, 16 et 29; V, 3 seq.; 95; 101; 108; 110; X, 41, 4. Filius fuit Pleurati; Agronis frater; nepotis ex fratre, Pinnae vel Pinei successor in regno; pater Pleurati; avus Genthii.

Scipio. Vid. Cornelius.

Sciron, ephorus Messeniorum, expostulat cum Dorimacho Aetolo, praedonibus favente, IV, 4. Conf. Chironis villa.

Scironides petrae, Scironia saxa, ab oriente Corinthi, XVI, 16, 4 seq.

Scodra, urbs Illyrici, XXVIII, 8, 4. Videtur consueta regia fuisse Genthii.

Scopas Aetolus Aristonis praetoris Aetolorum cognatus, cui ille curam belli et administrationem aliarum rerum permisit, IV, 5, 1. Eum Dorimachus ad bellum Messeniis privatim inferendum incitat, IV, 5, 2 seqq. Cum amicis privato consilio Messeniis, Epirotis, Achaeis, Acarnanibus, Macedonibus, bellum infert, 5, 10. Cum multitudine Aetolorum in Peloponnesum transit et ex Phigalea fines incursat Messeniorum, 6. Reditum in Aetoliam simulans Aratum cum Achaeis ad Caphyas aderitur et proelio vincit fugatque, IV, 10—12. Praetor creatur Aetolorum, IV, 27. Philippo Aetoliam invadente, cum Aetolis impressionem facit in Macedoniam, et Dium devastat, IV, 62; V, 11, 1. A Dorimacho praetore dux auxiliorum mittitur Eleis cum Agelao, V, 3, 1. Ad novas leges scribendas et novas tabulas conficiendas cum Dorimacho nominatur ab Aetolis, XIII, 1, coll. fragm. hist. 68. Frustratus magistratu, cuius caussa novas leges scribere erat ausus, Alexandriam abit, ubi cupiditate fuit inexplebili, XIII, 2. Ab Agathocle in Graeciam missus ad milites conducendos XV, 25a, 11. Dux copiarum Ptolemaei Epiphanis recipit Iudaeam, XVI, 39, 1. In obsidenda nescio qua urbe remissius versatur, 39, 2. Ab Antiocho vincitur pugna ad Panium; qua victoria Antiochus Palaestina rursus potitur, 39, 3 seqq. De illa pugna ad Panium, et de acie a Scopa instructa, eiusque virtute, Zenonis Rhodii narrationem vide apud Polyb. XVI, 18 seq. Res novas in Aegypto moliens, in vincula coniicitur et veneno necatur, XVIII, 86 seq. Aegypti regnum rapinis exhauserat, 38, 1 seq.

Scopium, locus prope Thebas Phthias, V, 99, 8.

Scorpiunculi Archimedis, VIII, 7, 6.

Scotitas, locus inter Tegeam et

Lacedaemonem, XVI, 37, 3 seq.
Scotussa, urbs Thessaliae, X, 42, 3 seqq.; XVIII, 3, 3. Eius ager, ἡ Σκοτουσσαία, XVIII, 3, 3: in quo est Melambium, 3, 6.
Scriba communis Achaeorum, II, 43, 1.
Scutum Romanorum, ὁ θυρεός, excellit ad tutandum corpus, II, 30, 8. Eius figura et structura, VI, 23. Scuta equitum Rom. olim e bovillo corio parum firma; dein Graecorum more firmiora, VI, 25, 7 seqq. Gallicum protegere virum non potest, II, 30, 3. Hispanicum, simile Gallico, III, 114, 2. Ligusticum, XXIX, 6, 1.
Scylla, de qua Homerus loquitur, XXXIV, 2, 12; 3, 9.
Scyllaeum, promontorium Italiae in Bruttiis, ad fretum Siculum; ibi venantur galeotam s. xiphiam piscem, XXXIV, 2, 12; 3, 1 seqq.
Scythas bello petens Darius, Bosporum Thracicum ponte iunxit, IV, 43, 2. Scythae Nomades imminent Bactrianae, XI, 34, 5. Scytharum facinora patrare proverbialiter dictum, IX, 34, 11. Scythica porticus Syracusis, ni potius Tychica, VIII, 5, 2.
Scythopolis, olim Bethsan, oppidum ad exitum Iordanis e lacu Tiberiadis, in deditionem acceptum ab Antiocho M., V, 70, 4 seq.
Segesama, oppidum Vaccaeorum in Hispania, XXXIV, 9, 13.
Segesta, oppidum Siciliae; obsidione liberatur a C. Duilio, I, 24, 2. Cives Segestani, ibid.
Selecti ex equitibus extraordinariis, οἱ τῶν ἐπιλέκτων ἱππέων ἀπόλεκτοι, in castris Romanis, VI, 31, 2.
Seleucia, Seleuciensis, V, 54, 10; 58, 3; 59, 6.
Seleucia Pieria vel Seleucia ad mare, regia Syriae urbs, et imperii olim sedes, praesidiis regum Aegypti tenetur ex eo tempore, cum Ptolemaeus Euergetes, Seleuco Callinico propter casum Berenices iratus, bellum Syriae intulerat, V, 58, 4 seqq. Eius situs et regio circumiacens, 59, 3 seqq. Terra marique eam obsidet Antiochus, V, 59, 1 seq., et oppugnatam in deditionem accipit, 60 et 61, 1 seq. Ex Coelesyria eo hibernatum redit, V, 66, 4 seq.
Seleucia ad Tigrim, cis fluvium, in Mesopotamia, V, 45, 3; 46, 7; capitur a Molone, V, 48, 11 seqq. In Seleucienses saevit Hermeas, V, 54, 9 seqq.
Seleucia ad Zeugma, ad Euphratem in Mesopotamia: ibi de expeditione adversus Molonem deliberat Antiochus M. et nuptias celebrat cum Laodice, V, 43, 1 seqq.
Seleucus Nicator, primus rex Syriae, victo Antigono, ex reliquorum regum Macedonicorum concessione Coelesyriam possidet, V, 67, 6 seqq.; XXVIII, 17, 7. Bello vicit Lysimachum, Thraciae regem; quare omne regnum eius pertinere ad Seleucidas contendit Antiochus M., XVIII, 34, 4. Mortuus circa Olymp. 124, II, 41, 2; 71, 5.
Seleucus, cognomine Callinicus

et Pogon, II, 71, 4; pater Antiochi Magni et Seleuci Cerauni, ibid. et IV, 48, 6; V, 40, 5; 89, 8. Liberalis in Rhodios, V, 89, 8 seq. Uxor eius Laodice, VIII, 22, 11.

Seleucus Ceraunus, filius natu maior Seleuci Callinici, frater Antiochi Magni, comite Achaeo expeditionem adversus Attalum in Asiam cis Taurum suscepit; in qua per dolum occisus est, Olymp. 139; successoremque habuit fratrem natu minorem Antiochum, IV, 48; II, 71, 4; V, 40, 5 seq. Domo profectus administratorem rerum constituerat Hermeam, V, 41, 2. Mortem eius ulciscitur Achaeus, IV, 48, 9. Copias eius domum reducit Epigenes, V, 41, 4.

Seleucus Philopator, Antiochi M. filius; ei sedem regni Lysimachiae se parare ait Antiochus, XVIII, 34, 8. Quum in Aeolide esset ab Antiocho M. cum exercitu relictus, legatos ad eum mittunt Phocaeenses, XXI, 4; adde c. 6, 3; 8, 13. Maior frater Antiochi Epiphanis, pater Demetrii Soteris, succedit Antiocho Magno, et filium Demetrium obsidem Romam mittit, XXXI, 12, 10 seq. Achaeis decem naves dono offert, quas illi non accipiunt, XXIII, 4, 5 seq.; 7, 4; 9, 13. Ad hunc in fragm. hist. 64 refertur de Cypri proditione id quod apud Polyb. XXXIII, 3, 2, ad Demetrium filium eius refertur.

Selga, Σέλγη, urbs Pisidiae, obsessa a Garsyere, Achaei duce, proditur Achaeo a Logbasi, Selgensium legato, V, 74. Selgenses Pedlenissum obsident, et inde repelluntur a Garsyere, V, 72 seq. Cognati Lacedaemoniorum, V, 76, 11. Fortiter resistunt Achaeo, et pacem ab eo impetrant, 76, 3 seqq. Eumenem Romae accusant, XXXI, 9, 3.

Selinuntius ager, in Sicilia, I, 39, 12.

Sella eburnea (curulis) dono mittitur Ariarathi, XXXII, 5, 3.

Sellasia, oppidum Laconiae, iuxta quod Cleomenem acie vicit Antigonus, II, 65, 7; IV, 69, 5. Situs eius, 65, 8; de quo absurda scripsit Zeno historicus, XVI, 16, 2 et 8. Tegea eo Philopoemen ducit Achaeos, Laconicam inde incursurus, XVI, 37, 2.

Selybria, Thraciae urbs; ubi Antiochum convenit L. Cornelius, XVIII, 32, 3.

Semissis, quarta pars oboli, II, 15, 6.

C. Sempronius Blaesus, Cos. cum Cn. Servilio, cum classe haeret in Syrti; ingens patitur naufragium, I, 39.

Ti. Sempronius Longus, Cos. cum P. Cornelio Scipione, IV, 66, 9. Ei decernitur Africa, III, 40, 2; V, 1, 4. Lilybaei maximos facit apparatus ad bellum Carthagini inferendum, III, 41, 2 seq.; III, 61, 8 seq. Advocatur cum exercitu e Sicilia in Cisalpinam Galliam adversus Hannibalem, III, 61, 9 seqq.; 68, 6. Ariminum convenire legiones suas ex itinere iubet, 61, 10; 68, 13 seq. Advenit, et cum Scipione deliberat, 68, 15. Levi proelio equestri superior

hoste, III, 69. Aegroto et invito Scipione iustam pugnam parat, 70 seq., et acie vincitur ad Trebiam, 72—75.

Ti. Sempronius Gracchus, gener Scipionis Africani maioris; cui dotem uxori debitam Scipio Aemilianus ante diem generose persolvit, XXXI, 13. Legatus Rom. ad disceptandas controversias Philippi cum finitimis populis, post bellum Antiochicum, XXIII, 6, 6. Praetor trecentas urbes Celtiberiae deiecisse perhibetur, XXVI, 4. Eo intercedente Celtiberi foedus cum senatu inierunt; quod illi ut sibi restituatur petunt, XXXV, 2, 15. Ti. Gracchus et C. Claudius Coss. mittuntur adversus Istros et Agrios, ni potius Sardos, XXVI, 7, 1. Legatus (in Asiam missus ad res regum inspiciendas, XXXI, 14, 4), magna dexteritate excipitur ab Antiocho Epiphane, XXXI, 5; conf. c. 6, 7. Patrocinatur Rhodiis societatem Romanorum petentibus, XXXI, 7, 19 seq. Cammanos subigit, 9, 1. Ariarathi Romae bonum testimonium exhibet, 14, 4. Rursus ad res Graeciae et Asiae inspiciendas legatus, postquam Demetrius Roma profugerat, XXXI, 23, 9 seqq.; XXXII, 3, 3; 5, 2. Eo potissimum patrocinante, rex a Romanis appellatus est Demetrius, XXXII, 4.

Sena, Σήνη, urbs Italiae, est terminus Galliae Cisalpinae ad mare Adriaticum meridiem versus, II, 14, 11; 16, 5. Prima Romanorum colonia in Galliam ducta, nomen habens a Gallis Senonibus, qui eam olim incoluerant, II, 19, 12.

Senatus Romanus: eius manus et potestas, VI, 13. Senatum si spectes, aristocratica videtur esse Romana respub., 13, 8 seq. Obnoxius est populo, VI, 16; populus senatui, 17. Pueri 12 annorum in senatum cum patribus admissi perhibentur, quum de bello Punico II deliberaretur, III, 20, 3. Senatus Poenorum. Vide mox Seniorum collegium.

Senes, sive Seniores, apud Lacedaemonios, magistratum gerunt quoad vivunt, VI, 45, 5. Gyridas et alii e Senioribus †rucidantur ad Minervae aram, IV, 35, 5.

Seniorum collegium apud Poenos, X, 18, 1; VI, 51, 2, vel senatus, X, 18, 2.

Senones Galli, Σήνωνες, in extremo Italiam versus angulo Galliae Cisalpinae habitarunt, ad mare Adriaticum, II, 17, 7. Delentur a Romanis, II, 19. Ab eis nomen habet Sena, colonia Rom., 19, 12. Iis ademtus ager Picenus, 21, 7.

Sentinas ager: in eo ingenti proelio a Romanis caeduntur fugantur que Galli et Samnites, II, 19, 6.

Sepeliendi cadavera intra urbem mos obtinuit Tareuti, VIII, 30, 5 seqq.

L. Sergius (sive Servilius), legatus a Scipione Carthaginem missus, XV, 1 seq.

Manius Sergius, legatus cum Sulpicio Gallo in Graeciam et Asiam, XXXI, 9, 6.

Serippus, Lacedaemoniorum legatus Romam, XXIV, 4, 4; responsum ei datum, 10, 11.

Serra. Vide Prion.

Servilius Glaucia, legatus ad inspiciendas res Graeciae et Asiae, XXXI, 23, 9.
Cn. Servilius Caepio, Cos. cum C. Sempronio, in Syrti haeret cum classe, dein ingens patitur naufragium, I, 39.
Cn. Servilius Geminus consul, III, 75, 5; cum exercitu Ariminum mittitur ad prohibendum Hannibalem, 77, 2. C. Centenium auxilio mittit Flaminio, III, 86. Exercitum tradit Q. Fabio dictatori, et ab eo praeficitur classi, 88, 8. Classem Punicam Pisas appulsuram in Sardiniam et in Africam redire cogit, III, 96, 8 seqq. Cercinam et Cossyrum insulas capit, 96, 12 seq. Proconsulare obtinet imperium, et pedestribus copiis praefectus mandata consulum recte curat, III, 106, coll. 96, 14. Mediam aciem tenet in pugna Cannensi, 114, 6; fortiter pugnans cadit, 116, 11.
L. Servilius, sive is Sergius est, legatus a Scipione Carthaginem missus, XV, 1, 3.
Servius. Vid. Fulvius et Lentulus.
Servus. Servos alere non licuisse Locris contra Aristotelem contendit Timaeus, XII, 6, 7 seq. De servo controversia inter duos Locrenses, XII, 16. Cives Romani servi apud Graecos ab Hannibale venditi liberantur iussu T. Flaminini, XIX.
Sestus ad fauces Propontidis, IV, 44, 6; 50, 6. Opportunitas situs, XVI, 29, 3 seqq. Ea ut excedat Philippus postulant Rhodii, XVII, 2, 4.
Sextus. Vid. Iulius.
Sibyrtus Epirota, Petraei filius, XXII, 9, 7.
Sibyrtus, Cretae oppidum, XIII, 10, 10.
Sicca, Africae oppidum, in quo mercenarios suos post bellum Siculum residua stipendiorum exspectare iubent Poeni, I, 66; seditionem ibi excitant mercenarii, 67.
Sicilia: eius situs, figura, promontoria, I, 42. Eius ora Africae obversa, importuosa, I, 37, 4. Quae de ea scripsit Homerus, vera sunt, poeticis imaginibus exornata, XXXIV, 2, 10 seqq. Siculi inferiorem Italiam olim incoluerant, unde pulsi sunt a Locrensibus, qui dolosum foedus cum eis fecerant, XII, 5, 10, et c. 6. Siciliae pars iam sub initium reipublicae Romanae, L. Iunio et M. Horatio Coss. in Poenorum erat potestate, III, 22, 10; 23, 5; 24, 15. In ea sola velut in acetabulo gloriam quaesivit Timoleon, XII, 23, 7. Omnium, qui in ea dominati sunt, peritissimi, Hermocrates, Timoleo, Pyrrhus Epirota, XII, 25 k, 2. In eam prima Romanorum cum armis traiectio, I, 11 seq. Ea non fuit contra foedus Romanorum cum Poenis, III, 26 et 28, 1. De ea gestum bellum inter Romanos et Poenos, bellum Siculum, id est bellum Punicum primum, I, 13, 3 et 10, et deinde toto libro I usque c. 64; conf. I, 71, 3. Cur illud bellum pluribus exposuerit Polybius, I, 14; 20, 8. Eius annus quartus decimus, I, 41, 3; duodevigesimus, I, 56, 2. Post 24 annos (I, 63, 4) finitur, facta pace et foedere quo

Sicilia Romanis cesserunt Poeni, I, 62 seq.; III, 27. Itaque tota insula, excepta ea parte quae Hieroni parebat, a Romanis est occupata, II, 1, 2.
Siculum bellum. Vide in Sicilia.
Siculum mare: in illud excurrit Pachynus promontorium, I, 42, 4. Est a meridie Italiae; ab Ionio mari distinguitur Cocyntho, promontorio Italiae, II, 14, 4 seq.; adde X, 1, 2. Ex eo sinus Ambracicus irrumpit inter Epirum et Acarnaniam, IV, 63, 6; V, 13. Spectat id Cephallenia insula, V, 3, 9.
Siculus medimnus tritici in Gallia Cisalpina venit obolis quattuor; hordei duobus, II, 15, 1; Romae constat 15 drachmis, IX, 44, 3.
Sicyon, urbs munitissima Achaiae, XXX, 15, 1; cum portu, V, 27, 3. Inter eam et Aegium sunt Aegira, IV, 57, 5. Eam capit Aratus Sicyonius, IV, 5, 4, et sublato Nicocle tyranno X, 25, 3, foederi Achaico attribuit, II, 43, 3; adiutoribus Ecdemo et Demophane Megalopolitanis, X, 25, 3. Eam obsidet Cleomenes, II, 52, 2. Ibi hiemat Antigonus, II, 54, 5. Sicyoniorum agrum populantur Aetoli, IV, 13, 5. Eundem populaturus Euripidas Aetolus, dux Eleorum, incidit in Philippum, IV, 68. Aegio Sicyonem Philippus vocavit concilium Achaeorum, V, 1, 7 seqq. Rursus eo convenit concilium Achaeorum, XXV, 1, 5; XXVIII, 11, 9; XXIX, 9, 6. Sicyonii Attalo colossum ponunt in foro iuxta Apollinem, XVII, 16; Sicyone celebrantur Antigonia, XXX, 20, 3.
Sida, urbs Pisidiae sive Pamphyliae, V, 73, 3; XXXI, 25, 5. Cives Sidetae, V, 73, 4; fragm. hist. 65.
Sidon, urbs Phoenices, V, 69, 10; 70, 1.
Siga. Vid. Singa.
Signa militaria, III, 39, 8. Signa coeli. V. Zodiacus. Signa facibus data. Vid. Pyrsiae et Faces. Signa pugnae ineundae linteum album, II, 66, 10; puniceum paludamentum, 66, 11. Signum profectionis in castris Romanis ter repetitum, VI, 40, 1 seqq. Signa militaria. Vid. mox Signiferi.
Signiferi vel vexillarii, duo in singulis manipulis apud Romanos, VI, 24, 6.
Sila, urbs Italiae ad Adriaticum mare, XXXIV, 11, 8; mendose, ut videtur, pro Spina, *Σπίνα*.
M. Iunius Silanus. Vid. Iunius.
Simias, comes Philopoemenis, Machanidam persequentis, XI, 18, 2 et 6.
Simon, homo Boeotus, cuius pecus abegerunt Achaei, XXIII, 2, 15.
Simonides poeta: eius dictum, XXIX, 7 a, 2.
Simulacrum Dianae Cindyadis Bargyliis et Vestae signum Iasi licet sub dio posita, nec ningi nec plui perhibebantur, XVI, 12, 3 seq.
Singa, *Σίγγα*, Africae urbs fortasse eadem quae Siga, XII, 1, 3.
Sinope, urbs Ponti: eius situs, IV, 56, 5 seq. Sinopensibus bellum infert Mithridates, rex Ponti; ad id Rhodii omne genus subsidiorum eis mit-

tunt, IV, 56. Extrema eorum calamitas IV, 56, 1; XXIV, 10, 2 seq.; scil. expugnata urbs a Pharnace, Mithridatis filio. Conf. XXIV, 10, 2.
Sinuessa, urbs Campaniae, ad mare. Gentile Sinuessani, III, 91, 4.
Sinus Maliacus. Vid. Maliacus.
Sipus vel Sipontum, oppidum in ora inferioris Italiae, X, 1, 8.
Smyrna, urbs Ioniae, XXI, 10, 3. Smyrnaei constanter in fide manserunt Attali, V, 77, 6. Eorum legati post bellum Philippicum Lysimachiae cum Romanis agunt, praesente Antiocho, qui Smyrnam occupaverat, XVIII, 35; XXI, 3; 11, 2. Post bellum Antiochicum legatos Romam mittunt XXI, 14, 12. Eo bello fidem praestiterant Romanis, 27, 6.
Sociale bellum Achaeorum et Philippi aliorumque sociorum adversus Aetolos et Lacedaemonios, I, 3, 1; II, 37, 1; 71, 9; III, 1, 1; IV, 2, 11. Socii praeter Macedones et Achaeos erant Messenii, Epirotae, Acarnanes, Phocenses, Boeoti, Thessali, IV, 5, 10; 9, 4; 15, 1; 25, 1 seqq.; V, 3; IX, 38. Belli origo, IV, 3—25. Societatis foedus, 25, 6 seqq. Bellum ipsum, IV, 26—37, tum 27 usque fin. libri IV et libro V, c. 1—30 et 91—105. Finitum pace inter Aetolos et Philippum Achaeosque eorumque socios conclusa, V, 105, 1 seq. Conf. Philippus, Achaei, Aetoli, etc.
Societatum civilium origo VI, 5.
Socii Romanorum in legione. Vid. Legio. Multitudo sociorum Romanorum, qui aetate militari erant et in tabulas relati, imminente bello Gallico Cisalpino, II, 24. Sociorum Italicorum inter se controversias dirimit senatus; eorum delicta punit; eorundem securitati cavet, VI, 13, 4 seq. Militum e sociis conscriptio, VI, 21, 4 seq. Sociorum praefecti, VI, 26, 5. Sociorum locus in castris, VI, 30.
Socrates aliptes pro tabellario ad Rhodios mittitur a praetore Romano, XXVII, 6, 1.
Socrates Boeotius centuriat et exercet milites Ptolemaei Philopatoris, V, 63, 2; praeest parti copiarum, 65, 2; 82, 4.
Soli, urbs Ciliciae, Argivorum colonia. Pro Solensium libertate apud Romanos intercedunt Rhodii, renitentibus Antiochi legatis, XXII, 7, 10 seqq.
Solon (Neon), Persei legatus Romam, XXVII, 7, 2.
Sophagasenus, Indiae rex; quocum amicitiam renovat Antiochus, XI, 34, 11.
Sophoniba, filia Asdrubalis, Gisconis filii, uxor Syphacis, XIV, 1, 4; 7, 6.
Sosander, Attali collactaneus, Elaeam adversus Prusiam defendit, XXXII, 25, 10.
Sosibius praeest rebus Aegypti sub Ptolemaeo Philopatore, V, 35, 7; 63, 4; versutus et callidus homo, XV, 25, 1; 34, 4: cuius opera Ptolemaeus matrem Berenicen et alios propinquos necat, V, 36, 1 seqq.; XV, 25, 2. Ea de caede cum Cleomene deliberat Sosibius, mox vero Cleomeni ut suspecto insidiatur, ev-

que in custodiam dari curat, V, 36, 7 seqq.; 37 seq. Antiochum Magnum Coelesyriam invadentem legationibus differt, dum bellum paratur, V, 63; 66 extr. et 67; praeest phalangi Ptolemaei Philopatoris, 65, 9; hortatur milites, 83, 3. Post pugnam ad Rhaphiam ad Antiochum mittitur firmando foederi, 87, 5 seqq. Bolin Cretensem Sardes mittit ad liberandum Achaeum, VIII, 17. Mortuo Philopatore tutelam Ptolemaei Epiphanis sibi vindicat, XV, 25, 1; et occiditur ab Agathocle. Duo eius filii Sosibius, et Ptolemaeus, ib. et 25 a, 10.

Sosibius, Sosibii filius, corporis custos Ptolemaei Epiphanis, XV, 32, 6; prudenter curat regem; eidem sigilla regni mandantur, XVI, 22, 1 seq.; adimuntur ei sigilla a Tlepolemo, 22, 11.

Sosicrates, propraetor Achaeorum, cruciatus necatur a Diaeo eiusque sodalibus, XL, 5, 1 seqq.

Sosigenes Rhodius iudex apud Achaeos Eumenis honores evertit, XXVIII, 7, 9.

Sosiphanes, Antiochi Epiphanis legatus Romam, XXVIII, 1, 1; 18, 1.

Sositeles. V. Rhositeles.

Sostratus, artifex statuarius, IV, 78, 5.

Sostratus Calchedonius adulatione corrumpit mores Cauari, regis Gallorum, VIII, 24, 3.

Sosylus, sublestae fidei scriptor, III, 20, 5.

Soteria solenniter celebrata a Prusia, Bithyniae rege, IV, 49, 3.

Sotira, nomen plateae in urbe Tarento, VIII, 35, 6.

Sparta, Spartani. Vid. Lacedaemon, Lacedaemonii.

Spectaculi gladiatorii pretium 30 talenta, XXXII, 14, 6.

Σπεῖρα. Vid. Manipulus.

Spelunca. Vid. *Φωλεός*.

Spendius, genere Campanus, ex servo fugitivo Romano mercenarius miles Poenorum; irritat commilitones, et dux belli Africi cum Mathone nominatur a seditiosis, I, 69 seqq.; 76 seqq. In Poenorum venit potestatem, I, 85, et ab eis cruci affigitur 86, 4. Ad eius crucem mox dein a rebellibus mactantur 30 nobiles Poeni, et ex eadem cruce suspenditur Hannibal, dux Poenorum, captus a Mathone. 86, 6.

Spina. Vid. Sila.

Spirituum asperorum et tenuium in legendo observatio, X, 47, 10.

Spurius. Vid. Lucretius.

Stacte, XIII, 9, 5.

Stadia octo conficiunt milliare Romanum, III, 39, 8. Polybium pro milliari Romano numerare octo stadia cum duobus iugeris, i. e. cum triente, ait Strabo. Vide XXXIV, 12, 5.

Stadium vel Circus Alexandriae, XV, 30, 3 seq.; 33, 1 et 8.

Stannum: de stanno Britannico copiose alicubi se dicturum promittit Polybius, III, 57, 3 seq. Vide XXXIV, 1, 6.

Stasini poetae versiculus XXIV 8, 10.

Stationem deserere capitale est apud Romanos, I, 17, 11. VI, 37, 11 seqq.; III, 84, 7.

Stembal, Masinissae filius quadriennis, post patris obitum adoptatus a fratre Micipsa, XXXVII, 3, 5,
Stene, *στενή*, viae nomen in Laconica, XVI, 16, 2.
Stephanus, legatus Atheniensium Romam, in caussa Deliorum, XXXII, 17, 1.
L. Stertinius (sive is Titinius est), unus e decem legatis T. Quintio adiunctis, XVIII, 31, 2.
Stethe, *στήθη*, vocant dorsum vel molem in Ponto Euxino ante Istri ostium ex limo per vim fluminis congesto, IV, 40, 1 seqq.
Sthenelaus Lacedaemonius occisus a factione Aetolica, IV, 23, 11.
Stipendia annua eques Romanus decem facere tenetur, pedes viginti, sive alios audias, sedecim, VI, 19, 2. Quotidiana militum apud Romanos, VI, 39, 12 seqq.
Stratagema Hannibalis facibus in boum cornibus accensis, III, 93; Illyriorum ad urbem Dyrrhachium, II, 9. L. Aemilii in oppugnatione Phari, III, 18, 10 seqq.; Scipionis Africani maioris in pugna cum Asdrubale Gisconis filio ad Ilipam, XI, 22; Philopoemenis Laconicam cum omnibus Achaeorum copiis incursuri, XVI, 36 s.
Στρατηγικά, id est de Imperatoris officio, titulus libri Aeneae Tactici, X, 44, 1.
Stratica. Vid. Stratus.
Stratius Tritaeensis moderate sentit respectu Romanorum, XXVIII, 6, 2 et 6; inter evocatos Achaeos Romae detinetur; eius et Polybii caussa maxime legatos Romam mittunt Achaei, XXXII, 7, 14; XXXVIII, 5, 4 seq. Aetate provectus bello Achaico supplex rogat Diaeum ut oblatas pacis conditiones accipiat, XL, 4, 4.
Stratius medicus, vir prudens, ab Eumene Romam submissus ad Attalum a temerario consilio revocandum, XXX, 2.
Strato physicus in aliorum sententiis perpendendis melior quam in suis proferendis, XII, 25 c, 3.
Stratocles, Rhodiorum prytanis, cives suos in fide Romanorum confirmat, XXVII, 6, 2 et 13.
Stratonicea, urbs Cariae; unde praesidia deducere Rhodios iubent Romani, XXX, 19, 3. Eam pro magno beneficio a Seleuco et Antiocho acceperant Rhodii, XXXI, 7, 6.
Stratus, urbs Acarnaniae in potestate Aetolorum ad Acheloum amnem, IV, 62, 2, coll. 63, 10 seq.; V, 6, 6; 7, 7; 13, 10; 14, 1. Eius agrum, *τὴν Στρατικήν*, populatur Philippus, IV, 63, 10. Ad eam Aetolos repellit Philippus, V, 14, 1 seqq. Straticam invadunt Acarnanes, V, 96, 3. Stratienses, V, 96, 3; nisi ibi potius praesidium Aetolicum, quod Strati erat, intelligendum quam veteres urbis cives. Ibi exsulat Theodotus Pheraeus, XVII, 10, 10.
Stratus Arcadiae (Stratia Homeri) in Eleorum quum fuisset potestate, derelicta est ab Eleis, appropinquante Philippo; et a Philippo restituta Telphusiis, IV, 73, 2.
Struthiones in Africa, XII, 3, 5.
Strymon, Thraciae et Macedoniae fluvius: eum occupat

Pseudophilippus, XXXVII, 1 d.

Strytanus (?), cognomen Gisconis Poeni, XXXVI, 1, 2.

Stuberra, Macedoniae oppidum, XXVIII, 8, 8.

Stylangium, *Στυλάγγιον*, oppidum Triphyliae, IV, 77, 9; in deditionem accipitur a Philippo, 80, 13.

Stymphalus, urbs Arcadiae; Stymphaliorum ager, *ἡ Στυμφαλία*, IV, 68, 1 et 5. In Stymphaliis neminem proditorem invenire potuit Cleomenes, II, 55, 8. Psophide per Pheneatarum, Stymphaliorum et Phliasiorum fines, in agrum Sicyonium milites suos ducturus erat Euripidas, IV, 68, 1 seq., coll. 67, 9. Ex Phliasia per ipsam urbem Stymphalum Caphyas repetiit idem, IV, 68, 6.

Sucrone in Hispania seditionem excitant Scipionis milites, XI, 25.

C. Sulpicius Paterculus Cos. cum A. Atilio; plures Siciliae urbes capit, I, 24.

C. Sulpicius Gallus, legatus in Graeciam et Asiam, acerbe agit cum Eumene, XXXI, 9, 6, et c. 10.

P. Sulpicius Galba praeest classi Romanae ad observanda Philippi consilia missae, VIII, 3, 6. Consul cum Cn. Fulvio, quo tempore Hannibal ad Romae portas erat, persequitur Hannibalem, IX, 6 seq. Naupactum Aetoliae portum tenuit; scil. quum ex consulatu Macedoniam provinciam obtinuisset, quae ei dein per aliquot annos prorogata est, fragm. hist. 50. In eo imperio Aeginam aggressus occupat, et captivos Aeginetarum nautas duris verbis accipit, IX, 42 a. Aeginetas in servitutem redegit; quorum insula dein ab Aetolis Attalo vendita est, XXIII, 8, 9. Cum classe ad Echinum venit a Philippo oppugnatum; ubi castra Philippi cum Dorimacho aggressus, a Philippo repellitur, IX, 42, 1 seq. Ex foedere cum Aetolis Aetoli terra rem gerebant, Sulpicius et Attalus mari, X, 41, 1. Consul iterum, XVI, 24. Proconsul Macedones ex faucibus Eordaeae expellit et plurimos occidit, XVIII, 6, 7.

Sunes, locus Siciliae, prope Peloriadem promontorium, I, 11, 6.

Sunium, XXXIV, 7, 13.

Superstitio ad multitudinem coercendam inventa, VI, 56, 9 seqq. Apud alios vitio vertitur, apud Romanos rempublicam continet, 56, 6 seq.

Supplicatio Romae, feriae novem dierum, pro victoria navali de Antiocho, XX, 1, 1 seq.

Supplicia militaria apud Romanos, VI, 37 seq.

Susa (*τὰ*) urbem Molo capit, arcem Diogenes defendit, V, 48, 13. Susianae praefectus Diogenes, V, 46, 7; post eum Apollodorus, V, 54, 12. Ea potitur Molo, 52, 4.

Sybaris luxu superatur a Capua, VII, 1, 1. Sybaritae cum vicinis civitatibus Iovi Homario communem aedem posuerunt, II, 39, 6.

Sycurium, *Συκύριον*, oppidum Thessaliae, XXVII, 8, 15.
Syleum, urbs Phrygiae sive Pamphyliae, in potestate Moagetae, Cibyrae tyranni, XXII, 17, 11.
Syllanus. Vid. Silanus et M. Iunius.
Sympetesis cognomen Ptolemaei, quod n. v.
Synes. Vid. Sunes.
Syphax, Massaesyliorum Numidarum rex, XVI, 23, 6. *Σόφαξ* in codd. Amore Sophonibae puellae Carthaginiensibus se adiunxerat, XIV, 1, 3 seq.; 7, 6. A Scipione legationibus luditur, XIV, 1, 5 seqq., et c. 2. Castra eius Laelius et Masinissa incendunt et ingentem edunt caedem, XIV, 4. In urbem Abbam se recipit ibique subsistit, XIV, 6, 12; 7, 1; precibus uxoris Poenae victus, 7, 6. Acie victum a Scipione persequuntur Laelius et Masinissa, XIV, 8 seq. Universum regnum eius suo adiungit Masinissa, XV, 4, 3 seq.; 5, 12 seq. Romae in triumpho ducitur a Scipione et mox in carcere moritur, XVI, 23, 6.
Syracusae. (Conf. Dionysius, Agathocles, Hiero, Hieronymus etc.) Syracusiorum certamina cum Mamertinis Messanam obtinentibus, I, 8 seqq. Inde bellum eorum cum Romanis Mamertinos iuvantibus, I, 11 seq. Romanorum socii ex foedere cum Hierone, I, 16. Syracusis L. Iunius subsistit, reliquam classem exspectans, I, 52. Syracusii eorumque socii, comprehensi foedere Romanorum cum Poenis, I, 62, 8. Eos ad arma et ad libertatem vocat Theodotus, fragm. hist. 66. Syracusae oppugnantur ab Appio Claudio et M. Marcello, V, 5—9, et expugnantur, VIII, 37. Ornamenta urbis Romam translata; parum prudenti consilio, IX, 10. Eas noctu aggressurus Nicias Atheniensis defectu lunae territus discessit, IX, 19. Earum tyranni Agathocles et Dionysius, urbis splendidissimae et opulentissimae, XV, 35. Syracusiorum populus coronans populum Rhodiorum, statua Rhodi ab Hierone dedicata, V, 88, 8.
Syria. Vid. nomina regum Syriae, Antiochus, Demetrius, Seleucus.
Syria cava. Vid. Coelesyria.
Syrinx, fornicata ambulatio Alexandriae, XV, 30, 6; 31, 3.
Syrinx, Hyrcaniae urbs princeps, capta ab Antiocho Magno, X, 31.
Syrtis maior; ibi sunt Philaeni arae, III, 39, 2.
Syrtis minor, I, 39, 2; XXXIV, 15. Regio circumiacens Byzacium vocatur et Emporia, III, 23, 2; XII, 1, 5; XXXII, 2, 1.

Tabae, urbs Persidis; ubi insania correptus obiit Antiochus Epiphanes, XXXI, 11, 3.
Tabraca, urbs Africae, XII, 1, 2.
Tabulae pictae in expugnatione Corinthi corruptae, XL, 7.
Tabulis aeneis inscriptae formulae foederum, III, 26, 1.
Taburnus mons, *τὸ Τάβυρνον*, fortasse legendum, III, 100, 2, pro vulgato *τὸ Λίβυρνον*, Liburnus.

Tactici Commentarii Polybii citantur IX, 20, 4.

Taenarum, promontorium Laconicae, in mare Creticum prominens; eo usque cum exercitu Laconicam populabundus percurrit Philippus, V, 19, 15. Neptuni fanum ibi diripit Timaeus Aetolus, IX, 34, 9.

Taenia ante Istri ostium porrecta in mari per mille circiter stadia, *τὰ Στήθη*, IV, 41, 1.

Tagae, *Ταγαὶ*, si vera scriptura, urbs in extrema Parthia, prope Labum montem, qui Parthiam ab Hyrcania separat, X, 29, 3.

Tagus, Hispaniae fluvius, transit per Carpetanorum fines, III, 14, 5. Circa eius ostium in Lusitania moratur Asdrubal, Gisconis fil., X, 7, 5. Asdrubal, Hannibalis frater, acie victus a Scipione prope Baecula in agro Castulonensi, fugatusque, praeter eum fluvium Pyrenaeum versus se recepit, X, 39, 8. Ibi Tagum fluvium, Polybii et Livii errore confusum cum alio minore, e Pyrenaeo defluente, cui Tec nomen, putarunt nonnulli, in his Catrou et Rouillé in Histoire Romaine, tom. VIII, p. 471. Tagi fontes a Pyrenaeo amplius 1000 stadiis absunt; a fontibus usque ad ostium, recta linea, sunt 8000 stadia, XXXIV, 7, 5.

Talentum. Vid. Euboicum Talentum. Pro talentis Euboicis, quae XXI, 14, 4, nominantur, ponuntur talenta optimi argenti Attici, quorum quodque non minus 80 libris Romanis pendat, XXII, 26, 19. Eodem modo XXII, 15, 8; coll. 13, 1. Pecuniae signatae aeneae 200 talenta dono Achaeis per Lycortam mittit Ptolemaeus Epiphanes, XXIII, 9, 3.

Talentum pondo, IV, 56, 3. Lapides librarum 30, atque etiam talenti, id est 60 librarum, e balistis iaculatus est Philippus, IX, 41, 8. Lapides talentorum 10 (i. e. 600 librarum) e tollenonibus suspensi Syracusis, in sambucas deiiciebantur, VIII, 7, 8 seqq.

Tambrax, urbs Hyrcaniae, X, 31, 5 seq.

Tamese XIII, 10, 12.

Tanais fluvius Asiam ab Europa disterminat, III, 37, 3 seqq. Influit in Maeotidem Paludem, X, 48, 1; conf. XXXIV, 7, 12.

Tanais, fluvius Asiae superioris, in mare Caspium ab Oriente influens, inter quem et Oxum habitant Apasiacae Nomades; confunditur a Polybio cum altero Tanai. Proprium huius nomen Iaxartes est, X, 48, 1.

Tannetis vicus in Gallia Cisalpina; in eum a Boiis inclusa est quarta legio Romana, III, 40, 13.

Tantaleum supplicium patiuntur Byzantii, IV, 45, 6.

Tapuria, *Ταπουρία*, Asiae regio inter Hyrcaniam et Bactrianam, X, 49, 1.

Tapyri (s. Tapuri) montes, ad ortum Mediae, haud procul a Caspio mari: ipsa Media ad eos usque montes pertingit, V, 44, 5.

Tarentum, colonia Lacedaemoniorum; unde multa et in

urbe et in agro loca eiusdem nominis cum locis Laconicis, VIII, 35, 9. Eius porta Temenis, VIII, 27, 7, et ante eam Hyacinthi tumulus, 30, 2. In urbe Museum, 27, 11; 29, 1. In urbe sepeliuntur mortui, 30, 6 seqq. In urbe est via, βαθεῖα dicta, id est profunda vel humilis, 31, 1; alia, σώτειρα, 36, 6. Portus urbis et opulentia, X, 1. Tarentini Romanis bello Punico I naves commodant, I, 20, 14. Urbs praesidio tenetur a Romanis, II, 24, 13; III, 75, 4. Capitur XXIX, 6a, 5.

Tarentini superba fortuna elati Pyrrhum acciverunt, VIII, 25a. Urbs proditur Hannibali, VIII, 26—36. Conf. III, 118, 3, et VIII, 25 a extr. Licius, Tarenti praefectus, in arcem se recipit illamque tuetur, VIII, 32, 6; 34, 2. Cives Romani in urbe trucidantur, 32, 9 seqq. Cum Tarentinis benigne agit Hannibal, 33; urbem ab arce muro et fossa intercipit, 34 seq.; ex portu a Romanis obsesso per isthmum transvehi naves curat, 36. Bomilcarem urbi a Romanis obsessae auxilio venientem orant Tarentini ut cum classe decedere velit, IX, 9, 11. Urbs recipitur a Fabio, X, 1, et fragm. hist. 18. Prodita est Romanis urbs opera Heraclidis architecti, XIII, 4, 6. Tarentini equites in mercenariis Eleorum, IV, 77, 7. Ab eis committitur proelium in pugna Philopoemenis cum Machanida, XI, 12, 6; 13, 1. In exercitu Antiochi in prima locantur acie, XVI, 18, 7.

L. Tarquinius, rex Romanorum, VI, 2, 10 seqq.

Tarracinensis populus in ora Latii; antiquis Romanorum foederibus cum Poenis comprehensus, III, 22, 11.

Tarraco, portus Hispaniae citerioris, X, 34, 1; navale Romanorum, fragm. hist. 67. Ibi hibernat Cn. Scipio, III, 76, 12; 95, 5. Ibidem cum exercitu et classe hibernat P. Scipio Africanus maior, X, 21, 8; 34, 1 et 4; 40, 12.

Tarseium, oppidum ab occidente Carthaginis, memoratum in secundo foedere Romanorum cum Poenis, III, 24, 2 et 4. Tarseienses, Ταρσηῖται, legendum, III, 33, 9, pro vulgato Θερσῖται.

Tarsimenus lacus in Etruria, alias Trasimenus, III, 82, 9. Pugna ad eum, III, 84; III, 108, 9; V, 101, 3 et 6.

Taurini, ad radices Alpium habitantes, contendunt cum Insubribus, subiguntur ab Hannibale, et urbs eorum princeps Taurasia expugnatur, III, 60. Per eos Hannibal transiit Alpes, XXXIV, 10, 18. Conf. Taurisci.

Taurion, Peloponnesi rebus (sigillatim Corintho et Orchomeno) praefectus relictus ab Antigono, tutore Philippi, IV, 6, 4; 87, 8; VIII, 14, 2. Post Antigoni mortem copiis suis succurrit Achaeis adversus Aetolos, IV, 6, 4; IV, 10 seq. et c. 19, 7 seq.; tum praesto est Philippo, IV, 80, 3. Taurionem apud Philippum calumniatur Apelles, non obtrectando, sed laudando, IV, 87, 1 seqq. Cum cetratis, quibus alias Leontius praefuerat,

Taurion in Triphyliam mittitur a Philippo, V, 27, 4. Negligens est in mittendis auxiliis Arato adversus Aetolos, V, 92, 7; 95, 5. Cum Arato ad Aetolos mittitur a Philippo, de pace acturus, V, 103, 1 seq. Taurionis opera Aratum veneno interficit Philippus, VIII, 4, 2. Pravis consiliis corrupit Philippum, IX, 23, 9.

Taurisci habitant ab eo Alpium latere, quod campos Circumpadanos spectat, II, 15, 8. Iidem qui Taurini. Braccati et leviori sago induti prodeunt in aciem, sicut Insubres, II, 28, 7. Frontem aciei tenent in proelio adversus Romanos, II, 28, 4; atrociter pugnant, 30, 6.

Taurisci Norici, circa Aquileiam; in eorum finibus sunt divites aurifodinae, XXXIV, 10, 10 seqq.

Taurus aeneus Phalaridis Agrigento Carthaginem translatus, XII, 25.

Taurus mons. Asia cis Taurum potitur Attalus; quam ei rursus adimit Achaeus, qui regis titulum in ea regione sumit, IV, 2, 6; IV, 48. Finis Cappadociae, fragm. hist. 10 et XXXIV, 13, 4. Latissime porrigitur Taurus in Superiorem Asiam, ut ex eo aquaeductus subterranei ducti sint usque in Parthiam, X, 48, 4. Universa cis Taurum Asia usque ad Halyn fluvium excedere cogitur Antiochus, III, 3, 5; XXI, 11, 8; 14, 3; XXII, 26, 5.

Taygetus, *τὸ Ταΰγετον ὄρος*, mons Arcadiae, XXXIV, 10, 15.

Teanitae (*Τιανῖται*, rectius *Τεανῖται*), cives Teani Sidicini, oppidi Campaniae, a septentrione Capuae, III, 91, 5.

Tectosages Galli (*Γαλάται*), V, 53, 3; 77, 2; 78, 6; dolo et perfidia circumvenire Cn. Manlium consulem conantur, XXII, 22. Conf. Aegosages.

Tegea, urbs Arcadiae, prope fines Argolidis et Laconicae, unde Spartanorum incursionibus perpetuo obnoxia, V, 92, 8 seq. Cives Tegeatae, 17, 1. Ager Tegeae, *ἡ Τεγεάτις*, XVI, 17, 4. Tegeam, cum Achaeis et Aetolis foederatam, praeripit Cleomenes, II, 46, 2. Eam oppugnat capitque Antigonus cum Achaeis, II, 54, et cives humaniter tractantur, 58, 13. Ibi adversus Lacedaemonios castra locat Philippus, IV, 22, 3; 23, 4 seqq. A Megalopoli per eam Argos venit Philippus, 82, 1. Eam occupat Lycurgus, rex Spartanorum; sed arce frustra obsessa domum redit, V, 17, 1 seq. Eam certo die in armis convenire omnes Achaeos iubet Philippus, V, 17, 9. Ipse Argis secundis castris eo venit, indeque Spartam properat, 18, 1 seqq.; 22, 2. Messenii sero eo venientes, inde per finem Argivorum Laconicam petierunt, V, 20, 2 seq. Philippus cum exercitu ex Laconica eo redit; inde rursus per Argos Corinthum abit, V, 24, 7 seqq. De situ eius conf. etiam XVI, 17, ubi inter alia § 3 memoratur Tegeatis porta Messenae urbis, et § 4 docetur inter Messeniam et Tegeae agrum interiectum esse agrum Megalopolitanum et Laconicum. Tegeam victo Machanida

capiunt Achaei, duce Philopoemene, XI, 18, 7 seqq. Philopoemen litteris ad omnes Achaeorum civitates datis eo omnem iuventutem eodem die convenire iubet, Laconicam incursurus, XVI, 36 seq. Ibi legati Romani conciliare student Achaeos cum Spartanis, XXXVIII, 3, 3 seqq. Add. Aegeates.

Tegulae argenteae in regia Ecbatanis, X, 27, 10.

Teii, cives urbis Teos Ioniae, tradunt se Attalo, V, 77, 5.

Teium (alias Tius et Tium), Bithyniae s. Paphlagoniae urbs ad Pontum; eam Pharnaces ex pacis lege reddere iubetur Ariarathi (ni potius Eumeni); eandem aliquanto post Eumenes Prusiae tradit, XXVI, 6, 7.

Telamon, Etruriae oppidum, II, 27, 3; ubi ingenti proelio a Romanis caeduntur Galli, 27—31.

Τέλη phalangis; id est variae cohortes, in quas phalanx dividitur, XI, 1, 6; 15, 2.

Teleas; per eum ab Antiocho M. pacem petit Euthydemus, rex Bactrianae, XI, 34.

Telecles Aegeates Achaeorum legatus Romam, deprecans pro exsulibus, XXXII, 7, 14; rursus XXXIII, 1, 3 seqq.

Teledamus Argivus, immerito proditor appellatus a Demosthene, XVII, 14, 3.

Telemnastus Cretensis, Persei legatus ad Antiochum, XXIX, 3, 8.

Telemnastus, nescio an idem qui superior, Gortynius Cretensis, Antiphatis pater, XXXIII, 15, 1; bello adversus Nabidem Achaeis auxilia Cretensium adduxerat, 15, 16.

Telephus, Rhodiorum legatus ad consulem Romanorum et Perseum, XXIX, 4, 4.

Telesia. Vid. Venusia.

Telmissus, Lyciae s. Cariae urbs maritima, cum portu, Eumeni a Romanis data, XXII, 27, 8 et 10.

Telocritus, Achaeorum legatus ad Attalum, nuncians honores Eumenis restitutos, XXVIII, 10, 7.

Telphusa, oppidum Arcadiae, prope fines Eleorum; Antigono se tradit (postquam ab Aetolis vel ab Eleis, puto, fuisset intercepta), II, 54, 12. Ab Olympia per viam quae Heraeam ducit profectus Philippus, primo eo venit, deinde Heraeam, IV, 77, 5. Euripidas Aetolus, dux Eleorum, capit Gorgum (rectius Gortynam) *τῆς Τελφουσίας*, in finibus Telphusiorum, IV, 60, 2 seq. Stratum oppidum, ab Eleis relictum, Telphusiis restituit Philippus, IV, 73, 2.

Temenis porta Tarenti, *αἱ Τημενίδες πύλαι*, VIII, 27, 7; 30, 2.

Temenopolis, *ἡ ἐν Τεμένει πόπόλις*, urbs Phrygiae, Moagetae subiecta, XXII, 17, 11.

Temesia, oppidum Bruttiorum, *ἡ Τεμεσία*, XIII, 12, in fine.

Temnus, urbs Aeolidis; templum Cynii Apollinis prope eam diripit crematque Prusias, XXXII, 25, 12. Temnitae quum Achaeo se tradidissent, tradunt se Attalo, V, 77, 4.

Tempe Thessalica, XVIII, 10, 1 seq.; 16, 1; 19, 1; 31, 4; XXIII, 4, 3.

Templum. Vid. nomina deorum,

Apollo, Diana, Iuppiter, etc., tum Delphi, Delus, Olympia, et simil.
Tenedus, XVI, 34, 1; XXVII, 6, 15.
Tentoria quomodo figantur in castris, VI, 27.
C. Terentius Varro consul, III, 106, 1; V, 108, 10; cum collega L. Aemilio iunctas habet legiones, III, 107. Alternis diebus cum collega imperium habet, et ab illo consilium pugnandi ad Cannas improbante pro sua imperitia dissentit, III, 110. Ardet pugnandi studio, 112. Aciem instruit, 113; laevum cornu tenet, 114, 6. E quattuor ducibus Romanis solus vivus evadit e pugna Cannensi, foedi animi homo, 116, 13.
L. Terentius, unus e decem legatis T. Quintio adiunctis, ad regem Antiochum mittitur, XVIII, 31, 3. Lysimachiae convenit regem, 33, 1 seq.
Termessus, urbs Pamphyliae, aliis Pisidiae, XXII, 18, 4. Termessenses Isionda urbem diripiunt et arcem obsident: litem componit Cn. Manlius, XXII, 18.
Terra habitata, in tres partes divisa, III, 37. Timaeum, qui illam divisionem ad omnem terrarum orbem refert, inscitiae accusat Polybius, XII, 25, 7. Terrae boreales et australes incognitae, III, 38, 1 seq. Terrae imago praefertur in pompa Antiochi Epiphanis, XXXI, 3, 15.
Terrae motus Rhodi, V, 88 seq.; indicatus aeris tranquillitate in Liparis, XXXIV, 11, 19 seq.
Terror Panicus. Vid. Panicus terror.
Tesserae nocturnae in castris Romanorum, VI, 34, 7 seqq. Tessellae vigiliarum, 35, 6 seqq. Tessera duplicata, signum duplicatum, IX, 17, 9.
Testudines aggestitiae fossis complendis, IX, 41, 1 seqq. Testudine fastigiata et imbricata capitur urbs Heracleum in Perrhaebia, XXVIII, 12.
Tetrapyrgia, locus in Cyrenaica, XXXI, 26, 11.
Teuta, uxor Agronis, regis Illyriorum, mortuo marito in regnum succedit, II, 4; maria infestat et omnes populos hostes declarat, II, 4 seq. In Epirum lembos et terrestres copias mittit; et capta Phoenice agroque direpto pacem et foedus facit cum Epirotis et Acarnanibus, II, 6. Mercatores Italicos vexari necarique ab Illyriis patitur; Issam obsidet; Romanorum legatis superbe respondet; iuniorem ex legatis, qui libere ei reposuerat, in itinere occidendum curat, II, 8. Plures quam antea lembos Graeciam versus emittit; Dyrrhachium capit; Corcyram obsidet, 9, et in deditionem recipit, 10, 8. Apud eam accusatus Demetrius Pharius, et ab ea sibi timens, Romanis ad bellum Illyriis inferendum venientibus Corcyram prodit, II, 11, 4. Ab Issae obsidione depulsa a Romanis cum paucis Rhizonem se recipit, II, 11, 6. Pacem petit a Romanis, et duris conditionibus impetrat, II, 12.
Thalamae, castellum Elidis (in Achaiae et Arcadiae confinibus), deditione captum a

Philippo cum ingenti praeda, IV, 75, 2; 84, 2.
Thalamae, oppidum Laconicae, ab occasu hiberno Spartae, XVI, 16, 3 et 8.
Thasus, insula maris Aegaei prope Thraciae oram, cum urbe cognomine, XV, 24, 1. Thasios, amici quum essent, violata foederum fide subegit Philippus, XV, 24. Liberantur a Romanis, XVIII, 27, 4; 31, 2; adde 33, 1.
Theaetetus, Rhodiorum legatus ad decem legatos Romanos post bellum Antiochicum, XXIII, 3, 2 et 7. Ei non placet ut Persei rebus se immisceant Rhodii, XXVII, 11. Romanis favet, XXVIII, 2, 3; 14, 3. Accessione Genthii ad Persei partes terretur, XXIX, 5, 2. Classis praefectus, legatus missus Romam petendae societatis caussa, XXX, 5. In ea legatione Romae senex moritur, XXX, 19, 1 seq.
Thearces Clitorius proditor; supposititius filius militis Orchomenii, II, 55, 9.
Thearidas, Achaeorum legatus Romam in caussa Deliorum, XXXII, 17, 1. Rursus Romam mittitur ad rationem reddendam facinoris in Aurelium legatum Romanum admissi, XXXVIII, 2, 1 seq. et § 11.
Theatrum scenicum Alexandriae, XV, 30, 4 et 6.
Thebae. Conf. Boeoti. Thebani, post pugnam Leuctricam principatum Graeciae sibi vindicantes, arbitrium contentionis cum Lacedaemoniis permittunt Achaeis, II, 39, 8 seqq. Conf. Epaminondas. Eorum arx Cadmea, per dolum capta a Phoebida Lacedaemonio, IV, 27, 4. Medico bello prae formidine hostibus se adiunxerunt, IV, 31, 5. In eos Alexander statim post susceptum regnum iram exercuit; sed loca tamen sacra non violavit, IV, 23, 8; V, 10, 6; IX, 28, 8. Reipublicae Thebanae forma nil praecipui habuit; gloriam suam illa non nisi virorum nonnullorum virtuti (Epaminondae praesertim et Pelopidae) debuit, VI, 43. Eorum alii Romanis tradendam urbem censent, alii in societate Persei manendum, XXVII, 1, 7 seqq. Urbem Romanis tradunt, 2, 4 seqq. Frustra sollicitantur a Perseo, c. 5. Bello Achaico omnes patria profugiunt, XL, 3, 10.
Thebae Phthiae vel Phthioticae in Thessalia: situs urbis, V, 99, 2 seqq. Quum in manibus esset Aetolorum, eam oppugnat Philippus, 99, 6 seq.; captam Macedonicis civibus frequentat et Philoppopolin, *Φιλίππου πόλιν*, pro Thebis appellat, 100. Eam a Philippo repetunt Aetoli, XVII, 3, 13; 8, 9; XVIII, 20, 3 seqq.; 30, 7. Prope eam castra ponit T. Quintius, XVIII, 2, 3, ubi nude Thebae vocatur.
Thebes campus in Asia, XVI, 1, 7; XXI, 8, 13.
Themison, praefectus equitum in Antiochi exercitu in Coelesyria, V, 79, 12; 82, 10.
Themistes, dux Alexandrensium Troadis, Gallos ex Troade eiicit, V, 111, 4.
Themistocles Atheniensis sua virtute rempublicam sustentavit, VI, 44, 4.

Themistocles castella quibus ab Achaeo fuerat praefectus, Attalo tradit, V, 77, 8.
Theodectes, sodalis Diaei, bello Achaico, XL, 4, 9.
Theodoridas Sicyonius, Achaeorum legatus ad Ptolemaeum Epiphanis, XXIII, 1, 6. Rogatur a Ptolemaeis fratribus ut conductitios milites ipsis adducat, XXIX, 8, 6.
Theodorus Boeotus, celebris tibicen, XXX, 13, 3.
Theodotus Aetolus, Coelesyriae praefectus nomine regum Aegypti, a Ptolemaeo Philopatore ad Antiochum M. transire cogitat, V, 40, 1 seqq. Gerrha et Brochos interiectasque Coelesyriae fauces praesidio Aegyptiaco occupatas tenet et contra Antiochum defendit, V, 46, 3 seq. Coelesyriam Antiocho prodit, et Tyrum ac Ptolemaidem urbem ei tradit, V, 61 seq. Ei Antiochus, hibernatum Seleuciam profectus, Coelesyriae custodiam committit, 66, 5. Praeest selectae manui militum in exercitu Antiochi, quorum plerique argyraspides erant, V, 79, 4. Ante pugnam ad Rhaphiam Aetolica audacia in castra hostium noctu se confert, Ptolemaeum occisurus; cuius loco obtruncat medicum, et salvus ipse redit, V, 81. Lagorae adest muros Sardium conscendenti, VII, 16, 2; 18, 1 et 8.
Theodotus Hemiolius cognomine, Ἡμιόλιος, fortasse a corporis proceritate, quasi statura viri cum dimidio; qua ratione Prusias ἥμισυς ἀνὴρ vocatur, XXXII, 2, 1, quasi dimidiatus vir, a staturae brevitate. Dux copiarum Antiochi Magni adversus Molonem rebellem in superiorem Asiam missus parum proficit, V, 42, 5; 43, 7. In Coelesyriam cum exercitu mittitur, V, 59, 2. Denuo anno sequenti ab Antiocho in Coelesyriam praemissus cum Nicarcho, V, 68, 9 (conf. 79, 5). Nicolaum Ptolemaei ducem statione depellit, 69. Cum Nicarcho praeest oppugnationi urbis Rabbatamana, 71, 6 seqq. Cum eodem praeest phalangi in pugna ad Rhaphiam, 79, 5; hortatur milites, 83, 3. Legatus de pace mittitur ad Ptolemaeum, 87, 1.
Theodotus, Molossus (ut videtur) Epirota, A. Hostilium consulem per Epirum proficiscentem Perseo in manus tradere molitur, XXVII, 14; Molossorum gentem ad Persei partes abstrahit, XXX, 7, 2.
Theodotus, Pheraeus Thessalus, patria exsul, Romam legatus initio belli Philippici, XVII, 10, 10.
Theogiton Aetolus, immerito proditor vocatus a Demosthene, XVII, 14, 4.
Theognetus Abydenus, XVI, 33, 4 seq.
Theophanes, Rhodiorum legatus ad Achaeos, auxilia petens ad bellum Creticum, XXXIII, 15, 1.
Theophiliscus, praefectus classis Rhodiae, sociae Attali, in pugna ad Chium cum Philippo, XVI, 3 seqq. Ex vulneribus moritur, vir prudens et fortis, c. 5, 4 seqq. et c. 9.
Theophrastus quae de Locren-

sibus scripsit, reprehendit Timaeus, XII, 12, 5.
Theopompi, historiarum scriptoris, inconstantia et maledicentia in Philippum Amyntae, VIII, 11—13. Res Graeciae scribere orsus est, ubi desiit Thucydides, 13, 3. Citatur liber XLIX historiarum eius, VIII, 11, 5. Defenditur a Polybio adversus accusationes Timaei, XII, 4 a, 2. Rerum experientia non satis valet, XII, 25 g, 5. Eius dictum de usu et experientia optima rerum omnium magistra, XII, 27, 8 seq. Fabulam pro vero narrat, umbrae expertes reddi eos qui Arcadicum Iovis templum intrassent, XVI, 12, 7.
Theopompus tibicen, XXX, 13, 3.
Theoprosopon, *Θεοῦ πρόσωπον*, quasi Dei facies; promontorium Phoenices, inter Tripolin et Botryn, V, 68, 8. De eius situ conf. Berytus.
Theotimus Orophernis socius: qui quidem post res suas male gestas odia mutua exercent, XXXIII, 12 a, 6.
Theris ab Antiocho Epiphane ad Ptolemaeum (minorem, ut videtur) missus, XXVIII, 17, 12.
Therma; urbs Aetoliae. Vid. Thermum et Therme.
Thermae Himerenses, Siciliae oppidum, I, 24, 4.
Therma, *Θέρμα*, Siciliae oppidum, idem, ut videtur, quod superius, I, 39, 13.
Thermicus conventus. Vid. Thermum.
Thermopylas fossis, vallo et praesidiis intercipiunt Aetoli, Philippum transitu prohibituri, X, 41, 5. Conf. Pylae.
Thermum, Thermus et Therma, oppidum Aetoliae, V, 6, 6; 7, 6; 81, et 3, est loco arcis munitissimae, quo Aetoli pretiosissimum rerum omnium apparatum conferunt, quum securitatis caussa tum ob annui mercatus et comitiorum celebritatem, V, 8, 4 seqq. Templum ibi est Apollinis dives, XI, 4, 1. Eo raptim expeditionem suscipit Philippus, oppidumque et templum spoliat, evertit et comburit, irae ob Dium ab Aetolis vastatum nimis indulgens, V, 7—11; 17, 5; VII, 13, 3; IX, 30, 2. Rursus eo reversus Philippus, quae prius intacta reliquerat, disturbat et diffringit, XI, 4, 1. De Thermico conventu, et de festorum solennibus Thermi peragi solitis, praeter V, 8, 5, conf. XVIII, 31, 5; XXVIII, 4, 1. Cives Thermii, V, 8, 4.
L. Thermus, legatus Romanorum in Aegyptum ad restituendum Ptolemaeum iuniorem in Cypri regnum, XXXIII, 5, 6.
Thersites. Eius laudes ad scholasticas disputationes proponi solent, XII, 26 b, 4.
Thersitae, *Θερσῖται* (fortasse *Ταρσηῖται*, Tarseienses), ex Hispania in Africam transducti ab Hannibale, III, 33, 9.
Thesmophorium, Cereris et Proserpinae aedes Alexandriae, XV, 29, 8; 33, 8.
Thespienses, Boeoti, per legatos patriam suam tradunt Romanis, XXVII, 1, 1 seq.
Thessalia, Thessali. Conf. Larisa, Pharsalus, Thebae Phthiae, et alia urbium eius

nomina. Usque in eam penetraturus videbatur Cleomenes, II, 52, 7. Thessali foedere Antigoni cum Achaeis comprehensi, IV, 9, 4; licet suo iure vivere deberent, tamen non minus quam Macedones regio imperio erant subiecti, IV, 76, 2. A Philippo Amyntae subiugati, IX, 28, 3. Captis Thebis Phthiis, quae Aetolis paruerant, res Thessaliae in tuto collocavit Philippus, V, 99 seq. De Philippo in Thessalia adde IV, 57, 1; 66, 5 seq. Philippus, quo tempore ex Epiri faucibus propere se recepit, plurimas Thessaliae urbes diripuit, XVII, 3, 9. Thessalos liberos renunciant Romani, XVIII, 29, 5; 30, 5, coll. c. 21, 3 seqq. et § 9. Apud Romanos repetunt urbes a Philippo per bellum Antiochicum sibi ereptas, XXIII, 4, 2; 6, 3. Ea controversia disceptatur ad Tempe Thessalica, iudice Q. Caecilio, 4, 2. Eorum litterae et legati ad Achaeos veniunt auxilia petentes adversus Pseudophilippum, XXXVII, 1 d, 3. Aere alieno pressi ad Aetolorum exemplum novas tabulas poscunt, fragm. hist. 68. Thessali equites in acie fortissimi extra aciem ad virítim pugnandum inertes, IV, 8, 10.

Thessalonica, urbs Macedoniae; ubi coram Q. Caecilio, legato Romano, disceptatur caussa inter Eumenem et Philippum de urbibus Thraciae, XXIII, 4, 4; 11, 2. Inde Rhodum proficiscuntur legati Persei et Genthii, XXIX, 3, 7. Eo tendit Via Ignatia, XXXIV, 12, 8.

Thestia, oppidum Acarnaniae s. Aetoliae: cives Thestienses, V, 7, 7.

Thetidium, in agro Pharsalico, XVIII, 3, 6; 4, 1.

Theu prosopon. Vid. Theoprosopon.

Thoas Aetolus Antiochum adierat et Aetolos ad societatem cum eo faciendam incitaverat, XXII, 14, 13. Eum Romani sibi tradi postulant ab Antiocho, XXI, 14, 7; XXII, 26, 11; traditus Romanis, praeter spem liberatur per legationem Pantaleontis et Nicandri, XXVIII, 4, 11. Ingratum ei animum exprobrat Pantaleon et Aetolos in eum concitat, qui lapidibus hominem petunt, 4, 9 seqq.

Thoas alius, internuncius inter Dinonem Rhodium et Perseum regem, XXX, 8, 5 seqq.

Thracia. Cum Thracibus si sociare se vellent Byzantii, possent Graecos omnes commercio Pontico excludere, IV, 38, 6. Thracia circumcirca cingit Byzantiorum agrum a mari ad mare; et continuis bellis Byzantios premunt Thraces, IV, 45. Thraces ad Hellespontum habitantes subiguntur a Gallis, IV, 46, 2. Thraciae ora prope Chersonesum in regnum Aegypti erat potestate, V, 34, 8. Eadem loca dein a Philippo occupata sibi vindicavit Antiochus M., e Seleuci iure ad Syriae reges pertinere ea contendens, XVIII, 34 seq. Conf. Lysimachia, Aenus, Maronea. Cum Gallis sunt in exercitu Ptolemaei Philopatoris duce Dionysio Thrace, V, 65, 10; in exercitu Antiochi M., V, 79, 6.

In Thracia mortuus est Antiochus nescio quis, qui Logbasi Selgensi, hospiti suo, Laodicen educandam reliquerat, Mithridatis filiam, quae deinde Achaeo nupsit, V, 74, 5. Thraces minantur Macedoniae, X, 41, 4. In Thracia corpus quoddam erat coloniarum Atheniensium et Chalcidensium, quarum praecipua Olynthus; eas in servitutem redegit Philippus Amyntae IX, 28, 2 seq. Eaedem et Graecae omnes in Thracia civitates libertate donantur a Romanis, XVIII, 27, 2; 31, 2, Chersonesus autem et Lysimachia cum aliis nonnullis castellis et agro Thraciae quae Antiochi fuerant Eumeni dantur, XXII, 27, 9. De Thracicis urbibus contendunt Eumenes et Philippus, iudicibus Romanis, XXIII, 4, 4; 6, 1; 11, 2. Maritimis Thraciae castellis, locis et urbibus decedere iubetur Philippus, XXIII, 11, 4. Adversus Thraciae regulos ad Propontidem auxilia Byzantiis promittit Philippus, XXIII, 14, 12. Thraciae urbibus maritimis excedit tandem Philippus; et Thracibus mediterraneis bellum facit, XXIV, 6. Cersobleptes, rex eorum, XXXIX, 1 b, 5.

Thranitae, supremus remigum ordo, XVI, 3, 4.

Thraseas, pater Ptolemaei, ducis Ptolemaei Philopatoris, V, 65, 3.

Thraso de medio sublatus Syracusis, VII, 2, 1.

Thrasylochus Messenius, Philiadis filius, immerito proditor appellatus a Demosthene, XVII, 14, 3.

Thronium ad sinum Maliacum, XVII, 9, 3; ex adverso Echini, IX, 41, 11. Thronienses, ibid.

Thucydidis historia ubi desinit, inde incepit Theopompus, VIII, 13, 3.

Thule, insula supra Britanniam, XXXIV, 5, 3 seq.

Thuria, Messeniae urbs, cuius cives a Messeniis divelluntur, separatim in foedus Achaicum recipiuntur, XXV, 1, 2.

Thurii, urbs maritima Magnae Graeciae, X, 1, 4; VIII, 25 a.

Thurium. Vid. Thyreum.

Thyatira (τὰ), Lydiae urbs, ditionis Pergamenae, XVI, 1, 7; XXXII, 25, 10.

Thyestes, civis Lacedaemonius, Macedonibus favens, occiditur a factione Aetolica, IV, 22, 11.

Thynni pisces, XXXIV, 2, 14 et c. 8.

Thyreum, Thyraeum, Thyrium, Thurium, Acarnaniae oppidum, occupare tentant Aetoli, IV, 6, 2; 25, 3. Nicomachus Acarnan ex iis qui inde profugerant, XVII, 10, 10. Ibi concilium Acarnanum cogitur Popillio, Romanorum legato, XXVIII, 5, 1. Thyrienses vel Thurienses, XXII, 12, 4.

Tiberis fluvius; pontem eius solus tuetur Cocles Heratius, VI, 55, 1. Legati a populis Romam missi, cum quibus bellum gerebatur, trans Tiberim tendere iussi, XXXV, 2, 4. Adde XXXI, 20, 11; 22, 7, ubi *Τιβέριδος*, *Τιβέρεως*, *Τιβέριος*.

Tiberius Gracchus, insidiis deceptus, generose cum suis usque ad mortem pugnavit VIII, 1. Vid. Claudius et Sempronius.
Tibiam et rhythmum non sine caussa Lacedaemonii et Cretenses ad bellum loco tubae adhibuerunt, IV, 20, 6. Similiter Arcades ad tibiae modulos ordine incedere assuefiebant, II, 21, 12.
Tiboetes, patruus Prusiae, in Macedonia exsul, adversus Prusiam excitatur a Byzantiis, IV, 50, 1 et 8 seq.; cuius adventum metuit Prusias, 52, 9; sed ille moritur in itinere, 51, 7.
Tibure impune vivere licet civi Romano, qui capitis reus in spontaneum exivit exsilium, VI, 14, 8.
Tichos, Τεῖχος, castellum Dymaeorum munitissimum, prope Araxum promontorium, ab Hercule olim exstructum, occupatur ab Eleis, duce Euripida, IV, 59, 4. Philippo obsidenti traditur a praesidio Eleorum, IV, 83, 1 seqq.
Ticinus, fluvius Galliae Cisalpinae, exit e lacu Verbano, XXXIV, 10, 20; eum traiicit P. Scipio, III, 64, 1. Inter eum et Padum proelio equestri fugantur equites Scipionis ab Hannibale, III, 65.
Tigris fluvius, V, 46. Seleucia ad Tigrim, V, 45, 3; 48, 15. In eo perit magna pars exercitus Antiochi, duce Xenoeta, V, 57, 4 seqq. Secundum eum progredi cum exercitu Antiocho suadet Hermeas, V, 51, 4; sed is hortante Zeuxide eum traiecit, 51, 5 seqq.; 52, 2.
Timaeus historicus Tauromenites Siculus, XII, 6, 7. Ubi eius historia desinit in Pyrrhi rebus, ibi Polybius suam incepit, I, 5, 1; III, 32, 2. Eius ignoratio locorum circa Padum, II, 16, 15. Levis vir ingenii; de Africa et de Corsica futilia multa prodidit, XII, 3 seq. Theopompum et Ephorum de futilibus accusat, XII, 4 a, 1 seqq. Puerilem profert fabulam de Romanorum consuetudine equi ante urbem sacrificandi, XII, 4 b, 1 seqq. In rebus Libycis, in Sardicis ac praesertim in Italicis, malus historicus, XII, 4 c, 1 seqq. Ridiculus eius error de Arethusae fonte, XII, 4 d, 5 seqq. De Locrorum origine dissentit ab Aristotele, XII, 5 seqq.; 11 seq.; hac de re a Polybio, Aristotelis partes amplectente, refutatur, XII, 6 a seqq. Temere Aristotelem probris insectatur, XII, 9, et c. 24, 2. Miram diligentiam in chronologia affectat, XII, 12. Voluntariis mendaciis maxime obnoxius, XII, 12 a; Callisthenem vituperat de tributis Alexandro honoribus; de recusatis contra Demosthenem ceterosque oratores laudat; XII, 12 c. Conviciis insectatur Democharem historicum, XII, 13 seq.; Agathoclem, Syracusarum regem, 15; Ephorum et Callisthenem historicos, 23; Homerum, 24, 1. Maledicentia et levitas hominis undique e scriptis eius perlucent, 24, 4 seqq. Praesens abesse videtur et apertis oculis non videre, XII, 24, 6. Negat exstitisse unquam Phalaridis taurum, 25. Conciones et legatorum orationes male

tractat, XII, 25 a, 25 b, 25 e, 25 f, 25 h, 25 k, 26, 26 d. Aliorum accusationibus magis quam suis ipse meritis valet, XII, 25 c; Athenis residens annis prope quinquaginta in antiquorum commentariis legendis tempus contrivit, XII, 25 d, 1; 25 i, 1. Omnia ex aurium testimonio scripsit, nil vidit ipse, 25 g, 27 seq. Historiarum Timaei liber XXI citatur XII, 25, 7 seq.; liber XXXIV, XII, 25 i, 1; liber IX, ibid. VI, 7; liber XXI, ibid. 25 k, 3, et 26 a, 1. Siciliam, patriam suam, Graecia ampliorem et illustriorem ostendere gestit, XII, 26 b, 3. Diligentem rerum locorumque inquisitionem affectat, ibid. 26 d, 2. Eius pragmatica historiae pars ex omni errorum colluvie concreta, ibid. 26 f. Ephoro obtrectat, ne videatur eius libros compilare, XII, 28, 10 seq. Immerita hominis fama, XII, 28, 6; 26 d.

Timaeus, dux Aetolorum, Laconicam populatur, IV, 34, 9. Neptuni templum in Taenaro et Dianae fanum Lusis diripit, IX, 34, 9.

Timagoras, navium praefectus Rhodiorum, XXVII, 6, 14.

Timagoras alius? navis praefectus, ibid.

Timarchus, Eleuthernaeus Cretensis, occisus putatur a Polemocle, nauarcho Rhodio, in gratiam Cnosiorum, IV, 53, 2.

Timocrates Pellenensis praesidio urbis Argivorum relictus a Nabide, XVII, 17, 1.

Timolas Boeotus immerito a Demosthene proditor dictus, eo quod Philippi societatem amplexus est, XVII, 14, 4.

Timolaus Spartanus penuria hominum suffragiis designatus, ad deferendam Philopoemeni a Lacedaemoniis decretam coronam, XXI, 15, 2. Post multas ambages Philopoemeni legationis propositum aperit, et specie quidem praeter spem excipitur, XXI, 15, 3.

Timoleon temere a Timaeo supra omnes deos elatus, XII, 23, 4 seqq. Peritissimus reip. XII, 25 k, 2. Eum Timaeus verba facientem inducit de divisione orbis terrarum in tres partes, XII, 25, 7; et rursus Graecos puerilibus verbis adhortantem ad committendum cum Carthaginiensibus bellum, XII, 26 a.

Timotheus, Orofernis legatus Romam, XXXII, 20, 4.

Timotheus, poeta lyricus: eius carmina et modos vulgo addiscere consueverant Arcades, IV, 20, 9.

Timotheus, Ptolemaei Philometoris legatus Romam, XXVIII, 1 et 7.

Timoxenus, praetor Achaeorum, Argos recipit, a Cleomene occupatum, II, 53, 2. Rursus praetor, recipit Clarium ab Aetolis captum, IV, 6, 4. Diffidens Achaeis, utpote ad belli munia remissioribus, quinto die ante tempus Arato praetura cedit, IV, 7, 6 seqq. Rursus ad praeturam commendatus ab Arato, repulsam tulit Apellis artibus, IV, 82, 8. Rursus praetor creatur Achaeorum, finito bello Sociali, V, 106, 1.

Tisaeus, mons Thessaliae, e quo signa ex Euboea et e Phocide facibus accensis sibi data observavit Philippus, X, 42, 7 seq.
Tisamenus, Orestis filius, Sparta eiectus ab Heraclidis, primus rex Achaeorum, II, 41, 4; IV, 1, 5.
Tisippus, legatus Aetolorum in Macedoniam, ad gratulandam Romanis ducibus victoriam de Perseo, XXX, 10, 4.
Titti, populus Celtibericus, Romanarum partium; legatos Romam mittunt contra Arauacos, XXXV, 2.
Titus. Sic nude plerumque vocatur T. Quintius Flamininus, cuius res gestas vid. in Quintius.
Tium vel Tius. Vid. Teium.
Tlepolemus, aulae Aegyptiacae minister, Pelusio praefectus XV, 25 a, 19—23, commeatui Alexandriae praepositus, XV, 26, 11. In eo sperabant Aegyptii, prava Sosibii administratione offensi, 25, 8. Eum accusat Sosibius, ut regnum affectantem, 26. Eius socrum Danaen indigne tractat idem, 27. Eius amicus Moeragenes, flagris iam nunc caedendus, nudus evadit, 27 seqq. Macedonibus scribit se mox affuturum, XV, 28, 6. Administrationem regni adeptus virtutes suas vitiis superavit, prodigus et superbus, XVI, 21. Quum in eo esset ut de statu deiiceretur, confirmavit suam potentiam, 22.
Tlepolemus, legatus Ptolemaei minoris ad Antiochum Epiphanem, XXVIII, 16, 6.
Tolistobogii, Galli Asiam incolentes; pro eis et eorum regi- apud Romanos intercedit Eposognatus, XXII, 20, 2 seq.
Tollenones Archimedis in muris Syracusanorum, VIII, 7, 8 seqq.
Tomisa, Sophenae oppidum, XXXIV, 13, 1.
T. Torquatus, legatus Romanorum ad reducendum Ptolemaeum iuniorem in Cypri regnum, XXXI, 18, 9; re infecta redit, c. 25—27. Romam reversus efficit ut Ptolemaeo seniori foedus renunciaretur, XXXII, 1, 2 seq.
Torus, collis prope Agrigentum in Sicilia, I, 19, 5.
Tragiscus, socius Philemeni et Niconis in prodendo Tarento Hannibali, VIII, 29 seq.
Tragoedi a L. Anicio in scenam producti, XXX, 13, 12.
Tragoediae alius finis est, alius historiae, II, 56; XV, 36, 7. Eius deus ex machina, III, 48, 8.
Tragurium, oppidum Illyricum, ditionis Issiorum, XXXII, 18, 1 seq.
Tralles, Lydiae urbs, Eumeni data, XXII, 27, 10.
Transalpini Galli. Vid. Galli.
Trasimenus lacus; vid. Trasimenus.
Trebia fluvius; ad eum castra locat P. Scipio, III, 67, 9; 68, 5 seq. Trans eum proelio equestri Hannibalem vincit Sempronius, III, 69, 5 et 9. Pugna infelix eiusdem Sempronii ad Trebiam, 72, 4; 73 seq.; 108, 8; XV, 10, 8.
Triarii, sexcenti in legione, natu maximi, VI, 22, 7 seqq. Eorum arma, 23, 6; tentoria in castris, 29, 3 seqq. Immunes sunt a ministeriis castren-

sibus, 33, 7 et 10 seqq.; triarii in classe M. Atilii, I, 26, 6 et 15.

Tribuni militum quo pacto creentur et per legiones distribuantur, VI, 19, 1 seqq. et § 7 seqq.; a militibus statim post delectum exigunt sacramentum 21, 1 seq.; rursus in castris sacramentum castrense, 33, 1 seq. Eorum tentoria in castris, 27, 4 seqq.; officium in castris, 34, 2 seqq.; ministerium eis in castris praestari solitum, 33, 5 seqq. De sententia concilii tribunorum infliguntur supplicia castrensia, VI, 37, 1 seqq. Minorum poenarum tribunus in manipulis sibi subiectis arbiter est, 37, 8 seqq.

Tribuni plebis non sunt obnoxii consulibus, VI, 12, 2. Si vel unus eorum intercessisset, senatus nil perficere potest, 16, 4. Eorum partes sunt rationem habere voluntatis plebis, 16, 5. Trib. pl. legatos in senatum introducit, adversante praetore, XXX, 4, 6.

Tribus Attalica Athenis instituta, XVI, 25, 9.

Trichonium Aetoliae oppidum ad dextram a Strato Thermum eunti, V, 7, 7. Trichoniensis: vid. Dorimachus, Alexander, Dicaearchus.

Trichonius lacus in Aetolia, V, 7, 8 et 10; XI, 4, 1.

Triemioliae, navium genus minorum et apertarum, XVI, 2, 10; 3, 4; 7, 1 et 3.

Trieres, Coelesyriae s. Phoenices oppidum, incensum ab Antiocho, V, 68, 8. De eius situ conf. Berytus.

Trigaboli s. Trigabuli, locus ubi Padus fluvius in duo ostia dividitur, II, 16, 11.

Triorches, *τριόρχης*, convicium a Timaeo in Agathoclem usurpatum, XIII, 15, 2.

Triphylia, Peloponnesi regio, inter Elidem et Messeniam, subacta ab Eleis non multo ante bellum Sociale, IV, 77, 8 et 10. Eius oppida, 77, 9. Nomen habet regio a Triphylo, Arcadis filio, 77, 8. Eam invadit Philippus, IV, 77 seqq.; et sex dierum spatio universa potitur, 80, 14. Cetratos, quorum dux erat Leontius, duce Taurione mittit eo Philippus, V, 27, 4. Elei Romae coram senatu Achaeis litem movent de ea, XVIII, 25, 7: sed eam Achaeis attribuit T. Quintius cum decem legatis, XVIII, 30, 10 seq.

Triphylus Arcadis filius; a quo nomen habet Triphylia regio, IV, 77, 8.

Tripolis, regio Laconicae, in qua oppidum Pellene, IV, 81, 7.

Triremibus, non (ut Romani et Poeni) quinqueremibus, bella maritima gesserant Persae cum Graecis, et Athenienses cum Lacedaemoniis, I, 63, 8. Inter apertas et minores naves numerantur, XVI, 2, 10.

Tritaea s. Trittaea, urbs Achaiae, ex 12 primis olim foederatis, II, 41, 8. Tritaeenses inter primos, qui pristinum foedus Achaicum instaurarunt, II, 41, 12. Eorum agrum populantur Aetoli, IV, 6, 9 seq.; rursus Elei duce Euripida Aetolo, IV, 59 seq. Tritaeensis Stratius, XXVIII, 6, 2; XXXVIII, 5, 4.

Triton; coram eo ictum foedus

Philippi cum Poenis, VII, 9, 2.
Triumphus imperatorum Romanorum, VI, 14, 8; agi non potest nisi consentiente senatu et sumtus decernente, ibid. L. Aemilius Paulus ex Illyrico triumphat, III, 19, 12; IV, 66, 8; P. Scipio ex Hispania, XI, 33, 7; ex Africa de Poenis, XVI, 23; L. Scipio et L. Aemilius Regillus ex Asia de Antiocho, XXII, 7, 16 seq.; Anicius de Genthio, XXX, 13.
Triumviri agris dividundis Mutinae inclusi et obsessi a Boiis et Insubribus, III, 40, 8 seq.; per dolum capti, ibid. § 10.
Troas. Vid. Alexandria Troas.
Trocmi, Gallicus populus in Asia; calumniantur Ariarathem apud Romanos, XXXI, 13, 2.
Troezen, oppidum Argolidis, a Cleomene occupatum, II, 52, 2.
Troia equo ligneo capta, XII, 4 b.
Tubae et buccinae sono parent greges in Corsica et Italia, XII, 4. Dormientes in bello tuba excitat; in pace galli cantus, XII, 26, 1.
Tula sive Tulis, sedes regum Gallicorum Thraciam prope Byzantium incolentium, IV, 46, 2.
Tunes, urbs Africae, Carthagini ipso situ et vicinia infesta, I, 30, 15; 73, 5; capta a Regulo, ibid. Ibi castra ponunt mercenarii Poenorum seditiosi, I, 67, 13; 69, 1; 73, 3; 76 seq. Eam obsident Amilcar et eius collega Hannibal, I, 86. Castra ibi occupat Scipio, fugientibus ad eius adventum Poenis, XIV, 10, 2; sed mox regredi Uticam ad ferendam suis opem cogitur, ibid. § 6 seqq. Eo legatos ad Scipionem de pace mittunt Poeni, XV, 1.
Turdetani et Turduli, Baeticae Hispaniae incolae; a nonnullis pro eodem populo habentur, a Polybio pro diversis, XXXIV, 9, 1.
Turres Celtiberiae pro urbibus numeravit Polybius, XXVI, 4.
Turris Alexandri in Thessalia, XVIII, 10, 2.
Tuscum mare. Vid. Etruscum.
Tychaeus Numida, cum 2000 equitibus Hannibali in Africa se iungit, XV, 3, 5 seqq.
Tychica porticus, *Τυχικὴ στοά* fortasse legendum VIII, 5, 2, pro Scythica porticus.
Tycho, scribarum in exercitu Antiochi praefectus, provinciae ad Erythraeum mare praeficitur, V, 54, 12.
Tyla. Vid. Tula.
Tylos, insula Erythraei maris, id est Persici sinus, XIII, 9, 5.
Tyndaris, Siciliae urbs maritima, ad quam classe cum Poenis pugnat C. Atilius, I, 25.
Typaneae, oppidum Triphyliae, IV, 77, 9; 78, 1. Typaneatae urbem suam Philippo tradunt, IV, 79, 4.
Tyranni per Peloponnesi civitates constituti et sustentati a Macedonum regibus, II, 41, 9 seq.; 44, 3. Tyranni nomen impietatis significationem coniunctam habet, II, 59, 6. Inter tyrannum et regem quid differat, V, 11, 6, et VI, 4, 2, coll. c. 3, 9 seq. et 4, 5. Ty-

rannis quomodo oriatur e regno, VI, 7, 6 seqq.
Tyrrheni. Vid. Etrusci. Tyrrhenum mare. Vid. Etruscum.
Tyrus, urbs Coelesyriae et Phoenices, vi capta ab Alexandro, XVI, 40, 5. Tyrii secundo foedere Carthaginensium cum Romanis comprehensi, III, 24, 1 et 3. Tyrum et Ptolemaidem Theodotus Aetolus, qui Coelesyriae a Ptolemaeo Philopatore praefectus erat, tradit Antiocho, IV, 37, 5; V, 62, 2 seq. Tyro Theodotus praefecerat Panaetolum, V, 61, 5; 62, 2. Eo cum classe proficisci Diognetum iubet Antiochus, V, 70, 3. Eo quotannis Carthaginienses primitias frugum eximia navi diis patriis offerendas mittunt, XXXI, 20, 12.

Vaccaei, populus Hispaniae; bello petuntur ab Hannibale; eorum urbes Salmantica et Arbucala vi captae, III, 14, 1. Alia eorundem oppida, Intercatia et Segesama, XXXIV, 9, 13. Eis bellum inferunt Romani, III, 5, 1.
Vaccenses, Africae populus, *Βακκαῖοι*, III, 33, 15, fortasse legendum pro *Μακκαῖοι* vel *Μάκιοι*.
Vadimonis lacus in Etruria; ad eum Boii cum Etruscis caeduntur a Romanis, II, 20, 2.
C. Valerius Laevinus, Marci filius, frater uterinus M. Fulvii Nobilioris Cos. XXII, 12, 10 seqq. Per eius apud consulem gratiam pax datur Aetolis, ibid. Romam mittitur a M. Fulvio, ad petendam confirmationem pacis, 14, 2.
L. Valerius Flaccus, Cos. cum T. Otacilio, rem in Sicilia commode gerit, I, 20.
Lucius Valerius Flaccus, legatus consularis sub M' Acilio Cos. cum Aetolis agit, pacem petentibus, XX, 9 seq.
Manius Valerius Maximus, Cos. cum M' Otacilio in Sicilia foedus facit cum Hierone, I, 16.
Marcus Valerius Laevinus, pater Caii, praetor, classi Romanae in Graecia praefectus ad observandos conatus Philippi, VIII, 3, 6. Proconsul Agathyrnenses e Sicilia in Italiam mittit, Bruttiorum agrum vastaturos, IX, 27, 11. Primus cum Aetolis societatem pepigerat, XXII, 12, 11.
Vallos Romani milites in itinere, simul cum armis, gestant, XVIII, 1, 1 seqq.
Vallum et fossa circum castra Romana, VI, 34, 1 seq. Romanum praestat Graeco, XVIII, 1, 5 seqq.
Velites in legione Romana, *γροσφομάχοι*, natu minimi et pauperrimi, VI, 21, 7; mille in legione 1000 peditum, 21, 9; aequabiliter per manipulos distributi, 24, 3 seq. Arma eorum, 22. In castris non ministrant, 33, 8; sed ad vallum et ad portas excubant, 35, 5. Eorum globi, *σπεῖραι*, in intervallis manipulorum hastatorum in acie Scipionis, XV, 9, 9. Adde XI, 22, 10; 23, 1; 24, 1; 32, 2 seq.
Veneti ad mare Adriaticum populus antiquissimus; sermone differunt a Gallis, moribus et cultu eis fere similes, II, 17, 5 seq. In ditionem Gallorum eorum, qui Romam

vi ceperant, irrumpentes, cogunt eos ut domum repetant, II, 18, 13. Veneti et Cenomani bello Gallico Cisalpino Romanorum partibus se adiungunt, II, 23, 2 seqq.; 24, 7.
Venus Erycina. Vid. Eryx. Veneris aedes ad Saguntum, III, 97, 6; templum Pergami, XVII, 2, 2; 6, 4.
Venusiam, urbem capiunt Poeni, III, 90, 8; nisi Telesiam, *Τελεσίαν*, ex Livio reponendum, Eo cum paucis evadit Terentius Varro e clade Cannensi, III, 116, 13; 117, 3.
Verbanus lacus in Alpibus, XXXIV, 10, 20.
Vergiliae Pleiades: earum occasus hiemis initium, III, 54, 1. Circa earum ortum ineunte aestate comitia sunt praetoria Achaeorum, IV, 37, 2 (coll. III, 16, 7; 17, 1); V, 1, 1; 30, 7. Circa eundem noctes iam sunt admodum breves, IX, 18, 2.
Vestae ara in Iovis Homarii templo, V, 93, 10. Vid. Hestiae.
Vestini, socii populi Romani, II, 24, 12.
Vetus urbs, pars urbis Panormi, I, 38, 9.
Vexillarii duo, *σημαιοφόροι*, in quoque manipulo, VI, 24, 6.
Vexillum, *σημαία*, idem quod ordo *τάξις* vel *τάγμα*, et manipulus, *σπεῖρα*, VI, 24, 5. Defixis vexillis designantur varia loca in castrorum metatione, VI, 27, 2; 41, 6 seqq. Praetorium albo, alia insigniora loca puniceis, 41, 7.
Via Ignatia. Vid. Ignatia Via.
Viae in castris ad instar vicorum in urbibus, VI, 29 seq. Via quintana, 30, 6. Via lata ante tribunorum tentoria quotidie mundatur, quia ibi plerique per totum fere diem vulgo versantur, VI, 33, 3 seq.
Vibonium, oppidum Dauniae in Italia; circa illud castra metatur Hannibal, III, 88, 6.
Victimae exta de more Macedonum ostenduntur regi, VII, 11, 1.
Vigiliarum nocturnarum ratio in castris Romanis, VI, 35; XIV, 3, 6.
P. Villius, legatus Romam ad Antiochum M. post bellum Philippicum, XVIII, 31, 3; Thaso Selybriam profectus est, et inde Lysimachiam, ubi regem convenit, 33, 1 seq. coll. 32, 3 seq.
Vindicatio rei controversae ex Zaleuci lege, XII, 16.
Vinum. Vini pretium vile in Gallia Cisalpinae, II, 15, 1. Vinum bibere non licet mulieribus apud Romanos nisi vinum passum, VI, 2, 3 seqq. Vinum ex loti baccis, XII, 2, 7; hordaceum in Hispania, XXXIV, 9, 15; arbustivum Capuae, XXXIV, 11, 1.
Virgines 100 Locrenses quotannis Ilium missae, XII, 5, 7.
Ululatum tollunt Galli (*παιανίζουσι*) pugnam ineuntes, II, 29, 6; II, 43, 8.
Ulysses in Cyclopis speluncam revertitur, pileum et cingulum repetiturus, XXXV, 6, 4. Eum Homerus inducit, multa, quae et mari et terra sint eventura, ex astris coniectantem, IX, 16, 1; ut exemplar viri politici, XII, 27, 10. Conf. Homerus.
Umbri contingunt Etruscos et habitant utrumque latus Apennini, II, 16, 3. Socii Ro-

manorum bello Gallico Cisalpino, II, 24, 7. Umbriam populatur Hannibal, III, 86, 6.
Volane. Vid. Olana.
Volcium, Ὄλκιον, Etruriae oppidum, VI, 59, 6.
Uragi s. optiones in legione Romana, VI, 24, 3.
Uscana (τὰ), oppidum Illyricum, VIII, 38, 5, si modo vero est nota numeri η′ apud Steph. Byz., nec scribendum κη′, id est, lib. XXVIII; ut Polybius eo loco egerit de Appio Claudio Centone (conf. XXVIII, 11), qui, ab Hostilio Cos. in Illyricum missus ingentem cladem ad Uscana oppidum passus est, ut discimus ex Livio XLIII, 9 seq. [Dicitur potius XXVIII, 8, 11, ubi ἐφ' Ὕσκανα nunc restitutum pro ἐπακκῶναν.]
Utica, ἡ Ἰτύκη, urbs Africae prope Carthaginem, I, 73, 5; obsidetur a mercenariis Poenorum rebellibus, I, 70, 9; 73, 3. Uticenses, dum adiuvare vult, pene perdit Hanno, 74. Ab Uticae obsidione desistit Matho, 75, 3. Romanis se tradere volentes post primum bellum Punicum ab his non recipiuntur, I, 83, 11; deficiunt ad rebelles Afros, 82, 8; ad deditionem compelluntur a Poenis, 88. Comprehensi antiquo foedere Poenorum cum Romanis, III, 24, 1 et 3, et Hannibalis cum Philippo, VII, 9, 5. Uticam obsidet Scipio Africanus maior, XIV, 1, 2; 2, 1 seqq.; 6, 7; 7, 1; 8, 2. Classem eo mittunt Poeni adversus obsidentes Romanos; quare a Tunete ad ferendam suis opem propere in castra ad Uticam redire coactus est Scipio, XIV, 9, 7 et 11; 10, 1 et 6 seqq. Sub initium tertii belli Punici Uticenses Romanis se tradunt, et ab eis in fidem recipiuntur, XXXVI, 1, 1 et 4. Prope eam dein castra habuerunt Romani, XXXVI, 4, 1; conf. XIV, 6, 7.
Vulcani tumulus Carthagine Nova, X, 10, 11. Vulcani Hiera vel Vulcania insula, XXXIV, 11, 12.
Uxores. Apud Lacedaemonios in more est ut unam habeant uxorem tres aut quattuor viri, imo et plures, si fratres sint, XII, 6 b, 8.

Xanthicus mensis; eo fit lustratio exercitus Macedonici, XXIV, c. 8.
Xanthii, Xanthi cives, urbis Lyciae, legatos Romam mittunt et ad Achaeos adversus Rhodios, XXVI, 7, 3.
Xanthippus Lacedaemonius, dux Poenorum, proelio vincit capitque Regulum, I, 32—34. Domum redit, 36. Fabula de eius abitu, ibid.
Xenarchus Achaeorum legatus Romam de renovanda societate, XXIV, 4, 11 seqq.
Xenis via ad Mantineam, XI, 11, 5.
Xeno Aegiensis Romam legatus ad deprecandum pro exsulibus Achaeis, XXXII, 7, 14, rursusque XXXIII, 1, 3, nisi priori loco intelligendus Xeno Patrensis, de quo mox.
Xeno, dux copiarum Antiochi Magni, cum Theodoto Hemiolio mittitur adversus Molonem, V, 42, 5; cuius metu in urbes se recipit, V, 43, 7.
Xeno Hermionensium tyrannus abdicat tyrannidem, II, 44, 6.

Xeno Patrensis temporum rationem habendam censet Achaeis in bello Romanorum cum Perseo, XXVIII, 6, 2 et 8. Nescio an legatus Achaeorum Romam deprecans pro exsulibus, XXXII, 7, 14: qui locus pariter de Aegiensi Xenone intelligi potest, praesertim si conferamus XXXIII, 1, 3.

Xenoetas, genere Achaeus, ab Hermea, principe ministro Antiochi Magni, cum exercitu mittitur adversus Molonem, V, 45, 6. Primum feliciter rem gerit, 46 seq.; tum subito a Molone oppressus ingenti clade afficitur, V, 48, et 46, 5.

Xenophanes, Cleomachi filius, Atheniensis, legatus Philippi ad Hannibalem foederis faciendi caussa, VII, 9, 1.

Xenophantus, dux classis Rhodiorum adversus Byzantios, IV, 50, 5 seqq.

Xenophontis reditus ex Asia monstravit infirmitatem barbarorum, eaque una ex caussis fuit unde natum est bellum Alexandri cum Persis, III, 6, 10. Eius sententia de republica Cretensium, VI, 45, 1. Eiusdem verbum officinam belli esse totam urbem, X, 20, 7.

Xenophon Aegiensis cum T. Quintio interest colloquio cum Philippo ad Nicaeam, XVII, 1, 4. Ab Achaeis legatus mittitur Romam, XVII, 10, 11. Pater Alcithi, XXVIII, 16, 3.

Xerxis in Graeciam traiectio, III, 22, 2; VI, 11 a, 1. Legatos mittit ad Spartanos aquam et terram petitum, IX, 38, 2.

Xerxes, regulus urbis Armosata in Armenia; eum Antiochus confirmat in regno et sororem suam ei copulat, VIII, 25.

Xiphiae piscis venatio, XXXIV, 3.

Xynia, urbs Thessaliae, IX, 45, 3.

Xystophori equites, id est hastati, in acie Antiochi adversus Molonem, V, 53, 1.

Zabdibelus, praefectus Arabum in exercitu Antiochi Magni in Coelesyria, V, 79, 8.

Ζάκανθα. Vid. Saguntum.

Zacynthus insula prope Cephalleniam, V, 4, 2. Res Zacynthi ex sua auctoritate constituit Philippus, V, 102, 10.

Zagrus mons, τὸ Ζάγρον ὄρος et ὁ Ζάγρος, a meridie et ad occasum Mediae, mons altissimus et amplissimus, quem plures barbari populi incolunt, V, 44, 6 seq. Ad eum est Chalonitis regio, V, 54, 7. Interiacet inter Mediam et Atropatenen, 55, 6 seq.

Zaleuci lex de rei controversae vindicatione, XII, 16, 4 seqq.; alia, qua qui de sententia legis disputare volebat, pendente laqueo de collo verba facere tenebatur, XII, 16, 7 seqq.

Zama, Africae urbs, quinque dierum itinere occasum versus distans a Carthagine; ubi acie vincitur Hannibal a Scipione, XV, 5, 3, et capp. seqq.

Zarax, oppidum Peloponnesi, ad sinum Argolicum: ditionis Argivorum, IV, 36, 4 seq.; frustra tentatum a Lycurgo, rege Spartanorum, ibid. Conf. Prasiae et Glympes.

Zariaspa (τὰ), Bactrianae oppidum, X, 49, 15.
Zarzas (aliis Zarxas) Afer, unus e ducibus rebellium adversus Poenos, I, 84, 3; dedit se Poenis, 85, 2; e cruce suspenditur, 86, 6.
Zelys, dux Neocretum, in exercitu Antiochi, V, 79, 10.
Zeno Rhodius historicus, XVI, 14, 2 seqq. Ab eo dissentit Polybius de pugna navali ad Laden, XVI, 14, 5 seqq. et c. 15; item de expeditione Nabidis in Messeniam, XVI, 16 seq., et de pugna ad Panium Antiochi cum Scopa, c. 18 seq. In dictionis elegantia plus studii posuit quam in rerum inquisitione et tractatione, XVI, 17, 9; 20, 3 seq. Eum per litteras admonuit Polybius, sed sero, 20, 5 seqq.
Zeugma. Seleucia ad Zeugma. V, 43, 1; 48, 15. Ad Zeugma, est Commagene, XXXIV, 13, 3.
Zeuxippus Boeotus partium Romanarum bello Philippico auctor caedis Brachyllae, XVIII, 26, 5 seqq.; XXXII, 2, 4. In exsilium pulsum a suis restituere volunt Romani, sed accipere nolunt Boeoti, XXIII, 2.
Zeuxis, dux copiarum Antiochi M., Molonem prohibet traiicere Tigrim, V, 45, 4; adde 46, 11; 47, 5; mox vero se recipit et traiicere eum patitur, 48, 10 seqq. Persuadet Antiocho ut cum exercitu Tigrim traiiciat, V, 50 seq. Praeest laevo cornu in pugna Antiochi cum Molone, 53, 6; 54, 1. Interest oppugnationi Seleuciae ad mare, V, 60, 4.
Zeuxis, nescio an idem qui superior, Lydiae satrapa nomine Antiochi M., XXI, 13, 4. Ab eo Philippus bellum gerens cum Attalo commeatus ex foedere petit, XVI, 1, 8 seq., et obtinet, XVI, 24, 6. Ab Antiocho legatus mittitur ad Scipiones, de pace cum eis acturus, XXI, 13, 4; 14, 9; Romam legatus, XXII, 7, 1.
Zodiaci sex signa quavis nocte supra horizontem, IX, 15, 7 seq.
Zoippus, consiliarius Hieronymi, regis Syracusarum, VII, 2, 1.

Acmetus Macedo, pater Alexandri, II, 66, 5.
Adriaticum mare, p. 8, 5, l. *τόποι*.
Aegos flumen ult. p. 6] l. k, 9.
Alexander, p. 17 antepen. b, 4] l. a, 8.
Dianae festum Syracusis celebratum vol. IV, p. 146, 2.
Epicydes ib.
Hexapyla ib. 7.
M. Marcellus ib.
Syracusarum obsidio ib. p. 145, 1.